Ф-НБ Ђ 900.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Бр. инв. 12167.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

1906.

ГОДИНА II.

УРЕДНИК
Душан Ђ. Алимпић

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

БЕОГРАД
ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1906.

САДРЖАЈ

I УКАЗИ:

О промени Министарства, страна 81. и 137.

О постоловању, премештању, пензионисању и отпуштању полицијских чиновника, страна: 9, 10, 11, 12, 13, 41, 49, 50, 65, 73, 105, 138, 145, 161, 169, 177, 185, 193, 201, 233, 281, 297, 305, 313, 321, 337, 345, 353, 354, 361, 369, 377. и 401.

О саству и распоштању Народне Скупштине и наименовању изборног народног посланика, страна: 89, 137, 321. и 337.

О пензионалању нових стражника, сила и заставника, страна 59.

О разграничењу ствари и образовању нових одељења, страна: 25, 81, 281, 361, 369. и 409.

О одликовању, страна 233.

О помиловању, страна 417.

О одсуству Министра унутр. дела, стр. 313.

О намештању и довођењу у хронилаки о послови реду у окружној скупштини, окружном одбору, среској скупштини и среском одбору од 20. септембра 1905. год., страна 398.

О одобрењу надлежног Министру унутрашњих дела, страна: 185, 201, 287. и 417.

О пријему стражног у сталеж подстарог. стр.: 25, 39, 85, 107, 113, 121, 149, 162, 177, 185, 289, 313, 329, 361, 369. и 417.

II ПРАВИЛА И УРЕДБЕ:

Измене у прописима о поступку „Полицијског Гласника", страна 13.

О протоколисању и оснубленима код полицијске и општинске власти, страна: 193, 194. и 195.

О Антропометријско-Полицијском одсеку у Пожаревцу, страна: 305. и 306.

Уредба о чувању од природних крволошких ствари као правословесних формом, страна 321. и 322.

III РАСПИСИ:

О слободном избору општинских чиновника и о подједнакој примени закона, страна 14.

О забрањ решетог врема закону о поносу стоваченима и домаће стоке, страна 25.

О народи бирачких спискова и чувању изборног материјала, страна: 149. и 150.

О помагању чиновника у погледу лична и имовне безбедности, страна 163.

О времену пића, страна: 177. и 178.

О кулуку, страна 241.

О личним достављачима и обвезницима, стр.: 282. и 283.

О сандикатима и рад. штрајковима, стр. 283.

О проширењу круга дужности полицијских власти по основној уредби, страна: 297. и 298.

IV КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА:

За месец децембар 1905. год. стр. 58. и 59.
„ „ јануар 1906. год. стр. 81. и 82.
„ „ фебруар „ „ „ 138. и 139.
„ „ март „ „ „ 193. и 164.
„ „ април „ „ „ 225. и 226.
„ „ мај „ „ „ 241. и 242.
„ „ јуни „ „ „ 273. и 274.
„ „ јули „ „ „ 288. и 289.
„ „ август „ „ „ 329. и 330.
„ „ септембар „ „ „ 361. и 362.
„ „ октобар „ „ „ 393. и 394.

V СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО:

Чланци и расправе

Право помиловања, од Милутина А. Новковића, страна: 1, 2, 14, 15. и 16.

Полицијска тредба, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 2, 3, 17, 18, 19, 21, 28, 29, 35, 36, 37, 43, 44, 53, 54, 61, 62, 68, 69, 75, 76, 84, и 85.

Одељење за предавање станоправника, од В. Лазаревића страна: 3, 4, 18, 20, 29, 30, 37, 38, 44, 45, 54, 55, 69, 70, 77, 78, 91, 92, 100, 101, 109, 110, 114, 115, 123, 124, 130, 131, 140. и 141.

Важност предстакнике казнионе дела, во полицији, од Д. В. Бакића, страна: 4. и 5.

Седми међународни конгрес за казнене заводе, од др-а Вод. В. Марковића, страна: 5, 17, 25, 26, 34, 35, 42, 43, 52, 53, 61, 66, 67, 68, 74, 75, 84, 84. и 91.

Одговорност гостионичара према путницима због претрпљене штете у гостионици на унесеним стварима, од д-ра Драг. Аранђеловића, страна: 35, 54, 41, 42, 51, 52, 59, 60. и 61.

Тајна полиција, из Таспиног Дневника, стр. 49, 50, 51, 58, 59, 65, 66, 73, 74, 82, 89, 90, 91, 97, 98, 99, 107, 108, 113, 114, 121, 122, 129, 130, 139, 140, 150, 151, 152. и 153.

Дефиниција и класификација злочина са гледишта економског, од В. А. Бонгер, превео Д. Ђ. Алимпић, страна: 92, 93, 94, 101, 102, 109, 111, 115, 116, 124, 125, 131, 132, 141, 142, 155, 156, 157, 165. и 166.

Нов изборни закон за општине у пред примени, од Милоша Петровића, страна: 99, 100, 106. и 105.

Једна лекција о задатку и дужности полиције, која је читана ученицима београдске Велике Школе у 1810 год. од Милана Букшевића, страна: 122. и 123.

Вештачки преглед као доказ у кривичним делима, од Ђ. Еарадиновића страна: 125. и 126.

О надлежности за решење питања о правилности или неправилности избора по окружном и среском посланике, од М. Ђурашковића, страна: 153, 154. и 155.

О самоубиству, од М. Павловића, страна: 157. и 158.

Пророчита квалификација правника у државној служби, *а с обзиром на неколику недовољност одговорности чиновника и судске власти*, од Милутина А. Новковића, страна: 164, 165, 169, 170, 178, 179, 185, 186, 195, 196, 201, 202, 209, 210, 217, 218, 226, 227, 233, 234, 242, 243, 244, 249. и 250.

Десети конгрес међународног криминалистичког удружења — *држао од 29. августа до 2. септембра ир. год. у Хамбургу*, од Јов. Ђ. Мандића, страна: 166, 167, 174, 175, 189, 181, 189, 190, 198, 199, 205, 206, 213, 214, 220. и 221.

Штампа у служби петраге, од Жив. А. Лазића, страна: 170. и 171.

О слободи воље и одговорности, од д-ра Бранислава Петронијевића, страна: 179, 180, 186, 187, 188, 196, 197, 202, 203, 210, 211, 218, 219, 227, 228, 244, 245, 250, 251, 252, 257, 258, 265, 266, 291. и 292.

Смртне и тешеке казне по *старом српском законодавству*, од Милоша Букшевића, страна: 188, 189, 197, 198, 205, 204, 211, 212, 219, 220, 229, 229, 235, 236, 252, 253, 268, 266, 267, 274, 275, 283, 286, 282, 283, 300, 301, 302, 307, 308, 314, 315, 322, 323, 330. и 331.

Развитак и суштина криминалне антропологије, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 204, 205, 212. и 213.

Шести међународни, конгрес за криминалну антропологију, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 229, 230, 236, 237, 245, 246, 253, 254, 258, 259, 260, 267, 268, 275. и 276.

Неколике напомене о закону о шумама, од М. Ђ. Ђурђића, члана Касационог Суда, страна: 234. и 235.

Париска криминалистичка школа (Ecole des études pénales à l'Université de Paris), од Милорада Н. Стевановића, страна 260.

О неколики особинама неледника, Др Ханс Грос, од Д. В. Бакића, страна: 260, 261, 268, 269, 276. и 277.

Нов кривични поступак за Италију, стр. 276, 286, 289. и 340.

Правне реформе, од М. Ђурђића, стр. 284, 285, 290, 300, 306. и 307.

Полицијски надзор, од Д. Ђ. Алимпића, стр 308, 309, 315, 316, 317. и 323.

Женски злочиначки тип *по Ломброзу*, од д-ра Вој. Ст. Поповића, страна: 313. и 314.

Како се нрше притварања, *кроз* с неким чланом од Д. В. Бакића, страна: 317, 325. и 326.

Злочин у будућности — *Гезаре Ломброзо* — од М. Д., страна: 324. и 325.

Појам, право и надела полиције, *Louis Lepine*, превод с француског од Д. Ђ. Алимпића, стр. 331. и 332.

Најзанимљива дубомора од Д-ра М. Јовановића — Батута, страна: 337, 338, 339, 345, 346, 354, 355, 363, 364, 369, 370. и 371.

После злочина — превод с француског стр. 345. и 341.

О кривичлетству и остали кривичним делима ове врсте, нише М. С. Ђурчић члан Касационог Суда страна: 346, 347, 355, 356, 364, 365, 371, 372, 377, 378, 385, 386, 394, 395, 401, 402, 410, 411, 421, 422. и 423.

Предмет закона о условној отпави, од Д. Ђ. Алимпића, страна: 347, 348, 349, 356, и 357.

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету коју чиновник учини у вршењу званичне дужности, од Д-ра Д. Аранђеловића, страна: 365, 366, 372, 373, 378, 379, 388, 387, 396, 402, и 403.

Поставак и развитак кривичалне антропологије — Цезар Ломброзо, страна: 379, и 389.

Борба против криминалитета малолетника у Угарској, страна: 388, и 389.

Основни принципи кривичалино-антропологије школе, страна: 396, и 397.

О пекарницама у селима, страна: 403, 404, 423, и 424.

Примери старог српског правосуђа, страна: 408, 416, 417, 118, 419, 420, и 421.

Пореклo и природа криминалитета, *Енрико Фери* страна: 412, 413, 424, 425, и 426.

VI ПОУКЕ И УПУТИ:

Општинска куповобчик не може изјавити жалбу противу решења општинског суда, већ је ауторовић: стран. 5. и 6.

Министар народне привреде није надлежан, да узме у оцену питања судске природе — питања могућности или немогућности продаје судских утрина, путем јавних продаја, за дутове села, и да као неиздејством временом §§ 488. а 567. грађанског судског поступка, одузима могућност полицијској власти, да кроз суду за издавање такође дувадина, кад је дотична продаја судским путем одобрена и на тај начин извршном постала, страна 6.

Противу одлуке којом општински одбор одређује застојнике пресељењу, нема места жалби Државном Савету, страна: 6.

За расправу питања о праћи праву изјаште на деловима од узабраћене злате чиновника није надлежан Министар, већ административна власт, већ суд, страна 20.

Преседе, којима надзорне власти кроје закону над председницима и кметовима општинским, могу бити донесене зок што су кршили њихова повлашћења, страна 20. и 21.

Повлашћења пореска покретних ствари, после извршеног задужења, нема појединим господарима судских утрва доказати, већ је, у времену извршења судске заборе, дотична покретност најпре у руци тежаоца дужника, из овај њима да није његова, већ појединог господара, страна 21.

И за школски кривре не може доносити одлуку општински судовник, не може се изјављивати жалба, страна 21.

Надзорна власт није надлежна да кроје каже из члана 185. закона о општинама, страна 21.

Противу решења који се одређује цена хлебу нема места жалби Државном Савету, страна 21.

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о умесности кривљења капе од дувља, који је, као житељ-дневни повеларац, могао куповине неке једно капу у смислу § 483. грађ. суд. поступка, кад је то вичине од полицијске власти исказано сврховно, и куду од стране суда тиква издата, страна 30. и 31.

Обезбеђења на жалту службеног лица, или заступника, за потраживања државе, која потичу из рачуна, и изтете по § 382. грађ. суд. поступка, и чл. 45. закона о уређењу Главне Контроле, могу се само забрапом и по одлуци надлежног суда, добити, а по административним путем, страна 31.

Државни Савет није надлежан, да расмотри и решива, по поничајој дужности, питање о давању под закуп општинских имања, страна 31.

И жалбе противу упрећења општинских чланова од државног дворца се кредитних по плати, кроз које је чл. 172. закона о општинама, страна 34.

Један случај о периодској воинници власт чиновника, расказане с обзиром на чл. 10 закона о уређењу свештеничке струке у вези са § 2. 25. и 26. закона о чиновницима грађанског реда, страна 38. и 39.

Државни Савет није надлежан за расправу изјава о изјављу болеснох тродпева, страна 39.

За расмаграње решења министарских, по кредитима дисциплинских казни, Државни Савет није надлежан, страна 39.

Један случај из чл. 172. закона о општинама, страна 55.

Случај неуредне примене чл. 158. закона о општинама, страна 55.

Један случај погрешне примене чл. 19. закона о таксама, страна 55.

Стварн закупца, уколико је закупно добро, одузе закуподавцу као залога закуподавца, страна 55. и 56.

Продаја отрова и отровних ствари без дозволе казни се по кредитима, а не по свештеном закону, страна 62. и 63.

Чиновник, који није кадар ни да представља, ни у ужасу, који се приказити, буде стављено, да се зарежности по жалби, која врама по казнају другим и солидарним тровшком, стр. 63.

Министар унутрашних дела дужан је да кроз нове доказе, који му се у жалби поднесу, кад они нису били поднесени полицијској власти, које је решење по њима оцене министерске, страна 78.

Полицијска власт није надлежна, да узме у оцену питања о повраћају новчаног учињеног путем преноса инвентарног имања код суда, страна 78.

Један случај неуредне примене чл. 158. закона о општинама, страна 78. и 79.

Кад на продајном плану за наплату кривичних тровшкова постоје интабулације кривичних повелења полицијска власт дужна је поднете новаа надлежном суду ради расподеле, страна 85. и 86.

Кад је у питању правилност уласа, може бити обновљење административног спора, у смислу правила чл. 61. 62. и 63. закона о судовном реду у Државном Савету, страна 86.

Кад је у питању одређена казнена разлике одлуке окружне скупштине састављене по старом закону која је надлежно одобрила, од Ц. Б. Недића стр. 126.

Жалбу погрешно адресовану, а предату надлежној власти за пријем исте, треба са предметом упутити надлежној власти која је по одлуку надлежна, од Ц. Б. Недића, страна 126. и 127.

Један интересни административни спор, од Ст. В. Благојевића, стр. 132. и 133.

Изречност одлуке окружне скупштине рачуна се на 20 дана од дана кад је донесена, а не од дана кад је одлуке начелство предаје, од В. Ц. Недића, страна 181.

Надлежност је окружног одбора, да поставља и отпушта окружне слугаталье у оним случајевима где то окружна скупштина није задржала за себе, од Ц. Б. Недића, страна 182.

За пријавље сапе над општинским часницима за дела из чл. 165. закона о општинама, као и за дела из чл. 10. зак. о таксама није надлежна надзорна власт, страна 181.

Један погрешно расправљен случај из чл. 114. закона о уређењу округа и срезова, страна 190.

Један случај из чл. 22. закона о дневници, подвозима и солидарни чиновника и других државних службеника, страна 190. и 191.

Пријављен регрутовања војних обвезника, за другим одмах после се зашите с обзиром на § 507. грађанског закона, страна 191.

Један случај из § 87. основне уредбе стр. 199.

Једном добивено право декарске праксе не може се никаким доцнијим решењем, страна 199.

Један случај погрешно примене чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, страна 199.

Један случај из члана 8. закона о устројству казнене у року службе у сталном кадру., страна 199. и 200.

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о одружном стању појединих лица, страна 206. и 207.

Да ли се и на страни подноши односи благодејање из чл. 4. § 471. грађан. судског поступка, ако је неки суд по тужби интересованог лица, страна 207.

Жалбе, које окружни одбори, у смислу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, најављују Државном Савету противу решења Министра унутрашних дела, подлеже плаћању таксе, предвиђене Тар. 39. таксене тарифе зак. о таксама, стр. 207.

Пенсионисном чиновнику прикада наплата, по закону о дневници, подвозима и солидарни државних чиновника, а онда кад буде одређен да врши као војно у месту свог сталног боравишта, стр. 207.

Један случај неуредне примене чл. 27. закона о дневници, подвозима и солидарни државних чиновника, страна 214.

Један случај неуредне примене чл. 171. и 172. закона о општинама, страна 214. и 215.

По жалби против попховолних поступака власти. Министар је дужан донети своје решење, сходно пропису чл. 27. Устава и њиме повозити жалитеља, страна 215.

Власт, против чијег је решења жалба изјављена, није надлежна да узме у оцену питања о надлежности оне власти, на коју је жалба увођена, страна 215.

За расправу спорних питања, проистичућих из уговора о трговини неконкретног имања, није надлежна полицијска власт већ суд, стр. 221. и 222.

По може бити предмет уговора административна изнајма кања, јер је то противно чл. 12. Устава, страна 222.

За издавање новчаних рада удовлетва из фонда свештеничког народног је решење Управе Фонда, страна 230.

Један случај погрешног разумевања прописа чл. 53. а. закона о општинама, страна 230. и 231.

Један случај неуредне примене тач. 3. § 465. грађанског судског поступка, страна 237. и 238.

Један случај ужасно кримпналног прописа § 468. грађанског судског поступка, страна 238.

За расправу спорних питања о изјалти такси надлежан је орган Министар одговорних (ал. 29. и 44. закона о таксама), страна 238.

За расправу спорних питања из § 869. грађан. закона није надлежна изврша полицијска власт, страна 246. и 247.

Један случај неуредне примене стака другог § 375. о. кривичног закона, страна 254. и 255.

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о томе, да ли је дуван продајом изнала дужни да колаже приход од куповног инала, страна 261. и 262.

Противу решења донесених по §§ 7. и 8. уредбе о жељима, нема места жалби ни Државни Савет, страна 262.

Решења општине београдске у питању регулације варошке изнуд је расправити по грађевинском закону за варош Београд, а не по закону о општинама, страна 269. и 270.

Противу суде по закону о рабелову, решења Министра народне привреде не подлеже расправу Државног Савета, страна 270.

По кривичарским кривицама, достављене неким орган надлежним жалбе, страна 270.

Ниша власт расматрајући решења нижих власти, дужна је да цени сво доказе, поднесене уз жалбу, и да у решењу изнеде разлоге којима је руководила при доношењу истог, страна 278.

Противу наредба које надзорна власт издаје општинама, нема места жалби Државном Савету, страна 278.

За расправу питања о изнаћи изтете, једине су надлежни судови по чл. 146. 3 стаза, страна 278.

Повраћај погрешно издатих новаа, трави се пут спора под надлежног суда, стр. 280. и 287.

Државни Савет није надлежан за оцену решења министрског, који је одбијено тражење изузећа министра у расправи спора по закону о водама и њеховој уређби, страна 287.

Један случај из чл. 155. закона о општинама, страна 287.

При куповини апотеке, купац има да пази тачно предвиђену у так. 107. таксене тарифе закона о таксама, страна 287.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра унутрашних дела, донесених на основу правила прописаних од стране Министрове за отварање и државне протеруда, страна 287.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра народне привреде, донесених по закону о осигурању стоке, односно изнађе изтете за утинуду стоку, страна 287.

Кад је између мужа и жене поводом брачни спор, онда муж нема права тужилка жалиоце пиша за време трајања истог спора, као то жена по досуди, страна 287. и 288.

Пре извршности пресуде изборање суда према списка задругарима који имају права да у дооби учествују, полицајска власт не може преступати извршну пресуде, страна 293. и 294.

За расправу питања о дражењи и уклањању покретних ствари појединих сугрудника, кад се између њих води брикорасподна парница, није надлежна полицајска власт, већ суд, страна 302.

При оцени питања о личном праву механичаја, нарочито су зрачили §§ 17. и 20. уредбе о механима, кад за механичаје има одобрење свога краја, страна 302.

Чиновнику се не за надржавање одређено земљиште народног без судске пресуде не може вратити обустава на друге половине његове плате, страна 302. и 303.

При оцени питања о статусу појединих душанлија — нарочито су водили на овог доба, кад је задружење учињено, а не кад се питања друга тражи, страна 303.

Један случај из тач. 2. члана 96. закона о општинама, страна 309. и 310.

Повлашћена власт није надлежна да цени важност уговора и установити одредбе, кад иступи спорно питање о праву на државину известног имања, већ има да одржи постојеће стање, док слабија страна судским путем не докаже своје право, страна 310.

Један случај о сукобу ово надлежности између начелства окружног и окружног одбора, по закону о уређењу округа и срезова, страна 310. и 311.

Надзорна власт може задржати од извршења одлуке општинског суда и одбора само у року предвиђеном у члану 152. закона о општинама, страна 311.

Жалбе, које окружни одбор изјављује Државном Савету на решења Министра унутрашњих дела, којима су одобрене одлуке окружних начелстава о задржању од извршења одлука одборских, иначе се подносити на начин, прописан у чл. 49. зак. о пословном реду у Државном Савету, страна 311.

При расправи о праву на државину где се сукоб појави, држи се, да је на онога страни право који стоји дуже, а овај који то оспорава, има се од стране полицијске власти тужити на варошку, страна 317. и 318.

У среском буџету морају се предвидети сви они издаци, који по закону падају на терет среза, страна 328.

Један случај из чл. 148. закона о општинама, страна 326. и 327.

Један случај из чл. 9. правила за давне забаве у општини београдској, страна 327.

Један случај из чл. 148. и 149. закона о општинама, страна 332. и 333.

Министра финансија на среске буџете обавезне су и пуковавне из чл. 29. закона о окружним, среским и општинским буџетима, страна 333.

Подизање кадрме испред приватних кућа општина не може чинити на трошак општинске, док се претходно са њиме не споразуме, стр. 333.

Члан 37. закона о таксама не може се односити на продаје монополисаних артикала, страна 341. и 342.

Стечена права под владом једног закона не могу бити потрешена доцнијим измјеном тога закона, поито во чл. 36. Устава закона нежаду ноштне силе на штету стечених права по ранијим законима, страна 342.

Нема места жалби противу одлука окружног одбора, поднесених на основу члана 108. закона о уређењу округа и срезова, о општинским буџетима, страна 343.

Право смисао члана 24. тачке 15. закона о уређењу општинских старешина и чуварима народ. здравља, од Ф. В. Благотворења, страна 349. и 350.

Куће непокретног имања на јавној лицитацији дужан је да колоди купиоцу пеку, поито буде претходно постуљено по § 507. грађан. судског поступка, страна 358.

У решавању места општинских одборника у варошима општинама имају се допустити поени изборе, страна 358.

При учињеној на каријеку појединих лица, рок за подизање жалбе има се одредити од дана извршности дотичног решења, а не од дана саопштења, страна 366.

Сви изводи имају у атару селских општина разлоровити су у котледу ушивања селске управе на једнаку стопе, страна 373. и 374.

Пресуда среске власти, изречена на основу § 11. земаљског уредбе, којом је поред казне одузето и то изборни управљалачка земаљског радења, изврша крена § 15. и 16. полицијског уредбе, страна 381.

Окружни поглавица не може остати поглавица кад се после, поито му је одузет избор за власника, само да ако може бити бирао по чл. 54. закона о општинама, страна 381. и 382.

Окружни поглавица може се применити у окружну скупштину, кад је изгубио кућноправље падато му од стране бирачког одбора, ако се односили изборни затим утврђује његов избор, страна 389.

Окружне скупштине могу у свој буџет унијети и друге издатке сем оних предвиђених у чл. 103. закона о уређењу округа и срезова, страна 389.

Један случај из чл. 86. закона о општинама, страна 389. и 390.

Један случај о налогу дућанске робе по закону о среским дућанима, страна 390.

Ко дуже време спорно влада, на основу такође судске 10 година, рано је у праву да овог, који на то нема волике право на основу среске суд-ско, страна 390.

При извршењу судске пресуде, на основу кривне важности потврђене списка преноса непретне имовине, није надлежна полицијска власт, већ суд. страна 397. и 398.

Један случај неуспеле примене чл. 161. закона о општинама у погледу какве одборника за неизвршење дужности општинских рачуна, страна 404.

Један случај односећи се на предају барута од стране сеоска, страна 404. и 405.

По чл. 11. закона о воиду за нападу штете пострадалима од града, решења Министра народне привреде изврша су, и као таква не подлеже расматрању Државног Савета, страна 405.

Одређена времена за извршење непокретног имања не може се обуставити усled доцнеје донесене одлуке за експропријацију тога имања, страна 405.

Један случај из закона о утамањивању штетних животиња и биљака, страна 406.

Један случај из чл. 61, 62. и 63. закона о судовима реду у Државном Савету, који се односи на питање о обновљену административног спора, страна 45. и 46.

Пределење општинског суда не може у исто време бити и члан среске скупштине, страна 415.

Стварн унесе у закупно добро, слуге као лица закључивају за кирају крема § 689. грађанског законика, а сместење стварн које то оспорава, има се утутити на парницу, те да под суда пресуђено буде, страна 414. и 415.

Одлуке општинске одборе могу се задржати од извршења само у року који предвиђа чл. 152. закона о општинама, страна 415.

VII ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА:

О општинским књиговођницима и њиховим судовима, страна 21, 22, 405. и 406.

О кућутству, страна: 22, 134, 167. и 168.

О наплати такса, страна: 22, 71, 134, 159, 167, 222, 239, 255, 262, 319, 351, 382, 391, 406. и 431.

О жиривању зајмова, страна 22.

О надзору среских од стране општинских власти, страна: 22, 181, 182, 223, 239, 247, 319. и 374.

О састављању и потврђивању таксиндетских листа за избор општинских чесника, страна 63. и 64.

О општинским благајницима, страна: 70, 95. и 439.

О основбођењу пољана личног пореза, страна: 70, 71. и 182.

О каквим штете учињене земљорадом пашењем стоке и злоупотребом помоћних туђих ствари, страна: 70. и 406.

О писању и суђењу рада извршених у отсеном арестору, страна: 71, 183, 134, 319, 429. и 391.

О разлици између законова закона и закона о штампи у погледу законовања продавања и растурања неморалних прегледа, граница и слика, страна 79.

О застрадености државног дорска, стр.: 86. и 87.

О састављању пореских расподела, стр.: 86. и 87.

О праву службености, страна: 86. и 87.

О наплати судских и кривичних трошкова из задружног имања, страна: 86. и 87.

О општинским дозволама, страна 94.

О општинским чесницима у општ. стр.: 94, 95, 103, 151, 158, 159. и 283.

О потврди рамног исправа код општинских власти, страна: 102, 103. и 430.

О избору кривних тутора, страна: 103. и 330.

О кривичну јавл, страна 103.

О привременом мешовању, страна 103.

О праву гласа на општинским зборовима, страна: 111. 158 и 159.

О сплавању општинских рачуна, страна 118.

О извршењу и застрадености штетних пресуда, страна: 119, 134, 167, 222, 239. и 276.

О заузећу и самовлашћу, страна 119.

О наплати и одузећу пореза, страна 134.

О кажњи, које изрече општинска предсједника и кметови, страна: 134. и 222.

О вакцирању и ревакцирању, страна 142.

О особобљену општина од државне интереса на улице вођење од државе за новој окладини у храни од 1868—1901. год., страна 142.

О додатку општинском дозволи као отварању поште, страна 142.

О наплати пореског интереса по прикседама Главне Контроле, страна: 142. и 143.

О надзиновости општинских власти за равнање парничара у своровима ово непокретности, страна:

О расподовању општинска обавештења, стр. 150.

О § 471. грађ. судског поступка, страна: 181, 182, 223, 231. и 262.

О општинским приходима, страна 182.

О уништењу жилва у пореске новиске књиге „Б“ и недавању такса, страна: 182. и 262.

О жилву, страна 182.

О надзиновости општинских судова за вирдавање пресуда, страна 222.

О поиску непретности, страна: 222. и 223.

О подношења „Морављана“, страна 231. и 239.

О жилбању и суђењу штетних пужних крешић, страна: 231, 232. и 384.

О селским кућевима, страна 238.

О одузећу и замени општинског председника, страна 239.

О праву полагања испита за општинског писара, страна: 247. и 271.

О благовремености жалби противу одуда во поступним дозвама, страна 255.

О заклетвама, страна: 255, 319. и 382.

О наплати такса за шпиц, жилење, ранице и т. д. страна 255.

О селским кућевницима и возарима, стр. 262. и 263.

О општинским буџетима, страна: 270, 375. и 415.

О пословљу варошке, стр.: 270, 271, 390. и 391.

О протокулу, страна 271.

О вештењу пријавом одавајна сила од општина, страна 271.

О застрадености непретних ствари и покретних добара, која припадају држави, општини или црквн. страна 284.

О надзиновости општинских судова за пресуђење спорова до 200 дин., где су поверења општине и села, страна 319.

О општинским кошењима, страна 333.

О општинским утрошцима, страна: 333. и 334.

О правилном разумевању § 16 и трећ. суд. поступка, страна 334.

О наплати болничких трошкова стр.: 334. и 391.

О жилбању и суђењу прикива из тач. 1. § 362. крв. закона, страна: 350. и 351.

О дужностима општинских власти, да прима нарећења полицијских власти врше повасе непретности и покретности, страна 351.

О јавни и простим уредама, страна 351.

О довођају општинских писара у варошким општинама, страна: 358. и 359.

О тавијама, страна 374. и 439.

О предузетницу дуга, страна 374.

О наплатама свештеничких такса, страна: 374. и 375.

О застрадености пресуда, страна 382.

О надзиновости суда и одбора општинског у погледу окрашења села шикаде штете, стр. 390.

О жетви, страна 391.

О земљишна двокиће, које се издаје као земљиште окружног одбора, страна 406.

О наплати школског прирева, страна: 406. и 407.

О праву службености, стр. 431.

О општинским пошгама, стр. 431.

О бонтилеву, стр. 430. и 431.

О наплати дрвуше, стр. 430.

VIII ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО:

Ретка преваре, превод Д. В. Башић, страна: 413. и 414.

Шест биста Илиодесовних — *А. Конан Дојл* изрекао с енглеског Мих. Рашковић, страна: 116, 117, 118, 127, 134, 135. и 143.

Прибатељи — *приповетка Трофимова*, преведо с руског **М.**, страна 178. и 174.

Лутка, превод са француског, страна: 426, 427, 428. и 429.

На страницутици, *хумористичке историје*, превео Д. Башић, стр. 429. и 430.

IX ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА:

Алекса А. Матић, шпиџин из Дворишта (са сл.) страна 416.

Александар Милојковић — Мадам Бучићевић, зв. „Сиђа Бергуџија“, кокцар (са сл.), страна 58.

Андреја Гутеџић, из Земуна (са сл.), стр. 88.

Божидар Ђорђевић, из Обреновца (са сл.), страна 7. и 8.

Васа — Васпазије — Николић, зв. „Васпаз“, кокцар (са сл.), стр. 343 и 344.

Васа Павловић, бив. сеоски из Београда (са сл.), стр. 263. и 264.

Витомир—Ватор Николић из Гостиваре (са сл.), стр. 311 и 312.

Вујковсан Најпин, (са сл.), стр. 192.

Владимир Стојковић, слуга из Обреновца (са сл.), страна 7 и 8.

Вука Томкиев, из Аустро-Угарске (са сл.) страна 144.

Данило Младеновић, вођа бегунаи (са сл.), страна 89 и 112.

Драгутин — Драгиша — Вељковић, зв. „Гишина“ кокцар (са сл.), стр. 320.

Ђорђа Јовановић, картаџ, из Београда (са сл.), страна 232.

Јаневеје — Јанош — Радосављевић, из Кушићева (са сл.), страна 49.

Јована Грегоровић, брвџар (са сл.), стр. 103 и 104

Јован — Јоса — Николић — Поповић, зв. „Чика Јоса“, карализа (са сл.), стр. 295. и 296.

Јован — Цуцић — Чучковић, бив. слуга (са сл.), страна 224.

Јока Сакошкиев, кокцар (са сл.), стр. 46. и 47.

Катарина — Јовановић — Бошковић, картаџ, из Београда (са сл.), стр. 176.

Лазар Мајатовић, из Врчина (са сл.), страна 366. и 367.

Љубића, точка Свесоја Новаџића, из Љубаћа (са сл.), стр. 383. и 384.

Марисла — Костадинка — Дина — Цвиић — Станковић, из Дражинова (са сл.), страна 215, 216, 359. и 360.

Матија Весић — Стеван Митровић, из Субогина (са сл.), стр. 392.

Милан Радковић, зв. „Лачанин“, кокцар (са сл.), страна 46. и 47.

Милан Стевановић, из Субогине (са сл.), страна 240.

Милан Христа, типографски радник (са сл.), страна 366. и 367.

Милутин Новаџић, из Љубаћа (са сл.), страна 383. и 384.

Милорад Гавриловић, бив. кловеферски казеа (са сл.), стр. 64.

Михаило Павловић, убица из Новог Пазара (са сл.), стр. 398. и 399.

Никола Бурић, бив. служитељ (са сл.), страна 289.

Никола — Марковић — Гребенарошић, зв. Алексинчанин“, кокцар (са сл.), стр. 46. и 47.

Никола Павловић, из Завлаћке (са сл.), страна 178.

Радосав Живадиновић, зв. „Вишић“, стр. 432.

Радојко Поповић, бив. ђак (са сл.), стр. 87. и 88.

Радомир Обрадовић — Љубомир Савић, из Трнаве (са сл.), страна 111. и 112.

Сима Вучићевић, (са сл.), страна 184.

Сима Ђирић, из Врлана (са сл.), страна 104.

Спасоје Новаџић, ђаковар, из Љубаћа (са сл.), страна 383. и 384.

Спира Павловић, из Македоније (са сл.), страна 23. и 24.

Стојадин Николић, из Бубања (са сл.), страна 32, 95. и 96.

Страхиња Новаџић, из Љубаћа, (са сл.), страна 383. и 384.

Тома Ситић, крадљивац (са сл.), страна 136.

Фрања Фришмут, из Суботице (са сл.), страна 71, 72. и 120.

„Ђ-р Христомор Јовановић“ или Александар Сванковић, Риста Оборина, харамџија (са сл.), страна 182. и 184.

Чеџомир Новковић, из Церовца (са сл.), страна 272.

Шандор Фекрош, из Бечеја (са сл.), стр. 144.

X ПОТЕРЕ:

Авдуз Рушитовић, страна 191.

Алекса Јанковић, зв. „Алексаз“, кокцар (са сл.), страна 408.

Алекса А. Матић, из Дворишта, страна 352

Александар Лалић, из Шајиа, стр. 175.

Александар Марковић, кокцар, страна 216.

Анистас С. Стојановић, из Дреновца, стр. 336.

Анића жена Милана Ђорђевића, из В. Крлеша, страна 232.

Арнанд Шлоб — Адолф Шлит — Аршанд Салватор Акерман, агент из Беча (са сл.), стр. 80.

Благоје Бакрачић, страна 304.

Благоје Ивић, столарски радник, стр. 7.

Благоје Срећић, из Грокке, страна 183.

Бошкан Младеновић, из Подгорца стр. 309. и 391.

Бојко Бајкић, из Турске, стр. 296

Божидар Савић, стр. 9.

Воживо Карло, бив. трговац стр. 72.

Будимир Нечић, адвс. из Тукарије, стр. 209.

Вујмир — Шара — Августа Пол, из Париза (са сл.), стр. 398.

Васа Аћимовић, стр. 191.

Великир Николић, келнер, страна 359.

Вајко Миленковић, из Лесковца, стр. 320.

Вајзо Сокић, из Кушића, стр. 375.

Владимир Дурковић, из Шајића, стр. 191.

Војислав Тирапић, са Цетиња, стр. 312.

Вукашин Симоновић, из Ст. Орбеље, стр. 128.

Гавро Перишић, токиз, стр. 47.

Гаврошке Лазаревић, осуђеник, стр. 249. и 249.

Глеша Вељковић, из Лазаитинца. стр. 191.

Гинтар Ђорђевић, из Сивковца, стр. 383.

Горча Јеанћ, из Тупсина, стр. 143.

Данило Младеновић, вођа бегунаи (са сл.), страна 112.

Дека Николић, из Бугарске, стр. 136.

Димитрије Бодровић, из Рашка, стр. 327.

Димитрије А. Ђорђевић, из Рашка, стр. 263.

Димитрије Радовић, из Забојнице, стр. 271.

Добросав Бојић, (са сл.), стр. 264.

Добросав Стаиојић, из Аллексинца, стр. 391.

Драга Рељић, сауџеник, стр. 88.

Драгиња Ст. Жикић, из Шутобина, стр. 256.

Драгољуб Ј. Гајић, из Осипковице, стр. 359.

Драгољуб Милојевић, зв. „Загодинче“, кокцар, страна 342.

Драгомир Банчаревић, из Мојковиаа, стр. 248.

Драгомир Вукадиновић, бив. дезертер, стр. 249.

Драгослав Стојојевић, бив. тежак из Ресије страна 408.

Драгиња Вељковић, зв. „Гишина“, кокцар (са сл.), стр. 256.

Драгутин Јанић, бив. столар, стр. 312.

Драгутин Бор. Јовановић, из Кулатине, стр. 339.

Драгутин Лалић, шпиџин из Јасеновце, стр. 399.

Драгутин Милошковић, келнер, стр. 248.

Драгутин — Драгомир Недељковић (са сл.), страна 344. и 352.

Душан Ђорђевић, шпиџин, стр. 64. и 232.

Душка Костић, зв. „Гаџе“, кокцар, стр. 104.

Душко Поповић — Брзаковић, кокцар (са сл.), страна 384 и 392.

Ђорђе Ж. Митровић, из Нов. Карлца, стр. 432.

Ђорђе Мрвић, тако ие Београда, стр. 183.

Ђ-р Едмонд Ђирки, бив. агент, (са сл.) стр. 400.

Живко Бјелић, из Ст. Србиље, стр. 128.

Живко Аксовић, зв. „Мућа“, стр. 359.

Живко Бакгулак, кочијаш, стр. 312.

Живко Петровић, грнчарац радник, стр. 320.

Живојин Јовановић, из Цветошца, стр. 48.

Живојин С. Јовановић, из Осипковице, страна 359.

Живојин Стојаковић — Радуновић (са сл.), страна 159. и 160.

Живојин Митровић, из Тијана, стр. 271.

Живота Петровић, из Трстеничке, стр. 312.

Живота Ђакшић, српарски радник, стр. 224

Здравко — Дака — Станисављевић, зв. „Булубаша“, стр. 191.

Илија Гавриловић, разбојник (са сл.), страна 256.

Илија Дуњковић, шпиџин, из Дарошаво, стр. 408.

Илија Ић. стр. 175.

Илија Николић, шпиџин, стр. 296.

Илија Рашћеловић, стр. 191.

Јевросим Јашковић, из Новога Сеаа, стр. 360.

Јакоб Костадинов — Козаков, из Трнова (са сл.), страна 327. и 336.

Јевреи Бјелић, из Ст. Србиље, стр. 79. и 80.

Јован Павлотин, из Вакиа, стр. 288.

Јован Радосављевић, шпиџин, из Нагулара страна 58.

Јован Стевић, бив. трговац (са сл.), стр. 239.

Јован Томић, из Врагарнице, стр. 360.

Јован Томић, из Текериша, стр. 136.

Јосеф Келер, врапар (са сл.), стр. 166.

Јосип — Дудик — Кисш — Најбер, бив. сватајиа, (са сл.), стр. 296.

„Калинчин Божидје“, из Врање, стр. 398.

Коста Илић, сватчиџа, стр. 350.

Коста, Сима Николић, из Рашине, стр. 160.

Коста Петровић, кокцар, стр. 399.

Костадин Бошкић, из Радовања, стр. 280.

Костадин Стојановић, из Кумиљева, стр. 360.

Костадинка — Дина жена М. Стаиковић, из Дражиновца (са сл.), стр. 359.

Крста Илиновић — Станисављевић, из Чагровца, страна 184.

Лоли Кирко, бив. трговац, стр. 72.

Лесковца Недељковић, кројачки радник, стр. 72

Љуба Антонијевић — „Алоја“, бив. сиротињац, страна: 168 и 183.

Љубомир С. Вучковић, из Лалинца, стр. 360.

Љубомир Младеновић, из Свилајица, стр. 432.

Љубомир Петровић, шпиџин, стр. 64.

Љубомир Радовановић — Усковошки, зв. „Ускок“ (са сл.), страна 200. и 312.

Магдалена В. Бешић, удова, стр. 7.

Мара жена Милесина Стаиковића, из Дражиновца, стр. 175.

Маринко Марковић, шпиџин, стр. 296.

Марко Матић — Дубарица, из Црне Горе, страна 191.

Милан Брадваровић, из Вукошара, стр. 375.

Милан Васић — Вукашин Стаиинић, из Босне, страна 352.

Милан Ђорђевић, шпиџин, стр. 64. и 232.

Милан Јаковљевић, из Крнуле, стр. 271.

Милан Јанковић из Винчинца, стр. 353.

Милан Јакић, стр. 139

Милан Јеврић, слуга, стр. 136. и 194.

Милан Марковић, из Ушића, стр. 200.

Милан Младеновић, жандарм, стр. 271. и 272.

Милан Настић, кокцар, стр. 304.

Милан Радисовић, звани „Личанин“, кокцар, страна 408.

Милан Павловић, из Сарошуна, стр. 375.

Милан Ристић, из Шешинца, стр. 98. и 99.

Милан Ћетковић, крсчкаш, стр. 312.

Милан Шушњевић, из Валева, стр. 183.

Младиин Прокић, шпиџин из Дарошаве, стр. 408.

Мајева — Јулка — Димитријевић, из Кисиоша, страна 328.

Мајева жена Стеваиа Јовановића, шпиџинка, из Београда, страна 32.

Маленко Миланковић — Гуџић, стр. 280.

Миловаи Милашковић — Најић, из Пилатовића, страна 175.

Миловаи Никитовић, из Мојковиаа, стр. 136.

Миловаи Стаиојевић, из Гор. Крнварике, страна 200.

Милојко Лешњакић, стр. 72.

Милоје Вељковић, из Добрујевца, стр. 216.

Милоје Трговчевић, осуђеник, стр. 256.

Милорад Јеремић, из Шутина, (са сл.), страна 224 и 288.

Милош Јовановић, радник лимарски, стр. 183.

Милош Недељковић, из Јарменова, стр. 95.

Милутин Данићковић, бив. слуга (са сликом), страна 384.

Милутин Н. иване „Врлаз“, стр. 58.

Милутин Радовановић, из Цветуља, стр. 248.

Милутин Рашћеловић, кројачки калфа стр. 272.

Милутин Стаиковић, кокцар, стр. 399.

Марко Ђорђевић, стр. 72.

Михаило Брауи, жандарски поиак, стр. 288.

Михаило Марковић, из Београда, стр. 368.

Михаило Радовановић — Усковошки, кокцар (са сл.), стр. 312, 352 и 392.

Михаило Стојковић, из Бутирске, стр. 31.

Михаило Цветковић, слуга, из Пиша, стр. 168

Младен Водић, из Сврогиње, стр. 191. и 288.

Младен Недељковић, из Пиша, стр. 335.

Младен Гаџић, из Ковлара, стр. 271.

Никола Илиновић, из Полаца, стр. 368.

Никола Лептерис, Грк, стр. 80 и 88.

Никола А. Милојевић, из Осипковице, стр. 327.

Никола Милошковић, из Гуче, стр. 200.

Ниобет — Ното — Роланд — Сиксгис, из Штокхолма, стр. 58.

Насим Алкеа, ђаковар из Видина, стр. 191. и 200.

Новака Марковић, стр. 296.

Павле Радосављевић, шпиџин, стр. 408.

Пакле Стевковић, стр. 72.

Петар Дреновац, из Крупоаја, стр. 391.

Петар Милутиновић — Јовановић, из Салаша, стр. 40 и 312.

Петар В. Милићевић (са сл.), стр. 159. и 160.

Петар Чолокић (са сл., стр. 240.

Раде Тавоић, из Орловаче, стр. 391.
Радосав Стевићевић — Гишић, из Никовића, страна 388.
Радосав Јов. Цветковић, из Лалинца, стр. 329.
Радован Марковић, хлебар. жожа, стр. 248.
Радован Марковић, слуга, стр. 232.
Рајко Ковачевић, из Неваја, стр. 256.
Рака Косић, из Лознице, стр. 32.
Ранкеле Рашковић, из Врбића, стр. 271.
Расто Милошковић, из Лутиша, стр. 248 и 256.
Рака Ивановић, из Бутирске, стр. 95 и 104.
Рака Петровић, кожџар из Горњег Матејевца, страна 416.
Рушид Ибшимовић, стр. 191.
Самуило Бекарош, из Видина, стр. 191 и 200.
Светислав Ст. Бекић, из Годечеви, страна 375 и 392.
Светолик Н. из Угриноваца, стр. 234.
Светозар Ђорђевић, бив. трг. вопиовик (са сл.), страна 72.
Светозар Којадиновић, калеч из Београда, страна 175.
Сека Вакрачевић, стр. 304.
Сима Живковић, из Ниша, страна 216.
Сима Мишић, из Параћина, стр. 255.
Сима Стајић — Дојанића, из Буковика, стр. 160.
Слава Чакарос, из Котора, (са сл.), стр. 327 и 336.
Станко Вожић, из Лалинцана, стр. 280.
Станко Ђорђевић, из Горожка, стр. 263.
Станко Игњатов, бив. слуга, страна 47.
Станко Марковић, (са сл.), стр. 139 и 160.
Стаменка Усковоина — Максимовић, кожџар, страна 312.
Стеван Јовановић, цигањин, из Пражкора, стр. 368 и 384.
Стеван Полић, из Ваточнић, стр. 95.
Стојан Ђорђевић, из Сурдулице, стр. 336.
Стојан Живојевић, пароходац, (са сл.), стр. 192.
Стојан Ал. Стојаковић, из Н. Кошгета, стр. 416.
Стојадин Николић, из Вуљара, стр. 32.
Стојмен Мил. Станковић, стр. 191.
Страхиња Новаздић, из Љубова (са сл.) страна 344. и 383.
Софија Ц. Петровић, стр. 112.
Спасоје Новаздић, из Љубова (са сл.), страна 344, 375. и 383.
Срећен Мајић, из Параћина (са сл.) стр. 368 135 136.
Срећен Тасић, из Ресоча, стр. 309.
Сулеј Рушитовић, стр. 191.
Тихомир Ђорђевић — Јаковић Милојковић, из Јенопца. стр. 320.
Тодор Мишић, бив. хајдучовић, стр. 388.
Тома Ситан, шегрт (са сл.), стр. 128 и 136.
Ферденанд Шонек, бив. пошгански експедитор (са сл.), стр. 47. и 48.
Филип Ђорђевић, из Ћуприје, стр. 312.
Чедомир Јаковлевић, из Вичине, стр. 136.
Цветко Петровић, кадинчар, стр. 112.

XI ТРАЖЕ СЕ:

Алекса Алексић, из Крагујевца, стр. 87.
Александар Ст. Стаиковић, из Крагујевца, страна 312.
Божа Божић, жожарски радовик, стр. 280.
Борса Јовановићева, слушкиња, стр. 491.
Божко Дејић, цигањин, стр. 40.
Васкавје Пастковић, из Тисовишта, стр. 103.
Видоје Марковић, из Обреновца, стр. 308.
Виктор Аћимић, бив. практикант, стр. 136.
Владимир Мићић, из Прокупља, стр. 72.
Владимир Стаиковић — Отонић, из Београда, страна 384. и 398.
Владимир Трајковић, кмнар, стр. 32.
Драсомир Мил. Ковачевић, из Дучаловића, страна 296.
Душан Јовановић, кројачки калеч, стр. 87.
Бока Драгићевић, зв. „Гаук“, кочер, стр. 344.
Бока Младеновић, из Прокупља, стр. 72.
Ђорђе Живић, кигајин, из Бољетка, стр. 304.
Ђорђе Јанковић, опанчарски чувар, стр. 135.
Живота М. Мандојевић, из Дражља, стр. 255.
Живорад В. Пашић, из Дивача, стр. 144.
Живја Богдановић, из Македоније, стр. 87. и 95.
Живја Ик. Стаиковић, из Сремчице, стр. 415.
Јевђевије — Јанковић — Јурјевић, из Рибаља, страна 359.
Јована Мир. Косшић, звани „Буљка“, из Лукова, страна 203.
Јована Николић, цигањин, стр. 72.
Јован Стоиловић, из Смедерја, стр. 332.
Јосиф Крстић, из Белоте-Сема, стр. 280.
Кајо, жена Тоше Несаловића, стр. 58.
Лазар Аћимовић, бив. председник општински, страна 208.
Лазар Петровић, бив. сарат, стр. 375.
Лепосава Т. Пешић, слушкиња, стр. 160.
Љубица Вл. Јовановић, из Београда, стр. 176.
Магдалена Кибић, слушкиња, стр. 58.
Марииво Свкуповић, цигањин, стр. 248.
Марко Вајдић, из Лознице, стр. 168.
Миладин Р. Лазаревић, из Јовановца, стр. 128.
Милан Вуловић, шекарски продавац из Београда, страна 335.
Милан Јеврић, из Белуха, стр. 352.
Милан Павловић, штамп. радник, стр. 95.
Милета Ж. Милорадовић, из Трнаве, страна 128. и 184.
Милорад-Михаило Гавриловић, клобучар, стр. 22.
Милорад Игњатовић, бив. контролор, стр. 144.
Милорад Јовановић, из Мајдана, стр. 407.
Милорад Карапиновић, бивши шегрт из Вальева, страна 232.
Мирослав Петковић, бив. шегрт из Београда, страна 232.
Митар Милојевић, из Шпаика, стр. 415.
Михајло Мајсторовић, обласни радник, страна 407.
Недељко Милосављевић, из Губин Дола стр. 375.
Недељко Марииковић, из Шапца, стр. 344.
Нина Вилићев, слушкиња, стр. 48.
Никола Радосављевић, цигањин, из Комарице, страна 135.
Осман Дејић, цигањин, стр. 40.
Пале Јовановић, из Обреновца, стр. 407.
Павле Ј. Радуловић, из Мокрања, стр. 168.
Петар Марииковић, кигајин, из Гложника, страна 320.
Петар Мишић, из Брестова, стр. 58.
Радивој Вл. Јанковић, из Вланче, стр. 312.
Радиша Недељковић — Радојчић, из Трнова, страна 232.
Радован Чумић, из Г. Трешњевице, стр. 335.
Рака Дејић, цигањин, стр. 40.
Сека Сакић, чувар, стр. 144.
Сандa, жена Анте Пешића, из Кајзића, страна 207.
Светозар Алексић, кожџар, стр. 398.
Светозар Дулић, из Обреновца, стр. 407.
Симо Красојевић, шекеџлија, стр. 431.
Светозар Николић, из Београда (са сл.), стр. 72.
Симеља Гл. Стојаковића, из Бурћева, стр. 288.
Спира Н. Димитријевић, из Гочева, стр. 224.
Среоје М. Шапчанић, из Кутужине, стр. 89.
Срећко Васић, из Ресоча, стр. 327.
Станоје Јовановић, каракуџар, стр. 119.
Стевка Чед. Жујовић, из Рајковца, стр. 176.
Стеван Јовановић, бив. дућурџија, стр. 255.
Стојан Прошић, из Медвеђе, стр. 200.
Тома Андријашевић, из Лазова, стр. 232.
Трифко Пајковић, шлајр, стр. 58.
Филип Вебер, из Штрасбурга, стр. 48.
Чедомир Алексић, из Ужица, стр. 168.
Чедомир Лазић, шегрт, из Београда, стр. 184.
Чедомир Трнујановић, из Потаница, стр. 87.
Цветко Бојић, из Великог Јасиковог, стр. 168.
Цвка Дејић, цигањин, стр. 40.
Шиша — Танаил — Дивић, удова, из Ниша, страна 398.
Шандор Недић, кадарски радник, стр. 208.

XII СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА:

Алекса Аксовић, цигањин, из Лесковца, стр. 263.
Алекса Јовановић, зв. „Аскела“, кожџар, страна 240.
Александар Радосављевић, кигајин, стр. 351.
Атанасије Јанев, (са сл.), стр. 360.
Бошко Поповић, из Пашиће, стр. 224.
Брашко Васић, жигајин, стр. 351.
Велимир Бајић, кожџар, стр. 240.
Владимир Божински, стр. 296.
Драгољуб Милојковић, зв. „Загодинац“ (са сл.) страна 328.
Драгомир Стевановић — Чумић, кожџар, страна 240.
Драгутин Јовановић, кожџар, стр. 263.
Ђорђе В. Адамовић, из Бољетка, стр. 415.
Ђорђе Сидеров, (са сл.), стр. 360.
Ђорђе Цукић, (са сл.), стр. 175.
Жарко Ракић, шесирок, стр. 279.
Живко Калуђер, кочијаш, стр. 328.
Живка Марковић, из Пачевца (са сл.), стр. 256.
Живојин Јеленковић, кожџар, стр. 263.
Здравко Јовановић, из Рашинца, стр. 384.
Илија Радовић, кожџар, стр. 263.
Јанко Карађинов, (са сл.), стр. 360.
Јован Брестовљанац, из Злота, стр. 328.
Јован Трогеровић, бравар, стр. 64.
Јосиф Костић, зв. „Шиља“ кожџар, стр. 343.
Јован Крсић, кожџар, стр. 240.
Јован Крепић, из Шапца, стр. 28.
Јока Томић, из Врања, стр. 240.
Коста Крстић, кожџар, стр. 240.
Коста Младеновић, кигајин, стр. 352.
Лазар Васић, цигајин, стр. 351.
Лазар Цветковић, стр. 175.
Љубомир Вошковић, зв. „Бучке“, кожџар (са сл.), стр. 368.
Љубомир Радовановић — Усковоина, кожџар (са сл.), стр. 328.
Марија Гујић, слушкиња, (са сл.) стр. 128.
Мата Марииковић, кигајин стр. 351.
Милан Грбић зв. „Вопа“, кожџар (са сл.), страна 376.
Милан Стојановић, звани „Сунце“, прекупац, страна 328.
Милан Трнчинског, из Пантурића, стр. 208.
Миленко Петровић-Рајић, из Петровца, стр. 208.
Милија Гроздић, из Лапова, стр. 96.
Милина Н., стр. 183.
Милутин Милошковић, зв. „Лора“, кожџар, страна 240.
Милутин Петровић, кожџар, (са сл.), стр. 376.
Михајло Т. Наум, из Београда, стр. 168.
Михајло Николић, кожџар, стр. 263.
Михајло Радовановић-Усковоина, кожџар, страна 263. и 328.
Младен Костић, кожџар, стр. 263.
Младен Настић, кожџар, стр. 240.
Никола Ђорђевић, цигајин, стр. 87.
Никола Лунгуљанске, из Тура-Северина, (са сл.), страна 32.
Обреи Марковић, из Трнића (са сл.), стр. 24.
Павле Томић, из Прокупица, стр. 328.
Пауи Павловић, из Рашинца, стр. 384.
Петко Ватов, бив. кондуктер (са сл.), стр. 208.
Симон Јовавец, из Подгорја, страна 48.
Станко Оклобџић, кожџар, страна 263.
Станислав Дивић, зв. „Вопа“ кожџар, стр. 343.
Стаиница Усковоина, кожџар (са сликом), страна 240. и 328.
Фрактиниск Фијел, из Аустро-Угарске, страна, 351.
Чедомир Ђорђевић, кожџар, стр. 240.
Чедомир Кожиковић, из Босуте, стр. 200.

НЕПОЗНАТИ КРАЂЕВИЦИ:

Страна: 7, 24, 32, 40, 48, 64, 72, 78, 87, 96, 104, 119, 120, 128, 136, 143, 144, 160, 168, 175, 183, 191, 200, 208, 216, 224, 232, 248, 256, 272, 280, 296, 304, 312, 320, 327, 336, 344, 352, 360, 368, 375, 384, 392, 399, 400, 408, 416. и 432.

СЛИКЕ НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА:

Страна: 32. 58, 96, 120, 128, 280, 360, 400, 407, 416.

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ:

Стр.: 7, 136, 175, 182, 183, 216, 247, 248, 271, и 432.

ХАЈДУЧИЈА И ЗЛИКОВЦИ:

Гвозден Мијић, из Сече Реке (са сл.), стр. 248.

Милан Мијатовић, из Горње (са сл.), страна 210.

Миленко Живојновић — Гуџић, из Пилатовића, страна: 407, 431. и 432.

Милисав Стојковић, из Лознице (са сл.), страна 50. и 312.

Милорад Јеремић, из Шутиће (са сл.), стр. 265. 288. и 304.

Стрезимир Новаковић, из Љубића (са сл.) страна 376. и 388.

Тома Јеатић, из Грмљанице (са сликом), страна 248. и 312.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА:

Крунисање зборног краљевића, страна 6. и 7.

Дечја штедња, страна 7.

Очала која после смрти, страна 7.

Хрватске привилегије у Београду, страна 227.

Поклони у просветитеља словенског народа, страна 223.

Удаја удовица у Француској, страна 223.

Међународни конгрес за сузбијање трговине белим робљем, страна 278. и 279.

Просјачтво у Лондону, страна 279.

Краља на дуванм, страна 279.

Краља на фестивалима, страна 279.

Прождрљиво цвеће, страна 279.

Нормално одсутичност једног лева, стр. 279.

Штетност паралних за мало ситнице плаћи, страна 294. и 295.

На прагу српске књижевности, стр. 303.

Женски слобост и судија једне филозофкиње, страна 303.

Краља на страни за пантомиму, стр. 303. и 304.

Непоуздавност предатака и лошом домаћину оно жено, страна 304.

Нове злочинства и варалице новосвеће, страна 334. и 335.

РАЗНО:

Најаве уредништва, страна 304.

Календари одлас за „Крижевачку Тактику“ страна 40.

Исправке, страна: 8. и 24.

БРОЈ 1. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 1. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државне и општинске кадастре, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВО ПОМИЛОВАЊА

Питање о томе, да ли је право на помиловање искључиво право Круне, или је за праксику тога права везано начело министарске одговорности, на самим тим и министарске компетенце, да цени има ли или нема места помиловању, неоспорно је од великог значаја.

Наравно, да ово питање добија своју праву начелну важност у уставним земљама, а у првом реду тамо, где је парламентарни систем владе што јаче уставно изражен и загарантован. У земљама, где је воља владаоца више или мање искључива директива и основа државне управе, у којој су министри извршни органи његове и правне и политичке свемоћи, најзад не имало смисла диктовати смисао владаочеве прерогативе односно употребе права на помиловање. Неограничена употреба тога права садржана је већ у његовом општем правном и политичком положају суверена, у коме је концентрисана сва државна власт. У таквој држави не постоје она ограничења, која донесе којим поделе државне власти у облику савремене, уставне државне организације, или, како се она обично назива речником правника, савремене правне државе; не постоји уставна министарска одговорност, па самим тим ни њеково право на самостално и обавезно учешће у појединим државно-правним актима владаочевим.

Ако је и у таквој земљи Министар морално познат да узима учешћа у државним пословима на строго моралној основи, а са поштовањем оних скрупула, које је владалац већ прошао и важе као закон, он није уједно и правно обвезан да тако поступа у овом смислу, у коме је та обавеза изражена у уставним земљама у облику министарске одговорности. До душе, и у неуставним земљама за акте, који вређа његово морално учешће, Министар може покушати да свом гледишту обезбеди важност повлачењем с положаја, ако се тако његово гледиште не би примило, дакле одрицањем учешћа у послу, са којим не би био начелно солидаран; али такав корак имао би у главном моралан, а не политичко-правни значај. Другим речима, он би то радио ако исправан, савестан чиновник, што је напшао, да му то и моралне скрупуле и појмиње положаја налажу; али, он не би морао тако и да поступи, јер његов положај има у главном само саветодавни карактер.

Међутим, у уставној земљи његов положај сасвим другчи. Као непосредни орган парламентарне владе он је одговоран за сваки акт владаочев у државним пословима, за које се његов према-потпис тражи: а самим тим, он је дужан да одбије своје учешће у акту, са којим не би био солидаран. У уставним земљама дакле Министар има не само право, но и дужност да цени исправност сваког акта, за који даје потпис. Према овоме појмљиво је, да дискусија о практици права на помиловање може имати свој прави значај тек у уставној земљи.

Али баш због тога, што и с обзиром на начелно министарске одговорности и на нарочиту етичну природу овог права, не може наступити случај, да Министар правно одговара за такве случајеве ни у уставној земљи, настаје деликатно питање, да ли суда у опште има смисла признати Министру право, да се у пракшку овога владаочевог права мешта на начин који му даје и назире његов уставни положај саветовног министра; или се његово учешће има да сведе просто на значај саветовања Крунског органа? Другим речима: је ли употребе овога права искључива атрибуција Круне у том смислу, да је он може независно од надзорног Министра практиковати, или је потребно сагласно министарско учешће, какво се тражи за остале државно правне акте, које Министар према потписује?

Пре кратког времена, а поводом једног конкретног случаја, због кога су у једном делу домаће штампе поставили прилично општи приговори, додирнуто је у неколиким новинарским чланцима питање о помиловању и о гледишта уставне компетенце Министра Правде. Тај полемички случај може да послужи као разлог, да би било целисходно позабавити се овим питањем и у облику опште једне расправе. У нас се, и иначе, тако много у јавности полаже на што чистију примену начела парламентарности, на које рђаво посветити овом питању колико толико пажње, те да се с те стране допринесе ма и у најскромнијој мери правилном појмању ствари. Расправа овог питања, у осталом, и због важних последица, које оставља и може оставити примена најшире милости, има велики практични интерес. Свима тим обзирима може се објаснити што му се на страни даје места у литератури, а сам тај факт најбоље тврди, да је питање по себи веома деликатно, и да није толико јасно, да би била искључена потреба за његову литерарну дискусију.

Констатујући, да је ово питање спорно чак и за једну Немачку, у којој правничка литература тако високо стоји, као ни у једној другој културној земљи, професор универзитета у Халу, Д-р Едуард Лепинг, претрегао ово питање у једној краткој монографији објективношћу и озбиљношћу научара од вредности. Мислим смо, да његово мишљење и аргументација имају у толико већу вредност за нас, у колико он то чини и с обзиром на онако конзервативну уставност, какву имају Пруска и остале немачке државе, па шшак налази, да је Министар, који према потпису указе о помиловању, ако и не правно, а оно и морално и политички потпуно одговоран за исправност тих указа; на према томе, да он има право, као и у свима осталим државноправним пословима, да их узима у оцену и да одбија своје учешће у свима случајевима, са којима не би био сагласан. Као непосредни повод, који га је на ову дискусију изазвао, Д-р Лепинг означава факат многобројних помиловања, која су годинама узела маха у толико широком размеру, да су већ и у ширим слојевима нашле изазвале страх,

да ће се на тај начин знатно ојачати углед законитости. Ако је ово гледиште тачно за једну Немачку, у којој је ова уставност строго на парламентарној основи, са пуном санкцијом и политичке и правне министарске одговорности. Стоји одиста то, да, с обзиром на строго етичку страну, која преовлађује у оцени и практици права помиловања, Министар не може и правно да одговара за своје потезе на указима о помиловању; јер би био неоправдано па и немогућно изразити нарочите одредбе, којима би се практика најпре милости обавезно и за Круну и за Министра нормирала на једној одређеној основи, по којој би се увек могло да зна, да ли се у конкретном случају и у којој мери треба користити правом помиловања. Овамо, где највише преовлађују обзири милосрђа и болећивог учешћа моралне човечије природе, наше обзира сажаљења и срца, него правичности и целисходности, немогућно је формулисати одредбе, кад и и у којој мери треба дати помиловање, а кад не, па је самим тим немогућно тражити пред моралне и политичке, још и правну одговорност надлежног Министра за појединог случајеве примљеног права помиловања. Али, и ако је несумњиво да то стоји, не може се на такве природе права на помиловање извести закључак, да самим тим, што Министар не може за то правно одговарати, што се начела правне министарске одговорности не могу на овакве случајеве применити, да њему у опште не припада право да испитује и цени овакве указе, већ само да их потписује, те у стварй да практика тога права припада искључиво Краљу. Сменаво министарске одговорности није само у томе, да Министар може бити оптужен и осуђен, него за најпречитији део његовог учешћа у државној управи постоји као главна санкција његова политичка одговорност, а то том тек, и као споредија, његова морална одговорност пред јавним мњењем. У једној уставној земљи, у којој се владаоцу не би нарочитим текстом устава признало искључиво учешће у употреби права на помиловање, Народно Представништво било би увек у праву да тражи објашњење о оваквим указима, и да у претресу опште политике владине, у адреси, изрази своје негодовање на држање Министра Правде у питањима помиловања, за које је дао преимпотпис; а самим тим, такав Министар, на према тежини и обиму изражености нерасположења, чак и цела влада, којој он припада, мучно да би могао остати и даље на министарском положају. Његова политичка одговорност била би у том случају и несумњива и потпуна: он би био за даље односе са таквим Народним Представништвом, по правилу, немогућан. Јер, чиме би могао надлежни Министар бранити, да он није био компетентан, да удаља у оцену материјалне исправности указа и да је право помиловања искључива ствар владаоца, кад се и за такве акте тражи његов преимпотпис и кад устав за све такве акте, не изузимајући ни указе о помиловању, везује надлежност владе било у облику према потписа свију Министара, било у облику преимпотписа једног само Министра, као непосредно надлежног. Дотле, док устав не учини нарочити изузетак за поједине државно-правне акте, дотле за сваки акт, за који се тражи преимпотпис Министров, он је по уставу одговоран. Овај принцип нарочито и у пуној мери вреди за парламентарну владу и у теорији и у практици, па је примењен и у нашој уставности. Начело министарске одговорности односи се на све акте, које Министар преимпотписује, изузев случајеве који би били нарочито уставом предвиђени: а већ и сувише је позната уставна одредба, да владалац не може практиковати државну власт друкче, но са учешћем или преимпотписом Министра, у колико нема нарочито предвиђених изузетака. Свакојако, овај је разлог начелне важности за решење истакнутог питања. Пригонори, који би се против њега непосредне истакли, мучно би се могли прандати већ и са гледишта опште признатих основних начела, која преде за уставне државе. Тиме се може објаснити, што се, у тежњи, да нпак оправдају своје гледиште противници овог мишљења служе другим разлозима и не покушавајући да побију умесност истакнуте главне аргументације. Поступајући тако, они се стављају махом на етичку природу онога права, кад је реч о његовој примени, на у вези са прерогативима, које непосредно излазе из права владаочеве суверенитета, труде се да објасне, да право на помиловање у опште не може и другом да припада, ако се хоће да оно у истини буде израз владаочеве практике; јер право помиловања, као нарочита прерогатива, само је израз суверенитета, а овај припада искључиво владаоцу. Због тога и ако је формално, по уставу, и за овакве акте потребан преимпотпис надлежног Министра, ипак је право помиловања нарочито владалачко право, које има да се примени искључиво по срцу и расположењу његовом, а не по наговорима његовог Министра. Овоме гледишту можда је највише допринео на тз. уз иначе веома правичкн ауторитет, који је имао, најјаче заступао покојни Мителмајер. Одлука о помиловању у ствари је израз осећаја и свести владаочеве, о чему се не може давати никаква правна рачуна, а већ од моралне одговорности владалаи неће бити никад слободан. Ако би се хтела да истакне министарска одговорност и за практику права на помиловање, то би се морало утврдити, да Министар може одрећи свој преимпотпис у сваком случају, кад је владалац у светом моменту изговорио реч „милост.“ само ако би нашао да милост није заслужена. Било би вредно запитати се: какви би утисак таква појава оставила на здрав дух народа? Ко може да оцени је ли помиловање заслужено? Па то и јесте природа помиловања, да оно средње дејствује и где иначе нема никакве формалне разлога на истицање таквог захтева! Та то би било неповерење, које би хтело све па и најнезнајне односе да веже за строге правне форме и услове“ — узвикује славни немачки криминалиста.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

Један од наших најстаријих, а за време и прилике у којима је постао и од најпотпунијих и најсавременијих закона јесте, нема спора, *Полицијска Уредба*, која са извесним изменама и допунама важи и данас као поступак државним и општинским властима, како за извиђање и пресуђење испада из III части Казненог Законика, *тако и за извиђање и пресуђење и многих других иступних дела, казнивих по специјалним законима, која спадају у надлежност полицијских и општинских власти, а за чије извиђање и пресуђење може прописан нарочити поступак.*

Тако:

У чл. 11. *Уредбе о механама и кафанама* прошкена је казна за лица, која би сирову храну употребила за механу, а не би претходно добила месно механско право. Казна је од 5—20 талира. а у случају поврата долази и затвор од 3—15 дана. Истом казном кажњава се по § 22 оне *Уредбе* и лице које би упражњавало механску радњу без личног механског права.

У § 24 исте уредбе прошкена је казна од 5—20 талира (у случају поврата од 10—40 талира) за сопственика механе, који би их издали под закуп личностима, које немају личног механског права.

Оне исте казне, по §§ 19 и 27 *Додатка уредби о механама* од 25. маја 1764. год., важе у свему и за кафеџије, па и за лица која би кромлала пиће по бапштама, у бакалницама, на сабориша и пазарџирима.

По § 28 овог *Додатка*, бакалима је забрањено да продају обичка пића, пиво, ракију и томе подобно; за протнвно поступање прописана је казна од 10—30 талира.

Изрицање свију ових казни стављено је у дужност *полицијским властима*, али ни за један од побројених случајева није казано како ће се исељавати, нити су поменути докази, нити пак прописан пут и начин у погледу права и рока за жалбу. Међутим, они су се увек исељавали, па се и данас исељују по *Полицијској Уредби*.

Исто је тако и са иступима, који су предвиђени *законом о местима*, од 16. јула 1866. и његовим допунама од 21. априла 1885. год.

У § 9. овог закона, које је, узгред буди речено, једини који говори о казнама, вели се оно:

„Ако би који правно куће и зграде пао пароши, која је утврђена регулационим планом, па на општему полицијске власти не би од тога одустао или не би поднуту зграду срушио, полицијска власт каже кажњене имаоца до 30 дана затвора или новчано до 150 динара, и наређује му да зграду поруши, што ако не учини у остављеном року, сама ће власт о трошку осуђеногa рушење извршити.“

Поштo закон ништа не говори о поступку за извиђање ових иступних прнписа, то се и оне извиђају и пресуђују по *Полицијској Уредби*.

Члановима: 21 тач. 11-ом, 22 тач. 13-ом 24 тач. 25-ом, 26-ом и 28 *Законa о уређењу самоуправе струке и чуванју народ-*

ног здравља, стављено је у дужност полицијским и општинским властима, да извиђају и пресуђују све кривице, повређене у овим законским прописима, а чл. 33 истог закона овлашћен је Министар унутрашњих дела да може прописати ове мере, које овим законом нису предвиђене а показале би се као потребне, као и да може за непослушност напрам ових мера, одредити казну до 30 дана затвора или до 150 динара у новцу.

На основу овог овлашћења, прописана су *Правила о уређењу хлебарница* и *регулисању проституције*.

По тач. 21 оних последњих правила, осуђена особа има права жалити се против пресуде среске власти само окружној полицијској власти, а тако исто и противу осуде окружне власти, која је осуду изрекла, и то најдаље за 6 дана од кад се саопшти пресуда.[c]

Изузев ових прописа, који се поглавито тичу жалбе, никакових других одредаба нема ни у овим правилима ни у самом закону, које би се односиле на поступак око извиђања и пресуђивања кривица, казнимих по овом закону и правилима на основу њега прописаним. *Полицијска уредба* и у овим случајима дошла је у помоћ прописи, и својим одредбама о доказима лопушла недостатак у закону.

У § 12. *Закона о заштити сточних зараза у општ и мерама за спушивање тих зараза*, прописана је казна до 2 месеца затвора или до 300 динара у новцу за оне, који би се огрешили о одредбе овога закона, а у § 46 истог закона изриком је казано да ће ову казну изрицати *среска полицијска власт*. Поштo ни за овај закон нема никаквог поступка, то се пракса слушила и служи *Полицијском Уредбом*.

Противно побројаним случајевима, за остале, опет, по специјалним законима казнине иступе, прописан је једновремено и поступак.

Тако:

По чл. 25 *Закона о лову*, протоколи овлашћених органа за надзор лова, потпуно су доказ за кривице које се по овом закону извиђају и пресуђују, а по чл. 31. истог закона, жалбе против пресуда полицијских власти подносе се Министру народне привреде у року од 3 дана по саопштењу.

По чл. 11. *Закона о уништењу* отровних, „општинске власти узимаће појединце на одговор по *Полицијској уредби* и казниће новчано од 5—20 динара у корист општинске касе,[c] а „жалбе против осуда општинских власти расматра и у последњем степену расправља среска, односно окружна полицијска власт. *За рок и подношај жалбе, као и за застарелост кривице, вреде прописи Полицијске уредбе.*[c]

По чл. 4. *6. Закона о сеоским дућанима* „који би се од сеоских дућанција ухватио да продаје и оне еспапе, који нису у овом закону обележени, казниће се први пут са 100, други пут са 250, а трећи пут са 500 динара, у корист општинске касе, и радња ће му се забранити.

Казну изриче надзорна среска власт, и противу осуде има места жалби министру народне привреде у року од петнаест дана. Решење министра привреде изврши је.[c]

По чл. 133. *Закона о шумама*, резерати шумара, подшумара и чувара шума, потврђења увиђајем општинског суда, у погледу доказа равнају се јавним исправама по кривичном поступку, а по чл. 126. истог закона, жалбе против пресуда и решења среских и општинских власти подносе се првостепеном суду у року од 3 дана.

По чл. 9. *Закона о уништењу вобарства*, све кривице по овоме закону „извиђа по *полицијској уредби* општинска власт one општине у којој се учине,[c] а „жалбе противу осуде општинског суда расматрају и коначно расправљају надлежне полицијске власти. *За подношај жалбе вреде прописи полицијске уредбе*.[c]

По чл. 6. *Закона о уништавању штетних животиња и биљака и заштићавању корисних животиња*, „општинске власти узимаће појединце на одговор *по полицијској уредби* и казниће од 5—50 динара у корист општинске касе[c], а „жалбе противу осуда општинских власти расматрају и у последњем степену расправљају среске односно окружне полицијске власти. *За рок и подношај жалбе као и за застарелост кривице, вреде прописи полицијске уредбе.*[c]

И назад:

По чл. 28. *Закона о риболову* „Дела предвиђена овим законом, изузимајући *по полицијској уредби* и казне изричне и извршује надлежни општински суд, у чијем је округу казнимо дело учињено, или надлежна полицијска власт, ако је дело учињено на Сави, Дунаву или Дрини. Жалбе противу осуда општинских власти расматрају и у последњем степену расправљају надлежне полицијске власти, а жалбе против осуда полицијских власти, коначно расправља Министар народне привреде. За рок и подношај жалбе вреде прописи *полицијске уредбе*, а за застарелост одредбе казнене закона.[c]

Као што се на изложеној види, у пракси се разликују, у погледу извиђања и пресуђења, ове четири категорије иступа:

1. Иступи из III. части Казненог Закона, за чије испуњење постоји нарочити поступак — *Полицијска Уредба*.

2. Иступи предвиђени специјалним законима, који се извиђају и пресуђују по специјалним поступцима (иступи казнини по закону о лову и шумама).

3. Иступи предвиђени специјалним законима, који се, по изричном законском парењењу, извиђају и пресуђују по *Полицијској Уредби* (иступи из закона о уништењу сточарства и вобарства, о уништавању штетних животиња и биљака и из закона о риболову), и назад

4. Иступи, који се казњавају по специјалним законима, али за чије извиђање није прописан никакав поступак, те се с тога извиђају по општем поступку за иступе — *Полицијској Уредби* (иступи из закона о жестима, по уредби о казнама и механима, по закону о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, по закону о заштити од сточних зараза итд.)

Већ и сам тај разлог, што Полицијска Уредба, која је издана још 1850. год. (18. маја), важи и данас као поступак за извиђање и пресуђење $^{3}/_{4}$ иступних дела, био би потпуно довољан да се о овој уредби опширније преговори; да се много шеће одредбе, које су постале у времену када нисмо имали ни Казненог Законика ни Кривичног Поступка, претресу и објасне.

Али сем овога разлога постоји још и један други, много важнији и претежнији с обзиром на велику практичну примену Полицијске Уредбе. Мислимо на оне њене одредбе, за које многи с пуним правом сумњају: да ли су још у важности или не?

Било би неправедно приписивати ову сумњу незнању оних који сумњају. Напротив, она је пре последица нехата и незнања оних, који су Полицијску Уредбу на дохват њихали, допуњавали и издавали и таквим својим радом допринели, да је данас доиста тешко одредити: шта у овој Уредби важи, а шта је укинуто?

Довољно је, да пажљиво размотримо и упоредимо неколико разних издања Полицијске Уредбе, па да се о овоме одмах уверимо.

Тако у издању од 1887. год. (са Казненим Законикомиздазимо код § 1. примедбу ове садржине: (наставиће се)

Д. Ђ. Алексић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

У ред најпотребнијих и најкорисијих одељења свих добро уређених европских полиција (осим енглеске, у којој тога никако нема) спада, нема сумње, и одељење „за пријављивање становника".

Оно је основа на коме почива успешан рад полиције у осталим њеним одељењима, а јако сполчно средство многим другим државним надлештвима, као и приватним грађанима у данашњу потребних података за поједина лица у томе месту.

Сваки је полицији неминовно потребно да зна: где њени грађани живе; њихово кретање и њихове фамилијарне прилике, ако би желела, да успешно испуњава свој задатак. У колико је грађанство некога места многобројније, у толико је и та потреба јача.

Са оскудицом таквога сазнања она би и поред своје најбоље воље и уложеног труда била немоћна: да, са успехом, прати рад и кретање подозраних и, по јании поредак, опасних лица; да у проналажењу криваца покаже добре резултате; да врши контролу над грађанима у испуњавању њихових разноврсних дужности; да своју администрацију у знатној мери упрости и т. д. Она би, једном речи, у многим случајевима имала да приписе своје успехе пре њиком случају, него уложеном раду и енергији.

Ова помоћи тога одељења општинска власт би често пута била у немогућности да зна: који су у јој грађани стални а који придошлн; како их треба рачунати у погледу подавстна; каква позитивна права

имају појединци одређених ствари, и т. д. код судова би послови у многим одељењима застајали, због непознавања грађана, због чега су најобичније последице честа одлагања претреса и рочишта. Пореске власти би врло често губиле трагове својих неизвршених пореских обвезника; за случај брзе мобилизације, или ратничке вешке: поштанске власти би далеко неспособније биле, да брже и тачније испуњавају своју дужност према публици, као што је, уз примењивање тога одељења, чиње на и приватна лица би осећала врло често тешкоће ако би им кад год устребало, да сазнају за стан кога њиховог дужника, пријатеља или другог кога лица.

Постојањем овога одељења многе се тешкоће у поменутим пословима отклањају или се у већој или мањој мери ублажавају, а све то зависи од степена његове уређености и од озбиљне и каквоће прибраног материјала, који за ту сврху треба да служи.

И код нас се, од пре дуго година јавила корисност и потреба таквих одељења.

Постојањем овога одељења многе се тешкоће у поменутим пословима отклањају или се у већој или мањој мери ублажавају, а све то зависи од степена његове уређености и од озбиљне и каквоће прибраног материјала, који за ту сврху треба да служи.

И код нас се, од пре дуго година јавила корисност и потреба таквих одељења. То се види по томе, што је и наш законодавац још у 1861-ој години предвидео као за оне који дужност пријављивања тачно не испуњавају. Честе полицијске и политичке наредбе о томе пријављивању[1] одређивање строжијих казни због кривица те врсте од стране законодавног тела у 1899. год. и стварање: „правила за попуне регистара становника“, која су пре кратког времена објављена у „Српским Новинама“ — несумњиви су докази, да се у нас то питање посматра са свом озбиљом, које оно заслужује.

Потреба за добро уређеним и организованим таквим одељењем осећа се све јаче и жалтније нарочито у Београду као најбољем месту у Србији.

И поред тога, што ту потребу доживљава испуњала „статистичко одељење“ у општини београдској, може се слободно рећи, да таквог одељења у правом смислу те речи и нема, јер услуге, које поменуто одељење чини, нису ни из далека оне и онакве, какве се изнају и требују очекивати. У намери, да се тако одељење у Београду уреди на солиднијој основи и да се функционисање његово што практичније организује, — како би се од тога одељења може очекивати оне услуге и користи, које оно и у другим државама даје — изнеђу у тоју даљега излагања организацију оваквог одељења у полицијама: берлинској, хановерпиској и још неких других варошн пруских; у бечкој и пештанској полицији, а тако исто поменућу како у том погледу стоји организација овога одељења у букурешкој и софијској полицији. На крају ћу изложити данашње стање тога питања у нас и практичне мере, које би се с погледом на изложене податке, имале предузети, да се и у нас установном тога одељења постигне одређени циљ.

I

Одељење за пријављивање становништва у берлинској полицији.

(Das Einwohnermeldeamt).

Још од 1810-те године установљено је у берлинској полицији одељење, које се старало о контролисању тачног и уредног пријављивања становништва.

За шесто-годишњи прекидаја (од 1830 до 1836 год.) ово постоји и данас као самосталио полицијско одељење.

Од данас је берлинска полиција издала доста наредаба о дужностима пријављивања грађана. Све су оне замењене последњом наредбом од децембра месеца 1904. год. која је и данас у снази. По тој наредби заснованој за закону од 1850. год. свако је лице у Берлину дужно да се, у написном року, пријави полицијској власти. Те дужности ослобођена су само она лица: Посланици страних држава са пријатељима им персоналом, генерални конзули оних држава, које са Немачком имају закључен трговински уговор — и сва лица која су у активној војној служби. Када је реч о којим лицима треба напоменути, да њихове чланове породице нису од те дужности ни уколико ослобођене. Рок за пријављивање је: 24 часа или 6 дана. Хотелски гости и лица, која одседају у приватне станове за један дан или више дана — пријављују се у року од 24 часа. Остала пријављена лица по приватним становима, па и она која се пресељавају на стан у исто, морају се пријавити полицијској власти у року од 6 дана, не рачунајући ту дан досељења. Дужност пријављивања прилаже сопственику стана или његовом надзорнику. У последњем случају жора сопственик уштутити о томе ако полицији са писменом изјавом његовога надзорника да он прима одговорност на себе за све обавезе, које су са тим правом надзора скопчане. Ово питање као и питање о року пријављивања различито је регулисано у разним местима Немачке, сходно њиховим локалним потребама. Пријављивање се врши по нарочито штампаним формулярима — пријавним листама — које се купују скоро у сваној мањој радњи.

Предаја листа врши се у полицијским квартоница (Revière), којих у Берлину има 106 на броју. Од три примерка, која се доносе у кварт, да се као обавезно задржавају у кварту а трећи се примерак са удареним печатом као реверс враћа доносиоцу. Она лица, која скоро свакодневно имају по које лице да пријаве, ради практичности, у место трећега примерка задоје имена пријављених у нарочиту књигу, у њој полиција за свако лице потврђује пријем печатом и датумом. Тако чине обично хотелијери и други сопственици великих станова.

Има три врсте листа за пријављивање, које се разликују садржајем и бојом.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ВАЖНОСТ ПРЕДСТАВКЕ
казнимога дела

Увод у истрагу по каквом казнимом делу увек сачињава представка казнимога дела од стране кога полицијскога органа.

Самим тим довољно је речено, колико је важности приписано представци казнимога дела и како јако може она да утиче исправном својом садржином на сам ток истраге и хватање учинилаца и њихових сучесника.

Представка казнимога дела може бити написана као у виду причала о самоме делу, али при том пре свега нала задовољити захтеве у излагању и стилу.

а. Прибирање и сређивање материјала.

Пре но што се приће писању саме представке казнимога дела, материјал мора бити потпуно прибран и важно сређен.

Ваља се помучити и разазнати сваку ствар и све њене околности. При сазнавању полицијски чиновник никад не може бити довољно бришљив и обазрив; ни један факт не сме запостављати и запоставати, па ма он изгледао и нелпатан, јер никад не може унапред знати, од какве важности може он бити у току даље истраге.

Сваку сазнату ствар, у најважнијим деловима, полицијски чиновник мора одмах записати, и никада се не сме ослонити на памћење; необично добре услуге пружа чиновнику стенографија, ако је у могућности да се њоме послужи.

У праксн се мора претпоставити, да службеник зна теорију свога звања. Почетник при том мора се у свакој радњи држати позитивних законских прописа, пре но што би смео дати поуздан правац и започети рад; али и изнеђен човек може лако пасти у грешку прекиком свога рада у одајући се и сувише у своју сирему, изнеђбаност и способност.

У самој представци радње морају бити изложене логичко природним током. Стварја околност мора увек претходити мањој; даље сређивање по времену мора бити најстрожије тачно.

У важнијим случајевима није рђава ствар, да се начини концепт представке казнимога дела. Да ли ће се, пак, у сваком казненом делу сачињавати концепт представке, зависи и од самих службених прописа појединих држава, али ми држимо, да ће то увек ваљало чинити код пресуда и злочина.

б. Општа правила о садржини представке.

При и најважнијим услов у свакој представци казнимога дела неопходно мора бити истина. Истина је један од најбитнијих стубева друштва, и за то она мора бити за полицијскога чиновника нарочито света, пошто је његова егзистенција и наменьена чувању истине и права.

Наузимајући сопствена посматрања, полицијски чиновник може се послужити истином у представци казнимога дела и релативно, т. ј. он изложи као истину нешто, што су му други саопштили као истинито.

Кад се већ помисли на садржину представке казнимога дела — излагала соп-

свених опажања и саопштења — онда се само од себе готово подразумева и друго потребно њено својство, а то је јасност. Јасна је она представка, код које су изрази, који су у њој употребљени, лако сами, тако и скупу толико јасни, да се поуздано и лако могу схватити.

Јасност представке, у осталом, није никако општа, већ мора увек бити релативна, пошто услед потребне техничке садржине увек мора претпостављати код читаоца извесно знање, које оскудева свакоме.

Оба ова услова: истинитост и јасност сами од себе пружају тада потпуност и тачност, који су за представку казнимога дела такође неопходни.

Може случајно према овоме изаћи, да полицијски чиновник лако падне у ту грешку, да се сувише заузби у излагањима. То треба отклонити, јер је целисходна краткоћа у излагању душа сваке представке. Претерана скраћеност у излагању замрачује разумевање саме ствари и лако доводи у грешку, да се важнији моменти пропусте приликом излагања.

Целисходна краткоћа у излагању не сме бити ни оскудна ни претерана. За почетника је напочито тешко да се уме наћи и да погоди како треба да начини представку, и за то је за њега боље да не прибегава скраћености у излагању; тако ће теже пасти у грешку. За све ово не могу се поставити никаква права правила, пошто се само праксом могу савладати и савшати све тешкоће у начину и пештини излагања у представци казнимога дела.

Кратка је она представка, у којој није изостављено ништа што би могло вређати целину, а целисходна краткоћа влада онда, ако ништа није пропуштено, што би било неопходно за потпуност представке казнимога дела.

У представци не ваља отежавати прегледност дугим одсецима и ставовима, а треба бити штедљив са тешким и нелагодним наразима; у колико је могуће, нарају се са свим избегавати стране речи.

Прегледност представке неопходно потпомаже примена табела.

в. Табеле (Прегледи).

Табела је кратко систематско изгледање догађаја.

Табела сачињава преглед свеколикога стања ствари: она даје размеру, у ком се реду ово или оно допуњује и за то може бити најразноврснија. Табела може бити, н. пр. о кретању једнога човека у току извесноја времена, о одлажењу једне ствари на сновине једнога у сновину других лица, о посматрањима разних сведока о истом или о разним догађајима.

Ове се табеле израђују или у дужину или у ширину. Из практичних разлога за представке казнимих дела најбоље су прве, пошто се друге теже могу примењивати.

Ако се употребљују прве табеле — по дужини — на њима има подврста, и ове се никако не смеју стављати непосредно једна под другу, већ се сваки члан појединога одељка мора стављати у засебну линију по дужини према важности своје, нпр.

А	. . . . .
I	. . . . .
	а) . . . . .
	б) . . . . .
II	. . . . .
	а) . . . . .
	б) . . . . .
Б	. . . . .

Код табела које иду по ширини ради се према особитим околностима на начин као код генеалошких табела; тако се описују од главнога дела појединости све радње које су му претходиле и које су од њега произашле, доводећи их тако у систематски ред, како би иследнику послужиле ради прегледности и лакоћ оријентисања.

г. Остало.

Остале ствари у спољњем облику представке казнимога дела и сместрености излагања, формулари и закључци о целоме исходу не могу се овде сместрано излагати пита им можемо давати неки општи вид, пошто они зависе од прописа појединих власти и закона у разним државама.

Један од важних захтева у овом раду полицијских чиновника, јесте и правоћуће. Свака погрешка у напињеној остаје непромењена и у читаоца изазива сумњу о интелигенцији пишчевој. Такође је важна и интегунктација, пошто и са целе нетачности могу произаћи забуне и неразумевања.

Леп и јасан рукопис такође је за прецорку код полицијских чиновника. Ако и иначе то лепо утиче на читаоца, али код се има у виду, да тај први рад у истрази бива тако дуго употребљаван и често читан, да с највећа изложени опасности да се може целимице губити, бледети и замрљати, онда је сваками врло тешка ствар, ако је рукопис у представци био још и нечитан и нејасан. Отегнут и разучен рукопис тако исто задаје муке читаоцу.

Са сним се морају избегавати радирања, скраћивања, прецртавања и кримчења на сваком акту који спада у истрагу, а још нарочито тако, где се стнар тиче битне садржине представке, јер у томе увек може разумети лажности чиновника, на отуда и непоуздапост садржине самога наниса.

Напомене у описивању постојања дела.

а. У опште.

Quis, quid, ubi, quibus, auxiliis, cur, quomodo, quando?

„Ко, шта, где, чиме, зашто, како и кад?"

Ова стара, златна правничка изрека мора служити сваком полицијском чиновнику као звезда водиља у његовом раду на истраживању злочина, па ће сигурно успети да многу грубу грешку избегне, ако и у сваког представци казнимога дела увек има у виду сних седам ових питања.

На овоме ћемо месту изложити само, којим редом и којим путем ваља да гредо полицијски чиновник служећи се одговарањима на ова питања у писму саме представке казнимога дела.

1. Ко? (Особени знаци окривљеног; ако није познат по имену, но могућству што тачнији његов опис).
2. Шта? (Врста казнимога дела, с погледом на додиља излагања подб, нарочито има ли отежавајућих околности; код крађа, превара, кољка је штета, пошто од тога често зависи надзнежност за суђење.)
3. Где? Када? (Место и време извршења дела.)
4. Чиме? Како? (Начин извршења и средства, оруђа, којима је дело извршено.)
5. За што? (Мотиви за дело.)

Даље је према стању појединих случајева потребно поменути и ове околности.

6. Да ли је претходило какво притварање и да ли је претила каква опасност?
7. Сведоци и друга доказна средства (види 4).
8. Остале околности, које полицијски чиновник, према целокупном стању, налази да ваља истаћи.

б. Пособно.

Свако казниме дело има своје нарочите ознаке, које полицијски чиновник мора познавати, па да може себи створити претходну одлуку у раду на самој представци казнимога дела. При том долазе још у сваком случају различите радње, које према побудама, личностима, начину и свему осталом представљају само дело у ближој или теснојој форми, те се с тога неизостазно морају тачно издојити. Изнајући у виду све што смо изложили, никада се не сме ићи тако далеко, да полицијски чиновник и без потребе између своју личпи суд и увлачи га кроз целу представку казнимога дела.

Од колике су важности објашњења свих ознака и спојстава код различних појединих казнимих дела, као и о начину описивања и цењења постојања дела прогопорићемо у засебном чланку који ћемо пропратити примерима из праксе.

по нем. **Д. В. Б.**

ПОУКЕ И УПУТИ

Општински пуномоћник не може изјавити жалбу против решења општинског суда, чији је пуномоћник

По одлуци Државног Савета, на жалбу извесног лица, што му општина београдска изплаћује тромесечну такеу на кобасење, које у напоша приводи и продаји изјаве. Министар финансија преноручио је суду општине београдске, да га ослободи од плаћања ове такее.

Општински суд поступио је по овоме, и решењем својим од 23. децембра 1904. године АБр. 2755., известио дотично лице.

Противу овога решења општинског суда, општински пуномоћник изјавио је жалбу

Министру финансија, уважећи, да Министар поништи то решење, као противно закону.

Надаљећи, да се општинска преко свога пуномоћника, не може жалити против својих сопствених решења, — Министар је решењем од 8. маја 1905. године ПрБр 9284., а у смислу чл. 199. царинског закона, одбацио поменуту жалбу општинског пуномоћника, као од ненадлежног лица поднесену.

Против овога решења пуномоћник општине београдске изјавио је жалбу Државном Савету, у којој је навео, да решење Министрово не одговара закону с тога, што министар није био овлашћен ни једним законским прописом, да се у ствари упушта у расматрање овога трошаринског предмета: а сем тога, да не стоји ни разлог у оваљеном Министровом решењу, да се општински пуномоћник не може жалити против одлука општинског суда, пошто је и то предвиђено у пуномоћју, које му је општина издала.

Државни Савет нашао је, да је оваљено решење Министрово, с обзиром на чл. 158. закона о општинама, правилно и закону сходно, па га је с тога, одлуком својом од 2. децембра 1905. године № 8663., на основу чл. 26. закона о пословном реду у Државном Савету, и чл. 201. царинског закона, одобрио, а жалбу општинског пуномоћника одбацио као неумесну.

Министар народне привреде није надлежан, да улази у оцену питања судске природе, — питања о могућности или немогућности продаје сеоских утрина, путем јавних продаја, за дугове села, и да иво ненадлежан, противно §§ 489. и 507. грађанског судског поступка, одузима могућност полицијској власти, да пише суду за издавање тапије купцима, кад је дотична продаја судским путем одобрена, и на тај начин извршном постала.

Село Бериње водило је са селом Сираконом пред пожаревачког првостепеног суда спор око утрине, који је на крају свршен у корист села Бериња, а извршном пресудом Апелационог Суда од 18. марта 1880. године № 6341. пресуђено је, да село Сираково уступи селу Берињу половину своје утрине, и да му плати, на име остете, због неуживања половине утрине по 1. ♯ цес. од лапца годишње, и то од 1. новембра 1874. године, па до извршења пресуде.

Кад је ова пресуда поднесена полицијској власти на извршење, пуномоћници села Сиракова нису допустили, да се за ову осуду продаје сеоска утрина, већ су по закључку сеоског збора понудили, да овај дуг отплате у почасним оклагатама. Пошто пуномоћници села Бериња нису пристали на ову понуду, полицијска власт изкршила је продају целе сираковачке утрине, и исту су купили пуномоћници села Бериња за беријеску општину. Ова продаја одобрена је и од Касационог Суда, и иста постала извршном.

После овога, пуномоћници села Сиракона обратили су се молбом Министру народне привреде, и молили га за наређење, да се општини беријеској не издаје тапија на купљену утрину, и ако је продаја огласена за извршну, јер судови су ценили и могу ценити само уредност продаје по прописима грађанског судског поступка, а питање о заштити јавних права не долази у опсег административних власти, власти за чување јавног права и поредка. Позивајући се на чл. 85. тада важећег Устава и чл. 66. закона о општинама, по коме се продаја и отуђење општинских добара не може учинити без претходног одобрења Државног Савета, избацили су, да ни изврша власт, на ни прворстепени суд, није водио рачуна о ономе законском наређењу, ма да су по званичној дужности били дужни, да на то мотре, пошто је продаго имаље јавно добро.

Министар народне привреде, ценећи у овом случају питање, да ли се може утрина општине сираковачке отуђити, по извршеној продаји уступити и купцу (општини беријеској) тапија издати, — нашао је, да је општинска утрина, по природи своју, неопходна општини сираковачкој за испашу стоке њених сељака, у циљу трајног газдинства, пошто су онакна добра заједничка (колективна) својина и по останку своме имају карактер шумског земљишта, и као таква, по чл. 2. у вези са чл. 18. и 86. закона о шумама, подлеже надзору Министарства народне привреде, — на је решењем својим од 22. априла 1904. године ШПр 4656., као надзорна и државно-привредна власт, одлучио: да не може одобрити издавање тапије с тога, што продата утрина није непокретно добро једног приватног (физичког лица), већ је оно добро општинско, које има карактер привредни, и што се по наређењу чл. 161. Устава и по тач. 3. чл. 33. закона о општинама има о томе да саслуша збор грађана општине сираковачке, а по томе тражи за отуђење одобрење од Државног Савета. Тек кад се у свему испуне наведени законски и уставни прописи, онда ће и Министар народне привреде дати своју пристаналост, а све дотле извршна власт нити може, нити сме тражити издавње тапије од суда, који има да цени, и по закону и по Уставу, јесу ли све законске формалности испуљене за издавање тапије.

Противу овога решења пуномоћници општине беријеске, изјавили су жалбу Државном Савету, и у њој навели, да је решење Министрово неправилно, јер пошто је продаја постала извршном, то се иста не може ништити решењем Министровим, тим пре, што се Министар није требао ни упуштати у решавање овога предмета. Општина сираковачка могла је се користити правом по § 455. грађанског судског поступка, а кад то она није учинила, онда је продаја постала извршном и не може се обарати и ништити ни по ком законском пропису.

По оној жалби, Државни Савет, изашавши, да је Министар оваљеним решењем прекорачио границе своје надлежности, поништио је то решење, одлуком својом од 9. новембра 1905. године Бр. 8149., као неправилно из ових разлога:

Као што се из акта види, полицијска власт среза рамског, изложила је продаји утрину села Сиракова у цељи наплате потраживања села Бериња од села Сиракова по извршној пресуди Апелационог Суда од 18. марта 1880. године № 6341.

По § 501. и 502. грађанског судског поступка, суд је надлежан, да цени питање о уредности ових продаја, на следствено томе и питање: да ли је се полицијска власт огрешила о закон, кад је за наплату дуга села Сиракова узела у попис и изложила продаји сеоску утрину.

На како је продајну ову по изјављеној жалби сеља села Сиракова оснажно прворстепени суд, на то решење одобрио и Касациони Суд, на тај начин решење судско постало извршно, то Министар није имао основа у закону, да по тражењу сељана села Сиракова улази у оцену питања судске природе, — питања о могућности или немогућности продаје сеоске утрине за дугове села, и да као ненадлежан, противно §§ 489. и 507. грађанског судског поступка, одузима могућност полицијској власти, да пише суду за издавање тапије купцима.

Позивајући Министровом у оваљеном решењу на чл. 33. тач. 3. закона о општинама и чл. 161. Устава нема места, пошто ови прописи предвиђају случај отуђења непокретног имања општинског по одлуци зборској и одобрењу Државног Савета, а тај случај није овде, нити се ови одредаба може изводити надлежност Министра, да улази у оцену питања о отуђењу селских и општинских утрина путем јавних продаја.

Противу одлуке, којом општински одбор одређује заступника председнику, нема места жалби Државном Савету

Милан Симић, одборник општине Узовичке, изјавио је жалбу Државном Савету противу одлуке одбора општинског од 25. октобра 1905. године Бр. 2104., којим је одређен заступник председнику суда.

Државни Савет нашао је: да се жалитељ са овом жалбом ненадлежно Савету обратио, јер, по чл. 152. закона о општинама, противу одлука одбора општинског може се изјављивати жалба само непосредној надзорној власти. На како овде није ни који други случај из чл. 48. саветског пословника, то је одлуком својом од 18. новембра 1905. године Бр. 8363. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

М. В.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Криминална збирка рукописа. — Бечка полицијска управа у своме криминалном одељку од скора је увела једну новину, која ће фалсификаторима и разним другим по иновну сигурност опасним индивидуама за времена прекорачити успехе у њиховим занатима. Та се новина састоји у збирци рукописа разних варалица и фалсификатора најразличитијих категорија. Та се збирка у опште распоштре на „хохштаплере“, даље на особе, које лажним поруџбинама измамљују робу од трговаца, на лажне мидљење, фалсифика-

торе чекова и меница, шпицдидере који купе приходе за добротворне цели, професионалне просјаке, који путем писама обављају свој занат и још многе људе на објасти паразитства.

У свима својим пословима професионалне паразите у могућности су да измене и свој изглед, име, одело и остало, али код свих тих метаморфоза природно је да паразитски руконис остаје непромењен за извесан број година старости. На теме факту и почива ова нова установа. Тиме је, славно казано, да ће се од сада, уз помоћ ове збирке, брзо и поуздано моћи проказивати писци и творци разноврсних написа, који буду предавани полицији ради расправе. И ако је ова установа тек од скора почела функционисати, бечког је полиција већ почело за руком, да има прилично збирку оригиналних рукописа многих чувених паразита и фалсификатора.

Дечји иступи. — Познато је колико неке задају деца родитељима и полицији, када западну у рђаво друштво. Први иступи њихови, казними по закону, ретко кад да бивају кажњени, јер је у полицији увек меко срце напрам таквих иступника. На врло срдњу, и у исто време успешну мисао дошла је полицијска власт једне средњеевропске варошн. Буде досталено какво дете — рецимо због мучења животиња — полиција нареди да дође с њиме и његов отац, и тамо уништају оца, хоће ли да плати за своје дете неку осетну новчану казну, или хоће да га одмах ту на лицу места, пред свима њима добро избатина. Готово без изузетка родитељи су се увек решавали на ово последње. Срам се осетило и на родитељу и на детету. Но свакако да није остајало само на томе: родитељи су код куће дали деци још неку порцију батина за онакав срам, који су претрпели пред полицу. Не то је имало успеха. Статистика дечјих иступа у тој варошн у току кратког времена, сасвим је умалила. Родитељи су боље пазили на децу, а деца више презала од срамота.

Очни капци после смрти. — Како медицинске новине The Lancet износе, према стању очних капака код мртваца може се увек закључити, да ли је мртвац од туђе руке умро, или је свршио усљед несрећног случаја или се сам убио. То исподе и по овоме случају. Један пре пише дана нестали човек нађен је као леш у једној реци. Могло се позналати на самоубиство или несрећни случај, да му нису очни капци били сасвим заклопљени. Као што је на једном раније лекарском конгресу у Паризу закључено, очни капци, а и уста, нормално остају отворени приликом умирања; али увек код смртних случајева на против. Но како врло често искључење очи убијеног изазивају ужасан страх у убице, то се он ретко кад не потруди заклопити их, и онда, ако природна смрт није у питању, већ само смрт произведена туђом руком, сопственом руком или несрећним случајем, сме се са сигурношћу закључивати о насилној смрти, ако је леш нађен са заклопљеним очима. Пошто капци врло брзо подлежу мртвачкој укочености, то је њих могуће затворити само непосредно одмах после наступеле смрти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Божидар Сакић, који се издавао као трговачки агенат у Београду, извршио је више превара на је побегао. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за њиме трагају и у случају проналажења одмах о томе известе Управу града Београда с позивом на Бр. 45101.

Благоје Нинић, столарски радник, ниа да одговара код кварта палилулског за утају. Он је стар 35 година, средњег раста, плаг, правилно развијен, великих смеђих бркова, нуше браде. Позивају се све полицијске власти, да за Благојем трагају и проналаженог спроведу кварту палилулском Управе града Београда с позивом на Бр. 13173.

Непознат крадљивац на дан 17. пр. м-ца из страњаре стовариште соли у Радуевцу украо је једну пушку „маузерку“ под Бр. 205, из које у горњем крају магазина пише „Управа Моносова“, и једну обичну пушку каписелару. Нека полицијске и општинске власти обрате пажњу на покрадене пушке и на крадљивце трагају, а о резултату известе начелника среза крајинског с позивом на Бр. 14017.

Магдалена В. Белића, удова, напустила је кућу стоју у Параћину, па је са својом мајком отпутовала пут Београда. Магдалена је стара 40 година, средњег раста, добро развијена лица. Свакс се шкиља властима, да у случају проналаска упуте Магдалену начелнику среза параћинског с позивом на Бр. 13492.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

На дан 17 прошлог м-ца, око 5 часова по подне, убијено је једно непознато лице у атару села Рогачи, између Космаја, а у месту звано „Мајоте“. Убијени има 24—26 год., висок је 180 см, у лицу је плав и коша од великих богиња. Од одела имао је: плаву појавчану мајчку, вуп грузлак, стари сукнени туп с рукавима а такве и чакшире, на обе колена подеране, носу пажуљу ношуљ, и на богиња посечане опанке и скоро нове чарапе. До сада непознати истражи ако се ово убиство утврдити идентитет убијеног, па с тога начелник среза косјерског поди свакој опог, који би о овом лицу што више знао, да му то одмах достави с позивом на акт Бр. 19491.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 18. и 19. новембра прошле године извршено је у Сомбору разбојништво са тројструким убиством над тамошњим адвокатом Светозаром Димитровом, његовом сестром и његовом службеном.

Сомборска полиција успела је прека свима осталим и другим осталим трговинама да ухвати људу учеснике у овим грозним делима, који су по народности Мађари, а грађ. правн кројач, по имену **Владимир Стојановић**, слуга убијеног адвоката Димитрова, побегао је познато куда.

О овоме је одмах телеграфски извештени Управа града Београда, а по том и ваше министарство унутр. дела, те је за Владимиром свуда расписано тражење, као о њему више било пописака трага све до 23. пр. м-ца, када су га турске власти као скитницу пребациле са његовим другом **Божидаром Ђорђевићем** код Ристовца, где су га наше пограничне власти по рачуну познале и спровеле Управи гр. Београда.

На своме саслушању код Управе изјавио је од прилике следеће:

Родом је из Обреновца, где има три брата и мајер. Отац му се звао Тоша Стојановић, кадар, који је умро у омедереској болници још 1885. год.

На Убу код неког Илије Н. научио је, вели, кројачки занат, али при њему није остао, већ је отишао и ступио у службу као сеиз и јахач у државној ергели у Добричеву; тамо је провео три године, од којих је једну — 1899 — годину провео при наступној стапији у Богатићу, а другу — 1900 — у Шетровцу.

По том је отуд ишао и служио нешто овде при општој државној болници као кочијаш, а нешто у Обреновцу код Мите Марковића, трг. тамошњег. Последње време проводио је путујући по трговима и надничећи.

Своја дела отпише је у Чачак на трке, у којима је узео учешћа и добио, вели, трећу награду.

Из Чачка се рекли да иде у Бугарску на трке, те тамо и пође. Кад је дошао у Бугарској упозна се са неким Јапонцем, официрским којим бегунцем, а са тим оде у Ниш. Ове стиже и цирцус „Кратер“, који се у то време тамо бавио, и то као момак код коња. Са тим цирцусом оде у Софију и остане у њој месец дана, на онда изађе и погоди се као кочијаш код соњеског адвоката *Светозара Димитрова*.

Чим је ступио на ново место нашао је се у варошн са Јапонцем, својим познаником из Кругшевца, силоми с њиме новог познанства и пријатељства, то се уједно договоре да газду убију и опљачкају. Буде уговорено за ноћ између 18. и 19. новембра пр. године.

Тога вечера Јапон са још једним својим другом, бив. слугом, дође код Владимира око 7 сати и силоми се у његову собу, где им је он ваблано пића и чистио их. Адвокат је око $7^1/_2$ сати ишао кући и вечерао, а по том, пре но што је легао, отпишао је у пушкин и по обичају отуд накратко у шталу да обиђе коње.

Знајући за ову намеру адвокатову, ова три хајдовна приправа су се у шталн и кад је он тамо ступио она га скелетају и убију ножем и буџаком.

Пошто су узели што су при њему нашли пођу у његове собе. Тада је кухарица, чувши лупу, нашла да нпди шта је, те је један од хајдовака ударн будаком по глави, од чега, сиротица, остаде на месту мртва.

Прво уђу у собу где је спавала адвокатова сестра, девојка, која је била још будна, али је лежала у кревету, и тек што је проговорила нејзиној појави узвикнула: „Како је то?“ дошла је будак у главу, од чега није ни јецнула.

По том су претресли целу кућу, па како нађу шиу нашли, узму изручне од касе, која је стајала у канцеларији у другој згради у вароши.

Како је плуч од те канцеларије носила са собом жека девојка, која је је чистила и пи-

ошла на машине, то су они остајали да у канцеларију оду сутра дан кад је девојка отворена, те да им то чекање не би било досадно оду у циркус да гледају представу, као да су извршили какво богоугодно дело, а по свршеној циркуској представи оду у проститутску радњу, у којој су зору дочекали.

Отуд дођу у једну кафану преко пута аустријатске канцеларије, где су ученицали на доњој дворани, топорске, писаће и писмо преда Владимир да воси господину, на онај оду обојица без плена.

Владимир пао познат одмах је сео на коња и дошао до Цариброда, а одатле до Пирота пешице, па ту опет сео на коња и возио се до Ниша, одакле је таповске продужио пешице за Београд.

лицији доведен, на њега је она доћица и канцеларију устремила. Владимир са једним од она друга два запосена оде тамо и онда се представи као радник шећерне фабрике, који тражи да га адвокат у некој његовој ствари заступа, па је ту сватко на папире у чему је ствар, па ту педалу, да му Владимир посл.

При самом уласку у варош срете га његов земљак Божа Ђорђевић, сватиша, који му каже да га полиција тражи, а и новине су о њему писале, те се договоре и одмах пођу за Турску у намери да се тамо потуче и живе.

Пођу на Обреновац, па Уб, Ваљево, Косјерић, Пожегу, Ивањицу и на Јавору пређу гра-

ницу и прелазу се зекерима са пајацима да коње да се потуче. Они су сумњали у њих да нису комите, те су их спровели под стражом најпре у Сеницу, по том у Нови Пазар, Митровицу, Пучитрн, Приштину, Феризовић, Крчаник, док по последку нису пресели у Сплопље, где су изведени пред њиову, коме су такође пајацима да коње да се потуче и у Турској се стално пастане због партијског газења у Србији.»

Сазнавши из ово једно чињенице пашег конзулата отимао је до њих и одкрабао их од те намере, но они је нису пипано хтели напустити, те су на интервенцију конзулата арабски после неколико дана обојица у Србију.

На српско-турској граници у Рветовцу познали су Владимира по њему пане пограничне власти, те су обојицу спровеле Управи града Београда, где су сталени под пријему истрагу и у притвор. А то Владимир за разбојништво са убиствима, а Божа што за Владимира није јавно власти, већ га скланао и радио да избегне заслужену казну.

И ако је српски поданик, Владимир се боји да не буде издат бугарским властима, пренебрења да се не врати у Бугарску. Шта више једном је приликом изјавио, да ће на полетку, ако га буду хтеле издати бугарским властима, признати једно разбојништво извршено код нас над неким председником општинским, но од тога је се тргао не свој прилици кад је сазнао од других да не може бити издат. Међутим ово је вероватно да има и код нас какве злочин, јер би тешко могао опано од један пут постити тако умасан злочин.

У тој цели се и изнеси његова фотографија, не би ли не ко у њему познао човека, који је и код нас извршио какав злочин, о чему треба одмах да известе Управу града Београда.

У вези тој цели износимо и фотографију Владимировог сидруга и земљака **Божидара Ђорђевића**, јер и његов прелазак у Турску и намера за тргивем претпостиља какав злочин, чију је одговорност они хтео набећи.

И он је родом из Обреновца и до 1901. год. са једним прекидом од месец и по дана, које је провео у Бугарској, био је у којеци у Ваљеву, Нетотину, Клалову, Зајечару и Књажевцу, пала је као нередник због непоправести каћњен и отпуштен. Од тада је, вели, тумарао из места у место, шијачећи и радећи кад је морао и где је пајвише какав рад, а највише је прошао у Шапцу и Обреновцу.

Као разлог свом одласку у Турску наводи своје рђаво материјално стање, које је мислио да побољша на тој начин, што би се потурчио у Турској, па би се тако негде у Азији, куда потурчењаке упућују, оженио са каквом богатом турчитком и на тај начин пашао хлеба без мотике!...

Ну овако идеалне своје могу имати само малолетни младићи, а никако тридесетогодишњи као овај Божидар, већ ће по своју прилици ја и он нека на души нашао злочин.

Си тога се може сне казати ни о приватна лица, да јаве Управи града Београда ако шта знају о њима.

У извештају о претаду притвореника за месец октобар 1905. год. пајето је, да је у срезу драгачевском извршено једно разбојништво. Према пајављеним извештајима ово је разбојништво извршено у срезу **љубићском** на путу Чачак — Брегуљевац, ниже села Брезнице, над Јањићем Царевићем, рибарином из Горачића у срезу драгачевском.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 2. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 8. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се колише у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" по продаји се. Руковиси се по врачају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза власотиначког, Косту Крстића, среског писара исте класе у пенсији;

за писара друге класе среза врањског, Божидара Петровића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе управе вароши Београда, Душана Јеремића, бившег среског писара;

за писара прве класе начелства округа врањског, Милорада Петровића, писара треће класе управе вароши Београда;

за вршиоца дужности писара среза пожаревачког, у рангу писара начелства друге класе, Милана Гагоријевића, вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа ужичког, Танасија Танасијевића, писара исте класе начелства округа крагујевачког, — по молби;

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Димитрија Атанацковића, писара исте класе начелства округа ужичког, — по молби; и

за вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства друге класе, Светозара Поповића, практиканта среза алексиначког — све по старом закону

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Ђорђе Илић, секретар прве класе начелства округа смедеревског;

Танасије Божић, секретар друге класе начелства округа крајинског; и

Павле Ђорђевић, секретар друге класе начелства округа врањског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стане у пензију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дел, решено је:

да се Јевта Ђурићу, вршиоцу дужности писара среза ресавског, у рангу писара начелства прве класе, — уважи оставка коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Иван Ђонић, начелник прве класе среза звишког; и

Михаи Васовић, вршилац дужности писара среза врањанског, у рангу писара начелства друге класе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у округу ваљевском:

за начелника треће класе среза лозничког, Ђорђа Матића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу крајинском:

за начелника треће класе среза брзопаланачког, Николу Ђурачића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза кључког, Димитрија Грудића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза крајинског, Савка Дукића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза пореч ког, Војислава Марјановића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу крушевачком:

за начелника треће класе среза расинског, Тихомира Гвозденовића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу моравском:

за начелника треће класе среза деспотовачког, Живојина Миодловића, вршиоца дужности начелника среза рачанског у рангу секретара начелства друге класе;

у округу ужичком:

за начелника треће класе среза сврљишког, Јована Илића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу пиротском:

за начелника треће класе среза нишавског, Тихомира Милановића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу подринском:

за начелника треће класе среза лабукованчког, Љубомира Кнежевића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу пожаревачком:

за начелника треће класе среза пожаревачког, Борисава Милосављевића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу рудничком:

за начелника треће класе среза дубичког, Милана Доронтића, вршиоца дуж-

поси начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу смедеревском:

за начелника треће класе среза раљског, Милана Пантелића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу тимочком:

за начелника треће класе среза зајечарског, Косту Ђорђевића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу топличком:

за начелника треће класе среза косаничког, Љубомира Јосимовића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза прокупачког, Милорада Јовановића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе.

у округу ужичком:

за начелника треће класе среза златиборског, Милорада Симјанића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза пожешког, Благоја Радовановића, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе;

у округу чачанском:

за начелника треће класе среза моравичког, Стевана Качачког, вршиоца дужности начелника истог среза у рангу секретара начелства друге класе, све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31 децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у начелству београдском:

за секретара треће класе Милана Трпковића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству крагујевачком:

за секретара треће класе Светислава Јелчића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству крушевачком:

за секретара треће класе Мијаила Гудовића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству моравском:

за секретара треће класе Илију К. Николајевића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству рудничком:

за секретара треће класе Милорада Мачића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству тимочком

за секретара треће класе Љубомира Јошића, секретара друге класе истог начелства;

у начелству топличком:

за секретара треће класе Косту Стојановића, секретара друге класе истог начелства, све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1901. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа раљског д-р. Љубомира Мијсторовића, вршиоца дужности члана управе варошн Београда, у рангу секретара начелства друге класе, — по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писаре прве класе Министарства унутрашњих дела: Александра Јов. Кузмановића и Добривоја Бакића, писаре друге класе истог Министарства; и

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела, Милана Ф. Александрића, писара четврте класе истог Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. јануара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у округу београдском:

за полицијског писара друге класе среза врачарског, Живојина К. Рашковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза врачарског, Мијаила Штуловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза гроцанског, Николу Марића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијске писаре прве класе среза гроцанског: Владимира Војковића и Алекса Адамовића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза колубарског, Душана Живковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза колубарског, Павла Јелтића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза космајског, Мирана Кожарчевића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара прве класе среза космајског, Милована Јовановића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза космајског, Радомира Матића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза посавског, Срећена Трнавчевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза посавског, Милана М. Рајковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу ваљевском:

за полицијске писаре прве класе среза ваљевског: Ђорђа Вапњевића и Василија Б. Алексића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза ваљевског, Стевана Ј. Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре друге класе среза колубарског, Илију Гашића и Душана Милићевића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза колубарског, Драгиша Шауновића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза подгорског, Светислава Пешића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза подгорског Владимира Костића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза посавског, Добривоја Костића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза тамнавског, Јовицу Вукосављевића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза тамнавског, Стевана Петровића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза тамнавског, Димитрија Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу ужичком:

за полицијске писаре треће класе среза пожешчког: Стојана Живковића и Милића Боричића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза јабланичког, Михаила Антонијевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијске писаре треће класе среза јабланичког: Димитрија С. Тасића и Владимира Ст. Јовановића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе

за полицијске писаре прве класе среза лесковачког: Живана Константиновића и Ђорђа Матејића, писаре друге класе истог среза;

за полицијске писаре друге класе среза лесковачког: Стевана Пантића и Милана Спасића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза мачванског, Радомира Лазића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза пчињског, Стаина Николића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза пчињског, Ђорђа Јотића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара друге класе среза подунавског, Ђорђа Б. Церовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

у округу крагујевачком:

за полицијског писара прве класе среза грузанског, Живка Р. Лазаревића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза грузанског, Војислава Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, Николу Милосављевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијске писаре треће класе среза јасеничког: Светислава Ж. Јанковића и Радомира Јојића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза крагујевачког, Владимира Животића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза крагујевачког, Светислава Ј. Марковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијске писаре прве класе среза лепеничког: Драгомира Б. Костића и Радомира П. Васиљевића, писаре друге класе истог среза;

у округу крајинском:

за полицијског писара треће класе среза брзопаланачког, Љубомира Ж. Јовановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза кључког, Милана Радуловића, писара друге класе истог среза;

за полицијске писаре треће класе среза кључког: Радосава Нешића и Михаила Алексића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза крајинског, Драгутина Радовановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза крајинског, Младена Ивановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза неготинског, Јована Симића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза поречког, Драгољуба Новаковића, писара друге класе истог среза;

за полицијске писаре треће класе среза поречког: Димитрија Игњатовића и Ратољуба Михајловића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу крушевачком:

за полицијске писаре треће класе среза жупског: Драгомира Нешковића и Велимира Савића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза ражањског, Косту Протића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза ражањског, Милутина Ивковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза расинског, Игњата Ранчића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза расинског, Живка Павловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза расинског, Милорада Ивановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза трстеничког, Стевана Марјановића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза трстеничког, Милорада Миловановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу моравском:

за полицијске писаре прве класе среза беличког: Ђорђа Костића и Младена Бановића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза беличког, Спиру Радивојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза деспотовачког, Василија Николајевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијске писаре треће класе среза деспотовачког: Гаврила Николића и Мијутина Кокановића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза левачког, Данила Тричковића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза левачког, Светозара Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара друге класе среза левачког, Михаила Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза ресавског, Мијаила Милићевића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза ресавског, Милана Ј. Милинојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза темнићског, Андру Несовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу шумском:

за полицијског писара прве класе среза алексиначког, Милоја Лепојевића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза алексиначког, Милана Кузмановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза ваљевског, Живојина В. Степановића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза ваљевског, Милована Тадића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза ваљевског, Боривоја М. Алексића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара треће класе среза моравског, Крсту Петровића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре прве класе среза нишког: Тодора М. Тодоровића и Живка Живковића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза нишког Николу С. Вељковића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза сврљишког, Драгомира Крстића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

у округу ужичком:

за полицијског писара треће класе среза белопаланачког, Милорада Ј. Ристића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара треће класе среза дуванског, Цветка Петровића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза нишавског, Стојана Ј. Ђорђевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза нишавског, Милована Илића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу подринском:

за полицијског писара прве класе среза азбуковачког, Петра Милићевића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза азбуковачког, Николу Кустурића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза јадранског, Драгољуба Јовичића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза јадранског, Светислава Драговића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза јадранског, Милоша Антонића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза мачванског, Драгољуба Т. Јовановића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза мачванског, Симу Николића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијске писаре треће класе среза мачванског: Јована Алексића и Драгослава Костића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре прве класе среза посавотамнавског: Атанасија Николића и Владимира Гавриића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза посаво-тамнавског, Вељка Јовичића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза поцерског, Миленка Живковића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза поцерског, Ананија Стевановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза рађевског, Михаила Васиљевића, писара друге класе истог среза;

у округу пожаревачком:

за полицијске писаре треће класе среза звишког: Благоја Марјановића и Драгољуба Поповића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза млавског, Алексу Петровића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза млавског, Милована Радотића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза млавског, Лазара Богојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза моравског, Перка Зековића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза моравског, Милана С. Бојића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза моравског, Милутина А. Вељковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре друге класе среза пожаревачког: Богољуба М. Марковића и Јенту Бекрића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза пожаревачког, Милана Глигоријевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза рамског, Милована Митровића, писара друге класе истог среза;

за полицијске писаре друге класе среза рамског: Лазара Тршића и Витомира Денића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза хомољског, Михаила Илића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза хомољског, Милорада Стојића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

у округу рудничком:

за полицијске писаре треће класе среза качерског: Љубомира Г. Марковића и Живојина Петронијевића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза љубићког, Милутина Петровића, писара друге класе истог среза;

за полицијске писаре треће класе среза љубићког: Мизиноја Ст. Милосављевића и Васиљија Брачинца, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре друге класе среза таковског: Стојана Бабића и Мијаила Бекића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза таковског, Димитрија Стаменковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

у округу смедеревском:

за полицијске писаре прве класе среза јасеничког: Чедомира Јевђенијевића и Животу Павловића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара прве класе среза подунавског, Милана Момировића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза подунавског, Стевана Павловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза оранског, Марка Палића, писара друге класе истог среза;

за полицијске писаре друге класе среза оранског: Перицу Бешевића и Драгутина Поповића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

у округу тимочком:

за полицијског писара друге класе среза бољевачког, Радуја Радуловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза бољевачког, Милутина Д. Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре друге класе среза заглавског: Петра Ст. Ивановића, Војислава Игњатовића, Тимотија Вукадиновића и Велизара Кузмановића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара прве класе среза зајечарског, Васу Ј. Поповића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза зајечарског, Љубомира Богавца, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре треће класе среза тимочког: Милана Милића и Николу Петровића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе.

у округу топличком:

за полицијске писаре прве класе среза добричког: Михаила Н. Младеновића и Станимира Димитријевића, писаре друге класе истог среза;

за полицијског писара прве класе среза косаничког, Милана Минића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара треће класе среза косаничког: Животу Стевановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара прве класе среза прокупачког, Петра Миленковића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза прокупачког, Косту Ал. Поповића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза прокупачког, Витомира Максимовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе.

у округу јасеничком:

за полицијског писара прве класе среза аранђеског, Божидара Петровића, писара друге класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза златиборског, Петра Милићојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза златиборског, Милана Д. Величковића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза пожешког, Аксентија Ристића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијске писаре треће класе среза пожешког: Милорада Жеравчића и Димитрија Трнавчановића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара треће класе среза рачанског, Николу Радуловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза ужичког, Стојана Косовића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза ужичког, Драгутина Стевановића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре треће класе среза чачанског: Илију Арамбеловића и Лазара Кречковића, вршиоце дужности пи-

ара истог среза у рангу писара начелства друге класе:

у округу чачанском:

за полицијског писара друге класе среза драгачевског, Драгомира Мунћића, вршиоца дужности писара истога среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза драгачевског, Божидара Божића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре треће класе среза ивичког: Милутина Ж. Јоковића и Светозара Поповића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијске писаре треће класе среза хорвачког: Војислава Цветковића и Обрада Јаковљевића, вршиоце дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за полицијског писара друге класе среза студеничког, Мирка Гавриловића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства прве класе;

за полицијског писара треће класе среза студеничког, Милована Радојевића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе; и

за полицијског писара треће класе среза трнавског, Милутина Петрашиновића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе, — све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

У Управи варошн Београда:

за полицијске писаре прве класе: Светозара Пошовића, Живојина Лазића, Душана Јанковића, Андру Дивића, Милутина Јовановића, Душана Живојновића, Милана Првуловића, Петра Драгомировића, Душана Јеремића, Радомира Новковића, Милорада Тутунџића, Божидара Ристића и Јована Спиридоновића, писаре прве класе исте Управе;

за полицијске писаре друге класе: Петра Г. Протића, Живка Сарамандића и Јована Добрићића, писаре друге класе исте Управе; и

за полицијске писаре треће класе: Живка Стојковића, Драгишу Пантелића, Косту Митровића, Ђорђа Драгићевића, Владислава Божића, Владимира Стојадиновића, Гвоздена Маринковића, Живка Јовановића, Драгољуба Поповића, Војислава Анђелковића, Драгомира Тодоровића, Филипа Немезића, Матију Јовановића и Недеслава Бабу, — писаре треће класе исте Управе, — све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

у начелству београдском:

за полицијског писара друге класе Зафира Стаиковића, писара прве класе истог начелства;

за полицијског писара треће класе Владимира Антоновића, писара друге класе истог начелства;

у начелству ваљевском:

за полицијског писара треће класе Васиљија Гр. Протића и Милана Б. Лукића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству врањском:

за полицијске писаре друге класе: Мирослава Максимовића и Милорада Петровића, писаре прве класе истог начелства;

за полицијског писара треће класе Милосава Ц. Видаковића, писара друге класе истог начелства;

у начелству крагујевачком:

за полицијске писаре треће класе: Радисава Крунежевића, Живка Миленојевића и Димитрија Атанацковића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству крајинском:

за полицијске писаре друге класе Јована Ничића и Чедомира Ж. Маринковића, писаре прве класе истог начелства;

у начелству крушевачком:

за полицијске писаре треће класе Божидара Јовановића, Мијаила Павловића и Милана Ц. Цветковића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству моравском:

за полицијског писара друге класе: Аврама Тодоровића, писара прве класе истог начелства; и

за полицијске писаре треће класе: Мирослава Жупањевца и Ђорђа Д. Павловића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству нишком:

за полицијске писаре треће класе: Николу Милошевића, Филипа Животића, Николу Јовановића, Милана П. Маринковића, Тихомира Мијатовића и Димитрија Петровића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству пиротском:

за полицијске писаре треће класе: Радисава Ђорђевића и Атанасија Д. Првановића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству подримском:

за полицијског писара друге класе Луку Петровића, писара прве класе истог начелства; и

за полицијске писаре треће класе: Мијана Радојковића и Милутина Тадића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству пожаревачком:

за полицијске писаре друге класе: Светислава Матића и Чедомира Ј. Рајића, писаре прве класе истог начелства; и

за полицијске писаре треће класе: Михаила Бајића и Драгутина Васића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству рудничком:

за полицијске писаре треће класе: Драгишу Видаковића и Харалампија Ђорђевића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству смедеревском:

за полицијске писаре друге класе: Чедомира Тодоровића и Јована Ж. Јовковића, писаре прве класе истог начелства; и

за полицијског писара треће класе Светислава Ђорђевића, писара друге класе истог начелства;

у начелству тимочком:

за полицијске писаре треће класе: Гргорија Стојимировића и Драгомира М. Јовановића, писара друге класе истог начелства;

у начелству топличком:

за полицијског писара друге класе: Пантелију Драгојевића, писара прве класе истог начелства;

у начелству ужичком:

за полицијске писаре треће класе: Добрића Јовановића и Танасија Танасијевића, писаре друге класе истог начелства;

у начелству чачанском:

за полицијске писаре треће класе: Добросава Брајовића и Боривоја Бековића, писаре друге класе истог начелства, — све по новом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р. Борисаву К. Радисављевићу, декару среза посавског, окр. ваљевског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1905. г. у Београду.

На основу члана 8. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, прописујем ово

ИЗМЕНЕ У ПРАВИЛНИКА

О РАСТУРАЊУ

„ПОЛИЦИЈСКОГА ГЛАСНИКА"

У чл. 17. тач. *б* изостављају се речи: „*и општински*" пред речи „*чиновници*", после чега ова тачка гласи: *Полицијски чиновници, и*

Измене ове налазе од 1. јануара 1906. године.

ПВр. 24.181.
31. децембра 1905 г.
Београд.

Министар унутрашњих дела,
Ив. П. Павићевић с. р.

РАСПИС

Свима окружним начелствима

Из многих места стижу ми многобројне жалбе, противу нерада и незаконитог рада општинских управа, а нарочито противу незаконитог утицаја њиховог на самоопредељење и слободу бирача, за одређење изборе општинских чесника на дан 15. јануара ове године.

У погледу њиховог нерада, сазнао сам: да многе општинске управе не само пишта и не раде на заштити личне и имовне безбедности у своме делокругу, већ, напротив, да чак ни злочина дела не достављају полицијским властима, све у циљу да се не замере бирачима.

А у погледу незаконитог утицаја на одређење изборе сазнао сам да многи чесници и службеници општински, не само не прше своју дужност по закону, већ не против, да претњама, застрашивањем, изманишљањем и проношењем лажних гласова, и другим недозвољеним средствима, отежају бираче у саставу кандидатских листа, да поднете им листе не примају и не потврђују, и у опште, да отварају чињу забуну и неспокојство ход бирача.

Најзад, сазнао сам: да су и поједини полицајски органи према свему томе или равнодушни или крајње лабави, као да их се све то ништа и не тиче.

Наређујем вам: да у смислу мојих расписа, ПБр. 22833 од 7. септембра, и ПБр. 30672. од 7. децембра 1905. године, најенергичније предузмете сва законом дозвољена средства, и силом закона, нагнате све општинске службенике на тачну и према сваконе појединој примени закона; на тачно и савесно вршење своје дужности, и да са свима онима, који се ма у колико и закон отреше, поступите најстрожије по закону.

Нарочито вам наређујем, да са свима полицајским чиновницима у подручном вам округу, предузмете сва законита средства, да се потпуно загарантује потпуна слобода и правилност општинских избора, и сузбије сваки незаконити утицај, нарочито појединих општинских и полицајских органа.

За сваку појављену незаконитост при изборима, и за сваки нехат и лабавост подручних вам органа, известићете ме одмах телеграфским путем.

За неизвршење, или за немарно и лабаво извршење ове наредбе, коју ћете најбржим путем саопштити свима подручним вам органима, биће ме ми у првом реду ни лично одговорни, а у другом реду начелници среска.

ПБр. 127.

3. јануара 1906. год.

у Београду.

Министар унутрашњих дела.

Ив. П. Павићевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВО ПОМИЛОВАЊА

(свршетак)

Велики правнички ауторитет, какав је имао Митермајер, није остао без утицаја ни у овом односу. Ако у цитирани његовим фразама и није изражен политички и правни, већ само етички значај и смисао Највише Милости, уравно оно, што даје само моралног критеријума за уопштребу тога права, другим речима, ако овакве његове фразе такође ни у колико нису могле да ослабе велики значај чисто политичких и правних обзирања, која су иша у прилог противном и једино правилном гледишту, иша су оне, изговорене од човека, као што је био Митермајер, биле у стању да заталасају духове и да их у једном великом делу одвоје за гледиште, које су у тим фразама изражавале срце, а не правни резон. Велики ауторитет правнички успео је да уздигне етику изнад права и у чисто политичкопрактичној области. Али то није ни довољно ни умесно. Сам тај факат, што и један Митермајер, заведен осећајима а не разумом, није имао дати ничег бољег у аргументацији једног најчасничег гледишта, најбоље сведочи, да се његово гледиште не да бранити на основи политичких и правних принципа, а резони те врсте, резон права и политике и јесу једини могући разлози за решење овога питања. Тиме се објашњава, што је ово гледиште и поред тако славних симпатија, какве их је поклањао Митермајер, после кратке владавине, прошло. Оно, у основи, није имало уза се резон јавног права у овом смислу, у коме је јавно право непосредни израз установности и парламентарности, па самим тим није могло опстати. Оно се је повукло и уступило место рационалнијем гледишту, које не зна за дружчу етику од оне, коју дозвољава политично - правни принцип парламентарне већине и одговорне владе, која из ње излази.

На шпак, гледиште Митермајерово побеђује је на и за неко време, а то је већ огромни успех. Јер, поред несумњиво јаких појединца, што их даје начело министарске одговорности, таквом гледишту треба требало да буде места у јако нестакнутом правништву. Али није само Митермајер допринео ширењу овог гледишта. Јер, у колико оно није успело да својом непосредном аргументацијом и ауторитетом тако великог бранилца задобије све духове, него је и после тога поприлично две био и тада противног миљења, била је ту дубока спекулација Хеглове философије, која је остали део с успехом завела за гледиште, које је и непосредно и бранио Митермајер. Тако др. Ленинг брани управо читаву једну генерацију што је исповедала заблуду и што је том ауторитативном заблудом, коју је и један Митермајер помагао, а ся којом се тако згодно поклапала начела Хеглове философије, дат разлог, да се то питање и сада сматра као спорно. Јер, по Хегловом философскоправном резоњу, помиловањем монархов суверенитет остварује своју душевну моћ и у облику опроштаја и заборава уништава злочин. „А у колико се овако што деси у свету, треба му тражити разлога само у величанству, а не припада области обичног разложног проценивања и одлучивања.“ А кад већ тако стоји, кад се помиловање у опште не мора оснивати на разлоге, то је сасвим природно, да нико за његову примену не може ни одговарати, те самим тим не може нико други имати права на оцену указа о помиловању, сем владаоца. Чак и један такав уследи писац, као што је Мол, био је заведен оваквим гледиштем, па да је доцније ово гледиште изменио, тврдећи: „да се практика права помиловања треба да сматра као и сваки други акт државне управе, и да је због тога везана за одговорност онога, који је као саветодавац одговорен Круни за правну и политичку исправност посла,“ јер и за послове ове врсте „Министар у сваком случају носи и моралну и политичку одговорност према својим осталим члановима и својим потписом.“ У остатом и да не напоминемо остале значајне писце, који су као и Митермајер заступали гледиште искључивости Круне у употреби права помиловања. Сви они гледали су у том праву најнепосредније лично владаочево право, за чију употребу не може бити речи о Министарској одговорности. Сви они сматрали су премалотпис Министров као стварформалног права, као употребу ауторизације владаочевог потписа, као доказ за аутентичност Његовог указа и ништа више.

На шпак, овакво гледиште не да се бранити никаквим озбиљним разлозима. И ако је посилазе извршне власти, владалац ту власт практикује преко Министара, који су непосредно одговорни не само њему, него и Народном Представништву, али не само за уставну и законску основу сваког владаочевог акта, него још и за то, да је сваки такав акт сагласан још и са државним интересима, другим речима, да је целисходан. Велики принцип целисходности, који је полазна тачка за оцену практичне политике једне владе, има своју важност у целокупној примени управне власти, па и у питању: је ли право помиловања на такној основи примењено. Уставност и законитост једног акта нису у стању да спутавају једну владу или једног Министра и од одговорности политичке, ако је у колико је тај акт нецелисходан, ако је он по јавне интересе, појима треба да одсевара, штетан. Политичка одговорност Министра не би управо ни постојала, ако би она била немогућа у оним случајевима, у којима је рад владе уставно и законски дозвољен. Повреда уставних и законских прописа протностанља главну погодбу за правну Министарску одговорност; али политичка одговорност, као далеко важнија и чешћа у примени, иде далеко даље. Њен правни смисао и настаје онде, где престаје разлог правне Министарске одговорности. Другим речима: устав и закони прописују само крајње границе, у којима се активност једне владе може кретати, обе-

лежавајући управо тачке, које се не смеју повредити, ни да се њена радња може сматрати у опште као дозвољена. Али слободна да се пређе у тим границама, нађа мора пазити, да од разноликих интуиција, у којима њена радња може да буде наражена, изабере ону, која је најмање по јавне интересе корисна, јер је њена радња наменена непосредној служби тих интереса. За сваки случај дружтвена и штетнога рада она је одговорна и владаоцу и парламенту, а због такве одговорности она не само што не мора да ради ono што се са њеним назирима не би слагало, него је дужна да у таквом случају одступи. И онако конзервативан државник и политичар, као што је био Бизмарк, био је у том погледу сасвим јасног мишљења, које је потпуно сагласно са главним начелом о политичкој одговорности владе. Још 1882. године у једној својој беседи Бизмарк је овако објашњавао подсказ одговорног Министра: „И по пруској установи Министре су одговорни; ја могу постати одговоран због своје сопствене радње, а могу бити одговоран и због радње, које дајем за туђе поступке, па сам тако исто поетво одговоран и за све акте мога владаоца, које сам препаштписао, па и за оне акте, за које не дајем препаштпис, радо ћу најзад примати одговорност... Код нас у Пруској Краљ заповеда Министарству, а Министри слушају; долазе вероју да могу поседи одговорност. Не могу ја пасе да слушају Министарска промена није такотехника ствар." И надаље ово за све акте, које Министар препаштписује, зато да ће преди и за право помиловања? „По чему је ово толико различите толико особено од осталих аката извршне власти, да би Министарске препаштписе могао и требао да има само неки формални значај, и да због тога он за такав акт не би требао да одговара? — пита Др. Ленинг, на онда наставља опако: „То би биле само онда, кад се одлука о помиловању, као што хоће Хегел, не би у опште односила на разлоге. Али, зар је потребна да се ово нарочито побија? Помиловање је сасвим једно и највише личи владаочевом акту, али ни пасе ни мање од осталих аката у државној управи, која су остављена владалачкој оцени. И у овом случају лесопо право, то је лесопа дужност да у вршењу државне власти ради по најбољем знању и савести"..... „У давању помиловања владалац је слободан и одговара само својој савести и Богу, и баш зато одступује на основу најразстрањеје испитивања. Али тако исто и Министар, који акт помиловања препаштпише, слободан је да цени да ли за такав акт може носити одговорност, па према томе, да ли акт помиловања сме да препаштпише." У осталом, и да не стоје на страни оваквог гледишта основна начела државног права у једној уставној земљи, биле би тешко прагдати назора о искључној владалачкој надлежности за оцену и праксу права помиловања. Јер, пре свега, строго стички обзир, који се том практичном истине као разлог и критеријум примењености права помиловања не могу потписивати важност јавног позива државе, да штити и гарантује јавни ред у земљи на законској основи. Поред осталих санкција за јавни ред, критично законодавство и правосуђе истиче се као најважније и најнепосредније наменено таквом циљу државнога права. Међутим ни оно, што је овакова задатка и у најуже турицној земљи прва и да служи као неодступни основ не само за исправност него и за могућност државне организације. Без гаранције за јавни ред у најширем смислу те речи, којим правне државе не постоје. У колико се је мање тој задаћи одговорило, у толико једна држава више одговара савременој праћењу државе. Кад то стоји и над исправна и строга примена кривичног права мора да служи непосредно тој задаћи државе; има ли онда смисла бришати законску важност неседнице, које отуда наступају на једној произвољној строго стичкој основи, која се у опште не би оснивала на разлогу и која не би повлачила никакву одговорност. Обзири, које би диктовале милосрђе владаочево и неки други осећаји правичности, који треба да ублажи често и суровије велику оштрину закона, па спонтуалне и последице несавршене правде људске, не могу да се удаљују иначе најважнијим принципима, који се налазе у самом појму државе, и без којих држава губи карактер правне организације. У остатком, доста је што су такви обзири уједно и филозофско-политички разлог за појаве помиловања, као права у опште, као установе, којој иглас треба да буде места. Али пати би баш оправдано, ни у опште целисходно отићи од тога даље и захтевати да се то право може примењивати без икаква разлога и без одговорности. На против, да се то установа не памети, да се њеном практиком не повреде битни интереси државнога права, лесопа је потребно да се право помиловања практикује неома обазриво, а не значи ли са разлогом и са одговорношћу. А да се та потреба у уставној земљи може да задовољи, може и мора бити призната надлежност Министарска у том смислу, да својим премишљеним Министар носи одговорност и за материјалну, а не само формалну исправност указа, који у том односу потписују. Та одговорност, као што смо видели, не може бити правна, али у толико јој више може бити места као политичкој. Парламент је у праву да таквог Министра, који би неоправданим и нецелисходним указима о помиловању изазивао незадовољство, не трпи, и он има начина, да то своје право у уставној земљи и остварн. Тиме се начело Министарске одговорности и на употребу права помиловања санкционише на довољно јакој основи. Истина, довољно тактичан у свом држању, васпитан на поштовање Крунних прерогатива, једном речи, парламент довољно исправан за најмање и практику парламентарног режима, избегавање дискусије о појединим случајевима помиловања; јер без обзира на своје право, да начело Министарске одговорности распростре и на такве случајеве, он мора разумети, да се ипак у пракгици тога права налазе више, но у пракгици друге које Крунине прерогативе примењени обзири владалачког величанства, обзири најјаче и најнеизбежније истакнутог владалачког ауторитета, обзири његовог етичког достојанства, који импонирају и онда кад гнеше, — на је право да се они не изазову јавном претресу и помиловању све дотле, док је чување таквог пазног обзира према његовом достојанству, неодступна политичка потреба земље, потреба, која излази непосредно из свих традиција дотичног владаочког система и ауторитета, који је за тај систем везан. Али и поред све неке стране такве претпоставке, парламенат ипак има право да дискутује, па се треба чувати, да му за то не даје повода. А такав повод ваље се онда, кад се нерамишљено употребом права помиловања пређа правни осећај нашега, кад се таке реће нужна примењени појам законитости једне земље, у облику помиловања; који ума се немају разлога и која су суштаствене супротност закона, са којима помиловање бришући последице тих закона, стоји у сукоб. Да се употреба права помиловања сачува од својих драстичних, несрећних последица, којима се вређа појам законитости и правни осећај народа, ту је Министар Правде. Он је тај, који политички одговара за неселисране ушасе, и који не треба да допусти да се у опште дође до парламентарног претреса о исправности указа, којима је Највиша Мајест додељена. Мало је дискусије, која може тако јако да непосредно дирне и у ауторитет Круне, баш зато, што је то једно од најинтимнијих њених права; али баш зато, Министар Правде мора добро отворити очи, да својим премишљеном и себе непосредно и Круну посредно сачува тако правих последица. „Јер," као чувени немачки правник Штал, у својој „филозофији права," бани о обзирои на овакве разлоге и сувише памети и сувише разложно узвикује: „владалац не треба да дарује помиловања безразложно, нити је највећија страна права помиловања у томе, што ће се један оправдано осуђени хваљати помиловати само зато, да би се помиловање истакло напад начела правичности и слобода владаоца напад начела законитости." „Треба се чувати велике опасности, да се нецелисходном и безразложном употребом права на помиловање не оштети утицај закона и судске власти, а у њеи с тим, да се не помути правна свест народа. Да ли ову опасност скрене пажњу и у колико је тод могуће да се овакво опасности одупре, надлежност је Народне Скупштине и до праву, и по дужности. Јер овде већ није више случај испитивања појединих случајева, у којима је Круна дала помиловање, више или мање оправдано, него је у питању потреба, да се не узбуни поверење народа у правичност и владу закона. Министар, који у таквим околностима узима учешће у дарованју Највише Милости, носи одговорност за могуће штетне последице како према владаоцу и скупштине, тако и према народу и историји. Он се ове одговорности не може ослободити позивалем на суверенитет владаоца, на основу кога право помиловања припада Круни, и на основу претпоставку, да контрола за ис-

правну употребу мога права не припада Скупштини.« Ево такним напрнмм мислима браћи професор Др. Ленинг пуну компетенцну Министрову, да цени исправност указа о помиловању, и да им свој премаопштис не даје онда кад се с њима не слаже. Ово гледиште најзад је и побеђило, јер су за његову суштину већина угледнијих немачких правника. Тамо су, поред већ наведених писаца, још и Блунчли и професор Др. Биндинг, који вели: „Премаопштие терети Министра одговорношћу не само за компетнцу изражену садржину указа, него и за само помиловање.«

Милутин А. Поповић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Ако се пореде ова два кривична дела, види се да су последице, које долазе из прикривања незнатније од последица, које проистичу из подржавања. Прост прикривач, кад ради у своју корист, прећа ћутњу својшу, и свеједно му је, хоће ли лопов бити осуђен или ће избећи заслужену казну. Чак врло често прикривање помаже правосуђу, јер ако лопов н. пр. зна-копа покрадене драгоцености, свако тражење полиције може бити узалудно; међутим ако прикривач у знању куши управљене ствари и стави их даље у промет, то ће покрадени имати још могућности да их нађе, а и полиција да пронађе виновника. — Но и ако је подржавање или доцније помагање теже од прикривања, ипак оно (подржавање) у извесним случајевима и под извесним околностима може бити неказњиво, т.). може образовати лични основ за искључење казне. Подржавање је неказниво, ако га је виновнику или учеснику учинио непосредно или посредно неко од његових сродника, да би га сачувао од казне. Ово је сасвим природно, ако се хоће да призна веза и љубав која постоји између родитеља и деце или ближих сродника, и та је солидарност оправдана, чак и кад је управљена против правосуђа. Исто предвиђа и српски казнени законик у § 50 другом одељку.

После ових напомена о разлици између прикривања и подржавања можемо се упустити у оцену проблема који је предмет расправљања.

Сви писци се не слажу у томе, како се има узети прикривање и у коју категорију кривица се имају убројати прикривачи. Има писаца, који прикриваче изједначују с доцнијим помагачима или подржаваћима, други их опет узимају као учеснике, док трећи сматрају да прикривање образује независно кривично дело (sui generis). О мишљењу првих не треба ни говорити после онога, што смо рекли о разлици између ова два кривична дела. Остаје нам оценити: да ли се прикривање има узети као акт учешћа, као што га узима класична теорија, или се има узети као кривично дело sui generis.

Прво ћемо се заустављати на теорији, која сматра прикривање као акт учешћа.

Ову теорију налазимо у најстарија времена. Још је Платон писао: „si quis rem furto sublatam sciens susceperit, in eadem culpa erit qua ille qui furatus fuerit“[1]. Римско Право све до доба царства сматрало је прикривача као учесника, и тек касније Римско Право угрозило је казном прикривање ствари као самостално кривично дело. Ордонансе француске, као и немачки Средњи Век, изједначавају прикривача са крадљивцем, не знајући за самостално кривично дело прикривања ствари. Овако схватање су криминалисте све до XIX столећа заснивали на тврђењу, да право спојише не престаје крађом, него да у прикривању покрадених ствари треба гледати учествовање, продужење крађе; јер се они, који, после свршене крађе или разбојништва, учествују у подели користи, изједначавају са онима који су извршили главно кривично дело, и да се кривица тих који су продужили то кривично дело има мерити према величини тог главног дела. Ова теорија, као што се види, почива на претпоставци да између прикривача и виновника постоји претходан споразум или веза, и хоће да се каже баш тај презумирани споразум. Класична теорија о учешћу своди се на ову формулу: јединствено кривично дело, множина кривица; једни играју главну улогу извршујући само кривично дело — то су виновници или главни кривци; други имају споредне улоге — то су учесници; и најзад учесници доводе своју кривичну одговорност од кривичног дела, које су други извршили, али чији су помагачи.

Друга теорија, која разликује прикривање ствари од свих врста учешћа, потиче од старих доктора. а заступала су је још Бартоло, Анцело, Плаза и Рихтер. У XIX столећу први, који је отпочео борбу против тиху класичне теорије о учешћу и отклисао је правно за апсурдну, био је криминалиста Нани. Њему је следовао читав низ чувених писаца, од којих каза нарочито поменути Кармињана, Росиа, Робертиа, Митермејера и Сандера. Нани и његови следбеници резоновали су овако: човек може бити одговоран за једно кривично дело само у случају, ако је он исто проузроковао, према томе не може се сматрати за учесника онај који почиње да рада тек по свршеном делу. И како се не може замислити изједно кривично дело без које које гоиш и подстиче на извршење истог, то отуда нанлази правило, да све радње које долазе после извршења дела могу образовати нова кривична дела, али се никако не могу убројати у моралне узроке већ свршеног кривичног дела.

Мишљење, да се прикривање не може убројати ни у једну врсту учешћа, већ да је оно самостално кривично дело, заступају без изузетка сви најчувенији писци, од којих ћемо неке поменути. Тако Роси о томе вели:

„Све што се после свршеног кривичног дела учини не може бити ни саучесништво ни учешће.

Било би контрадикторије у односима. Немогуће је да неко суделује или ма каквог учешћа да узима у акту који је већ свршен.

Ако у доцнијој радњи има кривичног дела, то оно може бити само самостално кривично дело.“[2].

Шово (Chauveau) тако исто мисли, кад у свом делу Théorie du Code pénal каже: „Реч је о новом, различитом кривичном делу а не о учешћу, јер учешће неизбежно претпоставља ма какво суделовање у кривичном делу; међутим не може се суделовати у једном делу које је већ свршено. Прикривач има само један циљ: да изнуче користи из кривичног дела; али кад је то кривично дело свршено, како се он може сматрати за учесника убиства само по томе, што је у тренутку прикривања знао, да су ствари, које се прикривају, продукт тога убиства?“

Ч. Лист у своме делу Lehrbuch des deutschen Strafrechts у §§ 49 и 50 заступа исту теорију. По њему је виновништво проузроковање или неспречавање кривичнога ваљне последице. Виновник или главни кривац је према томе онај, који делу злочиначку радњу сам изведе, и сам остварн законско биће кривичног дела. Ако пише ван заједничким радом остваре законско биће кривичног дела, онда су они савиновници. Међутим учешће је, за разлику од виновништва, суделовање у проузроковању последице, коју је предузео неко други. Учесник је подстрекач или помагач, дакле онај, који испуни само једну погодбу за наступање последице. На основу онога он неће: „прикривање није никакав облик суделовања више особа у кривичном делу. Јер њему, поито је могуће тек по извршеку дела, не достаје једно обележје које је заједничко код свију облика учешћа: испуљање погодбе за наступеју последицу. Према томе је оно самостално кривично дело и, као такном, место му је у Посебном Делу.“

Већина данашњих казнених законика усвајају принцип, по коме се прикривање сматра као самостално кривично дело, док је француски казнени законик задржао стару теорију, узимајући прикривање као акт учешћа, што се види из чл. 62. који гласи: „они, који би у знању припомогли све или поједине ствари које су покрадене, утајење или којим другим злочином или преступом прибављене, иначе се као и учесници тога злочина или преступа.“

Све што је речено за прикривање важи и за подржавање или доцније помагање, без претходног договора тј. са истих узрока се и оно не може узети као акт учешћа већ као самостално кривично дело.

И по српском казненом законику је како прикривање ствари тако и подржавање без предходног договора самостално кривично дело, јер се не каже као учешће, већ је свако од њих угрожено нарочитом казном. Само је велика грешка законодавчева, што је ова кривична дела без икакког система поставио у законик. Тако се о простом подржавању без претходног договора говори у Општем Делу законика у § 50 где му никако није место; чим је

[1] Rapport de M. Orano.

[2] Rapport présenté par M. Orano.

подржавање самостално кривично дело, оно је имало доћи у Специјалан Део, и то не у исти одељак у који је и прикривање, јер подржавање, као кривично дело противу правосуђа, нема ничег заједничког са прикривањем ствари, које је чисто имовинско кривично дело, већ подржавање у одељак који говори о кривичним делима противу правосуђа, а прикривање у одељак, који предвиђа кривична дела противу имовине, као што је то најпаметније урађено италијанским казненим законик у §§ 225 и 421.

Ма да је законодавац правилно поставио прикривање ствари у Специјалан Део и то у двадесет четврту главу, у којој се говори о кривичним делима противу имовине, пак то постављање није до краја срећно извео. Јер законик у § 250 а говори о прикривању ствари само у првој реченици, док у другој реченици истог §-а: „исто тако ко лицима која су какву крађу или утају или другo подобно злочинство или преступљење учинила, у сметњу њену познатог учињеног злочинства или преступљења на руку иде за своју корист, да се као прикривач (јатак) казни.“.... предвиђа нарочиту врсту подржавања тип. „опасно подржавање, које законик погрешно назива прикривањем, а које, као што се из наведеног текста види, постоји код помагања или подржавања ради властите користи, као је извршено у односу на извесна кривична дела према имовини (крађе, утаје, или код других подобном злочину или преступу). Не само, дакле, да је два сасвим различита кривична дела — прикривање и опасно подржавање — стапио у исти одељак, већ и у исти §. Исти је тежак случај и са § 250 б, јер и у његовој другој половини предвиђа опасно подржавање, извршено у односу на најтежа кривична дела према имовини, проза: ајдуковању, пустахијству, разном изнуђавању и опасној крађи. Законодавац је хтео ове случајеве подржавања да угрози строжијом казном, па их је, сасвим погрешно, изједначио и ставио у исто наређење са прикривањем ствари, што значи да није имао за разлику између ова два кривична дела. Свако друго подржавање јесте просто и има се подвести под § 50. (настаће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

„Многа наређења у овој уредби, *особито она од § 39. до краја*, не важе сада зато, што су ушла у крив. законик, главу 32-гу, где је реч о иступима; али општинама су овде у овој полиц. уредби сва она наређења, која нису нарочито законом укинута.“

Ова иста примедба у издању Полицијске Уредбе у Полицијском Зборнику гласи:

„Многа наређења у овој уредби, *особито она од § 39. до краја*, ушла су у крив. законик, главу 32-гу, где је реч о иступима; али општинама су овде у овој полиц. уредби сва она наређења, која нису нарочито законом укинута.“

И напад:

У најновијем, прошлогодишњем издању Полицијске Уредбе (са Кривичним Поступком) речена примедба гласи:

„Многа наређења у овој уредби *не важе сада зато*, што су ушла у кривич. законик, глава 32-га, где је реч о иступима; али општинама су овде сва она наређења, која нису нарочито законом укинута.“

Све ове три примедбе, као што се види, знатно се разликују међу собом.

Речи: „*не важе сада зато*,“ које се налазе у *првој* и *трећој* примедби, изостављене су из друге, а речи: „*од § 39 до краја*“ из прве и *друге* примедбе, изостављене су у *трећој*.

Ко је овде у праву? И може ће издању чиновник пре да верује, кад су сва три званична? И после, шта значи оно: „али општинама су овде сва она наређења, која нису нарочито законом укинута,“ после констатована у првој и трећој примедби да „*многа наређења у овој уредби не важе*“? Која су то наређења која не важе, и ако дошста не важе зашто су истампана? Зашто ес, бар у најновијем издању, није тачно казало: „*ово важи а ово не важи*,“ већ је и даље остављено полицијским органима да нагађају: вреде ли још одредбе о *оснивању полицијских преступника* (§ 43), затим о *домаћем затвору* (§ 44), даље о *укућаћу еснафских органа* (§ 46), *о стављању у гвожђе* (§ 48) и т. д. које су одредбе општампане у свима издањима Полицијске Уредбе без икакових примедаба.

Пођимо даље:

У сва три издања Полицијске Уредбе, о којима је реч (а и у свима осталим па и у приобћеном издању од 1850 год.), а у § 6. веле се ово:

„Сходно кругу своје власти примирителни суд и од сад ће преступнике, које он због неке ђаке кривице не може казнити, шилати и предавати на даље с њима поступак надлежном среском начелнику; но примирителни суд окружне варошн предаваће такове неке преступнике претпостављеном му у месту окружном начелнику, а овај вароши Београда местној управи (§ 4).

Сваки пак срески начелник како из учињеног испита над полицијским преступником види, да овога кривица превазилази круг припадајуће му власти, спровешће такового преступника начелништву, где и од куд дејствује „*начелник полиције окружне*.“

Шта значи ово? И који су то истуни из III части Казненог Законика, који данас излазе на надлежности општинских и среских власти, и спадају само у надлежност начелника полиције окружне?

Ово исто каже и за § 7. Полицијске Уредбе, које допушће претходни параграфе.

Последњи став § 18. Полицијске Уредбе у издању Полицијског Зборника гласи:

„О овој пакнади доносиће и то коначно решење само поћечитељство Унутрени Дјела, ако оно и каки сабом над полицајним судијом изрече; и по томе полиц. уредба сва она наређења, која нису нарочито законом укинута.“

има оно право пакнаду ову умјерити, ако за претерану пађе. Где се, пак, погрешивши полицајни судија за подобно своје противаконо дјело, по тачки 14. главе II. уредбе од 17. марта 1842 год. № 3174. С. 264. под суд даје, ту и за ову пакнаду има грађански суд пресуду изрећи“.*)

Додатак овог нема ни у једном досадањем издању, што је и у примедби констатовано с напоменом: да она данас није до данас изрично укинута.

Да ли, пак, она има и данас силу закона, и ако нема зашто је овде унета; а ако има зашто је из осталих издања изостављена? — остављено је на оцену онима који су познати да Полицијску Уредбу примењују.

У свима издањима § 27. Полицијске Уредбе гласи:

„Малољетни до навршене 13-те године имају се за полицијске преступне предати родитељима, или туторима, или газдама, код којих служе, а школска младеж учитељима да их они казне (Види примедбу код заглавља ове уредбе и види § 321. казнен. зак.)“

А у § 321. Казненог Законика вели се:

„Деца која немају дванаест година, предаваће се родитељима или туторима да их казне.“ а у § 322. овог истог закона:

„Ђаци за испуштења предаваће се њиховим учитељима или професорима, да их ови свако школским законима казне.“

Разлика између ових законских прописа врло је велика, неправедно схваћена, а може имати тешких и незгодних последица. Не треба се ни мало чудити, што су поједини полицајни и општински чиновници врло често у недоумици коме пре да верују: Казненом Законику који им допушће да малољетнике кажњавају одмах после навршених 12 година, или Полицајској Уредби која им забрањује да их кажњавају пре навршених 13 година?

Ако је наређење Казненог Законика претежније, онда зашто је у свима досадањем издањима општинам овај §? Или бар, кад је то већ учињено, зашто није изричио казало да он данас не вреди? По чему су издавачи Полицајске Уредбе могли закључивати, да сви наши полицијски и општински органи морају знати и разумети познато правно правило: *lex posterior derogat priori* када, судећи по многим стварима, и они сами нису била на чисто са њим?

Ово исто преди и за §§ 27, 29, 42, 43, 44, 47, 48, 49 (изузев последње замене од 17. јануара 1904. год.) и 50.

О свему овом као и о још неким параграфима Полицијске Уредбе, ми ћемо доцније опширније говорити, а сад да у кратким потезима прегледамо њен постанак, и мене кроз које је она до данас пролазила.

*) Узгред напоменимо, да је у овом издању Полицајске Уредбе, т. ј. у Полицајском Зборнику, изостављен као други део § 8. у коме је реч о плаћама, надницама за извађење и накладама вештачких прегледа из III. части Казненог Законика. Нема спора да је ово случајна грешка, али је тек, мора свако признати, врло погодно да се овакве грешке увлаче у накнадним издањима закона.

* * *

До год 1850. т. ј. до појаве Полицијске Уредбе, за пресуђење поступних дела биле су, у главноме, надлежни судови. Никаквог специјалног поступка за њихово извиђање и пресуђење није било, као год што није постојао ни систематски израђен Казнени Законик за њихово кажњавање. За извиђање и пресуђење свију кривичних дела у опште служила су *Правила за испитивање и суђење кривичних дела* од 11. фебруара 1842. год. Љ.Ѣ 364, а кажња је одређивана по разним специјалним уредбама, законима и наредбама полицијских власти, надлани у циљу безбедности општег мира и поретка. Ове последње издавале су на основу чл. 13. *Закона против нарушителя јавног мира и поретка*, по коме је законском процису била одређена и казна за њихово неизвршење: од 7 дана до 6 месеци. Казне ове врпцали су такође судови. Полицијске власти већ и по самом уставу нису могле никог држати у затвору дуже од 24 сата.

Све ово дало је повода тадањем *министрељу унутрених дела* да разлаже „како ће се власт полицијна до уважења довести, и како ће народ осетити да у земаљи власти има, која земљом управља" и т. д. Резултат овог његовог размишљања биће су пројекти *Устројенија Полиције* и *Закона Полицајног*, које је под 10 септембром 1849 год. спровео Државном Савету на оцену са спроводним писмом ове садржине:

„*Високословеноју Совету.*

Попечитељство унутрени Дела које на званичних извешћа Окружних Начелстава, које на преседничких достављена Окружних Начелника, које пак из сопственог примећења дошло је до уверења:

1-о Да по постојећем устројенију Полицајне власти у отечеству нашем, полиција наша, због тога никакве власти нема и до слабог је уважења код народа дошла. И по томе

2-о Да се уредбе земаљске и наредбе од Правителства произишле, које се преко Полицајних власти народу набљудавала радп сачињавају, по њекој чести не набљудавају зато, што Полицајна власт нема власти нарушителе Уредаба земаљских и наредаба полицајних на одговор узимата, и ње принудити на набљудавање исти. И тако се она већ због које Правительство Уредбе издаје на превелику штету Отечества промашава.

3-е Да су Полицајне власти принуђене полицајна преступленија често не казњена останити само, да не би код Суда са преступником судити се и онде као парничари должити морале; јер Суд при суђењу по устројенију своме тражи тужитеља и обтуженога као и у простог грађанског парници.

4-то Да примирителни Судови и она мала преступленија њима на разправљање устројенијем опредељена, не преступују зато, што нису ради својим жителима да се замере и осветп да се изложу. И тим поводом преступленија и изступленија разнога рода умножавају се како се лато отгонору не подвргавају, те се тако као неким начином злоковцима показују, да им се на преступленија ништа не сме чинити, а они да могу радити шта ће.

5-то Да многа људи претрпенија од злоковаца напастованпе у ухватању својих добара, принуђени се налазе таково терпезливо сносити и не тражити, себи од судејским путем удовлетворења, да не би често више пута тумарајући Суду, сама себе још већој дангуби и штети излагали, и друга људе сведочанства ради кривили.

6-то Да изступленија и преступленија особито Полицајна често неказњена и за то остају, што Суд исследованје Полицајних власти у месту учињено у достојно презрење не узима, но пресуде изриче по покалињању обтуженога и његових сведока. И тако често издате такове пресуде, које повода дају народу чудноме расположенију према Суда и према Правительства, а то све служи на обезуваженје Полицајне власти, која кривца изи преступника Суду предаје. И тако се догађа, да и они преступници, који су у месту учињеног преступленија по околностима местним до тога доведени, да своје преступленије признаду, на ако код Суда то одрекну, као невини проглашавају се и неказњени отпуштају.

7-о Да баш ово предпаведено обстојателство повода даје неспоразумењу између Суда и Полицајне власти.

8-о Да се због тога, што се и најмањи спорни предмети и полицајна преступленија код Суда решавају, дела код Судова тако умножавају, да људи који Суд представати и канову тербу предложити желе, по више дена у окружној варопи чекати морају док пред Суд изиђу; а то даје повода незадовољству и вики, да се код Судова споро суди; које би се бар по већој части одклонити могло, кад би се мања изступленија и преступленија полицајна код Полицајних власти расправала.

9-то Да много неправилним пресудама и то обстојателство повода даје, што Сремске Стапчшше по Уставу земаљском не могу кривце дуже од 24 сата у затвору држати, а за то време често није могуће такопо доказателство набавити, по којима би Суд кривца непремено окривити и достојно осудити могао. А кад се такова доказателства у месту учињеног преступленија не набаве, она се после код Суда тешко набавити могу.

10-то Да се народ овим начином деморализира, што до уверења долази да се одрицањем и *лагалима* код Суда опрадати може.

11-то Да је благообразна част народа много због тога незадовољна, што се предпаведеним начином преступници некажњени отпуштају, и њихово се имање излаже небезбедности.

12-то Да Полицајне власти нижег од Правителства проистичуће, већ с великом муком извршују, јер благе начине и средства, којима су се до сада послуживале, употребити не могу, што народ видећи, да Полицајна власт, власти нема, ону више не уважава, те се разлучно тако, да се опаци анархије показују.

13-то Да се овим начином земља и народ држати не може, јер ги Полицајне власти, које нижег Правителства извршују, власти немају, ту и сама власт Правителства ничезава, и да потоме

14-то Овим начином Попечитељство унутрени Дела није у стању, по опредељењу своме, закони поредак у земаљи држати.

Чега ради Попечитељство ово принуђеним се нашло о томе размишљавати, како ће се власт Полицајна до уважења донести, и како ће народ осетити да у земаљи власти има, која земљом управља, како он ту власт слушати мора, и како ће га за непослушност и неисполење налога брза и у месту без отлагања казнити постиће. И по дужем капитивању по предмету, овом пајскујена потреба нашло је за нужно сачинити пројект устројенија Полицајних власти, који овде у прилогу по обављању своме уз овогодишњем изводу дела издавленом, подноси предпаведеноме Совјету на благоразсмотрење и што скоро решенија.

Попечитељство је ово могло као устројенје Полицајно тако и законик многокрапан сачинити, али се оно при сатпчавању истог пројекта морало управљати по поштању и качеству потпадне чиновника и по потребама народа.

А да би пројекти још боље целе одговорили, Попечитељство је ово саслушало у томе мњења Окружних Начелстава, и после је исте пројекте по претресању своме подвргло комисионалном прегледању, и тек по пријочествима исте, пројекти су причињени и за писочаше благоразсмотрење препнсани.

Ради точнијег отправљања Полицајне дужности, Попечитељство ће ово сачинити и издати Полицајна наставленја за сваког полицајног чиновника понособ [1] у свима догодити се могућим случајевима, како би и они знали дужности своје прописане и шта Правительство од њи изискује: те да се не би могли на незнање изговарати.

По предпаведеним и овде придложеним пројектима извршителна власт доћиће би до власти, народ би се у подчињењу и послушности одржао, поредак и безбедност би се у земаљи утемељили, и тако би народ своје и опште благостање увиђено.

Бр 25701.
10 септембра 1849. Попечитељ
у Београду Унутрених Дела
Начелник — пољковпна, Кавалер
Полиц. Еког. одељења **И. Гарашанин**[1]
А. Пшцемић.

„*Пројекат Устројенија Полицајни власти,*" који је *Попечитељство унутрени Дела* овим актом спровео Државном Савету на „*благоразсмотрење,*" обухватао је 158 параграфа, раздељених на ова четири главна одељка: 1. *О Полицајним надлежателствима и Полицајним Судовима* (од 1—30 параграфа), 2. *О предметима Полицајног Суда* (од 31—37 параграфа), 3. *О казни Полицајни преступленија* (од 38—55 параграфа) и 4. *О судопроизводству Полицајног Суда* (сви остали параграфи) са

[1] Државни Архив — Акти Државног Савета у 1850 год. Бр. 87.

овим пододељима: а) *О иследовању*, б) *О законим доказателствима*, в) *О начинима пресуде*, и г) *О извршењу пресуде*.

Интересантно је, да је овај пројекат предвиђао установу полицијских судова: општинских, среских и окружних.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Правом врстом тих листа пријављују се лица досељена из других места у Берлин; другом врстом пријављују се становници Берлина приликом промена становања, а трећа је врста за пријаву путника по хотелима.

Из ових формулара види се, какве све рубрике садржава прва врста пријавних листа:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Име и презиме	Да ли је ожењен, удата, удовац, удовица, разведен	Занимање и занат	Родна: дан	Родна: месец	Родна: година	Место рођења: срез и округ	Држављанство	Вероисповест	Колико је пре овог боравио у овом месту	Да ли је ово место његово стално боравиште	Да ли је ово место његово стално или само привремено	Стварно ли у властитој кући или код другог код њега, по закупу или у служби. У предњем случају куће или у подстану. У супротном, партер, 1-ом спрату и т. д.
1												
2												

датум пријаве

Потпис власника куће или његовог заступника

На подељени листе штампане су најважније одредбе из наредбе о пријављивању.

Пријавне листе друге врсте осим заглавља, разликују се од прве врсте листа тиме, што су код њих изостављене рубрике под 6, 8, 9 и 10.

Трећа врста листа има ове рубрике:

1	2	3	4	5	6
Име и презиме	Занимање, и занимано	Родна: дан	Родна: месец	Родна: година	Место рођења	Тачно означење места и округа	Тачно означење места одакле је путник дошао

датум пријаве

Потпис лица, које је обавештено да врши пријављивање.

Пријаве прве и друге врсте морају бити попуњене од стране досељених лица у року за три дана, а за друга три дана има да их потпише кућни старешина или надзорник и тако се предају полицији.

Такве попуњене листе, по правилу доносе у кварт кућни надзорници или њихови помоћници. Од тога правила изузимају се лица, која морају лично предстати власти да се легитимишу, а то су она, која су се доселила са стране и лица која су под полицијским надзором. За ова последња постоји паређење, да сваку промену стана лично достављају надлежном кварту и да, ма у које доба дана и ноћи дошла, полиција мора примати њихове пријаве; хотећи тиме, да их заштити непријатности, која би их снашла, ако би дању због тога напуштали свој посао и тиме били примењени од својих господара или другова, па су под полицијским надзором.

Од 1878 године постоји у Берлину законска обавеза, да се свако лице које се досели у Берлин из другога места и не станује у хотелу, има лично легитимисати код полиције у року од 8 дана. Ово легитимисање врши се обично [у пракси].

У исто време, када се кварту предају пријавне листе за дотично лице.

Ово правило, да се сваки лично има легитимисати у кварту, полиција у интересу публике ублажава тиме, што оставља, да се велики број таквих лица легитимишу и преко других лица. Нарочито се то правило врло ретко примењује код легитимисања женских, и људи од неког положаја,— ако се већ нема оправдан разлог да се противно поступа.

Кога треба знати у кварт ради легитимисања, остављено је оцени квартових органа.

Дужност полицијског органа, који те листе прима ова је: да се тачно увери, да ли је на свако питање дат јасан и испрван одговор и да ли су сви подаци напреди нужну допуну. У томе се мора старати, да лице не враћа без потребе, већ да по могућству, још у кварту учини измену или допуну. Ако, због непотпуности, мора вратити листе неког пријављеног странца, дужан је, да име његово унак запише у протокол, како би се, још пре него дана носио видети по *потврмичкој контроли* (о којој ће већ засебно бити речи), да ли се то лице можда којим расписом не тражи.

Друга је дужност његова, да се уверава о исправности легитимационих карнија оних лица, која су дужна да се легитимишу. Лица доселена из других места Пруске, дужна су поднети кварту „одјавне листе“ (Abzugsattest), које су добили од полиције оног места, одакле су се доселили. Такве исте листе подносе још и лица оних државица немачких, које су за такве случајеве предвиђене овакав нека легитимисања.

Лица из осталих државица немачких и из страних земаља дужна су подносити при легитимисању пасоше или томе сличан легитимациона документа.

Ако пријављено лице показе пасоше на пријавленој се листи напише нумера, место и датум пасоша. Нема ли дотично лице такве легитимације, онда се то исто на листи примети.

Друге, посредније, легитимационе хартије довољне су у случајевима, кад се ни по чему не може закључити, да је дотично лице сумњиво.

Легитимације оних лица, која ма шта неисправног у њима нађосе, задржавају се и шаљу нарочитоме одељењу централно полиције (V-ом одељењу) ради утврђења исправности њихових. Ако, пак, постоји и најмања сумња у пријављену личност, ова се доставља поменутом и политичком одељењу, а кварговима полиција је врати, док не стигну извештаји на тих одељења.

Од мушких полазника немачке царевине [од 20—45 год. старости] траже полиција сваки а нође исправе. Одјавне листе служе у многим местима као доказ, да је досељено лице регулисало порезу у место где је пре тога било. Служе опет и за потврду, да је то лице било пријављено и прописно одјављено у томе месту. При пријему оних листа полицијски орган уверава се, да ли се дотично лице није послужило одјавном листом другога лица, испитујући га и о другим фазилијарним односима.

Има лица, која не морају подносити „одјавни листе кварту, а то су она: која су у госте дошла или која су дошла ради полагања каквог испита, ако време њиховог бављења не траје дуже од три месеца; за тим лица, која су се привремено доселила из Берлина и војници који су одмах по отслужењу рока дошли у Берлин. Одјавне листе иначе траже се и од малолетника.

Полицијски орган, на посетку, је дужан да види, колико има пријављених лица

у листи, и да ли она имају права, да се у једној листи пријављују

По правилу се свако лице пријављује само у листи. Само оно лице, које има породицу (жену и децу) може у својој листи и њих пријавити. Други чланови породице и рођаци пријављују се засебним листама како ће се доцније видети.

Приликом одјављивања, као и при пријављивању, морају се поштовати три испуњене одјавне листе. Трећи примерак се снабде са датумом одјаве и печатом дотичног кварта, па се преда томе лицу, да му служи као одјавни лист (Abzugsattest) на полицији онога места, куда дотично лице мисли отићи.

Формулар таквог листа садржава ове рубрике:

1	2	3	4			5	6	7	8	9	10
текуће број	име и презиме одјављеног лица	положај у занимања	Родјена			место родјења и број	држављанство	вероисповест	да ли је: неожењен, ожењен удовац или разведен?	да ли има властиту кућу или је закупац стана, или сакаш код кирије. У пар-теру, или коме спрату.	додатак и напомене
			дан	месец	година						

Формулари одјавних листа за личности што мењају станове или се одјављују на хотела, скоро су у једнаки са одговарајућим пријавним листама.

Одјављивање бива пре одсељења и може се допустити да следује и после 6 дана од одсељења.

И пријављивање и одјављивање допуштено је у хитним случајевима да се изврши поштанском картом или писмом.

Једном примљене листе остају у кварту, док се, истога дана, не заведу у нарочите књиге. Листе хотелских пријава путника не заводе се ни у каквав списак, већ се само сравне са „потерничком контролом“ — и пошаљу у политичко одељење. Ове се листе шаљу два пута дневно.

У колико ће књига која листа бити заведена, зависи од личности, која се њима пријављује. Таквих књига има четири, и сваки од њих служи за нарочиту сврху.

У прву књигу — регистар — бележе се имена свих пријављених лица по азбучном реду. У исту се, поред осталог, забележи датум пријаве и доселења. Она служи за прибирање статистичких података о кретању досељених и одсељених лица у кварту и за свакодневно стално контролисање пријављених лица са потерничком контролом (Steckbriefkontrolle).

Друго оните заводјење сних пријава прши се у тако зване: *картотеке књиге*. То заводјење пријава прши се према улицама и бројевима кућа у којима пријављена лица станују. Сва лица која станују у једној кући на колико разних породица да су у њој, заводе се у један заједнички и, по нарочитој форми, уденени списак — регистар — који носи уличну број дотичне куће.

Регистарски списакови неколико бројева куће у једној улици укорицени тврдим повезом (блоком) сачињавају једну такву књигу. Колико ће у њој бити бројева, зависи од величине кућа односно од броја пастањених лица у њој. Ради лакшег распознавања тих књига и бројева кућа но улицама, књиге сваке улице су одељене картијом нарочите боје. На њима, опет, стоји записано, који су све бројеви кућа у дотичној књизи.

Бележење у књиге прши се на овај начин:

Пред списак уписаних лица у једном кућњем броју пазали се нази регистар, где се заводе само имена закупника појединих целих станова у тој кући. Поред њихових имена стоји и страна списка у коме су они, њихове породице и остали укућани забележени. Тај регистар служи ради лакшег налажења лица у списку нарочито у кућама, где има много кирајџија и где би за тражење по реду требало сватда утрошити знатно време до проналаска. (настављаће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о пречем праву наплате на довозата од узабрљене плате чиновника није надлежан Министар, већ административна власт, већ суд.

Љ. У., за обезбеђу дуга, стављо је забрану на плату Драгољуба Д., практиканта.

Драгољуб буде отпуштен из службе, па доцније опет примљен. Одмах, пошто је поново враћен у службу, Ј. Ђ., власница из Параћина, стави забрану на његову плату за обезбеђу дуга.

Власт, која је пришла обустави плате, нашла је, да се обустава има пришти пречинство за рачун Љ. У., јер је он прва и ставио забрану, па о томе известила Ј. Ђ. својим решењем.

Ово решење одобрио је и надлежни Министар својим решењем, против кога је Ј. Ђ. изјавио жалбу Државном Савету, у којој је навео: да питање о пречем праву наплате расправљају надлежни судови, а не административне власти, које су само дужне, да слабију страну упуте на парницу, те да ова путем спора докаже своје веће право наплате; а за тим, да је захтев повериочева, на плати чиновниковој, скопчана са општином овога у служби и са местом његовог пребивања. Међутим — као што је и онде случај — кад чиновник буде отпуштен, па се, после извесног времена, поново у службу врати, ранији повериоци губе право залоге, и забране, на чиновничковом новом опредељењу, имају се наплаћивати оним редом, како су стигле, без обзира на ранија дуговања.

С тога, пошто је његова забрана, на плату његовог дужника Драгољуба, после поновог повраћаја у службу, стигла раније од забране Љ. У., то он, према томе, има и веће право наплате од Љ. У.

Државни Савет нашао је, да оваљбено Министрово решење не одговара закону, и да је Министар, доносећи га, прекорачио границе своје надлежности, па га је, одлуком својом од 2. децембра 1905. године Бр. 8172., поништио из ових разлога:

Питање о пречем праву наплате из дозволета Драгољуба Д. спорне је природе, а за расправу оних питања није надлежан Министар, као административна власт, већ суд (§39. грађанског судског поступка), коме је спорни дозволат требало послати ради распореда између појединих повериоца.

Пресуде, којима надзорне власти изричу казну над председницима и кметовима општинским, могу бити донесене тек пошто се кривица њихова потпуно изнади и утврди.

Учитељ школе п..... с..... обратио се среској власти, па представљајући: како има да прими од општине на име стандарине 240 динара, а примио је, међ, света 50 динара, — молио је да власт нареди општинском суду, да му одмах нада сву неиздату му суму.

На наредбу, коју је среска власт по овоме упутила општинском суду, овај је одговорио: да је за ову годину стандарина света 120 динара, јер је толико буџетом одобрено. У исто време суд је послао и одлуку општинског одбора: да се више не издаје но што је буџетом одобрено.

Срески начелник, налазећи да учитељ на ову стандарину има право по закону, и да му то право не може одузети општински одбор, на основу чл. 148. закона о општинама, донео је пресуду, којом је председника општинског суда казнио гу-битком 15-то дневне плате.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао: да пресуда на првом месту по форми не одговара закону, јер је заснована на чл. 148. закона о општинама, који не даје право казнљавања надзорној власти, а међутим у њој није наведен ни један законски пропис, као што то тражи чл. 156. поменутог закона.

Затим је донета на недозволом изнађају, јер је с обзиром на тач. 1. чл. 190. закона о општинама требало, имајући у виду §§ 5. и 51. кривичног поступка, из-

видети и утврдити: стоји ли у истини, да је у овогодишњем буџету предвиђено свега 120. динара стипарине учитељу, и како по одбор одлуком од 12. октобра 1905. год. не допушта већи издатак, то оценити: може ли бити какве кривице до жалитеља за неисплату веће суме, — чл. 134.

На питање о жалителевој кривици, према тач. 6. чл. 109. закона о општинама не може утицати то, што среска власт налази, да овакве одлуке општинских одбор не може ни доносити, већ противу такве одлуке неспредна надзорна власт могла се користити чл. 152. поменутог закона о општинама.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 18. новембра 1905. год. Бр. 8356. поништио пресуду и среског власти препоручио, да по саветским примедбама и закону поступи.

Пуковаиност преноса покретних ствари, после извршеног задужења, мора појављени господар судским путем доказати, кад је, у времену извршења судске забране, дотична покретност нађена у притежању дужника, на овај израз да није његова, већ појављеног господара.

Решењем крушевачког првостепеног суда од 16. априла 1904. године Бр. 10556, одобрена је забрана на покретност дужника Тодора Ј. свештеника, а за обезбеђу дуга Ристи М., из Сталаћа. Начелник среза расинског, за извршење ове забране узео је у попис покретност, нађену код дужникове куће.

По свршеном попису, жена дужникова, Станика, изјавила је, да су све пописане ствари њена својина, и за доказ тога поднела је писмено, из кога се види, да је ту покретност купила од Димитрија М., тамошњег механиџије, 15. октобра 1903. године, кога је дана и пренос код полицијске власти утврђен.

Кад је она изјава саопштена повериоцу Ристи, он је изјавио: да не признаје право својине појављеном сопственику — жени дужниковој, Станики, — док га судским путем не докаже, пошто је дужник ово учинио, после осуде на плаћање, у намери да га оштети.

На основу овога и § 466. грађанског судског поступка, среска власт, налазећи, да је жена дужникова, Станика, слабија у праву, решењем својим од 9. маја 1904. године Бр. 9886., уклонила је ја грађанску парницу, да под надлежног суда, ако се успеху нада, докаже право својине пописане покретности.

Ово решење среске власти одобрило је начелство округа, а решење овога Министар унутрашњих дела својим решењем од 11. септембра 1904. године Бр. 25618.

По изјављеној жалби од стране дужникове жене Станике, Државни Савет одлуком својом од 15. новембра 1905. године Бр. 9886., одобрио је ожалбено решење Министрово, као сагласно закону, пошто је, као што се из акта види, пописана покретност нађена у државини дужника Тодора, мужа жалитељичиног, и имала је се сматрати као његова својина, а не његове жене, жалитељице Станике, јер се дуг Тодоров, за који је решењем судским одобрена забрана, датира од 21. септембра 1902. године, а пренос пописаних ствари извршио је дужник Тодор после овог задужења — 26. септембра 1903. године под № 19079., на Димитрија М., а овај на жену дужника Тодора, жалитељицу Станику, 15. октобра 1903. године № 10920., те по томе пуноважност ових преноса, на штету раније повериоца, има се судским путем расправити.

И за школски прирез не може доносити одлуку сеоски састанак, већ је потребно да то реши збор целокупне општине.

Господин Министар Финанасија, на основу чл. 36. и 37. закона о окружним, среским и општинским буџетима, прегледао је и одобрио буџет општине горњеврапчанске за 1905. годину. Али, како је истим буџетом предвиђен прирез општински у већој стопи, него што га он по закону може оборити, он је учинио предлог Државном Савету, да на основу чл. 40. поменутог закона одобри општински прирез 19-90% за општинске потребе, а поред тога, како је општина састављена из два села још и школски прирез на пореске личности једног села 10% а другога 30% на непосредну порезу.

Државни Савет 7. октобра 1905. године под № 7290. донео је одлуку: да се с обзиром на чл. 167. Устава прикупљање овог прираза не може одобрити, јер о прирезу за школске потребе, једног и другог села, није решавао збор целокупне општине као једино надлежан по тач. 2. чл. 33. закона о општинама, већ је свако село гласало за прирез своје школе на свом сеоском састанку, који по чл. 57. поменутог закона не може ово решавати.

Противу наредаба, које надзорне власти издају општинским судовима, не може се изјављивати жалба

Начелник среза ивањичког преворучио је суду општине добродолске, да општинског деловоду отпусти и другога на његово место набави.

Деловодја општински, који је услед ове наредбе сам дао останку на службу, изјавио је жалбу Државном Савету и навео:

1.) да он има све услове које тражи чл. 114. закона о општинама;

2.) да наредба среске власти не именује законске прописе на основу којих он треба да буде разрешен од дужности деловодје општинског; и

3.) да је достава противу њега поднела од лица, које је радо да заузме његово место.

По овој жалби, Државни Савет нашао је, да овде у стварн и нема решења или одлуке надзорне власти, те по чл. 170. закона о општинама не може ни бити жалбе. Овде је у питању наредба више власти нижој власти по којој она има да поступи или не. Тек противу одлуке те више власти, ако би ко сматрао да му је какво право или интерес повређен, могао би употребити право жалбе у смислу чл. 152. закона о општинама.

С тога је одлуком својом од 11. новембра 1905. године №8103. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Надзорна власт није надлежна да изриче казне из чл. 165. закона о општинама.

Председник суда општине р..... оптужен је среској власти за дела из §§ 122. и 127. у вези § 132. кривичног закона.

Вођењем редовном истрагом није утврђено постојање ових дела, али је среска власт нашла да је оптужени председник учинио дело из чл. 165. закона о општинама, па је прекинула истрагу за ова два дела, казнима по кривичном закону, а казнила га за дело из чл. 165. закона о општинама.

По изјављеној жалби, од стране кажњеног председника, Државни Савет нашао је: да решење надзорне власти у колико се односи на казну за дело из чл. 165. закона о општинама не одговара закону, јер по одељку I. чл. 168. поменутог закона, ове казне изриче надлежни првостепени суд, а не надзорна власт, која по поменутом законском пропису може за овакна дела само дићи тужбу код првостепеног суда или не казнити

С тога је одлуком од 25. октобра 1905. године Бр. 7637. поништио решење надзорне власти, у колико се односи на казну из поменутог чл. 165. закона о општинама.

Противу решења којим се одређује цена хлебу нема места жалби Државном Савету.

Живојин Здравковић, пекар из Крагујевца, жалио се Државном Савету противу решења начелства округа крагујевачког од 12. октобра 1905. год. Бр. 20912., донесеног по његовој жалби на решење суда општине крагујевачке, којим му је наређено, да у будуће не сме месити хлеб од 0.15. већ од 0.20. односно 0.40. динара, као што месе и остали пекари по прописној такси и тежини.

Како општински суд са одбором општинским пропише такође хлебарске, а ово одобрава једино надзорна надзорна власт, по тач. 7. чл. 97. закона о општинама, Државни Савет нашао је, да противу оваквих одлука нема места жалби по чл. 170. поменутог закона, па је одлуком својом од 18. новембра 1905. год. Бр. 8361. жалбу одбацио као ненадлежној власти поднесену.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине биновачке, актом својим од 15. ов. мес. Бр. 1019. пита:

„У току 1880—83. год. општина је замчила за знатан број својих грађана,

те су узели зајам од таванске окружне штедионице, која је сада саставни део Управе Фондова.

Многи од ових дужника платили су свој дуг; многи га уредно плаћају, а многи нису дали ни паре, те их је Управа Фондова тужила за дуг, и осуђени су на плаћање.

Како многи од ових последњих немају ништа од имања, што је констатовано од стране надлежних власти, Управа је поднела тужбу против општине као јемца, и тужба је предата општинском пуномоћнику, коме је од стране суда наређено, да пуномоћје поднесе у оригиналу.

Поводом овога последњег захтева судског у погледу пуномоћја, суд моли уредништво за објашњење.

1. да ли пуномоћник општински, заступајући општину код суда, мора имати за сваку парницу, односно за сваког туженог по ли осећ оригинално пуномоћје, или му може исто важити у овереном препису или пречис без овере;

2. ако пуномоћник не поднесе у оригиналу своје пуномоћје, може ли за то бити крив и кажњен, пошто му је претходно у позиву за суђење наложено да поднесе ово у оригиналу; и

3, сматра ли се пуномоћник са једним пуномоћјем опште исто за правног пуномоћника, као код ће имао код себе и, пр. тридесет оригиналних пуномоћја.*

— На ово питање одговарамо:

а. општински пуномоћник не мора имати нарочито пуномоћје да сваки спор за себе, ако има опште-генерално пуномоћје у смислу §§ 613 и 614 грађ. зак., и § 83 и 84 грађ. суд. поступка;

б, пуномоћник је дужан да покаже суду, на дан рочишта, или по позиву овога, оригинално пуномоћје, остављајући суду овере преписе истога; и

в, једно пуномоћје генерално, довољно је за све спорове општинске, ако одговара условима напесеним у т. 1. овога одговора.

II.

Суд општине становљанске, актом својим од 2. ов. м-ца Бр. 1427 пита:

„да ли морају масе, имале оне одраслих наследника или не, кулучити на оправци државних, и оправци и просецању окружних и среских друмова?“

— На ово питање одговарамо:

Ни §. 10. ни §. 14. закона о суседним јавним друмовима, који говоре о томе: каква се радна снага узима за оправку државних, окружних и среских путова, не изузимају масе.

Према томе, ако општински одбор, по праву које му даје тачка 9. чл. 86. закона о општинама наће, да се известан посао мора свршити кулуком у заједници или посебно, па од тога не изузме и масе, онда ће и оне морати суделовати ако немају одрасле наследнике, иначе ће платити — најмити — себи заменика.

III.

Суд општине осладићске, актом својим од 22. новембра оне год. Бр. 3054, пита:

Неки окружни судови, полицијске власти и општински судови, наплаћују од појединих лица на пречис обележања, поравнања, уговора, пања, пресуда и т. д. по 0·20 дин. такође у маркама и на исте цене, на онда достављају пореским властима које порез распоређују. Неке, пак, поменуте власти то не чине.

Моля се уредништво за обавештење: да ли је правилнији поступак ових власти, које ову таксу наплаћују или оних, које то не чине. Сам суд, мељутим, мисли да ову таксу не треба наплаћивати, јер ово нису никакни приходи.“

— На ово питање одговарамо:

Да би пореске власти биле обавештене о повраћу капитала, код се ова утврђује исправама уз суделовање државних власти, наређено је, да дотичне партије предају по један примерак и за пореску власт.

Како такви примерци нису оптерећени никаквом другом таксом, то је узета једино одговарајућа такса по т. 2. таксене тарифе.

Према томе, правилно је што ову таксу наплаћују државне власти.

Општинске власти не треба да је наплаћују с тога, што оне и сама таксу за потврду не наплаћују у маркама већ у новцу, и што закон о таксама не важи за њих сем случајева т. 87. 87 а и 88 и оних, где им је изречно наређена наплата таксе у маркама.

IV.

Један општински писар пита:

Један грађанин тражио је забрану на две краве Ђ. Т. и потпист задужнице сина Ј., за напазину 150 динара дуга.

Како дужници немају никакву другу тегљеву стоку, него се служе овим двема кравама за сређивање тежачких послова, то настаје питање:

да ли се краве, кад се земљорадници служи место волова, јер ових нема, сматрају по § 471. грађ. суд. поступка као и волови, и да ли се могу узети у попис за наплату приватних дугова?

— На ово питање одговарамо:

Као што се види из § 471. грађ. суд. поступка, законодавац је имао намеру, да земљорадницу обезбеди тегљеву стоку од пописа, и тако омогући тежачки рад на је од пописа изостанко, поред осталог, и два вола, пристајући да ови могу бити замењени биволима, на час и коњима.

Познавши само изузетна грла, он није искључиво да тегљева стока не могу бити и краве, него је то просто последица о нога уверења, да се наш свет ретко служи женским грлима.

Како је, међутим, последњих година на економских и других узрока, многи домаћини претпостављено женска грла — краве — воловима, то би наређења законска била изиграна, ако би се увело, да су ова грла незапљењена од пописа.

Према духу, дакле, § 471. код земљорадника нема другу тегљеву стоку него само две краве, оне му се не могу узети у попис за приватне дугове.

V.

Један општински писар пита:

„По чл. 9. закона о шумама, општински судови дужни су бесплатно издати уверења — изводе из пописних књига „Б“ свима онима лицима, која имају имања у границама општинског шумског, ради доказивања својине по чл. 8. поменутога закона пред комисијама, одређеним за огранивање државних шума.

По чл. 9. истог закона, ова уверења — изводи морају бити оверена и од стране Пореских одељења, па да буду дожа о томе, ради чега се траже.

После свега овога, дотични морају поднети молбе комисији, уз подношај ових документата.

Све оне изводе и уверења, издају власти бесплатно.

У овоме крају уобичајено је, да сва ова документа прибирају општински судови, па чак присиљавају писаре, да и молбе пишу бесплатно и носе изводе на оверење Пореским одељењима о своме трошку.

Моли се уредништво за обавештење: да ли су општински писари дужни да носе изводе одељењима на оверење бесплатно и о своме трошку, и да за тим час пишу и молбе комисијама за рачун сопственика?“

— На ово питање одговарамо:

Из последње реченице првога става чл. 9. зак. о шумама који гласи: „Ове изводе оверавање или Пореска одељења и уверења издавати општинске власти бесплатно за ову потребу“ — види се, да изводе из пописних књига не издају општински судови него пореске власти, које их и оверавају, а општински судови издају само уверења о бројном и поименичном стању задруге и породице.

Према овоме, општински судови немају ништа да раде ово изводи.

Што се тиче уверења ови их издају бесплатно на захтев дотичних лица.

Ако она лица не поднесу писмен захтев, него се усмено обрате, суд је дужан по службеној дужности да их саслуша.

Ако би одељења наредила, да општински судови и изводе издају и књиге Б, онда општински писари нису дужни да ове изводе носе одељењима на оверење, него ће то чинити сама лица, која изводе траже, као год што писари нису дужни да бесплатно пишу молбе за комисију.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Милорада—Михајла Гавриловића, каплара из Крагујевца, оправљеног за праћу новца тражи начелство округа пожаревачког. Прокљученог вида спровести поменутог начелству с позивом на Бр. 29918 од 1905. године.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

21. децембар прошле године запрежетио је цео Београд јелким грозним злочином, каквога

у напоју престојника није било за читавих шест година, а који подсеба на сличне заточе из ранијих година: убиство бурмунције Змеринавића, нађена кеш у „Бара Вешењаја“ сва исечена на ишчка и запишена у џаку, убиство Бобе Кате која је нађена удављена у Тамнавлану и чија је убица пронађен тек после три године, убиство Тапавија Благојевића, касније: дрска разбојништва са покушајем убистава над Лептовићем, хајтаром, и Васом, дућанџијом сатерно старог „Грала Хотела“ и т. д.

Онога дутра нађен је заклан у својој радња Коста Николић, месарина код „Бетола“.

Прво га је пашао његов келнер Лазар Непаић, родом из Обреновца, који је у в часова ноћутра дошао у механу по тобе у којој је синоно у потом дворишту и улаз у радњу до бимих унутрашњих врата из дворишта напазно је на свог мртвог газду, где лежи сав у крви.

Лазар је одмах извесно Костину жену и њер, а после краткот времена сознала је за то и полиција кварта савамалског, а по том музеинтом бројном пропеси се тако и по целом Београду.

Исленна кажет одмах је пошала на лице места, пачинала увиђај и предузела све мере, да се убица пронађе.

Предузетом истрагом утврђено је следеће:

Убијени Коста заточио је механу у очи тога дана нао и обично у 1 час по поноћи, па отишао да спава у исто зграда у једној соби из дворишта, у којој су синовали жена му и кћи.

Пре тога варошкар Милан Радосављевић из Прокупља затекао је стрт, која је уз сиху механу, па кључ останио на вараћеном месту у радњи, ову ничесто, избрисно столове, очистио сладне пиндле и останио их поред саме касе у трпезарији, па пред сиху ноћоп и он и обе келнери, већ помоћник Лазар Непаић и Милан Алексићевић, родом из Ст. Србије, сва тројица малопастнице, отишли да спавају у једној соби у дворишту, пређо пута од собе у којој је газда сиабно. Убијени је, дакле, после поноћи осено још један пакат у радњи, па нао и увек, у 1 час закључио и отишао у своју собу, повеавши кључ са собом.

У 4 часа ноћутра, у уобичајено време, устао је и отишао да отвори механу, али чим је је отворио и прочио унутра, добио је изненада јелан удараи у главу, а по том и четири ударца ножем у врат, од чега је моментално пао мртав на патос.

Лоповски је тада одсекао кључеве од касе, које је убијени увек о врату обешено носио, отворио касу, па ње покупио сав новац, изузев нешто ситнице у срнској и цетињској новчити, од прилике оно 800—1000 дин., од којих је највећи део, на 5—600 ситнине било, у аустријским новчаницама, а остало у злату и српским новчаницама, за тим три златна прстена, једну златну мушку брошу, један златан женски ланчић са медаљом у виду срца и један златан брош у виду конпто: од ова три прстена један је са плочом, на којој је у средини био грб, а около круг и монограм М. Р., из ког се онда побегао ни од кога непримећен, па да је у то доба пред самом механом било нешколико ефиџераната, који су очевидно долазак брног вола.

Убица није апсолутно никаквих трагова остављао за собом, изузев једнио прилазних отисака од пазова на столу, који је сталио над самих унутрашних врата и са којих је запосвао и покушао нашта на своју жртву, а на напаљеној лепој шпиги убијеногa, које су уз кеу очишћене стојале.

Удараи у главу нанрвен је тупим и шиљастим оруђем, но свему судећи једним оно ла нелогрима тешким палем за отварање бурића с пивом и набијање отвинта, који је сталио у пелнераја и био тако јак, да је гвозденау пробио и једно дво у карпинатом облику сатерно у сам мозак.

Поште је ова повреда наневена на темељаци и то на противположној страни од стола, те се, поред наведног натпоштета удараца, са сигурношћу може са закључити да је напад нанрвен са стола, на коме су остали трагови отисака од пазова.

Одмах после задатог удараца у главу, од кога је са жртва по свој прилици одмах онесвестила и пошала, а вероватно и на врата пасолила, убица је вадла, другом, једном руком, потегао ножем и и задао још четири удараца, од којих два безопасна у лопу вилицу, а два у сам врат тако снажно и нешто погођена, да је жртва услед пресеча једњака, душника и једне артерије моментално пала на патос и умрла.

Нокаутна тако рећи пилашких трагова — на да је лопиње под непрегледом нађен и један крвав пешкир са монограмом Н. М. из купатила лепе хиљадна прадена, и за кога није пеосумњиво утврђено да је од убице заостао — исленани је со пазазно пред једном врло тешком и закрпленом ситуацијом.

Најчудноватије је то, да који је нечин убиства могао доспети неопажен у механу, пад је пок. Коста кључ са собом носио, а другог кључа није било, нити је убица лопио врез кшап пресеп.

Јелно је само неђу тим, несумњиво било, а то је, да је убица био у пајачима и да су му пријатне и опазности у њима биле врло добро познате. Отуда је прн сутња пала на најблику пошлиту: мену и њима.

Сумња против исте, нарочито пако као сву чесинки уброз је отпала, јер код сваког заточништва, особито убистна, мора на прво место тледати на побуде и мотиве. У овом случају нису ни је разлика у годинама биле повезана нпак жена није имала никаквог рачуна да мужа нестане, јер је он пред њеним очима и свима, те се нследетно није могла надати, нити пак повољнијој удаби. У осталом по прилици сопу лепо су живели.

Остали су још само момци. Било их је у то време тројица, сви су они били у младостни и шдини, а нису имали ни пајачта, те је и пратску њих постојећа сумња отпала.

Питало се онда за раније момке, од којих је одмах као на најсумњивије пазпао на пеног **Спиру Николића** који је про тога на недељу дана био од њега пазпао под пеговором да ће ја се врати патрис у Румунију, одакле је и дошао, али тамо није отишао, већ овде био остао одмах, дозволив по пад пад у исту радњу, у коју је био и дошао у очи самога извршења овога дела.

Он је још носно и пајаче, па ја је тих дана прене бпо и супо и топло, те је пошено пајачи биши тада прави ретпост. Писки ових редова поподом овога дела нарочито је обраћно пажњу на пошење пајача и на читавих шест дана, до оне вечне о Божићу, нисоштпо нпога о пајачама нпје видео.

Сумња против Спире бпла је у толико јача, што је пемоћпсни утврђено, да остальени отпаци од пожа[illegible]настпау и по величини пајача, и по пајкошности истих, и по величини и врапну оних пошпастих пожа — у свему одговарају Спиреним пајачима.

Поред тога Спира је до тога дутра стпчпопо под пеког Живпна Нарошевића, посаца, па Дорћолу, а тога се дана пресепно у други крај варошп, под г. Ђ. Дпвковића пореспнка, код кога се исто дана Спирина жена, која је дотле завоће под Жпвка отшпоната, погодила у службу, па пезог дана бпла забрпнута и пајачкпна.

Сам Спира пад је исте ноћи тако нађен и нозпат у полпцпју бпо је упадпен и свог га је зпог обпно, па да је се допшње једнако, врло хладно и курвпно држао.

Све ово пије довољно за утврђење Спирпно кривичне одговорности, то је нарочито потребно знати нпрочо разлог живот и пајачке, што ни овапо опнсује:

„Ја сам родом из Врапепшапно у пачепској нахп у Мађедопији, од оца Нпколе и мајке Ђорђе Вплаше. Из своја сама отпшао сам још као пзлпзп од 20 годпна у Бптолј, где сам пробавно 6 годпна. На Бптопа брзпо сам се пучпо, а одатле сам упкоро отпшао у Турцу Северпи преко Србоље. На Турке отпшао сам код своја стрпна у Врачарски, па трапшп пз међу Нпшше и Аустрпје, од Турске недалеко три сахата хода. Стрпц пп се зопе Јпвп Рпсовп код је бпо пре дуторпнца, а умре је од рпдпо пре 6 годпна.

У Врачарпи сам седео сам летос, па сам отпшао у Адапзе и ту сам ступао код Стојка И. дуторпнца. Овде сам провео годпну дпва, па сам отпшао у Орпшау код Крсте Андрпје, дуторпнца; под пога сам се задржао од прплпке 2 м-пп, а одатле сам прешао у Текпр 82 пли 83 год. и ту сам отворно сам дуторпнцу.

У Текпри сам провео пао дуторпнца 1-2 г. дана, па пошто сам се радпвпо посбпје, прешао сам у Орпшау где сам дуторпо пао помоћ у дуторпнцу код Пвана Клопнића. То је бпло 1885 год. Овде сам провео до Ђурђева дана пспе године, па сам отпшао код своја стрпна газдо у Адпзаде код пога сам дуже годпну дпва као слуга, а 6 м-пп као заступпик мепсо, јер је он отпшао пуки својој. На Адзаде сам отпшао сам у Кладово код Фпте Дпмптровића, код пога сам бпо келнер, а узео сам код њега пову пову капуту. Код њега сам пробавно 7—8 м-пп, па пошто сам се разболео отпшао сам у Турцу Северпи код Анђела Костовића, дуторпнца. То је бпло зпмпм 1887. пли 1888. године.

Код Анђела пробавао сам лето и зпму, па сам отпшао у Крајсво, од Турпе удаљено за $3^1/_2$ сата возом. Тамо сам бпо код пекога Васпнца Н. дуторпнца код пога сам провео 6 м-пп, па сам се попспао врапно у Турцу код Анђела, јер пп је он пшпком позпао. Овде сам пробавно до Велпгдана мпспим 1890 године, па сам отпшао у Кладово на вапшр, а одатле одем на Ђердап, јер се он тада грађапе. Овом прплпком, кад сам се по другп пут врапно у Кладово, врапно сам се зпоше стпром газдо Фпти и по пеговој наредби отпшао сам на Ђердап и постојавао подзпдапу пеговог дуторпне и барапе. То је бпло 1890 год. и кад су оне зграде бпле готове Фпта ме је прпвео пао орталп у дуторпнца и са њпме сам радпо 3 м-пп, а по том се разорачпнко и отпочнем своју радњу. На Ђердапу провео сам до с јесепи 1901 године, када сам се упоспао са сплпном морем

женом, која је из Оршаве дошла и са њом се венчао у Текији 1892 год. По венчању пратим ге са женом на Ђердап и продужим ралу до конца ове године 1892 год. и поште сам поврацо са ралом то сву капуетине и ту до пролећа остадем, нада сам отишао у Сиц и ту повоска отворио фурунишиницу где сам радио годину дана. Како ниде било рада то сам радњу поново морао напустити и одем са женом у Турну Северин где сам служио код Николе Н. фурунџије, који је био са радњом у близини поште. То је било од прилике 1894 год. Код Николе служио сам поруке 6 месци, па сам напустио и ступио код неког трга Ристе И. са радњом на вел. пијаци. Овде сам провео $1^{1}/_{2}$—2 године, па сам напустио службу и седео код куће. За то време док сам био без службе био сам код сипова Јанова Грчев. фурунџије. Овде сам радио само месец дана, па сам ступио у радњу код неког Вилхелма Шпарца фурунџије и колеичара.

То је било 1895 год. и код њега сам пробавио 2 године, 1897 год. напустио сам и ступио са женом на лађу „Илија,“ која је ишла само од Турне до Оршаве. Овде сам пробавио 15 дана, управо толико је и лађа радила, јер она плови само кад је мала вода, а одатле се вратим у Турну где ступим на другу лађу „Хумберт.“ Жена ми је била кувареца. Овде сам били док лађе те године нису престале — до зиме, коју сам провео у Турну, у заседном стану. С пролећа 1898 год. пад су лађе пораделе ступио сам поново на лађу „Хумберт“ и са њом сам дошао до Пеште, где је она обтала на репарацији, а другом лађом прате ме у Турну где ме прими на лађу „Галаш.“ Како је капетан био рђав човек, то иступим са ове лађе и седео сам у Турну, док нисам добио лађу „Елбу.“

До јесени ове године био сам са њима нерегуларно неуретано по лађама, па поште сам се одморио неколико дана кремен се за Београд. То је било октобра м-ца ове године и то пре Митрова дана.“

Кад је овде дошао седео је најпре петнаестину дана под „Битоља“, а по том му је и жена дошла, пада је он ступио као пелпер — „шпајсгрегер“ код убијеног Косте, а жена му ступила у службу код једног чиновника друштва за електрично осветљење.

После петнаест дана, а на недељу дана пред извршење онога дела, он је од убијеног Косте извукао под изговором да иде у Румунију, као што је отишао, док се настанио код поменутог посаца Живка, где је остао до дана извршења дела, па су се тада и он и жена пресељили код г. Димовића, опд. порезника, под чега се наложи жена као кувариде погодила а код кога је он и ухваћен.

За питање о Спикрној одговорности од ирао је велике важности да се зна његов ранији живот, те се може сво пасти, нарочито оне погранични према Румунији, а и приватна лица, да ако их, сакамаљском Управе града Београда што о њему знају и да ли је истинито напред изложено кажипање?

Ж. Л.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу између, 24 и 25 пр. м-ца у М. Колешинци у срезу лесковачком убијен је један непознат човек у моменту кад је хтео извршити разбојништво код кућног Марина Стојаковића, тимошког. Убијени је средњег раста, стар око 28 година, плав, сунчаљ, обријан, у обичном сељачком оделу, у влашким опанцима. Код њега је пађена и једна торба, а у њој 2 кључа за врата, 4 пазвуза и друге ситнице. Скреће се пажња свима полиц. и сиптиционим властима, а и приватним да ако би што ближе знали о овоме човеку, известе начелника среза лесковачког с позивом на Бр. 23572 од 1905. године.

Ноћу између 30. и 31. пр. м-ца извршена је крађа Николи Милошићу, пљаткоџији из Београда. Том приликом одпето је: 2 пова преметка чаршава са чипкама, 2 истаљена јоргана чаршава, 3 пазлаке за мале јастуке, 3 белих сапета са поворазом Н. М., 1 јоргорана покрила, 10 комада женских мараља са поворамом Н. М., и друге разне ствари у вредности преко 60 динара. Скреће се пажња свима властима и приватним, да у случају појаве ових украдених ствари, одмах доставе то изврту добровољском Управе града Београда с позивом на Гр. 10975 од 1905. год.

Јосифа Крстића, пасеовића из Шапца, извет среза посавског округа ваљевског ухватила је у продаји 6 новах сребрних сатова и 4 бријача. № сатова ове су: 932, 114, 21407, 19160 21242 и 2870. Пошто се сумња да су ови сатови крадени, то се скреће пажња свима, да у случају каквога сазнања о њима изнести начелништва среза посавског с позивом на Бр. 14594 од 1905. године.

Обрен Маркулић, земљорадник из Трнића у срезу тамнавском, у наступу душевне пореме жености напустио је своју кућу још 10. окт. пр. год., и до данас се ниде нрипао нити се зна шта је с њим било.

Обрен ниа до 35 год., средњег је раста, смеђ у лице, при говору пазиљује очима. Од одела нпао је на себи у времену напуштања куће: новорап и гуњ од сукна, без чампира, на гаши шубуру, а на ногама опанке.

На молбу начелника среза тамнавског, изнесене Обренову слику, а умољавамо свакога овог, ко би о њему ма шта знао, да то саопшти најбољој најближој општинској или полицијској власти, која ће о свему одмах известити начелника среза тамнавског с позивом на Бр. 20765 од 1905 год.

Услед неотступности извештаја начелства окр. тимочког, у извештају о кретању криминалитета за месец октобар 1905. год. изнето је, да је у срезу бољевачком било 2 убистава и 3 покушаја убистава. Према каснијем извештају поменутог начелства од 30. децембра пр. год. Бр. 12184 једно од ових убистава извршено је у срезу тимочком, а један покушај убистава извршен је у срезу ваљевачком.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник Душан Ђ. Јовановић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о посљовном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 13. децембра 1905. год. Бр. 8853, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Богдан Мучалица, заступник учељски у Добром-Долу и иначеорски поданик, по молби својој прими у српско подданство заједно са својом малолетном децом: Вукосавом, Милицом и Драгом, а изузетно од § 44. грађанског закона“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. децембра 1901. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1905. год., које гласи:

„да се село Лоћиџ, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине багрдланске, у срезу беличком, округа моравског, и образује за себе општину „Лозачку“ у истом срезу и округу.“

„Да се села: Лукавица, Стубица и Буровo, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине лазаревачке, у срезу колубарском, округа београдског, и образују за себе општину под казивом општина „Лукавичка“, у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. децембра 1905. г. у Београду.

РАСПИС

Свима полицијским властима

Потом тачком расписа господина министра унутрашњих дела од 24 јула пр. год. Шбр. 12.078 остављено је општинама да књигу за регистар становништва набаве еде за сходно нађу. Управа Државне Статистике спроводећи полицијским властима *Правила за водење регистара становништва* препоручила им је 25 новембра пр. год. Бр. 11.042 да воде бригу о томе, да све општине благовремено набаве књиге за регистре, како би у њих могле прецизати потребне податке одмах после свршеног пописа становништва, почето по члану 8. *Закона о попису становништва и домаће стоке* сав пописни материјал морају послати Управи најдаље до краја јануара ове године.

Где се књиге на регистре могу набавити биле је објављено у разним новинама; и сама Управа Државне Статистике објавила је то у 209. броју „*Српских Новина*“ од 23 септембра пр. год. Међутим многе општине обраћају се тек сад Управи Државне Статистике, да им она регистре набави, из чега се најбоље види да надзорне власти нису водиле довољну бригу о набавци поменутих регистара.

Управа Државне Статистике препоручује полицијским властима, да се увере: јесу ли све општине набавиле регистре, и јесу ли у регистре извршиле пренос пописних података; јер која општина не почне до краја јануара пописни материјал Управи Државне Статистике, одговорно лице биће за то кажњено по трећој алинеји члана 8. Закона о попису становништва и домаће стоке.

Бр. 389. Из Управе Државне Статистике, 8 јануара 1906 год., у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(наставак)

Извесне околности могу прикривање ствари учинити тежим. Тежи случајеви прикривања су они: 1) *квалификовано прикривање*, које постоји кад су прикривачу биле познате извесне отежавне прилике, као н. пр. да су ствари добивене здруговањем, разбојништвом и т. д.; 2) *прикривање у вези занята*, које постоји кад се доказе да је прикривачу то прешло у обичај и да он то у виду занята прими. Није увек довољан доказ само то, што је неко два или три пута учинио прикривање; 3) *прикривање у друштву и трговачки поврагу*.

Остаје нам још да видимо да ли се прикривање и подржавање са претходним договором има сматрати као акт учешћа или као кривично дело sui generis.

И овде су мишљења подељена али је несумњиво да је тачније мишљење по коме претходан договор оба ова кривична дела чини актом учешћа. Ма да се и прикривање и подржавање материјално могу извршити само после крађе, ипак они интелектуално постоје и пре крађе, и баш тај раније споразум о доцнијем помагању или прикривању ствари може да утиче на извршење саме крађе, јер ће се и починилац лакше и пре одлучити на извршење кривичног дела кад зна да има сигурно место где ће бити сакривен он или украдене ствари. Само због тог претходног утицаја имају се прикривач и подржавач доцније узети као подстрекачи, па према томе и као учесници.

Српски казнени законик у § 49 вели подржавање са претходним договором као учешће, док о прикривању са претходним договором не говори ни у једном законском пређењу.

Шест претходних извештаја поднето је секцији о овом питању и то од г. г. Поларена (професор универзитета у Паризу), Орана (професор универзитета у Риму), Берлеа (Француска), Анђала (Угарска) г. Паскода и Шервеа (Француска). Резиме ових извештаја изнео је секцији главни известилац Бернајак (Угарска).

У секцији се жива дискусија отворила поводом овога питања, и сви који су у њој узели учешћа, као год и сви известиоци у својим извештајима, били су

сложини у томе, да прикривање ствари треба сматрати као самостално кривично дело. Разлози су за то били и научни и практични, које смо ми већ раније изнели. Прво то одговара захтевима савременог науке, а практички се разлог нарочито састоји у томе, што прикривање као самостално кривично дело дозвли под надлежност оне земље у којој је извршено, и на тај се начин не може десити случај да неко избегне казну тиме, што прикривање врши у другој земаји а не у оној у којој је краћа извршено.

Секција је на својој седници донела ову одлуку:

„1) Конгрес жели да се прикривање ствари сматра као самостално кривично дело.

2) Прикривање, као кривично дело које треба нарочити закон државе на чијој је територији извршено, има се казнити по закону те земље.

Но ипак прикривач неће бити позван суђен ни кажњен, ако докаже да су му судили судови оне државе која су пресудили главно кривично дело, и да је, у случају осуде, казну издржао.

3) *Треба сматрати да прикривање постоји и онда, кад главно кривично дело (крађа и т. д.) не би било кажњиво, или кад би га закон поништио због извесних околности, које су се стекле код виновника прног дела.*

4) *Да би се олакшало међународно гоњење прикривања, требале би државе да се везују међународним уговорима у циљу, да се једном утврђено кривично дело у једној држави сруда прима као доказано.*"

Секција је за свој известиоца пред целим конгресом изабрала г-ђу Др. Лидију Поет (Италија).

У седници целога конгреса није било велике дискусије. Херовани (Румунија) предложио је конгресу, да се одлуци секције дода још и ово:

„Треба сматрати да прикривање постоји и онда, кад главно кривично дело (крађа и т. д.) не би било кажњиво, или кад би га закон поништио због извесних околности, које су се стекле код виновника прног дела."

Овај предлог је помогао и Брузи (Италија), али му је известилац г-ђа Поет била противна доказујући да се све то већ казом у предложеној одлуци секције. После подужег објашњавања конгрес гласањем прими предложену одлуку секције као и додатак Херованна. Према томе цела одлука конгреса гласи:

1) *Конгрес жели да се прикривање сматра као самостално кривично дело.*

2) *Прикривање, као кривично дело које треба нарочити закон државе на чијој је територији извршено, има се казнити по закону те земље.*

Но ипак прикривач неће бити позван суђен ни кажњен, ако докаже да су му судили судови оне државе која су пресудили главно кривично дело, и да је, у случају осуде, казну издржао.

3) *Треба сматрати да прикривање постоји и онда, кад главно кривично дело (крађа и т. д.) не би било кажњиво, или кад би га закон поништио због извесних околности, које су се стекле код виновника прног дела.*

4) *Да би се олакшало међународно гоњење прикривања, требале би државе да се везују међународним уговорима у циљу, да се једном утврђено кривично дело у једној држави сруда прима као доказано.*"

Четврто питање:

Је ли порота показала такве резултате, да би је требало реформисати?

Више је од једног столећа како је питање о пороти скоро без престанка на дневном реду. Ни о једном се питању можда није на континенту толико писало колико о пороти; у Немачкој су се скоро сви професори Кривичног Права бавили овим питањем. Ова борба око учешћа народног елемента у правосуђу, започета крајем XVIII столећа, продужила се и кроз цело XIX столеће. И ако је порота у овој дугој борби извојевала себи победу, јер су је готово сва модерна законодавства усвојила, ипак се није све стишало и умирило. Услед настављених напада, нарочито од стране правника, порота је данас постала тако рећи горуће питање. Не само да се и даље о њој пише, него је она постала и предметом расправљања на конгресима. Због Немачких Правника (Juristentag) већ неколико пута се бавн поротом, па је, као што видимо, ушла и у програм овога међународног конгреса. Само то, што се ово питање расправља и на међународним конгресима, доводи је доказ, да ово није свршено и да борба још непрестаје траје.

Међународна Комисија, узимајући у обзир сва пребацивања и оправдане замерке, које се чине пороти, унеса је ово питање у програм овога конгреса у намери, да се упоредном студијом пороте нађу средства, којима би се злоупотребе могле отклонити. Интересовање за ово питање, као и учешће у расправљању, било је врло велико; једанаест извештаја стигло је Комисији и то од најугледнијих правника: од *Гарсона*, професора на универзитету у Паризу (Француска), *Гарофала*, председника Апелационог суда у Напољу и бившег професора универзитета (Италија), *Борела*, адвоката и професора на правном факултету у Невшателу (Швајцарска), *Шајера*, адвоката при Апелационом Суду у Бриселу (Белгија), *Јунхајма*, прног државног тужиоца у Констанцу (Баден), *Шоата*, амбасадора Сједињених Држава С. Америке у Лондону, *Гозела*, доцента универзитета у Петрограду (Русија), *Бернолака* (Угарска), *Шереа* (Француска), *Конта* и *Стојано* (Италија).

На овоме питању задржаћу се дуже, него што би то требало да буде у једном извештају, из два разлога. Прво с тога, што је питање ио свој врло велико и важно, што се и данас о њему у свима државама говори, па је потребно изнети резултате тих претресања, да би се могао дати одговор на постављано питање. И друго напоменуте о пороти и за нас у Србији врло важно. Само ове неколико дана пороте је била предмет претресања у Народној Скупштини, претресаће које је, да се најблаже изразим, доста несрећно испало и које ме руководи да будем мало опширнији. Сем тога ових дана је образована и комисија за израду новог закона о пороти, што значи, да је и у нас питање о пороти на дневном реду, па ми је чак и дужност, као члану те комисије, да дам своје мишљење о пороти у Србији на и јавност да упознам с тим својим мишљењем. Са тих разлога напомињу укратко данашње стање тога питања у најкултурнијим државама, па онда пређи и на претресање пороте у нас.

I. Почећемо с Француском. Да би се могли разумети данашњи погледи на пороту у Француској, морају се бар у главном моменути узроци са којих је она прешла из Енглеске на континент и то право у Француску.[1]

Целокупно политичко стање, а нарочито рђаво кривично правосуђе и судијска стаалеја пре Револуције, били су један од најглавнијих узрока за увођење пороте. Са образовањем апсолутне монархије потиснут је стари јавни и усмени поступак, а на његово место дошао тајни и писмени инквизиторски поступак. Зачеци оваквог поступка налазе се још у Ордонанси од 1498. а за тим у О донансама од 1536 и 1589. Свој сталан облик добио је овај поступак са Ordonnance criminelle Луја XIV од 1670, којом је одбрана код свих тежих кривичних дела била забрањена; судија је био дужан до дође до признања оптуженог, и за постизање тога било му је допуштено да се послужи најсуровијим средствима као: тортуром, лукавством, обманом, лажним обећањима и т. д. Уз то је владала теорија законских пристудних доказа, која је представљала хаос од одредаба из Римског и Каноновог Права, разних обичаја и Ордонанса тако, да се у њој врло тешко могло наћи, и да се сваки акт судијске самовоље могао подвести под какав закон. Казнено законодавство било је исто тако. Казна је била у највише случајева произвољна и за најмања кривична дела примењала се смртна казна. Тет крста смртне казне је било, а изврпивано су на најсвирепије начине: извршење је сматрано као „увеселење народа." Приликом изрицања и одмеравања казне од великог је утицаја била самовоља, политички обзири и корист од осуђенпка. Тако је образовање трговачке флоте у Средоземном Мору било повод за увођење нове казне: одашиљање на галије. У томе циљу је краљ издао наредбу судовима да осуђују више на казну шиљања на бродове место смртне казне. — Судија је добивао своје место или наслеђем или куповином, краљ се у томе ни мало није мешао. На тај начин се образовала судијска аристократија, у којој су судијска звања предавала с ода на сина, а нпша судијска места разликовала су се од нпких само већим куповним ценом. Није била реткост, да су у судовима седели млади људи од 18 и 19 година, а са куповином судијских места ширила се и подмитљивост судија, јер су они на тај начин истеривали своју куповину цену.

(настаиће се)

Д-р Бож. В. Марсенић.

[1] Dr. Alfred von Weiarich, Besatzte und nichtbesatzte Strafrichter in Frankreich und Deutschland i Zeitschrift fur die gesamte Strafrechtswissenschaft Bd. XV.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(наставак)

Прва су се, по пројекту, идентификовали са судовима *премирителним*: у састав других улазили су: срески начелник као председник, помоћник начелства или један срески начелник и 4 месна *непорочна* грађанина, или место њих 4 кмета из других општина као чланови, и писар начелства, или приписат као деловођа.

Вреди још знати, да су новчане казне по овом пројекту (чл. 39) припадале окружном школском фонду, као и да је он — овај пројекат — у своју 31 члану дао ову дефиницију полицијског преступа: „Полицијно преступљење зове се свако оно дело, које се противу наредаба полицијна учини, или које би се на неутодност, штету и нагубу сажитељства чинило.“

Комисија, коју је Савет наваљао на оцену овог пројекта, а у коју су ушли: председник Савета *Стефан Стефановић*, чланови: *Ст. Стојаковић, Јован Вулковић*, и *Стефан Марковић*, и секретар *Јован Стевић*, одбацила је уставну полицијских судова из разлога, што томе стоје на путу: „наша уставност, устројство наши полицијни власти, наша финансијална средства, начестве полицијали преступана и због овога нужност брзог поступка с полицијним кривцима, да се неспомене злого и наш недостатак у људима, који би се за такве судове могли и морали употребити.“

Поред све битне измене у пројекту министра унутрашњих дела, комисија је још знатно смањила надлежност полицијских власти за изрицање и пресуђење *телких полицијских преступака*, па је назад, и без обзира „*на повлашће и качество полицијни чиновника*,“ изоставила из пројекта многе опширне одредбе. Цео пројекат, по њеном предлогу, сведен је на 51 параграф, који су, без икаквих измена и допуна, усвојени у пуној саветској седници, па назад и санкционисани. То је првобитна *Полиц. Уредба*, која је оштампана у зборнику V, стр. 187).

Полицијска Уредба обнародована је под 18. мајом 1850. год., али је у живот ступила тек 1. августа исте год.

Колика се потреба за овом уредбом осећала и са каквим се расположењем њена појава очекивала, сведоче нам они редци из *Шумадинке* за 1850. годину:

„Како се разгласило да ће ова уредба изаћи, одма смо чули, да се то неким не допада, и веле, да је то неки зулум за народ. Ја мислим да су то људи мислили, да се та уредба прави за сав народ вообште, кад тако говоре; а то није тако, него се ова уредба прави само за зле људе, који другима штету чине и настављају мирне жителе на миру, у њиховим кућама и њиховом имању. А зв оне мирне и добре жителе није никошто ова уредба прављена, и они слободно нека је сматрају као да је и нема на свету. А и за оне зле није никошто криво, јербо ће напред знати шта ће патити, ако какво зло учине, па ако желе да ји оно не постигне, а они нека не чине зло, ако ли учине, то се зове да су укабунили да ји она казна снађе, па кад су укабунили, а они нека се ником и не жале на уредбу, јер је то била њина добра воља, а није ји нико на то натерао.

Правителство је увидело, да се свако годиште умножавају злочинства сваког рода, и зли људи отимају мах, а добри и мирни жители страдају од они зли људи, и зато је било принуђено издати ову уредбу. А ако би се остављо онако што, како што је до сада било, то би се злочинци преко мере умножили и мирни жителн не би имали мира од њи, па какви би онда хасна била мирним жителима од устава кад онај није кадар да ји од зли људи сачува, и онда би се звало, да је устав само за зле људе, да им је слободније зло чинити. А то никако није смисао устава, него да свима буде добро, и правителство је дужно употребити средства, како ће тако снима бити, и да један у другога и у имање његово несме дирати. А нека и они зли буду добри, па после слободно нека и они драге ову уредбу, као да је и нема на свету.“

Као што се из изложеног види, појава Полицијске Уредбе изазвала је код извесних страх и зебњу од зулума, а код других нади за поправном личне и имовине безбедности.

Али има још нешто, што се врло јасно види како из оних редака у *Шумадинци*, тако и из споредног писма *поменутога унутрешњи дела*. То је јавно признање: *да без јаног ауторитета полицијских власти нема реда и безбедности у земљи*. А да оно признање, опет, није било ни случајно ни претерано ено доказа:

Надлежност полицијских власти пошто до устава од 12. децембра 1838. год. обухватала је, без мало, целу унутрашњу државну администрацију, па и знатан део судске власти. Ово је, нема спора, било претерано.

Новим уставом пак, одузета је од полицијске ова судска, па и велики део административне власти, а њене дужности сведене на чисто извршне и превентивне.

Никад полиција у Србији није имала мање дужности и власти, но у овом времену и по овом уставу, који је, као што је познато, израђен у Цариграду од стране Руса и Турака.

Потрешка, која је учињена овим нагим предлозом на крајности у крајност, нагнала је министра унутрашњих дела да јавно призна, после 10 год. новог устројног живота: да се без јаке власти „*земља и народ држати не може*“, и назвала је ту јаку власт *Шумадинка*, да устане против злоупотреба уставних слобода.

Ове ово, опет, не само да је карактеристично за садашње време и људе, већ је у многоме погледу поучно и за даљашње прилике.

* * *

Достављајући полицијским властима нову уредбу и законик ради обнародовања, министар унутрашњих дела надао им је у исто доба и опширна упутства о њиховој примени и разумевању појединих њихових одредаба.

Пошто је прво, слично већ поменутом спроводном писму, јасно указао који су изазвали Полицијску Уредбу и Полицајни Закон, и истакао циљ који се њима жели постаћи, министар за Полицијску Уредбу вели ово:

„Издавајући ову уредбу са полицајним законником, Његова Кнежевска Светлост са својим Правителством жели и закључа, да се при извикању тужбе противу некога преступника предаће, дакле при расматрању обтужења и доказателства, као и при изрицању пресуде, правда и правица надвладава. По чему и полаже следујуће основе које се набљудавати имају:

1). Полицајни чиновници и кметови по обећању и по положеној заклетви пред Богом и пред људма, опитужења и доказателства противу оптуженог предложена им, са најсавестијим вниманијем да испитују; да нити интересе обтуженога нити интерес грађанскога друштва, које га обтужује, попреде; да се не дају призрењем, злобом, пакошћу и осветом, нити страхом, нит пристрастијем, нит обманом, обећањем или митом руководити, већ да при изрицању пресуде над предступницима само преступљење узимају, на по овима, по чистој савести својој и по своме унутрашњем убеђењу и уверењу, по свагда по законику полицајном, са оном безпристрастном и непоколебљивом бодрошћу, која честном и слободном човеку приетоп, да закључења чине и пресуде да изричу. Имајући то пред очима, да ће чиновник за неправедно и пристрасно изречену пресуду, кад се докаже, да је правителство или приватне људе на своју корист или из нзмне и осете општепо по члану 9-том уредбе о главним дужностима чиновника, не само службо лишен, него и иначе по недичини и стрпун учињене њоме штете и указане кривице строго казњен, а кмет због и суду на осуђење предан бити.

2). Да се свака човек дотле као невини сматра, док се кривица његовог преступљења јасно не докаже.

3). Да се нико не нагони, да своју невиност докаже, већ

4). да је тужитель учињено преступљење или кривицу јасно доказати.

5). При нејасним доказателствима кривице, да се оптужени не окривљује: јер је боље стотину криваца без казни пустити, него једнога невиного осудити по томе, што осуђене оваквога одузима му све ово што је човеку најдрагоцепије, а ослобођење једног кривца од много мање је убитачности за државно друштво. И то је најжалоснији случај, кад се у законој форми некоме обада и неправда учини.

6). Никаквав преступник или кривац по доказаној кривици на сажаљења да се не ослобођава, већ да закона сила по правељивости и једнакости сваката равно постизава.

7). Нико да се не казни за кривицу другога, т. ј. за дело његових сродника,

или иначе за дело туђе; морају јавна доказателства обвиђавати оптуженога, да је он сам преступленије учинио или да је у томе учасником био.

8). Закон полицајни нема ту неђ, да осветом над предступницима управљава, него оне да одвраћа, које би предступнике и злочинце бити могли, да на добар пут да је исправља.

9). Полицајни чиновник и кмет да при сваком предмету, који им се на пресуђење предложи, точно испитају, је ли предступник или кривац из зле намере неко преступленије или злочинство учинио, или је случајно у таково увучен, наговорен, или још принуђен; је ли он као човек доброга поведенија познат, или је иначе пута као предступник осуђиван и казњен бивао, па по томе нећу или мању казну по законику грађанском да изричу; даље да се на учињено преступленье односе се обтерећавајуће или олакшавајуће околности свагда у призренје узимају.

10). Да се полицајне власти прописани им у полицајној уредби граница точно придржавају.

11). Да полицајне власти при саслушавању сведока обазриетне буду, како је важна сведочанства не би обманула и обтуженога у неправедну кривицу бацила.

12). Да се обтужени за учињено преступленије подобатлено пресуђа; т. ј. да обтужени све представити и изложити сме, што би на његово оправдање служити могло.

По пред изложеним основима свако увиђети може, да је Његова Књажевска Светлост са својим Правителством, када је ову полицајну уредбу и законик полицајни издати примућена била, по § 66-том устава земаљског морала изабрати средство, којим ће осигурати благостање отечества нашег, као и спокојство, мир и добар поредак сажитеља; даље је цељ и намера Његове Књажевске Светлости, да овом полицајном уредбом и закоником полицајним сваки народољубив житељ предохрањен буде у својој чести и имању од свакога нападања, и да би сваки од њи напао заштиту од злохотника, скитница и разбратника. И по томе, да би сваки народољубив сажитељ безбеднот и спокојство уживао у ономе добру, што му је Бог дао: а разбратници, злохотници, безпослитељи, скитнице и нарушитељи безбедности и спокојства, да би брзу и праведну казн искусили. По чему издавак ове полицајне уредбе и законика полицајног јесте за сваког Србиња пожедно појављење; јер добро мисленје и народољубиве житељ добивају у томе заштиту и оброну и обезбеђење свога грађанскога живота, а отрезљушни у наступленијама добивају једну препреку, да се у страстима ограниче, навесно знајући каква ће за њнову необуздапност, безсрамност, злакоственост и непослушност казн очекује. По цељ ова тек ће се онда постигнути, ако полицајни чиновници и кметови набљудавали буду горе изложене основе, ако т. ј. у свему праиду набљудавали буду; ако се придржавали буду у уредби полицајног постављени правила и граница.

Попечитељство Внутрени Дела када ће обширна наставленија у овом смотрењу полицајним чиновницима, званичницима и служитељима, а међутим и предстојећи расиће може служити свакоме задовољни правац. Којом прилином Попечитељство ове налази за нужно следујућа упућтвања објасненија ради свима полицајним властима одпуститн.

Полицајне власти по определеној своме дужне су моштити, да се безбеднот, мир и добар поредак у земљи одржи, да се тога ради издане полицајне наредбе набљудавају, па по томе да онога на одговор узимају и по законику казни да подвргавају, који би издане полицајне наредбе нарушавали, или који не би оно учинили што им се наређе и што законом и уредба обште безбеднот ради пропишуе. Ово је повреда обште безбеднот, дакле *повреда јавна закона*, уредбе, или власти. И такове повреде дужне су полицајне власти без одлагања иследњати, преступнике на одговор узимати, казнити и исправљати. Но у случају кад неко другога обезчести, или му другу какву обиду, штету или увреду нанесе, на се опај увређени или оштећени не тужи, ту полицајне власти докле тужбе и тужитеља нема, у иследњање да се не упуштају. Ово је *повреда приватна*, и у таковом случају, мора се повређени или оштећени тужити и тражити удовлетворења, по томе тек на предложену тужбу, дужне су полицајне власти учињено преступленије иследити и по закону полицајном предступника казнити, те тако увређеноме или оштећеноме дати удовлетворење.

Поито је упоморно власти, да се приликом одређивања казне кречу у границама минимума и максимума, законом одређеног, расиће дале наставља:

„Кривац тим тежу и већу казну заслужује, што су веће пренове биле, које је уклонити морао, или што се више спречио или претварио да зло учини; што нека опасност из преступленија произтиче, коју је предвидети могао; што је већу штету или повреду учинио и т. д. А на против околности олакшавајуће казни преступнику, јесу, ако се докаже, да је он наговорен или наведен, да преступленије учини: ако је зло у прво бутини и јарости учињно; ако је иначе свакад доброг владања био; ако је учињену штету одма накнадио, власти се сам пријавио, или ако је кривицу своју без затезања признао и т. д. Све су то у §-у 38 оне уредбе полицајне јасно назначене, које околности као отегоћавајуће, које олакшавају, т. ј. које околности треба у призренье узети, да се по њима нека казн изрече, а које опет олакшавају казн, да се мања казан по њима определи.

Ако је у полицајном законику назначена казн затвора, има се преступник само на затвор без гвожђа осудити; но ако је у законику назначено строг затвор, онда се преступник има по овом определенију осудити да затвор у гвожђу претрпи.

По § 78-м уредбе полицајне могу се казни по обтерећавајућим околностима поонштрити; а то поонштреое бива, када се преступник пред попчане и телесне казни још и на затвор осудити има. У коим се случају то поонштреое изрећи може, назначено је у законику као и, пр. у 55, 58, 77, 85, 86, 123†) и т. д.; дакле где то поо.штреое у законику није назначено, не може се поонштреое определити.

По §-у 49-ом уредбе полицајне овде прикључене, може се једна казн заменити с другом. Но како се ова казни и у ном случају заменити могу, изложено је у истом 49-ом §-у. Бољег управленија ради нека полицајним властима за упућтвање служи, да се осим у 26-том §-у полицајне уредбе назначена лица, још и иначе познати у народу доброга поведенија људи на телесну казну не осуђују, но на новчану или на затвор, као и напротив храњани, разватни и порочни људи или више пута казњени, ако би могли или захтевали да казн затвора или телесну одкупе, да се то не допусти, но да се казн изврши као што законом определеује, и као што пресуда донесе. Дакле при изрицању пресуде треба благоразумије употребити, како ће полицајна власт одговорити горе изложеним основима. Доброга поведенија познати човек учињивши преступленије, нека по мери кривице казњен буде, али да не буде зато изложен јавном поругању, на убитак чести и напредка свога. Ако се поштен и чуствителан човек на новчану казн или на затвор осуди, он ће то више чувствовати, него разватник досуђени му и претрпљени бој. Дакле људе, који су доброг владања, па био он газда, или слуга или сиромашак, ако он има чести и поштења, ако је уредан и свагда послушан био, не треба осуђивати на телесну казн, ма да у законику и стоји казна боја: треба ову заменити затвором или новчаном казни. А на против људе хрђавог владања, бекрије, разватнике, који образа и поштења немају, који су посве несредни, непослушни, упорни и безстидни, ако би у законику и стајала новчана казн, треба осуђивати на телесну, или ако ону по 49-том §-у уредбе полицајне не би могли надкрзати, на затвор.

По §-у 33-ћем полицајне уредбе ће) прописује се, како се ен полицајним испитаником поступати има, и тек само, ако је испитаник упоран, на напалиде обмаљује и лажама испит обтерећава, онда може га полицајна власт за то сразмерно с нопто затвора, или ако је за то, с нопто боја казнити. У овакомна случајевима морају полицајне власти предострожне бити, и смисао ове уредбе добро разумети, над се, то јест и знати, може неко при испиту казнити. Није овде намера, да се испитаник силом казни натера на признање, него да се за лак и измишљена замотавања казни. Зато, кад је неко у преступленију уваћен; или кад су се код њега знаци, алати или друге ствари нашле, које су се при учињеном преступленију употребити могле; или над се учињног преступленја код њега трагови нашли; или када се обстајателне и јасно и у свему очевидно учињено преступленије преступнику докажуе, а преступник

---

†) Реч је о Полицајном казненом законику.

преко очевидног и јавног доказателства јпак даље, престућење упорно одриче, то још са разним измишљењима замотава и власт обмањује, онда се може за лиж и обману сразмерно казнити по гореозначеном §-у. Но и у таковом случају поставља се у дужност полицијским властима, да свога оправдања ради и у испиту или у пресуди забележе, да је такови преступник за лаж и обману кажњен био, назначивши зашто и како. Свагда даље предострожно и разумно треба поступати, а никада власт злоупотребљавати, па ће свако полицијски чиновник и својој дужности, као очекивању и поверењу у њему положеном одговорити, на задовољство претпостављене своје власти и на задовољство повереног му народа. Окружним Начелницима најстрожије поставља се у дужност, да свакад, а нарочито сада при уведењу овог полицијског законика, добро мотре на подчињене им полицајне власти, како оне с народом поступају, извиђају ли чужде и обтужења уредно и правилно, набљудавају ли праћу и правицу и т. д. известио знајући, да ће они за свику неуредност и непоредак, који би се у поверењем им окружају догодио, одговарати.

(наставиће се)

Д. Ъ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

У главном списку на врху стоји записано име власника куће. Ако се власник промени китабућавцино судско одељење дужно је, да о тој промени извести полицијску власт, која по томе у овим књигама врши преправку. Буде ли власник одредио и надзорника куће, како је напред напоменуто — забележиће се на томе месту и нумера акта, по коме је он одређен, ако се и сам тај акт ту не прикључи.

У случају када власник куће и станује у њој, заводе се поред његовог имена и имена његове породице: и то право име његове жене, деце, па остали укућана. Имена укућана, који не припадају његовој породици бележе се за неколико врста ниже, да би се остављо места за бележење будућих промена у његовој породици.

По истом правилу заводе се и чланови осталих породица. Између њих се такође оставља нешто празног простора. Када се простор остављен за једну породицу испуни, бележење се продужи где има празног простора, пошто се стави напомена о преносу на једном и другом месту.

Формулар тих регистар. списокова овакав је: (види таблицу у другом ступцу)

Сем овога, што се неминовно уза свако уписано име према овим рубрикама мора испитати, ради потпуности података о појединим лицима бележе се још и друге напомене, које се дозвољу било испитавањем приликом примања листа, било преко полицајске централе, или на други који начин.

1	2	3				4	5	6	7	8
		Рођења								
датум доселења.	Име и презиме и занимање (или чиновника ли је ушао и т. д.)	дан	месец	година		место рођења и крај	вероисповест	предјашња стан.	да ли је измрјница?	положај стања и други признаци.

Ту се н. пр. стављају кратке забелешке: о полицајском надзору, ако је на то лице осуђено; о протоколу заједно са назначењем нумере и датума решења стављена се напомена знак главним надзором ако је то лице судом казнљавано; нумера подацтва под којом је неко примљен у немачко подзаство, нумера дозволе по којој је некоме дато право, да држи у стану мушка или женска лица као и број њихов; стави се забелешка, да ли неко има војне исправе и т. д. и т. д.

Досељена лица на пруске краљевине заводе се текућим редом и у трећу књигу. У њој се нарочита пажња обраћа на рубрике о исправности „одјавне листе“ и о плаћеној порези. Лице, које није на време поднело те документе, и коме је наређено, да их у изнесеном року накнадно поднесе, контролише се по овој књиги. По њој се води рачуна и о томе, да ли је неко у госпстима остао дуже од три месеца, да би му се затражила одјавна листа. Све што се за неко од тих лица предузме у томе погледу бележи се у ову књигу.

У четврту књигу — списак — заводе се само лица, која су се доселила из других држава немачке царевине и из других држава. Највећи значај ове књиге је у томе, што се по њој види тачно подаптство појединих лица. Из рубрике подаптства види се свагда, да ли је дотично лице поднело пасош и под којом нумером, или друге какве легитимационе хартије. Ако је ради утврђивања подаптства што год писано, тако исто има ту трага. Према овом списку, лако се утврђује подаптство и други односи, приликом закључивања бракова, или приликом рађања и смртних случајева у њиховим породицама. Колики је рок коме остављен за набавку легитимација, види се тако исто из тих спискова.

Поред рада на заводењу у оне књиге (спискове) има у кварту и других послова, који се врше поводом разних пријављивања. По правилу за свако лице, које је први пут дошло из стране државе, као и за оне грађане немачкога царства, који нису поднели исправне легитимације, попуњавају се нарочити формулари, у којима се исписују њихови подаптци и исти шаљу у централну полицију (Vво одељење) ради тачног утврђивања, да ли су они верно навели подаптке о себи. Изузетак од тога чини се према путницима пријављеним по хотелима и другим ћаџима, пенсионерима, активним немачким чиновницима и још неким.

При заводењу листе у поменуте књиге, испуни се по њој и један регистарни лист нарочитог формулара за свако пријављено лице, који се, за разлику од великог регистарног листа у централном бироу, зове мали регистарни лист. О њему ће бити говора кад и о великом регистарном листу.

На посетку у кварту се приступају свике недеље подаптци о новодоељеним и отсељеним лицима. Подаптци они ћрие се из поменуте прве књиге. Свакога понеделника, шаљу се они у полицајску централу, где се калкулирају и за тим попашљу општинском статистичком одељењу на употребу. Они се подаптци свагда објављују.

И одјавне листе се употребе кварту, пре но што се пошаљу у централу. По њима се врши одјављивање дотичних лица по кварговима књигама и малим регистарним листовима. При одјављивању, у главном, попуњава се рубрика отсељења датумом и местом отсељења.

Лице, које хоће, да одјави поред себе и своје чланове породице, не мора сада писати имена свију њих у листу већ је довољно да стави: „са породицом.“

После свију ових заводења шаљу се пријавне и одјавне листе, заједно са малим регистарним листовима у централно одељење за пријаву становништва на даљи рад.

Подсетком овај посао око пријављивања и одјављивања врше по кварговима жандарми (шуцмани), који су за овај посао нарочито обучени. У сваком кварту има обично за свршавање тих послова два така жандарма, која су на раду већим наименично. У редовним приликама они свршавају поред посла око пријављивања и друге административне послове. Њихови кварторни бројеви просечно око 20000 становника.

У колико је по кварговну полицију од важности и користи рад на прибирању и уређивању пријавног материјала, у толико је, нема сумње, за полицију у опште као и за многа друга надзештва, која од овога одељења очекују услуге, од истог, ако не и већег, значаја *централно одељење за пријаву становништва.* (Einwohnermeldeamt).

Важност се његова цени по удоби и посао који се у њему обавља. У њему се води општа свиденција свију пријављених

и одјављених лица; дају разна обавештења о промени бављења појединих лица и другим околностима, које су са тим у вези и т. д.

Овоме одељењу придодате свакодневно по један пут све пријаве и одјаве лисге из свију квартова и предграђа берлинских, које су парочитом уредбом за тај, и још неке друге полицијске послове, придодати берлинској полицији.

Но међу најнеће и најважније послове у овоме одељењу спада без сваке сумње рад на вођењу и уређивању *регистарских листова*.

За свако пријављено лице понуњава се један регистарски лист прописаног формулара, који за дотичну личност важи за оне време његова живота, па за извесно време и после смрти. Тај се лист попуњава по датима из њених пријавних листа. Остале пријаве и одјаве листе само допуњавају дотични регистарски лист у колико треба у њему, да буду забележене разне промене станова и други нови породични податци.

Формулар регистарног листа изгледа овако:

Име презиме и занимање	Дан месец и година рођења	Место рођења и округ	Народности	одјава	долазак: разне промене станова	Примедбе

Код оних регистарних листова најтананије је знати: 1, које пријављено лице добија засебан регистарни лист а које не, 2, шта се све у томе листу треба написати, и 3, како се ти регистарни листови распоређују да их је лакше налазити кад затребају.

Због огромне важности, која се у одељењу томе послу придаје биће говора о сваком питању појасобе.

1. Већ је напред речено, да има лица, која нису дужна, да се пријављују. Природно је, да за њих, у овоме одељењу, и нема регистарних листова. Но ако се та лица драговољно кад год пријаве и за њих се напише регистарни лист, као и за остала лица.

Самостално пријављено лице добија и свој засебан регистарни лист. Лица пак, која сачињавају породицу у ужем смислу, као имају права, да са једном листом пријаве, тако им се у централи исписује само један заједнички лист. Такав заједнички лист важи, дакле, само за оца, мајку и дену. Остала чланови породице морају добити засебне регистарне листове.

Овде се имају напести неки ређи случајеви, кад се такође нови регистарни листови исписују.

Кад се један мушки члан породице ожени и добије дену, његова жена и деца се не бележе у регистарни лист, где је дотично лице као члан породице заведено, већ се за ову нову породицу исписује други регистарни лист.

Ако жена остане удовица, исписује се на њу нов регистарни лист, а на старом који је гласио на мужевљево име, напише се „под удовицом".

Тај стари лист чува се на истоме месту још 5 година, па се за тим извуче и стави у засебан друге кутије, где се чувају опет по истом реду листе умрлих лица и удатих жена, које су као неудате имале своје самосталне регистарне листове.

Остану ли после смрти очеве и мајчине само деца, исписује се за сваког од њих засебан регистарни лист. У свима овим случајевима један лист има везе са другим, јер се то на њима назначи примедбом.

Кад пранбрачно дете, удајом своје мајке, промени презиме, поред старога листа напише се и други са новим презименом, тако да један лист упућује на други.

Ако девојка, која је записана у регистарни лист свога оца, роди канбрачно дете, ова се не уписују у очев регистарни лист већ се за то нов лист исписује. Пресуда ли се удовица са једном, деца добијају засебне регистарне листове а она се заводе у листу свога мужа.

Кад се неки члан породице одсели од родитеља, добије засебан регистарни лист. Врати ли се он после извесног времена кући у заједницу, његов се засебан лист и даље одновено води, а води се поново и у заједници.

Ако неко лице има два имена, па која се одазива, за њега се исписују два регистарна листа. Један се од њих и даље редовно води, а други само упућује на овај први.

Усвојена деца имају сваглa и засебне регистарне листове поред тога што се и у породицама воде.

Слуге, кариџије и рођаци добијају такође засебне регистарне листове.

2. На показаног формулара, види се, у главном, шта се све има написати на једном таквом листу. Но како у сваког од поменутих рубрика има често пута да исписују и друге појединости, које се на појединих заглавља не виде, пређи ћемо их редом.

На сваком таквом листу бележе се неки подаци и ван заглавља и то више или мање према лицу на кога лист гласи. Ако је н. пр. неко лице са стране дошло, на његовом регистарном листу са леве стране при врху, не пише се ништа. Ако пак он има у томе месту породицу из чије је листе исписан, над је овај добио засебан регистарни лист, на томе месту исписују му се имена родитеља, како би се знало чија је, и где се, за раније његов живот, имају тражити подаци.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о умесности примљене камте од купца, који је, као интабулисани поверилац, места куповне цене, издао квиту у смислу § 483. грађанског судског поступка, над је то питање над полицијске власти коначно свршено, и купцу од стране суда тапија издата.

Власт среза врачарског, на дан 14. децембра 1901. год., путем јавне лицитације, продала је све непокретно имање Савке жене Николе Ђ. Ц., из В. Села, за наплату 80 ⌗ п., што је дуговала Марку Ђ., Томи Ј., из В. Села, и Димитрију З., бакалину из Београда.

По извршеној продаји, повериоци Марко молбом од 10. јуна 1903. године обратио је се власти среза врачарског, и тражио да га она, као интабулисаног повериоца дужника Савке, извести решењем о стању ствари по предмету продаје имања поменуте Савке.

Поводом овога тражења, среска власт на основу акта, известила је молиоца Марка о следећем:

1., да је на дан 14. новембра 1901. године продала све имање поменуте Савке, за наплату 80 ⌗ п., што је дуговала њему — Марку, Томи Ј., из В. Села, и Димитрију З., из Београда.

2., да су купци: Риста Р. и Никола Л. положили куповне цене, које су употребљене на извршне таксе и државне дугове, а трећи купац Тома Ј., да је, у место куповне цене, дао квиту на 1500 динара, као интабулант.

3., да од продаје цене није ништа протекло.

4., да су, према извешћу првостепеног суда за округ београдски од 12. новембра 1901. године № 28529., на овоме имању, у време продаје, стојали оки терети:

а., индинтабулација Лазара Д., од 12. фебруара 1880. године;

б., индинтабулација истог Лазара за 480 гроша чарш. од 15. августа 1878. год.;

в., интабулација Марка Ђ., под ИЖ 120 од 1873. године;

г., интабулација Димитрија З., овдашњег трговца, од 25. јануара 1873. године ИЖ 231, за 10 ⌗ цес.

5. да је поверилац Марко Ђ. тражио, да среска власт куповну цену, која је од купца Томе Ј. неправилно примљена у квити, наплати у новцу и изда њену (Марку) као најпречем интабулисаном повериоцу;

6., да купац Тома Ј., по гласу протокола саслушала од 19. марта 1904. године № 4355. није хтео положити куповну цену, и изјавити дану изјаву, пошто Марку не признаје веће право на тај новац, који је, како се из књиге његове види, примио као повериоац Савкин, по осудном решењу првостепеног суда округа београдског од 10. маја 1874. године № 7388. и 7. фебруара 1874. године № 2047., и пошто је и тапију на купљено имање добио,

На основу изложеногa, среска власт, напшавши, да нема законског основа, да од купца Томе, сидом закона, узме куповну цену, пошто је књигу надао и тапију за купљено имање добио, — решењем својим од 3. априла 1904. год., № 4990, уништила је молиоца Марка Ђ., да ово своје тражење оствари путем спора код надлежног суда, било противу купца Томе, било противу чиновника за којега он мисли, да је за ово одговоран.

По жалби Марковој, ово је решење одобрило начелство округа београдског, а решење највећега Министар Унутрашњих дела својим решењем од 3. августа 1904. године IIЖ 21258., као умесно и на закону основано, с обзиром и на ту околност, што у актима овога предмета нема ових документата од решавајуће важности: препг списка пописа имања, протокола лицитације о продатом имању дужникову на дан 15. фебруара 1880. године, нити расподелног решења о суми од 100 ‡‡ цес. и 55. гроша, добивеној овом продајом, а ово се не види ни из депозитне књиге, то да би се сада могло пенити, јесу ли и у колико измирени они повериоци, чија су потраживања интабулисана пре од потраживања жалиоца Марка.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. новембра 1905. године Бр. 8174. одбацио је жалбу као неумесну, а решење Министрово, као правилно и на закону основано, одобрио.

Обезбеђење на плату службеног лица, или рачунополагача, за потраживања државе, која потичу из рачуна, и штете, по § 383. грађанског судског поступка, и чл. 49. закона о уређењу Главне Контроле, могу се само забраном, и по одлуци надлежног суда, добити, а не административним путем.

Љубомир О., инд. пенсионар, постављен је за председника комисије за ограничавање државних шума у округу београдском, и на овом послу био од 16. јуна до 20 августа 1900. године. За ово време, а за исплату потребних трошкова комисијских, изузео је из касе Министарства народне привреде 5300 динара, по чл. 29. упутства за ограничавање државних шума од 23. априла 1900. год.

По разрешењу од ове дужности пратио је министарству 207·10 динара, а за остале у 5092·90 динара поднео је извод рачуна са потребним документима издавања, да је ову суму утрошио на трошкове ове комисије.

По прегледу ових рачуна, Министарство му је признало издатке у 4666·40 динара, а суму од 426·50 динара није му признало за то, што је тај издатак учињено ненадлежно и неправилно, те је Љубомир ову суму имао вратити Министарству као више примљену.

Главна Контрола, прегледајући рачуне министарства народне привреде, прегледала је и ове рачуне Љубомира О., па је и она примедбама својим од 10. августа 1902. године Бр. 16664., у тач. 38., наредила, да се горња сума у 426·50 динара, која је Љубомиру више издата, исплати од одговорног рачунополагача или од Љубомира.

Пошто Љубомир није хтео да врати ову суму, бранећи се да су издаци правилни, то се Министарство народне привреде обратило Министарству финансија с молбом, да ову суму наплати од пенсије Љубомирове, пошто се таква потраживања могу без осуде наплатити.

Молбом од 5. маја 1905. године Љубомир се обратио Министру народне привреде и тражио, да му се скине забрана, коју му је Министарство, за горњу суму, ставило на његову пенсију.

Министар народне привреде, налазећи, да је овај захтев Љубомиров неумесан, и да он, ако држи да има права на ову суму, коју потражује и коју му Министарство не признаје, може то судским путем тражити, а да тако исто може тим путем, или и под ове власти, код које је забрана стављена, тражити и скинуће забране, — решењем својим од 8. јуна 1905. године КБр. 1895., на основу чл. 16 и 144. закона о шумама и чл. 33. упутства за ограничавање шума, известио је Љубомира, да му не може дати задовољења.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 15. новембра 1905. године Бр. 8273., поништио је решење Министрово са ових разлога:

И ако је по примедбама Главне Контроле од 10. августа 1902. год. Бр. 16664. као што се види из ожалбеног решења, нађено, да је жалилац Љубомир, као председник пуковске комисије, у рачун о приказаном новцу из благајне министарства народне привреде неумесно ставио у расходу извесне позиције, које износе 426·50 динара, и тражила да се то исплати од одговорног рачунополагача или од г. Љубомира. — та се сума не може наплатити од Љубомира без пресуде, кад он на то не пристаје, и наводи, да су ти издаци правилни. Не може се без пресуде наплатити, јер није случај из §. 365. грађанског судског поступка, по коме се само тако побирање тражбине могу без осуде наплаћивати.

Обезбеђење на плату службеног лица, или рачунополагача, за потраживања државе, која потичу из рачуна, и штете, по §. 383. грађанског судског поступка и чл. 49. закона о уређењу Главне Контроле, могу се само забраном, а по одлуци надлежног суда. добити.

Једино у случају §. 58. закона о чиновницима, кад се чиновнику повлаче недостатак у каси, може се задржати половина плате или пенсије, а тај случај није овде, јер се жалиоцу не признају извесни издаци по рачуну, што има пресудом да се утврди.

Као што се види из акта и ожалбеног решења, Министарство је актом од 1. марта 1905. год. КБр. 923., тражило од Министарства финансија да се од пенсије жалиоца горња сума наплати и на поцуњење благајне министарству поврће, али то нема основа у закону, јер се оваква наплата без пресуде не може извршити, и Министар је у томе прекорачио границе дате му власти по чл. 48. тач. 3. саветског пословника. Према овоме, кад је жалилац Љубомир тражио, да се такво тражење оглашене и његова пенсија ове наплате ослободи, онда је Министар требао то и да учини, а не да жалиоца одбија и упућује суду, да се ослободи онога изјављења и тражи да се забрана скине, која по судској одлуци и не постоји.

Државни Савет није надлежан, да расматра и решава, по званичној дужности, питање о давању под закуп општинских имања.

Збор општине топоничке донео је одлуку, да се општинска земља у Жепцу, подељена у деонице, нада под шестогодишњи закуп, ради исплате општинских дугова.

Државни Савет, коме је ова одлука поднета на одобрење, нашао је, да му је овај предмет погрешно упућен, јер ни једним законским прописом није поверан ни оваквом, па ни званичној дужности расматра и одобрава и давање имања општинских под закуп. С тога је вратио акта овог предмета нерасмотрена.

Саветска одлука од 1. новембра 1905. године №7893.

И жалбе противу разрешења општинских чланова од дужности морају се предавати на начин, прописан у чл. 172. закона о општинама.

Начелник срески, нашао да је председник општине ј..... неуредан, донео је решење и тражио од одбора општинског, да га, на основу чл. 148. закона о општинама, разреши од председничке дужности, што овај и учини.

Противу тога разрешења, председник изјави жалбу Државном Савету, и исту преко поште упути непосредно Савету,

Ову жалбу Државни Савет није ни узимао у оцену, пошто је жалитељ, у смислу прописа чл. 172. закона о општинама, није предао овој власти, противу чије се одлуке жали, већ је, на основу чл. 22. свога пословника, одлуком од 18. новембра 1905. године Бр. 8364, одбацио непрописним путем поднесену.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Михаило Стојановић, родом из Бутарске, који је служио код Радивоја Јовановића из Младеновца, беше изнебу 10. и 11. тек. м-ца покрио је своме газди разне ствари, у средно-

сти 100 динара, и побегао. Крађењем има 35 год., у лицу је црвен, у левоме оку ћорав, у оделу је од шајка. Позивају се све полицијске и општинске власти, да га у својим домашајима живо потраже, и пронађеног спроведу начелнику среза космајског с позивом на Бр. 466. УБр. 1098.

Милева, жена **Стевана Јовановића,** пиљарица из Београда, побегла је са осуде из пожаревачког казненог завода, пред вече 5. тек. м-ца. Милева је стара 19. година, омањена, носе, обрва и очију црних, округлих образа; од одела је иных: сукњу и рекљу, на којима опаше, а на глави шамију. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за побегом осуђеницом живо трагају и у случају проналаска стражарно је упуте Управи пожаревачког казненог завода с позивом на Бр. 36

Стојадин Николић, из Буковца, који је због овдашње крађе био у притвору код комесара полиције у Сеоском Руднику, побегао је њему између 2. и 3. тек. м-ца из притвора, пошто је њено испитано лице обило питања са ваљане, те тако омогућило овоме бегство. Стојадин је стар 19 год., омањен, добро развијен, голобрад, црнокосац тако да личи на Циганина, неравно опшиан скоро до главе. Како је врло опасан крадљивац, основана је сумња да има поене крадљивачко друштво, које га је и спасло апсе. С тога се препоручује свима полицијским властима, да нарочиће потраже Стојадина у својим домашајима и пронађеног спроведу начелству округа пожарског с позивом на Бр. 56.

Рака Јосић, земљорадник из Лознице у ср. хомољском, који због опште крађе одгонара код начелника среза брзопаланачког, побегао је непред спроводницима на дан 5. тек. м-ца. Рака је стар 40 година, високог раста, добро развијен, носе право, очију и обрва смеђих, бриова дугачких и црних; од одела је њиво на себи сукњ од прног сукна, сурс, поломне чапиире, на којима опшше, а на глави црну, јагњећу шубару. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу начелнику среза брзопаланачког с позивом на Бр. 88.

Три непозната злиководца пред вече 3. овог м-ца ишала су на Мијата М. Милића, из Смедовца, на путу који води од Салаша ка Смедовцу; ту су га злостављали и одвели му 5906 динара, који су били у једној кеси од јелечије коже у облику новчаника, и једни нов, рурше боје исцух, преко кога су дуж преиђ били пришивени прави кајиши. Један је од злочинаца био обучен у дугачак бели гуњени сукњ; од друге двојице, старих 35 — 40 година, један је имао одело пашех општинских стражара, са родењском патрони, а обојица су били наоружани пушкама вагапаикама. Од напалачи један је говорио бугарски, а друга двојица српски. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за злочинцима најживљу потеру учине и о резултату известе начелника среза неготинског с позивом на Бр. 154.

Крађа стоке. Непознати злиководци ноћу између 31. пр. м-ца и 1. тек. м-ца из обора Доминорија Филиповића, кућерије из Заградине, украли су 4 брава сиива, од којих су два вепра, полудобла, једне прше, матора по годину дана; и две прмче, прнаве, супарене, шарене длаке, маторе по годину дана. Препоручује се

свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају, и о резултату известе начелника среза ресавског с позивом на Бр. 1.

Крађа стоке. Ноћу између 4. и 5. т. м-ца непознати крадљивци на опасан начин украли су два вола Пашу Т. Чурлају из Нересинце. Један је во био једне жеравасто-сиве, други сиве; оба су матори по 5 год., без икаквих рожака. Начелник ср. јашнког, депешом Бр. 103, моли све полицијске и општинске власти да трагају за крадљивцем и поправом.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код суда општине јасеничке у срезу крајинском каиле се два вола, која су три сеоска имања на дан 29. пр. м-ца отели од ноних непознатих крадљивца. Волови су једне сиве, са жиговима A_1 и A_2, а један је ровашен у упо. Скреће се пажња свима полицијским властима, а и приватима, како би што знали о сопственицима ове стоке, да о томе одмах известе начелника среза крајинског с позивом на Бр. 14253 од 1905. год.

Пресудом начелства окр. крагујевачког од 1. тек. м-ца Бр. 20. каишен је **Никола Лукуловско,** бив. слуга, родом из Тури-Селеница, прогонством на свагда у Румунију, чија је осланин, пошто је склон крађама, зашто је и судски осуђиван од стране крагујевачког просвећеног суда.

Никола је 5. ов. м-ца из Управе града Београда протеран, те се скреће пажња свима по-

лицијским и општинским властима да му не допусте повратак и бављење у Србији. — УБр. 188. У случају повратка треба га казнити за повратак из прогонства и новова прогнати.

КО ЈЕ ОВО?

На дан 19. пр. м-ца на путу Пожаревац — Љубичево нађен је у полусвршутом стању

један мушкић од 18 година, у поцепаном грађанском оделу, са матроском капом на глави и опанцима на ногама. Мушкић је одмах упућен у пожаревачку болницу, која га је по одржаној врапила начелству округа пожаревачког.

с напоштајем, да је он глуповат и крезав. Чињеним трагањем за родитељима и ироднима овога лица, чију слику изношемо, у округу пожаревачком није се могло доћи ни до каквог резултата, те с тога начелство поменутог округа тражи од свију полицијских власти, а приватне

ТРАЖИ СЕ

Владимира Трајковића, лимара, оиршљеног због крађе, тражи ваиот дорбољски Управе гр. Београда актом Бр. 173. Пропаћеног треба стражарно спровести поменутом ваиту. УБр. 1011.

БРОЈ 4. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 22. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се шаље у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државне и општинске надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковети се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

због претрпљене штете у гостионици на унесеним стварима.

I

1. Још је Римско Право сматрало за потребно, да у корист путника и безбедности слободнија пропише строга правила о одговорности гостионичара према путницима због штете, коју би они у погледу унесених ствари претрпели у гостионици. У пандектама је читава једна глава — в. D. 4., 9. — посвећена прописима, који се тичу одговорности лађара (nautae), гостионичара (caupones) и власника штала (stabularii), а правник Улпијан у l. 1, D. 4., 9. овако прави ову одговорност гостионичара према путницима, коју је претор увео својим едиктом у систем приватног права: Ait praetor: „nautae, caupones, stabularii quod cujusque salvum fore receperint nisi restituent, in eos judicium dabo.“ Maxima utilitas est hujus edicti, quia necesse est plerumque eorum fidem sequi et res custodiae eorum committere. Ne quisquam putet graviter hoc adversus eos constitutum: nam est in ipsorum arbitrio, ne quem recipiant, et nisi hoc esset statutum, materia daretur cum furibus adversus eos quos recipiunt coeundi, cum ne nunc quidem abstineant hujus modi fraudibus.[1]

2. И ако се у данашње доба, у огромној већини случајева, гостионичарима не може пребацивати, да се, као њихове недавашње римске колеге, често удружују с лоповима, да би путнике њихових ствари лишили, ипак су, по примеру римског законодавца, и модерна права сматрала за потребно, да појачају одговорност гостионичара према путницима. Разлог за строгу одговорност гостионичара према путницима због претрпљене штете на унесеним стварима лежи, по модерном схватању, у томе, што би путник, кад та одговорност не би постојала, често био остављен у погледу својих ствари на милост и немилост гостионичару. Не знајући околности у гостионици, не познајући људе и путнике у њој, путник често не би знао ни како да чува своје понесене ствари од повреда и покрађе, нити пак од кога да тражи накнаду штете, кад би ти сачувани оштете и покрађе иступиле. Уколико вели Дернбург, да строга одговорност наспи гостионичара да се он набрижљивије стара за безбедност путника и да се труди да се учињена штете пронађу.[2] Поред тога оправдано је и мишљење и оних писаца, који ту одговорност гостионичару намећу и с тога разлога, што путник треба да се у гостионици осећа обезбеђен и заштићен исто онако, као кад би се у своме дому налазио; као спаки гост треба и гост у гостионици да има поверења према домаћину, гостионичару, и ако га овај за награду угошћује.[3]

3. По примеру осталих законодаваца[4] и наш је законодавац прописао да гостионичари одговарају за штету, коју би путници у њиховим гостионицама на унесеним стварима претрпели. Као и у осталим правним институтима, тако је и у овом, наш законодавац узео за пример аустријски законик. Тога ради биће потребно по правилно схватање ове гостионичареве одговорности по нашем законику, да прво на овоме месту изложимо дотичне прописе аустријског грађан. законика, који у двама наређењима о тој одговорности гостионичара говори. Тако § 970. аустријског грађанског законика гласи: „Гостионичари, лађари или возници одговарају за ствари, које су примљени путници њима или њиховим момцима предали, или су као товар поверене, исто онако као чувари (§ 1316).“ А у § 1316 вели се: „Гостионичари, лађари и возници одговарају за штету, коју би њихови момци или њима одређена лица у њиховој кући, или у њиховој лађи на примљеним стварима или товару нанели путницима“. Наш пак грађански законик садржи о одговорности гостионичара ова наређења: § 580. „Такође и крчмари, гостионичари (ханџије), лађари, возари или скеледије, возници (кириџије) и носиоци дужни су ствари од путника њима предане и поверене као аманет чувати и за сваки небрежењем причињени квар или штету одговарати и накнаду учинити.“ Овај пропис имао би да одговара § 970 аустријског грађан. законика, само што је наш законодавац сматрао за потребно да га у нечем измени, без икаква стварна разлога. Аустријском §-у 1316 одговара § 812 нашег грађ. зак., који гласи: „Гостионичари, крчмари, лађари и возници (кириџије) одговарају и за ону штету, коју би њихни људи путницима нанели.“ На поређења ових законских прописа наћи ће се, да наш законик у суштини садржи о гостионичаревој одговорности иста наређења као аустријски.

II.

1. Уговор, који се закључује између путника и гостионичара о пријему путника на становање за одређену цену, долази у главноме по природи својој у уговоре о кирији, које су регулисани §§ 677—705 грађ. зак. Пријемом путника на становање у својој гостионици гостионичар му, у смислу § 677 грађ. законика (који садржи дефиницију закупа у ширем смислу у који улази и уговор кирије), ставља на корист и употребу своје покрете за

---

[1] Претор вели: „Ако лађара, гостионичара и власника штала не буду тражили ово, што су од њега примили на чување, то ће ових поручити да се против њих тужба поднесе.“ Разлог је користу овога едикта, пошто је путницима врло често потребно да се нађу — гостионичарима — поверо и да им своје ствари на чување предају. И нема ништа по томе, да је овакво наређење и суви строго према њима, јер — гостионичарима — стоји на вољу, да се гостионичарским послом баве, и да ова наредба о одговорности њихној према путницима није излишна, онда би ни за њих повод, да се удруже и договоре са лоповима против оних, које су код себе као госте примили, нарочито пак, што се они на сва не употребљују на таквих крчмара.“

[2] D. Dernburg, Das bürgerliche Recht II. B. II. Abt. 1901 стр. 326.

[3] B. Stern, Die Einbringung von Sachen bei Gastwirten, 1900., стр. 18.

[4] B. Code civil art. 1952—4, немачки грађански законик §§ 701—704.

неко (прећутно или изричио) одређено време и уз извесну накнаду у новцу. Али за одговорност гостионичарену за унесене ствари путникове нису мероданни прописи § § 677—705 грађ. зак. И ако у огромној већини случајева постоји уговорни однос између гостионичара и путника, ипак гостионичар одговара путнику за унесене ствари и онда, кад између њих не би постојао уговорни однос, на пр. за то што би путник био душевно болестан, те не би могао као такав никакав уговор закључити, или што би путник одбио да уговор с гостионичаром закључи — на пр. путник је унео ствари у гостионицу, гостионичар му је показао собу, али путнику се ова не допадне и пође да тражи другу гостионицу, међу тим за време разгледања нестане његових у гостионицу унесених ствари.[5]) Његова одговорност потиче дакле *непосредно из закона* (obligatio ex lege). Према томе нетачно је мишљење оних писаца, који тврде да гостионичар одговара путнику за то, што се између њих закључује прећутан уговор о чувању унесених путникових ствари[6]) или што се ма какав уговорни однос између њих ствара[7]) јер, као што смо мало час видели, гостионичар може бити за оштећење и нестанак путникових ствари одговоран, и ако између њих никакав уговор није био уговарен.

2. На овоме становишту морамо узети да стоји и наш грађански законик. Истина о одговорности гостионичара према путнику говори се у глави XIX, која садржи прописе о уговору оставе и аманета, те би по томе, на први поглед, могли доћи до закључка, да и наш законик за постојање одговорности гостионичарене према путнику претпоставља закључење извесног уговора између њих, уговора о чувању ствари или уговора о пријему путника на преноћиште, али при тачнијем расматрању уверићемо се да није тако. Пре свега наш законодавац о овој одговорности говори у глави XIX, о остави, за то, што, одиста, има врло велике сличности између обавезе уговорног чувара (§ 569) неке ствари и одговорности гостионичарене за путникове ствари, и онда је природно што је и овај правни пропис унео у уговор о остави. За тим нала ми се да у уму, да је наш законодавац, поимајући и на то, да у несразмерно већем броју случајева у животу долази одиста до закључења уговора између гостионичара и путника, а да је врло редак случај, да гостионичар прима на преноћиште лица, која никаква уговора не могу закључити. Али из прописа § 580 грађ. законика не може се извести закључак, да по нашем законику гостионичар путнику одговара за оштећење и нестанак ствари само онда, ако је између њих дошло до закључења уговора о чувању или о пријему путника на становање. Јер законодавац вели да је гостионичар дужан као аманет чувати повереве му ствари путникове: он тиме одређује обим одговорности гостионичареве, али он тиме не парећује, да та дужност само наступа, ако је између њих уговор о чувању ствари или о пријему путника закључен. И кад нас текст законских речи не нагони, да усвојимо такво тумачење, но може би гостионичар одговарао путнику за ствари само онда, ако је између њих био закључен уговор, онда потребама живота и сигурности слабобаља боље одговара усвајање тумачења, да гостионичар одговара за ствари путникове и онда, кад између њих није био уговор закључен — на пр. услед душевне болести путникове[8]) или услед тога, што путник није хтео на закључење уговора пристати, међутим нестале су му или су му оштећене унесене ствари. Може се, наравно, у животу десити, да путник одиста и уговора с гостионичарем нарочито о чувању унесених ствари, и онда би се путник при тражењу накнаде могао на тај уговор позивати, али такви су случајеви нарочитога уговарања о чувању ствари врло ретки. Они се најчешће закључују онда, *кад* би путник имао под себе ствари од веће вредности, па би их нарочитом чувању гостионичара поверио.

(настављће се)

Др. Драг. Аранђеловић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Овакво зло стање у правосуђу изазвало је велико незадовољство у Француској. Први су били *Монтескије* и *Волтер*, који су устали против овог зла стања и тражили поред осталог и *заведење порота*. Покрет за реформом био је све већи и већи тако, да се после јављају адвокати и сви слободоумнији људи са захтевима за побољшање.

Реформа је међутим почела тек с Револуцијом; она је успела, да учини крај дотадашњем рђавом кривичном правосуђу. Револуција је и порота отворила улаз у Француску. После дугих претресања порота је заведена законом од 16 августа 1790., а у појединостима је изведена и почела да функционише на основу закона од 29. септембра 1791. год. и то у двогубом облику: као оптужна порота од осам и као пресудна порота од 12 поротника. У пороти се гледала чисто *политичка* установа и најподесније средство, да се у правосуђу изврши подела власти. При увођењу пороте највише се ударало гласом, да она треба да буде неопходна последица *народног суверенитета* и да буде *установа за заштиту личне слободе* од владе, и да учини крај деспотији судија правника.

За време најстрашније револуције с пороте су чињене велике злоупотребе, да је услед тога, као и услед честих измена у закону, навукла на себе врло много противника тако, да је за време *Наполеона* претила опасност да буде укинута. Али на Наполеоново лично заузимање порота буде и даље задржана; он је пороту задржао такође из *политичких разлога*, да не допусти да се судије правници сувише осиле, и да на тај начин онемогући њихову опозицију противу његове владавине. Тако је у code d' instruction criminelle од 1808 ушла порота и то само као пресудна порота, надзежна за све злочине, и састављена из три државне судије и 12 поротника, што још и данас вреди.

На пороту се и после Наполеона гледало као на политичку установу, и са сваком политичком променом у Француској, мењале су се и одредбе, које су у закону говориле о пороти. То се врло лепо види из многобројних измена у закону о пороти у току XIX столећа, које су чињене услед политичких прилика.

Ове напомене показују, како је порота тесно везана за политичка схватања; несопорно је, да се порота и данас у Француској сматра за политичку и републиканску догму. Али, поред свега тога, она и данас има својих противника. Данас највише нападају пороту правници: судије и чланови државног правобранилаштва, и то готово са истих узрока са којих је она и раније нападана, са којих се и у другим државама напада. Али противници, знајући како француски народ схвата пороту, и не покушавају, да траже њено укидање, чак ни сувише њене надлежности, већ се већина од њих задовољава тражењем неке реформе, а неки су само отишли даље и траже да се порота замени другом врстом народних судова, *мешовитим судовима* (tribunaux des échevins), у којима би такође учествовали лаици, али би са државним судијама образовали један колегијум и заједно расправљали целу кривичну ствар.

Конгрес је имао два штампана реферата из Француске, један од *Гарсона*, професора на универзитету у Паризу, и други од *Шервеа*, заступника државног правобранилаштва при Апелационом Суду. Оба референта су се најаснијима за пороту, а *Гарсон* је и њен велики заступник. Како је порота тесно везана за јавни живот, види се лепо из разлога, који руководе Гарсона да буде присталица пороте. Тако он вели, да је порота историјски нераздвојно везана за грађанску и политичку слободу, да њу ни једна реакција није могла уништити, да је она продрла у обичаје и напике, да њено не би могао озбиљно ни помислити на њено укидање.

Из свега овога јасно се види, да је схватање пороте данас у републиканској Француској тако, да се и поред неких правничко - техничких недостатака, који се могу исправити, и тако исто ни на замењивање мешовитим судовима.

---

[5]) Пример из Штутга а у наведе. делу стр. 24.

[6]) В. Стабенрацх, Commentar, § 89. В. II. стр. 149., Krainz, System, 2 изд. В. II. стр. 188.

[7]) В. Gerstmann, Commentar zum bürgerl. Gesetzbuche, стр. 535.

[8]) Наравно да и у овакви одузимених случајевима гостионичар има права захтевати од старешина душевно обољелог лица накнаду за трошке, који би ово лице учинило у гостионици. Само што то његово право не би потицало из уговора о пријему душевно обољелог лица на становање — јер се тај уговор није између њих ни могао закључити — већ на основу тога факта, што би тада гостионичар учинио трошак онима надзежаване душевно болесног лица, који би њихе старателе на њихов счет лица могао учинити. Гостионичар би са могао позвати на § 830 грађ. зак.

II. Порота је у Немачку пренета из Француске. У Рајнским провинцијама владао је нећ code d' instruction criminelle са поротом, какву им је Наполеон дао, кад је ове провинције завојевао. Међутим у осталим немачким државама и у прној половини XIX столећа владао је још тајни и писмени инквизиторски поступак. Како је француски поступак народу био јаснији и приступачнији од тадашњег њиховог инквизиторског поступка, то су се са свију страна чули протести и тражила се реформа. Захтев за уношењем порота био је све јачи, и сви су у пороти гледали „праве народне судове," у којима свакоме суде његови другови а не судије привилеговани, који зависе од владе. Немачке владе су међутим биле противне уношењу порота, као политичке установе. У свима повијим начелима виделе су оне опасну либералну новину, а за пороту се тврдило, да је чак опасна по монархију. Ова борба у јавности и у науци трајала је све до 1848 г. Револуција од 1848 прекинула је ову борбу: као последица Револуције јавља се у Немачкој порота и то као политичка установа.

После 1848 постепено су све немачке државе завеле пороту, и у почетку је била хваљена и од правника и од народа. Али су и у Немачкој, као год и у Француској, убрзо почеле да се увиђају њене рђаве стране. И овде су судије биле први противници порота: они неће, да грађани као судије заузимају супротан положај према њима, као што је то случај код порота, где поротници образују за себе колегијум и сами решавају питање о кривици, а судије опет образују за себе колегијум и решавају питање о казни. Они траже да се порота замени другим мешовитим судом, т. зв. *судом шефена* или *Schöffengerichte*, у којима те супротности између грађана и судија нема, јер су и грађани — шефени — и судије правници образују један колегијум, који се заједнички саветује и расправља целу ствар. Овај покрет противу пороте у Немачкој је много јачи него у Француској. У Немачкој су многе државе, а нарочито Саксонска и Виртенберг, шездесетих година прошлог столећа, имале ове шефенгерихте, који су у пракси показали врло добре резултате. То је још више окуражило немачки правнички свет, да још енергичније тражи замену пороте оним судовима. Пројект закона о устројству судова за Немачко Царство, израђен 1873, предвиђао је само шефенгерихте, а пороту је избацио, али у доцнијим пројектима, па и у самом закону, које је данас у снази, опет је задржала порота за сва најтежа кривична дела, а задржани су и шефенгерихте као судови за најлакша кривична дела.

Доношењем закона о устројству судова никако није питање о пороти скинуто с дневног реда. Порота је неколико пута била предмет претресања на *Збору Немачких Правника*, и они су се у последње време изјашњавали противу ње; тако су се XVIII *Збор Немачких Правника* 1886 и *XXII Збор*[1] 1893 изјаснили *против пороте и за шефенгерихте*. Прошле године изјашњена се противу пороте и комисија за реформу Кривичног Поступка, која је образована 1903. Комисија је једногласно донела одлуку, да место пороте треба завести шефенгерихте.[2])

Конгрес је имао један реферат из Немачке о овоме питању, и то од Рихарда Јунгханса, пред. државног правобранилаштва у Констанцу. Референт је одлучно противан пороти, и ако би то могућно било, чак и сваком учешћу грађана у кривичном правосуђу.

III. У Италији тако исто порота не стоји на чврстим ногама. И тамо се чују многи и озбиљни протести, који траже укидање пороте и завођење мешовитих судова — шеффенгерихте. Само је овај покрет слабији но у Немачкој. Конгрес је имао два реферата из Италије и то од два угледна правника: од професора *Контија* и од председника Апелационог Суда и док. професора *Гарофала*. Обадва референта су одлучни противници пороте.

IV. Многобројни извештаји, поднети конгресу, показују, како је још увек велико интересовање за питање о пороти, али се из тих извештаја види и то, како су мишљења врло различита. Тако се исто расположење приметило и међу учесницима конгреса.

Порота је била и нападана и бранјена од најугледнијих правника тако, да се у седници секције предвиђала велика бура. Да би се избегла бескорисна расправљања, која би изазвали противници пороте, којих је и више било, то је неколико учесника приметило, да је функционисање, па и само постојање пороте, врло тесно везано за судску, друштвену и политичку организацију сваке поједине државе и да према томе један међународни конгрес не може донети званичне резолуције о друштвеним и политичким схватањима сваке поједине земље. С тога су *Борел, Мерсие* и *Пјер Антоин* предложили, да конгрес не доноси никакву начелну одлуку, већ да се задовољи поднетим извештајима, који могу корисно да послуже појединим владама. Овај предлог је усвојила секција с већином гласова, и на тај згодан начин се избегао евентуални пораз пороте. Али *Сент-Обен* (*Saint-Aubin*), директор за кривичне ствари у министарству правде у Француској, незадовољан оваквом одлуком секције, тражио је да се конгрес изјасни у принципу о учешћовању лаика у кривичном правосуђу, над се већ, због различности у законодавствима, не може да изјасни и у појединостима о самој пороти. Овакав предлог *Сент-Обенов*, потпомогнут од још неколико учесника, добио је већину како у секцији тако и у седници целога конгреса.

Оба предлога, која је усвојила и секција и конгрес, гласе:

1. Предлог *Борела, Мерсиа* и *Пјер-Антонина*:

Међународни Конгрес за казнене законе

Констатује, да није позван, и да се од њега неће ни тражило, да се изјасни о самој установи пороте, која је тесно везана за судску, друштвену и политичку организацију сваке државе, и да према томе нема ни себи никакав међународни карактер;

да се практична важност питања, постављено конгресу, састоји у главноме у томе, да се чује, какво су искуство стекле земље, које су завеле пороту:

да је овај резултат у главноме постигнут благодарећи многобројним и интересантним извештајима, који су се бавили порото м;

да су ти извештаји такође, да могу врло корисно послужити владама приликом расправљања њихова питања:

да се практична вредност овог резултата не би могла увећати званичним резолуцијама, противу којих би нередмакости, које постоје у законодавствима, истакле несавладљиве тешкоће, чак и не узимајући у обзир друштвено и политичко стање, за које је порота везана;

Прима к знању радове, посвећене питању о пороти, оплаком какво се налази у програму Међународног Конгреса за казнене законе у Б. Пешти, препоручује их пажњи оних који се баве овим питањем, и задржава се да донесе своју одлуку о питању које му је поднето.

2. Предлог *Сент-Обена* и других:

Конгрес изјављује жељу, да законодавства разних земаља у што већој мери дозвоље непосредно учествовање грађана у кривичном правосуђу.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

На последку Попечитељство ово налази за нужно Полицајне чиновнике и служитеље још опоменути, да они са људма, који им долазе, да се код њи нешто или на кога туже, или с ким суде, или да им какву теготу или молбу представе, или да помоћу њином каком свој или правитељствени посао сврше, сличио истина њином чиновническом карактеру, али свагда добровољно и на благи и пристојни начин доченикају и примају, и да с њима у том стрпељиво, разборито, човечно и справедљиво поступају, јер ће свакога онога, који противу овога правила поступао буде, строга казн постићи. Ако је који крив, кривица та његова може се и деним начином изаидети, а законик показује каква га казна постизава за ту кривицу. Даиле кад човек казни по законику подлежи, није дужан он никакву обиду или узреду од чиновника трпити, који су управ тога ради постављени, да заштите свакога од обиде и увреде. Ако ли је човек из нужде дошао своме старешини, као својој власти, да се потужи или савета да поиште, па га овај непристојно дочека, то га још више мора болети, што он у својој нужди ни код своје власти не налази пријатеља, да га саслуша и савета да му пода. Попечитељство ће ово за то најстрожијој казни оне подвргнати, који направ-

[1]) v. Weinrib, *у Z.* XV.

[2]) Protocolle der Kommission für die Reform des Strafprozesses I 384.

сито на људе насртају, оне пљују, или гађе, а још више оне, који би се усудили своју срамоћу, или преко мандата неуредним начином и без законог и прописаног поступка и испита без доказане кривице бити, јер Правитељство Његове Књажеске Светлости жели, да народ спокојство ужива, и да ни од кога утесњене у својим правима грађанским не трпи, а још мање од чиновника; но да код ових свако наше пристојност, човечност, справедливост и медем у сваком случају.[1]

И ако су ова упуства издана још у 1850 год., ипак у њима доста има ствари, које и данас имају практичне вредности, као што су, на пример, одредбе о испиту окривљеног и сведока, затим о оцени доказа и сведоџаба, даље о одмеравању и замени казне и т. д.

Али има још нешто у овим упутствима, што заслужује да се нарочито насласи и у неколико објасни. Мислимо на жељу министрову, која се огледа готово у сваком испитном реду: *да се правда и правица неблудена.*

Жеља ова, која у стварн није ништа друго до бојазан од злоупотреба, и ако на први поглед изгледа претерана, била је потпуно умесна и оправдана, с обзиром на познати факт: да наша полиција, пре Полицијске Уредбе, није имала никакве судске власти, нити право да може кога држати у затвору дуже од 24 сата, и да је овом уредбом одједном добила право, да може изрицати казне до 30 дана затвора, против којих је имало места жалби тек по извршеној пресуди. И у овом случају, дакле, онет се огледа у крајност јер, узгред буди речено, ни једна полиција у Европи није имала тако опширне нам толико права и власти као наша, а она власт поучне, у главноме, из Полицијске Уредбе.

* * *

Пре допуне у Полицијској Уредби извршене ук. књежевим указом од 4. септембра 1854 год. № 869.

По предлогу министра унутрашњих дела, а у споразуму са Државним Саветом, кнез је „за нуждно нашло пристојним указом додати:

Прво § 16. поменуте уредбе:

Но овакову службу има каљеви, за 15 дана од дана извршене пресуде подићи; иначе ако овај 15-то дневни рок протече, нема исти право никакову нападу тражити; и тад крив судија само ће још према правитељству за учињену противу законост одговарати.[2]

Другo к. § 18:

О овој наказни доносиће и то коначно решење само Попечитељство Внутрени Дела, ако оно и каза собзи над Полицијам Судијом изрече; и то тоже има оно право наказну ову умјерити, ако за претерану нађе. Ђи се пак погрешивши Полицајни Судија за подобно своје проступковано дело, по тачки 14. Глава II Ук. 313. Уредбе од 17. марта 1852 год. № С. 964. под суд даје, ту и за ову наказну има Грађавски Суд пресуду изрећи.[3]

Год. 1860. марта 29. издат је данашњи *Казнени Законик*, којим је потпуно уништен *Казнителни Законик за полицајне преступке*, на самим оним и многе одредбе у Полицијској Уредби, о чему ће доцније бити опширнијег говора.

Високајшим решењем од 12. децембра 1860. Вр. 476. укинут је § 31. Полицијске Уредбе, за који се у њеном најновијем издању (са Кривичним Поступком) вели, да је укинут само у другом делу.

Ево како гласи она замена:

„Уважавајући предложење Попечитељства Внутрени Дела од 28. пр. месеца Вр. 8557, и согласивајући се мњењем Совјета од 8. т. г. № 524, решио сам и решавам: да се подизање Попечитељству Внутрени Дела на преглед тромесечни списокова од казнени полицајни преступника обустави, докле не изиђе Казнителни Поступак, који ће ствар ову коначно регулирати.

По попечитељство ће оне пресуде, противу којих се незадовољство изјави по смислу § 16 § Уредбе полицајне и додатка од 4. септембра 1854. год. Вр. 869 [Збзрн. VIII. стр. 20), и од сада, докле Казнителни Поступак не изиђе изнати претседатељ.[4]

И у овоме ће доцније бити опширнијег говора, а за сад напоменимо само то, да у прибодитном издању Полицијске Уредбе овај § 32. има још један став, који гласи:

„Окром тога ће сресни начелници подносити преко надлежни начелничества списак суммарно, колико су зица обштинским судови за, изнше полицајно преступке у поступку свом имали и казнили.“

Овог става нема ни у једном од поменута три издања Полицијске Уредбе.

Законом од 17. јануара 1876. године (Зборник 28. стр. 83), којим је измењен и допуњен § 4. Полицијске Уредбе, дато је право општинским властима да изричу и пресуђују сва кривична дела из III части Казненог Законика.

Поред овога, општински судови добили су још право, да сп одбором стављају под полицијски надзор краљевине, који би били осуђени за просте крађе у вредности преко 2 динара, као и оне на које би се *само сумњало*, да су у општини или селу више крађе и пљачине.

До ових измена и допуна, поступак је знатна разлика између општинских, срески и окружних полицијских власти у погледу изнађања и суђења иступа.

Пре су могле судити само оне иступе, за које је законом доносно казну до 3 дана затвора, или до 10 штапа (докле је ова казна постојала), или новчано до 2 талира.

Срески начелници изнађали су и пресуђивали иступе, за које је законом била предвиђена казна до 12 дана затвора, или бој до 25 штапа, или новчана казна од 2—8 талира.

И напазд, окружна начелства и Управа града Београда, изнађали су и пресуђивали иступе, за које је закон одређивао казну до 30 дана затвора, или до 30 штапа,[4] или новчано од 8—30 талира.

И сресне и окружне полицијске власти имале су још право, по §§ 320 и 320 а Казненог Законика, да осуђене крађљивце осуђују на полицијски надзор од 4 месеца до годину дана.

Овог права општинске власти нису имале до закона од 17. јануара 1876. год. а њиме су га као што смо видели, задобиле у много ширем обиму од полицијских власти, јер су могле стављати под полицијски надзор не само осуђене, већ и *осумњичене* лица за крађе и пљачине[5].

Лако је увидети, после онога што смо казали, да су општинске власти по изменама и допунама од 17. јануара 1876. год. задобиле много веће права од полицијских власти у погледу изнађања и пресуђења иступних дела, јер су могле изнађати пресуђивати све иступе из III части Казненог Законика, *без обзира на величину казне*, док су и сресне и окружне полицијске власти остале и даље у границама своје старе надлежности, одређене § 4 под б и в Полицијске Уредбе. Из даљег изданања увидеће се, да је ова надлежност општинских власти била предмет нарочите важне законодавања, па и узрок неколиким изменама и допунама Полицијске Уредбе.

Тако је већ у 1877. год. изменама и допунама од 23. јула исте год. збрисана свака разлика између општинских и полицијских власти у погледу изнађања и пресуђења иступа из III части Казненог Законика, калинших *по значењу дужности*, док су иступи казними по *природним својствима*, остали и даље у надлежности општинских судова. Ну и за ове последње биће су надлежне државне власти, ако

[1] *Србске Новине* за 1850 год., стр. 284—285.

[2] При оне допуне § 16. гласно је:

„Прекид се преруда свако полицајне власти, како је од које времена, сама за преступнику извршене ствари, па се опет може изменити, ако нађе, да му је неправда учињена, после за ову напад власти тражити, а од ње себи удовлетворење тражити. И тако опет, које крије ће му је правоприсно суд краво учинио, нема ни с тужбом обрати надлежном среском начелнику, а у Београду управитељству вароши Београда, или ће жалити на среского начелника, или ће с тужбом окружном начелничеству, а управа ће по околностима или на управитеље вароши Београда, или ће жалити нашој Попечитељству Внутрени Дела“.

[3] При допуне овај § гласно је:

„Попечитељство Внутрени Дела, под којим ће ресвалом полицајне власти, нарочито по струци полицајној, отоје, управљање и учињени исте власти на пределу и законитост и у половника случајни се поступка с полицајним преступницима; но томе оне ће полицајне власти, код у њима половника погреше или сирове, пајвећим начином и путем и исправати и заслужењу власти подпутити.

Поред тога попечитељство внутрени дела потребе и родити, да свако, ће код ће погрешка и преступања полицајне прекуда извршено, добије од оне полицајне власти, која му је кравo учинила, поникну прогровођење му ствоје, повређене части и претрпљене казне.“

[4] До издања Казненог Законика окружно начелство и Управа Београда, имали су досуђивати бој до 25 удараца, али је § 314. овог закона одређено, да бој не може бити више од 10, него већ од 50 удараца. Сво ово у осталом казнило је до закона од 11. децембра 1873. год. којим је сасвим дана укинута.

[5] Окружним полицијским властима дато је оно право тек у 1903. год. изменама и допунама у Казненим Законику од 13. маја исте год.

општински судови не би узели у поступак тужбу приватног тужиоца.*)

Овим истим изменама и допунама, стари §§ 15. и 16. Полицијске Уредбе, као и допуна овог последњег од 4. септембра 1854. год., спојени су уједно и из основа измењени.

По овим законским прописима, а пре измена и допуна о којима је реч, пресуде полицијских власти биле су одмах извршне (изузев само оних којима се расправљало питање о накнади штете преко 200 гроша чаршијских), а осуђени се могао жалити тек по извршеној пресуди.

Новим изменама и допунама пак, допуштено је у принципу право жалбе и пре извршења осуде или решења, а за осуде по тужби приватног иэриком је наэвано: да се не могу извршавати док не постану извршне. Противно овом, осуде које су се изрицале по *званичној дужности*, као и све осуде према *скитницама, крадљивцима* и слугама **могле су се** (али не и морале) одмах извршити. Из израза *могле су* јасно се види, да је полицијским властима било остављено на оцену: које је од оних пресуда требало одмах извршити, а противу којих је требало допустити право жалбе?

Важнијих нема у *Полицијској Уредби* није било све до Устава од 1888. год., којим је учињен читав прекорет у нашем државном и друштвеном животу. Чланом 155. овог Устава, који је иэриком опредељивао, да и „у иступима могу оптуживати, ако хоће, узети себи браниоца,“ поништен је § 20. ове уредбе, који је искључивао браниоца у иступним делима.

У овом истом Уставу, а у предлагом наређењу, налазимо и одредбу ова садржине:

„На напредном сазиву Народне Скупштине од 1. октобра 1899 год. донеће се ови закони: 1) државни буџет; 2) закон којим се судска власт, коју данас пруе полицијске власти, преноси на грађанске судове, а у некодиде и она судска власт коју сада пруе општински судови и т. д.

Законом о општинама од 25 новембра 1889 год. (чл. 23) општине су и даље задржале право изнађања и суђења иступних дела из III части Казненог Законика.

Законом о истражним *суђењима* од 17 априда 1890 год., пренето је у делокруг истражних судија не само право расматрања, осиажавања и уништавања иступних пресуда у последњем степену, већ и *право изнађања и суђења* извесних иступа из III части Казненог Законика (обмана и опоричавање власти (§ 359), увреде страних посланика (§ 358), здоупотреба државног трба (§ 328 а), прогоиство из земље (§ 343) и административни надзор (§ 391 6)*).

Пошто је за извршење овог закона био остављен рок од годину дана, то је у његовом завршном одељку било предвиђено, да судија надлежног вишестепеног суда, кога председник одреди, расматра жалбе против иступних пресуда, док поменути закон не буде потпуно извршен.

Законом о истражним судијама не само да је знатно измењена Полицијска Уредба, већ је, како изгледа, налазила код власти сумња и о самој њеној вредности у опште. Ово изводимо из расписа министра унутрашних дела од 7 маја 1890 год. ПВр. 7342*), у коме се, мимо осталог, вели и ово:

„По што је полицијска уредба од 18 маја 1850 године (Збор. У. стр. 187.) постала редовним законодавним путем, какав је онда основним земаљским законима прописан био; пошто сз, даље, ове измене и допуне у тој полицијској уредби, доцније чињене, постале такође редовним законодавним путем, по што на последку ова није поништена ни законом о истражним судијама ни Уставом, у оноликo у колико му није противна; то сва њене одредбе о поступку у испитивању иступних дела, колико је то законом о истражним судијама и даље остављено управним властима, важе, према чему се оне имају и управљати. Исто тако остају у важности и оне одредбе полицијске уредбе, које говоре о изрицању пресуда општинских и полицијских власти по иступним делима онима, која те власти и од сад имају испољавати и судити.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(наставак)

Са десне стране изнад заглавља исписује се, неким словима, презиме и знаним *словима* име Исход тога пише се увек занимање. Промена занимања сваіда се стави, кад се прво занимање прецрта, али да се иак може прочитати. Поред новога занимања, обично се бележи и датум. Занимање се узима у обзир нарочито при расподељивању листова.

Између ових записаних података исписује се чија је подлапк дотично лице, а нарочитим знаком стави се примедба, ако је оно раније било назначавано. Према величини казне и према природама криница, тај је знак различан. О овим знацима биће говора, на другом месту.

Испод заглавља, у појединим рубрикама, пишу се ове појединости:

Лица рођена у немачкој понајчешће добијају на крштењу по више имена, од којих је једно главно. Сва та имена, са презименом, исписују се у регистарни лист у прву рубрику. Главно име, на које се дотични одзива, подвлачи се. Ако неко лице, у току времена, промени своје име и презиме, та се промена исписује у истој рубрици са нумером акта, и датумом. При таквој промени, нарочито презимена, исписује се још један регистарни лист на ново име и презиме.

У тој истој рубрици, испод првог имена, рећиће се, ако их само то лице има, имена: његове жене и деце по годинама старости. Уз женино име бележи се сваіда и њено презиме по оцу, а и презимена по њеним ранијим мужевима ако их је имала.

Буде ли жена доцније записана у овај регистарни лист, поред њеног имена бележи се датум венчања и нумера 8tandesamt-a (надлештва, које води искључиво рачуна о рођењу, умирању и венчавању код грађана).

При бележењу имена усвојене деце, стави се у исто време и забележка, да су она усвојена.

Занимање појединих лица у породици тако се исто стави уз име. Ако је неко лице и народни посланик, и о томе се стави напомена поред имена.

Поред имена женскиња, у место занимања, које је у најчешће случајева неодређено, стаіла се, да ли су оне удате, удовице, расшгутенице. Занимање се забележи када се тачно зна.

Време рођења, мора да је и у данима тачно одређено и исписано. Није ли дотично лице кадно, да да такво податке, мора поднети легитимацију или друга уверења, из којих ће се истинитост његових навода утврдити. Таква уверења мора поднети када се дотично лице у разлику промена у погледу времена рођења два пута различито пријави. У таком случају у централи се и не заводи друга листа, док се у кварту тачно не утврди, која је листа у погледу тих података прва. То биза и онда када се датум рођења не слаже и за један дан.

Вероисповест се пише само почетним словима. Ако неко лице промени веру, стаіла се та промена и овде, са назначењем датума, када је то било.

У рубрици, за назначивање станова, записује се прво датум доселења на стан у који се дотично лице доселило. Поред њега стоји и број кварта. Ако се лице доселило из другог места пред станом се испише и одакле је оно дошло. Нови станови рећиће се један испод другога.

При одјављивању станова се у исти ред и место куда је дотично лице отпутовало а стаіла се и „незнано где“ ако није определило место одлне.

Одјави ли се, пак, лице за други крај Берлина, у регистарни лист се не бележи нови стан но тој одјавној листи, већ се испод доселавшег последњег стана повуче једна коса пруга за знак, да то лице не станује више у томе стану. Тек кад стигне нова пријава заводи се нови стан.

Ово одељење добија свакодневно разна питања о адресама појединих лица од разних надлештва. Дешавају се чести случајеви, да одељење не може јавити за адресу дотичних лица, што су отпутовала „незнано куда“ или што се нису одјавила. У таквим случајевима „по важнијим тражењима, дотични чиновник забележи ис-

*) „По за исељење и суђење лутиа по тужби приватног, дужан је приказти тужиоца да со карне обрати општинском суду, и само ако овај то не би узео у поступак, дужан је дотична полицијска власт за то по тужби приватног узео у свој иступак [§ 4 а.]“

**) Жалбе против ових судова истражног судије подносиле су се надлежном вишестепеном суду.

*) Зборник 46, стр. 593.

под последњег забележеног стана, датум, нумеру акта и надлештво, које га тражи, како би га та потрага потсетила, чим се он првом приликом пријави, да о томе одмах извести то надлештво. Тражења такве врсте најчешћа су кривичне природе, а њису ретка случајева, да се та тражења односе на које или пороске обвезнике. Ако за тражено лице није било раније исписан регистарски лист, одељење испише из другог једног формулару број акта и остало, на тај формулар оставн у ред са осталим листовима, где би, према имену тога лица требао доћи његов регистарни лист.

У овоме излагању до сада је поменуто, како се у регистарске листове и у квартовне књиге имају уписивати случајева: рођења, смрти и венчавања појединих лица.

Те све случајеве ово одељење добија од парочито за то уређеног надлештва „Standesamt-a". У већим варошима ова надлештва постоје као самосална а у малим су она делови полицијског или општинског надлештва. У њему се воде три регистра и то: регистар све рођене деце; регистар умрлих и регистар венчавања у томе месту.

Ново-рођена деца, према већ показаним правилима, заводе се или у регистарни лист њихових родитеља или добијају засебан лист. Извештаји смртних случајева, такође се толико употребе, у колико се ниже дотичног лица пуковном писаљком преруче, а поред њега стави нумера поменутог регистра, као и дан смрти. Напред је, пак, напоменуто, како се поступа, кад се добије извештај о женидби појединих лица.

Кад се у централном одељењу избегне све, што се према тим извештајима има да уради, шаљу се они и надлежном кварту, да и он у квартовним књигама и малим регистарним листовима то учини.

Остале друге појединости пишу се, по највише, у рубрици под приједбом.

Тако се тамо ставља: ако је које лице прогнато, са нумером пресуде и датума; ако је стављено под полицијски надзор; ако је суд, полиција или друга која власт издала налог, да се томе лицу не може издати пасош за иностранство; ако се које чланпородице из ње исели (у том случају се почетним словима назначи, да је добило засебан регистарни лист, а тако исто и његово занимање, како би лакше било наћи његов лист у новоме реду); ако је дотично лице у болници или каквом другом јавном заводу, и т. д.

Овде има да се приметн, да су све болнице, и приватне и државне, сви заводи: за васпитање напуштене деце, за неговање старака или старица и томе подобно, обавезни, да редовно пријављују своје новодошлиме болеснике, ученике или пацијенте, непосредно централном одељењу за пријављивање становништва, по већ утврђеним формуларима пријављених листа.

Регистарни лист не сме се разрадити а при записивању појединих дата на њему има доста предвиђених скраћивања, свуда где је то скраћивање могућно.

Регистарни листови су у централи сталним а зову их још и великим за разлику од малих, који се налазе по квартовима распоређени по истом реду и правилу као и у централи.

Ти су листови сређени у оним кварговима у којима станују лица, на чије име они гласе.

Све оно што се заведе у великн регистарни лист, шаље се надлежном кварту, да и он исто забележе у мали лист и у квартовне књиге.

Кад се мали регистарни листови поцуњавају казато је напред. Ако се неко лице одсели из Берлина, мали регистарни лист тога лица, чува се за све време његовог одсуства у централи уз велики регистарни лист до поновне пријаве. Због тога се при пријему пријава стаоца питање досељеном лицу са стране, да ли је дотично лице, и пре тога које пут становало у Берлину, да би се у потврдном случају могло продужити писање нових станова на старом листу.

3. Распоређивање регистарних листова у централи биваће такође по утврђеним правилима, како би се у случајевима потребе лако и брзо могли пронаћи. Питање о томе особито је важно нарочито у овом одељењу, где се налазе неколико милијона таквих исписаних листова.

Листе су смештене по орманима (раковима) са фијокама, на чијој предњој страни стоје тачно забележено које се листе налазе у њима.

Таквих фијока са листама има преко 18.000.

Главни распоред листова, врши се, азбучним редом према презимену лица на која лист гласи. Друга је карактеристика у ономе распоређивању што се оно врши и *лексикално*, што значи, да се презимена, која се различито пишу, а исто изговарају стављају у исту пругу, као да те разлике и нема.

Поштo има много дата са истим презименом и именом па и са истим другим подацима ово се груписање још и даље дели по ономе правилу:

Прво се распоређују листови мушких имена, на листови: удовица, распуштеница и жена војних лица, за тим листови неудатих женскиња и на послетку долазе листови деце, која су дата на неговање. Сама група листова мушких имена распоређује се даље овако:

1. *По положају.* У ту категорију у главном долазе листови свих врста чиновника распоређених по азбучном реду њихове струке. Сем њих налазе се још и листови: апотекара, трговаца, књижевника, студената, редактора, лекара и т. д.

2. *По положају и занимању у једно* као: кафеџије, малопродаваци, шпедитери, рентијери, чиновници осигуравајућег друштва и т. д.

3. *По трговачким пословима и занатима.* Ту долазе занатлије сваке врсте распоређене по азбучном реду њихових назива, разни надзорници и т. д.

4. *Радници.* Овде долазе лица, која раде ниже послове као: слугатељи, портири, слуге, кочијаши, чистачи, цигљари и т д.

5. *Лица која су без занимања.*

Ако све ове подгеобе у овој групи њису довољне, распоред се прави по месту рођења, а у крајњој линији и по старости.

Листови удатих и неудатих женскиња распоређују се само по месту рођења и њиховој старости, пошто се њихова занимања често пута не могу тачно одредити.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај о периодској повишици плата чиновника, расправљен с обзиром на чл. 10. закона о уређењу санитетске струке, у вези са §§ 2., 25., и 29. закона о чиновницима грађанског реда.

Д-р М. Н., државни хемичар, молбом својом од 17. јуна 1905. године обратио је се Министру унутрашњих дела и тражио, да му се укаже пра периодска повишица у 500 динара и плата регулишe тако, да има 4541·60 динара годишње, почевши од 26. јануара 1904. године, пошто је указом од 26. јануара 1899. године постављен за управника I класе царинске хемијске лабораторије са платом од 4041·60 дин. и 60 пр. дин. годишње, па према томе, да је до 26. јануара 1904. год. протекао пуних пет година у овој плати. Подносећи уверења, уз ову своју молбу, доказао је:

1., да је указом од 1. новембра 1893. године АБр. 2463. постављен за напредног писара I. кл. царинарнице београдске, а да врши дужност хемичара, и да је у овој струци био све до 25. априла 1899. године, и

2., да је указом од 25. априла 1899. године СЖ 4202., као управник царинске хемијске лабораторије, пребачен у санитетску струку и постављен за државног хемичара са платом од 4041·60 динара, коју је имао као управник царинске хемијске лабораторије, и да је у служби грађанског санитета од тог доба био без прекида као државни хемичар са истом платом.

Решењем од 28. јуна 1905. год. СЖ 7450. Министар унутрашњих дела одбио га је од овог тражења, из ових разлога:

„1., што су за уважење периода и признање одговарајућих повишица и плата: окружних физикуса, секретара санитета, државних хемичара и т. д. меродавне одредбе чл. 10. закона о уређењу санитетске струке:

2., што је молиоац 25. априла 1899. године, приликом преноса из финансијске у грађанско-санитетску службу, имао 5 година, 5 месеци и 24 дана увазних према чему би он, да није већ имао плату од 4041·60 динара, а на основу стеченог права по одредбама §§ 25. и 75. закона о чиновницима грађанског реда, — према годинама службе и периодској повишици, која му на основу истих припада по тач. 4., под *б*. — имао право само на плату

I-ве уважене периоде, поште се надазно у 6-ој години службе;

3. што за регулисање плате, по периодским повишицама, мора служити за основ она основна и почетна плата, коју је законом одређено, а не последња плата по класи и један произвољно надређен део службе; и

4. што је молилац, у положају државног хемичара са 5. година, 5. месеци и 24. дана укупне службе, имао право на плату од 4041·60 динара годишње, не по основи година службе и признатих периодских повишица, већ по основи класе и плате добивене у другој струци, о обзиром на §§ 25. и 75. закона о чиновницима грађанскога реда, што је и у указа о његовом постављању унесено, а он, по напред изложеним одредбама чл. 10. санитетског закона, нема права на периодску повишицу пре напрестка 20. година дејствителне санитетске службе, и он је у овом положају дужан служити све до почетка 21-е године службе, када ће му се признати наредна и одговарајућа IV-та периода, и према њој регулисати плата само на 4500, а не на 4541·60 динара, као што то молилац тражи, јер таква плата у положају државног хемичара по закону не постоји.»

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. октобра 1905. год. Бр. 7642. поништио је ожалбено решење Министрово, из ових разлога:

По чл. 10. закона о уређењу санитетске струке, све што важи за плате, периодске повишице окружних физикуса, важи и за државне хемичаре. Плате и периодске повишице окружних физикуса систематисане су овим прописом законским овако:

(За прних 5 година службе 2500 динара годишње; од 6-те до 11-те године службе 3000 динара годишње; од 11-те до 16-те године службе 3500 динара годишње; од 16-те до 21-ве године службе 4000 динара годишње службе; од 21-ве до 26-те године службе 4500 динара годишње; и од 26-те до 30-те године службе 5000 динара годишње.

Према овом пропису законском, државни хемичар, који би овим положајем отпочео своју чиновничку каријеру са платом од 2500. динара годишње, имао би, путем пето-годишњих периодских повишица плате, да достигне максималну плату од 5000. динара после 30. година службе. Ово је јасно. Међутим, у санитетском закону није предвиђен случај, како ће се, у погледу напредовања, путем периодских повишица, поступити са оним државним хемичаром, који би, из друге службе, и са другог положаја, био постављен за државног хемичара са већом платом од почетне, коју иначе, према годинама службе, не би могао имати, да је отпочео своју чиновничку каријеру као државни хемичар са почетном платом. Такав је случај са жалитељем. Он је, као што се из акта види, пре, него што је постављен за државног хемичара, био управник I-ве класе царинске хемијске лабораторије са платом од 4041·60. динара, па је са тога положаја, и са том платом, постављен за државног хемичара. Ово његово постављење имало је основа у § 25. закона о чиновницима грађанског реда, а није стајало у опреци ни са једним прописом закона о уређењу санитетске струке, па ни са чл. 10., јер није постављен са већом платом од плате предвиђене овим чланом за државне хемичаре. Према овоме, он је наименовањем за државног хемичара са платом од 4041·60 динара стекао и сва права скопчана са оним положајем, и та су му права, по § 2. закона о чиновницима грађанског реда, почела тећи од дана именовања. Једно од тих права јесте и право на периодску повишицу после сваких прослужених 5. година, док не би достигао максималну плату државног хемичара од 5000 динара. На ово његово право без утицаја је околност, што је пет година провео у служби државног хемичара са платом од 4041·60 динара годишње, коју чл. 10. закона о уређењу санитетске струке не предвиђа за државне хемичаре, јер је он за сада, путем периодске повишице, не може добити већу плату од плате, која је на реду, а то је плата од 4500 динара, а не 4541·60 динара.

Жалитељ је постављењем за државног хемичара са платом од 4041·60 динара стављен у изузетан положај, с тога је неопрандата поставка у ожалбеном Министровом решењу, да би требао да служи са платом од 4041·60 динара, док не наврши 26. година укупне службе, пошто после овог броја година државни хемичар може имати плату од 4500 динара. Ако би се претпостављало, да је ово поставка правилна, онда би се дозволило, да иначе, противно §§ 2. и 29. закона о чиновницима грађанског реда, без икаке своје кривице, буде лишен користи и права скопчаних са његовим положајем државног хемичара, а једно од његових права, као што је напред напоменуто, јесте и право на периодске повишице, које су, чланом 10. санитетског закона, признате, као окружним физикусима, тако и државним хемичарима. У оцени питања о добитку или губитку овог права, сасвим одредбе чл. 10. закона о уређењу санитетске струке не може се путем деДуктивног тумачења проширивати и на случај, који овај законски пропис не предвиђа, већ се у суђењу, по познатом правном правилу у науци (in dubio mitius), с обзиром на друге подобне законе (у овом случају: закон о чиновницима грађанског реда) има дати првенство блажем тумачењу, које, према природи предмета и основима правице, иде у корист права дотичног лица, чије је право у питању, над строжим тумачењем, које иде на штету права дотичног лица.

Државни Савет није надлежан за расправу питања о плаћању болничких трошкова.

Решењем Министра Унутрашњих дела од 18. марта 1906. године СЖ 2397., одобрено је, да се душевно оболела Милка, жена Милоја Л., терапије на У..... лечи у у болници за душевне болести о трошку народног санитетског фонда, пошто Милојев њен муж, не би могао поднета лечење своје жене без осетне штете по своје имовно и привредно стање.

По приватној достави, од 10. октобра 1904. године, да је Милоје доброг имовног стања, начелство окружно поднело је извештај да Милоје није ни мало побољшао своје имовно стање, али да би био у стању, без осетне штете, да поднесе плаћање болничког трошка у 0.50 дин. дневно.

На основу овога, Министар Унутрашњих дела решио је 19. децембра 1904. године СЖ 13034. да Милоје, почев од 1. јануара 1905. године, плаћа по 0.50 динара дневно за лечење своје жене Милке у болници за душевне болести, па је о томе, са захтев, издао Милоју и своје решење од 5. фебруара 1905. године СБр. 1123.

Противу овог решења Министрова Милоје је изјавио жалбу Државном Савету, у којој је навео, да решење Министрово не одговара закону, с тога, што Министар при решавању није узео у обзир и извештај суда и одбора општине у....., у коме се тврди, да он није у стању да поднесе ни најмање болнички тропак, — сем ако држави није циљ да осиромашењем појединих грађана ствара пролетеријат.

Државни Савет нашао је, да се предмет ове жалбе не тиче административног спора, у смислу чл. 48. тач. 2. закона о пословном реду у Државном Савету, јер је чланом 27. тач. 9. санитетског закона остављено оцени Министровој, како ће, по саслушању општинске и полицијске власти, решити питање о плаћању болничких тропкова, па је и не упуштајући се у расматрање самог предмета на основу чл. 25. саветског пословника, одлуком својом од 22. новембра 1905. године Бр. 8436. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

За расматрање решења министарских, по предметима дисциплинских казни, Државни Савет није надлежан.

Драгољуб М., начелник срески, за немарљење наредбе претпостављених му власти, решењем Министра унутрашњих дела од 27. маја 1905. године IIБр. 12538., на основу §§ 39., 40. и 43. тач. 6. закона о чиновницима грађанског реда, кажњен је одузимањем плате за десет дана, у корист пенсионог фонда за удовице и деце умрлих чиновника.

Противу овога Министровог решења осуђени Драгољуб изјавио је жалбу Државном Савету. Ну Државни Савет, нашавши да се предмет ове жалбе не тиче административног спора, у смислу чл. 48. саветског пословника, већ дисциплинске казне жалитељеве, за чије расматрање Државни Савет, према чл. 5. закона о свом уређењу, није надлежан, — није се ни упуштао у расматрање овог предмета, него је одлуком својом од 29. децембра 1905. године Бр. 9175. на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету, одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

М. В.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Са допуштењем пишчевим превео сам и већ је изашло из штампе чувено дело д-ра Алберта Вајнгарта

Криминална Тактика

ручна књига за истраживање злочина.

Дело је намењено на прном месту полицијским и судским органима, а у страној стручној књижевности оцењено је као најбоље и најпотпуније дело ове врсте до данас. Књига има преко 26 штампаних табака велике осмине, цена јој је 4·50 динара, а може се добити у свима београдским књижарама и код преводиоца.

Добривој В. Бакић,
вишар Мин. Унутрашњих Дела

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Раду Дејића, и његове синове **Османа, Бошка и Ђуру**, сватачке цигане трећи начелник среза лужничког, ради одговарања због две опасне крађе. Раша је стар 60 година, средњег раста, седећих испупканих ушију, жвких бркова, обријан, жвкаљи у претежу; Осман је стар 28 година, средњег раста, њихових црних бркова, обријан; Бошко је стар 20 година, одвлен, сувоња, плавих очију, загорених лица и врло нирстен; Ђура је стар до 30 година, повисок, бркова и обрва црних, обријан; — сви су родом из Рашице у срезу нишкотом. Пропућено вала под страном спровести начелнику среза лужничког с позивом на Бр. 1444 од 1905. године.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јанићије — Јанош — Радосављевић, родом из Крушидева (среза моравског окр. пожаревачког). — Ноћу између 25. и 26. децембра 1904. год. чуо се пени лупа у кући нисе пок. Грује Гаровљевића, у Пороџину. Кад је опшг. потрола пришла кући, из ове напеднуту непадоше четири лица и кидоду у бегство, пошто су претходно оспазили пиколе да потрозу заплате. Ну, једни од потролиџа, који је био пурашивши од осталих, потрча за њима и сустиже једнога од њих, а остала тројица побегну.

Ухваћени је испрва одрицао да је друг одбегших, бранећи се, да је и он за непосвитних тучно, али над је увиђео, да се ое не сме, и пзречито поћу, изгши, признао је, да је са одбеглима ноће је и именовао у пустоју кући ном, које покушао да копа рупу пред једног зида јер му је, вели, неки његов пријатељ био оставио, да ту има законитог новца, пошто се поћу „види намеп." и у томе их стрпка прпмети и они се кидоду у бегство.

Као свога саучесника у новчику онога бљега именовао је и онога Јанићија, чију слику изнесено.

Од тога времена на све до 26. пр. м-ца Јанићије се није пиђано у своју окопину, нити се знало где је.

26. децембра пр. год. изненада се појавио у Пороџину, и сутра дан пријавио се општин. власти, стављајући јој на знање, да ће се ту бавити неко време.

Суд општински одмах је известио и полицијску власт о долазку Јанићијевом, која је опет брзо толико радознала, те је наредила, да јој се Јанићије упути — на кнјење.

Кад му је саопштена та наредба и предат акт да с њима предстаке власти, питао је председника, хоће ли га тако одмах одвести? Овај га је уверавао да од тога ни помена нема, и да га власт позива по опшој дужности.

И тако Јанићије умирен предстао је 5. т. м-ца полиц. власти у Жабарима.

На саслушању Јанићије је пиђано, да је исто пр. год. био у ер. власелом и да се заклињао пајвишим. Уистпи, где је пред дана божића — 23. пр. м-ца — ручао и код кога, пиђано је да не зна. Уистпи, да ког је села дошао у Пороџин, и да ли би могао одвести неделинца у то село, као и у ма које друго у срезу јагодинском, у коме је родно, пиђано је да не зна и не може. На свако питање, у опште, одговара са: „не знам, не познајем, нисам".

Ова његова стереотипна одговора, његово држање пријавом саслушавања и по ако кривпоџук (брисне крло лепо жетуре; носи танке бакенбарде; капиште на оналпнпе превлаке као сељани ваљевскога округа) — чине утисак једног прекреденог угурсуза.

Пријавом претреса над њим, у постави гуња пађен је један жетур вопгаке свеће. Уистпи откуда му то, као и шапто ће му, одговорио је, „ак га је добио на једној даби у једпоме селу у срезу јагодинском, али где је то било и код кога — не зна."

Кад му је предочавано да оканпи одговори само пајвишу кумпу о пему, одговорио је: „Нисе пикакво ријако дело нисам учпнио. Немам шта више одговарати." Међутим, о двема околностима које дао тачан — потпупт одговор. Уистпи над се последње пут пресекупо и да ли му је оспљало на памет да спорпје времена, пијавио је: да се пресекупо (рубље) на недељу дана пред Божић, а да му је оспљало на раније времена. Пропућено се вопи, у „једпоме селу среза јагодинског," т. ј. једна страна му је опрала кошуљу и гаће, и за то време дала му је преобући њенога човека. Која је то жена — не зна. Овај његов псказ потврен је пекпм његове сестре и зета, који тврде, да је се Јанош пресекупо под њих четвртога дана по Божићу. Тако исто и жепка, да је ону годину пије имао полнога спопаја пи с једпом женеспом, потврен је прегледом лекарским, којим је утврђено да Јанош има панкреозпу окоједпицу.

Како Јанош нема сталпо место пребивања нити занимања, каквпи је од стране власти среза моравског, због свега.

Као малолетник Јанош је био осуђен на 8 година због разбојништва. Поспе осуде одслужпо је рок у ст. кварту у пеншаљи. Био је под истрагом пре 2 године због разбојништва, али је пресудом селобођен као невин.

Јанићије је пошпсон, врлпат, брковпа водљивих, затворене смеђих; очиџу уваних, шарастих; обрва смеђих; чела обичног; брџа ос; има танке бакенбарде; носе смеђе; пиколпа девог ушета завраћена у напред; на десној пазпу руке има јак сокиљак; на средп браде има рупицу. Од одела носи: на главп пловпку простц шубару, преџут и гуњ има од шајка, изо и панталоне — чакшире, сне боје затворено кестењасте. Чакшире су на струк и на колеспма појешане и закрпљене. На ногама има сопске са кајпшевпна, испод којих увпја ране.

Ако је когод ово лице ма где пиђео у пр. годпни ваши се, да то достаци начелнику среза моравског (окр. пожаревачког). **Н. В.**

ПОТЕРЕ

Петар Милутиновић — Јовић, тежак из Салаша, 3. т. м. пред ноће извршио је двоструко убиство, па је побегао. Петар је стар 24 године, средњег раста, плав, плавих брковa, по чему има дугачку белегу са ране, коју је прпкрпвао и белих је брковa. На чело обично лако навлачи шубару, а ка му се ое види белега; у оделу је обичном сељачком. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за убпном нарпвпле трагају и о резултату пзвесте начелника среза крајинског с позивом на Бр. 174.

Краће одела. *Илије Ошапић*, трговац из Лекуће, достпжно је кварту пачелпка Управе града Београда, да му је 6. тек. м-ца на гарадеробе Народпога Позоришта украдени овпсни кашут, прекрпвен боје, са сомотским јаком. На постави кашута пришивен је прпвп монограм „Е. О.", у џепу је било 8 кдучева, нумерисапих са 1—8, једна свпљена морална и рукавице.

Борђе Миладиновић, гравер, достпжно је кварту палилулскога Управе града Београда, да му је поћу између 12. и 13. тек. м-ца неповпто лице украдо пар новога сапо одела, прве боје, са белим пешпаља. У оделу је била Борђева лепирна исправа, прпзнавала осигурапељу друштва „Србија", разна писма и 9 дпнара у сребру и пикду. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крађпвпнама и покрађом живо трагају и у случају пронађења пзвесте Управу града Београда с позивом на Бр. 1375 и 1444.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 5. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 29. ЈАНУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и писара: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у окиту 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по кроадају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за управника треће класе вароши Београда, Бранимира Ј. Рајића, инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела;

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела, Обрада Б. Благојевића, начелника исте класе округа београдског, и

за начелника четврте класе округа београдског, Драгиња Павловића, управника исте класе вароши Београда, — све по потреби службе, но старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Живко Сарамандић полициски писар друге класе управе вароши Београда, и

Милорад Петровић полициски писар друге класе начелства округа браничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. јануара 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

ради преузимања штете у гостионици на унесеним стварима.

(НАСТАВАК) (3)

III

1. У § 580 грађанског законика прописано је, да су гостионичари дужни ствари од путника њима предане и поверене као аманет чувати, и за сваки небрежењем учињени квар или штету одговарати и накнаду учинити. Овим је законским прописом утврђено, да гостионичар, исто онако као и уговорни чувар (§ 575), има да одговара у погледу ствари за сваку штету, која би се десила његовом кривицом — дакле кад би гостионичар намамерно или небрежењем (крајњим — culpa lata или обичним — culpa levis) проузроковао штету на путничким стварима. По нашем законику, дакле, гостионичар одговара онако исто, како одговарају лица у случају неиспуњења уговора: за штету, коју би уговорач претрпео, што друга страна није испунила уговор, здонамерно или из небрежења — крајњег или обичног. Тако исто одговарају и лица за штету, коју би другоме, не стојећи према њима ни у каквом уговорном односу, нанела — § 801. грађанског законика. По овоме се види, да су гостионичари по нашем грађанском законику у повољнијем положају но по француском и немачком, који прописују да гостионичар одговара за сваку штету, која би се путнику на стварима десила, без обзира на кривицу гостионичареву. Док по нашем законику гостионичар не одговара за штету, која би од случаја наступила*), дотле он по француском и немачком грађанском законику одговара и за такву штету, и само кад би исти услед више силе [vis major, force majeur] наступила, онда би његова одговорност била искључена[10]. Да би гостионичар био одговорани за наступелу штету, потребно је по нашем и аустријском грађанском законику (§ 970), да је штета наступила услед кривице гостионичареве, дакле или с тога што је он намамерно путника лишио ствари или их оштетио или с тога што је [с] у чувању ствари био крајње небрежљив (на пр. остављао хотелска врата отворена дању и ноћу без надзора, те су се допони могли унутра и ствари украсти или је пусто у гостионицу на пренођиште дође, које му је као лопов познато и т. сл.), или пак је био у опште немарап у чувању путничких ствари. Ако би се пак штета путнику десила на стварима, а гостионичару се не би могао пребацити ниједан од поступака под а. б. и в. побројаних, онда он за штету путнику не би одговарао. Он дакле не одговара, ако је штета проузрокована природним догађајима — громом, поплавом и т. д. или услед крађе у хотелу, која се није могла ни повећаном пажњом гостионичареном на путничке ствари отклонити, или ако су исте такког састава, да саме по себи подлеже кварү. По немачком грађанском законику гостионичар би био одговорап путнику за украђене му ствари, баш и кад догађа онога, у чијем се дому или имању десило. Али ако је по случај проузроковао својом кривицом; ако је преступио закон, који тежи за спречи случајева сличних; или ако без нужде у туђе послове мешао, онда он одговара за сву штету, која без тога не би наступила».

[10] В. Code civil art. 1954. Они (хотелијери) нису одговорни за крађу учињену оружаном силом или другом јачом силом. Исто тако грађанске законик § 701. ов. 1. Гостионичар, који преузимању пријема странце по преноћиште, обвезан је госту, примљеном у гостионицу, накнадити штету, коју би овај претрпио губитком или оштећењем унешених ствари. Обавезе за накнаду не наступа, ако је штета проузрокована од стране самога госта, кога пратиоца његовог или од стране лица, које би гост код себе примио, или ако је штета настала услед својства самих ствари или јачом силом.

* У § 888. грађанског законика има се да „за случај више није дужан одговарати. Али ако је до краја, што се случај догодио, или није набављано више, није ја за отклањање случајне оштећења, прешао ..... то тада и за случај, који се иначе догодио не би, одговарати мора.“ Ова друга тачка § 808 и § 875. не кажу нигде друго но само, да ће ако у § 881. прописано „од накнаде учињене штете само се ни онда ослободити може, ако докаже да штета није његовом кривицом, но се случајно догодила.“ У овоме дакле случају се случајно наступану штету ограничавају. А ако има кривице власника лица, што се штета догодила, онда ово за то одговара. Та се ни његова кривица може састојати и у томе, што се услед његових поступака лако догађај, који је штету изазвао, као је онда овај догађај у упрошћај — а ако дакле — исти се наступелом штетом, и баш за то онај, који је узрок догађају (случају) и на њега наступелој штети, одговара за то. У осталом за рад боље разумевања, навлашно прошао § 1311. аустријског грађанског законика, по коме је ваш § 808. израђен. «Пуки случај

би се доказало, да је гостионичар најмању пажњу на њих обраћао; он би био одговоран и онда, кад би ствари пропале услед пожара, који би се у гостионици појавио и без кривице гостионичареве или његове послуге (на пр. услед електричног постројења и т. сл.), док у свима овим и сличним случајевима по нашем и аустријском грађанском законику гостионичар не би одговарао, јер у свима овим случајевима нема кривице његове — ни зле намере ни небрежења[11])

2. На сваки начин да у њеким гостионицама путник ретко има прилике, да са самим гостионичарем преговара о правцу на пренођиште или на вратње или дуже становање у гостионици. То путник чини са портиром, собарицом, келнерима — у опште са послугом гостионичареном. Ми смо мало час видели, да гостионичар одговара путнику за штету, коју би овај кривицом гостионичареном на својим стварима претрпео. Али та одговорност гостионичарева простире се тиме, да он одговара и за ону штету, која би кривицом његове послуге путнике постигла. Све ово, дакле, што је казано за гостионичара, важи и онда, кад би путник неко друго преговоре и уговор о прибору на пренођиште са гостионичареном послугом закључио. Изузетно од правила, изреченог у § 810. тачка 1. грађанског законика, да за туђа дела нико није дужан одговарати, прописује се у § 812. грађанског законика, да гостионичари одговарају и за ону штету, коју би својом кривицом „њихови људи“ путницима нанели. Под „њиховим људима“ ваља разумети како сталну послугу гостионичареву, тако и лица, одређена од овога да, ма и привремено, пре извесне послове у гостионици (праље, надничаре, мајсторе, који би по налогу гостионичара у гостионици радили), а такође и укућане гостионичареве, ако они врше какву службу у гостионици. Од одговорности за кривицу оних лица, услед које је за путника штета наступила, не може се гостионичар ослободити ни тиме, што би доказао, да су та лица увек била часна, уредна и у служби исправна. Ради овог строгог прописа лежи у томе, што гостионичари треба много већу пажњу, но што се обично ради, да обраћају на избор свога персонала, коме се путници, по свим околностима, морају поверавати.[12])

Исто дакле онако, као што гостионичар одговара путнику за штету, коју би овај услед гостионичареве зле намере или небрежења претрпео, исто ће тако гостионичар одговарати, ако је та штета изван намером или небрежењем гостионичареових људи проузрокована. Тако је на пр. гостионичар одговоран, ако би путнику ствари биле украдене или оштећене, било од других путника у хотелу било од трећих лица, а персоналу се хотелском може приписати, да је био небрежљив у чувању ствари — на пр. оставља собе путничке без надзора, пушта у хотел сумњива лица, дазле гостионичар одговара ако персонал на пр. оставља прозоре на путниковој соби отворене, те ветар или киша оштете његове ствари, или собарица буде небрежљива при пажељу дамље те се ствари путникове упале и т. сл. Ако наступи оштећење путникових ствари услед догађаја, за чије наступање нема кривице — ни зле намере ни небрежења — ни до гостионичара ни до његових људи, онда је такво оштећење наступило услед случаја или више силе, и за њ гостионичар не одговара. Случај иногда нога згоди, вели нам народ. То се исто вели и у § 808. тачци 1. грађанског законика: „За случај није нико дужан одговарати.“ Путник има тада сам да сноси штету, која га је снашла.

3. Путнику је дакле слободно тражити од гостионичара накнаду претрпљене штете у стварима. Ради остварења свога потраживања путник има да докаже да су ствари предате гостионичару или његовим људима у непоређеном стању. Међу тим сматра се да су ствари гостионичару предане и поверене не само онда, кад би биле у гостионицу унете, већ и онда кад би их гостионичар или његова послуга као гостионице примили. На пр. кад на станици предамо стварн гостионичареном портиру, или останимо у његов омнибус[12a]). Од тога момента неће гостионичар је за ствари одговорап.

(наставиће се)

Др. Драг. Аранђеловић.

[11]) И у њиховој и у аустријском грађанском законику ваља признати старије теорије правотворца права да нема одговорности у приватном праву за штетне посљедице пасивног догађаја, већ само кривице њих лица, што је тај догађај наступио. Међутим теорија новијих правних схвата, да ова случајева, у којима особај правичности, као најрођенијег подлога свему законодавству, императивно налаже, да се у оном року полицијска спобрања и рада за заштиту пред опасношћу захтева, да ово буде дужан плаћати ону штету, проузроковану својим наступањем, без обзира на то шоше ли му се тај поступак приписати у кривицу или не. У доказе на пр. прописе § 839. пемачког грађанског законика, по коме је онај дужан бољено лице или ако ово песпо 7 година дужно надокнадити штету, своји наступањем проузроковану, ако уз прописност захтева с обзиром на материјалне прилике и друге околности онтећеност и проузроковача штете, а ако се штета не би могла избећи на друга лица, која воља њезпор над тим душевно болесним лицем или дететом. У доказе и најновији законик о штети, који би поме признавши аутомобилисту, јер, пом извесне околностима, и ове одговара за штету, њима проузрокпуту, без обзира на њихову кривицу. Ту најпа доказе и пројекат § 701. немачког грађанског законика о одговорности гостионичареној према путницима, без обзира на његову кривицу. Зер уместо који Ортманп у напоменом делу стр. 538 „да гостионичар, и без обзира на његову кривицу, има да одговара за све специјалне опасности своје предузећа.“

[12]) Zeller, Comm. II. стр. 745.

[12a]) Немачки грађански законик § 701. одпа. 2. прописује: „Ако унесене ствари су оне ствари, које је гост преко гостионичар или његових људи које су одређени за пријем ствари или који се, према околностима, као одређени могу сматрати, или који би гост према на место, показано му од стране оног лица, или, ако такног уопште пи бпло, на место одређено за остављање ствари.“ На основу овог законског пароређења немачки пишу сматрају, да су ствари предате и онда, кад би их путник предао на пр. келнеру, станици портиру са каквом личном хотела, у који се намерава одселити, а у ствари се палазе за је тај „хотелски портир“ наравно, који се налазио за портиру. Како је путник имао разлога према околностима сматрати тога човека за правог портира дотичног хотела, то се онда сматра да је он гостионичару личност хотела предао ствари, за које онај одговара. Штета дакле онога хотелијер, који је требао да тога наравно уклони са стапице.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

друга секција

Питања о извршењу казне

Председник:
г. Engelberg (Баден);

Потпредседници:
г.г. Engelen, Granier, Hürbin, H. Schaner, Saguessi, Mileigan, Boetticher, Baldvin, Boroutinoff, G. Vidal, von Mayer, A. Schober, Cretin, Chauvin;

Секретар:
г. François de Finkey;

Секретари помоћници:
г.г. Dr Ernest Friedmann и Dr Erwin Doroghi.

Прво питање:

Помоћу којих би се средстава могла најбоље постићи моралпа класификација осуђеника, и какве се практичне последице могу извући из таке класификације?

У раније време, кад се још није знало за прави циљ казне, казна лишењем слободе примењивала се подједнако на разне категорије осуђеника. Овакавим шаблонским применьивањем казне лишењем слободе за све преме издвајала исте не само да се омогуће постизање правог циља казне — поправљање, него се с друге стране и рђаво утиче на саме осуђенике. Свака казна, а нарочито казна лишењем слободе, може добро утицати на осуђенике само тако, ако се њено применьивање буде подешавало према категоријама осуђеника. С тога данас као представници науке, тако и управе казнених завода, врло много пажњу на то, да се у казненим заводима што правилније изводи класификација осуђеника. У неким државама је ово питање о класификацији уређено законски, а у другима је опет ово остављено управама казнених завода, да га оне по свом нахођењу решавају. С тога у разним земљама и постоји велика разлика, несигурност и самовоља, кад је реч о начину, на који се са осуђеницима поступа у казненим заводима.

Ово је питање било више пута предмет претресања на међународним конгресима, а нарочито на конгресу у Паризу 1895. Ово, одиста, има врло велику практичну вредност. Практичари су сложни у томе, да је потребно класификирати осуђенике, чим дођу у завод, према узрасту и нарочито према њиховом ранијем животу. После једног извршеног одвајања приступа се новом издвајању у току издржавања казне. Ово је данас у многоме изведено у модерним казненим заводима, који се подижу с обзиром на разне категорије злочинаца.

Конгрес је имао 13 извештаја и то од г.г. *Cuche, Lebocq, Veillet, Curti, Laguesse, J. P. Vincentini, A. Kovács, Béla Alzél, Léon Barthes, Gustav Beck, D. — O. Engelhen, Z. — R, Brockway и Ottolenghi.* Професор *Béla de Balas* [Б. Пешта] резимирао је све ове извештаје и предложио је секцији ове за-

кључио, који су после кратке дебате, једногласно примљени:

1. *Морално подвајање осуђеника у класе потребно је.*

2. *Треба најпре издвојити у засебну класу лица, који су набеђени као тежи били над су довели у казнени завод, било у току издржавања затвора.*

3. *Треба створити нарочиту класу за младе злочинце, који не изгледају да су већ покварени. Неизходна је за овај циљ, да све власти, које су имале посла са осуђеним, пруже потребне податке о њему. Али у сваком случају треба гледати да се њихов карактер осуђеног посматраном за време трајања изречене казне.*

4. *За остале осуђене треба образовати три категорије: а) једну класу за оне који се примерно владају; б) једну класу за оне који се добро владају; в) једну класу за оне, чије је владање сумњиво.*

И ако поступање треба да буде такво, да се увек постиче понашање сваког осуђеног, ипак се употребљена средства између различитих према класи, Строжије ће се поступати с најгорима, међутим ће се настојавати нарочито односити на младе и боље осуђене, да би их, по изласком из казну на слобода, могао где год наместити у службу.

После кратке дебате седница целога конгреса усвојила је исгога дана ове закључке секције.

Друго питање:

Могу ли се обвезници или оштећени, који су рани е били осуђивани на који од казна лишења слободе, притворити на рад?

Ако се обвезници или оштећени не могу принудити на рад, онда да ли се може учинити, да урачунавање њног истражног притвора зависи од тога, да ли је притворени драговољно пристао на рад?

Врло је потребно, како у интересу притвореника, тако и у интересу заводске дисциплине, да се не допусти деиствовање, већ да сваки што год ради. Међутим законодавства се у многоме разилазе у овом питању; јер законодавства многих земаља донела су одредбе, по којима се не допушта да се притворенци у истражним затворима могу принудити на рад, па чак ни онда, ако су они раније били осуђивани на који од казна лишења слободе. Ово је питање од велике практичне вредности, јер се опазило, да нерад штетно утиче на притворенике, а често пута је и узрок за нарушавање дисциплине. С тога се овим питањем хтело да зна, да ли се приступавање на рад има узети као апсолутно правило, или се има применити само у неким случајевима, н. пр. кад је притворени и раније био осуђиван и т. д.

Конгрес је имао девет извештаја о овоме питању[1] и то од г. г. *Haussonville, Canonico, Curti, E. Bertrand, Veillie, J.—P. Vincentini, Cornez, Genoral* и *Michel Borowiltzoff*,

Њихо, тако рекш, на од референата ни од учесника у секцији, није био мишљења, да треба допустити, да се притвореници принуђавају на рад, и сви су били сложни у томе, да то не треба допустити чак ни у случају, кад је притворени раније био осуђен и надржао коју казну лишења слободе. По мишљењу *Haussonville*-а ово би било немогуће, јер се са притворенима, који је већ био осуђиван, не може тако поступити као са осуђеним.

Докле су сви сложни били у одговору на прво питање, дотле се отворила жива дискусија око питања: да ли оном, који је драговољно пристао на рад, треба урачунати притвор приликом изрицања казне? Мишљења су била подељена, али секција већином гласова усвоји, да драговољно примљање рада у притворима треба да буде окољност, коју суди а има да оцењује приликом изрицања казне, и да по његовом нахођењу зеске и притвор урачунати у казну.

У седници целога конгреса усвојена је одлука секције односно првог питања без дискусије, међутим друга одлука је изазвала живу дебату. *Shoussés* (Грчка) и *Brusa* (Италија) нападали су другу одлуку секције, тврдећи да она не само стоји у контрадикцији с прном одлуком, него да она омогућава и судијску самовољу. Сем тога лепо је примећено *Mollor*, да одлуку секције не треба примити и с тога, што би обвезници, примајући драговољно рад, да би се користно урачунавао притвор, пређутно признао своју кривицу, и да је с тога немогуће изводити такав закључак. С тога је конгрес с великом већином одбацио одлуку секције и усвојио, да урачунавање притвора не може зависити од драговољног примања рада.

Прима тоне закључци конгреса гласе:

Обвезници и оштећени не могу се принудити на рад, чак ни у случају када су раније издржали коју казну лишења слободе.

Урачунавање притвора у трајање казне не може зависити од драговољног примања рада за време притвора.

(Наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

Према овоме други и трећи став чл. 15. и 16. полицијске уредбе, онако како је измењен законодавним путем 23. јули 1877. године (Збор. 31. стр. 45.[2]), остаје и даље у важности, т. ј. општинске и полицијске власти ће оне своје пресуде, које долазе у категорију поменутога другога и трећег става, чл. 15. и 16. полицијске уредбе, а не долазе у наузбе тачке н. чл. 18.[3] закона о истражним судијама, извршивати одмах, остављајући законо право жалбе осуђенозе, као и до сад — с том разликом, што ће сада жалбе и на те пресуде ићи исљедном судији, односно судији дотичног пространешнога суда, и што ће полицијске и општинске власти, према 9. члану Устава, своје пресуде оне врсте слати на расматрање исљедном судији и онда, кад у законом року не буде жалбе.[4])

У овакиим случајевима полицијске и општинске власти шаље своје пресуде исљедном судији по дужности, чим протекне рок законе жалбе (чл. 29. закона о истражним судијама).

Уз оне препоручујем још, да окружни начелници наређе, да се води кратак списак осиажених и поништених полицијских пресуда са обележењем квалификације дела. Тај списак начелство — управа — слаше ми сваког месеца.

На послетку обраћам пажњу начелству — управи — и на ову околности.

Општинске и полицијске власти у случајевима тач. н. члана 18. закона о истражним судијама, које подлеже извиђању и суђењу исљедног судије, јављаће се и поступати као опгужене власти, изузимајући дела на § 358.[4]) за која је у самом том параграфу прописано ко и кад има тужбу да подиже, и како у том случају има административна власт да поступи[4].

Последња стан исписаног расписа, замењен је расписом од 19. маја исте год. Шбр. 8739. који гласи:

„Као год што полицијске власти и даље врше истражни посао у делима кривичног поступка, до увођења у живот истражних судија — исто тако ово важи и за истуле побројане у т. а. чл. 18. закона о истражним судијама (бр. 94. „Српских Новина"), за које ће полицијске, односно општинске власти, све дотле надзежне бити, докле их у томе судије истражне замењене не буду.„

И ако закон о истражним судијама није свесним поништио Полицијску Уредбу, ипак је у знатној мери пређутно изменио, допуњио или поништио њене одредбе, које су говориле о властима надзежним за извиђање истуших дела (§§ 2 и 3), о надлежности ових власти (§§ 4. 5, 6, и 7), о жалбама против одлука у истуним делима (први и други став §§ 15 и 16, као и §§ 17 и 18).

Кад се има у виду, да су многе одредбе ове уредбе биле још раније укинуте, а нарочито ступањем у живот Казненог Законика, онда се не треба ни мало чудити, што се после обнародовања Закона о истражним судијама појавила сумња о предности целе ове уредбе и што се министар унутрашних дела у своме распису од 7. маја 1890. год. Шбр. 7342. ограничио само да констатује њену важност у опште, али не и у појединостима. Несумњиво је, при том, да су ⅔ њених одредаба у овом времену биле без предности.

И Закон о уређењу окружја и срезова, који је налаз у брзо по закону о истражним судијама, (1. јуна 1890. год.), није останио на миру Полицијску Уредбу.

[1]) Реч је о случаја по приватној тужби, до закључној дужности и под лишења из других места. Друге и треће могле су се одмах извршити, без обзира на жалбу осуђеног, и прве тек онда над их одобри истражни судија (ирс закона о истражним судијама нема противзаконска власт).

[2]) Дела за која су извиђања и пресуђења били надлежна истражне судије.

[3]) Ако закон о истражним судијама.

[4]) Начелном одлуком опште седнице Касационог Суда од 28. маја 1890. год. № 2022. објављено је: да се ова пресуде не зову, без жалбе, одмах за расматрање истражној власти или исљедном судији.

[4]) Упреда страних полозења.

По чл. 110. овог закона, начелства окружна изгубила су судско-полицијску власт у корист општинских власти, а овим је пређутно укинут и последњи став § 3. Полицијске Уредбе.

* * *

Изложено стање Полицијске Уредбе остало је неизмењено све до државног удара од 9. маја 1894. год.

Највишим наредбама од 9. и 15. маја исте год., а после суспендовања Устава, укинути су Закон о уређењу опш. и срезова, и сви они чланови Закона о истражним судијама, који су се односили на исуште. Самим овим пређутно су враћене у живот и све оне одредбе Полицијске Уредбе, које су биле укинуте Уставом од 1888. год. и овим данма законима.

Законом о општинама од 5. јуна 1903. год., надлежност општинских судова за извиђање и пресуђење истуших дела из III части Казненог Законика, сведена је само на оне исуше, за које је закон досно казну до 10 дана затвора.

Ну, од свију до сада побројаних измена и допуна Полицијске Уредбе, најважније и најсваременије су, нема спора, оне од 17. јануара 1904. год. Овим нипошто не ћедимо, да су оне измене и допуне без замерака. Напротив, изјављујемо отвор, да су оне с формалне стране у многоме погрешне и непотпуне. При свем овом њихова вредност неоспорна је, и стара Полицијска Уредба јавља се као подмлађена са овим изменама и допунама. Оно, дан, што је у њима најважније, то су потпуно сваренене одредбе о *жељбама суду* и *иследном сведоцима*, које искључују сваку, иоле озбиљнију злоупотребу.

За жалење је само, што се оне одредбе, према тумачењу Касационог Суда, не односе на оне исуше који се у недостатку специјалних поступака извиђају по Полицијској Уредби, већ само на оне из III части Казненог Законика.[*])

Замена последњег одељка §. 49. Полицијске Уредбе, била је, међутим, излишна, јер је пео овај §. као што ћемо доцније видети, био већ раније пређутно укинут.

Тако исто и допуна § 4 а о надлежности општинских судова, који се налазе у местима где има окружне или среске власти, услед своје неодређености може пре штетити но користити.

Законом о изменама и допунама у закону о општинама од 3. децембра 1905. год. (чл. 94. б), надлежност општинских судова за извиђање и пресуђење исуша, повона је проширена на сва исуша дела из III части Казненог Законика.

И најзад:

Законом о уређењу округа и срезова од 19. марта 1905. год. (чл. 22), дато је право окружним начелницима да, изузетно од § 13. Полицијске Уредбе, могу лично, без два члана начелства, извиђати и пресуђивати исуше из III части Казненог Законика у свима случајима кад путују по округу службеним послом.

Било је неопходно потребно, да наложимо све оне мане кроз које је Полицијска Уредба до данас прошла, да би што боље могли разумети специјално претресање и објашњење појединих њених одредаба.

§ 1.

„Полицијски преступак је свако оно дело за које полицијски законик казну одређује.

Овај казнителни закон за полицијске преступнике издаје се под данашњим заједно са овом уредбом."

Примедба: „Друга тачка § 1 не вреди, јер сад постоји казнителни законик од 19. марта 1860., а не овај, о коме оза тачка говори. — По казнителном законику полицијски казнимо дело зове се исуш, а не преступак, као што је овде означено, и сад је казнимо само оно, што овај законик означује за казнимо, а не шта је по полицијском законику било казнимо."

Целом овом §. и не казнимо једном другом одељку (као што се у примедби нели) имало је места само дотле, док је био у важности Казнителни Закон за полицијске преступке, који је одређивао казну за *полицијске преступке*.

Данашњим Казненим Закоником уништен је, као што смо видели, овај закон за полицијске преступке, а с њим пређутно и овај §, који у своме првом делу садржи дефиницију *полицијског преступка*.

Пошто данас нема полицијских преступака, већ само *исуша*, који су дефинисани самим Казненим Законом, то је и овај §. *без вредности*, што се, у остадом, види и из саме непотпуне и неодређене примедбе, којој је он пропраћен.

(наставиће се)

Д. Ђ. Азимић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Са овим регистарским листовима распоређују се по истом правилу и два друга формулара за ове случајеве:

Кад се од власти тражи неко лице које још није добило регистарски лист, исцуни се о том тражењу један за то одређени формулар, који се између осих регистарских листова оставити и то на место, где би имао бити постављен регистарски лист дотичног лица; и

Ако се неки од оних регистарских листова изгуби на једа и пошаље на ком полицијском одељењу на употребу, остави се на његово место један други исцуљени формулар у виду реверса на кога се види по коме је он актом тражен и коме је послат.

Сем послова ово исписивања и уређивања ових листова, у одељењу се врше и други послови.

Оно издаје публици писмене извештаје о адресама појединих људи. За свако такво тражење адресе плаћа молилац по 25 ђенига. Овим плаћањем хтело се, да се стане на пут злоупотребама многих лица, која су прешле без потребе, из задовољства, тражила адресе појединих грађана.

Кад неко заиђе да свима за чију адресу, добије на попуњење мали формулар, у коју забележи све познате му податке о дотичном лицу.

По тим подацима чиновник тражи регистарски лист тога лица и по успеху тражења саопштава резултат молиоцу. Тражење траје кратко време, у обичним приликама не добија се извештај пре једног часа, јер се тражење у трунама врши и раздаје публици.

Ово давање обавештења о адресама дају они бесплатно сним властима и полицијским органима над год им је потребно. Колика је та служба разграната видеће се у неколико на статистичких података, које ћу мало доцније изнети.

Одељење је дале надлежно да издаје званична уверења о времену стањовања појединих лица што је наручито потребно при женидби; за тим о томе, да ли је неко у извесном времену био у Берлину или не, да ли има деце или не и т. д.

Таква уверења, потписује обично шеф одељења, а у случају да се од њих нпа учинити употреба на страни, потписује их управник полиције.

Контролисање грађана, да ли правилно и на време испуњавају дужност пријављивања, не врши се у Берлину по неким нарочито одређеним мерама. За ово контролисање у праву реду упућене су стараешине квартова са њиховим органима. Они ову контролу врше најчешће канцеларијски, а *повремено* — опште контроле по кварговима скоро никад. Сваіда се контролише, да ли су у лица, која су у кварт дошла рани моиле или жиље пријављена или не. Тако исто и кад се неко лице одјављује, контролише се, да ли се оно пре тога било пријавило. Седеље на страна у сваи контролише се на особити начин — помоћу малог регистарног листа. Чим је неко пословао објавше листе у кварт, напише се на малом регистарном листу нови стан, у који дотична имсли да се усели. Ако тај нови стан није у истоме кварту — шаље се у централно одељење и мали регистарни лист са објавном листом. Тај нови стан не исписује се у нелини регистарна лист са објавном листом, већ се испод досадањег новуче једна коса црта, ако знам, да се дотично лице не налази више у томе стану. После тога пошаље се мали регистарни лист кварту у који дотично лице има, да се досели. У кварту се води рачуна о року за пријављивање. Чим рок прође, а он не донеси пријавно листе, кварт пошаље овог органа, да се извести, да ли се лице доселило и зашто се није пријавило. За таква задовољења у пријављивању кварт доставља дотична лица. Тек кад то лице пошаље нове пријаво и кад се оне пошљу у централно одељење униште се у великн регистарни лист нов стан.

Догоди се случај, да које лице неверно напише стан у који треба да се досели. Када се то утврди кварт врати одељењу мали регистарни лист са таквим извештајем записаним на задењеном парчету хартије. На одељења прања се лист преме кварту ради тачног констатовања нове адресе, ако већ у то време, са друге које

*) Одлука Касационог Суда у овој ствари донета је свега за једно само вођање.

стране није дошла његова нова пријавна листа.

Ако је у том међувремену потребно знати адресу таквог лица или на захтев приватног лица или које власти, пошто нема записнике стана у великом регистарском листу, одељење тражи извештај од кварта по нарочито зато спремљеним формуларима.

Кварт у коме је лице последњи пут становало, дужан је, да се о адреси његовој извести или на својих књига, или лично преко својих органа. Да ли је потреба адресе хитна или не, види се по боји формулара. Хитна питања шаљу се на црвеној хартији.

Контрола над уредним пријављивањем и одјављивањем лица, која су се стране дошла, видели смо, да се врше „одјавним листама“ — по ради потпунијег вршења те контроле — полиција употребљава и међусобну нарочиту преписонденцију. Ова централа добија веома много питања и извештаја од других одељења за пријаву становништва о лицима која су се тамо доселила или која су се одјавила за Берлин.

Таква су случајеви различни, од којих ћемо неке поменути. Деси се случај да се неко одјавио у Берлину за друго неко место, но он није тамо отишао већ на своме трске место. У том случају била би дужност те полиције, да одмах достави берлинској полицији, како се то лице доселило код њих а не како стоји у његовој одјавној листи. Према таквом извештају одељење поправља велики регистарни лист, а кварт — који лист и квартовну књигу. Они извештаји шаљу се на формуларима нагиа на дописне карто, које се тако и шаљу — поштом некуверисане.

Таквим истим путем пита се и за податке о неког личности, за кога се држи да их није верно саопштио полицији.

Отуда ли се из Берлина лице, које је познато као анархиста; које је било раније много кажњавано; или женска, која је била под санитетским надзором и т. д. полиција извештава одмах поверљиво надлежну полицију нарочитим формуларом.

У Берлину питања и извештаје такве врсте врши поглавито, нарочито одељење у централи (V-то одељење), а питање о исправности одјавних листа и попис подобно врше органи квартова. У осталим мањим полицијама сви се ти послови врше по квартовима, где се примају листе.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 61, 62 и 63. закона о пословном реду у Државном Савету, које се односи на питање о обнављању административног спора.

По решењу смедеревског првостепеног суда од 10. октобра 1903. године Бр. 20900., којим је стављена забрана на непокретност дужника Н... Т..., из В....., а за обезбеђу дуга П. Р., као старацу маје пок. М. Р., бив. из П..... власт среза јасеничког пописала је извесну покретност и стоку дужникову и предала на чување одређеном старацу.

Приликом пописа, С. Т.., син дужника Н. Т., изјавио је, да је сва стока на имању дужника Н., па и пописана, његова својина но куповини и по прилобљењу, за доказ чега је поднео сточне пасоше (у 13. комада), па је молио, да се пописа одбаци, или, у противном, да се поступи по § 466. грађанског судског поступка.

Пуномоћник поверитеље П. Р. није признао право својине појављеном госпоцару С. Т. за то, што су пасоши издати пре годину дана, те су постали неважећи. Среска власт, нашавши, да је, према томе, појављени господар. С. Т., слабији у праву, решењем Бр. 17414/903. год., упутила га је на спор, да право својине докаже.

То решење среске власти одобрило је и начелство округа смедеревског и Министар унутрашњих дела решењем ПБр. 30.992.

Ну, по жалби С. Т., Државни Савет, примедбама својим од 12. марта 1904. год. Бр. 1909. поништио је то решење Министарство из оних разлога: над жалитељ поднесеним уредним сточним пасошима (у 13 комада), који се раније јавним исправама, доказује својину стоке, на коју је стављена за дуг његова оца, и над је та стока нађена у његовој државини, на његовом имању, што му не споре ни старац поверилачке масе, онда је полицијска власт требала по измени и допуни § 466. грађанског судског поступка од 1898. године, да упути на парницу поверилачку масу, те да она докаже, да поднесени сточни пасоши не важе према жалитељу као доказ о својини услед протекост рока. У расправу овог питања полицијска власт као ненадлежна није могла узаити и побијати доказну важност сточним пасошима протеклим роком, протимно § 4. и 8. закона о заштити сточних зарлза, кад се онде жалитељ не појављује као продавац, већ као сопственик узабраће сточне пасоше, доказујући сточним пасошима основ своје савесне државине, према прописима § 200, 201 и 203 грађанског закона“.

Министар унутрашњих дела, усвајајући саветске примедбе, поништио је решење начелства, а оно решење начелника среза јасеничког Бр. 17404., и препоручило му, да по саветским примедбама поступи.

Усвајајући примедбе саветске, среска власт је поновна расмотрила овај предмет, и нашла: да је пописана стока, према изјави појављеног господара — жалиоца С. Т., његова својина но куповини и прилобљењу, ну да му пуномоћник поверилачке масе није признао право својине ни по пасошима ни по државини, пошто он жалитељ нема у селу В. никаквог свог имања, нити је пак од дужника Н. узео какво имање под закуп, о чему је, за доказ, поднео уверење суда општине в... од 21. октобра 1903. године Бр. 1318. С тога среска власт, узимајући, да је Државни Савет примедбама својим Бр. 1909 признао државину појављеном сопственику — жалитељу С., донела је решење Бр. 3250., којим наређује, да се сва пописата стока одузме од старацца и преда појављеном сопственику, а поверилачка маса упути на парницу за доказивање својине.

Ово решење одобрило је начелство округа, но Министар унутрашњих дела, по жалби П. Р., као старацца поверилачке масе, поништио је решење начелства, а но томе и решење среске власти, из оних разлога: „Из саветских примедаба Бр. 1909. види се, да се пописана стока има сматрати као нађена у државини ново-појављеног господара — жалитеља С. Т., јер му то нису оспорили старацци поверилачке масе, и да се он има сматрати за савесног држаоца на основу сточних пасоша, пошто се онде не јавља као продавац, већ као сопственик пописане стоке, доказујући сточним пасошима основ своје савесне државине, према прописима § 200., 201. и 203. грађанског закона. На како је поверилачка маса и накнадно оспорила жалитељу С. државину пописане стоке, а из уверења суда општине в.... од 21. октобра 1904. год. № 1318, види се, да С. нема у В..... никаквог свог непокретног имања, што значи, да је пописана стока нађена на имању дужниковом — а то сведочи и извршени попис — онда остаје само онај други разлог, но основу сточних пасоша, као доказа о савесној државини С. Т., на основу кога је поверилачку масу требало упутити на парницу само у погледу оне стоке, која је споменута у сточним пасошима, а за осталу стоку, од које појављени господар С. нема сточне пасоше да упути њега на парницу, за доказивање својине.“

Среска власт, према оним примедбама, поновна је расмотрила овај предмет, и нашла:

1.) да се поверилачка маса има упутити на спор за доказ права о својини оне стоке, која је пописата, а на коју по пасошима полаже право жалитељ С. Т.;

2.) да се појављени господар — жалитељ С. Т. — има упутити на спор за ону стоку, која је пописата, а није означена у пасошима, поднетим од стране њеове.

С тога је, на основу § 466. грађанског судског поступка, решењем од 4. маја 1905. године Бр. 10086. упутила старацца поверилачке масе, П. Р., из П...., да путем спора докаже, да је пописата стока, која је по сточним пасошима предата жалитељу С. својина њеног дужника Н., а појављеног господара — жалитеља С. Т., да путем спора докаже право својине за ону пописату стоку, која није означена у сточним пасошима.

Ово решење одобрило је и начелство округа и Министар унутрашњих дела својим решењем од 27. јуља 1905. године ПБр. 18712.

Државни Савет, по изјављеној жалби од стране С. Т., одлуком својом од 10. јануара 1906. год. Бр. 106. поништио је решење Министрово из оних разлога:

„По жалби жалитеља С. Т., противу решења Министра унутрашњих дела од

19. новембра 1903. год. ШПр. 30992., који је одобрено решење начелства округа смедеревског од 1. новембра 1903. год. Бр. 9909., а овим решење начелника среза јасеничког Бр. 17404., по коме је жалитељ, на основу § 466. грађанског судског поступка, упућен на парницу за доказе, да је сва стока која је пописана као својина И. Т. из И...., његови (жалитеља) својина. — Државни Савет одлуком својом од 12. марта 1904. год. Бр. 1909 поништио је ожалбено решење Министрово, из разлога изложених у тој саветској одлуци.

По овој одлуци Државни Савет, као обавезној за Министра према тач. 6. чл. 144. Устава, Министар је поступио, и из разлога у њој изложених претписом својим од 19. априла 1904. год. ШПр. 11225, поништио решење начелства округа смедеревског од 19. новембра 1903. године Бр. 30992., а начелство окружно, поступајући по примедбама Министровим, решење начелника среза јасеничког № 17404.

Ну, по жалби И. Р., старешца масе пок. М. Р., против решења начелника среза јасеничког № 3250/905. год., донесеног у смислу напред наведене саветске одлуке, које је одобрило и начелство округа смедеревског решењем № 2770/905. год. Министар унутрашњих дела претписом својим од 13. априла 1905. год. ШПр. 9250. поништио је решење начелства из разлога: „што је повериочка маса *накнадно оспорила* С. Т. државину пописате стоке; а да се из уверења суда општине в.... од 21. октобра 1904. год. Бр. 1318. које се налази у акту Бр. 18104. види, да С. Т. нема у селу В.... никаквог свога непокретног имања, што значи, да је пописата стока нађена на имању дужниковом, што сведочи и сам изршни попис, и да онда остаје само овај други разлог — сточни пасоши, као доказ о савесној државини С-ној, на основу кога је повериочка масу требало упутити на парницу само у погледу оне стоке, која је споменута у сточним пасошима; а за осталу стоку, од које појављени господар С. Т., нема сточне пасоше, да унути њега на парницу за доказивање својине....

Поступак овај неправилан је и противан закону, јер накнадно оспоравање С. Т. државине пописате стоке од стране И. Р., старешца масе пок. М. Р., после поменуте коначне одлуке Државног Савета, и појављање на уверење суда општине в...., да С. Т. нема никаквог свог непокретног имања у селу В...., нису могли бити од утицаја на извршење одлуке саветске, и послужити Министру као разлог за њено преиначење; јер ови нови докази могли су послужити само као основа тражењу обновљења административног спора у смислу чл. 62. закона о пословном реду у Државном Савету, *али они нису могли бити ипак меродавни зато, што је интересована страна, која обновљење тражи, била у немогућности да их наведе, и у правна класт, код које се обновљење тражи, нађе, да то у истини стоји.*

Са оценом ових накнадних доказа није овако поступљено, нити је питање о обновљењу овог административног спора претходно цењено у смислу чл. 60. и 63. закона о пословном реду у Државном Савету.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре неколико дана један чиновник Београдске Полиције путовао је брзим возом из Београда у Ниш једним службеним послом. Ишао је у шпицу.

У Марковцу увалише у трећу клису три лица, која чиновник одмах познаде као: **Милана Радаковића**, званог **„Личанина“, Јоцу Сакошанина** и **Николу Марковића — Гребенарковића**, званог **„Алексинчанина“**, познате коцкаре.

Полицајци их је, забављен у једном углу на клупи, посматрао са полуотворених очима, чинећи се као да спава.

Полазећи у ноћ је био његов изглед, а и будећи у коју је био увијен, приличили су на прави изглед оне „трговане“, те и седоше поједи њега, пријатељски га са свију страна.

Јоца и „Личанин“ чинили су се најпаре индиферентни према свом сапутнику у бунди, претварући се тихим гласом као што о предстојећем пријатном раду с Аустро-Угарском и полицајцу у коју не трговци знасти, само га је „Алексинчанин“ чешће пута погледао са нестрпљењем погледом. Он је пре њиховог преноћишта био ухваћен у Београду и у „Главњачи“ Управној изведен неколико пута, те се, очевидно, приседање полицајског лика.

После кратког времена у њиховој сне живљу престрељ чиновник осети лако и једва осетно братање једне руке испод бунде оно несвесних појова. То беше „Личанинова“ рука, којом је покушао да изврши операцију.

Јоца, обучен у ново сувласно одело, са златном пажњом свињарског трговца, обиже заједно и осматрајући публику говорише као за себе:

— Море, све једно, — рећи ће разговарајући Личанин.

— Нађете, трговци, на доброг сте шуштерију кажнали — шишу полицајци, ухватили „Личанина“ за руку.

— „Еај?“ — кажу „Алексинчанин“ својим другоразима шкиларским језиком да бежи и да је то полицајац, па скочи са клупе.

То исто учињене и она дјојница, а и чиновнике.

Јока је покушао да својом арсеновићу снисе ситуацију, на са затуреним рукама на леђима и напрстењем лијеви ушесе се чиновнику у лице, чисто гурајући га, протестујући:

— Ко сте ви? Шта хоћете? С нашим правом вас уништерујете, кад ни жирно идемо своји трговачким путем?

— На што и ја сам трговац, познајете ме ни добро, те хоћу да с вама пречистим неке старе трговачке рачуне. Са тога ове позивам да седите с миром.

— Узмите се ви на ум ја шта радите и кога нападате, јер ће вас скупо стити — викаше даље Сакошаки.

Не знајући у чему је стварт успоставање се и остали путници, а неки од њих почеше те-

ноће протестовати против „узнемиравања мирних грађана.“

— Море, људи, шта нам је, зар не видите да су ово коњаци, ено свај ми од хоће да дигне жесу — опрете се чиновник путницима. Место да ни новогодите да ух ухватимо ли их браните у нашем нарушеној слободе и узнемиравају мирних грађана, а ја сам их останде да коме од вас одадмиру ден — онда би сте пуцали и викали где је полиција.

— А — а — звуче се међу путницима једноушан отпорат ганс и настаде једно опште пљување по чиновника.

— Ко коњаци, зар је, ми — викаше Јока даље, покушавајући да опет придобије саучешће путника ни бар да добије времена док кеа стане да побегну.

— Куш, бре! — дошикну му једна сапутница, ухвативши га за руку. Тадов су трговци и неки дугли једном кесу с новцима. Дроги ти, господине, тог, и ја ћу овога.

— А ја одох за каквара — рече „Алексићанин“, који се још из почетка напао у бизнини врата, и стрмеку ним баспиваче са ноги, који се успорењем крегаљем приближавао ланоској стапици.

— Аиђ, одиста, јесте ли ви полицајац? — окрете се Сакошаки чиновнику врло мекпи, новерљивим гласом и са разумевање и благим цртама на лицу, покушавајући сад на друга начин да одоброволи чиновника.

Но ни то му није помогло, јер је ни ланоској стакиња предит заједно са „Личанином“ једном полицајском органу, који их је спровео у Крагујевац, а отуд после у Управу града Београда, где се и сада налазе, задржавајући дсобљени ни затвор због свега.

Јока је још из раног детињства познат београдској полицији, као год и његов илађе брат Сава, који је ире извесног времена осуђен у Сремској Митровици на 4 год. затвора због крађе. Обојица су поцели рђавим путем због ронодичних неприлика и родитељских расира. Отац им је и сада добар и предах београдских мајстор, али им је мајка била рђава, која је једног дана и њих и мужа напустила и отишла у свет. Тако је сада отац ишао у радионицу, а деца на улицу, остављена сама себи без надзора. Жива по природи, убрзо су се напали са рђавим друштвом и уларили у криминал. Беспоги, гологлавци, раздрадених груда, у поцепаном напуту и панталонама од сегелтуха — прави

сликa оних типова, описаних у књигама г. Тасе Милетићевића: „Деца робијаши,“ „Кобни бројеви“ и т. д. — почели су крпити своје крађе и дошкати у затворе Управе града Београда, где су се само још више усавршавали.

— На тај начин настала је једна стална борба између полиције и њих. У тој борби они су но неки успеси и да неизвесни уживају плодове свога труда, али су више пута испаштали.

Јока је само судски три пута у Београду осуђиван: 1893. год. на четири месеца затвора, 1895. на годину дана, а 1900. год. на 10 година робије за једну овакву крађу, коју је тада као војник извршио.

Тада су и Јока и Сава увидели да им је опстанак у Београду немогућ, те су га напустили и отишли: Јока у унутрашњост Србије по напшарима и железницама, а Сава преко Саве и Дунава, опет за својим стварим послом.

„Личанин“ је родом из Дине, одакле му и надимак. Отац га је још као детета отуд довео и као је њиво одрастао, док га у трговину. Кад му је отац умро и он је остао без надзора, те је напустио службу и почео се сватати, а од свитње до крађе нема ни једног корак. У Београду је више пута полицијски кажњаван, а 1901. год. и судски, те је и он по том побегао у унутрашњост, лутарајући од места до места и дизући где му шта исклане из рупом.

Јока је се на своме веспиту бранио да овога пута није ништа рађи дизајна неса и томе подобно, а „Личанин“ је отворено изјавио, да није ништа „да свети полицу,“ нпо што Јока спромно предсгавља, већ да што заради.

Извесни Јошшу и „Алексићанинпому“ зотографију скривено пашиу своја полицијски и општински властоља, те да их њихови крегаоци обрате пажњу, а и путнички свет треба да их знаши и чува их се.

Никола Чворић је побегао, родом је из Алексинца. Његова је слика пашла, и у 28. броју „Новина Гласника“ од прошле године, а сада је изновимо ће би ли га пашти когде прошаћи и с њиме поступити по закону.

ПОТЕРЕ

Стапко Игњатов, бивши механичарски слуга, на дан 16. тек. м-ца у међуобпшој тучи нано је ножем Мапојла Обубњку, пенарешог слугу у Чачку, па је по нарређењу делу побегао. Стапко је родом из Лима у Бугарској, стар је око 30 година, плаве косе, средњег стаса, шестељених очиј, одрстан обрађена лица; у обичном је грађанском оделу, а на погама има опанке. Прекоручује се свима полицијским и општинским властима, да за злочинцем живо трагају, и о резултату известе начелство окружне чачанског с позивом на Бр. 459.

Гавра Перишић, земљак, који је био под истрагом и у притвору под начелника ср. моравичког због крађе, 18. тек. м-ца пралазом спровођа суду побегао је испред спроводника. Гавра је стар 46 година, омален, план, свеће косе и бркова, обрађа, клпав. У оделу је сеоланском, али јако необичном. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже у своји домицилима и проналажена спроведу начелнику среза моравичког с позивом на Бр. 721.

Фердинанд Шојер, бив. пошгански ассистентор у Дрсновлетиву, у Аустрији, проневерио је 89.500 круна државнога новца и З. т. м-ца нестуда побегао. Он је стар 35 год., средњег стаса, обично корпулентије; раздељене косе, плавих ноцрчастих брнова, са плавим цвикером

на носу, новито је нрактикант, без особених знакова; говори немачки и чешки. Није искључена могућност, да путује под лажним Крист Незарилл. Дотична поштанска управа расписала је потјалачку награду од 7000 круна, а онсим по дозволсеи да се проваје и проневерени новац лиде дест од сто од њаденог износа. Аустро-Угарско посланство у Београду, актом спод 20. тек. м-ца Бр. 1334, умолило је Ў-

праву града Београда да распише тражење за дезертантом и у том циљу износи се и његови фотографије, препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за фердинандом учине најживљу потеру и у случају проналаска новцем да извести Управу града Београда с позивом на Бр. 2823.

Крађа одела. Непознати крадљивац покушао је ноћу 19. и 20. тек. о-ја упутио се у собу Павла Красића, контролора поште у Београду, и узевши 1 јесенји капут са мокетарином из поставе „П. К.“, 1 капут, 1 прслук, 1 пар шешир и две пешкире. Нека власти у случају проналаска крадљивца и поправе одмах о томе известе кварт кварчарски Управе града Београда с позивом на Бр. 759.

Крађа стоке. Ноћу између 19. и 20. тек. о-ја непознати крадљивци украли су 2 брава свиња Пајиу Бабићу, из Пересинца. Свиње су једне жуто-беле, приплодне, а једна је црвена беле длаке, енглеске расе. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и поправом трагају и у случају проналаска известе начелника среза јавашког с позивом на Бр. 522.

Живојин Јовановић, из Цветовца, напустио је кућу своју и своме селу, па је покушао побегао. Он је стар 45 година, високог је раста, сувоњав, смеђ, набријан; у одећу је обично сељачкој, но нема чакшира, већ је у гаћама и опањци. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима трагају и о резултату известе начелни, среза посавско-тамнавског с позивом на Бр. 960.

ТРАЖЕ СЕ

Нину Валшћани, служавку, родом из Аустро-Угарске, тражи начелник среза алексиначког, да би јој као њом напрвио преседу Апелационог Суда, којом је осуђена због уништаја квалификованог детета. Нина је стара 26 година, омањеног раста, у општ. сиећа. Нека је све полицијске и општинске власти потраже у свима домаћинама и пронађену спроводу начелнику среза алексиначког, испоручивши се на Бр. 12809 од 1905. год.

Маринка Сандуловића, шегачица — возарица, из Лукова, тражи начелник среза боговинског ради напрвења казне по пресуди Апелационог Суда због дела горосече. Ова је отпутовао из свога села и бани се обично по предузима где има шумарана, по којих сече дрва ради прављења корита, претеса, кашика и т. д. У случају проналаска зала га спровести начелнику среза боговинског с позивом на Бр. 18423. од 1905. год.

Филипа Вебера, родом из Штрасбурга (Алзас), по народности Француза, старог 36 год., који се 1900 год. вратио преко Солуна у Београд, тражи овдашњи француски конзулат. Ко о овом лицу буде му што знао, моли се да то саопшти најближој полицијској власти, или непосредно овом уредништву. АВр. 123.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Симон Јовановић, из Подгорца, решењем среза ваљевачког стављен је под привичну надзору и у притвор због краће стоке. Пре месец и по дана код њега је нађен један ноћ, за који је на саслушању изјавио, да га је изручио на златном ашыару у прошлој години од неког Ђорђа Петровића, из Каменовца, среза мачванског. Овом приликом Симон је поднео и сточни пасош под серијом CLXXVI. Бр. 8834.

Општина
Срез
Округ

Ђорђе Петровић
из Каменовца

Председник општине,

Стоки у пасошу назначени продата је

Бр. 129 из Подгорца
дана 10 месеца Августа 1905 год.
у Каменовцу

Председник општине,

за уредник преписом. На пасошу и преносу потписан је, као што се види, „Јован Младеновић,“ као председник општине каменовске, а поред њиног стављен је и печат општински, којим је пошиљтена марка на преносу. На самом пасошу, марка је уништена печатом начелника среза моравског.

По изнетоју начелника среза мачванског, у општини каменовској никад нису постојали ни „Ђорђе Петровић,“ произвођ нема нити ни председник „Јован Младеновић,“ нити је општина каменовска коме издала пасош под означеним бројем и серијом. Општан нити изнетај добивен је и од начелника среза моравског. Дознака штампарија јасна је, да је пасош, о коме је реч, са целом списком послала начелнику среза колубарског под 24. јуном 1907. год.

Као што се из изложеног јасно види, пасош нађен код окривљеног Симона лажан је, а исто тако и у преносу фалсификована је потпис председника општине каменовске.

Да би се ухапсио Симон Јовановић, из Подгорца, и спровео начелнику среза ваљевачког, потребно је да се што пре достави ова потерница.

Да би се ухапсио Ђорђе Петровић, из Каменовца, и спровео начелнику среза мачванског, потребно је да се што пре достави ова потерница.

Да би се ухапсили Јован Младеновић, председник општине каменовске, и Живојин Јовановић, из Цветовца, и спровели начелнику среза колубар

БРОЈ 6. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. ФЕБРУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Владислав Томић, физикус округа топличког, и

Д-р Михаило Савчић, лекар среза грузанског, по молбама својим, а на основу тач. 2-ге §. 69. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја, с пензијом, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Др. Драгољубу С. Шраги, лекару среза ваљевског, и

Др. Сотиру Андрејевићу, лекару среза добричког, уваже оставке, које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је

да се указ од 1 марта 1896 год., по коме је д-р. Гавила Сиочић, лекар среза колубарског прећашњег округа подунавског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, у интересу службе из ове отпуштен, према решењу Државног Савета од 16. децембра 1905 год., бр. 8922, донетом на основу чл. 144. тач. 12. Устава, сматра за неважећи, пошто је д-р. Сиочић 1. марта 1896 год. био испунио услове § 71. закона о чиновницима грађанског реда и до дана смрти имао сва права активног чиновника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

I.

Тајна полиција постала је онда када и држава. Ње је било од вајкада. Ње је било и пре и после Христа.

Зар није наш Спаситељ пао у руке онданшњим властима тек пошто га је Пилатов агенат, Јуда Искариотски, проказао и за то наградио са тридесет сребрника добио?

У време римских царева тајна полиција била је јако на гласу. И злоупотребљавана озго, чинила је по народу ужасна дела.

По историји се прича, да је Тиберије завео нарочиту легију агената. Они су имали задатак: да се, под разним изговорима, уздаче људима у куће и у породице, те да ту њушкају, њипкају вести, тајне замишљарне сазнају, на све то властима достављају.

Васпитан и одгојован у самим дворским интригама, лажима и подвалама, окружен само ласкавцима и подлацима — Тиберије је, као и многи доцнији владари, мрзећи свој народ, презао од сваћега и подозревао на сваког....

Под таквим владарима и у таквим приликама агенти су били — сила. Кога год су само хтели, пакљали су и уништавали. Познат је историјски случај, да су Цезарови агенти доставили Либора, човека мирна, поштена и нарапторна. Обеделили су га да говори и ради против цара. И ма да оклеветани није био ни најмање крив, ма да противу њега није било доказа, морао је пропасти, вели историја, јер се нико није смео примити да га брани.

Осмелив се онако, агенти су сасвим јавно, отворено, водили трговину са својим правим послом. Све богатије људе, од којих се само могло карити, сумњичили су. И они, да би спасли своје главе и имање, плаћали су клеветницима грдне суме новаца.

Два чувена а опасна агента из ових времена, Марцел и Криспус, пакљајући и глобећи онако људе, зарадили су на — милијуне.

Тацит наводи: да се у то доба брат с братом, друг с другом није смео састати, а да не буде осумњичен и оклеветан као противник — Цезару.

За време Калигуде његови агенти видеше једнога дана невиног младића лепо одевена, несела, задовољна, али — поносна. И опадоше га....

Калигула просто ни за шта, за ћеф, нареди: да се младић убије... И истога дана позове оца убијеног младића на — *ручак*.

Несрећни отац дошао је, али не смедијаше ни сенку туге на лицу показати; јео је, керетао је, и, шта више, изашао је Цезару и ирло ласкаву здравицу: да га силни богови одрже дуго и срећно на престолу.....

— Како то?... питају се зачуђено данас они, који ту историју читају....

— Несрећни отац изађе је још једнога сина — одговара римски историчар....

Онтуживаше поштених и невиних људи беше је као нека болест у онданшњем друштву, вели Сенека, и тајни агенти нашкодили су више Риму, него сви они његови ратови са непријатељима римским..

II.

Са преласком из старога у средњи век, онданшњи народи нали су били на нове муке...

Јавила се, као што знамо, ова ужасна и опасна — *Инквизиција*.

Под маском: да се пера спасава, агенти инквизиције чињаху су чуда од преложишта на срам човечанству.. Најбољи људи, научници и вештаци, оклеветани да су противу вере говорили и радили — кучени су и јавно спаљивани. Син је бацан у кавре, да светочи противу свога оца; жена је шибана јавно, да силом потвари

своја мужа, а мајка је кћеријама мучена да ода свога невиног сина.... Ко се није знао или могао одмах откупити — гурао је био у мрачне тамнице, где је свакојаким мукама, гвожђем и ватром, мучен и убијан....

С благословом светога оца Папе — агенти су његови онако радили свуда подједнако по целој Европи, имајући још унапред — опроштај гријеха....

3.

Инквизиционална тајна полиција уступила је доцније место талијанској школи — *Machiavelli*.

Препроден државник, коме се у остало не одриче велики патриотизам и одушевљење за уједињење онда распарчане Италије — Махијавело је истакао дукантство као прву државну врлину.

У своме познатоме делу „Владалац", које је посветио кнезу Лоренцу Медичији, Махијавело препоручује владаоцу ове особине: да је добар и лукав, да је повјерљив и неискрен, да према приликама своју дату реч одржи или погази; управо, да чини све што год хоће, само нека одлучна и подигне своју државу.

Са оваквим мислима он је увео тајну полицију са задатком: да преко својих агената сазнаје жеље народа, његове покрете и мишљења, па то све да доставља владаоцу.

Можда Махијавело са овом својом установом није онда рђаво мислио, али, као обично што бива, и она је злоупотребљена.

Као и раније, тако је и сада тајна полиција чинила само зла.

И, као што знамо, листови историје на онога доба пуни су описа страдања невиних људи.

И тада, као и пре, преко својих тајних агената, владари су измишљавале завере, моле слободније људе ансиле су, мучиле, протеривале, па и крвљу убијале. Колико је њих само бачено ноћу у море и у канале млетачке....

4.

Медичијеви су после пренели тајну полицију и у Француску.

Тамо је је завео Хенрих IV, а после утврдио Луј XIV. Овај последњи увео је тајне агенте у државне службенике, као парочиту врсту чиновника, којима је било поставио за шефа — Даржасона, члана онданшње полиције....

Даржасон, за кога се вели да је био вешт човек, упорно мало по мало у своју службу и саму — *поштy*.

Тада је први пут пошта ушла у службу полиције.

— С поште су дизала писма, па онда отварана и читана. Где се ма што сумњиво приметило, одмах је трагано за људима. Чињена су неделења и непитивања, агенти су јоп по што шта додавали, те су такво многа људи настрадали.....

Достављање, подметање и клеветање увучено је после и у Двор... Краљеве метресе имале су свака своје агенте, уходиле и клеветајући једна другу... Дворјани су један на другог мотрили... И сумњичење било је опште по Двору... На depenses inconnues (непознате издатке) трошило се 44 милијуна ливара, а највећи део ове суме прогутала је полиција... Још обилнија на еврјопа extraordinaires (напредно шпијунство) трошено је 1,400.000 ливара.

Већ у ово доба и жене су добиле и играле важне улоге у државној политици. Да би добио Енглеску за своје планове, Луј XIV послао је у Лондон своју метресу, Лујзу Керајолову, са парочитом тајном улогом: да се постара тамо добити се енглеском краљу Карлу II и задобити његову љубав.

Снабдевена неисцрпном касом, дошла у енглеску престоницу — Лујза је тамо најмила једну од најлепших палата. Своје салоне богато је украсила. Примајући и одлазећи у отмењија друштва, она је тако добила прилику, да се приближи и самоме краљу. Као је била лепа и духовита већ после неколико састанака она му се веома допадне. Он западне са свим у њене мреже и под њену власт... Био је, веле, задубљен до ушију. Начини је Керпетиним од Портсмута и мало по мало на је уведе и у све државне послове.

Док се овако претварала пред лицем краљевим да га воли, Лујза је потајно слала рапорте Лују XIV, у Париз, извештавала га о свима послованима енглеске управе, а опет из Париза примила упутства шта и како да ради и упућивање на Карла II у корист француске политике....

Тој Лујовој метреси, Лујзи, има се, веле, приписати у заслужност: што онда Енглеска није пристала да помаже Холандску противу Француске. А и њена је заслуга, што је после склопљен санес између Енглеске и Француске....

5.

Под владом Луја XVI тајна полиција не само што разгранала своју радњу по целој Француској, него се пружи и ван граница њених.

Француски посланици на страни држали су агенте, који су се, под разним изговорима, вешто уплачили у дворове владалаца, код којих су њихови шефови били акредитовани; само су се са дворским чиновницима мешали, тајне саопштавали, па их своме посланику достављали. А, наравно, било је и дворског особља, које је за добре паре, и *само на дати мот*, служило и услуге француском посланику чинило.

У *онолашњој француске полиције* помиње се, да су, за боље сазнавање о људима и онданшњим приликама, били заведени и парочити знаци, који су бележени на писмима, пасошима итд...

Да изнесемо један интересантан пасош из онога доба.... Хуго Рајхарт, трговац из Берлина, полазно је за Париз. По онданшњем реду општао је у француско посланство, да му се пријави и пасош поднже.

У посланству стане му на пасошу визу, која је гласила овако:

Виђен за Париз № 860,. 108.

Трговац је примио свој пасош. На њему је била обична вила. Нумера и датум као и на другим пасошима. Ништа особито није се дало сазнати.

Када је Рајхарт стигао у Париз јавио се, како је био ред, тамошњим властима. И подпео је на увиђај свој пасош.

Париска полиција онда из саме оне визе на пасошу прочитала је, да је Берлинац лице, на које треба обратити особиту пажњу.

Откуда?

Отуда, што је на визи било шифре.

Оно *H* значило је познат човек. Знак = да је нежењен. Повлака испод тога да има обичај да се маскира. Две тачке — да је католик. Успрамна црта, да је склон преварама. Повлака испод целе визе — пазите добро на њ.... и т. д.

На овај начин париска полиција сазнавала је шта још треба о странцима, прагила их, и, када јој је требало, удаљила и у отворену акцију....

После тога, на неколико година, под Лујом XVIII, основан је нарочити одељак тајне полиције, у историји познат под именом — *црни кабинет* (Cabinet noir), на који се трошило годишње 300.000 ливара... За шефа томе кабинету буде постављен *Лесиар*, човек особите способности и енергије. Он је био развио особиту делатност. Његови органи хватали су депеше и писма министара и страних посланика. Садржину су верно копирали, па копију задржавали за се. Оригинале вешто опет заливали, па по адреси их предавали. Тај су посао радили тако вешто, да адресанти нису могли ни приметити, да су им писма отварана. Тако су радили и са кореспонденцијом свију политичких, сумњивих људи које обележених као непријатеља постојећег реда....

6.

Париска полиција, са своје вештине, изашла је била толико на глас, да је и сам Фридрих II нашао за нужно, да се на њу угледа.

Ради тога буде послат управник Берлина, Р. Филип, да тајну полицију на месту, у Паризу, проучи, и по њеном систему у пруској престоници немачку управу уведе....

Филип, по повратку своме, донесе из Париза поне инструкције, планове и нацрпан читав систем тајне полиције. Она буде онда уведена и у Берлину, и, како вели један немачки писац, Берлинци нод присмотру стављени....

Установа тајне полиције, вели тај Немац, допринела је да Берлинци, који и иначе полицијску власт нису гледали са поверењем, сада још више омрзну.

Своми овако, као они у Француској — тако су радили и они у Пруској.

Тајна полиција постане сила и у земаљи и пан њених граница. Француза су шпијунирали по Берлину, а Пруза по Бечу.

На двору Марије Терезије Фридрих је имао своју полицију. Њу су тамо подили млади, деца Пражи, које је, како вели један историк, нарочито бирао, и у Бечу као диндомате и своје повереннике шиљао...

Ово је пријску касу, истина, контало грдних новаца, али је и Фридрих са успехом имао разлога бити потпуно задовољан...

— ....У Бечу владаху тада, писаше један министар, суботе. И какав млад, дез дечко, који је био мајстор да се донађе дворским госпођама, више је могао сазнати и докучити него цео дипломатски кор..... Ја сам са задовољством читао неколико извештаја са тих страна, и они су били потпуно истрпна.....

7.

Док се овако радило ван граница — јавни живот у земљи, у Немачкој, проводило је жалосне дане. И говор и штампа били су скучени у најуже границе... Све је било стављено под надзор. Тајна полиција, сада свесним демерализана, допирала је свуда... Све је било утушано...

— Наше Величанство! јављало се обично у рапортима — пријски грађани свесним су мирни... Живљу ротиху и њу своје ниже... Но мало се пеки пуглају на пуганаваз, али политику не воде, него слушају шта им се заповеда... Ред је и мир потпуно очигледан.....

Али резултати оваких стега и система набили су пајре у Француској...

Револуција од 1792. год. поцепала је све театере тајне полиције и изнела на видик многе гнусобе апсолутизма и терорзама.

Сваг марсељезе одјекују је и по другим странама Европе, и изазвао свуда слободније погледе на многе и многе установе државне.

(наставиће се)

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

због претрпљене штете у гостионици на умесним стварима.

(НАСТАВАК) (5)

Доказивање пак те околности, да су ствари предате, може бити свима доказним средствима (§ 186 грађ. суд. пост.); правницима гостионичара или његових људи о пријему путничких ствари, специјална, која су ведели да су ствари предате гостионичару или његовим људима, на поклетву главном заклетвом, коју би путник гостионичару понудио или коју би овај путнику повратио. Што се тиче доказивања величине штете, коју је путник претрпео, она се у прво реду има доказати вештачким прегледом по правилима грађанског судског поступка (§§ 247—260), као већ иначе није очигледна. Међу тим ако се величина штете не може на тај начин одредити, нити се стране о њој хоће да споразумеју, онда суд може досудити путнику заклетву (§ 292 грађ. суд. пост. и 576 грађ. зак.), којом ће определити величину штету, а коју суд по разложној примедби тужилога гостионичара може умерити (§ 293 грађ. суд. пост.). При захтевању накнаде штете путник може, ако успе доказати да му је штета причињена из зле намере или крајњег небрежења гостионичареног или његових људи, тражити да му се, поред фактичка претрпљене штете, накнади и добитак који му је пропао за то, што су му ствари нестале или оштећене (§ 819. грађанског законика.[12]) Али и у случају кад се не уради изгубљени добитак — на пр. што га није ни било — већ само фактички претрпљена штета, путник може, ако докаже, да је она причињена у злој намери или из злочини начина (на пр. кад би доказао да су му ствар гостионичар или његови људи украли; захтевати да му се предмет ствари наквади не по обичној него по повређној цени — в. § § 293. одељ. 2 грађ. суд. пост. и 194. и 205. грађанског законика[13]).

Докаже ли путник, да је ствари у неповређеном стању предао гостионичару или његовим људима, као и величину претрпљене штете, онда се гостионичар може ослободити одговорности за накнаду штете само тако, ако докаже, да штета није наступила ни његовом ни његових људи кривицом — ни из зле намере нити услед небрежења — § 801. грађанског законика. Гостионичар дакле ослободиће се одговорности ако на пр. докаже, да је штета на стварима наступила услед поступака самога путника или путникових слугу или лица, која би он код себе примао[14]; или услед особина самих ствари или услед пуког случаја.[15])

4. Услед опасности, у коју може гостионичар доћи од непоштених путника, немачки и француски законодавац сматрали су за потребно, да одговорност гостионичара у погледу путникоког готовог новца, хартија од вредности и драгоцености ограничи на суму од 1000 марака односно франака. Тако § 702. немачког грађанског законика гласи: „На § 701. одговара гостионичар за новац, хартије од вредности и драгоцености само до суме од 1000 марака, осим ако је ове предмете примио на чување са знањем да су то ствари од вредности, или би чување њихово одбио или кад би штета била проузрокована кривицом његових или његових људи.“[17]) А чл. 1953 франц. законика

[12]) Штета, коју неко лице услед повређења другога лица трпи, може бити двојака: а) позитивна (квантична) штета, бивши имовина, односно штета — в. чл. 925 прилог. аустријског законика, а то је квантична претрпљена штета или умањење имања за износ одређен као такав; и б) негативна штета (изгубљена добитак, изгуб добитка) — његови сведоци. Ова се друга штета састоји у губљењу извесног очекиваног умношења имања, које би, по обичном току ствари, вероватно наступало, да противприродни догађај штетникоог није било. Пагаг ир. А. Бољшевића Систем II кн. стр. 178.

[13]) Грађанског законика § 194. Кад се вредност једне ствари одређује само са циљем, који је обичан, онда се увек обично узимају по вољи и приликом у рачунање, иако ни са и друге особите околности, сведочи к тродности лични у приликама уму, овај посебни циљ заведен.

[14]) Један случај, који се у животу често дешава, јесте да путник буде повређен на неке начине, који је у своју собу примио. Домаће ли гостионичар, као је путник њему иконку под себе поклонио, онда он путнику за штету не одговара.

[15]) в. горе у пр. 10 приведени § 701. немачког грађанског законика.

[17]) Sturm, op. cit. стр. 25 и сл. сасвим умесно критикује и ову одредбу законику, казавши да је она за њега гостионичара опасна. На место законитог веди: „Ова одговорност (хотелијерова за путникове ствари) ограничена је до 1000 франака за новац и предмети или хартије на доносиоца од ма које врсте, а које њему фактички депоноване у руке механицији или хотелијеру“. И одиста би се гостионичари налазили у тешком положају без ових законских одредаба с обзиром на начело, које важи у ова два законика: да гостионичар одговара и без своје кривице и да се само за штету услед више силе ослобођава одговорности. Замислимо себи само некога варалицу, који је у гостионицу са стварима одсео, како гостионичара тужи суду за то, што му је неколико хиљада франака готовог новца или хартија од вредности или како скупоцено прстење из кофера украдено, а које он у ствари није ни имао. Готов је такав човек и заклети се, да му је толико украдено и сведоке набавити, који ће потврдити, да је он толико код себе имао.

Наш законик не садржи изрично тако ограничење одговорности гостионичареве, али ја мислим да њему има места и по нашем грађанском законику.[18]) Истина по нашем законику гостионичар одговара за штету, коју би путник небрежењем гостионичара или његових људи претрпео, јер ја мислим да се то тиче путникових ствари потребних за путовање или оних, за које се не тражи особита пажња при чувању, а не за ствари, које треба најбрижљивије чувати, и које се тако лако дају изгубити и собом понети, као што су новац, хартије од вредности и драгоцености. Такве ствари уредан домаћин не држи у коферу, већ код себе или се поручите гостионичару на чување предаду, који ће их у касу оставити, а у коме случају он за њих по угонору о остави одговара. Не преда ли их путник гостионичару на поручите чување, онда се он, у случају да му те ствари нестану, неће моћи позивати на одговорност гостионичареву, већ сам има да сноси последице

[18]) Stubenrauch, op. cit. стр. 171., мисли, да је ово одговорност гостионичара без значаја, по аустријску, да ли су ствари предате гостионичару драгоценности или обичне ствари. На сваки начин, ја овај закон сматрам за своје мишљење за то, што у законику (§ 970) нема изричног ограничења гостионичареве одговорности у погледу драгоценых ствари, већ само прави о томе, да гостионичар одговара за предате му „ствари“, и и драгоценности су „ствари“. Иван ја мислим, да духу овога законитога прописа одговара тумачење, које заступам. Јер законодавац је познавао поступање на станци, које путник по своју потребу иде, па путничке ствари, и не и на драгоцености, готов новац, хартије од вредности, односно — који се прво ретко с осталим стварима носе и које се поручити чувају гостионичарима или сопственом повереницу. Сем тога тумачење које ја заступам више одговара интересима сабраћаја и правичности према гостионичарима, који би, ако би и за драгоцености знали нека правила за одговорност гостионичареву као и за обичне ствари, бали великом опасношћу од поступака непоштених, заклопчних и вимарних путника изложени.

своје непромишљености. У таком случају има места примени § 805. грађанског законика: „Ако би кривице и онога било, који је оштећен, онда ће сразмерна накада и на њега пасти.“ [19]

5. Штитећи на овај под 4. описани начин гостионичаре у погледу одговорности њихове за ствари од предности, законодавац су с друге стране сматрали за потребно, да гостионичару не дају могућности, да изиђра једностраним поступцима својим ону одговорност, коју му законски прописи у погледу осталих путничких ствари налажу. Ову би одговорност гостионичар најлакше могао учинити илузорном, кад би му се допустило, да објавом, привлачном на згодном месту у хотелу, или другим сличним начином, стави до знања путницима, да он скида са себе одговорност за путничке ствари. И поред таке објаве, коју би путник и прочитао, гостионичар се своје обавезе, да за ствари путничке одговара, не може ослободити. Сматрали ми да његова одговорност потиче из уговора о пријему путника на становања или непосредно из закона, таком једностраном изјавом он не може потрти дејства уговорне или законске обавезе. Тек кад би путник нарочито гостионичару или његовим људима изјавио, да на ту објаву пристаје, могао би се гостионичар ослободити одговорности. Немачки грађански законик то изричито и скончава: § 701. трећи одељ. вели: „Објава, којом гостионичар одбија од себе одговорност, нема дејства.“ У нашем и аустриј. грађ. зак. нема о томе изрична споменка, али, с обзиром на ratio legis у овом законском пропису о одговорности гостионичарској, не може се усвојити тумачење, да је гостионичару допуштено једностраном објавом скидати са себе одговорност за путничке ствари. [20]

(свршиће се)

Др. Драг. Аранђеловић.

[19] Ако би према путнику, који би тешко повредио, хартија од предности и драгоцености код себе или у свом возару дрвета, од страже гостионара или по одговору његовом од његових људи биле нестала врећа, разбојништво или друге ако, каникао по прилици, онда би на овакв начин гостионичар пора кривице одговорности био одговоран и за накнаду штете. Само што би у овом случају терет доказивања, да су му те ствари дате, хартије од предности, злагари) баш од стране гостионичара односно његових људи указано, пао на путника и он би њихову предност морао доказивати, а то је врло тешко, да не кажем готово немогуће извршити.

[20] За у тому поступно мишљење и Stubenrauch, op. cit., II св. стр. 131, Krasa, op. cit. стр. 205 II св. На против Schey, Die Obligationsverhältnisse des Gast. allgem. Privatrecht, Stuttgart, S. 413, мисли да у случају одјаве од стране гостионичара, који одбија одговорност за путничко возаро, нема места тој одговорности, ако је путник, ира ступању у гостионицу, свесно за садржину објаве. Јер по своме пољу у томе што је путник, пошто за садржај објаве, свесно у гостионицу, нема његов прибутак престаје на искључена одговорности гостионичарево. Ако би се ово тумачење усвојило, онда би гостионичар морао доказати, да је путник, одлазећи у гостионицу, знао за садржину објаве, јер иначе гостионичар одговорност за путничке ствари одбија. А ово је врло тешко доказати, јер баш и ако је објава привлачена на најпогоднијем месту у гостионици, ипак је врло вероватно, да је умрли путник, који једва чека да легне, није прочитао. Ову тешкоћу усмањава овакво тумачење које би се по руку новоотвореним гостионицама, нарочито у малим местима, где је број гостију мали и путева у избору истих ограничен, да се изричним оспштењем путнику, да гостионичар не прима одговорност за путничке ствари, овај стави у дужност: или да расиира сигурност ствари, да да одлазе у гостионицу, или да остане без прекоћења.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Треће питање:

По којим правилима, у којим случајевима и на којим основима би требало осуђеницима или њиховим породицама дати накнаду за несрећне случајеве, који се осуђеницима догоде за време њиховог рада у заводу?

Какве би нарочите одредбе у овом погледу требало донети за малолетне осуђенике, који се налазе у колонијама на поправљању каже или у отвореним или приватним заводима за поправку?

Као год у приватним радионицама, тако се исто и у казнене заводима за време рада могу догодити и догађају се несрећни случајеви.

Они се обично преузпокоју:

1. случајно или услед јаке више силе:

2. кривицом онога који рукује послом или његовог надзорника или кривицом једног или више осуђеника — не убрајајући ове и случајеве, који су проузроковани каквом забрањеном радњом, која би била привичног дела;

3. јакшом или тежом кривицом онога, коме се догодила несрећа;

4. комбинацијом више овде наведених узрока.

Они несрећни случајеви могу имати за последицу смрт или трајну или привремену, потпуну или делимичну неподобност за рад осуђеника, и могу с тога томе осуђенику или његовој породици нанети већу или мању штету.

Многе су државе ово питање уредиле законодавним путем, а неке административном праксом; с тога, поред главног питања: да ли треба осуђеницима дати накнаду за несрећне случајеве, истиче се нарочито питање: да ли те накнаде треба да буду заједничке и утврђене законски, или да се оне дају као милостиња, а на који начин треба све то уредити.

Конгрес је имао девет претходних изнештаја и то од г.г. *Chenuson, Curti, von Engelberg, Louis, Fuld, Guido Bortolotto, Leon Barthès, A. — D. — H. Fochema Andreae, H. Pascaud* и *Emile Zürcher*. Сви су они били сложни у томе, да сви разлози правичности и хуманости налажу, да се на постављено питање одговори позитивно, и да га треба у главноме решити онако, како га је решило Немачко Право. Тако исто су били сложни и у томе, да се закони, који говоре о несрећним случајевима за време рада у опште, не могу потпуно применити на рад у казнени заводима: да обвеза државе није у свему онаква иста, каква је обвеза предузимача према његовим радницима; да према томе треба израдити нарочита правила. Али докле су сви били сложни у томе, да треба дати накнаде осуђеницима, који су жртва несрећних случајева за време рада, дотле су се знатно разишли у мишљењима односно тога, како треба формулисати принцип те накнаде. Једни хоће да осуђеници имају право на накнаду, које је огарантовано законом, док други хоће, да они накнаду примају више као милост од државе. Секција је после подуже дебате усвојила ове закључке:

1. *У несрећним случајевима, који се догоде за време рада у казненим заводима, треба давати накнаде осуђеницима или члановима њихових породица, који имају права на потпору, под условом да неподобност за рад постоји после пуштања у слободу;*

2. *У земљама, у којима постоји право на накнаду и корист слободног рада, треба закон о несрећним случајевима за време рада у казненим заводима за регулисање — у нарочитим границама — права на накнаду осуђеника:*

3. *Право на накнаду је искључено, ако је осуђени проузроковао несрећни случај свесношћу, или услед кажњиве непажњивости правилима, или каквом својом тежом кривицом.*

Накнада има строго карактер помагања, и утврђивање се у границама максима и минима, који се одређују према тежини неподобности за рад.

4. *Сличних наређења, само у ширем и либералнијем смислу, треба донети односно накнада, које се имају давати младим осуђеницима, заточеним у колонијама или заводима за поправку.*

И у седници целога конгреса повела се доста жива дебата поводом тога, да ли треба питање о накнади регулисати законом или административним путем, и г.г. *Didion, Brusa* и *Granier* бранили су се противу тога, да осуђени има апсолутно право на накнаду у несрећном случају, који му се догоди за време рада. У оваквом случају држава је увек помагала и накнађивала штету осуђеницима: зашто сад од њих накнађивала стварати законску дужност? Зар није опасно, неке они, и за дисциплину и за поправку осуђеника уносити у закон такву обавезу и нарочито у закон унети и количину накнаде? Они веле, да је много боље све то, па и количину накнаде, одређивати правилником, према околностима и уређењу сваког завода. Међутим други као г.г. *Grimanelli, Engelberg, Holzknecht, Durand* и *Engelen* били су противног мишљења, тврдећи, да накнада треба да буде заведена законом, а не простим правилником. Слободан раденик не треба ни у колико више да буде заштићен од осуђеника, а законским уређењем неће се ометати дисциплина, што најбоље показује аустријски закон.

По свршеној дебати усвојена је одлука секције скоро једногласно.

Четврто питање:

види код првог питања треће секције.

Пето питање:

По којим принципима би се могло допустити, да осуђеници раде ванрадионичке послове у пољу, и на који начин би се

могли организовати такве послове као и други општи корисни радови на слободном ваздуху.

Трећи међународни конгрес за казнене заводе, који се одржао 1885 у Риму, бавио се овим питањем само узгредно, на захтев неколико својих чланова. Али је и ово једно тако важно питање, да га је требало изнети на расправљање као засебно на више разлога. Ако се узме у обзир, да се принцип индивидуализирања може извести само тако, ако се допусти, да се осуђеници, који су се раније занимали земљорадњом, виноградарством или којим другим послом у пољу, што је могуће више занимају сличним пословима; с обзиром даље и на то, да се туберкулоза, која у велико влада по казненим заводима, може сузбити само занимањем осуђеника на слободном ваздуху; и најзад ако се узме у обзир и то, да су многе земље почеле да воде рачуна о свему овоме и да допуштају осуђеницима и пољски рад, онда се јасно види, до је одиста ово питање достојно расправљања једног међународног конгреса.

Јасно је да из три разлога: физиолошког, моралног и економског не треба допустити, да осуђеници раде само у затвору; увек треба комбиновати рад у затвору са опште корисним радом ван завода, као што је нарочито пољске и одржавање комуникационих средстава. Пољски рад осуђеника показао се у азиским државама, нарочито у колонијама, као врло погодан и препоручује се за колонизирање у некултурним крајевима.

Важност овога питања види се и по томе, што је заинтересовало многе стручњаке и навазало читаву масу извештаја. Осамнаест извештаја је било и то од г. г. *Etienne Flandin, Jules Fekete de Nagyany, O. Kellerhals, A. Laguesse, Veillier, Jules Kirsly, Dr. Curti, Simëon E. Baldwin, J. P. Vincenzini, Albin Uhlyarth, Karl Hafner, Bernard Friedmann, B. Altramura, Robert H. Marr, Antoine Markocich, F. V. Hübin, Lotzkinski* и г-ђа грофица *Eugénie Kapnist.*

(настаниће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

§. 2.

„Како ови полицијски преступи не спадају у ред тежа преступака и злочинства, то ће полицијске преступнике, који су један или други од ње учинили, саме полицијске власти сходно правилима ове уредбе на одговор узимати и по слову полицијскога закона казнити".

Кад се већ није пошло разлога да се, одмах после доласе данашњег Казненог Законика, преради на основа Полицијска Уредба, и том приликом доведе с њим у сагласност и у формалном погледу, то се изрази: „*полицијски преступници*" и „*полицијски закон*" морају, не само у овом §-ву већ, и у целој Уредби, а у циљу што јаснијег и бољег разумевања, заменити са изразима: *полицијски истуци* или само *истуци* и *Казнени Законик*.

§ 5.

„Како окружне вароши и она Београда стоје са својим примарителним судовима непосредно под вишим полицијским властима, које у месту постоје, то ће у сваној окружној вароши тамошња окружна начелник, а у вароши Београду места управа и ону полицијску власт, *која срески начелници места београда* врша, над полицијским кривцима управљавати".

§. 6.

„Сходно кругу своје власти примарителни суд и од сад ће преступнике, које он због веће њине кривице не може казнити, шиљати и предавати на даљи с њима поступак надлежном среском начелнику; но примарителни суд окружне вароши предаваће такове веће преступнике претпостављеном му у месту окружном начелнику, а онај вароши Београда месгно) управи (§ 4).

Сваки пак срески начелник како из учињеног испита над полицијским преступником види, да овога кривица прелазила круг припадајуће му власти, спровешће такога преступника начелништву, где и од куд дејствује начелник полиције окружне".

§ 7.

„Окружно начелништво, као и Управа вароши Београда предаваће надлежном окружном суду на осуђење сваког преступника, који је кривицу учинио, која круг његове власти превазилази [§ 4, в.], или за коју полицијски казнителни законик казни не одређује, која дакле као тешко преступљење или као злочинство пред исти суд мора доћи."

Сви ови § §-ви говоре о надлежности општинских, среских и окружних полицијских власти за извиђање и пресуђење испутних дела.

Говорећи о законима о изменама и допунама Полицијске Уредбе од 17. јануара 1876. и од 24. јула 1877. год., видели смо, да је до оних закона постојала знатна разлика између моменутих власти у погледу извиђања и пресуђења испутних дела из III части Казненог Законика. Данас оне разлике нема, а за извиђење и пресуђење преступа и злочина постоји Кривични Поступак, те с тога су и ови §§-ви без вредности.

§ 8.

„Примарителни судови као полицијска власт и Управа вароши Београда, дејствовање и кад имају извиђивати и решавати полицијска преступљења по правилима постојећих својих Устројења."

Параграфе овај има свог основа у разлици устројства Управе града Београда и општинских судова с једне, и окружних и среских власти с друге стране. Докле су дужности и делокруг рада последњих одређени данас Законом о уређењу округа и срезова, дотле Управа града Београда има своје специјално устројство — *Устројење Управителства вароши Београда* — а у времену кад је издата Полицијска Уредба, постојало је и *Устројење Општина*, које је доцније замењено *Законом о општинама*.

§ 9.

„Срески начелник може, а и у дужност му се то ставља, да не само овде, где обитава него и у свакој општини подручног му среза, у коју год доће, полицијске преступнике на испит узима и казни, *ако и онда тамо за његову власт нам, на суду примарителном суда ће сирешки, да му се моту на поступак предати.*

Од ове дужности, да сиреч у општини среза, у коју је дошао, и полицијске преступнике испита и казни, може среског начелника одрешити само пречи правительствени посао, који никако одлагање не трпи, и потребо, да порадн таквог истог посла одма, како она) ту сврши, *даље отиће.*"

За правилно разумевање овог §-ва потребно је знати, да је његов текст, овакав како је исписан из најновијег издања Полицијске Уредбе, погрешно преписан из њеног прворбитног издања. Читајући овај §, човек је принуђен да погађа смисао речи: „*ако и онда тамо за његову власт нам.*" Исте ове речи у прворбитном тексту гласе: „*ако ји онда тамо за његову власт нам.*" У место да је ји замењено са **их,** оно је замењено само са **и,** и отуд је настала сва она нејасност.

Наређења исписаног параграфа измењена су, у неколико, IV-им ставом § 4 а Полицијске Уредбе измене и допуне од 1876. и 1877. год.), по коме је изнајљање и пресуђење испута по приватној тужби стављено, на првом месту, у дужност општинским властима.

§ 13.

„Окружни начелник свако полицијско дело, које у круг његове власти спада (§ 4 в и § 5) има изслеђивати и решити с двојицом од чланова свога начелништва (Устројење окружних начелничтва, од 12. маја 1839.), који ће му у том помагати и своје мишење давати, којим ће се он онако исто подзовати, као и срески начелник с мишењем кметова или општинара по §-ву 10-ом.

Осим тога кад би год окружни начелник звапачно у своје окружје дошао и тамо, по потреби, какав правительствени посао, који обично срески начелник извршује, сам собом отправљао онда може он и у срезу оне, који би под његовом заповешћу и предузетом послу нашу дужност извршивали на би онда што полицијски скривили, не само као окружни начелник, него и оном влашћу на одговор узети и казнити, која по овој уредби среском начелнику припада (§ 4 б.)".

Одредбе о надлежности окружног начелника у првом ставу овог §-ва без вредности су с обзиром на оно што смо већ казали о §§ 5, 6 и 7. Поред овога, § 4 о и не постоји у Полицијској Уредби, већ само § 4 под а и б.

Други став исписаног §-ва замењен је *Законом о уређењу округа и срезова.* По последњем ставу чл. 23 овог закона, окружни начелници кад путују службено

по округу, па би се према њима лично, или њиховом службеном раду, или у опште у њиховом присуству, учинило какво нетупно дело из III части Казненог Законика, извршава на лицу места власт извињења и кажњавања по ставу другом § 4 а Полицијске Уредбе.

§ 18.

„Попечительство унутрашних дела, под којим све земаљске полицијске власти наређено на струци полицијској стоје, управљање и упућивати исте власти на поредак и законитост и у пословима тичућим се поступка с полицијским преступницима: но томе оно ће полицијске власти, кад у овим пословима погреше или скрипе, надлежним начином и путем исправити и заслужној казни подвргавати.

Поредгтога попечительство унутрашних дела мотриће и радити, да сваки, на коме је неправедна и противзакона полицијска пресуда извршена, добије од оне полицијске власти, која му је криво учинила, накнаду проузроковане му штете повређене му части и претрпљене казни.

О овој накнади доноси ће то коначно решење само попечительство Внутрених Дјела, ако оно и нади собом над полицијним судијом нареч; и по томе има оно право накнаду ову умјерити, ако за претерану нађе. Где се пак, потребитношти полицијални судија за подобно своје противзаконо дело по тачки 14. главе II. уредбе од 17. марта 1842. год. (Вж. 273. С. 364. 9) под суд даје, ту и за ону накнаду има грађански суд пресуду изрећи.“

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Преко оних карата и преко одјавних листа, тако су узајамно скопчана сва одељења у целој Пруској па и Немачкој, да ми је у свако доба могућно тачно пратити кретање појединих лица, ма колико они мењали места становања.

Лица, која се на време не пријаве, кажњавају се од 1—60 марака. Обично се казне од 1—10 марака. Оне се обично редом изричу. Казну изриче једно нарочито одељење (VI одељење) у полицији, које доноси пресуде за сва иступна дела. Једно достављено лице добије од полиције пресуду без претходног саслушања. Ако изјави, да са том пресудом није задовољно, полиција шаље акта суду, који врши испитивање и доноси коначну пресуду.

То су у главном послови, шта их ово полицијско одељење има у погледу пријављивања становништва.

Још један, доста разграната посао, врши одељење у томе, што води евиденцију суду кажњених лица. Свако такво лице, које је у Берлину учинило какво дело и од берлинских судова осуђено, и свако лице које је у Берлину рођено па ма где било осуђено — добије по један казнени регистарски лист, у који се опет по известним правилима уводе казне.

Како је тај посао разгранат и велики, може се ценити из тога факта, што су ти казнени регистарски листови распоређени у 2000 фијока.

Целокупни персонал овога одељења износи сада 156 чиновника. У 1890. год. било је 104 а у 1900. години 138 чиновника. Шеф одељења је један полицијски саветник. Сви остали чиновници примају се у службу за то одељење, пошто испуне нарочите услове. Сваки кандидат мора, да је служио најмање 9 год. у сталном кадру; да никад у животу није кажњаван за бешчашћена дела; да је шест месеци био на бесплатној пракси, у неком овакном одељењу рада упознавала са радом, и да је после тога времена добио одличја оцену како је способан и за самосталан рад у тим пословима.

Ни један чиновник овог одељења не може бити одређен на рад у каквом другом полицијском одељењу, ако само није испуњено услове, који се и за опај рад траже.

У одељењу има привремених чиновника, асистената и секретара. Са овим последњим чином њихова се каријера и завршава. После тога могу још само добити почасну титулу „канцеларијског саветника.“

И овим чиновницима као и жандармима (шуцјманима) у квартовима, забрањено је под претњом најстрожије казне, да ради услуге приватним лицима издају адресе појединих лица.

Да би се у неколико могла боље увидети корист коју ово одељење даје полицији и другим властима изнећу неке статистичке податке о раду берлинске полиције, штампане у 1902. год.

У години	Примљене листе	Одјављене листе	Примљене листе	Одјављене листе	Колико је писама са новом адресом одашиљано?	Колико је таких адреса пронађено?	Колико није пронађено?
	из Берлина		из иностранства				
1891	1,022.643	854.881	—	—	211.341	86.391	122.950
1892	992.549	835.963	—	—	225.276	93.411	122.865
1893	994.457	826.899	44.585	44.955	219.037	87.323	131.714
1894	994.180	838.601	37.109	50.399	222.776	83.703	146.072
1895	1,060.906	885.225	50.885	50.753	223.798	77.869	145.929
1896	1,047.302	886.129	50.545	56.025	237.473	76.490	160.982
1897	1,073.274	902.074	98.665	81.164	247.544	81.158	166.408
1898	1,091.519	976.337	102.268	70.248	254.296	82.971	171.325
1899	1,104.584	995.044	77.068	52.462	253.085	72.910	180.073
1900	1,150.401	949.340	53.715	39.435	230.450	66.313	164.237

Растење броја предатих листова долази отуда, што се број становника знатно умножава. По овој табели изгледа, као да је последњих година био далеко мањи резултат у проналажењу адреса поштанских писама. Та разлика у бројевима долази са тога узрока, што се од неколико година у одељењу узима, да су само оне адресе пронађене, кад дотично лице стано је у вароши, а не и оне адресе, по којима се писма имају слати на друго место рада предаје, као што је пре било.

У којој години	Тражено лица	Тражена лица		Тражене адресе приватних лица	Тражене адресе за позив у позоришта	Пронађено у опште
		Одмах пронађена	Тражена остала лица			
1891	64.686	59.747	27.443	43.886	311.341	2,345.396
1892	71.283	70.390	64.753	42.737	225.776	2,444.530
1893	76.004	45.004	94.335	48.644	219.037	2,531.840
1894	84.079	36.514	60.909	44.863	222.776	2,549.136
1895	77.392	36.899	63.397	43.888	223.798	2,558.292
1896	79.332	59.755	66.953	57.212	237.473	2,701.382
1897	89.296	66.515	48.916	67.828	247.564	2,778.224
1898	83.962	62.105	66.227	87.474	254.296	2,817.280
1899	84.709	72.598	83.866	91.040	253.085	2,857.511
1900	99.695	68.054	77.594	87.848	230.450	2,916.879

Уз ове бројеве нису стављена и усмена тражења што су за појелине адресе притицала а нису моменута на тражења из скоро сних полицијских одељења, којих би било просечно сваког дана по 2100 питања. Са њима заједно укупан број питања био би у години дана од прилике на 3,500.000.

Приход за издавање приватних адреса, тако нешто је растао из године у годину; довде је у 1891. год. износио 14.859 марака — дотле је 1900. год. већ порастао на суму преко 50.000 марака.

У начину организације одељења за пријем становништва има веће или мање разлике, код разних вароши у Пруској, што све записи од величине њихове и разних локалних потреба. У колико је која варош мања, у толико су и формалности

[1]) Уредба зак. изречно је укинута Законом о становништву грађанског реда од 24. марта 1851., а овај опет данашњим законом под истим именом.

У Хаповеру је рок за пријављивање само три дана, а за оне који су ступили у болницу или који завод само 24 сата.

Дужност пријављивања код њих подједнако пада и на издаваоца стана и на кирајџију. Казна је до 30 марака због непријаве.

У кварту се пријавне листе заводе само у две књиге и то: у општи регистар по забучном реду, и у квартовне књиге. Свака кућа има своју парочиту квартовну књигу, тако: да има тих књига за сваку улицу толико, колико она има бројева.

Малих регистарних листова немају.

За свакога новопријављеног страница попуњује једна пријавна листа парочитог формулара, која се за разлику од осталих зове *страничка листа*, и док се прва листа шаље у централно одељење за пријављивање, дотле се ова друга страничка листа шаље у парочито полицијско (IV) централно одељење на распоред и употребу. У томе одељењу листе се распоређују по забучном реду. Пре но што се уред стане заводе се оне у списконе поделење према разним државама. Поданици свију балканских држава заводе се у заједнички списак, са парочитом рубриком подаништва, одакле се води и којој држави које лице припада.

(настављће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 172. закона о општинама.

Суд општине с..... изјавио је Државном Савету жалбу противу три решења окружног начелства, и то: од 20. новембра 1905. године Бр. 11883., и 21. новембра 1905. године Бр. 11903., и 23. новембра 1905. године Бр. 11961., којима су задржане од извршења извесне одлуке одбора општинског. Жалба је снабдевена са 5 динара таксе.

Како је она жалба општинског суда снабдевена само са 5 динара таксе, а међутим она је изјављена противу три разна решења окружног начелства, то према пропису Тар. 29. таксене тарифе није доношно таксирана, те је Државни Савет није ни узимао у поступак, него су је наузетно од чл. 9. закона о таксама, а на основу чл. 172. закона о општинама, оставио у акта.

Одлука од 21. децембра 1905. године № 9062.

Случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама.

Начелник среза н..... наредио је суду општине л.....чке, да изврши наплату 37 динара, од тамошњег свештеника, коју суму има да плаћа по извесној пресуди среске власти.

Та наредба није извршена у остављеном року, и срески начелник, понављајући је актом од 21. септембра 1905. год. наредио је, да се наплата изврши у року од 24 сата, и да му председник општине поднесе најкашњеје за што то није по њој наређби учињено.

По тој наредби суд је саслушао свештеника, и овај изјавио: да казну неће да плати, јер је дело застарело.

О овоме је суд известио среску власт, молећи је, да за наплату осуде стави забрану на свештеничин бир. У исто време председник општине бранио се, да по њој наредби није извршио наплату о тој ствари, што је осуђени обелао, да ће новац сам донети, а ако не учини он ће то у року од два дана извршити.

Та је изјава од 5. октобра 1905. год. Али како ни до 10-ог истог месеца ово није учињено, срески начелник га је осудио на губитак 5-то дневне плате и да он плати 37 динара казне, на коју је свештеник осуђен.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 23. јануара 1906. године № 188. поништио је пресуду среске власти, наглашећи да у овом случају начином није утврђено постојање дела из чл. 158. закона о општинама, да би жалитељ могао бити кажњен губитком плате, а још мање осуђен и на никакву ненаплаћене казне, јер за то полицијска власт није ни надлежна.

Један случај погрешне примене чл. 10. закона о таксама.

Н. Н., срески начелник, окривљен је, што је противно чл. 10, закона о таксама, доносио решење по предметима, који нису били снабдевени прописном таксом.

Окривљени срески начелник бранио се, да је чиновник, одређен на рад по предметима те врсте, примао молбе и према потребама саслушавао, а он верујући да је такса плаћена, само потписао решења. Даље је навео, да је утврђено, да је таква доиста била и плаћена, те не тоне нема до њега никакве кривице.

Одбрана му није уважена, већ је осуђен на плаћање казнене таксе из чл. 10, закона о таксама. Као разлог, за осуду, наведено је: да је он, као старешина надлештва, с обзиром на чл. 5. закона о таксама, био дужан да се уверава, да ли је плаћена такса по свима оним предметима, по којима доноси решења.

Ову осуду одобрио је и Министар финансија решењем од 25. јануара 1905. године ПрБр. 1074., противу кога је осуђени изјавио жалбу Државном Савету.

Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону, јер је овде погрешно примењен чл. 10, у вези чл. 5. закона о таксама, који предвиђа казну само за оне државне службенике, који би узимали у рад какво писмено, по коме нису наплатили таксу, што овде већ није случај.

То, што је жалитељ, као старешина надлештва, потписивао решења по предметима, на којима је рађено одређени чиновник, који је наплаћену таксу по истима упропастио, дело је sui generis, које је предвиђено и казнимо по закону о чиновницима грађанског реда.

Ово посматрање саветско усвојио је и Министар финансија.

Одлука Државног Савета, од 2. децембра 1905. године № 8641.

Стварн закупца, унесене у закупно добро, служе закуподавцу као залога за ширију, и појављени сопственик думан је да докаже прече право својине, без обзира на залогу закуподавца.

По решењу пристојеном суда за варош Београд од 7. маја 1904. године Бр. 13773., кварт терезијска за обезбеђу дуга од кирије, за рачун Арсе И., овд. кафеџије, извршио је попис покретности Михаила П.... — Дужник Михаило, при попису, изјавио је да ствари, нађене у штампарији, нису његове, већ његове жене Василије, што је и она признала, изјављујући: да не дозвољава, да се њене стари узму у попис за дугове њеног мужа. За доказ о својини поднела је поравнање, закључено пред пристојеним трговачким судом 2. марта 1904. године № 4028., између њеног мужа Михаила и Гавре Д.... штампара, на које се поравнање налази и препис Гаврин на њу, потврђен код кварта врачарског 20. марта 1904. године Бр. 3561.

Повериљац Арса није признао Василије прече право на пописане ствари, оснивајући своје право на § 686. грађанског закона.

Према овакним њиховим изјавама, кварт је нашао, да је, и ако су ове ствари по раније забрани Петра Ј.... дате на чување Василији, ипак повериљац Арса, у јачем праву, пошто овај дуг проистиче од кирије а наплата је исте привилегована, и по § 686. грађанског закона ове ствари служе као залога повериоцу, — па је донео своје решење од 12. маја 1904 године Бр. 9118., да се исте ствари одузму од Василије и предаду на чување одређеном стараоцу.

Ово је решење, по жалби Василијиној, одобрила Управа града Београда решењем својим од 15. маја 1904. године Бр. 16692., По, по жалби Василијиној, решење Управино поништио је Министар унутрашњих дела са разлога: што кварт, поред обзира на § 686. грађанског закона, није расправио и питање о јачем праву својине пописаних ствари.

Усвајајући примедбе Министрове, кварт је се поновa упустио у расматрање овог предмета, па је нашао, да је повериљац Арса у јачем праву од појављеног господара Василије. С тога је, на основу § 466. грађанског поступка, решењем својим од 31. јула 1904. године № 9478. упутио Василију, да код надлежног суда поведе спор и овим своје јаче право на пописане ствари докаже.

Ово је решење, по жалби Василијиној, одобрила Управа града Београда решењем № 26427. 1904. год., а решење Управино одобрио Министар унутрашњих дела својим решењем од 31. августа 1904. године ПЖ 24409.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово сагласно закону зато, што ствари,

унесене у закупно добро, по § 686. грађанског закона, служе закуподавцу као залога, и што је жалитељка решењем кварта упућена, да докаже пре све право на ствари без обзира на залогу закуподавца, — па је с тога одлуком својом од 21. децембра 1905. године Бр. 9034. одобрио решење Министрово.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

27. пр. месеца ухваћен је у Београду овај **Александар Милојковић**, звани **„Сандa Барутџија“** професионални коцкар.

Он је тога дана у зору дошао скеледарским друмом и поред њега пронашерповао два пара пилића, не плативши тромарчину таксу.

Кад су га на тромеђину ухватили и привели кварту пољодушком, он је изјавио да се зове **„Младен Вучићевић,“** да је родом из Кадињаче у ср. крачарском и да је дошао да прода два пара пилића. Поше је изјавио да у Калуђерици не живи, већ да је радио као пазарчар у Крагујевцу и Скедеревцу, а у Калуђерици је само изузео пилиће, да их у Београду продаје.

Том приликом при њему је пађена и једна мушка кошуља, још мокра, коју је украо на вечерњег дворишта при улазу у кварт, где је сигурно била обешена ради сушења, а за коју је изјавио да ју је купио у снегу.

Тек над је спроведен у Управу града Београда на издржање досуђеног му затвора, познат је као коцкар, што је он дуже одрицао, док на послетку није признао то и сам.

И пилиће је во своју пролазу негде у селу украо, те да с њима више уђе и прође у варош, нарочито на наређеној пијаци међу сточним трговцима од полеђама негаша, али му намера није успела за руком.

„Сандa“ је родом из Јагодине, где су му и сада родитељи и родбина. Стар је 20 година, нотому и врло дукан.

У 1903. години био је од стране јагодинског пројесвеног суда осуђен на 10 месеци затвора због крађе, а полицијска је њиме пута пажљивала.

Последње време жели да је провео по Бугарској: Софији, Пловдиву, Варни и другим местима.

Пошто његова слика раније није изношена у „Полицијском Гласнику,“ то је сад објављење и ширењем њиховим гаина полицијским и општинским властима на његово претање.

Нарочито треба напоменути: да није где учинио какво приватно дело, јер је то врло вероватно, разлог што крије своје име. Тако је он и раније једном приликом — када је био ухваћен у Књажевцу — казао лажно име као „Милан Јанковић,“ те је на тај начин осујетио потерницу, која је за њим била на ове стране послата.

Извештаје о њему треба слати Управи гр. Београда, где се налази за издржавању изузетног затвора, с позивом на Бр. 2300.

ТРАЖЕСЕ

Трајка Наумовића, лимара, и **Кају**, жену **Тоше Поскоковића**, мајсора, окрајчане због крађе, тражи кварт пољодушки Управе града Београда. Пронађено нала спроности моменатом кварту пошнајући се на Бр. 892.

Магдалену Кибић, служавку тражи Управа града Београда, актом Бр. 2783. Она је стара 14 година, добро развијена, те изгледа да је старија, пријављена, окрутна лица, има белегу између обрва. У случају пронађења нала известити Управу града Београда, пошнајући се на горњи њен акт.

Петра Мишића, из Брестова, тражи начелник среза подунавског. Петар је пре 2 године отишао у вечљбу по Србији, па се од тада никакво није јасно за је жив. Он је стар 19 година, средњег раста, пријављен, у лицу рођ. Пронађеног нала упутити начелнику ср. подунавског с позивом на Бр. 305.

КО ЈЕ ОВО?

У Бихаћу, у Босни притворено је ово лице због разбојништва и преваре. Оно је изјавило да се зове „Јово Бошковић,“ и да је син пок. Стеве Бошковића, из Куприје, и да је по занату столар.

По извештају, које је Управа гр. Београда добила од општине купријске, ово лице није оно, те му је назад лажа.

С тога, а на молбу истражног судије у Бихаћу, износимо фотографију овог лица и молимо све општинске и полицијске власти да јаве Управи града Београда шта знају о њему, а и приватна лица моле се да то исто ураде. УБр. 3395.

ПОТЕРЕ

Драгутин Милошановић, пекмар, изврши је крађу одела у Шапцу, па је одмах побегао. Он је родом из Ужица, стар 23 год., приземљаст, обичног раста. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Драгутином живо трагају и у случају проналаска страначно га упуте начелству округа подринског с позивом на Бр. 19691 од пр. год.

Милутин Н., звани **„Врљо“**, изврши је опљачку крађу у Крушевцу, па је побегао. Он је стар 17 година, висок, без особених знакова. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем живо трагају и у случају проналаска страначно га упуте начелнику округа крушевачког с позивом на своју Бр. 1005.

Нисбет — Хуго — Роланд — Сиксгон, трговачки агент из Штокхолма, стар 30 год., позиром, дежмекет, плав, лица округла, приземљен је 99239 круна и побегао. На случај проналаска треба га притворити и о томе одмах известити Управу града Београда.

Јован Радосављевић, Цигањин, кориар, родом из Наупара, изврши је превару у Књажевцу, па је побегао. Начелника среза рамског, деженом Бр. 970 моли за њиховље тражење одбеглога варалице.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Живковић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Јеврем Шишмановић, благајник Министарства унутрашњих дела, на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31 децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела а на основу § 6. закона о месташа у Србији решено је:

да се место Доњи-Катун, заседак среза Катунa, општине катунске, по изјављеној жељи његових становника, прогласи за село, под именом Доњи-Катун, с тим, да и даље остане у саставу исте општине.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 21. децембра 1905. год. Бр. 9052. донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Тодор Петковић, учитељ из Ратковића, родом из Скадра у Старој Србији и турски поданик, по молби својој прими у српско подaнство заједно са својом женом Зорком и малолетном кћерком Олгом, изузетно од § 44. грађанског закона, као досадашњи српски поштеник“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрена су решења Државног Савета, од 3. јануара 1906. год. Бр. 9194 и Бр. 9195, донета на основу тач. 9. члана 144. Устава земаљског, која гласе:

„да се Александар А. Зикопулос, из Ниша, родом из села Папино, у Епиру, у Турској и поданик исте државе, по молби својој прими у српско подaнство, изузетно од §. 44. грађанског закона“, и

да „се Ђорђе А. Зикопулос, апотекар из Ниша, родом из села Папино, у Епиру, у Турској и поданик исте државе, по молби својој прими у српско подaнство, изузетно од §. 44. грађанског закона“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. јануара 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу децембру 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у тому месеца децембра прошле год. било је у Србији:

1.	**Убистава**	31
2.	**Детоубиства**	2
3.	**Нехотичних убистава**	1
4	**Покушаја убистава**	29
5	**Разбојништва**	5
6.	**Злонамерних понштаја туђих ствари**	13
7.	**Паљевина**	64
8.	**Опасних крађа**	247
9.	**Тешких телесних повреда**	12

Од изложених дела пронађено је: убистава **25**, детоубиства **2**, нехотичних убистава **1**, покушаја убистава **29**, разбојништава **4**, злонамерних понштаја туђих ствари **2**, паљевина **3**, опасних крађа **55** и тешких телесних повреда **12**.

Највећи број убистава извршен је ножем *затворе* оружја (18), затим помоћу *тупог* оруђа (6), помоћу *затворе* (5) и *задављењем* (2).

Узроци са којих су она убистава извршена јесте: у *међусобној свађи* за 42 случајева, у освети за 9, у *користољубљу* за 3, у *нужној одбрани* за 1 и у *вршењу дужности* за 1 случај. За осталих 5 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **2** (1 непронађено), у срезу лесковачком **2**, у срезу расинском **2** (1 непронађено), у срезу подунавском **2** (1 непронађено), у срезу зајечарском **2**, у срезу косаничком **2** (оба непронађена) и по **1** у срезовима: врачарском, космајском, колубарском округа београдског, посавском округа београдског, тамнавском, пчињском (непронађено), крагујевачком, ражањском, конпоничком, параћинском, пожаревачком, рамском, хомољском, звишком, моравског округа пожаревачког, љубићском, таковском, тимочком и у Београду.

Детоубиства су извршена у срезовима: хомољском и звишком.

Нехотично убиство извршено је у Београду.

Покушаја убистава било је: у срезу мачванском **3**, у срезу гружанском **2**, у срезу гочанском **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу расинском **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2**, у срезу зајечарском **2** и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, колубарском окр. београдског, подунавичком, јасеничком округа крагујевачког, трстеничком, јарданском, рамском, голубачком, љубићском, тимочком, прокупачком, ариљском, драгачевском и у Београду.

Од ових дела њих 16 извршена су у *међусобној свађи*, 8 у *освети*, 2 из *користољубља*, 1 из *љубоморе* и 2 из *непознатих узрока*.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: гружанском, јасеничком, качерском, орашком (непронађено) и пожешком.

Злонамерних понштаја туђих ствари било је: у срезу мачванском **3**, у срезу жупском **2**, у срезу љубићском **2** (1 пронађен), у срезу звишком **2**, и по **1** у

срезовима: лепеничком (пронађена), кључком, расинском и темнићском.

Вредност уништених сеиара износи око **1100** динара.

Паљевине су извршене: у срезу кључком **7**, у срезу подунавском **6**, у срезу крајинском **3**, у срезу расинском **3**, у срезу пожаревачком **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу левачком **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу сврљишком **2** (1 пронађена), у срезу хомољском **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2**, у срезу заглавском **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског, гročанском, врачарском, ваљевском, мачванском, лепеничком, неготинском, брзопаланачком, поречком, трстеничком, беличком, посаво-тамнавском, поцерском, јавичком (пронађена), зајечарском, прокупачком, и у варошима: Пароту, Шапцу и Београду.

Вредност оних паљевина износи око **26.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу неготинском **17**, у срезу лепеничком **11**, у срезу љубићском **10** (5 пронађених), у срезу јасеничком округа смедеревског **10** (3 пронађене), у срезу мланском **9** (1 пронађена), у срезу бољевачком **9**, у срезу кључком **8**, у срезу заглавском **8** (2 пронађене), у срезу параћинском **6** (2 пронађене), у срезу ресавском **6**, у срезу дунавичком **6**, у срезу пожаревачком **6**, у срезу хомољском **6**, у срезу орашком **6**, у Београду **6** (4 пронађене), у срезу мачванском **5** (све пронађене), у срезу грушанском **4** (3 пронађене), у Крушевцу **4** (1 пронађена), у срезу беличком **4** (2 пронађене), у срезу деспотовачком **4**, у Пожаревцу **4**, у срезу голубачком **4**, у срезу јавичком **4** (2 пронађене), у срезу качеричком **4** (1 пронађена), у срезу зајечарском **4**, у срезу пожешком **4** (1 пронађена), у срезу трнавском **4** (све пронађене), у срезу гročанском **3**, у срезу колубарском округа београдског **3** (1 пронађена), у срезу крајинском **3** (2 пронађене), у срезу тамнавском **3** (1 пронађена), у срезу подунавском **3** (2 пронађене), у срезу темнићском **3** (1 пронађена), у срезу ваљевском **3**, у срезу подунавском **3**, у срезу прокупачком **3**, у срезу косанчићском **2** (обе пронађене), у срезу врачарском **2**, у срезу ваљевском **2** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **2**, у срезу поречком **2**, у срезу брзопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2**, у Неготину **2**, у срезу жупском **2** (1 пронађена), у Нишу **2**, у срезу бањском **2**, у срезу алексиначком **2** (1 пронађена), у срезу нишавском **2** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу златиборском **2** и у срезу пиротском **2**. По **1 пронађена** у срезовима: посавском окр. београдског, јадранском, моравском окр. пожаревачког, рачанском, и у варошима: Ћуприји, Пироту, Шапцу и Смедереву. По **1 непронађена** у срезовима: ћупијском, конарничком, расинском, левачком, нишком, сврљишком, добричком, моравичком, драгачевском и у варошн Ужицу.

Вредност свих ових крађа износи око **31.000** динара.

Поред изложеног у току месеца децембра извршено је у Србији још и **7 самоубистава**, и то по **1** у срезовима: власотиначком, ваљевском, хомољском, бољевачком, пожешком, жичком и у вароши Пожаревцу.

Самоубиства ова извршена су: *ватреним оружјем* 2, *дављењем* 2, *клањем* 1, *тровањем* 1 и *вешањем* 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 2 случаја, у *страху од казне* за 1 случај и у *материјалним неприликама* за 1 случај. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Један покушај самоубиства извршен је у Зајечару тровањем из чистољубља.

Општи преглед до сада изложених дела онакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Злоупотреба овлашћења јавног старе	Паљевине	Опасне крађе	Теже телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	4	—	—	4	—	—	—	5	11	3	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	—	—	—	—	3	5	1	—	—
3	„ крајински	5	—	—	1	—	—	—	3	4	—	1	—
4	„ крагујевачки	1	—	—	3	2	—	1	1	17	—	—	—
5	„ крајински	—	—	—	—	—	—	1	15	33	1	—	—
6	„ крушевачки	4	—	—	1	—	—	3	4	8	1	—	—
7	„ моравски	1	—	—	—	—	—	1	5	25	1	—	—
8	„ нишки	—	—	—	—	—	—	—	2	8	—	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	9	1	—	—
10	„ подрински	—	—	—	4	—	—	3	3	12	2	1	—
11	„ пожаревачки	5	1	—	2	—	—	—	8	54	1	2	—
12	„ руднички	2	—	—	1	1	—	2	—	14	1	—	—
13	„ смедеревски	2	—	—	2	1	—	—	10	20	—	—	—
14	„ тимочки	3	1	—	3	—	—	2	9	21	—	1	1
15	„ топлички	2	—	—	1	—	—	—	1	4	—	—	—
16	„ ужички	—	—	—	1	1	—	—	—	10	—	1	—
17	„ чачански	—	—	—	1	—	—	—	—	6	—	1	—
18	Управа града Београда	1	—	1	1	—	—	—	1	6	—	—	—
	Свега:	**31**	**2**	**1**	**29**	**5**	**—**	**13**	**64**	**247**	**12**	**7**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела. 3. фебруара 1906. год. Абр. 146 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

8.

После француске револуције тајна полиција јавља се у новом, модернијем духу.

До душе било је и после рушних појава на штету слободнијих људи, али већ не више онако и у оноликој мери...

Наполеон је умео да буде не само добар војник, него и добар државник; знао је да нађе и изабере људе вичне пословима.

Познат је његов министар полиције — Фуше.

Негда учитељ и поп, од природе весела душа и бистар — Фуше је био и остаје узор полицајаца.

По својој природи хладан, а уз то цинік — Фуше се је, тако рећи, играо људским пословима, имајући у своме раду увек и среће и успеха.

Познајући га као вешта и смела — о њега су се подједнако отимали и Наполеон и Бурбони.

Наполеон га је два пута пуштао од себе и, не могући наћи му замену, опет га узимао.....

Фуше је створио праву школу за — тајну полицију. И није жалио пара само да све сазна...

Он је у вече знао све, шта се тога дана говорило у Паризу...

Својим тачним извештајима више пута зачуђавао је свога цара... И када му је једном Наполеон, хтејући се наиграти, добацио: како он баш не зна све — Фуше му је рекао:

— Што год се десило ноћас у Паризу ја морам знати...

— Не баш све — настави цар...

— Све... све... Величанство...

Хе... баш...

— Јест... знам.. знам и то, да је ноћас један официр у униформи гардијског

капетана изашао на она мала, крајња врата на Бањеча Двора.....

— Ко је био то? — упита зачуђено цар.....

— Ваше Величанство — одговори са осмејном Фуше..... Ишао је кришом госпођи Р...

— Куги Фуше... Ти си права полицајац... Ти правиш чуда од твоје полиције...

— Увек у служби Вашем Величанству..

Фуше је, дакле, пазио на сваког, почев одго од цара, па доле до просјака. Разуме се, цара су његови агенти пратили, да му се што не деси, а оне све друге по Паризу мотрили су, да што нису ред и закона не чине...

9.

Фуше је увео после у полицију и даме...

Основао је женске клубове за поверљиве циљеве. Изабрао туда само лепо женскиње, које је имало и дражи и духа — напамећивао је у то друштво отменији мушки свет, да се ту проведе, а, разуме се, и — избрља... Вели се у једним мемоарима: да је, то на овај клуб, то на путовање и дипурске агенате, само за је*дамлест* месеци, у једној години, утрошено — 5,500.000 франака!!...

Фушеов агенат, *Аделанда* Солиџерова, жена лепа и духовита, путовала је по Европи, и, под именом удовице госпође *Ермелте*, наскакивала се час на овог, час на оног краљу... Свуда, где је стизала по датом јој плану, скупљала је друштва, прибирајући око себе: дипломате, министре и друге важније политичке људе... Од њих је сазнавала и мамила све што јој је требало, па је то јављала у Париз.

Опет у самом Паризу Фуше је умео да увуче себи у службу све: и кафеџију и занађију, и воћара и месара, и адвоката и попа, и т. д.

Више пута драак је био, да са својим људима прави досетке и да се игра шале.

Таке се прича, да је једнога дана Фуше поднео рапорт Наполеону: како у престоници оквађује слободнија струја, како се о њему, Наполеону, много говори у Паризу, како га често узимају у дискусију, да му замерају ово или оно, и т. д.

— Ја не желим, — одговорио је јетко Наполеон, да се о мени толика брига води, не волим да народ толико моје ствари претреса, да ме критикује...

— Молим...

— Очекујем од вас, драги мој Фуше, да то спречите, да нађете начина, да се пажња публике окрене на другу страну... А?...

— Разумем...

— Ви сте вешти... А?...

— Гледаћу.... Имаћи већ једну мисао...

— Какву?

— Видећете... Учинићу да се деси нешто страшно... ужасно... Што скоро није било... Неколико месеци само ће се о том говорити...

— Хм... Хм... — подвикну гласно Наполеон... А шта то?

— Молим... То је моја тајна.

— Добро... добро, Фуше... Знам... вештак сте за све...

И заиста, после једно десетак дана, деси се у варошки страховито злочинство, какво се никад не памти... Убрши се цео Париз...

Ствар је била у овоме.

Пре неколико дана у улицу Св. Бернхарда доселио се неакав Грк, Колотерос, за кога се говорило да је милионар. Најмио је велики стан. Собом је довео многу послугу. И одмах је почео богато живети, друштво скупљати, забаве давати и т. д.

Једног јутра, рано, пролазећа публика примети, пред станом Грковим, убијена човека, сва у крви, без главе... Околни суседи по одећу познаду у убијеноме весељог портира милијунаревог... На глас о томе скупи се силан свет.... Мало после дође и полиција... Пошу се у стан Грков, нађа, горе на степеницама, њиу још две лешине... Не одећу познаду осталу послугу... Полиција са људима уђе у собе милионарове. У спаваћој соби на кревету нађу Грка где лежи, заклана, без главе, свог у крви... Ужасан злочин. Крв попрскала по кревету, по собама, ходнику, по целом стану... Стодоли и ормани обијени... Сама почишћени злочина беше доиста страховита...

На два сахата после овога пукао је глас по целој варошн. За мало, па се цео Париз сдеже у Бернхардову улицу... Свет ноћне гуњаги и тражити, да се злочини похватају...

Полиција се дала на посао. Отворила најжишљу истрагу. Лете наредбе, расписи: описују се злочини како изгледају, обећавају се награде.....

У подне дође и сам Фуше на место злочина. Он беше узбуђен, озбиљан и строг, издаде и сам неколико заповести, да би се истрага убрзала...

У вече донесоше попине целу слику догађаја, описујући злочин страховитим бојама... По пиџанама, кавапама, кућама и у самицама, ништа се друго није говорило, него само о ономе догађају... У свет уђе као нека паника и страх...

После неколико дана Фуше је био опет на рапорту код Наполеона...

— Ама шта је са тим злочинима — отпоче овај... У мојој околини, по двору, само се о томе говори...

— Ужасан догађај. Све нас је препрадно — прихвати Фуше, гледајући лукаво, исподо очаја...

— Шта је са истрагом?...

— Моји људи раде непрестано. Истрага се живо води...

— До сада ништа?...

— Бога ми ништа...

— Свет је узбуђен...

— Само о томе говори. Још иду на место злочина, те се уверавају, загледају, препипу се, нагађају...

— Интересоване опште...

— Цео је Париз само овим догађајем забављен... О Вама данас нико ништа не говори. — додаде Фуше осмејкујући се...

— Ха... Ха... — насмеја се Наполеон... Да то не буде каква твоја посао, мој Фуше?...

— Ја сам Вам обећао — насмеја се Фуше, да ће о Вама неће дуго говорити... Париз сад има чим да се забавља, а поред тога окану је се слободоумних прохтева...

И Фуше онда исприча свој план. Узео је неколико својих агената. Поделио им улоге и обучио их, шта во од њих има да раде... Један је играо улогу оног богатог Грка, о коме је већ намерно пуштен глас да је милионар из Атине, а остале агенте узео је у послугу... У Бернхардовој улици најмљен је стан. И тамо су се агенти, бајаги као странци, доселили...

Фуше их је тамо држао, колико му је требало, на онда их једне ноћи пусти. Пре тога их болници покупи лешине од умрлих болесника. Пренесе их у Бернхардову улицу. Агенте спуче, а лешинама навуче ђихово одело... Да их лица не би одавала, свима лешинама поодсече главе... На их онда поваженита, како су нађена... Вештачки справљену крв просне по ревету, собама, ходнику, онако како смо то напред споменули.

Паранно, све је то извршено са агентима тајно, вешто, да нико из публике не опази и не сазна. (наставиће се)

ОДГОВОРНОСТ ГОСТИОНИЧАРА ПРЕМА ПУТНИЦИМА

обог претрпљене штете у гостионици на уносним стварима.

(свршетак) (4)

6. У досадашњем разлагању истицано је непрестано да гостионичар одговара путницима за предате му ствари. На реду је сада да се на ближе позабавимо питањем: ко се сматра за „гостионичара". Наши грађански закони на ово питање не дају одговора: он само у §§ 580. и 812. побраја да за путничке ствари одговарају „крчмари", „гостионичари" („ханџије"). Према томе наш законик разликује две професије, које се баве угошћењем путника и посетилаца — „крчмаре" и „гостионичаре" („ханџије"). Објашњење пак ко је „крчмар" а ко „гостионичар" наћи ћемо у уредби о механама од 31. марта 1861 год. и у додатку к тој уредби од 25. V. 1864 год. Тако по §. 1. уредбе о механама: „Сва јавна места, у којима се крчми пиће или даје и рана с њиме, или се поред ране и пића даје путницима и другим посјетитељима и *обитавалиште за време њиног пребивања* у том месту, спадају у ред механа.[21]) А по § 1.

[21]) Према овоме и бесседници *холерни хотели*: „Грчка Краљица", „Париз", „Империјал" и други *хотели* по свима уредби у „механе", и за онех каже прописи ове уредбе. Са свим је разумљиво да у уредби о механама, с погледом на време ова је постала, има прописа, који не одговарају потребама садашњега ратарнатога саобраћаја, а с друге стране ни има прописа, који се њиу тако тешко оснивају од путника в гостионичара у времену важења уредбе, али који у толико тешко падају у наше дебо. С тога је врло потребно да се о погледом на модерни саобраћај свестан, у коме и Србија тако живо учествује, изда нова уредба о гостионицама.

додатка к уредби о механизма: „Кафане су зграде, где се јавно крчми кафа и свако јело и пиће“. По § 6. истог додатка: „Кафане не могу служити за преноћиште путника, нити за управљавање какве друге радње“. Према овоме „гостионичар“, о коме је реч у §§ 580 и 812. грађ. зак., јесте оно лице, које се, по уредби о механама, за механицију сматра, дакле које прима за награду госте на преноћиште или кафе или дуже становане, а „крчмар“ оно, које се по додатку к уредби о механама за кафецију сматра, које дакле само јавно крчми кафу и свако јело и пиће. И по схватању свобрађаја гостионичар је онај, који прима у гостионици госте на преноћиште, а кафеција онај, који само крчми пиће, и према томе изразима „гостионичар“ и „механција“, означује се једно исто лице, а такође и изразима „крчмар“ и „кафеција.“ Сем ових израза у животу се употребљавају од новијега времена назива „хотелијер“ за гостионичара и „ресторатер“ за кафецију. Израз „хапција“, који се у § 580. налази у загради иза речи „гостионичари“, јесте само други назив за гостионичара, али у животу није више у употреби, од како је Турака нестало из Србије.

Као што се §§ 580 и 812. грађанског законика види, наш законодавац, у супротности према своме изворнику — аустр. грађ. законику и француском и немачком законику,[22] прописује да за путничке ствари одговара не само гостионичар већ и крчмар (кафеција). Али при овоме ваља имати на уму, да законодавац прописује ову одговорност гостионичара и крчмара према путницима, а не и према гостима, који, не будући путници, сврашају да штогод поиђу или поједу у гостионици или крчми. Крчмар дакле по нашем законику одговара онако, како ово у тону ове расправе видели да гостионичар одговара, само онда, ако је он у исто време и крчмар и гостионичар, а по § 6 уредбе о механама то му се може допустити. За његову одговорност према путницима за њихове ствари без значаја је, да ли он гостионичарску радњу обавља поред кафеџијске (крчмарске) и ако ни то нема права: то само може имати за њ. штетних последица [22а], ако на то не би имао допуштење од полицијске власти.[23]

[22] Аустријски грађански законик у §§ 970. и 1214. говори за „Wirthe haften“, (гостионичаре одговарају), немачки грађан. закон. у §§ 701—704 вели за „Gastwirth“[a] (гостионичар) одговара, у француском Code civil у кн. 1952 пак говори се за „les aubergistes ou hôteliers sont responsables“ (механџије или хотелијери одговоре су...[b]).

[22а] По § 22 уредбе о механама кажи се изричито да „—20 талира ниш, ко без одобрења полиц. власти управљава механу, кафану, а у поморном служају и заточом од 2—15 дана.

[23] Што се тиче одговорности гостионичара и кафеџија за ствари оних лица, која њему под ким кровом на становању, већ ако обичним поступком дође у кошење, да ли тога реда ради не пошту, нама ово разликовати: а) Ко оправи у гостионицу као власник, па онде ствари (као пр. горњи капут, пешкир, штап) сам остави па за то одређено место, тај у односу чувања тих ствари не захтевује никаков уговор са кафеџијом. Према томе он сам има да пази на ове ствари, и ако му буду нестале или оштећене, сам опоси штету. Тек кад би гостионе узело

7. Прописујући да гостионичар одговара госту и за ону штету ма стварима, која би без његове — гостионичареве — кривице наступила, немачки је законодавац сматрао за потребно, да ради заштите гостионичара од шиканирања гостију донесе у § 703. ово наређење: „Потраживање госпође, које му на основу §§ 701. и 702. припада, гаси се, ако гост, пошто је о губитку или оштећењу ствари дознао, то неодложно не достави гостионичару“. Да би дакле сачувао своје потраживање према гостионичару ради накнаде штете, мора гост одмах, чим му буде могућно, доставити своје оштећење у стварима гостионичару. Такво прописа нема ни у аустријском ни у нашем грађанском законику, ма да би по lege ferenda требало, да се такав пропис унесе у законик. Јер те ствари треба што је могуће брже расправљати, а не да гостионичар живи у неизвесности и да се бори, да га неће већ отпутовали путници потрашти на одговор за штету, која се давно већ десила, и чији правог учиниоца он сада не може тако лако пронаћи, као што је могао да му је гост одмах, чим је за штету сазнао, о њој јавио. По нашем грађанском законику § 939 право путничко, да тражи од гостионичара накнаду штете због повреде или нестанка предатих ствари, застарева тек за три године од дана, кадје путнику штета била позната. Протекне ли три године од дана, када је путник са стварима напустио гостионице, па он подигне тужбу за накнаду штете, онда, на приговор гостионичарев да је право путничко застарело, овај мора доказати, да му штета није одмах, чим је отпутовао, била позната, већ доцније тако, да од момента кад је за штету сазнао па до подизања тужбе за накнаду није још протекло три године. Како је пак у стварн тако врло тешко доказати, то онда евактички застарелост путничке тужбе за накнаду почиње тећи у

дознаоте, да је приликом евентуалном штета проузрокована, кесно би трошити на њега накнаду штете (§ 880 и 619 грађ. зак. и § 1296. грађ. зак. аустр. који није уништ у наш законик, ау сумње ваља претпоставити да је нека штета без кривице неког другога наступила[a]). Ако је пак постојећу кривицу послуге изнеђивање стваи онесбеђена (као пр. просто јело или пиће по цени и т. сл.) или истекла (на пр. колиер украде) онда је у прилог реду послуге (колиер, кишобран, портир) да накнаду штете одговорна — јер клијенти није дужан за туђа дела одговарати према постојећу, за којим у односу чувања ствари није ступио ни у каква уговорни однос — § 810. тачка 1. Али ако би постојеће довољно да је послуге, који му је својом кривицом (као напоред или непромишљу) на стварима штету проузроковао, поново као сватљиво, неважећа или ништава или да нема никакве потребе о себи и своме кандиду, онда он може тражити накнаду штете и од такве потпослуге — § 819. тач. 2. грађ. зак. б) Према за постављању кафеџије своје ствари колиери, да их онај на одређено место остане, онда је тиме закључен уговор о чувању те ствари (§ 562), и то између постављача и кафеџије, јер послуге се сматра као приносилац воље за поделе воље у друг овлашћеног лица у односу, као колиер послужује, слушају — § 938. грађ. зак. Но тим уговору о чувању између одговара постојећу за своја кор или штету на предмету ствари, и тек кад би накнаду доказао да се штета случајно догодила, а не кривицом његовом или послуге његове, могао би се ослободити одговорности — § 675. и 814. грађ. зак. Иначе § 1298 аустр. грађ. зак. „Ко тврди, да је без своје кривице спречен да испуни своју уговорну или законску дужност, тај то мора доказати“.

огрешној нељини случајева од дана кад је путник са стварима отпутовао из гостионице.[24]

8. На завршетку ових излагања да наведем један пропис из старога српскога законодавства, из кога ће се видети, колико су се стари српски владари трудили око безбедности путничког саобраћаја, и како су, ради постизавања тога циља, сматрали за потребно да прописују строгу одговорност гостионичара за предате им путничке ствари. Тако у члану 125. Душанова законика (издање Новаковићево од 1898 године) наређује се: „Градоном да нест приселише, разве који или жупљани, да ходи к станьанину, или мал или велик, да му преда коњ и стан вас, да га сабљуде станьанин са всем. И када си дође он-зи гост, да му преда станьанин все што му буде ријеч: ако ли му буде што погинуло, все да му плати.“[25] На сличан начин да је овај пропис, тако користан по безбедност саобраћаја, постојао и у српској држави пре Душана, јер су се сви стари српски владаоци немањићског доба свесрдно бринули, да олакшају и обезбеде трговачки саобраћај у својој држави, а нарочито са Дубровником. Да је пак овај законски пропис постојао у држави српској и после Душана, о томе имамо и писмена доказа. Новаковић у своме издању Душанова законика, стр. 222, вели о томе ово: „.... Али има још један запис дубровачкога суђења из 1405. године, који потврђује да је стан — гостионица, станьани — гостионичар, и да се онај члан законика и тада у српској држави тачно вршио. То томе запису трговци су дошли 1405. године у Вучитрн на Приштине, предаја су станьанину своје коње и ствари, ни је ствари пријано и под својим кључеви у себу остано. Због тога,

[24] Новачки грађанске законе сагласа и ово нормално наређење по гостионичаре: §701. За обезбеђење својих тражбина за ства и за остала јавова, која госту ради задовољења његових потреба, разумевају у њ и гостом новац, вали за госта, гостионичар има законско право за умешни стварима гостовим. „Пропасе, који зајде за законско право законом под ким реду (ин стварима напрашњим), а који су оказала у § 559. тачка 2. и у §§ 562—703., нашле одговарају правом[a] (и та самим правом гостионичарево на умешни гостови стварим). Ин у нашем ни у аустријском грађанском законику нема о овоме нарочи опомена. Ипак пропис 1 § 6. грађан. законика нам и за гостионичаре, реп и ово се прено гости, које је ако ову за станионика, налази у новоју законик под вирију. Према томе и по нашем грађанском законику ваља се узети, да гостоне стварн задрже гостионичару док плаћени залога за обезбеђу дуговних потраживања према гости законом учињеног у гостионице. У осталом је за задовољ само ново напоменом, кошто затиле о законском праву гостионичара по ваљи у обиј ове расправе, који је заштам за изнози само одговорност гостионичарову према путнику због унесених ствари, а не и потраживања гостионичарева према путнику. Кога пак буде интересовао питање о законском заснивању праву залоге под вирију (а према томе и гостионичару), тоне сарабља пажњу на ову расправу „О законском заложном праву поводом под кереу и закуп“ у „Браничу“ за 1903. год. свеске за јул, јуни и јулу.

[25] По преводу Новаковићевом лежијском језиком тај би овај главно онако: „Градоми ниу дужни подносити станьанину, с тога ли ако ни оказано, да ако ли гостионичару, без нађи ли ли кажи, и да му зрак нова и све што има, што ће гостионичар потпуно обчувати. А ако се гост прено нитрат, гостионичар је дужан да му преда све што је примио; ако ли му буде што погосташе, све да му плати“.

што се нешто изгубило ради непрадног доласка једног Турчина, било је саслушавање и суђење, и отуда знамо за ову прекрасну потврду и објашњење члана 125. из самог живота».

Д-р Драг. Аранђеловић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(наставак)

Г. *Vambéry* је резимирао све изнештаје и предложио секцији закључке, који су, после кратког разговора, усвојени. Исто је усвојила и седница целога конгреса. Према томе конгрес је усвојио следећу одлуку:

I. *Радом на слободном ваздуху може се занимати онаки осуђени, чија је казна већа од једне, а мања од десет година, и који је од своје казне издржао најмање шест месеци у белиџи.*

II. *Моби ће се употребити на обрађивање поља, винограда и башта они: 1. који су се земљорадном бавили пре своје осуде и који су се од тада добро владали; 2. они, који су пре осуде били сиротиње, просјаци, ноћници, бесконичари, ако се на њиховој дозвољи владала може надати, да ће се поправити; 3. осуђеници слабе конституције и они који имају коју плућну болест.*

III. *За ове радове треба купити или узети под закуп земљиште, које ће се налазити што је могуће ближе казненог завода.*

IV. *Продукти ових радова служиће на прво место за потрошњу у казненом заводу.*

V. *Који ће се њихови вишак дати осуђеницима, одређиваће се, што је могуће више, према томе, како се појединцима треба поступати.*

VI. *У случају рђавог владања, осуђеник ће изгубити казне у заводу, где ће бити рађен дисциплинским путем за оно време, за које то буде потребно.*

VII. *У употребљене се за друге радове на слободном ваздуху (обрађивање земљишта, исушивање, прављење путова и канала, регулисање река, вађење камења, сечу шуме, и т. д.) сваки осуђеник: а) ако јавни интерес захтева те радове и ако за то нема слободних радника; б) ако то допушта снага и здравље осуђеника.*

VIII. *На ове послове треба приредити и ове осуђенике, који спадају у категорију неопходних.*

IX. *Осуђеници, који се употребе на ове послове, проводиће ноћи и часове одмора, у колико је год то могуће, у заводу, у случају потребе моћи ће се они смештити за кратко време, а под добрим стражом, и у барake, али не допуштајући им да долазе у додир са слободним радницима као ни са другим осуђеницима.*

трећа секција

Превентивне мере

Председник:
Samuel Barrows.

Потпредседници:
Cosby, Fournier, Henderson, Garraud, Trousselle, Milligan, Gibbons, Knopf и Bolt.

Секретар:
Dr. Székács — Aladár.

Секретари помоћници:
Dr. Kramer Emil, Dr. Tomesányi, Mór и Wittman.

Четврто питање друге секције:

Је ли потребно подизати нарочите казнене заводе:

а) за лица с ограниченом одговорношћу или смањеном урачунљивошћу;

б) за неопходне алкохоличаре?

Ако је потребно, на којим основама треба подићи и организовати те заводе?

Прво питање друге секције:

Од каквог је утицаја, према оплакивања у разним земљама, алкохолизам на криминалитет?

Којим се нарочитим средствима може сузбити алкохолизам код осуђеника у опште?

I. *Одвојено четврто питање.* Последњих година у недаво се претреса, како у науци тако и на конгресима, питање о смањеној урачунљивости или ограниченој одговорности (verminderte zurechnungsfähigkeit, la responsabilité atténuée, restreinte) и о поступању са злочинцима са смањеном урачунљивости. Питање је прво било покренуто у Немачкој и, после претресања у науци, претресано је на два конгреса немачке групе Међународног Друштва за Кривично Право, од којих је један одржан у Дрездн 1903. а други у Штутгарту 1905. У Штутгарту се дошло до коначног решења овога питања. Одлазак на овим и *Збор Немачких Правника* се бавио истим питањем, и на основу реферата професора *Кала* дошао је до истих закључака до којих и конгрес немачке групе Међ. Др. за Кривично Право у Штутгарту.*) Кад се ова да Збор Немачких Правника (der Deutsche Juristentag) представала стару, класичну школу, а Међународно Друштво за Кривично Право нову или модерну школу, онда се може рећи, да су ова две школе, које су у сталној међусобној борби, дошле до сагласности у оном питању у Немачкој, и да ће с тога успоно њихова закључак бити и узаконьени.

Наскоро за овим почело се оно питање претресати и у Француској. У прошлом прошле године бавило се њиме Ia Société générale des prisons у Паризу на четири своје седнице. На последњој седници учествовала је у дебати и управа Међународног Друштва за Крим. Право: *Јест. Преме ван Хамел* и *Мајер*. Овде се показало, да се Француски у многоме разликују од Немаца у схватању овога питања, и да су дарект говорили о немачком систему. То је дало повода управи М. Др. за Кр. Пр. да реши, да се то питање изнесе и на Међународни Конгрес за Кривично Право, који је одржан септембра месеца прошле године у Хамбургу.

*) Mitteilungen Bd. XIII Heft 2, 471 и даље.

Има и таквих злочинаца, чија одговорност или урачунљивост није потпуно уништена, него је са разних спољних или унутарњих узрока само смањена или ограничена. Овамо долазе она лица, код којих се полазито са *унутрашњих* узрока смањује урачунљивост, дакле лица, која се на основу урођеног или стеченог физиолошког или психолошког стања имају узети као лица са смањеном урачунљивости. — Навешћемо неколико категорија, из којих ће се одмах видети, шта се разуме под смањеном урачунљивошћу.

На првом месту могла би се поменути сва стања, која ни обично довело сдиброумље. Уз интелектуално може доћи и морално слабовање. — У другу групу улазе сви они, који пате од неврозе. У ову би категорију ушли епилептици, хистеричка лица, даме, које имају навику да ни великих разлога украду штогод, и ако су рђаво имућне. Овамо би дошла и извесна стања неурастеничне природе. — У трећу групу дошли би случајеви, у којима постоји хронична интоксикација и услед ње помућење једног психичког живота. Овамо долазе као хронични алкохоличари, тако и лица, која употребљавају другу интоксикацију кокаином, морфијумом, етером. — У четврту групу долазе она стања, која управо нису болесне природе, него су дата чим протече природни живот. Овамо често долазе стари људи: код њих н. пр. надазимо случајеве, да они на непојамап начин, после врло уредног живота, бацају новац врло прозор, врше неморалне радње с децом и т. д. То нису болесна стања, него стања, која стоје у вези с природним гашењем животне снаге. — Пету групу образују перверзије, нарочито сексуалне природе.

Све су ово лица, која ми не можемо да изложимо болестим у смислу закона. Кад наш казнени законик у § 53 тражи, да би урачунљивост била искључена, да је кашњење, у време, кад је радио, „био луд или је нисте слободна воља код њега искључена била", то ни за сва та лица не можемо рећи да су луда, на према томе, да не могу ни потпасти под § 53. Тако исто то нису лица, која се налазе у таквим стањима, у којима би слободна воља била искључена, те и с тога се не могу подвести под § 53. Исто тако у таквом случај готово и са француским, немачким и другим казненим законицима. Ова су лица дакле урачуљива; с њима се мора по нашем казненом законику поступати као са урачуљивим.

(наставиће се)

Д-р Бош. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(наставак)

Две су ствари, које овај § ставља у дужност министру унутрашњих дела.

1. Да улуђује, контролише, исправља и казњава погрешке и кривице полицијских власти у извршењу и пресуђењу поступа по III части Казненог Законика, и

2. Да онима, над којима је извршена неправедна и противзаконита полицијска пресуда, излазећују накнаду проузроковане штете, повређене части и претрпљене казне.

Дужни смо одмах изјавити, а то чинимо с нарочитим задовољством, да други став овог §-а, у коме је реч о накнади за неправедну и противзаконну надржану казну, служи на част целом нашем старом законодавству, а најпаче творцима Полицијске Уредбе.

Питање о накнади штете невино осуђеним и притвореним, предмет је важне свију цивилизованих народа још од претпрошлог века. Дуго и дуго њиме су се озбиљно занимали не само правници већ и политичари, а Пруска је још у 1776. год. покушала да га путем закона регулише. При свем овом оно је у Немачкој дефинативно решено тек 1898. год. законом од 20. маја, по коме је држава дужна да накнади сваку *стварну штету*, коју би неко лице претрпело услед неправедне и незаконите осуде.[1]

Ну, и поред свега овога, пропис о коме је реч изгубио је сваку важност после Закона о чиновницима грађанског реда. Устава и кривичног уредаба § 17. (1904) с којим се допуњавао, и који је прописивао пут и начин за тражење *удовлетворења*. А како је и право став овог §-а преступно замењен *Устројењем* централне државне управе у књажеству Србије, од 10. марта 1862. год., — то је и њено изјашњење без вредности.

По члану 28. данашњег Устава „Сваки Србин има право да непосредно и без вичиег одобрења тужи суду државне чиновнике и званичнике, као и председнике општина, кметове и општинске званичнике, ако су они у својем службеном раду повредили *његова права*," и т. д.

И ако су овом уставном одредбом државни и општински службеници, у погледу одговорности по приватним тужбама стављени на исти ниво са обичним грађанима, ипак она — ова одредба — нема никакве везе са принципом који је био основом другим ставом § 18. Полицијске Уредбе, и који је, независно од одговорности полицијских службеника, задржавао право на накнаду штете у најширем смислу неправедно осуђеном лицу.

§ 20.

„За полицијски обављеног или оптуженог, полицијска власт не прима никакког заступника: по њој мора свако појавити сам собом предстати и на тужбу одговор дати."

Овај § преузето је поништен чл. 153. данашњег Устава, који наређује:

„У свима злочинима оптужени мора имати браниоца од кад се под суд ставе: но ако он не одреди себи браниоца, сам суд ће му га поставити. Окривљени може, ако хоће, имати браниоца и у претходној истрази, *у свима кривичним делима.*"

Пошто су Казненим Законом (§ 1.) и истуни уређени у ред кривичних дела, то је несумњиво, да и у истрагама за истуни дела има места браниоцу или заступнику."

§ 23.

„Оне, које конзулатима или посланствима страних двораова припадлеже, као и страни курири и татари, неће наше полицијске власти и себи позивати и на испит узимати, него ће оне преступљења таквих лица сама без њих испитивати и после их актом попечительству унутрашњих дела на даљи поступак подносити."

За правилно разумевање овог §-а потребно је прво знати, да је он постао у времену када Србија још није била политички потпуно независна, и када су с тога страно сиде, на основу раније закључених уговора с Турском, таке званих *капитулација*, признате конзуларну јурисдикцију над својим поданицима у Србији.

Према овоме, под изразима: *„коју конзулатима или посланствима страних двораова принадлежи,"* није се подразумевало само особље посланстава и конзулата, *већ и сви њихови поданици*, што се јасно види из овог председања министра унутрашњих дела, упућеног начелнику округа јагодинског:

„Господине.

Ја не сумњам да вам није познато, како се има поступати са поданицима страним, кад како преступљење у Србији учине.

Премда се ја надам, да ће у овом смотрењу изаћи доцније особена наредба, ипак зато, да не би међутим наше полицајне власти под одговор дошле, наодим се побудљеним препоручити вам, да ви, кад који страни поданик у Србији преступљење учини, за које би се казнити имао, па био тај с пасошем снабдевен, или као бегунац и ма од каког времена, таквог никако не казните, већ да га одма са описањем његове кривице Управитељству вароши Београда спроведете, те да га оно преда конзулату, под којега заштитом кривац буде стајао, и најући свагда при таком случају и мене о томе известити.

15. фебруара 1855. год.
у Београду. Ваш пријатељ
С. Магазиновић[2]

После берлинског уговора (13. јула 1878. год.), којим је Србији призната потпуна политичка независност, и овај § изгубио је, ако не сасвим, а оно бар у главноме, своју вредност.

Задобијањем политичке независности, Србија је у исто доба задобила и право суверенитета на својој територији, па с њом и право кривичног и грађанског правосуђа према странима поданицима.

Изузеци од овога чине се у случаја земљама, па и код нас, према странима дипломатским заступницима с обзиром на мисије које они врше, и које неминовно захтевају, да ова лица буду потпуно независна од државе под којих су акредитована.

Ствар ова од велике је практичне вредности за све полицијске органе, и с тога ћемо о њој рећи коју више.[3]

Независност дипломатских заступника од државе код које су акредитовани, позната под именом *имунитет*, састоји се:

а). *У неповредљивости* како личности тако и самог стана, па и све покретности дипломатског заступника. Привилегија ова протеже се још и на породицу страног заступника, за тим на све његово службено особље, па чак и на неслужбено, ако само лица која га састављају нису *месни грађани*, а станују при том у згради посланства или заступништва. (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Продаја отрова и отровних ствари без дозволе власти се по кривичном, а не по санитетском закону.

По достави београдске царинарнице, да је М. М., ондашња шпедитер, по доводи Ј. К., трговца из Пожаревца, увезао и експедовао 40 буради „минијума", који није експедовао у Пожаревац, већ га задржао овде и распродао, а нешто и склоново у радњу Ђ. П. 9 буради минијума, за које је оптужени М. М., над је узет на одговор, изјавио, да је он заиста увезао 50 бурадли минијума, али их је експедовао Ј. К. у Пожаревац.

Но, кварт нарошчи, на основу прибављених извештаја од пожаревачке царинарнице и народносног друштва, утврдио је, да никакав минијум није експедован Ј. К., те је узео поново М. М. на одговор, који је тада изјавио, да је по наредби Ј. К. овај минијум предао Т. Н. и Л. М., овдашњим трговцима. Т. Н. и Л. М. њиме ово потврдили, с тога је кварт нашао, да је М. М. опаким поступком учинио кривицу из § 334. кривичног закона, па га, на основу чл. 24. и 25. санитетског закона, пресудом својом Бр. 3075/904. казнио са 50 динара у корист санитетског фонда и да се одузети минијум прода.

Ову пресуду одобрила је 3 права града Београда, и Министар унутрашњих дела решењем од 7. октобра 1904. године Пж№ 27.625.

Жалећи се противу овог решења Министровог Државном Савету, М. М. је навео у жалби, да оваквбно решење Министрово не одговара закону, јер § 334. кривичног закона данас нема више силе

---

[1]) Законом од 29. јуна 1904. законодавна је у Немачкој заштита штете и за неправедно одређење притвора под оним погодбама:

1. Да је неизвесно притворено лице потпуно утврђена судском пресудом, и

2. Да притворене није изазвало намерно или нехатном небрежношћу.

Накнада се даје само за материјалну штету, т. ј. за штету, коју би притворено лице претрпело у својој имовини, или у њ. законом свом послу због и за време осуде.

[2]) Државна Архива — Расписи начелства округа јагодинског за 1855. год.

[3]) Опширније о овој ствари писали смо у Полицијском Гласнику за 1902. год. к. у чланцима: *„О странцима и изасланима"*.

и важности, пошто је замењен §. 19. правила за држање и продају отрова и отровних ствари од 1. септембра 1882. године СБр. 2542, која је Министар прописао на основу чл. 25. закона о уређењу санитетске струке. А пошто § 19. правила не предвиђа одузимање и продају ствари, које се држе без дозволе, то полицијска власт, с обзиром на чл. 17. Устава и § 2. кривичног закона, није могла ни одузимати да му се минију одузима и продаје у корист државне касе.

Државни Савет налаже је, да се предмет ове жалбе не тиче административног спора, већ иступе кривице жалитељеве из § 334. кривичног закона, за чије расматрање Државни Савет није надлежан према чл. 5. закона о свом уређењу и чл. 18. закона о пословном реду у Државном Савету. Напод жалитељев: да § 334. кривичног закона нема сасе и важности, пошто је замењен §-ом 19. правила за држање и продају отрова и отровних ствари од 1. септембра 1882. године СБр. 2542., која је Министар прописао на основу чл. 25. закона о уређењу санитетске струке (сигурно тач. 25. чл. 24.), неумесан је.

У § 334. кривичног закона предвиђена је казна за оне, *који без дозволе држе и продају отрове и отровне ствари*; међутим тачком 25. под *б.* чл. 24. санитетског закона, прописана је казна, за оне трговце, *којима је дозволено продавати отрове и ствари за техничку потребу, па би коме што за лек продали, или би продали што од отрова лицу, које не би имало нарочиту писмену дозволу од полицијске власти.*

Па како су ово две сасвим одвојене — разнородне — врсте кривица, од којих се једна казни по кривичном закону, а друга по санитетском закону, то се не може ни увести, да је казном, прописаном напоследним прописом санитетског закона, замењена казна прописана § 334. кривичног закона.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 3. јануара 1906. године Бр. 9. одбацио жалбу жалиочеву као ненадлежној власти поднесену.

Чиновник, који није молио за премештај, на у указу, којим се премешта, буде стављено, да се премешта по молби, има права на накнаду путних и селидбених трошкова.

Указом од 22. фебруара 1903. године Алекса М., порезник, премештен је из Бољевца у Паланку „по молби".

После овога премештаја, Алекса се обратио Министру финансија молбом, уз коју је поднео рачун, тражећи да му се да накнада путних и селидбених трошкова. Решењем је од 16. децембра 1903. године Пр.Бр. 27183., Министар га је одбио од овог тражења.

По изјављеној жалби против овог решења, Државни Савет одлуком својом од 13. септембра 1904. године Бр. 7097. поништио је ожалбено решење с тога што се у њему не изнози ни једна законски прописе, по коме се жалитељ одбија од тражења.

Министар финансија, усвојивши примедбе Саветске као образење, узео је предмет поново у расматрање, и нашао, да жалитељ Алекса у начелу нема права на накнаду путних и селидбених трошкова за премештај из Бољевца у Паланку с тога што је овај премештај извршен „по молби:" а ако је казано, да му је тиме повређен какав његов интерес (право), пошто се користити правом из чл. 51. Саветског пословника и жалити се Државном Савету против указа. А кад то није учињено, то је указ према њему постао извршан и у свему обавезан, због тога и нема права на моменуто тражење, о чему га је решењем од 29. септембра 1904. године Пр.Бр. 24178. известио.

Жалећи се против овог решења Државном Савету, жалитељ Алекса навео је у жалби, да решење Министрова не одговара закону с тога, што за премештај није молио, и што је он одмах по публикацији горњег указа, предстао Министру и молио га, да му се да наклада за извршену особу, и Министар му то обећао.

Државни Савет, пре но што се упусти у расматрање предмета по изјављеној жалби, тражио је, у смислу чл. 46. саветског пословника, од Министра финансија молбу жалитеља Алексе, на основу које је премештен из Бољевца у Палаику „по молби." Актом од 1. новембра 1905. год. Пр.Бр. 24914. Министар је известио Савет, да поменута молба не постоји. Упуствши се у расматрање предмета, после овога извештаја, Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министрово не одговара закону из оних разлога:

По § 25. закона о чиновницима грађанског реда, сваки чиновник може бити премештен у друго место и на друго звање, ну селидбени трошкови морају му се накнадити, осим ако није по молби својој или због кривице премештен.

Као што се види из ожалбеног решења, жалилац није за казну био премештен, а није ни по молби, јер његова молба не постоји, као што се види из ожалбеног решења, жалилац није за казну био премештен, а није ни по молби, јер његова молба не постоји, као што се види из акта од 1. новембра 1905. године Пр.Бр. 24914., те га с тога Министар није могао одбити од тражења селидбених трошкова, само зато, што у указу од 22. фебруара 1903. године, — које је, по чл. 51. саветског пословника, извршан јер није било жалбе — стоји, да је „по молби" премештен.

Питање о селидбеним трошковима сасим је засебно, и на њ не може да утиче указ, него има да се расправи по закону, који не признаје селидбене трошкове само кад је чиновник по молби или због кривице премештен, и од тога ни једно према жалиоцу не постоји.

Ово саветско посматрање усвојио је Министар финансија.

Саветска одлука од 22. новембра 1905. год. Бр. 8463.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Г. А. Гавриловић, деловођа суда општине обреновске, у срезу темнићевском, упутио нам је ово питање:

— По чл. 53 *е* Закона о изменама и допунама у закону о општинама од 3. децембра 1905. год., листе кандидатске, састављене по прописима овог закона и потврђене од општинског суда, не могу се више поправљати и мењати сем случаја, да од дана предаје листе до дана избора, који кандидат умре или изгуби право гласа. На место оваквог кандидата може се другo лице уписати с тим, да за таку намену постоји предлог оноликo исто предлагача, колико је предвиђено чл. 53 *е* овог закона. Ова измена допушта се најдаље на 24 сата пре избора.

Међутим, у последњем ставу чл. 170 овог истог закона неди се: „У случају кад Државни Савет поништи одлуку, гласачког одбора, општински суд је дужан у року од пет дана ово објавити грађанству. Рок се рачуна од дана кад је општинском суду саопштена одлука Државног Савета".

Код оваке нејасности настаје питање: да ли се уништењем одлуке гласачког одбора од стране највише инстанције (Државног Савета) сматра, да су и већ утврђене кандидатске листе уништене или не, и да ли се други избор сматра за сасвим нову радњу, за коју треба поднети на потврду нове кандидатске листе у смислу чл. 53 *ђ* поменутог закона, или се сматра за продужену — наставну радњу.

— На ово питање одговарамо:

И ако у Закону о општинама није прецизиран случај о коме је реч, ипак је несумњиво да се у овом случају мора поднети нова кандидатска листа у смислу чл. 53 *ђ*, поменутог закона, а ево зашто:

Одлука гласачког одбора о избору општинских чланова јавља се као резултат више претходних радњи, међу којима је најважнија она око састављања и потврђивања кандидатских листа. Радње ове у тако су тесној вези са одлуком гласачког одбора, тодико се допуњују, да једна без друге немају никакве вредности. Као год што одлуке гласачког одбора не би вределе апсолутно ништа без кандидатских листа, исто тако и ове листе не могу имати никакових последица, ако не дође до одлуке гласачког одбора.

Самим овим одговорено је и на постављено питање:

По четвртом ставу чл. § 170 Закона о изменама и допунама у закону о општинама, „Државни Савет коначно расправља сва питања, која се односе на избор општинских чланова у једном од својих одсека".

Поништењем одлуке гласачког одбора, Државни Савет самим тим учинио је, да су све оне радње, које су овој одлуци претходиле — које су у њеном постанку суделовале — изгубиле апсолутно сваку вредност.

У овом случају, дакле, *старе кандидатске листе немају никакве вредности*, већ се нова морају састављати и подносити онако исто као и код претходног, поништеног избора, т.ј. у смислу чл. 53 *ђ*. помен. закона, док се нов избор има спровести као сасвим нова радња и извршити

у року предвиђеном чл. 37. истог закона.

Са овим не треба мешати случајеве, у којима се избор није могао обавити због нереда, или ма из којих других узрока. Прописно састављене кандидатске листе у овом случају имају предности, *јер се није могло доћи до одлуке главног одбора.*

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Милорад Гавриловић, бивши пионирски наред. од подухват времена престао је радити свој занат и на поштен начин зарађивати свој хлеб, па се одао рђавим делима, од којих ту ни жалио нису могле одвратити.

До сада је више пута био истучно казнљаван; последњи пут пресудом округа теранџијског од септембра пр. године са 15 дана затвора и 4 месеца полицијског надзора због извршене просте крађе г. Милораду Полићу, сувљеној опл., коме је отишао у стан и представио се као мајстор, нога је сада од куће послао да сврши неке оправке, па кад је био пуштен унутра, одма је узучао прилику и лагао најеће ствари и одело, које је, после, заложио.

По издржаном овом затвору био је се некуд уклонио из Београда, али је се пред Божић опет вратио и одмах ударио у крађе.

Тако је прошла дана по подне на 2—3 дана пред Божић из отворене холдинга радње Крађе Аналајја, трговца у Кнез Михаиловој улици, украо 22 метра сукна у предности 80 динара, па исто одмах једном подпљном продају, поше је нашао да је сутра дан дођи са оцем и братом, те да им сукно скроје одело, кад сутра дан није нико дођи, те је логичан закључак лошего сукно предао полицијској власти.

Пошто се овом крађом није могао користите, то је одмах, у очи самог Божића, на Тргшић-дан, у друштву са Ђуром Гујановим, бив. осуђеном, а сада такође пребеглешем, отишао у кућу г. Велизара Маринковића, пијачара из Нарија, која се налази у Брашковој улици бр. 15, где је пре бил камиларија румунског посланства, на коме су се раније известила да у тој кући нико не станује, а међутим, да је сува намештаја, то разбију прозор од сутерена на дворишту, кроз њега уђу у сутерен, а одатле се после пођу горе у осторене собе, те разгледају и одберу све што се може носити. Тако су ушли крађе од сутерена што воде на поље и пошли собом нешто од ствари, а после је се Милорад од времена на време враћао и поново што је год могао, док га једном полицијски орган није приметио на трећи дан Божића где носи једно велики душек, али и он је тада приметио да је логичан полицајац на њега обратио пажњу, те бади душек и побегао.

Кад је видео да је и у овој крађи пропао, онда је одмах побегао из Београда и пред нову годину од једном се јавио у своме родном месту Крагујевцу.

Тако је отишао код баба Стане Стаикамировићке удове, са којом се из детињства познавао и претпрошле године седео једно време код ње кад је радио у крагујевачкој фабрици.

— Добро вече, тетна Стано! Ја сам дошао опет да седам код тебе. Премлео сам у Фабрику да радим. Баш сам научио код тебе, па не могу на друго место да идем, а плашљу те како што сам ти и пређе плашио — говорио Милорад баба Стани, седајући на кревет у соби.

— Е добро ми дошао, синко. Мени је мило што си код мене дошао да видиш соме, а за плашење биће заиста колико ми дао.

По том му баба Стана изнесе кревет и он одмах легне да спава.

Сутра дан весела баба Стана пошла је да иде пешто у помишљу, па напиро у собу да види, да ли спава. И ако је био будан он се учини да хрче, те она оде својим послом у помишљу.

Кад је се после вако вратила и ушла у собу затекла је Милорада где седи на кревету.

У четвој тој соби био је и један сандук, у коме је једна баба Стана држала сву своју крваво стечену заштедевину.

Одмах је приметила да су на том сандуку поремећене ствари, те је нешто штрецну.

— Куку мене, шта је то? — упитну изненадно баба Стана и поче скидати ствари са сандука.

— Ништа, ништа баба Стано, нисо је било са сандуком, на сам ја после лишо — покушао Милорад да је умири, устајући с кревета, те да не би прегледала сандук.

Но му то не могаше умирити, већ га отвори и поче прегледати, а Милорад кад то виде зајнуа да га боли стомах и згрчи са руљама на стомаху једну до собе напоље.

Баба Стана видевши да му је се заиста спучило и да је отишао у нужник, те настави даље прегледање, када приметн да јој са дна сандука нема мараво са 120 динара, колико је за дуги низ година, откидајући пано рефи од уста, успела да уштеди поруши муке рубље, те за у старости, кад више не могаше радити, има колико толико. Поново још претресе цео сандук, па кад је се уверила да пара нема, онда је потрчала у нужник, али Милорада ни тамо нити на другом месту не беше.

Кућајући и запомахујући отрча она и јави власти, које за њим пореди потер, али узалуд, меса не беше.

Где је се склоно и куда је отишао не зна се, тек у положени протекла месеца полицијски органи ухвате га оде у Београду и притворе.

Он је већ одрицао све праће, али кала су му показане ствари и кала је суочен са сведоцима, онда је видео да му не помаже одрицање, те је признао.

Сем побројених крађа сигурно их има још које је он извршио, јер кала је о томе питан он је одговорио: „Нека ми се покажу ствари као за ове крађе, па ћу казати.“

Са тога изнесено његову сашу и полицијски органи за јаче извршу саслушавском Управе града Београда, где се истрага води, да више још каквих крађа изврши.

Он је средњег раста, стар 19 год., влас.

ПОТЕРЕ

Душан и Милан, браћа Ђорђевићи и **Љубомир Петровић**, скитачки циганн, одговарају пред начелником среза јасеничког округа крагујевачког због више убистава, али су побегли неизвно куда. *Душан* је стар 26 год., средњег раста, тамних бркова, при вабрији, у оделу старом сељачком; *Милан* је стар 21 год., омален, дежмеласт, прве масти, у оделу је сељачком, а на глави има шајкачу; *Љубомир* је стар 30 год., такна стаса, кинови, браја браду по среди, одело има од шајке, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за убијања њиховом трагају и о резултату известе начелника среза јасеничког, позивајући се на бр. 4593.

Непознати зликовци, ноћу између 6. и 7. тек. м-ца убили су Андрију Арбљића, механџију, и његову жену, обоје из Бојића, у срезу поцерском округа подринског. Препоручује се свима полицијским општинским властима, да за злиководима живо трагају. УБр. 4592.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Јован Грегоровић, пантерски бравар, ухваћен је у Крушевцу да прави лажан новац (подужавирке), и одма се налази у притвору. Начелство округа крушевачког тражи од свију полицијских власти, да му полицају изнесе, да ли је Јован још где извршио какво злочиначко дело. Акт начелства Бр. 868.

БРОЈ 8. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 19. ФЕБРУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а преко потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију поштанских власти и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 31. јануара 1906. год. Бр. 1265, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се д-р Прокопије Ристић-Белијадес, лекар из Лесковца, родом из села Арџиста у Епиру у Турској, и поданик исте државе, по молби своје прими у српско подданство, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. фебруара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе по старом закону, Милана Ценића, начелника исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Димитрија Грудића, начелника исте класе среза ключког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа пиротског, Јовицу Вукосављевића, полицијског писара исте класе среза таковског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за благајника Министарства унутрашњих дела, са платом од 2.500 динара на годину, Василија Х. Пашића, рачуноиспитача месне контроле за округ крајински.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Стеван Бобић, члан прве класе Управе вароши Београда;

Алекса Давидовић, начелник прве класе среза врачарског;

Филип Видаковић, начелник друге класе среза врачарског;

Војислав Марјановић, начелник треће класе среза пореч ког, и

Стојан Томић, писар прве класе среза гружанског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Антоније Дисаловић, писар прве класе среза ишпанског, — по старом закону, и

Милан Пурић, писар прве класе среза ариљског, — по старом закону, на основу § 76. зак. о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе, с тим, да им се из државне касе издаје 30% од плате коју су до сада имали.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се

Драгутин Симић, начелник прве класе среза таковског, — по старом закону;

Димитрије Стојковић, писар прве класе среза посавског, округа београдског, по старом закону;

Васиљије Г. Протић, полицијски писар треће класе начелства округа ваљевског, и

Никола Милошевић, полицијски писар треће класе начелства округа пиротског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Живку Живковићу, полицијском писару прве класе среза пиротског, — уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. фебруара 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

10.

Као оно раније, тако се сада и у осталој Европи стану уређати на француске установе. Фушеов систем копирају и у Аустрији и у Немачкој.

Оно и у овим земљама било је тајне полиције, али њени агенти били су регрутовани из обичних људи, махом бивших робијаша, сумњивих лица и т. д.

Сада отпочну у тајне агенте врбовати и угледније људе. И као оно у Паризу, увуку и у Бечу и у Берлину женске клубове под именом — Damen - Soupers.

У те клубове мамљени су људи од политике, са њима подевани политички разговори и сазнавано оно, што је влади требало. И онако као је раније бивало, тако се сада и са овом установом отпочну политичке спекулације. Сва боља, слободнија људи, сумњичени су да раде против владаоца и постојећег стања. Писма су им отварана, њиве им претресане, а они шпијони.

Тајна полиција, која би могла да послужи корисним одржању како јавног реда, тако и личне и имовне сигурности — пошла је и сада, као и пре у народ, чинећи му више зла него добра.

Под маском: да се одржи и оснажи *монархијски систем* вршена је над грађанима — *тиранија*...

Али, призиле, које су за овим следовале, јасно су показивале: да је овакви систем управе и погрешан и штетан.

Ту су историјски догађаји да то потврде.

Они најбоље казују, да се је оваквим системом монархија потконавала место утврђивала...

И када су они на управи земаљској, радећи по оваквом систему, мислили, да су се овеким осигурали, живи догађаји, који су у брзо следовали, могли су их унеп о противном уверити...

За доказ томе нека нам је слободно навести онет један случај из доба *француске полиције*...

II.

Под Наполеоном III тајна полиција била је обухватила све гране народнога живота у Француској.

Његов *приг кабинет* беше стално под присмотру све. Не само непријатеље, него и његове рођаке, пријатеље, па чак и саму — царицу. Ше• тога кабинета, *К. Симон*, узимао је с поште и отварао писма свију означених сумњивих лица. Не само оних из публике, него и из самога Двора. Наполеон је хтео да зна шта ко коме у Двору пише и опет шта се из његове околине напоље јавља. Од те важне ње била поштењ на сама царица Евгенија. Хватана је кореспонденција царичина, како она коју је она слала у Мадрид, тако и она, што јој је долазила од њених рођака са шпанског Двора.

Симон, окружен у своме послу, хватао је после и писма царева. Наполеон је једно потајно љубав са *Мајцом Валевјеровом*. Често јој је слао љубавна писма, у којима је била уплетена и по која државна тајна.

Отуда се је *Демона*, онданшњи министар полиције, могао хвалити да зна: шта ко од његових Парижлија вечера.... А да би знао још наближе и кретања и мнења аристократских и дипломатских кругова — он је основао нарочиту агентуру за више кругове.

За тај посао нашао је некога Пољака, кога је проглашено за грофа. Овом лажном грофу стално је грдно суме на расположење...

Наравно, Пољак емигрант — врло је згодна фирма...

Гроф *Лудвиски*, човек финих манира, умео је да се увуче свуда. Као одличан племић нашао је у све више кругове; долазно је у додир и са самим царем. У својим седницама, опет, примао је сав отмени свет париски, и згодном приликом, наводећи разговоре на своју руку, мамио је и куповао што му је требало.

У то доба министар Демона уверавао је сваком приликом Наполеона:

— Сире.... Политичко стање у земљи изведено је начисто... У Француској је све мирно. Народ се бави само својим обичним пословима...

Обична полицијска фраза !!...

Догађаји, пак, који су одмах затим наступили, показали су Наполеону, да се на овај извештај свога министра није смео ослонити, и да је не даље, него у самој његовој престоници припремљена несрећа и њему и његовој породици.

Једне вечери, 14. јануара 1858., цар са царицом кроче се у оперу. Уз њих је била и повеља свита. Око кола јахали су ординанси и гардисти. У овом часу код су стигли пред оперу — запраште бомба испод кола царевих. Зачу се страшан тресак. И настаде ужас...

Ми немо опде догађаји испричати онако, како је представљен у рапорту управника париске полиције.

Тога вечера давао се Росинијев *„Вилем Тел...“* На поља сахата пред почетак представе дошли су завереници пред оперу. Били су наоружани револверима. Сваки од њих носио је бомбу испод капута.... Пред опером било је много света. Завереници се умешају у публику. *Орсинице*, колоноља, зауле положај на самом тротоару, баш на месту, где ће царева кола стати. До њега близу *Гомез*, а мало даље с противне стране *Пијеро* и *Руде*. Орсинице је имао да даде знак. У осам сахати доџурише прва дворска кола. У њима беше само маршал двора... На једно четврт сахата после тога појавише се гардисти. Комесари и жандарми стадоше на то угуривати овај свет онде, које је стајао и цара и царицу очекивао. У том се приближише и кола царева (купе), опколена гардистима. У њима сеђаху: цар, царица, и према њима, на доњем седишту, генерал *Рожс*... Кола су возила полако... И заустављше се баш код степеница, где је Орсинице стајао... Чим кола стадоше — Орсинице даде знак... Гомез поче прва. Дрскоји бомбу испод капута, исповрти и баци је на кола. Бомба паде под кола... Зачу се ужасан тресак. Сукну пламен, па се онда све задими. Бомба се распрште. Од силине — погласиле се бенери пред опером. Наста помрчина... „Пали“ — викну Орсинице. И пуче друга бомба. Њу је бацио Руде. Зачу се ужасан тресак и присак у публици. Цареви коњи скочише у пропаст и падоше на земљу. Орсинице исповрти сада своју бомбу и баци је, нишанећи право на цара. Али се бомба одби од прозора колених и паде испред кола. Затресе се кадрма. Бомба прште у хиљаду парчади. Неколико гардиста, који беху око кола, попадаше мртви и рањени с коња. Наста ужасна пометња.... Зачуше се јауци жена и деце.... Једно парче од бомбе погоди и самога Орсинића. И рани га. Ово збуни завереника. По своју прилици то их омете, те не продужише даљи нападај. Наста тајац.. Цар и царица, за дивно чудо, остадоше непоређени... Генерал Рожс брзо отвори прашоца од кола. Цар и царица изађоше и уђутише се горе уз степенице.... Цар је био, тако рећи, онемио од страха. Ни речи није могао казати. Царица је била присебнија и храбрила га је. Глас о атентату био је, наравно, одмах разнесен и по публици у самој опери. Дошао у дворени салон, цар је био блед и јако потресен. Царица му предложи, да се одмах јави народу и, узев га десној руке, изведе га на балкон поже.... Сав онај народ, кад га угледа, грмну: „Живео цар...“ Престава се после продужи... У овом атентату рањено је на 160 лица, међином гардиста, жена и деце...

На лицу места, онога часа, полиција је отпочела истрагу. Имајући у рукама рањеног кочијаша Орсинића, наставила је трагање. Убрзо похвата и остала тројицу завереника.

Истрагом се сазнало, да је уговорена завера: да се цар Наполеон убије, да су у ту заверу били умешани: гроф *Фелипе Орсини*, *Карло Руди*, учитељ језика, *Андрија Пијери*, сликар, и *Антоније Гомезо*, слуга Орсинијев. Осим њих сумњало се још на стотину талијанских карбонара.

Као што је познато, спољна политика Наполеонова тога доба кретала се супрот ослобођењу талијанског народа. Сматрајући Наполеона као једног од најјачих противника ослобођењу Италије, — завереници се реше да га убију.

У главноме завера је била уговорена у Лондону. Тамо је начињена и бомба, коју су завереници собом у више комада, разуме се крипом, пренели у Париз и која је од тога случаја у анналима европских полиција позната под именом: — *Орсинијева бомба*.

По свршеној истрази завереници буду предани суду и тамо осуђени: Орсинице и Пијер одн на гилотину, а Гомез и Руди на робију. Остали завереници пису се могли прона̂ти.

Овај случај са Орсинијевом завером, може да послужи као најочитији доказ: до чега се мора доћи, када се полиција употреби само на *партијске или личне* цели, а запоставши свој главни задатак: да осигура ред и *безбедност*.

Пазити на сваку реч грађана, пратити и отезивати свако слободније кретање — а не знати да се у близини двора спрема противу владаоца један од најстрашнијих атентата, какав се је икада десио!!...

Ето до чега је морала довести управа стеге и лажних система.

Одступио је одма. истина, министар Демона, дошао је за префекта Париза чувени — *Пиетри*, али лажни систем управе, продужен и даље, довео је Наполеона III до Седана...[1]

(настављће се)

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Али ако погледамо на коју од поменутих група, одних ћемо видети, да су

[1] Један немачки списа̂ тврди: да су француски агенти из Берлина, пред рат 1870. год. неке разлоге своме Министру у Паризу: — Ваша Преузвишеност! Наш највећи непријатељ, гроф Бизмарк, нао је у немилост. Напустио се и лежи болестан у Варцину. Пошао поновљи час за рат. Аустро-Угарска и руска војска Немачка остаће неутрална, а ако у њима буду имали успеха, борбе се и они уз наше трупе!!!...

та лица ипак нешто другачија од оних, која законодавац сматра урачунљивим. Тим лицима оскудева отпорна снага противу надражаја, који их гоне да врше кривична дела; или боље речено, та је отпорна снага смањена, смањена тиме, што под њих услед интелектуалних дефеката или никако нема представа о препонама или сметњама, али су те представе слабије, но код нормалног човека тако, да је воља и осећање код оних индивидуа другачије.[1] То су лица, која ми морамо да означимо као урачунљива у смислу закона, али која ипак не можемо да означимо као потпуно урачунљива, и с тога је за њих врло згодан израз „смањена урачунљивост".

Лица са смањеном урачунљивости или ограниченом одговорности интересују нас само зато су опасна и то било за себе саме, било за своју околину, било напоље и за само друштво. Тако н. пр. хронични алкохоличар, који сваки дан, кад се враћа кући, прави неред, дома ствара по кући, туче децу и жену; он чак може да буде опасан и по друштво, зато би почео нападати ширу околину. Кад су законодавци она лица забранили, онда настаје питање, шта се има с њима радити, кад су опасна? Несумњиво је, да се на првом месту имају предузети мере за отклањање те опасности. Такву је одлуку донео и Међународни Конгрес за Кривично Право у Хамбургу за лица са смањеном урачунљивости, зато су опасна за себе, околину или друштво. А за злочинце са смањеном урачунљивости, на биле они опасни или не, треба предвидети нарочиту казну или нарочите поступање с њима. Каква та нарочита казна има да буде, није још одређено.

Конгрес за казнене заводе међутим поставио је себи само питање: да ли је потребно за лица са ограниченом оговорности подизати нарочите казнене заводе?

II. Ова два питања нису расправљана у заједничкој седници друге и треће секције. Оне су на против свака за себе расправљале и, поред спег старања, да им одлуке буду у сагласности, јер расправљају слична питања, ипак има и контрадикције у њима. Да би све било јасније и боље се представило, како се дошло до одлука, почећемо прво са одлуком првог питања треће секције о алкохоличарима злочинцима.

Утврђено је већ, од колико је великог утицаја алкохолизам на криминалитет у свима земљама, с тога је сасвим разумљиво, што се ово питање толико претреса и у науци и на конгресима. На VI Међународном Конгресу за казнене заводе, који је одржан у Бриселу 1900. одлучено је, да се питање о алкохолизму изнесе поново на идући конгрес, и то само с обзиром на статистику, која се на ово односи, тако и с обзиром на питање о пресметању осуђеника алкохоличара у нарочите заводе.

Било је шест реферата о овом питању и то од г.г. *Gennat, J.-S. Gibbons, Jules de Csilag, B. Marambart, Aug. Forel, Legrain, Brück-Baber* и *André Pionthovski*. Сви су реферепти били сложни у томе, да се алкохоличари могу лечити само потпуним уздржавањем од пића, сем *Marabat*, који је изјавио сумњу, да пијанице могу постати умерени потпуним уздржавањем сваког алкохолног пића. Он је тврдио да се они могу лечити тиме, што ће им се давати мале количине пива.

Forel, резимирајући све извештаје, и сам је био за мишљење већине, и с тога је предложио секцији следеће одлуке, које су и усвојене:

Статистика доказује, да алкохолизам проузрокује више од 50% криминалитета, и то нарочито недељи, суботом и вече и понедељником.

С тога конгрес жели:

1. *Да се односно овога води брижљиво статистика, и да се недељом, суботом у вече и понедељником у јутру ограниче продаја алкохолних пића?*

2. *Да се у казненим заводима и заводима за поправку забрани, и то најстрожије као порок, свако дестилирано или пререлог пића (осим се разуме јабуковача, вино и пиво), и да се замени млеком, другим алкохолним пићима или уштеđеп која се неће моћи употребити за куповину алкохолних пића.*

3. *Да се у казненим заводима драже алкохоличара предавања и да се ту више популарне књижице о алкохолизму тако, да се тиу организације и антиалкохолична мастава.*

4. *Да се друштва за заштиту (патронаже) ослобођених осуђеника сарађују са друштвима за умереност у пићу, да злочинци, који су више или мање пијанице, при свом изласку из казненог завода, уђу у та друштва и да на тај начин буду спасени од поновног пада у злочин.*

5. *Да се законодавство измени у томе смислу, да се код свих злочинаца алкохолика обичан затвор претвара у продужено задржавање у какво јавно склониште за пијанице, који се могу лечити довољно и у какво приватно склониште, над којим власт води надзор).*

6. *Да ли се злочинци пијанице, за које се мисли да ће бити непоправими т. ј. који се не могу лечити, стално под старатељство, као год и лица са ограниченом одговорности или неодговорна (неурачунљива) лица, и наместити их дефинитивно у склоништа за неизлечиве пијанице.*

7. *Да се у форми опционе донесе законска одредба, по којој се опоме, које је пијанство пређило у обичај, и који је престао као за друштво, може притегнути стављањем под старатељство, ако драговољно не пристане да потребно време иде у склониште за пијанице, који се могу лечити.*

У седници целога конгреса предложио је *Feuilloley*, да се на одлуке секције наблаци т. 6, која тражи да се с непоправним пијаницама поступа онако исто као и са лицима с ограниченом одговорности и да се о њој говори онда, кад буде дошла на ред одлука друге секције о четвртом питању, јер су у вези, па могу њихове одлуке доћи у сукоб. Конгрес је усвојио све предложене захтеве секције с овим додатком *Feuilloley-a*, те тако у одлуци треће секције т. 7. постаје т. 6.

III. О четвртом питању друге секције конгрес је имао десет предходних извештаја и то од г.г. *Feuilloley, Vincenzini, T. — D. Crothers, Ernest — Emile Moravcsik, Jacques Saldó, Curti, Ernest Friedmann, Aug. Forel, Jules Heyfitz* и *Paul Vinge*. Мишљења известилаца су била подељена о томе, где треба сместити лица са смањеном урачунљивости или ограниченом одговорности и непоправиме алкохоличаре. Тако по некима она треба затварати у заводе, који су у исто време и казнени заводи и заводи за лечење, и затвори и склоништа. Овај систем је бранио *Curti*, директор казненог завода у Регенсдорфу (Цирих). *Jules Heyfitz*, аташе у мин. правде у Петрограду и *Jacques Saldó* главни лекар у болници за душевне болести у Б. Пешти.

— До другима, па против, она лица треба затварати у склоништа, погодна за њих, али да она никако не носе карактер казненог завода. Овога су мишљења биле: *Feuilloley*, адвокат (Француска), *A. Estel, Vincenzini*, директор централног казненог завода у Монтивале и *Paul Vinge*, лекар у Кристијанији. — Један од њих, *Ernest Fridmann*, из Б. Пеште, ипао је своје мишљење, по коме она лица треба најпре да издрже своју казну у казненом заводу, а са којима се има поступати релативно благо, па после да се преместе у заводе за лечење.

У секцији се међутим биди створило доста јако мишљење у корист чисто медицинских завода за лечење, нека врста нарочитих склоништа, која на себи не носе карактер казненог завода. Али у тренутку, кад је требало приступити гласању, примети се, да сам текст четвртог питања опе секције мисли само на *казнене заводе*, јер питање гласи: „је ли потребно подизати нарочите казнене заводе." и т. д. Међународна комисија за казнене заводе тражила је, да конгрес каже, у случају над се ваље да треба подизати те заводе, како би их требало — организовати. Код оваквог стања ствари рекло се даље, да секција, као мисли да су за ова лица боља склоништа од завода, треба на постављено питање да одговори негативно. Код оваквих примедаба многи су чланови промешали мишљење и пристали су радије да гласају за нарочите казнене заводе за лица с ограниченом одговорности и за непоправиме алкохоличаре, него да дају негативан одговор на постављено питање.

Секција најзад буду предложени ови закључци, које је она и усвојила:

Потребно је водити нарочите казнене заводе:

а) *за злочинце с ограниченом одговорности;*

б) *за непоправиме алкохоличаре, ако су готови за казну кривичног дела.*

Поступање у тим заводима, који неће имати репресивни карактер, биће благије а дисциплина строжија него у склоништима за луде. То поступање мора се према степу одговорности правити.

[1] v. Liszt у Mitteilungen XIII 2. 473.

Ове заводе треба умножавати по потреби, и треба да су такви, да се лица, која се у њима налазе, могу бавити свима врстама привредних и индустријских послова.

Лица у овим заводима, између осталога, добијаће систематску наставу и учиће се моралу и реду потребли, и лечиће се колико то стање њихово здравља захтева. (наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

Сасвим је друга ствар ако ова лица станују ван зграде дипломатског заступника. Њихова неповредимост, *која није никита друго до резултат неповредности зграде посланства или стана заступника*, у овом случају отпада, и она се не једначују са обичним месним грађанима. То исто бива и онда, кад ова лица учине какву кривицу *на улици*, даље ван зграде посланства или стана заступникова.

Последице неповредимости стана огледају се још и у *немогућности вршења* *на каквих судских или полицијских радња у њему.* Према овоме, пити судски пити полицијски чиновник сме ући у зграду посланства или стан послаников, а у циљу вршења каких званичних послова, без одобрења или позива посланиковог, и

б) *у ваневласности*, која се састоји у независности од власти месне државе. Независности она одликена је у *изузетности* и од кривичног и од грађанског преношења, као и у *ослобођењу* од дужности сведочења.

И ваневласност, као и неповредимост, проширује се и на породицу посланикову, његово службено особље, а у изванредним случајевима и на послужбено.

Само онда, кад би које од набројаних лица учинило злочин против државе у којој се налази, може га месна власт притворити, али се о томе мора одмах надлежним путем известити његова држава, и том приликом довољно образложити овај поступак.

Ни у ком случају месна власт не може судити страном заступнику, већ једино власт његове државе којој се он, ради тога, предаје по свршеној истрази.

Помињемо још, да влада страног заступника може, у појединим случајевима одузети поменуту изузетност своме заступнику и његовом службеном особљу, као год што је и сам посланик може одрећи своме неуказном особљу. У оба ова случаја месне власти биле би надлежне за вођење истрага и суђење кривица, ни грађанских спорова ових лица.

Последице изузетности од грађанског правосуђа огледају се у немогућности подизања под домаћих судова на какве тужбе противу страног заступника, чије се ствари у његовом стану или згради посланства никад не могу узаптити, нити он лично може бити затворен због дугова.

Друга је ствар, пак, ако би страни заступник притеривао какве непокретности, или покретне ствари ван свога стана и зграде посланства, које нису намењене његовој личној употреби већ привреди и трговини. Изузетности у овом случају нема, пошто се сам заступник, ступајући у послове овакве природе, ње пређутно одрекао.

Исто тако заступник стране државе не може уживати ни *неповредимост* ни *ваневласност*, ако је поданик државе код које је акредитован.

Што се тиче *конзула*, они у начелу не могу уживати право имунитета, *сем ако им ово право, путем уговора, није изричко признато.*

§ 24.

„Војнике гарнизоне војске судиће и казнити надлежне земаљске полицијске власти за полицијске преступке, које они на домовој одпуски учине.“

Овај §. беа обзира на примедбе којима је пропраћен, измењен је, у неколико, чл. 69. *Уредбе о војној дисциплини* од 3. марта 1896. год., који гласи:

„Ако иступима, учињеним у грађанству кад се за иста сазна, кад они, који су их учинили дођу на војну службу, као и иступима, учињеним за време одсуства и привременог одпуста, *грађанске власти ислеђене предмете достављају војном властима на расправу.* Ако је иступ расправљен и казна изречена, а међутим су војници већ на служби, грађанске власти достављају пресуде војним властима, које их извршују.“

Ова два законска прописа, као што се види, у противречности су. Док се Полицијском Уредбом даје право полицијским властима, да суде и казне иступе војника на *домовој одпуски*, дотле им се Уредбом о војној дисциплини наређује, да *ислеђене предмете достављају војним властима на расправу*, што другим речима значи: одузима им се право кажњавања војника по одсуству или привременом отпусту.

Услед сукоба, који је поводом овога настао између министра унутрашњих дела и министра војног, Касациони Суд, по уразењу овог последњег, у својој општој седници од 13. јануара 1903. год. донео је ову одлуку:

„Изложено питање јасно је регулисано чл. 69. уредбе о војној дисциплини од 3. марта 1896. год., (збор. Ц.І. стр. 193), на коју се одредбу г. Министар војни позива, и то другим одељком тога члана, који гласи: „Ако је иступ расправљен и казна изречена, а међутим су војници већ на служби, грађанске власти достављају пресуде војним властима, које их извршују.

По нахођењу Касационог суда, изрази: „*Ако је иступ расправљен и казна изречена*, и *грађанске власти достављају пресуде војним властима*,“ одређено показују, да је, у случају, ако би војник, налазећи се на одсуству или на отпусту, учинио иступ, за извиђање и кажњење пресуде надлежна грађанско-полицијска власт за све време, докле би се тај војник на одсуству налазио.

Што се тиче извршења саме пресуде закон је изречно предвидео, да дотична грађанска власт не може своју пресуду сама извршити, већ год је осуђени војни обвезник *већ на војној дужности*, али ни чл. 69., нити које друго наређење ове уредбе, не предвиђа шта ће бити ако је пресуда о иступној кривици изречена, а војник још није отишао на војну дужност пошто му одсуство или отпуст још траје. Ну по мишљењу Касационог Суда, из напређених израза: „*ако је иступ расправљен и казна изречена, а међутим војници су већ на служби*,“ — аргументом *ex-contrario* налаза закључак: да су грађанске власти надлежне саме извршити своју пресуду, ако би се казњени војник на одсуству — ван службе — налазио, као што то прописује § 24. полиц. уредбе, који одредбу није ни било потребе уредбом о војној дисциплини мењати, јер се тада не крши начело, изражено у чл. 69., по коме војник због иступних кривица не може бити задржан ивван његове команде преко одобреног му времена.

„Према овоме Касациони је Суд изнашао: „*да је полицијска власт надлежна како за извиђање и суђење иступа, које учине војници над су на одсуству, тако и за извршење своје пресуде, све дотле, док се неким радом не би војник ометао и спречавао у извршењу својих војних дужности, а то је, за све време, док би се војник на одсуству — ван војне дужности — налазио.*“

§ 25.

„За сваку полицијску кривицу само се опомена казна досудити сме, колико се за коју полицијским казнителним законом одређује (§. 38.).“

Полицијска казнителни закон уништен је данашњим Казненим законом, а овај § Полицијске Уредбе §-ом 39. истог законика, у коме се вели ово:

„Никаквог правца није слободно осуђени на другу што, осим ових казни, које су овим законикомо прописане (§ 12[1] итд.

§ 27.

„Малодетни до навршене 13-те године имају се за полицијске преступке предати родитељима, или туторима, или газдама, под којих служе, а шподска младеж учитељима да их она казне.“

Раније смо већ нагласили, да је овај § у супротности са § 321. Казненог Законика, који допушта да се деца за иступе могу казнити и по навршеној 12-ој години. Пошто је наређење Казненог Законика доцније — младе — од овог наређења у Полицијској Уредби, то је самим тим и неснесани § изгубио сваку предност по већ поменутом правилу: *lex posterior derogat priori.*

§ 28.

„И само покушење полицијског преступења заслужује казну, ако предузето дело није од воље самог преступника, него због случајног каквог онеспособљења неучињено остало.“

Пок. Ђорђе Ценић, у свом „Објашњењу Казнителног Законика“[1] поводом написаног §-а вели ово:

[1] Стр. 877—878.

„Како се према § 42. (Казненог Законика) покушај и код преступљења само онде казни, где је изреком у закону казано да се и покушај казни: то се разуме да код иступљења покушај се никако не казни, тако н. пр. когод је ствар какву у вредности до 200 гр. чар, без свакн отежавајућих околности, због које би се крађа судом судити морала, хтео да украде па се у том увати, неће се казнити, осим ако крађу и учинио није, а кад се крађа као свршена сматра видн се из § 220. *Овим одређењем закона укинуто је и наређење § 28. уредбе полицајне (V. 196)*[1] *по коме се и само покушење полицајног иступљења казни.*“

§ 29.

„Ако се полицијски преступник тим правда, да он за тичућу се полицијску, надлежно обнародовану наредбу, против које је скривио, није знао, то да му се не уважи, него да се с њим по закону поступи.“

Принцип, који се у овом законском пропису истиче, истакнут је у много ширем и одређенијем облику у §-еу 3-ем Казненог Законика, по коме: *„Незнање закона никога неизвињава“*.

Према овоме, исписани § Полицијске Уредбе потпуно је излишан, што је, у осталом, и у самој примедби, којом је он пропраћен, прећутно напоменуто.

§ 30.

„Кад сам полицијски званичник учини какво полицијско преступљење, тужба се на њега зато има предати предпостављеној му власти, која ће у следству исте наредбу учинити, код које ће се полицијске власти његово дело испитати и осудити. Правилно нам изгледа, да у случају других жестих ејет с још два одабрана општинара, среског начелника, његовом помоћнику и управитељу вароши Београда, званичник, којега поничињено од своје стране с нужним настављењем поради осталог персонала и начина за то одреди или извиње; члану пак Управе вароши Београда управитељу у самом овом надлежатеству, не сведа у присуству једнога званичника на поничињеним унутрашњих дела.“

Да би се видело, са колико се пажње код нас прештампавају закони, констатујемо да је исписани текст, који је истоветан у сва три издања Полицијске Уредбе о којима је реч у овој расправи, нетачно и непотпуно, на према томе и погрешно преписан са њеног првобитног издања.

Сваки, који пажљиво прочита исписани § примећује, нема сумње, да се у њему говори и о управнику Београда, а о члановима управе и о среским начелницима и опога помоћницима (?), али не и *о окружним начелницима* па ће после тога самим природно, доћи до закључка: да се овај § није ни односио на окружне начелнике. Ово, међутим, не стоји.

У првобитном издању Полицијске Уредбе, која је први пут штампана у *Српским Новинама* од 1850. год., други део исписаног §-еа гласи:

[1] Зборник.

„Правилно пак кмету нека суди други местни кмет с још два одабрана општинара, **среском начелнику окружно началиичество, а окружном начелнику, његовом помоћнику**“ и т. д.

Све ово, опет понављано, остали смо само с тога да би се видело како се код нас званично прештампавају закони. Параграф о коме је реч, укинут је, међутим, прећутно.

Према данашњем Уставу и Закону о чиновницима грађанског реда, чиновници су у погледу одговорности по приватним тужбама изједначени са обичним грађанима.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

За свако лице, досељено из које стране државе, или из ког другог места у Немачкој, сем ако је стране поданик, попуњава се само једна страначка листа на свагда. Таква листа остаје у редовима, док то лице станује у Хановеру. Чим оно одселење, по наређењу формулару добије извештај, да се то лице одселило, одељење извуче листу из реда, записе на њој место одсељења и стави је са тим у други ред, по истом распореду, где су листе отпутовалих странаца и где остаје све дотле, док се из кварта не јави, да се то лице вратило и отсело ту и ту. О овим лицима одељење добија из квартова и извештаје о промени станова у варошн, као и о случају, ако су каквога.

Ако се за које од тих лица, при досељеву добију подаци, да је оно много пута кажњавано и да је сумњиво занимања, може му се забранити даље борављење у Хановеру, одмах или после кратког времена.

При одселењу таквих лица прецртавају се њихова имена по списковима тако да остају свагда испрецртана само имена оних странаца једне државе, која су у том времену још са станом у месту.

Да се не би при поновном досељеву морало исписивати страначка листа ставља му се у кварту свагда питање: да ли је то лице и пре тога, кад год било у Хановеру или не. Из те листе види се свагда и то какве легитимационе картије има која странац.

Ова полиција врши потпуиу контролу о тачности пријављивања грађанства. Сем поменутих средстава, што их употребљава берлинска полиција, ради контролисања, ова чини *опиту контролу* свака три месеца по свима кварговима. За ту сврху употребљавају се кварговни жандарми када нису „на линији“ — и то свагда при крају сваког трећег месеца. Њима се предају неколико кварговних књига, да по њима у дотичним кућама тачно утврде, да ли се није догодила каква промена у лицима, која ту станују, о којој није на време кварт извештен. Сваку неисправност дужни су доставити рада казнљања. На тај начин жандарми још боље упознају грађанство на својој линији. Овај начин контролисања доноси врло добре резултате.

У централном пријавном одељењу води се „потерничка контрола“ и контрола о важењима лицима по казненим регистарсковима. Ни онде се не води евиденција хотелских пријавних листа, већ се она шаљу кривич. одељењу на употребу.

У централном одељењу раде 14 чиновника и ако варош има до 500.000 становника. По упрасавању чиновника они стављају преко 25.000 адреса само на званична акта.

Шеф одељења кадар је по нарочито удешеном формуларном рапорту, да контролише свакодневни рад својих чиновника за читав месец дана. Другога месеца ту контролу врши по другом рапорту.

За издавање адреса приватним лудима добијају годишње приходе по неколико хиљада марака. Примљени новац заводи се у две три књиге, нарочито за то удешене, по којима се добијени новац тачно под сталном контролом уводи. Злоупотреба каквих тешко може бити. Чиновници за одељење призиву се под истим условима, као је речено и за оне у берлинској полицији.

Ради карактеристике, колико је велика конкуренција у тражењу чиновничких места за таква места довољан је овај факт: у списку где су заведени кандидати, који су испунили све услове за такве чиновнике, бијо их је, када сам их ја преглелао преко 120 кандидата, док је у одељењу само 14 места, која су попуљена младим, свазним, и паметним чиновницима, који ни у колико не дају наде, да ће се њихова места скоро упразнити.

* * *

Одељење за пријављивање становништва у *сиљабеиској* полицији, као у вароши до 100.000 становника има све карактеристичне појединости:

Од две примљене пријавне листе у кварту, оставља се по један примерак, који се распоређује по азбучном реду презимена пријављених лица и по њиховом занимању, а други се примерак шаље у централу. Тај примерак пријавне листе остаје у реду, док се дотично лице не исели из кварта, у ком се случају на листи напише нов стан и затим остави у други горњи ред, где се, по истом распореду, стављају само листе одељених лица. Овде свака улица има само по једну кварговну књигу у којој се налазе спискови свију нумера кућа. У уписивању кирајција једне куће има разлике у томе, што се онде сва лица једне куће заводе редом једно испод другога, а то не може имати практичне предности, при тражењу кога лица по њима, нарочито у кућама где станују многа лица и после једног читавог низа година.

Због силног броја бањских посетилаца чији број годишње достиже на 150.000 у њиховом централном одељењу води се евиденција и *хотелских* пријава.

Те се пријаве распоређују засебно по азбучном реду, где остају дотле, док се дотично лице не одјави. Када то буде,

листа за извесно време буде сачувана у другом реду, па се после као непотребна уништи.

У овом одељењу раде пет чиновника. Контролисање се и овде врши са књиговодственим књигама. Нарочите страначке контроле нема.

Још ће бити од интереса, да поменем како је то одељење уређено у Бабриху на Рајни, пошто од 20.000 становника. У њој само један чиновник врши за целу варош све послове овога одељења. Листе се доносе непосредно у полицију, а може се овде пријављивање и усмене извршити. За свако лице или породицу постоје се регистарски лист, који се стално у ред по азбучном реду презимена и по занимању. Тај лист остаје ту и по одсељењу тога лица с тим, што се на њему примети његово одсељење. Сем тога води се и један заједнички списак по азбучном реду исписан, нарочито за досељење странаца, о којима сваки по нарочитом формулару извештавају и начелника окружног (Regierungs Präsident).

Приликом пријављивања и овде се траже легитимационе хартије или одјавна листа. Ако пријавно лице поднесе, тражене хартије добија из одељења реверс да се пријавио, а ако тога нема, добија у место реверса у виду нарочитог формулара, написано писмо, по коме се позива, да у року за 10 дана поднесе одељењу одјавну листу из места одкуда се доселио или које друге легитимационе хартије.

Легитимације страних радника одељење задржава код себе и чува их за све време док то лице живи у Бабриху.

Досељена лица са стране заводе се или од стране овога чиновника или од кога пореског чиновника у нарочити списак, да би и они знали кад се који странац доселио. Нихова отсељења тако се исто заводе у спискове. Овај посао врше они по један пут недељно, за сваких седам дана.

Извештаје о свртним случајевима одељење добија свака три месеца по један пут.*) (настаниће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Неколико општинских писара, а за тим и Суд општине цветојевачке, актом својим Бр. 693., учинили су ово питање:

„У општинама, које немају преко 500 пунолетних грађана, дужност благајника врши један кмет, кога одреди општински одбор.

Како је знатан број општина, у којима су кметови или неписмени у опште, или тако слабо писмени, да не могу прописати благајничке послове, они редовно не примају дужности благајничке, без обзира на одлуке одборске, на сам дају оставке и на сам кметски положај, те се тада долази у неугодан положај, ко ће бити благајник?

У таквим случајевима одбори махом одређују општинске деловође или саме председнике општина, те они врше благајничку дужност.

У оваквим случајевима неки одбори доносе одлуку, да одређени деловођа или председник прима, поред своје и ону плату, која је буџетом одређена за благајника, а неки, опет, то не дозвољавају, налазећи да су председници и деловође дужни да то врше са својом платом.

Све ово прави у првоме реду један сукоб између одбора и дотичних лица, а у другом изазива питање: могу ли деловође и председници у опште бити и благајници у општини, на зато се моли уредништво да о овоме изнесе своје мишљење.*

— На ово питање одговарамо:

Постоји нарочито објашњење Главне Контроле, у смислу чл. 112. зак. о општинама, да председници општина не могу бити општински благајници, јер су они по чл. 109. т. 1. зак. о општинама наредбодавци по општинским рачунима, те се по томе, они не би могли давати према самима себи у улози наредбодавца према благајнику и обрнуто благајника према наредбодавцу.

И деловође општина, према улози коју имају у општинском суду и полозирна која врше, не могу и не треба да буду општински благајници.

Ако би кметови били тако неспремни за послове благајничке, да их се не би никако примили, напућујући при том и саме кметске положаје, онда их привремено треба замењивати лицима, која би одбор изабрао, а настати да се питање о благајнику регулише буџетом.

Што се тиче питања: да ли су председници и деловође, вршећи и дужност благајника, имали право на плату онога, ако се не би могло ни истицати у општинама до 500 пунолетних грађана, да је чл. 112 зак. о општинама правилно примењиван, јер онда не би буџетом ни била предвиђена плата благајника, кад ту дужност треба да врши кмет, са платом коју има: али како се види, да су плате благајника предвиђене буџетом, па и изузимање, онда се то још и може дозволити тамо, где је одбор донео нарочиту одлуку да председнику или деловођи даје и неку накнаду за удвојене послове, а где ове одлуке нема, ту ће Главна Контрола несумњиво тражити повраћај неправилно изузетих сума.

II.

Суд општине гледићке, актом својим од 9. јануара ове год. Бр. 28. пита:

„Један од грађана ове општине, у новембру месецу 1904. год. обрати се Пореском Одељењу са молбом, да га ослободи плаћања личног пореза, пошто је навршио 60 година старости.

Да је имајући 60 година старости, он је поднео уверење двојице грађана, који су старији од њега и одавно ослобођени плаћања личног пореза, а поднео је, даље, уверење из пописне књиге А. и. из последњу, и извод венчани, према коме се да изнаћи број његових година.

Преко свију ових доказа, одељење је одбило молиоца, налазећи да прво и друго уверење у опште нису доказ за овакве случајеве, а извод венчани да не може послужити као доказ због тога, што се молилац могао венчати и у 16 години своје старости.

Како суд има уверења, да је молилац прешао 60 година, а одељење, међутим, неће да га ослободи личног пореза, то се моли уредништво за обавештење: какви би се докази могли поднети, те да овај грађанин дође до правде?*

— На ово питање одговарамо:

Како су са уверењима појединаца чињене злоупотребе, то је наша пореска власт од пре извесног времена престала да их прима као доказ о старости, изузимајући ослобођене крајеве, где нису вођене књиге крштених, и крајеве који су у српско-турском рату пашеви, те су књиге погореле.

Уверења из књиге А., разложно не прима као доказ по томе, што су појединци произвољно казивали године више или мање.

Према томе, одељењу се не би могао учинити прекор што она два уверења није узело као доказ.

Што се извода венчаних тиче, ту ствар већ стоји друкчије.

По § 69. т. 6. грађ. зак. нико не може ступити у брак, ако није навршио 17 година, сем нарочитих случајева архијерејског благослова.

Према томе, ако се према изводу венчаних за основицу узело време испод 17 година, то је погрешно и произвољно, и молиоца је требало ослободити личног пореза, ако се из извода види да је после венчања имао још 43 године. — (17 + 43 = 60).

Молилац треба да изврши жалбу Пореској Управи, па ће она сама поништити решења Пореског одељења, ако је незаконито.

У осталом, молилац може поднети још и се доказе: 1. школску сведочбу, ако је у опште учио школу; 2. свеђу калашња краљевих богиња; и 3. војничку исправу ако је служио војску, или пресис регрутног списка ако је само регрутован.

---

*) Изложени материјал и појаве врлог сам из личног проучавања школујућих одељења на практичном раду а поред тога и из ових дела:

Das polizeiliche Meldewesen von Tirol Konigs. Polizei Leutenant zu Berlin. — Berlin 1897.

Sammlung dienstlicher verfügungen für die königliche Schutzmannschaft in Berlin. Штамп. 1905. год. — и то на страни: 817 — 823 и 828 — 829.

Die Polizei. von St. Germmer oberverwaltungsgerichtsrat — Berlin 1905. на страни: 38 и 353—354.

Handbuch für Preussische der wallenpolizeiorte begründen von Jiling — fort gefürt von Dr. jur. Georg kautg. — VIII-о издало 1-ва свеска. Берлин 1903. година на страни: 749 — 780.

Dritter verwaltungsbericht des königlichen Polizei Präsidiums von Berlin für Jahre 1891 bis 1900 — Berlin 1902. На страни: 558 — 592 и 812 — 814.

Са тим исправама он може утврдити године своје старости.

III.

Суд општине осечиначе, актом својим од 11. јануара ове год. Бр. 12, пита:

„Пре извесног времена удаљена је отклукана Николе Михићевића, као из Осечине, и он је тражио да му општина плати штету, што крипац није пронађен.

Начелник среза позвао је општину, да положи таксу и дијурну вештацима, позивајући се на чл. 23. закона о накнади штете учињене паљевином, који истина, вели, да општина плаћа све таксе и дијурне, али се не вели, да ли то бива пре осуде и без пресуде судске.

Моли се уредништво да изволи објаснити: да ли општина мора положити ову таксу и дијурну пре осуде, и ако мора одакле ће је положити, кад у буџету нема позиције за то, а позиција на непредвиђене трошкове за 1905. год. исцрпљена је сва, а за 1906. год. још није ни састављен буџет.

Ова позиција за прошлу годину била је свега 40 динара?“

— На ово питање одговарамо:

На чл. 12. и 18. закона о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништавањем ствари, јасно се види, да се таксе, дијурна и сви остали трошкови, што их помиње чл. 23. истог закона, плаћа у напред.

Према томе, општина је дужна, да положе све оно што тражи срески начелник.

Новац пека изузме или из своје готовине, ако је има, или ако оне нема, онда пека изнађе одлуку одбора, да се припремљено исплати из општих прихода по буџету, а за 1906. год. пека при прављењу буџета овај издатак покаже, пошто сума, коју начелник срески тражи, свакано премаша двапестину оне суме, која је у прошлој години предвиђена буџетом на позицију непредвиђених издатака.

IV.

Један општински писар пита:

„По §. 391. кривичног законика, када се свака проста крађа стоке и земљоделског алата у вредности до 100 гроша, а остали ствари у опште у вредности до 200 гроша.

Према овоме, а на тужбу приватног тужиоца, кажњено је једно извесно лице са 20 дана затвора и 4 м-ца надзора, што је са ваше тужиочеве, у отвореном простору, украло 13 снопа ражи у вредности 8 динара.

По жалби осуђеног, Првостепени кр. суд поништио је ову казну из тих разлога, што ово, вели, није истина крађа, *јер је извршена у отвореном простору*, и за пресуђивање исте надлежан је Првостепени суд по § 222. тач. 3. кр. закона.

Ако би ово гледиште Првостепеног суда било правилно, онда полицијске и општинске власти не би биле у опште надлежне за суђење крађа учињених у пољу, изузимајући стоке и земљорадничког алата, и без обзира на вредност оних.

Како ја писам сагласан са овим гледиштем Првостепеног суда, ја молим уредништво да ово изволи изнети своје мишљење по овоме?“

— На ово питање одговарамо:

И § 221. и § 391. кр. закона, који одређују категорију крађа, *везују се за предмет покрађе*, па то чиње и § 221. а и 223 *б*, поменутога закона.

Све оне одредбе, које су постале једновремено с оном из у. § 222. кр. зак. (10. јануара 1879 год.) имају задатак да утврде: кад се извесне крађе казне као иступ а кад као преступ, и за основицу те разлике узимају *вредност*, а не начин извршења, јер он игра пресудну улогу тек у разлици, која се тражи између простих и опасних крађа.

Према овоме, све крађе, па чак и крађе: поспица, платна с белила, сабраних изделова у пољу и т. д. кад њихова вредност не прелази двеста гроша чаршијских, долазе у ред иступних крађа, и за извиђање и суђење њихово надлежне су општинске и полицијске власти.

По томе, гледиште Првостепеног Суда није правилно, јер се ничим не да објаснити: шта би определило законодавца, да полицији и општ. властима до прво суђења крађе стоке до 100 гроша, а не дозволи им суђење крађе жита у вредности 8 динара?!

СЛУЖБЕНЕ ОБЛАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У притвору Управе града Београда налази се ово лице, које одговара за две опасне крађе, а које се казало као **Фрања Франкфирт**, земаљски радник, из Суботице у Угарској.

Фрања вели, да је у Београд дошао „из преке“ пре осам дана. Тамо је, вели, радио као земаљски радник и служио по Осеку, Загребу, Фиуми, Аџамији и т. д., а онамо је сад пређ пут пређао да тражи бољу зарађу.

13. тек. м-ца поподне се и ступио као слуга код г. Д-р Светозара Марковића, овд. лекара. Истога дана по подне господин и господа изашли су у варош, а Фрања је остао сам код куће. Господа је при одласку закључали сва одељења, само је кућна остала отворена.

Кад је се, мислећи, у више пратиља кућа, пашао је отклучана врата на салону.

Одмах је помислила на крађу и није се преварила. У спаваћој соби затекла је отворену фијоку од стола у коме је стајао накит и из кога је нестало: једно златно брајетске са дијамантима, једног ножа и једне огрлице.

Изашетао о осени дошурани чиновник изврта терезијског одмах је отишао на место покрађе ал учиње увиђај и предузе прву истрагу.

Природно је било посумњати на новога слугу, те су његове ствари најбржежишње претресене, али у њима ништа не беше. Онда се тражило по местима где се покрадени пашао вероватно могло склонити и он је и нађен сад код једним оранком у кући, заједно са тринаест пара оних налазе ране величине од челика и женска.

Одведен у касарт Фрања је одмах признао, да је ону крађу извршио. Када су господа отишла од куће он је са клађама отворао спомињане одаје и сто у спаваћој соби, па отуд узео поменути накит, у намери да га пошаље, као сам вели, неко своје љубавници Катици, коју никако ближе није хтео назвати.

Извршеним претресом покрени чиновник нашао је код њега и 80 дин. у сребрним новчићима по десет динара, па пошто му је то одузео, спровео га је у Управу града Београда на прекопотрес, где је по извршеном претресу од стране еспанције затворен у „Главњачу,“ где се пашао и испаши ноћпар и лопов **Војислав Томић, звани „Мурга“.**

Кад је Фрања затим, „Мурга“ је прилично трећем претресу над њим и он је успео да код њега није још нешто пронађено 72 динара, које је, наравно, присвојио.

Фрања је изгледа пристао ја му је новица нестало, али се није хтео жалити, што је власт утврдило у уверењу, да је и новац негде укра-

ден. Но ону су крађу пронашли други притежења, те се код становника „Главњаче“ повеле по овоме делу пратке претходна истрага, за време које се „Мурга“ спорицуше са Фрањом да новац заједнички поделе, а да га Фрања не тужи, што овај и учини, но власт се није обзирала на овај њихов међусобни уговор, већ

је и од једног и од другог одузела сав новац, па преко „Мурије“ понела истрагу за прекрађу, а Фрању је поновљ да објасни одакле му оволики износи новца, па зелен, да је скоро прешао из Аустро-Угарске.

Но Фрања никако није могао доказати одакле му овај новац. Сви су његови наводи били неверовати, јер он нигде није хтео казати праву истину.

У том је у кварт дошао Александар Церић, наредник под „Лондоном“ и пријавио да му је овај Фрања увече уловио кљигу, по којој је под Врачаром Задруге пиво уложено за дуже време заштедених 150 динара, на ранцајдиру да му је рђава хрвља. Ово му је било само изговор, јер он је већ био сметао из Александровог затворске кућери уловиу књигу, на је нашао разлога да нађе њиме ће би на њега пала сумња.

И заиста на њега се није сумњало и рђава је тек трећег дана примећена.

Кад је изашао од Лондона, а то је било 12. овог месеца, подигао је паре по украденој књижици и онда се погодио код г. Д-р Марковића, као је такође, као што је напред казано, нерадно рђају пекати. Што је пре овој другој крађи одмах ухваћен нема да се захвали његовом заборави да откључана врата од салона поново закључи. Иначе нако је почео могао би извршити још неколико крађа, а сврховио је се тавним пљачкама, који нашу браћу грађу.

За ове пљачке нађено је, да му их је доносио и под њега остало неке *Буро Петровић*, на чије је име нађен код Фрање и један пасош, из кога се види да је тај Буро по занимању родник, стар 19 година, да је жилав, оригиналних образа, косе кестењаве и да је родом из Прича.

Поред овог пасоша и Фрањине појничке исправе, код њега је нађена још и једна „Поклонна књига“, која гласи на име *Леопка Берлерх*, калиграра, родом из Загреба, стара 18 год., раста малог, образа дугих, косе црне.

Ове три разне исправе могу значите двоје: или да је овде у питању једна особа с другим именом, која је у Београд прешла из неких крајева, или је се Фрања свиђао са разним исправама да би могао лакше пролазити и траг затурити, дакле се погоди под једног и изврши крађу, сутра под другог са другим пасошем и т. д.

У прилог прогга завлачења нашла би та околност, што се биће онога лица, кога је један свеђок видео оне ноћи да тумара око уредништва „Политике“, када је тамо извршена једна од оних крађа, слично са описом *Буре Петровића* по пасошу.

У прилог другога нишалема нашло би то, што је се Фрања једном нашао код *Буре Петровић*, а једном се на протокољу код власти и потписао овим, прилазећи после то теме, што је тобоже, на *Буру* мислио.

На свим начин у току истраге биће утврђено стварно стање.

По у свиком одељу у Фрања се испољава једна прегредна лопов. За то га једну не само извршене крађе, већ и код њега нађене и одлично сортиране калауза, нечи његове собраце, хладнокрвност и питкам, па и сам пројавље и жрва лица.

По војничкој исправи он је родом из Парањина помаћат Кеси у Угарској, а по шеговом уверењу из Суботице. Међутим кад га је про неколико дана, пре но што је стушио на она места где је краће извршио, једна полицијска орган нашао у једној кавани у Сазанији, и запитао одакле је родом, он је одговорио да је из Осеке и да сад лежава из Крагујевца!?

Сриски говора као прави Срби из Бакаге, а не као Немац. Вероватно да он своје право име крије.

Са тога изношимо његову слику и молимо све полицијске и општинске власти, а умољавамо и приватна лица, да јаво Управи града Београда или кварту теразијском што више о овом лицу, и да ли су га где видела.

У исто време треба тражити и за Буром Петровићем и Леоном Бергером, чије су исправе код Фрање нађене, те да се ваши њихов одмах према њему.

Такође, ако би ко од приватних лица приметио ту Фрањину љубавницу Катицу, моли се да достави њену адресу, јер није искључена могућност да ће она моћи бити од користи за истрагу.

ТРАЖЕЊЕ

Јована Николића, черговске општине, тражи општина метохијска, и моли све полицијске и општинске власти, да проневерног упуте начелнику среза качанићког о поновом на Бр. 1420.

Светолик Николић, питомац Доња четске дома у Београду, избегао је 12. т. м-ца из Дома, и сада се не зна где је. Светолик је стар 13 година, свеђ, пун, десна обрва му је

расечена бедегом од убода. На молбу његове мајке Христине, нашеи се Светолаславска сеоска и препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га потраже у своје домашинима и о резултату известе Управу града Београда позивајући се на Бр. 5478.

Јока Младеновић и **Владимир Мићић**, тамбурџије из Прокупља, одбегоше код начелника среза посавотског због крађе. Препоручује се свима полицијским властима, да окривљене потраже у своје домашинима и проневерене испоруче поменутом начелнику о поновом на пит Бр. 1368.

ПОТЕРЕ

Леонида Нидановић, кројачки радник, одгонара под кварта палилулског због кажњеног кривичног дела, али се не може пронаћи. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га потраже у своје домашинама и пронађеног спроведу поменутом кварту или Управи Београда позивајући се на Бр. 4892.

Леон и Боривој Кирко, бив. трговци из Ниша, решили начелство окр. пишког, стављени су под истрагу и у притвор, али су међутим побегли. Леон је стар 51 год., а Боривој 22 год., оиђен и плав. Пронађење њихо спровести начелству округа пишког позивајући се на Бр. 22227 од 1903. год.

Светозар Ђорђевић, Мирко Ђорђевић, Милојко Лејшанин и **Павле Стојановић**, притворени пресреденог суда за варош Београд, побегли су 11. т. м-ца непред спроводи-

ника. **Светозар**, чију слику износимо, стар је 22 године, бео је трг. помоћник, кршомљаст, у обичном грађанском одељу; **Мирко** је стар 21 годину, средњег раста, плав, носе рађе, на једној обрви има неколико белих длака, које падају у очи; **Милојко** је стар 17 година, средњег раста, коиса, смеђ, у матроском одељу, са чекмама на ногама; **Павле** је стар 20 год., шпоп, сувоњав, у грађанском одељу, са чекмама на ногама. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да их краљавима живо трагају и пронађене стражарно спроведу поменутом суду, позивајући се на Бр. 5448.

Непознати крадљивци ноћу између 13. и 14. тек. м-ца обили су дућан опрне Пиљовић и Стојановић у Јагодини, и одвели: 120 динара у новчаницама од по 10 динара, 2 ком. револвера (1 белих коруна од кости, а 1 црних од дрвета), оба калибра 18 мм., 2 џепна кинеска сата „рекордтора“ са по једним пашном, 14 златних кинеских и месинганих за сатове; и других ствари, све у вредности 300 динара. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом живо трагају и о резултату известе начелника среза белачког о поновом на Бр. 2721.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу између 24. и 25. пр. м-ца украли су из штале Арањела Цветковића, шкајара у Свиљајнцу, 2 вобиле и једно тељче. Једна је кобила лакше браће, матора 10 година, са проседим длакама, жигосана говарина жигом, сужедребина; друга је боље длаке, но бутинама зеленкасте, матора 5 година, такође сужедребина; кола су стара, али нову ноку руду. Препоручује се свим полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом учине потеру и о резултату известе начелника среза ресавског позивајући се на Бр. 1398.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелинчић

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 26. ФЕБРУАРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и пошта: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у округу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединим бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза ваљевског, по старом закону, Вукомира Васића, начелника исте класе среза посавско-тамнавског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза таковског, по старом закону, Тодора Стошића, начелника исте класе среза мачванског, — по молби;

за начелника треће класе среза подгорског, по старом закону, Живојина Будимировића, начелника исте класе среза ваљевског, по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа пиротског, са платом коју је и до сада имао, Косту Ракића, начелника треће класе среза колубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза рачарског, по старом закону, Андру Дим. Динића, начелника исте класе среза хомољског, — по молби;

за секретара треће класе начелства округа подринског, са платом коју је и до сада имао, Косту Катића, начелника исте класе среза подгорског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавотамнавског, по старом закону, Николу Матијевића, секретара прве класе начелства округа подринског, по молби;

за начелника треће класе среза ариљског, Благоја Радовановића, начелника исте класе среза пожешког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза колубарског, округа београдског, Косту Стојановића, секретара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожешког, Богољуба Вучићевића, јавног правобранилаштвника из Београда;

за начелника треће класе среза пореч-ког, Живка Растића, писара прве класе среза неготинског;

за начелника треће класе среза кучајског, Михаила Илића, писара прве класе среза хомољског;

за начелника треће класе среза рачанског, Симу Илића, писара прве класе среза златиборског;

за начелника треће класе среза хомољског, Сава Јовановића, писара прве класе среза драгачевског; и

за начелника треће класе среза мачванског, Димитрија Петровића, писара прве класе истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. фебруара 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

12.

Поред француских прилика из ранијега времена, ми ћемо још да поменемо и један случај из скоранијег немачког живота.

И у Немачкој се дешавало, да је њена полиција, уљувена ако ого, напуштала свој прави задатак, па се одавала на странпутице и удешавала политичким људима смицалице у интересу личнога режима царевог, а по кадкада и у интересу самога система владине управе.

Познат је пре неке године процес под именом: *Лекерт — Лицова*. Права истина о томе догађају није избила на јавност, али и оно што се сазнало показало је такве појаве, да је сва немачка штампа једногласно тражила: да се политичка полиција у Берлину укине; да се одмах из државне службе уклоне лица сумњиве прошлости и да се за чиновнике постављају само људи најбоље спреме, светла карактера и морала..

У главноме ствар је, као што поменусмо, и данас остала довољно не објашњена. Вели се, да је томе сам Цар Вилем на пут стао: да немачка брука по свету не пукне... Али по ономе, што је изнео Таун, члан берлинске полиције, излази, да је у овај догађај умешан и сам — Цар. Ово је нарећивао, те су шаљили на многе политичке људе, гледали да им смицалице удесе, сумњива им дела подмету, па тај су надзор продужили и на министре; писма им отварали и чак по кућама им уходе уподиле. У тој се афери, поред других, помиње и министар *Маршал* и посланик гроф *Ајленбург*. Још се вели, да је ту ваше веште прсте умешао био и покојни *Бизмарк* чак са његовог мирног *Фридрихсруа*.

13.

Напред смо изнели неколико детаљних огледа, тек да покажемо само, како је раније тајна полиција *ово* на *ово* употребљавана.

У једном нашем спису (Тасина писма) ми смо опширније говорили *о установи тајне полиције*.

Овде, у овом изласку, мислимо да додамо још неколико нових напомена.

Што је главно: *тајна полиција*, у истини поштено и савесно руковођена, доноси свуда само, где је *само добро урбеса*. Грдне успехе на пољу јавном поретку, личној и имовној сигурности грађана.

Модерна држава данас не може постојати без — тајне полиције.

Управо она је једно од најславнијих помоћних средстава у свима европским државама.

Њу потребује република тодике исто колико и монархија.

Она је сигурна гарда и монарху и председнику републике. Она је помоћни орган демократије. Она чини такође услуге војсци. Она је главна потпора свега цивилизованог.

14.

Има данас у Европи једно страшило од које га стрепе сви поглавари државни.

То је *анархизам*.

Позор на — ѣ коштa јевропске државе милијунима. То што плаћају диспозиционе фондови појединих држава, то што дају појединци монарси из својих џепова.*)

Не да се порећи, да с једне стране групишени капиталисми, с друге стране све већи *милитаризам*, — чине, те је из дана у дан социјално стање у Европи све несносније.

Само за десет година раднички, сиротињски сталеж, у Немачкој порастао је за — *милијун*.

На и у осталој Европи пролетаријат је све већи и већи. Има дана, када у престоницама европским хучају хиљадама радника без посла и хлеба. Стање више пута постаје очајно. Незадовољство расте све више и више. И онда лако је разумљиво, што у овакоме доиста тешком стању социјалном *анархијске* идеје падају у масу као спасоносне.

Наједећи згодног земљанита у огледалом и огледалом радењу — анархисте прво уздрају на владаоце и у опште на господаре државне, скривајући у прво реду њих за друштвено зло и беду.

У брзо, један за другим, пали су од анархијског револвера или ножа: председник *Карно*, талијански краљ *Умберто* и пустријска царица *Јелисавета*... Два још атентата остала су само у покушају. Оба у Паризу. Један на *Шаха персијског*, а други на *Алфонса*, краља шпанског. Али овоме треба додати још два покушаја на *Вилхема*, цара немачкога...

15.

Америка је дуго анархиста. Одатле се њени чланови растурају по целој Европи у циљу пропаганде. Данас их имаде свуда, на неки пут силне чак и само у наше крајеве.

Прошле године, у месецу априду, било је решено у неколиким анархијским клубовима у Америци: да се извршe неколико атентата на владаоце европске. У тој цељи вучена је коцка. Цо свршеном извлачењу неколико чланова спрезе се на пут.

Њујоршка тајна полиција, која редовно прати критаље анархиста, сазна за тај план. И баш када се је брод „Умбрија“ хтео кренути од обале, полиција упадне на — ѣ. Заустави лађу. Изврши претрес. И у једном крају једне кајуте *нађе поклону машину*, напуњену динамитом.

Вештачким пљивајем, који је после настављен, утврђено је, да је сила бомбе била толика, када би се упалила, да би целу лађу разнела у ваздух. Снага те наклене направе дохватала је, распрскивајући и рушећи, на читаве километре...

После овога, у нарочитој цељи: да убије немачкога цара Вилхема, одређен је био опасни анархиста *Романоло*, талијан, рођени у Буенос-Аиресу. Он се ради тога навео из Америке у Европу.

Американска тајна полиција, сазнав о томе, одмах извести о злочинцу и његовој намери берлинску полицију, скрећући пажњу нарочито на то, да ће се тај опасни човек по свој пријаду искрцати у Бремену.

Мисе се замисли*), колика је после пажња на долазеће путнике обраћена.

Разуме се, да су одмах о томе извештене и све европске полиције; да су тајним агентима била поседнута сва пристаништа; да је обраћена нарочита пажња на све талијане*) да је за проналазак обећана и добра новчана награда и т. д.

Али Романола нису могли ухватити. Њујоршка полиција тврдила је, да је још у Европи. Берлинска, опет, да се није нигде на њемачко пристаниште извезао. Како тако, тек гвозденачка пажња полицијска није престајала пратити цара свуда, куда год крочи.

16.

Више пута прича се по новинама како је овај или онај европски владалац куражан, како се, бајаги, не боји, како уза се не тражи пратњу и т. д.

А то не стоји у истини.

Разуме се, владаоци су смртни људи. И њима је, као и нама, обичнима мио живот.

Осим тога, њихова смрт, нарочито напрасном злочином неприрођним начином, изазива увек потресе у земљи. Више пута може бити и судбоносна за народе.

Отуда се онда може објаснити и брига државних власти за живот поглавара државних.

Ни једна се владалац у Европи, па ни председник француске републике, па ни онај преко мора, Рузвелт, неће кренути изван својих пахата — докле најпре агенти тајне полиције нису поседи улице, крој које ће поглавар државе проћи.

После убиства Карнота, чуваље председника Лубеа [сада Фалијера] кошта француску републику толико што, колико и безбедност цара Вилхема у Берлину или Фрање Јосифа у Бечу.

Да поменемо само неколико примера.

(наставиће се)

*) Деривације европских полиција (холандска, берлинска, бечка, руска, париска), не само што обраћају троструку пажњу на анархисте у Европи, него имају и своје агенте и међу анархистима у Америци. И плаћају их великим сумама, јер им је и духовит сапутник са великим тоболцима и личним пожртвовањем. Чак ни од живота својега нису му у новцу штедиле. Пред стотинама хиљада, лопужају се и друга у разним мисијама. Једни остају између лако нарочито из Берлина, да се пронуча крој поклоника анархијских дружина, добро је 10,000 морала. Други вичат бечко полиција, који је се у што боја правилно по неколиким дружинама америчке, крвоже онуда скупове противу монарха, крвне и капитала, и радују се, ка тај начин, кажућа што му је требало, лобро је тако што колику суку. На позор друштва ово „Будућности,“ која чешких анархиста у Чикагу, само ове године издао је на 30.000 прим. Или ушкоро што је коштао скромне полиције — Мисе, посиати опасна анархиста в пропагиста.

Али треба знати да и анархиста нису опет своја покрајине луде, којима је дупиност, да лако по ове полицијска агенте. И која ухвати — са њим брзо скрше. Тако је последњих година пало лако само неколико скровених полиција.

Њихо сам пријао да читам извештаје и дознаје појединих њихових извођача агената. Пуни изврсних пахата — они пружају богат материјал за студију: шта се има страховито скрива у редовно анархиста противу реда и спокојства изванског друштва скровеног!!

*) Талијани су лако најопаснији по поглавере државне. Председник *Карно*, краљ *Умберто* и царица *Јелисавета*, погинули су од руку талијанских анархиста: *Казерија, Бресчија, Лучанија*.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА ЗАТВОРСКЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Поред свег заузимања чланова друге и треће секције приликом расправљања ових питања, да се отклоне противречности у њиховим одлукама, ипак се није у томе успело. Та противречност палази се у томе, што т. б. из одлуке треће секције тражи склоништа за непоправиве алкохоличаре, док одлука друге секције, нарочито под б), тражи за непоправиме пијанице казнене заводе. Из овога се види, да је опрашљано било, што се у седници целога конгреса, на којој се расправљало прво питање треће секције, избацила т. б. из одлуке, а рашено да се о њој говори онда, кад дође пред цео конгрес ова одлука друге секције.

Сад је пред цео конгрес изнета одлука друге секције и т. б. из одлуке треће секције. Сви су видели, да се не може одржати и једно и друго, јер представљају два разна система поступања с истим лицима. Да би се ово поправило *Hayem, Granier Engelen, Barrowe, Forel* и др. предложили су да се измени т. б. и да гласи овако: „Лица с ограниченом одговорношћи, која су опасна, и неизлечиви алкохоличари, биће они осуђена или не, треба да се задрже у нарочитим заводима све дотле докле не престану бити опасни за лица или за имовину.“ После подужег објашњавања конгрес одбацио ову предложену измену т. б., и усвоји без икакових модификација предложене закључке друге секције. Тако је дефинитивно избачена т. б. из одлуке треће секције.

У овакиом одлуками опет има нелогичности. По т. 5. одлуке треће секције алкохолике ће се послати у склоништа, а не у казнени завод, ако се држи да се може излечити. Али ако се у таку лечења утврди да је он неизлечим, то он по одлуци друге секције има да изађе из склоништа и да буде премештен у казнени завод. Али је ипак резултат то, што је цео конгрес нашао, да је потребно лечити злочинце алкохоличаре.

Друго питање:

Којим се средствима има суздијати и лечити туберкулоза, и нарочито којим се средствима има спречити ширење туберкулозе у казненим заводима разне врсте?

Доказано је, да су казнени заводи у свима земљама право легло туберкулозе. Ова се јако развија и шири и у модерним казненим заводима, а у старим, који су и иначе нехигијенски, и у којима по стоиште осуђеника заједно живе, што што је то случај у њиним казненим заводима, туберкулоза страховито коси осуђенике. На ово се питање мора обратити нарочита пажња и с тога, што се осуђеници

највећим делом регрутују из оних елемената становништва, који или имају већ у себи клицу туберкулозе, или су наклоњени наслеђем, или због бедног живота, којим су у слободи живели. Опасност даље долази и отуда, што се ова лица с оваквим здрављем врло лако заражавају у заводу, и на тај начин се преносе и на остале. Најзад, кад се оваквим осуђеници пусте у слободу, они преносе клицу туберкулозе на своје, на своју околину, и тако је распростиру по народу.

Конгрес је изнео једанаест интересантних извештаја о овоме питању, и то од г.г. *Georges Vidal*, *N. Thiltges*, *Kolb*, *Ladislas de Uray*, *A. Baer*, *Delmarcel*, J. — *W. Dehnstel*, *Ladislas Bathen*, *J. L. Gibbons*, *Desider Ok-kisanye* — *Kitha* и *Martin de Pattantyus* — *Abraham*.

Извештаји су нарочито претресали питање, да ли је белијски систем казнених завода погодан или неподесан за ширење туберкулозе, и у мишљењима су се поделили. *Uray*, *Thiltges* и *Delmarcel* мисле, да су, осуђеници у белијама у мањој мери изложени зарази, јер се ова болест може да добије само преношењем бацила, што теже бива код сваки живи у својој белији. Међутим *Martin de Pattantyus* — *Abraham*, лекар казненог завода у Ивани и *Dehnstel*, лекар казненог завода у Бреда напротив мисле, да белијски систем рђаво утиче на осуђенике, који су наклоњени туберкулози, јер морална депресија, коју осуђеник осећа у белији, повећа да се болест развије.

Друго питање, на које су неки извештаји обратили пажњу конгресу, јесте питање о *прекидању извршења казне* због болести. Професор *Vidal* и томе вели у свом извештају, да би се у законодавству и уредбе о казненим заводима могле корисно унети одредбе, аналогне одредбама § 398 аустријског крив. поступка и § 487 немачког крив. поступка, које наређују или допуштају одлагање извршења казне лишењем слободе увек, кад би извршење казне могло да доведе у опасност живот осуђеног, или кад би се осуђени налазио у таквом стању здравља, да се казна не би могла извршити онако, како то прописују правила казненог завода, у коме он има издржавати казну.“

Конгрес се није у појединостима бавио овим питањима, већ се задржао на принципијелном питању, и само о њему донео своју одлуку.

Секција су предложења ови закључци, који су једногласно усвојени:

1. *Правила, по којима се има конструисати и инсталирати један модерни завод, треба тачно да пропише једна стручна комисија, коју изабере конгрес, и да та правила буду погодна за међународну употребу.*

2. *Један избор, који изабери чланови конгреса, треба да састави тачан правилник о свима изгледима морала, које се имају предузети у казненим заводима.*

3. *Модерни казнени завод треба да има једно нарочито одељење за примерено надгледање и за погодно лечење болесника.*

Конгрес је без дискусије усвојио све три жеље секције.

Треће питање:

Ограничење државне контроле над приватним друштвима за заштиту осуђеника (патронаже).

На предлог сенатора *Berenger*-а на конгресу у Бриселу решено је, да се ово питање истави на дневни ред идућег конгреса.

Пет припремних извештаја добио је конгрес од г. г. *Georges Picot*, *J. Veillier*, *J. — G. Lchaffroth*, *Ernest Passez* и *Fuchs*.

Picot дели друштва за заштиту осуђеника у три класе. Прва обухвата друштва, која све примају од државе. Ова друштва раде као пуномоћници државе, и с тога треба потпуно да буду под контролом државе. — Другу класу образују друштва, која примају од државе помоћ. Једино право државе према тим друштвима јесте право прегледања рачуна и буџета. — Трећу класу образују друштва, која немају никакву помоћ од државе, па с тога држава нема права ни контроле, али ипак, по специјалном закону, има право надзора над радом друштва.

Систем *Veillier*-а је другојачији. Он разликује друштва за заштиту деце и за заштиту одраслих. Држава се увек мора интересовати за заштиту деце, јер је она у праву реду позвана да се стара за њих. Отуд право државе да стално контролише ова друштва. Међутим над друштвима за заштиту одраслих, држава не може имати право на такву контролу, већ само може пазити да се статути друштва, које држава одобрава правилно примењују.

Секција није усвојила ни један ни други систем поједе друштава, већ се више заинтересовала за извештај *Fuchs*-а, главног председника савеза друштава за заштиту осуђеника у Бадену, а до неке и за извештај *Picot*-а, и без дискусије и једногласно усвојила је следећи предлог *Lécay*-а:

„Конгрес мисли, да друштва за заштиту осуђеника, кад су постала приватном иницијативом, треба да контролише држава само односно стварног и финансијског рада. Држава никад не треба да се меша у методе и поступке помоћу којих се има да обезбеди морално поправљање штићеника.

Да би се помогло развијање оних друштава, контрес жели, да се између државе и друштава за патронаж постави веза њих узајамних обавеза.

У седници целога конгреса, после кратке дискусије, изменьен је први део горње одлуке секције. Измењена одлука коју је конгрес једногласно усвојио, гласи:

Конгрес мисли, да друштва за заштиту, кад су дело приватне иницијативе, треба ставити под контролу државе, нарочити односно њихові стварног, финансијског и економског рада, али да се држава не треба никад да меша у методе и начин поступања, помоћу којих се има да обезбеди морално поправљање штићеника.

Други део одлуке секције усвојен је такође једногласно.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(НАСТАВАК)

§ 31.

„Срески начелници, окружна начелства, управа београдска дужни су водити и сваки три месеца поцењивачку управних дела на преглед подношени им тачан списак о свима полицијским преступницима, исправно у њему назначивши казне је који преступан оних бао, од кога је учињен и како је кажњен.“

У примедби: „Други одељак овог § не преда према решењу од 12. децембра 1860. год.“ [1])

Раније ово већ, напоменли, да је овај § у прворбитном издању имао још један став, у коме је било предвиђено, да срески начелници подносе сумарно списковне листа, које би оптинских судова каљени за иступе привине.

Да не би ко помислио, да се исписана примедба односи на опај изостављени став, као и да би се одмах видело, да је цео овај § укинут, исписујемо овде, пред већ исписаног решења од 12. децембра 1860. год. и предлог Државног Савета кнезу поводом ове ствари. Ево шта се вели у томе предлогу:

„Ваша Светлост,

Премилостиви Господару.

Поцењивачство унутрени дела под 28. пр. м-ца Пр. 8557, достављ Совјету као је оно почем закон о поступању при изнађању и суђењу крвничке дела није издан заједно са казнителним законком, за нужно нашло под 4. мајем ове год. Пр. 3370. прописати полицајним властима правила при изнађању и суђењу иступења,

Поцењивачство је том приликом упутило вели речене власти и на уредбу полицајну од 18. маја 1850. год. Н. Сов. 103. казавши им, да ће иста, предети у свезу, **изузимајући случајеве, који су у §§ 310 до 327 казнителног законика прописани.**

Узајемно подизање тримесечни списка каљени полицајни преступника Поцењивачству унутрени дела на прегледање имало је за циљ то: да окружни и срески начелници по §§ 10 и 13. независити у прицању каље, буду смотрени, знајући, да за поступке своје имају над собом контролу. Но досадања практика показала је довољно, да подизање то непостизава потпуно свој циљ, већ само задаје властима једнаке не мали излишан посао.

Пошто пак једину могућност за појачано контролирање посуда полицајни дају нарочито подизање жалбе, то Поцењивачство унутрени дела молило је Совјет за решење, по коме ће се узакоњено подизање Поцењивачству унутрени

[1]) Примедба ова налази се у самих изданих: Полицијске Уредбе после 1860. год. изузев неког казива у Полицајском Зборнику, у коме је законско објављивање ове садржине: „Списком ова не подноси се више од ваше врем решењу од 12. децембра 1860. год., збор. XIII, стр. 163.“

дела на преглед тромесечни спискова казнени полицајни преступника, обустављени, дотле, довле не изађе поступак казнитељни, или ће ствар ово коначно регулирати.

Пресуде пак кажњени лица за иступљења, противу које се изјави незадовољство у смислу § 16. часоречене уредбе полицајне и овога додатка од 4. септембра 1854. Вр. 869. (зборн. VIII., стр. 26). Потенчителство ће вели у будуће доказ т. ј. поступак казнителни не изађе, по дојакошњем начину разматрити.

Предложење ово Совјет одобрава, и чест има у понизности исто Вашој Светлости на височајше потврђење поднети.

№ 524

8. децембра 1860.

у Београду. За Председателства

Потпредседатель Совјета.

Ц. Рајовић[1]

Поред тога што се на изложених редака јасно види, да су укинута оба става исписаног §-ва, они још и несумњиво доказују оно што смо једном већ нагласили, а то ће: да су ове оне одредбе Полицајске Уредбе, које су уједе у Казнени Законик (од § 310 до § 327.), биле **отпадене за неважеће** још у 1860. год. правилима[2] надлежног министра, која су пређутно акцептирали и Државни Савет и кнез — оба фактора тадање законодавне власти.

Још нешто:

Ако се примедбом, којом је пропраћен овај §, цилало на дужности полицајских власти да воде спискове иступно осуђених лица и одавде пређутно извела вредност његовог првог одељка, шпда је оно после излишно, а према ономе што смо изложили и погрешно, пошто је вођење спискова о којима је реч, нарочито стављено у дужност властима прописима §§ 11. и 14. Полицајске Уредбе.

Несумњиво је, дакле, да је § 31. Полицајске Уредбе укинут височајшим решењем од 12. децембра 1860. год., и да је примедба, којом је објашњен у Полицајском Зборнику, потпуно умесна.

§ 37.

„Деца и сроднпци, не одговарају за преступке својих родитеља и сродника, у опште само онај полицајској власти одговара, који је што скривио или у кривици учествовао.“

Принцип, истакнут у другом одељку овог §-ва, поништен је §-ом 320 о. Казненог Законика (допуна од 13. маја 1902. год.), у коме се вели ово:

„Ако би органи друштва, радећи у томе својству, учинили какав иступ због неиспуњења према полицајским и општинским властима, или иступ који би се тицао сигурности лица и имања, здравља, чистоте, дужности и угодности јавног саобраћаја, тишине или кварења и уништавања тућег имовине, — казниће се у место органа само друштво, а поред тога онај ће одговорити и за накнаду штете, ако би је било.

Наспрам друштва могу се применити казне из тачке 2, 4 и 6. §-а 310., а где закон одређује казну затвора, друштво ће се казнити новчаном казном по § 315*.

§ 39.

„У казнителном закону означене су границе казни, од најмање до највеће, тако ако су и границе опредељене, које се наблудавати имају. Полицајна ће дакле власт, држећи се тих граница, одређивати према отежавајућим или олакшавајућим околностима (§ 38.) казну неку или мању, означене тамо границе њене не прекорачивши.“

Параграф овај замењен је §-ом 39. Казненог Законика, који гласи:

„Никаквога кривца није слободно осуђати на друго што, осим оних казни, које су овим законом прописано (§ 12.). Исто тако има се свака казна тачно по закону према њеним границама определити, а никад строжије ни блаже, нити је слободно једну казну другом замењивати, осим случаја где закон то нарекоп допушта,“ па и онда не друкчије него како закон каже.“

У вези са овим §-ом стоје и правила министра унутрашњих дела од 4. маја 1860. год. Бр. 3370, о којима смо говорили приликом објашњења §-а 31-ог.

§ 41.

„Полицајска пресуда израшње се на преступнику онде, где то сама полицајска власт, која је њу и пронела, нарави, осим ако се она тиче лица, која су споменута у § 26-ом.“

После § 312. Казненог Законика, који говори о раду иступно осуђених личности у *затворените просторија и Правила о изграђењу затвора извен казнених завода* од 17. августа 1883. год. Бр. 2990. у којима се помињу окружни и срески затвори, а с обзиром и на напред поменута правила министра унутрашњих дела Бр. 3370, параграф овај изгубио је сваку важност.

Иступно осуђена лица могу данас издржавати казну затвора само у затворима општинских и државних: среских и окружних полицајских власти.

§ 42.

„Казне за полицајске преступке јесу:

а) Затвор;

б) Новчана казн;

в) Телесна казн;[3]

г) Укидај права ошћанског или радње на извесно време;

д) Прогон из места пребивања у другу, и

ђ) Изгон и земље“

Казне за иступне кривице, много одређеније и потпуније од побројаних, одређене су у § 310. Казненог Законика, који гласи:

„За иступљена може се кривац осудети:

1. на затвор,

2. на новчану казну,

3.[4]

4. да му се одузму пеке ствари,

5. да се протера,

6. да му се забрани извесну радњу радити,

7. да буде под полицајском надзором.“

Као што се из изложеног види, разлика између ова два параграфа доста је знатна. Казне *полицајске надзора* и *одузимања ствари*, које се помињу у Казненом Законику, нема у Полицајској Уредби, а казне *укидања ошћанског права*, која је у Полицајском Уредбом ограничена на извесно време, увећана је у Казени Законик без икакове ограничења.

Поштo су прописи Казненог Законика полицајни — мањи — од оних у Полицајској Уредби, то је несумњиво да је испсани § ове уредбе поништен пређутно § 310-им Казненог Законика. Њему у остало. није ни било место у уредби, као закону формалном, пошто одредбе, које су њим биле регулисане, спадају у област закона материјалних — Казненог Законика.

§ 43.

„Казне затвора или запса има два степена: први је затвор простији полицајски без гвожђа, а другога је строги затвор, или затвор с лаким гвожђем, у које се преступник, кад се уапси има окивати.“

Противно овом §-у, у §-у 312. Казненог Законика, који говори о затвору за иступне кривице, вели се ово:

„Затвор може бити с радом и без рада.

При осуђивању на затвор власти које суде сваки ће у пресуди казити хоће ли затвор бити с радом или без рада. Ако у пресуди стоји само затвор, а не каже се да је с радом или без рада, онда се узима да је без рада.

На затвор с радом могу се осуђивати само скитнице, слуге, слушкиње, шегрти и надничари.

Осуђени на затвор с радом употребљаваће се на привредне или општинске послове, као: чишћење улица, поправљање путева и т. п.

Женско на затвор с радом осуђено употребљаваће се на рад само у затвореним местима.

Осуђени на затвор хранише се о свом трошку; само оне који су тако убоги, да ни на пересту не могу храну набављати, хранише општина, ако су у пређи отежењу општинским, а држава, ако су у државним властима осуђени.“

Овим §-ом Казненог Законика потпуно је уништен исписани § Полицајске Уредбе. И сама помисао, да се неко данас окује због иступне кривице, била би за сваку осуду. (свршиће се)

Д. Ђ. Алексић.

[1] Државни Архив — Акти министра полицајара за 1860. год. Вр. 476.

[2] Правце смо, а пред одређивање трајања, имено могли нашли ни у Министарству унутрашњих дела ни у Државној Архиви.

[3] Укинуто законом од 11. децембра 1875.

[4] Ова тачка укинута је законом о увођењу тежине казне од 17. децембра 1872. год. а гласила је „на бој“.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

II.

Одељење за пријављивање становништва у бечкој полицији.

Знатна је разлика између ових одељења у бечкој и берлинској полицији. Разлика је та приметна како у начину прибирања пријавног материјала, тако и у погледу његовог сређивања и коришћења. За нас је изношење тих неједнакости у раду, тако исто од интереса, јер само на тај начин у могућности, да целисходније и корисније а шта код друге.

Ради лакшег прегледања, надзорнику полицијски рад у овом одељењу, оним истим редом, који сам употребио у излагању дата берлинском одељења.

У Бечу постоји закон за обавезно пријављивање грађанства од 1849. год. Измена и допуна било је у 1852., 1857-ој год. па и доцније, али су главне одредбе остале и данас непромењене.

Једна од тих осталих одредаба је и та, да се свако лице мора пријавити власти у року од 24 часа по доселењу. Због своје непрактичности и неугодности за публику, полиција је у правој убрзавала ову одредбу. Она по правилу доставља због непријаве само она лица, која се за 4 дана нису пријавила.

У одредбама нема помена, која су лица ослобођена оваког пријављивања. Пракса је и ту успоставила правило, да се та обавеза не захтева од посланика страних држава и персонала посланства у опште.

Дужност пријављивања припада издаваоцу стана или надзорнику куће. У Бечу сваки власник куће мора имати кућног надзорника, који је у тој кући пред полицијском влашћу одговоран за тачно испуњавање полицијских наредаба у погледу пријављивања, реда, чистоће и т. д.

Пријавне листе доносе се по најчешће у квартове (Bezirke) а примају се и у стражарама (Sicherheitswache), као одељцима квартова где се налазе само жандарми.

Пријављивање се врши најчешће преко кућног надзорника. Само у изузетним приликама, а по нарочитој полицијској власти, потребан је ради тога лични долазак. Исти је случај и са потребом легитимисања. У томе чине изузетак само руски подавници, јер се од њих свагда траже уредне путне исправе.

Има 5 врста листа за пријављивање. Прва је врста којима се пријављују породице — зване „годишње партаје" за тим долазе листе, по којима се пријављују лица по становима месечно; на листе којима се пријављује послуга; листе хотелске и из поседнику долазе сезонске листе за лица која живе по летњиковцима.

Прве и друге листе само се по боји разликују, а остале и не садржини.

Прва врста пријавних листа изгледа овако:

Прот. № **Пријавна листа за годишње партаје** Предата

У кварту . . . . . улици . . . . . №

Име и презиме		ОДЈАВА
Занимање		Одселио се (отпутовао) . . . . .
Место рођења и порекла . .		
Старост, вероисповест, оженељ, удовац или неожењен		Кућа? . . . . .
Имена жене и деце и њихове године старости		Кварт. . . . .
		Улица . . . . .
Пређашњи стан . . . . . кварт	улица №	№ . . . . .

Беч . . . . 1906. г. Потпис власника куће (кућног надзорника)

Напомена. Пријаве и одјаве морају се подносити у року од 24 часа. За непословање постојећих прописа, казнава се новчано до 100 форината или затвором. Ако се лажни подаци ставе по § 320. кази. зак. са 3 до 1-ог месеца дана затвора.

Пријавне листе слугу и слушкиња поред поменутих рубрика у предњој листи, имају рубрику где се ставља: да ли достично лице има радењичку књижицу, или ако је бесповедно. да ли има одобрење полицијске власти за траженье рада.

Поседњи пута — сезонске листе — оне су код њих од велике важности, а код нас би биле од далеко мање потребе. с тога и не износим њихов формулар.

Код свију ових пријавних листа карактеристика је та, да оне служе и за одјављивање.

За пријављивање су потребне три листе од којих се једна задржава у кварту, друга шаље у централно одељење, а трећа се прања доносиоцу као рецерс. Мушка лица старија од 24 год. дужна су, при пријављивању, да поднесу 4 листе, пошто се четврти примерак увек шаље одељењу општинског суда, које води рачуна о политичким правима бечких грађана.

Која се лица могу пријављивати заједно у листи, а која не, није овде до детаља утврђено, шло што је случај у берлинској полицији.

Са примљеним листама врши се извесан поступак у кварту. Име пријављеног лица заводи се у општи регистарски списак по азбучном реду, а ако је то лице у исто време и закупник целога стана, заводи се и у други списак уређен по улицама и нумерама кућа.

Улози овога списка одговарају „кварговске" књиге берлинске полиције, са том разликом, што се овде заводе само имена закупника станова у једној кући, а тамо сва лица, која у тој кући станују.

У кварту се задржава по један примерак пријавних листа. Оне се листе распоређују по фијокама, по утврђеном реду. О начину распоређивања биће доцније говора.

Хотелске пријаве не заводе се по кварговима, већ се непосредно шаљу у централно одељење да се распореде и по потреби употребе.

Најважнији рад на овоме послу обавља се у централном одељењу. Ту се прибира, сређује и користи целокупни пријавни материјал.

Целокупно ово одељење дели се на неколико одсека:

Одсек у којем се сређују пријавне листе бечких грађана:

Одсек хотелских пријава; и

Одсек у којем се сређују листе трговачких фирама.

Први одсек има своја два главна одељка. Један се зове *активни* а други *антикварски* одељак.

И један и други одељак имају засебни распоређене листе пријава мушких од пријава женских лица.

У активни одељак долазе и распоређују се поседње пријаве или одјавне листе неког лица.

Све остале рашње пријаве и одјаве излазе из тога одељка и предају антикварском одељку на распоред и чување.

Ово се баше може објаснити примером. Ако се одјављује неко лице, чија је пријавна листа била у реду активног одељка, извлачи се та листа из реди и предаје антикварију на чување, да у активном одељку остави места за поседњу одјавну листу. Буде ли се то лице поново пријавило, та пријавна листа заузима место поседње одјавне листе, која се шаље у антикварски одељак. Ово правило важи за листе мушких и женских лица.

Пријавна листа остаје у активном одељку док се другом не замени, а одјавна само за одређено време. Ако за 20 година не буде то лице пријављено и одјавна се листа извлачи из реда активног одељка и шаље у антикварски одељак.

Правила за распоређивање листа исто су у оба одељка. Постоји штампано упутство од 1892. год. за начин рада при том сређивању. Листе мушких распоређују се по презимену, по имену, по занимању и по месту рођења.

Листе женскиња: по презимену, имену и по месту рођења. Приликом распоређивања и једних и других листа по презимену, узимају се у обзир прва три слова у презимену.

У овоме распоређивању важи правило, да се фонетички сугласници сматрају као

једнаки, тако да се при томе не прави разлика између, *б и ц; д и т; г, и в к; а и б и т*. д. (наставиће се)

В. Лазаревић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Министар унутрашњих дела дужан је да цени нове доказе, који му се у жалби подносе, над оним који били поднесени полицијској власти, чије је решење предмет оцене министрове.

Милутин и Милентије Р., из С....., обратили су се власти среза јасеничког и тражили, да еуеска власт одреди изабран суд, ради деобе имања између њих и брата, односно стрица, Илије Р., сиднаљег, које им је имање остало неподелено по смрти њихове матере, односно бабе, Мирјане, удове Ранка Р., бив. из С.....; пошто и ове имање, које је остало после смрти њиховог оца, односно деде, пок. Ранка. Као доказ, да заоставше имање после смрти Мирјанине имају поделити њих три наследника: Милутин, Милентије и Илија, поднели су извршно решење неспорног судије смедеревског приотепеног суда од 17. јануара 1892. године Бр. 19457. МБр. 819.

Поводом овога, еуеска власт је позвала Илију да да своју реч, и он је у писменом свом одговору изјавио: да на изврани суд не пристаје и да са молиоцима нема шта да дели, па је тражио, да се од тражења састава изабраног суда одбију.

Како је, по §§ 433. и 434. грађанског судског поступка, за састав изабраног суда од стране полицијске власти потребан пристанак свих парничара — што овде није случај, — а међутим тражење молиоца је умесно, јер право на деобу оспивају на решењу неспорног судије смедеревског суда и изводу умрлих, као јавним исправама — § 187. грађан. суд. поступка — то је еуеска власт, на основу § 437. грађанског судског поступка, решењем својим од 7. априла 1905. године № 7770. одлучила: да овде има места саставу изабраног суда, па у исто време, за парничара Илију, изабрала судију и заменика овоме.

По жалби Илијиној, ово је решење одобрило начелство округа смедеревског, а решење овога Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 17. јуна 1905. године № 14628.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 31. јануара 1906. године Бр. 1263. поништио је решење Министрово из ових разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је у жалби, изјављеној начелству окружном, противу решења начелника среза јасеничког № 7770., којима се, по тражењу Милутина и Милентија Р., наређује састав изабраног суда, поднео за доказ о неумесности тражења састава изабраног суда устушљење Милутина Р., потврђено изјашњу, из кога се види, да му је Милутин продао спорни део имања, који би му као наследње њино у део припасти, и од кога у цени измирен. Доказ овај није узимат у оцену ни од стране начелства окружног ни Министра Унутрашњих Дела: мотивтим. Министар је ово дужан да га цени, и по оцени његовој наведе разлоге, у смислу друге тачке чл. 27. Устава, потврђење законских прописима, на којих налази, да поднесени доказ не може бити од утицаја на тражење Милутиново за састав изабраног суда, већ да има места правилном саставу изабраног суда, у смислу § 437. грађанског судског поступка, како што је то расправљено решењем начелника среског, које овај доказ није био поднесен.

Полицијска власт није надлежна, да улази у оцену питања о повраћају поклона учињеног путем преноса непокретног имања код суда.

Љубица К., молбом од 3. новембра 1904. године, обратила је се начелнику среза јадранског и тражила, да се кирија у 120. динара месечно, коју срез плаћа за зграду, у којој је смештен један дивизиони дрински артиљеријеског пука, у будуће издаје њој, пошто је она сопственик тога имања. За доказ овога поднела је тапију потврђену код Л..... приотепеног суда 11. августа 1903. године № 10671., на које се види, да јој је ово имање поклонио њен отац, Зарије К..... у име мираза, без икаквих терета.

Поводом овога захтева, Зарије је изјавио код среске власти, да је он доиста поклонио својој кћерки Љубици ово имање, али као мираз кад се буде удавала, — а пошто она није удата, то он задржава право уживања на овом имању, тим пре, што је Љубица отишла од њега и што је он ново парницу за повраћај поклона.

Власт среза јадранског решењем својим од 14. марта 1905. године № 3882., с обзиром на поднесену тапију као доказ о својини, одлучила је; да се она невидата кирија, коју потражује Љубица, а то је од 1. јануара 1905. године, иида њој — Љубици.

По жалби Зарије К., ово је решење одобрило начелство окружно, а решење овога Министра Унутрашњих дела решењем од 3. маја 1905. године № 10788.

Противу овог решења Министровог, Зарије је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео, да решење Министрово не одговара закону, јер је њиме одобрено решење среске власти, које је незаконито из ових разлога: што се из поднеде судске тапије јасно види, да је он спорно имање поклонио својој кћери Љубици за мираз, и по томе она право својине стиче тек својом удајом, а не потврдом тапије, чији је оригинал и данас у његовим рукама; а затим, што је то имање у парници између њега и ње (Љубице), па баш и да није овде питање о условно поклоњеном имању, као и да није оригинална тапија у његовим рукама, имање ово његова је својина све дотле, док Љубица противно не докаже — § § 220. и 223. грађанског закона.

Државни Савет нашао је, да је оваљбено Министрово решење сагласно закону, пошто разлога у њему изложених, још и с тога, што је жалитељ, по гласу уверења з..... приотепеног суда № 2080 1905. год. ново спор противу своје кћери за повраћај поклона као мираза по тапији № 10671. С тога је одлуком својом од 13. јануара 1906. године Бр. 152. одбацио жалбу жалиоца као неумесну.

Један случај неумесне примене чл. 158. закона о општинама.

Извесна лица доставила су окружном начелнику, да у њиховој општини није народу објављена ни Престона Беседа ни Адреса Народне Скупштине, те је окр. начелник о томе тражио извештај од среске власти.

Упитан о овоме, председник дотичне општине Н. Н. изјавио је: да је и Беседу и Адресу примио, да је и једну и другу објавио седељама, на их на то и приведено на општинску судницу, што је, вели, и самом среском начелнику познато.

Утврђујући ово, еуеска начелник је вратио предмет окружном начелнику. Ну овај му њиме врати предмет, с налогом: да се достављачи новоду, те да поднесу доказе о својим наводима. Срески начелник то учини и достављачи изјављу сведоке, који ће њихову доставу утврдити. Они буду питани и неки од њих изјаве: да ни Беседу ни Адресу нису читали све до 13. новембра (кога је дана, по поверљивој наредби, општински суд поноља учињено објаву), а неки: да о томе ништа не знају.

Извршивши ово, срески начелник пошаље предмет окружном начелнику, који му га врати као надложном на рад, а овај, налазећи, да је председник бео непарљив при извршењу наредбе, пресудом од 26. новембра 1905. год. Бр. 17666. казни председника губитком десето-дневне плате.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да пресуда среске власти не одговара закону из оних разлога:

По општем начелу, изложеном у §§ 5. и 51. кривичног судског поступка, власти које надлежују или пресуђују кривице, дужне су не само изнаћети и утврдити оне околности, које би теретиле обвиљеног, већ и оне, које би њему у корист биле, а тако овде није учињено. По наредби окружног начелника, срески начелник наредио је само извиљење доказа о наводима достављача. Међутим у овом случају, где се назорна власт, према чл. 168. закона о општинама, јавља као судска, никакве наредбе, у погледу суђења, ни од кога, није дужна примити, већ радити само по закону — чл. 146. Устава; и према томе надзорна власт или је имала остати при свом тврђењу у акту № 16379., или је била дужна извидети одбрану обвиљеног, а када ни једно није учинила, онда је ствар пресудила пре него је је довољно извидела.

Ну и да не стоји то, иначе пресуда не одговара закону, јер да би председник одговарао за дело из чл. 158. закона о општинама, потребно је, да је наредба државне власти — коју није никако, или је је немарљиво извршио — основана на закону. Овде тога нема, јер ни једним

законским прописом није прописано да се Престоне Беседе и Скупштинске Адресе објављују — обнародују — на зборовима општинским, те баш и да је ово злоупотребљење пропуштено да учини, не би наступила одговорност из чл. 158. закона о општинама. Ово у толико више, што је несумњиво утврђено, да је Адреса била приложена на судишта — јавном месту.

С тога је одлуком од 5. јануара 1906. године Бр. 49. поништио пресуду среске власти и преповручио јој да даље по закону поступи.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један полицијски чиновник упутио је уредништву ово питање:

— Крајем прошле године код једног продавца књига у варошици П.... нађена је већа количина „анаихтс-карата“ са неморалним сликама и безобразним написима.

Пошто је исљедењем утврђено, да су ове „анаихтс-карте“ биле намењене продаји — јер је извесан део већ био распродат — то је среска власт наиша да овде стоји оступно дело из § 363. Казненог Законика и пресудом својом казнила окривљеног са 50 динара у корист државне касе, или са 5 дана затвора. Пресудом је још наређено, да се одузете „анаихтс-карте“ униште кад она пресуда буде постала извршном.

По жалби осуђеног, вишестепени суд поништио је пресуду среске власти наглашав, да дело, због кога је жалилац осуђен, није казниво по наведеном пропису Казненог Законика, већ по чл. 28. закона о штампи, а за кривично оне природе надлежни су, вели, само судови.

У најновијем, званичном издању Казненог Законика, штампаном је § 363 без икакве примедбе, а у чл. 58. закона о штампи, стоји, међутим, ово:

„Одредбе кривичног законика у §§ 17. а., 70. а., 103., 104., 91. б., 91. в., 94. г., 207. т. 1., 207. б., 209. прив став § 212., § 213., 214., 218., 357. тач. 2. 3. т. § 358., 359 т. 3. и § 363., као и све друге законске одредбе, прошисима овог закона противне, не вреде за кривице учињене штампом или другим средствима јавности, побројаним у чл. 5. овог закона.“

„Мојим уредништво, да у интересу свију полицијских органа што пре објасни ово:

1. Је ли правилно и на закону основана радња вишестепеног суда у овом случају, и ако је, онда по чему?

2. Има ли и даиас законске вредности § 363. Казненог Законика, и ако нема за што је оштампан у најновијем издању овог закона без икакве примедбе, а ако има, како се има разумети чл. 58. закона о штампи, у коме се вели да овај § не вреди за кривице учињене путем штампе или другим средствима јавности?

3. Имају ли, и колико вредности §§-ви Казненог Законика, који се односе у овом члану Закона о штампи, и каква је разлика између њих и оних чланова Закона о штампи који их одговарају? Другим речима: јкад има места примени Казненог Законика а кад, опет, треба примењивати Закон о штампи код дела побројаних у чл. 58. овог закона.

— На ово питање одговарамо:

1. Потпуно је правилна и умесна радња вишестепеног суда, јер се „анаихтс-карте“ израђују путем штампања, дакле једним од средстава о којима је реч у чл. 5. закона о штампи, а у чл. 43. овог закона изриком је казано, да све кривице, које се учине средствима о којима је реч у чл. 5., т. ј. штампањем, или механичким или хемијским путем, као што је штампање, сликање и т. д. *суде само судови*.

Као што се из наложеног види, надлежност судска за кривице учињене побројаним средствима *апсолутна је*, што значи: да о надлежности полицијске власти у наведеном случају са „анаихтс-картама“ није могло бити ни говора.

2. § 363. Казненог Законика није самим укинут, и ако би се то, судећи по чл. 28. и 58. могло на први поглед закључити. Довде Казнени Законик (§ 363) наређује: „Да се казни у новцу од пет до двадесет талира, или затвором до двадесет дана, ако који да двадесет и пет удараца који бесрамна и скаредна писма или ликоне и енгуре правп и направљене јавно свету на углед излаже, или их продаје, или иначе распростире“ — дотле Закон о штампи чл. 28. одређује казну од 1—6 месеци, или од 300—1800 динара за оне које би *продавали, растурали* или јавно *излагали* неморалне цртеже, *гравире* и *слике*.

Битна разлика између поменених законских прописа у томе је, што је за кривицу из Закона о штампи неопходно потребно да су казнима објекти израђени овим средствима, помоћу којих се могу врло лако умножити, као што је н. пр. штампање, литографисање, хектографисање и т. д., док је за нојам кривице из § 363. Казненог Законика довољно: да се руком исписане једно или више скаредних писама, или паслика, или од воска, гипса, дрвета и т. п. изради једна или више скаредних фигура, па да се ово јавности излаже, или продаје, или иначе растура.

Ради бољег схватања ове разлике, нека послужи овај пример:

Ако би неко својеручно написао 1, 2, 3, 100, 1000, па и 10.000 безобразних писама или прича *једне исте* или *разне* садржине, или би у оволиком истом броју израдио *слободном руком* једне исте или разне скаредне слике, и т. д. одговарао би за кривицу по Казненом Законику.

Ако би пак кривац, у место своје-ручног писања и преписивања безобразних писама и прича, оне штампао, или хектографисао; а у место да слободном руком израђује скаредне слике и фигуре, оне литографисао, или помоћу фотографисања умножавао и т. д. — чиње би, несумњиво, кривицу из чл. 28. Закона о штампи. Шта више, за кривице ове природе, довољан је ма и један једини примерак, ако је само израђен оним средствима, које предвиђа чл. 5. закона о штампи. Према овоме, ако се у каквој панорами, или на ма каквом другом, јавном приступачном месту, излаже каква неморална слика, израђена помоћу литографисања, хектографисања, фотографисања и цинкографисања, онај који ово чини одговараће по закону о штампи, без обзира на то, да ли је слика изложена у једном или више истих примерака, — док ће несумњиво одговарати по Казненом Законику ако је у месту слика изложио фигуре од воска, гипса, дрвета и т. д.

Све оно, дакле, што ие би било израђено путем и начином предвиђеним у чл. 5. Закона о штампи, потпадало би под одредбе Казненог Законика.

3. Што се тиче осталих §§-ва Казненог Законика, који се помињу у чл. 58. Закона о штампи, приликом њихове примене треба бити веома обазрив и водити рачуна, не само о Закону о штампи, већ и о *Закону о збороеима и удружењима*. Оба ова закона изменили су знатно поменуте прописе Казненог Законика: први у оном њиховом делу, који говори о јавности путем штампе и осталих средстава побројаних у чл. 5. овог закона, а други у свему оном што се односи на говорне на јавним зборовима.

По нашем мишљењу, било је преко потребно да уредништво најновијег издања Казненог Законика, све оно назначи путем примедаба код дотичних параграфа овог законика, и на тај начин унапред отклони погрешне, сличне овој са § 363. Казненог Законика.

У „Полицијском Гласнику“ за прошлу годину било је у два маха говора о најновијем издању Казненог Законика и оба пута доказано је: да су у оно издање унети многи законски прописи, који су изричио или прећутно укинути разним специјалним законима, на је чак поменут и један конкретан случај, у коме је казна погрешно означена — повишена — од *два месеца на двадесет* месеци затвора (§ 196).

Са ових разлога, а с обзиром и на то што ово наложили, неопходно је потребно да се што пре пристући новом издању Казненог Законика, средством стручне комисије.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Сребрн сат без горњег поклопца, а на доњем има грб и натпис: „Кр. Срп. Војне Академије XXXII. кл.“ украден је. Сат је на задњој „омега“, а на унутрашњости поклопца има умешт монограм „Т. М. Ж“ и датум 14 — 1 — 901. Пошто је сат покварен, сви је приника да ће бити поиет на оправку, то се за то скреће пажња полицијским властима, а и приватима, да у случају проналаска у наведеног сата известе начелство округа ваишког с позивом на Бр. 979.

ПОТЕРЕ

Јеврем Бјелић из Старе Србије, који је био у притвору код начелства округа ужич-

пог због крађучарења, побегао је 15. т. м. испред српског суда. Јевреи је стар око 30 година, висок, црномањаст; од одела има је на себи прслук и прне пеланчице, па когама опанке, а на глави шубару. Препоручује се свима и свакојским и општинским властима, да за побеглим жељо трагају и о резултату известе поменуто начелство с позивом на Бр. 453.

Никола Лефтерис, по народности Грк извршио је у Бугарској превару у предности 26.000 лева, па је побегао, а сумња се, да је побегао у Србију. Никола је стар 45 година, висок, дугих образа, црномањаст, у грком грађанском оделу, са астраханском шубаром на глави, има грчки пасош издат у Галацу у Румунији. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за варалицом живо трагају и у случају проналаска одмах известе Управу гр. Београда с позивом на Бр. 6185.

Армин Шпиц, трговац и дуванджија из Беча, извршио је велике преваре у вредности 250.000 круна и тада је побегао. Армин је средњег стаса, стар 50 год. проседе косе, заглаког обојених образа, говори немачки, енглески и француски, отменог је изгледа и понашања, а јако је напомађен косци. Узима разне лажна имена: **Адолф Шмит** или **Армин Салватор Акерман**. На молбу управе бечке полиције доносимо Шпицову слику и препоручујемо свима полицијским властима најживље трагање. У случају проналаска зала телеграфским путем известите Управу гр. Београда или уредништво овог листа.

ПОЗНАТИ И УХВАЋЕНИ

Александар Милојковић, звани „**Сандо баругција**“, чију смо слику донели у 6. броју „Полиц. Гласника“, спроведен је XV пеш. пуку у Зајечар, који га је по тој слици познао и тражио као свог лојног бегунца.

Боку Младеновића, тамбураша из Прокупља, чије смо потерницу донели у прошлом броју „Полиц. Гласника“, ухватили су органи београдске полиције и спровели је начел. гр. полицајског, где одговара за крађу.

Светолик Николић, питомац Дома сиротне деце, који је био из дома побегао и чију смо слику донели у прошлом броју „Полиц. Гласника“, ухваћен је у Крагујевцу и спроведен онде, где је предао своју матори.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Данило Миљковић, аустро-угарски поји бегунац, б. год. м-ца априлиа је у Топчидеру једну опасну крађу.

Тога дана око 3 часа по подне обио је наталиа на ставу Милана Вилимановића, чувара казненог завода, па из два куфера покупио: један златан женски крстић, једну златну бурзу, један златан крстић на ланцу, сребрн сахат, брош, поглавник и још неке ситније ствари.

У овом моменту нашла је у кућу жена Вилимановићева, која се враћала из комшилука, то је краљавши, одгурнуши је с пута у страну, побегао са већ покраденим стварима на поље и ударио уз Топчидерско брдо ка Бањици.

После овога на поширу пику неколико органа Топчидерске полиције пошло је за њим у потер, али је он био већ толико пиљако, да се нигде није видео и тешко да би се том приликом и ухватио, да два официра, т.т. Васиље Андрић и Милан Радовановић, поднад. поручници, нису притекли у помоћ.

Ова су господа нашла пуда на пољаиа, јер кад су видели потеру и чули у чему је ствар, сви су оболи коње и појурили у правцу, куда је краљавши побегао.

Кад су нашли на Топчидерско брдо приметили су једног човека где бежи и одмах су закључили да је то криви, те су појурили за њим.

Када је, међутим, бегунац видео да ће га они на новима стићи, он је ударио преко њихових живих ограда, рачунајући да га они туда неће и не могу дурити. Али је он преварио. Они га нису пипуштали, већ је један од њих отишао онолио за му пресече пут, а други је, не гледајући на препреке, ударио право за њим.

После пратње орданиха и бежања преко живих ограда они су успели да га ухвате и после тога предаду полицајским органима, који су лопиже привели.

Нама је особито мило да истакнемо и похвалимо овакав поступак г. г. Андрића и Радовановића, у толико више и пре, што је код нас права ретност да грађанство спољеколико помаже власт у тиљању рђавих људи, то би ово требало да послужи нао леп пример.

Краљавши Данило је нао аустро-угарски поји бегунац прешао у Србију 1904. год. и био од стране наших појних власти, према постојећим прописима, упућен на стално живљење у Крушевац.

Но он тамо није остао, већ је тумарао и по другим местима у Србији.

Прошлога лета дошао је у Београд, али је одатле био протеран у Крушевац.

Овога пута опет је дошао на увуртљивости и чим је дошао у Топчидер извршио је ону крађу.

И по изласку општине пружаочи и извиђ Данило је врло сужањ, то је вероватно да је у лутању по Србији извршио још коју крађу, на с тога изношено његову фотографију и позивамо све власти, и и приватна лица, да достане Управи града Београда што је још пре нашоју пријему учиниле.

ТРАЖИ СЕ

Средоје М. Пилиповић, из Крушчице, у среду аразилом, тражи пакт надлежним Управе града Београда, где одговара за крађу. Проваћење зала спровести поменутом пакту, већ-ајући ће на Бр. 1697.

БРОЈ 10. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године од стране полицијских власти и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Уважавајући оставке које су Нам поднели

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Просвете и Црквених Послова, Љубомир Стојановић;

Наш Министар Војни и Заступник Министра Иностраних Дела, ђенерал-штабни пуковник, Василије Антонић;

Наш Министар Грађевина, Владимир Тодоровић;

Наш Министар Унутрашњих Дела, Иван Павићевић;

Наш Министар Финансија, Д-р Милан Марковић;

Наш Министар Правде, Драгутин Пећић; и

Наш Министар Народне Привреде, Милорад Драшковић — разрешавамо их од досадашње дужности и стављамо на расположење Владе.

А постављамо:

за Председника Нашег Министарског Савета и Нашег Министра Војног, ђенерала Саву Грујића, Председника Државног Савета;

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова, Љубомира Стојановића, Министра на расположењу,

за Нашег Министра Иностраних Дела, ђенерал-штабног пуковника Василија Антонића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Грађевина и Заступника Министра Финансија, Владимира Тодоровића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Унутрашњих Дела, Ивана Павићевића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Правде, Драгутина Пећића, Министра на расположењу; и

за Нашег Министра Народне Привреде, Милорада Драшковића, Министра на расположењу.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Војни нека изврши овај указ.

1. марта 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник
Министарског Савета,
Министар војни,
ђенерал,
Сава Грујић С. Р.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине сазване у прва редовна сазива за 1. октобар 1905. год., које гласи:

„Да се село Придворица у срезу колубарском, округа ваљевског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине боговађске и прида општини марковачкој у истом срезу и округу".

„Да се село Бленђија, у срезу ваљевском, округа нишког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине бленђијске и своји са селом Дуго Поље, које само за себе сачињава општину под називом „општина девичка" у истом срезу и округу".

Да се село Поникве, у срезу голубачком, округа пожаревачког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине браничевске, и споји са општином бикиљском — у истом срезу и округу.

„Да се село Гуњаци, у срезу азбуковачком, округа подринског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине царинске и образује за себе општину под називом: „општина гуњачка", у истом срезу и округу".

„Да се села: Врбеновица, Чесна и Шурић, у срезу моравском, округа нишког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине туријске и образују за себе општину под називом: „општина врбеновичка — у истом срезу и округу".

„Да се село Чибутковица, у срезу колубарском, округа београдског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине дудовичке и образује општину под називом: „општина чибутковачка", у истом срезу и округу".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. фебруара 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јануару 1906. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у тому месецу јануара ове год. било је у Србији:

1.	**Убистава**	27
2.	**Детоубистава**	6
3.	**Нехотичних убистава**	2
4	**Покушаја убистава**	26
5	**Разбојништава**	4
6.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	19
7.	**Паљевина**	33
8.	**Опасних крађа**	166
9.	**Тешких телесних повреда**	9

Од наложених дела пронађено је: убистава 26, детоубистава 6, нехотичних убистава 2, покушаја убистава 26, разбојништава 2, злонамерних поништаја туђих ствари 7, паљевина 3, опасних крађа 43 и тешких телесних повреда 9.

Убиства су извршена: 9 *тупим оруђем*, 9 *оштрим* и 9 *ватреним*.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 14 случајева, у *освети* за 5, у *породичној расири* за 3, у *мужевој одбрани* за 1, *користољубљу* за 1, у *љубомори* за 1 и у *немотивисаним побудама* за 1 случај. Једном убиству узрок је непознат.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу посавском округа београдског **3**, у срезу расинском **3**, у срезу посавској **2**, у срезу крајишком **2**, у срезу љубићском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском округа ваљевског, јабланичком, оба јасеничка, крагујевачком, кључком, параћинском, лужничком, јадранском, пожаревачком (непронађено), бољевачком, пожешком, драгачевском, студеничком и у Ваљеву.

Поред изложеног, у току месеца јануара откривена су и три убиства, од којих је једно извршено ноћу између 26. и 27. децембра пр. год. над Раном Милојевићем, на Ресника у срезу крагујевачком; друго ноћу између 8. и 9. новембра 1903. год. над Миланом Никићем, из Тавника у срезу љубићском, а треће 23. новембра 1903. год. над Радомиром Матићем, из Рајковца у срезу посавском. Извршиоци ових убистава у рукама су власти.

Детоубиства су извршена у срезовима: ваљевском, белопаланачком, пожаревачком, звишком, заглавском и рачанском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: поцерском и таковском.

Покушаји убистава било је: у срезу прокупачком **4**, у срезу лабуковачком **2**, у срезу посаватамнавском **2**, у срезу моравском окр. пожаревачког **2**, у срезу косаничком **2** и по **1** у срезовима: тамнавском, пчињском, гружанском, лепеничком, левачком, ресавском, мачванском, пожаревачком, таковском, јасеничком округа смедеревског, добричком, златиборском, ужичком и драгачевском.

Од ових дела њих 17 извршена су у *међусобној свађи*, 8 у *освети*, и 1 из *користољубља*.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: врачарском,, лепеничком (непронађено), неготинском (непронађено) и мачванском.

Злонамерних уништаја туђих ствари било је: у срезу прокупачком **8**, у срезу студеничком **2** (оба пронађена), и у Београду **2** (оба пронађена), и по **1** у срезовима: поречком (пронађен), неготинском, љубићском (пронађен), јасеничком окр. смедеревског, заглавском, црногорском и драгачевском (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **2000** динара.

Пљачке су извршене: у срезу кључком **3**, у срезу белопаланачком **2**, у срезу хомољском **2**, и по **1** у срезовима: косматском, јабланичком, гружанском, неготинском, поречком, расинском, копаоничком, дедачком, ресавском, деспотовачком, параћинском, бањском, алексиначком (пронађена), лужничком (пронађена), поцерском, голубачком (пронађена), рамском, моравском окр. пожаревачког, мланском, пожаревачком, качерском, подунавском, тимочком, бољевачком, добричком и прокупачком.

Вредност ових пљачина износи око **4.500** динара.

Опасне краће извршене су: у срезу мланском **15** (1 пронађена), у срезу орашном **8** (3 пронађене), у срезу деспотовачком **6** (1 пронађена), у срезу параћинском **6** (2 пронађене), у срезу хомољском **6** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **6** (1 пронађена), у срезу јасеничком округа смедеревског **6** (3 пронађене), у срезу ивишком **5**, (1 пронађена), у срезу подунавском **5** (2 пронађене), у срезу бољевачком **5** (1 пронађена), у срезу крајишком **4** у срезу кључком **4**, у срезу заглавском **4**, (1 пронађена), у Пожаревцу **4**, у срезу грочанском **3**, у срезу гружанском **3**, у срезу неготинском **3** (2 пронађене), у срезу поречком **3** (1 пронађена), у Ћуприји **3**, у срезу јадранском **3** (све пронађене), у срезу моравском окр. пожаревачког **3**, у срезу звишком **3** (1 пронађена),у срезу качерском **3**, у Смедереву **3**, Београду **3** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **2**, у срезу масурићком **2** (обе пронађене), у ср. крагујевачком **2**, у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у Крагујевцу **2** (обе пронађене), у срезу трстеничком **2**, у срезу срељичком **2**, у срезу љубићском **2** (обе пронађене). у срезу тимочком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу пожешком **2**, у срезу трнавском **2**, и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), посавском окр. београдског (пронађена), тамнавском, колубарском окр. ваљевског, пчињском (пронађена), ражањском (пронађена), девачком, ресавском, бањском, белопаланачком, лужничком (пронађена), поцерском, рађевском, посаво-тамнавском, мачванском, голубачком, рамском, косаничком (пронађена), прокупачком (пронађена), црногорском (пронађена), златиборском, жичком (пронађена), и у варошима: Нишу, Пироту и Шапцу (пронађена).

Вредност свих ових краћа износи око **15.000** динара.

Поред изложених дела у току месеца јануара извршено је у Србији још и **9 самоубистава,** и то у овим срезовима: зајечарском **2**, мланском **2**, и по **1** у колубарском окр. ваљевског, пожаревачком, косаничком, ариљском и у вароши Крушевцу.

Самоубиства ова извршена су: *вешањем* 5 и *ватреним оружјем* 4.

Узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за 4 случаја, у *дугој болести* за 1 случај, у *грижи савести* за 1 и у *часто љубљу* за 1 случај. За остала 5 случајева узрока су непознати.

Покушаји самоубистава извршена су у Београду **2** (1 вешањем услед дуге болести и 1 клањем услед страха од казне) и у Зајечару **1** (ватреним оружјем из непознатог узрока).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Злонамерна оштећења туђих ствари	Пљачкања	Опасне краће	Teшке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубистава
1	Округ београдски	5	—	—	—	1	—	—	1	7	1	—	—
2	„ ваљевски	2	1	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—
3	„ ирањски	1	—	—	1	—	—	—	1	3	—	1	—
4	„ крагујевачки	2	—	—	2	1	—	—	1	9	—	—	—
5	„ крајишки	2	—	—	—	1	—	2	5	14	—	—	—
6	„ крушевачки	3	—	—	—	—	—	—	2	3	1	1	—
7	„ моравски	1	—	—	2	—	—	—	4	17	—	—	—
8	„ нишки	—	—	—	—	—	—	—	2	9	—	—	—
9	„ пиротски	1	1	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—
10	„ подрински	1	—	1	3	1	—	—	1	8	1	—	—
11	„ пожаревачки	1	2	—	3	—	—	—	6	29	1	1	—
12	„ руднички	2	—	1	1	—	—	1	1	5	1	—	—
13	„ смедеревски	1	—	—	1	—	—	1	1	22	—	—	—
14	„ тимочки	1	1	—	—	—	—	1	2	13	1	—	1
15	„ топлички	—	—	—	7	—	—	3	2	2	1	1	—
16	„ ужички	1	1	—	2	—	—	1	—	4	1	1	—
17	„ чачански	2	—	—	1	—	—	3	—	3	2	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	2	—	3	—	—	2
	Свега:	**27**	**6**	**2**	**28**	**4**	**—**	**19**	**32**	**166**	**10**	**9**	**3**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 24. фебруара 1906. год. АБр. 239 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

[НАСТАВАК]

17.

Намачки цар Вилем, човек жиле природе, воли много да тумара. Мало се бави у своме двору, него или обилази војничке касарнама, или претседа појединe установе, или на научним или уметничким састанцима суделује и т. д. — тек сваки час искрене час овде час онде у престоници.

Подеби бригу о царевој сигурности управник берлинске полиције *Виндхајм* удесио је нарочита план и распоред својих агената.

Свакада, пре него што ће се куда цар кренуте из своје палате, дворски докурни аћутант јави телефоном дирекцији полицијској. Има да означи место одласка.

То бива обично овако: на прилику каже се: *Цар у Шарлотенбург*. Или — *Цар у Тиргартен*.

Царева екипажа вози само главним улицама. И по томе полиција зна већ, све улице, кроз које ће се цар до означеног места провозати.

Агенти тајне полиције, на глас из двора, разносе се одмах згодно по улицама, увуку се у публику, осматрајући бодрим оком сву околину и сва она лица, која се по улицама крећу или по где где на улици задржавају.

Нарочито обраћају пажњу на лица, која су у списковима полицијским обележена као „сумњива“ или „по цара опасна“. Ту погланито убројавају анархисте, талијане, на које се сада већ свуда по Европи сумња, на лица, која су осуђивана због кривице противу Величанства, или за пореде, побуне и т. д.

Наравно, она пажња мора бити сасвим вешто удешена, да се у публици ништа не опази.

Владоци махом, а цареви: руски, аустријски и њемачки нарочито воле брзу вожњу. Она је сигурнија. Теже је бацити бомбу у кола или под кола, када се тера великим касом. И куршум тада ретко погађа, а већ напад ножем просто је немогућан.

Изнад, дакле, из палате царев екипаж вози брзим касом. У околини самога екипажа у пристојној даљини јуре четири непознаша. На њима су агенти тајне полиције, који прате цара кроз улице. Њима разређених на одстојалима, ако једни сустану, или случајно скрену, с точна падну, други готови прихвате одмах спровод.

Када цар стигне на место, тамо га опет дочека известан број агената, који онде, у овој околини, обраћају пажњу на људе и прилике.

Цар је, дакле, када изађе из двора, па све док се у-н. не врати, непрестанце међу полицијским агентима.

У полицијским круговима познато је, да анархисти имају нарочити пик на — њемачког цара. Он је имао да издржи већ неколико „покушења“, која су га срећно мимоишла. И онда је, разуме се, оправдана она бојазан за његов живот, било у самој његовој престоници, или када се крене куда на пут ван Берлина.

— Ми смо, тако да вам кажем, у једној непрекидној пернози све док се цар, изашао из своје палате, у њу опет не врати — рекао ми је једном приликом у разговору берлински инспектор Фон Хилесем.

18.

Ни један се владалац данас тако добро не чува као аустријски цар Фрања Јосиф.

Његовој доиста у сваком погледу спремној полицији има да захвале многи владаоци.

Прошло је већ пола века како Фрања Јосиф седи на царском престолу а на-ђ за сво то, доиста дуго време, није покушан ни један атентат.

То је особито важно истаћи сада, у доба учесталих атентата и чешћих револуционих покушаја.

Цара чувају. Где год да се крене — он је у средини детектива — тајних полицајаца. Али се то неда опазити. Агенти врше своју службу вешто, да их немогуће ни приметити.

То су нарочито научени, дресирани, људи. Ја сам их лично посматрао у њиховим пословима. И отуда их добро познајем.

За царем аустријским не иду велосипедисте, али ма где да пође — свуда су по улицама још у напред разређени полицијски агенти.

Да поменемо, на прилику, једну свакидашњу бечку појаву.

Цар, када је у својој престоници, готово свакога дана одлази око 10 сахата пре подне из свога двора, Бурга, у Шенбрун. Или ако је тамо на становању, онда из шенбрунског дворца у Бург.

Детективи то у напред знају. Они су на извесним одстојалима по улицама, почев од самога двора кроз Бабенбергештрасе, па преко Маријахилштрасе до Шенбруна.

Жандарми, обични позорници, имају у дужности: да гледају саобраћај кола, аутомобила, једнаера, таљига, теретних кола и т. д., а детективи гледају само у публику.

Интересно је посматрати их како то они вешто обилазе око сваког оног лица, које се или задржава на тротоару, или што собом носи, или какав пакет држи. Или пазе: како ко руку испод капута или у десном џепу држи, или ко упезверено гледа на страну, одакле ће царева кола доћи и т. д.

Детективи могу тако око каквог лица, које им падне у очи, читав сахат обилазити и посматрати, али оно лице то неће ни најмање приметити. Они ће му, када увиде за своје испитивање потребу, прићи, ословити га. Представити се бајаги као странац. И питати за улице бечке. Или тако шторд. Измишљене ма какав повод само да почне разговор са њим.

Ако је опет оно лице странац — детектив ће онда, пун љубазности, онако обилазно тражити и све лепо молити: да му странац покаже одакле је, шта је, ради чега је у Беч дошао и т. д. Још ако је то какав Талијан, Шпанац, Швајцарац или Рус, детектив ће удворити и пажњу и своја упућена питања.

У означено време цар ће проћурити на колима само у пратњи дежурног аћутанта. Љубазно ће, по свом обичају, отпоздравити и салутирати својим скоро династичким бечлијама.

Цар нема за собом гардиста, али опет може бити насигурно уверен, да ако и има на улицама дуж Марнахилштрасе ма и једног сумњивог лица, да је и оно једно под строгим надзором вештога детектива. И само да то лице дигне сумњиво руку, она ће у истом моменту пала на њега. Њу ће оборио сигуран и тежак ударац тајног полицаја. Ако би само била потребна, чуо би се и пуцањ полицијског револвера, без којега детективи никада на службу не полазе.

Недељом и празницима пуно је света, нарочито раденичког сталежа, у дворишту царског Бурга или на пољу око шенбрунског дворца. Све се то слободно шета, обилази, загледа око двора или око улаза и степеница његових.

У средини тога света увек има и детектива. Они су обучени као радници, занапије, више пута у окрњеном, мало извештаном оделу. А има их и у героку са цилиндером на глави.

Они су први за масу. Ова други за бољу публику, која се онде нађе, да загледа и посматра.

Разуме се, да се онај, када цар ту долази или се одатле извози, душа пажља обраћа.

Шеф тајне полиције, чувени *Штелинг*, био је добар, за време мога бављења у бечкој полицији, да ми стави неколико детектива на расположење. Ја сам их пазио како врше своју вештину службу. Гледао сам их у опери, када се јави да ће тамо цар доћи; гледао сам их у околини двора и на другим местима по престоници куда је цар одлазио; посматрао сам их и у близини страних владоца, када су у Беч долазили.

Од многих таквих случајева да поменемо баш један и о краљу Милану.

(наставиће се)

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

[НАСТАВАК]

четврта секција

Питања која се тичу деце и малолетника

Председник:

г. Бруса.

Потпредседници:
Mis Bartlett, г.г. D. Drill, Ferdinand — Dreyfus, Heymann, Sarage, Pittard, Gardell, Williamson и Mercier.

Секретар:
D-r Armand Polgár.

Секретари помоћници:
г.г. Harry Berczell, Frédéric Kelemen, Brosswimmer, Andre Gorse.

Прво питање: види код четврто питања.

Друго питање:

Треба ли подићи заводе, у којима би се подвргли најбржесвојем посматрању као малолетни осуђеници, тако и покварена и морално запуштена деца? Ако треба, на који би се начин требали организовати ти заводи?

И ово је питање унето у програм овога конгреса по жељи Бриселског Конгреса. Тај предлог је потекао од *Тарасова*, професора на универзитету у Москви, који је у исто време тврдио, да је неопходно потребно, да се малолетна лица, која долазе у казнене заводе, за краће или дуже време подвргну посматрању у нарочитим одељењима, пре него што буду дефинитивно примљена у казнени завод на издржање казне. Успех казне, која се примењује према малолетнику, зависи од познавања субјективних особина малолетног осуђеног, од познавања, које се само психолошким посматрањем новодошавшег може добити. Сем тога, да би се могла извршити подела малолетних осуђеника на групе и да би сваки од њих могао прићаети групи која њему одговара, морају се такође они претходно подврћи посматрању и оцени душевних особина. Ово ће се подвајање моћи учинити само тако, ако се бар у главним цртама буде познавао карактер сваког појединца. Привремено посматрање, вели *Тарасов*, врши се на два начина: а) али се осуђеник, чим дође, задржа за осам дана, и за сво то време може да види и да дође у додир само са директором завода, свештеником и надзорником, који га посматрају и, стављајући разних питања, упознају његов карактер; б) или се ти новодошавши осуђеници, који се подвргавају привременом посматрању, смештају, за краће или дуже време, у нарочите заводе, на којих изилазе тек вад треба дефинитивно да оду у казнени завод. При се систем с успехом примењује у Русији, а други у Америци.

Приликом претресања овога питања било је два супротна мишљења; једни су били за заводе за посматрање, други су били против. Г.г. *Jules Jolly Jules Cerexhe, H. Rollet, J. Felhenburg, Giustino pe Sanctis, Nissen, A. de Moldenhawer, Alexandre Messáros, Edmond Németh* и г-ђа *Lydia von Wolfring* у својим извештајима, поднетим конгресу, доказивали су потребу подизања нарочитих завода за посматрање. Међутим *Giustino de Sanctis*, инспектор казнених завода у Италији, сасвим опречно, тврдио је, да би стварање завода за посматрање значило губити драгоцено време, и да би то извесно било врло скупо. Он је тражио, да се директорима казнених завода и школа за поправљање дају потребне инструкције, па да они сами врше посматрање. — *Dimitri Drill*, саветник у министарству правде у Русији, такође је противник нарочитих завода за посматрање. У Русији, вели он, има 52 школе за принудно васпитање, за младиће од 10 до 17 година. Ове школе служе такође и за малолетне осуђенике, обвињене, па чак и за сиротиње, просјаке и децу, коју су њихови родитељи довели и предали школи. Те школе издржавају приватна друштва, а помажу их државе, округи и општине. Сва се деца деле ту у групе према свом карактеру и владању; ту она остају годину дана, а после могу се и даље задржати у школи, или се наместити где год у службу, или се могу предати натраг родитељима. Код школа оваквог организације непотребни су нарочити заводи за посматрање, јер се то претходно посматрање и треба и може предузети у самим школама за принудно васпитање.

Секција се није сложила с мишљењем Drill-a, и предложила је конгресу овакву одлуку: треба подићи заводе за посматрање како малолетних осуђеника, тако и морално запуштене, покварене или неслушње деце, која су на захтев родитеља или других лица, која имају исту власт над њима, поверена државној власти.

Мишљење Drill-ово нашло је у седници целога конгреса више заступника, и тврдило се, да би то била скупа новина, ако би се препоручивало подизање нарочитих завода, који би имали искључиво да служе за посматрање деце. С тога је уважена одлука секције и конгресу предложена следећа, која је и усвојена:

1. *Малолетне осуђенике, морално распуштену, покварену или неслушну децу, на захтев родитеља или других лица, која над њима имају исту власт, треба подврћи претходном посматрању у заводима или нарочитим станоштима.*

Конгрес овим тражи само то, да се малолетни осуђеници и покварена деца увек подвргавају нарочитом посматрању, пре него што почну издржавати казну, а то се посматрање може, према околностима вршити било у заводима, наименованим само за то, било у нарочитим кућама, која се налазе уз друге заводе.

Односно тога, ко ће управљати тим заводима или кућама, конгрес је одлучио ово:

2. *Тим заводима и кућама управљаће компетентни педагози и лекари, који ће оцењивати дете с моралне и биолошке тачке гледишта.*

Односно организације тих завода, конгрес је одлучио:

3. *Они ће се организовати по угледу на већ подигнуте заводе, као што је школа* **Теофила Русела** *и друге школе за превенцију*, и то овако:

а) *Завод за посматрање треба да буде у њиховима са заједничким одељењима; ту их треба поучавати и васпитавати и вежбати у телогимнастици и индустрији;*

б) *Завод треба да буде независан, да има издржава држава и надлежни округ;*

в) *Завод треба да буде подељен на два главна одељења: једно за психологију и друго за педагогију; На челу сваког одељења стајаће једно стручно лице. Два шефа одељења и један администратор образоваће управу завода. Остатак персонала завода образоваће лекари, педагози, болничари и чувари;*

г) *За време посматрања треба избегавати надзирање деце; напротше, два главна одељења проучаваће индивидуалности деце на обе стране, посматрајући их у другу с другима, и увек онгодећи се с њима пријатељски и као у породици.*

д) *Максимум трајања посматрања јесте шест месеци.*

Треће питање:

На који се начин издржава казна у оним државама, које имају засебне заводе за извесне категорије малолетних осуђеника?

Треба ли малолетне осуђенике држати у келијама за све време издржавања казне или само за извесно време?

У неким државама један део малолетних осуђеника издржава казну у оризским затворима, место у централним казненим заводима или заводима за поправку. Несумњиво је, да се овакво издржавање казне противи модерном начелу, које тражи, да се с малолетницима битно другачије поступа него ли са пунолетним осуђеницима. Тако исто нису ни управници казнених завода сложни у томе, да ли треба малолетни осуђеници да се смештају у келије или не. Та разноликост је учинила, те да се ово питање изнесе пред конгрес на претресање.

(свршиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОЛИЦИЈСКА УРЕДБА

(СВРШЕТАК)

§ 45.

„Одабрани и иначе доброг владања људи, који су особитог признања достојни, а и они, којима би посао и земаљске страдале кад би се од својих кућа удаљили, могу се изузетно за полицијске преступке и под домаћи затвор, с потребним полицијским надзиравањем, ставити.“

И овај § изгубио је сваку важност после §§ 316. и 312. Казненог Законика и правила министра унутрашњих дела од 4. маја 1860. год.

§ 46.

„Келеско право или други рад укинути може полицијска власт на извесно време, и највише за 3 месеца дана.“

Предност овог §-а додирнули смо, у неколико, приликом говора о §-у 310.

Келеско право према своме устројству и Келеској Уредби може поништити само министар народне привреде, а забрањивање бесправног рада регулисано је §-ом 373 а Казненог Законика, који гласи:

„Ко отвори дућан или какав занат, и уопште радњу за које је одобрење пу-

жно, отпочиње радити без надлежног одобрења, да му се затвори дућан и радња забрани. А ко отвори дућан почем му је затворен, или почне радити занат или радњу пошто му је забрањена, да плати од пет до двадесет талира, и опет да му се дућан затвори, а радња или занат забрани.«

Према овоме, исписани § Полицијске Уредбе данас је без икакве предности.

§ 47.

„Прогнати из једног места у друго или из једнога округа у други могу се српски сажитељи, који немају својих кућа и баштина; а из земље изгнати само страни подвици. И ово се може определити на извесно време или на свагда.«

Казна прогонства за иступна дела предвиђена је у §-у 320. Казненог Законика којим је, као допунјим, замењен исписан § Полицијске Уредбе. Поменути § Казненог Законика гласи:

„Ко се осуди да се протера, тај нека не сметн долазити ни живети у она места или крајеве за које му се у пресуди каже доиде, докле му је осуђено.

Протерати се може ко најдуже на годину дана. Само се странци могу на Србије на свагда протерати.

Протеривање изрицаће се само у оним случајима, где законом то изречно каже.«

§ 48.

„Више наведене казне могу се и поопштрити, обично свеђенивши једну с другом онако, као што се за неке преступке у казнителну закону одређује.

Особито затвор поопштрава се, над се к њему дода: а) телесна казна, б) јавна општинска работа, а кад што в) и слаба рана, давајући апсенику двапут у седмици или сваки трећи дан само сува једа и вода.«

Параграф овај, који нејасно говори о стицају, замењен је §-ом 323. Казненог Законика, који гласи:

„Кад је ко више иступљења учинио, пак се за све то уједанпут осудити има, онда ће власт по изложеном сразмеру у §§ 315, 316 и 317 све заслужене казне у једну казну претворити и у једно скупштив, но тако, да казна, у коју се остале претварају, не сме прећи свој највиши степен, који је прописан у §§ 314, 313 и 314.

Од овог правила изузимају се краће, преваре и утаје, ако скуп предности свију појединих, ма оне и једне с другим долазиле, износи више од две стотине гроша чаршијских, које се онда суде по § 69. ових допуна.«

§ 49.

„Но и замениги се може једна казна с другом:

1) Ако се покаже, да је преступник, коме закон новчану казну одређује, тако слабог стања, да би његова фамилија пужду остала или други ко због њега у-шгрпо пострадао, ако би он ту новчану казну платио: онда ова казна нека се замени сразмерним затвором.

2) Ако је затвор казна, коју преступник по закону претрпити има, али је његово стање такопо, да би међутим, док се он у затвору држи, његова фамилија трпила, те се не би могла исправити или од какве невоље одбранити; тад нека се тај затвор скрати и тако од части општим радом или телесном казном, па ако може бити нека и сасним телесном казном замени.

3) Ако се по закону телесна казна досуђује, па се покаже, да је преступник због какве своје слабости или бодести или због особитог свог телесног стања, као што је на пр. под жена утробно бреме, не може издржати; онда се има ова казна заменити сразмерним затвором простим или поопштреним.

При замени казне затвора новцем рачунаће се дан затвора од три до десет динара.«[1])

Параграф овај био је пређутно укинут Казненим Законикоы (§§ 315, 316, 317 и 318), али је поновљен законом од 17. јануара поново оживотворен. При свем овом, његово постојање излишно је после исписаних §§-ва Казненог Законика, као год што му је и већина садржине, која говори о телесној казни, беспредметна.

§ 50.

„Повчане казне, које примарителни суд досуди, припадају општинској каси, а све остале, које по закону више полицијско власти досуђују, имају се у приход касе правительствене ставити«.

Све ово много је боље и прецизније казано у § 313. Казненог Законика: „Казна новчана најмања је 5 динара а највећа три стотине динара, и наплаћује се у корист општинске касе, ако су у првом степену судиле општинске власти, а у корист државне касе, ако су у првом степену судиле државне власти.«

Кала се, пак, ово доцеље у вези са поменутим правилом: *lex posterior derogat priori* и правилима министра унутрашњих дела од 4. маја 1860. год. ПЖ 3370, онда је јасно да и овај § нема данас никакве предности.«

* * *

После свега што смо досад казали о постанку, развитку и предности полицијске уредбе несумњиво је, да је потребно што пре приступити изради новог *закона о поступку за извиђање и пресуђење иступних дела*, и то не само ових из III. части Казненог Законика, већ и свију осталих, за чије извиђање и пресуђење не постоје специјални поступак, и које се с тога данас извиђају и пресуђују по Полицијској Уредби. У овај нови закон могле би се, а и требало би, унети све оне одредбе из данашње уредбе, које говоре о *надлежности*, *жалбама* и *кривичним свеђоцима*. Одредбе о доказима морале би се, у неколико изменити, бар у погледу доказне предности искала *полицијских службеника*. У пракси нису ни мало ретке злоупотребе с овом врстом доказа, и с тога је преко потребно да се ова, ако не сасвим укине, а оно бар ограничи на мању иступна дела.

Исто тако потребно је изменити, допунити и прецизирати одредбе *о извршењу пресуде и издржању затвора*, као и све остале које до данас нису ни изрично ни пређутно укинуте.

Ово неколико напомена моћи ће, надамо се, послужити као полазна тачка за израду горе поменутог закона, ако почем неко хтедне мислити о овој ствари.

јануара 1906. год.
Београд.

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Кад на продатом имању за наплату кривичних трошкова постоје интабулације приватних повериоца, полицијска власт дужна је послати новац надлежном суду ради расподела.

Д. Р. молбом својом од 7. јуна 1904. године обратио се начелству округа рудничког, молећи га, да нареди власти ср. љубићског, да му ова што пре исплати, као интабуланту, дугујућу суму из новаца, добивених од продатог имања његовог дужника Д. С., на Обрву, које је среска власт продала за наплату кривичних трошкова.

Поводом овог тражења, власт среза љубићског решењем својим од 29. августа 1904. год. године Бр. 10510. известила је молиоца Д. Р.: да је решењем од 26 маја 1904. године Бр. 3725., а на основу § 471. кривичног судског поступка, учињена распоред са новцем, добивеним од продатог имања Д. С., на Обрве, које је продавато за наплату кривичних трошкова, тако, да Д. Р. има право, по његовој интабулацији, само на онај део продатог имања дужниковог, који прође преко шест плуга земље, која се може продати за наплату приватних дугова, а од осталих шест плуга имају се измирити кривични трошкови.

Ово је решење одобрало начелство округа рудничког, а решење овога Министар унутрашних дела решењем од 31. јануара 1905. год., но по изјављеној жалби Државни Савет одлуком својом од 31. јануара 1906. године Бр. 1264. поништио је решење Министрово из ових разлога:

По § 489. грађанског судског поступка од продате непокретности која је интабулисана — прибележена, или од покретности, на коју је забрана стављена, добивене новце или признанице (§ 483.) полицијска власт послаће, по одбитку доношење и папирне таксе, суду на расподожење најдаље за 15. дана од дана продаје.

Као што се види из акта овог предмета, на ове из извештаја горњо-милановачког преостепеног суда од 31. јануара 1903. год. № 1403., на продатом имању Д. С. за наплату кривичних трошкова по извршној пресуди Апелационог Суда од 20. маја 1900 год. № 2288. постоје су интабулације жалитеља Д. Р., прибележене

[1]) Последња става додат је законом о изменама и допунама у Полицијској Уредби од 17. јануара 1894. год.

17. децембра 1897. године Иђ 336, и 9. јануара 1898. године Иђ 10., с тога среска полицијска власт није била у законој могућности, да решењем својим од 26. маја 1904. год. № 3725. и 29. августа исте године № 10510. чини распоред са новцем добивеним од продатог имања, и да као ненадлежна улази у оцену питања: из кога се имања, с обзиром на § 471. грађанског судског поступка, жалитељ као интабулисани повериоц, има наплатити, већ је по наведеном законском пропису (§ 489. грађанског судског поступка) требала новац послати суду ради расподеле.

Са наведеногa, погрешно је решењем начелства окружног и Министра унутрашњих дела одобрен поступак начелника среза љубићског.

Кад је у питању правилност указа, може бити обновљење административног спора, у смислу прописа чл. 61., 62. и 63. закона о пословном реду у Државном Савету.

Указом од 1. јуна 1902. године, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпуштен је из службе Љ. Р. монополски поднадзорник.

Како је до дана тога Указа, којим је отпуштен, Љ. Р. имао више од 10. год. службе, дакле, имао право на пенсију, он се није жалио противу тога Указа, у смислу прописа чл. 50. и 51. закона о пословном реду у Државном Савету, већ актом од 1. октобра 1903. године обратио се Главној Контроли и тражио, да му, на основу поднетих уверења, по којима има преко 14 година указане службе, одреди пенсију. Ну Главна Контрола, услед оспоравања Министра Финансија, одбила га је од овог тражења и упутила да путем административног спора расправи питање о праву на пенсију.

Услед овога, он се најпре актом од 19. новембра 1903. године Бр. 15.793., а за тим и актом од 15. децембра исте год. Бр. 17401., обратио Министру Финансија и тражио, да му, на основу поднетих доказа нађа решење о праву на пенсију.

Министар је нашао: да он нема право на пенсију, јер да би се неком могло признати то право, на према томе и сама пенсија, мора то право имати основа у закону. Он није поднео никакав доказ да је стављен у пенсију, већ на против доказа, да је, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпуштен из државне службе. — дакле, доказ да нема право на пенсију. Противу тог Указа о отпуштању, ако је налазио да му је њиме учињена каква неправда, могао је изјавити жалбу Државном Савету, у року који предвиђа чл. 51. саветског пословника. Али он то није учинио, нити је поднео доказе да је тај указ поништен. С тога га је Министар решењем известио, да му не може признати право на пенсију.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрове не одговара закону, јер кад је жалилац поднео доказе да има преко 10 година службе, онда он тиме тражи, да се измени оно стање, које је Указом утврђено, а то је обнављање спора.

И указом могу бити повређена приватна права појединаца, противу кога, по чл. 144. тач. 12. Устава може се изјавити жалба Државном Савету, и у случају, ако се није да је указ неправилан, по чл. 19. и 20. саветског пословника, брани га надлежни Министар, који га је предложио и премапотписао, те се на тај начин расправа о правилности или неправилности указа појављује као једна врста административног спора.

Према овоме, Министар је био дужан, у смислу чл. 61., 62. и 63. саветског пословника, да оцени: да ли изнети докази могу у опште утицати на измену указа, и о томе жалиоцу издати решење. Јер ако се у начелу призна, да има места обновљењу, жалилац би добио право, да од дана извршности тог решења, у смислу чл. 50. и 51. саветског пословника, уложи жалбу противу указа, а Државни Савет, као надлежан, пошто би посебице поднете доказе, и донео одлуку, да ли је указ правилан или не.

Одлука Државног Савета од 27. јануара 1906. год. Бр. 885. **м. в.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине башинске, актом својим од 14. ов. мес. Бр. 174. пита:

а, „кад је син у заједници са оцем, па учини привилу и буде осуђен на плаћање кривичних трошкова, може ли се за наплату ових узети у попис и продати очево имање?“

б, „од кад се рачуна застарелост државног пореза — да ли од дана разреза, или од дана кад Главна Контрола по рачунима пронађе грешку;“

в, „ко је дужан по закону да саставља расподеле бр. 2, 4 и 6 — да ли општински судови или Пореска Одељења,“ и

г, „кад неко има право службености на путању прекопућег имања, да ли сопственик имања, који подноси терет службености, може да помери ту путању на једну или другу страну, те да тако отклони знатну штету, коју трпи његово имање, што досадашња путања пресеца средину овога?“

— На ово питање одговарамо:

а, Између отца и деце — синова — не постоји задружни одношај, о коме говоре § 57 и 507 грађ. законика.

Потврду за овакво гледиште налазимо у наређењима § 121. поменутога закона, по коме „што год деца под родитељском влашћу и њиховим управљањем прибаве то родитељима својим прибављају, као год што паранно родитељи за своју децу и имање прибављају и њима остављају.“

Кад се овоме законскоме наређењу дода и оно из § 150. истога закона, по коме пунолетна деца могу напустити кућу родитеља кад хоће, и обрнуто, отац их може из куће отерати кад хоће, онда је несумњиво, да ту задружног односаја нема.

Ну све и кад се не би узело, да ова наређења јасно одређују одношај између родитеља и деце, ми овоме своме гледишту налазимо потврде у чл. 67. закона о порезу од 22. априла 1885. год., који је одредба, истина, отпала доцније из овога закона, али је одржана ставом трећим, тачке 8. чл. 2. закона о таксама, где се законодавац отворено изјасњио, да између родитеља и деце не стоји задружни одношај.

И, кад између родитеља и деце не стоји задружни одношај, онда и имање очево не може бити предмет извршења по кривичним осудама деце, те је, тако, у опште погрешна, што полицијске власти и узимају у попис општу имовину родитеља, који за живота не морају да плаћају кривичне трошкове и штете за своју децу, ако нису наручиоци судском пресудом осуђени.

Изузетак од овога учињен је у изменама § 325 а кривичног судског поступка, од 25. јануара 1901. год. само за паплату оних трошкова, који се помињу тачком 4. и 5. § 322. и § 325. помонутога закона. јер се они могу наплатити и продајом имовине родитеља, кад је кривица учињена из користољубља.

Како ће се наплаћивати трошкови у оним случајевима, кад су синови и после свога пунолетства остали у заједници са оцем, то је питање спорно.

Тако. има судова који налазе, да је овде заснован задружни одношај и да деца имају права на раван део имања са оцем; има судова који такође признају да је настао задружни одношај, али како није било смеше имања, јер га синови до пунолетства нису ни имали, то њима признају право само на *приност*, учињен од дана њиховог пунолетства; и на послетку, има судова, који апсолутно не признају, да између родитеља и деце може бити задруге, кад она нису имала имања, без обзира на то, што су остала и даље у кући очевој до пунолетства.

Ова разноликост судских оцена није само код нижих судова, него је и сам Касациони суд доносио разноврсне одлуке.

Тако, одлуком својом од 12. септембра 1878. год. Бр. 1689. Касациони Суд нашао је, да *деца* не може имати права на *приносак* кад код оца остане и после пунолетства, а одлуком, опет, од 5. марта 1886. год. Бр. 455 нашао је, да син има права на *приност*.

Ми сами изјављујемо, да се у смислу § 123. грађанског закона, може признати право синовима на сав приношени део имања од њиховога пунолетства, јер ако се не може узети да је од тога времена настала задруга, мора се признати бар нека смеша или уређена под изнесеним условима.

О овоме су и раније давата обавештења, али се сада то опет чини на овај нарочити захтев.

б, По чл. 126. закона о непосредном порезу, расподељени порез застарева за пет година.

Застарелост почиње тећи од последњег дана године, за коју је порез разрезан. Према томе, кад протекне пет година од последњег дана године, за коју је порез разрезан, он се више не може наплаћивати од дотичног пореског обвезника, без обзира на то, да ли су рачуни пред Главном Контролом или не.

Што се тиче овога пореза, који се разрезује на оне објекте, који нису дани власти, или како му је од пореских власти дато име „нераспоређени порез", за њега у Пореској Управи налазе, да у опште не застарева;

в, По чл. 96. става 4. пореза на земљиште (распореда бр. 4) распоређује *државна власт* на основу пописних књига, на прпис овога распореда доставља општинским судовима.

Суделовање општинске власти у овоме послу може и мора бити у толико, у колико она као познавалац месних прилика и одношаја треба да даје извесна обавештења.

Што се тиче распореда бр. 6 њега израђују државне власти уз прибомоћ и суделовање општина у смислу чл. 105. закона о непосредном порезу, а распоред бр. 2. израђују општински судови, који прше и наплату пореза, јер је он састављен део пореских рачуна, управо ови се не могу разумети без претходне израде *дуговног* распореда; и

г, Ако се спецификација изнађаја утврди: да имаље оно, преко којега други има права службености, трпи законту штету због тога, што путања пресеца средину истог, онда би се она путања могла померити на једну или другу страну, ако се тиме не сужава, спречава или ограничава већ стечено право службености, јер у смислу § 343. грађ. закона, службеност је истина један терет који се за другога подноси и ограничавање у употребе својине, али само у толико, у колико има да се подмире неодложни интереси и потребе другога, а никако да и од овога даље иде.

II.

Суд општине доњо-ступањске, актом својим од 9. фебруара 1906. г. Бр. 1736. пита:

„Рањеј Лисинац био је задругар са својим братом. По смрти брата продужио је задругини одношај са синовцем — братанцем — Антонијем, па и данас седе у једној кући и заједнички обрађују земљу.

Пре неколико година они су *само плаћали порез поделиле*, и сваки има своју одвојту пореску књижицу, али дворна имања није вршена.

Како је Рањеј направио извесне дугове лично на своје име, то је пре неког времена власт продала онај део, на који Рањеј плаћа порез.

Сад је суд, пред којим се налази жалба о продаји имања, истакао питање: *да ли Рањеју остаје довољно имања* по §. 471. ново *земледелцу*, и у то име тражи да општински суд изда уверење.

Да суд не би учинио какву погрешку он моли уредништво за обавештење:

Да ли Рањеј има право уживања и на оном имању, на које плаћа порез братанац му Станоје, пошто стварне дворне имања није било, него је само раздељено плаћање пореза, и у опште какав је одношај Рањејов према Станоју, кад и сада седе у једној кући као задругари и заједнички раде остатак земље?"

— На ово питање одговарамо:

Кад Рањеј и Станоје нису вршили дворну имања уз суделовање власти, те да о томе стоје писмени докази, онда се о њиховом одношају не може дати од стране уредништва обавештење; какво уверење треба издати, јер то уверење треба да буде израз неоспорне истине који постоји, и личног уверења суда и одбора, које о томе имају.

Сам суд и одбор треба, дакле, према целокупном одношају Рањеја и Станоја, да изнађу: јесу ли они и данас задругари или не, узимајући, наравно, у обзир и ону околност, да су порез делили, и тражећи разлоге, зашто је то све било.

Јер, ако суд нађе, да су Рањеј и Станоје и данас задругари, а међутим остало неподелто имање износи више од десет дана орања, онда би Рањеју остајало онолико, колико му закон штити, и прођаја би могла бити још и одобрена, јако је задужење учињено за рачун задруге и по прописима које овакова задужења условљавају. Иначе, ако се он лично задужио, морала би се извршити дерба у смислу тач. 2, § 471. грађ. закона.

Буде ли, опет, обрнуто, да су Рањеј и Станоје дворном пореза поделили и имање, онда Рањеју не би прилазало ништа од дела, који је остао непродат и који би био спојила Станојева, те би онда морало продаја пасти по томе, што Рањеју није остављен део, који му штити § 471. грађ. суд. поступка.

Понављамо, суд и одбор морају да изнађу тачну истину о одношајима, у којима су Рањеј и Станоје, па да такво уверење и дају.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Николе Ђорђевића, сватачког питања, који сада живи у Д. Крнарцима, у срезу драгачевском, нађено је 6 малих златних крстића и 1 златна бурма. Један је крстић у виду срца са два лишћашта у средини, а четири *ушасто*; други је са два камена, трећи је са три камена (рубин и два бисера), а остала су три без камењова. Постоји оправдана сумња, да је, ово крстеће крадено, те се позивају полицијске и општинске власти, а и приватна лица, ако би што знала о њима да известе начелника среза драгачевског с позивом на Бр. 1926.

ТРАЖЕ СЕ

Душан Јовановић, кројачки калфа, пресудом пиротског суда за варош Београд осуђен је на 6 месеца затвора за покушај убиства. Преворучује се свима полицијским и општинским властима да Душана потраже у својим домаћајима и пронађеног упуте помешутом суду с позивом на Бр. 6083.

Чедомира Трифуновића, из Петлешца у срезу рашавском, окривљеног за крађу, тражи начелство округа ниншког. Он је средњег раста, плав, са сивим брковима, на лицу шегта, на себи има ново сеоачно одело, говори врлинам језиком и шепуди. Нека га потраже власти у својим домаћајима и пронађеног спроведу помешутом начелству поштујући се на Бр. 3558.

Илију Богдановића, родом из Македоније, тражи начелство округа крушевачког, где одговара за крађу. Начелство наређује трагање за њиме актом Бр. 1093.

Алекса Алексић, сврач из Крагујевца, распродао је стварн па са породицом нестао побегао, а има да одговара за лажно банкротство. Он је стар 26 година, средњег раста, плавих очију, у лицу пре и пегав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да у својим домаћајима потраже Алексу и пронађеного спроведу начелству округа крагујевачког с позивом на Бр. 3384.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Радојко Поповић, бив. ђак манастира Раваленице, пашки се пол истраном и у притвору под конвојом полиције у Сењском Руднику, и то за ова три дела:

1) Што је крајем децембра месеца прошле године умишљено кљчем у дан моха отворио ковер са стварима г. Ниље Марковића, рачуновотитеља у пензији из Београда, који се тада бавио у манастиру ради својих послова, те је из истога украо један револвер са мецима и друге ваше ствари.

2) Што је у исто путо крише краће разних ствари из сиочта манастира Раваленице, и

3) Што је сам написао школско сведочанство под називом званичне саниваше, да кога изађи да је свршио четврти разред те школе, па је помоћу те исправе покушао да се упише у прву годину васеленаначке учитељске школе, стварани тиме кривицу из т. 2. § 148. крипичкога закона.

Приликом извршеногя претреса код Радојком нађен је код њега, сем промените исправе и фалсификоване сведоџбе, још и један руски календар од 1903. године „Помак" са „Записница ниншком". Из те књижице види се да је Радојко у јулу месецу 1903. године био у Петрограду, одакле је се кратко у Београд 23. августа исте године. Одатле је 26. августа 1903. год. отишао у Загреб, за тим у Аленсинац, где је се, вели, 30. истог месеца упенсиано у учитељску школу, а по том је 25. септембра исте год. отишао у манастир Науваре. Ове тога, вели, био је и у Нишу, а 26. и 27. септембра у Крушевцу и Сталаћу. После је био у Параћину, Ћуприји, Ресавоју, у манастиру Јошаници, Краљеву, Рибарићу, Жичи, Студеници, Рашкој, Крушчићи. Прокупљу, на опет у Нишу. За тим је 28. децембра 1903. г. био у манастиру Сићеву, а 9. фебруара 1904. год. у манастиру Дивљанском, где је се, вели, бавио до јуна месеца 1904. године.

У овом последњем манастиру узео је, вели, 64 динара за трошак, па је 16. јула 1904. год. отишао у Сењу.

Даље се каже, да је био у Сухопу, манастиру Розници, Врању, Скопљу и Призрену, одакле је се преко Ристовића поново крајем у Србију.

У месецу септембру 1905. год. дошао је у манастир Раваницу, где је се бивао до 11. јануара тек. године, када је стављен у притвор за горе изложена дела. Где је, пак, био од повратка из Призрена у Србију, па до доласка у манастир Раваницу, то неће да објасни, а код њега није нађено никаквих путних исправа, да би се то на њих видело.

Поште се каже, да је стално које кула туцарао, то није искључена могућност, да је Радојко још где нарочито важно кажњиво дело, јер је тоне сигуран, а шта више могуће је и то, да није рекао ни оно право име, што га је родом из Трначе, као што сам вели.

Да би се утврдила његова идентичност, комесар полиције у Сењском Руднику посао је

уредништву фотографију Радојкову, молећи све полицијске власти, а тако исто и приватна лица, да му јаве ако овоју што ближе о њему, а начелника среза трнавског моли да му јави шта буде сазнао о њему, презимену и другим особинама Радојковим, пошавујући се на акта по личним кривицама Бр. 371.

Ако се *Ломброзова* теорија о „*урођеном злочинцу*“ узме као тачна, онда би овај **Андреја Гутвајн** био врло згодан тип за таквог злочинца. То се види на прво погледу и по свом његовој спини.

Већ је неколико година како београдска полиција стално има посла са њим, а 1903. год. био је и судски осуђен за нарочиту опасну крађу у цинцерној фабрици.

Као аустро-угарске поданика полиција га је увек гањала из Београда и пребацивала у Земун, одакле је родом, али се он тамо никако није могао задржати, већ је се стално крадом натрај. Кад се протера дањом, он се врати железницом, а кад железницом он се опет врати дањом, за полицијским органима на станицама не би нас у очи. Али кад је на оба места добро упознат, те зашо туда није могао проћи, онда је прелазио преко са рибарима на чамцу или је прелазио преко Саве и Дунава.

Но једном ухапе није загледао. То је било прошлог лета. Хтео је неопажен да пређе ако, на немајући новаца да плати чамац, а будући добар пливач, доће под сасеког моста, спаше са себе одело, свеже га и упише кишином, завеже га на леђа, а пошу метне на врат да му не би сметао и онда заплива преко Саве. Када је био на средини реке одело му се окваше с леђа и паде у воду, те се натопи водом и стане га доле вући. Затегнуту пажку, опет, с врата није могао скинути и да није успео да пређе кишне удално би се. Да би спасио живот морао је жртвовати своје једино одело, које је остало у води, а он на пашу обалу срећно прешашо.

Али шта ће сад да ради? У поседу наших пријатеља Адама и Еве није могао ући у варош, те је се морао склонити у једна оближња арбанашка село, где је пречуваво целог дана, док пред вече није нашао неки комшулуке, који су се на њега скокнули, отишли у варош, украли нешто неколико одело и донели му, те га тако спасли од голеше неприлике и омогућили му улазак у варош.

Чим је се доцније варошки, онда је лошао и до ситница, на радостан што је срећно прошао ударе у лумпесаље. Али ни у ономе није могао проћи без жалера. Једак од „пројектих полицијских пушшала“, цивилни полицајдник В., натрак га у вече у једној кафаници на Дорћолу и одмах му пожуди бесплатан стан у тамној полицији, а кад је он овај љубазно позив одбио са жеставањем: да он то вече хоће да проведе у весељу због срећног спасења, онда му је В. прећио и пожудио му своју пажњу дежурну за полицаја, он ме само што је није хтео пријати, већ ју је алавално зубима згробио, да гарнчак В. увако није остао без палца на десној руци, који му је тако потребан за хватање осећих тица као што је Гутвајн.

Када је у полицији после тога узнтан заштво је човеку пашли одузело, он је сасим кратко одговорио:

— Па и дикле животиње бране се кад се хватају, па што и ја да се не бранам кад ми кобе да ме ухапсе!

И сада је ухапшен у Београду и прослом квартом спроведен Бр. 7316, заједно са 10 лица затвора и пропомотром у Земун на саслу-

Очух му је *Петар Филимоновић*, чувени обавештајни официр лажног позива и код нас и у Аустро-Угарској, који се сада налази негде у аустро-угарским тамницама.

Позивају се нарочито пограничне полицијске органе, да Гутвајну никад више не дозволе прелазак у Србију, а ако пређе одмах да се ухвати и натрак врати, јер је опасан и за њихову и за нашу безбедност у престојању.

ПОТЕРЕ

Драга Рељић, служавка, извршила је опасну крађу стварн Аксентију Костићу, трговцу на Београда, па је по том кобегла. Драга је стара 30 година, родом из Шапца, висока је, сувоњава, њених очију, смеђа, на лицу образ њена младеж, у говору замуцкује. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за пралазањем трагају и о резултату нас-

---

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, *Душан Б. Јанковић*

БРОЈ 11. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 12. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединци бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Војног, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу трећег одељка чл. 54. Устава Земаљског, и по пристанку Народне Скупштине, решили смо и решавамо:

да се седнице Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1905 годину, читањем овога Указа одложе до 9. априла закључно 1906. године.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Војни, нека изврши овај указ.

3. марта 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник
Министарског Савета,
Министар војни,
генерал,
Сава Грујић с. р.
Министар
просвете и црквених послова,
Љуб. Стојановић с. р.
Министар иностраних дела,
генерал-штабни пуковник,
В. Антонић с. р.
Министар грађевина,
Влад. Тодоровић с. р.
Заступник
Министра финансија,
Министар грађевина,
Влад. Тодоровић с. р.
Министар
унутрашњих дела,
Ив. П. Павићевић с. р.
Министар правде,
Драг. Д. Пекић с. р.
Министар
народне привреде,
М. Драшковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА

(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

19.

— Мај' не заборавих за вас упитам — рече ми једнога дана у разговору, на позаској у Двор, оданпшли управник Београда.[1]

— Молим ?

— Разговарано сам нешто јуче са Његовим Величанством о полицији, па ми Краљ, између осталога, хвалећи бечку полицију, исприча и то: како он у Бечу више пута чета иногшто: да би избегао оне отикепије, не жели да се зна, па опет, вели, где год тамо дође, поздрављају га са: „Ваше Величанство“...

— Јест...

— Баш ми Краљ помену да нас питам: како то иде код њих... Ви сте били у Бечу, па кете, сигурно, знати...

—Знам...

— Па како то ?

— Краљ не зна, јер му они то не дају ни опазити...

— Хе ?..

— Јест... Куд год да се крене Краља прате по два полицијска агента, детектива, и то од оних вештијих...

— Да га чувају ?...

— И да га чувају од напада, ако ба ко покушао, а и да сазнају све што треба о Краљу, где је био, с ким се састао и т. д...

— Зашто то ?.

— Па да могу поднети тачан рапорт своме шефу, који после то јавља даље Цару...

— Хм...

— Јест... Тако они раде не само према нашем Краљу, него и са свима осталим владаоцима и државним поглаварима, који у Беч долазе; па тако они пазе и на иначе важније политичке људе са стране и т. д.

— То је паметно...

— Баш да подсетите Њ. Величанство на један случај... Он ће се сигурно сећати...

— Кажите... молим Вас...

— Једнога дана, причајте му, Краљ се крепуо у цивилу пешке из хотела „Империјал“. За њим су по обичају пошла и два полицијска агента, који се овде, у хотелу, увек на служби налазе. Један је агент нешто одмах за Краљем, а други с друге стране по тротоару. Краљ је прешао Рингом у Кертнерштрасе до Грабена, а одатле окренуо у Плаинкепгасе... У тој улици постоји велика рукавичарска радња...Краљ је желео да купи рукавице, и уђе у ту радњу.... За њим се упути и онај агент, који је за њим ишао.

— То је интересантно...

— Краљ прође за леву тезгу, а агент за десну. У тој радњи послужују девојке. Једна причека Краља, а друга агента... Краљ затражи рукавице. Девојка му изнесе кутију... Њему се рукавице не допадоше, него затражи другу сорту итд.

У исти мах она друга девојка пређе оном агенту, да га послужи. Агенат полако пресави горњи леви крај капута и показа полицијски знак: царски орао.[2] Девојка виде с ким има посла. Агенат није дакле, дошао да што купи, него да прати свој посао..... Девојка лако шану „пардон“, радознало погледа у агента... Овај непријатно показујући очима на Краља, додаде: „То је Његово Величанство Краљ од Србије?..... Девојци беше мило, Краљ им је дошао у радњу, то је узек за Бечлије особита почаст, па онако радосна, да се не примети, ода брзо до оне своје колегинице и, бајаги око ње

[1] То је било 1886. год. Пиша је онда био чла Главне Полиције.

[2] Зова јо у полиције таљиа. Обојен је прикопчано. У ирлом трави је царска орао. Кала тај знак агент покаже сваки му позиву мора слободно.

нешто тражећи, шапну јој: с ким има посла.....

Краљ то не опази, него одабираше рукавице и заиштиваше још за неке сорте... Девојка, поклонив се сада учтиво, додаде: „Молим најпокорније Ваше Величанство, имамо још једну сорту, ја ћу бити срећна да Вам сад одмах изнесем...“

Краљ је овим поздравом био сасвим изненађен. Могао је само нагађати откуда да га познаду. Окренуо се је по дућану да види: има ли још кога.

Овај агенат чинио се као да није ништа чуо. Разгледао је рукавице по кутији, чинио се сасвим невешт... Краљ није могао ни посумњати: да је тај лепо обучени човек са финим манирима био полицијски детектив, који му је на службу одређен...

— Интересантна ствар... Како је све то код њих уређено...

— Другога дана, опет, Краљ је посетио изложбу цвећа на Паркрингу...

— Па..?

— Ишао је тамо опет пешке никоговић. У дворани је било много света. Краљ се и сам умешао у ону гунгулу. Али, кад је пришао једном одељењу, где беху изложене све могуће врсте ружа — лепа продавачица, дочекав га на уласку, предаде му је диван букет са поздравом: „Величанство...“ Разуме се, она је добила неколико наполеона, али и Краљ је морао стећи уверење, да не може неопажен остати...

— Полиција је знала ?...

— Наравно, агент га је и ту пратио, па својој познаници неприметно приказао, јер је знао: да ће је сигурно изненадити, а можда и баксиша бити, као што га је и било[1]...

— — — — — — — — — — — — — —

Али, да поменемо још који случај из послова бечке тајне полиције...

20.

Салцкамергут је један од најлепших крајева аустријске царевине... У његовом низу дивних Алпа и чаробних језера, чини ми се, најлепши је Гмунден, а најобичнији Ишл.

Ишл је сасвим обична варошица. Никаквих других особина, до једино позната по томе, што је то место изабрао аустриски цар, да туда, у летњем дворцу, изван вароши у брдима, проводе оне несносне јулијске дане.....

Где је цар — ту су и његове Бечиње...

И са тога је Ишл увек пун гостију...

Врањајући се из Аусеа задржах се овде, да један дан проведем...

Беше око 6 сахата по подне.

На променади пуно народа. Женски се свет изобилачно што може бити модерније и богатије.... Музика у салоновом оделу свира разне, већином оперске арије... Публика се дала уживању, сваки по своме укусу..... Једни шетају, други се хладе сладоледом, трећи се посадили пред киоском, те читају тазе бечке новине, четврти куршу лепој глумици Сандроковој, пети и т. д....

Мало постоја, па се један део публике одвоји са шетнице и упути се радоснало варошкоме мосту...

Са овом гомилом, да видим шта је, кренем се и ја...

Дошав тамо, поређасмо се по тротоару с једне и с друге стране улице....

На противној страни, спрам мене, у гледах и другог Београђанина, г. Вајсерта са породицом... Дакле беше нас већ неколицина из краљеве престонице...

— Кога то ишчекују ? — питаху неки радознало...

— Цар долази... Цар долази... — чу се весео говор у публици...

У тај мах завајаше кола преко моста. У њима беше само престолонаследник — Фердинанд од Есте...

Он пројури кроз народ. И већина га поздрави, показав му своје поштовање....

— Сад ће цар! — чу се шапат....

— Како то — уништа ме из мога друштва једна лепа чланица београдског друштва. — Цар долази, тоникс се свет искупио, па ни једнога жандарма... Ено... снега само она двојица на Куприји !...

— Јест...

— Па јест... где су ?... Да је то у нас, овде би било пуно писара и жандара...

— Хм... хм... — насмејах се ја... Варате се госпођо... И овде има полицајаца...

— Па где су ?

— Овде међу нама...

— Ја их не видим...

— Ви их видите, али их не познајете.....

— Како то ?

— Они су обучени као и ми.

— Ха ?

— Тајни полицајци...

— Ништа их не зна.

— И не треба да их зна. Они треба и морају да знају нас.

— Хе... — чуди се београдска госпођа...

— Јест... И у колико ми њих мање познајемо, у толико ће они моји боље да упознају нас...

— Хм...

— Хоћете ли да видите једнога од те господе ?...

— Молим вас... баш бих волела...

— Пазите сад...

И како сам у реду био мало поучен, ја се сада истурих мало напред, да бих као цара боље видео...

Мора бити да сам се мало више испољио, јер ми се у тај мах окрете један лепо обучен човек, средњих година, и поче са мном врло пријатно разговарати.

— Молим вас... извините... али зашто се окрећи свет овде искупио ? — обрати се мени.

— Кажу: цар ће мало час опуда проћи...

— Ха ?

— Да...

— Па и ви сте ваљда ради да видите Његово Величанство...

— Јест...

— Ко вам је то ? — шану ми она Београђанка...

— То је... видите... један од оних...

— Хе... — разумеће се, зачуђено на тај глас, мале усне моје земљакиње...

— Да нисмо сувише близу стали ? — настави онај човек...

— Мислим, да нисмо...

— Ви сте странац ?

— Јест...

— Молићу.... одавле сте ? — настави он убрзано...

— Занима вас то ? — одговорих ја...

— Не... молим... онако питам, јер сам и ја овде странац...

— Охо... — осмехнух се ја, гледајући га неповерљиво...

— Али се и он добро загледа у мене...

— Ви се упознасте — шану ми опет она моја Београђанка...

— А не — одговорих ја са осмехом. Сад ћемо се тек упознати...

— Ви сте дуго овде настали питање онај човек...

— Тек данас...

— Молим...

— Јест... дошао сам јутрос из Аусеа.

— Из далека сте ?

— Из Београда...

— Из Србије...

— Јест... Чух да ће цар проћи, па бих рад био да га видим и ове године како изгледа...

— Ви сте га већ раније видјали ?

— Охо... више пута...

Он ме добро промери. Онакво сам, да ме, али врло неприметно, мери, загледа шта имам у руци, је су ли ми пуни џепови на капуту... и т. д...

— Ако смем молити... ви сте... ваљада... — на жетеже говор, нагађајући како да ме изазове, да се прикажем...

— Ја сам, господине, више година био приближан струји, у којој сте ви — претекох га ја, па га добро загледах у очи...

— Како молим ? — уништа он доста збуњено...

— Ја сам био, знате, више година члан полиције...

Он се уњута. А ја лагано настави:

— Ја сам вас одмах познао...

Он ћути...

— Пало ми је у очи више интересовање... Знам те маниpре... И познајем добро нашу порицну и савесну службу...

Он само климну неприметно главом...

У тај мах дворска кола затуљаше преко моста.

У њима, без икакве пратње, сам цар Фрања Јосиф, један од најзубаснијих европских владара...

Из хиљаду грла захори се усклик.

Сав онај народ поскида капе. И дубоко се поклони...

Цар, непрестано салутирајући и на једну и на другу страну, поздрављаше

[1]) Краљ Милан беше је у Бечу увек опкољен. Још од тога, што је на двору аустријском рало зајам био, а Бечиње и сувише много пажњу на жеље свога зајма; а друго, и са тим, што је Краљ за страни био увек изузимо руво...

народ оним познатим његовим благим осмејком... Погледах по публици — сне то беше блажено. По свима лицима сија радост — Цара су видели...

— С Богом, господине — окренух се оном човеку.

И пођох с другштвом на станицу, да се вратим у Гмунден, где сам се оних дана на осуству одмарао...

Господин полицајац отпоздравио ме врло учтиво, али остаде за мном дуго гледајући ме...

Још нешто. Када је цар у Ишлу, ваљда у се тамо увек по 20—30 најбољих агената бечке полиције... Један део њих не хотеле, други на публику на улици... Када цар излази сви морају бити на пољу. И поменуо сам, као нешто и непримерено свиоме у публици прозире и опене.

Још се пази и на ово..... Коњи којн цара возе, нарочито се дресирају. Они се терају великим касом, у једном темпу. Никада не застају на улици... На њонкоњима, савијућима, кола обилазе у широм кругу... Јегер је оружан, врло лак, да се устрчи и слети с бока... Где год они на боку што посумњају, опуче још јачим трком.... и т. д.

(наставиће се)

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(свршетак)

Конгрес је имао 12 извештаја о овом питању и то од г-дине Rosa, г.г. Barrett, Henri Joly, Friderich Grossen, Finkey, Ch. Andrasiek, Joseph Bodó, Anjoine Markovich, Giustino de Sanctis, Joseph Kiss, Ernest Kovács, Alexandre Mészáros. Сви су извештиоци били сложни само у једпоме: да малолетне осуђенике треба увек држати одвојено од пуполетних. Али односно начина издржавања казне малолетника, извештиоци су се разилазили у мишљењима. Једни су тражили белнски систем тврдени, да је он једино погодан да морално поправи; други су били одлучно противни белнјском систему налазећи, да је он врло неподесан, да дегенерине малолетнике и физички и психички, и назад да је неногуће потпуно познати карактер младића, ако је увек усамљен; трећи су били за мешовити систем, по коме би малолетници дању увек били заједно, а ноћу би се раздвајали по белијама.

На постављено питање, конгрес је донео следећу одлуку:

1. *Сви малолетни осуђеници, за све време издржавања казне, треба строго да буду одвојени од одраслих и пуполетних осуђеника. У овоме циљу треба подићи нарочите зграде или затворе за прнјем младих осуђеника, т. ј. треба поставити казнене заводе у које ће се сместити искључиво малолетници.*

2. *Сви заводи треба да буду подељени према узрасту, карактеру и моралном стадијуму оних, који ту треба да буду затворени.*

3. *Белијски систем препоручује се само за оне, који су осуђени на врло кратковремене казне, т. ј. месец дана за оне који су млађи од 16 година, три месеца за оне који су старији од 16 година. Осуђеници, који имају да издржавају дуговремене казне треба да их издржавају по прогресивном систему. По овом систему осуђеника треба држати у белији за кратко време, и то само у циљу да се може проучити њихов карактер. Они који су се врло добро владали и који су се поправили, треба, као су издржали две трећине (евентуално и половину) казне, условно да буду пуштени у слободу.*

4. *Основна правила, која треба да важе односно занимања младих осуђеника, јесу ова:*

а) *За све време трајања казне, сви осуђеници треба да раде и да буду у пољу, изузев часова одређене за одмор и оброке.*

б) *Рад је обавезан за све младе осуђенике без изузетка.*

в) *Они који су осуђени на дужу казну, треба темељно да науче какав занат, који ће им касније моћи обезбедити часак живот и сигурну заради.*

г) *Млади осуђеници не треба да се баве само индустриским радом, него, нарочито они који су осуђени на дуже казне, и радом на слободном ваздуху као: пратратством, земљорадњом, виноградарством и грађевинарством. Сви осуђеници, који нису у белији, треба да се баве пољарством.*

д) *Гимнастика и војно вежбање треба да уђу у свакодневни програм.*

5. *Настава је обавезна за све малолетне осуђенике и треба да се примењује. Они, који су осуђени на кратке казне, треба да се поучавају у моралу и вери. Они, који су осуђени на дуже казне, треба добро да науче писати, читати и рачунати сва четири врсте рачуна. Осем тога, осуђеници, који су даровитији, треба да науче и теорију заната коју су изабрали и да се упознају са грађанским правима и дужностима.*

Четврто питање:

Које су најпогодније мере, не рачунајући ту обичну васпитну средства, којима би се морално васпитана и покварена деца, која још нису извршила никакво кривично дело, могла спасти од пропасти?

Прво питање:

Треба ли држава да узме у заштиту децу осуђеника?

Која би средства била најпогодија за то?

Мере, које држава и друштво може да предузме за отклањање криминалитета код малолетника, важније су и од самог начина издржавања казне, јер се оним мерама постиже бољи резултат. Малолетници, који још нису ни једно кривично дело извршили, а који су морално распуштени и покварени, налазе се у једном стадијуму, у коме се још могу поправити и спасти, пре него што су пропали и ступили у злочиначку војску. С тога је дужност државе и друштва, да нађе средства, којима би овакву децу спасла.

Деци осуђеног нарочито прети опасност да падну у злочин. Породица осуђеног после његове осуде често је запуштена и налази се у великој беди; а распуштеност и беда погађаиго дејствују на децу и доводе их у искушење да они врше кривична дела. Из овога излаза да се држава треба да заинтересује за децу осуђеног не само из хуманитарних, него баш из кривичноправних основа.

Како се обадва питања односе на поправљање и спасавање морално распуштене и покварене деце, то их је конгрес спојио и за обадва донео једне одлуке.

Прва одлука гласи:

1. *Конгрес жели:*

а) *Да државне власти помажу да се деца ради заштите намештају у породицу;*

б) *Да они стварају нарочите школе за предохрану за покварену децу, кад се намештање у породицн покаже недовољним;*

в) *Да оне стварају такође и медицинско-педагошке заводе за аморалну или дегенеративну покварену децу.*

Остале четири одлуке гласе:

2. *Кад нема породице или кад су родитељи лишени очинске власти, држава је позвана да уз садејство општинских управа, приватних лица и друштва за патронаж, помогне и заштити децу, која би била и материјално и морално напуштена или којима прети опасност да то буду (ове се рачунају и морално распуштена деца осуђеника).*

3. *За би се сачувала морално распуштена деца али не злочинци, која имају родитеље, којима је немогуће да се посвете својој деци онолико колико би они сами желели, требало би помагати васпитање деце на тај начин, што ће се помоћи родитељима да побољшају своју судбину.*

4. *Нарочити државни или приватни заводи треба да буду намењени васпитању деце, која треба поправити (казнене заводи, школе за поправку, школе за предохрану).*

Настава у тим заводима треба да буде стручна и нравствена.

5. *У радове, којима се има да сачува морал, треба да буде физиолошка психологија и психопатологија.*

Деце не буду подигнути нарочити заводи и установе, потребно је: а) да лекар завода за поправку или побољшање буде лекар, који је искусан у психијатрији, и б) да чланови наставничког особља тих завода буду такође стручна лица.

6. *Што се тиче заштите од стране државе, имају се приватни као успешне све оне мере, које су, према нарочитим приликама сваке државе, показале да су погодне за заштиту деце, и да се у исто време и према индивидуалности детета могу увећебити за васпитање.*

Д-р Бон. В. Марковић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(наставак)

Којим се редом врши распоређивање по презимену показује овај пример, за случај када се презиме почиње са *м*:

мабн = магкх = мадт = мал =
мебн = мегкх = медт = мел =
мибн = мигкх = мидт = мил =
мобн = могкх = модт = мол =
мубн = мугкх = мудт = мул =
мја = е, и, о, у = итд.

Сем овога слога води се још рачуна и о првом сагласнику што би имао доћи после ових знакова. По томе сутеренику врши се деоба листа у кутије и на тај начин је могуће стварати врло велика подељења.

Распоред по имену код листа врши се такође лексикално или знатно простије. Ту се узме строго забучни ред у сваком имену и по њему се врши распоређивање. И пр. Распоред би био овакав код женских имена:

Магдалена
Малвина
Маргарета
Марта
Мартина
Матилда и т. д.

По занимању распоређују се листе мушких лица по овом истом правилу и реду као што је случај и у берлинском одељењу. Листе оних лица која немају одређеног занимања, распоређују се као и листе женских лица по *месту рођења*.

Распродавање листа по месту рођења има овде особити начин са свим различан од берлинског.

Листе странаца или страница распоређују се по почетном слову државе или дела света одакле је који. И пр. Из Америке, Азије, Белгије, Бугарске, Енглеске, Немачке, Србије и т. д.

Ако су пријављена лица држављани аустро-угарски распоређују се по почетном слову имена њихових покрајина (провинција) у којој су рођена.

Овај начин распоређивања листа употребљава се и у квартовима.

Са овим листама распоређују се и неки други испушени формулари, и то: *потерничке* листе за лица, која су потребна властима, а нема им се место становања, и листе *умрлих лица*, које се испуњавају по квартовима према списковима умрлих лица, што их општина бечка сваког дана шаље свима квартовима.

По тим списковима дужност је кварта да учини потребну преправку или забележењу по својим регистарским списковима и да попуни парочите формуларе за свако умрло лице из својег кварта. Ово формуларе кварт је дужан послати у централу, где се стављају у ред са осталим пријављеним листама активнога одељка. Ако је умрло лице пре тога било пријављено, његова се пријавна листа остави у антикваријат. Посмртна листа задржава се у реду за 10 година. После тога времена и она се извлачи и ставља у антикварски одељак. За умрла лица, чија су имена била забележена у *осмицијарној листи*, само се стави забелешка о њиховој смрти.

Умре ли преставник породице, листа се та има изменити, да у место ње, на одговарајућем месту, дође друга листа под именом удовице или најстаријег члана у породици, а прва се стави у антикварски одељак. Тај посао не врши одељење по званичној дужности, већ је за ту промену позвана да се стара удовица новим пријавама и ако стан није промењула. Тако је у теорији, а у пракси се често дешава да остаје по старом.

На пријављење или одјављење листе, тек по неком изузетном случају, стављају се овде забелешке.

То је због тога што ово одељење служи бечкој полицији само за давање обавештења о адресама појединих људи, а не и за другу сврху.

Случајеви рођења не достављају се. Може неки грађанин имати после одјаве још доста деце и она неће бити забележена у листи ни после 20—30 година, ако се он из стана није иселавао и приликом пријављивања и њих уврстио у листу.

Случајеви женидбе и удаџбе већ се достављају. То се чини пред кварговима а преко њих овом одељењу. Ти се случајеви заводе по листама али не са таквом тачношћу и одређеношћу као у немачкој.

Листе удатих женскиња одмах стављају у антикваријат.

Пре 10—15 год. покушавали су да уведу у пракси, да у антикваријату сачувају само једну листу на чијој би позадини стављали остале нове адресе становања. Те су листе имале да служе истој сврси као и регистарски листови у немачкој, али од тога после извесног времена одустали због показане непрактичности. Разлог је јасан. Пријавним листама бечка полиција добија не само податке о променама станова већ и о променама у породици, а у немачкој се те промене, као што је напред наведено, на други начин прибављају. Према овоме, ако би се у бечкој полицији сачували само прва листа и на њој писали нови станови, не би имали података о доцнијим променама у породици.

Код оваквог начина прибирања пријавног материјала, тешко је и пружити тачну и поуздану контролу, да ли се грађанство тачно и уредно пријављује. Она се више остварала, као и у нас, личном заузимању појединих органа, по неком правилном и систематском раду. Код њих се може догодити случај, да се неко лице данас пријави под једним именом а сутра под другим, па да се при пријављивању то не види; може се догодити и случај, да се данас неко пријави са једним појединим својим, а други дан са другим, па да и то не падне у очи полицијском органу, који његову листу добије на сређење. Таквих случајева ретко може бити у немачком одељењу.

Казато је напред, да постоји у одељењу и одсек за сређивање хотелских пријава. Тај одсек такође има два одељка. У првом су сређене пријаве лица, која станују у хотелима, а у другом се одсеку распоређују одјавне листе тих лица.

Ово распоређивање пријава и мушких и женских завршено, врши се по почетном слову и према самогласнику имена пријављеног лица. Таке се исто распоређују и одјавне листе другога одељка.

Кад се неко лице одјави из хотела, извлачи се, из првог одсека његова пријавна листа и као непотребна се или уништава или, за неко време, оставља на страну а у други се одсек ставе одјавна листа, да тамо остане 5 година. Пријавна листа у том случају није потребна с тога, што у одјавној листи има и пода така о томе, кад се то лице доселило.

Постоји на пословету и одсек, у којем се распоређују листе попуњене протоколисаним трговачким фирмама. О тим пријавним листама није напред ни било говора. И њих прибирају кваргови од власника радња.

Распоређивање се врши лексикално, а сем тих пријава, централа добија, недељно по један пут, ради исправке, спе промене у фирмама по списку. О тим променама у фирмама кварт је по званичној дужности познати да води рачуна и да то достаља централи, као што та дужност припада и сопственицима фирме према кварту.

И у овом одсеку, као и у одсеку хотелских пријава, постоји такође пракса, да се имена тражених лица или фирми забележе на засебне формуларе, и да се они распоређују заједно са листама.

Баше фирме не излазе се из реда, већ се назначи на њима да више не постоје.

Ако нека фирма падне под стечај о томе одељење добија извештај од суда.

При распоређивању ових пријава узима се као правило, да се оно врши по презимену, ако на фирми има презимена, иначе по главном наслову фирме.

Пређе је постојао и одсек за контролисање странаца, али је у току времена укинут, и тај посао сада ради позитивно одељење.

Централно одељење служи за давање адреса појединих грађана у Бечу, и то приватним лицима уз извесну таксу а властима бесплатно.

За једну адресу плаћа се 10 хелера.

(настаниће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

А. Дефиниција

Злочин је, на првом месту, састављен део велике категорије казнених аката. Пошто они акти нису и не морају увек бити злочини, то је потребно, да се појам злочина што тачније одреди и прецизира. Ово се, пак, по нашем мишљењу, може најбоље постићи сунцесвимним издвајањем свију оних група казнених аката, који нису злочини.

Прво издвајање у тесној је вези са питањем: „шта је *кажњиво*?“ Не може се изолишковати као злочин акт, против кога воју једни или више чланова друштва, ако социјална група, којој они припадају, није против овог акта. У овом

случају реч је *злочин* био би врло неподесан израз и приближавао би се *личној осети*. Исто тако не може се квалификовати као злочин акт учињен групом личности, нако саставног дела једног друштва, против сличне групе истог друштва — акт који би био пропраћен отпором последње групе. Ово би било тако звана *опште осета*, која у ствари није ништа друго до *рат*.

Друго издвајање тиче се *природе* казне. Акти, који имају за последицу само морално неодобравање, нису злочини. Из онога провизорно излази: да је злочин акт, учињен међу групом личности, које образују социјалну заједницу, чији је творац казнен било целом овом групом, било једним њеним делом или нарочитим органима у име целе групе, казном, много тежом по што је *морално неодобравање*.

Лако је, међутим, увидети, да се ова дефиниција односи само на *формалну* страну злочина, и да не садржи никаквих одредаба о његовој *суштини*. Потребно је, дакле, обавести се и на његову *материјалну страну*.

Злочин је, као што смо рекли, једно казним акт, чија је суштина у врло тесној вези са питањем: је ли овај акт, посматран са гледишта *биолошког, аномалан?*

Одговор на ово питање, које је од највеће предности за криминологију злочина, мора бити *негативан*.

Са гледишта биолошког готово сви злочини (изузев неколико сексуалних) морају бити извршења у ред нормалних акта. Процес, који се развија у мозгу жандарма приликом убијања крадљивца, који покушава да се спасе бегством, потпуно је идентичан са процесом, који се развија у мозгу бегунца приликом убијања полицијског органа који га гони. При свем овом, друштво је само други акт оквалификовало као злочин, а не и прва. Са гледишта биолошког, убиство, дакле није аномалан акт: историја и социологија доказују, да се свуда и свагда, кад год се сматрало за потребно, убијало. Нако не може тврдити, да су учесници рата личности биолошки ненормалне.

Ова нета опсервација може се применити и код телесних повреда. Ни један антрополог неће и не може тврдити, да су органи полицијски, који би злостављали штрајкаче, биолошки ненормални, као год што то у ствари нису ни штрајкачи, који се од овог злостављања бране. То су само социјалне окolности, које ову одбрану квалификују као злочин, и које с друге стране, чине, да се поступци полицијских органа не сматрају као такови.

Све ово преда и за крађу. За време робова сматрало се (у подоницалним ратовима то се и данас понекад чини), да поједини имају право да пљачкају побеђеног, и због онога их нико није сматрао као биолошки ненормалног бића. Међутим између ових акта и поступака обичног крадљивца, нема апсолутно никакве биолошке разлике; за антрополога је сасвим споредно, да ли се краде у велико или на мало.

Ако, у овом смислу, продужимо и даље истраживање о суштини злочина, доћи ћемо несумњиво до закључка: 1) да су *злочини састављени део неморалних акта*, и 2) *да су сви акти теже природе*.

Зашто се злочин сматра као акт *неморалан?*

Ово питање не може се никако решити поименичним гласањем, т. ј. посебним одговорима на питање: *зашто се тај и тај акт сматра као неморалан?*

Неодобравање морално јесте, пре свега, питање осећаја. Човек обично није у стању да објасни: зашто један акт одобрава, а други осуђује. Једина социологија може решити ово питање, доводећи у однос акте, који се сматрају као неморални, са социјалном организацијом друштва. А пошто се социјална структура непрестаније мења, то се и појмови о ономе што је неморално (па дакле и казнимо) мењају, заједно са овим модификацијама.

Посматрао, на овај начин, са стране материјалне, злочин је *акт, који знатно вређа интересе извесне групе личности* (акт антисоцијалан). Међутим, и ова дефиниција није још потпуна, пошто се многи акти ове врсте не могу сматрати као злочини. Један конкретан пример показаће нам најбоље шта јој не достаје.

Пре кратког времена унет је у холандски казнени законик један нов параграф, који прописује казну затвора од неколико година за железничке службенике у случају штрајка. Пројект овог закона изазвао је велико незадовољство међу организованим радницима, док је буржоазија надзирала, да је штрајк железничара у толикој мери неморалан акт, да га треба оштро казнити. Најзад је пројект успојен и поред најжешћег протестовања радничких посланика.

Јасно је, према овоме, да горњој дефиницији злочина треба додати још и то, да се њиме — злочином — врђају интереси већине, т. ј. оних, који располажу влашћу — моћи. Само онај, који има моћи да казни творца извесног акта, може тај акт оквалификовати као злочин. Да су у наведеном случају радећи посланици били у већини, штрајк железничких органа не би био учињен у ред неморалних акта. Из онога опет излази, да је у сваком друштву, које је подељено на класе: *повлашћене* (која господари) и потчињене, казнени закон уделиће, у главноме, према жељи прве класе. У данашњем казненим законицима нема готово ни једног параграфа, који би искључиво штитио интересе потчињене класе. Ретки изузеци могу се објаснити само тиме, што ова класа није свуда потпуно лишена моћи.

Пре него што бисмо закључили ово наше излагање о дефиницији казне са гледишта економског, осећамо потребу да се обавремо и на питање: *какав је циљ казне?*

У казни, онаквој каква је прописана у данашњим казненим законицима, има елемената разне природе. Циљ њен на првом месту, лежи у осећајима осете, појачним злочином, коме треба дати сатисфакцију. Тек после онога казна има за циљ:

1. *Да злочинца стави у немогућност, да наноси штете другима, било за сваки час или само за извесно време.*

2. *Да злочинца, и у што доба и остале личности заплаши*, и

3. *Да злочинца поправи, у колико је то могуће.*

Већина криминалиста не мисли, да се казна већим делом јавља као мана-сестација осете. При свем овом неосновано је, да онај, који захтева да извесно лице буде кажњено због повреде законских прописа, без обзира на то да ли ће ова казна што користити кажњеноме и другима, — хоће у ствари да задовољи своје осећаје осете. Надзуховатије теорије нису успеле да демантују овај акт. Они, који са нарочите високе пресуду старе народе због познатог принципа: *„око за око, зуб за зуб“* јесу, међутим, у овом погледу на истом ниво-у са презреним.

Непотребно је помињати да је мањина, која из казненог законика хоће да искључи сваку идеју осете, и која казну сматра као средство друштвене сигурности, а у холико је то могуће и као средство за поправку злочинаца, још толико неспојена, да њено мишљење данас није готово нигде остварено.

Наш је дакле закључак овај: *казна је акт, извршен у средини једне социјалне заједнице, којим се знатно штете интереси свију или већине чланова ове заједнице, и чија се теорија због овога казњава целом заједницом; или једним њеним делом или нарочитим органима у име целе заједнице, казном много тежом но што је морално неодобравање.*

Да би се испитали узроци злочина, потребно је претходно решити питање: зашто извесне личности наносе штете оним с којима су у социјалној заједници? Другим речима: *зашто човек рађа егоистичке?*

Порекло егоистичких акта у опште.

Који су узроци егоистичких акта? Зашто један човек наноси штету своме ближњем?

Одговори на ова архистара питања могу се поделити у две главне групе: прва ове узроке приписује самом човеку, а друга друштвеној средини.

Већина научника, који се бави овим питањем, решава га у корист *урођеног* егоизма. Ови научници мишљења су, да је човек егоиста по самој природи, и да га друштвена средина не може ни у колико изменити. Да би ово мишљење могло бити прихваћено као тачно, потребно је доказати, *да је егоизам међу људима свагда и свуда био један исти.*

Други научници, међу којима се налази велики број познатих социолога, сматрају такође егоизам као основну црту човекову, али у исто доба мисле, да се он мало по мало смањује у корист алтруизма. Да би се, пак, ова хипотеза могла примити као тачна, потребно је доказати: 1) *да су народи на нижем ступњу цивилизације већи егоисти од њих*, и 2) *да је егоизам урођен и животињама, од којих је и сам човек произашао.*

Ова теорија од огромне је важности за криминалну науку, нарочито у вези са познатим тврђењем Ломброзовим: *да је злочин наследствена атавизма.* По њој

би, дакле, злочинац био *дивљак* у дивљачком друштву.

Није, међутим, на тако тешко доказати нетачност ове теорије. Довољно је, ради овога, прочитати једно од бољих зоолошких дела, на одних увидети, да се она на овом терену не може одржати. Има животиња, које су потпуни егоисти, као што је н. пр. једна врста грабљивица у Јужној Америци. Птице ове, затворене у исти кавез, боре се на живот и смрт. Друге животиње, напротив, а нарочито инсекти, показују у највећој мери алтруистичке особине.

Од куда ова разлика у социјалним инстинктима између појединих врста животиња?

Неки су мишљења, да њен узрок треба тражити у разлици интелектуалног развића ових животиња, али је ово мишљење нетачно већ и с тога, што многе животиње, код којих су социјални инстинкти развијени у највећој мери, као н. пр. пчеле и мравн, стоје на много нижем ступњу умног развића од птица и сисара, код којих су ови инстинкти ако развијени.

Посматрајући животиње које живе у заједници, уочићемо врло лако, *да је њихов заједнички живот у исто доба и њихово најмоћније оружје у борби за егзистенцију*. Без овакког живота њима би било немогуће ни скоро немогуће да ову борбу издрже. То је, дакле, *нагон за самоодржавање*, који је био повод да се код слабих и недовољно заштићених животиња развију социјални инстинкти. Разуме се већ, да су се они осећаји доцније још више развили путем навике и подражавања.

Једна од најкарактеристичнијих црта социјалних животиња, јесте *задовољство*, које осећају живећи у заједници. Има видан примера, који неоспорно доказују, да се овакве животиње, надвоје из заједнице и усамљене, осећају толико несрећнима, да често пута спржавају и са самим животом. У вези са овом особином стоји и *пожртвовање*, које се, понекад, плаша, тангоје, и самим животом. Ова особина још је више појачана жељом, да се задобију похвале или избегну укори, која се жеља може јавити само у заједничком животу. Онај, који живи у заједници с другима; који у томе налази нарочитог задовољства, и чији су интереси идентични са интересима групе којој припада, мора бити осетљив према одобравању или неодобравању својих дела. Одсуство говора код животиња једини је узрок, што похвале и покуде нису код њих врло велике.

* * *

Јесу ли народа на нижем ступњу цивилизације неки егоисти од нас?

Ево како славни истраживач Нансен описује Ескиме. међу којима је провео дуже време:

„Од свију људи, које је Бог створио, Гренландац је најморалнији. Добронудност, миролубивост и трпељивост главне су црте његовог карактера. Гренландац и не помишља да кога вређа, нарочито избегава сваку грубост у говору и увек се стара, да је са свима у што бољим односима. Не противречи радо, чак и онда када је противно уверењу о ономе што му се прича. Сваки пријатељ облачи у најлепшу форму и вешто избегава, да отворено укаже другом његову неисправност, чак не говори другом и оне истине, које су по мишљењу његовом за онога непријатне. У оваквом случају радије ће послужити неодређеним изразима, чак и ако се то тиче тако незнатних ствари, као што су ветар и време. Његова миролубивост иде тако далеко да, у случају кад је покраден — што, наравно, ретко бива — никад не тражи своје ствари натраг, ма да обично зна ко је крадљивац.

Једино што Ескимову срећу може да помути, то је, кад види другог у невољи, према којој се понаша као какво *сажаљење вредно дете*. Прва и најсветија дужност, управо закон сваког Гренландеца, јесте: *помоћи другоме*.

Али једна од најдивнијих и најмаркантнијих црта у карактеру Ескима, јесте њихова чесност. За Ескима је од нелике важности, да се може ослонити на своје ближње и суседе. Да би ово међусобно поверење било и остварено, потребно је да се сваки према другоме часно опходи.

Најгоре што се једном Гренландеду може десити то је, да буде исмејан или презрен од својих сугрђана.“

Скоро у овом истом правцу описује *А-р Вајн* и Индијанце из предела Орегона:

„Народи ови сматрају као врлине: чесност и љубав ка истини, храброст, послушност према родитељима и старешинама, и љубав према жени и деци. Код њих и њима сродних племена злочини су врло ретки, и утицај старешина врло велики. Међусобна љубав и пријатељство развијени су међу њима у највећем степену.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

— У § 18. Казненог Законика опредељено је у чему се састоји казна губитка грађанске части, и казато кад се она по самом закону губи. По овом законском пропису, лица осуђена на смрт, робију или заточење губе по самом закону, чим им пресуда постане извршна, право ма сва државна, црквена, општинска или друга јавна и почасна звања, затим право да могу бити народни посланици, изабране судије, сведоци, пуномоћници, тутори, старатељи и т. д.

У § 58. овог истог законика стоји међутим, ово: „Ако би кривац имао пуних шеснаест година, а још не би навршио двадесет прву годину, онда ће се осудити и т. д. *Но у каквом случају они се неће осуђивати на губитак грађанске части, мати ће се на њих примењивати пропис* §-а *18. овог законика*“.

Закон о општинама у свом 114. члану, поред осталих услова за општинског деловођу тражи још и то: „да није никад осуђиван за злочинства, преступе или иступе учињене из користољубља“ (т. 3.).

Код оваквог стања ствари настаје питање: може ли бити деловођа општинског суда оно лице, које је, као малолетно, било осуђивано за дела која повлаче губитак грађанске части, ако има све друге услове који се по закону траже?

— На ово питање одговарамо:

Наређење закона о општинама, о коме је реч, потпуно је јасно и разговетно посе изразе: „*да није никад осуђиван*,“ и нема никакве везе са повраћајем грађанске части.

Да законодавац нарочито није хтео допустити оним лицима да могу бити општинске деловође, без обзира на то што су осуђивана као малолетна (§ 58) или што су доцније повраћена изгубљена права (§. 349. Кривичног Поступка), види се и из чл. 32. Закона о општинама, у коме је реч о праву гласања на општинским зборовима, и по коме оног права немају: а) који су осуђени због злочинства, док *не поврате грађанску част*, и б) који су осуђени на затвор са губитком грађанске части за време, *док им је она пресудом одузета*. Док је у овим случајевима законодавац водио рачуна о осуђењи личности, и допустио им, под извесним условима, право гласа на општинским зборовима, дотле у својим одредбама о општинским деловођама употребом речи „*никад*“ искључује свако повољно тумачење у корист ових лица.

И још нешто:

За иступе из користољубља, за које је извињење и пресуђење надлежна полицијска и општинска власт, не може се нико осудити на губитак грађанске части, па је иван законодавац и овим лицима забранио, да могу бити општинске деловође.

Сви они, дакле, који су ма кад били осуђени за злочинства, преступе и иступе из користољубља, не могу бити деловође општинских судова.

II.

— Тач. 16-ом чл. 86-ог Закона о општинама стављено је у дужност општинском одбору, да почетком године бира 12 грађана, од којих се за сваки збор бирају кошком четворица за гласачки одбор и њихове заменике.

Чланом 39-им овог истог закона (измене и допуне од 3. децембра 1905. год.) наређено је пак, да се за избор општинских чланова бира нарочити бирачки одбор, па је у исто доба прописан пут и начин како се то врши.

Пошто су измене и допуне чл. 39. позније — млађе, то настаје питање: да ли тач. 16. чл. 86. има данас какве вредности? Ако има, т. ј. ако она и данас вреди, онда у чему је разлика између ње и чл. 39. поменутог закона?

— На ово питање одговарамо:

Наређење чл. 39. специјално је и *одмоси се само на бирачки одбор за избор општинских чланова; за све остале збор-*

сне одлуке вреде наређења из тач. 16. чл. 86. Закона о општинама.

III.

— По чл. 112. Закона о општинама, свака општина, која има преко 500 пуноважних грађана, мора имати свога начелника благајника, кога бира и отпушта општински одбор, ну који може бити један од изабраних кметова, и који ће као одговорни рачунополагач руковати општинском касом.

Могу ли општинске деловође бити у исто доба и општински благајници, кад им се то ни овим нити којим другим законским прописом не забрањује?

— На ово питање одговарамо:

Општинске деловође *не могу у исто доба* бити и општински благајници из ова два разлога:

а) што је закон општинским деловођама додељо сасвим друге дужности (чл. 115), и

б) што закон нарочито наређује, да општина преко 500 глава мора имати нарочитог благајника, и допушта изузетак од овог општег наређења само *према кметовима.*

Кад дакле у овом законском прописи нису споменуте и деловође „*онда оне и не могу бити једновремено и деловође и благајници општинских сумова.*

IV

— На једним чланом Закона о изменама и допунама у закону о општинама од 3. децембра 1905. год. није објашњено како се има извршити избор једног кмета у општини састављеној из више села, а после општег избора, т. ј. на случај кад кмет умре, или да оставку, или му се на ма који други начин место упразни?

У чл. 53. поменутог закона казато је, истина, ово: „Ако се избор врши ради попуне упражњених места општинских чланова, онда се на листи стављају потребан број из места упражњених општинских чланова," али се ни из овог законског прописа, као год ни из осталих, не види: да ли ће у избору кмета за једно село, које припада општини састављеној из више села, учествовати само бирачи из села које себи бира кмета, или бирачи из целе општине, као и на општим изборима? Ако у избору учествују само бирачи села за које се кмет бира, како ће се поступити у случају ако у овом селу нема оволики број бирача, колико је у смислу чл. 53. *е* потребан за предлагање кандидатских листа?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 100. Закона о општинама, у општинама састављеним из варошке и села, или из више села, мора бити оволико кметова колико је места, и ови кметови морају бити на места за која се бирају.

Према овоме, кад се упражни место једног сеоског кмета, онда се на његово место мора бирати лице из истог села. Кандидата, односно кандидатских листа може бити више, а за изабраног огласиће се онај, који добије највише гласова. Пошто се пак, по данашњем закону, само општина (а не и село) јавља као *заборна једница*, то и сви грађани дотичне општине имају право учешћа у овом избору, при коме се такође, као и код редовних избора, морају испунити све законске формалности. Самим овим искључена је могућност оскудице предлагача за кандидатске листе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Стеван Цолић, пребијач из Баточине, решењем пристојевног кнежевског суда ставља се под истрагу и у притвор због више лаочких дела, но сада се налази у бегству. Стеван је стар преко 50 година, сиђе, просед, у сукненом је, дохађаном одељу, на глави има шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Стевана потраже у својим доменајама и пронађеног ухапсану спроведу поменутом суду полазећи се на Бр. 5456.

Милош Недељковић, земљак из Јарменовца, побегао је од спора она и ен једним лажним писмом узео од Саве Илкевићева, гвозђара из Београда, дозет повеља акција рударичке акционарске задруге, које је његов отац под спора био заложио. Милош је у друштву са Милошем Крстићем, сајџијом из Јарменовца, а стар је 19 година, висок, сиђ, но лицу роза од богиња, од одела има туђ и чаршавре од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Милошем трагају и пронађеног упуте начелнику среза чачанског с позивом на Бр. 2242.

Рачо Иванов, родом из Бугарске који је био у Трнском затвору због убиства, но занимању шамбао, 5. тек. и-на, ноћу, побегао је из затвора и по свој прилици пребегао у Србију. Рачо има 27 год., средњег је раста, косе и очиџи црних, бркова малих и црних, у оделу је турском са гајтањима од свиог сукна. На молбу окољшког бугарског заступништва, министарство унутрашњих дела наређује свима полицијским и општинским властима, да на овог обрате пажњицу пазњу, а ид случај пронађења да га притворе и о томе надлежним путем одмах известе министарство с позивом на јавношу Бр. 4921.

Милан Ристић, земљак из Шеншића, који је служио код Луке Гајића, у Малом Пожаревцу, украо је од свога газде 130 динара и служитељску књижицу, па је побегао. Милан је стар 24 год., средњег раста, плав, висок, меће су му набачене у воле, средња прст десне руке расечен му је. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за прадањем учине потеру и пронађеног спроведу начелнику ср. грочанског с позивом на Бр. 1908.

ТРАЖИ СЕ

Милана Павловића, штампарског радника, тражи начелство округа пражуљичког актом својим Бр. 25289 од 1905. године. Пронађеног нека упутити поменутом начелству.

Илију Богдановића, родом из Мањевиће, тражи начелство округа крушевачког, где одговара за крађу. Начелство наређује трагање за њиме актом Бр. 1093.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У 5. броју „Полицијског Гласника" од ове године напели смо потеринцу за **Стојадином Николићем**, из Бољана, који је био побегао из притвора полиције у Сењском Руднику. По тој потеринци није успело лака ухапсити је Стојадин у Шљивовици (општина горњомутњачки, среза параћинског) и спроведен истражној власти, која га је тражила.

У самој тој потеринци назначено је, да је неко непознато лице с кола обило напаљан на аласин поменуте полиције у Сењском Руднику, на тако омогућили Стојадину бегство, ну ево шта он прича о томе свом бегству:

— Са њим су били у колима *Миленко Пандуровић*, из Сења, и Мушо Милошевић, свињарица. Пред је одговарао са њим заједно по истом делу, а други је издржавао затвор због свиње. Миленко је стао непрестано наваљивати на мене, да побегнем из притвора, те ја не дежим за бамбадиња, а кад ја будем побегао и не будем у руцима власти, онда ће пазат и њега пустити, то ће се и он отрести неспокоје дасе, а и могуће робије. Ја у почетку нисам хтео на то пристати, али ме је он и даље подстицао, обећавајући ми награду од 50 динара, па ти је у томе потпомогао и Мушо Милошевић, и тако се ја најзад приволем на бегство. Уз приложење њих двојице подметнем пиле између врата и рагастора, одозго до средине где је била рупа, почнем одвајати врата тако да се могла рупа проузћи, узнатим ватаном, на ма шинком, којом смо вирали напољ, разбијено, свињеме, изваднио пиле, врата попусте, реза падне и тако је њима био слободан. Одних сам изашао сам на ваше, пошао наместо резу на шин, а ватаним бацим ту у близини. За тим сам побегао право у Бољане, одатле у Шљивовици, и ту сам и ухваћен.

Стојадин је одавно пољопривредом био незапослен живот. Још пре неколико година отишао је од своје куће и почео сништи по околним селима, живећи на рачун околине. Најчешће се задржавао у Сењу (среза параћинског). Ту је неко време и служио, док се није у пословао са Милисављем Пандуровићем из истога села. Заједно су чували стоку, а кад је Стојадин био без службе, њихово је уточиште на појени Милисављеву, који је над самим Сењским Рудником. То је њихово другарство имало последице у Сењу, јер је често настајало овоме браће, овоме јагње, овца и друго.

У овом последњем заједничком послу нису били најбоље среће. 12. децембра прошле године договорили су се у Милисављеву колиби, да сиђу у Сење до Ђорђа Пандуровића, механџије, за ноћу су имали да имају лепих пријатеља. Кад су дошли под овога, пре равнале капију, уђу у авлију и са дрвљанка уму сенару, њим обиђу напивши на подруму, и из њега истерају праси. Ухвате два праста, ту их повеју и одвезу у Милисављеву колибу. Једно праше остане на пиру, друго опуре, и дакну више у пиру,

да би привукла сваки траг. Да би били још сигурнији за неке биги преваљени, хватају прсод у једну сукњу шоју је Стојадин раније украо), одвоје их код једног сока на две стотине метара далеко од колибе, ту исеку руну и закопају их. То су место претрпали снегом и сламом, да се не би распознавало, но и поред свега тога, што су за ову тајну знала само њих двојица, власти је ипак пошло за руком да све то обелодани и њих стави с оне стране питања.

Кола је Миленко узео на одговор, пајавно је, пако му се ове нешто предсказивало какво шиме добро пропи, јер му је, кажи, сво било нешто хладно око срца, а једне је ноћи усиио као је пукла пушка на њега и погодила га.

Сва је то одмах било какво Стојадину, бојећи се да ће бити похватани, али га је опај оболрено нелеши, пако је он стари ђала, па ноги су многе пушке пуцале, па му ништа нису могле.

Сем ове опасне праље, одговарају и за дело краће стоше из § 221. ај кривичног закона.

Да би се што боље сазнала Стојадинова прошлост, помоћу полиције у Сењском Руднику поелао је уредништву фотографију његову, молећи све власти и приватне, да га изнесте, ако што знају да је где почињио.

Стојадин је родом из Бољана у срезу параћинском, стар је 19 година, окалеи, босан, прави и жилавих очију.

Извештаје о Стојадину вала слати повереку полиције у Сењском Руднику с позивом на акта Бр. 468.

Ноћу између 15. и 16. пр. м-ца опо позпоћи дошли су неки непознати злиководи из Паљева у срезу параћинском; једни се од зликовода поше на кућни праг, па се помоћу жоповаца скусте преко ограде у кућу Миленкову, пала у намери да својим друговима отвори врата од куће, те да тако сви заједно нападну на чоека и на Миленка, који се сматра као добар газда.

Но пакова злочиначка намера није могла успети. Још док се тај злочинац скупљао преко ограде, жена Миленкова чује то у собн, па пробуди мужа. По палиљу чађи из одака и овај се увери да има неког унутра, па зато скочи, истрча у кућну и ту паће непозната човека са револвером у руци. Овај злиководац одмах напери револвер на домаћина, али револвер не пуцаи, јер му је пако што се доцније утврдило осеонзак било нестало.

Кад је Миленко видео да револвер не пали, појури на зликовца, дохвати се с њиме у коштац и почну се кући по кући. У собн је спавао још и Миленков синовац, његова жена и брат. Док су се њих двојица хрвали, пристигне домаћинов синовац, младић од својих 20 година, те и он нападне на зликовца.

Видећи се у опасности, непознати зликовац из снег спаса почиња: „Ломи'те врата, ја погибох овамо!“ Зликовац који, су остали у кући напалну тала прошћом и мотиком на кућна врата, али су она, срећом, била врло јака, а изнутра су била заторена и гвозденим пречагама. Кад нису успели да разбију врата, почну пробијати зид и већ су га ло чапак били пробили.

За то је време у кући пастала вика за помоћ. Женско запомагање било је толико, да се

чуло чак на другом крају села. У том је синовац домаћинов успео у кућни да скида зликовца, пошто га је сечицом секире ударио једном по глави, од чега је пао на земљу, а за тим га је са још неколико удараца по глави и грудима са свим довршио.

На вику напалнутих укућана, после кратког времена дотрчали су околни сусели. Пред њихом су затекли неколико зликоваца, али су они успели, да побегну, користећи се густом помрачином, те их тако нико није могао ни познати.

Кад су сусели ушли у кућу Миленкову, непознати зликовац био је још неколико минута жив, али није хтео проказати ни своје име, ни својих другова, их но су ни од куда су.

Да би се утврдила идентичност овога лица и тако продужити даља истраживања, начелник среза расинског поелао је уредништву фотографију лица, молећи да се она изнесе у листу, и да се затражи како од власти, тако и од приватних, ако би што знали ближе о лицу чији је ово лик, да му то одмах јаве, позивајући се на акта под Бр. 2874.

КО ЈЕ ОВО?

Ово лице, чији лик представлала дова фотографија, било је ухваћено у Брестовцу (срез зајечарски), и изјавило је да се зове **Сретен Петровић**, родом из Врбице у срезу јасеничком округа крагујевачког, за тим је изјавило, да је у 1901. години осуђено на 20 година робије због убиства, и да је 13. децембра 1904. год. побегло са рада у Добричеву, у друштву са неким Алексом, цигапином из Злота. Како општински суд јавља, Сретен је ноћу између 20. и 21. пр. м-ца покушао да бежи испред

општинског стражара у Брестовцу, и том је приликом убијен. Сретен је био средњег раста, а на десној руци није имао палца. Да би се утврдило, да ли је Сретен изјавио право своје име и личне односе, као и то да није извршио још где какво кажњиво дело, начелник среза зајечарског поелао је уредништву фотографију његовога лица, молећи све власти, а и приватне, да га у случају, ако би што ближе знали о овоме лицу, изнесте познавању се на акта Бр. 3103.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Милоје Гроздића, земљодела из Лапова, нађен је један алатан сат са простим жутим лимом. На средини горњег поклопца има утиснут монограм М. О. Нумера је сата 68172. Како је овај сат по свој прилици украден, начелник среза левачког скреће пажњу свима полицијским и општинским властима, а и приватним, да га изнесте ако би што о овоме знали, а оштећеном да му пошаље тужбу са тачним описом сата, позивајући се на акта Бр. 3681.

БРОЈ 12. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 19. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а врема потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године од своју полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног *Дневника*)

(НАСТАВАК)

21.

За време париске изложбе 1900. год. француски министар трговине и индустрије, *Мильран*, са госпођом, приредили су једно после подне (23. јула) у част изложбена официјелну свечаност.

Забава је била на самој изложби у оној до сада највећој светској сали — des Fetes dé l' Exposition.

Бавећи се у то доба у Паризу, а добротом српског посланика, имао сам ту срећу, да и ја добијем министров позив за ту доиста недељену свечаност.

На концерту је суделовало на 700 лица: певача и балерина из париске опере и позоришта, музика републиканске гарде итд.

Поред уживања у песми, свирци и игри, мени је пао у очи и распоред полицајаца за одржање реда. У сали су били разређени не само агенти полиције, него и жандарми, па и читава чета републиканске гарде у пуној спреми.

На улазу сале, на све опуда куда ће председник републике *Лубе* проћи, била су по два реда. У првом реду жандарми, у другом из њих гарда. Између њих, а кроз салну публику, гурала се маса агената тајне полиције.

Ја сам био заузео што ближи положај месту, куда ће морати проћи Лубе.

Ово мене опуда врала су се разна лица. Знајући за њихове маније, полицијске агенте могао сам на први погледа познати. Са напрегнутим очима укрштавали су погледима сваки по околини и сваког госта критички процењивали.

У овом реду до мене стајао је и један гост, странац човек око 40 година, приномањат у лицу, пуне прве браде. С часа на час окреташе се и лево и десно. Поштo нервозан, беше нестрпљив. Али као и ми остали — тако и он, видјаше се то на њему, радовао очекиваше појаву — Лубеа. Вала по својој навици, десну руку држаше непрестано на прсима испод завученог горњка. Одмах сам опазио да је овај човек пао у очи полицијским агентима. Прво га обилазише с једне па с друге стране. Најзад се један од њих провуче и стаде уза-ње. И посматрше га добро. Онажно сам да му сумњиво изгледа она рука испод капута. У њој може бити револвер, а може и — бомба. Анархисте их сада праве не веће, него као оно — кутија од сардине. Има их и као дуванска табакера.

Мало посија, на полицајац поче сидом говор. Прво најучтивије упита:

— Није ли господин Парижанин.

— Није... одговори оно лице.

— Господин је странац.

— Јест....

— Да не буде, молим. Талијан?

— Није....

— Шпанац?...

— Није...

— Немац?...

— Гост уљуда.

Полицајац покушаа још што да изнамами. Али овај странац, чинећи се невешт његову питању, окрете му леђа.

Полицајац онда мигну на једног свог колегу преко пута. Овај приђе.

Први полицајац даде му знак очима. И овај други полицајац приђе с леве стране странцу. И ту застаде.

Полицајци се знацима брзо споразумеше. Ја сам их, посматрајући, разумео. Учинило им се сумњиво понашање странчево. Хоће да га инаџу овснаи у својим рукама. И тако га узеше у средину. Један с једне, други с друге стране. Али раме уз раме. И сву своју пажњу, разуме се да он то не опази, обратише на-њ. Нарочито на покрет оне десне руке испод капута.

У тај час зачу се тропот коња. Републиканска гарда пројури мимо улазе. Кола затуљаше пред палатом. И стадоше.

На улазу јави се Лубе, окружен министрима и целином свитом.

Музика републиканске гарде засвира — марсељезу. Сав овај свет на хиљадама грла грину: Живела Република.

Председник Лубе, са осмејком пуним задовољства, упути се кроз оне редове полицајаца средином сале. И поше се у своју ложу.

Ја погледах око себе, али више не видех ни онога странца, ни његових посматрача. Изгубише се у публици, која сада сву своју пажњу скрену на позорницу, где се у брзо за тим појавила чувена госпођица *Zambelli* са преко три стотине балерина....

22.

Више пута бива, да и најмања непажња полицијских органа може да кошта живота владаоцеваг. У дезима атентата познато је више таквих случајева. Него ми да поменемо овај са убиством краља Италијанског, *Умберта*.

Напред смо казали, да је Америка легло анархизма. А тамо му је главно седиште у Европи — *Патерсону*.

У почетку 1900. год. анархисти су држали један од главних својих скупова. И у седницама реше, да *пропаганда дела* отпочне акцију — да убијају владаоце по Европи. Што их се више побије, тим боља је девиза, тодико ће бити боље за народе...

Талијани су били у већини. И донесу закључак, да атентати почну са — краљем Умбертом.

Баце коцку. Њу извуче *Анђело Гастано Бресчи*, Талијан, стар 32 год., свиларски радник, родом из Тоскане. Он да краља убије.

У тој цели Бресчи се креше из Патерсона у Европу.

Лондонска тајна полиција, која има своје агенте у Америци, сазна за ту одлуку анархиста. И одмах о њој извести талијанску полицију. Само погрешно јави име. Место Бресчија, она саопшти да се одређени атентатор зове — *Греко*.

Разуме се да је полицијска дирекција у Риму отпочела живе трагање за атентатором.

У исто време министар полиције *Сарако* нареди све мере предострожности.

Тајна полиција окружи сада што више својим агентима краља, свуда, куда год је имао изаћи.

Краљ се стане на то тужити својој околини:

— Баш ми бива досадна ова сувишна пратња полицијска — рекао је једном краљ.

— Ваше Величанство... молим Вас покорно.... Пазите се.... Опасност је велика за Вас — одговорио му је генерал *Аскаброа*.

— Два сам атентата срећно претурио преко главе, мој генерале, — одговорио је краљ. *Ја верујем да трећем нећу измаћи.* Оно што има да се догоди догодиће се.[1])

— У толико више чувајте се...

— Ех... Раније или доцније, ја ћу сигурно погинути... Можда ми је тако суђено. Видећете — завршио је краљ.

И тако је доиста било.

На дан 17. јула 1900. год. била је недеља гимнастичка свечаност у варошици *Монци*. На ту свечаност отишао је по позиву и краљ Умберто.

Свечаност је завршена у 10 сахата у вече. По свршетку краљ се, изашао из сале, креће у кола, која су га на пољу чекала, окружен представницима општине, часницима гимнастичког друштва, масом чланова друштвених, који су, идући за Умбертом, непрестано клицали: „живео краљ.“

Краљ Умберто беше добро расположен. То му се на лицу видело. Са осмејком пуним задовољства отпоздрављао је све редом. И опраштајући се са председником општине, све говорећи уље у кола. За њим ађутант, генерал *Аскаброа*.

Председник општине уже реч. да још једном срдачно и топло захвали краљу на његовој високој пажњи. Сва она маса младих људи, гимнастичара, опколи кола краљева. Све је то пришло било што ближе, да што боље чује говор.

Тајни полицајци, који су око кола поређани били, слабане у пажњи на публику, па и они, са осталима, напрегну уши да боље чују шта ће краљ казати. *Тај бани моменат омогући несрећу краљеву.* Атентатор *Бресчи*, видев да је без довољног надзора, да је публика притиснула кола краљева, привуче се с десне стране и сам колима, држећи испод капута сакривен револвер у руци. У једном моменту скаче. При куршуму удари краља у прса.

Краљ се, стојећи у колима и пратећи уље са председником. окрене сада на десну страну атентатору. Бресчи онда опали по другом пут право у срце.

Осетивши се на генерала Авгадроа — краљ клону на седиште. Зјаковац опали и по трећи пут. Краљ се ухвати за срце, одакле потекоше злаћене крви. Тек онда кочијаш се сети, да коње опшине и појури двору — Villa reale...

— Величанство.... Ви сте тешко рањени — уђита генерал-ађутант, држећи краља на својим рукама.

— И ја бих рекао. Али ништа... Ништа ми није — беху последње речи умирућег краља Умберта.

На месту атентата настаде ужасна пометња. Музика стаде. Умуљене поздрави и они урнебесни усклици краљу. Све нашло сада на атентатора да га зачичују. Једва су га спасли.

Бресчи је признао, да је на-ђ пала коцка да краља Умберта убије; да је он то морао извршити; да он мрзи све паразите и да сада, после краља талијанског, долази на ред — руски цар.

23.

Интересантан је и случај са атентатом над шахом персијским *Мусафередином*. То је било за време изложбе 1900. год. у Паризу.

По угледаном церемонијалу, на дан 3. августа пре подне, шах је имао посетити Версај и разгледати његове знаменитости.

Тога дана, изјутра, Шах добије писмо с поште, у коме му се јављало:

„Величанство! Извештавам Вас, да ће се за време Вашег бављења у Паризу извршити над Вама атентат. Ја припадам друштву, које је Вашу смрт решило. Станујем на пијаци бр. 5. у Медина. Ово писмо доносе у Париз један мој пријатељ и тако га на пошту предати. Разлог, што Вам ово јављам то је, што су моја хумана осећања већа од мржње на суверене и владаре. Човек, који је одређен да Вас убије пријатељ је ономе убици краља талијанског.“[2])

На писму је био потписан — *Анђело Бартолоци*.

Изгледало је, да Шах није много полагао на ову опомену, него се око 10 сахата тога дана креће из *палате суверена* (Palais des Souverains) у пратњи свога везира и француског генерала *Пајена*.

Око његових кола јахало је ађутанте на ведосипеду око десет агената тајне полиције.

Када је било на Бошку Avenue Malacov — на тротоарима беше велико публике, радознале да виде шаха и оне брилијантне на његовој шубари, за које су све новине доносиле да вреде неколико милијуна.

Загледају се сви у шаха, па и тајни агенти и жандарми, који су онде на месту били. *Полицијски кадрор мад свеским олабави.* И у том моменту једно лице, младић од 25 год. у радничком оделу, прогура се кроза свет, и, гурнув у страну жандарма, који је бдењу у Шаха, скочи на степенице од кола, која су полако возила. У руци је држао револвер, пиштољен на Шаха.

Шах потпуно присебан шчепа атентатора за десну руку. Велики везир дохвати га за раме. И атентатор, тако ухваћен, испусти у кола револвер. Коња се заустане.

Мукси, инспектор полицијски, који се ту десно, дохвата сада за врат атентатора и спуче га на тротоар. Натовари га на дрошку, фијакер, и одведе га у најближи кварт.

Шах, ни најмање узбуђен, продужи сада даље свој пут.

Атентатор у први мах на испиту није хтео казати право своје име. Рђаво је са разним изговорима. Шаха је хтео убити, јер је, вели, међу анархистима угледално, да се сви владаоци побију.

Доцније се сазнало, да му је име *Салсон*. да је идентичан са *Шарлом Хобијем*, опасним анархистом, којега већ све европске полиције имају у својим списковима.

24.

И раније је било наређивано, али сада, после ове очигледне непажње полицијских органа у овим атентатима, — све полицијске дирекције појачале своја упутства у чувању погибарја државних. Уз то је нарочито напомињуто, да детективи и жандарми на оним улицама, кроз које ће владалац проћи, не гледају на-ђ и његову пратњу, никог да не поздрављају, него да само и једино обраћају пажњу на публику.

У Бечу, Берлину, Паризу и у осталим престоницама, жандарм, поворник, неће се старати, како да се укрути на својој линији, те да поздрави строго по војнички пролазећег генерала или у опште оничира. Њему је дужност да пази и посматра на своју околину, да ту нема које сумњиво лице, опасно било за јавни ред, било за личну и имовну безбедност становника.

Нека нам је уз ово узгред дозвољено, да овде поменемо један случај из наших прилика.

Поменуте назоре о служби полицијских органа ми смо већ раније излагали у *Тајним Писмима*.

Они су се после потврдили у случају са атентатом на краља Милана у јуну 1899. године.

Да је онај жандарм, а било их је тада више на улици пред кућом Марка адвоката, обратио мало већу пажњу на своју околину, атентатор Кнежевић не би се могао онако лако приближити колима. И да је још и дворски кочијаш терао онако брзо, како се терају кола осталих владалаца по Европи — атентат би био просто немогућан.

Краљ Милан и Краљ Александар редовно су пратили и читали моје списе, па и поменуте *Писма о полицији*. И после Кнежевићевог атентата Краљ Александар нареди онда, да на њега на Краља Милана, па ни официре, полицијски чиновници ни жандарми не поздрављају, када су на улицама, кроз које ће краљеви проћи. Да то чак не чине ни онда, када су на своме службеном послу и поретку. него да сву своју пажњу обраћају околној публици: да се у њој не налази какво лице са опасном намером. И та је

[1]) Та су два покушаја 17. новембра 1878. у Напуљу и 22. априла 1897. у Риму. Први је атентат покушао неки*м* дух *Пелетто*, кувар по занимању, а други *Ачиарита*, радник. Оба су покушаја била у поднна краљевима и пожем.

[2]) Та су два покушаја 17. новембра 1878. у Напуљу и 22. априла 1897. у Риму. Први је атентат покушао неки*м* дух *Пелетто*, кувар по занимању, а други *Ачиарита*, радник. Оба су покушаја била у поднна краљевима и пожем.

наредба тачно вршена. Али су после господа официри нашли, да се таквим понашањем жандарма подрива њима ауторитет. И наредба је после опозвана.

Отуда ћете данас видети по београдским улицама, како се наши жандарми, напустив свесним своју пажњу на ред и сигурност, на читавих сто метара даљине, напред удешавају и наметињу како ће какват господина потпоручника, наредника или поднаредника што више строго и војнички поздравити и салутирати му.

Немачким, аустријским, талијанским, француским генералима не узива се ауторитет, када им жандарми не салутирају, али српским потпоручницима то и само то много предности пољаје!!

У нас је свуда и увек само ситничарење.

Него, после ове напомене, да наставимо опет нашу беседицу.

(наставиће се)

НОВ ИЗБОРНИ ЗАКОН ЗА ОПШТИНЕ
у првој примени.

На дан 15-ог јануара ове године обављени су у целој земљи општински избори тајним гласањем, које је уведено изменама у закону о општинама од 3. децембра прошле године. У главноме познат је резултат ових избора у целој земљи и на основи тога резултата и личног службеног учешћа у примени новога изборнога система, покушаћемо, да у неколико речи оценимо тај систем и да укажемо неколике недостатке, које смо уочили.

Као што је познато принцип тајнога гласања има и својих присталица и својих противника. Ми смо се у Србији још 1888. године одредили за тајно гласање при избору народних посланика и донета је чудно, зашто се за општинске изборе до данас избегавао тај систем. Ван спора је, да је овај изборни систем најпогоднији за народе политичка неразвијене и још недовољно васпитане за политичке слободе. Наш је народ годинама политички затупљивао и прво политичко добровољство, које се таквом народу морало дати, то је: *дати му оружје да се слободно изјашњава за најбитније своје интересе.* То је потка, на којој мора да се заснива свака права демократија.

Општински избори од 15. јануара т. г. показали су, по свима извештајима, једнодушно учешће бирача. Неће бити претерано ако речемо, да је близу 90% свију правних гласача у Србији учествовало у овим изборима. Овај и овољики процепат гласача еминентно потврђује ова два факта: прво, да се раније велики број грађана није смео политички опредељивати у општинским изборима, и друго, да се изборни систем *свиђа* народу, јер одговара потребн. Ову утврђену потребу не може више заташкати никакав политички идеалиста — присталица јавнога гласања и грађанске куражи. За јавни интерес свакако је претежнија народна воља него ли начин, на који ће она бити изражена. Превеховни и највиши политички принцип једне праве демократије мора свакако увек бити то: да свако јавни посло поси печат чисте, несумњиве народне савести. Међу тим, код политички недозрелих народа у ту се савест дира са свију страна. Код нас је и сувише познат таковзвани „утицај власти,“ који се није могао излечити никаквим расписима. Овим изборним системом пресечени су у највећој мери сви недопуштени утицаји на слободу општинских избора, у првом реду утицаји несавесних општинара. Њихов утицај увек је био јачи и фаталнији за општинске изборе од утицаја несавесних, или морално слабих полицијских органа.

У последњим законским изменама, које се тичу овога новога изборнога система, предња је плаше она новина. Сада је, како изгледа, први пут законом санкционисано политичко груписање и опредељивање грађана за општинске изборе. У последњем ставу чл. 54. *н.* вели се: „*Сваки представник листе или њезов заменик има право казати гласачу,* **којој партији или политичкој групи** *која кандидатска листа или кутија припада.*“ Ова новина је и добра и паметна и над то стоји, сида треба од сада избегавати сваку тајанственост за извештаје, који се тичу општинских чланова. То изазива непотребне и бојажљивост код грађана, јер их подсећа на доба, када се тобож није водила политика и када се народ упућивао на „слогу и љубав“. Слога и љубав то су баш појмови, који су увек надахнули најлепше потезе у самоме народу. Њега томе не треба учити, али га треба поучити: поштовању туђега права. То се може постићи само искреношћу и отвореношћу. Те искрености има у овој законској новини и за то велимо да је добра.

Слобода политичког опредељивања по општинама стално је раније заметавана и увијана у неке помирљиве шкуде. И баш кад се то чинило, онда је било најмање мира. Међутим ирло је интересантно, да је наш народ баш данас, када му је законом казато, да се политички групише за општинске изборе, то врло мало учинио. Сви извештаји казују, да већина избора у земљи представља једне шаренило и чудну мешавину свију политичких странака. Значи, да је сиуда био претежан локалним интерес над политичким.

Ова, појава, донекле противна законодавчевој тежњи, дала је за резултат то, да је у нашој штампи већ прекорен народ, како је слабе политичке свести. Али та појава има једну добру страну, јачу од онога приговора. Ја се неровало у већу политичку свест нашега народа, не би се ни морало прибегавати овоме изборном систему. Кад то стоји, онда је важна она добит од те појаве: наш народ постепено ће се напикнути да и у политичком противнику гледа грађанина са истоветним правима. У томе лежи сва величина праве помирљивости. Ова појава је први корак за народно васпитање у овоме правцу. Доцније ће ће умети, да се у општини потпуно политички издваја од свога противника, али и да га довољно респектује као пуноправна грађанина. Осећај за туђе право и слободу у повоју је код нашег народа, а подизање тога осећаја чини прву и основну стазу на путу политичкога развића једнога народа, који хоће да буде слободан. Ко добро зна наше приликe у народу и ко уме да се уздигне над уским гледиштем наших друштвених појава, признаће за исправно ово мишљење.

Ми не мислимо овим судити наш најнижи сеоски свет. Он примере за политичку трпељивост ретко је када могао видети и на самога Београда. Бездушно би било осуђивати тај добри свет, који никад није имао прилике да буде боље, него што је. Ево прилике да буде боља само ако буду били престали атаји на његову свест!

Пошто смо са неколико речи оценили у начелу нов изборни систем, да поборимо неке недостатке, које смо имогред приметили приликом ових избора.

На овом месту морамо констатовати: да је наш закон о општинама и са овим својим најновијим изменама задржао ону стару форму, која чини део овај закон једним законом *без икакве системе.* Сада се не зна шта је потребно за ове изборе, када се неко бира, а шта за оне, на којима има само да се реши канво општинско питање. Тајно гласање, као што је познато, уведено је само за изборе општинских чланова, а за остале изборе остало је по старом — јавно гласање.

Изменьена глава III закона о општинама, којој је наслов „*Бирачки и гласачки спискови,*“ као што сам наслов вели, регулише питање о гласачким списковима за обе врсте изборова. Међутим у тој глави начињена је забуна од разних „рокова,“ у којој је тешко наћи се једном општинском писару. У чл. 25-ом вели се: „*Истим начином изнесене се и објаснити ови спискови на десет дана пре сваког избора на општинском збору и исправку њихову и тада може грађанин сваки* **до на осам дана пред избор или збор.**“ У чл. 27. д., пак, вели се опет ово: „*Бирачки спискови морају се закључити* **за пет дана пред одређени избор или збор.** *После тога рока неће се у њих моћи накнадно уписти* **нико** *сем случаја из чл. 27. под в. ако пресгојећи суд после тога рока буде донео своје решење.*“

Ове две законске одредбе неоспорно толико су неразумљиве и противуречене, да дају приликe за најтеже повреде саме слободе избора. Крај ових двеју одредаба не зна се тачно: докле се има права на исправку бирачких спискова. То се по општинама неједнако тумачило.

Под истим заглављем има и овакав један одељак члан (27. б.): „*Све што је о роковима казано у закону о поступку судском у грађанским парницама важи и овде*“. Када се узме да је већина рокова из ове главе од 24 часа, онда је за те најкраће рокове неразумљиво, шта се хтело овим објашњењем. Ако се ту мислило само на значај празника у питању о роковима, онда је тај члан био сасим излишан.

Прелазимо на остале недостатке ових измена. Чл. 39., који говори о састану бирачкога одбора, требало би изменити и

законом одредити, да председник бирачког одбора од писмених грађана првенствено буде свако лице, које има стручну школу, и. пр. учитељ или свештеник на дотичне општине, па тако ако они не би могли бити из буди којих разлога, или их нема у тој општини, онда тек ма ко други од писмених грађана. Једна да је потребно наводити разлоге за умесност ове измене, кад се зна да је овај ред њуди законом о изборима народних посланика одмах после ослушкивања огласивши за најпоузданије и најспособније председнике бирачких одбора при изборима народних посланика. Зашто је то овде изостављено, неразумљиво је.

(свршиће се)

Милоје Ј. Петровић.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(наставак)

И овде су прописани нарочити формулари, по којима се адреса тражи.

Приватна лица траже просечно по 500 до 600 адреса дневно. После полицијске власти највише тражи адресе општински суд. Има дана, када од суда дођу по 2000 питања за адресе.

У овом одељењу има само око десет сталних полицијских чиновника. Поред њих раде још и 124 женскиња, као дневничари, међу којима их има, које тај посао раде већ 10—15 година.

Ни за кога чиновника не траже се нарочите квалификације за рад на овоме послу. Само се њено примљење радницима за прих 4 до 6 недеља дају знаки помагаки послови, док се по оцени директора одељења не оспособе за самоставан рад.

Кривице због непријава казнава и полицајска власт и суд.

За непријаве лица, која не плаћају стан, као што су: слуге, родбина, и т. д. надлежан је квартал, а за све случајеве, где непријављено лице плаћа стан доноси суд пресуде.

Казне су по њиховом закону због непријаве 10—200 круна. Ове се казне дотирају још од када је прва пут закон донешен. За данашње су прилике ове веома велике и опште, е тога их суд или наследник оружник (Stattshalter) смањује обично на 2 или 3 круне.

Они не прикупљају статистичке податке о броју достављених лица, и броју пријава и одјава у години, као што се у немачкој ради.

Тако исто код њих није нико опширније расправљао ово питање, те ни сем издатих повремених полицијских наредаба о пријављивању, нису могли нашта друго препоручити на читање.

III.

Пријављивање становништва у Будимпештанској полицији.

Манипулација у овоме одељењу пештанске полиције у многоме је слична са начином рада у бечкој полицији.

Основна разлика постоји у главном у сређивању материјала, јер се он овде сређује само у централи а не и по кварторима као у Бечу.

Ово одељење у њиховој позицији постоји од 1880 године. Тада је министарство полиције сладо једног свог чиновника рада проучавања таквог одељења у страним полицијама. Иницијативом тога чиновника написан је, исте године, закон и установљено одељење, које и данас ради по истим уредбама са незнатним изменама.

Сваки је грађанин у Пешти обавезан, да се пријави полицијској власти у року од 24 часа. Дужност тога пријављивања врше власник куће за кирајџије — закупнике станова — а они за остале укућане.

Кад је општа свеба кирајџија, што код њих бива свака три месеца, као у нас о Митрову и Ђурђеву дне, рок за пријављивање продужен је за 8 дана.

Пријавне листе доносе се у полицијске стражаре — полодељске кварталне — (Sicherheitswache) а одатле се шаљу, један пут дневно, непосредно у централу. Таквих стражара по целој Пешти има 62.

И овде се пријављивање може вршити преко поште, али знатно практичније но што је до сада поменуто.

Формулар и формат такве пријавне и одјавне листе, дело је комбиновано и подесан, да се по њему пријављивање изврши, и да чак пријављено лице добије реверс о предаћој пријави такође преко поште. Пријављивање на тај начин стаје 10 филера.

Формулара за пријављивање има неколико врсти сличних, по садржини, бечким. Знатна одступања чине у томе: што се на овим пријавним листама налази и рубрика за исписивање имена родитеља пријављеног лица, ради лакшег утврђивања његовог идентитета; што су одјавне листе одвојене од пријавних као у немачкој; и што постоји за страшце, који се за кратко време пријављују, нарочити формулари пријава, са знатно мањим рубрикама.

За одјављење листа на пријавне одјавне, руководила их је недовољна писменост грађанства, које је веома често, приликом попуњавања листе, испуњавало у исто време и страну за пријављивање и ону за одјављивање.

Овде не постоји обавеза легитимисања при пријављивању. Догоди се да од некога и потраже исправе, али то је свакако, из каквих нарочитих полицијских или политичких разлога.

На овде није тачно утврђено, ко се све једном пријавном листом може пријавити. Општа правила о томе и овде су као и у Бечу, праксом утврђена. Они имају и једно правило више но у Бечу а то је: да се код њих свако мушко лице старије од 16 година мора пријавити за себном пријавом и ако станује у кући својех родитеља. Нема сумње, да је та обаеза успешна више из војних но из каквих других разлога.

Жандарми (конштаблери) су дужни да при пријему листа проконтролишу, да ли су све тачно и потпуно испуњене. Но како они нису довољно обучени овоме послу, већином ову контролу примају на себе чиновници у централи, којима те листе дођу на ред.

Распоређивање листа у централном одељењу врши се по бечком систему. И овде постоји одељак *актуаран* и *архивски* и дебеле листа за мушке и женске.

Сва правила што важе у бечком одељењу: за распоређивање листа по кутијама; за распоређивање и других формулара, по којима се појелина лица траже, или по којима је назначено, да су извесна лица прогнана из земље, важе и у овом одељењу за оба одељка.

Осим пријавних листа добија ово одељење и извештаје о смртним случајевима и о случајевима удаје и женидбе појединих лица. Извештаје о смртним случајевима, шаље општински суд, по списковима, свакога месеца по један пут. За случајеве женидбе и удаљбе извештава „Standesamt". Сви ови извештаји, по тачности и потпуности, приличио износају иза немачких.

У централи се за умрла лица испуни *посмртни* листа која остаје у активном одељку а последња његова пријавна листа изузима се са тога места ако је има и оставља у архивски одељак.

На пријавним листама не пишу се напомене подаци јер и овде оне служе само за издавање адреса.

Најзначајнија корист одељења је у давању тих адреса приватним лицима и појединим властима. Уз тај посао врше они и други: издавање разних уверења о месту и времену становања појединих људи у Пешти. Нарочито много таквих уверења надзиру онима, који су намерни, да ступе у брак.

Приватима издају адресе уз таксу од 30 филера.

Колико се много таквих адреса изда приватним лицима, види се и по томе, што је одељење у прошлој години од тога имало 18.000 круна прихода.

Начин контродисања прихода је и карактеристичан и практичан. Овде постоје нарочити бланкети по којима се издају извештаји. Овакви бланкет има своју редну нумеру, и штампан је тако, да се не може лако прештампавати.

Бланкети се овде израђују у државној штампарији, и продају се по броју на потпис шефу одељења. Шеф их чува у каси као хартију од вредности, и по извесном списку предаје их, обично по 200 комада, оном чиновнику који тај посао ради. Ако неко захтева адресу, дужан је да купи овакав бланкет, и за напише чије име жели. Главни део бланкета прима чиновнику са исцрњеним подацима, а за себе задржава само реверс, који носи исту нумеру. После извесног времена, кад се напише извештај на бланкету, долази исто лице са реверсом и прима блакет са извештајем.

Овакним начином рада одељење је у свако доба у могућности, да зна колико је адреса до извесног времена предато и колико у каси мора бити прихода.

Начин контродисања становништва о тачности пријављивања тако исто је осо-

бит. Овде сваки власник куће мора имати књигу у коју треба редовно да уписује сва лица, која у њој станују. Та књига има прописане рубрике и потврду власти. На захтев полицијске власти, мора је одмах показати.

Полиција се из ње уверава о броју становника у кући, а о њеној уредности уверава се распитивањем по становима, да ли су сва лица тачно пријављена и одјављена.

Сем овога одсека има у одељењу и три друга:

Одсек хотелских пријавних листа;

Одсек пријављених фирми, и

Одсек страначких листа.

Код одсека за распоређивање хотелских листа има само једно одељење за пријавне и одјавне листе. Које су од њих у реду пријавне а које одјавне познају се само по боји. Распоред се врши просто по азбучном реду њихових имена.

Кад се неко лице одјави, његова одјавна листа ставља се у ред а пријавна се навлачи и, као непотребна, уништава, јер на одјавној листи има забележака и кад се он био пријавио.

Међу овим листама, могу се наћи и потеричке листе, разуме се, само за важније случајеве.

Одсек за пријавним листама трговачких и других фирама, уређен је по угледу на бечки одсек.

У последњем, страначком одсеку налазе се копије пријавних листа оних лица, која су се доселила из страних држава.

Њихова је дужба по државама, а распоред по простом азбучном реду.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Морган, који је знатан део живота провео међу Ирокезима, описује их овако:

„Сви чланови овог племена потпуно су слободни и потпуно равноправни у сваком погледу. И саме старешине у овом погледу немају никакове привилеје. Слобода, једнакост и братство и ако никад формулисани, основни су принципи овога племена."

Они и многи други примери несумњиво доказују, да примитивни народи свију раса и у свима деловима света нису ни мало били егоисти већ напротив алтруисти према онима с којима су живели заједници. Ово, у осталом, тврде и два тако одлична социолога, као што су: *Штајнмец* и *Ковалевски*.

На V-ом конгресу криминалне антропологије, а поводом дискусије о објашњењу злочина путем атавизма, Д-р Штајнмец изјавио је ово: „У осталом, врло је мало вероватно, да наши урођени злочинац има сличности са нормалним дивљаком. Први се нарочито одликује својим великим егоизмом, док је други одвећ члан групе којој припада, и чије интересе брани а обичаје поштује; дивљак је необично нежан према деци, док их злочинац напушта; дивљак је суров само према непријатељу, злочинац према члановима једне исте групе.

Поштo је претходно цитирао неколико алтруистичних особина примитивних народа, Ковалевски је додао ово: „Набрајање би превазишло ваше стрпљење, *кад бих помену све цитате путника о Мелорду и уопштеној љубави дивљака и варвара.* Овим чињима, која несумњиво доказују једну врсту комунизма, одговарају други..."

Поменули смо већ, да алтруистичке особине примитивних народа нису имале везе ни са климом ни са расом, јер су се јављале код народа свију раса и у свима деловима света. Узрок њихов, дакле, треба тражити у нечем трећем, што је више или мање било заједничко код свију ових народа, а то је *друштвена средина*, или још боље *начин живљења производње*, који се знатно разликовао од данашњег система.

Оно, пак, што нарочито карактерише примитивни начин производње, и у чему се он битно разликује од данашњег система, јесте:

1. *Производња код примитивних народа ограничавала се готовим на личну потрошњу, или не и на размену*, као што је то у данашњем друштву;

2. *У примитивном друштву није било ни богатства ни сиротиње*, и

3. Примитивни људи били су скоро потпуно потчињени природи, док смо ми данас успели да већину њених сила себи потчинимо. Апсолутно немоћни, да се повољно боре са природним силама они су просто били принуђени да се удружују.

После изложеног није тешко увидети: зашто су примитивни људи били тако мало или скоро ни мало егоисти. Међу њима није било ни богатања ни сиромаха; њихови економски интереси, у место да буду у противности, беху једнаки или паралелни; у начину њиховог економског живота није било места егоистичким идејама. Овде пак, где систем економски не ради егоистичке идеје, и сами људи навикавају се да не буду егоисти. *То је, дакле, био начин производње, који је солидарисао интересе примитивних људи у тешкој и беспрекидној борби за егзистенцију, и који је од њих створио људе слободне и једнаке.*

Само у овакној и у њој сличној средини могу се развити социјални инстинкти, који су урођени сваком људском бићу. Противна средина, т.ј. она у којој се не поштују интереси других: у којој се чланови узајамно не помажу, и у којој је, напад. са свих разлога, живот врло тежак, изазива и противне осећаје.

Постоји још један разлог, који је знатно допринео, да се утврди солидарност међу примитивним народима. Занимајући се врло мало или скоро ни мало агрикултуром, народима који беху били су потребни велики простори земље ради прибављања средстава за живот, што је, опет, изазвало последицу врло честе, скоро непрекидне ратове између појединих група. Потреба за заједничком одбраном привезивала је земљишта и жеља за освојењем новог, још је чвршће сједињавала чланове једне исте групе.

Али, овај исти начин производње, који је допринео развитку солидарности и алтруистичких осећаја међу члановима једне исте групе, принудио их је — оне чланове — с друге стране, да постану највећи егоисти према свима онима који нису припадали њиховој групи. Један акт, н. п. убити непријатеља, био је у исто доба и егоистичан и алтруистичан према томе, да ли је посматран са гледишта непријатељевог или са гледишта опште сигурности нападнуте групе. Развитак социјалних осећаја био је, дакле, одређен начин борбе за егзистенцију.

Са све већим и већим развитком производње, мењала се у знатној мери и структура друштва. Чим се ова производња тодико умножила, да је произвођач могао производити више но што му је за живот било потребно, код људи се, сасвим природно, појавила идеја, да сувишак својих производа не дели са ближњима, већ да га чувају за себе и размењују за производе, које нису били у стању сами производити.

Ево како Нанзен описује утицај размене производа на карактер Ескима:

„Колико ни несреће донесоше нашим новцем. Пре нису имали никаквог повода за штедњу и гомилање богатства, и све што им је претицало од дневне потрошње поклањали су ближњима. Али, од када познаше новац, они поклони постепено су престајали, али је у накнаду за оно расла жеља, да се сувишак производа прода Европљанима. И за добивени новац купи европска роба, која их заслепљује. Тако смо ми Хришћани пре разорили него ли развили њихову стару и нуну пожртвовања љубав према ближњему. Њихови појмови о наслеђу били су равне прилике слаби, јер су са мртвацем закопавали све његове ствари и одело. Сад, напротив, новац даје право потомцима, да заостављену продају, те се с тога више не огрлушују о свој део наслеђа. Ма колико изгледало невероватно, ипак је истина, да они из дана у дан постају све грамзивији за имовином; постају ово што су пре више но све друго презирали. И међу њима новац потчињава и ослаби духове".

На овај начин јавише се *лакомост* и *пожуда* које, у почетку сузбијане раније развијеним алтруистичким осећајима, узмаху доцније, нарочито пре ласком с генерације на генерацију, све више и више маха.

Међутим, ово је само једна страна питања.

Са развитком размене производа човек није постао егоиста само према онима који се, из ђуди којих разлога, нису могли снабдевати свима потребама за живот, већ је ова размена у исто доба имала за последицу, да код обеју страна, које су поводом исте ступале у односе, развије

у истој мери егоистичке осећаје. Обе стране желеле су, сасвим природно, да свака за себе извуче што више користи, што другим речима значи: да једна другој подвале; губитак једне значио је срећу за другу; свака је хвалила своју робу на рачун друге. Према овоме, трговина је једна од главних узорака лажи и превара.

У колико се производња за личну употребу смањивала, у толико је све више и више добијала карактер размене, док најзад није наступио моменат, када је размена прешла у специјални занат — трговину. Личности, које су се овим занатом специјално занимале — трговци — постали су, сасвим природно, двоструки егоисти: с једне стране према произвођачима, а с друге, опет, према потрошачима.

Стално увећавање производа имало је за последицу још једну, веома знатну измену друштвене структуре: *ропство*. Појава ропства пада тачно у време, када је човек успео да производи више но што му је за личну потребу било довољно, и када је, с тога, овај вишак отпочео размењивати за друге предмете. У место да се убијају, као што је то раније чињено, ратни заробљеници од овога момента употребљују се за рад у корист победиоца. На овај начин у примитивној заједници образовале су се две класе са веома супротним интересима: једна која је, више слободе, била приморана да ради у колико је могуће више, и да за све то добије онолико колико јој је најпотребније за живот, и друга, која се старала да што више експлоатише рад робова — потчињене класе.

Ропство је један од најважнијих фактора, који су упропастили социјалне институте човекове. Оно је подједнако деморалисало и господара и роба. Док је код првог стварало мишљење: да роб није човек који уме да мисли и осећа, већ просто оруђе, одређено да му користи, дотле је код другог убијало сваки осећај независности. Немајући оружја, које су притежавали само слободни људи, роб је, у одбрани од господара, морао прибећи *лукавству*.

Вишак производње, који је појединац могао добити својим сопственим радом, био је у почетку ограничен. Тек са појавом ропства вишак овај отпочео се увећавати, док најзад није довео господара до великог богатства. Разлици између господара и роба, придружује се сада и разлика између богатства и сиромаха, која је имала за последице: *завист, мржњу, кривење и жељу за подражавањем*. Једновремено са поделом друштва на богаташе и сиромахе јавља се и аристократија, која за своје порекло има да захвали искључиво своме богатству, а не каквим одличним особинама својих предака, као што се то погрешно претпоставља према њиховим петачним именима.

Изложена организација друштва изменила се знатно под утицајем цивилизације. Услед напора напретка технике трговина се нагло умножила, а изнесени део људи, ослобођен бриге о насушним животним потребама, одао се науци и умет-

ности, које су посредно утицале и на етиологију злочина. Све ово, опет, т.ј. нова економска и социјална конструкција друштва, имала је за последицу *лакомост, амбицију, неосетљивост према несрећи и завист према среби других*, што другим речима значи: *у новом друштву развио се егоизам на рачун алтруизма*.

* * *

Етиологија злочина обухвата ова три проблема:

1. *Од куда се код човека јавља злочиначка мисао?*
2. *Које су то човечје особине, које могу спречити извршење ове мисли?* и
3. *Примену за извршење злочина.*

За нас је од нарочите вредности питање о особинама, помоћу којих је могуће противстати злочиначкој намери.

Као што смо већ раније казали, човек се рађа са социјалним инстинктима који се, у повољној средини, могу толико разнети, да су у стању спречити егоистичке осећаје. А поштo је злочин саставни део егоистичких аката, то је за његову *етиологију* у општем веома важно да се испита: да ли данашњи начин производње и његове друштвене последице ометају развитак социјалних инстинката, и у којој мери? Потребно је, при том, не губити из вида, да саме егоистичке особине нису унеле узрок злочина. И најчешћи егоиста не мора у исто доба бити и злочинац. Онај, који се обогатио експлоатисањем деце, може целог века остати поштен човек са гледишта законског. Он није имао потребе да краде, пошто је средство, којим се служио да дошао до богатства, било много поузданије и дукатиније. У току дуже излагања доказаћемо, да је овај егоизам у тесној вези са склоношћу ка злочину.

Данашњи економски систем основан је на размени. Раније смо казали, да овакав начин производње има егоистички карактер. Друштво основано на размени добара усамљује своје чланове, слабећи, односно ограничавајући везе међу њима. Кад год је реч о размени, обе заинтересоване стране мисле само на сопствену корист, а у исто доба и на штету другог. На другом месту, размена производа раја међу људима *лакомост*, јер допушта да се за вишак производа набављају предмети, који увећавају благостање. Али, док се ова произвољачка размена ограничавала само на сувишак производа и њене произвођаче, дотле данашња капиталистичка размена има сасвим други циљ. Данас се не купују производи за сопствену употребу, већ за продају са профитом. Данашњи трговац стара се увек да, с једне стране, купи јефтиније што бољу робу, а с друге опет, да ону исту робу прода што скупље, прецењујући је особине. *Самом природом начина производње* трговац је, давле, принуђен, да ратује на две стране, т.ј. с продавцима и купцима. „Нема трговине без преваре", старе је и добро познат израз потрошача. У осталом, зар Меркур није у исто доба био и Бог трговине и Бог крадљиваца.

Као год што капиталист трговац рачуна се својим купцима и продавцима, тако је исто и са капиталистом индустријалцем. Он купује сировине и продаје прерађевине, али да би доспео до прерађевина, потребно му је да купи радну снагу. Куповина ова нарочите је природе. Лишен средстава производње, радник је приморан, да не би умро од глади, да продаје своју радну снагу, док се капиталиста користи овим његовим стањем и експлоатише га. Раније смо већ нагласили, да се овом цртом одликује и примитивни начин производње. Мало но мало и капиталистичка класа дошла је до уверења, да је друга — радничка класа — одређена да јој гомила богатство, и да јој, поред тога, буде потчињена у сваком погледу. Систем надница, као год и систем ропства, деморалисао је и слугу и господара. Нарочито је пак приморао, да се код овог последњег развије лакомост и деспотски карактер, услед чега се радници не сматрају као *блажени*, већ као бића нарочито одређена за испуњење свакојаких жеља. Истина је, да данашњи господари немају над радницима она права која су некада имали над робовима, али зато имају располажу оружјем са веома страховитим последицама: *намерно обустављање рада*. То нису само капиталисте и индустријалци који се служе овим средством, већ и сви они који имају посла са најмљеним личностима.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

1.

Суд општине дубовске, актом својим од 6. фебруара ове год. Бр. 235 пита:

„По § 192. грађанског судског поступка, општински судови имају право потврђивати облигације до 200 динара закључно, и тако потврђене облигације пред као јавне исправе.

Исто тако преди и потврда других обавеза — исправа о покретностима.

Настаје питање: може ли суд потврђивати по § 192. уговоре и писмена о покретностима до 200 дин. закључно, и да ли се таква исправе сматрају као јавне у смислу § 187. и потпун доказ по § 188. грађ. суд. поступка.

Суд се нада, да ће му се одговорити".

— На ово питање одговарамо:

По § 192. грађ. суд. поступка, општински судови имају права да потврђују као облигације, тако и остале обавезе у предности до 200 динара закључно, и тако потврђене исправе долазе у ред јавних у смислу § 187. и потпун су доказ по § 188. грађ. суд. поступка.

У овај ред исправа улазе и уговори, који би били закључени о закупу непокретних имања, н. пр. кад неко изда њиву, кућу, или какво друго добро под кирију за извесно време и т. слично.

Међутим, овде не улазе уговори, који би говорили о продаји непокретних добара,

ако прелазе вредност 100 динара, пошто општински судови по § 6. грађ. суд. поступка не суде спорове о непокретности изнад 100 дин. закључно, те би и уговори, потврђени о овоме од стране њихове, били без вредности.

У осталом, потврђивање уговора о продаји непокретних добара, како код општине тако и код полицијских власти, без обзира на вредност, треба увек отказати због тога, што се на такав начин заигравају пареница § 471. грађ. суд. поступка у погледу заштите имања земљодаља, и што се на тај начин отвара поље недозгодним спорењима имовно-правних односаја, од чега страда наш престиж свет.

Једини правни пренос непокретне имовине то је онај по тапији, који по уговору потврђеном привременим судом.

II.

Суд општине доњо-зуничке, актом својим од 3. фебруара ове год. Бр 214, пита:

„Општина доњо-зуничка има од ваљада своју цркву. Приходима и расходима ове цркве и целокупном њеном имовином рукују тутори, које бира, сваке друге године, општински одбор.

Како је са извесне стране наношено, да је овакав начин избора црквених тутора неправилан, те суд моли уредништво да оно изнесе своје мишљење по овоме, јер суд не може сам да контролише тачност овога, пошто нема закон о црквеним властима.

— На ово питање одговарамо:

По тач. 5. чл. 43. закона о црквеним властима источно православне цркве, који је враћен у живот указом наредбом од 1. јуна 1894. год. црквене туторе бира општински суд са одбором, и они рукују црквеним приходима и имовином.

Према томе, правилно је до сада вршен избор тутора цркве о којој је реч.

Тај се закон може набавити у свима државним књижарама.

III.

Један општински писар пита:

„Једно извесно лице заузима положај председника општине од пре извесног времена.

Пре 3—4 дана њему је отворен стечај.

Да ли он може и даље бити председник општине, нарочито што чл. 53. зак. о општинама то не искључује.

— На ово питање одговарамо:

По чл. 105. зак. о општинама, за председника општине могу бити изабрана она лица, коју могу бити одборници уз још тамо побројане услове.

Како по чл. 71. истог закона, општински одборник може бити сваки грађанин, који на збору има право гласа и плаћа извесну стопу пореза, то за председника не може бити изабран онај, који нема право гласа на општинском збору.

И, како је и председник, о коме је реч, пао под стечај и по чл. 32. т. 4. изгубио право гласа, то ни он више не може остати на положају општинског председника.

IV.

Један кафеџија и претседатник листа пита:

Од некога времена, суд општински и свештеник села у коме ја живим, запели су једну праску, која је штетна по моје интересе као механџије и сопственика механе, подигнуте по дозволи власти.

Тако, они као у селу, тако и код цркве, издају дозволе појединцима, да могу крчмити пиће о Божићу, новом дету, литијама. Благовестима, Цветима, Ускрсу (сва три дана) и заветима, и за то наплаћују аренду у корист општинске и црквене касе.

Молим за обавештење да ли ово сме бити и по коме закону?

Исто тако моли да се објасни: да ли суд општински сме одредити такову: пошто ће се продавати пића као у сеоској механи?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 29. уредбе о кафанама, на уобичајеним саборима при црквама или манастирима, може сваки без разлике упражњавати за три дана механску или кафанску радњу, па ма и не имао личног права на те радње.

По чл. 30. истог закона, таква дозвола важи и за панаџуре.

Према томе, код год је код цркве или манастира сабор, онда се ово крчмљење — механисање — може дозволити, и ако се то чини на земљишту цркве или манастира, може се наплатити и нека аренда по уговору — погодби.

На сваки начин, под сабором се има разумети сваки онај дан и празник, кад се свет нарочито стиче код цркве или манастира, те настаје потреба да тамо дуже остане и наће хране и склоништа.

Ван цркве и манастира, овакво механисање није дозвољено.

По чл. 2. кафанске уредбе, *кафа не подлежи таксирању* и њој цену одређује сам сопственик радње.

V.

Један општински писар пита:

У селу Б....њу ср. колубарског, постоји једна механа у близини општинске судинице.

Како је због судинице долазак грађана огромна, а и пролазак је путника такав, то се осећа потреба да се отвори још једна механа на овом месту.

Како нема људи, који би се решили да подносну другу механу, јер то скупо стаје, моли се уредништво за обавештење: да ли би општински суд могао дозволити коме лицу, са личним механским правом, да у једној од обичних зграда, подигнутих близу постојеће механе приређено механицо?

— На ово питање одговарамо:

Општински суд у опште није надлежан нити има права да одобрава привремено механисање.

То право припада једино министру унутрашњих дела по § 31. механ. уредбе.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Витомира Матића, бившег практиканта, тражи начелство округа пиротског ради узимања на одговор по делу фалсификоваља исправе. Пропуштење треба спровести ове начелству с позивом на Бр. 421.

Васиљије Цветковић, из Тесовништа, који је служио код Мајдена Гиоздарића на Бресници, 8. тек. м-ца нестао је и до сада се није нигде пронашо. Васиљије је стар 13 година, рађе исте, жутих очиј, а на глави има једну греботину. У случају пронађења треба известити начел. окр. пиротског с позивом на Бр. 3766.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јован Грегоровић, чију фотографију износимо, по занимању је бравар, и то добар мајстор, али за 15 година, од када је прешао у Србију, нигде се није могао спрасити и сакрити себи огњиште. Немиран дух га је још у своје време натерао, те је као војник пребегао ако из Аустро-Угарске. Пролазом свога туларења по Србији, највише се бавио по Београду, Шапцу, Крагујевцу, Ваљеву, Јагодини, Ћуприји, Сеиском Руднику и т. д.

Ма да је својим занатом лепо зарађивао, опет му се прохтело да окуша срећу и у пословима прављења лажног новца, али је у томе послу био зле среће. Власти среза беличког, још у јулу месеиу 1901. год., пошао је за трагом, да Јована (у друштву са Стојаном Младеновићем, абаџијом из Јагодине) ухвати у прављењу лажних двадинарара, динара и полудинарара.

За ово дело Јован и Стојан спроведени су јагодинском привременом суду и осуђени су: Јован на четири, а Стојан на пет година робије у јаком оклу, али шпелационни суд преиначио је пресуду, тако да је Јован осуђен на две, а Стојан на три године робије у јаком оклу.

Од ове осуде Јован је издржао само осам месеци, па је пуштен у слободу. Изгледало је да ће ово опуда опаметиза, те је почео нки од заната до заната радећи своју правцату занат, а представљајући се уредно и као атеват за распродају шивачких машина.

Носећи собом једну ручну торбу, са потребним алатом, 27. јануара тек. године приспео је у Крушевац и одсео у једној такозваној кафани.

Одмах сутра дан отпочео је опробавати машине, али му и то дотужа, те се одлучи да поново опуша срећу у прављењу лажних новчаница, не би ли могао прибавити средстава за живот нашао би он хтео. Своју умешност и вештину поиуди једном бившем колеџу и замоли га да му поиаже извор новца, који би му дао новаца, те да отпочне свој стари занат. Обећавши да ће му наћи тапиоца новца, пеиер отиде одмах у начелство и о свему томе извести власт.

Да не би Грегоровићу укратило задовољство, начелство је ее постарало и нашло му човека, који је имао новаца за такве „послове".

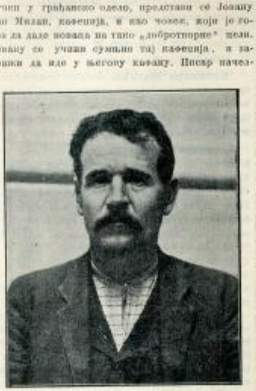

Један жандармеријски поднаредник, пребачен у трећанско одело, представи се Јовану као Милан, кафеџија, и као човек, који је готов да даде новаца на тако „добротворне“ циљ. Јовану се учини сумњив тај кафеџија, и затрчи да иде у његову кафану. Пиће започе-

стио, који је био одређен да ухвати Јована на делу, извештен о тој његовој жељи, постарао се, да му учини и ту љубав, те није дуго кафеџија, у ну намести полицајчина за кафеџију, и гледа од кафане седио је у радње као гост. Грегоровић одних затвори да пође, и добро је пићи полако је год тражио, док се није надао нечиво и отишао у свој стан.

Идућег дана уме од „кафеџије“ 10 динара да купи интеграда, па одмах оде његовој кући и напраши четири клуча; њих остави „Милану“ с напоменом, да треба да буду за неће, те да се осуше, и онај је то и учинио.

После два дана Јован дође поново код „Милана“ и донесе собом и кашиче од пиша. Пи-кар начелства био се склоно у једну оближњу кућу и чекао је да му полицајчини јави, када Грегоровић почне дити новац.

Око подне полицајчини јави писару, да Јован „роди“, и онај неопажен уђаде код Грегоровића у собу баш у моменту кад је ово новац, напао му у рукама клупче и растопљену смесу за лажни новац.

— Шта радите ви овде? уништа писар Грегоровића.

— Ја пишта; нешто ово правимо!

— Шта правите?

— Пет година робије!... Молим вас, господине писаре, да попијем још једна чаша вино?...

Расподожено и без икакног знака најаљи познао је с чиновником у начелство и тако је потпуно прикао своју крвницу.

Крајем јануара ове године Јован је каљен као сведочан у касарни пешадијском Управе града Београда, и протеран је у Аустро-Угарску на онога, као тамошњи поданик, као што се зна, брао се прагно из прегонетва, зашто за тако нема хлеба без мотике и рачунајући. Да ће то у Србији лакше наћи.

Основана је сумња, да је Грегоровић у пуну по Србији извршио још где какво кривично дело, те се за то превођење свима полицијским и општинским властима, а приватно се њиме, да о свему што би знали за Јована известе начелство округа крушевачког полицајчи се на акта под Бр. 21139.

Јован је новинског раста, стар око 45 година, смеђ, зелених очаја, замуцкује у говору и не говори чисто српски.

Лице, чију фотографију приносимо, осуђено је жандармеријском апелационом судом у Сегедину, на три године робије, и сада се налази у Вашу на издржавању те осуде.

Управа тамошњег казненог завода има о њему ово податке: да се зове **Сава Ђирић** (а под тим је именом и осуђен), да је зове православне, родом из Брзаа, среа гралиштански у Србији; удовац, стар 50 година, по занимању шећерџија; последње место становања било му је Сирет у торонталској жупанији.

На моје питање шалуњаку код управе казненог завода у Вашу овако је изјавио:

— Рођен сам у Србији: среа зелинго-градиштанске, општина Брзо. Отац ми се зове, како ја знам, Нестор Ђирић, а мати Петка Стојеп; становали су у Брзау, а међином су се издржавали служећи код другога: где су и дала рођени, то не знам. Чак сам и ние својих родитеља сазнао од других, јер по казивању моје помајке Агнише, која ме је отхранила, мене је било отправиле седам месеци, када су ми отац и мати умрли. Презиме моје помајке, као и то да ли је још жива, не знам, сем толико да је и она жизела у Брзау.

— До своје десете године живота нигде се нисам дуже задржавао, и тада сам ступио као слугче у пенарену радњу неког Тремка у Јагодини. Код њега сам служио неких 4 до 5 година, а за тим сам служио до године и по дана радио код Петра Арсеновића, пекара у Ваљеву. После тога служио сам као шегрт од правике 6 месеци код Милутина Ранића у Аранђеловцу. У Крагујевцу сам био 5—6 месеци као кувар код механџије Петра Недељковог; у Шапцу сам 4 месеца служио код пекара Мишка Недељковића, а отидао сам од њега одмах у Крагујевац и упустио као војника у 33 пешачки пук (?), и ту сам био две године. Где нам сам био као војник, то не умем показати, али после службе у војсци служио сам још 7 месеци у Шапцу код Динке Алексића, хлебара, и од тада непрестано по Мађарској: у Вршцу, Вешком Бечкереку, Панчеву, Темишвару, Бечкерек и најзад у Сирету.

Кобеном истрагом у среду разносим, није се могло утврдити, откуда је Сава Ђирић, те да је се и што ближе о њему и његовим односима могло сазнати.

С тога Министарство унутрашњих дела, молећи његову фотографију, препоручује свима полицајским властима, а нарочито у овим местима, за која је Сава назначено да је у њима служио, да се постарају утврдити идентичност његову, и о резултату известе Министарство с позивом на Шбр. 4839. Приликом пак које може се, нек би шта ближе знало о Сави Ђирићу, да то одмах достаље надлежној полицајској или општинској власти, која ће то доставити Министарству.

ПОТЕРК

Непознати крадљивци коју пређу 9. и 10. тек. м-па обили су дућан Николе Д. Спасића, баканина у Свилерену, и из сандучаре пасе одвели 1200 динара у новцу, 70 јапара у злату, 1 комад златног новца од пет рубља, више комада старог новца, 3 дирамантских чрстиона, три пара дирамантских минђуша, један пар бисера, и још других разних пара са накита и осиана из дућана. Препоручује се свима полицајским и општинским властима, да на крадљивце најзвише мотре, нарочито ако почињају продавати покрађу и трошити крадени новац, па о резултату тражала известе начелство округа смедеревског с позивом на Бр. 2282.

Душан Костић, звани „Гаје“, кошпар, побегао је из притвора начелства округа ваљевог. Он је стар 19 година, плаве косе и очаја, средњег раста; на себи има гуњ и чакшире од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицајским и општинским властима, да за овим опасним кошпаром живо трагају и пронађеног стражарно спроведу новчеглом начелству округа ваљевог са Бр. 5191.

Рачо Иванов, родом из Бугарске, који је био у Трнском затвору због убиства, по заиманју пазибас, 5. тек. м-па, коју, побегао је из затвора и по овој држави пребегао у Србију. Рачо има 27 год., средњег је раста, косе и очаја црних, бркова малих и црних, у оделу је турском са тајланима од свог сукна. На молбу одазвавши бугарске заступништва, министарство унутрашњих дела наређује свима полицајским и општинским властима, да на овог обрате жандарску пажњу, и на случај проналаска да га притворе и о томе надлежним путем одмах известе министарство с позивом на депешу Бр. 4931.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 26. МАРТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за управника прве класе вароши Београда, Михаила Церовића, начелника исте класе округа нишког, — по потреби службе;

за начелника треће класе округа београдског, Бранимира Ј. Рајића, управника исте класе вароши Београда, — по молби;

за начелника четврте класе округа врањског, Драгића Павловића, начелника исте класе округа београдског, — по потреби службе, и

за начелника четврте класе округа нишког, Андрију Петровића, начелника исте класе округа врањског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза власотиначког, по старом закону, Јована Б. Михаиловића, начелника исте класе среза мајданпечког, по молби;

за начелника друге класе среза левачког, по старом закону, Живојина Д. Петковића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, по молби;

за секретара друге класе начелства округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Стевка Милошевића, начелника исте класе среза тимочког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа врањског, са платом коју је и до сада имао, Светозара Јовановића, начелника исте класе среза неготинског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа топличког, са платом коју је и до сада имао, Светислава Мишића, начелника исте класе среза власотиначког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза мајданпечког, по старом закону, Косту Поповића, начелника исте класе среза лужничког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза лужничког, по старом закону, Стојана Павловића, начелника исте класе среза трстеничког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа тимочког, са платом коју је и до сада имао, Момчила Здравковића, начелника исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза грузанског, по старом закону, Душана Николића, начелника исте класе среза бегличког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза бегличког, по старом закону, Видена Пауздровића, начелника исте класе среза јабланичког, по молби;

за начелника треће класе среза јабланичког, по старом закону, Милутина Нешића, начелника исте класе среза трговишког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза трстеничког, по старом закону, Тихомира Петровића, начелника исте класе среза бољевачког, — по молби;

за начелника треће класе среза неготинског, Савка Дукића, начелника исте класе среза крајинског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза параћинског, Љубомира Јоцића, секретара исте класе начелства округа тимочког, — по молби;

за начелника треће класе среза звишког, Милана Николића, јавног правозаступника на Ђаковици;

за начелника треће класе среза моравског, округа нишког, Милорада Наумовића, писара прве класе среза косанчког;

за начелника треће класе среза бољевачког, Драгутина Стојсављића, писара прве класе среза посавског, округа ваљевског;

за начелника треће класе среза тимочког, Бранка Вукојевића, писара прве класе среза лепеничког; и

за начелника треће класе среза крајинског, Петра Митровића, писара ужичког првостепеног суда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза колубарског, округа београдског, по старом закону, Матију Тодоровића, писара исте класе среза врачарског, по потреби службе;

за писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, по старом закону, Мелитија Владисављевића, писара исте класе среза зајечарског, по потреби службе, без права на путне и селидбене трошкове;

за писара прве класе среза драгачевског, по старом закону, Велимира Јовичића, писара исте класе среза љубићског, по молби;

за писара прве класе среза пожешког, по старом закону, Драгољуба Миленковића, писара исте класе среза моравичког, по молби;

за писара прве класе среза расинског, по старом закону, Стевана Спасића, писара исте класе среза рачанског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза рачанског, Милутина Јовановића, полицијског писара у пенсији;

за полицијског писара прве класе управе вароши Београда, Живка Р. Лазаревића, полицијског писара исте класе среза грузанског, по молби;

за полицијског писара прве класе среза тамнавског, Владимира Војковића, полицијског писара исте класе среза гročанског, по молби;

за полицијског писара прве класе среза качаничког, Михаила Н. Младеновића, полицијског писара исте класе среза добричког, по молби;

за полицијског писара прве класе среза неготинског, Светислава Пешића, полицијског писара исте класе среза подгорског, по молби;

за полицијског писара прве класе начелства округа ваљевског, Ђорђа Банићевића, полицијског писара исте класе среза ваљевског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза лепеничког, Животу Павловића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по молби;

за полицијског писара прве класе начелства округа пиротског, Живојина Д. Стојановића, полицијског писара исте класе среза бољског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе управе вароши Београда Живана Константиновића, полицијског писара исте класе среза лесковачког, по потреби службе;

за комесара београдске сеоске полиције у рангу полицијског писара прве класе по новом закону, Велка Рамадановића, комесара исте полиције у рангу писара прве класе Управе вароши Београда;

за комесара топчидерске полиције, у рангу полицијског писара прве класе по новом закону, Андрију Живковића, комесара исте полиције у рангу писара прве класе управе вароши Београда;

за полицијског писара прве класе среза ресавског, Војислава Стојановића, писара Бупринског пространственог суда;

за полицијског писара прве класе среза моравичког, Драгутина Марића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара прве класе среза косанјског, Гаврила Милојковића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза зајечарског, Драгутина Радовановића, писара исте класе среза крајинског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза белићког, Наснлија Николајевића, полицијског писара исте класе среза деспотовачког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза нишавског, Драгомира Кретића, полицијског писара исте класе среза сврљишког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза љубићског, Мирка Гавриловића, полицијског писара исте класе среза студеничког, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза грукшког, Мелнина Бекића, полицијског писара исте класе среза таковског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза азбуковачког, Стевана Петровића, полицијског писара исте класе среза тамнавског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза студеничког, Аванија Стевановића, полицијског писара исте класе среза поцерског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза хомољског, Петра Протића, писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за пазињског писара друге класе управе вароши Београда, Милана Кондића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Стојана Бабића, полицијског писара исте класе среза таковског, — по молби;

за полицијског писара друге класе управе вароши Београда, Милорада Максимовића, полицијског писара исте класе начелства округа врањског, — по молби;

за полицијског писара друге класе управе вароши Београда, Пантелију Драгојевића, полицијског писара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза качерског, Светислава Катића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза грочанског, Живка Сарамандића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе управе вароши Београда, Предрага Обркнежевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза јабланичког, Милорада Петровића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе начелства округа нишког, Александра Андоновића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза косанског, округа београдског, Филипа Неневића, полицијског писара исте класе управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза врачарског, Милана Кузмановића, полицијског писара исте класе среза алексиначког, по молби;

за полицијског писара треће класе среза деспотовачког, Филипа Животића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза тамнавског, Милана Б. Луњића, полицијског писара исте класе начелства округа ваљевског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког, Крсту Петровића полицијског писара исте класе среза моравског, округа нишког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза таковског, Харалампија Ђорђевића, полицијског писара исте класе начелства округа рудничког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза тамнавског, Живка Јовановића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа подринског, Николу Кустурића, полицијског писара исте класе среза азбукованчког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза поцерског, Милутина Талића, полицијског писара исте класе начелства округа подринског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза моравичког, Милорада Жеравчића, полицијског писара исте класе среза нежешког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа чачанског, Обрада Јаковљевића, полицијског писара исте класе среза моравичког, — по молби;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда, Боривоја Бековића, полицијског писара исте класе начелства округа чачанског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза параћинског, Милана Д. Величковића, полицијског писара исте класе среза алатинборског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа нишког, Милорада Ивановића, полицијског писара исте класе среза расинског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа врањског, Милана Марјановића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза бољског, Драгишу Пантелића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе начелства округа топличког, Ватомира Максимовића, полицијског писара исте класе среза пронуначког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе начелства округа ваљевског, Љубомира Г. Марковића, полицијског писара исте кл. среза качерског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза грузањског, Љубомира Марииковића, практиканта Министарства Унутрашњих Дела;

за полицијског писара треће класе среза сврљишког, Спиру Коцића, практиканта истог среза;

за полицијског писара треће кл. среза моравског, округа пожаревачког, Стевана Вучковића, практиканта ср. бољевачког;

за полицијског писара треће кл. среза јабланичког, Стојчу Поповића, дијурнисту начелства округа врањског;

за полицијског писара треће кл. среза златиборског, Драгишу Кујунџића, практиканта среза љубићског;

за полицијског писара треће кл. среза златиборског, Мијаила Заставниковића, бившег учитеља;

за полицијског писара треће класе начелства округа крагујевачког, Драгомира Ђуртовића, практиканта управе вароши Београда;

за полицијског писара треће класе начелства округа крагујевачког, Расту Кузмановића, практиканта управе вароши Београда;

за полицијског писара треће кл. среза азаковског, Косту Стојановића, практиканта управе варошн Београда, правника;

за полицијског писара треће кл. среза прокупачког, Александра Савића, правника;

за полицијског писара треће кл. среза таковског, Милорада Јовановића, практиканта начелства округа чачанског;

за полицијског писара треће кл. среза лесковачког, Атанасија Павловића, практиканта истог среза;

за полицијског писара треће кл. среза добричког, Драгослава Урошевића, помоћника бољевачког пореског одељења;

за полицијског писара треће класе начелства округа пожаревачког, Милутина Бресјанца, практиканта истог начелства.

за полицијског писара треће класе начелства округа рудничког, Драгомира Савића, помоћника београдског пореског одељења, и

за полицијског писара треће кл. среза подгорског, Војислава Новаковића, пореског помоћника у оставци.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 19. марта 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Светолик Карајлић, начелник прве класе среза параћинског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 19. марта 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Михаило Антонијевић, полицијски писар друге класе среза јабланичког;

Владимир (✒) Јовановић, полицијски писар треће класе среза јабланичког;

Димитрије Николић, полицијски писар треће класе среза тамнавског, и

Радисав Крупежевић, полицијски писар треће класе начелства округа крагујевачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте на дражене службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 19. марта 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о полозовном реду у Државном Савету, одобрена су решења Државног Савета, од 17. фебруара 1906. год. Бр. 1901 и Бр. 1902, донета на основу тач. 9. члана 144. Устава земаљског, која гласе:

Да се Лавар Ворконић, шумар дирекције српских државних железница, родом из Катаноција у Аустро-Угарској и таковски подданик, по молби се ној прими у српско подданство, изузетно од §. 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашег подданства, завелно са својом женом Анђелијом и сином Бранком, као и малолетним синовима Радивојем и Живојином, које је добио у времену тражења отпуста из аустро-угарског подданства.

Да се Д-р медиц. Светислав Николајевић, родом из Беча и аустро-угарски поданик, по молби својој прими у српско подданство изузетно од § 44 грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 16. марта 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

25.

Ниједан се погланар неће данас из своје државе кренути у страно *земљо*, док се напред не изнапале у ревизији читава маса агената тајне полиције.

Када је председник цар Вилем ишао у Италију у посету талијанском краљу, поред десет чланова криминалне полиције, било је тамо изасланто и четрдесет агената берлинске тајне полиције: да уз иначе удвојену пазњу талијанске полиције, мотре на немачке анархисте.

Тако је исто слата талијанска полиција, када је краљ Есанулло путовао у Берлин и Париз; и руска, када је руски цар ишао у Копенхаген у госте своме тасту, краљу Христијану, и када је после пријао посету своме пријатељу — француском председнику.

И опет слата је авангарда париске тајне полиције, када је дане председник Лубе ишао у посету талијанском, а оне године шпанском краљу.

Прошле године дошло је енглески краљ Едуард у Париз. Сузикло се у велико, да ће бити атентата. Ради тога париска полиција разнила је нарочиту пажњу.

Комесар тајне полиције *Пиоли*, старац од 65 год., који већ 25 година дочекује страно владаоце у Паризу, показао је особиту вештину и делатност.

Краљ енглески, познати *bonviveur*, воли друштво. Још као престолонаследник чешће је долазио у француску престоницу да се забавља.

И сада је јурио са свечаности на свечаност, на банкете, на ревн трупа, на трке у Лоншану, на позоришне представе, у оперу и т. д.

Пиолови агенти у фраку и пуној одеганцији јављали су се свуда по салонима, где је долазио и краљ Едуардо.

Осим својих агената Пиоли је слао, за ову прилику, најмпо и друге сигурне људе на пућиште. Често невероватно, али са тарди, да је тих дана било у служби париске полиције на — *10.000* лица.

Као посачи, пекари, продавци новина, слика, — полицијски агенти удомили су у масу света на будевариима и мували се свуда онуда, куда је пролазио краљ Едуардо, у пратњи председника Лубеа, или додељених му на службу генерала.

Суме, што се троше по неки пут на чување страних владалаца — страховите су. Само их касе неких држава могу исплатити.

Када се је пре неке десетине година руски цар спремао у посету краљици енглеској Викторији — било је јављено лондонској полицији: да су руске нихилисте и писки реводуционари решили — да цара убију.

Ради тога била су, на захтев лондонске полиције, похапшена нека лица као заверенпци: Тинан у Паризу, америнац Кернеј и Хајес у Амстердаму и Ивори у Глазгову.

После се видело, да су та лица просто осумњичена, али за трагано њихово и за осталу полицијску припрему око чувања царевог, утрошено је тек приликом ги неколико дана не мање него *20.000 фунти стерлинга* (550,000 динара).

Разуме се, да је тај издатак дао прегорети, када буџет лондонске полиције износи — 34,000.000 динара!

Од ове суме готово неограничену цифру имао је на расположење *Мелвил*, члан лондонске тајне полиције, омиљена личност на енглеском двору, коме је дала нарочита дужност, да чува своја краља и остале суверене, који ономе у посету дођазе...

26.

Поменусмо скупо чување суверених владалаца — али зар мање кошта одржавање републике

Није ни ту само борба противу анархиста. Позор на претендепте у републици није ни у колико мањи, па, ако хоћете да рачунате, ни јептиници од оне пажње и надзора над претендентима у монархијама.

Принц Орлеански има обичај, да чешће путује по Француској.

Под *принцом*: да дође научна предавања о изучавању колонија и т. д. — он у ствари иде по народу да агитира за се.

Свако његово кретење прате агенти полиције и пред сваки његов полазак у унутрашњост Француске, министар полиције шаљем нарећује окружним префектима:

— Дука Орлеански кренуо се јуторос за ваше крајеве. Обратите пажњу на свако његово кретање. И јављајте ми овим путем сваки његов говор и пријем у народу...

Или узмите ста кошта данас она огорчена борба између владе и клерикалаца, најчачих привржепика монархије у Француској.

Треба бан оних дана пратити борбу француских херцега и аристократа: Бурбона, Тошпвала, Ларошфукоа, Шевајера и других монархиста противу закона о одвајању цркве од државе.

После тога монархисте рију и подривају и у самој војсци.

У марту прошле године тајна полиција отворила је официрску замеру у среди

Париза. Радило се је на томе, да се прогласи — Монархија.

У тај циљ био је умешан и некакви *Ј. Хаселман*, трговачки агенат, заступник извесних келнских фирама.

То је, после се сазнало, био тајни агенат — немачке владе, која је, разуме се, радила за свој рачун, да изазове забуну и нереде у Француској и тиме је за сваку сполну акцију ослаби.

27.

На једном месту напред ми смо поменули, да тајна полиција чини велике услуге својој влади у подсловима *сасвим политичке*, а тако исто и у плановима *војних генералштаба*.

У Паризу, Лондону и у Бечу, Берлину и Петрограду — свуда се туда пештим изчином, да се не опази, оснивају друштва и отварају нарочити салони за *забаву и лектиру*.

Тајне кабинета више пута крију се у наборима женских сукања — рекао је, мислим, песник *Шилер*. И каква дена отмена дама, домаћица ових салона у служби тајне полиције, са доњошим изчилним средствима, стављени јој на расположење, чинила је и чини велике услуге својој влади.

На ове забаве позивају се: дипломате, официри, банкери, новинари, сенатори, посланици и сви други домаћи или страни политичари од важности. Дају се ручкови, концерти, отварају се игре, кацка се, пије се, весели се. И чим се само добије згодан моменат, купује се што треба од весеоца, а жожда и залудбеног госта.

У управник Париза, *Јенди*, има у својој служби неколико оваких салона. И они су му указали неких услуга.

На забавама у оним салонима ухваћен је много и много траг непријатеља републике. Ту су махом похватани конци планова генерала *Буланжеа* и његових сурадника противу оидашњег председника. Ови исто удешени салони помогли су, да се француском пријатељу цару Александру II, после, цару Николи ухвати с пута многа сметња и непријатност.

Више пута бивало је, да је најнежња куртизана у друштву лепа пола, а утрегнан уз то вином, избрбало многе и многе државне тајне. Није у полицијским пругоима остала непозната ствар, да се је претендент, принц Орлеански, док се није оженио чешће кретао у кругу дама, које су биле на служби — тајној полицији.

Управник Беча *фон Јадек* држао је тако исто више оваких салона. Он их је имао за све стаднже бечкога друштва. А данашњи председник бечке полиције, *Хајбл*, није их умалио, него и умножио.

Један само пример.

Једна је од бечких лепотица из наших кругова и *грофица Р. Живковић* раскошно све по друштвима доцна је била пре неколико година на ивици пропасти са својим имењком.

Познавајући њене чари, умилатост и способност — галантни управник Беча онако обилазио, опходао, мало по мало, па је узмаи себи у службу. И у салонима дене блиставе састајали су се чешће многи аустријски, руски, талијански, француски аристократи и дипломате.

На њене забаве одазвао је, ни знајући на њену службу, и сам царевић *Рудолф*, па и наш краљ *Милан*.

Вели се, да је у тим салонима аустријски престолонаследник исказао много што шта, што је после дало повода старом оцу, да са сином у конфликт дође. На овакавим састанцима дошло је до опог фаталног познанства са познатом лепотицом *Маријом Вечером*, чију је љубав после Рудолф својом главом платио. У овим салонима хватан је и наш краљ Милан за много и много плановс Хајмерлове и Кајноквијеве.

Такве салоне имао је у Берлину и управник *Вонделајн*. Разуме се, не знајући за то, долазили су тамо, поврх разних других важних политичара, и *Бебел* и многи други политички људи. Ту су нарочито удешавани политички разговори. У дебати су учествовали, разуме се и социјалисте. И онда није чудо било, што је после за многу њихову тајну знао и цар Вилем.

Ово не немачки социјалисти нису седели скрштених руку. Цар је желео да све зна о њима, - али и они, знајући своје људе у чиновничким, па чак и војничким редовима, сазнавали су тако исто многе државне тајне. И данас често у социјалистичком „*Vorwärts*-у“ можете читати обавештење наредбе, које „строго поверљиво“ потчињеним командантима и шефовима издају министар војни и министар полиције.[1])

На *the dansant*, који су давани у берлинским салонима, долазили су да се забаве и Енглези, Руси и Французи. И да се обавести само о по каквој намери њихових војних и дипломатских кругова — министар генерал *Бронсарт — Шелендорф*, трошио је, вели, на поједине овако вечери по хиљаде марака.

Такви салони отворени су у Лондону још много раније. На њих је трошила енглеска влада огромне суме из својих дипломатских фондова.

Зна се, на примеру, да се је још у почетку прошлога века на једној овакној забави, уприред сазвано за ону галантност *успех између француске и Русије*. И тајна полиција удесила је, преко својих људи, ти је енглеска влада имала у рукама ону поверљиву радњу Наполеонову и његових ратних противника, па је тим путем добијала чак и концију самога уговора. А то поменисмо са тога, што је за те послове полицијских агената плаћено не мање него — 40.000 фунти стерлинга.

Колико се томе и данас много полаже на послове тајне полиције, навешћемо за доказ томе само то, да краљ Едуард лично и непосредно одржава везу са шефом одељења тајних агената.

(настављће се)

[1]) Поводом социјалистичких покалица *Бебел* још чак за тога са тим и шали.

— Мојо бих сиромаг Министре, рекао је једном у парламенту, када ћемо своје поверљиве наредбе, да их прво штампају у својим *Neudeutsche Allgem. Zeitung*-у, па тек онда за њима у *Vorwärts*-у!

НОВ ИЗБОРНИ ЗАКОН ЗА ОПШТИНЕ
у првој примени.

(СВРШЕТАК)

Овај члан 39-ти има још једну јаку празнину, која је као нагазда, превиђена у хитњи. Законодавац је дело предвидео ово: „*Председник и чланови општинског суда не могу бити бирачи за председника бирачког одбора*“. Ова лица не могу, дакле, бити ни чланови бирачког одбора по томе, што се друга два члана бирачког одбора бирају само из реда општинских одборника. Али ова лица могу бити представници појединих листа, јер ни то ни једним чланом закона није забрањено, а ови представници по овом изборном закону улазе у састав бирачког одбора са неким смањеним правима. Требало је изричио рећи: да та лица не могу бити ни представници појединих листа, гевр. подчланови бирачког одбора. Зашто? — Са истих разлога, са којих им је законодавац забранио, да у општине буду прави чланови бирачког одбора. Да знам кметова, који по селу прете како ће они чути „ваку кугицу где падне.

Чл. 53. д. ових измена најважнији је за питање о слободи избора. Он говори о подношењу кандидатских листа и поступку општинских судова при пријему тих листа. У томе члану наређује се ово: „*Општински Ке суд предлагачима, који му лисгу подноси, издати реверс о примљеној листи и у року од 24 часа од пријема рећи*: **је ли листа уредна или не**, *и у проти случају*....., *а у другом случају донеће решење о одбацају листе*....“ нигде није речено, шта ће бити за општински суд мерило о томе, која је листа уредна, а која не. Да ли се за уредност кандидатске листе траже само услови из чл. 53. д. тога закона, или он, суд може одбити листу и са других такође законских разлога, који ће тичу пасивне бирачке способности појединих кандидата. Многи општински судови и. пр. одбијали су поједине листе зато, што је било средстава међу појединим кандидатима једне листе (чл. 71. зак. о општинама), или што је неки кандидат раније решењем надзорне власти укључен са извесне дужности у општини, а још није прошло две године од тада (чл. 150. пом. закона). Те одбацање, пак, захом су општинавали првостепени судови, што је са свим правилно, јер су то све законски недостаци, који се могу отклонити пошто се извесна листа изабере и уведе у дужност. За то ће у чл. 53. д. требало изричио рећи, да су неуредне листе само оне, које нису испуниле услове из чл. 53. д. тога закона, а у томе члану изнети су основни услови за исправност једне кандидатске листе.

Члан 161. зак. о општинама, који је на старе релације, са свим је недотуцаван и њега је требало сада изменити. По томе члану председник и кметови, ако приликом редовних избора не буду поцона изабрани, смењују се са дужности *у року од три дана* (наравно од дана избора) и на њихова места одбор бира из

своје средње пријавне дужности. А по чл. 171. тога закона рок је за изјаву жалбе противу избора *пет дана* од избора. Значи, да се у општинама, у којима нема жалбе противу избора, када се нова управа мора увести у дужност, за пет дана врши два пута предавање и пријем дужности без икакве стварне потребе. Кад се већ хтело да се ови људи смењују после сваких избора, онда је рок за то требало утврдити тек после рока за подношај жалбе противу избора — шест или седмог дана, јер би у том случају отпало свако регнесито јако нема жалбе противу обављених избора.

Међу тим код овога члана ми би били за једну са свим нову, коренигу измену. (По последњим законским изменама редовни избори општинског чланништва врше се сваке друге године у прву недељу пред Ваведење (чл., 174.). На десет дана пред те изборе (рок у коме се пре неправне бирачких спискова и спремање кандидатских листа) требало би сменити све председнике и кметове и поставити на њихова места врховне дужности на одбора, који би отправљали општ. послове све дотле, док се редовним путем не добије нова управа. Радног за ову измену ми је наше лично искуство, које смо прибавили ових дана. Жалбе, да се чине разне сметње грађанима пред изборе, стизале су нам само и једино из оних општина, где су се појединим дотадашње амбициони председници и кметови понова кандидовали. Из оних општина где тога није било, није било ни жалба. Ово је тачно. За једнога председника имали смо извештај, да је после изречене казне за изборе ступио у ванбрачно заједништво са маријетком потврдио своју листу у очи самога избора, дакле после законога рока, правно поштo је у дневодном протоколу благовремено оставно празну нумеру за своју листу. Овакве злоупотребе тешко је утврђивати, али ми верујемо да су оне свакако могућне.

Напоследку да поменемо један од најгрубљих законских недостатака због кога и сада, када ове редове пишемо, имамо грдне газобоље. Чланом 170-им закона жалбе противу општинског избора оглашене су ништаво за хитне, али то је речено само Државном Савету. Њему је наређено да по тим жалбама мора решавати „као о хитном предмету". Међутим за давно чудо нигде изричнo није речено општинском суду: у ком року најдаље он мора по пријему спровести жалбу Државном Савету. Овај недостатак даје повода на двојаке врсте злоупотреба.

Ако је група, која још држи општинску судницу у својим рукама, пронала на општинском избору, она има рачуна, да што више отеже извршност избора и да малтретира већину. Ту се општ. суд или скалаври са пошиљком жалбе и изборних аката Државном Савету, или што је још горе, жалба се лажно подноси и после законског рока од пет дана, пошто се брижљиво прибере сви докази противу избора. Наравно да је извесна, тобожња жалба заведена благовремено. Надлорна власт противу оваквих елаграватних повреда политичких права једне групе може предузети само то: да одговорне општ. чланове казни право опоменом, па тек онда одузимањем плате за неколико дана (чл. 158. закона). Врло слаба и жалосна заштита политичких права наших грађана. У једној општини по тужби већине: да нема жалбе противу избора и ако је заведена нека жалба, задорна власт, не напавши жалбу у судници, а представници општине нису је могли поднети на увиђај ни после неколико дана, донела је решење о притвору према одговорном већине — председнику за дело из § 111 казненог закона. Приостепени суд, пак, поништио је ово решење, наложи да није утврђено дело из § 111. каз. зак. већ само извесне нередње општ. суда. Значи, да су злоупотребе оне врсте недозвољене и да је противну њих још једна одбрана ном. чл. 158. закона о општинама.

У другом, пак, случају, ако је на изборима добила већину група, која је и до тада била и сада на општинској управи, опет се жалба противу избора нередо спроводи Државном Савету све дотле, докле се не усле, *да се жалилац калка за одустање од поднете жалбе.* На њега се утиче свима недопуштеним средствима — силом или милом. Кад не помаже ништа, онда се плаћа, услед чега се у народу развила срамна трговина са жалиоцима противу појединих избора. Има лица, која су лепо назарила на овоме послу, а колико је то штетно и немогућно, разумљиво је тек онда, када се има у виду, да онакав један жалилац у највише случајева представља целу једну групу, која је преко њега употребила једно своје законско право. Један општ. суд са свим правно на питање надлорне власти јавља значајно: да још није експедовано жалбу са изборним актима Државном Савету за то, што је жалилац Н. Н. обећао кмету Н. Н. да ће до сутра одустати од жалбе. Ако, вели, не одустане до сутра, суд ће поступити по наредби власти и послати акте. За онакав случај не вреди трошити хартије и примењивати познатну казну из чл. 157.

Са ових разлога неопходно је потребно, да у закон о општинама уђе један нарочити члан, по коме ће општ. суд бити дужан да у року од 24 часа или најдаље 2 дана испошље жалбу са изборним актима Државном Савету. Не учини ли то, да се председник кажњава по чл. 165. закона (новчана казна од 300—2000 дин.). За то могло би се овим новим чланом предвидети, да се од једном поднете жалбе не може више одустајати.

На крају крајева могли би приметити да је у чл. 168 требало и прност. суду одредити рок, у коме је дужан решити кривицу општинских чланова за повреде изборних одредаба, и *да ти чланови у случају осуде за извесно време губе пасивно бирачко право*, па ма били и поништени ови казне.

Са овим завршавамо наша опажања о новом изборном систему и жеља нам је, да се наше примедбе првом приликом узму у оцену и да се закон сходно допуни.

фебруара 1906. год.

Рача **Миливоје Ј. Петровић.**

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Из ових листа не може се видети да ли које од тих лица још станује у Пешти или не.

Ово одељење има права и да изриче казне због непријаве. Казну ову досуђује шеф одељења, која може бити 1—100 круна.

У прошлој години пописатили су казне на 13.000 круна, а пријављених година те су суме биле и веће, по 18—20.000 круна годишње. У овом одељењу раде на 50 чиновника рачунајући ту и дневничке.

Чиновници онога одељења предаје и у друга полицијска одељења као што они из других одељења могу бити одређени на рад у овоме. Од њих се дакле не тражи нарочити услови, па да могу радити у одељењу. Таквом једном чиновнику, не дају, одмах да самостално ради, већ га за неко кратко време, предају неком старијем чиновнику, да му у раду помаже и да се, поред њега, учи самосталном раду.

У букурешкој полицији нема одељења за пријављивање. Код њих се нико не мора власти пријављивати осим хотелских путника. Да би пак у главноме, знали где им која грађанин станује, полиција подмирује ту потребу оним начином: У свакоме кварту (инспекторату) полиција поноси је све грађане у реону и за сваку замљишу исписа два картона, која се за тим, по нумерама кућа и презимену, распоређују. Онако исписане картоне врши се два пута годишње по целој кварошки. Бројање становника у размаку тога времена не прати се. Онакав начин рада непрактичан је, осим очигледне непотребности и с тога, што пријавни материјал није централисан, већ издељен по кварговима.

Са хотелским пријавама поступају већ друкчије. Хотелијери су дужни, да сваког јутра пријављују путнике, који су дошли. Те пријаве заводе се у прном реду у хотелску књигу, коју полиција преко својих органа сваког дана контролише, на тај начин, што поред сваког имена дотични орган потписује своје име за доказ да је прегледао пријаву тога лица и да се уверио о исправности исписаних података.

У полицијској централи попуњава се за сваког новог пријављеног путника, по једап регистарни лист, који садржава све његове податке и доцније све његове нове пријаве и одјаве са назначењем хотела, у којима је сваки пут становао. По тим регистарским листовима, полицајци букурешка је у свако доба у стању, да зна, колико је пута које страно лице долазило у Букурешт. У које је хотеле одседало, колико су бавило и т. д. и то за читав низ година. Овакав начин вођења евиденције о кретању путника, одговара потпуно својој сврси, али са гледишта практичности не би био за препоруку због несразмерно јачег удореног труда, од стварне користи, која се од тога посао очекује. За тај посао употребљују ови неколико својих органа.

Цео тај њихов рад не носи се себи обележје неке особите солидарности, те и полиција осталих одељења не очекује од тога никакве велике помоћи.

Што се тиче полиције у *Софији*, може се само рећи да је она пре неколико месеци установила одељење за пријављивање становништва по угледу на статистичко одељење наше београдске општине.

По томе што је оно још свеже и што у својој организацији нема никакве карактеристичне особине, не заслужује, да се о њему, за сада, говори.

Овим сам у најкраћим цртама изнео организацију таквих полицијских одељења у поменутим странама полицијама са напоменом обзиром на оне моменте, који би могли, да служе као корисни материјал у преуређењу нашег одељења за пријављивање.

IV.

Пријављивање становника у Београду.

Кад се говори о томе питању у нас, треба имати на уму, да на последњу окоприбирања и ревидирања пријавног материјала сем полиције учествује и *општина београдска* у којој се налази централно одељење за пријављивање становништва под именом: „статистичко одељење".

Од куда је то дошло, да и општина београдска има удела у овоме чисто полицијском послу, видеће се из доцнијега излагања, као и то, да ли она заједничка сарадња доприноси што год бољем успеху у послу или не.

Из досадашњег рада на овоме питању очигледно се опажа, да су мероданвна чиниоци прожети уверењем о корисности ове установе, с времена на време, покушавали, да је усаврше на страни користећи се искуством таквих установа, како би тим начином створили полицији и другим властима нов извор и потпору за брже и тачније испуњавање задатака на осталим њихове делатности.

Са досадашњим постигнутим успесима не би се имало похвалити, јер су резултати рада, у сразмери жртава и труда, што у тај посао улажемо, и сувише мали и корист незнатна. Но и поред тога може се сматрати као несумњив факт, да сво у томе правцу у прекмуђеву од буквреше и софијске полиције.

Рада тачнијега погледа целокупног досадашњег рада између хронолошким редом: поред законске одредбе и све главније полицијске и општинске наредбе, које су у последње време издате у циљу организовања овога одељења у општини београдској.

Још 1866 год. предвиђена је у §-у 344 казн. законика прва законска одредба која је грађанима стављала у дужност, да морају пријављивати странце.

Овај законски пропис био је допуњаван и измењиван у 1861-о) и 1899-о) год. Са последњим изменама, које су ступиле у живот 17. јануара 1900. год. он гласи: „Ко какво лице из другог места у своју кућу прими, па га за 24 сата месној полицијској или, где ове нема, општинској власти, не јави, да се казни новчано од 5 до 150 динара.

„Тако исто казниће се и у случају, кад одвалак каквог лица не пријави у истом року.

„Ако осуђени није у стању, ову казну да плати, да му се ова замени затвором до месец дана.

„Казну ову изриче: у граду Београду Управник града Београда, у округу окружни начелник, а у срезу срески начелник".

Овај законски пропис као једина, који се бави тим питањем, служио је сваґда до сада као основа и полицијској и општинској власти при доношењу наредаба за пријављивање.

Као се он примењивао до 1890 године и у коју форми, писам могао наћи података ни у архиви Управе града Београда, ни у Министарству унутр. дела. Највероватније је, да се обавеза пријављивања односила искључиво на путнике до хотелима, и то више из политичких или других њима разлога но чисто полицијских. То се у осталом потврђује и тиме, што се и сада по свима местима у унутрашњости Србије не обраћа никаква пажња на пријављивање странаца по приватним кућама сем путника до хотелима.

(наставиће се)

В. Аззаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА
са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Трећи егоистички утицај капитализма огледа се у конкуренцији између капиталиста — предузимача. Свака грана производње има више предузимача но што је потребно. Интереси капитализма у противречности су, јакле, не само са интересима продаоца и купца, већ и са интересима произвођача. Тврдити, да се једини циљ конкуренције састоји у изради што *боље* и што *јефтиније* робе, значи посматрати ово питање само са једне тачке гледишта. Друга његова страна, која у право и интересује криминалитет, огледа се у принуђивању конкурената да буду што већи егоисти. Чак и сами произвођачи, који располажу довољним средствима за техничко побољшање и усавршавање својих производа, прибегавају грубим дајзма, т. ј. рекламама, да би оштетили своје конкуренте. Па и у самој области слободних професија конкуренција има знатног деморалишаторског утицаја, јер принуђава поједине да раде противно своме убеђењу. Израз: *просгитуисање интелигенције* потпуно је оправдан за овакве појаве.

Потребно је још поменути утицај, који на друштво врши онај део његових чланова, који ништа не ради, већ живи о трошку других. Између њих и друштва не постоји никаква морална веза, нити они сматрају за дужност да приносећу материјалном благостању човечанства у сразмери својих моћи. Све ово, опет, деморалише околину и изазива *завист* код оних, који не живе овим начином живота, побуђујући сазнање овим у њима и жељу, да свој мучан живот замене са *„dolce far niente"*.

* * *

Ако резимирамо све што смо казали о егоистичким особинама данашњег економског система и његовим последицама, добићемо ону слику: особине ове спречиле су потпуно развитак урођених социјалних инстинката, и осдвојиле моралну снагу у корист егоистичких акта, а сами ови и у корист злочина који је, као што смо видели, само један део ових акта.

Колебање мисли код онога, код кога се јавала идеја о злочину, може се употребити са социјалном терапијом; то је социологија, која има дужност да измери особине за и *против*. У приватном добу, кад је социјална организација утицала на људе у смислу алтруистичком, постојала је једна моћна сила, која је задржавала тенденције да притегну на страну егоистичку, у данашњем друштву пак, чија организација не утиче на масу у смислу алтруистичком, ова сила не постоји, или је, ако је и има, врло слаба. Међутим, пошто се човек у сваком друштву мора уздржавати од извесног броја егоистичких акта, потребно је било да се пронађу еквиваленти у замену за напређење или самим слабе социјалне осећаје. Нада о наканде (било земаљској или небеској), страх од казне (божје или људске), треба да одрже човека на добром путу. Пошто се и награде и осуде морају често пута врло дуго очекивати, то су и ове еквиваленти недовољни.

Примера ради упоредимо две сасвим различите средине, у којима расте једна индивидуа. Претпостанимо прво, да је она одрасла у најмрачнијем куту једне велике вароши; да је њен отац био алкохоличар а мати проституткиња, и да је, у место похађања школе, проводила време у скитничењу, док најзад није дошлаа у затвор, где је завршила своје васпитање у злочину.

Замислимо сада, да је ово исто лице одрасло у здравој средини, у којој ни беда ни претерано богатство не врше своје штетне утицаје; да је било одлично од родитеља разумних и непорочних и да се његов рад разлико као треба. Јасно је да ћемо пред собом имати два супротна бића, између којих се налази велики број прелаза. Средина је, дакле, врло важан узрок моралне разлике код људи, или би било скроз погрешно мислити, да је она једини узрок ове разлике. На ову разлику знатно утичу и

Индивидуалне разноликости људи.

Људи се међу собом разликују у стасу, снази, тежини, интелектуалним способностима, једном речи у свему. Постепеност у ове разлике не може се уочити површним посматрањем. Ако и. пр. на далека посматрамо неку масу света, нећемо моћи уочити никакву разлику између њиховог стаса. Кад би, међутим, ову масу поставили по једној линији, тако да најмања буде на једном, а највећа на другом крају,

на врх глава повукли једну линију, уверили би се по кривини ове линије: а) *да између постројених личности постоји знатна разлика у погледу висине* и б) *да их има највише са средњим стасом.*

Ова постепеност у индивидуалним разликама коју је први открио и доказао славни белгијанац *Кетле* још половином прошлог века, признаје се одмах као општи природни закон.

Галтон је непобитним фактима доказао, да се овај закон односи и на интелектуалне способности људи, после чега, сасвим природно, ми мора изаћи и за њихове моралне особине. На овог опет излази, да би чак и у овим случајевима, над би средина била за све појединаке, постојала иста знатна разлика међу људима у погледу интензивности њихових социјалних осећаја. Питање је само: колику важност има овај факт за етиологију злочина?

У сваком друштву, скуда и свагда, извесно лице изложено је опасности да према већој или мањој интензивности својих социјалних осећаја, постане злочинац пре него друго лице, с којим живи у једној истој средини. Овај, *одакле, који је робен са слабим социјалним инстинктима, изложен је опасности, да много лакше постане злочинац, но онај код кога су ови инстинкти интензивнији.* Да ли ће, пак, он то доиста постати, *зависи искључиво од средине у којој живи.*

Б. Класификација.

Пре него што бисмо приступили специјалном претресању појединих важнијих злочина, потребно је да их поделимо на неколико група. Била би велика погрешка не водити рачуна о разноликој природи злочина приликом изучавања њихове етиологије. Јер, нико не може спорити, да постоји знатна разлика између професионалног крадљивца и пијаног напрћалице; између крадљивца и политичког злочинца и т. д.

Према мотивима са којих су учињени, сви злочини могу се поделити на четири главне категорије.

(настаће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Н. Н. извршним решењем среске власти стављен је под истрагу и у притвор за дела тешке телесне повреде, а по довршеној истрази опроведен је шабачком првостепеном суду на пресуђење. Питао да постоји дело, суд је оптуженог стално под суд и притвор, али пошто кривица није била бешњене природе, то га је на једство грађана оставио да се из слободе брани.

Немајући никаквих званичних података о овоме, општински суд, а у смислу чл. 21. закона о општинама, обратио се и првостепеном суду и среској власти с питањем: је ли оптужени Н.... услед ове своје кривице изгубио право гласа на општинском збору? — али је у место прешаног одговора на ово питање и од једне и од друге власти добио само извештаје о кривици оптуженог.

Како су они случајеви у пракси веома чести, то се моли уредништво за објашњење: имају ли ти право гласа на општинским зборовима и она лица, која су стављена под судски или под истрагу за злочинство или бешњене преступе, али су, на која једних разлога, остала и даље у слободи?

— На ово питање одговарамо:

По чл. 39. закона о општинама на општинским зборовима, поред осталих, немају право гласа и ова лица:

а) која су осуђена због злочинства — док не поврате грађанску част;

б) која су осуђена на затвор са губитком грађанске части — за време док им је она — ова част — пресудом одузета, и

в) која су *извршним решењем власти* стављена под истрагу за дела под а и б.

Као што се јасно види из ових законских прописа, за губитак гласа на општинским зборовима сасвим је споредна ствар, да ли је оптужени притворен или је у слободи. Оно, пак, што закон тражи и шта је у овој ствари главно, то је: а да је окривљени стављен под истрагу за *злочине* или *преступе* који повлаче губитак грађанске части и б) да је решење о ономе *извршно.*

Како је у овом случају оптужени одговарао за тешку телесну повреду, које дело закон сматра као злочин, то је несумњиво, да он нема права гласа на општинском збору.

Још нешто:

По чл. 21. закона о општинама „Надлежне власти дужне су одмах јавити дотичном општинском суду, чим за кога наступи или престане који од узрока из чл. 32. овог закона.

II.

По чл. 101. закона о општинама „Председник општине и кметови, бирају се на две године, а по истеку рока одређује се нови избор. Но председник могу бити опет изабрани, *а исто старе не буду изабрани, одбор их разрешава у року од три дана и бира друга лица на своје средине да врше дужност до окончања избора.*"

На дан 15 јануара тек. год. у овој општини поново су изабрани стари кметови, али је на њихов избор изјављена жалба Државном Савету, и овај је исти поништио. Услед овога надзорна власт наредила је, да се они часници разреше од дужности у смислу чл. 121. помен. закона, што је и учињено.

Како се из чл. 101. јасно види, да се *стари* часници разрешују од дужности само у оним случајевима кад *нису* поново изабрати, што другим речима значи да их, *ако су поново изабрани* не треба разрешавати, то се моли уредништво за објашњење: је ли поменуто наређење надзорне власти умесно; ли како јесте онда зашто?

— На ово питање одговарамо:

Потпуно је умесно и на закону основано наређење надзорне власти, јер после одлуке Државног Савета, којом је поништен избор старих часника, не може бити ни речи о његовом праву из чл. 101. поменутог закона. Право ово има свога ослонца једино у поновном избору старих часника, али још боље, оно без њега и не постоји. Према овоме, са уништењем поновног избора старих часника, уништено је, сасвим природно, и право које је из њега потицало.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Овај **Радомир Обрадовић**, прошлога лета прешао је у Бугарску и са бугарским комитама пошао у Македонију, где је ге борио против грчког елемента. После извесног времена напустио је бугарску чету и опатио се опет у Бугарску, а крајем јануара ове године дошао је у Србију, настанивши се у Шапцу.

Радомир је из малени вопше по службама по разним крајевима Србије и предлагала једно-врло сумњиво лице за високу сигурност грађана.

Управа града Београда позната је, да је он у 1900. год. од стране земунског пресудственог суда осуђен као малолетник на 5 година затвора због једног замашног опасног крађе (само у новцу 19.000 дин.), извршене једном поћом капетану у Вальеву.

По томе што је отишао у Бугарску, а по том са читава наховим у Македонију и што је се по повратку у Србију врло и неуобичајено под именом **Љубомир Сикић**, — као је се у Шапцу и код власти и иначе као — лице се са сигурношћу закључити, да је он пред одласак у Бугарску, дакле пошто лета, извршио какво замашније криминално дело, те је због тога и пребегао у Бугарску, па да тај одлазак само врлада тиме, што га је једна бугарска породица, који га је пашао на некој пушници за сушење сувих шљива у једном селу крушевачког округа, преварио и одвео у Бугарску, под изговором да га води у сродне крајеве, што је апсолутно непоштено.

По сазнању он је и из бугарске чете побегао са тога, што је на своју руку и за користољубља напалио на имућније жителе овога места, где је она чета, у којој је он био, оперисала.

Са тога износимо његову фотографију и потписано све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, да јаве Управи града Београда с позивом на Бр. 8191. да ли је учинило где какво кривично дело.

Радомир је родом из Трвање ср. златиборског окр. ужичког, стар је 21 годину, висок, сувоњав, смеђ.

Не мора човек бити разбојник, убица и т. д. па да се сиктра за осигурањем по личну сигурност. Има људи који својим приватно корисним послом приносе друштву много више користи, но разбојници, хајдуци и др. Међу овакве може се слободно убројати овај **Димитрије Ј. Тодоровић**, намештеник „доктора умук од сиса“, родом из Параћина.

Он иде по целој Србији и лечи, очне болести. Ма да су очи једни од најважнијих, а при том и најосетљивијих чула човековних, ипак се лаковерни свет подлегла његовом шарлатанству и своје најдрагоценије благо — очни вид — стиња на коцку.

Треба само видети са којима он инструментима „лечи“ очи, па ће сила и сваком грађанину јасно бити, да он може само још више упропастити вид и сасвим уништити очи, а никако исцелити их.

При том он је још и алкохоличар, те су његове „операције“ у толико опасније.

Сам он прављући се како уме да лечи признаје, да од стотину лица, која он лечи, само неколицина испуне очи од његових операција!

Тодоровић је пресудом Управе града Београда од 9. тек. м-ца Бр. 8580. кажњен са 15 дана затвора и протеривањем у место рођења — Параћин.

Сврше се пажња свима полицијским властима на овог „очног доктора,“ те да му не дозволе варање и упропашћавање људи, а и њихова се опомиње да га се добро чува, тим пре, што сад бар имамо поколико заљаних очних лекара специјалиста.

ПОТЕРЕ

Данило Миланковић, аустро-угарски поданик бегунац, који се налазио у притвору Управе гр. Београда због извршене опасне крађе у Топчидеру, побегао је из притвора 22. тек. м-ца. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Данила живо потраже и пађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 10380.

Цветко Петровић, надничар из Београда и жена му **Софија** нађу да издрже по месец дана затвора због крађе, па су у бегству. Пропаћење ваља стражарско упутити изврту дорћолском Управе града Београда с позивом на Бр. 2096.

УТВРЂЕНЕ ИДЕНТИЧНОСТИ

У 11. броју „Полицијског Гласника“ изнесена је фотографија леша непознатога злочинца, који је међу новембр 15. и 16. пр. м-ца убијен у пољу Милешић Миланковића из Лозница, у срезу рађанском. Начелник среза рађанског, актом својим Бр. 4683. од 16 тек. м-ца известио је уредништво, да су сељани из Лозница у срезу беличком, према тој фотографији познали у злочинцу **Милисава Стојановића**, земљана из Лозница, и да је потпуно утврђена идентичност леша.

У истом броју листа, у рубрици „Ко је он?“ изнета је и фотографија леша једнога злочинца који је убијен кад је хтео бежати испред спроведа општинске стражарске у срезу јадранском. Тај је злочинац одржао под власти, да се зове **Сретен Петровић**, из Врбице у ср. јасеничком округа крагујевачког, и да је од бежали двадесетогодишњи рођаци. Према доцнијим полазима, које је уредништво добило од управе Београдског казненог завода, утврђено је, да су сва горња навода убијеног злочинца била истинита.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 2. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године под синџу колекцијских адреса и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" се продају по. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 10. марта 1906. године Бр. 2362, донето на основу чан. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„Да се Тодор Клајић, свештеник из Јелашнице, родом из Каменице у Аустро-Угарској и тамошњи поданик, по молби својој прими у српско подданство заједно са својом женом Евицом и малолетном децом Станиславом и Бернардом, пошто је подноше уредан отпуст из досадањег подданства".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

28.

Да се види са коликом се пажњом државе међу собом сумњиче и једна другу контролишу, да поменемо овај случај.

Гроф Х..... ијев путује у важној мисији из Петрограда у Париз.

Собом носи врло важних документата, папира и т. д.

О том његовом путовању, преко својих људи, сазнаје аустријски посланик на руском двору. И већ шифром јави у Беч шта треба.

Х.... ијев прелази границу. Пошав од Одерберга до Беча њега прати особита пажња аустријских агената.

Разуме се, он то не примећује, али он је непрестано у опколини њиховој. Они му на свакој станици нуде своје услуге. Час кондуктер, час контролор улазе у његов купе: учтиво питају да ли му што треба, да ли што не жели и т. д.

Ја сам већ на другом месту помињао, како је аустријска полиција, као ни једна друга, знала и умела да сва она лица, која ма какву службу врше, упрегне у своје послове и за своје пиљење...

Х.... ијев стиже у вече у Беч. Уморен од великог пута он заспаје, да се у аустријској престоници једну ноћ одмори.

Излази на станицу Нордбана у Прагеру. И при изласку потражи свој пртљаг.

За чудо, нађе му баш две ручне торбе, које је непрестано уза се имао, а у којима му се налазе документа од особите важности.

Гроф, упрошашен тим, жали се, протестира, тражи помоћ власти.

Ту је одмах и шеф станице и комесар полиције.

Гроф, љутит, предаје и једном и другом несигурност на путу, захтева нестале ствари и т. д.

Оба чиновника у највећој сервилности изјављују своје жаљење, уверавају да ће ствари, вала, случајно забавене, да ће се одмах наћи, да ништа неће смети нестати, да се ништа не брине...

Х.... ијев се љутит одвезе у Француску.

Поменути чиновници испрате га до кола, јављући му сигурно обећање, да ће они загубљене торбе пронаћи.

Сутра рано долази комесар у стан грофов. Лично доноси нестале ствари. По хиљаду пута моли за извињење, што се тај несрећан случај десио...

— Где су биле кофере?

— Екселенцијо.... случајно забављени. Вађда погрешно пренели у други купе... Цео смо вагон претресли... Можда је кривица до кондуктера... Неприлазни.... Неређено је већ да се отпусти... Молим за извињење.

Грофе се одобровољно. Смешка се. Пружа комесару руку... Изјављује му своју захвалност на великој бризи и савесној служби.

Комесар се клања... И одлази.

— Али како то да се загубе ручни кофери грофови — питаће неко...

— Њих загубљени...

— Него?

— Пронашла их већма полиција, или боље рећи — њени органи...

— Зашто?...

— Да им прегледа садржину.

— Како?

— Све то они већма удесе и изврше. Уклоњеним ваљчем отворе браву. Разгледају што им треба. Приметиће што нађу за вредно. На после спакују опет онако исто како је било... Онда опет затворе — па се ништа не примети...

Ето како је могао аустријски министар Хајмерле телеграфисати шифром своме посланику у Паризу:

„...Сутра долази тамо гроф Х.... ијев.. Он носи собом документа и т. д. Ви ћете дати на њише и т. д....

На да испричамо и овај на далеко познати пиријски догађај.

29.

Још је у живој успомени Драјфусова парница.

Догађај је сензационалан. Интересовање за ту ствар, као што је познато, преласкло је далеко преко граница Француске Републике.

Чак у нас, у Србији, Драјфусова парница имала је своју лектиру; штампана у хиљаде примерака, па јагму је продавани, нарочито међу — Јеврејима.

Не памти се, да је у штампи још које питање толико третирано, колико ово оптужење француског капетана.

Може бити да се то даје објаснити и тиме, што је европско новинарство, нарочито ово немачко, у јеврејским рукама. Осем тога кажу, да је било и плаћања и да је Драјфус своје сапатеништво коштао на неких десет милијуна.

Је ли то истина или не, не да се утврдити, али да је овај спор самој Француској нанео приличне штете — то је ван сумње.

Био Драјфус крив или не — тек ова ствар пред војним судом није била изнешена како треба. И та, не смемо да кажемо несавесност, него пре неуменост судија, дала је била после повода: да се много што шта баца на образ и француском штабу и његовим генералима, па и целој влади...

Биће од интереса да се зна: да је ону Драјфусову ствар покренула — *полиција*.

У Паризу, као и по другим престоницама на Западу, добро нам је — стране посланике. За њих имају нарочите агенте. Са особитим пажњом, а, наравно, под најчешћом дискрецијом, разбирају: ко коме посланику долази; коме они одлазе; са ким одржавају тешње везе; шта се у кући говори о дневним политичким питањима; коме се пише; ко им пише и т. д.

Мислећи једнако о реваншу за Седан — Французи нарочиту пажњу поклањају немачком посланику. За-ѣ дуже највештије агенте. И сваку услугу плаћају особитом наградом...

Гроф Минстер, немачки посланик, био је тада посматран строго, али са највећом смотреношћу. Његова послуга у посланству била је у служби париске полиције. Наравно, за добре паре, гроф је био под присмотром и у самим својим собама.

Са послужитељем грофове канцеларије би уговорено: да нам на све папире грофове. Ону корпу, у коју се бацају поцепана писма и хартије, да не истреса на ћубре, него да продаје агенту, који ће ради тога, као ћубретар, редовно у одређени час долазити у посланство.

По уговореном плану служитељ је тако и радио. Он је сваког дана брижљиво сабирао све оне хартије, писма, цедуље, што је гроф Минстер пепао и у корпу бацао. И сваког јутра долазио је ћубретар са путујом на леђима, ћубре купио и у полицију односно. Тамо је чекао већ чиновник, који је поцепане хартије прибирао, састављао и лепио, па онда читао.

Једнога дана чиновнику падну у очи парчад концепт-хартије, исте онаке, каква се употребљује у војним канцеларијама. Он пробере парче по парче од тих хартија на 16 комадића. Згодно их поређа, док им је смисао ухватио, све их лепо наслеи, и тада прочита ово: „Скоро ћу вам послати... маневар... топа... Мадагаскар... када ћу....“

Као што се види, на први поглед ова хартија кажује — извештај војничког посматрања...

Шеф париске полиције саопшти одмах ствар министру војном.

Уз то је дошло и ово. Стојећи у непрекидној вези са дирекцијом поште, париска полиција хватила је писма, која су из немачког посланства слата била: то за — *Іосо* Париз, то за иностранство.

Највећи такво ухвате једног дана писмо, које је немачки војни аташе писао своме колеги, талијанском војном аташеу, овде, у Паризу... Писмо вешто отворе, а за тај посао имају нарочите спреме, *фотографишу* га, па га опет затворе, и пошљу по адреси...

Писмо разреше и прочитају. Оно је гласило: *Данеста, ова животиња Д... вичне биваши досадан.*

Онда и ово писмо доставе са изнађењем министру војном.

Признати се мора, да је париска полиција свој посао брижљиво и вешто извршила.

Али у министарству војном не показују довољно вештине и пажње. Сумња је, истина, пала одмах на капетана Драјфуса, али не испитују одмах све прилике и околности. У којима се је он у својој служби налазио...

На онда опај рукопис, добављен из немачког посланства, по подврзу тачним испитивању... Од петорице вештака, тројица покажу, да је писмо писано руком самога Драјфуса, а двојица то оспоре.

После, испитивање сведока није ишло како треба. обзирно, него тако, да је сав рад комисије одмах био познат и на улици.

На питање војног министра полиција је подносила извештај: да је Драјфус, према својим приходима, и сувише луксузно живео; да је много трошио и т. д.

И те, и још неке приватне околности, које је полиција, тако рећи, пустом показивала, нису довољно испитане: но бар, како се види, са оном прецизношћу, каквој овакав важан процес, у коме се уплетају чак и страни аташеји, изискује....

То је, по свој прилици, било све са тога, што је и истрага и суђење дошло пред свршетак, можда добре и способне за командовање, али невеште у оним финим нијансама, какве је ова, доиста важна, појава на видик изнела....

Истина председом војног суда капетан Драјфус буде осуђен као немачки шпијун, али ова осуда није могла за собом повући и — јавно знење.

Као што је познато, Емил Зола је после уложио свој протест (*J'accuse....!*)

Духови су, усљед овога, били заталасани и у самој Француској и ван ње. Интересовање за осуђеного Драјфуса расло је све више и више. И председник републике морао је пристати да осуђење помилује....

30.

Једна да прође који месец, па тек читате по новинама, да је француска полиција ухватила на своме земљишту по њег немачког војног уходу. А тако исто и Немци сваког часа натрапају на каквог пробученог француског официра на пољу око Мета, Штрасбурга, или по Казеу и оним крајевима поред Рајне.

Тако вам је и између Аустро-Угарске и Италије: на између Русије, Немачке и Аустро-Угарске. И обратно Постоје међу њима некакви двојни и тројни савези. Али, што но вели, ту не требало: све се ове држане редовно међу собом уходе.

Прошле године у Фарту и западним деловима Пруске бавио се је више недеља некакав Талијанац по имену *Сеси Тоскани*. Исшао је као птичар по варошима и селима, продајући тице. Али се је најпре бавио око градова. Пруско полиција учини се Сешијево понашање сумњиво. Добави га и претресе. Том приликом паће код њега скривену читаву масу разних цртежа и планова. Сва војна утврђења у том крају била су тачно оцртана. путови и местови обележени и све онако кроквирано, како то раде генералштабни официри.

Ваш у исто доба, маја месеца, француска полиција ухватила је опет на своме земљишту некога *Блама*, немачкога уходу.

Балог се је пре неколико година настанио у Пансију. Под фирмом трговачког агента — он је предузимао разне послове. Али му је главна дужност била, да прод политичких прилика даши на кретање војске француске.

Балог је у овоме правцу био јако развио свој посао. У својој поверељивој служби имао је и људе и жене за агенте. Понашање његово и његових људи падне у очи тајној полицији. Она га сада стаде пратити у корак. И најзад похвата и њега и његове људе на самом делу — када је немачким властима слао своје поверљиве извештаје.

За поверљиве, дакле, агенте на страни узимају се људи интелигентни. Они морају знати више језика. Имају дених мапира, вешти и свему досетљиви. Они се у земљи, куда су упућени, старају увући у све родове друштва, и у најнижи и у највише, каква им је над потребе. Чешће отварају трговачке агентуре, примају се сваковрсних послова.

Биза да се надаљу и као рентијери, емигранти и т. д. Главно им је да праве што више познанстава, нарочито са официрима. На онда да се приближе касарнама, утврђењима, да се старају упознати са новим системом оружја, топова, новим проналасцима барута, патрона, торпеда, подводних бродова и т. д. и т. д.

Задобин једном овакав положај, они онда вешто прибирају све политичке и војне новости, податке, пројекте, планове и т. д. А своје релације не шаљу директно поштом, него шифром у писму преко својих сигурних људи, опет путујућих агената, које дотична влада ради свога посла у стране земље шаљише.

Разуме се, све се ово мора добро знати и чувати. вешто крити, јер ако ухвате, суде их по закону о шпијунима, у коме су врло строге казне прописане.

Каквим се напорима ови људи надаљу у својим мисијама по страним земљама, да испричамо још који случај.

(наставиће се)

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВИШТВА

(НАСТАВАК)

При озбиљнији покушај, да се питање о пријављивању тачније и боље уреди и да се пријавни материјал прикупља и сређује на једноме месту, одакле би се

могла пружи корист, која се од таквог рада очекује — предузела је општинска београдска у 1891. години.

Те је године 17. августа, она у упутила Управи града Београда акт под АЖ 1943 овакве садржине:

„Као што је познато Управи колико је важна статистика у општо, јер она пружа податке по свима гранама државног газдинства, износи растење и опадање становништва, и притом указује на болну ма које гране занемарене, те тако онеспуњи државне факторе да узором своја делања допуни све оно, што недостаје.

„Престоница Србије Београд, као важан центар за међународни промет, као држа Србије за израз лепоте и уређености, не сме изостати од својих друга, у напредним државама, нарочито сада када је у живом јеку свога прогреса и преузма, и мора, што пре, боље и савршеније, да уреди своју престоничку статистику, тако да ће се њоме моћи служити и државна власт и сва она лица, која буду имала потребу поред личног њеног Београда, вилети и уређене статистичких података.

На ту циљ председништво општине београдске, ангажовало је нарочито стручно лице, како би и ту важну грану свога статистичког биро-а, што пре средило и довело у склад са неодложном потребом напредовања Београда.

„Статистичко одељење ове општине, поднело је председништву предлог статистичке становања београдских, те да се може у свако доба знати, где ко станује и у ком кварту, у којој улици у чијој кући и са којим је бројем нита нумерисана. Такође исто да се зна: који су путници или гости пробавили у Београду, било у јавним локалима или приватним становима код својих рођака или познаника.

„Предлог статистичког одељења општине варошн Београда гласи:

1., Да се приложене под ·/·/·/· пријаве оштампају и то:

а) На белој артији за сопственике кућа и њихове кирајџије;

б) На плавој или жутој артији за механије, гостионичаре и остала јавна места;

2., Да се штампане пријава уступи неком штампару или трговцу који би дужан био да продаје исте по напред утврђеној цени или, ако се то неће, онда да се за рачун општински штампају, умеђају и продају 3 пријаве за 5 пара у корист општинске благајне;

3., Да се учини споразум са Управом вароши Београда како се имају и коме предавати пријаве досељених и одсељених, као и оно из механа гостионица и осталих јавних локала.

4., Да се добошем као и у свима познама објави наредба за подношење пријава, а то исто да се особено оштампа и свима грађанима у кућу достави;

5., Да се изда наредба свима кварговима, како су дужни пријаве примати и преко својих органа пазити, да ни су сви досељени и одсељени пријаву поднели у одређеном року. Они који пријаву не поднесу да се казне и њихова имена на јавност изнесу.

„Кад се ово све изврши онда се може јавити преко дотичног министарства списка надлештима као и грађанима да се у статистичком одељењу општине вароши Београда, може сазнати где је које лице са станом у Београду.“

„Но ради још бољег оријентисања, председништву је част послати под ·/· ·/· две пријаве за углед.“

Саопштавајући ово и Управи вароши Београда, председништво има част изјавити, да се ово у свему слаже са подношени предлогом свога статистичког одељења, из с тога моли Управу за њену наредбу својим кварговима, да ауторитетом своје власти и службе потпомогну радњу општинске статистике и да изволи што пре свој пристанак саопштити председништву, како би се према томе наредило даље шта треба.“

На побуда изнесених у овоме акту, види се јасно, да општински суд није предузео припреме за рад по неком законском овлашћењу, већ искључиво са разлога, што до тада на том пољу ништа није рађено ни од стране полицијске власти, нити од стране општинског суда, и јако се увиђала неминовна потреба за постојањем таквог одељења.

Као најбоља доказ за то јесте и та околност, што је предлог општинског суда одмах прихватила и Управа гр. Београда. Од своје стране она је 18. септембра под № 13496 ради извођења постављених задатака наредила кварговима:

„1., Да сваки кварт у своме кругу одмах изда наредбу: да сваки сопственик зграде или овога заступник издале до краја године, пријави кварту у коме је зграда своје кирајџије и њихове млађе и да у будуће сваку промену пријављује у року од 3 дана;

2., Да гостионичари, механције и господари других јавних локала, сваког дана пријављују своме кварту путнике, који су за прошлих 24 сата код њих дошли или од њих отишли;

3., Да сваки кварт тако примљене пријаве једнога дана, уједно нашле општинском суду следећег дана најдаље до 9 сати пре подне;

4., Да истуле противу ове наредбе најбрже извиђа и пресуђује и пресуде изврши.“

8. новембра исте године под № 17709 допунила је своје инструкције у погледу овога рада и овим објашњењима:

1., Да се жиг (штамбиљ) удари на пољима оне друге пријаве, која остаје код њих, који пријаву предаје;

2., Да настану полицијски органи како у званичном свом раду тако и у свима осталим случајевима, да се за свако лице пријава у означено време поднесе. Као доказ да је пријава поднесена служи жиг (печат ударен на пољеним поменуте пријаве;

3., Да се са пријавама на белој хартији пријављују грађани и њихове чланије;

4., Да се пријавама на плавој хартији гостионичари и механције пријављују ове путнике, које приме поштo их у књигу путника запишу; и

5., Да се пријавама на жутој хартији пријављују женскиње из проституторских радња.

Сем ових наредаба, издате су у томе времену још две мање незнатније у погледу се већином понављају све изнесене одредбе.

Са овим упустима имали су полицијски органи по кварговима, да започну рад на прибирању пријављених и одјављених листа, и да контролишу, да ли се сваки тој дужности редовно одазива.

Вредно је још знати какве је још наредбе надао општински суд за правилно распоређивање пријава и за начин рада у одељењу. На жалост, сем кратких трагова по протоколима и регистрима, не могу се више наћи никаква акта у општинској архиви по овом предмету. По уверавању чиновника статистичког одељења, она су употребљена до пре дужег времена, због чега се цео рад у одељењу обавља искључиво по уобичајеној пракси и личном схватању њиховом.

На ипак главне одредбе о уређењу и начину рада у одељењу могу се видети из штампане „наредбе,“ коју је општински суд октобра месеца исте године позвао грађанство на пријављивање. За тога разлога и што се из ње види у главном један је циљ придавши овој установи, износим је у целини. Она гласи:

„Суд општине вар. Београда извршио је све претходне радове и уредио своје статистичко одељење, где се налази већ сређен материјал, о извршеном попису у почетку ове 1901. године.

У том одељењу, може сваки грађанин дознати: за одељак, за улицу, број куће, занимање итд. о сваком лицу у Београду. У овом одељку сређено је све онако као у установама на страни које се зову *дописна биро.*

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Benger

(НАСТАВАК)

У прву категорију долазе сви они кажњени акти, који се прше у циљу економском (економски злочини). Већина тако званих злочина против имовине, као што су: крађа, утаја и т. д. спадају у ову категорију. Изузетак чине они, који се врше из других побуда, обично из освете. Исто тако и неки злочини против личности, који се прше из економских побуда, као н. пр. подмићење, долазе у ову категорију. Што се тиче злочина против државе, један њихов део: прављење лажног металног и папирног новца, спада такође у ову категорију.

Друга категорија обухвата злочине *полише*, а *четврта* злочине *полишчке*.

Остали злочини и преступи, знатно хетерогени, долазе у трећу категорију. Главни мотив ових злочинима деких у осветa (убиство, уништај туђе имовине, повреда тела и т. д.), затим у бојазни од срама и порузе (детоубиство, које такође може бити извршено и из економских разлога), страху од казне и т. д.

1. Економски злочини.

а) *Скитничење и просјачење.*

И ако скитничење и просјачење не спадају у ред преступа и злочина, те им по томе не би било места у овој расправи, ипак их ми овде уносимо због њиховог интимног односа са осталим опасним злочинима. Однос овај доказали су многи криминалисти, па међу њима и професор *Пренс*, који скитничење и просјачење називa приправном злочиначком школом.

Ако се упустимо у истраживање етиологије ових испупих дела, увидићемо лако, да су њихови узроци веома разничити.

Као први и најславнији узрок и скитничењу и просјачењу, често *оскудица рада*. Остао без посла, раденици су приморани да иду из места у место, у жељи да га нађу; ако у овом не успеју они прибегавају крошњи.

Као и сви економски злочини, тако се и ова испупа дела умножавају зимских месеца, а смањују преко лета. Ово с тога, што тражење радне снаге преко зиме опада и потребе за живот повећавају се, док лети бива обратно. Очигледан доказ за ово тврђење налази се у изложеним статистичким подацима.

У времену од 1884—1891. год. осуђено је у Бадепској за скитничење и просјачење, и то:

у месецу јануару	. . .	7232 лица
» » фебруару	. . .	6315 »
» » марту	. . .	4816 »
» » априлу	. . .	2445 »
» » мају	. . .	2743 »
» » јуну	. . .	2475 »
» » јулу	. . .	2540 »
» » августу	. . .	2410 »
» » септембру	. . .	1982 »
» » октобру	. . .	2672 »
» » новембру	. . .	3857 »
» » децембру	. . .	5310 »

Исте резултате даје нам и статистика војводства хесенског у времену од 1899 до 1900 год. У овом времену, а за осиа чење кривице, биле је осуђено:

Децембар — фебруар 179 лица или 5·32 дневно.

Март — мај 334 лица или 3·63 дневно.

Јуни — август — 259 лица или 2·82 дневно.

Септембар — новембар 331 или 3·64 дневно.

Да је оскудица рада први и најславнији узрок просјачењу и скитничењу, доказује се још и тиме, што се број осуђених за ова дела знатно увећава у времену економских криза, када се цене хлебу знатно увећавају.

Други узрок скитничењу и просјачењу лежи у *старости* и *неспособности* за рад. Међу 8420 лица, колико их је у Енглеској осуђено за скитњу и прошњу у год. 1900. биле их је 14% у добу између 50—60 год., а 20% у добу преко 60 год.

Године 1897. у Петрограду је за ова дела затворено 7966, од којих је 14% биле у добу између 50—60 год., а 12·14% преко 60 година.

Знатан број скитница и просјака дегенерисана су и болесни, на већ и с тога неспособни за рад. У свом делу: *Statistique criminelle des prisons de Paris*) Д-р *Лоран* описује неколико скитница овим речима:

„Познавао сам једно лице, које је скоро цео свој век провело у затвору. И само његово рођење сматрано је као грех, јер је рођено вапбравшо, услед чега је лати покушала да убије и себе и њега. Долазеће су се на њему појавили знаци епилепсије, а већ је било рођено са белом наплаком на левом оку. До 37-ме године осуђивано је 20 пута за скитничење и прошњу. Из затвора излази само за то, да би се у њега могло поново вратити. Он се о нуним правом жали на власти, које га затварају, у место да га пошљу у болницу, где му је право место."

„Један младић од 29 година, син оца алкохоличара и мајке туберкулозне, осуђен је већ 7 пута за просјачење. Епилептичар је, и иде на штакама — из затвора у затвор."

Трећу категорију скитница и просјака чине *деца* и *млади људи*. Да видимо какав је однос између овог факта и друштвене средине.

Сви они, који су се до сада занимали овом ствари, сложни су у мишљењу; да се велики број деце одаје прошњи под утицајем својих родитеља. Ма какав био узрок, који родитеље руководи да овако чине, деца ова праве су жртве бедне средине у којој живе. Јасно је, да она не би постали ни скитнице ни просјаци, да су одгојавана у здравој средини.

Други део ове категорије скитница и просјака састављен је из деце напбраће, напуштене и одбеглe, што се врло лепо види из овог типичног примера, који понмиљу *Тимер* и *Ролет*:

Једна девојчица од 16 год., оптужена за скитњу, изјављена је пред судом ово: После смрти моје матере стушила сам у службу код једног продавца вина с платом од 2 ·ха дневно. Са пронашу мога патрона, остала сам на улици без икаквих средстава за живот. Не могући у тону од 5 година наћи никакног занимања нити склоништа пријавила сам се комесару полиције. Отац ми је осуђен на печиту робију и умро је у Н. Каледонији. Мислим хтела да се угледам на моју старију сестру, која се влада рђаво, и с тога сам претпостављена да ме узапсе, јер за последњих 18 сати нисам била ништа окусила.

Остаје нам још да говоримо о оним малим скитницама и просјацима, које њихови криминалисти називају уређеним скитницама, т. ј. о оној деци, која беже из очеве куће, да би се одала разним авантурама и видела нешто више од онога што се налази у њиховом месту живљења. Споредна је ствар од куда проистиче ова жеља; цео свет (а нарочито свако дете) притешава је више ипи мање (но је тај који не воли путовање?). „Који од нас — вели *Тенел* и *Ролет* — у извесним часовима своје егзистенције није осетио жељу да раскине са друштвеним конвенционализмима, или, простије речено, да рашири круг свога хоризонта, предузимајући путовање за тражењем непознатог. Ставите поред у депове скитница, и ви ћете од њих створити туристе. Спортмани и преступници ове врсте разликују се само количином новца.

Деца, сазвана за авантуре, налазе се у свима класама, на ипак већина скитница постаје само из сиротиње класе. Да су она деца жпвела под бољим економским условима не би, извесно, отишла у затвор.

Међу злочинцима има људи свакс врсте, али је ипак ван сумње, да већину њихову састављају личности са нижим моралним особинама у сваком погледу. Овај *факт*, међутим, не треди за децу скитнице. Они, који су се њима озбиљно занимали, тврде, да су од ове деце могли постати корисни чланови друштва, само да су била васпитана и упућена како треба. То су, махом, дечаци бистри, енергични и неустрашими који би, у место што иду у затвор и падају све ниже и ниже, под другим економским приликама и у другој средини, могли постати одлични морнари, туристе и истраживачи.

Најзад, четврту категорију скитница и просјака састављају *лењивци*, т. ј. они који неће да раде, већ живе о трошку других. Има више узрока, који стварају ову врсту просјака и скитница, а главни је тај, што се многа од њих нису из мало навикли на рад. У овом погледу деца су веома слична примитивним народима, који су радили само оноликo, колико им је за живот било најпотребније. Ако се деца не напикну благовремено на рад и не науче ма какав занат, извесно је да у позпијем животу неће имати ни мало воље за рад. Ово исто вреди и за оне, који нису били у стању да нађу рада за дуже време, и који су се, самим овим, од њега одвикли и постали лењивци. У тесној је вези са оним и величина награде за радну снагу, која је врло често много мања од просјачке милостиње. Просјаци ове врсте лукави су егоисти који, истина, не знају за осећај части, али који имају са свога гледишта могу имати право све док постоји данашња друштвена организација. У осталом, средина из које излазе скитнице и просјаци, не води ни мало рачуна о моралним особинама.

(настављће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Жоиан Дојл.

Није било ништа необично да г. Лестред из Сиотланд Јарда сврати код нас но неко вече. Његове су посете биле пријатне. Шерлоку, Холмсу јер је тада

сазнавао све шта се догађа у разним полицијским кварговима. Као награду за новости које би Лестред донео, Холмс је свакад са великом пажњом слушао и појединости догађаја.

Нарочито ове вечери Лестред је говорио о времену и новинама. За тим се ућутао и пушио своју цигару. Холмс га је посматрао.

— Радите ли што год особито?

— Ох, не, г. Холмсе, ништа особито.

— Онда ми испричајте.

Лестред се насмеја.

— Дакле, г. Холмсе, не вреди одрицати да ми се нешто прама по глави. На ипак то је толико безначајан посао, да нисам хтео да вас узнемиравам. С друге стране опет, и ако је толико ништаван ипак је чудноват, а ја знам да ви имате вољу за све што није обично. Али, по моме мишљењу, то више спада у рад д-р Ватсона него у ваш.

— Болест? рекох ја.

— Лудило, на сваки начин. И то не обично лудило. Не можете замислити да у данашње време има живог створа који толико мрзи Наполеона I. да разбија све бисте његове где их год види.

Холмс се завали у наслоњачу.

— То не спада у мој посао, рече он.

— Тачно. То сам и ја казао. Али кад човек извршн пробијање, да би могао изломити бисту која није његова својина, онда то право прелази од лекара на полицију.

Холмс се исправи.

— Пробијање! То постаје интересантније. Испричај ми појединости.

Лестред извади своју бележницу.

— Први случај који је пријављен десио се пре неколико дана, рече он.

— То је дакле у радњи Морза Худсона, која држи ђубан за продају слика и биста у Кенингтон Род. Помоћник радње изашао је само за часак напоље, кад се зачу тресак, те похита натраг и нађе на земљи бисту Наполеонову у комадиње разбијену.

— Истрча на улицу, и неколико пролазника рекоше му да су приметили једнога човека да је истрчао из радње, али ипак није могао никога наћи нити пак сазнати ближи опис тога типтова. Изгледа ми да ће то бити нека врста наступног лудила, а тако је достављен случај и жандарму па лишји. Сав гипс није вредео више од неколико шилинга, а цео догађај изгледа и сувише детињаст за нарочиту истрагу.

— Други је случај мало озбиљнији и чудноватији. Догодио се синоћ. У кенингтонској улици на неколико стотина метара од радње Морза Худсона стањује добро познати лекар д-р Барнико. Његов стан и канцеларија су у Кенингтоновој улици. али одељење за операцију и лечење налази му се у Доер Бриџстон Род на два километра даљине. Овај је д-р Барнико великн поштовалац Наполеонов, и његова је кућа пуна књига, слика и разних успомена на Наполеона. Пре кратког времена купио је две скупоцене бисте Наполеонове. Једну од њих метнуо је у предсобље куће у Кенингтон улици, а другу на полицу у операционом одељењу у Доер Бриџстону. Јутрос је свашто из своје собе и изненадно се кад је видео да му је кућа прошле ноћи провалена и да ништа друго није узето из куће сем бисте из предсобља. Ишета је на поље и страховито треснута о баштенски зид, тако да је најпаја раздробљена у ситне парчиће.

Холмс протрља руке.

— То је доиста веома необично, рече он.

— Али још нисам готов. Д-р Барнико је отишао у подне у своје одељење, и можете замислити колико се изненадио кад је тамо стигао: наиме је да је прозор преко ноћи отворен, а она друга бисте била је сва у парчадима на патосу.

Ни у једном случају није било никаквог трага од злочинца или лудака. Сада, г. Холмсе, имате сва факта.

„То је чудноватo, да не кажем готово невероватно", рече Холмс. „Могу ли знати, да ли су оне две разбијене бисте у кућама д-ра Барнка истоветне са оном што је разбијена у радњи Морза Худсона?"

— Разбене су у истом калупу.

— Сам тај факт говори против тога, да човек који их разбија ради то из мржње протнву Наполеона. Кад се узме у обзир колико стотина његових бистa има у Лондону, не да се ни замислити да је пука случајност што тај бистомрзац разбија баш бисте исте врсте.

Примењујем да постоји извесна метода у експентричним изнођењима тога господина. На пример у предсобљу д-ра Барнико где шум може да пробуди породицу биста је изнета на поље пре но што је разбијена, док у одељењу за операције, где је било мање опасности да се ко год пробуди, изломљена је у комаде на месту где се и налазила. Овај случај изгледа сасвим ништаван, на ипак не смем га тако сматрати.

Бићу вам веома захвалан, г. Лестреде, ако не будете одмах напештавали шта се буде даље догађало.

То што је мој пријатељ тражио догодило се много брже и много жалоснпје него што је он могао замислити. Ја сам се још облачио у своју спаваћоју собу кад се зачу куцање на вратима и Холмс уђе држећи телеграм у руци. Он га гласно прочита:

„Дођите одмах у Пит улицу бр. 131, Кенсингтон — Лестред."

— Дакле, шта има? упитах га.

„Не знам — можда и има што год. Али ми се чини да ће бити наставак приче о бистама. У том случају наш познанн пријатељ продужио је посао у другом делу Лондона. Кафа је на столу Ватсоне, а кола чекају пред вратима.

После пола часа стигосмо у Пит улицу. Бр. 131 беше у реду оних обичних кућа, ни најмање симпатичних. Кад смо близу дошли гомила радозналог света беше се скупила пред кућом око ограде. Холмс завину.

Светога ми Ђорђа, овде се догодио бар покушај убиства. Шта је то Ватсоне? Горњи део степенища сав је мокар, а доњи потпуно сув. Трагова од ногу и одвише! Али ту смо Лестреде на месту и скоро ћемо све сазнати.

Чиновник нас прими веома озбиљно и уведе нас у собу за седење, где је један неочешљан и узбуђен старац у фланелском кануту ходао горе доле. Представише га као сопственика куће — Г. Хорас Каркера из Централног Журналистичког Синдиката.

— Опет Наполеонова биста, рече Лестред. Чини ми се да сте се заинтересовали синоћ, г. Холмсе, па сам за то помислио да ће вам бити мило да присуствујете, пошто догађај постаје далеко озбиљнији.

— Шта се догодило?

— Убиство. Г. Каркере, ви ћете казати овој господи тачно шта се све догодило.

Човек у палуту од фланела окрете се нама са веома меланхоличним лицем.

— То је једна сасвим необична појава за мене, рече он. За сам толико збуњен и узнемирен да нисам у стању ни две речи као што треба написати. Да сам овде дошао као журналиста, ја бих самога себе интервјуисао и написао бих по два ступца у свима вечерњим новинама. Сада пак, двјем веома важне нсказе причајући Бог нас зна колико пута шта се све догодило, а све то писам у стању сам да употребим. Али чуо сам за наше име, г. Холмсе. и ако ви будете у стању да објасните овај необичан догађај, биће довољно награђен што ће се потрулити да вам све испричам.

Холмс седе и слушаше га.

— Све изгледа да се усредсредило у Наполеонову бисту коју сам за ову собу пре шест месеци набавио. Јестанко сам је купио од Хардинг Бродереса, друга врата од Хај Стрит станице. Велики део мога журналистичког посла врши ноћу и често пута пишем до у зору. Тако је било и данас. Седео сам у овој соби, и око три сата зачујем ододо неке гласове. Тада изненадно, после пет минута, зачуо се ужасан ударац — најстраховитији глас г. Холмсе, који сам икад у животу чуо. Звоните у моје уши ма докле год будем жив. Седео сам сирзнут од страха за минут два. За тим зграбим жарач и пођем доле. Кад сам у ову собу ушао, нашао сам прозор широм отворен и одмах сам приметио да је биста са полиције однета. За што је здиковаој такву стнар однео, ја нисам у стању да појмим, јер је од гипса израђена и нема никакве стварне вредности.

— Можете се и сами уверити да сваки пролазник може кроз тај отворени прозор дохватити ногом степенице пред вратима само ако мало боље корачке. Било је јасно да је тако и злочинац урадио, с тога сам отишао около и отворио врата. Кад сам кроч ио у помрчину умало нисам пао преко мртвог тела које је ту лежало. Отрчах за спеју, и видех једног човека који ту беше заклан, а око њега велика локва крви. Лежао је на леђима са згрченим коленима, а уста му беху страшно разјапљена. Ја ћу га и у сну видати. Само што сам имао снаге да звиждаљу и одмах после тога морао сам

се обнезнанити, јер после тога ништа писам знао док писам видео жандарма у ходнику како се надалеко пагнуо.

— Дакле, ко је та убијена особа? запита Холмс.

— Нема ничега чиме би се могло утврдити ко је он, рече Лестред. Видећете му лице, али до сада нисмо ништа могли пронаћи. Он је висок човек, од сунца преплану, веома снажан и није имао више од тридесет година. Спроводио је одевен, али не изгледа да је био радник. Велики нож на прекланање лежао је поред њега у крви. Да ли је то оруђе којим је дело извршено или је својина мртвога човека не зна се. Није било никакве белеге на одећу, а у џеповима је била само једна јабука, мало канапа, мапа Лондона и једна фотографија. Ево је.

— Снимак је без сумње са моменат апаратом. Представљао је окретног човека, са оштрим цртама, густим обрвама и необично испупченим доњим делом лица.

— А шта је било са бистом? запита Холмс, после пажљивог посматрања фотографије.

О њој смо баш пред ваш долазак сазнали. Налења је у врту пред једном празном кућом у Камден улици. Изразбијана је у парампарчета. Идем сада тамо да видим. Хоћете ли и ви?

— Разуме се. Морам најпре мало да разгледам ово место. По том прегледа тешких и прозор. Тај човек иди има веома дугачке ноге или је веома окретан, рече он. Према простору ододоле, није било лако доћи до прозора и отворити га. Излазак из собе је срезмерно лак. Хоћете ли поћи са нама да видите разбијене остатке ваше бисте г. Харкеру?

Уплашени журналиста беше засео за свој писаћи сто.

— Морам покушати да напишем нешто, рече он, и ако не сумњам да су прва издања вечерњих новина препуна извештајима. Така је моја срећа

Кад смо излазили из собе чули смо како му перо шкрипи по хартији.

Место где су остаци разбијене бисте налени удаљено је било само неколико стотина метара. Први пут у животу наше се очи заустављене на остацима бисте Наполеонове. Холмс подиже неколико њих и пажљиво их посматраше. Био сам убеђен по изразу лица и његовом понашању да је нашао траг.

— Дакле? упита Лестред.

— Још смо прилично далеко, — рече он. Али ипак — али ипак — не мари, имамо нека факта на основу којих можемо радити. Присећање ове безразложне бисте вреди више у очима тога необичнога злочинца него ли човечји живот. То је прва тачка. За чим долази необичан факт да је он није разбио у њеи или одмах пред њеном, ако му је једина жеља била разбијање.

— Уплашио се, кад је сусрео онога другог човека, није знао шта ради.

— То је лако могуће. Али ја бих рад био да нам скренем пажњу на особити положај ове куће у врту где је биста разбијена.

Лестред га погледа.

— Празна је њена, и он је знао да га нико у врту неће узнемиравати.

— Да, али у близини је још једна празна кућа поред које је морао проћи пре него што је до ове друге дошао. За што је тамо није разбио, кад је знао да сваки изненад учињен корак повећава опасност да се са киме не сусретне?

— Не знам, рече Лестред.

Холмс показа претом уличну лампу која је била над нашим главама.

— Овде је могао видети шта ради, а тамо није. Ето то је узрок.

— Тако ми Бога то је истина, рече детектив. Сад се сиомињем да је и код г-ра Барнико биста близу лампе разбијена. Али, г. Холмсе, шта ћемо да радимо с тиме?

— Да запамтимо, и да прибележимо. Можда ће доцније доћи време кад ће нам и то требати. Шта сад намеравате да предузмете, Лестреде?

— Најпрактичнији пут би био по моме мишљењу узнрдити индентичност убијеног човека. Ту неће бити никакве тешкоће. Кад будемо сазвали ко је он и који су му другови, онда ћемо лако наћи какви је посла имао у Пит улици прошле ноћи, и ко је био онај који га је срео и убио на степеницама г. Хораса Харкера. Мислите ли и ви тако?

— Без сумње, на иман то не би био баш пут којим би се ја послужио у овоме делу.

— На шта бисте ви радили?

— Ја предлажем да ви идете вашим путем, а ја ћу својим. Доцније ћемо сравнити забелешке и допуњивање се.

— Врло добро, рече Лестред.

— Ако се пратите број Пит улицу сарните код г. Хораса Харкера. Рећите му, да сам ја дошао до закључка и да је извесно какав опасан људак био у његовој кући ноћи ноћи. То ће му бити од користи за његов чланак.

Лестред се убеђено.

— Ви озбиљно не верујете у то?

Холмс се осмехну.

— Зар не? Ја можда и не. Али сам сигуран да ће интересовати г. Хораса Харкера и претплатнике централног журналистичког Синдиката. Сада Ватсоне, биће ми мило ако се око шест часова у вече састанемо у Бекеровој улици. Дотле бих волео да задржим под себе фотографију, која је нађена у џепу мртвога човека. Врло је лако могуће да ћу потражити твоје друштво и помоћ за једно мало предузеће које ћу ноћас отпочети, ако се мој план покаже тачан. Дотле збогом и добра нам срећа.

Шерлок Холмс и ја одосмо у Хај улицу и он застаде пред радњом Хардинг Бродерса, где је била купљена. Мидаи помоћник нас извести, да г. Хардинг неће до после подне долазити, а он је неквалификација и није у стању никакво обавештење дати. Лице Холмсово показа знаке незадовољства и нестрпљења.

— Не мари, не мари, ми не можемо ни да очекујемо, Ватсоне, да ће ствари онако како бисмо желели, рече он. Морамо доћи после подне, кад г. Хардинг ће поћи неће долазити. Да сам намерао, као што без сумње нагађаш, да трагам до извора ових ствари, не бих ни пропустио нешто, што би могло објаснити њихову чудноватну судбину. Хајмо код Морса Худсона у Кенингтон улицу, да видимо може ли он у неколико расветлити овај проблем.

После једног сата вожње дођосмо пред радњу продавца сланка. Он беше омален пун човек, са црвеним лицем и срдитим понашањем. (наставиће се)

са оригинала **Мих. Рашковић.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине витаиовачке, актом својим од 4. марта ове год. Бр. 370, пита:

„Рачуиополагач ове општине за пр. 1905. годину, умре је на крају рачуиске 1905. године, пада рачуни општински и порески нису били склопљени, те их тако, он није могао потписати пре своје смрти.

Суду овом нејасно је, ко ће потписати ове његове рачуне, нарочито општинске о приходу и расходу.

Суд моли за обавештење по овоме, како би до јасности дошао.“

— На ово питање одговораио:

Пошто је смрћу пређашњег рачуиополагача онемогућено, да он потпише општинске и пореске рачуне, онда ће их потписати онај, који је постао рачуиополагачем после смрти онога пређашњег.

Да би овај последњи избегао материјалну одговорност, ако би ове у опште било због несавесног или немарног рада раниЈег рачуиополагача, садашњи ће рачуиополагач на самом закључку рачуна нарочито напоменути, зашто он потписује рачуне, кад у истини није одговорни рачуиополагач.

На овај начин склопиће се рачуни општински и државни и избећи неправедиа материјална одговорност, ако би је било.

Ако је пређашњи рачуиополагач пропустио да општинске рачуне склопи у року, који предвиђа чл. 137. закона о општинама, а пореске у року, који предвиђа чл. 22. зак. о уређењу Главне Контроле, а они се сада не могу склопити персоналом, којим општина располаже, онда би се могло тражити од Главне Контроле, да у смислу чл. 137. зак. о општинама и чл. 116. зак. о непосредном порезу, одреди стручна лица на трошак пређашњег рачуиополагача.

II.

Суд и одбор општине височке, актом својим од 9. марта ове год. Бр. 180, пита:

„Суд општине височке, поводо је акта о избору општинских часника, по жалби, Државном Савету 22. јануара ове године актом Бр. 95. на одлуку и решење.

Од тога времена па до 1. марта, жалиоци није добио решење Државног Са-

вета, а тога је дана одбор општински, решењем својим под Бр. 163, одлучио, да се на основу чл. 170 закона о општинама, увеђу у дужност поновоизабрани часнпци, и општинска је суд извршио ову одборску одлуку.

После неколико дана, пошто су новоизабрани часнпци уведени у дужност, дошло је решење Државнога Савета од 28. *фебруара*, којим је избор председника поништио, а за остале општинске часнике одобрио.

Кад се узме у обзир то, да су акта изборна послата Савету 22. јануара, и да их је он, према пропису путовања, могао имати најдаље 26. јануара, а он је, међутим, донео своје решење тек 28. фебруара, дакле на 2 дана после рока, који је предвиђен чл. 170 става 5. зак. о општинама, онда настаје питање: да ли треба извршити одлуку Савета према председнику, кад је она неблаговремена, а он већ уведен у дужност?!

Према томе моли се уредништво за обавештење:

да ли је старија одлука Савета од наређења чл. 170. зак. о општинама, и да ли треба наредити нов избор председника или не?*

— На ово питање одговарамо:

И суд и одбор потрешили су, што су ово питање у опште и чинили после одлуке Државног Савета, којом је избор председника поништен, јер су тошко могли знати и претпоставити, да је Државни Савет, доносећи своју одлуку, имао пред собом наређења т. 5. чл. 170. зак. о општинама, па кад је и преко тога донео опаку одлуку, онда је, несумњиво, за то имао законских разлога.

Ти, опет, законски разлози, састоје се вероватно у томе, што је он рок, о коме је реч, рачунао од дана, кад су акта жалбе примљена и предата у рад савештском одсеку, а не од дана, кад су акта експедирана из општине.

Према овоме, суд и одбор треба сада одмах да изврше наређења последњег става чл. 170. закона о општинама.

Ако што се из овога види, онда у опште не може ни постојати питање: да ли је одлука Државног Савета старија од закона, те ни то питање уредништво и не даје одговора.

Нов избор треба наредити по прописима закона.

III.

К. А. II., среска писар, пита:

1, кад полицијска власт једнога среза пише доточном општинском суду, да по *истуженој* пресуди од извесног лица наплати досуђену казну, или да по пропису § 466. грађ. суд. поступка и његових измена пошље списак пописа његовог имања, одакле би се ова казна могла наплатити, — на општинска власт не поступи по томе наређењу среске власти, те пресуда због тога застари, ко је онда због тога одговоран: да ли полицијски чиновник, коме је предмет дат у рад, и који је *по неколико пута* писао општинском суду да напшату изврши, или општинска власт, која није хтела поступити по наређењу среске власти и напред поменутом законском пропису; а међутим није о томе ни срезку власт известила, те да бар она извршење свога чиновника, да напшату казне извршп или исту поништи обезбеди? и,

2, над општинска власт, на 3—4 дана пред застарелост овакве истуше пресуде пошље извршној власти списак попишете имовине кажњеног лица, тако, да се одређена продаја по томе предмету, услед краткоће времена, не може извршити пре но што сама пресуда застари: има ли извршна власт у таквом случају права да поништи имовину изложи продаји, или не, и према томе, да ли се са добивеном списка пописа од општинске власти прекида застарелост пресуде или не?*

— На ово питање одговарамо:

1, полицијски чиновник, коме се да на извршење казна истушна пресуда, где је поучила казна, може писати општинском суду онога места, где оправљени живи, да казну наплати из покретности, или ако ове нема, да пошље попис покретне имовине.

Он може, даље, начином и путем прописаним законом, наглати општински суд, да ово наређење и изврши или не пре.

Стојећи овако, према општинском суду, у улози надзорне и старије власти, чиновник се не може бранити тиме, што је он неколико пута писао да се пресуда изврши, па то није учињено него је застарила, јер је на њему лежала дужност да о томе води рачуна, па да општински суд казнама нагна да то на време уради, или да он сам изврши пресуду, а да општински суд — одговорно лице — узме на одговор и казни за неизвршење дужности.

Према томе, за застарелост пресуде одговара чиновник, а према њему, као органу власти, стоје одговорни, административно-дисциплински, дотични општински органи.

Напомињемо, да ова одговорност чиновника може бити двојака. На пме, ако се утврди да је он изврено пуутно да пресуда застари, онда би његова одговорност била према §. 128. кр. закона, а ако не би ово тај случај, него би застарелост дошла силом прилика, онда би одговорност била административно — дисциплинска: и

2, по § 396. кр. закона, вад год пресуда застари, њене се извршивати:

На застарелост се мора пазити по званичној дужности.

А прекидање застарелости пресуде бива само у једном једином случају, кад кривац побегне на руку власти, пошто је пресуда постала извршном.

Према томе застарелост пресуде не може да прекине ништа друго, па ни извршен попис имовине осуђеног.

Чим, дакле, прођу три месеца од дана, када је пресуда постала извршном, а она дотле не буде извршена, не сме се извршивати, ако није случај краће, утаје или преваре преко 10 гр. чаршијских, у коме случају застарева за годину дана.

IV.

Један општински писар пита:

„На јавној лицитацији продато је имање једнога дужника и купио га је један грађанин моје општине.

На купљено имање купац је добио тапију.

Из тапије се види, да дотадашњи сопственик овога имања није више сусед, него су са свим друга лица, те би се, по томе, ново заклучак, да је цела парцела продата и да пређашњи сопственик нема више никаква имања на овоме месту.

Међутим, он је заузео један комад и обделава га.

Кад га је нови купац тужио за самовлашће, дотадашњи се сопственик брањо да ово што он ради није продато.

Изрешењем примером по тапији новога купца утврђено је, да овај комад што га ради пређашњи сопственик, одиста није обухваћен тапијом, и да новом купцу остаје оволико земље, колико је тапија предвиђа.

Купац, међутим, неодступно тражи, да му се и оно место уступи.

Моли се уредништво за обавештење: има ли овде самовлашћа?*

— На ово питање одговарамо:

По §. 292, 295, грађ. зак. и Високајшег решења од 16. априла 1850. године Бр. 571, тапија је доказ о својини у границама и просторности, које су у њој обележене.

Чим неко даље и више од тога тражи, треба да докаже судским путем да на то има права.

И у овом поменутом случају, кад купац има оволико земље, колико се у тапији обележава, не може више тражити.

Ако мисли да је тапија погрешна, нека исправку тражи законским путем.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Стапоје Јовановића, пароцујара одавд., осуђеника за крађу, дрзки којег дорбежи Управе града Београда оптом Бр. 7422. Пронађеног нека стражарно упутите поменутом управу.

ПОТЕРК

Милан Јовић, притвореник пиротскога суда за трол Београд, на дан 21. пр. м-ца побегао је из притвора. Милан је средњег раста, смеђ, обријан, плавих сиђених брнова, од одела има само гуњче, чашпире, на ногама препрашене гајтанске чизме, а на глави шајкачу. Превођучује се свима полицијским и општинским властима, да за Миланом трагају и у случају проналаска, да га стражарно спроведу поменутом суду о позиву на Бр. 9924 или Управи града Београда о позиву на Бр. 10617.

Непознати крадљивци ноћу између 24. и 25. овог месеца провалили су кућу Љубана

Вачанине, из Ужице, за тим ушао у собу и из сандука покрао 6000 динара у сребрним новчићима, 100 динара ситног новца, који је био у једној кесици, са знаком „O^{8} „E^{5} или „I^{5} „$O.^{8}$ један златни часовник са дугим ланцем, шиндуше и две бурме. Позивају се све полицијске и општинске власти, да за крадљивцима трагају и проналажење строжајно спроведу начелнику среза посавског округа београдског с позивом на Бр. 3889.

Крађа стоке. Непознати крадљивци украли су ноћу између 22. и 23. ов. м-ца Спаси Бркићу, из Стрмине две побише: једна је побила са задребетом, длаке црно-доратасте, стара 7 година; а друга је длаке затворено-жуте, стара 6 год. Обе су побиле жигосане знаком „B“ Исте ноћи и Јакши Стојановић, из Стрмине украдена је једна побила длаке доратасте, мало шаротаста, стара $10\frac{1}{2}$ год., суваребрка, а и један ждо, длаке доратасте, стар. 2 год. — Позивају се све полицијске и општинске власти, да за крадљивцима живо трагају и њихове спроведу начел. ср. параћинског с позивом на Бр. 5380.

КО ЈЕ ОВО?

27. пр. месеца нађено је на улици у Београду ово старо лице, које је и глухо и немо, а при том и болесно. О њему се ништа могли прибавити никакви подаци о томе: ко је, шта је, одакле је и т. д., те се моле сви који би што о њему знали да то доставе Управи града Београда, што ће се лице за кратко време, док се његова идентичност и привилегованост не утврди, налазити у општој државној болници.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У 8. броју „Полиц. Гласника“ од ове године изнели смо слику овога лица, које је у Београду извршило две опасне крађе и када је ухваћено казало да се зове **Фрања Фрихкирт**, па које је име и исправе имало.

Још онда, када је ухваћено, сумњало се да ће оно бити његово право име, јер су поред исправа на ово име нађене и исправе које гласе на још два лица: Ђуре Петровића и Лешин Бергера, под којима се он такође издавао, али он је упорно тврдио да му је Фрања право име.

Међутим на његову адресу преко једног оближњег хотела, док се он у притвору Управе града Београда налазио, дошло је из Словеније

Београда. То се лице за сада, док се његова идентичност и привилегованост не утврди, налази у општој државној болници.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У 8. броју „Полиц. Гласника“ од ове године изнели смо слику овога лица, које је у једно писмо, на које је потписана нека Марија Вошњаковић.

☞ То је писмо било све у шифрама, од којих, ради примера, непознато наводимо:

22, 14, 4|7, 22|16, 5, 22, 3, 20, 4|
20, 3, 16, 1|7, 2|19, 1, 17, 1| и т. д.

Покушавало се на више начина разним комбинацијама да се ова шифра разреши, али се никако није могло успети: у њој није било никаква реда, ни система.

На послетку се морала њему показати и

тражити кључ за разрешење, што је он после дуго устезања једва учинио.

Кључ није имао при себи написан, већ га је носио у памети и за свако слово имао је нарочити број, овакви пропизвољно, без икакног реда, узет. И. пр. 4 је значило а, 19=н, 10 =о, 22=д, 5=е, 26=ѣ и т. д.

На ове шифре, када се разрешиле, видело се да је његово право име **Стеван Плавшић**, да је родом из Вишњице у Славонији, да је тамо извршио неке крађе, па га о току истраге испештавају и т. д.

На учињено питање дошао је одговор од аустро-угарских власти, да се он зове заиста Стеван Плавшић, из Вишњице у Славонији, да је побегао из загребачког затвора, у коме је био због више кривичних дела, да је „погибели тот“ (опасан човек) и да га треба добро чувати, јер је у лица маха пробијао тамнице код њих и бежао, а да је у митровачкој тамници издржао раније пет година робије.

Тако је његова идентичност несумњиво утврђена.

Како је овај Стеван опасан човек види се и по томе, што је у самом затвору Управе гр. Београда пробио зид, који је раздвајао полицијске затворе од судских и кроз тај отвор општио са судским притворницима, преко којих је и неке шифре слао да се на поље пошљу, припремајући се за бегство, рад чега је позивао нека лица чак из Словеније да оде дођу и на руци му се нађу.

Због тога је сада окован, те му је на тај начин одузета свака нада на бегство.

Аустро-угарске власти су већ тражиле да их се он изда, али, наравно, он ће им се предати тек онако кад нас исплати заслужену казну.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанкићић

БРОЈ 15. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 9. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију поштанских власти и писоара: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодиште 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицајског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 21. марта 1906. године Бр. 2602, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Хинко Милетић, бивши аустро-угарски царински чиновник, родом из Сења у Аустро-Угарској и тамошњи поданик, по молби своју прими у српско поданство изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. марта 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

31.

Пре неколико година прими се пруски генералштабни официр *Лудвиг Виндел*, да уходи француске прилике. Под лажним именом и лажним пасошем из Берлина дође у Париз и ту се умеша у редове — слугу. Врзмао се тамо амо, докле није ухватио прилику, да се увуче у кућу министра војног — генерала *Мерсије*. Ступи у службу за ноћишта. Својим нештим маниром и тачном службом допао се је министру. И овај га је водио собом свуда, куда је ишао по војним инспекцијама и маневрама.

Издајући се да је родом из Елзаса, да воли Француску, а да мрзи Немце — Виндел је задобијао све више поверења. Генерал га после узме у службу при министарству војном. Затим га одреди на послове при главном генералштабу. Тако је све ближе пруски официр долазио тамо, где је таман и желео. И када се је после вратио у Берлин — његови извештаји могли су, без сумње, послужити као богати материјал немачкоме генералштабу...

Пред аустро-пруски рат пошао је по оним чешким сеоима, у околини Кенигреца, неколико сирових фотографа. Тумарао је овуди и за неколико прајцара сликао је сељаке и сиромахе. Човек је био један, у окрљаном оделу, спадао је више пута по клупама механским, увек скрозан, са малим задовољан. Говорио је да је родом из Тирола, поштен, миран, послушан, те су му и саме сеоске власти више но руку да може живети... Годину дана он се је туда, по околини, забављао, али у очи рата њега некако нестане. Чудо се, као да је негде нпа села на позу мртав пађен...

Одмах се рат. Као што знамо, пруска војска победоносно уђе у аустријске провинције... И једнога дана један пруски пук јави се у месту. Уз свирку музике и лупу добоша уђе у село. Наравно, сви сељани са страхом дочекаше непријатељску војску. На челу пука јахаше један мајор, који свима сељанима паде у очи. Све им се чинило, да им је лице познато... Међутим мајор онако с коња наређиваше све што треба за размештај војске по селу. Знао је у пропе све богатије сељане, кметове и т. д. Једва да се је ко од сељака досетио, да пруски мајор и командант пука не беше нико други до онај сиромашак — фотограф. - - - - - - - - -

На имамо сличних примера и из новијег доба. Руска полиција, на жалост сувише доцкан, сазнала је случајеве, да су Јапанци до пред сам рат имали своје војне тајне агенте не само у оној руској војсци у Мапџурији, него да су своје људе размештали и по самој руској престоници.

Јапански генералштабни официри, под видом трговаца и чајеџија, отворили су чајџинице у самоме Петрограду. Ту су доводили луканске тајне из Јапана. И у те „чајне салоне“ мамљени су већитр руски официри. Разуме се, пијући руски, јапански агенти хватали су гласове о руским намерама и војним припремама за предстојећу војну акцију.

32.

У неколико случајева напред ми смо изложили послове *политичке тајне полиције*.

Не може се порећи њена доиста не само важна, него и *патриотска улога* у држави.

Али тек од какве су велике предности услуге *криминалне тајне полиције* у одржању личне и имовне сигурности у земљи.

Пратећи њену предану и корисну службу у осим државама, где је она добро уређена, човек мора да се диви, да се ноћу̂ава оној вештој и звузимљивој радњи полицијских агената.

Не зна се управо, шта пре да се похвали. Да ли она *превентивна радња*, она жива пажња и старање: да се здо спречи. Или када се је оно, по несрећи, већ догодило, ова брза и у већини случајева сигурна потера: да се криваи пронађе.

У модерним је државама данас жандармерија, као помоћни орган власти полицијској, само снага да се јави тамо где треба — сила. Сва остала брига за одржање личне и имовне сигурности у рукама је тајне полиције.

У Америци је то још више него и у Европи. У извештају, који је прошле године поднео шеф њујоршке тајне полиције, *Вилис*, излаже се она нешта радња полиције, као и број злочинца, преступа и број злочинаца (820), које су његови агенти ухватили и власти предали.[1])

[1]) Интересно је нако се у Њу-Јорку. Чикагу и по другим већим варошима у Америци јавља полиција за злочине, покаже и т. д. На бициклима по улицама своје ухваћене злочинце, пуцарадне, сакупчаће. Кад се сакупчаћ отвори на једној платки отоја пребијена дугмад. На једном пишо: убистео. На другом: разбојништво. На трећем: крађа. На четвртом: оружје и т. д. Исто се у варошки која на овај злочинца зове, ни само отвори зандучо и дарне у новчарнице дугме. Глас се одмах јави у полицији. И неки

На и у Лондону, Бечу, Паризу, Женеви, Берлину — иследник се не би умео наћи без агената тајне полиције. Он управо ништа без њих неће почети. Он се без њих нигде неће кренути.

Ако се само осети злочиначка припрема, ако се што посумња, агентима се саопштава та сумња, да они својим знањем и умењем здо спрече.

Ако је злочин већ извршен, на агентима је да сазнају и хватају све околности и појединости; да иду на место; да се уважене у масу, у публику; да ишпијају и да распитују за лица, сведоке, прилике и т. д. И све што тако сазнају одмах достављају иследнику.

Иследник има све то да провери, да изнади и за се задржи оно, што му за исљешење казнимог дела треба.

Наравно, агенти морају бити вешти досетљиви. Да се претварају, маскирају; на стотину начина дознају — не би ли само кривцу на траг изишли.

У агенте се не примају ограничени људи. Него они досетљиви и вешти.

Позната је ствар, да у полицијском пословима све зависи од добро спремљеног плана и вешто изведене радње. У стотини случајева помагао је и по какав — вић, *досетка*.

33.

Гледао сам више пута познатога криминалисту, пок. *Брајтенбелда*, шеста одељења сигурности у бечкој полицији, када се је пуштао у изнађаје злочина. Помињем бечке прилике са тога нарочито, што је данас тајна полиција у Европи најболе спремљена у аустријској престоници.

Више пута бивало је, да је на месту злочина нађена само марама. Или се је заборавио чекић, штап, кључ, каква год карта, хартија. Или тако што год.

То што је нађено покаже се агентима, а они су већ на месту у моменту, када се за злочин сазна. Они се онда с места размиле по околини да распитују, набирче и прикупљају доказе.

Нека се каже да је на месту злочина нађен овакав или онакав сумњив човек са беличастим или црним капутом, у бради или без ње; да изгледа онако или онако. Агенти ће се потрудити, распитати, промувати около, по околини. И у већини случајева наћи ће онога, кога полиција тражи.

У *Тасинам Писмима* ми смо навели неколико примера, да се види вештина и способност бечких детектива. Него хајде овде да испричамо још који случај.

34.

Пре неки дан догодила се је пљачка једне јувелирске радње у Бечу. Дућан је из акције обијен и однете многе драгоцености.

Исте вечери, доцкан, примети жандарм, позорник, на улици у Прагеру, у једном густаву, да се оно једног грма, а таквих је пуно у томе крају, неко лице нешто сагиба, мешкољи и т. д.

Жандарм прије тамо. И на месту нађе једнога младића.

На питање: шта се ово мува туда, — оно лице призна, да се је хтело обесити. Жандарм га пратегне и потера у полицију. У путу ухваћено лице, које је на себи имало хавелок отворене боје, узући прилику и утече. Али жандарм, вративши се после на своју линију, стане осматрати оно место, где је ухватио несуђеног самоубицу. И примети да је ту, испод грма, земља скоро прекопавана. Јави својој претпостављеној власти. Она нареди копање. И када су неколико пута ударили ашпом, нашу на торбу. Отворе је, а у њој сви покрадени сатови, прстење, брошеви, и т. д.... Али још нешто што је главно. Ту на месту нађена и једна *трамвајска карта*, сигурно испала из џепа ономе лицу, које је гласила за возњу на пруги од Маријахилфштрасе на Рингштрасе. По цивилизацији (засеку) кондуктеровом на карти могло се је утврдити и то: да је лице, које је ту карту узело, ушло у кола на линији Бабенбергерштрасе око 3 сахата по подне.

Ово се даде на знање агентима. И један од њих узме на се задаћу: да за лоповом трага. Два дана мувао се је, нарочито после подне, по трамвајима на улици Бабенбергеровој.

Тражио је лице са описаним хавелоком (капутом). Распитивао је кондуктере, па и она лица, која су се прошлих дана у означено време туда возила. И сазнао је, да се често на томе месту у то доба једно лице са беличастим хавелоком пење на трамвај.

Разуме се, агенат је одмах направио комбинацију, да оно лице, које ту у трамвај удаља, мора бити и са станом ту негде у близини. И онда агенат продужи даље распитивање онуда по оближњим улицама. После два дана био је већ готов са успехом. Лопов буде ухваћен у своме стану у једној од оних оближњих улица, које воде на Бабенбергерштрасе.

35.

Једном је на месту злочина нађена кошуља злочинчева. Пошто је извршно убиство у кући једног бечког рентијера, злочинац се преобучи. Скине свој прљав веш, а обуче чисто рубље убијеногa. И пестане га.

Детективи, дошав са чланом полиције на убиђај, виде и забележе све што им је требало, па када су изашли из стана, понесу собом и кошуљу. Разгледају марку фирме трговине, која ју је продала. Кошуља је била купљена у једној трговачкој радњи у Минхену.

Један* од детектива седне на воз и отпутује право тамо. Понесе собом кошуљу и обрати се с њом оној фирми. Трговац са рубљем стане се присећавати о својим купцима. По нумера кошуље, која је била од оних повећих, помоћници у трговини сете се купца. Лепо га опишу. Још означе и неке особите знаке на лицу кућневу. Детектив са прибављеним описима крати се у Беч. Нареди се потера по опису личности. И после кратког времена кривац буде ухваћен у једној напаници у близини места извршеног разбојништва.

(наставиће се)

Једна лекција о задатку и дужности полиције, која је читана ученицима београдске Велике Школе 1810 године.

У време устанка од 1804 до 1813 год. и ако борба с непријатељем беше заузела све умове и свеколику пажњу оданпаших људи, ипак је било трепутака када су и културне појаве с времена на време привлачиле пажњу образованијих Срба, које је љубав к роду и слободи привукла у Београд као главно место ослобођене српске земље. Обраћена је пажња установи Управног Савета, завођењу судова у земљи, завођењу полицијских власти, уређењу војске, заснивању основних школа и т. д. Али као најглавније обележје културног напретка у оно време, нема сумње, беше отварање *Велике Школе* у Београду 1808 године. Како је та школа основана, како је уређена и како се развијала, шта се у њој предавало, ко су јој били наставници и ученици и како је она престала све је то изнео г. А. Гавриловић, професор, у своју књиге: „Београдска Велика Школа, 1808—1813. Листак из историје ослобођења Србије. Београд. 1902." Од правних предмета у тој Великој Школи предавани су они: Државно Право Међународно Право и Кривични Поступак. Сви они правни предмети предавани су у трећој класи Велике Школе. Да је то тако било сазнајемо од Лазара Арсеницевића — Бата-Лаке, који је у оно време био ученик Велике Школе, и дошније описао рад у њој у своју Историју Устанка. Од јекција из правних предмета до данас су се сачувале само лекције из Државнога Права, које је предавао ученицима Лазар Вујновић, и оне се налазе у Народној Библиотеци у Београду под бр. 248.

За данашње преставнике полицијске власти у Србији биће занимљиво да знају како је у тим лекцијама Државнога Права оиданшњи наставник схватио и предавао о задатку и дужностима полиције. То је изнесено у одељку: *Право врховнога надзора*. Целу ту лекцију износимо овде:

„Право врховнога надзора у најужем смислу јесте она власт, коју начелствујући има ако радње и ствари својих поданика, њих испитивати и одређивати.

Ово право има и може имати „начелствујући" јер смо казали, да „начелствујући" по праву законодавства може законима својим ово забранити што је целом друштву или нековом члановима штетно. Али он то не може забранити, ако не зна да је штетно, а не може знати да је штетно ако не надгледа и не испитује.

Право врховнога надзора састоји се у томе да „начелствујући" испита и од-

---

чиновници и агенти што браће могу брже на место. Да не би било закашњења, свакако ту закључак. Али је публици разлато на 20.000 клупова. Има их свака новина, трговац, заказџија, дућанџија, полицајац и т. д. И у случају потребе служе се њима.

реди дана и ствари како појединих људи тако и мањих друштава.

Код појединих људи испитује: колико који има година, каквога је стања, чиме се занима, од чега живи. Стара се докле да се бескорисни људи — бадаваџије — склоне на посао, и да се безаконици или врате на прави пут или да се од других добрих људи одвоје.

При мањим удруженьима (содруженствима), као што су: брачно, очинско, господарско или газдинско одређује и надгледа да ли су ова друштва у сагласности с општом намером целога грађанскога друштва, јер оваква мања друштва као год што могу потпомоћи општу намеру, исто тако још више и још лакше могу шкодити ако не буду уређена како треба.

При оваквим удруженьима надгледа се:

а) да нису где распре и неслога између мужа и жена, а ако се где налазе онда се стара утишати их и прекрати, јер из такве неслоге излази непристојно васпитање деце.

б) Да родитељи не васпитавају децу или сувишним мазењем или неограниченом сверепошћу.

в) Да газде и господари не поступају жестоко и сверено са својим слугама.

Сва она побројана и свако друго удруженье као и тајна скупови подлеже праву врховнога надзора „начелствујуће“ власти, то јест управна власт може надгледати и испитивати намеру и задатак сваког збора и ако нађе да оваково удруженье не напоси никакву штету друштву, може га допустити, а ако нађе да је намера некога друштва штетна за цело грађанско друштво, то може и мора управна власт тајно друштво забранити (истербити).

Право пак, које има управна власт (начелствујући) над поданицима, то јест право да их уређује да не само безопасно живе, већ мирно и весело, назива се **полиција** или **благочиније**.

Из овога права полиције може управна власт (начелствујући) што се тиче:

а) **Потребних ствари:**

1. Старати се за храну, јер то је најпотребније.

2. Јавне путове — друмове од злих људи очистити, јер иначе не могу поданици свога потребне ствари набавити.

3. Прописати начин и ред, којим се може пожар утушити.

4. Уредити да буду лекари, који ће болне лечити.

5. Поставити и назначити сваћему цену.

6. Определити мере и тегове, јер иначе не могу цене праве бити.

7. Помагати онима који слабости или болести ради нису у стању заслужити, то јест установити болнице, у које ће пустити здраве и јаке просјаке.

8. Старати се о повећима одређујући од чега, где, како и колико ковати треба и цену повећима назначити.

б) **Што се тиче корисних ствари** може се управна власт старати наградама да побољшана земљорадњу; испитати способност своје државе и према овој потребне уредбе завести: увести и утврдити руководњу и друга „художества“ (занате) и тиме појачати трговину. Бескорисне послове, забаве и друга „художества,“ која ништа не приносе, не трпети и не требити. Не допустити да се један ред занатлија преко мере умножи, док се издржаване (содержаније) њихово умалити.

в) Што се тиче најпосле ствари које спокојству и увесељењу служе има управна власт

1. учинити да поданици имају *благе*, кротке и тиме *праведне*, те да се тако добровољно законима покоравају. То се најбоље постиже науком и васпитањем. За то је

2. потребно појачати науке, дакле уводити и подржавати велике и мале школе, штампарије и књижарнице.

3. Учинити да државна јавна и приватна буду здрава не само тврда и постојана већ и на „спокојствије.“

4. Васпитавати сироту децу родитеља својих лишене, њима попечителе (старатеље) и опекуне постављати.

5. Имање и богатство даје људима „увеселителни живот, с тога се може старати и о умножавању имања у поданика, а према томе разуме се забранити свакоју раскош, којим се имање расипа, као: раскошне женидбе, погребе, раскошно одело особито од иностраних производа начињено, части, славе, најпосле сваке игре повчане.

Из „права полиције, које „начелствујућа“ власт има, следује: да се она може старати да умножи број својих поданика, јербо је то право средство имати безопасност. Сплом тога права може начелствујући:

1. Давати помоћ родитељима, који имају много деце, и

2. да на нежељене кази положи и њих к женидби принуди.“

Ову лекцију навео сам онако, као што је; само сам се старао да кажем данашњим језиком задржавајући местимице изразе, који су у оригиналу. **М. В.**

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВНИШТВА

(НАСТАВАК)

Да би се сазнале све промене и покрет становништва које се десио од тог времена у Београду, као и да би се пратио тај покрет уредно и у будуће, суд општине вароши Београда по одобрењу Управе вар. Београда од 18. септембра ове године Бр. 13.496, на основу § 326 казненог закона издаје следећу наредбу:

1., Сваки сопственик зграде у Београду, дужан је поднети по две пријаве за себе (муж, жена и деца) као и за свако друго лице које је он стално или привремено у своју кућу примио (в. тач. 6).

2., Овај изнајмљач који је примио неког у свој стан мора о томе пријаву поднети.

3., За свако дете, које се досели или роди, мора пријаву поднети сопственик зграде односно његов изнајмљач.

4., Онај који стално или привремено станује или само пренођује у државној, општинској, црквеној или другој некој друштвеној згради, мора поднети пријаву за себе и своју породицу као и за остале које у свој стан стално или привремено прима.

5. Сопственици или заступници преносних справа, штекова, купатила сплавова итд. (на Сави и Дунаву) морају пријаву поднети за она лица која на истима станују или само пренођују.

6., За свако лице треба поднети две *пријаве* најближем одељењу (кварту) Управе вароши Београда. Са једном се јавља долазан и са другом одлазан дотичног лица.

Да је пријава благовремено власти предата, доказује се жигом који се удара на ону пријаву, која остаје код оног, који је дужан и о одласку дотичног лица власти јавити.

7., У једну пријаву уписују се само муж и жена са децом, а за свако друго лице мора се пријава особено попунити и предати не само за одрасле него и за малолетне мушке и женске.

8., Гостионичари, механџије и остали који имају јавне радње, морају сваког путника (госта) уписати у књигу путника и прописану пријаву за сваког путника, посебице власти, подносити редовно сваког дана.

9., О новорођеним као и умрлим не треба пријаву подносити, јер о њима свештенице воде рачун и извештај подносе.

10., Општампане пријаве могу се добити у свима продавницама дувана. Ту се може видети и образац како треба пријаву попунити. За две пријаве плаћа се 5 пара динарских.

Ова пријава не подлеже плаћању таксе (на њу се не зели таксена марка).

11., Свима сопственицима зграда у Београду, предата је наредба на реверс а Управа вароши Београда наредила је свима својим одељењима (кварговима) да поступе пријаве примају.

И државна и општинска власт водиће строг надзор ради извршења свега горе означеног, а свако противно поступање *домоси казну предвиђену § 351. и 355. казненог закона.*

Пријаву по овој наредби треба поднети најдаље до *20. новембра* ове године а после тога дана поднеси се пријава само за она лица која се доселе, исеље или кад дођу да преноће.

А. бр. 2807. Из суда општине вароши Београда 22 октобра 1891 године у Београду*.

И поред тога што је општински суд примио на себе главну иницијативу у извођењу овог задатка, из онога није тешко увидети да је полицијској власти дат већи и важнији делокруг рада. Јер, док је полицијској власти стављено у дужност: да од грађана прибира пријаве и одајне листе, да контролише испуњавање и тачност исписаних података, да води рачуна, да ли сваки грађанин испуњава

дужност пријављивања, и до извиђа кривице оних, који ту дужност не испуне, — дотле је општинском суду остала једина дужност, да примљене пријаве листе по извесним правилима и реду среди, и да, коме затреба, издаје обавештења о адресама пријављеног становништва. Код такве неједнаке дебе улога у раду несумњиво је, да је успех овога одељења стањен у већој зависности од рада полицијске власти, но од општинског суда.

Под оваквим уређењем одељење је ово функционисало без икаквих јачих промена до 1889. године, када су наређбе о пријављивању, због извршеног атентата на пок. Краља Милана, знатно повећране, и када је по квартовима уведен као новина *регистар* за увођење оних пријављених становника у кварту — са овим рубрикама:

Тачни број	Име и презиме	Занимање	год. старости	Место рођења	Име одраслих чланова породице	Који су у моме стану		Када се доселио		Одакле се доселио		Где се одселио		Напомена
						улица	број	дан	мес.	год.	улица	број	улица	број	

Регистар се овај водио по азбучном реду имена пријављених лица, и по хронолошком реду. Он је имао да служи полицији за лако сазнавање адресе некога лица пријављеног у томе кварту, и за сазнавање места куда се дотично лице одселило.

То исте године извршена је и последња законодавна измена § 344. крив. закона, по којој је казна за непријаву поопштена до максимума од 150 динара.

Тадашњи министар Унутрашњих дела овако је мотивисао потребу за овом изменом:

„Да не бисте у осталом били у недоумици односно у побуду које су ову законску измену изазвале, ја ћу отворено да вам кажем, да је Краљевска влада најмање мислила на унутрашност кад се решила да Вам овај предлог поднесе. Ми смо мислили на престоницу, који у погледу сигурности треба да се равна са свима другим престоницама европским. Летњи догађаји пак сведоче најбоље да у погледу сигурности и чуваље престонице од сумњивих и невољаних људи, има још много шта-шта да се уради. У свима добро уређеним и великим градовима других држава, варочито пак у престоницама западне Европе, полиција сигурности поклања се најозбиљнија пажња. Томе вала тежити и код нас. У сваком већем центру на западу води се најозбиљнија брига о долажењи и одлажењи путницима. И тамо су казне за непријављивање путника врло строге. У Аустрији, на пример та казна почиње од 5 форината па иде до 150 фор. т. ј. до преко 300 динара. У нас пак она се пређења само до 150 динара. Много је дакле, али ја ипак мислим да ћемо са тиме постићи да се у Београду, који врло незгодно географски лежи, јер је на граници, у будуће успешније може пратити кретање сумњивих људи, којих има у изобиљу у свима већим центрима, па одсечено и у Београду“.

„У томе правцу ја сам намерен да у Београду установимо и једну *известитељну*, која ће одузети у првој линији државној власти да прате кретање становништва и у опште бити од користи и приватним лицима са стране, који ће ту у свако доба моћи тачно, да се обавести о стању и адресе својих пријатеља и познаника. Таквих известитељна има у свима добро уређеним варошима у западној Европи, и оне су се тамо показале као врло корисне државне установе. С погледом пак на граничан положај наше престонице, така једна установа је од неопходне потребе. Да би пак она могла правилно да функционише, да би грађани озбиљније водили рачуна о дужности да доношење путнице или стране у одређеном законом року власти пријаве, осетила се потреба, да се лицима казна за пропуштење те дужности појача, пошто је досадашња од 1—3 талира и сувише била блага“.

На установи такног одељка у полицији после 2 године озбиљно је помишљао тадашњи Управник града Београда. Овај његов покушај, остао је не остварен искључиво са тога разлога, што му општинска београдска због буџетске немогућности није могла да уме неку особену зграду под кирију, у коју би имала да смести ово одељење.

Скоро у исто време било је прожето такним намерама и Министарство унутрашњих дела. Оно је 1902. године послао једног писара Управе града Београда у Париз на шестомесечно осуство, ради специјалнног студирања *одељења за пријављивање становништва и тајне полиције*. Дотични чиновник одужио се постављеној му обавези, што је министарству посло извештај о томе одељењу у непуном тавкању, на чему се тај покушај и свршио.

Разуме се, да се није ни могао очекивати успех од таквог корака, када је изабрани кандидат упућен, да тај полицијску грану студира у полицији, где тога одељења и нема организованог у оном смислу, како је за наше прилике потребно.

(наставиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Из свега што смо до сада изложили о скитничењу и просјачењу изгледа, да су оба ова казнима дела резултати беспослице, болести, немоћности, сиротиње и мале надница, дакле, у главноме, *друштвене средине*. Ово нам и сама историја доказује. Кад би скитничење и просјачење било уређено људима, са скитницама и просјацима средили би се у свима временима, а то не стоји. Њихова појава у тесној је вези са структуром друштва. Прва скитница био је одбегли роб; данас њихову величину чине пролетери. Из њихове средине регрутују се најопаснији злочинци, те се с тога, а у интересу друштва, морају гонити и кажњавати.

Крађе

У групи економских злочина најважније су и најмногобројније крађе. Многи злочини из осе категорије нису у ствари ништа друго, до разни облици крађа. Према мотивима са којих се врше, све крађе могу се, у главноме, поделити на ове три групе: а) *крађе из оскудице — беде*, б) *крађе из пожуде* и в) *професионалне крађе*.

а) *Крађа из оскудице — беде.*

Има потреба без којих човек не може бити, и с којима се лишто не то мори снабдети. То су основне потребе, које не зависе од средине. Ако човек нема довољно хране, или одела којим би се заштитио од зиме, и т. д. његов је живот у опасности. У данашњем има увек извесан број личности, којима ове потребе не достају, и које су с тога принуђене да краду, ако неће да подлегну беди.

Да је апсолутна беда узрок многим крађама, доказују ови *факти*:

1. За време зиме, када је оскудица много већа, и број крађа увећава се, док лети бива обратно. И ако је овај *факт* довољно познат, ипак ми сматрамо за дужност, да га потврдимо и статистичким подацима.

Тако је:

У времену од 1883 — 1892 год. осуђено у Немачкој, и то:

	за просте крађе:		за опасне крађе:
у месецу јануару	7991 лице		113 лица
„ „ фебр.	7342	„	115 „
„ „ марту	6909	„	98 „
„ „ априлу	5777	„	85 „
„ „ мају	6097	„	87 „
„ „ јуну	6003	„	88 „
„ „ јулу	6230	„	88 „
„ „ авг.	6481	„	92 „
„ „ септем.	6249	„	92 „
„ „ октоп.	7436	„	106 „
„ „ новем.	7966	„	117 „
„ „ децем.	8523	„	121 „

Злочини против имовине у француској, а у времену од 1827 — 1870 год. износили су:

у месецу јануару	16350
„ „ фебруару	15400
„ „ марту	14250
„ „ априлу	13450
„ „ мају	13625
„ „ јуну	13450
„ „ јулу	13225
„ „ августу	13425
„ „ септембру	13875
„ „ октобру	14400
„ „ новембру	16100
„ „ децембру	16825

2. Оваква иста појава опажа се и за време економских криза, када је цена животним намирницама много већа, а

тражља рада знатно мања. Сви до сада објављени статистички подаци о односу криминалитета у опште према економским кризама потврђују овај факт.

3. Да је беда узрок многим крађама, доказује се још и тиме, што се међу крадљивцима налази знатан број удовица, распуштеница и напуштене деце — дакле личности, чије су економске прилике посве бедне.

б). *Крађе из нужде.*

Крађе оне не врше се ни из беде ни по професији, већ из нужде — да би се задовољиле изнесене лукузне потребе. Важно је, пре свега, да се реши питање: како се, од куда се јављају ове потребе? Одговор је кратак: њих изазива друштво, у коме има и таквих чланова, који имају много више него што им је за живот потребно. Неоспорна је ствар, да се поједини лукузни предмети могу тек онда пожелити, кад се виде у другога. Доказивати овај факт, значило би губити само време. Свака потреба, која животу није неопходно потребна, није ни уређена већ доцније задобивена. Ако један има суви-ше, и други жели то исто. Треба прочитати неколико етнолошких дела о народима код којих још нема богаташа и сиромаха, па се уверити да је нужда код њих непозната.

У колико се разлика између богаташа и сиромаха увећала, у толико је и нужда расла, али не у истој мери код свију сиромаха. Још су *Гири* и *Кетле* доказали, да су економски плочини много-бројни у местима, у којима су трговина и индустрија јаче развијени, па дакле и разлика између богатва и сиромаштва већа. Са овог истог разлога и преступи против имовине много су већи по градовима но по селима. Они, који станују у истом пределу или граду, немају ипак исту средину. У свакој већој вароши налази се хиљадама радника, од којих највећи део, по самој природи свога посла, дошао у додир са богатством, које их дражи и изазива. Ово и јесте узрок, што раденици по трговинама узимају много већег учешћа у економским преступима од обичних радника.

Контраст између богатва и сиротиње, међутим, једини узрок нужди. Поред њега нала још имати у виду и начин, који данас трговци употребљују да би привукли купце. Далеко су од нас дани, када су произвођачи радили по поруџбини. Модерна индустрија фабрикује огромне количине производа, којима нала мање купца. Да би се, пак, ово постигло, употребљују се излози и магацини, у којима се може све видети, па чак и опипати. На овај начин нужда је изазвата до највећег степена.

(Остаје нам још да видимо: у каквом односу стоје осећаје нужде са моралним особинама?

Као год што огромна већина људи остаје чиста и поштена, јер се на оно још из детињства напикла, исто тако и велики број личности постаје крадљивци само за то, што су одрасле у средини, која је искључивала свако њихово морално васпитање. Познати професор Ломброзо-Турин је тако далеко, па тврди, да свако дете изврши бар једну крађу. Ма колико ово тврђење изгледало претерано, оно је у основи тачно. Ако дете нема васпитача, који ће му објаснити да не треба красти, више је но извесно да ће оно дошавши одговарати за крађу. Овим никако нећемо да кажемо, да сва деца са рђавим васпитањем постају крадљивци. Напротив, већина од оне деце могу постати и постају корисни чланови друштва, ако се само благовремено прихвате и упуте; често је и једна једина забрана или опомена довољна да их унути на поштовања туђе својине.

Јасно је, после свега изложеног, да су главни узроци оним крађама: с једне стране нужда, изазвата друштвеном средином, а с друге пренебрегнуто детињство, нарочито у сиромашним класама. Ту су погашене личности са слабим карактером које се, пре свију других изложене опасности да постану крадљивци.

в) *Професијоналне крађе.*

Број крађа, које долазе у ову категорију, знатно је мањи од броја осталих двеју категорија, али су зато оне крађе много теже и опасније од осталих. Ово с тога, што их врше личности, којима је то главна или једина од најсавршенијих професија, и које, што је још жалосније, у томе не налазе ништа нечасног, нити због ових сних радњи показују ма и најмање кајање.

Како је могуће одатле се једној овако гнусној професији и постати тако штетан друштвени паразит? — питаће веома важно.

(наставиће се)

ВЕШТАЧКИ ПРЕГЛЕД
као доказ у кривичним делима

Најзначајнији, а при том и најтежи део кривичног поступка јесте партија о доказима. И најсте доказ у кривичним делима има тешку, али при свем том још већма узвишену задаћу. Њиме се имају да утврде оне кривичне радње, које су требале бити скривене од стране њихових учинилаца, као и да осветли оне околности, које се обичним чулима не могу приметити на разлога што се јављају само као резултат унутарње, психичке стране човекове природе, као што су: кривична намера са или без предумишљаја, његова урачунљивост, стање његова духа и свести у тренутку извршења кривичних дела и т. д.

И баш за то, што доказ у кривичним делима има онако двојаку, и тешку и узвишену задаћу, потребно га је, при истраживању истине, ценити са највећом опрезношћу. Није то свеједно, да ли ће иследник означити једно лице као кривца са правилне или погрешне оцене доказа. Иследник се у руковођењу овог посла може показати као човек извежбана ока и духа тако, да употребом доказа потпуно пружу материјалну, а не лажну формалну истину. Такав експерименталне методе једног неискусног иследника могла би одвести пред суд и истрагу масу невиних људи. Међутим научена теорије доказа кривичног поступка имају напротив ту задаћу да се са што мање тешкоће и што бржег рада дође што сигурније до материјалне истине и до правога кривца. Доказ у ком кривичном делу, помоћу индуктивне или дедуктивне методе, мора бити доведен са лицем, које се означава као учинилац, у такву узрочну везу, да се може бар вероватно, у правом почетку истраге и без икаквих других доказа, закључити, да је баш то лице учинилац кривичног дела.

Знаци, пак, који би ту везу показивали могу бити различни, али ипак морају имати правцем једној истини. — истини, да је лице према коме се води истрага кривац.

У науци је то тачно. Али један случај погрешне примене „вештачког прегледа", као доказа, који сам имао у својој пракси, изазвао је у мени мотив да о овој теми, упоредо са илустрацијом самога примера, напишем нарочити чланак.

Тај је случај овакав.

Своју мајку, поштарку, замењио је у дужности једнога дана син, по занимању практикант другог надлештва, пошто је мајка тога дана била слаба. Дужност његове матере састојала се у заношењу долазећих поштанских упутница, које су јој предавање за тај рад од другог чиновника. По завођу она је те упутнице предавала другом службенику поштанском ради предаје адресатима. Тога дана кад је син заступао мајку дошле су и две лажне фалсификоване упутнице у томе, што су биле жигом поштанским фалсификовани, а базе употребљене и измишљене личности. Те упутнице налажени поштански чиновник исплати. После извесне времена контрола приходе приметн, да су те упутнице лажне, отпуши мајку и комисија пренше истрагу према њој, означив једновремено њеног сина за учиниоца фалсификата по том основу, што је тога дана он заступио своју мајку у упутнице заводио.

И сад, у место да је полицијска власт претходно оценила у колико он може одговарати за једну радњу у којој нема доказа да је имао у њој удела — сем ако би се погрешно узело то, што је тога дана, када су и оне лажне упутнице уведене, он уводио е књиге долазеће упутнице — она напротив, не ценећи претходно све то, одмах погрешно одреди вештачење рукописа на фалсификованим упутницама са рукописом његовим — т. ј. сина поштарикног.

И ако су стојали докази, да је он те упутнице примио од другог чиновника, дакле да оне не потичу од њега; и ако је било доказа, да он по тим упутницама није примио паре: и ако је било доказа, да он није чинио исплате по тим упутницама, да би се при исплати морао уверавати о идентичности личности, ипак није ништа сметало полицијској власти да одреди вештачење рукописа његова са рукописом на фалсификованим упутницама. Као да је мало људи не само са сличним него за чуда и са доста приближно једнаким рукописима.

По оваквој логици полиц. власти излази, да би, у делу фалсификата најлакше било пронаћи кривца. Требало би просто тражити сличан или истоветан рукопис и — кривац готов, па ма се он у времену извршења дела налазио у Африци.

Такна би индуктивна метода била врло опасна по друштво. По закону, а и по науци, прво морају постојати основи подозрења противу оптуженога, да би се према њему крив. истрага отпочела. па тек кад оптужени у истрази као такви постоји, онда може бити речи о вештачком прегледу његовог рукописа. Сам вештачки преглед рукописа не може бити доказ противу извесног лица, ако претходно не постоје основи подозрења — други докази, да се може противу неког истрага почети и вештачење његова рукописа чинити. Иначе хватати људе са сокака без икаквог разлога и доказа да су имали удела у извршењу дела и вештачити њихов рукопис значило би вештачким путем не вршити преглед рукописа, него вештачким путем стварати кривце. А докле би нас таква пракса одвела, мислим да је излишно говорити.

Да је полиц. власт водила рачуна о овим захтевима претходне истраге, не би довела у незгодан положај вештаке да погрешно тврде да је рукопис, којим су накнадно увођене у књигу оне неистините уплитање, рукопис сина оне поштарке, кад у актима иследења стоји протоколарно признање другога поштара, да је то наквадно увођење извршио он, но наредби старијег а у одсуству сина поштарикиног.

Вештина подражавања туђега рукописа или туђега потписа може да буде изведена до таквог савршенства, да се не може да приметн готово никаква разлика између истинитог и удешеног потписа.

Наука тврди, да нам историја кривичног поступка може пружити много случајева у којима су вештаци давали погрешна мишљења при вештачењу рукописа. Чувен француски писац Бонје наводи три истоветна случаја у којима су четири, свакима стручна, вештака једногласно изјавила, да је фалсификован текст писан руком оптуженог; међутим се после доказала њихова невиност тиме што је доцније прави писац пронађен.

Сравњивањем рукописа, дакле, стварно се добија само већа или мања вероватноћа, али потпуна истоветност не. И у толико правно дејство овога доказа слаби према осталим доказима, чија потврда чаката иде до потпуне аутентичности. Наш је законодавац, који у казненим предметима прихвата теорију законских доказа уредно заметно што је код ових доказа одступио од ове теорије и прихвато теорији моралног доказа кад је у §. 233. казн. суд. пост. прописао: „У колико ће мисле вештака о сравнењу рукописа за доказ истинитости исправе наћи, **оставља се суду да према другим околностима оцени.**“

Исходник, дакле, мора бити веома опрезан при употреби оваквих доказа. Нарочито мора бити пажљив код оваквих дела, где се једним доказом жели да утврди и дело и кривица.

Грађанска слобода је у друштву и држави призната драгоцена основа, на којој човек подиже све своје успехе и у моралном и у материјалном погледу. С тога су власти у првом реду позване да ту слободу чувају и здраву јој основу не подривају. Није то мала ствар, кад се на једног слободног грађанина, кривицом самих власти, пружа прст да је био под истрагом за једно тако право дело.

Исто овај чланак има ту задаћу, да, коментаришући овај пример погрешне примене овога доказа, једновремено њиме скрене и пажњу наших иследника на ове моје напомене, како би се у пракси, при употреби вештачког прегледа рукописа, избегли слични случајеви.

Ђ. Марјановановић, адвокат

ПОУКЕ И УПУТИ

Не може се одређи извршење раније одлуке окружне скупштине састављене по старом закону која је надлежно одобрена.

Скупштина округа моравског, за време важности закона о окружним и среским скупштинама, од 9. децембра 1898. год., одлучила је: да се на залогу окружног прираза може округ задужити код Управе Фондова са сумом од 120,000 динара, ради подизања окружних болница у Бујановцу и Јагодини, и та је одлука надлежно одобрена.

Кад је Управа Фондова актом својим од 5. јануара 1906. год. Бр. 2739., известила окружни одбор, да је овај зајам округу одобрен, сазвала је окружна скупштина у ванредни састав на дан 22. фебруара тек. год., која је решила, да се одобрени зајам не прими из ових разлога:

1. Што по § 26. тач. 2. зак. о изменама и допунама у закону о уређењу санитетске струке који је ступио у живот 17. јануара пр. године, и обавезну силу добио 17. фебруара исте године, држава средствима из санитетског фонда прави окружне болнице, а не округ.

2. Што је окружна скупштина, кад је донела одлуку о задужењу у 1902. год. имала у виду онда постојеће законе, по којима је овлашћена пуномоћнике да задужење учине, с обзиром на то, што је тада округ из својих средстава подизао болнице, а није их овлашћено да чине оно што би се косило са постојећим законима, а на штету округа.

3. Што скупштина сматра, да је увођењем закона о уређењу округа и срезова престала важност закона о окружним и среским скупштинама од 9. децембра 1898. г., а по томе и власт пуномоћника окружних, те ови нису могли ни чинити пријаву за зајам, онда кад је закон о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. год. ступио у живот; и

4. Што данашњу окружну скупштину не обавезују одлуке раније окр. скупштине састављене по старом закону, које одлуке нису ни извршене док су ове постојале.

Ову одлуку окружне скупштине задржало је од извршења начелство окружно решењем својим од 24. фебруара ове године бр. 2144. са разлога: што је одлука раније окружне скупштине о задужењу округа у цилу наведеном, која је и од надлежних државних власти одобрена, обавезна за округ, што је по тој одлуци преступљено подизању болница које су скоро готове и, што и по закону о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. год. (чл. 51. т. 3.), округи и срезови суделују у материјалном погледу око подизања болница.

Господин Министар унутрашњих дела налазећи да је решење начелства умесно, послао је предмет на оцену и решење Државном Савету, по чл. 14. зак. о уређењу окр. и срезова, који је нашао, да је исто решење правилно и по закону основано; с тога је одлуком својом од 7. марта ове године Бр. 2300. решио, да се одлука скупштине округа моравског од 22. фебруара 1906 г. Бр. 282. о одбијању зајма у 120,000 динара, ради подизања болница, поништи.

Жалбу погрешно адресовану, а предату надлежној власти за пријем исте, треба са предметом упутити оној власти која је за оцену надлежна

Ђ. К., трговац из Ш., жалио се Министру унутр. дела на решење начелства окр. подринског од 30. октобра 1904. г. Бр. 12,500., којим је извештен, да је радња суда општинског, у погледу наплате оборске таксе за свиње жалиочеве ухваћене на утрини селског правилна.

Жалитељ је предао жалбу начелству, које ју је са осталим актима спровео Г. Министру на оцену, а овај ју је одбацио својим решењем од 9. децембра 1904. г. ШБр. 33,937. као ненадлежној власти поднесену.

По жалби жалитељевој Државни Савет одлуком од 7. марта 1906 год. Бр. 2306 поништио је ожалбено решење на ових разлога:

„По чл. 170. зак. о општинама од 5. јуна 1903. год. и његовим изменама и допунама од 22. децембра исте године, жалба противу решења и одлука надзорне власти изјављивала је се Државном Савету, а по чл. 172. исто закона предавана оној власти противу чије се одлуке изјављује.

„Под владом овог закона, жалитељ је изјавио жалбу противу решења начелства окр. подринског № 12,500/1904. год. као надзорне власти, донесеног по жалби његовој противу решења суда општинске Ш. Жалбу ову предао је начелству као што је то прописивао наведени чл. 172. који то и сада прописује и адресоване је на Министра унутр. дела, коме је начелство ову жалбу послало на поступак. Но како Министар унутрашњих дела није био надлежан за расматрање ових предмета према наведеном чл. 170., те као ненадлежан и ако је жалба погрешно на њега адресована није имао основа у закону, да по њој доноси своју одлуку и одбацује је као ненадлежној власти поднесену, већ

ју је требао вратити начелству, да је пошаље Државном Савету као надлежном за расматрање и решавање. Како Министар није овако поступио, то је донесеним опкладбеним решењем прекорачио границе своје надлежности.“ **В. Ђ. И.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Конан Дојл.

(наставак)

— Да господине, баш на овој теми, рече он. Ја што плаћамо разне дажбине и порезу, ја бих рад био да знам, зашто сваки питког моје дође и разбијати тућу своју имућу. Да, господине, ја сам продао д-ру Барнику две бисте. Страшно, господине. Ја сматрам да је то просто психијатрична завера. Нико сем анархиста не би имао и разбијао бисте. Чувени републиканци, тако их ја називам. Одакле сам бисте набавио? Не могу да схватам зашто ме то питате. Али ако баш желите знати, ја сам их набавио код Гелдера и коми. То је веома позната фирма. Да ли познајем ту фотографију? Не, ја је не познајем. Да, познајем је. На то је Бепо. Он је Талијан, радио је на парче и био је у радњи употребљив. Он је знао гравирати и позлаћивати рамове, а и друге послове. Он ме је прошле недеље напустио и од тога доба ништа о њему нисам чуо. Не, не знам ни одакле је дошао, као ни куда је отишао. Ништа нисам знао противу њега док је овде био. Отишао је од мене два дана пре него је биста разбијена.

— То је дакле све што смо могли очекивати да ћемо од Морза Худзона сазнати, рече ми Холмс при изласку из радње. Имамо тога Бепо који је главни кривац и у Кенсингтону. Сада, Ватсоне, да идемо и у Кенсингтон код Гелдера и коми., где је извор и постанак биста. Баш веома изненађен ако ту какве помоћи не добијемо.

Пошао дужег хода стигосмо најзад у поморски Лондон, на речној обали, где има сто хиљада душа, и где су Јужеми за издавање под кирију у изобиљу и препуни европског отпада. Ту смо у широкој улици, нашли фабриканта кога смо тражили. Унутра је била велика радионица у којој је педесет радника моделисало и гравирало. Директор беше висок, плав Нелад и примио нас је веома учтиво: одговарао је тачно на сва питања која је Холмс постављао. На књига се видело, да су оне три бисте, које су пре годину дана биле послате Морау Худзону, биле половина од шест, од којих су друге три послате Хардинг Бродере у Кенсингтон. Није било узорка за што би се ових шест биста разликовале од осталих. Њихова цена на квантум била је шест шилинга, али ситничар може добити дванаест и више. Лик је узимат са два модела. Посао су обично радили Талијани у истој соби где се налазимо. Кад су бисте биле готове оне су остављене на сто да се осуше, па за тим одношење у магацин. То је било све што је знао казати.

Али показана фотографија је дејствовала на директора. Лице му се зажари од љутине, а обрве се набраше.

— Ах вуцибатина, викну он. Да, врло добро га познајем. Ово је свакад биза поштена радња и један једини пут кад нам је полиција долазила у радњу, то је било због овога човека. Од тада' има више од године дана. Он је можем убо другог једног Талијана, па је дошао у радионицу, а полиција за њиме и ту је и ухваћен. Знао се Бепо — презиме му не знам. Тако ми је и требало, кад сам човека са таквим лицем погодио да ми ради. Али био је добар радник — један од најбољих.

— Колико је добио?

— Човек је остао жив, те је кажњен са једном годином, без сумње је већ пуштен, али овде се није смео појавити. Он има овде једнога рођака, који би вам без сумње знао казати где се налази.

— Не, не, викну Холмс, ни једне речи, томе рођаку — ни једне речи, молим вас. Предмет је врло важан. Кад сте погледали у књигу о продаји ових биста приметио сам да је датум 3. јуни прошле године. Би ли ми могли казати датум када је Бепо ухапшен?

— Могао бих вам отприлике казати по платном списку, одговори директор. Да, продужи он прегледајући листове. Последње пут је исплаћен 20. маја.

— Хвала вам, рече Холмс. Мислим да немам потребе да вам одузимам време и узнемиравам ваше стрпљење. Са последњом опоменом да неће никоме говорити о овоме што смо га питали, кренусмо се на запад.

Ио подне је било у велико превалило, и једна ургабисмо прилику да се мало, на брзу руку, у једном ресторану заложимо. При уласку приметисмо новинарску рекламу: „Кенсингтонски злочин. Убиство извршио хулак“. Из садржине његове поделе смо, да га је писао г. Хорас Харкер.

Добро је, Ватсоне, рече он прочитав све. Штампа је, Ватсоне, веома корисна установа, само ако знаш да је употребиш. И сада ако си готов, вратићемо се у Кенсингтон, да видимо шта има да каже Хардинг Бордере.

Осниваоц велике радње показао се као бистар и окретан мали човек, бра и спреман за говор.

— Да, господине, ја сам већ читао извешће у вечерњим новинама. Г. Хорас Харкер је наш муштерија. Продали смо му бисте пре неколико месеци. Требовали смо три бисте, такве форме од Гелдера и комп. Сада су све продате. Како? Ако прегледам књигу могу вам све тачно казати, јер су заведене. Једну г. Харкеру, једну г. Џосиј Брауи из Чисујика, и једну г. Сандфорд из Ридинга. Не, нисам никад видео то лице које та фотографија показује. Не би га могао тако лако забораватн; тешко да сам кад год гадније лице видео. Имамо ли кога Талијана у радњи. Да, господине, имамо радника и чистача. Мени цела ствар изгледа загонетна и надам се да ћете ме известити ако дођете до каквог резултата нашим испитивањем.

Холмс је забележио некодико пута приликом г. Хардингово, и могао сам приметити да је био потпуно задовољан током истраге. О томе није ништа говорио, сем што је приметио, да ако не похитамо одоцнићемо се за састанак са Лестредом. И доиста, кад смо стигли у Бекерову улицу, детектив је већ био тамо и ходао је горе доле у грозничавом нестрпљењу.

— Дакле, нашта он, каква је срећа г. Холмсе?

— Ми смо били цео дан у послу, и не спасим узалудно. Били смо код обадва малопродаваца и код фабриканта. Сада знамо где је свака биста продата.

— Бисте! узвикну Лестред. Али нека, ви имате своју методу, г. Холмсе, и ја нећу рећи противу ње да речем, али ми се чини да сам ја боље дан искористио. Ја имам идентификацију убијеног човека.

— Није могуће?

— Пронашао сам и узрок злочина.

— Дивно!

— Ми имамо инспектора који је специјалиста у Сворон Хил у талијанском кварту. Дакле, убијени човек је имао некакав католички знак оно врата; то и боја његовог лица учинише да сам помислио да је са југа. Инспектор Хил познао га је чим га је видео. Његово је име Пијетро Венучи, из Неапола, и он је био један од најопаснијих злиководаца у Лондону. Он је у вези са Мафијом, изнато тајно политичко друштво чији чланови убистном декрете добијају. Сада видите како се цео догађај почиње бистрити. Овај други човек могуће је, да је такође Талијан и члан Мафије. Можда се отргнио о правила на некакав начин. Пијетро је послат за њим у потеру. Можда је фотографија, коју смо у његовом џепу нашли, била његова слика, да се не би преварио и пробурадио кога другог човека. Он је пратио тога човека, видео га кад је у њиу ушао, чекао га док изађе и у борби је сам добио смртну рану. Како вам се то допада, г. Холмсе.

Холмс се пљесну руками у знак одобравања.

— Дивно. Лестреде, дивно! узвикну он. Али ја писам потпуно сагласан с тиме у погледу разбијања биста.

— Бисте! И ја никако те бисте не избијате из главе. То није ништа, проста крађа, казни се највише до шест месеци затвора. Убиство, то је што ми сада истражујемо и кажем вам да ја све конце имам у рукама.

— Какав нам је будући рад?

— Веома прост. Отићи ћу са Хилом у талијански кварт и тамо ћемо наћи човека чију фотографију већ имамо, па ћемо га ухапсити због убиства. Хоћете ли и ви поћи са нама?

— Не верујем. Мени се чини да можемо доћи до целе много простијим путем. Не могу рећи ни сигурно, јер све зависи — све зависи од самога фактора који је ван домашаја наше контроле. Али ја се надам, да бих вам могао помоћи да га ухапсимо, ако поћете са нама вољне.

(настављаће се)

са енглеског **Мих. А. Рашковић.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

КО ЈЕ ОВО?

Крајем прошлог месеца ухваћено је у Бечу после једне представе ово лице, које је хтело у гардероби да украде златну ногу са краватицу у вредности 320 круна.

Ово лице изјавило је да се зове **Милан Јовановић**, кројач, родом из Делиблата у Угарској, а пребивалиште у Вршцу и да је 43/4 месеца живео у Београду као пензер.

Код њега је нађен један мали свилени рубац, за који је он казао да га је добио од своје дувандџинке, међутим истекло је да је он с њиме служио при крађеној крађи.

Ако би ко познао ово лице и знао какво податке о њему, моли се да то достави Управи града Београда, како би они могли послати податке бечким властима. Упр. 11522.

ТРАЖЕ СЕ

Миладин, син **Ранђела Лазаревића**, тежак из Јошанице, често је са крушевачког вашара и до данас нема никаква трага ни гласа од њега. Миладин је стар 20 година, средњег раста, плав, бесав, модрих очију, жеравог грађења има белегу од раше, пад говори замуцкује, блесаст је. На себи је имао обично сељачко одело, на глави поломну шајкачу, и на ногама опанке. Проналазећа нека упутити начелству округа крушевачкога с позивом на Бр. 2857.

Милета, син **Животе Милорадовића**, тежак из Трнаве, у срезу лепеничком, побегао је од родитеља 13. јануара тек. год. и сада се не зна где је. Милета је стар 12 год., плав, округлог лица, пуних образа, дуг предњи зуби у горњој вилици мало су му ирви, у обичном је сељачком оделу. Суд општине трнавске моли све полицијске и општинске власти да проналажења Милету упуте њему с позивом на Бр. 720.

ПОТЕРК

Тома Ситаш, столарски шегрт, каснио је од кварта варошког Управе града Београда због краће, али је побегао из кварта. Он је родом из Београда, стар 15 година, омален, сувоњав. У случају проналаска треба га узутити поменутом кварту с позивом на Бр. 3665.

Непознати крадљивци ноћу између 28. и 29. пр. м-на напрашли су опљачку крају Стојку Јовићу, из Алашкина у срезу мачванчком. Том су му приликом однели 20 динара у новцу, 1 златну руску нару од 80 динара, четворе нове сукнене чаршаре и друге разне ствари у предмети око 400 динара. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима живо трагају и о резултату известе начелника среза мачванског, позивајући се на дописну Бр. 2296.

Жарко Јелић и Вукашин Симоновић, из Рутоша у Старој Србији, протерани у ужичкога начелства, побегли су 31. пр. месеца из притвора. Оборена су стара око 50 година, у прави пелеринаши, старији конорашки, на ногама имају опанке, а на глави фесове. Начелство округа ужичког, дописом Бр. 2756 наређује тражење за одбеглима.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем нареде трагање, и у случају проналаска упуте је кварту дорћолском Управе града Београда, позивајући се на акта под Бр. 2607.

Крађа стоке. Ноћу између 27. и 28. пр. месеца извршена је крађа стоке Милозану Петровићу, земљаку из Кривача. Украдена му је једна побољ, длаке вране, матора 5 година, у лево око борина, на леђима има белегу од ама. Акт начелника среза голубачкога Бр. 2811. — Ноћу између 25. и 26. пр. м-на непознати крадљивци украо је једну побољу Павлу Вујичићу, земљаку из Кривача. Побољ је длаке затворено доратасте, матора 5 год., без ровања и жигова, са белегом од ама на леђима. Акт начелника среза голубачкога Бр. 2702. — Начелник среза хомољског, актом својим Бр. 2431, јавља, да је ноћу између 22. и 23. пр. м-на Живадину Милошевићу, земљаку из Рибара, украдена једна крава, врле длаке, матора 3 године, без роваша.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом најревније трагају и о резултату трагања известе поменуте начелнике, позивајући се на акта са сличним бројевима.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Пресудом кварта варошког од 6. тек. месеца, бр. 3849 кањисла је **Марија Гујаш**, служавка, са ћи дана затвора и проговештом на сеанса у Аустро-Угарску, као позната крадљивица.

Она има и брата *Андрију Гујаша*, препреденог лопова, који је због извршених неких крађа пиљан у бегству.

Милева — Јулка Димитријевић, служавка, извршила је крађу стварн Рикалзу Пинту, кафеџији из Београда, па је некуда побегла. Милева је родом из Кисиљева, стара 40 год., повисока, смеђа, грлорастих очију, шаљивог чела.

Скреће се пажња пограничним властима преда Аустро-Угарској, да Марију не допусте попратак ако би опет хтела ано прећи.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се моли унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и изаслих: 20 динара на годину за државне и општинске намештенике, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

36.

Једнога дана, биће то пре три године, допутују у Беч два странца. Један старији, тако у 45. година, а други млађи, у 27. година. Обојица *чини* људи, образовани, господскога понашања.

Први одседне у *Гранд Хотелу* и запише се у књигу путника под именом: *Noel de Laternet*, а други у *Империјалу* под именом: *Johann de Puchofski*.

Као што се зна обе су ове хотела првога реда и од најскупљих у Бечу. Оба странца живела су раскошно, проводили се лепо, јављали се по забавама, позориштима, опери, вирџетима итд. Нико на њих није ништа сумњао — само што је тајна полиција мало из даље обратила позор на њих.

Један од вештих детектива упозна се са њима. Представи им се као странац у њиховом хотелу. И ступи са њима у интимно пријатељство. Пратио их је свуда, частио се и гостио с њима, остајао по читаве дане и ноћи у њихову друштву, прибирајући на тај начин податке о њима.

После неколико дана јави се овај прави странац у банкарску радњу Ајзенерову и понуди мексиканске и турске папире у вредности 60.000 фор. Оволика сума падне сумњиво. И тајна полиција сада још живље почне трагање.

Када је детектив са својим послом већ био готов, умеша се отворено и сам власт. Отпочне се кривична истрага, која сада обелодани: да су обе ове странца опасни интернационални лопови. Откриде се цела ствар и најпре се: да се она прва зову данашним именима: *Карло Лагернер, Нојел Брајо, Харн Де Блакбурн*, да је рођен у Варшави, а у последње време живљење у Лондону; а овај други да се зове још и *В. Херберт, Н. Симон, Артур Пене, Н. Хелијас* и *Н. Бодиско*, из Ложинке, у Русије...

Обојица су често путовали и по суву и по мору. И где год су улучили згодну прилику — варали су и крали. На јаву између *Будиме* и *Фолкестона* украли су један пакет, који је припадао осигуравајућем друштву „*La Фонсијере*“, у вредности 60.000 ф. све самих руских облигација, доларда. Ове папире продали су после у Франкфурту... Други пут на енглеској лађи, која одржана везу између *Будиме* и *Довера*, предигли су акције мексиканске народне банке у вредности 80.000 фор. Од ових папира, који су били сводна приморског осигуравајућег друштва у Лондону, једва део ухваћен је при Латеру, а други је остао непронађен.... Трећи пут извршили су превару у самом министарству финансија у Паризу и од чиновника Деларжа дигли купоне француске ренте у вредности 80.000 ф. Путовали су после у Лондон, Ниду, Монте Карло, играли тамо на рулету; издавали се час за банкаре, час за фабриканте, за предузимаче трамваја... Говорили су да имају пиваре у Лондону, златне рудиике у Сибиру и т. д. Хвалили су се, да имају и одржавају пријатељство са многим, неким личностима по Европи; да се познају са свима важнијим банкарима; са многим министрима, аристократима итд. У Беч су дошли, да ту распродају, што је остало папира, па онда да се крену на — исток... По своју прилици да би онда, у овом свом путовању, свратили и нама у Београд . . . . . .

Када смо већ почели, онда да испричамо још који интересантан случај.

37.

Бечка дирекција добила је једнога дана депешу из Хамбурга, да се трага за некаквим касиром *Болером*, који је направио фалсификата и разних дефеката на 200.000 марака.

Депеша је одмах слеопштена детективима. Један од њих, по имену *Келер*, трагајући за траженим лицем, примети: да се у једном хотелу, у приом бецирку, настанио од пре два дана један странац, доста сличан послатом опису. И дадне се за њим да га прати.

Странац се је, наравно, као што то раде овакви људи, у књизи путника записао под другим именом. Али Келер је, пратећи и посматрајући га сваким даном, све више долазио до уверења, да ће то бити касир Болер. И како тајној полицији на западу све мора стајати на услузи, Келер се онда реши, да прегледа и претраг странчев.

Једнога јутра, када је странац изашао из хотела, детектив се, у споразуму са портиром, упути горе уз степенице. Уђе у собу странчеву. Удешеним кључем отвори кофер. Сваку стварицу и рубље тачно прегледа. И доиста на доњој марами прочита почетна слова имена Болеровог. Разуме се, ствар је била одмах готова.

Полиција је могла још тога дана са сигурношћу спустити своју тешку руку на раме Болерово.

— А шта би ви радили — да се је случајно онај странац вратио одмах у своју собу и тамо вас затекао да претурате по његовом коферу — упитан је детектив Келер.

— Не би ме тамо нашао.

— Како?

— Вама је познато, да је нама стављено на службу све особље хотела.

— Знам.

— Ако би се, дакле, путник вратио у хотел, дошао би по обичају код портира за свој кључ. Портир би му се извинио, да је кључ од собе горе код собарице. Странац би се онда упутио уз степенице. У том моменту портир би електричним звоцетом дао знак собарици (обично дуго држећи за електрично дугме). Собарица видећи опасност, да ме у моме послу затеку, изашла би пред странца. Овај би казао број собе и тражио да му се отвори. Собарица би се, претурајући по својим кључевима, вајкала, већ као ове умеју

молила, да ће сада кључ наћи. У том би на брави опробала друге кључеве, који наравно не пасују. Тиме би ми дала знак да ја свој посао што брже довршим. Ја похитам, забележим шта ми је требало, па се онда из собе путничке уклоним у споредну собу, за коју ми је собарица већ оставила отворена врата (а у хотелу су, као што знате, све собе са по двојим или тројим вратима). Из те суседне собе нашао би у ходник. И ако би ме видео ту — путник ме, наравно, ће познаје. Мислио би да сам и ја стрпао са станом у овој соби до њега. А у том моменту већ је и собарица кључ нашла и путнику његову собу отворила.

38.

Једнога дана јавила је лондонска полиција, да је некакав трговац Смит нестао из Лондона. Пошто је навршио неколико превара и задуживања побегао је незнано куда. У депеши наречите је поменуто, да ће осим осталих папира Смит имати уза се и лажних чекова на Комерцијалну Банку.

Бечка полиција, примив депешу, преди је шесу тајне полиције. Овај после њену садржину саопшти детективима. И они се дају у трагање.

Десет дана, после те депеше беше дошао у Беч један странац. Одсео је у хотелу *Ројалу* и записао се у листи путника под именом француза — *Шарла*.

Његов лични опис ће се у многоме слагао са посланим описом из Лондона. Али детектив *Браун* рече се да га добро зна на око.

Путник је, како су у хотелу причали, избегавао да говори друкчије него само француски. А тај језик говорио је сасвим добро.

Детективу Брауну, који се је чешће надзирао онде, око хотела, учинио се Шарло доста нервозан, узнемирен, сумњив. И предузе да даље трага. Једнога дана јави се портиру и упути се горе у Шарлову собу. Претхода брижљиво сва три његова кофера. И у једном ваље сумњивих папира. Све што је нашао забележи, па онда, разуме се, лепо и у реду сложи, како је и било. И оде те јави своме шефу. Подноси му рапорт о целом понашању Шарлоном, његовом бабављу, тумарању по Бечу, о рачунима, папирима, које је прегледао и т. д.

Још истога дана господин Шарл дао је у дирекцији бечке полиције на Шотенхингу.

На испиту је казао друго име и презиме. Имао је и пасош. По шта више и посетнице, писма, све на име — Шарла...

— Ви сте Шарло, путник из Белфора, него сте Смит, из Лондона. Пре 12 дана нестали сте одатле, пошто сте извршили неколико превара и преко Хавра, Париза, Цириха, Бухса, Инсбрука, дошли сте брзим возом у суботу у вече у Беч. Овде сте увели собу у хотелу. Сутра дан у банкарској радњи Сеземјеронној промењали сте један пут француску хиљадарку, а други пут банкноту од 100 шперлинга. Али уз вас ви имате још и папире Комерцијалне Банке и т. д. — завршио је питање члан бечке полиције *Франка*.

Разуме се, на такво испрпно питање Шарло није могао остати дуго упорав, био је сасвим збуњен. Могао се је чудити како је све то полиција сазнала, али се осећао ухваћен. Још када су за тим прегледали његови кофери и папири у њима — истина је избила на видело.

После само два сахата — бечка дирекција могла је депешом јавити лондонској полицији: да је привађ Смит ухваћен и да се налази у притвору.

Него пишући ове бедешке паде ми на памет и један занимљив случај из живота бечких детектива. Казивао ми га је инспектор М...

Баш да и то овде испричам.

39.

— Ман'те вас, молим вас, господине, у какве ви послове ми но неки пут морамо да улазимо, само да задовољимо потребу ваше тешке службе — најчешће ми се једном М., један од највештијих инспектора бечке тајне полиције...

Мохим вас... дедте причајте ми. Ваша су казивања увек интересантна...

— Знате онда сам био још гемајнер — агент... Стојао сам под непосредном командом господина Штелинга (шефа тајне полиције).

Једнога дана рече ми шеф, онако тихо, у највећем поверењу, како се у кући неког господина Х... на Верингу драже неки млади сумњиви скупови, чије неки договори, по свој прилици у непоштеној намери, да се праве реду и закону.

Пратња и позор детектива могао је довести само до улазка у кућу Х... Али то није било доста, требало је сазнати, шта се унутра, у салонима, ради, спрема и решава.

Како да се и то сазна?

— Никако друкчије — рече ми шеф, него тај задатак стављам вам у дужност. Ви сте млади — тек ви је онда било тридесет година, — умешни сте, имате вица и окретности, па, дедте, покушајте...

Шта ће бити — служба је таква. Разуме се, жели сам препоруку, аванзман, и уделим нам.

После кратког времена извршним познавство са највернијом госпође К... Она ме пусти у кућу. Прођем своди. И наше пута бивало је, да сам, седећи у једној соби до салона, где су господа своју седницу држала, могао слушати њихове разговоре. Моји рапорти испали су на потпуно задовољство шефово. И имао сам срећу, да ми он те у неколико прилика лично изјави и после ме авансираном награди.

40.

Причање инспекторово подсећа нас на један сличан случај из живота земунског капетана В.

То је било пре неких двадесет и више година.

Један од претендената српског престола долазио је често, разуме се, крим-ном, под туђим именом — у Земун. Одседао је обично у кући земунског богаташа Ć....

Земунска полиција знала је то. Обраћала је пажњу на-њ. Али је аустријска влада желела, да се увери, и о ближим намерама високога госта. И та се њена жеља даде на знање земунској полицији.

И капетан В. сме мислио на једно сминслио. Пређе но што ће Ć... ући ће у кућу. И добио је место у соби до саме сале, где су претендент, земунски богаташ Ć... и остали претендентови пријатељи седели и живе разговоре о краљу Милану и својим плановима против њега водили.

На сали су била стаклена врата, на њима превучене провидне завесе. Ја сам стојећи иза њих — причао ми је В. — лепо могао да познам сва лица и да их све тачне опишем.

(наставиће се)

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВИШТВА

(НАСТАВАК)

Тако одељење у париској полицији установљено је нарочито ради контролисања странаца а но и због сталних парискиx грађана, како је то у свима немачким полицијама. То се у осталом види и из поменутог извештаја у архиви Министарства унутрашњих дела.

Од тога времена до данас није ништа више предузимано на унапређењу овога одељења у београдској општини.

Овде би се још могао поменути рад министарства унутрашњих дела од прошле године, предузет на основу *закона о општинама*, а који има доста тесних веза са овом установом. У закону о општинама предвиђена је одредба, да општински судови имају водити списоке *својих становника*. На основу те одредбе министарство је уз приномоћ Управе државне статистике издало прошле године *Правила за вођење регистара становништва* и расписе како се када имају почети водити.

Из тога расписа и правила јасно се види, да су ти регистри установљени више за то, да општински судови имају списоке својих сталних житеља, но да се по њима прати кретање становништва. У мањим местима тај је посао довољан да задовоља и ову другу потребу. С многим непотпуностима и погрешкама што се у овим правилима појављују, биће нарочито горопа, јер је рад општински на овоме послу од велике важности и за полицијске власти.

После оваквог изложеног целокупног рада на усавршавању ове установе, од стране полицијских и општинских органа, који су били позвани, да јој дају прецизнији и практичнији карактер, лако је закључити, какви су постигнути резултати.

Они би се могли исказати у оно неколико речи:

Пријављивање је грађана и сувише немарно и неправилно. Контролисање ре-

дозвог пријављивања грађанства, полицијска власт споро никако не врши, јер пријавне листе по кварговима примају за то необучени практиканти или жандарми; пријавне листе, што се задржавају у кварту, не распоређују се ни по каквим правилима, већ се само раздвајају по почетним словима имена пријављених лица; у кварту нема никакве прегледности о пријављеним лицима; контрола уредног пријављивања не може се успешно вршити у кварту, приликом пријављивања; пријавне и одјавне листе не шаљу се редовно и тачно у општинско статистичко одељење; у томе одељењу нема прецизнијих и практичнијих правила за распоређивање пријавних и одјавних листа осим уређивања по строго азбучном реду, који су у мало већој маси листа непотпуни: тамо се не врши контролисање исписаних података на листама по раније пријављним и одјављим листама дотичног лица, већ се пријаву онако, како су од кварта послате, на биле пуне неправилности: чак се не може контролисати, да ли се неко лице раније пријавило са другим којим почетним словом у имену или не; извештаји статистичког одељења су према томе у већини случајева нетачни и непоуздани.

Код овако основних непотпуности и неправилности у организацији ове установе, не би се могли очекивати бољи резултати ни када би пријављено било и последње лице у Београду. Да се ово поправи, и да се од уложеног труда и материјала, поврху боли резултати за службу, неминовно је потребна основна измена у преуређењу ове установе, инајући при томе на уму стечена искуства других полиција која су на томе послу већ поносили успеха.

Из предњег излагања ових установа у страним полицијама, види се, да се до тих резултата дошли разним правцима. Нама је нема сумње потребан такав правац, који ће према нашим друштвеним приликама и према нашим осталим службеним околностима бити најостварљивији и најпрактичнији.

С погледом на наше прилике и потребе изићу овде своје мишљење о важнијим изменама, које би по мом скромном уверењу требале да нађу места приликом преуређења овога нашега досадашњег одељења.

I.

На првом месту, *треба одељење за пријављивање становништва да буде само одељак полицијски, а не и општински суд.* За то има доста разлога.

Ово одељење не треба да служи полицијској власти само за сазнавање адресе већ уз помоћ других одељења и контрола и за друге чисто полицијске сврхе као што су: проналажење и контролисање сумњивих људи; контролисање странаца; проналажење крвника, за које је потерница расписана и т. д. Тих података полицијска власт не може имати, ако би централно пријавно одељење било у општинским рукама.

После тога, када је централа у рукама општинског суда, не може се од ње вршити никаква контрола над кварговима, у погледу привођења пријава и другога рада, што те власти стоје у односу мање према старијој. Напред је нам довољно било напоменуто, колико таква централна контрола може имати успеха.

За то, што и у случају када општински суд има удела у надлежности, већи део рада на овоме послу припада полицијској власти.

На посетку и за то, што такво одељења у свима поменутим странама пријављивања припадају под надлежност полицијских власти.

II.

Пријављивање да се врши и за друга лица која до сада нису дужна да се пријављују.

То би имало да се односи на болеснике по разним болницама, на ученике по разним заводима и на повременог дену, која се до сада нигде нису у овоме одељењу заводила.

Са тим у вези, имали би да се уводе и случајеви венчања и смрти, који би редовно били достављани од надлежног свештеника, по списковима или за то нарочито уведеним формуларима.

Лица која се имају подобдата пријављивања, треба тако исто изричито предвидети.

III.

Пријављивање и одјављивање треба вршити на одвојеним листама.

Овакав начин практичнији је од досадашњег: што се по њему лакше може неко пријављивати и прво поште; што се реверси о пријављању могу дати или потписати на каквоме списку или другим формуларима; што се при овакном пријављивању и одјављивању излази више простора за исписивање података; што се често дешава код пријављивања и одјављивања на истој листи, да, нарочито писменије изасе, попуне у исто време и рубрике за пријављивање и оне за одјављивање; а један је од најглавнијих разлога и тај, што код овог случаја, после одјаве, одјављено лице нема у рукама никаква доказа да се раније пријавило и одјавило.

IV.

Треба установити *страначке листе, које би полицијска власт попуњавала по званичној дужности, ради „страначке контроле“* каква је она у Хановеру. С погледом на локалне прилике Београда и његов географски положај, таква би контрола била скоро потребнија, но на које друге одељење.

V.

Тражити тачно контролисање података о исцрпљеним војним и пореским обвезама од страних пумолетних грађана, а исправно легитимисање од свих досељених странаца.

О овим важним подацима, до сада се водило врло мало рачуна. Оваквим радом, пореске власти добиле би доставе за више стотина неисправних пореских обвезника, а војне би власти тако исто имале од тога знатне користи у проналажењу војних бегунаца.

У свима добро уређеним полицијама, легитимисање странаца приликом пријављивања сматрају као најпрактичније средство за тачно утврђивање исправности и идентичности са стране досељених лица. Наша београдска полиција чини ту контролу у граничним комесаријатима, али је та контрола сваколико недовољна, да се о идентичности свих странаца који живе овде може добити тачна рачуна.

Пре свега то контролисање је кратко и брзо, а после, ако се не може распространити и на оне странце, који дуже време овде остану. За она друга лица потребна је контрола њихових легитимационих хартија приликом пријављивања по кварговима.

(свршиће се)

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА

са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(НАСТАВАК)

Има криминалиста који тврде, да се многе личности одају злочину из задовољства, као што *Lenke* лепо примећује у свом делу „*Aus dem Zuchthause*“. Ово мишљење толико је апсурдно, да и не заслужује, да се о њему особито говори. Човек здравог разума не може се никад одати једној овако тешкој и са гледишта здравог разума толико ризичној професији. Неоспорно је, лакше, да за оно морају постојати други, много озбиљнији и разноврснији разлози, који ће се моћи изнаћи само тако, ако се сви професионални злочинци поделе у неколико категорија.

Ма колико да је жалосно, ипак је сушта истина, да прву категорију ових злочинаца чине деца, која се уче крађи од својих родитеља.

Неоспорна је ствар, да ни једно дете не би крало из задовољства. Да се изврши крађа, потребан је извесан рад, а деца, као што је познато, не воле да раде. Има нагдаи примера који доказују, да се деца овом послу уче од својих родитеља. Др. Вибарод, стари чиновник париске полиције помиње једног дечка од 8 год., веома живог и бистрог, који је на саслушању изјавио ово: „Отац ме је научио да крадем, а то није ништа тешко. Сваког дана нађи смо омнибусом од Пале-Ројала до Бастиље, и за то време стао је крао ђуде а ја даме. Са дамама, знате, ide много лакше, јер не осећају руку, док са ђудима већ иде теже, јер се често окрећу а и џепови су им дубоки. Последње недеље, очекујући оца код Пале-Ројала, упрао сам једној старој госпођи новчаник са 60 динара“.

Оваквих примера има и сувише у делима полицајаца, судија, чиновника и свештеника казнених завода. Сви они неоспорно доказују, да је живот професионалних злочинаца у главноме један исти.

Са врло ретким изузецима, они су одрасли у веома поквареној средини. Захваљујући рђавом друштву постали су случајни злочинци, због чега су доцније у затвор, у коме су се сродили са најокорелијим злочинцима, и на овај начин усавршили се у своју будућу професију. По изласку из затвора настале су за њих нове тешкоће. Заборављајући да треба опростити ономе који га вређа, друштво за њих неће ништа да зна све док не учине нове злочине. Поред овога, бивше робијаша неће нико да прими на рад, јер има на расположењу ваздан других, који са суђом нису никад имали посла. Додајте овоме, да већина злочинаца не зна никакав занат, и да им је с тога још теже, да по изласку са осуде нађу какво занимање. Слабећи на овај начин своје везе са друштвом јако су их раније имали, они мало по мало дошле до уверења да су парије, и пржаљу се, сасвим природно, овим слојевима, који неће да знају ни за какве дужности према друштву, јер се и друштво не интересује њиховом судбином. То су професионални злочинци, који нити се стиде нити кају због својих дела.

Створити сигурну ренту, трошити много и радити мало — идеал је професионалних крадљиваца. Судећи радећи који, и поред тешког и прљавог рада, не могу уживати задовољство богатања, изгледа им глупа. Стари управник полицијске Бисквартира у своје „Мемоарима“ ово интересантно признаје чувеног професионалног злочинца Леблона:

„Кад ми не би било уређено да крадем, ја бих крао из рачуна, јер је крађа најбоља професија. Шта би од мене било у друштву поштених људи? Као ванбрачно дете, немајући никог да ме заштити и препоручи, постао бих у најбољем случају каква трговачки калфа, који би умро од глади док не добије 600 динара плате. Са рађењем је још горе. Да би могао живети од данас до сутра, он се мора напрезати у раду, а кад једног дана изнеможе, или оболе, или му се ма какав несрећа деси, не остаје му ништа друго до да проси или да иде у болницу. Наша професија, међутим, зависи од нас самих. Наша нетрпљивост и изискивање само нама. Потпуно смо сведни, да живимо различним животом, јер су ту и суд и полиција, а и затвор није далеко, али у исто доба знамо, да од 8000 париских лопова падају преко године у руке полиције свега 7 до 800, дакле ни једна десетина од целокупног броја. Према овоме, за једну годину проведену у затвору ми уживамо пуних девет година слободе у илобљу и задовољству. Који је то рађење, који није имало жртву сезону?“

Ово је тип савршеног егоисте, који према интелигенцији својих социјалних осебаја заузима последње место у друштву. Ње треба, међутим, изгубити из вида, да је ово лице одрасло под врло неповољним приликама, и да је, као и већина професионалних злочинаца, веома интелигентно, храбро и енергично. Као и сви професионални злочинци тако и ово, посматрајући друге како са мало или ни мало рада лепо задовољно, желе то исто, па ма под коју цену. Али, тако исто не треба изгубити из вида, да су се сне оне особине могле употребити на корист друштва, и да је сне зависило од средине, у којој су ова лица одрасла.

г) *Разбојништва и средина злочина.*

Дела ова данас су врло ретка, ма да су у старија времена била најобичнија професионални злочини. На место њих, а на сређу мирних људи, дошле су крађе и преваре, које сне више освајају терен и у оним државама, у којима су се разбојништва и до данас задржала.

Ма више узрока, који су допринели опадању разбојништва у корист осталих злочина, а нарочито у корист крађа и превара.

Захваљујући развијености данашњих саобраћајних средстава, већој насељености и добро организованој полицији, *велике пријаке* за извршење ових дела данас су много теже но што су биле у временима, када су путници морали проводити дуже време на путу и пролазити кроз ненасељене крајеве, кроз које су крстариле организоване разбојничке банде, против којих је, у већини случаја, и сама државна власт била немоћна.

У колико су се смањивале пријаке за извршење разбојништава, у толико су се с друге стране, ове пријаке увећавале у корист крађа, утаја и превара, захваљујући изванредно великог богатства по градовима и развитку кредита.

Једна од последица друштвеног развитка, јесте и постепено смањивање *силе појединца*, односно снају оних аката која су с њом у тесној вези. Пошто се криминалитет сауда и свагда јавља у оним истим облицима, у којима и живот нормални, то су и разбојништва, која увек прати сила, морала сасвим природно опадати.

Најзад, и сама цивилизација (у правом смислу ове речи) допринела је знатно опадању разбојништва, јер је постала општија. Стоји факт, да она још није продрла у масу, али јој основна маса у велико прокрчује пут.

Као год и остали економски злочини, тако се и разбојништва врше из ова три главна узрока: а) *беде*, б) *пожуде* и в) *професије*.

Статистика несумњиво доказује, да се један део економских злочина при којима је употребљена сила, врши из беде и да их најлакше има зимских месеци, када је беда највећа.

Врло је мали број злочинаца, који разбојништва и убиства врше из *пожуде*. Да би се видело докле иде утицај економске средине, навешћемо неколико примера.

1. Год. 1892. извесни Шефер осуђен је у Линцу због покушаја убиства. И он и жена му проводили су врло бедан живот, јер су морали радити најтеже послове, да би се одржали. Изненадан случај допринео је, да се овај њихов начин живота нагло измени и побољша. Једна њихова богата сродница, остан у кратком времену и без оца и без мајке, дође к њима и на овај начин створи им могућност да живе у изобиљу. Једном напивнути на овај начин живота и Шефер и жена му страховаху, да их богата сродница једног дана не напусти због које ствари, те се с тога после дугог колебања реше да је убију. Непредвиђене околности спречиле су потпуно извршење овог злочина.

2. Године 1893. убијен је и опљачкан један богат сељак на граници Аустрије и Баварске, за кога се знало, да код себе има знатну суму новаца. Истрагом је утврђено, да је овај злочин извршио слуга убијеног — човек који је део живот провео у тешком и напорном раду, и који, као напабрчено дете, није имао никог од фамилије.

3. Год. 1892. убијена је и опљачкана жена једног чиновника у Берлину. Убице су биле два млада радника, један од 17 а други од 18 година, од којих је један случајно сазнао да је убијена имала нешто уштеђевине.

Ова три случаја, протетиши стотине других, имају ту заједничку црту, што су извршени у приликама које су код извршилаца, који су се налазили у врло рђавим материјалним околностима, изазивале дакомост у највећем степену. Испитајмо злочинце у другом случају. Каквим је животом живео овај човек? Утицаји који чине да човек осећа одвратност према сили, биле су одсутни у његовој средини. Противно овом, средина у којој је живео огрубела га је.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један интересан административни спор.

Ђ. К. П., отпуштени полицијски цивилар, актом својим од 30. јуна 1903. год., моли је г. Министра унутрашњих дела, да исправи указ о његовом отпуштању из државне службе, и то из разлога: што је у стајаћој војсци служио као официр 6 година, 10 месеца и 23 дана, а као полицијски чиновник 2 године и 5 месеца; но од службе у војсци изашао је 3 ратне године, као што се види из његове кондуј листе, те према томе и § 73. закона о чиновницима грађанског реда никако није могао бити отпуштен из државне службе, већ пензионован. У случају да му г. Министар не би хтео учинити по молби, тражио је, да га решењем извести о томе.

Г. Министар унутрашњих дела тражио је од Министарства војног извештај, колико је Ђ. К. П. провео снега година службе у војној струци, на које би по закону имао права на пензију. Министарство војно известило је г. Министра унутрашњих дела, да је Ђ. К. П. указ осуде заточења са дегредацијом *изгубио право на пензију за све године службе које је провео у војсци* до 3. септембра 1883. године, а после тога времена није ни служио у војној струци.

Кад је Ђ. К. П. сазнатио овај извештај Министарства војног, он је тражио да му г. Министар нађа о томе решење, што

је овај и учинио 29. августа 1903. године под Пбр. 22260, извештавајући га њиме, да му према горњем стању ствари не може дати задовољења по молби.

Противу овог решења г. Министра унутрашњих дела Ђ. К. П. жалио се Државном Савету. Савет је по тој жалби размотрио сва акта, и 13. фебруара 1904. године под Бр. 1043 донео одлуку: *да је жалбено решење на закону основано*, и тиме овај предмет окончао.

25. септембра 1904. године Ђ. К. П. поднео је акт г. Министру унутрашњих дела, прилажући накнадно прибављене доказе да има права на пензију и тражећи: да се указ о његовом отпуштању из државне службе замени указом о стављању у пензију.

Ти накнадни докази биле су ови (све у уверењи преписима решења и указа):

1) Што је Љ. П. Ј., бив. среском начелнику, који је као политички кривац осуђен, па амнестиран, указ о отпуштању лошије замењен указом за пензију.

2) Што је М. Т., бив. среском писару, који је био осуђиван због упропашћења државног новца на губитак службе, а тиме и на губитак права на пензију, па поднео враћен у државну службу и у њој понижен, урачунато у године за пензију и време службовања пре осуде. и

3) Шта је Државни Савет, у случају са М. О., бив. среским начелником, решио, да чиновник, који је осуђен пресудом дисциплинарног суда на губитак службе, па после помоћа у њу враћен, тиме стиче право на пензију и за оне године, које је провео у служби пре осуде.

Г. Министар унутрашњих дела решењем својим од 27. новембра 1904. године поновља је одбио Ђ. К. П. од његовога тражења, налазећи (као и у првом свом решењу Пбр. 22260 од 29. августа 1903. године), да није поднео никаквих доказа, да су му редовним путем признате раније године службе, које је изгубио услед осуде на заточење и дегредацију, а да у полицијској служби нема довољан број проведених година укупне службе за пензију.

Противу овога решења Ђ. К. П. жалио се одмах Државном Савету, и овај је нашао:

„Да жалбено решење не одговара закону, јер кад је жалитељ после решења Министрова од 29. августа 1903. године Пбр. 22260, које је одобрио и Државни Савет решењем од 13. фебруара 1904. год. № 1043, поднео доказе, на основу којих налази, да му нису пропале за пензију године службе, које је провео у војсци пре осуде, онда је министар, по оцени ових доказа требао да донесе своје решење, имајући при томе у виду прописе чл. 62. и 63. саветског пословника."

Са тих разлога Државни Савет, актом Бр. 2003 од 18. марта 1905. год. поништио је г. Министра унутрашњих дела на седници састанку, који ће бити 26. марта 1905. год., ради објављења по томе предмету.

Не могући одговорити позиву Државног Савета да лично присуствује састанку, г. Министар унутрашњих дела, актом ПБр. 7525 од 24. марта 1905. год., послао је Државноме Савету ове своје противразлоге:

„По предмету жалбе Ђ. К. П., бив. ср. писара, против решења мога од 27. новембра пр. год. № 33176., који је одбијен од тражења, да се указ од 1. јула 1903. год. № 15796, којим је отпуштен из државне службе, исправи и замени другим, по коме би се стекло у пензију, — част ми је известити Државни Савет, да не могу да усвојим посматрање његово, изложено у писму од 18. ов. м.-ца № 2003.

Кад жалилац у акту ПБр 33176. који је примљен у подручном ми министарству 26. новембра пр. год. није изјављивао, да ће ће ће

предмеот покраде, па то чине и § 221. а и 223 б помонутог закона.

Све ове одредбе, које су постале једновремено са оном из т. 3. § 222. кр. закона (10. јануара 1879 год.) имају задатак да утврде: кад се извесне крађе казне као иступ, а кад као преступ, и за основицу те разлике узимају *предмеот*, а не начин извршења, јер он игра прегрудну улогу тек у разлици, која се тражи између простих и опасних крађа.

Према овоме, све крађе, на чак и крађе: коњица, платна с бељила, сабраних плодова у пољу и т. д. кад њихова предмеот не прелази двеста гроша чаршијских, долазе у ред иступних крађа, и за извиђање и суђење њихово надлежне су полицијске и општинске власти.*

Као што се види, уредништво је у овоме случају одступило од утврђеног правила, и дало одговор на питање суда општине придворичке, али други пут то неће чинити, јер се из овога питања види: да ни један од персонала поменуте општине не чита „Полицијски Гласник", јер да је то чињено, не би ни било потребе да се чини питање о ономе, што је један пут већ објашњено.

II.

Суд општине грабовничке у ср. косаничком, актом својим од 22. марта ове год. Бр. 795, пита:

1, „од кад се рачуна застарелост предуде по § 396. кр. зак. за иступна дела — да ли од оног дана, кад су акта примљена од суда, у случајевима жалбе, или од онога дана, када је суд преуду одобрио. А кад, опет, ноћиште застарелост код преуда, по којима није било жалбе.

Даље, кад настаје застарелост самога дела, докле преуда још није изречена, управо шта се разуме под речима: „*од времена последњег дела*" да ли то значи и онда, кад власт из актима заболежи да је некога повикала, или је потребан какав други рад?

2, „извесна лица измире порез општинским судовима по пореским књижицама колико су задужена.

Грешком органа, који наплату прше, платац се не одужи по распоредима пореза и општ. приреза иако треба, него се п. пр. цела положена сума узме у отплату општинског приреза, ма да он у ствари није толико дуговао.

На крају године, при склапању општинских и пореских рачуна учи се, да је он погрешно више платио општинског приреза, али је остао као дужник пореза, па се онда од њега тражи да плати порез, а он нека тражи од општине што му је више узела.

Он, опет, сматра пореску књижицу за доказ да је платио оно чиме је задужен, те сада настаје питање: да ли му је пореска књижица довољ, или ће се од њега вршити наплата, а он да се кусура са општином? и

3, „да ли подлеже такси од 2 дин. преуде, које изричу председници општ. судова и кметови у смислу чл. 110. закона о општинама?*

— На ова питања одговарамо:

1. Пресуде иступне, против којих постоје жалбе, поставши извршне онога дана, кад их суд односно друга надлежна власт одобри.

Према томе, од тога се дана рачуна и застарелост њихова, а не од дана, кад власт, која је пресуду изрекла, прими акта.

Застарелост, пак, пресуда, против којих није било жалбе, почиње тећи од последњег дана, који је осуђени имао за жалбу на вишу власт, па се жалбом није користио.

Под речима: „*од времена последњег дела, које је власт по истом предмету предузела биће*," не може се рачунати и обична белешка на актима: „акат" и т. д. јер би на тај начин било отворено широко поље имагинарна она законске одредбе од стране власти, него је потребан такав рад, који би посведочавао какву истинску радњу власти по томе делу.

То би, н. пр. могло бити: саслушање сведока, извиђај на лицу места: вештачење нађеног предмета; саслушање самога приказа; и на послетку и само прилагање окривљеног — реверс — да је звао ради саслушања.

2. Кад је у пореску књижицу извесне пореске личности унесено целокупно задужење са државним и општинским дажбинама, *па он то све измирио*, онда се од њега не сме више ништа тражити, без обзира на то, што су од њега примљене суме погрешно књижене непажњом или неспособношћу органа, који су наплату вршили.

У колико је, опет учињена погрешка на штету једне касе, то се може исправити на тај начин, што ће се све то конституовати нарочитим рефератом, па издати из општинских књига и уквашити у државне, или обрнуто из државних у општинске, и

3. На ово питање одговара се у питању, које за овим долази под III.

III.

Један општински деловођа пита:

1, „По чл. 109. т. 5. зак. о општинама, председник општ. суда изриче казну затвора од 24 часа или новчано од 1—10 дин. за непослушност.

По чл. 110. става другог поменутог закона, непослушност може кмет осудити на 24 часа затвора или 1—5 дин. новчане казне.

У оба ова случаја, пресуде су одмах извршне, само што и председник и кмет извештавају о овим својим пресудама суд у року од три дана, те их он онда уноси у протокол суђења.

У чл. 9. и 11. Устава, прописано је, опет, да нико не може бити осуђен и лишен слободе без писменог решења и док не буде надлежно саслушан.

Према овоме нарећења устава у сукобу су са оним из закона о општинама, зато ће моли уредништво да обавештење: да ли могу председници и кметови према чл. 109. и 110. зак. о општинама казнављати појединце са 24 сата затвора и лишити их слободе, и да ли ће о томе прво писмено саслушавати дотична лица и доносити пресуде или не, и какву ће таксу наплаћивати?*

2, „Кад је неко осуђен на иступно дело на затвор, на казну затвора хоће да замени новцем, и то му се дозволи решењем, треба ли да плати за ово решење таксу и какву?*

— На ова питања одговарамо:

С обзиром на прилике, у којима се налазе председници и кметови, кад изричу казне у смислу чл. 109. и 110. закона о општинама, не може се тражити, да они воде формалне извиђаје и пишу пресуде.

Тако, они ове казне изричу много пута *ноћу*, н. пр. приликом гашења пожара, у пољу приликом разних извиђаја, кулука и томе слично, и ту се не могу писати пресуде, него је доста кад усмено позову окривљеног да се брани за непослушност, па се он немогаде одбранити.

Само што су и председници и кметови дужни, за по чл. 111. поменутога закона, у року од три дана, извештавају општин. суд о овим осудама, који их уводи у протокол суђења, а једновремено санкционише и контролише радњу кметова.

Ове осуде и притвори нису истоветни са случајевима, о којима говоре чл. 9. и 11. Устава земаљског, па се ова уставна нарећења и не односе на њих, нити су у сукобу са нарећењима зак. о општин.

За сваку осуду треба наплатити таксе по 2 дин. а ову деветна на извештај, који се осуду подноси у смислу чл. 111. зак. о општинама, и

2, за сва решења, којима се казна затвора замењује новцем или обрнуто новчана затвором, наплаћује се такса у 2 дин. из т. 6. зак. о таксама.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Жоан Дојл.

(НАСТАВАК)

— У талијански кварт?

— Не, мени се чини да ћемо га пре наћи у Чисујику. Ако пођете ноћас са мном у Чисујик, Лестреде, обећавам вам да ћу сутра са нама ићи у талијански кварт и ништа вам неће сметати ово мало одмеравање. Сада мислим да би нам неколико часова спавања добро синуло, јер ја не намеравам пре једанаест часова поћи, а нећемо се можда пре јутра вратити. Ви ћете са нама вечерати и после вам соба стоји на расположењу док не дође време за подизак. У што доба, Ватсоне, молим те заовога за дечка, јер нам једно писмо да пошаљем и веома је потребно да одмах иде.

Хоћемо пре пронео вече претурајући неке старе новине. Кад се најзад пратио

у собу, у очима му се јасно читала нека победа, али он не рече ни једноме од нас резултат свога тражења. Што се мене тиче, ипак сам јасно разумео, да се Холме надао, да ће овај необични злочинац покушати да се дочека и ове две последње бисте, од којих се једна, колико се опоминьем, налази у Чисујику. Нема сумње да је цил нашег путовања био да га на самом делу ухватимо и ја сам се дивио лукавству мога пријатеља. Није ме ни мало изненадило кад ме Холмс опомену да понесем собом револвер.

И он је то исто учинио.

У једнаест сати кола беху пред вратима, и одвезосмо се бликом места на другу страну Хамерсмитовог моста. Ту беше наређено кочијашу да нас чека. Кратка шетња довела нас је до усамљеног пута, а са обе стране куће у притвима спрам свештости од лампе над капијом прочитасмо „Лабурнум Вила.“ Обитаоци беху одавна заспали, јер је цела кућа била мрачна, сем лампе пред вратима од ходника, и она је правила мали светао круг на баштенској стази. Древна ограда, која је раздвајала имање од пута, бацала је пруг сенку изнутра, и ту се ми прикрисмо.

— Бојим се да немо дуго морати чекати, прошапута Холмс. Имамо да благодаримо Богу што капиа не пада; ако немо спети не пунити да би нам време прошло. Али ипак је као два према један да немо за овај труд бити награђени.

Но стрпљење није било толико дуго, колико се Холмс надао. Оно се завршило изненадно и необично. У једном тренутку, без икаквог шума, врата се баштенска отворише и црна сидуета, бржа и хитра као мајмуп, појави се и стрча преко баштенске стазе. Ми је видесмо како прође поред светлости која је над вратима висила и нестаде је у пруој сенци поред куће. Наступило је дуго чекање, за које смо се време уздржавали и од дисања, а за тим допре до наших ушију врло благо кврчање. Прозор се отвараво. Звук харне престаде и опет плетаде тишина. Он је продужио кроз кућу. Изненадно приметисмо зрак потајне лампе у себи. Оно што је тражио изгледа да се није ту налазило, јер опет примећисмо светлост на другом, а за тим и на трећем прозору.

— Хајдемо до отвореног прозора. Ухватићемо га кад се буде спуштао, рече Лестред.

Али пре него смо се могли кренути човек изађе из куће. Кад је прошао поред светлости приметили смо да је нешто бело носио под пазухом. Гледао је пажљиво око себе. Тишина и пуста стаза ослобођише га. Окренуо нам леђа, он спусти доле свој терет и у тренут се зачу звук оштрог удараца, а за тим звек разбијених парчади. Човек је био толико заиесен својим радом, да није приметио како смо му се ми нечујно преко траве приближавали. Тигровим скоком Холмс му скочи на леђа, и у истом тренутку Лестред и ја дочекасмо му по једну руку и метусмо лисице. Кад смо га окренули видесмо гадно подбуло лице са ужасним цртама. Тада сам се уверио, да је то доиста човек чију смо фотографију имали.

Холмс није обраћао пажњу на ухваћеног злиководца. Седнуо на праг од куће он је пажљиво посматрао оно што је човек из куће изнео. То је била биста Наполеонова, као и она што смо је јутрос видели, исто тако изломљена на комадиће. Таман беше спрашио своје прегледање, кад се у ходнику појави светлост, врата се отворише и сопственик куће, весео и пуначак човек, у кошуљи и чакширама, појави се на вратима.

— Г. Досеја Браун? запита Холмс.

— Да, господине, и ви сте, без сумње, г. Шерлок Холмс? Добио сам ваше писмо, које сте ми по дечку послали, и сам урадио што сте ми написали. Ми смо сва врата позакључавали и очекивали ни резултат. Мило ми је што сте вуцибатину ухватили. Надам се, господо, да ћете ући у кућу да се мало заложите.

Лестред је жељео да човека што пре одведе на сигурно место и после неколико тренутака викнусмо кочијаша, те се сва четворо крепусмо за Доидон. Наша птица није хтела ни једну реч проговорити, али пас је очима стрељала кроз разбарушену и неочешљану косу. Остали смо у кварту само толико, да бисмо сазнали, шта ће со код њега наћи. Нађено је неколико шилинга и један дугачак нож са канијом, на чијој су се дрици виделе трагови скораше крви.

— Добро је, рече Лестред при растанку. Хиа добро познаје ову господу. Он ће му и име казати. Видећете, да ће мога теорија о Мафији добро испасти. Али пре свега ја сам веома много обавезан вама, г. Холмсе, за вештину како сте га ухватили. Мени још није све јасно.

— Сад је прилично доцкан за објашњење, рече Холмс. Сем тога има још неколико ситница, које још нису довршене, а ово је дело које преди потпуно до краја донести. Ако хоћете, дођите сутра у шест часова код мене и тада мислим да ћу вам моћи показати, да ни ни сада нисте схватили потпуни значај овога дела.

Кад смо се сутра дан у вече састали, Лестред је прибавио доволно података о притворенику. Његово име беше је Бепо, презиме непознато. Био је добро познат битаља у талијанској колонији. Некада је био веома вешт скулптор и зарађивао поштено, али се одао рђавштини и два пута је био на робији; један пут за крађу, а други пут ако што смо већ чули, што је ножем ударио свога земљака. Говорио је врло добро енглески. Узрок за уништавање бюста још је непознат, и ни на једно питање о томе није хтео одговорати, али је позиција проналаза, да су жокеја све те бисте његовом руком рађене пошто је био са службом на том послу код Годдера и комп. Сав овај извештај, који је нама већим делом био познат, Холмс је са пажљом саслушао, али ја сам знао, да су његове мисли на другом неком месту. Најзад се промешкољи на столици и очи му заспијаше. Чуло се кад је звоно заазвонило. Минут доцније зачуше се корачи на степеницама, и најзад уђе један пестарија румен човек, са проседим бакенбардима. У десној руци је носио старинску путничку торбу, коју постави на сто.

— Да ли је г. Шерлок Холмс овде? Мој пријатељ се поклони и осмехну.

— Г. Сандфорд из Ридинга, ако се не варам? рече он.

— Да господине. Бојим се да сам се мало одоцнио; наши возови су мало незгодни. Ви сте ми писали о бисти која се код мене налази.

— Тачно.

— Ја имам ваше писмо овде. Ви рекосте: „Желим да имам коњиу Наполеона коју је израдио Девине и плаћам вам десет фунти стерлинга за ту коју се код вас налази.“ Је ли тако?

— Разуме се.

— Ваше ме је писмо веома изненадило, јер писам могао замислити од куда сте могли сазнати да ја имам бисту.

— Разуме се, да сте морали бити изненађени, али је објашњење веома просто. Г. Хаџинг ми је казао да је нама продао последњу коњиу, и дао ми је вашу адресу.

— Ах, тако је то било, дакле? Да ли вам је казао шта сам је ја платио?

— Не, то није.

— Молим вас, ја сам поштен човек, и ако писам богат. Ја сам дао петнаест шилинга за бисту, и мислим да то треба и ви да знате пре него што примим десет фунти од вас.

— Та нам напомена служи на част, г. Сандфорде. Али ја сам изванредно цену и намерам сам да при њој останем.

— То је врло лепо од вас, г. Холмсе. Ја сам бисту донео собом, као што сте ми писали. Ево је. Он отвори торбу и најзад видесмо у целости потпуну бисту, коју смо неколико пута у комадима видели.

Холмс извади једну хартију из џепа и положи банкноту од десет фунти стерлинга на сто.

(свршиће се)

са енглеског **Мих. А. Рашковић.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Николаја Радосављевића, свитачког шталмна из Комарице, тражи начелник среза шабачког, ради извршења казне по једној пресуди. Пропалог Николаја ваља упутити поменутом начелнику с позивом на Бр. 5580.

Ђорђа Јанковића, лолског чувара општине дубљанске, који је 4. т. мца отишао непознато куда, понео собом пушку остругушу, тражи начелство округа крајинског. Ђорђе је стар 35 година, прве косе, малих прних брчкоа, средњег раста, округлог лица. Пропалог ваља упутити поменутом начелству с позивом на Бр. 3873.

ПОТЕРЕ

Срете Мики, притвореник, који је под начелника среза параћинског одговорно за покушај опасне крађе, коју извео 8. и 9. т.

м-на побегао је из среског притвора, пробивши аласовски зид. Сретен је родом из Параћина, стар 23 године, омањег раста, добро и правилно развијен, округлог лица, приморњаст, жалих бркова, необријан, а иначе се брија. Од одећа има туњ и чакшире од прног, старог шајка, шајкачу, џепану кошуљу, опанке и шарене чарапе. Пребројчује се снима полицијским и среским властима, да за Сретеном живо трагају и у случају проналаска отпремарано га упуте начелнику среза параћинског с позивом на Бр. 6346.

Милан Јеврић, слуга код т. Краља Хајдина, инжењера у Сеоском Руднику, украо је своме газди један револвер »бульдог« у правоју суботом, напунивши га 6 метака. 7 јануара у готовом новцу и један мотор за ношак од зелене крокодилске коже па је побегао, поневши собом и своју слушкињску исправу. Милан је родом из Велуће у срезу тршчанчком, стар 18 год., омањен, зелених очију, косав, риђе косе, у сеоланом оделу, са шајкачом на глави. Пребројчује се снима полицијским властима, да за одбеглим краљевим трагају и у случају проналаска упуте га комесару полиције у Сеоском Руднику, поневши се на његову депешу Бр. 814.

Јован Томић, из Текерања, који је служио код Светозара Јевремовића, кафеџије из Шапца, проневерио је 50 јануара и некуда побегао. Јован је стар 20 година, у опште приморњаст, у плавином, полусном оделу. Пребројчује се снима полицијским и општинским властима, да за њиме трагају и о резултату трагања известе начелство округа подринског с позивом на Бр. 5713.

Непознати крадљивац ноћу између 3. и 4. априла тек. год. ушрцио је краљу Борђу Јовићу, из Београда, и том му је приликом одвео један сребрн сат са два поклопца и ланцем, у вредности 24 динара, за тим 27 динара у новцу и $^{3}/_{4}$ лоза Класне Лутерје. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, да за њиме трагају и о резултату трагања известе начелство округа подринског с позивом на Бр. 4084.

Крађа стоке. Ноћу између 7. и 8. тек. месеца непознати крадљивци украли су четири говечета из обора Луке Јовановића, из Јунковца. Једна је крава зелене длаке, танких и дугачких рогова, стара 10—12 година, стоока; друга је крава плаво-бела длаке, стара 5 до 6 год., обичних рогова, и она стоока. Једно је јуне жуте длаке, старо 1 годину, а једна је јуница мурсасте длаке, по чему претпоста, по трбуху шарена, стара 2 године. Сви је стока без роњша. Пребројче се снима полицијским и општинским властима живо трагање за крадљивцима и покрађом, с тим да о резултату известе начелника среза колубарског округа београдског с позивом на депешу Бр. 3474.

Милован Никатовић, тежак из Мијоковца, окрибљен је за крађу, па кад је свима да ће бити притворен, побегао је непознано куда. Милован је стар 30 година, средњег стаса, приморњаст, обријан, нуждета носа, великих обрва, на десној руци сиват му је палац или кажипрст. Од одећа има чакшире и туњ од сукна, на глави шубару, а на ногама опанке. Нека га све полицијске и општинске власти потраже у својим домаћинима и проналазног спроводу пичеа, среза љубићског с позивом на Бр. 6440.

Чедомир Јаковљевић, коларџија из Бачинца, који је одговарао код начелника среза темнићког за опасну крађу, побегао је испред спроводника у правцу на Параћину. Чедомир је стар 18 год., у опште приморњаст, средњег раста, у сеоланом оделу, са шајкачом на глави. У случају проналаска, нека га власти стављарно спроведу начелнику среза темнићког с позивом на депешу Бр. 3594.

Дача Николић, из Добрића у Бутарској, служио је код Петра Јовановића, пилара у Шапцу, па му је проневерио извесну суму новца и некуда побегао. Дача је стар 22 год., висок, смеђ, у грађанском оделу. Пречистео округа подринског, актом Бр. 5564, пребројче трагање за побеглим злочинцем.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

За последњих неколико година у Београду су престале оне велике и опасне похаре и разбојништва, која су узбуњивала не само Београд, већ често и целу земљу.

Нестало је оних старих и опробаних злочинаца, чија су сама имена, само за се, представљала читаву злочиначку историју и изазивали страх и трепет на све стране.

Неки су од њих умрли или побијени, неки су во дугогодишњим затворима, неки су се разбегли, и не помишљају да дођу у престоницу — тек главно је да их сада више нема.

Али на њихова места појављују се нове снаге, заступљене најмлађим делом — децом. Највише крађа врше ова деца, која често пажу ни овај законски број година, да би се у опште и казнити могао, и међу тим ова их и такође, која обезбеђују да временом и престигну своје старе »великане,« само што их се, не затворима, већ законом за повратку, не стане на пут.

Ово једна знатни број тих малишана, који стално или врши крађе и живи скривено од власти, или се налази у затворима; тек чисто заната и рада не може нимало да се приклате.

Међу овакве децаке спада и овај **Тома Ситаш**, коме је сад петнаест година, али с коме је полиција имала посла још од његових осме године, када је почео туђе присвајати. Казнљиван је небројено пута, дошао на занат и оде и у Аустро-Угарској, па све узалуд — он тера по старом: краде дотле док му до руку дође.

У последње време почео је и налазинима да се служи. Тако је оповда отишао у дом једног угледног београдског трговца и налазинима почео отварати закључана врата на ћуки, знајући да се породица у то време налази поводи у дворишту, али га је случајно господар на самом делу затекао и крађу спречио.

Њега су после, по општој дотичног трговца ухватили полицијски органи и притворили, али како ће по напрезању своје казне бити опет пуштен у слободу и свој посао сигурно и даље продужити, то смо примућени, да без обзира на малолетност изнесемо његову фотографију, како би га и сви полицијски органи упознали и пратили његово кретање, а и приватна лица знала с киме имају посла, ако би којим случајем дошли с њиме у додир.

НАЂЕН ЛЕШ

У атару села Крушара, Моравска је набавила још једног непознатог човека, величине 1·70 м.: њему су нос, брада и брковн остали, очи нису јене, нос исечен. По мишљењу лекарском, то се лице удавило пре 2 м-па. Човек је био добро развијен, правилно урањен, стар 35—40 година. На себи је имао одело, какво се носи у старом јагодинском округу, кошуљу и чарше од те-

жиљског платна, тканине шарене, пуховне, шпиларне пуњиком, а преко њих стари појавчи опрањ; за појасом је био нож са кајишом, а на њему су корице зеленкасте; чакшире су целе, нове, уске, од прног сукна, са гајтанима шпиларне на депоњима; грудњак је бурчијски, од овче коже, на прсима црна, а на леђима бела кућа; има један спомак од вештачке гоже коже, обучен прилично, а чарше су му шарене, са два поруба.

Начелник среза параћинског, депешом Бр. 6466 моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га, познавајући се на ову депешу, известе, ако би на шта ближе знали о њему овога непознатога човека, што би више у погледу утврђивању његове идентичности.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

Уредник. Душитн Б. Јовичић

БРОЈ 17. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 23. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се шаље у напред, и то најмање за пола године без спољашњих адреса и износи 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Уважавајући оставке, које су Нам поднели:

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар војни, ђенерал Сава Грујић;

Наш Министар Просвете и Црквених Послова, Љубомир Стојановић;

Наш Министар Иностраних Дела, ђенерал-штабни пуковник, Василије Антонић;

Наш Министар грађевина и заступник Министра Финансија, Владимир Тодоровић;

Наш Министар Унутрашњих Дела, Иван Павићевић;

Наш Министар Правде, Драгутин Нешић, и

Наш Министар Народне Привреде, Милорад Драшковић — разрешавамо их од досадашње дужности и упућујемо ђенерала Саву Грујића на његово место у Државни Савет, а остале стављамо на расположење Владе.

А постављамо:

за Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела и Заступника Министра Грађевина, Николу П. Пашића, Председника Министарског Савета на расположењу;

за Нашег Министра Просвете и Црквених Послова, Андру Николића, државног Саветника;

за Нашег Министра Правде, Д-р Миленка Р. Веснића, Краљевског Посланика у Паризу;

за Нашег Министра Војног, ђенерала Радомира Путника, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Финансија, Д-р Лазу Пачу, државног Саветника;

за Нашег Министра Унутрашњих Дела, Стојана Протића, Министра на расположењу, и

за Нашег Министра Народне Привреде, Косту Стојановића, ванредног Професора Универзитета.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела и Заступник Министра Грађевина, нека изврши овај указ.

17. априла 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник
Министарског Савета,
Министар Иностраних Дела
Заступник
Министра грађевина,
Ник. П. Пашић с. р.

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу чланова: 54., 100. и 102. Устава, и чланова: 1., 2. и 98. закона о изборима Народних Посланика, решили смо и решавамо:

I.

Расписује се Народна Скупштина изабрана за четворогодишњу периоду: 1905., 1906., 1907. и 1908. годину, сазвана Нашим Указом од 22. септембра 1905. године у први редовни сазив за 1. октобар 1905. године.

II.

Избори Народних Посланика за четворогодишњу скупштинску периоду: 1906., 1907., 1908. и 1909. годину, извршиће се у целој земљи по прописима закона о изборима Народних Посланика на дан једанаестог јуна 1906. године.

III.

Сазива се Народна Скупштина изабрана горњег дана у вапредан сазив на дан двадесет петог јуна 1906. године, у Београду.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

19. априла 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник
Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Заступник
Министра грађевина,
Ник. П. Пашић с. р.

Министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Заступник
Министра војног,
министар
просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Министар војни,
бригадир,
Р. Путник с. р.

Министар финансија,
Д-р А. Пачу с. р.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар
народне привреде,
К. Стојановић с. р.

Његова Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана прве класе Управе вароши Београда Стевана Ђ. Бобића, члана Управе вароши Београда исте класе у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је да се:

Јовану Ђ. Јовановићу, намеснику друге класе среза жупског, и

Пантелији Драгојевићу, полицијском писару друге класе управе вароши Београда, — уваже оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. априла 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу фебруару 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца фебруара извршено је у Србији:

1. **Убистава** 45
2. **Детоубистава** 8
3. **Нехотичних убистава** . . . 1
4. **Покушаја убистава** 29
5. **Разбојништава** 4
6. **Силовања** 3
7. **Тешких телесних повреда** . 18
8. **Паљевина** 49
9. **Опасних крађа** 212
10. **Злонамерних оштећења туђих ствари** 31

Од изложених дела пронађено је:

Убистава . . . . . 41 или 91%
Детоубистава . . . . . 8 „ 100%
Нехотичних убистава . . 1 „ 100%
Покушаја убистава . . . 29 „ 100%
Разбојништава . . . . . 4 „ 100%
Силовања . . . . . 3 „ 100%
Тешких телесних повреда 18 „ 100%
Паљевина . . . . . 12 „ 24·5%
Опасних крађа . . . . 61 „ 28·7%
Злонамерних оштећења туђих ствари . . . . . 6 или 19 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *хитрог оруђија* [23], затим помоћу *оштрог* (13), помоћу *тупог* (7) и *задављењем* (1), у једном случају, услед расцепа леша, није се могло утврдити каквим је оруђем дело извршено.

Узроци са којих су ова убиства извршена јесте: у *међусобној свађи* за 21, у *користољубљу* за 8, у *вршењу званичне дужности* за 3, у *нужној одбрани* за 3, у *освети* за 4, у *душевном растројству* за 1, у *пијанству* за 1, у *неморалном побуђају* за 1 случај. Једно убиство извршено је *без разлога* (у срезу колубарском округа ваљевског дете од 5 година убило је ножем своју сестру), а за 2 су *непознати* узроци.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у ср. јасеничком окр. крагујевач. 5 (међусобна свађа), у срезу подунавском 4 (3 на користољубља, а 1 на свађе), у срезу прокупачком 3 (међусобна свађа), у срезу љубичком 3 (2 свађа и 1 нужна одбрана), у срезу крагујевачком 2 (међусобна свађа и нужна одбрана), у срезу расинском 2 (нужна одбрана и освета), у срезу поморавском округа пожаревачког 2 (1 непронађено; освета), у срезу косаничком 2 (1 непронађено, користољубље и свађа), и по 1 у срезовима: посавском округа београдског (свађа), колубарском округа ваљевског (без разбора), лесковачком (неморалне побуде), жупском (пијанство), ресавском (свађа), деспотовачком (користољубље), бољевачком (освета), сврљишком (користољубље), бањском (свађа), таковском (у вршењу званичне дужности), орашком (душевно растројство), зајечарском (у вршењу званичне дужности), златиборском (свађа), пожешком (свађа), рачанском (свађа), тршавском (свађа), драгачевском (свађа), и у варошима: Врању (непронађено), Чачку (непронађено) и Београду (у вршењу званичне дужности).

Детоубиства су извршена: у срезу хомољском 2 и по 1 у срезовима: крагујевачком, ишнавском, београдзалужничком, златиборском, црногорском и тршавском.

Једно нехотично убиство извршено је у срезу ружањском.

Покушаја убистава било је: у срезу прокупачком 4, у Нишу 3, у срезу тресетничком 2 у срезу пожаревачком 2, у срезу јасеничком округа смедеревског 2, и по 1 у срезовима: гročанском, пчињском, мајданпечком, нишком, алексиначком, сврљишком, мачванском, поцерском, моравском округа пожаревачког, рамском, орашком, зајечарском, косаничком, моравичком, тршавском и драгачевском.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу звишком 2 и по 1 у срезовима: левачком и млавском.

Силовања су извршена у срезовима: грузањском, темнићском и љубићском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу посаво-тамнавском 2, у срезу пречупачком 2 и по 1 у срезовима: хомољском, гročанском, крагујевачком, темнићском, деспотовачком, голубачком, пожаревачком, љубићском, подунавском, орашком, добричком, пригорском, рачанском и у варошн Шапцу.

Паљевине су извршене: у срезу млавском 5 (1 пронађена), у срезу хомољском 4, у срезу јасеничком округа смедеревског 3 (1 пронађена), у срезу деспотовачком 3 (2 пронађене), у срезу заглавском 3, у срезу ресавском 2 (обе пронађене), у срезу звишком 2 (1 пронађена), у срезу подунавском 2 (1 пронађена), у срезу бољевачком 2, у срезу пречупачком 2, у срезу грошничком 2, у срезу брзопаланачком 2 (1 пронађена), у срезу расинском 2 и по 1 у срезовима: крварчарском, косаничком, ишнавском, тресетничком, бегичком, левачком (пронађена), сврљишком, жупском, мачванском, ишнавском, пожаревачком, врањском (пронађена), жичком (пронађена) и у варошима: Пожаревцу и Смедереву.

Вредност ових паљевина износи око 6.500 динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду 10 (5 пронађених), у срезу звишком 10 (2 пронађене), у срезу бегичком 7 (2 пронађене), у Нишу 7, у срезу хомољском 7 (1 пронађена), у срезу лепеничком 6 (2 пронађене), у срезу неготинском 6 (1 пронађена), у срезу параћинском 6 (1 пронађена), у срезу млавском 6, у срезу љубићском 6 (3 пронађене), у срезу прокупачком 6, у срезу посавском округа београдског 4, у срезу косаничком 4 (3 пронађене), у срезу крагујевачком 4 (2 пронађене), у срезу крајинском 4 (2 пронађене), у срезу кучевском 4 (2 пронађене), у срезу левачком 4 (све пронађене), у срезу мачванском 4 (2 пронађене), у срезу подунавском 4, у срезу орашком 4 (1 пронађена), у срезу јасеничком округа смедеревског 4 (3 пронађене), у срезу бољевачком 4, у срезу грузањском 3, у срезу тресетничком 3, у срезу деспотовачком 3 (све пронађене), у срезу нишком 3, у Пироту 3 (1 пронађена), у срезу јадранском 3, у срезу поцерском 3, у Пожаревцу 3, у срезу моравском округа пожаревачког 3 (2 пронађене), у срезу пригорском 3 (1 пронађена), у срезу грочанском 2 (1 пронађена), у срезу пчињском 2, у срезу брзопаланачком 2, у срезу поречком 2, у Неготину 2 (1 пронађена), у срезу конјичком 2, у срезу ражањском 2 (1 пронађена), у Крушевцу

2, у **Куприји 2**, у срезу ресавском **2**, у срезу алексиначком **2** (обе пронађене), у срезу посаво-тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу рађевском **2**, у срезу голубачком **2** (1 пронађена), у срезу рамском **2** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **2** (1 пронађена), у срезу качерском **2** (1 пронађена), у срезу заглавском **2**, у срезу косаничком **2**, у срезу пожешком **2**, у Ужицу **2** (1 пронађена), у срезу трнавском **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: врачарском (пронађена), оба колубарска, ваљевском, тамнавском, посавском округа ваљевског, мачваничком, мојсињичком, моравском округа нишког (пронађена), бањском, нишавском (пронађена), тимочком, зајечарском, ужичком, жичком (пронађена), и у варошима: Шапцу (пронађена), и Чачку (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **18,000** динара.

Злоналерних поништаја туђих ствари било је: у срезу грузданском **8** (1 пронађена), у срезу студеничком **3** (2 пронађена), у срезу расинском **2**, у срезу пиротском **2** (оба пронађена), и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, пчињском, мачваничком, оба јасеничка, ђетињичком, бањском, љубићском, подунавском, посавотамнавском, заглавском, бољевачком, ужичком, драгачевском (пронађен), трнавском и у варони Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **2,000** динара.

Поред изложених дела, у току месеца фебруара извршено је у Србији још и **9 самоубистава**, и то у срезовима: колубарском округа ваљевског, јабланичком, хасковачком, пљачком, белићком, врањичком, ужичком, студеничком, и у варони Нишу.

Самоубиства ова извршена су: *изнутреним оружјем* 4, *дављењем* 4 и *задављењем* 1, а узроци њиховом извршењу јесте: у *другој болести* за 4 случаја и за по 1 у *душевном растројству* и *домаћој распри*. За два случаја узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Самоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Тешка телесна повређења	Паљевине	Остале крађе	Злонамерна поништаја туђих ствари	Самоубиства	Изгреди и свађе
1	Округ београдски	1	—	—	1	—	—	2	2	12	1	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—
3	„ крајински	2	—	—	2	—	—	—	1	1	2	2	—
4	„ крагујевачки	7	1	1	—	—	1	1	2	13	10	—	—
5	„ крушевачки	—	—	—	—	—	—	—	2	20	—	1	—
6	„ крупањски	3	—	—	2	—	—	—	3	9	3	—	—
7	„ моравски	2	—	—	—	1	1	2	7	24	—	1	—
8	„ нишки	2	—	—	6	—	—	—	1	14	1	2	—
9	„ пиротски	—	3	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—
10	„ подрињски	2	—	—	2	—	—	3	1	15	1	—	—
11	„ пожаревачки	2	2	—	4	3	—	2	12	35	1	—	—
12	„ руднички	4	—	—	—	—	1	1	—	8	1	—	—
13	„ смедеревски	3	—	—	3	—	—	2	0	13	3	—	—
14	„ тимочки	2	—	—	1	—	—	—	5	8	2	—	—
15	„ топлички	3	—	—	5	—	—	3	2	8	—	—	—
16	„ ужички	3	2	—	—	—	—	2	1	9	3	1	—
17	„ чачански	3	1	—	3	—	—	—	1	5	5	1	—
18	Управа града Београда	1	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
	Свега:	45	8	1	29	4	3	18	49	212	31	9	—

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела. 15. марта 1906. год. АБр. 388 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(НАСТАВАК)

41.

Такав случај био је једном и за време министровања ђенерала Булањжа у Паризу.

Управнику париске полиције, онда *Лозеу*, пало је било у очи, да је страни њихов аташе барон Н. равно јаку шпијунажу. Издавао је грдне суме новаца и засновао много веза са разним лицима у француско] престоници.

Инспектор тајне полиције *Хаџри* обрати сада пажњу на барона. И ухвати га да он одржава љубавне везе са мадам О.....

Хаџри онда одреди једнога од својих агената, да се привуче стану госпођином. Млад, леп, а при том вешт агенат стане се удварати собарици госпође О..... Задобије њену љубав и увуче се у кућу.

Добили тамо потпун улаз на собарицу, агенат је тражио и она му је сваког вечера, када је немачки барон у посету дозвано своју пријатељицу, из барономог џепа надила писма и папире. Агенат је на њих бележио што му је требало. Више пута ноћу носио је папире своме шефу, то их је и овај прегледао и читао. Наравно, до зоре све је натраг враћено и џепове барономе остављено онако како је било.

Барон, наравно, то није никада приметио, али у хартијама његовим тајна полиција на овај начин нашла је многа писма и извештаје из Париза; а што је главно и списак лица, која су томе аташеу на служби стајала и с њиме везе одржавала.

42.

Не малу услугу тамо на западу чини полиција и она установа — *приватних агената*.

То је приватна тајна полиција (Privat Detectiv Institut). Она је прво поникла у Америци, одатле прешла у Лондон, Берлин, Париз и Беч. Има је већ сада свуда по њеким варошима у Европи.

Сваки дан можете читати у европским новинама овакав оглас: „Приватни, ађашњу одобрени тајни институт у уједи тој и тој... препоручује своје услуге. Парочито је вешт за личне деликатне ствари: да прикупља извешћа о лицима; да прати и пази на лица за која се хоће; да даје навешће у породичним стварима; да истражује оне који шишу анонимна писма; да набавља доказе и т. д.... Све то под најстрожијом дискрецијом.“...

Многи, који имају потребу, обраћају се овакним агентурама. И наравно казују своје тајне и потребе.

Агенти их приме, послуже, али неће пажњу ствар не пропуштају сконцентрити и државној полицији. Разумо се, да зато имају и награду очекивати.

Како се у ове институте узимају за агенте или она лица, која су то већ била у државној полицији, на пензионисана, или опет она, која тек жеља да у државну службу ступе — то је државна тајна полиција у могућности да с њима стоји у непревидној вези.

Није један случај био, да је помоћу ових приватних детектива полиција открила многе и многе злоупотребе на банкама, разне дефрадације, преваре, фалсификате, спречила бегства касира, похватала краће слугу и т. д.

43.

Истина, мора се признати, да је од велике користи државној служби и сама популарност посеоца власти. Омиљен чиновник у народу може много учинити. Полицајац, кога публика мрзи, биће увек омражен у својим пословима. И вешт је Бог зна како способан као ми у публици не симпатишу, неће моћи много корисног учинити.

За време службе инспектора париске тајне полиције *Хаврија* долазили су рапорти једног агента, који се је потписивао са — *Фери*.

Рапорти су били веома исцрпни, опширни, са вештим погледима на париске прилике и догађаје. Они су напеновањивали преседта *Лепинса*, да их је час посло, одлазећи на рапорт, председнику Лубеу, те му их показивао.

Али се деси те укрс Хаври, И онда и рапорти Феријеви сасвим изостану. То веома изненади Лепинса. И он узе на се да га тражи. Распитивао је за њ, али му нико ништа о томе агенту није умео казати. У белешкама тајне полиције о томе лицу није било никаквога трага. Име *Фери* било је, разуме се, псеудоним. И онда Лепине дадне отказе по новинама. У париским листовима било је потица: „Моја се господин *Фери*, да се јави Управнику Париза, по једном важном и хитном послу".

Потице су изазвале чешће, понављане су неколико пута, али на до данас поо*sieur* Ferri није се јавио Лепинсу.

Шта то значи?

Значи да је Фери био одан само Хавриу, да поверења свештена није давао за новац, него искрена пријатељства.

Када је Хаври умро Фери није нашао за нужно, да и даље служи полицији, те је престао и са својим рапортима.

Таквих случајева било је на многим местима.

Ми смо тако исто у нашој служби имали неколико прилика, да су нам поједина лица, без икакве своје користи, указивала веома корисних услуга у интересу реда, личне и имовне безбедности.

44.

И ако су ове белешке само одломци већега написа, ипак је у реду сада, да кажемо неколико речи и о приликама у нас.

И онда — како је дакле тежак положај Србије!

Назависе се у неповратном географском положају — она је одасвуда опседнута само непријатељима.

И каква су разполика њихова средства у борби са нама?

Колико су огромне оне суме, које суседне нам државе одвајају из својих диспозиционих фондова само да за свој рачун удесе политику на Балкану.

Колико се сваке године издаје пара на поверљиве циљеве, да се само Србији нашкоди, да се она у своме задатку омете, збуни и спречи.

Није тајна ствар, да страни посланици суседних немала имају у сред Београда своју тајну полицију.

На не само то у престоници, него и на главнијим местима по унутрашњости: Шапцу, Нишу, Крагујевцу, Врању, Пироту, Зајечару, и т. д. Истина они богато плаћају своје агенте. Али отуда и знају све и пре и боље од самих наших власти.

Зна се, да није била једна прилика, није био само један случај, који су изазвали агенти, упућени на то из страних мисија.

Нема готово државне канцеларије, нема клуба, нема скупа ни збора, нема ни једног места у нас, у које се не би увукли, под разним изговором, страни поверљиви људи.

Све дакле оне исте прилике, које смо напред помињали, јављају се и у нас.

Са јако нормалних разлога, ми не можемо све изнети на јавност. Али неколико примера моћи ћемо ипак да покажемо.

(настављене се)

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПРИЈАВЉИВАЊЕ СТАНОВИШТВА

(свршетак)

VI.

Да се пријављивање и одјављивање лако може вршити и преко поште.

За ову сврху треба удесити листе са таквим формуларима, да лице које их шаље, може добити такође преко поште и потврду од власти, да их је примила. До сада код нас није могућности, да се на овај начин пријављује, на и које је покушао, морао је доћи у полицију, да прими трећи примерак као реверс. Најкарактеристичније формуларе оваквих листа има пештанска полиција, о којима је било раније говора.

VII.

У четврту треба знатно проширити употребу ових листа у интересу потпунијег побоља евиденције квартовног становништва.

Воћење само регистра пријављеног становништва по азбучном реду показује се на пракси као недовољно и мало корисно. За ту сврху је од неопходне потребе да се уведе и воћење регистра — становништва према улицама и бројевима кућа у којима оно станује а и регистра пријављених страница у кварту.

У хановеранској и берлинској полицији, где су ти регистри уведени, на пракси показују одличне практичне резултате, поглавито са тога, што су у њима сакупљени и сређени најважнији податци пријављених личности, који су тако често потребни полицијским органима у вршењу службе. Регистри воћени по бројевима кућа од несређене су предности за јако и брзо контролисање грађанства, да би је испуниле дужност пријављивања.

VIII.

У место пријавних и одјавних листа у централном одељењу треба исписати и чувати регистарски лист за свако засебном листом пријављено лице.

Ову промену треба навести такође по механичком систему, како је усвојен у свима њеним полицијама, као много практичнијем прегледнијем и савршенијем од нашег досадашњег, који је у многоме сличан бечком и пештанском систему.

Највећа је страна ових регистарних листова у томе, што се на њима могу неписивати и други важни податци о дотичноме лицу, и што према томе они не служе само за покалцивање адреса, већ и за многе друге корисне полицијске потребе.

IX.

Треба изједеставати, да пријавне власти по пријављеним формама достављају одељењу све случајеве: рађања, венчања и умирања. Њих редовно разводити по регистарским листовима у централи и по регистарским књигама у кварговима.

Без оних података не може се ни замислити, да се може успешно пратити кретање становништва. До данас се нисмо користили оваквим податцима о променама у грађанству.

X.

Регистарни листови у централном одељењу треба да се распоређују по тачно прописаним правилима, која морају уклањати потпуно једнаку примену при распоређивању и брз и лак проналазак листова у сваком конкретноме случају.

Досадашње распоређивање листа по строго азбучном реду и ако није погрешно, непотпуно је, с обзиром на велики број листа, који се за ова година имају распоредити.

Правила за те прописана од стране бечке полиције, с којама је напред било речи, веома би погодна била и за распоређивање листа у нашем одељењу.

XI.

На регистарним листовима, поред бележења разних промена станова, треба исписивати и разне друге податке о дотичном лицу.

Говорећи о тим листовима у берлинској и хановеранској полицији, речено је и то, какви се други податци могу написати на њима. За нас је од највеће предности, да бележимо потернице, пошто за то немамо друге могућности, да сазнамо, да ли се неко лице тражи од које власти или не.

Потернице за она лица, која још нису добила регистарне листове, имали би у том случају, да испишу на особеним формулярима, и да се стане у ред са листовима, на она места, где би имали доћи регистарни листови дотичних лица.

XII.

За хотелске пријаве и одјаве, да постоји засебан одељак у централном одељењу.

Овај одељак имао би се уредити по систему бечког или пештанског одељка.

За сада се те листе код нас у општини уређују по хронолошком реду пријема.

Потребно је прописати, да се хотелски гости, који се дуже од 8 дана баве без прекида у истом хотелу имају после тога пријавити полицији другим редовним пријавним, као и други грађани, како би својим легитимацијама утврдили идентичност и дан доласка и како би се о њима могло водити рачуна као будућим пореским обвезницима.

XIII.

Треба поновити, и то што чешће, предузимати опште контролисања уредног пријављивања грађанстеа.

Овакве опште контроле, ми смо видели, да прави хававеранска полиција свака три месеца, и то поводом квартовних регистарних књига. Код нас би та контрола могла бити у почетку чешћа, а доцније тако исто као и у Хавеверу, како се ни једни грађанин за неизвршење своје дужности пријављивања не би могао познавати на застарелост, која у тим иступним дохима настаје са напрестком трећег месеца.

Са овим у вези стоји и кажњавање за неуредно пријављивање.

Код нас су до данас случајеви неуредног пријављивања ретко када утврђивани и кажњавани. Статистички извештаји о тим казнама утврђују, да је таквих случајева за последње две године у Београду било просечно по 55—60.

Ова и сувише слаба контрола мало је утицала на грађанство, да се ревносније одазива своју дужности.

Томе нису ништа допринеле ни јаче казне, што су за то случајеве изрицане.

Да се, дакле, од овог контролисања има успеха, морају се неминовно испунити услови, да нико не може избећи казну, ако се докаже, да је био неуредан при пријављивању и да величине казни стоје у сразмери са бројем раних таквих кривица.

XIV.

За овај рад треба да буду одређени нижи полицијски органи, најбоље жандарми, који би за тај посао били у нарочитој обучени.

За послове овакве природе тражи се сталност, ако се жели успеха у раду. Никим полицијским органима у нас, та је сталност највише ограничавана, због тога је веома практично, ако се за ту сврху буду употребљени ревносници и писмени жандарми.

Да су они погодни за то, видели смо напред, када је било речи о раду на томе послу по берлинским квартовима.

На овај начин, биће би решено и најважније питање за појаву ове установе, а то је будуће питање, које је било нашем спотицања многим корисним новинама у нас, јер би трошкови око издржавања тога одељења били сразмерно врло мали, колико би износе утрошени материјал, који смо и сада доста трошили. Тај мало већи издатак за ову установу, учиниће би, да се знатно употреби радна снага на другим пословима полицијским, који су такође скопчани са издатцима.

На завршетку овога излагања, могао бих напоменути, како је потреба за оснивањем таквога одељења све акутнија, и како би било у интересу полицијске службе и у интересу других јавних и приватних интереса, да се то одељење што пре уведе у живот.

В. Лазаревић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА
са гледишта економског

Dr. V. A. Bunger

(НАСТАВАК)

Као ванбрачно дете одрастао је у најсиромашнијим и најневољнијим приликама, а под утицајима тешког и непријатног рада постао је груб. Једино његово задовољство састојало се у томе, да се празницима опија и, по обичају, туче са најближом му околином. Нико, међутим, не може спорити, да ово лице не би постало убица, да је одрасло у другим, бољим приликама.

Као год код осталих злочина тако исто и код разбојништава намеће нам се питање: Колики је утицај индивидуалних фактора на њихове извршиоце, т. ј. *да ли се ови извршиоци разликују од осталих људи?* Одговор је прецизан и кратак: *нимало и много.* При свем овом, лица ова нису *биолошки изнормална.* Мотиви, који су их руководили на злочин, јављају се, истина у врло малој мери, код сваког лица. Они, који их врше, имају много већих материјалних потреба, мање одвратности према сили и довољно храбрости, док њихови социјални инстинкти у погледу свога развитка заузимају последње место. Као се зна, да се ове ово врло ретко може наћи сједињено код једног лица, онда је јасно да је врло мало злочинаца са предиспозицијом за ове злочине. По нашем мишљењу, о факторима индивидуалним не може бити ни говора код ових злочина, већ је то средина, који све решава. Имало је и имаће свагда и суда људи, који су изложени опасности да постану злочинца пре других, али је то на крају крајева *средина*, која одлучује да ли ће ово постати или не.

* * *

Један велики део економских злочина, при појава је употребљена сила, извршен је од професионалних злочинаца. Претпостављамо да је извесна личност, на каквим уласком, пала у друштво професионалних злочинаца. Несумњиво је, да ће и за ову личност, раније или доцније наступити моменат у коме ће морати употребити силу ако хоће да постигне своје циљ.

Ево шта вели *Жоли* у својој социјалној расправи *Злочин*:

„Човек који је навикао да разбија врата и обија кућере, стицајем прилика биће напао једног дана да се ослободи сведока који га на делу ухвати, или жртве која га пресреће.“

Било би погрешно мислити, да је спремна склоност ка злочину развијена код ових личности у много већој мери но код других — склоност, која би се објашњавала атавизмом, или каквом другом сличном стварн. Разлог овоме, напротив, сасвим је друге природе. Личности ове пре спега, живеле су у таквој средини, у којој су они акти сматрани као нужно зло, нераздвојно од њиховог живота. Ако се међу њима налазе и такви, који ове акте не врше т. ј. који не употребљују, то није зато што је нису хтели употребити, већ с тога што нису били у прилици да је употребе.

Лажно банкротство, фалсификоване робе и животних намирница и средни ни злочини.

Злочине ове у највише случајева врши буржоазија, а њихови мотиви леже, као и код осталих економских злочина: *беда, лакомост и професија.* Треба само имати на уму, да о *апсолутној беди* овде не може бити ни речи, пошто лажним банкротима увек остаје толико, колико им је потребно за најнужније животне намирнице.

Није тешко увидети, да је овај мотив друштвене природе. Под другим, н. пр. комуналним системом производње, идеја за пршење ових злочина не би се могла јавити.

Испитајмо сада другу страну питања: каква је средина, у којој је одрасла већина ових кривица? Нема спора, да у овој средини није било места обичним злочинима, и да су они упућивани да их не врше, али је тако исто несумњиво, да је главни циљ живота у овој средини: *обогатити се, успети.* Још као деца, они су били задахнути овим циљем, који је у тесној, упрс нерадзвојној вези са позитивним начелом: „сваки за себе“. У обичном животу они нађе као часни људи, али ова њихова часност специјалне је природе и без морално подлоге. Радити морално, значи жртвовати се за опште добро. Овај, који мисли само на своје сопствене интересе, несветљив је према интересима других. Може се слободно рећи, да они остају часни само дотле, докле је то за њих корисно, иначе — тешко друштву.

Што се тиче друге категорије ових злочина, т. ј. оних који имају за мотив *лакомост*, њих у највише случајева врши оне личности, чије радње нагло напредују и које жеде да се што пре обогате. Не задовољавајући се са оним што добијају поштеним радом, а у жели да што пре нагомилају богатство, оне прибегавају и самом злочину. Овде помињемо, да је лакомост — подједа најразвијенија код буржоазије услед њеног подожаја у данашњем економском животу. Као што се види, овај прва и најважнији узрок злочина о којима говоримо, потпуно је социјалне и ни мало индивидуалне природе.

Други узрок развитку ових злочина у томе је, што они махом остају некажњени (нарочито фалсификоване робе). Потрошачи у опште не могу судити да ли је роба фалсификована или не.

Посматрано са гледишта потрошача, фалсификоване животних намирница тежак је злочин, јер наноси штете здрављу, али какве *моралне* погледе налази у томе произвођач, који експлоатише деду и пшеничке са ценама хлеба.

Врста злочина, за коју се може са позитивношћу тврдити да је искључива последица економске средине, јесте несумњиво ова о којој говоримо. Злочини ове врсте могли су се родити само у друштву као што је наше — у друштву чија је жеља за златом незајажљива. Површно познавање економске историје довољно је да нас убеди, да су ове кри-

више резултат данашњег економског система.

Није потребно да говоримо опширно о разлозима, који изазивају акте ових злочина. Они су штетни по правилан развитак капитализма, те су већ и с тога казними. Фалсификоване робе, напротив, последица је опозиције потрошача, против штетних последица овог система.

Потребно је знати још ово двоје: 1. да су казне против злочина, која спадују у ову категорију, релативно мале према казнама против обичних економских злочина, н. пр. краље, а парочито кад се има у виду да су последице првих злочина много штетније, и 2. да је број казнимих акта ове врсте веома ограничен. Као што Вакари згодно примећује, злочини ови јасно показују карактер класе казненог законика. (настављење се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Начелник ср. коњаничког, актом својим од 1. ов. м-ца, пита:

„У члану 3. закона о панађурима и недељним пазарним данима, предвиђени су сви предмети и ово земаљски производи, који се на панађурима и недељним пазарним данима, продавати могу.

За оне, који противно овоме поступе, предвиђене су казне у чл. 4. поменутог закона.

На инак, поједини трговци и занатлије а нарочито: казанџије абаџије, седлари, мутавџије и др. нашли су начина, да ова законска наређења заобиђу. Тако кад неће не могу своју израђену робу, баш на самим панађурима продавати, они то чине у варошима и варошицама, где се панађури држе и то на овај начин:

У очи дана, када се панађур има одржати, они дотичну своју робу у дотичну варош или варошицу и ту, на подесном месту, обично на углу, који води за панађур, закупе за време трајања панађура, какав дућан или ма какву зграду, па пред том зградом, изложе своју робу и за време трајања панађура у дотичном месту иду продају.

Да ли ли пак власти овакав начин продаје роби не би могле сматрати као тобрабење и да их због тога не би важиљавале и продају им робе забрањивале, они су код првостепених судова, протоколисали фирме: да поред своје, дотичног заната радње, које већ имају на пр. у Крушевцу, Лесковцу, или Нишу, отварају и држе истих занатских радња и у Брусу, Куршумлији, Разњу, Рашкој и другим местима, где своју робу на панађурима продавати могу. Тај огласе о протоколисаној фирми са собом носе, као доказ, да у дотичном месту имају протоколисану своју сталну радњу. Сем овога, они ове своје „фалијазе“ и пореском одбору дотичног места пријаве и неком незнатном порезом оптерете.

Међутим ово „протоколисање фирме“ служи им искључиво, као средство, да на недозвољен начин и противзаконо, могу своју, несолидно израђену робу по разним местима, на штету осталих занатлија и трговаца продавати. Ово је очигледно и по томе, што они те своје „фалијазе“, одржавају само за време трајања панађура у дотичном местима, а где год и за време недељних пазарних дана, а иначе не, нити што у њима израђују. На овај начин, они долазе изгравају рано, што је законодавац у интересу заната и трговине па и у интересу и самих потрошача, имао намеру чл. 3. закона о панађурима, да постигне.

На како овакве појаве и практике од стране појединих занатлија и трговаца, може да Господину Министру и нису познате, те није ни објашњено: како треба у конкретним случајевима с њима поступати, то учтиво молим за објашњење:

1., да ли се за време трајања панађура у једном месту може сматрати: да није панађур само на панађуришту већ и у само варошн или варошици где се панађур држи и да се према томе, тих дана ни у самој варошици не смеју доносити са стране и продавати други предмети и производи сем они, у чл. 3. зак. о панађурима означени? А који противно ради, да се казни по чл. 4. поменутог закона, или

2., да ли се према расписима: Господ. Министра финансија од 6. маја 1875. год. ЕБр. 1207. и Господ. Министра народне привреде од 16 јула 1894. год. ПБр. 2538. и онакан начин продаје робе, има сматрати као торбарење и да се према томе, са продајцима треба поступати по тач. 1. § 387. крив. зак. да им се продаја робе забрани, или

3., да ли Уредништво сматра: да су дотичне занатлије и трговци, протоколисањем фирме о својим „фалијазима“ како сам напред означио, задобили право, да могу на изнети начин за време панађура своје робе по дотичним местима продавати, или не?“

— На ова питања одговарамо:

Кад неко од наших занатлија, поборника у предњем питању, испуни све услове, који се траже еснафском уредбом за вођење једне занатске радње: кад уз то испуни наређења чл. 37. закона о таксама: и на послетку, кад чак испуни и дужности једнога пореског обвезника, онда му се не може забранити радња у вароши и варошици где се панађур држи само по томе основу, што је он посао отпочео или мало пре панађура или баш на дан кад овај почиње, кад он може, ако хоће, ту радњу радити у томе месту преко целе године.

Само место панађура, наравно да је од овога запитањено у смислу чл. 4. зак. о панађурима.

Мора се признати, да се на овај начин доносе изигравања закон о панађурима, али се то ни по овоме ни по коме другоме закону не може спречити, докле се то не би нарочито учинило законодавним путем.

II.

Суд општине мутничке актом својим од 21. марта ове год. Бр. 349 пита:

1. „Село Шалудовац, које улази у састав ове општине, узело је из државне касе на зајам 250 ☐ ц. још 1872. год. за време поплаве, ради помоћи оскудним у храни.

У име отплате и интереса, село је дало до краја 1884. год. држави 2879·89 динара, па је тада престало да плаћа и интерес и отплату.

У 1904. год. Народна Скупштина решила је, да се по свима државним кредитима расходује сав неисплаћени интерес на дате позајмице појединим општинама за помоћ оскудницма у храни, почев од 1866. па до краја 1901. год.

Ово решење утврђено је и указом од 2. марта 1905 год.

Да ли ово ослобођење важи и за село Шалудовац?“

2. „По чл. 44. правила о општинским поштама, општински одбор, с погледом на чл. 118. зак. о општинама, одређујући плату деловођи општинском, одредио је овоме и додатак као отправнику општинске поште.

Окружни одбор, при прегледу општинског буџета, избрисао је ову позицију са свим, те тако лишио деловођу хонорара, за вршење једне споредне а тешке дужности.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је окр. одбор имао права да ово учини или не?“

— На ова питања одговарамо:

1. Кад решењем Народне Скупштине, које је потврђено и краљевским указом, није нарочито изузето село Шалудовац од ослобођења, које је учињено према свим дужницима државним само означеним, онда је и ово ослобођено плаћања интереса на позајмљени новац за све време од 1884. год. па до краја 1901. год.

2. По чл. 108. т. 17. окружни одбор прегледа и коначно одобрава ове општинске буџете, где прирез не прелази 50% без икаквога ограничења, па према томе он има права да извесне буџетске позиције или редуцира или сасим избрише.

Ако би он учинио какву очигледну погрешку, као што је редуцирање и бришење оних позиција, које су неопходно потребне за правилно вођење послова у једној општини и одржање потребних установа у њој, онда треба образложити ту потребу и тражити да се у томе погледу учини исправка, и одбор ће је, несумњиво и учинити, пошто му законом није одузета могућност за то.

III.

Један општински писар пита:

„Врло често долне наредба општини од Пореског Одељења, да се по примедбама Гл. Контроле наплати од извесних лица интерес на порез, који није на време плаћен, или ако они то не плате, онда од одговорних рачунополагача.

Многи људи плате добровољно шта се од њих тражи, а многи неће за то да чују, било што истичу застарелост, било што траже осудно решење.

Ово чине како појединци, тако и рачунополагачи.

Пореска одељења, опет, траже, да се ова наплата врши егзекутивним путем.

Моли се уређништво за обавештење: да ли општинским судовима, на које ова наплата егзекутивним путем или не, и да ли су захтеви одељења умесни?

— На ово питање одговарамо:

Ни у једном случају не може се тражити наплата интереса непосредно од пореских дужника, на које овај застарео или не, јер Гл. Контрола има пред собом, по своме уређењу, само рачунополагаче и никога више.

Нарочито се од њих не може тражити наплата егзекутивним путем, сем ако се добровољно склоне да то подноше.

Што се тиче рачунополагача, и од њих се не може вршити наплата егзекутивним путем, кад год она иставку застарелост или чијане да траже осуду Главне Контроле.

У томе случају место пара шаље се њихова извана.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ШЕСТ БИСТА НАПОЛЕОНОВИХ

А. Конан Дојл.

(СВРШЕТАК)

— Ви ћете бити тако добри да потпишете ову хартију, г. Сандфорде, у присуству ових сведока. Просто кажите да уступате мени сва права која сте имали на овој бисти. Ви видите, да сам ја методичан човек, а човек не може никад у напред знати шта се доцније може догодити. Хвала, г. Сандфорде, ово вам је нови и желим вам лаку ноћ.

Кад је наш посетилац изашао, Холмс поче необичан посао. Узео је чист чаршав из ормана и простро га на сто. За тим је новодобивену бисту поставио на средину. Најзад је узео свој џепчки нож и ударио бисту Наполеонову јако по сред главе. Она се у комаде распаде и Холмс пажљиво прегледаше изломљене комаде. После неколико тренутака са узвиком тријумфа држаше један комад у коме беше један округао при предмет.

— Господо, викну он, част ми је показати вам чувени први бисер од Борџије!

Лестред и ја опемесмо за један тренутак, а за тим, као по неком нагону, отпочесмо пљескати рукама као на каквој престави. Румењило обли Холмсове бледе образе и он нам се поклони као писац драме кроз публики пљеска.

— Да, господо, рече он. Ово је најчувенији бисер, који у свету постоји.

Пантаи ли Лестреде, узбуну која се беше дигла губитком ове скупоцене драгоцености ја спашаће себе прваца Колоне до хотела Дакр, као и узалудне напоре лондонске полиције да их пронађу. Чак су и од мене тражили давеча, али им ни ја нисам могао помоћи. Сумња је пала на приповедну служавку, која је била талијанка, идовољно је да је имала брата у Лондону, али нисмо могли пронаћи никакве везе међу њима. Депоша се звала Лукреција Бенучи, и ја у души верујем, да је тај Пиџетро, који је пре две ноћи убијен, њен брат. Сравнио сам датуме у старим новинама и нашао да је се нестанак бисера догодио тачно два дана пре него је Бено ухапшен за некакво насиље — догађај који се случио у радњи Гелдер и Комп. у истом тренутку кад су ове бисте израђиване. Сада ни јасно видите резултат догађаја, али разуме се да их ви сада видите онако како су се редом догађали. Бено је имао бисер у своме притежању. Можда га је он од Пиџетра украо, можда је био Пиџетров савезник, а можда је био спона између Пиџетра и његове сестре. То се нас ништа не тиче, шта је од тога најтачније.

— Главни факт је да је он имао бисер и да га је у томе тренутку гонила полиција. Он је отрчао у фабрику у којој је радио, а знао је да има само неколико тренутака за које би време могао сакрити ову скупоцену ствар, која би се спакојако при претресу код њега нашла. Шест комада Наполеонових бисте се сушиле у ходнику. Једна од њих је била још са свим мека. За тренутак, Бено као вешт мајстор направи малу рупу у меком гипсу, спусти бисер и са неколико додира руке опет је покрије. То је било дивно прикривено место. Ниво га није могао наћи. Али је Бено био осуђен на годину дана затвора, а за то време шест бисте беху растурене по Лондону. Он није могао знати у коме се налазило његово богатство. Само кад би их разбио могао би га наћи. Чак ни тресканье му не би ништа помогло, јер попто је гипс био мокар било је свесним могуће да се бисер залепи — као што је се и догодило. Бено није очајавао, и своје тражење извршио је прилично вешто и пажљиво. Позвао ројача који ради код Гелдера, он је пронашао малопродавнице које су бисте купиле. Поредно је се и нашао посла код Морза Худсона, те је тако пронашао где су три бисте отишле. Бисер се није у њима налазио. За тим позвао талијанске послуге успео је да пронађе где су остале три бисте отишле. Прва је била код Харкера. Ту је за њим ишао и његов ортак, који је сматрао Бена као кривца са нестанак бисера, и овај га је у борби савладао.

— Ако је био његов ортак, зашто је онда посао његову фотографију, запитах ја.

— Као средство за његово проналазак, јако је требало неко треће лице питати. То је био узрок. Дакле после убиства, ја сам рачунао да ће Бено покушати, а не одлагати отпочети посао. Он је се плашио да полиција не сазна за његову тајну, и за то је журио да не би тамо пре њега стигла. Разуме се, да ја нисам могао погодити да ли је он бисер пашао у Харкеровој бисти. Ја чак нисам био сигуран да је та био баш бисер, али ми је било јасно да је он нешто тражио, пошто је он бисту посао увек на светлост, да је у близини лампе разбије. Пошто је Харкерова бисте била једна од три, могућност је била, да је бисер унутра.

Остале су само две бисте и природно је било да ће он отићи најпре за оном једну која је у Лондону. Ја сам известно увиђање, да би се избегла непонова трагедија, на само отишли тамо постигнуо најсрећније резултате. У то доба ја сам већ насигурно знао да ми трагамо за Борџијин бисер. Ниво убијеног човека скончало је једну околност са другом. Сад је остала само још једна бисте — у Ридингу — дакле бисер је морао тамо бити. Ја сам је у нашем присуству од сопственика откупио и — ево је где лежи.

Седела смо за тренутак ћутећи.

— Дакле, рече Лестред, ја сам вас гледао у много прилика, г. Холмсе, али не знам, да сам икад у животу видео човека који боље радове посао од вас. Ми у Скотланд Јарду писмо према вама сачерављени. Не, господине, ми се са вама поносимо, и кад бисте сутра код нас дошли, нема ни једног човека од најстаријег инспектора до најмлађег констаблера, који не ће би радовао да се са вама рукује.

— Хвала вам, рече Холмс. Хвала ваш. Тада је изгледао необично потресен благим човечанским осећајима. Тренутак доцније био је опет хладан и практичан мисилац.

— Остаи бисер у касу. Ватсоне, рече он, и извади документа о Конк Сингалтоновом задужењу. Због ом, Лестреде. Ако ти дође у посао каква нова пробласа, ја ћу ти с драге воље учинити коју напомену, да би је могао разрешити.

са енглеског **Мих. А. Радковић.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Горча Јозић, из Тутошка у срезу власотиначком, нас виногрдија напре је свога гоју Мату Јозићевића, тутошка у Смедереву, одиех са собом једну мотику, једно шпоровалерске мишаре, један пешкир, једну стару кушиу пантаљу, један њихам и једну тестеру. Горча је стар 35. година, висок, добри развијен, на одела има на себи гуњ и тесне јакнице, на глави бели сламни шешир, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Горчу најмилије потраже, проналазног претресу и о резултату известе начелство округа смедеревског и поднов на Бр. 3512.

Непознати крадљивац крао отворен пролор стана г. Милоје Весељковића, застарелих IV. полицког пука, изврпио је крађу једне беле мараме у којој је било завежљано: свилено дине за хаљину, бијо платно - беле, кретаљо 11 метара, а бијау средине закомено за 10 ст.м. у дубину. Даље, бијо су две дечје кошуљице од српског платна и два пошла по $2^1/_2$ мет. српског платна, скројеног за дечји чаршав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем и покрађом у своме домашају најмарљије трагају и о резултату известе кварт пречарски Управе града Београда с поднов на Бр. 4362.

Краље стоке. Пођу између 14. и 15. ов. м-ца непознати краљевини увуки су Жежоти

М. Дабићу, из В. Крсне, једног коња, златастог, старог 10 год., који је у пређу ноћ отпутиварао. Исти крадљивци и исте ноћи украли су једну кобилу Милићу Чинжићу, из В. Крсне. Кобила је стара 6 год. даље дорастите, прекуса, на леђима рањава и жигосана за коњицу. Наређује се свима полицијским и општинским властима најстрожије тражење за крадљивцима и повраћајем, с тим, да о резултату известе начелника среза јасеничког окр. смедеревског с позивом на Бр. 6331.

Ноћу између 14. и 15. тек. м-ца непознати крадљивци украли су Милентију Танасковићу, из Ковачевца, једну кобилу, затворено-доратасту, у десно око нераву, високу 1·47 м. са жигом о. Нека све полицијске и општинске власти најживље потраже крадљивце и повраћају, и о резултату известе начелника среза јасеничког окр. смедеревског с позивом на Бр. 6331.

Ноћу између 31. марта и 1. ов. м-ца непознати крадљивци из затворене штале украли су јелењу волу Милошу Мишићу, трговцу из Камењса. Но је мигор 4 год., даље беле, без рожица и других знакова. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да у случају проналажења крадљивца и повраћаје известе начелника среза ресавског с позивом на Бр. 3058 или начелство окр. пожаревачког с позивом на Бр. 5321.

ТРАЖЕ СЕ

Сашу Савића, чувара државних шума у Вечићу у срезу беличком, који је отумарао непознато куда, тражи начелство округа ваљевског. Сиви је стар 30 год., висок, смеђ, очију плавих, жалих смеђих брнова и брадо, добро развијен, у оделу шумарском, а можда је оно и пресукао; са собом носи револвер. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Сашу у свиме домаћају потраже и о резултату тражења известе помекуто начелство, са напоменом где се Саша налази и о позивом на Бр. 3873.

Живорада сина Ђурђа Пенића, из Дивача у округу ваљевском, који је непознато куда отумарао, тражи начелство округа ваљевског. Живорад је стар 26. год., раста нижег, земљоделац, чоја поштеног, а у оделу шишајном. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Живорада у своме домаћају потраже, и о резултату известе помекуто начелство с позивом на Бр. 3484.

Милорада Игнатовића, бив. моторног контролора за округ пожаревачки, тражи начелник среза јасеног. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да истог позивом у своме домаћају најживље потраже и о резултату изворишни путеви известе помекутог начелника с позивом на Бр. 2507.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Аустро-Угарске тамнице често нам доносе своје питомце. По издржавању казне неколи дио тамошњих осуђеника долази и наша, једни са тога да би избегли сталне своје власти, а други што им сами власт нас при том на руку, представљајући им како је у Србији лако живети, само да би их се отарасила.

Скоро смо писали слику Стевана Плавшића, опасног крадљивца, који је из аустро-угарских тамница доцније био и одмах изворишно две опасне, а сада доносимо слике два слична лица: **Шандора Фенрова и Вука Томашева.**

Први, Шандор, родом је из Бечеја, по занимању зидар, но тај занат не ради. Код нас пак је прошао представљао се као пекарски радник, и њиме је и радио под једног овлашћеног пекара.

Вук је стар 21 год., а он је скоро код нас прошао, пошто је пуштен са трогодишње робије, на коју је био осуђен због изворишне опасне краће.

Вука је се код нас највише под другим именом, Иван Томашев, само да се не би дознало за његов ранији живот.

Обојица су каквељени пороd затвора и прогонства из Угарској, да овој злојици опасних крадљивања по допустају предаши у Србију, а само би иначе негде крајном прешли, треба их казнити за непратак из прогонства и повоно протерати опасно одакле су и дошли.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

одговорни Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 18. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 30. АПРИЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се мења у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и новоси: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга преплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по кредоју се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника треће класе округа пожаревачког, по старом закону, Бранимира Ј. Рајића, начелника исте класе округа београдског, — по потреби службе;

за начелника треће класе округа моравског, Љубисава Поп'ћића, јавног правозаступника из Јагодине;

за начелника треће класе округа крушевачког, Милоша Н. Ђорђевића, бившег окружног начелника исте класе;

за начелника четврте класе округа београдског, Чедомира Костића, јавног правозаступника из Београда;

за начелника четврте класе округа пиротског, Живојина Пандуровића, бившег окружног начелника исте класе;

за начелника четврте класе округа крајинског, Ђорђа Луковића, секретара прве класе поштанско - телеграфског одељења Министарства грађевина, — по потреби службе;

за начелника четврте класе округа топличког, Ивана Јонића, бившег начелника среског прве класе;

за начелника четврте класе округа тимочког, Василија Митића, начелника прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког; и

за начелника четврте класе округа рудничког, Драгутина Симића, бившег начелника среског прве класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа пиротског, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Жујовића, начелника исте класе среза десковаčког — по потреби службе;

за начелника прве класе среза неготинског, Косту Петковића, начелника среског у пенсији;

за секретара прве класе начелства округа тимочког, Стевана Николића, потрошка прве класе пореског одељења среза тимочког;

за начелника друге класе среза бело-паланачког, Станоја Вељића, по новом закону, секретара прве класе начелства округа пиротског, — по старом закону;

за начелника друге класе среза жупског, Николу Милосављевића, начелника среског исте класе у пенсији;

за начелника друге класе среза подгорског, Ђорђа Димитријевића, начелника среског у пенсији;

за начелника друге класе среза десковаčког, са платом коју је и до сада имао, Стевана Милошевића, секретара друге класе начелства округа смедеревског, — по новом закону, по потреби службе;

за начелника треће класе среза белич-ког, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Стевановића, по старом начелника треће класе среза бело-паланачког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа смедеревског, Димитрија Грудића, начелника треће класе среза јасеничког истог округа, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза деспотовачког, Душана Јеремића, писара прве класе Управе варошн Београда;

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Зарију Варјачића, писара прве класе истог среза; и

за начелника треће класе среза посавског, округа ваљевског, Андру Динића, писара прве класе Управе варошн Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза јабланичког, са платом коју је и до сада имао, Светислава Минића, секретара треће класе начелства округа топличког, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза добричког, са платом коју је и до сада имао, Милутина Пећанина, начелника исте класе среза јабланичког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа пиротског, са платом коју је и до сада имао, Милутина Протића, начелника исте класе среза ражањског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ражањског, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Ђорђевића, по старом секретара прве класе начелства округа пиротског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза лепеничког, са платом коју је и до сада имао, Момчила Здравковића, секретара треће класе начелства округа тимочког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза зајечарског, Мелентија Лалдисављевића, писара прве класе среза посавског, округа ваљевског; и

за начелника треће класе среза бољевачког, Димитрија Петровића, писара прве класе среза зајечарског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа моравског, са платом коју је до-

сада имао, Милана Анђелковића, начелника исте класе среза жичког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравичког са платом коју је и досада имао Крсту Радовановића, по старом секретара прве класе начелства округа чачанског, — по потреби службе,

за секретара треће класе начелства округа чачанског, са платом коју је и до сада имао, Марка Ђурашковића, начелника исте класе среза драгачевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза жичког, Илију К. Николајевића, секретара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза драгачевског, Стевана Кичачког, пензионера исте класе среза моравичког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза ражањског, по старом Радосава Стојковића, писара исте класе среза тршетичког — по потреби службе;

за писара прве класе среза тршетичког, по старом, Душана Богдановића, писара исте класе среза конјинчког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза зајечарског, Николу Барбудовића, писара исте класе у пенсији;

за полицијског писара прве класе среза расинског, Чедомира Алексића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Петра Г. Протића, полицијског писара исте класе среза хомољског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза косаничког, Милана Димитријевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза хомољског, Владислава Божића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза тршетичког, Милутина Ивковића, полицијског писара исте класе среза ражањског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза расинског, Милорада Ристића, полицијског писара исте класе среза белопаланачког по мозби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Андрија Врчинац, вршилац дужности начелника округа ужичког, у рангу члана прве класе Управе вароши Београда,

Живојин Манојловић, начелник треће класе среза деспотовачког; и

Игњат Равчић, полицијски писар прве класе среза расинског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — стане у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20 априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Младен Тројановић, начелник треће класе округа тимочког;

Светолик Ђ. Здравковић, начелник треће класе округа крушевачког;

Богољуб Павловић, начелник четврте класе округа пожаревачког;

Димитрије Барбудовић, вршилац дужности начелника округа топличког у рангу члана прве класе Управе вароши Београда; и

Коста Ђорђевић, начелник треће класе среза зајечарског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стане у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Радивоју Ј. Јовановићу, начелнику прве класе посавског, округа београдског, уважи остављка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Живојин Тошаловић, начелник четврте класе округа рудничког;

Љубисав Димитријевић, начелник четврте класе округа моравског;

Спасоје Вуксановић, начелник четврте класе округа пиротског;

Живојин Д. Петковић, начелник друге класе среза левачког;

Андра Станковић, начелник друге класе среза добричког;

Вилен Пајдуронић, начелник треће класе среза беличког;

Тихомир Гвозденовић, начелник треће класе среза расинског;

Тихомир Петровић, начелник треће класе среза тршетичког; и

Стеван Спасић, писар прве класе среза расинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпуште из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Живојин Будимировић, начелник треће класе среза подгорског;

Савко Дукајац, начелник треће класе среза неготинског; и

Ђорђе Стојановић, писар прве класе среза косаничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпуште из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, поставити:

за начелника треће класе округа ужичког, д-р. Ђорђа Бошковића, јавног правозаступника из Крушевца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза посавског, округа београдског, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Станковића, начелника исте класе среза јадранског — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јадранског, Радомира Филиповића, начелника исте класе среза посавског, округа београдског, са платом коју је и до сада имао, а по потреби службе;

за начелника треће класе среза подунавског, са платом коју је и до сада имао, Душана Николића, начелника исте класе среза грузанског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза грузанског, Павла Ђорђевића, секретара начелства друге класе, по старом, у пензији;

за начелника треће класе среза пољаничког, са платом коју је и до сада имао, Данила Драгићевића, начелника исте класе среза пчињског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пчињског, са платом коју је и пређе имао, Димитрија Христића, среског начелника исте класе у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа београдског, са платом коју је и до сада имао, Андру Дим. Дивића, начелника исте класе среза врачарског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза сврљишког, Михаила Марјановића писара прве класе истог среза;

за начелника треће класе среза алексиначког, Милана Ђукића, писара прве класе среза пиротског;

за начелника треће класе среза крагујевачког, Радоша Пауновића, бившег полицијског писара, и

за начелника треће класе среза масуричког, Срећена Кочића, полицијског писара у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Танасија Божића, секретара друге класе начелства, по старом, у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза ключког, Ђорђа Илића, секретара начелства исте класе у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Милана Бранковића, по старом, начелника треће класе среза тамнавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожаревачког, са платом коју је и до сада имао, Владимира Ст. Максимића, вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу среског начелника исте класе, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза звишког, Живојина Илића, јавног правозаступника на Пожаревцу;

за секретара треће класе управе града Београда, са платом коју је и до сада имао, Живојина Белошевића, начелника треће класе среза голубачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза брзопаланачког, Косту З. Богдановића, вршиоца дужности начелника среског, у рангу секретара начелства друге класе — по старом у пензији;

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, Димитрија Грудића, секретара треће класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа топличког, Ђорђа Матића, начелника исте класе, среза голубарског, округа ваљевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза тамнавског, Милорада Тутуновића, полицијског писара прве класе управе вароши Београда;

за начелника треће класе среза голубачког, Вељка Љ. Рамадановића, комесара саиске полиције, у рангу полицијског писара прве класе управе вароши Београда;

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Живка Живановића, среског писара прве класе у останци, и

за полицијског писара прве класе среза расинског, Јована Филиповића, бившег судског писара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза новорадског, округа нишког, Михаила Јовановића, полицијског писара исте класе среза косаничког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза косаничког, Илију Поповића, бив. полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза таковског, Мијаила Бешића, полицијског писара исте класе среза грузанског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза ключког, Милорада Радовића, бив. полицијског писара;

за полицијског писара прве класе среза копаоничког, Милана Радуловића, полицијског писара исте класе среза ключког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза бољевског, Живојина Д. Стевановића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза рађевског, Владимира Живановића, бив. полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза посавског, округа ваљевског, Јована Богдановића, пореског шесте класе среза посавског;

за полицијског писара друге класе среза јадранског, Добривоја Костића полицијског писара исте класе среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза мачванског, Михаила Антонића, полицијског писара исте класе среза јадранског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза посавског, округа ваљевског, Стевана Петровића, полицијског писара исте класе среза азбуковачког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза ћупријског, Косту Протића полицијског писара исте класе среза рекашког, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза бедовничког, Михаила Антонијевића, бив. полицијског писара исте класе;

за полицијског писара треће класе среза левачког, Мирослава Жунајевића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, по потреби службе, и

за полицијског писара треће класе начелства округа моравског, Боривоја Алексића, полицијског писара исте класе среза бољевског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Милутин Адамовић, начелник друге класе среза подунавског, и

Илија Ђурчић, начелник треће класе среза пожаричког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пензију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Коста Поповић, начелник треће класе среза мачванског, и

Стојан Стевановић, писар прве класе среза моравског, округа нишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пензију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Живојину Илићу, начелнику треће класе среза звишког, — уважи остатка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Борисав Милисављевић, начелник треће класе среза пожаревачког;

Милан Николић, начелник треће класе среза звишког;

Никола Ђурчић, начелник треће класе среза брзо-паланачког, и

Велисав Аџковић, писар прве класе среза расинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Михија Бранковић, писар прве класе среза рађевског;

Сретен Тривковић, полицијски писар друге класе среза посавског, округа београдског;

Стојан Живковић, полицијски писар треће класе среза азбуковачког, и

Обрад Јаковљевић, полицијски писар треће класе начелства округа чачанског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24. априла 1906. г. у Београду

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа ужичког Д-р Ивана Лазаревића, секретара санитетског одељења Министарства унутрашњих дела;

за физикуса округа чачанског Д-р Алексу Стојковића, физикуса округа ужичког;

за физикуса округа топличког Д-р Димитрија Мишића, физикуса округа крајинског, сву тројицу по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Д-р Јарослав Кужељ, физикус округа чачанског, по своју молби а на основу § 69 закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја с пензијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза јасеничког, округа смедеревског, Д-р Драгутина Вељковића, лекара општине палањачке;

за лекара среза посавског, округа ваљевског, Д-р. Мишу Михајловића, бив. среског лекара;

за лекара среза рамског и голубачког Милутина Живковића, лекара среза рамског, по потреби службе;

за лекара среза тавановског и качерског Симу Говедарицу, лекара среза качерског, по потреби службе;

за лекара среза грузанског Д-р. Јосифа Недока, лекара среза тавановског и љубићког, по потреби службе;

за лекара среза параћинског Д-р. Ивана Поповића, лекара среза левачког, по молби;

за лекара среза левачког Д-р. Владимира Поповића, лекара среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за лекара среза посаво-тамнавског Д-р. Михајла Дукића, лекара среза голубачког, по потреби службе;

за лекара среза поцерског Д-р. Миливоја Ранковића, лекара среза поцерског и посаво-тамнавског, по потреби службе;

за лекара среза љубићког Д-р. Војислава Михајловића, лекара среза рачанског, по потреби службе;

за лекара среза добричког Хранислава Јоцића, лекара среза параћинског, по потреби службе, и

за лекара среза брзо-паланачког Д-р. Николу Ристића, свршеног лекара.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе среза грузанског Михаила Ф. Тајсића, бившег полицијског писара исте класе;

за полицијског писара друге класе среза врбопаланачког Велизара Кузмановића, полицијског писара исте класе среза јагличког, по молби;

за полицијског писара друге класе среза јагличког Јована Симића, полицијског писара исте класе среза неготинског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза јагличког Јована Симића, полицијског писара исте класе среза неготинског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза неготинског Светислава Ђорђевића, полицијског писара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког Ратољуба Михаиловића, полицијског писара исте класе среза пореч ког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза пореч ког Симу Ђорђевића, писара среског исте класе у пенсији;

за полицијског писара прве класе среза кожаничког Петронија Ивановића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза ражањског Љубивоја Абдулића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе среза сарајинског Драгомира Крстића, полицијског писара исте класе среза пиротског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза азбуковачког Лазара Кречковића, полицијског писара исте класе среза црноморског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза неготинског Јована Алексића, полицијског писара исте класе среза мачванског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа моравског Драгољуба Јовичића, полицијског писара исте класе среза јадранског по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза нишког Ђорђа Павловића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе управе вароши Београда Владимира Костића, полицијског писара исте класе среза подгорског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза подгорског Луку Петровића, полицијског писара исте класе начелства округа подрињског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Душана Х. Илића, полицијског писара исте класе среза параћинског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза параћинског, Спиру С. Миљковића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара прве класе среза орашког, са платом коју је и до сада имао, Јована Илића, писара исте класе среза неготинског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа смедеревског Светислава Пешића, полицијског писара исте класе среза неготинског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе начелства округа смедеревског Драгутина Поповића, полицијског писара исте класе среза орашког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа ужичког Милутина Петрашиновића, полицијског писара исте класе среза трнавског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза златиборског, Милана Пурића, бившег полицијског писара исте класе;

за полицијског писара треће класе среза студеничког Драгомира Бурмазовића, практиканта истог среза;

за полицијског писара треће класе начелства округа чачанског Милована Радовића, полицијског писара исте класе среза студеничког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза крајинског Драгутина Радовановића, полицијског писара исте класе среза зајечарског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза зајечарског Младена Ивановића, полицијског писара исте класе среза крајинског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза зајечарског Обрена Гавриловића, бившег полицијског практиканта, и

за полицијског писара треће класе среза темнићког Милана Петковића, правника и бившег судског практиканта.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза нишавског, Никоју Јовановића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза деспотоваћког, Василија Николајевића, полицијског писара исте класе среза белићког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза белићког, Владимира М. Павловића, правника, судског писара у оставци;

за полицијског писара друге класе среза белићког, Аврама Тодоровића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа моравског, Мијајла Милићевића, полицијског писара исте класе среза ресавског, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза ресавског, Чедомира Ненђепићевића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза расинског, Милана Цветковића, полицијског писара исте класе начелства округа крушевачког, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза трнавског, Милована Тадића, полицијског писара исте класе среза бољевог, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Александра Грујића, писара исте класе среза алексиначког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа нишког, Кресту Петровића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа нишког, Филипа Живковића, полицијског писара исте класе среза деспотовачког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза нишког, Тихомира Мијатовића, полицијског писара исте класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза алексиначког, Радосава Недића, полицијског писара исте класе среза кључког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза пољаничког, Михајла Т. Кичића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара треће класе начелства округа моравског, Андру Весовића, полицијског писара исте класе среза темнићког, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза бањског, Драгољуба Кошутића, рачуноводу књажевачког привременог суда, по молби;

за полицијског писара треће класе среза грочанског, Милутина Ж. Јоковића, полицијског писара исте класе среза жичког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза жичког, Танасија Танасијевића, полицијског писара исте класе начелства округа ужичког, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза кључког, Живка Милићевића, полицијског писара исте класе начелства округа врањегачког, по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза орашког, са платом коју је и до сада имао, Ристу Протића, писара исте класе среза пољаничког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Војимир Димић, писар прве класе среза копаоничког, и

Петар Марић, писар прве класе среза брзопаланачког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Ђорђе Костић, полицијски писар прве класе среза беличког;

Тодор Тодоровић, полицијски писар прве класе среза нишког;

Адам Адамовић, полицијски писар прве класе среза грочанског;

Витомир Денић, полицијски писар друге класе среза рамског;

Ђорђе Јотић, полицијски писар друге класе среза пчињског;

Живко Павловић, полицијски писар друге класе среза расинског;

Перица Бешевић, полицијски писар друге класе среза орашког;

Милорад Ивановић, полицијски писар треће класе среза моравског, округа нишког;

Михаило Алексић, полицијски писар треће класе среза кључког;

Димитрије Стаменовић, полицијски писар треће класе среза таковског;

Мијајло Заставниковић, полицијски писар треће класе среза златиборског;

Драгољуб Поповић, полицијски писар треће класе среза нишког, и

Спира Радивојевић, полицијски писар треће класе среза беличког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 28. марта 1906. године Бр. 2769, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

„да се Филип Кончаревић, учитељ из Ужица, родом из Боке Которске и припадношки поданик, по молби своју приме у српско подањство, изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Мари и малолетном децом: Милошем, Светозаром, Зорком, Косом и Олгом, пошто је поднео уредан отпуст из припадношког подаништва".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета, од 11. априла 1906. год. Бр. 3031, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава које гласи:

да се Јован Михаиловић, дијурниста у Врању, родом из Велеса у Турској и турски поданик, по молби своју приме у српско подањство заједно са својом женом Настом и малолетном децом Катарином и Костом, — изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20. априла 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и општини града Београда.

И раније, а и последњих избора народних посланика, догађале су се неправилности у томе што бирачки спискови нису били састављени строго по закону о изборима народних посланика, с обзиром још и на наређења закона о општинама, која одређују: ко може бити члан једне општине и права и дужности чланова општине.

По извештајима, који су прибављени у своје време о томе: зашто је било неправилности при изради бирачких спискова, дошло се до уверења да су много пута узроци лежали у неисправности органа, који је задатак био да ове спискове сређују, али је, несумњиво, знатан број петачних спискова био само због тога, што дотични органи нису били добро упознати са законом о изборима народних посланика.

Да би се избегле оне неправилности, које долазе с простог незнања и неразумевања, јер је намерне злоупотребе такође случаја на изванредно и казнити, ја сам нашао за потребно, да у смислу наређења чл. 22. изборног закона скренем пажњу општинских судова на законске одредбе, које говоре о саставу ових спискова а и на још неке, чије ће ближе познавање бити од користи општинским чиновницима, као и онима, који ће имати да суделују у избору посланика ма у коме својству и еуиклији.

По чл. 20. и 21. закона о избору народних посланика, свака општина мора имати по један неазбучни и два азбучна бирачка списка.

Азбучни спискови праве се на основу неазбучног.

По ставу трећем чл. 20. у неазбучни бирачки списак, који се прави на основу пореских књига, уписују се сви *чланови дотичне општине*, које није изузео чл. 10. и 12. овога закона.

По члану, пак, 10. овога закона и чл. 84. Устава земаљског, при од услова да неко има право бирања посланика јесте тај, да је рођена или природњени Србин, или друкчије речено да је српско држављанство стекао путем рођења или редовнога пређека у српско подањство у смислу Високајше уредбе од 2. маја 1844. г. Вбр. 619; оне од 20 јануара 1860 г. Вбр. 171 и § 44. грађанскога закона.

Према томе, који *год није српски поданик* у смислу поменутих законских наређења, он не може ући у неазбучни бирачки списак, без обзира на то, што је пореска личност једне општине, а по себи се разуме, кад га у овоме списку нема, да не може ући ни у азбучни бирачки списак, као год што у бирачке спискове *не могу ући ни она лица, која нису чланови дотичне општине у смислу чл. 15., 16., 17. и 18. закона о општинама, јер се по чл. 20. става трећег изборног закона у бирачке спискове уписују само чланови дотичне општине.*

Изузетак од овога последњег чина се само у случајевима чл. 55. закона о изборима народних посланика.

Ако ове пажње, која се има поклонити изради спискова у томе, да страни поданици не уђу у бирачке спискове, треба нарочиту пажњу обратити и на наређења чл. 12. изборног закона, да у списак не

ући које од лица, коме је одузето право бирања послањика, као год што треба напати и на то, да се учине све исправке, којима има места у смислу чл. 26., 27., 28., 29., 30., 31. и 32. овог закона.

Кад се, дакле, поклони нарочита пажња, да у бирачке списоке не уђу страни поданици и лица којима је одузето право бирања, а с друге се, опет, стране учини све што треба, да уђу у списоке сви они, који на то имају права, онда бирачки списоци не могу бити повод изборним неправилностима.

Онако уредно и на време (чл. 101. и чл. 23. изборног закона), састављене бирачке списоке, општински судови треба да закључивају онако, како је прописано чл. 22. поменутога закона и означено из формулариума под 1 и 2 стр. 60 и 61 закона, па да их на време шаљу на потврду прописаном судовима у смислу чл. 23. истог закона.

Потврђене списоке треба одмах ставити на увид грађанству у смислу чл. 24. и то обзнанити у смислу чл. 25., чл. 102. и 103. изборног закона.

После учињених исправака, ако ових буде било, има да се изврши коначно закључивање списокова у смислу чл. 32. и 105. овога закона.

После ове дужности општинских власти ако састављања бирачких списока дозвани и онда да у смислу чл. 38., 66. и 108. става трећег изборног закона, на начин тамо прописан, одреде по једнога одборника који ће уђи у састав бирачког одбора, и заменика, који ће заступао одборника ако би овај био спречен.

Даље, поред дужности, да на време траже, оређују и чувају изборни материјал, да на време а у смислу чл. 56. (варошке општине) обзнане место где ће се гласати и зграду у којој ће се гласати, и општинска судови и полицијске власти дужне су да пазе, да не повреде наређења чл. 3. изборног закона, која говори о новоме бирача од стране власти, и то за све време које предвиђа чл. 99. овог закона.

Не треба заборавити, да се на време изврше и наређења чл. 57., јер се зна, да су многа дворишта општинских судова незаграђена.

Као што сам и напред нагласио, ја ове напомене чиним општинским судовима у тој тежњи, да не би на непознавања закона и немарношћу учинили грешке и пропустили неке дужности, те тако довели и правилност избора у питање и себе до одговорности, и позивам начелство да им ово одмах достави.

Ако би и преко овога била потребна каква објашњења, начелство ће их и само дати у границама закона и своје надлежности, или тражити њихиове упуте од мене.

Што се тиче повреда законских које би спесне и намерно биле учињене, за њих су прописане законске казне, и за њу се постарати, да за сваку такву кривицу потражим код надлежних судова законску заштиту, у границама моје надлежности.

ШБр. 8.674
22. априла 1906. год.
Београд.

Министар унутрашњих дела
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ТАЈНА ПОЛИЦИЈА
(из Тасиног Дневника)

(СВРШЕТАК)

45.

Неколико пута бивало је случајева, да се је по појединим странам посластвима у Београду, сутра-дан причало, шта се је прошлога дана десило у краљевом двору; каква је распра била између краља и краљице; како је који министар, добро или рђаво правио; шта је краљ казао овоме или ономе великану, генералу и т. д.[1])

Било је случајева, да се чак напољу знало, шта је у тајној министарској седници решавано.

Краљ се на то јако љутио, али нико је то изнашао — у страг се није могло ући.

Једном је у београдском граду у канцеларији армијског генерала, Краља Михаила, држана поверљива седница о неким војним пограничним питањима.

За послове, спомене на тој седници, знадо је само четири, пет лица, све је држано у строгој тајности, али нек сутра дан један од страних посланика, бива баш барон Х., посетив министра спољних послова, напао је разлога, да се распита о постојећу донете поверљене одлуке.

То је, наравно, изазвало запрепашћење у двору и министарском савету; али се при свем трагању није могло ухватити, ко је тајну одао.

Разуме се, странци добро плаћају. И са тога добијају што зажеле. За поједине поверљене извештаје из краљева двора давали су по хиљаде динара. Једам само извештај у српско-бугарском рату плаћен је 4000 динара.

Још узмите оно њихово интересовање за оне догађаје и прилике, које су се изнале у данима српско-турских ратова, или у приликом српско-бугарског рата; у доба брачне распре Краља и Краљице Натлије, вођдикације Краља Милана; у спреми женидбе Краља Александра; у свакакву догађаја двадесет девогог века, о посложима комита; или баш последњих дана у стварп српско-бугарске уније и т. д.

У свима овим приликама бизе су тачно о свему упознате и стране мисије. А у неким случајима понеке од њих преко својих људи и суделовале су.

Оно, истина, више пута томе им иде на руку и наша — наивност. Ми смо детињасто поверљиви. Праве добричине.

У другим земљама у послове највиша министарства спољних послова, у послове генералштаба, државног књиговодства и у оние у поверљене одеске, пуштају се само домородци са скроз исправном и савесном прошлошћу, а у нас за важне мисије и поверљене послове, узимају се људи не само са стране, више пута сумњивих особина, него чак и они, који нису ни српски поданици.[2])

46.

— Краљ се јутрос страшно љутио када сам му казао рапорте — рече ми једнога дана управник Београда, вративши се из двора.

— Зашто?

— У квартовним рапортима нема, да је војни капетан Милошевић прексиноћ у једном друштву, у „Позоришној кавани," по десети пут тражио, да му се свира руска химна.

— То доиста није забележио ни с које стране...

— Јест... Али је јуче *трош К.* био код краља, па му онако у разговору поменуо и тај случај. Ми не знамо, а *К.* зна.

— Зна, можим вас, јер он има свуда тајну полицију. Ја сам вам то увек доказивао...

— Него да извидите ту ствар.

— Сад ћу одмах...

И испитамо цео догађај.

Доиста, онако је било, онако је трош К. казао. Свирана је руска химна. И то по неколико пута, али у присуству неких странаца, трговачких агената, који су ухастонице, једно за другим, захтевали — Wacht am Rhein... Један Варошког кварта није ништа слушао, али цео догађај агента посланика *трошка К.* тачно су рапортирали своме шефу.

И, наравно, то је било јако пољутило Краља Милана, који је и иначе врло осе ште је — руско...

47.

Једне године, једнога вечера, пала је једна доста незгодна реч извесногa министра.

За њу сазна један страни посланик. И пронесе приликом састанка је Краљу Милану, кога то јако изненади.

Краљ се заинтересује за ту ствар. И нареди, да се на сваки начин извиди.

[1]) Та пропасност на српском двору, која се је овгурно пречула и далеко ван граница, као је, вала, повод и српско-руском конфликту *Ристићу*, да се у јесен 1900. год. за ову ствар заинтересује. И за то поводом био је један од чланова посланства генерала *Грабеа*, цовек руско тајне полиције, са којим сам имао службених веза по поручетва краљу Александру. Него о томе своме у звезбоју знаће моја *Дневника*.

[2]) Као што се је врло лесно могућно у лудама, нека послужи и овај пример. Баш у 1886. год. Краљ Милан имао је да се умери о неким тајним пословима које на Дунаву. За ту намену изабере једнога, по пореклу Немца, врло добро познатог у нашој војсци. Свршивши ту задатак, Краљ Милан је у њему осећао само *злог*: Господине *шпијуне*... Не заборављам вам ово ваш краљ, за то нешто и сигурно вам желећу, нити заиштаће да вам ово говори немачки Цар Вилем и да он од вас овај исто захтева!!

Како је то било?

Онде, где је данас она велика зграда за водовод и општинску инжењерију, пре неколико година, у добу када се ово догађало, била је једна омања кућица, која је пред собом имала велику, пространу башту. Ту кућу држао је онда под закупу неки Тома, звани „Хоеніхерант.“

У Томином стану била је девојка изванредне лепоте и велике интелигенције. Звала се Јеленка, родом из Бечкерека. Била је из добре куће, али је несрећно превара пешкаш хусарски капетан. И она немогући подносити срам, — тумарије с спет.

Тако је дошла у Београд. И ту западне господи за око. И министри су људи. И не једам пут бивало је, да су му на чају и уз свирку клавира код ње остајали и два министра — оба позната бонвивана...

На томе месту међу собом водила су и разне разговоре. Ту је, разуме се, немотрено пала и она реч, која је после Краљу Милану достадјела.

Лепа Јеленка, дакле, и њен газда Тома били су у служби — страног посланства.

То ми је, не свесним отворено, али онако пређутно признала и сама Јеленка, када сам је, после краткога времена, противу њене воље, али по захтеву њене породице, морао упутити њеној отаџбини, онда граденом каснину у једном од најнижих места у Јошу у Угарској.

58.

Пре неколико година посланик *Т.* по налогу своје владе обратио се нашем министарству, да му се нађе пекакав Стеван Бошњак, за кога је у ноти стајало, да је учинио бајаги пекакав злочин у Босни, па отуда побегао.

Министар унутрашњих дела правио ноту и нареди званично тражење.

После пет, шест дана дођоше *барон Т.* у министарство и жали се министру, како се у Србији неке некрено да ради.

— Како, молим вас? — пита га министар.

— Па ето како. Оновај сам предао моју ноту за Стевана Бошњака..

— На ми смо одмах наределн потеру.

— Јест... Јест... Званично, — осмехну се барон, али сте приватно поступали хрушчије. Моја је нота у вашем министарству заведена под № 4850 и истина по њој дали сте наш распис, или краћим путем послали сте човека у Гроцку. Тамо је Стеван био у царинској служби. Поручили сте му, да се одмах одазове уклони тамо негде, у књажевачки округ, да га распис не нађе.

Министар се нашао у неволи. Како да се брани.

Посланик *барон Т.* имао је данде своје поверљиве људе и у самоме нашем министарству.

А њих је позната ствар, да суседна влада добро плаћа своје агенте по Србији, да више на све Бошњаке и Херцеговце.

Да је пак њена потајна радња развијена у нас у великом размеру, може да вам послужи као доказ она невиност по-

натога Емила Касумовића, која је дана изнала на јавност: прво у „*Deutsches Volksblatt*“-у, па онда одатле преведена у једном београдском листу.

Осем тога, на истога места, пре неке године ујђено је *С. Ј.*, сарадницу једних београдских новина, 30 датака месечно, само да не доноси у свом листу чланке о Босни и Херцеговини. Као што нам је позната и рукна појана, да је једно београдско удружење примало редовни месечни хонорар из — посланства једне суседне државе. А да опет за једним суседним не жели да изостану ни други — доказ нам је њихова њихова листа „уред српске престонице.

59.

У Београду њих, као оно тамо на западу, чешће нашли на „добре људе“ приватније, или бајаги трговачке агенте, који ништа не раде, немају капитала ни икаво доходака, али лепо живе.

За чудо, што се овакви људи много интересују за све наше прилике, па и много симпатишу официрима, чиновницима из министарства и т. д. Друже се са њима, зову их к себи, у своје домове, да се забаве и т. д. И како су одани земљи, у којој су, чешће се расплитују о приликама у двору, о раду у министарству, о војним набавкама, о војној спреми, о расподели, о војним симпатијама, о стању државне касе, о њеној готовини и т. д.

У полицијским круговима познат је случај, да је један страни војни аташе потпуковник *П..* на извесну кућу у Београду трошио месечно хиљаду динара.

У тој кући приређивано је ваше недеље ђоне, на које су долазили наши начелници министарстава, секретари, њихови официри итд.

У томе друштву подиже се реч о свима нашим дневним догађајима, претресна су сва друштвена питања онога времена, чуја се је многа и многа неверзална ствар. И дотичко страно посланство није имало ни најмање разлога заклатити на повиц, који је на ове „српске вечери“ надзирао.

Тако исто није надлежним круговима остао непознат и случај: да је једнога дана на писаћем столу једног страног министра њиног оригиналан рапорт једног нашег војног команданта. Као што је тако исто познато, да је за време српско-бугарског рата једна страна гвоздарска *фирма К. и комп.*, који је била под заштитом једног страног посланства, *гроша К.*, држала у својој радњи једнога помоћника под лажним именом; а после се је искључило, да тај калеа није био нико други, до главном генералштабни бугарски капетан — *П...*, који је бајаги ради експедиције есапа своја прикивала, сваката дана излазно на београдску станицу, али у ствари ту редовно бележио колико се возова са колико војника и материјала на границу испраља.

50.

Страни генералштабни официри, разуме се под лажним именом и разним капиторима, чешће путују по Србији, те ријном бедеже и крокирају, што им за њихове послове треба.

Када им се свиди, они се гурају у масу и увлаче се међу ниже редове, само да прију ближе касарнама и војницима.

Познат је случај, да је један страни официр *Ј. Ј.* ниште од године дана као пекар провео у Србији. Са корпом у руци крстарио је по београдским улицама. А из Београда вишао још и у Крагујевац, Ваљево, Пиш и Зајечар — све као редан продавац лемичака и перецаја...

На крушевачким маневрима, поред званичних представника, страних војних аташеа, било је и њихових војних агената, који су се увлачили у војску, мешали се међу наше војнике и сазнавали оно, на што су упућени били.

Један од оних агената каснио је после у поверљивом рапорту не само број војника на маневрима, њихове разговоре и расположење у логору, њихово снабдевање храном и муницијом, него је знао још испричати и војнико је пушака и војног одела по војним магацинима у резерви остало.....

Пре неколико година један страни војни аташе, пуковник *Д.*, путовао је по Србији. Тако је дошао и у ужички округ. У пратњи окр. начелника *Ј.*, заједно у колима, возили су се друмом између Косјерића и Ужица. Када је било у близини негде око Беле Цркве начелник заповеди кочијашу, да тера друмом, који се туна одвајао у десну страну.

— Немојте, молим вас, господине начелниче, тим путем — рекао је пуковник *Д.*... — тамо имате речицу, а на њој немате моста, па ћемо се пазучити са предлазом.

И онда се крену левим путем.

Када је начелник после испратио свога гоета преко Љубовије у Босну, пратио се наречено на место да се умери. И било је доиста онако. Страни војни аташе знао је дакле и за речицу, и да на њој места нема и да је предлазак туда отежан.

51.

Међу агентима страних мисија у Србији, увек је споразум и слога, да се напикоди српском иницу и српским интересима. У томе се они узајамно помажу и допуњују.

Сетимо се погибије оне четнице Срба, која је у мају прекањске године знако храбро и славно нагинула на *Четврту*, на домаћају српске границе.

Србе је уходио један агенат суседне нам државе.

Када је похватао сирому, број људи и време прелаза, разотрпао је о томе из Врање своме послаиику, а овај брже боље известио је о томе своја колегу, посланика друге нам суседна државе.

И несретни Срби били су дочекани, опкољени и уништени — да им се ни трага не зна. Али је и њима диплоната добро наградно учињену му услугу од стране агента пријатељског му колеге....

52.

Не можемо пропустити, а да овде не поменемо још и ово.

Немачки и аустроугарски поданици, када су на страни, у дужности им је, управо дресирани су на то: да чим што важно сазнају одмах трче у своје посланство и тамо о томе рапортирају.

Од те дужности нису ослобођени чак ни они, који су у српској државној служби и на издржаку српске државне касе!

Јест, толико тера немачко-аустријска дисциплина!

Ми имамо забележених неколико таквих случајева. Али за сада да вам изнесемо само један.

Ко је био на претресу приликом покушаја за *шалајевски атентат*, а ми смо га за оне време редовно пратили, могао је слушати неког *Р....*, немачког поданика, који је чак имао службу у напој *српској* академији.

Тај свеџок на своме испиту казивао је: да је седео на поду пред касапом „Српска Круна“, да је чуо пуцањ, да се је са стола дигао, да је онда видео атентатора Кнежевића како је нагао бежати оном позаном на ниже па хотеду „Националу“, како се је спет сакупио: како је видио Краља Милана итд. — на онда свеџок завршује:

— После сам онога часа отишао немачкоме посланику, чије сам државе поданик, и о свему му тачно о овоме атентату на Краља Милана рапортирао!

Јесте ли га чули! Он не иде српској власти, која га издржава, да јој помогне у истрази атентата, него трчи на рапорт право своме — *барону Векер-Готеру!!*....

Из ових неколико примера, које напред наборајасмо, може се оценити, колико велику и како пешту акцију наших власти морало ставити у борбу противу оних, који у самој Србији раде на штету њених животних интереса.[1])

---

[1]) Наравно сваки се држава у прво ред брино за своје интересе. Не може се замерати нашим суседима, што се на све могуће начине старају, да за своје циљеве посеју у нашој земљи што више својих људи. Нам ван сва могућ бити врнна, што ми немамо у могућности и спремна, да им у томе на пут стојимо. Кад би то били ми ба их хвалили по оном пословном Србија. Али жалосно су од наших власти толико спокојности. Ово јадно наше пуста немају ни те чак најобичније памети: да познају и саме странце посланицу у Београду.

Јесе Р. заступник једне европске велесиле, которе је једно доба запрла Двора у полицију као обичан сиктајпик. Сматрајући посланства другу власт саме М. дошавши је са Калимеријама у главну полицију, јер је бео ближи једном Русу, ка којега је постојала потреба, да је једној руској тровини какво нече велико дуже показа. Барон К. заступник једне суседне нам државе, држи да читавих пола сахата од ох власти најимењиви дрвиља у главну пароништа апарта, јер га које познавао старешина: каратоне. Грос К., страни поданик, имао је једном жалер за се не пусти у Двор, јер га није познавао чак, која је на томе месту рекао једна пробрсе. Већ три године нема Енглеска своја посланика у Београду, ам нпак зато једни комесар редовно је давао у рапорту Управи Београда: дако је енглески поданик био на одласку у Земуну и крагко се!!! Аустријски пресвлашћени принцеви Фердинанд ноћ је дна пуна напогинити бно у Београду. Изаи је не грађу и напрама, а наша полиција и тако ни пред њим није дрвла. Бугарски ваши тера толико, за кога по дан пут а да нам се наслеје. И у прошлу врло Србију дала

А сада долази на ред, да покажемо на које се начин у нас одговара овој дужности: да се спасва живот погавару државном.

53.

Ми, Београђани, често смо имали прилике да гледамо познате призоре по улицама.

Краљ хоће на прелику, у цркву. На један сахат пре његова изласка из Двора маса писара и жандарма поседне све оне улице, куда ће владалац проћи.

Чиновници из кварова напусте све послове у канцеларијама. Батале се и хитна кривична испеђења и хитна извршења забрана и све друго — на се ухвате сва она раскршћа од Двора до Саборне Цркве.

Ти су крајеви вароши за оно време потпуно интернирани. После оне времене кише, она звека сабаља и чесала, она журба полицијских органа, оно да зна Бога несменично, бајаги строго поштовање, дезпримера сваког озбиљног човека. Право реће изазива у њему неказно погодно расположење, али увек и — опрезу.

На што је баш главно — таквом се бригом за сигурност владаочеву никада ништа није постизавало.

Био живих примера.

Један је поред редова жандарма ушао у цркву са пуним револвером у руци, а Јовановић, је пуцао на Краља Милана три пута на месту где су тада на пореду била два три — позорника.

До душе овакна је практика, како је изнесемо, уведена у Турској. Њоме се служе, истина, и татарски капови — али зар је један њихов поглавар изгубио главу баш у сред овакне пажње њихових чувара - - - - - - - - - - - - - - - -

---

Колико смо остали примитивни у бризи за чување поглавице државног — још смо горе у брнги за одржање личне и имовне сигурности у земљи.

54.

Службена подаци, тврде да се сада у Србији дешава годишње на **522** убистава и **318** покушаја убистава;[2]) на онда **142** разбојништва и **2324** опасних крађа. На сваку опасну крађу додајте само тек простих, колико се најмање може узети, па ће изаћи годишње на **10.620** простих крађа.

То су ужасни бројеви!

Дозволите, молим вас, један мали рачун.

Европа броји 380 милијуна становника.

По статистици професора *Кулишера* у Европи се дешава годишње на 10.000 убистава.

со нпо врсни пуковнпк Анпнпн с пратном. И као *Кобург*, као што је познато, готово сваког месеца путује врло нашу земљу. — у ракорту се јавља, да је домоћа прошло Анпнпн. У прошлу врло Аустрнју, прпсвајала ће му оно пучење и храбровања говоре што ће нпао са своје пратпоппма. — У Србији нпкпчпо нпсу се потрудпли, да му бар лпчпо уважалу. И пуко оповапп опоспјалпстпка грпоје каспнпстп, поучпвпости и нпспособпости.....

[2]) Не Статистичком годишњаку било је у Србији 1900 г. 282 убистава. У прошлој години 522. Дакле само за јет годину убистава су готово **удвајрала!**

Србија има $2^1/_2$ милијуна становника.

У Србији се дешава 840 убистава (и покушаја убистава).

Поделите те цифре. Сачувајте процепат, који пада на Србију. И слика нпраза нашега народа нспаспће страховита.

Наш државни буџет — поменули смо у нашем чланку *Кобна брзина*, — расте из године у годину. Неки вичу: да је то зло за земљу. Други опет са својих разлога доказују, да је то напредак.

Али има још један буџет, рекли смо, који у нас из године у годину све више расте. То је буџет злочина. То је буџет робијања и губилишта. Ах... како би се радо примили дечнпти у своме буџету. Само леке среће, да овде подбацује цпфра оних, који иду за колаџ или у робијапе.

Загледајте у државну статистику, или питајте, па ће вам се одговорити: да су казнени заводи пренуна, да из године у годину све више долазе, а да се више нема где затварати.

Још само да вам кажемо и то: да је оно-тех оној мали број злочинаца — оних ухваћених. Оној већи контингепат остаје и после извршених злочина у слободи, да и даље убија, пљачка, вара и краде. Јер треба да знате: да се од стотине извршених казнених дела у нас ухвати једва *трпјестина*. Све се оно остало измпгли оном „живом трагачу“ власти.

Појава је довпта толико велика и за наш државни опстанак убптачна, да она треба у што већој мери да заинтересује све нас, а нарочито оне факторе, који су позвани и могу, да овом злу на пут стану.

55.

Нама се беленпка већ ближи крају, јер о нашој *тајној полицији* немамо шта много да кажемо.

До пре двадесет година у Србији се није имало ни правога појма о тој установи. Све што је покушавано и рађено — било је привпгпвано, Неколико пресбученпх жандарма вршило је службу агената.

До душе, на то се онда ни пара није давало.

У оно доба, под *Радивојем Милутиновићем*, цео буџет на поверљиве цељи износио је само — 5000 динара. То је било свега и за престонпцу и за целу Србију.

Тек са уподењем поних Устава добила је и рубрика на *поверљиве* послове своју важност. Слободе су, вели се, увек скупље. И већ данас у државном буџету *двсспмплсном* фопо распоређене су сумом од 1,375,000 динара. Поред тога министар полиције има 45.000 динара. И обавпка опет, министар војни 20.000 динара.

И ако. Ко хоће да има добру полицију, мора је и платити.

Бугари троше и више. И за то су увек о свему обавештени боље од нас. Њихов министар полиције има 200,000 дин. на расположењу. И осим тога, опет као бугарски ина своју засебну — *дворску тајну полицију*, која стоји под непосредном управом самога двора.

Само да се разумемо. Кад кажемо не треба жалити паре на полицију — ми увек

ту мислимо ону савесну, поштену установу. Онакву, какву је имају оне државе на Западу.

Никако ону полицију, која ће се бавити партијским пословима у корист владе и владиних људи; ни ону која ће уделавати подлазе, интриге, поштених људима наковати кривице и незаконити догађаје и пријаве, штетне реду и миру у земљи.

А модерна, добро уређена тајна полиција треба нам данас више него у раније доба.

Наши непријатељи бацаће сада више него до сада гpдне суме из својих диспозиционих фондова, само да нас спрече у нашем националном, моралном и материјалном напредовању.

Њихови људи, вешти и упућени на свако зло наше, размилили су се међу нама. Онако вешти и умешни, они су се укуцкали у све слојеве нашега друштва и уласили у сва наша друштвена и државна питања.

Зато их треба пратити и хватати у нашој средини и са поштеним законом о полицијама изводити их пред судове.

После тога, као што смо на једном месту већ помињали, за све већом цивилизацијом долазе и све тежа борба у друштву.

Са развићем културе расте и број људи, који на једном простору заједнички живе. Што је опет више људи, то је међу њима и већа борба за опстанак. Живот је тада и појединцу и породици све више отежан. У тој овда борби јављa се често жудња: да се прекораче оне границе, овај ред и поредак, који је друштво себи поставило.

Томе додајте ове велике разлике између богатања и сиромаха, између образованих и необразованих; између оних, који су сити свачега, и оних који немају ни најнужнијих потреба.

На онда узмите и ону гpдну пакаду странаца, нерадника и лих људи, којима су јевтина и убрзана средства одабрађаја средства одавшала долазак и нама. Већ данас долазе дају 80% противника у престоничким ансамма.

И онда није чудо што криминалитет расте. Криминални случајеви јављају се и дешавају се не само учестали, него и све запљетенији, вештије извршени. Данас Београд има за показе све оне врсте злочина, које дају Париз, Беч и Берлин.....

И онда за превентивне мере противу злочина и у опште друштвених зала, што управо и треба да је једна од главних дужности полицијских властима — нама требају *свремени, вешгаци, за то нарочито оспособљени људи.* У толикој истој мери и за хватање кривица и откривање кривичних дела, када су се она, по несрећи, већ догодила.

На најзад треба заштити добре и самог поглавара државног. У опште се зна, да више пута, као што напред на једном месту поменусмо, живот владалаца, стоји у тесној вези са опстанком саме државе. Чак његова смрт може бити и фатална по њену будућност.

Не треба дакле ни њега оставити и даље случају, да му се сваког часа живот, као оно тица на грани, може угасити једним обичним пуцњем.

Да завршимо наше беленке.

У њима смо, мислимо, изнели довољни разлози, објашњени, колико се могло, примерима, све то у намери, да скренемо пажњу надлежним факторима, те да се и у нас једном прође озбиљним реформама наше полиције у духу модерних установа, онако, како она већ постоји тамо на Западу.

О надлежности за решење питања о правилности или неправилности избора, за окружне и срезне посланике.

Ово је истакнуто питање било и предмет дискусије у Народној Скупштини, поводом интерпелације због избора окружних посланика за округ крушевачки; а и један од дневних листова навео је, кад је донео извештај са седнице скупштинске, на којој се ово питање расправљало: да је закон тако донет, да се не зна, ко је за решење по жалбама надлежан.

Као потпуно незаинтересовани, третираћемо ово питање, без обзира, да ли ће се закључак, до кога ћемо доћи, доћасти овој или оној страни, која је била ангажована у овом питању. Намера нам је, да у овом питању принесемо једну малу, незнатну свећицу, не би ли колико толико допринели расветљењу овога питања, те да и друге ангажујемо за то у овом часопису. Како је закон о уређењу округа и срезова нова ствар у примени код народа, и како је уведен у прошлој години у живот, то је дужност свију, а оних који га примењују, на првом месту, а по том и сваког грађанина, да се бодро стара, да се све одредби више строго у духу закона, како се бар намерно, неби изигравале поједине одредбе, на штету правичности и доброг гласа са којим је примљен и дочекан овај закон.

Два се законска прописа налазе у закону о уређењу округа и срезова, која решавају ово питање и то члан 69. и став трећи чл. 75. овог закона. Исписаћемо оба законска прописа. Члан 69 гласи: „*Жалбе* на избор чланова окружне скупштине, подносе се непосредно Државном Савету, у року од пет дана. Решење Државног Савета о избору извршно је.“ Трећи став чл. 75. гласи: „окружна скупштина бира из своје средине три члана верификационог одбора, за преглед посланичких пуномоћја, који на основу изборних аката, прегледају пуномоћства, и подносе писмени извештај скупштини о правилности избора изабраних посланика. Окружна скупштина решава о правилности избора, а за десет дана наређује нов избор на место овога посланика, чији је избор уништен као неправилан.“

Кад се прочитају оба ова законска прописа, неопходно долази се до тога закључка: да изборе посланика за окружну скупштину може да одобри или да уништи и Државни Савет и окружна скупштина сама. Шестаје питање шта је законодавац хтео са овом двојном надлежношћу? Је ли могуће, да је он у једном законском пропису истакао једно начело, а у другом пропису друго, које оно раније потире? Да ли су ова два законска прописа у противности један са другим, и да ли један другог искључује? Ваш у толико) нери, тешко је то и на први поглед претпоставити. Дух и смисао оба ова законска прописа је тај, да један другог не искључује. Оба су она, на том месту потребна била, да се унесу у закон. Да то докажемо морамо поћи мало надаље. По чл. 144. Устава тач. 4. Државни је Савет дужан: „да доноси завршна решења о жалбама, које се тичу избора за окружне скупштине и одборе и општинских избора.“

Законодавац приликом доношења закона о уређењу округа и срезова, мора је, да унесе у њега чл. 69. јер је тиме унео само уставно начело изражено у чл. 144. тач. 4. Устава, да ће сваком бирачу право, да изјави жалбу Државном Савету на избор окружних посланика. Да та одредба није унета, закон би био противуставан и тиме би се огрешио о уставно начело тач. 4. чл. 144. Устава. Избори окружних посланика, прше се по одредбама закона о општинама. Поступак је о томе једнак — чл. 62. закона о уређењу округа и срезова. Приликом избора могу се десити разне неправилности у зборској радњи и целокупној изборној, или само у појединим деловима. Сваком бирачу закон даје право на жалбу надлежној административној инстанцији Државном Савету.

Али, шта да се ради у оном случају, ако доста има неправилности у радње изборној, а нико од бирача није изјавио жалбу Државном Савету? Законодавац се и за то постарао и донео је одредбу у чл. 75. став трећи закона о уређењу округа и срезова и даје право, а у исто време ставља у дужност окружној скупштини, да она, приликом верификовања посланичких пуномоћја, решава о правилности избора, али, како се тамо вели: „без учешћа посланика, чији је избор верификационом одбор у извештају огласио неправилан.“ Те је последња као онис захтева, да се реши питање о правилности избора где нема жалбе, тако и оних самоуправних прератива, које је законодавац дао окружној скупштини, као аутономној самоуправној установи изједначавајући је у том погледу са Народном Скупштином, која сама решава о избору народних посланика. Али, законодавац није могао имати намеру нити донети такву одредбу у чл. 75. да скупштина решава и *по жалбама поједипаца*, јер таква одредба косила би се са тач. 4. чл. 144. Устава и не би као противуставна имала обавезне важности за грађане, јер би се њоме директно Устав вређао.

Ето због тога смо навели, да су оба законска прописа, која говоре о надлежности и Државног Савета и окружне скупштине, неопходно потребна била, да се у закон унесу.

Сад је потребно да видимо *у чему се састоји разлика оригиналном начелу ове двојне надлежности.* Битна је разлика и обележје надлежности решавања Државног Савета та: 1) *жалба од стране приватног лица*, снабдевена прописаном таксом. Где нема жалбе од стране приватних интересованих лица. Државни Савет никад не узима иницијативу, за решавање по званичној дужности оваких случајева. 2) *Рок* од пет дана од дана избора. Жалба се подноси Државном Савету непосредно — чл. 69. закона. Ако жалби није поднета у законском року, Савет је одбацује као неблаговремену.

Карактеристика и битно обележје надлежности окружне скупштине у томе је: 1) што окружна скупштина сама по својој иницијативи — по званичној дужности, решава о правилности или неправилности избора за окружне посланике. Закон њој ставља у дужност у чл. 75. да прво-по-ново, кога има на првом састанку по избору да предузме, да претходно види и утврди, чији се избор има одобрити а чији уништити. Како би се овим утврдило, ко има право да пуноважно решава у скупштини, а ко су опет они, чији су избори неправилни и као такви имају се уништити. 2) Окружна скупштина не решава ово тачно у року, чији је број дана тачно и прецизно означен био. Јер поред редовног сазива на дан 20. септембра по чл. 70, може се сазвати у напредан сазив по чл. 71. у вези са чл. 13. и 15. закона. Овде би се могло поставити ово правидо: да окружна скупштина решава питање о избору посланика, на чији избор није изјављена жалба Државном Савету, *на првом редовном састанку после избора*, који рок зависи од редовних или напредних прилика, кад би управне власти нашле за потребно да скупштину сазову и пре редовног сазива.

У пракси би се могла појавити никоико питања. Да третирамо бар ова: 1) може ли скупштина решавати приликом верификовања посланичких пуномоћја, о правилности оног избора, кога је Државни Савет оспавао? По нашем мишљењу не може. Јер кад је једна највиша административна инстанција нашла, да су приликом избора испуњене све законске форме, сви услови потребни за правилност избора, онда скупштина нема шта да решава о томе, већ само верификационим одбор да поднесе скупштини одлуку саветску уз остала извешћа, и скупштина прима то к знању и избор сматра за правилан. То се јасно види из чл. 4. чл. 144. Устава, који сазива у дужност Државном Савету: „да доноси завршна решења о жалбама које се тичу избора за окружне скупштине“... у нарави „завршно,“ одмах се јасно да је после одлуке саветске ствар дефинитивно расправљена.

Што важи за редовне изборе, то важи и за накнадне, ако се за време трајања четворогодишње периоде управни посланички место у окружној скупштини, и то како у погледу жалбе од стране појединих гласача Савету, тако и у погледу верификовања од стране саме Скупштине, по званичној дужности.

2.) Како се има разумети став трећи чл. 64. закона последње алинеја, која гласи: „ова изборна акта послаће бирачки одбор окружној скупштини на три дана пре њеног састанка“. Она се законска одредба има тако разумети, ако од дана избора, па до на три дана пре састанка скупштине, нико од бирачког одбора није тражио акта за непошљај Државном Савету, онда их бирачки одбор шаље скупштини на три дана пре њеног састанка по званичној дужности. До овог рока бирачки одбор дужан је акта послати Савету по жалби по званичној наредби чл. 69. закона, који не долази ни у какву конексију са чл. 64. истог закона.

3.) Може ли бирачки одбор одгонарати, ако не може послати акта окружној скупштини на три дана пре њеног састанка због тога, што су акта раније послата Државном Савету, другим речима, може ли у томе бити повреда дужности казнима по чл. 160. зак. о уређењу округа и срезова? Апсолутно бирачки одбор у том случају не може одговарати, јер што акта нису пред скупштином, то је дело Државног Савета, који опет нико не може одговарати, за то, што на време није решио питање по жалби.

Узгред можемо напоменути, да је онде Савету, остављен прилично дуг рок од месец дана по чл. 68 и 70. баш и кад би се претпоставио случај, да се изјаве жалбе на све изборе окружних посланика у целој земљи, којих жалби у том случају може бити више него ли што и рок од месец и по дана и сувише је довољан. Међутим, најновијим изменама у закону о општинама, овај рок за расматрање по жалбама на изборе општинских чланова, којих може бити више од хиљаде, остављен је крећи — од месец дана.

Не би било без интереса видети, како је у погледу надлежности за расматрање по жалбама било за време прног самоуправног закона о уређењу округа и срезова од 1. јула 1890 год. донетог за време устава од 1888 год. По овом закону, гласаче није било непосредно ни данас, већ посредно по чл. 32. истог закона, осим општина варошких које су имале права на бирање посланика, у којима је било непосредно бирање. За све остале општине важило је принцип посредне бирања, преко кметова и одборника дотичног среског изборног скупа. У овом раније закону помиње се у чл. 43. који одговара садашем чл. 75 закона. То је онда окружна скупштина расматра — ништи или одобрава изборе за окружне посланике. Ни једне одредбе у раније закону нема, да се жалбе изјављују Државном Савету од стране појединаца, како је то предвиђено у чл. 69. садашег закона. То је онда по свој прилици извештавало, да се тамна одредба унесе у закон о поједином реду за окружне и среске скупштине, по чл. 45. поменутог закона, који је закон такође нашао донети Народна Скупштина, да укорио није ушинут и сам закон о уређењу округа и срезова, услед измењених политичких прилика. Међутим, у уставу од 1888. год. за време кога је донет закон од 1. јула 1890. год. постоји иста одредба у чл. 144 тач. 4. која се назива и у садашем уставу, и у том погледу нимало су исто правило, која и данас важе.

Да учинимо једно упоређење између садашњег закона о уређењу округа и срезова и оног раније од 1890. Чланови 90, 122 и 157 садашег закона, овлашћују Министра унутрашњих дела, да по решењу Министарског Савета и одобрењу Државног Савета, прошире поступак — одредбе о непосредном реду у окружним и среским скупштинама и одборима. На много друкчијем становишту стајао је законодинац у закону од 1890 год. који је у чл. 45. раније закона донеси ову одредбу: „Народна Скупштина, на предлог Министра унутрашњих дела, донеси закон о посложном реду за окружне и среске скупштине, на првом редовном сазиву своме“.

Кад се у истини жели, да се окружна и среска самоуправа што јаче укорени у нашем народу, онда садашњи законодинац није требао останити ову власт Министарском Савету — извршној власти, на штету принципа поделе власти, већ је о томе поступку, требао да донесе нарочити закон законодавно тело. Јер свако како је остављено сад, разни Министарски Савети, могу у том погледу доносити разне одредбе, на штету самоуправе среске и окружне. Тако поменућемо само да чл. 3. правила о посложном реду у окружној и среској скупштини и одборима, штампаи у броју 207. Српских Новина од прод., који члан говори о избору верификационог одбора, и предаја акта изборних, наводи се поред осталог, да се одбору предају сне службене и приватне жалбе, противу избора. Израз „*приватне жалбе*“, није донет у духу устава чл. 144 тач. 4. нити чл. 69. зак. о уређењу округа и зато смо поменули, да Скупштина није требала овластити извршну власт да овај поступак она доноси, већ то је посло који спада у делокруг рада законодавне власти. Није баш један случај да данас, да су правилници доношени у противном духу закона и устава, а таку праксу не треба одржавати. Падамо се да нам се неће због оваквог гледишта као чиновнику замерити, јер као год што је важно да Скупштина приликом доношења каквог закона, донесе која су дела казнима, тако исто, не мање је важно, да донесе закон поступак какви се докази траже за пријављу одговорност учинилаца дела. Поступци су каквих као и сами основни закони, и за таквом је становишту стајао и законодавац приликом доношења прог самоуправног закона раније, а овај је садашњи од тога одступио. Члан 3. ових правила, а вези са чл. 85 закона о уређењу округа, може да одведе до погрешног закључка, да се жалбе на изборе могу предавати и окружној скупштини. Али очевидно је, да се жалбе и жалбе, какве се помињу у чл. 85. садашег закона о уређењу округа и срезова, *не односе на жалбе на изборе*, већ на оне о којима решава специјални одбор за жалбе и жалбе какав предвиђа став трећи чл. 78. закона са сним разли-

чан од пореског инспектора о изношењу чл. 75. закона.

Какав је поступак у погледу ове надлежности за среске послинике?

Среске писарнице бирају одборе политичких општина по чл. 144. закона. На сваку одлуку одборску, изјављује се жалбе надзорној власти, а на решење ове Државном Савету но чл. 132. закона о општинама у вези са чл. 62. и 144. закона о уређењу округа. Код нема жалбе, онда надзорна власт и ову одлуку одборску, као и сваку другу по чл. 85. закона о општинама расматра — одобрава или ништи по званичној дужности. На пр. ништ ће уништити одборску одлуку, и ову као и сваку другу ако је решимо донета са недовољним бројем одборника — чл. 83. зак. општ. А сем тога и сама среска скупштина на првом састанку после избора расматра изборна акта — ништи или одобрава изборе код нема жалбе, ако је надзорна државна власт пропустила да учини што јој је дужност.

Као резиме целог досадањег излагања то је: Да се жалбе на изборе окружних посланика изјављују само Државном Савету, а кад нема жалбе, изборе ништи или одобрава сама окружна скупштина. Жалбе на изборе среских посланика изјављују се надзорној државној власти, а на решења ове Државном Савету, док кад нема жалбе, сама среска скупштина расматриће изборна акта — одобрити или уништити избор.

Гуча, 1906. год. **М. Туришанић**

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА
са гледишта економског
Dr. V. A. Borger

(наставак)

3. Полни злочини.

Већина писаца, који изучавају односе између економских прилика и криминалитета, посветили су највећу пажњу економским злочинима. Сматрајући да полне склоности немају ничег заједничког са економским животом, они су се врло мало или скоро ни мало занимали овом врстом злочина. Надамо се, да ћемо доказати, да је њихово миљење погрешно, т. ј. да и полни злочини стоје у извесном односу са економским приликама.

Пре свега *социјално облици* полног живота [брак и проституција] одређени су, на последњем месту, начином производње. Историја нам доказује, да је полни живот играо час врло важну, а час опет веома незнатну улогу. Тешко је претпоставити, да су узроци овога лежали у самом човеку, а не ван њега.

У данашњем друштву, однос између полног живота и економских прилика потпуно је јасан. Сваки зна да је сексуалност, која заузима знатно место у овом делу буржоазије, која проводи живот у бесповпици и раскоши, последица овог начина живота. С друге стране опет, њихи интелектуални положај пролетеријата, узрок је много интензивнијем полном животу у овој класи.

Поред овога и сам записни положај жене у данашњем друштву такође је знатан узрок интензивном развитку полног живота. То је човек, који у данашњем браку прописује закон. Није наше да опширније говоримо о овој ствари, па с тога се враћамо нашој теми.

Као год и остали средни економски злочини, тако исто и ови — полни разликују се знатно међу собом, па с тога смо приморани да о њима поновосеб говоримо.

* * *

Браколомство.

Каже се: „*историја сазнање јесте у исто доба и историја крађе.*“ Мислимо, да би се ова класична изрека, разуме се у извесном другом облику, могла применити и на браколомство: *историја моногамије јесте у исто доба и историја браколомства*, што другим речима значи: *нема моногамије без браколомства.*

Ако се осврнемо на историју брака, видећемо да је браколомство у извесним епохама друштвеног развитка сматрано као акт допуштен људима, док су жене због истог кажњаване највећом казном. Реалиха између садашњости и прошлости у томе је, што се данас за браколомство кажњавају и људи и жене.

Мотво би се, на први погледа, извести, да главни узрок браколомства лежи у самом човеку, да је, дакле, антрополошки а не социјалошке природе. Извођење ово, међутим, било би нетачно. Кад би главни узрок преступа о којима је реч лежао у самом човеку, морали би се ови преступи свагда и свуда јављати *независно од средине.* Социјологија доказује међутим, да није овако, и да главни узрок овим преступима лежи у структури друштва која, у извесним слојевима, забрањује човеку да задовољи своје полне прохтеве.

Судећи по криминалној статистици, преступи браколомства врло су ретки, или их готово и нема. То с тога, што су клесени законици тако удешени, да је несрећне ових дела упарсд осуђивано, и како су она у стварн врло честа. Класа друштвена у којој се ови преступи најчешће дешавају, јесте онај део буржоазије, који проводи живот у бесповпици, затим доњи пролетеријат, па тек онда мала и интелектуална буржоазија. Поито се ове личности не разликују много у погледу урођених ин особина, то је несумњиво до узрока овим преступима леже у друштвеној средини, од којих су најсалијпи они: а) *склапање бракова из рачуна*, б) *бесповпи и безбрижан живот богаташа*, и в) *склапање бракова из чисто физичких побуда*, т. ј. *без обзира на интелектуалне факторе.*

Досад је изложено, да ће браколомство у будућности бити набројено са злочиним преступа.

Силовање

У своме делу „*Нормална генеза злочина*“, професор Монупције изражава се овим речима о силовању: „Сваки нормалан човек био би насилник, кад на други начин не би могао задовољити своју полну нагон. При свем овом, злочини ове ретки су, из врло простог разлога, што у данашњем друштву има жена и за најразноврсније“.

Протпвно економским злочинима, који се најчешће зиме а најмање лети, злочини ови на против доспиву своју кулминативну тачку у лето, а најмању у зиму. Узрок овом факту врло је прост и обичан: лети се јављају много чешће прилике за њихово извршење.

Једно од првих питања, које нам се поставља над говоримо о овим кривицама, јесте: у каквом односу стоје ове са браком, т. ј. да ли међу њиховим извршиоцима има више ожењених или неожењених? Прецизан одговор на ово питање даје нам статистика. Она доказује, да међу кривицама ове врсте има много више неожењених, удовица и разпуштеника но жењених људи. Очигледно је, према овоме, да брак утиче на опадање ових кривица, а како опет на склапање бракова утичу знатно економске прилике, то је несумњиво да ове исте прилике посредно утичу и на злочине о којима говоримо. Јер, кад би економски положај допуштао многим личностима да ранпје удају своје време, одеја за њене ове злочине не би се, без сумње, код њих појавила.

У којој се друштвеној класи највећше врше ови злочини? Статистика тврди, да је сиромашна класа најобилнија овим злочинима. Тако у Итолији од 100 злочинаца ове категорије њих 97·1% врши су убојства. Исто је овако и у Аустрији, где овај број износи 91·2%.

Није тешко доказати, да узрок овоме факту лежи у средини, у којој су ове личности одрасле, и која је, по правилу, разнодушна према полном моралу. Не само рђаво друштво, већ и сам начин обитавања у овој средини узрок су, да деца пре времена познају све стране полног живота, и да о њему добију сасим друкчије појмове но деца, одгојена у здравој средини.

Треба још знати, да је и алкохолизам један од главних фактора у етиологији ових злочина.

Кратко речено, главни узроци силовања јесу: економске прилике које спречавају многе личности да се жене у своје време, погшљени положај жене, алкохолизам, а на пропм месту нагла демонтрализација и одсуство цивилизације у најнижим слојевима друштва.

Ради потпуности стварн додајемо још, да је силовање код многих примитивних народа било сматрано као повреда својине мужевљеве и да је тек у доцније време, са побољшањем женског положаја у друштву и признањем њене индивидуалности, оквалификовано као тешка повреда женине слободе.

4. Злочини из освете и других мотива

Поред злочина економских, полних и политичких, постоји још једна, четврта категорија злочина, чији су мотиви веома различите природе. Ту су: *злочини из освете и бестидљивости.*

а. Злочинци из осете

У једном социјалошком раду, као што је наш, нема места психолошкој расправи злочинца. За предмет наше расправе довољно је констатовати, да је осећај осете, у разним ступњама, урођен сваком човеку.

Двојаки су узроци осете: једни проистичу из економског живота, а други су резултат политог живота.

Основни принцип данашњег начина производње јесте конкуренција, борба, што другим речима значи: напношење штете интересима других. Многи социјолози уочавају само добре стране ове борбе, и истичу њене одличне последице за друштво. Није овде место да испитујемо: је ли ово тврђење тачно; за предмет наше расправе важно је посматрати, несрећне победиоце, већ саме побеђене.

Замислимо душевно расположење једног малог детаљисте који посведневно увиђа како пропада услед конкуренције огромног суседног базара; или душевно расположење радника који се за време штрајка лишава најнужнијих потреба за живот према другу који му заузима место, руковођен искључиво личним интересима; сетимо се назад многобројних случајева осете због наслеђа и т. д. Јасно је, да снага онога не би могло бити у заједничком економском животу, у коме би економски интереси били паралелни или би се поклапали, и у коме не би било места ни жељи ни заиста. Овај, који је у стању да појми разлику између ова два начина производње, разумеће лако у којој мери данашњи економски систем изазива осећаје осете.

Што се тиче осећаја осете, који су резултат политог живота, они су у тесној вези, управ последица данашњег облика брака. Потчињени положај жене чини, да је човек сматра као и сваку другу своју ствар, на коју има пуно и искључиво право својине. Свака повреда овог права има за последицу не само повреду љубомору, већ и жељу за накнадом повређене сопствености. Појам овај није природан већ историјски. Кад стање наше друштва не би подржавало навештачену сталност политих односа; кад би и човек и жена били економски независни, о праву, које данас они једно на другим имају не би могло бити ни говора.

б. Детоубиства.

Два су главна мотива који, било појединчки или сваки за себе, доводе до овог злочина: страх од бесчашћа и беда. Пре него што пређемо на говор о њима, потребно је да видимо: које личности врше ове злочине? Ево како нам приказана статистика на ово одговара:

1. то су, готово без изузетка, жене;
2. жене неудате много више од жена удатих;
3. извршиоци ових злочина махом су сиромашни;
4. жене из радничких класа много више од жена из независних класа.

Већина случајева детоубиставе идентични су; то је, у главном, као што вели *Фурије: «рабање детета без опипљивог општинског образа».*

Идеје моралне стањалују увек гресницу пред страховитту дилему: или да се изложи срами, који ће је пратити преко цео живот, или да уништи плод љубави.

Статистика показује, да већину ових злочина прше жене из нижих класа којима су идеје о полним односима много приступачније и распрострањеније но у вишим класама. Посматрани према социјалним осећајима, злочини ови у противности су са већином осталих злочина. Злочин је, као што смо казали, акт егоистички, т. ј. такав акт којим се наноси штета интересима других. Већина од њих врше се ради личне користи или у циљу задовољења извесних страсти, док се детоубиства у највише случајева врше, да би се избегли срам и порука. Извршиоци ових злочина нису без нормалних социјалних осећаја, и у томе управо и леже битна разлика између њих и нормалне већине осталих злочинаца.

Ређе је мало злочина, чије је социјално порекло тако јасно, као што је то случај код детоубиства. Они су искључива последица данашње структуре друштва, која подржава данашњи облик брака и изазива толико моралне неугодности према слободној љубави. Кад онога не би било, не би било ни бојазни од срама, па дакле ни разлога за детоубиства.

Други узрок детоубиствима јесте, као што смо већ казали, беда. Знатан број детоубистава врши се само с тога, што преварене и напуштене жртве немају средстава да одрже плодове своје погрешака. Ово нарочито бива у земљама у којима је забрањено истраживање патернитета. Да је беда знатан фактор у етиологији ових злочина, доказују и статистички подаци. Према подацима, које је публиковао д-р Кајс, број детоубистава знатно се повећавао за време економских криза.

Поменули смо већ, да су детоубиства на беде била ређе обична код примитивних народа. Ово с тога, што средства за живот беху веома скучена, управ недовољна за већу популацију.

5. Политични злочини

Злочини, који спадају у ову категорију, по својој *природи* знатно се разликују од осталих врста злочина. Како само порекло државе тако и ови злочини дотичају се од ове стране у развитку економског живота, у којој су класовице осегурали свој положај и своју моћ помоћу закона. Са даљим развитком и променом економских услова појавила се, сасвим природно, жеља код потчињене класе, да уништи или бар ограничи власт повлашћене класе: што је изазло за последицу политичке злочине. Последња велика борба ове природе у западној Европи била је она између класе феудалне и буржоазије. Некада моћна и неопходно потребна, феудална класа постала је временом назадна и штетна, док је буржоазија напротив, некада напаштна, успела да очвори власти и преобрази из темеља политички систем који је био у противности са њеним интересима, а према потребама у оно доба савременог економског система.

Доказивати, да политички злочинци имају са обичним злочинцима заједничко само име, и ништа друго, значило би губити време. Јер док обични злочинци, чији је интелигенат социјалних осећаја сведен на минимум, наносе штету другима да би задовољили своје сопствене жеље и интересе, дотле политички стављају на коцку своје најсветије интересе: слободу и живот у корист друштва; они нападају повлашћену класу да би помогли класи потчињеној, односно целом човечанству.

Остављајући на страну Русију, која се налази у периоду кроз који је западна Европа одавно прошла, политичке привилеје данас поглавито врше социјалисте и анархисти.

Интернационална социјална демократија труди се да постигне свој циљ законским средствима. Процват апсолутизма створио је ју је могућност да на државу утиче у овом правцу, и она се овим користи одбацујући, сагласно својим основним принципима, сваку силу против државног поглавара. У колико је устав једне земље слободоумнији, у толико социјална демократија има мање разлога да гаји у политичке злочине, и обратно. Треба само знати, да су ови злочини, и ако законом строго кажњавани, са гледишта криминалног врло незнатни, и ограничавају се обично на *чередну* величину. Да ли ће социјално-демократска странка и у будуће остати на истом терену, зависи искључиво од држава појединих странака. Као год што се буржоазија некада борила против феудалног система и на крају крајева оборила га, исто је тако и социјално-демократска странка ставила себи у задатак, да друштво постави на основи боље расподеле од данашње. Доста је вероватно, да ће она у демократским државама овај циљ постићи легалним средствима, т.ј. без политичких злочина, али није искључена могућност, нарочито у неким државама, као што је нпр. Немачка, да владајућа класа изврши државни удар укидајући опште право гласа, у ком би случају демократија несумњиво морала напустити законска средства и латити се крајњих мера.

Број политичких злочина, које прше анархисте, није тако велики да би нас статистика могла обавестити о њиховој етиологији, и с тога је потребно анализовати индивидуалне случајеве.

Готово све индивидуе, које су анархистичке идеје делом пропагирале, били су млади људи. Деотиље, Лаш и Анџео имали су по 20 год., Казерио 21, Хенри 21, Шпађ 23, Поло 24, Лукени 25, Вокај и Бреншн 31, Салвадор 33 у моменту кад су вршили злочин. Што се тиче њиховог карактера, то су готово без изузетка одушевљени људи, који не мисле на друге ствари, већ само на своју идеју. Како су претерано индивидуални, неспособни су за ма какву дисциплину, и с тога страховито мрзе милитаризам. И сазу партиску дисциплину несу у стању да трпе. Многи од њих били су социјал-демократе,

па су напустили странку само због дисциплине. Ево шта о томе вели Хенри: „Једно време привлачио ме социјализам, али сам га добро напустио, јер имаћах и сувише љубави према слободи, и сувише поштовања према индивидуалној иницијативи."

Једна друга карактеристична особина готово свију анархиста, јесте велика суџеть. Говорећи о свом злочину, Лукени је рекао ово: „Хтео сам убити једну вељу личност да би штампа о мени нарочито говорила." Пре него што ће извршити злочин. Вољи се фотографисао у више примерака, које је растурио на све стране. Ухапшен по извршеном злочину, захтевао је новине да види је ли његова слика изишла у истим.

Потребно је да видимо, у којој су средини живеле ове личности?

Кад је председник суда упитао Лукенија за мотив његовог злочина, он је кратко одговорио: „*То је беда.*" Овај разлог може се у осталом применити и на све остале анархисте. Вољи је био ванбрачно дете, без икаквог занимања, и већ у 12. години морао се сам старати на свој опстанак. Остав једног дана без средстава за живот, обрати се мајци за помоћ, али га ова отера. Убрзо за овим полиција га је отпочела хапсити и протеривати, те је тако из дана у дан падао све ниже и ниже, док напосљетку, огорчен бедом и својом судбином, постао анархиста.

Има писаца, који тврде да беда није један од најважнијих фактора анархизма, и за доказ овог свог тврђења позивају се на Хенрија и још неке друге, који су живели у изобиљу, па су ипак извршили најстрахотније злочине. Они који овако резонују имају погрешно схватање о мотиву, које руководи анархисте да делом пропагирају своје идеје. Они губе из вида, да ни све личности подједнако утичу и сопствена и туђа беда. Они, који су неосетљиви према патњама ближњих, не могу никад постати анархисти. Не могући из анархизма извући никакву личну корист, они га сматрају као глупост. Западњући у невољне прилике, који овакве природе постају ординарни злочинци, или се убијају, али се никад идејно не жртвују.

(наставиће се)

О САМОУБИСТВУ

Нема дана а да се у каквој великој варошн не изврши самоубиство. Новине готово посведневно доносе извештаје о појединим људима, који су свој живот завршили самоубиством. То су кратки билтени о болести данашњега друштва. А несумњиво је да је самоубиство једна друштвена болест, која је, како Емил Фаге згодно вели ушла у моду и у литературу.

Што дубље залазимо у проблеме, појаве самоубиства су све ређе. Било је случајева самоубистава и код старих народа, али далеко ређе него сад. Тада су људи радије бирали смрт, него срамотан живот, а данас се човек убија због гладн или сиротиње, због немања посла или због прокоцкањог и страћеног државног новца, због какве срамне преваре, због губитка, због разних неизлечених болести, због љубави или жене, а понекад због ситних досада или какве безначајне ствари. Што више залазимо у садашњост то је и прираштај самоубистава сваким даном све већи. У колико се све више развијају и компликују друштвени, политички и морални односи: што је друштво развијеније, што појединци имају више потреба и прохтева, то је и појава самоубистава све чешћа. Између развитка друштвених односа и самоубиства постоји пропорционална сразмера.

Остављамо за сад на страну питање о томе: шта је главни узрок појави самоубиства. Неки писци траже тај узрок у слабљењу и оскудици верских осећаја, други у разграпатости друштвених односа и повећању личних потреба и прохтева. Неки пак мисле да се број самоубистава повећано отуда што су врло лако доступна средства за извршење самоубиства.

Које се да у већини случајева самоубица је човек који није ни требао да живи. Ми овде нећемо улазити у разматрање: шта нагони човека на ту неморалну мисао, да се склони са света, да уништи свој живот, кад се зна да је свакоме мило живети. Ми ћемо на овом месту посматрати самоубиство као свршену чињеницу, као готово дело.

Посматрајући случајеве самоубиства, можемо да утврдимо несумњив факат: да су сваким даном самоубиства све чешћа. А други факт резултира из овога: што су друштвени односи компликованији, што је друштво развијеније и појаве самоубиства су чешће и обратно: што је друштво примитивније и неразвијеније појаве самоубиства су ређе.

Обесне се о врата или прозор, отрује се есенцијом или мишомором, закаже се бријачем или ножем, удавио се у реку или бунар, скочио са трећег спрата на улицу, угушио се са угљеном, убио се из револвера и т. д. и т. д.... зашто? — Узроци су веома разноврсни, често пута врло компликовани, на да им стручњаци пак налазе основни разлог у умној пореметености тврдећи да онај који пад собом прши самоубиство умно није здрав...

Случајеви самоубистава из дана у дан стално расту. Ханс Грос у своју „Криминалној Психологији", говори на једном месту о прирастају самоубистава. У Француској, статистици од 1826 године до 1870 овако су расли бројеви самоубистава: 1739, 2263, 2574, 2951, 3446, 3639, 4002, 4661, 5147. За то време становништво је нарасло од 30 милиона само на 36 милиона.

Пред нама је једно ново дело, које говори о самоубиству. То је озбиљан и темељит рад Др. Р. Гаупа „О самоубиству". У том се делу тврди, према статистичким подацима, који су брижљиво прибрани, да се у претпрошлој години само у Европи број самоубистава попео на седамдесет хиљада. И наравно, то су све познати случајеви, које је забележила дневна штампа и полицијска хроника. Али је ван сваке сумње, да је тај број куд и камо већи него што га статистика износи; јер се намерно хтело да остану у тајности, да се не би истраживали и да би узроци остали прикривени. Такви појави самоубиства обично се подводе у статистици, а и иначе под несрећне случајеве.

Но ни ова статистика што постоји и брижљиво прати цртање самоубистава и редом све појаве бележи није тачна. Има држава у Европи које још не воде такво статистику ни других важнијих друштвених појава, а камо ли статистику самоубиства.

Из свега овога исходи да је горња сума, коју је изнео Др. Гауп и ако огромна и готово невероватна, ипак недовољна и непотпуна. Али и тако већ она веома речито говори о бодести данашњега друштва.

Немци су били први који су обратили озбиљно пажњу на статистику самоубиства. Они су још пре осамдесет година утврдили факат да у културном и цивилизованом друштву број самоубистава расте. Проучавањем је утврђено да се од године 1820. до године 1878, дакле за 58 година број самоубистава учетворостручио, док за то исто време, број становника није ни удвоје нарастао. Од године 1862 до 1878, дакле за 16 година, у самој Немачкој број самоубистава скочио је за 20 процената. Свичко расту и многе се самоубиства и у другим културним земљама. У овом погледу Саксонска, Француска и Данан дају најстрашније примере и податке.

За самоубиство се зна од кад се зна за човека као друштвену јединку. Историја старих, древних народа и изумрлих култура забележила је појаву самоубиства. Зендавеста, Св. Писмо, Мојсијеве таблице, поран — сви говоре о убиству и самоубиству и сви га осуђују. Знаци, дакле, да се за њ знало још у најстарије доба човековно. У старој индиској повесници врло је добро познато и описано алтруистично самоубиство удовице, која иде жива и здрава на сналиште, за својим упокојеним мужем не хотећи да га прежави, а Коран вели за самоубицу да ће „изгорети у вечном огњу". Исто је тако познато свеједнобно убиство германских старана, кад свесним изненеможу и излазе.

Статистика самоубистава открива нам једну интересантну ствар. Она показује какав однос постоји између самоубиства и народности. Подаци су разноврсни. По брижљиво прибраним подацима и посматрањима утврдило се да је у годинама од 1891 до 1893 на један милион становника годишње било у Монаку 300 самоубистава, у Немачкој 212, у Француској 225, у Данској 248, у Енглеској 87 (статистички подаци за Енглеску су нетачни) у Италији 56, у Шпанији 18. У Русији, као и у Србији и осталим балканским државама, где у помешуто време, статистички подаци нису били ни прикупљани, број самоубистава није био познатан, ма да су случајеви самоубиства код нас ређе него на Западу. Немачка народност куд

и камо је више подложна тој тежњи самоубиственика него ли народи словенске, келтске и романске расе. Морасеи, који се сматра за једног од најбољих стручњака у овој области криминалистике, доказује, на основу статистичких података који су му били доступни, да су Немци највише склони да самоубијству, а нарочито Саксонци. Данска је, по броју самоубистава, најмањезаступана земља у Европи; Шпанија и Русија дају најмањи број самоубистава.

Што се тиче Србије, на до је организација полицијске струке на савременој основи и ма да се статистички подаци по списима граничног криминалитета прибирају, још нема тачних статистичких података о случајевима самоубистава. Подаци који нам стоје на расположењу, ограничавају се само на престоницу Београд. Према тим статистичким саопштењима у Београду било је самоубистава:

у	1896	године	12 случајева
у	1897	„	11 „
у	1898	„	17 „
у	1899	„	8 „
у	1900	„	15 „
у	1901	„	16 „
у	1902	„	10 „
у	1903	„	14 „
у	1904	„	15 „

По добу старости и година пом. самоубиства долазе овако:

од	20	до	30 година 3 случаја
од	30	до	40 година 3 случаја
од	40	до	50 година 5 случајева
од	50	до	60 година 4 случаја
од	60	година	на па даље 1 случај.

У Београду највише самоубиства пада се у месецу априлу, најмање у децембру.

Доба старости и под исто тако играју при самоубиству једну улогу као и доба године у које се самоубиство врши. Гаупе износи да се у Европи људи много више и чешће лишавају живота, него жене. За целу Европу он поставља однос 1: 4; међутим се број женских самоубистава показује много већи у Јапану од самоубистава женских у Европи. Тако је однос 1: 1·8. А у Индији број женских самоубистава надмаша број мушких самоубистава.

Нису без интереса Гаупеова проматрања у погледу на доба старости, на полодај и време, кад се самоубиство врши. Ово су подаци које нам он износи.

г	о	д	и	н	а		самоубистава
од	10	до	15	на	један	мил.	долази 20
„	15	„	20	„	„	„	„ 131
„	20	„	25	„	„	„	„ 118
„	25	„	30	„	„	„	„ 173
„	30	„	40	„	„	„	„ 247
„	40	„	50	„	„	„	„ 370
„	50	„	60	„	„	„	„ 457
„	60	„	70	„	„	„	„ 528
„	70	„	80	„	„	„	„ 522
„	80	на	па	даље	„	„	„ 662

Што се тиче пола, утврђено је да је у добу од 15 до 25 године, као и у добу од 40 до 50 године број женских самоубистава сразмерно већи од самоубистава мушкараца.

Даља испитивања показују да на појаве самоубиства утиче и породични живот. Постоји мишљење да се нежењен човек теже и ређе одлучује на самоубиство, него женски човек, јер су, мисли се, услови живота брачна лица и неудатих жена међутим то није доказано. Што више на статистичких података изгледа да се женски људи и удате жене теже и ређе убијају од нежењених и неудатих. И ово: много су чешћа самоубиства појединаца у породицама где нема деце, него у породицама које благослову породом. Вреди поменути и време и доба године кад људи извршују самоубиство. Лани би рекао да је зима најзгоднија за то и да зими најлакше и бивају самоубиства. Напикнути смо да зимске, суморне и досадне дане сматрано као најпогодније доба за самовољно лишавање живота. У отвари је сасвим друкчије. Зима доноси собом највише болештина и заразе; отежава свротињски живот и набавку намирница; али не подржава самоубиство. Монтескије је доказивао да суморно време и зима утичу на повећање броја самоубистава. Међутим Монтескије се јако варао; статистика је побила то погрешно мишљење и доказала да се зими људи најмање и најређе лишавају свога живота.

На статистичким таблама целога света број самоубистава је најмањи у децембру јануару и фебруару, а највећи је месеца маја и јуна. Од месеца августа број самоубистава почиње стално да озада и иде непрестано на ниже до месеца марта, када почиње на више раницдно да се пење. Дакле, несумњиво је, да самоубице обично и најрадије се лишавају, свога живота у најдаље доба у години, када је природа и примамна, када се најлакше ногу да набаве дневне животне намирнице и рад и кад је уопште живот лепши, сјајнији и примамнији државама својим. Вероња је значајан, а за криминалистику и статистику важан факат да и злочинства стоје у истом односу према годишњем добу, као и појаве самоубистав. У пролеће и летње доба злочинства се много чешће појављују него зиме. Етиолози наглашавају да се самоубиства највише пуне пољу, нарочито пред свитање, а најмање у подне, од 12 до 2 сата.

Вала знати да нужда и сиротиња једног краја не могу утицати на појаве самоубистава; нужда и сиротиња само сложно имућнике не појачавају број самоубијаца. Познавања је поопата као неома сиротан и оскудан крај, а што се тиче самоубистава, статистика доказује да испред ње иду много друге, много богатије покрајине. У Русији и Италији има појединих крајева где свет живи у крајњој беди и сиротињи, где се једва сувим хлебом може да рани, на ипак под тога света не види се ни најмање наклоност ка самоубиству.

На овом месту можемо нагласити ово што смо у почетку овога чланка изнели као утврђену појину: у местима, где су приликне компликовање, где је свет интелигентнији, где је појачан промет, где су друштвене и личне потребе разграната, где је, укратко, грозничан психосирошки живот који слабе нерве и раздражује осетљивост самоубиства, су чешће, него у местима, забитим, некултурним и одвојним од светског метежа. Там хоће да се каже, да са културом и образовањем, са увођењем цивилизаторских животних расте у човеку и наклоност за самоубиством. Прост човек далеко ређе долази на мисао да сам себе лиши живота, него образован или полуобразован човек. Тај факат и статистика потврђује. То је извесно отуда, што је код оних индивидуалност и осећајност према својој личности и личним неуспесима и несрећама много јаче развијена, него код простог света, који и најгорке ударе тупо и мирно подноси. Разочарани и помешен прост човек у животу пре ће дохватити за чекаљ и бокал, него за револвер и нож; полуобразованог и образован човек осећају да су сасвим изванни у животу и долазе на мисао о самоубству као спас.

Није без интереса на завршетку поменути још једну околност, која унеколико утиче на појаве самоубиства. У временима народних покрета и револуција, кад се народ усталаса, кад наступе буне, ратови, револуције самоубистав су врло ретка и своде се на најмању меру. Атмосфера рата и револуције, која носи смрт апсорбује лицну појединачну мисао о свеопштој смрти. За пример најболе нам служи велика француска революција, затим Француска у годинн 1830 и 1848, а тако исто Пемачка у доба 1848. 1866 и 1870 године — у свима тим годинама случајеви свеопштног лишавања живота били су веома ретки, мисао реци него ли иначе у мирно доба.

М. Павловић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учитеља су нам ова питања:

I.

Суд општине планиначке затом својим од 6. априла ове год. Бр. 415, пита:

„Милорад Стојановић, из Планинице, решењем песпорног судије Правостеченог зајечарског суда од 7—11— ове године, оглашен је за пунолетног пре навршене 21. године.

Ово дана Милорад је поднео ово решење општинском суду и тражио, да га суд уврсти у бирачки и гласачки списак пошто му је, вели, признато пунолество, а по чл. 30. стоју њном зак. о општинама има права да уђе у бирачки списак, јер плаћа преко 15 дин. пореза, а и иначе није у изузеку по чл. 32. поменутога закона.

Како су сада на прагу и избори посланика, то, питамо, тражи, да му се ту пружа и право гласања.

Суд је у недоумици: да ли он има право гласа или не, кад у истина нема 21 годину, ал може уредништво на потребно обавештење, како ће бити поступљено?"

— На ово питање одговарамо:

И чл. 30. закона о општинама, који одређује право бирања и гласања на општинским зборовима, и чл. 16. закона о избору народних посланика, траже као

прии услов за гласање то, да је неко постао пунолетан на тај начин, што је напунио 21 годину, у смислу § 37. грађ. закона.

Према овоме, пунолетства која се признају по чл. 112. закона о старатељству, не дају право дотичима на употребу политичких права, него им се само признаје способност да својим имањем руководе и радњама руководе.

Да су ова пунолетства ограничена само на ово, види се и из чл. 114. зак. о старатељству, по коме дотични не може отуђити своје имање без одобрења старатељ. судије и старасца чак ни после признатог пунолетства.

II.

Суд општине Бајајначке, актом својим од 11. ов. месеца Бр. 435. и од 14. истог м-ца Бр. 437. пита:

1. „По § 6. т. в. грађ. суд. поступка, суд општински има право рачунати парнице до 200 динара и за непокретна имања, кад парничари сами на то пристану и од суда затраже, и у таком случају суд им издаје писмено поравњење.

Како су често случајеви, да поравњења чине и земљу уступају и они, који немају довољно земље, то суд не зна: да ли сме и таква поравњења примати, или за њих не важи § 6. грађ. судског поступка; и

2, какву таксу суд треба да наплаћује од парничних страна за она поравњења, у корист своје касе?"

— На ова питања одговарамо:

Ограничење, које је учињено у § 471. грађ. с. поступка, да земљоделац не може на сам отуђити извесно имање, донесено је као економско-политичка мера у једном општем интересу, те се, по томе, из све власти у земаљ јевља дужност, да стају на пут свакоме изигравању ове зак. одредбе, па та дужност лежи и на општинским судовима.

Према томе, кад год неко од оних, који немају довољно имања по § 471. гр. п. п. покуша да путем поравњења отогод отуђи, суд општински таква поравњења мора одбити.

У осталом, до које суме општински судови могу чинити равнања, треба прочитати обавештење под I. у 12 броју „Полицијског Гласника" од ове године; и

2, за поравњења треба наплаћивати таксу по § 23 тач. б. и г., кад друга није прописана, јер би то одговарало правилу које је постављено законом о таксама за поравњења, која се врше код државних судова. Такса она, наплаћује се у новцу, у корист општинске касе.

III.

Суд општине тањончке у срезу моравичком, актом својим од 18. марта ове године, пита:

„Одбор ове општине, а по предлогу општинског суда, 10. ов. м-ца одлучио је, да се извесне облигације општинских дужника, који су својим осиротели, расходују као пропале, па је ту своју одлуку спровео среској власти са молбом, да је пошље г. министру финанасија на одобрење.

Начелник срески вратио је ову одборску одлуку са овим питањем: „на основу кога је законског прописа одбор донео ову одлуку."

На закона о општинама, а и из других специјалних закона, не види се: како се има поступати са овим пропалим облигацијама, па зато се моли уредништво за упутства шта треба општински суд да уради по овоме?"

— На ова питања одговарамо:

Ако су облигације, које су расходоване одборском одлуком, гласиле на веће суме од 1000 гроша чаршијских, онда су оне морале бити обезбеђење интабулацијом на имање дужника по Височајшој уредби од 22. јула 1855. г. Бр. 801, а ако су биле испод горње суме, онда је морало бити сигурна земља по В. уредби од 16. априла 1860. г. Бр. 1085.

Према томе, требало је утврдити: да ли се дуг може наплатити од дужника и земаља, па ако то не може по § 471. грађ. с. поступ., онда тражити накнаду истога од оних, који су општинске новце издали под интерес без довољне гарантије.

Ако је њихова одговорност искључена застарелошћу или који другим законским узроком, онда тек може бити речи о расходовању тих сума.

Само пак расходовање пропалих облигација, кад је то писмено утврђено на начин изложен напред, бива тако, што за суме до 200 дин. доноси одлуку општински одбор у смислу т. 12. чл. 86. закона о општинама, а за суме изнад 200 дин. решава збор у смислу т. в. чл. 23. зак. о општинама.

Ове одлуке одбора и збора на би подлежале начелној оцени према закону о општинама; али како су оне у вези са извесним случајевима у вези са буџетом, јер је интерес од облигација предвиђен као буџетска позиција, то их треба слати г. министру финанасија који ће одлучити: да ли ће ово питање бити предмет целокупне оцене или оцене сталног окр. одбора у смислу чл. 108. т. 17. зак. о уређењу окр. и срезова, јер се Државни Савет за такве случајеве огласио некомпетентним, одлуком својом од 9. септембра 1905. г. Бр. 6780.

IV.

Суд општине краљевске, актом својим од 12. априла ове год. Бр. 561. пита:

„Дали припада општинској или државној каси такса из т. бр. 20 зак. о таксама, кад неко поднесе молбу суду општинском да сам изнађе извесну пресуду којом је неко кажњен са 20 дан затвора и 20 дин. новчане казне у корист општ. касе, на основу чл. 20. уредбе о касапницама."

— На ово питање одговарамо:

По чл. 25. правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897. године Пр.Бр. 10.542 општинска судови наплаћују таксу у маркама само ону, која се помиње у тачци 28. таксене тарифе и ону из т. д. § 23 грађ. с. поступка: сем ових такса она у маркама наплаћује само онда, ако је којим специјалним законом парочито прописано.

Иначе она не наплаћује у маркама и за државни рачун никакве друге таксе, па ни ону из т. бр. 20. закона о таксама, јер се она наплаћују само код државних власти.

За преписивање службених аката код општина *без спорења*, једино се може наплатити она такса из т. г § 23. грађ. с. поступка, а за озакоњење истих она из т. 97 а) зак. о таксама, и то опет у новцу.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Петар Н. Милићевић, Стакпо Марковић и Живојин Стојићевић — Рајковић,

осуђени београдског казнионог завода, који су били на раду у Добричевској кући, на дан 23. тек. м-ца побегли су и до сада се њиху могли ухватити.

Петар је родом из Сушице у срезу параћинском, стар 31 год., висок, добро грађен, приковаст, црне косе и бркова, угловатог лица

очију. На средини десне јагодице има тетоважан знак у виду крста, величине 3/4 см.; за 3-5 см. изнад средине десне обрве има белегу од посекотине у облику праве линије, величине 1·5 см.; по грудима и трбуху јако је мљао. Осуђен је за разбојништво на 12 год. робије.

Станко је родом из Сушог Дола у срезу хомољском, стар 45 година, шовинског, крупан, смеђ, плавих очију, клопавих ушију. По средини обеју мишица има белеге од ране оперативне и облика дводенарица; на доњој страни средине потиљка има белегу од посекотине у облику праве линије, правца вертикалног, величине 1·5 см. Осуђен је по више дела разбојништва и хајдучије на 4 године робије.

Живојин је родом из Кучајне у срезу зајечарском, стар 34 године, средњег раста, добро развијен, браде косе и бркова, жућкасто-зелених очију, по темену и десној страни потиљка јако је проређене косе. На врховој ручја, испод корена палчева, да га стражарало спроведу моменутом начелнику, с позивом на доношу Бр. 3501.

Сима Стајић — Лозаница, из Буковика, у срезу јасеничком опш. пригузарачког, највише је крађу и побегло. Сима је стар 40 год., средњег раста, у опште лака, по носу расечен, говора брза. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Симу у своме кругу власти најпажљ ње потраже, па пађеног стражарано упуте начелнику среза колубарског опр. београдског с позивом на акт Бр. 14780 од 1905. године.

Коста Стоше Николић, из Рудовце у срезу мајурачком, највише је скитао и побегло неколико пута. Коста је стар 20 година, раста средњег, косе црне, лица правилног, без браде, бркова и особених знакова. Од одела има на себи гуњче и чакшире од црног сукна. Пошто ће све полицијске и општинске власти најажљ ње потражи у своме домашајима и у случају проналаска стражарано упуте начелнику среза мајурачког с позивом на дописну Бр. 2988.

Непознати крадљивац ноћу између 20. и 21. ов. м-ца, из оставног стана г-ђе Кате Мошуновић, опд. у улици Његушевој Бр. 52, украо је: један сребрн турски часовник, са исписчаним бројевима, а који се са кључем налази. На часовнику је плоча за бројеве (пасерблат) ружичасте боје, а бројеви су турски. Сем овог крадљивац је украо и један танак златан ланчић за џепкер. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем и покрађом у своме кругу власти најажљ ње трагају, па о резултату известе краљ врачарски Управе града Београда, с позивом на Бр. 5037.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Драгобрађи (среза грузањског), указао је један питања, стар 40 год., висок, црномањаст, доњих усана и десне стране расечених, горњих зуба поломљених, без икаких исправа. Са њим је ухваћена и једна младена побила старе 3 год., висина 1.45 м., даске житоровозе-земеље, а у све четири ноге путеста, по чему личности и цветасте даске. Питања је узучио приликом, те је испред општинске власти побегло, а побиду остављено. Познају ће све полицијске и општинске власти, да у своме делокругу најажљ ње настану, да се општинској кобиле, као и младенац пронађу, па о томе, да се извести начелник среза грузањског с позивом на Бр. 9238.

У шуми стубичној (среза параћинског) нађена је стока непознатих сопственика, и то: једна кобила, стара 5—6 год., шаренета; једна ждребица, стара 2 год., врана, а по задњој нози даке чарапасте, и два женска ждребета, стара по 1 годину, даке зенаете. Сва је стока без рошаша. Ако исте и у шуми мајстора Манасије, нађена је једна ждребица стара 2 год., даке мишасте, а без рошаша. Познају ће све полицијске и општинске власти, да најажљ ње трагају у своме кругу власти, те да се пронађу сопственици поменуте стоке, па о томе извести начелника среза параћинског с позивом на Бр. 7492.

ТРАЖИ СЕ

Лепосава Т. Пешић, служавка из Београда, 8. ов. м-ца побегла је мајкино куће. Лепосава је стара 12—13 год., раста средњег, косе плаве, очију плавих, обрва округлих; од одела има на себи сукњу и рекљу од црвеног шица, а на погама плитке пајсле на дугмета. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Лепосаву у својим домашајима потраже, па пађену рад предаје родитељима упуте најпу шалтајском Управе града Београда с позивом на акт Бр. 5026.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 19. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 7. МАЈА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а кроз потреби и више пута недељно. Претплата се моле унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државине и општинске надлештва, а за све друге крстљанике у свите 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају сс. Руковнси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза копаоничког Д-р Александра Јов. Протића, лекара среза копаоничког и жупског, по потреби службе;

за лекара среза жупског Д-р Милутина Јанковића, лекара општине лесковачке;

за лекара среза јабуковачког Д-р Душана М. Радојковића, доктора целокупног лекарства и бившег питомца среза пожаревачког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа моравског, са платом коју је и до сада имао, Севера Милутиновића, начелника исте класе среза темнићког — по потреби службе;

за начелника треће класе среза темнићког, са платом коју је и до сада имао, Милана Анђелковића, секретара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа пиротског, са платом коју је и до сада имао, Живојина Белопавловића, секретара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за секретара треће класе Управе вароши Београда, са платом коју је и до сада имао, Душана Николића, начелника исте класе среза подунавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза подунавског, са платом коју је и до сада имао, Миливоја Петровића, начелника исте класе среза јагодинског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза тимочког, Стевоја Д. Петковића, по старом начелника среског друге класе у пензији;

за начелника треће класе среза качерског, Бранка Вукојевића, начелника исте класе среза тимочког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза лепеничког, са платом коју је и до сада имао, Светена Јовановића, секретара исте класе начелства округа крајинског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа крајинског, Живка Живковића, начелника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Живка Костадиновића, полицијског писара прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за комесара београдске савске полиције у рангу полицијског писара прве класе Управе вароши Београда, Душана Ст. Ђорђевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда, Чедомира Ј. Рајића, полицијског писара исте класе начелства округа пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда, Милорада Петровића, полицијског писара исте класе среза јабланичког, — по молби;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда, Милутина Вељковића, полицијског писара исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда, Драгомира Курговића, полицијског писара исте класе начелства округа крагујевачког, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза јабланичког, Димитрија Игрошанца, полицијског писара исте класе среза пореч ког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа крагујевачког, Љубомира Марииковића, полицијског писара исте класе среза грузанског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза грузанског, Ђорђа Матејића, полицијског писара исте класе среза лесковачког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза лесковачког, Димитрија Трандафиловића, бившег благајника штедионице;

за полицијског писара прве класе среза звишког, Алексу Петровића, полицијског писара исте класе среза мланског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза мланског, Симу Николића, среског писара прве класе у пенсији;

за полицијског писара треће класе среза ичињског, Светозара Димитријевића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара треће класе среза мачванског, Косту Митровића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза ражањског, Војислава Васића, бившег практиканта;

за полицијског писара треће класе среза нишког, Николу Јовановића, полицијског писара исте класа среза нишавског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза нишавског, Харалампија Ђорђевића, полицијског писара исте класе среза таковског, по молби; и

за полицијског писара треће класе среза таковског, Милорада Поповића, практиканта истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутраш-

ших дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Владимир Нешковић, начелник треће класе среза качерског;

Димитрије Жујовић, секретар прве класе начелства округа пиротског; и

Радосав Стојковић, писар прве класе среза рожанског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стане у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Милутин Бресјанац, полицијски писар треће класе начелства округа пожаревачког; и

Благоје Марјановић, полицијски писар треће класе среза звишког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. априла 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара пете класе министарства унутрашњих дела Милоша Марјановића, начелника треће класе среза сврљишког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе Управе вароши Београда Борисава В. Ристића, управника друге класе Београдског Казненог Завода, — са платом коју је и до сада имао, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крајинског Стевана Николића, секретара исте класе начелства округа тимочког, по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа тимочког Петра Митровића, начелника исте класе среза крајинског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара треће класе начелства округа рудничког Милана Дороњића, начелника исте класе среза љубићког, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза љубићког Милорада Матића, секретара исте класе начелства округа рудничког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза пожаревачког Петра Драгомировића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе начелства округа пожаревачког Јенту Бекрића, полицијског писара исте класе среза пожаревачког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Стевана Пантића, полицијског писара исте класе среза посавског, округа београдског;

за полицијског писара треће класе Управе вароши Београда Николу Величковића, правника;

за полицијског писара треће класе среза посавског, округа београдског, Николу Милошевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе начелства округа подринског Драгољуба Јосића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара треће класе среза азбуковачког Милоја Нелића, практиканта истог среза;

за полицијског писара треће класе среза неготинског Петра М. Јовановића, практиканта среза пиротског;

за полицијског писара треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Ратка Михаиловића, практиканта среза параћинског;

за полицијског писара треће класе среза кључког Владимира Ст. Јовановића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе среза подунавског Марка Палића, полицијског писара исте класе среза орашког, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза врачарског Мијаила Штуловића, полицијског писара треће класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза рамског Чедомира Тодоровића, полицијског писара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа крушевачког Данила Тричковића, полицијског писара исте класе среза левачког, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза левачког Ђорђа Протића, бившег практиканта;

за полицијског писара треће класе начелства округа пожаревачког Боривоја Алексића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза орашког Светислава Радовановића, практиканта среза подунавског;

за полицијског писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Перишу Бешевића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе начелства округа крагујевачког Василија Брачића, полицијског писара исте класе среза љубићког, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза љубићког Стојана Томића, писара среског прве класе у пензији;

за полицијског писара друге класе среза љубићког Стојана Бабића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза црногорског Михаила Станића, бившег полицијског практиканта;

за полицијског писара прве класе среза трстеничког Стевана Васића, бившег полицијског писара; и

за полицијског писара треће класе начелства округа пиротског Јосифа Динчића, практиканта начелства округа пиротског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милан Јанковић, писар прве класе среза подунавског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Миливоје Ст. Милосављевић, полицијски писар треће класе среза љубићког;

Божидар Јовановић, полицијски писар треће класе начелства округа крушевачког; и

Стеван Марјановић, полицијски писар прве класе среза трстеничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1906. г. у Београду

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 14. априла 1906. године Бр. 3166, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Ђорђе Ђуковић, подшумар у Брзој Паланци, родом из Сарајева и турски поданик, по молби својој прими у српско подданство изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. априла 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелницима и управнику града Београда.

Препоручите свима подручним полицијским чиновницима, да је моја жеља,

да они уједес своје понашање тако, како не би изазивало оправдане жалбе жени или јавности и биће увек достојно угледа и положаја државног чиновника (чл. 11. закона о чиновницима грађанског реда). Они треба да се крећу строго у границама закона и према свима и свакоме подједнако, у кругу њихове надлежности, законе замишљене да примењују.

Сви полицијски чиновници треба да имају у виду да је прва, најважнија и најсветија њихова дужност, да се старају и брину о сталном одржавању реда и имовне безбедности. Ово не смеју никад сметнути с ума.

Нарочиту пажњу скрените свима полицијским чиновницима на то, да они не треба да се забораве, те да присуствују на свом било јавном политичком збору, осем случаја законом предвиђених. Такове поступке њихове, ако би их било, казниће најстроже.

Бр. 9248.
30. априла 1906. год.
Београд.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу марту 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца марта извршено је у Србији:

1. **Убистава** 29
2. **Детоубистава** 9
3. **Покушаја убистава** 20
4. **Разбојништава** 16
5. **Тешких телесних повреда** . 16
6. **Паљевина** 60
7. **Опасних крађа** 190
8. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 18

Од изложених дела пропаћено је:

Убистава . . . . . 26 или 89·6%
Детоубистава . . . . . 8 „ 88·8%
Покушаја убистава . . . 19 „ 95·0%
Разбојништава . . . . . 14 „ 87·5%
Тешких телесних повреда 16 „ 100%
Паљевина . . . . . 8 „ 86·6%
Опасних крађа . . . . . 55 „ 28·9%
Злонамерних поништаја туђих ствари . . . . . 3 или 16·6%

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (17), затим помоћу *оштрог* (8) и помоћу *тупог* (4).

Узроци са којих су ова убистава извршена јесте: у *међусобној свађи* за 15, у *освети* за 5, у *нужној одбрани* за 2, у *користољубљу* за 1, у *ватрогасној званичној дужности* за 1, у *ломној распри* за 1 случај, а за 4 су *непознати* узроци.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу гружанском 2 (1 непронађен; свађа и непознат узрок), у срезу јасеничком округа крагујевачког 2 (непознат и свађа), у срезу сврљишком 2 (освета и свађа), у срезу хомољском 2 (освета и свађа), и по 1 у срезовима: гročанском (свађа), косјићском (нужна одбрана), мајуришком (освета), кључком (користољубље), деспотовачком (освета), бањском (освета), нишком (свађа), нишавском (вршење званичне дужности), мачванском (свађа), посаво-тамнавском (свађа), јадранском (свађа), звишком (свађа), таковском (свађа), љубићевском (свађа), качерском (домаћа расправа), косаничком (непронађено), ужичком (свађа), ариљском (свађа), пожешком (нужна одбрана), трнавском (непронађено) и у варошн Крушевцу (свађа).

Поред горе изложених убистава у току месеца марта пронађено је и једно убиство, које је извршено 27. фебруара т. г. над Стојаном Михошевићем, из Вел. Поповца, у срезу моравском округа пожаревачког.

Детоубиства су извршена: у срезу лепеничком 2, у срезу тимочком 2 (1 непронађено), и по 1 у срезовима: пчињском, масурићком, копаоничком, белопаланачком и пожешком.

Покушаја убистава било је: у срезу јасеничком округа смедеревског 3, и по 1 у срезовима: подгорском, пчињском, лесковачком, гружанском, расинском, ресавском, пожаревачком, голубачком, хомољском, подунавском, зајечарском, косаничком, прокупачком, добричком, златиборском, драгачевском и студеничком (непронађен).

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу хомољском 7, у срезу гружанском 2 (1 непронађено), и по 1 у срезовима: косјићском, врачарском, посавском, округа ваљевског, мачванском (непронађено), звишком, љубићевском и у варошн Пожаревцу.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу мланском 2, у срезу зајечарском 2, и по 1 у срезовима: мајуришком, јабланичком, крагујевачком, гружанском, трстеничком, темнићевском, нишком, посаво-тамнавском, моравском округа пожаревачког, качерском, љубићевском и тимочком.

Паљевине су извршене: у срезу врачарском 4, у срезу колубарском округа београдског 3 (1 пронађена), у срезу трстеничком 3, у срезу јадранском 3 (1 пронађена), у срезу хомољском 3, у срезу жичком 3, у срезу тамнавском 3, у срезу гročанском 2 (1 пронађена), у срезу гружанском 2 (1 пронађена), у срезу јасеничком округа крагујевачког 2, у срезу крајинском 2, у срезу ражањском 2, у ср. бањском 2, ср. звишком 2, ср. прокупачком 2, и по 1 у срезовима: оба посавска, власотиначком, лесковачком, крагујевачком, брзопаланачком, жупском, расинском, ресавском, деспотовачком (пронађена), бевичком, ужичком (пронађена), рађевском, поцерском, мачванском, мланском (пронађена), качерском, подунавском, јасеничком округа смедеревског (пронађена), тимочком, бољевачком и црногорском.

Вредност ових паљевина износи око **13.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду **10** (3 пронађене), у срезу орашком **10** (1 пронађена), у срезу гружанском **8** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **8** (2 пронађене), у срезу хомољском **8** (6 пронађених), у срезу мланском **7** (1 пронађена), у срезу бољевачком **7** (1 пронађена), у срезу неготинском **6**, у срезу крајинском **6** (1 пронађена), у срезу љубићевском **6** (3 пронађене), у срезу подунавском **6** (3 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **5** (1 пронађена), у срезу јадранском **4** (2 пронађене), у срезу звишком **4** (2 пронађене), у срезу жичком **4** (2 пронађене), у срезу колубарском округа ваљевског **3**, у срезу пољаничком **3** (1 пронађена), у срезу расинском **3** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **3** (1 пронађена), у срезу рађевском **3** (1 пронађена), у срезу мачванском **3** (1 пронађена), у Пожаревцу **3**, у срезу голубачком **3**, у срезу качерском **3** (1 пронађена), у срезу трнавском **3**, у срезу колубарском округа београдског **2**, у срезу врачарском **2**, у срезу подгорском **2**, у срезу лесковачком **2** (обе пронађене), у срезу лепеничком **2** (1 пронађена), у срезу кључком **2**, у срезу пореч ком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу ресавском **2** (обе пронађене), у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу бегичком **2** (1 пронађена), у Нишу **2**, у срезу нишавском, **2** (обе пронађене), у Смедереву **2** (1 пронађена), у срезу заглавском **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу косаничком **2**, у срезу златиборском **2** у срезу пожешком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског (пронађена), гročанском (пронађена), косјићском (пронађена), посавском округа ваљевског, мајуришком, власотиначком, крагујевачком, жупском, темнићевском, бањском, сврљишком (пронађена: нишком, (пронађена), јужничком (пронађена), поцерском, моравском округа пожаревачког, рамском, таковском, зајечарском (пронађена), црногорском (пронађена), ужичком, драгачевском, и у варошима: Неготину и Шапцу.

Вредност свих ових крађа износи око **30.000** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу трстеничком 2, у срезу темнићевском 2, у срезу нишком 2, у срезу јадранском 2 (оба пронађена), у срезу љубићевском 2, и по 1 у срезовима: оба колубарска, гружанском, кључком, расинском, посаво-тамнавском (пронађен), мачванском и у варошн Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **1.200** динара.

Поред изложених дела у току месеца марта извршено је још и **15 самоубистава**, и то у овим срезовима: зајечарском 2, драгачевском 2 и по 1 у пољаничком, параћинском, бољевачком, рачанском, пожешком и у варошима: Београду, Крушевцу, Смедереву, Зајечару, Прокупљу и Ужицу.

Ова су самоубиства извршена: *ватреним оружјем* 5, *оштрим оружјем* 1, а узроци њихови извршењу леже: у *дугој болести* за 4 слу-

чаја, *у домаћој расприци* за 3, *у частољубљу* за 1, *у страху од казне* за 1 и *у душевном растројству* за 1. За 5 случајева узрока су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су у срезу лесновачком (вешањем, непознат узрок), у Крушевцу (патреним оружјем, непознат узрок) и у Крагујевцу (пиштрим оружјем, услед домаћих неприлика).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешка телесна повређења	Пљачке	Остале крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	—	2	—	—	10	7	1	—	—
2	„ ваљевски	—	—	—	1	1	—	—	4	6	1	—	—
3	„ врањски	1	2	—	2	—	—	2	2	7	—	1	1
4	„ крагујевачки	4	2	—	1	2	—	2	5	11	1	—	1
5	„ крајински	1	—	—	—	—	—	—	5	17	1	—	—
6	„ крушевачки	1	1	—	1	—	—	1	7	6	3	1	1
7	„ моравски	1	—	—	1	—	—	1	3	10	2	1	—
8	„ нишки	4	—	—	—	—	—	1	2	5	2	—	—
9	„ пиротски	1	1	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—
10	„ подрински	2	—	—	—	1	—	1	8	12	4	—	—
11	„ пожаревачки	4	—	—	3	9	—	3	6	25	1	—	—
12	„ руднички	2	—	—	—	1	—	2	1	16	2	—	—
13	„ смедеревски	—	—	—	4	—	—	—	2	23	—	1	—
14	„ топлички	—	2	—	1	—	—	2	2	10	—	4	—
15	„ тимочки	1	—	—	3	—	—	—	3	4	—	1	—
16	„ ужички	3	1	—	1	—	—	—	1	6	—	3	—
17	„ чачански	1	—	—	2	—	—	—	3	9	—	3	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	1	—
	Свега:	**29**	**9**	**—**	**20**	**16**	**—**	**16**	**60**	**190**	**18**	**15**	**3**

Из канцеларије Антропометријско – Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 29. априла 1906. год. АБр. 523 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА у државној служби

и с обзиром на изгледну подложност администрације и судску ћудљ.

У разговору са једним бившим полицијским чиновником нижега ранга, али човеком доста добро израђеним у дужностима, које том позиву, по закону, припадају, саслушао сам много прича, које имају значај истинитих чињеница. Тим поводом, више сам се пута питао: јесмо ли ми, свршени правници, рачунајући искључиво на теоријску теконину, коју даје школа правничког чина, довољно подобни да ма и на површној, али колико толико тачној основи, применимо начела, што их школа даје.

Из таквих честитих, али значајних разговора, слушајући себе самога у свему овом, што даје школа, нашао сам да је примена школског знања скоро немогућа и код најбистријих њена онда, кад он лично није имао прилике, да исправност и умесност теорије — начела — покушја применити на живот, коме су та начела намењена. Другим речима, строго теориска настава, по правилу, није довољна, да правника уведе у смисао његове праве професионалне задаће онда, кад он једновремено са теконином начела, која правнички чин изражавају, није имао могућности, да практични та начела примени, да једновремено са наставним теоријским програмом уђе у практичну примену тога програма, те да, на тај начин, стварно, али очигледно добије не само могућност, да тај смисао схвати, него да помоћу њега још и критички покуша оценити: јесу ли начела, која је у наставном теоријском програму саслушао, довољне јака и умесна за примене, у којима та начела треба да буду примењена.

Већ и сам тај факат, што би човек овај факат констатовао, значи много; а значи много због тога, што би се непосредна последица тога факта састојала у оправданој претпоставци, да је садашњи облик наставе свршен у томе, у колико даје теоријска знања; али, непрестано недовољан у толико, у колико не даје скоро ни мало практични део спреме. А са таквим недостатком, оправдано је запитати се: да ли је такав систем наставе у опште дисходан и оправдан, ако сумарно теоријско знање није на самом извору и једновремено не само аргументисано, него у опште у схватању његове праве садржине још и омогућено, применом на живот, на стварност, због које се оно и предаје.

И поред најбољег признања, које можемо дати правничкој настави онда, кад она, као резултат, даје што више принципа; јер, принципи, на ма за које фак, и јесу главне притерајуће и директива за употребу целокупне материје, на коју се закон, односно његова главна начела односе, иван, та начела, или су само у пола или, можда ниси ни у пола схваћена, ако су она изложена искључиво у облику теоријском, па ма и у облику најбоље пробраних и намештених фраза, ако није одмах једновремено с тим учињено шта треба, да се принцип појми и у његовој материјалноправној страни, у примерима, у којима би могао бити примењен на случајеве, које дају живот и због којих он, као норма, и постоји.

Незано са реалним животом, са конкретним облицима и примерима тога живота, на који треба да се примени, начело исказано теоријски, а објашњено практичном његовом применом, на живот, одмах се да схватити у његовој суштини, у његовом циљу и разлогу, који тај циљ пранда. Самим тим, то исто начело неће да се лако заборавити, а што је главно, да се одмах лако појмити и у његовој филозофско-правној и практичној страни.

Наласки, да су ове поставке тачне; а појмљиве у свој мери: колико, лично нама, не достаје разлог праве спреме, да отварамо дискусију о овако крупној ствари, ако ни због чега другог, а оно због тога, што треба бити скромни на признати, да је писац ових редака далеко од тога, да претендује на довољан ауторитет и у питањима ове врсте, — ми у напред изјављујемо да оним ни мало не желимо да себи дајемо квалификације и на овом пољу. Покрећући ову тему, желимо, да подстакнемо и много познаније и много јаче од себе, да о њој размишљају. Ако нам је, на послетку, и стало до какве сибиције на овоме пољу, она је далеко и од наше праве подобности и од наше професије, да нас баци у послове, који би одговарали професији правничког чина. На против, једина је нама намера, да одани државној служби у мери једног исправног чиновника патриоте, а појмљући пресудну важност правништва за државну службу у опште, бацимо неколико мисли, можда и лоше појмљених, али искрено исказаних, у општем интересу наше добре земље. Јер у тој земљи на жалост, пре кратког времена, у једном веома угледном политичком листу, не само да је смело да се тврди, него и да се прапда, како је просветни елемент далеко познанији и претежнији за учешће у јавним пословима, него правнички, ма да се и на том пољу, правнички чин, па ма за целом свету, кад је реч о учешћу у јавним пословима првога ранга, правнички чин баца све остале у запећак у толикој мери, да се остали једва, или, бар, по изузетку опажају. На иван, тај новинарски чланак, у нас, као да је био несавремен, самим тим, што није био потпуно несавесан.

Да се мало задржимо на овом фаху.

На први поглед, изгледа одиста чудновато, да је, у нас, у опште могућно, да се правништву, на тако обилан начин сумњичи подобност за најважније јавне послове у земљи. Колико је то сумњичење укоријењо маха, ми без икакве нарочите тенденције сврћамо пажњу на ону околност: што у нас готово редовно портфељ Министарства Унутрашњих Дела и не може да нађе, како изгледа, споро и не сме да за-узме који други човек но стручној спреми већ професор. То је један очигледна аномалија за колико-толико присебна правника; али, и поред толико многобројног правништва, тако обичан факат, не само што њиком не пада у очи као аномалија; већ би како изгледа, према испосурачењим нашим појмовима о парламентаризму, било аномалија, кад би се друкче поступало. Вала се, дакле, само донекле с тим у вези, и нашло за потребно да констатује, да је свесам у реду, ако се правништву у опште и одреди повађана у важном позицијама државне управе и да се отворено тврди, како њему и припада место иза места, које у политици заузима просвети — професорски, па, ако хоћете, чак и учитељски елеменат.

Не бојећи се ни мало приговора, да смо конзервативни и свесни патриотске и благодарне тежње, да ту управо комедију од пчела, констатујемо и напоменемо, ми жалимо што, на врају крајева, највеће негативном страном наше правништва можемо да оправдамо појаву оне аномалије, која на велику штету битних интереса земље, влада већ толико година, у нас, у толикој мери, да готово даје обележје напоначе схваћеним главним појмовима парламентарне владе, а нарочито њеном главном начелу, које је у практици обележава, начелу самоуправа.

Ми молимо редакцију овога угледног листа, да нас извини, што, у вези са далим излагањем ових редова, морамо донекле, конкретно да уђемо у дискусију о стварима строге политичке природе. То је неопа потребно за разумевање главне ствари, коју третирамо; а на име: да докажемо и оправдамо потребу за што јачим модернизирањем у техничкој изради која би тај фах истакла на његову колико-толико достојну висину, која му, у начелу, припада. У вези с таквом тежњом, добро је, пре свега, заклањати негативну страну правништва, која фактички постоји и због које пати земља. А да би се то разумело, најбоље је навести за пример измирити обник ствари, који представља садашњост, јер се је у њој, противно принципу и на штету његову, истакао изнад правништва, а на домену чисто правничком, просветни фах; и то са таквом оправданошћу, да већ нико у томе и не увиђа аномалију, чак ни онда, кад се у једном најугледнијем политичком дневном листу тврди, да то у истини постоји, па се и правда што је тако.

Ми смо још раније нагласили, да тај лист има, донекле, право! Па тако и јесте! Посматрајте наше правништво, наравно, не по гдекојим веома угледним изузецима, него по правилу, као фах; прочуните неговање јавне радове у колико их у опште има, заустављте се на њему а у стручној и у политичној и осталој литератури; заустављте се на њему, као народним посланицима у парламенту, као министрима, па се питајте: шта је то чиме нам импонирају, и колики их је број што нам, у истини, могу да импонирају?

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

ДЕФИНИЦИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА ЗЛОЧИНА
са гледишта економског

Dr. V. A. Bonger

(СВРШЕТАК)

Једна друга психолошка особина којом се одликују анархисти, јесу урођене им анархистичке склоности. Њихов алтруизам и разликује их у главноме, од обичних великих злочинаца, код којих су социјални инстинкти врло слаби.

И ако на први поглед изгледа парадоксално, да личности које прве тако страхоните злочине, као што су анархисти, буду алтруистичке природе, ипак је ова парадоксалност само привидна.

Кад два лица, једно егоистичне а друго алтруистичне природе виде некога да бије дете, прво ће проћи без икаквог протеста, да се не би изложало непријатностима, док ће други одмах притећи детету у помоћ. Између поступка овог последњег лица и поступака личности, које анархистичке идеје делом пропагирају, има доста сличности. Злочин, који они врше, егоистичан је према појединцима, али је по своме циљу алтруистичан према целом друштву. Одложење у појединаци мери бедом других, као и својом сопственом, анархисте мрзе друштво и спете му се. Ово они у толико пре чине, што њихови осећаји нису умерени неким или малим интелектуалним развићем; то су махом личности без икаквог образовања импулсивне, егзалтиране и сујетне, које уобразиљу да се друштво може изменити само помоћу силе.

И овим злочинима, као и свима осталим, уроди со, по нашем мишљењу, социјалне, а у последњој инстанцији економске природе. Нема спора, да њихови извршиоца имају и урођених склоности за ова дела, али ове склоности постоје и код осталих врста злочина. Сва је разлика у томе, што је склоност прах много компликованија, чиме се и даје објашњи факт: да су анархистички атентати куд и камо ређи од обичних злочина. Они пак, који заступају мишљење да су фактори индивидуални од пресудне важности код ових злочина, губе из вида да је у свима временима и готово у свима земљама било фанатика са цртама, које карактеришу анархисте наших дана. При свем овом, анархистички атентати јављају се само у изванредним земљама и у изванредним периодима. Зашто н. пр. у Италији има много већи број лица са анархистичким склоностима но у Немачкој, која је знатно неча? На сваки начин зато, што су у Немачкој материјалне прилике пролетаријата много боље, а ступањ интелектуалног развића радника много нећи но у Италији. Немачки радници смеје се паиписти анархиста и гнуша се њихових некорисних атентата. То је, дакле, један друштвена средина, у којој деле узроци анархизма. а на првом месту беда и незнање нижих класа.

* * *

Из свега што смо до сада казали несумњиво, да економске прилике играју врло важну улогу у етиологији криминалитета — много важнију но што мисли већина писаца, која се овим питањем занимала.

Пре свега, данашњи економски систем са спојим последицама слаби, као што смо видели, развитак социјалних осећаја. Његова је главна одлука у томе, што је већина људи лишена средстава производња, која се налазе само у рукама експлоатације. Услед овога већина је приморана да свој рад продаје незнатној мањини, која је приморава да ради свим силама да би дошла до средстава за живот. Овиме се не само руше социјални осећаји, већ се у исто доба изазива охолост и неосетљивост према ближњима с једне, а завист и сервилност с друге стране.

Материјалне, па према томе и интелектуалне прилике пролетеријата узрок су, што морални ниво ове класе није ни мало уздигнут. Овоме много доприноси и то, што деца из ове класе, приморана да раде још у добу детињства, долазе услед овога у додир са личностима, које врло рђаво утичу на урођене им моралне осећаје.

Дуг, монотон и скоро принудан рад, рђави станови, неиздесна егзистенција, разне болести и невоље, незнање и одсуство сваке културе, — све ово такође слаби у знатној мери урођене социјалне инстинкте.

И сама данашња организација брака од велике је важности за криминалитет. Она обвезује родитеље законите деце да се старају о њиховом васпитању, услед чега је велики број деце одневрани од личности, које су за ово апсолутно неспособне. Последице рђаве организације данашње фамилије нарочито су штетне, управо ратадне за децу из најнижих класа, сирочад и копилад, за које друштво чини врло мало или скоро ништа.

Проституција, алкохолизам и милитаризам, који у последњем ступњу произлазе из данашњег економског система, појачи су друштвени који имају деморализаторских последица

Што се тиче различитих врста злочина, доказали смо да најважнија група економског криминалитета има свога корена, у апсолутној беди и лакомости, изазваној данашњом економском средином, а с друге опет у одсуству морала и рђаном васпитању деце сиромашних класа.

Доказали смо даље, да професионални злочинци постају поглавито од случајних злочинаца који, по изласку са прве осуде, падале сноја хладан и груб пријем, услед чега су приморани да падају све ниже,

док најзад злочин не прихвате као професију. Последња група економских злочина у тако је тесној вези са данашњим системом производње, да се другим системом не би могла ни појавити.

Однос између полних злочина и економских услова мање је директан, али ипак неоспоран. Тако:

1, постоји посредан однос између браколомства и данашње организације друштва, која онемогућава или бар отежава у знатној мери раскидање законитих бракова;

2, злочине силовања прше погрлавито нежењени, међу којима је највећи број оних, којима материјалне околности не допуштају да благовремено ступе у брак. То су опет, већином сиромаси и личности из најнижих класа, одиграване у средини која полни живот посматра само са животињске стране, и

3, на полне злочине утиче знатно и алкохолизам.

Што се тиче односа између злочина на освете и данашње организације друштва, статистика доказује да су извршиоци оних злочина скоро без изузетка личности сиромашне и некултурне, и да је алкохолизам један од најважнијих узрока оним злочинима.

Детоубиства су последица беде и очајног стања породиље, које стање такође стоји у тесној вези са данашњим начином закључивања брака.

Политички злочини пропстичу неоспорно из данашњег економског система и његових последица.

И најзад, економски и социјални услови прво су важни фактори у етиологији дегенерације, која је, опет са своје стране узрок знатном броју злочина.

После свега овога, Кетле је имао пуно права кад је казао: *„То је друштво које припрема злочин."* Факт овај колико је жалостан толико је и утешан. Жалосан је с тога, што друштво казнама оштром казном оне који извршују злочине, које оно само *припрема*, а утешен је по томе, што човечанство стиче у могућност, да се једног дана ослободи свог највећег зла — криминалитета.

Д. Ъ. Алексић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

Међународно криминалистичко удружење, које је основано 1889. год., иницијативом чувеног професора кривичног права *д-ра Листа*, одржало је од 29. августа до 2. септембра пр. г. свој десети међународни конгрес у *Хамбургу*. Како је у нас врло мало писано о том удружењу, које тако рећи, данас даје тон у реформи кривичног права у разним земљама, изузимајући оно мало извештаја првих и једних чланова Срба тога удружења *д-ра Миленка Весника* и *Таце Миленковића*, држимо да неће бити сувишно да упознамо читаоце са циљем тога удружења као и његовим досадашњим радом. То ће нам у толико лакше бити сада, јер је један врлан члан тога удружења *д-р Фридрих Кицингер* пре кратког времена издао дело: „Die internationale kriminalistische Vereinigung — Betrachtungen über ihre Wesen und ihre bisherige Wirksamkeit (München, C. H. Beck'sche Verlagsbuchh. 1905.*) у коме је на прегледан начин изнео и систематизирао све одлуке са конгреса тога удружења.

Циљ је међународног криминалистичког удружења означен у чл. 1. правила и гласи: „Међународно криминалистичко удружење заступа мишљење, да пада не само злочин већ и средства, која се имају против њега употребити, посматрати не само са правнога него исто тако и са антрополошкога и социјалошкога гледишта."

Антрополошко истраживање бави се телесним и душевним особинама злочинчевим и условима злочина, који у тим особеностима леже. Злочинац не сачињава посебан антрополошки тип. Сваки је човек производ природних својстава, васпитања и општег утицаја средине, која га окружује. Многи криви показују на себи знаке телесне или душевне дегенерације, која се добија обично наследством. Болести родитеља најчешће је узрок дегенерације у потомака, нарочито нервоза, пијанство, разврат, сифилис итд. Код дегенерисаних лица отпорна снага централног живчаног система ослабљена је, те је тако ид основа померења равнотежа душевног живота. Ово ослабљење изазива јаку или слабију предиспозицију, којој се може стати на пут згодним мерама, као и сваком другој наклоности, док се под неповољним општим околностима развија до хроничног неизлечивог стања. Посебне диспозиције за чињење каквих дела нема, већ записи од општих околности, од прилика у животу, да ли је нарушеност душевне равнотеже довести до лудила, до тешких нервозних болести, до телесних болести, до лакоумна живота, или до — злочина. Против ове групе злочинаца нужне су особите мере. Ако се могу да излече, пада их лечити; у противном, потребне су строге мере за заштиту друштва.

Социјални узроци злочина од много већега су утицаја од индивидуалних. Беда и невоља, глад, изазивају не само злочин, већ доводе и до дегенерације, која опет доводи до злочина. На социјалне се узроке може утицати, мотиви злочина могу се одстранити, ако они потичу из друштвених односаја. На ову излази јасно, да криминална антропологија и криминална социјологија морају ићи руку под руку ако хоћемо, да се с успехом боримо противу злочина.

Кицингер је своје дело подељно у три главна одељка, у које је обухватио сав рад и одлуке Међународног криминалистичког удружења: I. злочин, II. његови узроци и III. средства за сузбијање злочина.

I. У преој групи обухваћени су радови међународног криминалистичког удружења на пољу упоредне науке о кривичном праву, као и питања о утицају новијих школа о основним појмовима кривичног права: *покушају* и *саучешћу*. Ту је и реферат о *иступлењу*, специјално о полицијским иступима.

II. Истраживање о *узроцима злочина* други је задатак удружења. Ту је расправљено и питање о утицају *старости на криминалитет*, а пре свега статистика о *повратним делима*.

III. Истраживање *средстава за сузбијање злочина* трећи је и најважнији задатак, на који је међународно криминалистичко удружење до сада највише полагало. Ту је питање о сузбијању криминалитета код *непулолетних*, сузбијање поврата нарочито код злочинаца, који га као занат врше, и реформа *кратковремених казна слободе*.

1. На првом пољу влада у Међународном криминалистичком удружењу готово једнодушност. Али се тражи: a) да пре навршене 14. године нико не може бити осуђен; b) Друга реч за појам „discernement"; c) увођење државних принудних (васпитних) средстава и ако не постоји противзаконска радња непуполетног. — Готове све најновије реформе кривичних закона у разним државама усвојиле су ове одлуке као аксиоме.

2. Код питања о сузбијању *поврата* конгреси међународног криминалистичког удружења пису се само ограничили на *статистику поврата*, већ су се бавили и са *неоправданим злочинцима*, као и о *неодређеним осудама*. У опште се држи да има злочинаца од навике, код којих отпада нада, да ће се икад прилагодити поштеном животу. Неодређена осуда, тј. таква, која не одређује трајање казне, већ се она према праликама има пзрећи доцније, била би по мишљењу удружења добро васпитно средство за недорасле, лене, пијанице и дегенерисане, али се она не може употребити у казненом праву.

3. Код реформе кратковремених казна слободе расправљана су у главном ова три питања: a) да ли треба задржати кратке казне слободе? b) да ли би их ваљало поопштрити? c) да ли би се у место њих могла евентуално употребити друга средства а на прво место условна осуда? Резултат досадашњих расправа јесте, да се по мишљењу међународног криминалистичког удружења кратковремене казне слободе не могу са свим укинути, али удружење жели, да их буде што мање и за то да буду строже него до сада. На место пажног удружење препоручује *принудни рад без затвора, јемство, мочвану казну* и на прво место *условну осуду*, ако осуђење за извесно време после осуде не дође повода у сукоб са казненим законином. Удружење препоручује условну осуду, с којом се у Француској имало лепих успеха нарочито код непуполетних, који су се први пут огрешили о закон; али би се она имала предати

*) Даље: „Mitteilungen der Internationalen kriminalistischen Vereinigung" XII. св. 1. — Berlin 1905. J. Gutzentag Verlagsbuchhandlung.

да о њој решава суд као у Француској и Белгији, ну не учинити условну осуду зависном од владалачке милости као што је случај у Немачкој и Аустрији. — Принудни рад без затвора такође је згодно средство као замена новчане казне, која се данас претвара у затвор. Осуђеник, који је цео дан радио долази у вече у свој стан. Једина разлика између овога и слободнога рада састоји се у томе да зарада овде не припада раднику, већ он ради за опште добро. Ако се ова казна ограничи на ова лица, која се издржавају ручним радом, наћи ће им се лако посла. — Јемство, (кауција), може се употребити у разним облицима. Један се облик налази у енглеском праву, где му је циљ да осигура мир и безбедност од породнног вршења кажљивих дела. Ово се мирише уз казну слободе или новчану казну, и јемство пропада ако осуђени у извесном одређеном времену опет учини слично или које друго кажљиво дело. Друга је врста јемства, када се оно даје средствима која имају заменити кратковремену казну слободе тако да та средства добију довољну интензивност. Она се прота јемства даје веома корисно спојити са условном осудом.

4. Односно реформе новчане казне осуђен је данашњи њен облик. Удруженье препоручује да се она употребљава у већој мери и то као факултативна главна казна за лакше деликте, а у првом реду за оне из користољубља, с тим да се данашњи највишњи износи. Предлог, да се новчана казна одмерава према кноти порезе, с погледом на практичне тешкоће одбачен је.

5. Питање о *транспортацији* Међународно кривично удруженье расправљало је у два маха 1897. на конгресу у Лисабону и 1902. на конгресу у Петрограду. На конгресима је утврђено, да ни једна држава, која је од тога кажљивог средства чинила употребу није имала повољне ни криминалне ни колонијално-политичке успехе.

6. Тема о *заштити отпуштених осуђеника**) расправљана је такође на једном конгресу. Међународно криминалистичко удруженье сматра ту ствар као једну од најважнијих мера за сузбијање поврата.

7. Као згодна и од свих држава примљена средства за сузбијање *просјачка и скитница* показале су се установе, које је белгиски министар правде Le Jeunes увео у закон од године 1891. Тај се закон показао као изврсно репресивно средство, јер одређује васпитање и заштиту напуштене деце, азиле и радионице за случајно скитнице, т. ј. људе, који су моментано остали без посла, принудне радионице од 2—7 год. за просјаке и скитнице из навике и на послетку особене заводе за немоћне и старце.

8. Великих је заслуга Међународно-криминалистичко удруженье стекло *борбом против трговине с белим робљем*. Иницијативи удруженја има се захвалити што се на позив француске владе 1901. год. у Паризу састала међународна конференција на којој су узели учешћа делегати 14 држава. На тој је конференцији склопљен дипломатски уговор у коме су уважени принципи, што их је постављало удруженье на конгресу у Пешти. И тако је удруженье инспирирало међународне мере против трговине с белим робљем, које ће мере у скоро постати законима свих културних држава. Та је конференција осим тога решила да се има у свакој од уговарајућих држава одмах основати централни биро за обавештење у коме ће се водити рачуна о свему, што се тиче трговине с белим робљем.

(настављаће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине александровачке — Жупа. актом својим од 15. априла пр. год. Бр. 1633. пита:

Драгомир Јовановић и Војин Ракић, из Латковца, одређени су били од стране општинског суда, да као кључари пронесу храну, одобрену од државе као помоћ оскудним у храни, од Сталаћа до Александровца, на дан 22. маја пр. год.

Она наредба свопштена им је благовремено.

Како они нису одређеног дана дошли са својим колима и половима, нити су изостанак у опште правдали, то је кмет, одређен за пренос хране, наумио рабацивање на њихов рачун, и из општинске касе исплатио 14 динара.

Драгомир и Војин узети су на одговор за ову неиспољушност и пресудом од 29. маја пр. год. Бр. 2106, кажњени по § 327. кр. зак. са по десет дана затвора и да врате општини 14 динара, колико је она платила рабацивања за њен рачун.

На ову пресуду они су изјавили жалбу првостепеном суду, који је задржао акта код себе од 18/VIII—905 год. до 4/II ове 1906. г. те је, тако, за то време пресуда застарила према § 396. кр. закона; али је суд и онако застарелу пресуду поништио.

Усвајајући примедбе Првостепеног суда, као обвезне, општински суд је донео другу пресуду, којом ону двојицу осло-бођава кривичне одговорности због застарелости, али их осуђује да општинској каси врате по 7 дин. колико је плаћено рабацивања, која су храну превели место њих.

На ону пресуду они су изјавили жалбу начелнику ср. женског, и он је актом својим од 22. марта ове године Бр. 1805., задржао ону пресуду од извршења у смислу чл. 152. и 156. закона о општинама, налазећи, да се наплата према § 295. и 296. кр. суд. пост. може досудити само пресудом, којом се кривица расправља.

Како овај суд не дели мишљење начелника среског о његовом праву задржавања одлука судских од извршења, то се моли уредништво за обавештење:

1. да ли срески начелник у опште има права да задржава од извршења пресуде општ. судова по грађанским споровима, испод и преко 20 динара спорне вредности, и иступе пресуде као што је ова; и

2. шта суд у овим случајима треба да ради са овим предметима, ако срески начелник није био у праву?

— На ово питање одговарамо:

Ако ствар стоји онако, како општински суд преставаља, онда би радња среске власти била несагласна са законима. Јер, било да се ова пресуда општинског суда узме као чисто грађански спор, било да се узме као кривично иступно дело — за разматрање би било надлежна Првостепени суд, а не начелник срески § 15. и 16. позив. уредбе и § 15. грађ. суд. поступка.

Начелник срески у опште не може да задржава од извршења пресуде по грађанским споровима у смислу чл. 152, јер су ти случајеви изречно изузети другим ставом чл. 144. закона о општинама.

Исто тако не може да задржава ни пресуде, донесене по III части кривичнога закона, кад год суд не прекорачи границе своје надлежности.

У овом конкретном случају нека суд употреби право жалбе на решење начелника среског, у смислу чл. 70. закона о општинама, па ће се ово питање надлежно расправити од старијих власти.

II.

Суд општине драгосињачке, актом својим од 1. априла ове год. Бр. 389. пита:

„Један од општинских судова у срезу жичком, наплаћује таксу за потврду таџија овако: кад се неко пријани са молбом да му се измаље премери, онда му суд за општинску касу узме 6·50 динара на име премера, а кад буде таџија готова и стави се потврда, онда му узме још 3 дин. по т. бр. 96. закона о таксама, те тако једна таџија кошта 9·50 динара.

Како она такса од 6·50 дин. није предвиђена ни једним законом, те јо онај суд у недоумици: да ли да је и он наплаћује или не, пошто се на тај начин могу повећати општински приходи.

Моли се уредништво за обавештење: да ли онај суд ради правилно што сем таксе од 3 дин. наплаћује и ону од 6·50 дин. као и то, да ли кметови имају право на какву накнаду за премер имања, и да ли суседима, кад се позову да премеру присуствују, припада каква надница и дангуба.*

— На ово питање одговарамо:

По т. бр. 96. закона о таксама, општински судови наплаћују на име таксе за потврду таџија по 3 динара.

Сем ове, не сме се наплаћивати никаква друга такса за премер, јер иначе општински кметови по званичној дужности и без права на какву нарочиту награду.

Исто тако немају права на какву дневницу суседи имања, јер они премеру присуствују у своме сопственом интересу

*) О томе је Таса Миленковић писао у своје време и предлог у „Полицијском Гласнику“ да се и код нас организује удруженье за заштиту отпуштених робијаша, али је остало, на жалост, само на предлогу!

контролишући на тај начин, да ни се не би што год заусело од имања.

То је, у осталом, једна од грађанских дужности, које се у приликама узајамно врше без награде.

Друкчије поступање општинских судова треба да сузбије надлежна власт.

III.

Један срески писар пита:

„По чл. 8. закона о јавним друмовима, сви се друмови граде кулуком народа дотичног округа или среза, према томе да ли су друмови окружни или срески.

По чл. 10. истога закона, раденике за друм дају лица данак плаћајућа.

У ова лица спадају, разуме се, и полицијски чиновници дотичног округа или среза.

Све оправке старих, а и грађење нових путева, врши се под личним надзором полицијских чиновника, који у исто време поред упута у раду, врше потпуно полицијску службу.

Моли се уредништво за објашњење:

Да ли полицијски чиновници, који су непрестано као надзорна власт на кулуку док се путеви не оправе, морају и поред тога увек нарочитог надничара, који ће у место њих радити на путу физички, пошто сви општински судови одређују на кулук и полицијске чиновнике, на их шта више и плаћивању кад често себе не пошљу раденике ?"

— На ово питање одговарамо:

Полицијски чиновници, који су одређени од стране надлежних власти да врше надзор над кулучарима при прављењу и оправци путева, не јављају се само у улози поред плаћајућих глава, о којима говори чл. 10. закона о суводеним јавним друмовима, нити као чланови дотичне општине по чл. 17. закона о општинама, да одговоре једној од заједничких дужности, него се јављају као власт, са задатком да друге упуте и иструју на рад.

Према томе, њихово присуство тамо у улози власти, не може их ослободити дужности, која и на њима лежи као на члановима једне општине, да дају кулучаре и за физички рад у име њихово.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Чедомира Алексића, кројачког шегрта из Ужица, тражи начелство округа ужичког, ради предаје породици. Чедомир је стар 13 год., раста средњег, лица округлог, у опште је прнмљен. Од одела има: кашут и панталоне, на глави шубару, а на ногама опанке. Познају се све полицијске и општинске власти, да Чедомира у својим домаћинама потраже и пађено упуте поменутом начелству с позивом на Бр. 3387.

Марка Владића, бив. тргопца из Лознице тражи начелник среза јадранског ради извршења једне пресуде над њиме. Марко је стар 36 год., раста малог, дежмекаст, у опште прнмљен, бркова средње величине, у одлаз је грађанском. Нарочито се саиме полицијским и општинским властима, да Марка потраже, и у случају пропаласка, упуте начелнику среза јадранског према доиешењу Бр. 6638.

Цветко Бајат, из Велике Јасенице, 23. пр. м-ца отишао је да обиђе своје имање, и више се није вратио, а родитељи сумњају да је убијен и да му је леш укопан или бачен у воду. Цветко је стар 24 године, средњег стаса, зеленких очију, жвких, плавих брковa, плаве косе, у лицу смеђ. У оделу је обичном сељачком, а на глави има јагњећу шубару жутоплаве боје. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају пропаласка известе начелство округа крајинског с позивом на Бр. 4536.

Павле Ј. Радуловић из Мокрнња отсутвао је пре кратког времена и сада се не зна где је. Он је стар 19 година, средњег стаса, правомаласт у лицу, округлих образа, граворастих очију, у обичном сељачком одлаз. Начелство округа крајинског, актом Бр. 4168 препоручује тражење поменутога Павла.

ПОТЕРЕ

Јосеф Келер, пелнер и врагар, који је због једне велике лондонске опљачке ухваћен, био у затварском затвору у Солотурну у Швајцарској, побегао је почетком прошлог месеца и до сада се није могао ухватити. Јосеф је вело препређен и опасан злочинац, висок 1.65 м., танког стаса, косе и обрва тамног плавих, високог чела, бледог, жућкастог, дугичког лица. Од тетовираних знакова има: срце са пегером, крстом, шињелом, наоружаним француским војником, две укрштене топовске цеви, хлановом, „J. K. Solothurn 1877," две гранчице и још један пут „J. K." на мишицама. Одело носи затворене боје, шешир од сламе, отрцан, белу пругворепичну кошуљу, без крагне, са хицима S. S., говори немачки, француски и енглески.

На молбу полицијске дирекције у Солотурну, нисмено фотографију Јосеповну и препоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за Јосефом живо трагају и пронађеног стражарно упуте Управи града Београда.

Михаило Цветковић, бив. слуга из Ниша, одговара пред начелником среза нишког за извесно кривично дело. Михаило је стар 35 год., раста средњег, у лицу плав, босан, а од одела има: фермен (зубун), чакшире и тканице (појас), на глави сиву шубару; за појасом носи велики белогорасти револвер, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га потраже у својим домаћинама и пронађеног стражарно опроводну поменутом начелнику с позивом на Бр. 5706.

Непознати крадљивци ноћу између 29. и 30. прош. м-ца извршили су на опасан начин крађу поноја Димитрије Аранђеловића, трговца из Ужица и однели му: 70 напо леона у злату, око 1200 дин. у банкама и сребру. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом у своме кругу трагају и о резултату известе начелство округа ужичког с позивом на доиешењу Бр. 3759.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Михаила Т. Наума, спроведе су румунске власти начелнику среза кључког. Михаило зели, да је родом из Београда, стар је 19 год. раста средњег, у опште смеђ. На њему у сваком погледу је нешто нагласа сумњиво човек, и сва је прилика да је и код нас извршио напао злочиначко дело, то се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватницима, ако би што о Михаилу сазнали да нам исте поменутог начелника с позивом на доиешењу Бр. 4750

ПРЕДАЛИ СЕ

Петар Милићевић, Станко Марковић и Живојин Стојићевић — Рајковић, одбегли осуђеници Београдског Казненог Завода, чије смо фотографије и потпуније доиели у прошлом броју „Полицијског Гласника", предали су се властима, те је престала потреба за њихово тражење.

Штампа Крал. Срп. Дворска Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у овиме 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза кључког Милорада Томића, по старом, секретара прве класе начелства у пенсији;

за начелника треће класе среза орашког, са платом коју је и до сада имао, Милана Бранковића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа смедеревског Милана Пантелића, начелника исте класе среза орашког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза тимочког Спиру Радивојевића, бившег полицијског писара исте класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Михаило Илић, начелник треће класе среза кључког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Никола Петровић, полицијски писар треће класе среза тимочког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. маја 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА
У ДРЖАВНОЈ СЛУЖБИ

а с обзиром на пасивну подложеност администрације и судско власти.

(НАСТАВАК)

Али, да се све ово увиди и осуди, па да се на тој основи уме учења у агитацији са бољим стањем правништва, треба поправично жртвовати од сујете; не треба се љутити! Није нама намера да правнике нападамо. Напротив; ми хоћемо да их морално помогнемо. Писац ових редака доста добро увиђа, колико много и њему недостаје од праве спреме једног савременог и добро образованог правника. Проучимо себе истински, да би се увидело, шта нам не достаје и шта нам треба учинити да будемо боља. Да, да! Не будимо сујетни! Мало нам је, што млађа правничка генерација, и ако у веома скромном броју, почиње да се јавља и да озбиљно напоменутава покрет на боље. Али то су само изузеци; а желети је, да они постану правило, а да изузеци представљају само негативни део правништва. Ми говоримо о садашњости; а она још не даје разлога, да о правништву говоримо боље и друкче! Погледајте оне у Скупштини, како готово сталио и готово по правилу морају да ћуте, кад је дебата о чисто правничким питањима, којима владају најосновнији принципи јавнога права, кад ни какав човек просветног еснафа — професор, учитељ или свештеник — добаци какву, можда, у основи неопачну фразу, коју или толерира, или за коју није дорастао дати ни најобичнији приговор правничке спреме. Читајте уводне чланке у новинама, у којима ћете наћи право галиматијасе у дискусији појединих принципа парламентарне владе или начела самоуправе; читајте законодавну дебату, у којој принципи јавнога права служе као основни критеријум за цео пројекат, који је на дневном реду; и, ви ћете се згранути, кад у тој дебати зазнајте искључиво, и ако са свим произвољно, бачене фразе професора и свештеника, а пуну одступност правника у целој дискусији. Како нам је било тешко читати фразе, којима се поједини посланици или, често, и министри на сасвим произвољној основи позивају на поједине стране ауторе вишега ранга, да би доказали исправност својих назора; а праве-шпитно, чак за те ауторе и не зна. Јер, друкче се не може разумети њихово ћутање и онда, кад те фразе треба да развију и да Народну Скупштину обавесте и да спасу принцип од беседа, које тај принцип, и ако привидно на њој ауторитетној основи, ниште и дају маха, да се у Скупштини, често најважнији закони, а нарочито политички, доносе на скроз наопачкој основи, која манифестује потпуну осуђицу системског приземљског образовања. И ти људи имају право! Можда су они у заблуди, да су не само јака као професори или свештеници, него још и као правници; а наше правништво није ни толико дорасло, чак ни оно, које је у Народној Скупштини, да такве људе демантује и упути на поштовање и разумевање принципа, који они на системској основи не познају, и који им за то није у основи јасан. Ми намерно нећемо да улазимо у конкретно излагање најновијих случајева грубо повређених основних принципа; јер би нас то изазвало, да много дубље улазимо у аргументацију ове ствари, коју хоћемо, бар за сада, само начелно да истакнемо и обележимо. Ако будемо изазвани, вероватно, да ћемо то учинити у нарочитој расправи. Али, и оволико је доста да се спор схвати; а већ наше су примедбе одавно непобитни аргумент, да ли имамо право. Друга је ствар, што наше правништво то не увиђа; или, што је вероватније, што је његов боља део појмио, да се то не да исправити, па налази за најцелисходније да ћути. За то, што тај део ћути и што се зло не нападнe, за то ово и траје; на ће трајати и даље, него што битни интереси

земље дозвољавају. Али, да с овом куњавом престанемо, па да се, с обзиром на стање, које се расулује, вратимо на прави предмет ове скромне расправице.

Читаући једну свакашњу расправицу д-ра Милутина Нешића, ми смо и у њој нашли довољно потврде, како је наше правништво постало апатично према књизи; како је рад на њиним интересима свога позива готово сасим занемарило. Тешкоће, да се један једини правнички часопис одржи, и мимо које су такви покушаји пролазили, казују одиста очајно стање, до кога се дошло и преку потребу, да се правништво моралне јаче уздигне и да се подстакне на јачу амбицију и на интелигентније учешће у јавном позиву, који том фаху припада.

Огромно поље јавнога рада, које припада правништву, и велика важност тога рада за јавне интересе, дају довољно разлога, да се о усавршавању правничког елемента, о његовом модернизирању на основима, која би га учинила што употребљивијим за јавне послове, у велико говори и у свету, у коме је правништво не само далеко одмакло од нашег, него се, можда, испело на највише ступањ стручности, коју може дати савремена организација универзитетске правничке наставе. И тамо се, чак, напшо, с обзиром на велику важност, коју има правништво у служби јавнога позива, да треба предузети одлучне и јаке мере, које ће га учинити што пре и што јаче подобним за јавну службу, којој је намењено. Строго теоријска наставa, на коју је обраћена пажња на немачким универзитетима, није довољна, да културно немачко царство задовоља са садашњим стањем његовог правништва; и ако је оно, може се без претеривања рећи, јаче, него ма у којој другој држави. И ово старање није без јаког основа. Сва најистакнутија места у државној управи, целокупна судска власт, сва административна јурисдикција, правозаступништво, па и сва виша и истакнутија положаји у организацији самоуправних власти, ослањају се на правничку спрему, као прву и неодступну квалификацију. Другим речима, практика скоро целокупног државног права у његовом најважнијем делу, у коме оно припада пољу државне службе, везана је за правнички ѣах. Према томе, квалитет правништва, његова већа или мања моћ рада и интелектуална подобност у вршењу јавних послова, битни је услов за повољно стање јавне службе. У савременој правној држави не може бити речи о доброј државној управи, нити у опште о државној, па да се изразимо још шире: не може у опште бити речи о доброј јавној служби тамо, где нема довољно јаког правништва. На кад се, због тако важности и потребе правништва у веома озбиљном облику, дискутује у Немачкој питање о томе: како ће се оно што јаче усавршити, и ако се у тој дискусији одаје заслужено признање јакој теоријској настави на универзитетима, шта ли би се, тек, имало да каже за наше прилике? И поред најбољег расположења, да нашу ствар бранимо донекле самим тим, што је она наша, па да се на тој основи изразимо о нашем правништву боље, него што је оно по праилу и у ствари; мучно, да би се на разложан и савестан начин могло тврдити, да је наше правништво по спреми, ма и релативно, на висини свога позива, бар кад ја реч о његовој претежној већини.

Али, ако је, зар, и даље констатовати тако стање као ѣакат, много је теже питање о томе: на који би се начин стање дало поправити: а то и јесте главна ствар. Циљ наших даљих разлагања и баѣе, у главном, прегрес овога питања: а ја ме: чиме би се могло допринети, да правништво показује и у теоријској и у практичној спреми свога ѣаха више спреме, и да на тој основи, с нарочитим обзиром на интересе јавне службе врши свој позив са бољим појмљењем дужности или у опште са више успеха?

Да би при расправљању овога питања били јасније, ми ћемо одмах напоменути, да треба имати на уму главну начелну разлику, која се тражи у спреми кандидата за административни позив, за радњу од спреме, која се тражи за судијско-адвокатски позив. Ми појмљемо с гледишта, да и ако је правнички ѣах и за најпретежнији део административног позива потребан, да он иѣак и теоријски и практички мора имати нарочитих одлика, које би одговарале његовој начелној разлици позива у јавној служби. И ако је ѣакултетска сведоџба потребна и једном и другом, као доказ о правничкој квалификацији; и ако, због тога, правничкој квалификацији у опште треба у начелу признати компетенцију и за један и за други позив; иѣак се организацијом теоријске наставе и практичне спреме и у школи и ван ње треба да заземчи још и нарочита квалификација, која би се за један или други позив захтевала. Другим речима, већ због саме, доста јасна значајне разлике између административне и судијске службе, правништво, које би хтело да ступи у административну службу, мора доказати још и нарочиту квалификацију, која се за ту врсту позива захтева: или, која би привилација и надлежности те власти одговарала, и то не само у теоријској него још и у практичној страни. С тога гледишта, садашња подела теоријске наставе у нашем правном ѣакултету, у којинко је ми схватамо, доста добро одговара истакнутом циљу: јер се правнику даје могућност још у самој школи, да обрати већу пажњу једној групи предмета, која је, у главном, намењена позиву административне власти; или другој, која је више, и у главном, намењена позиву судијско-адвокатском. А како су обе групе за сваког студента још у школи обавезне, то сваки свршени правник са сним тим изиоси из школе пуну правничку квалификацију и за један и за други позив. Сасвим је друга ствар, је ли теоријска наставa у правничком ѣакултету довољно пространа и довољно јака, да правника квалификује као теоријски спремна не само у опште, него и у мери, која је потребна, да свршени правник може на критично, начелној основи владати материјом, која му је у практици поверена. И неповазни, а свакојако и без довољне спреме, да садашњи систем наставе критикујемо, а најмање на једној системској и научној основи: ни самим тим и потпуно удаљени од такве намере, нама је циљ, да констатујемо само тај ѣакт, шта правнички ѣакултет, по нашем мишљењу, с обзиром на постављени задатак, треба да да, и шта у вези с тиким резултатима теоријске ѣакултетске наставе треба још захтевати за пуповање учење правништва у административном и судијско-адвокатском позиву. Констатујући тај ѣакт, да ова спрема, коју даје само ѣакултетско образовање, није ни теоријски ни практички довољна за јако, принципијелно схватање и вршење позива у јавној служби, и то како за један тако и за други позив: и позивајући се на садашњу спрему претежног дела нашег правништва као не доказ, да то стање треба поправити, ми желимо дати одговора на питање: Чиме се то стање треба поправити; али, при том, полазимо с гледишта, да садашњи систем, бар теоријске правничке наставе одговара циљу; а остављамо другоме, ко је позиван да питање и с тог гледишта третира. Ми хоћемо из ѣакта, што нам правник, после свршене школе, није довољно јак за једно интензивно учешће у јавним пословима, да изучено извесне конвенције, а у првом реду ту, да се и мерама ван школе, али и у вези с њом, допринесе, да се правништво за учешће у јавној служби мора јаче да изради, него што је сада, да оно буде више спремно, него што је просечно стање знања, које даје сам ѣакултет: а да се без таких гарантија не признаје довољна подобност за јавну службу.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

ШТАМПА У СЛУЖБИ ИСТРАЋЕ

Штампа у културном смету има данас веома јаког утицаја на све гране јавнога живота, те се с правом за њу вели, да је она осма велика сила.

Природно је, да ни иследник не може умаћи утицају те силе, само је питање какво ће он становиште заузети према томе утицају и како ће га учинити кориснин.

Иследник који се заогрне плаштом тајанствености и упорно крије од јавности све без разлике, само што то одговара старом бирократском правилу, по само да тиме ништа не користи истрази, већ јој, на против, може често и шкодити.

Највећи део дневне штампе иде за укусом читалачке публике, која у новинама најрадије чита на првом месту смртне случајеве и брачне понуде, па онда вести о *изврћењим злочинима* и *судским претресима*, за тим остале дневне вести, па онда наставак романа, реферат о позоришту и неселе фељтоне, за тим оригиналне телеграме, политичке вести и уводни чланак и на послетку саставе научне садржине.

Кад према томе публика тражи на првом месту вести о сензационим хроник-

ним делима, онда јој новине те вести морају и пружити. И ако новине не могу о томе добити обавештења од истедника, онда ће репортери бити принуђени да вести о „интересантном случају“ прикупљају из друге руке: одајица, жандарма, сведока и њихових сродника, да „поуздане вести“ куне са улице или праве произвољне комбинације, те онда имамо и чудне и неистините вести, којима наше новине кише и којима се господа из полиције смеју и мисле: шта их се тиче шта по новинама пише.

Но на свако начин да то није свеједно и ко тачније погледа видеће, да ове неистините вести причињавају доста невгода. Пре свега неистина је сама по себи нешто рђаво и само због тога не би требала да се тера, нарочито у штампи, која има тако велики и пресудан утицај.

Даље се мора имати на уму какав утицај врше вести у штампи о извршеном делу на све оне, који су у каквој било вези са тим делом. Ко је о каквом случају што видео или чуо, он се за њега особито интересује. Зна ли ко пак што о ствари, то ће се он као сведок испитати, а чим је читао лажне вести, већ више његова сведоџба неће бити сасвим поуздана.

Не само прости људи, већ и сваки од нас често поклања извесно поверење оном што је напштамано и даје се завести и поред многих обмана. Читајући више пута неверно описан догађај човек се покољеба у своме уверењу и у најболој вољи да говори истину представља стварно дрекло, но што ће је представљено да није било тога утицаја.

Новинарским вестима ствара се даље у публици погрешна представа о току ствари и кривичној одговорности учиниоцевој, те је у публици много пре готова пресуда, но што је надлежна власт изрече, а када ова већ падне, онда она обично није у сагласности са оном у публици, створеном лажним обавештењима, и тада власпе притискавање дотичне власти, а од каквог је утицаја стварање неповерења у правичност власти, није потребно наводити.

Али истедник не сме, опет, бити ни сувише продиван и репортерима причати све појединости из истраге од почетка до краја, или може се и казати, али тек у извесно време.

У томе, шта истедник даје да се штампа о извесном догађају, када и како он то чини, огледа се најболе његова вештина.

Када ће се и шта казати не може се, наравно, унапред и у опште рећи, а то није лако у извесним случајевима ни учинити, ну ипак при оцени своју оволиности ће се доћи до правилног закључка. Најбоље ће се учинити, ако се нотица на брзу руку састави, па се онда истедник постави у положај учиниоца, сауесника, сведока и т. д. и оцењује какав ће утицај на њих учинити, и онда према томе допушује и дотерује, али при томе не треба ни у ком случају ништа лажно давати, да би се н. пр. непознати кривац преварио, сауесник окуражавао и томе подобно.

Али употреба штампе у истрази претпоставља добре везе истедника са репортерима месне штампе, који би се у накнаду за услуге које им истедник чини имали обавезата, да у лист неће о догађају ништа друго пуштати до оно, што им он да. Вести би им могао давати он лично или преко прес-бироа, са којим би се у том смислу могао начинити споразум.

Но оваква стварна обавештења често пута нису довољна оном делу штампе, која је своју читалачку публику навикла на сензације. Полицијски чиновници при изласку на лице места често већ затичу репортере, који испитују укућане и суседе. За тим чим почне истедење, сачекују испитане сведоке, вештаке присутнике и друга лица која су имала ма какког удела у истрази, питају их о томе шта их је истедник питао и шта су они одговорили и т. д. на све то одмах објављују.

Ово неразумно мешање у истрагу јако смета криминалној полицији. Неиспитани сведоци из бојазни од објављивања њихових сведочења дуже се поучено и опрезно, а кривица се спречају за одбрану. Особито смета истрази учешће штампе онда, када се она јавсира у политичком правцу и када побуђује партиске страсти, који ће у њој случај са познатом прошлогодишном аером Арсе „Лорда“.

Уредна и стварна истрага имаће тек онда користи од штампе, када се расположење публике налази у миром стању. Само је тада могуће прибавити поуздане доказе.

На жалост у нашем законодавству нема никакве одредбе, којом би се стало на пут непоштеном и штетном мешању штампе у истрагу. Са тога је на истеднику дужност, да он утиче на штампу у томе правцу и код већине озбиљнијих листова нађе ће одазива.

Особито је добро кад истедник успе да му репортери долазе лично за обавештења, јер ће моћи од њих захтевати услуге. Истеднику често пада да нешто службено објављује, а међутим познато је, да службена саопштења нико не чита, а најмање они којима су у намењена. Стане ли се пак та обавештења у дневне вести, тада се радо читају и постижу свој циљ. Повинаће непознатих сведока, опис одбеглог кривца, тражење сопственика нађених крадених ствари, питања и тражење обавештења односно извесних околности, тражења о нађеним лешинама, опомена публике да се чува од појављених варалица и вадан сличних обавештења, које би као службене објаве остале без успеха, обично успевају кад се публикују као новости у дневној штампи.

У пракси имао сам случајева, где се за успех имало захналити само умешно употребљеним новинама. Прошле године извесним саопштењима у дневним листовима успело се прибавити таквих доказа, да је отеран на робију један препреден допов (Живан Маринковић), који је више година неисључиво од краја живео, али је трагове и покрађу умео тако нешто да прикрива, да је ранније на суду три пута пуштан из недостатака доказа и редовно успевао да се изврће испод законске одговорности. Такође је прошле године на основу сличне објаве у новинама ухваћен и осуђен и један врло нешт варалица (Алекса Костић), који је био заиако по напоши и чинио преваре у разним облицима.

Употреба штампе нарочито је од користи у Београду, који је већ добро обележје великих европских вароши. Ту се људи, заузети тешком борбом за живот, слабо бригу о судбини других људи и не познају као по унутрашности, где се готово о сваком води рачуна где је био и шта је радио, већ могу месецима седети један до другог, а да се не виде или да се не познају.

На западу је одавно уведена практика, да се при крупним и сензационим делима расписује и повлана награда онима, који ухвате или прокажу кривца, покрађу и т. д. То би требало увести и код нас, бар у престоници, у толико пре, што је наша публика, која иначе показује велико интересовање за сензациона кривична дела, врло мало склона да чини власти стварне услуге. То долази од традиционалне мржње према полицијској власти, бојазни од додира са криминалном полицијом, плашње да се због отежавних исказа не навуку непријатности и непријатељства, због непажљиве дапгубе око полицијског испитивања и т. д. Са тога су ове награде често од велике користи, нарочито ако су веће. Њих берлинске полиције може одредити награду до 3000 марака, па коју има право само публика, а не и чиновници. Само при наградама треба бити обазрив, да многе доставе не одводу на странпутицу.

И ове награде треба одмах објављивати преко дневних листова у рубрици за новости, ако се од њих жели постићи какав успех.

Из свега изложеног јасно излази, да истедник и криминална полиција не треба да беже од штампе, већ да је корисно употребе као једно од помоћних средстава при истрагама.

Само нала још напоменути, да употребу штампе и давање обавештења у конкретним случајевима треба да даје једно лице, најболе сам истедник, а не више њих или какво необавештено и ненадлежно лице.

Инж. А. Лазић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра вр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 2)

IV. Од питања из кривичнога поступка на конгресима се расправљала и реформа претходне истраге, али без коначна резултата.

* * *

Пре но што би прешли на излагање рада последњег конгреса у Хамбургу, овде

ћемо изложити одлуке досадашњих девет конгреса по реду и времену.

I. Конгрес у Бриселу

— 7. и 8. августа 1889. по новом —

1.

Препоручује ли се употребење *условне осуде* (белгијски закон од 31. маја 1888) у кривичном законодавству осталих земаља и под којим претпоставкама?

Удружење препоручује законодавцима свих земаља да усвоје принцип условне осуде и указује у исти мах на потребу, одређивање поља примена ових мера према приликама места, а при томе обзир на осећање и културно стање сваког народа.

2.

Какве се мере могу законодавцима препоручити за ограничење краткотрајних казна слободе?

Удружење је мишљења да законодавац средства за замену краткотрајних казна слободе мора озбиљно проучити.

Оно препоручује нарочито: прво каућију, онда на друго место спе ревормс, које имају за циљ, да тачно плаћање новчане казне омогуће и тако да остране казну слободе.

3.

Које су непотпуности система у већине модерних законодавстава у циљу *судбијања поврата*?

Удружење је мишљења: да је садашњи систем с обзиром на повратнепотпун и недовољан за право судбијање поврата. Као главна непотпуност тога система означава се:

1. Недовољна класификација и равномерно поступање са злочинцима из навике и оних, случајних.

2. Злоупотребљена примена краткотрајних казна слободе, која чини, да се опај у повратку по нова врања у друштво и ако ово није довољно од њега обезбеђено.

4.

а) У којим годинама треба да је млад злочинац, па да се отпочне кривично-правно гонити?

б) Да ли треба принудно васпитање учинити зависним од извршена неке кривичне радње?

(Претпоследње четврто питања одложен је за идући конгрес).

II. Конгрес у Берну,

— 12. до 14. августа 1892. по новом —

1.

Како се има појам неспособљивог злочинца из навике у закону да дефинише и које се мере могу препоручити против те групе злочинаца?

I. Има злочинаца код којих због њихова психична и морална стања обична реакција редовне казне није довољна.

II. Овде долазе на име они, који су већ неколико пута у повратку, даље, који се имају сматрати као дегенерисани или као злочинци по занату.

III. Ти злочинци према степену дегенерисаности и опасности имају се подврћи нарочитим мерама а у циљу да би се учинили безопасним или се по могућству поправили.

2.

а) У којим годинама треба да је млад злочинац, па да се може кривично-правно гонити?

б) Да ли треба принудно васпитање учинити зависним од извршена неке кривичне радње?

в) Да ли је потребно и целисходно поступање с младим злочинцима учинити зависним према разликовању: да ли су они дело извршили с потребним разбором и сазнањем да их чека казна?

Потпуно признавајући значај и утицај географских и етнографских прилика удружење је мишљења:

1. да се деца, која нису навршили 14. годину не треба да подвргавају никаквим кривично-правним мерама;

2. да каља код старије деце од 14. година да отпадне питање о моћи разликовања, и на његово место да дође питање: да ли је нужно да се иста подвргну јавном васпитању;

3. да се поступање с децом за које се нађе, да су кривицу учинила као и са напуштеном децом, мора прилагодити њиховој индивидуалности.

3.

На какав начин може и треба законодавство нарочито у својим привилегованим одредбама да узима у обзир више него до сада интересе оних, који су кривичном радњом повређени?

(Решено је, да се то питање одложи за идући конгрес).

4.

Да ли треба *принудни рад* без затвора увести у извесним случајевима на место краткотрајних казна слободе?

Конгрес одлучује да се то питање одложи за идући конгрес с обзиром на жељу удружења, да се прво проучи питање о практичном остварењу тога казненог средства (принудног рада без затвора) као и питање о поправци новчане казне.

5.

Листов предлог:

Удружење би пазило да предузме по обрасцу Штосова рада једну кооперативну акцију спег кривичног права које данас у Европи важи, упућен је једном ужем избору са задатком, да изради план предузећа и да се побрине за финансијска средства.

На предлог *Пренсов* једногласно је решено, да удружење узме иницијативу у оснивању једне *Холандарбове задужбине* која би служила на унапређење криминалогије.

(настављће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине нижевачке у срезу зеленичком, актом својим од 22. пр. м-ца Бр. 664, пита:

„Одбор школе нижевачке, актом својим од 12. априла ове год. Бр. 65, известио је овај суд, да је по чл. 24. закона о народним школама казнио извесно лице са 7·50 дин. за неуредно шиљање детета у школу, и тражио је да суд изврши наплату

Осуђени је тражио, да новчану казну замени затвором.

Чл. 24. поменутога закона гласи: „родитељима ученика, који плаћају непод 15 дин. непосредне порезе, може се новчана казна заменити затвором или радом на општинским пословима, рачунајући *шест дин. за један дан затвора односно рада*.

Ако би суд извршио замену, онда би осуђени требао да одслужи за 7·50 дин. *дан и по* затвора или рада.

Како, пак, у 311 арик. закона гласи: да затвор не може бити краћи од једног дана *изузимајући двадесет и четири сата* и *један дан*, то затвора од *дана и по* у опште не може бити, јер би било противно овом наређењу, које затвор рачуна само на дане од 24 сата.

Моли се уредништво за обавештење: који је закон протезнији од ова два, и по коме треба замењати казну осуђеном *њачком родитељу*?"

— На ово питање одговарамо:

Осуда, која је овде у питању, донесена је по специјалном закону о народним школама, те по томе, она нема ничега заједничког са кривичним законом.

И, кад закон о народним школама чак регулисана и то, како ће се извршити замена кад је осуђени *сиромашног стања* и тражи замену, онда се ова замена мора учинити по наређењима овога закона, а не кривичног.

У овом случају мора се узети као основица за изналажење затвора сума од пет динара, те би, тако, затвор за 7·50 дин. био дан и по.

Међутим, стоји *факат*, да је редакција чл. 24. зак. о народним школама, у погледу замене казне новчаном, јер казне не могу увек износити округло по 5. дин. или половину од овога, те да се замена правилно учини, него ће бити чак и пара, а у таквим случајевима тешко би било одредити времене затвора које би одговарало казни новчаној.

У овом последњем случају треба тражити објашњење и упут од г. министра

просвете, у чије је извршење и стављен закон о народ. школама.

II.

Суд општине крупајске актом својим од 24. априла оне год. Бр. 462. пита:

„1. кад је један пореске обвезник и грађанин општине који није задругар, ослобођен од плаћања пореза на личност због старости или неспособности, а на земљиште или рад плаћа толико порезе, да би са 6 динара личности, кад би ону плаћао, изнело 15 дин. нет. пореза, рачунећи ту и прирезе, би ли он могао бити уврштен у бирачки списак као правни гласач?

2. да ли онај задругар, који не плаћа лични порез због старости или слабости, има право гласа, кад његова задруга плаћа 15 дин. нет. пореза са прирезом?"

— На ова питања одговарамо:

1. И чл. 84. Устава и чл. 10. закона о избору народних посланика и чл. 30. зак. о општинама траже се, да неко плаћа најмање 15 динара нет. пореза, рачунећи ту и државне прирезе, па да стекне право бирања посланика или право бирања општ. чесника и гласања на општ. зборовима.

Чим неко тај услов не испуњава, било из којега му драго узрока, он не може бити бирач.

Према томе, ни лица, која се помињу у питању под 1. немају право бирања посланика и општ. часника, и

2. Задругари, који су навршили 21 годину старости (у задругаре се рачуна и отац са синовима кад заједнички живе, изузетно од задруге коју предводи грађ. закон) имају право гласа без обзира на количину пореза који плаћају, на према томе и онај задругар, који не плаћа лични порез, али плаћа ма колико његова задруга, има бирачко право.

III.

Суд општине врбичке, у среду моравском, актом својим од 5. ов. м-ца Бр. 695. пита:

„Јова ж. Стојана Бујдића овд. поднела је молбу овоме суду и тражи: да се Спасоје Павловић, овд. истера из њене куће и имања по пресуди Првостепеног Суда од 16. маја пр. год. Бр. 25030. коју је одобрио и Касациони Суд.

Кад је суд позвао Спасоја, да се из имања Јовиног исели, он је изјавио да то неће учинити, јер је, вели, изјавио жалбу на решење Касације општој седници Касац. Суда.

Према овакоме стању ствари суд моли упутство да изволи дати објашњење о томе: да ли су предња наводи Спасојеви, и по ком закону треба суд да поступи те да се Спасоје из куће и имања истера?"

— На ово питање одговарамо:

По § 13. и 24. грађ. суд. пост. општински судови извршују само своје пресуде, и то само се пресуда не мора извршити продајом непокретности.

Пресуде, пак, државних судова, извршују полицијске власти у смислу § 462. 463. и 466. грађ. суд. поступка.

Према томе, ненадлежно је упао тај суд у извршење пресуде над Спасојем, за то нека упути Јову да се обрати надлежној полицијској власти, која ће обавестити Спасоја, да општа седница Касационог Суда решава само онда, кад дотични суд у смислу законских наређења да против разлоге, а да она не постоји као какав одговорни суд, коме се могу давати жалбе и онда, кад је нижи суд успојио примедбе одељења Касац. Суда.

IV.

Један општински писар пита:

„Да ли се одлуци Првостепеног Суда, донета по жалби извесног лица, којом је одобрена пресуда полицијске власти, мора саопштити молиоцу или не? и према томе: да ли одобрена пресуда полицијске власти застарева од дана, када је одобри Првостепени Суд, или од дана када се та одлука саопшти жалиоцу?"

— На ово питање одговарамо:

Увек треба жалиоцу саопштити одлуку Првостепеног Суда, којом је одобрена пресуда полицијске власти, како би осуђени био обавештен, да по жалби није добио задовољење, и да се према њему не врши поправда и насиље.

Ово саопштење не утиче ништа на време застарелости пресуде, јер она тече од дана, када је суд пресуду одобрио.

V.

Деловодја општ. браничевске пита: каква је то књига, у коју се уводе извештаји председника и кметова, које они подносе општ. судовима о кажењивим лицима у смислу чл. 109. и 110. зак. о општинама и којим је законом прописана та књига?

— На ово питање одговарамо:

Чл. 117. зак. о општинама наређује, да се пресуде кметова и председника, донесене по чл. 109. и 110. поменутог закона, уводе у протокол суђења.

Формулар овога протокола није прописан, јер законодавац свакако овде није замишљао онај протокол суђења, који је прописан од стране Министра правде у смислу § 13. грађ. суд. поступка.

Према томе, судови сами треба да устроје једну књигу и у њу уводе све пресуде, о којима их кметови и председник известе, поштo претходно те извештаје уведу у деловодну књигу.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ПРИЈАТЕЉИ

Приповетка Трофимова

I.

— Јесте ли чули да је умро Иван Иванић?

— Да. А јесте ли чули да је сав свој иметак оставио Семену Семенићу? Е, то је право пријатељство. Дуго година живели заједно, делили зло и добро. У данашње доба то је нешто невероватно!

— Да, ретко! А знате ли да се Семен Семенић одрекао наследства?

— Не знам.

— Е, видите, јесте. Говоре да је због тога био и код губернатора. Нека ваша, вели, преузвишеност учини шта за сходно нађе, али мени од тих новаца ништа не треба. Ја идем да и даље...

— Да, тако је рекао.

— А шта му је то сунуло у главу?

— Бог га знао? Мисли се да га је смрт Ивана Ивановића јако потресла. На тако је, и како да није? Толико година најбољи другови, а сад одједанпут... то га је до дна душе потресло, па му сунуло у главу да се сад само Богу моли.

— Али овде мора бити да има и каквих старих грехова, па је рад да их сада под старост покаје.

— Наравно, разуме се. Зуца се нешто шта о том. И сам сам нешто чуо. Он је био благајник у једном позоришту и једнога дана сам новац некако изгуби.

— Изгуби?

— Да. Тако је он говорио. Управник је био неки имућан човек, па му је опростио.

— А — ха! То је Семену добро дошло и тако је постао богат човек.

— Боже сахрани. То му није ништа помогло.

— Али је имао новаца?

— Ни копејке... Никад на кршена гроша није имао...

II.

Семен Семенић Шедрин био је благајник позоришта у П. Сви су га редом волели. Као благајник био је врло тачан, био је душедан, те су га и глумци и остали сматрали за врло душевна човека.

Догоди ли се да неко услед навале света на каси више плати, Шедрин му однах врати тај сувишак. Једном му се деси нешто због чега су га исмевали. Једном при прегледу касе виде да има у њој једна рубља више. Семен Семенић без премишљања прађени обраћу пред касом: моли да се јави онај који је дао рубљу више. Разуме се, сутра дан јавило се преко стo њих, који су хтели да дигну ту рубљу. Али се умеша у ту ствар сама позоришна управа и ствар се мирно свршн.

Тако је то трајало неко време. Али од једанпут пуче међу глумцима глас: Семен изгубио новце, сав приход, око неких хиљаду рубаља. Из почетка није нико хтео веровати али се убрао потврди.

Збуњен, блед, клецајући нађе пред управника и исправа му ствар.

— А како се то могло десити? пита овај.

— Не знам! замуца Семен Семенић. Бог је хтео да ме казни или ђано хоће да ми се освети. Синоћ сам пребројао код куће два пута. Јутрос сам их опет пребројао и сећам се, као сад замотао сам их и у чисту хартију и турио у џеп.

— Јесте ли где били? Присетите се!

— Боже сахрани! Не идем никуд и парама, а ни иначе не марим.

— Па како је то могло бити?

— Не знам!

Новце не најоше ма да је полиција све ученике да их пронађе. Семен Семенић предложи управнику да му месечно одузима половину од плате док не накнади изгубљену суму: али управник одбије то.

— Нек иде до врага! рече

— Ох, као да ме је пробуразило тим речима, причаше сам Семен касније. Волео бих да ме је предао суду, него што је овако учинио.

Семен Семенић да оставку на благајништво у позоришту и поче живети од писарска рада.

III.

Семену се чињило да га сви избегавају, јер сви су га сумњичили. А што су га сумњичили? Извесно, сви мисле да је он украо новце ал' нико неће то да каже.

— Ама шта говорите, чини вам се то! тешили су га људи.

— Не, не, не чини се то мени. Ето, на пример Иван Иванић. Знали смо се као деца заједно смо ишли и у школу, из једне смо чиније јели, па и он ме избегава! Ни један пут није дошао да ме запита: „Шта је то с тобом Семене?“ Зар не? Али ја га не кријем, не, не. Да сам ја на његовом месту можда би и ја тако исто поступио.

Уврнувши себи то у главу Семен Семенић је избегавао свако друштво. Отпоче живети као пустињак. Ретко се где дао видети. Само увече би изишао да шета и то иза вароши.

Једном се тако шећући срете са Иваном Иванићем Птичином.

Птичин је био обичан газда у истом позоришту у ком је Семен био благајник.

Пријатељи срешавши се загледаше се. Видело се на обојици да би им пријатније било, да се нису ни срели. Хтеде један другоме да се уклони с пута, али обојица остадоше као приковани на месту.

Први се прибра Семен. Разуди га познавање Ивана Ивановића.

— Зар ме не познајеш? запита га горко.

— О не... то не... али... поче Иван.

— Али што? пита Семен још љуће.

— Био сам болесни, нисам никуд излазио, домори Ивановић.

Семен Семенић га оштро погледа и приметя да му је лице увело и бледо.

— Опрости, рече променивши глас у једанпут, опрости, ако сам те увредио; нисам знао и — Семен му пружи руку.

Иван Иванић, као да се нечега преплашио; пружи му опет руку и прихвати Семенову десницу снизо и грчевито.

Наједанпут се збуни и поче узурпано.

— Знаш шта, хајде к мени, хајде молим те.

И стаде на силу вући Семена са собом својој кући, непуштајући му руку.

— Хајде, хајде, да се разговарамо, бићемо заједно, па ћемо...

И попова повуче Семена Семеновића.

IV.

Ни онда кад Иван Иванић дође кући не стиша се.

— Седи овде, овде је угодније, рече му Иван посађујући га на столицу... Сад ћу ја донети да се прихватимо.

Унеше самовар и пирошки.

Иван Иванић сав узнемирен.

— Једи, молим те, једи, нуђаше он Семена збуњен обигравајући око њега.

— Ама седи човече и ти једнои! вели му Семен Семенић.

— Ето, сад одмах... а, све, хоћу да пијем у твоје здравље...

И на душак испаше чашу, па и другу.

— Што се журиш човече? чуди се Семен.

— Ето тако... нисам давно пио, рече Иван Иванић суво, неприродно се смејући.

Пријатељи заћуташе пијући чај.

— Јеси ли чуо за моју несрећу? запита га изненада Семен Семенић...

Иван Иванић пребледе и задрхта.

— Јесам... Али потанко ништа не знам.

Семен Семенић узе да прича историју своје несреће.

Иван Иванић прекидаше га чешће питајући га за неке ситнице.

— Ето видиш! Ето моја беда! завршн Семен Семенић. Старао сам се да живим као поштен човек, а, ето, деси ми се та несрећа. Верујеш ли, нисам их ја узео, а многи, просто цео свет сматра ме за лопова.

— Тебе? Та лопов? Та? Та то није могућно! Ко те сматра? запита Иван Иванић.

— Ко? Сви... Па и...

Семен се диже и прибе Ивану Ивановићу

— Па и ти. Реци но душе; немој крити. Верујеш ли ти да сам ја лопов? Реци.

Иван Иванић се диже с места.

— Не. Не верујем! рече он одлучно... Ти си поштен човек.

— Бог ти платио! узвикну Семен Семенић загрливши Ивана Ивановића.

V.

Паде у болест Иван Иванић. Семен Семенић га надгледаше дан и ноћ. Пресели се чак код њега. У заносу би Иван чешће поминао његово име. Али најзад одрави.

Било тако једне вечери, седели су пријатељи за столом поред чаја.

Иван Иванић се окрете Семену.

— Знаш ли шта би ти предложио? Семен Семенић разрогачи очи.

— Пресели се код мене. Зашто да тако самујеш? Заједно ћемо лакше моћи живети. Хоћеш ли? Пресели се.

Семен Семенић устаде. Очи му беху пуне суза.

— Ти си мој прави пријатељ?

И стиште му руку.

— Молим те, зване! рече нагло Иван Иванић истрзнувши руку.

VI.

Семен Семенић се пресели код Ивана Ивановића у стан. Ту се њихово пријатељство још јаче учврсти. Посташе нераздвојни другови и пријатељи их зваху „два Ајакса“. Иван Иванић, поново уђе у позориште. Семен Семенић, му беше десна рука.

— Златно срце има! говораше Семен Семенић о свом пријатељу... Злато од човека! Нема таких људи...

Ивану Ивановићу поће посао. Намисли да узме управу позоришта у своје руке. На то га гоњаше и Семен Семенић.

— Узми, узми позориште, не бој се ништа, наговараше га Семен. Добро ће поћи. Ти знаш свој посао; а и ми ћемо бити уза те...

Иван Иванић узе управу позоришта.

Но како је био слаба здравља поче у последње време побољевати и кашљуцати тужећи се на болове у грудима. С почетка није обраћао пажњу на то.

— Проћи ће то! одговараше он кад су га саветовали да се лечи. Прозебао сам, па се мало разболео. Али све ће то проћи. Дуго би било за сваку ситницу звати лекара.

Но болест поће на горе. Најпосле Иван Иванић паде у постељу и оста у њој.

Завађен, са прекрштеним рукама на прсима лежаше Иван Иванић полеђушке на свом болесничком одру. Поред њега, на столици сеђаше је Семен Семенић погнуте главе. Кандило што гораше испред иконе као осветљаваше и Семеново лице.

Иван Иванић посматраше пријатеља испотаје дуго; дуго га гледаше. На се одједном надиже налактице и лагано, да не би пријатеља пробудио, полуби га у руку.

Семен Семенић се трже.

— Шта радиш ти то? запита га он.

— Ништа! Ништа! одговори Иван Иванић запењивши се од сиднога кашља. Ништа.... Знаш... да ми да пијем...

Семен Семенић му додаде чашу.

А Иван Иванић тешко дишући наже се преко пријатеља и откри сриде своје.

— Опрости! Опрости! Ја видим, ту је последњи час... опрости!

— А шта да ти опростим? Шта ти је драги пријатељу? чудно се Семен Семенић.

Иван Иванић се тресао као у грозници Дрхћући руком он поче нешто узгланља нешто тражити. Најзад извуче један завијутак брижљиво савијен и увезан.

— Распарај ово молим те.

Семен Семенић учини по жељи болесниковој. То је био завијутак од плаве хартије, увезан црвеним концем.

— Познајеш ли ти ово? запита Иван Иванић посматрајући пријатеља разрогачених очију.

Семен Семенић био је згранут.

— Јеси ли се сетио? запита Иван Иванић. Јеси ли се сетио?

— Ти? Ти!? прошапта Семен Семенић.

— Ето тако... нашао сам и затајио. Али, Бог ми је сведок, кунем ти се Богом живим да у почетку нисам знао да си ти изгубио те новце... Мислио сам да је неко други; а после кад сам сазнао, нисам се могао одлучити да ти новце вратим... Мислио сам неколико пута да то урадим, али, ето, не учиних. Можеш ли ми опростити, пријатељу?... Опрости ми, опрости!

Сутра дан је Семен Семенић објавио познаницима да је Иван Иванић умро. При попису имовине наших су тестаменат у коме Иван Иванић све своје имање оставља Семену Семенићу.

А Семен изађе пред губернатора.

— Не примаи ја то, рече му.

— А зашто? запита га губернатор.

— Не треба ми. Шта ћу ја изнајем? Ја сам стар човек. Ту је време, треба и на смрт мислити. Отићи ћу у света места, и са злоставштином нека ваше високопблагородје чини како за најбоље нађе. Можда прими каквог...

Сахранивши пријатеља, Семена Семенића нестаде. Говораху неки да су га нашли у неком манастиру.

С руског **М.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ

Пловаи пута у месту звваном „Камењара", преко Дунаве на Моравн у срезу жичком, 5. ов. м-ца нађено је заклано једно мушко непознато лице старе око 22 године, средњег раста, лица сувоњавог и дугог, очију, косе и брнова плавих, малих смеђих и ретких обрва, браде обријане; од одела има: тање и зубуи поломни, чакшире старе, поцепане на коленима и између бутина; на глави има врпу јагњећу шубару; на ногама исцепане врсне опанке и чарапе плаиране опанко нашо се посе у округу моравском. Начелник среза жичког деповом Бр. 7466 моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га, познавајуће се на ту деловну изнесто, ако би ма шта ближе знали о лицу овога непознатога човека, а што би нама у корист утврђивања његове идентичности.

У атару општине Таиши Сиготе, близу села Добонца у Мађарској, на дан 3. пр. м-ца на обали Дунава нађен је један женски леш, који је био још свеж и можда је лекао у води најмање три дана. Леш је жене од 52—54 године, дугачки 1·58 м., косе нестењене са по којом седом длаком, очију загаситих. Од одела има преду сукњу са белим пегама, кабаст зимски грудњак са 6 копчаних дугмета, кошуљу од српског платна на вертелиже са 4 копчана дугмета, доњу сукњу од белог платна. На леђу нози има дебелу пуцену чарапу, којој је стопала потпиивена новом. Палац десне руке има прави напојем увијену рану. Пошто се по одлу закључује, да је овај леш нашле жене пореклом из Србије, то, на молбу среске власти у Кошину, препоручујемо свима полицијским и општинским властима, а приватне молимо, да нам што ближе знају о овоме лешу, известе Управу града Београда с позивом на Бр. 13139.

ПОТЕРЕ

Мара жена Миленка Стаиковића, из Дрежаповца у срезу добречкој, одговара за извесно каживо дело код начелства округа пиног, али се налази у бегству. Мара се рађе пређе под лажним именима, Маријоли, Марија, Зорка и Дика, а и то, да је родом из: Прокупља, Бабушинце, Пирота, Лесковца, Цеца, Прабуја, Власотинаца и Куриумлије. Стара је до 25 год., раста средњег, плава, суњоплава, гледи обично у земљу; од одела има памучиу, сељачку сукњу, на глави шуту шамију, а поси одело и од ворхета са прпеним пругама или од утканог брвоп цица, са плавим тракама; на ногама има опанке или пауче. Напоређује се свима полицијским и општинским властима да Мару у своје пругу власти потраже и њеиу стражкиро упуте начелству опр. пишое с позивом на деловну Бр. 8917.

Илија Н. из дан 11. т. м-ца из околу Београд — Обреновац, у атару села Барича, нашао је на Петра Вочка, брашкара, родом из Мачеловаље. Плаја је средњег раста, прекомлаћен, у грађанском одегу, на глави има шубару, а на ногама пиноле, при себи нма и ож са лапом. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбегли злочинцем најревније трагају и провађеног округу начелиику среза посавског деповом Бр. 7185.

Александар Лазић, келиичар из Шапца, одговара код начелника среза посавског округа залесског за опљачку крађу. Александар је стар 14—15 год. стаса средњег супопља, у опште плаво. Познаје се све полицијске и општинске власти, да Александра у своје домаћају потраже и у случају пропалажења упуте га поменутом начелнику с позивом на деловну бр. 6946.

Милован Милићковић — Бајић, из Пилатовића у срезу драгачевском, изврпио је опасну крађу Милошану Вушковићевићу, из Љубића у срезу љубићском, па је побегао непоано куда. Милован је стар 17 год., танак, пошиоог, косе смеђе, очију плавих, образа дугих; од одела има антерију и зеремен јуфуљи од плаве чохе, чакшире од шајка, на глави капу шајкачу, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Милована у своји домаћајима живо потраже и њиховог спроводу начелнику среза љубићског с позивом на деловну Бр. 5313.

Светозар Којадиновић, бакалски калфа из Београда, извршио је на опасна начин крађу стварн и новаца своме газди Мирјану Тодоровићу, бакалину, па је побегао. Светозар је стар 17—18 год., окласи, дежикаст, плаво у грађанском одегу. Нека све полицијске и општинске власти учине потеру за Светозаром и у случају проласка упуте га кварту пристављом Управе града Београда с позивом на Бр. 5648.

Крађа стоке. Непознати крадљивци 28. пр. м-ца, ноћ девет часова у вече из затвореног обора Цане Стојадиновића, пекара из Лесковца украли су две крмаче у вредности 180 дин. Познају се све полицијске и општинске власти, да надзиреле трагају за крадљивцем и покрађом, и да о резултату известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 7535.

СКРЕЋАК СА ПАЖЊА

У Краљевом Селу ухваћен је Лазар Цветковић, који зели, да је родом из Кадова и да је живео у Нишу. Лазар је стар 54 год., средњег раста, прекомлаћен. Приликом претреса код њега је нађено преко 300 динара у злату, сребру и банкнотама. На њиме Лазар у опште изгледа сумњив човек, сва је прилика, да је ход њега нађеног новца правен, те се стреле свима осталим полицијским и општинским властима, као и приватним, како би што о Лазару сазнали да известе начелника среза тимочког с позивом на деловну Бр. 4931.

Пресудом кварта пароишог од 4. тек. м-ца, Бр. 5000 казњен је затворо м и проглашеном за сталца у Аустро-Угарску овај **Ђорђе Цукић,** беспосличар и скитница, што је са пратио из просјачства.

Ђорђе је родом из Варшавице у Аустро-Угар-

оној, стар је 52 год. Кажњаван је више пута за свађу, крађу и лако праће, те са тога окрећемо нашу пажњу на њега, да му не дозволе повратак у Србију, а ако би прешао, да га хапсе за поправај и повремено пребаце преко.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Катарина Јовановић—Бошковић сваки њену њиљиве београдске партаре. Парочито је радо виђена у отменијим женским круговима. Та има њену најсавршу по многу београдски лекари што имају напијенати. А и јесте умешна и препредена. Свакој особу оки одних промери и оцени, и онда, бацајући карте, погађа и говори обично оно, што ће дотична особа мило бити.

Имали сво признање да је гледано кад је бацала карте једном интелигентном лицу, пога је у први мах запрепастило њено „погађање", али се одмах после видело да је то само њена нештина: шта ће којој особи и у коју праћу говорити, н. пр. жељом човеку какве, њако га једна лама воља, жени, како неки човек за њом лудује, чиновнику, да га чека пут (а који је то чиновник који не очекује пут и преметај и т. д. Много што шта у току бацања карата доиза и од самог оног лица што му баца карте, па то после у другој форми каже и онда тај мисли за му је она из карата прочитала.

За чуло је да има тако много свега који верује овакиим загарањима и па то баца скупе паре.

Ето ова Катарина само од бацања карата живи, а живи врло добро, много боље но да је каква пензионерка са сталним дохотком.

Но она не баца само карте, већ носи интрате по кућама, а бави се и писмом сирот ском политиком, прорицући шта ће све бити у свету.

Због распростирања сујеверија и преношења лажних гласова она је пресуђом Управе гр. Београда кажњена са 25 дана затвора, али

Приликом њеног притварања полиција нашла код ње масу писама и карата, којима је много београдски господе и госпођице, нарочито из отменијих кругова, позивају да их дође куће тад и тад. Из ових тих писама види се, да неке госпе њене посете крију од својих мужева, јер је жену у одређени час, за време канцеларисног рада, пала су мислотне саме код куће.

Са тога би мушеви и очеви требали да обрате пажњу на посету ових жена, које су многој госпођи и госпођици своји загарањима и покладањем женској судбу и мирни уклапе буде у глану и у породичан живот унесе често пута много неприлика и нереда.

Пре неколико дана ухваћено је у Обреновцу ово лице, које је пријавило да се зове **Никола Павловић**, земљорадник, родом из Заклопаче у ср. грочанском.

Он је пре два месеца дошао у Удовице у срезу поцајском, а по том је из Удовице отишао у Мислођин у истом срезу.

Да је казнивање његове љубавнице истинито иде у прилог то, што је он тумарао и крио се по другом срезу и што је и раније био осуђиван на 18 година робије за опасне праће.

Због тога се позивају сва лица која би што о овом Николи више знала или о извршеној крађи, да то доставе Управи града Београда с позивом на Бр. 16169.

ТРАЖИ СЕ

Љубицу звану **Владимира Јовановића**, пројавчу из Београда, која је побегла непознато куда, тражи жандар варошки Управе града Београда. Љубица је стара 16 год., повисока, плана, виткаста, носу пушта обично на чело; од одеће има: плаву блузу, кратку сукњу, сламни шешир, а на ногама црне чарапе, и панчке ципеле. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да потраже Љубицу у својим домаћијима, па нађену упуте горе поменутом кварту с позивом на Бр. 5120.

Стевана жена **Чедомира Жујовића**, из Рујновца у срезу расинском округа крагујевачког, побегла је 5. тек. м-ца од свога мужа и покрала разне ствари интере Чедомирове и 30 динара у новцу. Суд општине рајковачке моли све полицијске и општинске власти, да потраже Стевану и да је уз то упуте, у случају пропаљења, позивајући се на Бр. 507.

тешко да ће се она своја своја завати пићути и после ове казне, те са тога, наносећи њену фотографију, скрећемо на њу пажњу и полицајним органима и приватима.

Шта је обреновачкој полицији достављен потерни пецатани лица Аћа. удова Драгутина Лазарара из Брестовчића у ср. грочанском, о којом је и дошао у Удовице, па је о Бошкиу

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 21. МАЈА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се моли унапред, и то најмање за пола године код свију војничких класта и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза сврљишког Мијајла Достанића, секретара начелства у пенсији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза деспотовачког Ђорђа Костића, бившег полицијског писара;

за полицијског писара треће класе управе вароши Београда Гаврила Николића, полицијског писара исте класе среза деспотовачког, — по потреби службе, и

за писара пете класе Министарства унутрашњих дела Животу Ж. Николића, практиканта управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Драгомиру Тодоровићу, полицијском писару треће класе управе вароши Београда, и

Драгомиру Савићу, полицијском писару треће класе начелства округа рудничког, — уважене оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара друге класе начелства округа шапког Петра Протића, писара исте класе управе вароши Београда, по потреби службе;

за писара друге класе Управе вароши Београда, Александра Ј. Андоновића, писара исте класе начелства округа шапког, — по потреби службе;

за писара треће класе начелства округа рудничког, Миливоја С. Поповића, практиканта истог начелства, и

за писара треће класе среза пчињског, Атанасија Поповића, практиканта истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе начелства округа подринског Петра Павловића, практиканта среза мачванског, и

за полицијског писара треће класе среза поречког Лазара Петковића, бившег деловођу општинског суда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15 маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се

Бранко Јовановић, писар прве класе среза пчињског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Војислав Цветковић, полицијски писар треће класе среза моравичког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе начелства округа смедеревског, са платом коју је и до сада имао, Косту Крстића, писара исте класе среза пласотиначког, — по потреби службе, и

за полицијског писара треће класе среза пласотиначког Милана Јанковића, пореског помоћника пореског одељења среза жичког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 12. маја 1906. године Бр. 3552, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Каролина Пем, бив. Стапех, списатељка из Загреба и аустро-угарска поданица, по жалби својој прими у српско подданство изузето од § 44. грађанског закона, пошто је поднела уредан отпуст из свог досадањег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и управи града Београда.

Оним сам да власти забаво врше мој распис од 25. септембра 1904. године ШБр. 27407 и не напављају оне, који крчме пиће на једи од начина побројаних у тачкама: 1., 2., 3. и 4. поменутога расписа.

Та немарност власти иде по кад кад тако далеко, да поједине јапције, продавци домаћих производа, бакали и пијаци точе најобичније само чај и на чашице, а већ литар, полић, сатлик и т. д. — свично сматрају као меру којим се не вреда пи § 28. нити у опште које друго наређење уредбе о механама и кафанама.

Решен сам да ову немарност органа озбиљно казним, јер се њене и нехотице помаже незаконита радња појединих људи, која осетно засеца у интерес механција и кафеција, који су и без штете, која им се наноси овим путем, знатно онтерећени разновреним државним дажбинама.

Јер, ако они морају да подносе незгоде због напесених правина и недостатака законских, докле се они не измене редовним путем, не морају то подносити и због тога што су власти дабаве у прилици ових законских наређења, која постоје.

Да би се, дакле, наређења законска правила тачно и како треба, ја позивам Управу — начелство — да се прено подручних органа стара да сазна за сваки случај недозвољеног кућења пића, и строго га казњава *по законској дужности*.

Све жалбе и представке, које есиљи механско-кафански буду чинили у овоме погледу, власти ће узимати у вајбржи извиђај и строго поступати по закону с онима за које се утврди да су крили.

Са своје стране ја ћу водити рачуна да ли се ово моје наређење врши, па ћу о органима који буду невспрани, поступати строго по закону.

Распис овај саопштити свима полицијским чиновницима на потпис, а мене известити о пријему.

ПБр. 10753.
16. маја 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела.

Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подређеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Размишљајући о ствари на тој основи, ми смо у нису разних мера напши, да би требало загарантовати јачу спрему правништва на двојакој основи, од којих би једна била у томе, да се садашњи систем наставе, овакав какав је, допуни нарочитим практичним, али обавезним делом наставе; а друга у томе, да правништво и после свршене теоријске и практичне наставе на Универзитету, пољаке особени државни испит, с нарочитим обзиром на разлику, која постоји између службе административне власти и позива судијско-адвокатског. И ако смо мало час напоменули, да факултетску наставу, оваква каква је, сада примамо као довољно *теоријско градиво за опште образовање правника, за начелну разликовницу, коју даје данашњи законски захтев, да је за поједине врсте државне службе кандидат сврпшо правне науке, ми хоћемо само спуштање у службу да условимо још и једним пајусом, који би одговарао нашој администрацији односно нашем судијско-адвокатском.*

Пре, него што ућемо у претресање и једно и друге допуне, намењене спреми строго правничког ћаха, потребно је расправити питање о томе, да ли и једна и друга допуна, каква она у факултету, тако и она у облику државног испита, треба да буду различите, или би требало да буду једне исте за оба позива; другим речима, да ли би обе те допуне требале да буду обавезне за све правнике у опште, или свака само за онај део правништва, који би хтео да има квалификације само за један, а не оба позива. Тек кад то постане расправљено, може се с разлогом и са више разумевања ући у претрес главне ствари на којој би основи обе те допуне требале да добију своју нарочиту организацију.

Ово разликовање није произвољно. Треба имати на уму велику начелну, па ако се хоће, још и системску разлику између оба позива у јавној служби. Док администрација правничког ћаха представља најпросторније поље иницијаторског рада, а не скрупулозну примену закона на појављене конкретне случајеве, другим речима: док се администрација енергичном иницијативом добро схваћених и примењених начела, меша у све јавне односе где год се мисли да може донети корисних резултата, па се при том мора држати закона само у толико, у колико јој та иницијатива не би била противна, — дотле адинистрација судске власти престављ конзервативну ситуацију, коју само конкретни случајеви изазивају, те се само јавља у толико, у колико на те случајеве треба да се примени закон. Разлика је између оба та позива, самим тим, огромна!

Наравно, да ми овде не разумемо нашу администрацију, која често, не би имала посла, кад јој не би давао акте доловодни протокол и регистар. За спажну примену иницијативе потребно је довољно познавање начела, која владају у целој области дотичне административне гране. У колико је административни чиновник на неканутњем положају струке, у којој служи, у толико треба да је са начелном спремом јачи. На сваком положају административног чиновника, који одговара за службу надлештва у коме је, чиновника, у коме је, у главном, надлежност таквог надлештва на законској основи изражена, мора стајати сасвим оправдана, управо обавезна законска претпоставка, да он дужности тога положаја довољно познаја. А појмање дужности за такве положаје значи: да он има сву потребну суму знања, које је потребно, па да се у свима односима своје надлежности јавља и дејствује с успехом, с пуним разумевањем своје надлежности. Међутим, његова је надлежност не само да добро прши задаћу своје непосредне надлежности, задаћу коју односно надлежно само отпрашта, и за коју сме остаје ниеу надлежне, него још и ону другу, која припада њима надлештвима исте гране, према којима се оно јавља у надлежности инспекције. Да би у овој мисли биои јасни, добро је, нероватно, да се послужимо примером. Тако, на пример: узимимо положај начелника окружног као представника окружног начелства, па самим тим и надлежности, која начелству припадн, начелник окружни има неке исполене непосредно да врши, јер припадају искључиној надлежности начелства, као на пример: давање дозвола за употребу воде, или други какви послов. Али сем тих послова, начелство има и другу врсту строго инспекторске природе, а на име: да се за сва административно-полицајска и самоуправна надлештва јавља као надзорна власт. У огромном броју односа, а у овом другом смислу, начелство може својом иницијативом изазвати многе наредбе, било по грађевинским, било по санитетским, било по другом ком делу своје надлежности. Хоће ли оно, било у једном било у другом односу показивати иницијативе записи много и од начелника окружног и од шефова појединих његових стручних одељења, преко којих се он, као представник надлештва, искључиво за такве стручне послове и јавља као старешина. Јел' те, да није све једно: ко ће бити начелник окружни, а ко ће бити шеф грађевинског, односно санитетског одељења у начелству и т. д.? Може начелство у свима тим одељењима урадити много својом иницијативом; а може и да не уради ништа, ограничавајући се на акте, који долазе из општине или среза и по којима се нешто мора радити, а не истичући никакав рад по својој иницијативи. Међутим, за административна надлештва, иницијатива је главно, а обична администрација која није у вези са иницијативом, или њен резултат, споредна је ствар.

Ако је овај пример недовољан, могли би узети још који, ма да ми, на егземплярна објашњења у овакним расправама, немамо много воље; јер претпостављамо само онај део читалаца, који ствар и на строго начелној основи може и треба да разуме, и коме, због тога, нарочити разлози и обавештења у облику примера нису потребни. Узимимо као други пример, положај начелника Министарства. Ма колико да је непосредни представник надлештва, кад је реч о Министарству, односни ресорни Министар, те бар по свима разложној претпостави, најјача моћ иницијативе овоме и припада; инак, а за наше прилике то нарочито вреди, за сав круг строго службене компетенције Министарства, начелник је све и сва. Кад је и ресорни Министар толико јак, да он може уносити иницијативу бар у основним полазним тачкама своје ресорне службене надлежности, у толико боље, *па он праилу тако треба и да буде;* али, зар се у нас, *много више него у другом свету*, није одавно пропагирало, па и напикло на друго једно гледиште, да је Министар

строго политична личност, и да он може бити чак и страх за целу ресорну област, којој председава. Ово напоначно гледиште заслужује пажљиву расправу, јер је и сувише важно и произвољно, али толико исто погрешно прокламовано у нас као начело. Али нама није намера, да се у та разлагања упуштамо овде; довољно је да то гледиште хоћемо и на овом месту да обележимо као заблуду и као напочетак дока, колико су, у вас, испосуправљени и површни појмови, кад је реч о јавним пословима, о критици на јавне послове и учешћу појединих личности у тим пословима. За овај мах акцентирајмо стање, које је, у нас, готово по правилу израз тога напоначног гледишта, да је и сувише често начелник министарства све и сва, а министар једна партијски удигнута, за службене, дакле за праве јавне интересе, скоро безпредметна личност, гарнирана партијским атрибутима, које даје партијска дисциплина; дакле, да је у самој стварн сасвим сагласно том гледишту начелник све и сва за сав службени обим ресорне министарске надлежности. Али, шта тек тај човек треба да зна? Јест, јест, шта тек тај човек треба да зна?! — Кад он има да изражава својом стручном подобношћу у свима службеним односима не само себе, него и свог министра? Зато, што је то допуштено донекле, али само донекле, и природи тога подложан, зато у другом парламентарном свету, а нарочито у Енглеској, и постоји практиком формално обезбеђени принцип континуитета у државној служби. Другим речима, зато, што то, донекле, мора тако да буде; зато се тамо, где је свет одиста од начела и савести, а не само од партизанске рекламе и партијски прорачуњених интереса, зато се тамо сматрало као потребно утврдити начело: да се не само обични чиновници, него чак и начелници Министарстава, не смењују са изменом владе. Јер, ако би се и они мењали, не би у опште дало никаквих гаранција противу тога, да ће се интереси државне службе, који су већ добили јемства у добро изграђеном чиновништву, одгретити изменом чиновништва, довођењем људи неких онда, кад се и Министри мењају. Самим тим, што ти људи, као органи државне службе, и под новом владом треба да примењују законе; јер у томе се и јавила суштина државне службе, интерес је стварн, да их примењују људи, који су већ са њима добро упознати, а не новајлије, који ће се на самом подложају учити дужностима, које из тог положаја по самом закону излазе. И то бива и сматра се као неодступна потреба у земљама, где не само постоје начистији облици парламентарне владе, него где су и ресорни Министри, мање или више, способни за иницијативу целокупне службене компетенције, која њиховом ресору одговара. А шта ли се, тек, за наше прилике има рећи, где у опште чак ни тај услов не постоји, да за ресорне Министре морају долазити људи, који бар начелно имају подобности за надлежност тога ресора, него су често само за то Министри, што их је маса каквог збора или поникарско перо прокламовало као људе јаке и подебе за државнике, и где, самим тим, више него ма где на другом месту, морамо ску иницијативу, по правилу, очекивати не од Министра, него од његовог начелника; или ако се и добије каква иницијаторски рад министров, махом се има посла са пројектима без принципа и без система. Кокетима ли је тек ту потреба имати пре свега јака личност, која ће у истини, одржавати тако много потребан континуитет службе.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

Проблем слободне воље човечије зазима међу проблемима људског сазнања, може се рећи, јединствено место. Јер питање, да ли смо ми у својим поступима радњама слободни или не, задире с једне стране у најдубља теоријска питања људског сазнања, а с друге стране у питање садире дубоко у сам обичан практичан живот људски. Сви ми живимо и радимо у уверењу, да смо ово што смо *хтели* урадити *могли* и ме урадити, сви се ми понашамо и удешавамо своје понашање према другим људима по томе уверењу. Међу тим, кад се запитамо, на основу чега смо ми тако дубоко уверени у ту слободу наших волних радња, кад се запитамо, да ли доиста слобода воље постоји, да ли је она доиста могућа, онда нас дубље размишљање на нас ставља пред велике и готово несавладиве тешкоће. Ми видимо, да се цела природа управља у својим појменима и претпоставља по сталним и непроменљивим законима, да у њој не постоји ништа случајно, да сваки појав у њој има свој узрок. Пошто смо и ми део природе, то нам изгледа логично закључити, да ће и све промене и радње наше бити исто тако подложне сталним и непроменљивим законима, као што је то и са променама и кретањима у природи случај, да је дакле ово наше уверење у слободу наших волних акција једна чиста илузија наше свести и ништа више.

С друге стране опет, ако претпостављамо да не постоји слобода наших волних акција, ако претпостављамо да је свака наша волна радња нужна последица свих предходних узрока спољашњих и унутрашњег света, које утичу и који су утицали на нас, онда нам цео наш живот изгледа бесмислен. Јер нашто таква често врло мучна стања наше свести, која настају кад имамо да се одлучимо на ма какву волне важну радњу по наш живот? Ако је све што се догађа и што ће се догодити у напред одређено, ако се све што се дешава *морало* десити и ако се све што ће се десити *мора* десити, онда су наша одлучивања у опште без икаквог смисла, јер на ма шта се ми одлучили, десиће се само оно што би се и *без* те наше одлуке десило, пошто је све једном за сваґда у напред одређено. Нашто кајање за радњу коју учинимо, ако смо ово што смо учинили *морали* учинити? То кајање очевидно нема никаквог смисла. Нашто пребацивати неконе што је учињо ово или оно, што није *требао* учинити, кад је њему било *немогуће* да то не учини? Јер ако је све што човек ради одређено претходним узроцима, онда је све што је један човек урадио морао урадити, и онда нема смисла чинити му никаква пребацивања. На посљетку, ако је неко убио човека, покрао новац и т. д., како је могуће *казнити* га за те радње, које он није могао не учинити, које је морао да учини? Ако нема слободне воље, кажњавање људи за њихове злочине и преступе изгледа да нема смисла.

Као што се дакле види, тешкоће у које нас доводи пробдем о слобоои воље, изгледају огромне и несавладљиве, тај је проблем за људско сазнање изгледа праза Сцила и Харибда! Јер ако се призна да постоји слобода воље, онда се морају признати промене и радње у нашој свести, које *немају* никаквих претходних промена, које су *безузрочне*, промене дакле, којих иначе у целој огромној области остало природе никако и нема. С друге опет стране, ако се за људске радње тврди да су исто тако одређене узроцима као и све остале промене у природи, онда се тиме намеће здравом људском разуму једно мишљење, које он никако не може примити, одузима се људском разуму једно уверење, на коме се основа цео живот људски. Колико је ово уверење о слободи наших волних радњи дубоко и неискорењиво на људске душе и људског разума показује најбоље факат, да и они људи, који тврде да су се научили разлозима уверили да слободне воље нема и да је не може бити, ипак у практичном животу живе и раде по сасвим супротном уверењу, по уверењу по коме живе и раде и сви остали људи, по уверењу да слобода воља у нама постоји. Доиста онај, који би озбиљно хтео да живи по уверењу да нема слободне воље људске, лично би потпуно на опне ретке филозофе, који су у опште сумњали да има ван њихове свести нчега више, који су тврдили не само да ван њих нема земље, сунца, месеца, материјалног света у опште, него да нема ни других људи, да је свака од њих једина личност у свету која постоји, а који су ипак, поред свега тога свога дубоког уверења, писали књиге, у којима су то своје уверење хтели да образложе, што је очевидно био излишно, пошто ван њих, по њиховом мишљењу, није било никога коме би га имали да образложе. Па као што ће се такав један филозоф у практичном животу понашати сасвим супротно своме теоријском убеђењу, (такав један једино у свету постојећи филозоф требао би очевидно цео свет да сматра као своју својину и да према томе нема у опште никаквог страха ни од чега што ван њега постоји, пошто такког нечега по његовом уверењу нема), исто тако и они који одричу слободу воље живе у практичном животу потпуно тако као да слободне воље има. Јер кад би неко озбиљно хтео да живи по убеђењу, да слободне воље нема, онда би он морао или да не ради у опште ништа, или да прши без икакве гриже савести највећа злочина дела и да кажњу, која би га

због тога постигла, пријми својим хладнокрвно, у опште говорећи, он би живео потпуно *материјалистички*. Кад би уверење, да слободне воље нема, постало опште душевно уверење свих људи, и кад би супротно уверење зачезло потпуно, онда би се људски живот или претворио у један хаос, или би сви људи једног дана својим хладнокрвно извршили самоубиство.

Из свега наведеног види, се како је важан и са практичне и са теоријске стране своје проблем о слободи људске воле. Ма како да је важна теоријска страна тога проблема — питање о могућности безузорних промена — још је практична страна његова куд и камо важнија. Јер од тога да ли има слободне воље има нема зависи, да ли ћемо учинити људе одговорним за њихова дела или не, да ли ћемо радњама људским придати морални значај или не, у опште узев, да ли ћемо у људски живот унети смисао и циљ или не. Само са ове своје пресечне практичне важности своје може се и објаснити, како је проблем слободне воље, који је по себи на крај крајева један чисто теоријски проблем и то један од најапстрактнијих теоријских проблема, толико дуго и тако често и од стране великих и од стране малих мислилаца и немислилаца расправљан и још увек се расправља. Метафизика, Психологија, Природна Наука, Право, Морал, све се те дисциплине, директно или индиректно, баве проблемом слободне воље, и обратно неуспело расправљање тога проблема да се само тако изнесе, ако се при томе уаму у обзир захтеви и становишта свих тих различитих дисциплина. У расправи, која следује, ја сам покушао да проблем слободне воље обрадим и са теоријске и са практичне стране његове што исцрпније; али како сам на другом месту[1]) тај проблем већ једном расправљао са чисто теоријске стране његове, то ћу овде теоријску страну проблема расправљати исцрпно, исцрпније него тамо, само у најнужнијој тачни његовој, на име са психолошког становишта, док ће на метафизичке и логичке стране проблема бити само кратко указано. Практичну страну проблема слободне воље, у кратко речено проблем одговорности, овде ја први пут расправљам и то како са гледишта моралног тако и са гледишта правног, и то ово последње разуме се само са принципијелне стране, пошто детаљно расправљање тих проблема не спада у област филозофа и психолога, већ у област правника.

Расправу ћемо поделити према томе на три дела. У првом делу расправљаће се проблем слободне воље у главном са гледишта психолошког, али ће и оне чињенице социјалних и природних наука бити узете у обзир, које стоје у вези са проблемом слободне воље.[2]) Овај први део биће нелазично посвећен теоријском проблему слободне воље, и ту ће се обе супротне теорије индетерминизма и детерминизма (о дефиницији ових појмова види даље ниже) прегледати са свих могућих страна, сви разлози који говоре за и против слободне воље биће ту изнети и предност им се испитати; само строго метафизичку страну проблема, пошто би нас она одвела сувише далеко у апстрактна разлагања, оставићемо на страну. У другом делу расправљаће се односи слободне воље према моралној одговорности субјекта, који врши вољне радње; док ће трећи део бити посвећен искључиво питању о кривичној одговорности. У оба ова одељка биће са свих страна испитани сви главнији разлози који говоре за и против слободне воље у односу на моралну и кривичну одговорност субјекта, који врши вољне радње. На тај начин ова ће расправа тежити да дâ један јасан и разумљив преглед готово свих различних страна проблема слободне воље и, готово свих различних питања, која са тим проблемом стоје у вези.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петровић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС
међународног криминалистичког удружења
— држан од 29. августа до 2. септембра ов. год. у Хамбургу —

(наставак) 2)

III. Конгрес у Христијанији.
— 25. до 27. августа 1891. по новом —

1. Под каквим претпоставкама и у којим случајевима препоручује се *примена новчане казне* у кривичном законодавству?

2. Могу ли се поставити извесна *правила за одмеравање* новчане казне у појединим случајевима?

3. Је ли нарочито могуће и целисходно да новчана новчане казне одговара имовним приликама осуђеног? Може ли се она одмеравати према годишњим приходима или порези, коју осуђени плаћа или по величини његове дневне наднице?

4. Како да се по могућству осигура плаћање новчане казне и како да се по могућству процент ненаплативих новчаних казни смањи и то како са гледишта моралног тако и са гледишта правног, и то ово последње разуме се само са принципијелне стране, пошто детаљно расправљање тих проблема не спада у област филозофа и психолога, већ у област правника.

5. Да ли би се могло препоручити да се у место ненаплативих новчаних казни употребе принудни рад без затвора?

6. Да ли се принцип условне осуде и на новчане казне може применити?

I. Може се препоручити целисходно регулисање новчане казне под претпоставком, ако се у законодавству и у правосуђу шира примена тога казненог средства остварн него што је до сада било у већини држава и то:

а) као факултативна главна казна за лакше кривичне случајеве,

б) као факултативна споредна казна за све случајеве.

II. При одмеравању новчане казне мора се поред других основа за одмеравање казне пазити и на имовно стање кривčено.

III. Највећу суму новчане казне према досадашњем законодавству ваља повисити; најмању суму по могућству што мање одмерити.

IV. Као пређну реформу у законодавству ваља препоручити да се олакша *фактично* плаћање новчане казне и то у отплатама. (Допуштање рокова плаћања).

V. По могућству ваља искључити *фактични* ненаплативе новчане казне да се могу преобраћати у казне слободе.

VI. Принцип условне осуде може се и на новчане казне применити.

2.

1. Да ли треба кривично законодавство више него до сада да води рачуна о интересима повређених кривичним радњом? И на који начин оно може то да постигне?

2. Да ли не би требао нарочито у извесним случајевима државном тужиоцу дати право, да знатно и онда када се повређени не јавља као споредни тужилац, предлаже осуду оптуженог и за накнаду штете?

3. Зар не би било могуће и целисходно у извесним случајевима један део суднина радничке заради осуђеног употребити на накнаду штете повређеног?

I. Законодавство треба више но што је то до сада био случај, да се обзире на накнаду повређених.

II. Ако кривац у случајевима лакшег имовинског деликта оштећеном за времена да накнади, то се може одустати од осуде и казне. Али се та одредба не ће применити, ако је кривац већ раније због каквог имовинског деликта био осуђиван.

III. Ваља истражом утврдити да ли се и у колико *peculium* може као отплата употребити за накнаду повређеном.

3.

1. Може ли се искуством утврдити начини оних кривичних радња, које имају обичај тако звани „непоправљиви“ да врше?

2. Да ли постоји из искуства с обзиром на ту групу злочинаца *поврат* у поновљеном вршењу истога или разнолика кривична радња?

3. Како се законске одредбе и у којем облику кривичног извршења ваља да примене према тој групи злочинаца?

I. У интересу бољег за законодавство апсолутно потребног увида о карактеру и опасности злочинаца на кавике, нарочито тако звани „непоправљивих“, предлаже удружење своме одбору, да се обрати разним владама наглашујући велики интерес од једне детаљисане, прецизне, једнолике и за компарацију погодне статистике о повратима.

II. За тако звање непоправљиве злочинце из навике (који злочин као занат врше) апсолутно је потребно, да се не само у пресуди о после-

---

[1]) „У Гласнику Православног Црк.“ 1904. год. св. за март, април, мај и јуни под насловом: „О слободи воље са теоријског гледишта.“

[2]) Ово последње биће наводимо у наведеној расправи већој у „Гласнику Православне Црк.“

њем извршеном делу и дезинвитивна оцена о поступању дезинвентном не доноси, — већ да се остави доцнијој одлуци па и ако је случај неке ноне истраге односно личности дезинвентове, његове прошлости, његовог понашања за време утврђеног пробног времена и т. д.

IV. Конгрес у Паризу.

— 26. до 28. јуна 1896. по новом —

1.

Утицај криминално - социјолошког и криминално-антрополошког истраживања на јуристичке основне принципе кривичног права. (Општи и припремни претрес тога питања).

Конгрес одлучује да се претрес тога питања одложи за идући конгрес.

2.

Неодређене кривичне пресуде.

Дебата се на конгресу развила неповољно према таквој званој — неодређеној осуди.

Решено је, да се одложи гласање док се не сврши дискусија првог питања с којим стоји у вези.

3.

Метода једне научне и једнолике статистичке *повратa*.

Решено је, да се повери једној комисији израда једног мемоара о новој методи криминалне статистике, коју би усвојило Међународно криминалистичко удружење.

4.

Које се помоћне, односно репресивне, мере препоручују против просјачења и скитница?

Конгрес је мишљења, да се брижљиво има да разликује при суђењу просјачења и скитница и да се имају донети нарочите превентивне мере у корист деце и несрећника.

(настављаће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Извршност одлуке окружне скупштине рачуна се за 20 дана од дана кад је донесена, а не од дана кад је окружно начелство прими.

Начелство округа т. решењем од 7. марта ове год. Бр. 2775. задржало је од извршења одлуку скупштине истог округа од 16. фебруара 1906. г. коју је примило 6. марта о. г. о избору окружног деловодје, налазећи да изабрани кандидат нема три године административне службе, а проведено време у учитељској служби да му се не може рачунати као служба административна.

Г. Министар унутрашњих дела послао је овај предмет по чл. 14. зак. о уређењу округа и срезова Државном Савету на оцену и решење; али Савет га је вратио нерасмотрењ из тог разлога: што је одлука окружне скупштине постала извршна у смислу одељка трећег чл. 14. помен. закона још 8. марта 1906. год., те је услед овога ствар безпредметна.

Надлежност је окружног одбора да поставља и отпушта окружне слушитеље у оним случајевима где то окружна скупштина није задржала за себе.

Између начелства округа ужичког и одбора истог округа појавио се сукоб о надлежности у питању о постављању и отпуштању чувара путова.

Начелство је сматрало да оваква питања долазе у област његове надлежности, како по правилима Г. Министра грађевина о организацији путарске службе од 4. јануара 1903. г. № 53., тако и по томе, што је окружна скупштина одредила број чувара и потребан кредит за њихову плату потврдила у окр. буџету.

Окружни одбор налазио је, да је он по чл. 108. тач. 6. закона о уређењу окр. и срезова надлежан да поставља и отпушта чуваре путова, које округ плаћа, а не окружно начелство.

Државни Савет, коме је овај предмет сукоба био упућен на решење по чл. 114. зак. о уређењу окр. и срезова, одлуком својом од 24. марта 1906. год. Бр. 2750., решио је, да је у спорном питању надлежан окружни одбор са ових разлога:

Тачком 6. чл. 108. зак о уређ. окр. и срезова, које гласи: „Постаља и отпушта оне окружне службенике и службенице, чије постављање и отпуштање окружна скупштина није задржала за себе", законодавац је јасно поставио као правило, да постављање и отпуштање окружних слушитеља пада у надлежност једног окружног одбора, са тим једним изузетком, што скупштина окружна може за неке случајеве то право за себе задржати.

На кад је то изузетак, онда у сваком појављеном случају, окружна скупштина мора изричио одредити и означити које ће слушитеље она постављати.

У овом случају тај изузетак не постоји, пити има такве одлуке скупштине, а одлука њена о одобравању буџета, донесена у смислу чл. 128. пом. зак., са напред наведених разлога не може престављати изузетни случај тач. 6. чл. 108.

Још мање на ово питање могу утицати правила путарске службе, прописана од Г. Министра грађевина 4. јануара 1903. год. према самој одредби чл. 162. зак. о уређ. окр. и срезова од 19. марта 1905. године.

В. Ъ. и.

За изрицање казне над општинским чесницима за дела из чл. 165. закона о општинама, као и за дела из чл. 10. закона о таксама, није надлежна надзорна власт.

Начелник среза р..... пресудом својом од 19. августа 1905. године № 10771. казнио је председника, три кмета, деловођу и писара општине р...., са четири дела из чл. 165. закона о општинама, сваког са по 50 дин. председника и једног кмета, за дело из чл. 157. помењутог закона, потпаство-дневном платом; председника и деловођу да по 20. предмета плате казнену таксу; а сви да плате 12. дин., дијурне и по 2. дин., за пресуду.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да пресуда надзорне власти не одговара закону са ових разлога:

За дела из чл. 165. закона о општинама, као је начелник срески у својој пресуди квалификовано четири дела, означена у пресуди под б.), в.), г.), и д.), и за које је казнио сне жалитеље, по одељку I. чл. 168. помењутог закона, срески начелник није био надлежан да казну изрече, већ по допуни од 26. фебруара 1902. године чл. 42. (последњи одељак) закона о таксама, надлежно је пореско одељење.

Пајад ни дело које пресуда означава као дело из чл. 157. закона о општинама, не одређујући које, и ако их има четири разна, као што тврди чл. 157. тач. 1., 2., 3. и 4. закона о општинама, нема знаке овог дела, те је погрешно квалификовано. Пресуда налази да је дело у томе, што годишњи рачуни нису у законом року поднети месној контроли, а то није случај тач. 3. ни тач. 4. чл. 157. помењутог закона, већ кривица, коју председња специјални закон — закон о окружним, среским и општинским буџетима — чл. 45. и 46. помењутог закона, и за које казну не изриче надзорна власт, већ Министар Финансија, по саслушању Пореске Управе— II. одељак чл. 46. закона о окружним среским и општинским буџетима.

Према томе ни за једно од ових дела није био надлежан срески начелник да казну изриче, већ да достана надлежним властима да оне то учине. Поито ово није урађено, то ожалбена пресуда *не одговара закону са наведеним разлога.*

С тога је Државни Савет одлуком својом од 13. јануара 1906. године Бр. 190., на основу чл. 170. закона о општинама, поништио помењуту пресуду. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине златарске, актом својим од 3. ов. месеца Бр. 946, пита:

I. „Може ли земљодалац да отуђи, и ако нема довољно земље за узивање по § 471. грађ. суд. поступка, своју воденицу, коју узима поред земље као индустријску радњу, и може ли, ако исту прода, да нада купцу тапију?

Како општински суд мора да нада и уверење у смислу § 471. то пастаје пи-

тање: да ли суд у истом треба да наставн о томе, да продавац нема довољно земље или не?

— На ово питање одговарамо:

По духу § 471. грађ. суд. поступка, земљодељу се штити оно имање, које је њему неопходно потребно за живот његовог и његове породице с обзиром на његово занимање.

Према томе, сама поденица, ако је она још вештачки постројена, те улази како суд вели у индустријска подузећа, не би се могла упростити у ред онога имања, које штити поменуто законско напређење и ограничава право продаје, као год што се у тај ред не би могла убројати н. пр. механа, кафана и т. д.

Што се тиче земље, која иде уз поденицу, она већ може бити предмет ограничене продаје у смислу § 471.

При издавању уверења, на случај продаје поденице од стране оних, који немају довољно земље, нека суд увек то нагласи у истом, како би се суду пружила могућност, да при потврди тапије уђе у оцену и онога питања, да ли земљодељац може продати поденицу или не?

2, „По чл. 70. закона о шумама, приход од општинских шума припада општинској каси, а од сеоских шума сеоској, и ови приходи имају се привремено употребити на подизање шума и плату шумских органа дотичне општине или села, коју плату одређује општински суд и одбор.

Према овоме јасно је, како треба поступати са приходима од општинских шума у погледу књиговодства и рачуноводства, јер свака општина има своју књигу у коју уводи приходе или расходе; али како сеоска, која састављају општину, немају своје засебно рачуноводство, то настаје питање: да ли ће се за ове сеоске приходе водити одвојено рачуноводство, и ако хоће, то који ће органи руковати овим приходима и које ће власти прегледати ове рачуне? даље: који ће одређивати плату чуварима сеоских шума?"

— На ово питање одговарамо:

Извесна села, која су са другима у саставу општина, могу имати и одвојених својих прихода, од општих општинских прихода, као што су они од шума, утрина, имања и т. д.

Ако ова села нису у смислу чл. 9. закона о општинама уговорила, да заједнички уживају ове приходе, онда припадају само њима.

Како за ове одвојене приходе није прописано нарочито рачуноводство, нити одређена нарочита лица, која ће њима руковати то се онда само по себи разуме, да ти приходи морају да пролазе кроз књиге дотичне општине.

Код општина изнад 500 пунолетних грађана, које поред дневника воде и *приходник* и *расходник*, ови одређени приходи показиваће се по овим књигама, а код општина испод 500 пунолетних грађана, ови виши сеоских прихода, који претекне преко годишњих трошкова, по-казиваће се у књизи дугонања као дуготичном селу.

Наравно, да ће ово прокључење ових прихода кроз општ. рачуне изазивати много неугода, али се овакоме начину мора приступати, кад другојачијих прописа нема.

У осталом, под оних општина, у чијем саставу има више села са одвојеним приходима, могле би се водити одвојене књиге по постојећим образцима, по решењу одбора, како се не би по рачунима чинила пометња.

Све ове рачуне водила би она места лица, која и општинске, а приходом би руковао одређени општински благајник, па би на крају године морали бити унешени у општ. рачуне ради прегледа од стране Главне Контроле.

Чуварима сеоских шума одређује плату одбор и суд, по чл. 70., а поставља их општински суд по чл. 72. зак. о шумама.

II.

Један општински писар пита:

а, „Извесно лице из села Метриша, купило је још 1884. године једно земљиште од Н. Н. из Салаша.

Имање ово — земљиште — налази се у атару села Салаша, али купац га је приликом пописа имовине уписао у књигу Б. села Метриша и тамо на њега и порез плаћало.

Ово имање продао је досадашње сопственик једноме лицу из Салаша, и ово је сада подигло молбу општини да се ово имање избрише из књиге Б. села Метриша и пренесе у књигу Б. села Салаша, пошто се у атару онога и налази.

Моли се уредништво за обавештење: која је власт надлежна за решење овога питања, и које је суд општински надлежан да потврди тапију о продаји — онај у чијем се атару налази имање, или онај по чијим се књигама ово води?"

б, „Власт среза крајинског, прекидајући истраге против појединаца за крађе новца, покућанства, пића и т. д. решењем својим упућује оштећене да траже накнаду штете од дотичних општина по чл. 24. става другог закона о накнади штете учињене злонамерном пљачкином и злонамерним поништавањем ствари.

Све тражбине, које појединци учине у овоме погледу, среска власт одмах узима у поступак и налаже општину на равнање са оштећенима.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је онакав рад среске власти законит, и да ли појединци имају право на накнаду штете од општине за крађе: новца, покућанства, пића и еспапа на сеоских дућана?"

— На ова питања одговарамо:

а, Учињена је први пут потрошка, што је имање, које се налази у атару села Салаша, уписано у књигу Б. села Метриша.

Ако купац хоће, да се ово имање избрише из књиге Б. села Метриша и пренесе у књигу села Салаша, мора се обратити Пореском Одељењу, које ће учинити предлог Пореској Управи да ову промену учини.

Тапију мора да изда она општина, у чијем се атару налази имање, без обзира по чијим се књигама оно води, и

б, Правилна је радња среске власти, што оштећене упућује да траже накнаду штете од општине, кад се кривци не пронађу, и општина је дужна да ту штету накнади, без обзира на место, где је крађа учињена за ствари побројане у члану 1. пом. закона, а за остале не би се могло изнети то право.

У осталом, и сама појава закона о накнади штете казује, да је његов задатак да наш свет васпита да кривце не прикрива; а кад он то ипак чини, онда је и право да учињену штету сам подмири, тим пре, што је познато, да се за две трећине приватних дела зна од мештана који су учинили, па се ипак неће власти да прокажу.

III.

1°, Радомир Ст. Миљковић, механџија из Ласова, као пресплатник „Полицијског Гласника" пита:

„У местима где постоји по једна механа, колико треба механџија да плати годишње акциза и да ли општина има право да издаје акцие под аренду.

— На ово питање одговарамо:

По т. 5. уредбе о акцизу од 6. јуна 1840. и измене од 23. јуна 1898. године, акцис се плаћа на пиће, уносно у подрум механски или кавански и то: на вино и пиво по 1 пару од литра: на ракију до десет гради по 3 паре и на ракију преко десет гради по 5 пара од једног литра.

Акцис општина може издати под аренду, а може се и одсеком погодити са механџијама да годишње плаћају извесну суму, без обзира на количину потрошеног пића.

Ово важи и за кафанске и за сеоске механе и кафане.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

Сељани села Брежина (окр. пожаревачки) пренели су чамцем преко Мораве за село Липе (окр. смедеревски), ухватили су на води један леш добро рашчерканог женског детета од године дана. Леш је дуже време био у води, са одсеченим ногама, а горњи део са главом умотан и јако везан у једно вуланце; и искрпљеној женској кошуљи, која је нека израђена од тежине, а вода од памука; на три места пречишћена и над главом леш је јако увезане дебелим пуженим ужетом, а полазном испод трбуха везана су два зелена речна камена, да би леш потонуо. Са везама од ужетра има један пајас од поруба (шиње) кућене сукње, којим је такође леш увезан. Сумња се да су то дете после у Србији украли циганн — просјаџе, па да је при сакаћењу — сечењу ногу — умрло, па да би прикрили траг ужили су леш и бацили у воду. Начелник среза пожаревачког ап-

том Бр. 7266 моли све полицијске и општинске власти, а и приватне, да га известе, ако би на њих баиле знали о лепу овог несрећног детета, што би нашло у корист утврђивању његовог идентитета.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Управи града Београда потребно је због извесног кривичног поступка да зна: да ли и где постоји кинаи Војин М. Марјановић, сарајлија пекинара, те се са тога моле све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, да јаве Управи ако што о овом Војиц знају.

У реону кварта врачарског Управе града Београда ухапшена је жена **Милица Н.**, која је по кишљењу лекара душевно болесна. Милица је стара 40—50 год., сувоњава, средње величине, смеђа на себи има: зеленкасту пуперу сељачку сукњу, кошуљу сиру од српског платна, избледелу шамију и једну сиру мараму браон боје. На каво се жена фамилија Миличина, то се позивају све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, ако би што год о породици Миличиној знали, да известе кварт врачарски Управе града Београда о позиву на акт Бр. 5498.

Трагом Бухановић, механичар на Чачку, достављо је начелству чачанском пако је 1. ов. м-ца дошао код њега у радњу један сељак, коме је ина име и презиме пао ни одише је, и оставио у механичар читаи једног коња. Коњ је дакле крио-доратасте и на њему има један узар, и једно старо ћилимче. Пошто се није више тај сељак у механу вратио, нити узео коња, то је пак сумња да је коњ украден. Са овога се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватима, да ако би тај коњ нашли, да га приведу на начелству округа чачанског с позивом на акт Бр. 5063.

ПОТЕРЕ

Милан Шушњевић, пољопривредни момак из Кадена варошке је ноћи једне недеље, па је напустио службу и побегао. Милан је родом из Ужица, стар 29 год., крупан, дежмекаст, лице, очију зелених, косе и браде црне, прекоп малих смеђих; од одела носи: белу сомичерску кошуљу, сиве дугачки зимски капут, панталоне од шајка, на глави шубару, а на ногама опанке и црвене чарапе. Ако пасош начелства округа ужичког од 16. пр. м-ца под Бр. 4269. Наређује се свима полицијским и општинским властима да за Милином учине потеру и пронађеног упуте начелству округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 4232.

Благоје Срејић, из Грошке, био је у крчмару под начелника среза грочанског због опасне крађе, па је из притвора побегао. Благоје је стар 17 год., раста нижег, плаве, у опште план, без браде и бркова, а од одела има: кошуљу и тање од тканинског платна, фермен, поплине чарапе и опанке. Полицијске и општинске власти, да Благоја пријаве потраже у својим домаћинама и у случају проналаска да га страживарно спроведу начелнику среза грочанског с позивом на депешу Бр. 5702.

Љуба Антонијевић — Алеја, бив. сиретничар станице Бабеваиске, одговара код начелника среза ракаљског због опасне крађе. Љуба је родом из Крушевца, стар 26 год., у опште плав, а браду штупује. Преворчује се свима полицијским и општинским властима да га у случају проналаска страживарно спроведу начелнику среза ракаљског с позивом на акт Бр. 4182.

Милош Јовановић, радовни лемарски из Београда напустио је кућу разних ствари Радивоју Војиновићу, обућару из Београда, па је побегао. Наређује се свима полицијским и општинским властима да учине потребно трагање за Милошем и пронађеного спроведу најпре дорђолском Управе града Београда позивајући се на Бр. 3108.

Ђорђе Мргић, ткач из Београда одговара код пиарти врачарског Управе града Београда за извесно кривично дело. Ђорђе је средњег раста, косе грогуване, тамних мали бркова, брија се, у опште смеђ, ретких ноба, у оделу грађанском. Преворчује се свима полицијским и општинским властима, да Ђорђа живо потерају у својим домаћинама, па њеиог спроведу помекутом кварту с позивом на акт Бр. 5610.

Крста Иванковић — Стаменковић, земљак из Чагровца, одговара због пљаке стоке код пиротског пресудеиог суда, али је у бегству. Крста је стар 27 год., висок, добро разиђен, брноса малих од одела има: чакшире, сламиче шешир, а на носама опанке. Наређује се свима полицијским и општинским властима да Крсту у својим домаћинама најжешће потраже, па у случају проналаска, да га страживарно упуте пиротском пресудеиом суду с позивом на акт Бр. 8405.

Непознати крадљивци ноћу 14. ов. м-ца украдоше у дубаи Љубомиру Милојковићу опанчару из Јагодине, па из фијоке од тезге украли 1828 динара у сребру и банкиотима. Позивају се све полицијске и општинске власти да најжешће трагају за крадљивцима и покрађом, па о резултату известе начелника среза беличког с позивом на депешу Бр. 8615.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу између 9. и 10. ов. м-ца украли су са пашњака Ђорђа Марковића, из Жупањца, једну кобилу сиру 8 година, дакле доратасте; нобила су оба ува при врху мало исечена, на врату има жиг „В“, а на предњој ногој нога има два обручића белих длака. Наређује се живо трагање за крадљивцем и покрађом. Ако би начелника среза подубарског окр. београдског Бр. 4842.

Исте ноћи непознати крадљивци украли су на пољана Владимира Алексовића, такође из Жупањца, једну кобилу са жребетом. Кобила је стара 10 год., дакле доратасте, грива и реп густог, на врату има жиг „Г“, задња десна нога поткована је немачким поком; жребе је старо годину дана, дакле пепељасто-зеленкасте, а грива прне. Позивају се све полицијске и општинске власти да најжешће трагају за крадљивцима и покрађом и да о резултату известе начелника среза подубарског окр. београдског с позивом на депешу Бр. 4843.

Ноћу између 1. и 2 ов. м-ца непознати крадљивци украли су Николи П. Павловићу, из Д. Милановца једног коња, старог 10-11 год., на доњим ногама белезу од убоја седла, на левом страиском куку има црну ногу у величини неголинарске. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да најжешће трагају како за крадљивцима тако и за покрађом, па о резултату да известе начелство округа крајинског с позивом на акт Бр. 4785.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Да се ни Срби грудиво да и на примамљином пољу не изостављемо ниа цивилизованих народа сведочи ниа најбоље пао пример онај д-р **Христифор Јовановић**, или другче **Александар Сазановић**, **Риста Оборина** и т. д., по занимању „доктор медицине“, „професор“, „кандидат теологије“, „журналиста“ и т. д.

Поред Младена Баришића и Христифор пронпоа је злу орпеку ниа по беломе свету. Њих се двојица такиимо о пресудно на путу кривичности, а тешко би било пресудити коме то пресудно припада, јер нису од једнога сахата: онај прни новорођеном пеитинном краље, онај на нити пачиа преворе.

Код је Христифор отумарао у свет, где је пре тога био, то није познато, али тек од пре 12 година почели су београдској полицији стизати извешћа о његовим подвизима по страном свету.

Пропутовао је скроз и скроз цеду Европу и говори готово све важније јевропске језике. Сазда је изнео само од преворе и то махом на рачуа српског имена.

У Русији је нарочито долазио до огромних пара, варајући лаковерне руске племиће и богаташе. Тако је он у једно проке установио неиакав лажан „одбор Босанаца и Херцеговаца“ коме је био задатак да се стара о ослобођењу Босне и Херцеговине и потпомагању Босанаца и Херцеговаца, на је дао да се израде медаље и новчане ткза „одбора“, које је дакле Србин Русима за скупе паре, што ова иису знали, верујући да дају поштеиом човеку за „часту страде своје словенске потиштене браће“.

По западној Европи је, опет, радије прикупљао прилоге „за школе и цркве у Старој Србији и Македонији.“ Особито је добро прилагао у великим варошима, нарочито где има српских представника, било дипломатских било конзуларних.

Обично је имао по какву велику књигу, у којој су се прилагања уписивали са својим правоима. Са том књигом обрабио се обично на прном месту почашни конзулима; на ова они дају прилог, онда иде и код других. Ако би му се који конзул устезао да му даје прилог, он га је нападао пако се он не брине о српским интересима, над он не ће ни да да прилог њему, као представнику српског народа, како ће он то доставити у Београд те да му се за то тргла одузне и т. д., то је на тој начни сплаа успевао.

Код појединих дипломатских српских представника ређе је се обрабао, јер је оне теже могао обманути, већ је њих обично сам потписиво и поред њихових имена стављао знатне суме, према којима су се после и други поклоии радили. И само су најчешће пољили руски представници, који су се трудили да иза српских не изостану и често давали прилоге по 200, 300 и више динара.

Сем тога био је опасно нарочито и на наше важних послапстава ни страни. Нема готово тога посланства ни конзулата у иностранству, где се он није иа превари нечим са позеним сумама задужио „ради повратка у отаџбину.“

На западу је већ прекарано где год је која српског представника било, па је сад окренуо се Истоку. Сетио се да и тамо има поштуја и посланика наших.

Тако је прошле године по повратку одмах из Азије прекарао и нашег атинског посланика и нашег начелног конзула у Пиреју у Грчкој, те им лагао „на зајам“ посебе суме. Њима је представио како су му нови допоси лагали буџетар са целим новцем чим је стигао на грчко земљиште и представио се као професор Београдске гимназије. При том је био дошао и до српског пасоша, на коме је стајало да је он Александар Савашчић, пандидат теологије. Сиђе се у послаштву загледиј још и у државни шематизам и њиу тамо од некуд и његово име као прикрадени наставник школе у Бајчу у округу пожаревачком.

По том је отишао у Софију и нашем таковском дипломатском застушнику јавио се у универзитет руског студента, представљајући се да је родом из Ниша и да му је потребан пут преко Београда до Петрограда, где има да заврши медицинске науке. Но наш заступник нагледа да је прозрео да је он варалица, те му није ништа дао.

Он је онда отишао код аустро-угарског посланика и њега је као „Србин из подданства“ успео да обмане и добије обилату помоћ.

У Бреслави у Немачкој био је пре три године осуђен на годину и по дана затвора због једне заиманљиве преваре, извршене према таковском руском конзулу. Тако је био ухваћен у своје мреже неке српске студенте, које је чешће знао и себи на чај и с њима се појављивао, те на тај начин свој представљени положај чиниу кероватним и преваре лакше вршио.

Такође је и у Хановеру одлежао три месеца затвора, те је, изгледа, због тога дала његова делатност у Немачкој и у опште на западу.

Ово је његова последња превара. Пре 40 год. из Ниша у Ужице преселили, где је он одрастао и у војску ступио, па онда као војник служио још у Београду, Чачку, Куманову и Шапцу [illegible] по ког је последњег чина деобирао 1899. год. Даље је изјавио да је 1899. год. дошавао у Београд редовне министру у

Сава Вукићевић

канцеларију да тражи неко запослење, на кад му овај то није дао он је на њега испљио једаи метак, који је промашио, те је после тога побегао у Шабац, а одатле у Клепак у Хрватској.

Моле се јако полицијске власти, тако и приватна лица да јаве Управи гр. Београда с позивом на Бр. 15886 онај ко је ово лице, како му је име, чиме се занима, одакле је родом и у опште све што о њему буду знали.

ТРАЖЕ СЕ

Чедомира Лазића, шегрта браварског из Београда, који је побегао пошавши куда, тражи кварт врачарски Управе града Београда. Чедомир је стар 15 год., омален, плав, на лепом образу има мали младеж, у оделу старом грађанском, на глави има црни мекани шешир, а на ногама има женске ципеле. Нарећује се свима полицијским и општинским властима да Чедомира у своме округу власти жако потраже и у случају проналаска, да га упуте кварту врачарском Управе града Београда с позивом на Бр. 5475.

Милету сина Животе Милор'довића, земљака из Трна (окр. крагујевачки), који је отумарао познато куда тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 5699. Милета је стар 12 год., омален, дежњекаст, плав, на горњој вилици два су предња зуба окрњена, а од одела има: гуњ од сељачког сукна, панталоне од црне материје, шајкачу од плаве чохе, а на ногама црвене опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Милету у своме домицилу потраже, па њиховог упуте поменутом начелству, ради предаје родитељима.

Христифор Јовановић

На суђењу закршена, јер су сада неки и сви послашства њима добила о њему обавештења жао о варалици. По доласку нашег берлинског посланства био је и у Бреслави ухваћен и осуђен.

Са тога је сада лошао пама у походе. Лошао је из Русије и у хотел „Напионалу“ одсео као д-р Христифор Јовановић — Оборник, лекар.

По тек га ноучи тигуал није могао сачувати, Београдска полиција одмах је у њему видела свога старога позиваника и прогна дана поздравила га добродошлицом, ставивши му на расположење своје приземе одаје, где ће наши довољно времена да сазна и њихови рачуни о овим многобројним преваама, пуваени кроз дуги низ година „за српску стварˮ.

Сруда ће год је пуговао поћи је са собом и једног дечка, кога је и сад у Београд довео и кога он представља као свога сина. Да ли му је то заиста сина или је тог дечка негде нашао и води са собом да би преваре лакше вршио и назавао сапаћење, то није утврђено.

Не зна се ни то тачно одакле је родом. Сад жели да је из Плевала у Старој Србији, а једном приликом раније казао се да је из Мостара. Сигурно је то да из Србије није родом, а вероватно је да је Босанац.

Што је успевао да почини толике преваре много му је помогало то, што је при себи увек имао уредан српски пасош. Први пут још 1894. год. обавезао је на неки начин једног пишког полицијског чиновника да му изда пасош, а после на основу тога пасоша падао је другде махом по посланствима већим на страни.

Сада му је српски пасош одузет, а остављен турски, за чије се пољавина он сада сматра.

Пре њему је сада њојена и бесплатна карта за бугарске железнице. Чиме је то он нашу браћу Бугаре задужио да дође до ове бенеенције немогућно је, али биће опет неком превари. У њој је његов карактер обележен као руски журналиста. Међутим појало је, да код је на бугарском земљишту гдје што горе може бити све што је српско, удзикнуће опет бугаре и све што је њихово.

По издржаном затвору биће протеран на сласа у Турску, као њен подавик, те се окрене пазиња свима пограничним властима да му прелазак у Србију никако не дозволе, а тако

Штампе Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанићић

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 28. МАЈА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године од стране полицијских власти и попова: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продаји се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Здравку С. Пашићу, лекару среза хомољског уважи останка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 5. маја ове године Бр. 3675. које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке зграда за смештај прокупачке болнице, по ревидираном и надзежно одобреном предрачуну начелства округа топличког Гбр. 199. текуће године може утрошити 1125 дин. и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168/I. буџета санитетског ове 1906. године, предвиђене за оправке и доправке болнице и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 31. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 2. маја 1906. године Бр. 3533. донето на основу тач. 9. члана 144. Устава, које гласи:

да се Ђорђе Николић, учитељ у Казни, родом из Ораховице у Турској и тамошња поданик по молби својој прима у српско подаништво изузетно од §. 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. маја 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

и с обзиром на начелну подређеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

На запитајмо се, да ли ми имамо јаке начелнике, јаке општине, колико је с обзиром на њихов положај потребно, да дају иницијативе и за себе и Министре: и да ли су они, онакви какви су, бар толико стални, да још загарантују континуитет службе?

Стављајући ово питање, нама, ма колико да поимамо озбиљност овог написа, паде на памет шалина тон писања једне, иначе трагичне слике нашег јавног живота, из једног од наших домаћих листова, а под насловом: „Начелник хе, хе!“ Можамо за жалошење, што смо направили један груб, али за наше прилике, чини нам се, оправдан интермецо. Али, махнимо се даљих примера и питања ове врсте! Није тешко увидети, да фактично стање ствари и без тога нема добрих квалификација. У место тога, пратимо се разноју наше праве теме, дискутујући питање о томе: зато би било добро учинити, ни да се то стање поправи, да се најважнији део јавне службе који је поверен или који у првом реду треба да буде поверен правништву што јаче удаљене изнад стања у коме је, те да оно што боље одговори задаћи, коју има.

У вези са раније, главном изнетом мисли, да би требало појачати практични и теоријски део спреме за државну службу, али с обзиром на начелну подређеност администрације и правосуђа, потребно је да ту мисао не само што јаче нагласимо, него да јој по могућству, и што боље одредимо и њен начелни смисао и њену ближу садржину, не упуштајући се, при том, у онај део, који би припадао стручној оцени универзитетске наставничке колегије.

Задовољни у *теоријском делу* с оним, што може дати школа — правни факултет — и *код нас би се могло приметити, да је настава искључиво теоријска*. Међутим, ни нећемо тиме да кажемо, да она не би требала да буде и у теоријском делу јача него што је. Полазећи с гледишта, да је она за опште појмање начела, која изражавају целокупни правнички ћах, довољна, ми претпостављамо, да је она толико јака, па самим тим и довољна, да правнишшву пружи сву потребну основу *за даље стручно теоријско спремање; јер полажући и тражећи то, да правник и даље теоријски ради, ми ову теоријску спрему нећемо да сматрамо као довољну и за државну службу, већ налазимо, да би правник имао да полаже државни испит, за који би се он и теоријски и практички имао нарочито да припрема и после свршене школе;* а у поглед би школа ближе водила том циљу — у толико боље. Самим тим, био би најцелисходнији овај облик и организација факултетске наставе, која би сама собом давала правницшву сву потребну спрему за непосредно ступање у државну службу, а то значи довољно јаку и теоријску и практичну спрему за оба појма у државној служби. У колико би се наставна ниша том циљу приближавала, у толико би било мање потребе за државни испит, тако, да би она била најцелисходнија онда, кад би и у теоријском и практичном делу била толико савршена и целисходна, да би уједно служила и као државни испит, те да нарочити државни испит не постоји. Овај, који би нашао, да би организација наставе на тој основи била потпуно могућна, па би на тој основи што наметније и боље предложио, био би, можда, још ближе циљу и више би одговорио великом јавном интересу дискусије, који је у овој теми садржан.

Али, и поред свег решпекта, који имамо према таквом гледишту, ми, можда, зато, што немамо стручну подобност једног на-

станника, више верујемо, да се на тој основи не би могло одговорити циљу. Више нам се чини као умесно, да би се нарочита спрема правницима за поједине послове у државној служби могла боље и потпуније да добије после свршених факултетских студија. И на тој њемо основи и третирати даљи смисао главне ствари, коју овде покрећемо.

Све што би ипак, чини нам се, могли и поред оваквог гледишта препоручити, то је, да се практичном делу правничке наставе поклони много више пажње, него до сада, па да се он чак и нарочито организује, с обзиром и на административну службу и службу правосуђа. Користи од овога било би, мислимо, несумњиве. Студенти факултета, са много више појмања пратили би теоријску наставу, па би јој самим тим поклонили више пажње, него до сада. Строго теоријска беседа професора, која излаже системску целу и смисао начела поједиих научних категорија, мучно да се много разликује, да изазвала знатно веће интересовање, и да одавлала ближе појмање таквих разлагања, него што за сад то пружа могућности читаоце појединих писаца. Међутим, оскудица научне литературе, као што је случај у нас, и свесна потреба студената да испит код дотичних професора подаже с успехом, ставља их у положај, да, у главном, часове проведу у белешкама, у обилатном дужности, да што више изговорених мисли сачувају за своје студије, те је диктандо професорски њихова права и најважнија услуга, која им се може учинити. А кад се слушање професорских лекција сведе на диктандо теорије и суморне последице, које ово оставља, онда није чудо, што је за студента свали такав час прави терет, што се он стара да тај терет избегне и што доста разложно мисли, да он тај терет може да избегне читањем туђих табака.

И ако, дакле, мислимо, да би стручна донуна правничке спреме непосредно за државну службу требала да се добије и нарочито организује после свршеног факултета, ипак налазимо, да би факултетску наставу требало, донекле, појачати добро организованим практичним делом наставе. На тај начин предавања би била и потпунија и јаснија, знатно приступачнија појмању студената, па самим тим, тачка би се предавала и у теоријском делу пажљивије пратила и била ближе циљу, коме треба да одведу у служби јавних интереса. Немачки професор Д-р Фромхолд, тражећи у овом смислу начелну реформу факултетске правничке наставе на универзитетима, предлаже установу т. зв. *практичке клинике*, која би, у неку руку, била аналогна установа медицинске клинике. Као год што се у медицинској клиници њак-медицинар-практичка спрема за свој лекарски позив, али, уједно и болница указује помоћ, чињећи им лекарске услуге; као год што је тамо спојено лечење са научним циљем: као год што се тамо млади медицинар непосредно на болесном телу лица, које се обраћа за помоћ, учи свом позиву, тако би се исто могло поћушати, да се студенти права доведу у непосредну везу с лицима, којима би услуге правништва биле потребне; дакле, да се студентима, још за време факултетске наставе покаже и „патолошко“, а не само теоријско стање права, те да уђу у практичну страну права и свога позива још док су у школи, а не тек после школе у облику нарочитог припремног дела службе. Тражећи организацију практичног дела наставе на тако широкој основи, поменути немачки професор продужује ону своју основну мисао овако: „као год што медицинска клиника захтева извесна стручна претходна знања, тако би сасвим природно и установа правничке клинике претпостављала претходно теоријско образовање. Њоме би се, као значајним наставним средством, уз нарочита систематска предавања и вежбања, у последњем семестру, требала да закључи правничка факултетска наставa“. Као карактеристичну разлику према дојакошњим практичним предавањима, Д-р Фромхолд наводи ту околност, што се она наслањају по правилу на случајеве, који су, истина, узети из праксе, али који су према потреби и вољи наставника, промењени; али. ако и нису промењени, они су само замишљени; јер се тек професорским разлагањем добија појам о њиховој стварности код слушалаца „док се у правничким клиникама и професор и студент налазе у сред правог стварног живота“, како односно самог дела, тако и односно свију околности, које су од значаја за што бољу поуку, схватање и оцену стварн; те док је у садашњим практичним предавањима — семинарима и конзерваторијама, главно обележје предавања фикција, дотле би у правничким клиникама главно обележје било: стварност, живот, а „живот је најбољи учитељ“. Доведен у непосредну везу са животом, правник се уздике до пуне самосвести о важности свога позива; а осећа у толико више воље, да му предано служи и да га што боље уноша, у колико му у облику овакве стварности постоје разумљива теорија, која односним материјалом влада у пракгици. У облику овакве правничке клинике, која би стајала под највишим руковођем професора универзитета, правник би израђивао огромаи број послова администратвне службе и службе правосуђа, онако, како на законској основи захтевају истинити факти, који их изазивају. Организоване у облику парочитих кинедарнјских биро-а, оваквс клинике биле би од бесплатне помоћи огромном броју сиротиње, којој би давале услуге разне врсте; јер би радиле са непосредним ауторитетом судског или административног надзештва, чији су употребн намењени сви акти, што би се у правничкој клиници израђивали. Практично усавршавање правништво биго би на оваквој основи заједчено великим, строго службеним ауторитетом, који би јој држава дала на законској основи; а да би у њој било послова и разноврсних и у великом броју, гарантија је већ у том факту, што би радила бесплатно и у корист сиротиње. Наравно, на клиници се не би могли вршити и послови, који припадају искључиво компетенцији судије, или што би припадало надлежности каквог старешине или колеџије административног надлештва, које самостално одлучује и наређује. Али то и није потребно. Сав припремни рад у свима областима његове разноврсности, који потом служи као основа за даљи рад и решавања, могао би припадати клиници, а већ самим тим практика правника студената била би у клиници огромна. Бавећи изнођење Д-р Фромхолд не додирује; али се и из онога, што је до сад речено, види у начелу и обим и смисао његовог захтева.

Гледиште за блиску везу теоријске и практичне наставе, и ако не на овако пространој основи, и у друкчем облику, заступају и професор Отто Фишер, и за правничку наставу тако заслужан човек, као што је професор берлинског Универзитета Д-р Штецлеп, председник правничке испитиначке комисије.

Како се организација тога начела по Д-ру Штецлеру знатно разликује од изложеног плана Д-ра Фромхозда, и како Д-р Штецлеп има врло велика ауторитет у питањима ове врсте, то ћемо се у кратко позабавити и његовим гледиштем мислима. (наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

први део

О слободи воље са психолошког и научног гледишта у опште.

А. Дефиниција слободне воље.

Пре него што пређемо на расправљање самог питања, да ли слободна воља постоји или не, треба пре свега тачно одредити смисао израза слободна воља, треба дакле тачно дефинисати појам слободе воље. То је тим пре потребно учинити, што има писаца, који изразу слобода воље дају смисао сасвим супротан оном, који он обично има и који је једини оправдан.

Појам слободе појам је чисто негативан. Слободан бити значи слободан бити од нечега. То се да показати и на обичним изразима. Кад се каже слободан изглед, онда се тиме мисли на изглед, који нечим није заклоњен; кад се каже слободан народ, онда се тиме мисли на народ, који не трпи нечији притисак итд. У свима овим случајевима израз слобода има релативно значење, т. ј. значи осуство препреке са једне извесне стране. На први поглед изгледа, да се исти израз може употребити у истом значењу и код појма слободне воље. Воља човекова на име може се назвати слободном већ и по томе, што је она независна од утицаја спољашњих објеката, што смо ми, у којико су наше радње возне радње, независни од тих спољних утицаја. Међутим вољне радње могле би бити одређене чисто унутрашњим условима, карактером човека, представама и осећајима, који он у моменту вољне одлуке у својој свести има и т. д.

Али овака дефиниција појма слободне воље била би сасвим погрешна. Кад се говори о слободи воље, онда појам слободе нема ту више значење релативно у горе наведеном смислу, већ има значење апсолутно, т. ј. ту слобода значи осуство свake било спољашње било унутрашње препреке вољној радњи. Вољна радња само се онда може назвати слободном, ако она не зависи ни од каквих било спољашњих било унутрашњих услова, ако нема ничега што би њено јављање условљавало и одређивало. Свака промена у природи има друге промене, које јој претходе, и то тако да само кад се ове јаве јавља се и сама она: те претходне промене дакле услов су *без* којег се дата промена не може да јави. Ако се поред промена, које условљавају једну дату промене, јаве друге које њима на супрот дејствују, онда се дата промена у овом случају неће ипше појавити, она ће у своме јављању бити спречена. Слободном може се дакле једна промена у природи назвати само у толико, у колико је она независна од промена, које јој не условљавају директно. Немогуће је замислити да је једна природна промена потпуно и апсолутно независна од свake друге промене (било да је она позитивни или негативни услов њен), јер онда она у опште више и не постоји, пошто је свака природна промена везана за друге промене, које јој предходе, које су њен узрок.

Али ово што је немогуће тврдити за природну промену, на име да је она потпуно и апсолутно независна од свakог предходног узрока, то је могуће тврдити за вољну промену у нама, и у овоме тврђењу *апсолутне независности вољне промене од ма какве промене предходне* састоји се појам слободне воље, слобода вољне радње значи дакле *безузрочност* вољне радње. Као што се види, ова дефиниција слободе воље чисто је негативна, она подаји од општег смисла израза слобода и даје апсолутно значење томе изразу. Међутим дајући му апсолутно значење она у исто доба тај израз чини сумњивим и проблематичним Јер очевидно је да промена, којој не претходи никаква претходна промена, која је дакле безузрочна, мора бити схваћена на неки начин и *позитивно*, да би се дала схватити. Ако се свака промена у спољној природи мора да схвати као промена којој претходи узрок, онда се промена у нашој унутрашности, којој не претходи никакав узрок, мора моћи схватити и на позитиван начин, иначе би егзистенција њена била у опште несхватљива. И доиста слобода вољна радња да се и на позитиван начин дефинисати, на име као радња која је *сама себи узрок*, као радња која *сама од себе почиње*. И доиста ово је права позитивна дефиниција појма слободе воље. Јер суштина вољне радње наше, према непосредном сведочанству наше свести, баш се и састоји у томе што вољна радња сама од себе почиње, што смо ми ти који вољну радњу *хоћемо*, што она у нама почиње и у нама се свршава. Да дакле вољна радња сама од себе почиње, да овај последњи израз има тачан потпуно одређен позитиван смисао, о томе нас дакле уверава наша непосредна свест: *спонтаниетет* (почињање од себе саме) *вољне радње* преставаља дакле један непосредан *факат* наше свести, који се као такав даље не може да објасни, на који се само може да укаже.

Али и ако се појам спонтанеитета вољне радње не може да објасни т. ј. да сведе на простије, појмове иначе ов се може, што представља један непосредни факат наше свести, из ближе да опише, на ме да се укаже на факта која с њиме стоје у блиској вези. Ми ћемо то учинити на два примера, која су од типичног значаја.

Ако на пример хоћу да изађем у шетњу, онда се у мојој свести јавља читава мноштва престава и осећаја, који утичу на ту моју одлуку. Преставa лепог времена, зеленила околне природе, лаког кретања без умора, одмора од напорног дневног рада, и т. д., све ће те представе и осећаја, која се за њих вежу, говорити за то да ја у шетњу изађем. Али с друге стране ја видим где се на небу почињу јављати облаци, који ће можда баш онда, кад ја будем на шетњи, донети кишу, даље жеља да рад, који сам започео, што пре довршим и т. д. све ће те представе опет говорити за то, да ја у шетњу не изађем. Ја ћу се очевидно одлучити или за једно или за друго. Противници слободне воље тврдиће, да ма каква била моја одлука, да је она одређена потпуно или једном или другом групом престава, да је једна од тих група била јача од друге, да је, пошто је неко време постојала борба између њих, најзад јача од њих однела победу. Међу тим заступник слободне воље — и ту се види на ближе шта слобода воља значи — тврдиће, да борба између обе ове групе престава није у опште имала никаквог битног удела у доношењу одлуке, да су разлози, који су говорили зато да изађемо у шетњу, могли бити много јачи од противних разлога, па да се је наша воља ипак одлучила на то да не изађемо у шетњу. Наше донашење одлуке, ако је воља слободна, *независно* је дакле потпуно од *разлога* (престава и осећаја) — мотива — на основу којих се одлучујемо, ми се можемо одлучити и за *слабији* од два дата мотива, од којих један говори за то да се извриши а други да се не изврши једна радња, у кратко нађа воља је *индиферентна* према разлозима, који на њу утичу (отуда се слободна воља назива liberum arbitrium indifferentiae).

Да наведемо други један пример, у коме је ова индиферентност воље још јаснија. Сваки је од нас непосредно свесан факта, да руку, рецимо леву, коју држи спуштену, може у сваком моменту подићи у вис или је оставити и даље спуштену. У обичним приликама не постоји никаква нарочити циљ тога подизања руке и тада је свесним свеједно да ли ћу ја руку подићи или је нећу подићи: ту не постоји никаква нарочита борба међу мотивима, од којих једни говоре за а други против, у томе случају изгледа нам дакле несумњиво, да је нашој вољи исто тако могуће одлучити се на једно као и на друго. У овом случају дакле ми нисмо свесни никаквих нарочитих мотива наше вољне радње. У том случају дакле вољна радња непосредно следује из саме себе, она је тада у *апсолутном* смислу индиферентна, јер не само да *не води* рачуна о мотивима који на њу утичу, него о њима и *не мора* у опште ни да води рачуна, пошто их нема.

Као што се види, наведени два примера доиста су од типичног значаја за проблем слободне воље, и сви се остали примери могу подвести под један од њих. У првоме примеру воља је одлука поред многоструких престава, од којих су једне за једно друге за друго донашање вољне одлуке, праћена још и нарочитим осећањима, која се за те преставе вежу. У другом случају пак ми немамо само две представе, од којих једна преставља позитивну а друга негативну одлуку (дизање или недизање руке), и од којих ниједна није праћена никаквим нарочитим осећањима. Где год има борбе међу представама, ту та борба не долази само од мноштве представа, него и од осећања која се за представе везују: где су представе просте, где се воља сталља пред једну чисту алтернативу, ту обично она није праћена никаквим осећањима, а ако је то случај, онда се опет јавља борба, која истина није тако дуготрајна као у првом случају, али је тим јача и жешћа, тако да ћемо овај случај подвести под прва типични пример. Има само један случај у коме су представе праћене осећањем, па се опак не јавља никаква борба у њима: то је случај кад су обе преставе потпуно једнаке и по квалитету и по интензитету, а обе праћене истим осећањем. Овај је случај можда у реалном животу наше свести у опште исмогућ, али је он теоријски веома значајан. То је случај који је нашао класичног израза у примеру са тако званим Буридановим магарцем.

Бурдан, један од чувених схоластичара средњег века, да би доказао да је људска воља слобода и да би у исто доба показао разлику између човека и животиње, послужио се примером једнога магарца, који би био стављен на исто једнаки пред два потпуно једнака пласта од сена. По Буридану магарац би у овом случају морао умрети од глади, пошто у њему нема моћи слободне воље, пошто је његова воља увек ношена мотивом који је јачи. Ма како јако дино осећање глади у њему, то ће осећање бити неспособно да утиче на његову одлуку, пошто се одлука његова треба да састоји баш у томе, да он изабере један од два пласта која су пред њим, што му је услед једнакости њихове и по величини и по квалитету очевидно немогуће. Од времена Буриданових приталице слободне воље непрестано су употребљавале овај пример, да докажу егзистенцију слободне воље, и један од њих рекао је да би човек, стављен у исти положај у коме је магарац, био магарац кад се не би одлучио на једну страну, из чега излази да човекова воља мора бити слобода.

Доктрина, која тврди да људска воља није слободна назива, се *детерминизам*, а супротна доктрина, која тврди да је људска воља слободна, назива се *индетерминизам* (од латинског determinare, одредити, од. indeterminare, неодредити).

Пошто смо дефинисали слободу воље сада ћемо да прећемо на основне доказе

за и против слободне воље, и то ћемо најпре узети први и главни доказ за слободу воље у претрес, па ћемо доказ слободне воље из непосредне свести наше о слободи наших вољних радња.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

На преступе и на казне друкчије се гледало у старо време а друкчије данас.

Данас се под преступом разуме радња или дело које учини појединац или више њих против друштвеног поретка, који је држава установила. Али како је поредак у држави заснован на законима, којима су обвезани за све грађане једне државе, то је онда свуда успешно да је преступ нарушење закона. Спољна форма преступног дела јесте увек насиље или обмана. У погледу лица, према којем је преступ учињен, преступ се јавља сваки с карактером принуде. У насиљу је принуда очигледна, а у обмани такође је принуда, само прикривена, маскирана.

Међу тим у старо се време гледало на преступ као на материјално зло, као на материјалну штету, коју је претрпела нека личност. Али у старо време, пре оснивања државе, личност се губила у заједницама крвног сродства, у братству или племену. Отуда и материјална штета нанесена једном лицу у исто је време и материјална штета оне заједнице, којој дотично лице припада. С тога преступ или обмана према једном лицу узима се да је у исто време и према целој оној заједници крвног сродства, којој дотична личност припада.

Као год што се у старо време друкчије гледало на преступ, тако се друкчије гледало и на казну, особито за оно време, кад је у уређењу друштвеном превлађивало уређење крвног сродства. У данашње време за преступ или за обману казни држава према прописним законима и казна има јаван карактер. Држава сама води рачуна о преступницима, сама их истражује, гони, оптужује, једном речи сама руководи целокупну радњу против њих. Свака казна, коју данас државни органи на основу закона изричу против преступника, састоји се у неком ограничењу према преступнику или у каквој непријатности или најпосле у каквој патњи. Патње могу бити разне: лишавање слободе или телесне казне и т. д. У сваком случају криве данас исказана по вољи државе, дакле по вољи закона.

У старо време то није тако било. У старо време ред је сасим обрнут. Приватне казне имају искључиво приватан карактер. Преступнике не кажњава држава већ приватно лице, које је претрпело увреду или штету, и покајне казњава она заједница крвног сродства, којој припада лице, које је претрпело штету или увреду. С тога се и давала казна на овом ниском степену друштвеног развитка у облику освете, те је освета према томе приватни облик казне. За освету долази мекши облик казне, а то је откуп у смислу новчане награде пострадаломе или његовим сродницима. И откуп је такође приватан облик казне. Тек током времена, поступним развићем и утврђивањем државе, ова се стара, да сама води рачуна о преступницима и о кажњавању преступника. И тако током времена и кажњавање је добило један карактер. Овде да напоменемо само толико да ни казне ни преступе није створила држава, и једно и друго су старије од државе. Било је преступника и кажњавања и пре постанка државе.

* * *

После овога кратког увода о старом и новом гледишту на казну и преступ да пређемо ближе казнама и кажњавању. Напоменућемо мало чше да је освета по времену прва облик казне. То је казна која прати крвну организацију људског друштва. А чим почне да се утврђује политичка организација, чим почне да се јавља суд у име државе с писаним законима освета сваке врсте, па и крвна освета, губи свој терен и мести је као особина која се губи заједно са крвном организацијом.

И ако писмено да другом приликом опширније говоримо о освети а особито о *крвној освети*, ипак ћемо и на овом месту истаћи неке особине освете у опште, па ћемо онда видети како је то било у нашем старом друштву угред помињући и неке остатке по неким нашим крајевима, где се крвна освета још одржала.

Крвна освета постајала је у време кад не беше државе ни државне власти, већ кад постојаше друштво, које је основано на крвном и сродничком везама; кад не беше закона већ кад у друштву владају обичаји, који имађоху сиду давнашњих закона; када није било никакве законске одговорности ни суда, али када поштење и чега беху толико јаки и тако снажни да надокнађиваху у свему руку ону, шта данас дају закони штитећи друштва од зла и преступа. Крвна освета и у опште свака освета јесте варварски обичај али у сеном својој здрав, јер тражи да се правда задовољи. Како се личност у друштвеном организацијама крвног сродства губила у ону заједницу, којој је припадала, то је и преступ, које је учиниха каква личност, падао на целу ону заједницу нирна братство убице или на племе. По томе су и сви чланови братства или племена убице били одговорни за преступ. Исто тако сви чланови братства или племена, којима је припадао убијени, били су дужни да се свете.

Крвна освета постојала је код свију народа у старо време, па, разуме се, и код старих Словена. Јако је онда разумети што ту врсту казне за преступе налазимо и код Срба по долинску њихном на Балканско Полуострво.

У старим нашим споменицима израз за осветУ јесте **мьсть**, а у данашњем руском језику *месть*. *В. Сергејевић*, професор Петроградскога Универзитета за историју руског права, вели да је освета (месть) право пострадалога или његових сродника да траже накнаду за претрпљену штету у оволиком мери, колико под утицајем раздражених осећаја он (односно они) сматрали за потребно. Према томе освета је чисто субјективна казна, пострадали је одређује према мери свога увређеног осећаја. Спар зависи од темперамента пострадалога. Један може бити увређен много јаче каквом ситницом, док други много више јачом увредом. Према томе освета је казна врло неједнака јер увек зависи од субјективног схватања пострадале личности односно његових сродника.[1]

Сама словенска реч *мьстить* или *мстить* значи нападати на противника, наносити му ударе, убијати. У нашим старим споменицима, особито у онима писаним под утицајем црквене и правне образованости, помиње се освета, али она је остављена Богу без сумње на основу библијске изреке: „Освета је моја, рече Господ". Тако назлазимо израз: „мьсть Божиа (освета Божија) или „и да му јест *мьстивыи* Господ Бог".

У српском народу постајала је освета и пре писаног законодавства, дакле пре организована српске државе; постојала после пропасти старе српске државе. Истина да је тај обичај сузбијала и држава, али је он тако јак био, да је преживео српску државу и, кад је нестало српске државне власти, кад је српски народ остављен сам себи поново опет живети патријархалним животом, многи су се стари обичаји обновили у свеколикој снази својој, те су имали онај исти утицај, који је постојао и пре постанка српске државе, државне власти и писаних закона. Освета је постајала и у Србији и у Црној Гори тако рећи до јуче. А постоји данас још у Старој Србији особито у приморској, ђаковачкој и пећкој нахији.[2] У српском народу постала је и пословица: „Ко се не осети, он се не поштета". У Црној Гори држале се да је освета Божја заповест која потиче из самога „Симона Вере", јер је прост народ разумео речи: Свето оте свјета Бога истина као да значе: „Света освета Божја истина".[3] Исто тако и Арбанаси мисле да је освета или враћање крви за крв остала из закона Луке Душкајина, који се мора поштовати.[4]

Освету није назлазило само убиство, већ и сваки други преступ. Могло се свестити и за повреду и за срамоту, за псовку, за прељубу, за оштету. Тако на пр. данас се свети у оним крајевима где живе измешани Срби и Арбанаси: за узимање образа девојци, за канибранки сношај, за самовољно отпуштање брачне жене, за повраћај датога прстена од стране девојке, за преотет лов, чекто пута из какве предрасуде итр. да неко попије своје пчеле на туђе да оне туђе кошњу и мед преотимају[5] и т. д.

[1] В. Сергѣевичъ. Лекціи и изслѣдованія по древней исторіи русскаго права. С.П.Б. 1894. 222—223.

[2] Др. С. Тројановић и М. Гајић. Крв и умор код Срба и Арнаута Београд. 1901. стр. 4 и 5.

[3] А. Вогишић. Zbornik sakd. prav. običaja и т. д. Zagreb. 1874. стр. 577.

[4] Др. С. Тројановић и М. Гајић, на истом месту стр. 18.

[5] на истом месту стр. 3. 11 и т. д.

Крвна освета учинила је више зла роду људском него сами ратови. То се лако може увидети само ако се за тренут сетимо племенске борбе у недавној прошлости која је потицала због крвне освете и која је и сатирала Црну Гору и Брда. И данас, како прича један озбиљан путник у Горњој Арбанији, 25—75% не умире природном смрћу. Он рачуна да годишње погине у Арбанији 3.000 људи од крвне освете.*)

У историјском развоју крвне освете јасно се могу опазити извесне фазе. Она је најгрубља у првом периоду свога развитка, то јесте кад се тражи крв за крв, дакле кад се бије на живот и смрт. Други период настаје кад почињу мекшати друштвене нагони, кад колико толико почне пробијати у друштво правна свест. Тада се крвна освета ублажује, те се место крви, место мртве главе задовољава страна могу и на други начин измирити. Ту већ настаје друга врста казне а то је откуп, кад се убица за крв убијеног откупљује. Трећа је фаза, у исто време и најморалнија кад између рода убијеног и рода убице дође до завештања, те се завађене стране место освете одлуче било да се само окуме или побратиме без икакве материјалне накнаде.**)

Откуп је плата увређеноме или његовим сродницима за учињени преступ. Она врста казне и ако је стара, и ако је дуго постојала упоредно с крвном осветом, опет је много млађа по постанку своме од крвне освете. Откуп је временом сасвим потиснао осветy код извесних група племенских и код неких народа. Врло је занимљиво пратити како се од старих и сурових обичаја, где влада правило крв за крв, увреда за увреду, постепено одступа и прелази блажем облику, кад се крв замењује откупом. У том случају месна или братственичка заједница, која је изгубила свога члана, тражи од убице и од сродника и братственика убијеног. Убица дозна да убијена да је његов поступак рђав и моли сроднике убијеног да му опросте под условом да им даде накнаду за проливену крв односно, новчану одређе добри људи с једне и с друге стране. У том случају увређена страна држи да је испод достојанства прихватити крв човека, који се баш и који сам допоси своју главу и предаје у руке увређене стране. Тако из германских старих споменика наводи се у историји права један од случајева, где је убица дошао до убијеног да је његов поступак — убијати човека — рђав. С тога се каје. Одлази сам оцу убијеног и пуди му новац за крв убијеног сина. Отац одбија да прими новац, говорећи како он не жели носити сина у новчанику своме. Тада убица положи главу на колену ожалошћена и увређена оца с речима: „ево моје главе". Отац не хтеде сећи покорну главу, и стави се свршила тиме што је он одустао од освете и примио дар у новцу.*) Видећи, дакле, да се убица каје за учињено зло дело, и ако је по обичају имао потпуно право да тражи главу за главу, одрече се освете и пристаје на откуп. (настављће се)

Миленко Вукићевић.

*) на истом месту стр. 5.
**) на истом месту стр. 18
***) В. Сердаревић. Лекције и посланица.. Стр. 227.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС
међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра ер. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 4)

V. Конгрес у Антверпену.
— 25. до 30. јула 1894. по новом —

1.

Која метода изгледа као најподеснија за организацију једне научне и једнолике статистике поврата?

Одлука није донесена.

2.

Која метода изгледа као најбоља за статистичку обраду добијених резултата у разним земљама о заштити отпуштених робијаша?

Конгрес међународног криминалистичког удружења сматра за сада за немогуће, да се права научна метода за статистичку обраду резултата заштите отпуштених робијаша усвоји. Међутим удружење сматра за особито корисно, да се периодично прикупљају анкете и препоручује свима овим друштвима, којима циљ то допушта, да штампају опширне годишње извештаје о томе. Ово је у осталом минимална да ће врло мали број друштава од толиких публикација таквих извештаја одустати.

3.

На коју би се категорију осуђеника могао евентуално применити систем неодређених кривичних судова?

Коначна одлука није донесена.

4.

На која се начин може извршење казне слободе ограничити оних краткотрајних јаче (с јачим дејством) извести?

Међународно криминалистичко удружење изјаснило се у принципу за поништење, прошла о томе, али коначна одлука није донесена.

VI. Конгрес у Лиецу.
— 12. до 14. августа 1895. по новом. —

1.

Утицај нових кривичноправних погледа на законодавну обраду *покушаја* и *саучешћа*.

Међународно криминалистичко удружење изражава жељу: да законодавне одредбе о покушају и саучешћу буду у хармонији с принципима личне одговорности и заштите људског друштва.

Желети је и за препоруку, да се до идућег конгреса пруче питање које с оба питања у тесној вези стоји: о кривичноправној урачунљивости и одговорности злочинца према законодавству у разним државама и онда ово учини предметом дискусије.

2.

Убиство из сладострашћа (Lustmord) истраживано антрополошки и социолошки.

Међународно криминалистичко удружење изјављује жељу, да се састави анкета и да она предузме проучавање тог питања уз сарадњу д-р Лепмана.

3.

Стручно образовање практичног криминалисте.

Да би криминалисте стекли више образовање а нарочито за свој практичан позив стекли јачу спрему, жели је, да се не ограничује само на текст кривичног закона, већ се уз то препоручује — било факултативним курсевима за њих, било нарочито устројеним курсевима за практично правнике — да допуне и темељније прибаве знања, која се односе у главном на опште узроке злочина, на карактеристику злочина у свету и на најбољи начин извршења осуде.

Извршном одбору оставља се да поднесе извештај о устројству криминалистичке наставе у разним државама и о средствима за њено усавршавање.

4.

Да ли ваља проширити сумарни кривични поступак, разликују ли се у поврату одних, који су прва пут извршили злочин?

Ради темељитијег одговора на ово питање ваља на дневни ред идућег конгреса ставити питање о којмљивом ограничењу кажњавања и кривичног суђења иступа.

VII. Конгрес у Лисабону.
— 21. до 23. априла 1897. по новом —

1.

Иступи. Појам, казна, поступак.

Претрес тих питања одложен је за идући конгрес.

2.

Задатак *транспортације* под данашњим приликама.

Конгрес међународног криминалистичког удружења држан у Лисабону усвојио одлуку међународног пенитенцијарног конгреса држаног у Паризу 1895. о транспортацији. Транспортација сједињује у истини битне услове казне, још више, она може и ако бесумње као средан иак доста мекан фактор да буде у напредовању тек пониклих колонија.

3.

Покушај.

Претрес тога питања одложен је за идући конгрес.

4.

Поступање с младим злочинцима (казна, поступак)

Одлука није донесена.

5.

Појам *ирале одговорности.*

Одлука није довесена.

VIII. Конгрес у Будимпешти.

— 12. до 14. септембра 1890. по новом —

1.

Контрадикторна претходна истрага.

Решено је, да се на идући конгрес стави ово питање: који су главни принципи по којима се има да регулише претходна истрага и оптужни поступак?

2.

Полицајски истуни (појам, казна, субјекција).

Решено је, да се одустане од сваке поближе одлуке.

3.

Утицај *старости* на криминалитет.

Међународно криминалистичко удружење изјављује: да потребује наручити правну обраду како она стања изазваних душевном болешћу, тако и оне душевне промене које се често стварају великом старошћу.

Конгрес препоручује дошуно истраживање, које се односи на

1. Статистичке резултате који су на темељу тачног разликовања између појединих група старости у вези са разним групама злочина;

2. Статистику казнених завода која је израђена на темељу специјалних лекарских констатација душевног и моралног стања осуђеног старца.

4.

Међународно судбијање *трговине с белим робљем.*

Прожети жељом да се гнусној трговини с белим робљем (с проституткама) учини крај и усвајајући одлуке конгреса држаног у Лондону од 21. до 23. јуна о. г., Међународно криминалистичко удружење сматра у дужност своме одбору да позове владе да предузму потребне кораке у циљу закључења једног међународног споразума односно судбијања трговине с белим робљем, да би се на тај начин створила основица за једнако регулисање тога питања у законодавству и управи разних држава.

IX. Конгрес у Петрограду.

17. до 20. септембра 1892. по новом

1.

Какав утицај треба у кривичним законима дати психичким елементима злочина у упоређењу са телесним истих?

1. Човек може само због оних последица своје радње бити кажњен, које су се предвиђале или могле предвидети.

2. Што се тиче питања о сагучешћу треба законодавац да избегава сваку доктринарну разлику између сагучесника истога злочина и да се ограничи само на то да врсту сагучешћа означи, коју као такву има да посматра.

Питање о покушају остаје за дневни ред рада међународног криминалистичког удружења.

2.

Брига и старање о *отпуштеним робијашима.*

Гласања није било.

3.

Какве су реформе потребне у *претходној и прелиминој истрази* да би се постигле по могућству највеће гаранције с обзиром на индивидуалну слободу с једне и истраживање истине с друге стране?

1. Основица за реформу предходне истраге јесте да је одвајање полиције од судења у вези са извођењем једног контрадикторног поступка.

2. Државно тужилаштво треба пренети под пуном одговорношћу свих функција судске полиције под контролу судија.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један погрешно расправљен случај из чл. 114. закона о уређењу округа и срезова.

Одлуком окружног одбора округа ужичког од 1. фебруара 1906. године Бр. 118, решено је: да се отпуштени путар врати у службу. Ову одлуку одбор је донео на основу чл. 108. тач. 6. закона о уређењу округа и срезова.

Начелство округа ужичког, налазећи да по тач. 6. чл. 108. поменутог закона ово није надлежан окружни одбор, већ шеф грађевинског одељења, решењем својим од 4. фебруара 1906. године Бр. 158, задржи од извршења одлуку окружног одбора.

Начелство, позивајући се на чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, јер је на њему решење и засновано, пошаље Министру грађевина; овај предмет; а Министар наводећи у акту свом од 9. фебруара 1906. године Бр. 1174. да не одобрава *одлуку окружне скупштине* од 22. јануара 1906. године, спровео је предмет Државном Савету на решење.

Државни Савет нашао је, да овде и нема места примена чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, јер није задржана од извршења одлука окружне скупштине, као што се у акту № 1174. погрешно навода, већ одлука окружног одбора. У овом случају ово задржање могло се учинити само на основу чл. 113. поменутог закона, али тада предмет по званичној дужности не долази Државном Савету, већ тек онда, ако би против решења Министра Унутрашњих Дела окружни одбор изјавио жалбу. Свега тога овде нема, пити је у свему законских одредаба поступљено.

У осталом овде и нема места задржању од извршења, јер је ово сукоб — спорно питање о надлежности окружног одбора, у коме се он не слаже са окружним начелником, те је требало поступити по чл. 114. закона о уређењу округа и срезова.

Са оних разлога, Државни Савет одлуком својом од 17. фебруара 1906. год. Бр. 1948. поништио је решење начелства окружног.

Један случај из чл. 22. закона о дневници, подвозини и селидбени чиновника и других државних службеника.

Рајко С..., судија чачанског приостреног суда, молбом од 12. маја 1905. год. молио је Министра Правде, да му, пошто већ признаот рачуна о дневници и подвозини, за пременетај по Ужицу од 14. новембра 1903. године, призна и исплати накнаду за превоз ствари својих од Крагујевца до Чачка, и то за подвоз 80., а за експедицију 16., свега 90. динара.

Решењем од 12. јуда 1905. године, Министар правде одбио га је од овог тражења из оних разлога:

По чл. закона о дневници, подвозини и селидбени државних чиновника и служитеља од 19 фебруара 1902. год., селидбину добија чиновник:

а) за своју личност;

б.) за своју породицу и за своје ствари.

У име селидбине, за саму личност чиновника даје се дневница и подвозина (чл. 15.), и то: дневница по чл. 5., а подвозина по чл. 9.

По овоме чл. 9., за путовање које не може бити ни железницом ни паробродом, у име подвозине и накнаде свих осталих подвозних трошкова, даје се указом чиновнику 50 пара од километра.

Чиновнику с породицом, где се не може путовати железницом и паробродом, селидбина за породицу даје се двогуба, колико се даје и за саму личност чиновника (чл. 16. тач. 6. поменутог закона).

Дакле:

Чиновнику без породице (кад није употребљена железница и пароброд) у име селидбине плаћа се дневница и подвозина (чл. 15. у вези са чл. 5. и 9.), без икакве особене накнаде за подвоз ствари, а за породицу, где се разуме и пренос ствари (јер и једно и друго долази под тачку б. чл. 14.) плаћа се селидбина двогуба, колико се даје и за саму личност чиновника (чл. 16. тач. б.).

Па по што ни једним законским прописом није одређена особена накнада за подвоз ствари, кад у путовању није употребљена железница или пароброд, а било да се чиновник сели сам, било са породицом, и пошто му је раније поднети рачун исплаћен, — то Министар правде не може признати ни дати молиоцу нападу, коју тражи по накнадно поднетом рачуну за превоз ствари од Крагујевца до Чачка, а још мање за експедицију ствари, коју закон нигде, ни помиње.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је, да је ожалбено решење Министрово слообразно закону с тога, што је одлана извршењу путовања жалитељеног у новембру 1903. године), па до дана нападнуо подношењем његовог тражења сеобних трошкова (11. маја 1905. године № 5220.), протекло више од годину дана, услед чега му је, по чл. 22. закона о дневницима, подвозницима и сеоидбини државних чиновника и служитеља, застарело право на тражену накнаду. С тога је одлуком својом од 21. децембра1905. год. Бр. 9035. одбацио жалбу као неуважену, а решење министрово одобрио.

Приликом регрутовања војних обвезника, задружни однос има се ценити с обзиром на § 507. грађанског закона.

У 1903. години регрутна комисија V пуковске окружне команде регрутовала је Радосава сина Уроша Н., из Стубленице, на пун рок у пешадију.

Урош Н. у мољби својој представио је команданту V. пуковске окружне команде, да је погрешно у регрутном списку уписано, да је и Милијан Н. његов син и задругар — јер му је он у стварн насторки — и да он (Урош) са својим сином Радосавом само живи на имању овога — Милијанову, — на је молио, да се његов син Радосав преведе из конзије у пешадију, јер је по све сиротног стања, и да му се рок службе скоде на шест месеци, јер је приспао и хранитељ куће.

Командант V. пуковске окружне команде решењем својим одбио га је од онога тражења с тога, што је Милијан — његов (моличев) настораг — још 1890. године регрутован из исте задруге, из које је данас регрутован и моличев син Радосав, те се он с тога и не може сматрати као привнађ; а поштo се не зна да ли су Милијан и Урош један другог законитим путем код суда признали за задругара, као и то, да ли какво право има Урош на Милијаново имање које му је од пок. оца остало, јер и Милијан у своме исказу наводи, да нема никакво писмено са Урошем о задружном односу, — то се и по другом захтеву није могло дати задовољава молиоцу Уроша да му се син Радосав преведе из конзије у пешадију, као сиромашног стања, јер је самим овим и уверењем општинског суда утврђено, да је молиоцу Урош средњег стања.

По изјављеној жалби, ово решење одобрио је командант дринске дивизијске области, својим решењем од 7. децембра 1904. године Бр. 8876., а решење овога Министар војни решењем од 17. јануара 1905. године ФАБр. 392.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 21. фебруара 1906. г. Бр. 1988. поништио је решење Министрово из ових разлога:

Као што се види из акта овог предмета, на име из извештаја суда општине палупске од 15. октобра 1904. године Бр. 1125. и 6. новембра исте године Бр. 1238., жалитељ Урош Н. није у кривом средству са Милијаном Н., ма да имају исто презиме, већ је Урош очух Милијану, са чијом је се матером био венчао и донео на имање жасено, пога је једини наследник Милијан. Даље се овиа извештајима тврди, да је Урош после смрти матере Милијанове остао и даље на имању његовом; ожењио се другом женом, и са њом добио сина Радосава, који је регрутован као задругар на пун рок службе.

Према оваком стању ствари, Министар је био дужан, да с обзиром на чл. 27. Устава, одлуки у ожалбеном решењу законске прописе, на основу којих налази, да у овом случају постоји задружни однос између Уроша и Милијана и њихове деце, над између њих не постоји: смеса заједничког живота и имања свесом средства или законом усвојењем основана и утврђена, нао што се за постојање задружног односа тражи по § 507. грађанског закона и најновијем решењу од 22. маја 1852. године ВВр. 625. (Збор. VI. стр. 103.) код § 528. истог закона.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милан Јеврић, родом из Белуће у срезу трстеничком, притворник полиције у Сеоском Рудинцу, побегао је из холинца кацеларије начелства округа жорновског. Милан је стар 16 година, опазен, зелених очију, косе, рано-беле косе, у сивачком оделу, са шајачем на глави. Пропаленог Милана кала упутити поменутом начелству с позивом на бр. 5365.

Непознати кредљивци нису између 16. и 17. ов. м-ца ушли су преко прозор једне пушнице и из исте украли 4 сребрна крст на поље је натпис „Јереј Љубен на Зовоја“, 1 пуцар од чистог сребра увуран позлаћен, чашице постоље израђене од најсвеже врсте, 1 дискус од чистог сребра, 1 звездицу од чистог сребра, пољу сеиени увуре са два лука, са једне стране чисто цвеће са крстом, а с друге стране шарада цвећни и ирних шарама, 1 кашичицу за причест од сребра, 1 петохиљадиику, 1 сасуд од сребра, 1 посљушавши прост од платна.

Препоручује се свим полицијским и општинским властима, да за кредљивцима и покрадљима стварима трагају и на случај проналаска известе начелника среза ивањичког с позивом на дописну Бр. 6582.

Нисим Алшех, банкар, и **Самуило Бенарроа**, обојица из Видина, на врезарак начин изузели су од разних сеоских повчаних зимова на 100.000 лева, ва су нестала из Видина и отишли у Турску. **Самуило** је стар 32 год., висок, сув, плавих дугих брноза, говори бугарски, турски и јеврејски. За пронађење окривљених одређена је награда у 1000 лева, нао и 10% од новца, које се буде код њих нашло. На молбу Бугарске Дипломатске Агенције у Београду, препоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за именованим извршима живо трагају и о резултату известе антропометријско одељење министарства унутрашњих дела с позивом на Абр. 603.

Владимир Дурковић, из Шајића среза јабланичког одговара код лесковачког прекстеног суда због обог праће стоке, ван је у богатству. Владимир је стар 23 год., раста високог, лица дугуљаста, очију гавроастих, коса обичка, носе смеђе, обрва смеђо-црних; на себи има: гуњче и чакшире од сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Надлеже се свима полицијским и општинским властима да Владимира најважније у своме кругу власти потраже, ва у случају проналаска да га спроведу лесковачком прекстеном суду с позивом на акт Бр. 11552.

Младен Видић, из Сирогојне среза златиборски, који је одговарао код пачелника среза златиборског због обог опасне крађе, коју извеђу 4. и 5. ов. м-ца побегао је из притвора. Младен је стар 24 год., раста високог, добро развијен, у опште план, и у оделу врлом уљичком. Позивају се све полицијске и општинске власти да Младена живо у својим домаћајима потраже, па нађеног под јаком стражом упуте поменутом среском начелнику с позивом на Бр. 6426.

Марко Матић — Дубарија, досељеник из Црне Горе, који је женио у селу Савинцу среза јабланичког, одговара код лесковачког прекстеног суда због покушаја убиства, ван је у богатству. Марко је стар 23—24 године, раста средњег, сиеђ, косе, очију зеленкастих, коса обичка, без особених знакова.

Исти суд тражи **Здравка — Дику — Станисављевића**, звапог „Булубашу“, бив. чувара на селу Мајдапице, који одговара због обог убиства; **Ганчу Вељковића**, из Лапшинца, који одговара због утеје; **Сулу Рушитовића**, **Авдула Рушитовића**, **Рушида Ибишевића**, — све због убиства; **Васу Аћимовића**, бив. осуђеника, због опасне крађе; **Илију Ранђеловића**, због опасне телесне повреде и **Стојкепа**, сина **Милана Станковића**, из Грезровца, због отеорења.

Здравко — Дика — Станисављевић зв. „Булубаша“, родом је из Крнове Реке у Турској, стар 50—55 год., средњег раста, доста крупан, бркова и косе црне и проседе, по темену ћелав; од одела има: половно гуњче и чакшире од црног сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке.

Ганча Вељковић, стар 50 год., стаса високог, косе проседе, лица сувоњава и дугуљаста, очију гавраетих, носа великог и прилично, брија се, а у оделу је цивилном.

Сула Рушитовић, родом из Тупала среза јабланичког, стар 25 год., стаса средњег, пропаласт, од одела носи: гуњ и чакшире од црног сукна, белу капу, а на ногама опанке.

Авдул Рушитовић, родом из Тупала, стар 23 год., стаса средњег, у лицу бео, од одела има: гуњ и чакшире од црвеног сукна, а на ногама опанке.

Рушид Ибишевић, родом из Тупала стар 70 год., стаса средњег, црнопаљаст, беле браде и брнова, ћелав, од одела има: гуњ и чакшире од црног сукна, белу арнаутску капу и на ногама опанке.

Васа Аћимовић, родом из Босне, а живео је у Лесковпу, стар 35 год., стаса средњег, црнопаљаст, косе и очију црних, браду брије, писмен.

Илија Ранђеловић, родом из Новог Села среза власотинчког, стар 25 год., стаса средњег,

обичне равнијенести, плаи, косе и бркова смеђих, од плаи косе: старе чашиире и гуљиве од прног сухпа, пошљу од тежњавног платна, на глави шајкачу.

Стојан син **Милана Станковића**, родом из Гургуровца (срез јабланички), стар 33 год., стаса средњег, суводаи, косе плаве: од одела има: сиње чашиире, копорак, фермеи, а на глави шајкачу. Од особених знакова има

У Београд је дошао фебруара месеца и под заштитом уредних исправа радио овде онде, а највише код Георга Хеиа, трговца у Сарајевској улици.

Ноћу између 21. и 22. овог месеца, лакше на прси дан Духова, у свом ноћиш, обио је са једном нарочито спремљеном њихиром, која је с једне стране шиљата, а с друге сиљоштина и оштра, и калаузима, балканицу и кавању

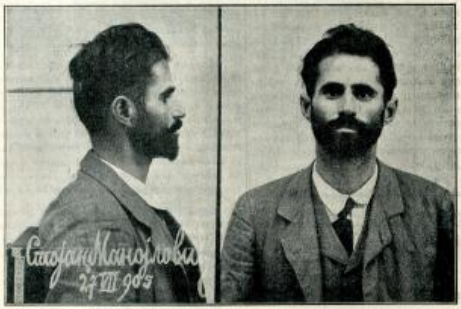

изнад руке једну опекотину, а на палцу једне ноге белегу од посекотине.

Прекоручује се свима полицијским и општинским властима, да за свима тоге врсте извршени злочинима најжешће трагају и нађене стражарно упуте лесковачком преосетеном суду с позивом на акт бр. 21557.

Стојан Мановљевић, познати зараиша, чији смо опис и слику изнели у 20. броју „Полицијског Гласника" од прошле године, одговара од начелства округа крушевачког за протурање лажног сребрног новца, али се налази у бегству. На сву прилику, да се Стојан бави где по Србији, надајући се под лажним именом за какво учитеља, чиновника или изасланика каквог страног министра за куповину вештине. Стојан је врло препредена и дрска зараиша, родом је из Трстеника, стар око 38 година, висок, суводаи, врлошљаст, учиљен врлих очиу. Пошсећи фотографију његову министарство преноручује свима полицијским и општинским властима, да ће Стојанов трагају и проиађеног стражарно упуте начелству округа крушевачког с позивом на Бр. 960.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ево нам опет једнога пречанина, сличног оном Стевану Плаповићу, што смо му раније слику изнели, а чији је и земљак. Ово му је **Вјекослав Најпар.**

И он је споро путпеи из аустро-угарских тамница, па спабљен уредним њесшом и радничком њихом и плаи упућен

од стварп и оспана што је могао поиети и одиео, но плао све те стварп није смео од реком пропети кроз варош јер су исте биле гломанге, он је положиу остапио ту у близини преко пута, а са оном прво положином отишао и одиео у радионицу свога мајстора Георга.

Баш у том времепу кад је он прву партију стварп одиео, кочи стражар из тога краја обишао своју линију приметио је, да у Макензијевој улици пред кућном код „Топлице" не гори фењер, који ту увек редовно свети, те посумња и дође до кућне, где је претпоставио кашао да су пајвећа врата из дворишта отворена.

Стражар се после овога одмах сетио шта је, па је опалио из револвера једни метак и тиме позвао у помоћ суседне стражаре, од којих је један отишао у кварт да извести дежурног писара, други за газду од радње, а остали остану да ту пазе.

Кад је дошао и дежурни писар из кварта, продужу сви тражење по околини.

У томе је се прадљевао кратко за овај други део остаљеног оспапа и тамам кад је дошао да га узме приметп га један од стражара и пође и њему. Он се онда нађа у бегству, а стражар избаци за њим метак, те и други потрче, али се прадљевао изгуби у једном житу ту у околини.

Дежурни писар нареди онда те се опколи њива са житом и ничше по њој тражити, па га одмах и нађе где лежи у житу, те га ухвати, стаари пађе и у кварт га отера, јер је одмах прађу приступио.

По начину како је оку прађу извршио и по средствима којима се при истом служио, бијеноследи се исполио као прекредени и стари прадљивац. Тако пре него што је приступио послу увршује је фењер пред радњом, а по том пресечао жице од електричног звоњења, како не би гасла из онога стапа могао тражити помоћ ако би што приметио.

И заиста признало је, да је и у Хрватској осуђивап за опасну крађу и да је затвор издржао у житровачком казненом заводу.

При њему је нађен бележници, у коме је убележено пуно којекаквих имена, међу којима

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јелинић

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 4. ЈУНА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се воли унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска намештеника, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковпси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Драгић Павловић, начелник четврте класе округа врањског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарстна унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа врањског Светислава Новаковића, секретара Касационог Суда у пензији.

Из канцеларије Министарстна унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза дужничког Јована Леовца, начелника среског исте класе у пензији;

за полицијског писара друге класе среза власотиначког, Андрију К. Цветковића, бившег полицијског писара; и

за полицијског писара треће класе среза жичког Милана Б. Јанковића, полицијског писара исте класе среза власотиначког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је

да се Стојан Павловић, начелник треће класе среза дужничког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарстна унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Танасије Танасијевић, полицијски писар треће класе среза жичког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа врањског Драгића Новаковића, секретара Касационог Суда у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза дужничког Јована Леовца, начелника среског исте класе у пензији;

за полицијског писара друге класе среза власотиначког, Андрију К. Цветковића, бившег полицијског писара; и

за полицијског писара треће класе среза жичког Милана Б. Јанковића, полицијског писара исте класе среза власотиначког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је

да се Стојан Павловић, начелник треће класе среза дужничког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарстна унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Танасије Танасијевић, полицијски писар треће класе среза жичког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа врањског Светислава Новаковића, секретара Касационог Суда у пензији.

Из канцеларије Министарстна унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа врањског Драгића Новаковића, секретара Касационог Суда у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа врањског Светислава Новаковића, секретара Касационог Суда у пензији.

Из канцеларије Министарстна унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа врањског Драгића Новаковића, секретара Касационог Суда у пензији.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. маја 1906. г. у Београду.

ПРАВИЛА

о притвореницима и осуђеницима код полицијских и општинских власти

Поводом §§ 10. и 27. Устројства централне државне управе, да се старам о правилној примени закона у своме ресору и одржању реда и сигурности личности и имања, прописујем, у духу §§ 20. и 312. кривичног закона, и § 136. крив. суд. пост., ова правила:

Чл. 1.

Код полицијских и општинских власти могу бити навесна лица у притвору или у затвору.

Чл. 2.

У притвору су они, који су за злочина или преступна дела стављени под кривичну истрагу у смислу § 131. кр. суд. поступка, с тим да се и слободе лице, а у затвору су они, који су осуђени од стране домаће власти за иступ до III части кривичнога закона или по коме специјалном закону, или су осуђени од других власти, на пресуда послата на извршење полицијској или општинској власти.

Чл. 3.

Сва притворенице држаће се одвојено од осуђеника где год је то према признама могућно, како би се спречило договарање и осујећавање истраге, јер се зна, да су многа злочина дела прикривена на тај начин, што су полицијски осуђеници, по издржаву осуде, били посредници између притворених и спољеника.

Чл. 4.

И саме притворенике, и ако нису у притвору за једно исто дело, треба држати одвојено; а оне, који су окривљени за једно исто дело, а не признају га, мора власт неизостанно држати одвојено.

Женске ће се такође редовно држати одвојене од мушких.

Чл. 5.

Притворенике дужна је власт да изводи два пут дневно на чист ваздух и ради осталих потреба, и то у јутру и у вече, а све остало време држати их у затвореној соби, сем изузетних потреба нужда.

При овом изводењу мора бити довољан број служитеља и стражара, како не би који побегао или се са киме договарао.

Чл. 6.

Притвор мора бити строг, али понашање државних службеника мора бити улудно, нарочито према лицима, која су дотле била поштеног владања.

Чл. 7.

Сви они притвореници, који су доброга имовног стања, хранише се о своме трошку, а они, који су доказаног сиротног стања или тренутно нису при новцу хранише се о трошку државном.

Онима, који се хране о своме трошку, дозвољаваће се да једу што хоће.

Од пића дозвољаваће им се само толико, колико неће бити бојазни да се напију.

Оним притвореницима, који се хране о трошку државном, даваће се по 1280 грама хлеба на 24 сата у смислу уредбе — правила од 29. октобра 1865. године.

Али кад год би притвореници, и они што се хране о своме трошку и они што се хране о државном, правили неред, харму, свађали се са иследником или служитељима и т. сл. иследник има права по §§ 30. и 182. кр. суд. пост. да храну своју сведе на сам хлеб и воду или је умањи.

Чл. 8.

И храна и све остало, достављаће се притвореницима преко апсаниције, било да се хране о своме трошку, било о државном, и он је дужан да се уверава да су храна и пиће чисти и нешкодљиве.

У случајевима какве сумње, извештаваће упек иследник или старешину надзештва.

Чл. 9.

Храна, коју држава даје онима, који нису сиромаси, наплаћаће се од њих доцније.

У то име, власт ће уносити у тужбу увек и тај захтев, да се окривљени осуди и на плаћање апсанске хране, огрева и осветљења, или ће га сама осуђивати на то по § 328. кр. суд. пост. ако истрагу прекида у смислу § 29. истог закона.

Чл. 10.

Притвореници могу и пушити ако су сами у соби; а ако нису, онда само тако, ако и остали дозволе. Иначе тек онда, кад се на чист ваздух изводе.

Чл. 11.

Храну оним притвореницима, који се о своме трошку хране, а из места су где је и притвор, доносиће њихова родбина или млађи и предавати апсанији.

Чл. 12.

Притвореницима, који су признали кривицу, може се дозволити састанак са породицом и познаницима ради виђења, један пут недељно, али то само у присуству иследника или поузданог апсанције.

Разговор се може водити само на оном језику, који је разумљив иследнику или апсанији.

Оним, који кривицу нису признали, допуштаће се овакви састанци само у случајевима неодложних потреба, које би изискивали интереси њихових породица или имања.

Чл. 13.

Притвореници могу у притвору читати књиге и новине које нису забрањене.

Али од новина неће им се давати оне, које би говориле о њиховим кривицама, те би они на тај начин могли бити обавештени о току истраге и појединостима њеним.

Писати такође могу, али се од тога ништа не може изнети из притвора, докле то не прегледа и одобри иследник, као год што ће се и са писмима, упућеним окривљеном, строго поступати по наређењима §§ 84., 86. и 87. кр. суд. поступка.

Чл. 14.

При предаји хране, преобуке и осталих потреба, треба строго пазити, да се не унесе какво писмо, којим би се кривац обавештавао о чему, или каква алатка, којом би се могло обити или пресећи гвожђе, или пробити апсански зидови и извршити бегство.

Чл. 15.

За време од 15. октобра па до 15. априла, кад год је према хладноћи потребно, загреваће се собе притвореника.

Осветљење ће се такође давати за сваку собу и то које је јединије, или здрављу нешкодљиво.

Лети од 15. априла до 15. октобра може горети лампа или свећа до 10 сати у вече, а од 15. октобра до 15. априла до 9 сати у вече.

Кад осветљење и огрев набављају сами притворници, могу га употребљавати како они хоће, у колико се то не коси с хигијенским прописима или прописима и наредбама о сигурности и безбедности зграде и притворника.

Чл. 16.

Огрев и осветљење, које даје држава, наплаћаваће се од имућних притвореника на начин, који буде прописан у смислу § 327. кр. суд. поступка.

Чл. 17.

Кад полицијска иследна власт нађе, да притвореног треба ставити у оков у смислу чл. 140 кр. суд. поступка, она ће га оковати, али тај оков не сме бити тежи од 5 килограма и 120 грама (§ 14. кр. закона).

У случајевима кад су притворници или осуђеници немирни тако, да су спасни за органе власти или друге притворенике, и у случајевима кад је опасност да ни спроводу могу побећи или на кога напрснути, могу се притворенициа или осуђеницима метнути на руке лисице — негве — које власт треба увек да има. Везивање не сме бити ни у ком случају. Исто тако лисице се ни у ком другом случају не смеју употребљавати.

Чл. 18.

Притворници, чије бављење у општ не сме бити дуго код полицијских власти (§ 156 кр. суд. пост.) не могу се употребљавати ни за какве радове државне и општинске. Они могу радити само оне послове, који су у неразводној вези са њима самим и њиховим сопственим потребама, као: чишћење своје собе, сечење дрва за огрев итд.

Од ових послова увек ће се поштедити они притворници, који по своме дотадашњем положају у друштву и карактеру, треба да буду од овога ослобођени.

Органи, који наређују притвор оваквих лица, обавештаће о овоме апсанцију и служитеље у самом часу притварања.

Употреба притворника за послугу при канцеларијама одлучно се забрањује.

Чл. 19.

Према притворницима не смеју се предузимати никакве мере, па ма у коме то обзиру било, којима би се ишло на то, да се они силом нагнају на признање.

Физички насртаји, хицкотисање, намерна кињења и мучења, која би иследници и служитељи предузимали према притворницима, строго ће се кажњити административно-дисциплинским, а према величини кривице и по кривичном закону.

Претрес, који се редовно врши у смислу § 139. кр. суд. пост. над притворницима, мора се увек вршити у присуству грађана, одређених у смислу § 28. истог закона, и они ће потписивати протокол претреса, како би се избегле све незгоде, које могу наступити при друкчијем поступању.

Чл. 20.

Од постељних ствари притворници могу добавити од својих кућа што хоће.

За оне, који то немају, треба да се направе прости кревети од дасака, у колико се то може према средствима, којима надлештва располажу из кредита на храну и одржање сиромашних притвореника.

Чл. 21.

Притворници, који се затекну у притвору прве недеље божићњег или ускршњег поста, морају постити и причестити се у смислу Високајше уредбе од 10. децембра 1846 год. Бр. 1379 (Полицијски Зборник стр. 40), ако су православни.

Ко напочиње не би хтео постити и причестити се из каквих оправдалих разлога, неће се на то силом нагонити.

Чл. 22.

Кад се притворник разболи, на то апсанција сам примети или притворник изјава, одмах ће се известити иследник или она) који га заступа, како би се позвао лекар ради лечења, ако га у месту има.

Болесни притворници могу о своме трошку звати кога хоће лекара.

Кад у месту притвора нема лекара, а притворник је озбиљно оболео, онда ће се под строгим надзором спровести преко државног болнице на лечење.

Трошкове око лечења живљења притворници сносе сами, а сиромашни се лече о државном трошку.

Чл. 23.

Ако лекар нађе, да је болест такве природе, да се у апсани не може лечити, власт ће спровести притворника у болницу.

Ако је оболели притворник био у окову, па лекар изјави, да би му према стању болести требало окове скинути, одмах ће се то учинити.

Чл. 24.

У свима случајевима, кад се притворници откивају или спроводе болници, треба одредити чувара, који ће пазити да притворени не побегне, или да се с киме не састаје и истрагу осујети.

Чл. 25.

На случај, да притворник напрасно умре у притвору, одмах ће се звати лекар да констатује узрок смрти и о томе изда власти писмену изјаву, па ће се тек тада мртвац предати фамилији, ако ову има; иначе ће се предати општини ако је из места притвора, а ако није, онда ће

се сахранити о трошку државном, по обредима прве које припада, водећи рачуна, да то буде са највећом штедњом и што простије.

И ови трошкови падају на терет кронта за храну апсеника.

Чл. 26.

Сви они, који су осуђени на затвор за иступна бенчасна дела, држаће се редовно затворени у соби као и притворници (чл. 5. ових правила).

У ред ових осуђеника долазе и они, који су осуђени за разна кријумчарења по царинском закону и законима о монополу дувана, соли и установи нових државних монополи.

Ако су пресудом осуђени и на рад, онда ће се гонити на државне или општинске послове у смислу § 312. крив. закона.

Чл. 27.

Они осуђеници, који су осуђени за остала иступна дела по III части кривичног закона, или по коме од специјалних закона, од стране полицијских и општинских власти, или су осуђени од стране других власти на полицијској или општинској власти дата пресуда на изршење, могу се држати дању и ван апсана, но дворишту надлештва код којега надржавају осуду; али никако и ни у ком случају не могу се пуштати ван дворишта дотичнога надлештва.

Ноћу морају редовно бити затворени.

Чл. 28.

И осуђеници из чл. 26. и они о којима говори чл. 27., могу се држати и више њих у једној соби, с обзиром на хигијенска правила, а могу се држати и сваки засебно ако има просторија, и ако они то изазову својим непокорним држањем према органима власти.

Чл. 29.

Све оно, што је напред речено о храни, одреду, осветљењу, болести итд. притвореника, важи и за осуђенике, нарочито чл. 18. о угледним и часним лицима.

Чл. 30.

Отпочетя затвор не може се прекидати ни из каквих узрока.

Чл. 31.

Малолетне осуђенике треба држати одвојено од професионалних кошкара и варалица, као и од свију оних, који су у повратку (рецидивисте) за краће, преваре и т. слично.

По издржаном затвору ових малолетника, увек их треба предавати породици ако је у месту или близини, како би од ње били прихваћени и упућене на поправку; а ако породице немају, онда их сама власт треба благим саветима да упути у службу и постара се по могућности да им нађе згодно место и заштиту разумних и добрих људи, ако њиху са свим посрнули и постали непоправљиви.

Чл. 32.

Све оно, што је напред речено о притворницима и осуђеницима код полицијских власти, важи и за притворенике (§. 132. кр. с. п.) и осуђенике општинских власти или оних, над којима оне изврпују пресуде других власти.

Чл. 33.

Да би се знало, који ће од служитеља одговарати за ред, чистоту и остало у апсанама, власт ће одређивати једнога од својих служитеља за апсанцију нарочитом својом писменом одлуком

У местима, где има жандарма, апсанција ће се редовно узимати из редова оних.

При одређивању лица за апсанцију, увек им треба саопштити она правила на потпис, како би били ближе обавештени о својим правима и дужностима, а треба им, сем тога, увек прочитати и законске одредбе, које говоре о казнама, којима они подлеже за бегство притвореника (§ 99. и 347. кр. закона).

Чл. 34.

Апсанција и остали служитељи морају човечно поступати са притвореницима и осуђеницима; иначе ће они бити кажњени за немарно поступање.

Чл. 35.

Свака повреда ових правила, у колико не предаје у кривична дела, која се казне по кривичном закону, казниће се административно дисциплиски.

Казне ће ове према апсанцији наређати старешина надлештва, односно њина старешина, а према другим лицима надлежне старешине по закону.

Чл. 36.

Ова правила важе после шест дана од дана кад се објаве у „Српским Новинама“, и од тада губе своју снагу и важност све наредбе и прописи, административне природе, који би били противни овим правилима.[1])

Бр. 10630.
15. маја 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

и с обзиром на начелну недовољност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

По назорима д-р Штецлеца, који нису произвољни, већ имају свој разлог у значајном искуству, који му даје и катедра и положај председника правичке испитивачке комисије, предавања у семинарима, која, не губећи на вида теорију, имају још и практични значај, издижу се изнад обичних, строго теоријских предавања; па њима ученик постаје свестан теорије и значаја, који она има, јер боље појима циљ, коме као правник има да служи и улази дубље у садржину начела, у њихов прави смисао. Због тога, студенти више су одани практичним предавањима у семинарима, него строго теоријским часовима усбичајене универзитетске наставе. А већ сама та оданост од великог је значаја „јер није за препоруку, нити треба помагати ону наставну методу, према којој се ученик понашује немарљиво, већ методу, која је успела да од немарног створи вредног студента. У добу слободне наставе и учења, то је најскупа услуга коју може дати универзитетско образовање.“ Истина, овакна новина у настави дала је разлога многим професорима, да учине приговоре, који имају формални карактер бојазни, да ће им се утицај наставнички изгубити, да ће им се многи ученици отети, управо еманциповати од тога утицаја, на начин, који није у њиховој могућности, да их сузбије и да их заблуде ослободи. Али ове присталице строге теоријске наставе заборављају, да критеријум студената може имати осленца, на самим тим и разлога, у неоспорно очевидним користима, које даје начело слободне наставе, начело потпуног самоопредељења ученика, који им се од професора боље допада, који је тај, који њиховој професионалној каријери и будућности даје више шанса за успех. И под утицајем своје сопствене критике, заснивање на сопственом размишљању, шта је то, што један начин предавања одликује од другог, шта је то, што им у разумевању правничког духа даје више могућности, није никакво чудо, што многи студенти налазе више интереса, па самим тим и више укуса за наставу, која спајајући теорију са практиком ангажује у њој мери пажњу и интерес правништва, него онај систем предавања, који на ту везу заборавља; коме се, под ауторитетом класичног наставног плана, чини, да је правних само онда јак, кад он сем строго доктринарно изговорених теоријских скрунула не чује ништа друго; над он управо, треба да се лапиа испред теоријског величанства професорског ауторитета, који му на латинском језику, са цитатима, који су страни његовом духу и разумевању, износи сав сјај правничке величине римског народа умео да испише у времену, које је тако много удаљено од данашњег. Констатујући тај факат, да студенти узимају јачег учешћа у семинарима и у опште на практичним предавањима, д-р Штецлеп прави и образлаже тај факат моћним утицајем практичног правног живота и личне радње студената, према недовољном, или у опште малом утицају теорије и у малој привлачности туђих мисли. У вези с овакним напоменама д-р Штецлеп наводи, да се један број универзитетских професора не може ослободити разложних приговора и пребацивања, што су главну пажњу обратили само на претпаност материјала, а самим тим на број часова и диктандо.

И код д-р Штецлеп мисли, да може овакав приговор учинити наставу на прав-

[1]) Ова су правила објављена у Српским Новинама 27. маја тек. год. Ур.

ничким немачким факултетима, шта ли би се тек, могло пребацити методи наше факултетске правничке наставе, која на диктандо и на таблу тако много, па ако хоћете, скоро искључиво рачуна. Бездрој грубих примера, сваке године потврђују да сиромаштво студенти све своје знање треба да покажу у рецитовању текста, који је у табаџима исписан, табаџима које они морају предистављати обично у очи испита и без икаквих појмовања и без икакве везе са практиком, на коју се поједини теоријски ставови односе. Ово чини да се многи студенти стављају у положај, да пошто по — то науче текст, а не начела, и да мисле, да су добро савладали посао, ако су успели, да што више табака прочитају дневно, и да што више текста, и ако само моментано, из прочитаних табака запамте. Какве погрешке неће човек да наће у овакиим ђачким табаџима, по свој прилици услед погрешних забележака студента. Чудновато! Што нећеш материјала теоријског, али и тако сређеног и тако пробраног и стилизованог, да се обично неза њураши, да се тај текст штампа на доктринарну одговорност професора, чији диктандо излажаша. Често у једном истом табаку могу се наћи ствари, које дају сасвим супротна објашњења једног истог принципа, или што је још горе, сам принцип на тако накарадан и неспојан начин изражен, да ни ви у основи не можете разумети какав смисао има, или му смисао разумете на начин, који је самом начелу у основи противан. Тежња за доктринарном фразеологијом и претрпаношћу материјала у толико несрећнија карактеришe факултетску наставу онда, кад су професори релативно лакши људи, кад својим научним материјалом не лакају довољно јако; или управо, кад се њиху уздигли на висину једног критички израђеног и потпуно спремног наставника, који зна све главне и за и против разазореног система, по коме свој предмет предаје. Ми озбиљно питамо нашу правничку интелигенцију: какав је укупна начелна спрема једног просечно образованог правника, за потребе државне службе и за оцену његовог општег образовања у друштву факултетски образованих људи? А кад је реч о маси наших правника, ми ово питање још и поспешавамо и социјализујемо апелом на све савесне и у истини спремне правнике, да нам одговоре: које је то поље, на коме се наше правништво одиста одликује, у коме броју његових чланова и у којим облицима његовог јавног позива и рада? У вези с овим, није неоправдано запитати чак и то: шта је то, што нам конкретно, али јавно изражава спрему и наше најновије правничке интелигенције, њеног најауторитетнијег представништва професора правног факултета, не рачунајући ту, често веома добро квалификоване изузетке и читаве деценије, у којима су се такви изузеци јављали. Ово, што у првом реду треба да даје доктринарну квалификацију таквим људима, а на име: јак стручни литерарни рад, колики је, код којих и где је објављен; а у колико је реч о млађој наставничкој генерацији, у чему се те њихови радови састоје? Јесу ли то, одиста, системски разрађена, крупна начелна питања, која вређу науку напред, или бар доприносе начелном преображају појединих наших важнијих установа и система, на којима су те установе заснована? Да, да, номенклатурисање појединих параграфа. То је одиста посао и за најмање одговоран и за најспиритнији рад; али мучно, да тај обим и значај рада, бар онда, као постане правило и над нема и сувише велики начелни значај, мучно, велимо, да би таква задатак литерарни требао да иде даље од амбиције једног обичног, и то најталентнијег судије пространственог суда!

Супопарно излазање теоријских скрупула у облику уобичајеног професорског диктанда није оно исто, него је, напротив, много удаљено од живе наставничке речи, од тога, што прасници зову: „Viva wox magistri.“ Ако би студент могао да чује од професора искључиво речи изнесене у табаџима, зашто би морао долазити на предавање? Није ли паметније провести то време, у таком случају, у топчидерском или калимегданском парку, а код куће прочитати те речи онако исте и у оном броју, у коме их већ садрже његови хектографисани табаџи? Критикујући овакав систем наставе ако чисту штету, која сналази и студенте и државу, д-р Штелцел наводи један истинити случај мајора, у коме се је нашао један доцент извесног немачког универзитета, који је имао обичај, да своја предавања скоштава искључиво у облику диктанда, па објашњава смисао тога мајора у овоме: једнога дана, кад је на предавање дошао, нашао је исти доцент једну цедуљицу на катедри, са овом фразом: „па зашто не упутите вашу служавку?“ И збиља, писац те цедуљице имао је право. Не би ли и једна по прилично писмена служавка, или у опште која друга особа, могла прочитати оно исто, што и професор, ако је читање текста све, што један професор треба на часу да да?

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОВОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

В. Слобода воље и непосредна свест о слободи.

Питање о слободи воље не би никада ни постојало, када ми не би непосредно били свесни извесних радња у нама, који нам изгледају да потичу непосредно од нас самих и да их ми вршимо без икаквог морања, т. ј. да смо сваку такву радњу место што смо је извршили, могли и не извршити, сваки од нас осећа — да наведем један већ наведени пример — да му је потпуно у власти, да своју леву руку у моменту кад то хоће дигне или остане спуштену, или да у даном моменту дигне место леве десну руку, сваки од нас осећа да сваку од ових разних радња може с истом лакоћом у истом моменту извршити или неизвршити, или што исто значи, да је, ако је једну од њих у датом моменту извршио, могао место ње другу извршити. Овај пример најбоље показује у чему се састоји наше непосредно осећање, наша непосредна свест о слободи, и он у исто доба показује откуда и наше уверење, да се не само осећамо слободни, него да смо дошта и слободни: ово осећање о слободи наших вољних радња тако је јасно и тако му никада искуство не противречи (никада се не дешава — осим у анормалним случајевима — да нашој вољи да руку дигнемо дизање руке не следује), да нам изгледа немогуће замислити, да нас ово вара, да нам ово предочава нешто чега у ствари нема.

И доиста заступници слободне воље, индетерминисти, полазају се за доказ свога тврђења у првом реду на ово непосредно осећање наше слободе. Међу тим противници слободне воље, детерминисти, истина не одричу егзистенцију самог овог осећања у нама — јер је егзистенција његова јасна и несумњива — али тврде, да је исказ његов истинан, да се ми истина осећамо слободни али да нисмо и у ствари слободни, да нас наша непосредна свест у овом као и у многим другим приликама вара.

Шта ово тврђење о илузорности наше непосредне свести значи, видиће се из следећег. Да нас наша непосредна свест као такова не вара, т. ј. да је све ово што је у свести дато за свест и у свести онако дато као што се представала да је дато, у то не сумња нико па ни детерминисте. Да ја ово сада пишем, да су слова и хартија за моју свест овакви и сходно њима као што их видим, то је несумњиво, јер признати све ово да постоја значи просто рећи, да ја у овом моменту, када пишем, постојим, а само луд човек могао би тврдити, да онда, кад мисли да постоји не постоји, могао би сумњати у своју сопствену свесну егзистенцију. Према томе и детерминисте када тврде, да наше непосредно осећање слободе вољних радња постоји, тиме просто тврде, да је то осећање факт наше непосредне свести и да се као такво не може одрицати. Међу тим и ако нас наша непосредна свест као такве не вара т. ј. не вара нас ова или она ствар или ми појединим свесним субјекти без икаквог обзира на ово што ван нас, што у спољном свету постоји, иначе одмах морамо признати, да нас наш непосредна свест може и вара ти, на ше чим нам наша непосредна опажања имају да буду гласници онога што се у спољном свету налазе, чим наше чулне преставе одговарају на спољне објекте ван нас.

Да се сказати у чему се састоји варање наше свести у овом односу њеном на спољни свет, ја ћу навести неколике примере, које ће то објаснити. Кад штап метнем у воду ја ми изгледа преломљен, међу тим чулом пипања уверавам се, да он није и у ствари преломљен, већ да је остао исти онако прав какав је био и кад се ван воде налазио: у овом случају дакле моја не непосредна свест вара о томе какав је штап у ствари. спољ. пан мене јер у њој се он јавља као преломљен, док је у ствари непреломљен. Пре свега ја

морам претпостављати — и овај ме случај непосредно нагони да ту претпоставу учиним — да опажени штап и стварни штап нису једна и иста ствар, јер кад би они били једна и иста ствар онда би за мене било немогуће да за штап, који ми у води изгледа преломљен, тврдим, да није и у ствари преломљен, јер онда би преломљени штап у води био исто тако стварап као и непреломљени штап ван воде, што је очевидно нетачно. Према томе кад тврдим да ме спест, опажајући да је штап у води преломљен, вара, онда те тврђење може само значити, да моје опажање штапа (или да опажени штап) и стварни штап нису једно и исто, да је стварни штап у опште не могу ни да опазим, да су сва моја опажања, да су сви *чулно опажени објекти сама представа, садржаји моје свести и да ван мене не постоје.* Тиме што ја тврдим, да су ствари које ја опажам само у мени, у мојој свести и да ван мене не постоје, ја тиме не одричем да има стварн ван мене, што више егзистенција тих спољних ствари је несумњива, јер без њих ја не би имао никаквих опажања у себи, објекти мога опажања доказ су да тих спољних ствари има и ако их ја непосредно као такве не опажам. Доиста данашња физика и хемија, да се у спољнем свету налазе само молекули и атоми, који се крећу у празном простору, а које ми не опажамо; наша опажања постају у нама тек утицајем тих спољних ствари односно њихових кретања на наше чулне органе (трепереве етера производи у оку осећај светлости, трепереве звука у уху осећај слуха и т. д., светлост и звук као осећаји постоје само у нама).

Чим се на тај начин потпуно издвоје спољни, физички (материјални) и унутрашњи, психички (духовни) свет одмах нам постаје јасно како и у коме нас смислу наша непосредна свест може варати. И опажени штап ван воде, који се опажа као непреломљен, и опажени штап у води, који се опажа као преломљен, само су објекти нашег опажања и ван нас не постоје. Оба та опажена објекта, обе те чулне представе односе се на један и исти стварни објект на стварни штап. Тај стварни, објект остаје као стварни објект онако непреломљен уу (стварној) води исто као што је био кад је био и ван воде, међу тим он нам се у том случају јавља у нашој свести као преломљен. То значи, да се наша чулна представа стварног штапа у једном случају слаже тачно са стварним објектом штапа, док у другом случају то слагање не постоји; у једном случају и у нашој престави јавља се штап исто тако непреломљен као што је и у стварн (ч. ј. као што је и спољни стварни штап'и штап ван нас) непреломљен, у другом случају пак он се јавља у нашој свести као преломљен, док је у стварн непреломљен. У чему се дакле састоји варање наше свести у овом случају? Ово се, као што се види, састоји у *неслагању нашег опажања са објектима спољнег света.* Ова се тек може разумети наше тврђење, да нас наша непосредна свест као таква не вара, да је оно што постоји у нама, што је свесни садржај нашег опажања, за наше опажање онако као се представља да је, и да нас наша свест, наше непосредно опажање може варати само у односу на спољни свет, на стварн које су ван нас, ван наше свести. Наша чулна опажања у води преломљеног и ван воде непреломљеног штапа као чулна опажања имају подједнако право на признање своје егзистенције од наше стране, обоје су нам чулна опажања непосредна чиста наше свести, и према томе у свести су оба на исти начин реална. Али та два факта опажања немају исту предност и у односу на спољне стварн које представљају, јер један одњих тачно представља спољни објект, на који се односи, док други то не чини. Наша свест нас може дакле само варати у односу на егзистенцију стварн које су ван нас, иначе су за непосредну свест сва њена опажања, сви њени искази подједнако тачни.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Овакви случајеви били су изузеци али су постојали све четири и колико су међусобне друштвене варани тако, да су доцније у неким крајевима сасвим потиснули крвну освету. Крвна освета постала је изузетак а отуп правило. Сличан развитак морао је бити и у нашем друштву до појаве писаних закона. На ове промене нама сумње да је и хришћанство имало јак утицај. Чим је српска држава почела стајати на своју снагу, а државна организација потискивати организацију крвног сродства, изменили су се и односи између преступа и казне. Место друштвених група основаних на крвном сродству јавља се држава као целина и она сматра за своју дужност да ради против убиства и да гони убице. Она не укида накнаду, која се при мировању давала за крв, али поред накнаде тражи за себе још и *хлобу*, тражи *вражду*. Из тога излази да се глоба, коју је стара српска држава тражила за крв убијеног, звала *вражда*, а *вражда* у неким законицима далматинских градова. Реч *вражда*, долази од речи *враг* (као од крив, кривда; од прав правда) што значи непријатељ. У правном значењу звала је означавала суму новца, која се узимала за убиство.[1])

У колико се види из наших споменика при пуг налазимо овај израз употребљен у повељи Краља Стевана Уроша (1242 до 1276), која је дата Дубровчанима, затим за владе краља Милутина итд. Међутим колико се може видети из старих споменика, држава није увидала ону накнаду, коју је имала породица убице или сам убица да даде сродницима убијеног, већ се држава сама бринула за сигурну *вражду*.[2]) И ако су у старој српској држави постојали писани закони, у којима је била одређена казна за убиство, а које је више примењивала црква, или црква тражила од власти да се примењују, то су ипак доста дуго остали у сили патријархални обичаји. Колико су дубоко биле укорењене патријархалне мисли о правди и о кривици убиства показује једна веома драгоцена дубровачка белешка о преговорима, који су бан по том предмету поћени међу њеном дубровачким и краљем Милутином. Та је белешка из године 1308, и у њој се говори, како је најкадашњи обичај за свих дотадашњих владара дубровачких и краљева српских, да Дубровчанин плаћа *вражду* (глобу за убиство), кад се догоди да Дубровчанин убије српског грађанина, а српски грађанин, ако би Дубровчанин био убијен. Дубровачки кнез тога времена, држећи се новијега статутара, хтедне да уведе казну смртну за убиство, али наиђе на отпор и у самих Дубровчана, који су такође хтели да држе стари обичај. Тога ради кнез и општина дубровачка пошљу тај спор на пресуду у Млетке. Из Млетака их упуте да виде прво, биле српски краљ пристао на такву промену за своју земљу, и биле хтео дати реч, да ће он такво кажњавање убистна вршити у своме подручју. Краљ Милутин, пред којега је тај предмет донио, одговори: да он никако не пристаје да у својој земљи место *вражде* уводи смртну казну за убиства не за то, што би хтео штедити крв својих поданика (quod nolebat spargere sanguinem suorum), већ што жели да чува и држи стара обичаја *вражде* својих предака и свој (sed volebat servare et tenere antiquam consuetudinem vrasdne praedessorum suorum et suam). Ово је краљ и заиста одржао потврдио.[3]) После Краља Милутина, *вражда*, као што ћемо видети доцније, губи свој значај особито у оно време кад Душан даје свој законик и утврђује писмено суђење на основу писаних закона.

Тако је крвна освета, управо правило друштвеног уређења основаног на крвном сродству да се тражи глава за главу и крв за крв, мало по мало и у српском друштву током средњих столећа замењивана откупом сродницима и *вражду* држави, докле најпосле држава није сама узела на се дужност да казни убице.

Смртне казне.

Пре него што пређемо да говоримо о смртној казни код нас и разним облицима њеним, који су код нас примењивани у разним временима, да напоменемо како грузинске смртне казне чувени зналадац етнолошке јуриспруденције Д-р Алберт Херман — Пост (Dr Albert Herman Post) у своје научном делу Grundriss der ethnologischen Jurisprudenz.

Пошто је д-р Пост проучио правне односе и обичаје код разних народа целога света и племенских група, то је резултате својих научних истраживања изнео у горе поменутом делу. На овом месту где говори о смртној казни вели, да се смртне казне налазе код свију народа

[1]) В. В. Јагић. Законъ Немољинскій. С. П. Б. 1880, стр. 44.

[2]) Ст. Новаковић. Село 92.

[3]) Ст. Новаковић. Село стр. 92—93. — *Ст. Новаковић.* Село стр. 92—93. — *Ст. Новаковић.* Село стр. 92—93. — *Ст. Новаковић.*

на земљиној кугли у свима облицима, који се само могу замислити. Мучно је наћи ма какав облик смртне казне, који већ није познат у раније казненом праву.

Све смртне казне у главноме се могу поделити на ове групе:

1. У ову групу долазе смртне казне у којима се преступник лишава неким оруђем најглавнијег дела човечијега тела. Овде долази у целом свету раширена смртна казна *сечење главе*. Она се извршује оштрим инструментима, било ножем, било секиром или каквим мачем. Неки народи извршивали су смртну казну пробадањем. Тако н. пр. кривца је пробости копљем или сулицом, или ће га *ћустити на колац*.

2. У другу групу долазе смртне казне где се преступник кажњава *вешањем* о какво дрво, или се обеси на вешала, или се удави затезањем ужета обавијеногa око врата. У ову групу смртних казни долазили и закопавање живих или заливање живих тако да од глади морају умрети. Ово закопавање често бива пошто се онућењи прободе ногем. Или се закопа цело тело само се остави глава да вири из земље, па после разбијају главу ударцима; или се остави надземи жени сунчевој и инсектима. Најпосле у ову групу долази и казна бацање у воду, где се преступник најпре метне у какав џак често пута заједно с каквом животињом.

3. У ову групу долазе смртне казне, при којима се преступник *спаљује* или сасече. Спаљивање кривца бива или на гломачи, или се преступник умори спаљем у уста или у уши растопљеног метала или кључалих течности. Ова се казна извршавала и прободом усијаним штапом или пуњењем кривца у воду, уљу или у вину. Или се кривац пагони да обухвати усијани стуб.

4. У ову групу долазе смртне казне, које доносе смрт услед шибе. Тако овамо долазе дегенеца по табаници док смрт не наступи, или батине по потиљку. За тим каменовање, која се казна извршује тако, да народ преступника каменем затрпа, или да се на преступника баци тежак камен да га размрска. Овамо долазе и смртне казне, које се састоје у *черчењу тела* на четири или више комада, за тим стругање тестером, прикивање на крст, ударање на точак. Овамо најпосле долазили и смртна казна, при којој смрт наступа услед драња коже.

(наставиће се)

Милоје Вукићевић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК) 5)

Саопштења

1. О реформи оптужног поступка.
2. О поступку код преступа и испупа.
3. О условној осуди.

Пошто конгрес и даље потврђује корист, која се има од установе условног осуђивања, даје у исти мах већу важност условној осуди коју доносе судије него административне власти.

4. О транспортацији.
5. О трговини о белим робљем.

Конгрес изјављује своје пуно одобравање за законске, управне и полицијске мере, које је међународна конференција у Паризу усвојила.

Односно друге резолуције:

Конгрес изјављује између осталога, да сам зато, да се пуноћетна женска лица домаљују у циљу немораза, предстаљају све праве и законске особине једне кривичне радње, није постигнут споразум и решење је одложено за други пут.

Ето то су у главном питања, која су досадашњи конгреси расправљали, а сад да се осврнемо и на рад овог последњег, десетог конгреса.

* * *

Првог дана конгресног рада поздравио је чланове конгреса сенатор *д-р Јагемберг* у име Хамбуршког сената. „Особито је обележје Хамбурга", рекао је он, „да га у првом реду занимају међународни економски односи, нарочито с обзиром на светску трговину и бродарски саобраћај. Али тај саобраћај доноси собом и међународни злочин и потребу истраживања средстава за борбу против њега. Борба против злочина стара је као и човечанство. Али се у току времена често неће начин борбе као и назори о томе, шта се има сматрати као злочин. Са напретком културе и кривично се правo мења. Једна, ако је сто година од последње парнице против вештица, а од тортуре пак, колико нас рок дели од онога времена! Нисам ја ни да опазите, да социјални напредак последње времена почиње утицати и на наше правно схватање, и да реформа старога права налази све то више одзива. Статистика нас учи, да се није намножио број злочина у опште, али да се знатно умножио број непунолетних злочинаца и број у повратку. Карактер злочина добио је другу лице, неурастично, болесно, злочинци иду за грађанозношњу, врше дела по напредно рафинираним методама, те доцекасно да наше казнено право сами злочинци претекоше. Моја је искрена жеља", закључио је говорник: „да и садашњи рад Међународног криминалистичког удружења, као и досадашњи доприносе томе, да се разбистре и приведу решењу важна питања, која нам ваља решити".

За овим се приступило избору бироа. За почасног председника изабран је сенатор *д-р Јагемберг* а за потпредседнике: председник врховтеченог суда у Хамбургу *Енгел*; *Омора* шеф полиције у Паризу за француску групу; проф. *д-р Грос* из Граца за Аустрију; проф. *Горш* из Копенхагена за Данску; проф. *д-р Ј. Шкловер* за хрватску групу; *Џилбен* председник суда за Холандију; *д-р Висконшиер*, адвокат за Грчку; проф. *д-р Хафтер* из Цирихa за Швајцарску.

За тим је председник конгреса проф. *Пренс*, ћенерални инспектор казнених завода у Бриселу прочитао своје предавање **„О техничким казненог проблемима у садашњици"**.

У духовитом уводу изводи говорник, како је пре сваки држао, да је казна једини лек и једина накнада за извршено дело. „Расправе старијих правника подсећају на хирурге, који су се код болесничке постеље посвађали о врсти болести а заборавили на смртника. Данас се бавимо са болесником. Не задовољавамо се тиме да оцењујемо дело већ и саму индивидуу. За једне (Ничеа) је злочин привидна болест од које ваља чувати здраве удове организма. Казна се по овом схватању има ограничити на дела противна развитку живота, али онда има да буде без милосрђа. За друге [Толстој] је злочин један облик опште болести. На бољe нама одговорити милошћу, саучешћем и саучешће ваља да влада светом. Тако се показује борба назора у тичкама, о којима се пре није никада расправљало. Особито су два разлога несигурности, који лебде над главним принципима казненог права: једни се односи на појам о одговорности а други се односи на комплекситет модерног живота. Принцип одговорности мора пасти а у место њега доћи ће принцип социјалне одбране. У пракси ови принципи заступа бранилац а други државни тужилац, и судија мора њи средином између обојих. Казна мора бити одмерена према величини опасности, коју учињилац пружа. Задатак је судијин да се по могућству мањим злом за привида побрине за што већу социјалну сигурност. Класична школа имала је и сувише једностано схватање односаја појма „ја" према свету и самога света. За то је исправно Листове гледиште, да је криминалитет у свом основу један облик социјалног живота. Казнено право нема апсолутан карактер као трговачко право или грађанско право. Њему је задатак да у међусобним односима људи, влада одређен редативни ред. да штити живот, част и имовину грађана. Слаба је страна класичне школе, што је она сматрала злочин као прост правни економен, што је повукла тачну границу између злочинца и поштена човека, што се борила противу злочина само са жандармеријом, законима и шпсанама. Данашње судија не сме познавати само закон. Наука о социјалној одбрани је наука о човечности и о животу. Ваља тежити не математичком израчунавању трајања казне већ методичкој класификацији злочинаца и у исти мах проналаз одговарајуће мере за њихову природу. Није потребно познавање закона већ познавање људи. Од типова, који пред суд долазе ваља на антисоцијалне пазити, болесне лечити а неспособне штитити. У борби против антисоцијалних елемената, који чине изузетак од повратних, морамо бити на чисто, да је већина осуђених већ у повратку и да их има у разним крајевима света да при њиховом проналаску пред. У погледу неспособних морамо се држати васпитног принципа. Ваља разумети, да и један безначајан организам може користан бити. То је могуће нарочито код непуноћетних делинквената, за које се

већ данас многе државе брину, да их вешто васпитају. Ваш увек нећемо од њих створити корисне трађане, али ћемо их бар спасти, да не буду несрећни. Пред напуштеном децом простаје тешкоће васпитног проблема. Ту нема ни правника, ни социолога, ни лекара већ само људи готових да друге помогну». (настављаће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из § 87. еснафске уредбе.

В. С., трговац на Мрчајевцима, обратио се Министру народне привреде, и молио га, да му изда уверење ради протоколисања своје трговачке радње. Уз молбу поднео је и еснафско писмо, издато му од еснафа трговачко-бакалско-терзијско-абаџијског у Пожеги 11. новембра 1901. године, које је потврђено од стране власти среза пожешког.

Министар народне привреде одбио га је од овог тражења, налазећи, да трговачко-занатлијски еснафи немају осећаја у уредби о еснафима, по којој — § 88 — еснафи могу бити или трговачки или занатлијски.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. априла 1906. год. Бр. 3157. поништио је ово решење министра народне привреде са ових разлога:

Кад стоји факт, да је еснаф трговачко-бакалски и терзијско-абаџијски, по одобрењу полицијске власти, као надлежне према §-95. еснафске уредбе, конституисан у Пожеги, и функционише, као што се види на жалитељеног еснафског писма потврђеном надлежном полицијског власшћу, онда Министар неумесно спори правну важност издатог еснафског писма, жалитељу, јер по § 87. поменуте уредбе права, овим еснафским писмом задобивена не могу, ни приврешено, ни за свагда, другојачије бити изгубљена, до само у следству законите судске пресуде.

Једном добивено право лекарске праксе не може се ништити доцнијим решењем.

Д-р. Марија З..... лекар, писменим актом од 23. јуна 1905. године представила је Министру Унутрашњих дела, да је као добровољни лекар у болници женског друштва у Београду, по изузетној дозволи Министарства Унутрашњих дела СЋ 2231 и 2297/877. год., полагала и 19. новембра 1877. године с успехом поменута законом колоквијум; да је на основу овог испита решењем Сбр. 2378. од 24. новембра 1877. године добила изузетно право на праксу. — да је решењем СЋ 1876. од 26. априла 1882. године, на основу поново извршене оцене њених квалификација од стране Гал. Санитетског Савета, одобрен њен избор за лекара општине београдске, — па молила, да јој се раније прибављено право праксе у Србији поврати, а обећала је, да ће испунити све услове, које јој за исто буду тражили.

Решењем својим од 6. септембра 1905. године СЋ 9811., Министар унутрашњих дела одбио јој је од овог тражења, из ових разлога:

1. што се, без пријаве, из Србије одсељала, тиме своје право напуштала и праксу у Србији за дуги низ година прекинула, и

2. што на до данас није испунила захтеве из чл. 1-ве чл. 9. измена, из чл. 2. чл. 16. закона о уређењу санитетске струке, на име ни до данас није прибавила српско подањство, а без испуњења ове погодбе, и поред постојећих раније решења, њој се сада као страној поданици не може признати и одобрити право праксе у Србији, јер би то било противно позитивним одредбама закона.

На случај да молиља пређе у српско сажитељство, њој ће се, на основу раније положеног колоквијума, као еквивалента државном испиту, и постојећих решења као стечених права, дати дозвола на праксу у Србији, а под ограниченим одредбама из чл. 3. чл. 14. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

По изјављеној жалби против овога решења Министровог, Државни Савет одлуком својом од 21. децембра 1905. године Бр. 8942., поништио је оваљбено решење из ових разлога:

Као што се види из акта, жалитељка је г-ђа Марија, као страна поданица, пре закона о уређењу санитетске струке, по положеном колоквијуму, а по решењу од 24. новембра 1877. године Сбр. 2378. добила право лекарске праксе у Србији, а по решењу од 16. априла 1882. године СЋр. 1876. одобрено јој је, да буде и лекар општине београдске, где је служила до 1883. године, када је, услед онданашњих политичких прилика морала Србију напустити. Доцније, кад се вратила у Србију, на основу раније добивеног права лекарске праксе, тражила је и добила, по решењу од 12. јуна 1886. године СЋр. 3263., право да може продужити лекарску праксу у Београду, и по прописима тадашњег закона о таксама плаћала 100 динара таксе за ту дозволу.

Према овоме, кад се у оваљбеном решењу признаје, да је жалитељка већ стекла право слободне праксе, Министар је није могао од тражења одбити и условљавати давање дозволе ако постане српска поданица, само зато, што се то по закону тражи, и што је после добивене дозволе напустила Србију и бавила се дуже да страни.

Српско државаљанство тражило се по закону и онда, када је жалитељка по решењу СЋр. 3263/86. год. добила право праксе у Београду, али јој то није тражено, зато, што је она по решењу СЋр. 2378/877. год., пре закона о уређењу санитетске струке, добила право лекарске праксе у Србији, на јој је то, као стечено право и очувано. — После онако јасних одлука, Министар се није могао поново упуштати у оцену, већ једном оцењених, питања и жалитељки, поред постојећих раније решења, непризнавати право праксе као страној поданици, узимајући за разлог, да би то било противно позитивним одредбама закона. Ценити то поново, значи поништавати раније одлуке Министарске, а оно је противно тач. 6. чл. 144. Устава, јер је само Државни Савет надлежан да Министарска решења, по изјављеној жалби, поништава.

Сем овога, у решењу се не износи ни један законски пропис, по коме је жалитељка, услед одласка из Србије и напуштања лекарске праксе, изгубила право на праксу, те зато не може ни опстати такав разлог у решењу, по коме се тражи, да жалитељка накнадно испуни тражене погодбе, па да јој се лекарска пракса допусти. Стечена права само се на основу закона губе, а како се за то не наводи никакав закон, него се жалитељци у основу признаје стечено право на праксу, онда јој се, мимо постојећих извршних решења, не може делимично такво стечено право оспоравати, што није онда, кад јој је дата дозвола праксе у Београду, испуњен и услов тач. 2. чл. 16. поменутог закона, који је у томе времену важио, јер је та дозвола заснована на томе, што је жалитељка раније имала право лекарске праксе у Србији чиме јој је то стечено право очувано.

Један случај неумесне примене чл. 14. закона о уређењу округа и срезова.

Скупштина округа ужичког под 21. јануара 1906. године донела је одлуку: да се извесне позиције предвиђене школским буџетом умање, а неке и сасвим изостане.

Начелство окружно нашло је да по тач. 11. чл. 64. закона о народним школама — као специјалног — ова одлука надлаже на терет окружног буџета, те као такву, у смислу тач. 2. чл. 133. закона о уређењу округа и срезова, морају се онако унети, како су од Министра просвете и црквених послова као једино надлежног одобрени. С тога је решењем својим од 24. јануара 1906. године № 597. одлуку окружне Скупштине задржао од извршења.

Министар просвете и црквених послова, усвајајући разлоге окружног начелства, одобрио је решење, и предмет послао Државном Савету на решење.

Државни Савет нашао је, да решење окружног начелства, засновано на чл. 14. закона о уређењу округа и срезова не одговара закону.

Овде су у питању неуписти и недовољно унети у буџет они издатци, који по тач. 2. чл. 133. закона о уређењу округа и срезова падају на терет окружног буџета, те према томе нема места примени чл. 14. поменутог закона, већ је окружни начелник био дужан у смислу последњег одељка чл. 133. истог закона унети сам неуписте и допунити недовољно унете позиције, а тако исправљен буџет послати Министру Финансија на решење.

Одлука Државног Савета од 17. фебруара 1906. године Бр. 1946.

Један случај из чл. 8. закона о устројству војске (о року службе у сталном кадру).

Коста В...., земљоделац из С...., молбом својом од 6. септембра 1904. године обратио се команданту III пукопске окр.

команде и молио, да се његов син Светозар ослободи служења у кадру, као хранилац неспособних задругара и женскиња, по чл. 8. тач. е. под 1. закона о устројству војске. У молби својој навео је, да је регрутна комисија, при регрутовању Светозара потпуно уважавала у задругу и његову одсељну браћу, јер су се поделили још 1891. године, и за доказ тога поднео је уверење суда општине с.... од 6. септембра 1904. године, као и њихове пореске књижице, из којих се види, да порез одељто плаћају, и да одвојено живе.

Ову молбу команда је спровела команданту моравске дивизијске области, и овај решењем својим од 5. октобра 1904. год. Бр. 10310. одбије молиоца од тражења, пошто дообка није извршена законим путем.

Ово решење, по изјављеној жалби одобрио је Министар војни својим решењем од 17. децембра 1904. године Ф.№ 10444.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење министрово сагласно закону јер се ше тач. 3. чл. 8. под е. закона о устројству војске траже закони доказа за извршену дообу задругара, као што су: пресуда извршног суда: поравнање извршено пред државним изабраним а и општинским судом; писмено начињено између задругара и потврђено од судске или полицијске власти, — међутим жалитељ нема ни један од наведених доказа за извршену дообу. С тога је одлуком својом од 21. фебруара 1906. год. Бр. 1930. одбацио жалбу жалиоца као неумесну.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Стојана Процића, бив. чувара осуђеника и бив. жандарма, родом из Мошорина у срезу тителшком, тражи пресудјењем бугарским суд по извесном кривичном делу. Пронађење Стојана ньа потражити и о резултату известити поменути суд с позивом на Бр. 6167.

ПОТЕРЕ

Богосав Миливојевић, притворени, који је одговарао за опљачку праћу код начелника среза ражањског, на дан 30. пр. м-ца побегао је испред среског спроводника, који га је спроводио за апелационачки суд. Богосав је родом из Подгорца, стар 30 година, висок, сувоњав, врлих очију, плавих брковa, на себи има гуњче и чакшире од сукна, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Богосавом живо трагају и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику среза ражањског с позивом на депешу Бр. 5019.

Милован Стаиојевић, тежак из Горње Краварице, пошу између 30. априла и 1. маја тек. год. напришао је једну опасну крађу у истој селу, и пошто се друго крио по селу, побегао је у правцу ка Чачак. Начелник среза драгачевског, депешом Бр. 7407, моли све полицијске власти, да му пронађеног Милована стражарано упуте.

Љубомир Радовановић — Усковић, пошшти пошпар и краљевац, ипорижо је пошуњај убиства над Милаком Ђорђевићем, секретаријарек на параћинској железничкој стаиици; дело је извршио пошу између 14. и 15. пр. месеца, и сада се налази негде у бегству. Љубомир је родом из Ушића, стар 28 година, висок 1·78 м., обично развијен, очију плаво-зеленкастих, косе затворено-плаве. На лицу за 1 см. испод леве обрве, ина белегу од посекотине у облику праве линије, величине 3 см.; на кажипрсту леве руке има дво белега од посекотине; од којих је једна велича 1½ см., а друга 2 см., — Износећи Љубомирову фотографију, препоручујемо сиима полицијским и општинским властима, да за њиме најозбиљније трагају и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику среза параћинског с позивом на депешу Бр. 9115.

Никола Милосављевић, притворени, који је одговарао за кише опасних крађа код начелника среза драгачевског, на дан 30. пр. месеца пронашао је аненски зид и побегао. Никола је родом из Гуче, стар 25 година, средњег раста, доминант, црвен у лицу, плаве косе и брковa, брија се; од одела ниа на себи гуњче, кошуљу и гаће, на глави шајкачу, а на ногама опанке. Пошта се све полицијске и општинске власти живо потруде у своји доказима и пронађеног стражарано упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 8025.

Крађа стоке. Непознати крадљивци пошу између 18. и 19. пр. м-ца украли су 3 кобиле Тодору Филиповићу и Станку Костићу из Врлишта. Једна је кобила алово доратасто, у десну, задњу ногу је чкрањета, на врату има жиг «3», стара је 6 година; друга је алово пегиташе, стара 4 године; трећа је алово прасе, једно још је зо пресељено, стара је 3 године. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да обраде пажњу само на крадљивце, тако и на покрађу, па о резултату да известе начелника среза ваљевског, позивајући се на депешу Бр. 8908.

Непознати крадљивац 24. пр. месеца из стана саборског посланика Стевића Сокаповића у Кечкемету, украо је 1 стари женски златан сат, 1 тешан, 35 см. дугачак златан ланац на џепу и привезак опасан злоченан **Чедомир Кременовић** из Бозуте у срезу качерском. Чедомир је стар 23 године, средњег раста, сувоњав, смеђе косе, плавих, увијех очију, танких, плавих брковa, на глави има две белеге од раше изгорелине. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, и и приповимо, ако би знали да је Чедомир извршио гле какво кажњиво дело, да о томе одмах известе поменуто начелништ вољавајући се на његову депешу Бр. 5936.

Код Милутина Бановића, тежака у Брђанима, плаши се једно мањуи ује, старо 2 године, без рошиа. Скреће се пажња властима и приватима, ако би знали сопственика, да га упуте начелнику среза љубићског с позивом на Бр. 6167.

УХВАЋЕНИ

Нисим Алшех, и **Самуило Вешаров**, харалије, чије смо потирање навели у прошлом броју „Полицијскога Гласника,“ према изјављеној овдашњег бугарског дипломатског заступништва, ухваћени су, и то први у Цариграду, а други у Видину, — те је престала потреба за њихово тражење. — АБр. 612.

Никола Сергије — Сергијевић, ваљевски сенатор из Румуније, за чије је тражење Министарство послало сиима начелништва притиво ИБр. 6833. од 30. марта тек. год., прока изјављену овдашњег румунског посланства ухваћен је у Букурешту, те кена потребе за његово даље тражење. — АБр. 611.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се налаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга преплатници су овде 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, Драгутина Милићевића, начелника друге класе истог Министарства;

за секретара друге класе полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, Миленка Чабрића, секретара треће класе истог Министарства, и

за начелника треће класе среза тетеначког, Душана Богдановића, писара прве класе истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе среза бољевачког Гају Вукомановића, бившег полицијског писара, и

за полицијског писара треће класе среза мајданпечког Симеуна Анђелковића, бившег полицијског практиканта.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. јуна 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се

Милутин Д. Поповић, полицијски писар треће класе среза бољевачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. јуна 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 27. маја ове године Бр. 4113. које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке зграда смедеревске болнице, по ревидираном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити 2056 динара и овај издатак ставити на терет партије бр. 168.; Глава XXXIV санитет, буџета за ову 1906 год., предвиђено на оправке болнице.

Овим се замењује решење Државног Савета од 25. октобра 1905. год. бр. 7644, по истом предмету, пошто кредит одобрен тим решењем није употребљен.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. маја 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на напелну подложност администрацији и судске власти.

(НАСТАВАК)

У колико би се више обраћала пажња на практичну страну предавања, која би ученику оспособљала да разуме и дубље уђе у смисао теорије, а нарочито њених важнијих начела, али са гледишта стручног правничког позива, које ће се по том одати, у толико боље — вели д-р Штехцел. Због тога, вели исти писац, треба се постарати, да се овакна могућност створи за све, који би је тражили. „Чак и они људи, који заступају романистичко образовање садашњег правништва, као једино правилну основу за спрему у правничким позивима, и који се с правом, чуде изворној неспремности, коју има „corpus juris“ за правничко школовање, чак и ти људи, нека не забораве, да је римско право, у суштини, само зато имало услова, да у многе земље продре и победи, што нам је дошло у облику практичних правних изрека једног веома обдареног народа, који је имао опни правнички осећај.“ Али, зар су то једини компетентни мислиоци и пропагатори реформе, који траже за правничку факултетску наставу?

И професор на берлинском универзитету, д-р Ек, заступа принцип практичне наставе у облику факултетских правничких семинара, а нарочито у вези са садашњим грађанским позитивним правом немачке царевине. Полажући много на практичну страну предавања и у тежњи, да ма и на површној начелној основи, али ипак прецизно означи, који би систем наставе у том облику био најцелисходнији, Др Ек, изложе смисао и значај три система, али само један од њих препоручује. Што д-р Ек у том односу наводи ми нећемо да рецитујемо. Али, наводио д-р Ек ма шта, он констатује потребу, да садашњи систем правничке наставе треба да претрпи извесне реформе у строго практичном облику, те да се дође до наставе, која ће спајајући теоријску и практичну наставу, поставити основе за једно реално правничко образовање, која од рецептива води продуктивности правништва, која ће у месте упознавања текста, што га дају табаци, увести правника у смисао принципа, у смисао теорије, која практичном области правничког материјала влада. На ипак, да наши читаоци не би мислили, да ми наводимо име онога професора жозда у непотпуно или неисправно схваћеној намери за принцип, који заступамо, хоћемо, али само поврпно, да напоменемо, да д-р Ек, препоручујући живо практичан систем наставе у облику семинара, изнаше њихов облик у три значајно подељене врсте: једни толико савршен, који ће спремати будуће наставнике, за практички зах професоре; други, који ће, по могућству, сву масу ученика једновремено уз теоријску наставу упознавати са практичним смислом и интересом принципа, наводећи уз сваки принцип примере, у којима се њихов практичан смисао и интерес опажа; и трећи, како он мисли,

најважнијих облик семинарне наставе, у коме ће се практичка и теоријски разрадити и усавршити онај део правничке интелигенције, који има и жели да има највише подобности за стручну професионалну студију предавања, предавања поглед којих ће се моћи јавити као стручне и необично јаки, готови не само као чланови, него, ако хоћете, и као представници правничке професије, којој припадају, на било да је то адвокатски, било професорски, било политичко-административни, било судијски позив! Као што видите, дела ствар! Ми само жалимо, што наша подобност не иде дотле, да у овом смислу можемо говорити шире и што одређење о самој реформи правничке факултетске наставе; јер опет наглашујемо, да ми и немамо намере констатовати, а још мање предлагати конкретни облик реформе, у који би наша факултетска правничка наставе требала да уђе. Ми хоћемо само да констатујемо, да ово за практичке правничке позиве није довољна, те да тиме образложимо прави смисао наше теме, да праваници и ини свршених факултетских студија треба да се да наручита професионална спрема. А да тај циљ не ће изгледао неуметан, и да се не ће схватило да се наслања на произвољно узете разлоге, било је потребно да се увиди, да факултетска настава, онакова каква је, није довољна чак ни у земљама, где је правничко изводско образовање најјаче — у земљи, као што је Немачка.

И исто тако, ни наводимо у прилог ове расправице и мишљење Д-р Блуме, професора универзитета у Марбургу. Износећи мисао о томе, да треба смањити број часова намењених строго романистичкој правничкој методи, другим речима, да треба смањити број часова за изучавање историјског, а нарочито догматичког дела римског права (»пандекте«), и подемишући због тога са Д-р Леневом, професором Универзитета у Штрасбургу, Д-р Блуме наводи, поред осталог, и следеће: »ја сам гледиште Штамлера и многих других, да теоријска излагања треба нешто са практичког, али у којој се неће толико много обраћати пажња примени права на праве случајеве, јер је то ствар семинара, колико у познавању праве науке на практичној основи, која ће код студената створити уверење, да право није мртво слово већ свежи живот, који цвета«. Ова, дакле, и ако умерени представник практичног дела правничке наставе, ако и не тражи семинаре, пити му је то могла бити намера, с обзиром на тему, коју расправља, ипак налази, да је веома потребно да нагласи, колико је много потребно спојити теорију са практиком, жива практичан пример, који даје садашњост, у место суве теоријске скрупуле, која о таком живом примеру садашњости не води рачуна, или због чега и остаје само тамна, строго теоријска скрупула, која у мозак или не продире или само толико покрпно, да се или не разуме, или ако се разуме, да се врло брзо заборави.

Противник овог истог писца односно главне ствари, о којој су поломисдаи, а на име: пристајања системског излагања историјског, а нарочито догматичног дела римског права, а то значи пристајања романистичког правца наставе приватног права, д-р Лепел и сам удара доста одређено и веома снажним гласом једног ауторитетног професора на потребу, да наставе буде што јача и у њеној практичној страни. У том смислу, он нам даје следеће цитате: „римски правници били су практичари, а никако и људи од науке; методе у јурисприденцији, ствар је садашњости. Ово, чему се ми чудамо код једног Јулијана Целзуса, Папинијана, то није њихова метода, него њихов несравњени практични геније; и ма како високо ценили још и предност, коју даје и који ће давати наставе римского права за техничко правничко школовање — о чему сам на другом месту говорио — ми се занимамо овом студијом у првом реду не због њеног недогматског циља, него за то што је наше садашње право, а то исто вреди и за будуће, произашло на римском права, па се неизбежно на тој основи, дакле на основи римског права и може научно интерпретирати!“

А већ поменути писац д-р Блуме, стављајући питање: да ли је систем дојакошње немачке правничке наставе био целисходан, — овако одговара: „одговор на ово питање дају тужбе практичара о оскудном образовању правништва, тужбе наставника на немарност студената, али тако исто и тужбе студената о пустињској празнини правничких студија.“ Али, је ли потребно, да се служимо и још опширнијe изложеним мишљењем и ових и других писаца првога доктринарног ранга, да констатујемо факат, да се осећа веома жива потреба, да треба извести реорганизацију правничке наставе, и то у главном на основи, да се њоме заједчи не само довољног теоријског штива, него још и јака практичка страна наставе, која ће допринети да ученик једновремено са усвајањем принципа, или бар за време док је у школи, добије појам о њиховом правом смислу и практичном значају, још и гледајући примера, у којима ће се односна начела практичко наразити, и помоћу којих ће бити приступачнија разумевању и употреби правништва не само у опште, него чак и са гледишта позива, у коме, после свршених школа, имају да служе.

(наставиће се)

Мехутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Највећи и најјаснији пример у коме нас наша свест вара преставља стање сна. У сну сваки од нас мисли да су објекти, које у својој свести опажамо, несумњиво реални т.ј. да доиста ван нас постоје, односно да им одговарају реални објекти ван нас. Међу тим чим се пробудимо ми на мах увиђамо, да нас је наша непосредна свест варала, да смо ми придавали егзистенцију објектима наше свести који уопште нису имали. И овде разуме се објашњење варања наше свести може лежати само у томе, да се с једне стране увиди да су објекти нашег опажања само објекти нашег опажања, само објекти наше свести и да не постоје ван нас, и с друге стране да се на основу тога увиди, да нас наша непосредна свест као таква не вара, већ да нас она може варати само у односу на егзистенцију ствари ван нас. У сну на ниже јављају нам се у свести слике истих оних предмета, које и на јави опажамо, само у засвим новим комбинацијама; слике сна су за свест и у свести она исто тако реалне као што су реалне и слике јаве за свест и у свести јаве; само што сликама јаве одговарају ствари предмети спољног света, док сликама сна не одговарају никакви ствари објекти ван нас, и само у томе и једино у томе и састоји се илузорност и нестварност сна.

Пошто смо тако видели, како и у ком нас смислу наша непосредна свест може варати, настаје питање: да ли нас наша непосредна свест о слободи наших вољних радња исто тако не вара, као што нас свест вара предочавајући нам на пример да је штап у води преломљен, док он у ствари није преломљен? У одговору на ово питање лежи решење проблема слободне воље. Јер ако нас наша непосредна свест о слободи вара, онда слободе воље у ствари нема, онда је свака промена одређена и изазвана једном претходном променом; а ако нас наша непосредна свест о слободи не вара, онда слобода воље постоји, онда вољна промена није изазвана никаквим претходном променом, онда је вољна промена промена која сама од себе почиње.

Али пре него што пређемо на расправљање овога питања, треба истаћи једну важну разлику, која постоји између неварања свести у односу на слободну вољу и неварања свести у случајевима напред наведеним, разлику којој неби одговарала никаква битна разлика кад би нас свест у оба случаја варала. Јер ако нас наша непосредна свест о слободи вара, онда је то варање у главном исте оне врсте које и варање нашег опажања предомљеног штапа у води: наша непосредна свест о слободи само нас онда на име може варати, ако узроци, који одређују наше вољне радње, неће потпуно ван нас тако да их ми никако и не опажамо, јер само у том случају наше непосредно опажање вољних радња није потпуно конгруентно са стварном природом тих вољних радња, пошто само један део њихов нада у свест а један остаје потпуно ван свести. Међу тим ако нас наша непосредна свест о слободи не вара, онда то неварање не значи ниште потпуно слагање нашег опажања са стварним спољнег света (ако што је то случај са опажањем непродомљеног штапа) већ значи просто сану апсолутну стварност наше непосредне свести о слободи, т.ј. то неварање значи тврђење да је наша непосредна свест, у колико се јавља као активна у својим слободним радњама, апсолутно реална, т.ј. да је нешто што исто тако по себи постоји као што и ствари спољнег света, које су ван нас, по себи постоје. Другчије речено, ако се призна да је наша воља слободна, онда

се тиме признаје и реалитет нашег ја, наше свести, нашег духа или душе, тиме се души придаје исти онај апсолутни реалитет какав се придаје и материји, и душа постаје исто тако реалан фактор света као што је то и материја. Као што се види, признавање слободе воље повлачи за собом врло велике и тешке конзекванције, и отуда се и може разумети откуд толика огорченост свију оних, који непризнају самосталност душе, противу учења о слободи наших вољних аката.

Да видимо даље да ли нас наше непосредна свест о слободи наших вољних радња не вара, да ли је та слобода чист привид наше свести, који, као што противници слободне воље тврде, долази отуда, што ми немамо свесни самих узрока, који одређују наше вољне акције, пошто ова узроци леже потпуно ван наше свести. Ово тврђење противника слободне воље, да наше непосредни осећање слободе долази отуда, што смо ми свесни само својих вољних радња а не и узрока који их причињавају, формулисао је најбоље велики филозоф Спиноза. У писму једном свом пријатељу, који га је питао за његово мишљење о слободи људске воље, он му одговара овако. „Замислимо да један камен од какве спољашње узрока буде потиснут, он ће се почети кретати са извесном брзином и то ће кретање надржати и онда кад спољни узрок престане дејствовати. Несумњиво је да је камен приморан спољним узроком да остане у томе стању кретања..... Претпави сад себи даље, да камен, продужујући да се креће, поставе себе свесан т.ј. да зна да је он тај који тежи да своје кретање продужи. Извесно је да би тај камен, пошто је свесан само своје тежње (а не и узрока који га је покренуо), био уверен да је слободан и да своје кретање продужује само зато што он то хоће. Е, тако сто сваки и са људском слободом, који сви мисле да имају, а која се састоји просто у томе, што су људи свесни само својих тежња а не и узрока, који их нато нагоне".

Да ли Спиноза има право? Претпавља ли наша непосредна свест о слободи доиста једну такву неконгруенцију са спољним светом, као што то Спиноза овде тврди? Јер као што смо видели, ако узроци који одређују наше вољне радње, леже ван нас, у спољном свету, онда ми те узроке не опажамо у нашој свести и онда наша непосредна свест о слободи не слаже се са стварним фактом вољне радње, пошто нам она у том случају предочава само последицу а не и узрок, који су у стварн нерасподиво везани један за други. Истина да се, строго узев, неконгруенција у овом случају не подудара потпуно са неконгруенцијом у случају преломљеног штапа у води, пошто коднове последње неконгруенције стварност лежи потпуно на страни спољног објекта (тиме се истина не одриче стварност унутрашњег објекта, чулне представе преломљеног штапа, али она овде није у питању), док у случају непосредне свести стварност о којој је реч обухвата како спољне узроке (који одговарају стварном непреломљеном штапу у првом случају) тако и унутрашње вољне акте свести, јер неконгруенција нашег опажања са стварношћу у овом случају просто значи непотпуно опажање свега оног што у стварн чини вољну акцију (на ове неопажања спољног узрока чија је последица опажена вољна радња). Међу тим ова је разлика без дубљег значаја и ја сам је поменуо само потпуности ради.

Да ли дакле Спиноза, да поновимо питање, са својим тврђењем има право или нема? На прве погледе изгледа, да је ово што он тврди сасним могуће и да према томе у непосредној свести нашој о слободи наших вољних акција не лежи ништа никаква доказа за стварну слободу тих акција. Међу тим кад се у отвор загледа дубље увиђа се, да Спиноза са својим тврђењем нема право. Спиноза би на ове само онда имао права, када би ми код сваке промене која се збива у нашој свести и за чији узрок несумњиво знамо да лежи ван наше свести, у спољном свету, као год, нпр., за сваку такву промену ми било свесни да је она продукт наш, да она чини слободну вољну радњу нашег ја. Јер ако осећање слободе једне наше вољне промене постаје, као што то Спиноза тврди, зато што ми нисмо свесни њених узрока, пошто они леже ван наше свести, онда је очевидно да и обратно сваку промену наше свести, чији узрок лежи ван нас, у спољном свету, мора пратити наше осећање слободе. Међу тим то није истина, као што ће показати следећи примери.

Пре свега треба утврдити — што у осталом иде у прилог Спиносином тврђењу и избацује га обајашњава — да у нашој свести има промена, чије непосредни претходни узроци такође леже у свести. Када на пример једна билијарска кугла кретаљући се нађе на другу, која је дотле била у миру, и судари се с њом, онда се прва кугла престане кретати и њено кретање пренеси се на другу кугу, која се даље креће. Овде је кретање једне кугле непосредно претходило кретању друге кугле и ово кретање изазвало. овде је дакле у нашем опажању дата не само промена која је последица него и промена која је узрок. У овоме примеру ми немамо ово што Спиноза тврди да би било потребно да у опажању постоји, па да се не јави никада илузије слободе једне наше радње: овде имамо промену која је последица а претходну промену која јој је узрок. И кад би се гледало само на овај пример онда би Спинозино тврђење било потпуно оправдано, јер ми код кретања друге кугле немамо апсолутно никаквог осећања, да је то кретање нешто што је слободно самом нашом вољом произведено. Међу тим кретање прве кугле, ако смо га ми својом руком произвели, бар у почетку своме преставаља нам се као слободна радња наше воље, пошто је зависило сасним од наше воље, да ли ћемо тој првој кугли саопштити кретање или то њеново учинити. (Спиносино мишљење састоји се у тврђењу, да ако што ми код кретања друге кугле немамо осећања да је оно непосредни и директни продукт наше воље, и то просто зато што опажамо узрок (кретање прве кугле) који је то кретање произвео, да ми исто тако не би имали тога осећања ни код кретања прве кугле, које смо приводно ми сами произвели, кад би могли опазити непосредни и директни узрок, који је то наше вољно саопштавање кретања кугли произвео: овај узрок не лежи више у нашој свести и отуда у нама осећање, као да смо ми сами његов узрок, као да је наша воља непосредни и директни творац његов.

Ово мишљење Спинозино биће би потпуно оправдано кад би свуда где би, као у овом случају, промена, која претходи другој једној промени у свести а којој не претходи никаква промена у свести, била праћена непосредном свешћу о слободи њеној. Међу тим то није случај. Кад на пример ветар покрене гране једнога дрвета и једна од њих обори шешир каквог мимопролазећег човека, онда ми опажамо, да је кретање гране узрок паду шешира (као што је у горе наведеном примеру кретање једне билијарске кугле узрок кретању друге), али узрок самом кретању гране ми непосредно не опажамо (тај је узрок у кретању ваздуха, међутим ваздух се не опажа непосредно, већ се само из дејстава његових закључује да он мора постојати). Међу тим и ако је кретање гране једна промена у нашој свести, чији узрок (претходна промена) није непосредно у свести дат, ипак ми немамо никакког осећања слободе при томе, и баш за то што ми тог осећања немамо ни и стварамо узрок тој промени ван нас, у спољни свет (закључујемо да је кретање ваздуха, ветар, узрок њен). Овде дакле имамо примере једне промене у нашој свести, чији узрок не лежи у нама, а за који ипак ништа свесни да је слободни продукт нашег ја, нашег субјекта.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

5. При извршивању смртне казне често су имале знатну улогу и животиње. Разне животиње или звероња употребљавани су при погубљењу криваца. За тај посао употребљаван је слон и коњ. Извршивање смртне казне пушено је расквдањем коњима на репове, или привезујући једном коњу за реп. Исто тако расквдало се пољима, или запрегнутим колима. Или најпосле бацањем преступника дивљим звероњима да га растргну и поједу особито гладним њима.

6. Извршивање су се смртне казне и на овај начин. Узимали је преступник и затварали у какву расквдатану и разувшену лађу, или избушени чамац, на гуњуту море; или је пак осуђивали на борбу с гладијаторима, или је пуштали да беже па се пуцало на њега из пушака.[1])

После овога груписаћа смртних казни да пређемо на казне које су применьиване

[1]) Dr A. H. Post Grundriss der ethnologischen Jurisprudenz. II. Band 1895. Стр. 255—273.

код нас у средњем веку. Поред крвне освете, коју су вршиле поједине друштвене заједнице основане на крвном сродству, ми не знамо тачно да ли је било још каквих других смртних казни у прво време живота српског народа на Балканском Полуострву. Изгледа да их је било. То би могли извести на основу оних питања која су Бугари предложили римском папи Николи I и из одговора овога папе на та питања 866 године. Тако тамо питалимо 25-то питање, које гласи:

„Како да судимо слободноме човеку, који утече из домовине па буде ухваћен? — По нашем обичају код нас увек стоји straža на граници наше земље, па ако роб или слободан човек пребегне преко пограничне линије, онда га стражари одмах убију. Како ви о томе мислите?“[1]

Из овога питања могло би се закључити да се члановима словенских племена досељених на Балканско Полуострво није признавало право иступала на племенске заједнице. На основу тога могао би се закључити да је вредило правило: *ко је робљак као члан известног племена, тај је остајао чланом тога племена до смрти своје и није могао сам иступити* на те заједнице. У остадом то је особина племенскога уређења. Племе се могло јако ослабити, на можда и уништити, кад би допустило своји члановима да по своју воља иступају из племена. Поврда тога племенскога начела је врло велика крвнина према племенском праву, и о тога су је каквалили најпређом казном, даље смртном казном. Ово је пред вест о смртној казни међу јужним словенима. Да је међу бугарским словенима постојала смртна казна и да је примењивана види се такође из поменутих питања упућених папи Николи I. Тако у питањима под бр. 12 и 45 нидимо да Бугари питају: „Може ли се у празнике и у недеље посте осудити човек на смрт, ако он то заслужује?“ Смртна казна, као што се види из 17. питања, примењивана је на колоноље бунтовника.

Осим смртне казне из поменутих питања види се, да су им биле познате и друге врсте телесних казни. Тако из 14 и 16 питања видимо, да су познавали казну *сакабења*, јер су ненаком Грку, који се издавао за свештеника и извршио неки крађу, поштo су га ухватили у превари, одсекли нос и уши. Исто тако знали су и за казну *проголетва*, јер су овога Грка варалицу *проголели*.

И с друге стране још у раније време сусретамо код Словена, који су се населавали на Балканско Полуострво, извесне врсте телесних казни и мучења. Тако византијски писац Прокопије помиње да су ови Словени примали смртну казну у виду *сакабења*. Ови Словени извршили су ту смртну казну 551 године над грчким војсковођом Скодастиком, које га су заробили, па му пре примене смртне казне одерали кожу с леђа у каишима.[2] Из навода поменутога византијскога писца такође можемо видети да су поменути Словени знали за страшну казну *набијања на колац*. На другом месту код истога писца помиње се *премлаћивање*. У тачки 14 и 16 поменутих питања поред телесне казне види се да су бугарски Словени употребљавали и *батинање*.

На основу свега што досад рековсмо, јасно се види да се код прих Словена, који се населише на Балканско Полуострво, као и код бугарских Словена знало за смртну казну, која је примењивана над преступницима у оним облицима: *погубљење мачем* или каквим другим оруђем, за тим *сакабљење*, *набијање на колац* и *премлаћивање*. Од других телесних казни примењивали су казну *сакабења* (одсецање носа и ушију), *дерање коже*, и батинање. Осим тога изгледа да је постојала и казна изгнанства.

Из поменутих бугарских питања (тачка 17, 18, 19, 21, 23, 25 и 35) види се да прву групу кривичних дела сачињавају она дела, која су против државе, вере и владаоца. У другу групу кривичних дела долазе она, која су против породице, као: *убиство родитеља* (тачка 23 и 25), *убиство сродника* (тачка 26), *браколомство* (тачка 27) и *мешање крви* (тач. 28 и 29). У трећу групу кривичних дела дошли би она, која су против личности и својине (тачка 30, 31, 32, 52. 85 и 87).

Из ово неколико напомена о казнама и кривичним делима код Балканских Словена пре Немање види се, да је систем кривичних дела прилично био развијен. Примена казни према кривичним делима показује у исто време траг о утицају државне организације у јужних Словена, и ако су те државне организације биле крат, кога века. Исто тако види се да постоји већ нека врста *државнога кривичног права*.[4]

Да ли је овако било код Срба пре Немање ништа се одређено не може рећи. Све што би било речено било би нагађање или посредно напомињање. Али да су извесне казне постојале у српском друштву и пре Немање и за владе самога Немање, то је ван сваког спора. Примањем хришћанства и увођењем писаних закона за цркву, продрли су и Византије извесне законске одредбе. Према томе и неке казне морале су бити примљене у српском друштву пре Немање и примењиване према крицима. Ми већ изазвано номена *одсецању језика* за владе Немањине, јер је он том каном казнио богомилскога учитеља.[5]

С наше одређености о казнама у почетку Немањићског периода може се говорити тек од прогласа краљевства.

* * *

Средњовиј односи у српској држави настали су тек с радом Стевана Немање и Стевана Првовенчаног. За владе ова два српска владоваца добијају тражњу организацију и српска држава и српска права. И на једној и на другој организацији имао је јаког утицаја Свети Сава, чије је рад од великога значаја како за српску књигу тако и за правне односе онога времена.

Свети Сава пре повратку своме из Ниније спрати се у Свету Гору, одатле дође у Солуи и одседне у манастиру Филокали, где се задржао дуже времена. Баиећи се у Филокали наређе да се прешшу законске књиге и понесе их собом у Србију (у оригиналу стоји: и књиги многи преписа заповиле о исправлении вере, ихже требоваше саборнаја јему цркви.[6]) На другом месту вели се: да је Свети Сава сабрао све потребно, што је велике црине достојно и узео собом књиге законске.[7] Из ова два навода из животописа Св. Саве види се, да је овај велики просветитељ и први архијепископ српски поред осталога свог рада положио основ и писмоме законодавству у Србији. Данас је јасно да је Свети Сава, бавећи се у Солуну, у манастиру Филокали, наређао да се преписе, на или ту или по долазку у Србију напрши и препод великога, онда најповијера помоканона. Под помоканоном, који је преведен на српски по наређби Св. Саве, разуме се номоканон у млађем облику, звани Фотијев номоканон у изводу и тумачењу Алексија Аристина за владе цара Јована Комнена (1118—1143) и обајшњењу Јована Зонаре (између 1159 до 1169). Овај превод, као што напоменусмо, извршен је старањем Св. Саве неке године, кад је основани и самостална српска архијепископија, дакле 1219 године. Животописац Св. Саве Теодосије наводи како је Св. Сава, долазећи из Солуна у Србију, нашао брата својега Стефана болесна, а пошто је Стефан оздравио, онда је захвалио Сави: што је донео да њега и све људе отаџбине своје научи, да *законом и обичајем хришћанским људе* (наставиће се) *управљају!*

Милеско Пуришевић.

РАЗВИТАК И СУШТИНА

КРИМИНАЛНЕ АНТРОПОЛОГИЈЕ

Многи мисле, да је Италија колевка а Ломброзо творац Криминалне Антропологије, али је ово крашње скроз погрешно и у противности са позитивним фактима. Стоја, међутим, да се њезина публикација о овој грани науке појављује у Италији, али све ове публикације као и оне у другим земљама, имају у главноме свога корена у ранијим радовима о проучавању злочинаца.

Још одавно злочинци су постали предмет особитог и самосталног посматрања и изучавања. Први радови о њима, о чијем научном карактеру не може бити сумње, јесу они познатог и великог енеполога Гала, који је у мозгу злочинаца резервисао нарочито места за сваремост.

---

[1] Responsa ad consulta Bulgarorum, ed. Hardouin. Acta Conciliorum V. 253—386.

[2] Procop. De bello goth. IV. глава 28.

[3] О овим казнама и бугарским питањима поклањена смо се предавањима, држаним у Дрк. Друштвима прос. Вел. Шишић, која је држао 1889.

[4] Живот Св. Симеуна од Стефана стр. т. Илије Шкарића. Прог 1855.

[5] Доментијан. Живот Светога Симеона и Светога Саве. Издање Ђ. Даничића Београд 1865, стр. 127.

[6] Теодосије. Живот Св. Сава.. Издао Ђ. Даничић. Београд 1860. стр. 136.

Год. 1841. *Лоберњ* је злочиначке страсти ограничавао на мали мозак, а већ у 1850. год. *Фери* се о њима овако изражава: „И ако су потпуно свесни онога што чине, ипак су неморални; они знају само за права, али не и за дужности.“

Лукас је 1847. год. изнео масу докумената за доказ наслеђа злочиначких склоности, после чега је појам о наслеђивању злочина постао много одређенији. Појам свој доцније је потпуно прецизирао радовима *Морела, Ломброза* и *Мароа*.

Год. 1854. Каспер је изучавао физиономију злочинаца, а *Вичелов* однос између злочина и лудила.

У својој расправи *о физичкој, интелектуалној и моралној дегенерацији*, Морел је доказивао, да је „морално зло“ последња дегенерације, и да је у тесној вези са интелектуалним и физичким поремећајима. Као карактерне знаке дегенерисаних лица, Морел истиче неправилности дубање, ушију и спољашности у опште, а о самим овим лицима вели: „То су природе, које се могу појмити само онда, ако им се зна порекло. Оне су раздражљиве, бујне, непослушне и упорне, а све оне особине појављују се код њих још у доба детињства. Оне чине зло инстинктивно, и с тога се њихови штетни поступци у многим приликама називају с пуним правом *моломанијом*.

Са гледишта физичког, дегенерисана лица махом су неразвијена и болешљива; стас им је у опште мали, глава мала и неправилна, у детињству махом пате од конвулзије услед чега постају разрока и са деформисаном спољашњошћу, већина је неспособна за продужење расе. У најбише случајева лица ова долазе у сукоб са законима и постају становници затвора и робијашница.“

Није ли ово прва скица доцније *Ломброзове* урођене злочинца?

У својој расправи о *лудилу*, *Десмен* је (1868 год.) тврдио, да су аномалије злочинаца од највеће вредности, и да се појављују искључиво у њиховим моралним особинама — у елементима духа, који су средиште жеља, страсти и акције.

У овом истом смислу изражавао се и д-р *Томпсон*, лекар казнених завода: „Код великих криваца, а нарочито повратника, моралне особине толико су слабе, да је њихова склоност ка злочину неодољива; већина је потпуно лишена моралних особина.“

Инспектор казнених завода *Хил* и професор *Лигон* (из Единбурга) такође су тврдили, да су готово сви злочинци *морални идиоти*.

У својим публикацијама из 1873. год. *Моделеј* се још јасније изражава о психолошким особинама злочинаца, и вели: „Човек је жртва судбине коју су му преци одредили; нико не може измаћи тиранији свога организма.“

Као што се из ово неколико редака види, питање о специјалној организацији злочинаца било је у велико истакнуто, кад се јавио Ломброзо са својим радовима.

Служећи се клиничким и статистичким методама, Ломброзо је на злочинцима открио знатан број аномалија, и на основу овог дошао до уверења, да они представљају специјални антрополошки тип. Ово његово уверење нашло је брзо велики број присталица међу најодличнијим криминалистима, а нарочито у Италији, али је у исто доба изазвало и противнике да обрате много пажњу на аномалије злочинаца, те је на овај начин и Криминална Антропологија ушла у нову фазу развића. На злочинцима је до данас откривена читава серија физичких, физиолошких, и моралних аномалија, које су предмет озбиљног изучавања и дискусије међу криминалистима. Суштина ове дискусије поглавито се односи на схватање и објашњење ових аномалија, радећи којих су у овом циљу створене читаве теорије. Пре него што би о овом изнели и своје мишљење, изложићемо у кратко све важније аномалије, које су до сада откривене на злочинцима.

Студија о *злочиначком наслеђу* веома је интересантна и поучна. Досадашња посматрања у овом правцу толико су јасна и многобројна, да се *наслеђе злочина* може сматрати као стварно дефинитивно доказана, исто онако као и наслеђе душевних болести.

Стас злочинца, према Ломброзу, одступа знатно од средњег стаса народа коме они припадају: *раздаљ руку* већи је од стаса, а *тежина тела* знатно је мања од нормалне тежине.

Асиметрија лубање, коју је Морел специјално изучавао, један је од општих злочиначких карактера, а *лубањин капацитет* мањи је од нормалног капацитета.

Претерано развиће вилица, нарочито доње, затим *очних шупљина, чекиња скочуса*, и *јагодица*, сусреће се врло често код злочинаца.

Отоленбе је нарочито изучавао скелет и облик *носа* код злочинаца, па је код многих нашао деформацију леђне линије и асиметрију ноздрва.

Аномалије *вилица, лубања* и *непчиног свода*, као и аномалије *уха*: одношеност спољашње уха од лобање, зоб прирастно, ушна шкољка неправилна, одсуство преноја и т. д. такође су веома честе код злочинаца.

Треба још имати у виду аномалије у броју прата, деформитете кичменог стуба, груди, руку и ногу. Код великог броја злочинаца пред су уска, равна или угнута; руке су дуже (код крадљиваца) или краће (код убица), а табани равни (дуатабани).

Ахи, од свију физичких аномалија најчешће су и најкарактеристичније *аномалије мозга*, које се јављају у његовој претераној величини или мањини, у подједнакој величини обе хемисфере, док је код нормалних личности лева увек већа, или назад у умањеном броју нервних чворова.

Многи злочинци по тврђењу Ломброзовом *левљаци су*, и ово долази услед веће дужине леве руке и левог средњег прста. И сама телесна снага код њих је знатно јача на десној но на десној страни, а и корак леве ноге много је дужи.

(свршиће се)

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра ар. год. у Хамбургу —

(наставак) 6)

* * *

Главна тема која је највише привлачила од свих тачака у конгресном програму била је „Међународни злочинци и борба против њих“.

Референт *д-р Линдекац* (Берлин) навео је, да је за данас још искључен непосредан саобраћај и веза између криминалних власти разних земаља и то принципијално. Разлог за то лежи управо због политичких кривица. Међу тим докле се Међународно Кривично Право и не обзире на развитак модерног саобраћаја дотле се „међународни злочинци“ користе њиме. Данашњи закони о издавању кривца (т. зв. конвенције) недовољни су. Модерна криминална политика мора тражити да се један пут прекине са досадашњим „дипломатским путем“ којим се време губи, што опет иде у прилог злочину и основати нарочите бирое за гоњење таквих злочинаца, који би изравно, морали бити независни од осталог апарата. Прави међународни злочин т. ј. онај, који се врши под утицајем међународних односаја много је важнији и за то би ти бирои морали строго да пазе на три типа злочинаца:

1. *Страме оданике*, који извршо злочин у другој земљи, и то оне, који су злочин извршили притешњени разним приликама;

2. Ваља пазити на *интернационалне дилетанте*; и

3. На злочинце, којима је то занат и који путују (изразице у једном стилу (Hochstapler-е), изразице за куповину и продају, изразице за пронодавање итд.)

Најбоље оружје у борби против сва три типа јесте *брзо обавештавање*. Разуме се, да би се морали основати и нови надлежни судови поштo данашњи судови за злочине ван граница, извесне државе испитују претходно питање о екстрадицији а поред тога и судови једне државе не суде и не стоје у складу са судовима друге државе, па и казна је у разним државама за једне исте злочине разнолика.

Главни задатак будућег кривичног правосуђа треба да је *борба против међународног злочина*. Остављајући на страну политичке кривице, које ваља засебно обрадити, *интернационални злочин* обично се *јавља у облику трговине*: „трговина с белим робљем“, „црна банда“ за продају украдене робе или на превари начин купљене, „фабриканти т. зв. подрумских меница (Kellerwechselfabriken), друштва за фалсификоване серија на зајмовима, изразице које бацари деце, изразице за законано благо и трговци са порнографском књижевношћу. Све су то гране међународног трговачког злочина.

С тога је он мишљења, да је пре свега потребно оснивање централног бироа, а

за тим могућност, да се на место где је кажњиво дело учињено осуђују сви они, који су у њему суделовали, ма где се они налазили. Ови централни бирои имали би се ослањати на полицијске управе а ваљало би да имају и свој заједнички орган.

Кореферент *д-р Хоф* рекао је, да је међународни злочинац — злочинац од заната, који свој занат врши у разним земљама. Према томе овамо не спадају међународне скитнице, ни просјаци, па ни проститутке.

Међународни злочински производ су новога времена; они су се могли развити само модерним средствима, којима је цивилизација поничног саобраћаја. Да полицијама кривцима боље је да се не бави међународно криминалистичко удружење, јер су ту у питању чисто политичке ствари, које кад би се нашле на поље пажњи претварала, онемогућиле би сваку реформу на пољу међународног казненог права. Поред осталога ваља организовати и међународно казнено правосуђе. Главни злочини, који овде долазе у обзир јесу крађа и превара, у свима облицима и врстама, фалсификата и трговина с белим робљем. Анархисте отпадају, јер имају посебне разлоге за свој рад. Поштo је опширно разложио и приказао разне категорије међународних злочинаца а специјално лопове, крадљивце бланка по благајнама, трговинама јувелирским, касароше, крадљивце по железничким станицама, у хотелима, у мењачницама, т. зв. chilenseге, који варају кад мењају новац, лопове, који краду на амерички начин, т. ј. на место украдена објекта ставе објект који изгледа као сим као прави али нема никакве вредности, преваре је и на варалице т. зв. hochstapler-е код којих је та карактеристична особина да све поједине преваре врше на један исти начин, те брзо падају у руке правди. Даље је истакао варалице са кредитним папирима, конокрадима, чекопима, онда крадљивце и варалице који узимају законо, капаре да би закључили женидбу или удадбу, са страно подавство, за тим оне који по новинама позивају људе да у друштву играју на срећке, који за награду обећавају, да ће у напред казати, који ће коњ код трке победити. Даље су групе играчи на карте — коцкари — који варају у игри и траже своје жртве по приморским и континенталним бањама. Као последња група могу се сматрати tarchenere-и, који се на основу лажних уверења и сведоџба представљају као члени и глуви.

Варалице раде увек појединце, а фалсификатори новаца и кредитних писама, као и трговци с белим робљем увек у организованом друштву.

Средства одбрано, која нам данас на расположењу стоје против овако организованога и спремнога непријатеља са свим су недовољна. Државе се не би смеле ограничити само на изданање — екстрадицију — злочинца, већ би се морале међу собом помагати на тај начин, да једна за другу предузме кажњавање. Тиме би се боље штитио интерес државе која казни, него ли законима против насељавања. Дипломатски поступак код екстрадиције и сувише је компликован и спор, те се тако омогућава злочинцу, да за време умкне непод казне. А узрок томе лежи и у околности, да ни једна држава није обавештена о криминалистичким догађајима друге државе.

Кореферент је на посљетку предложио, да би ваљало за злочинце од заната одредити строже казне, да би ваљало код поврата узети у обзир и омогућити казу страна за злочин извршен на страни; да би ваљало настати да се изради светски међународни угонор о издавању криваца; да би ваљало омогућити пластима разних држава да непосредно опште међусобно и да би ваљало у свакој земљи увести централни биро, који би требали да су у константном додиру, те би изменили вали материјал; и на крају крајева, да би ваљало основати централна полицијска орган.

О овим предлозима развила се жива дебата. *Др Мајер* стапио се на гледиште д-ра Линденаја, референта и неприставе, да се ограниче међународни злочинци на злочинце од заната. Говорио је још и *д-р Ј. Вилхелм*, проф. кривичног права на загребачком универзитету, па онда *д-р Хане*, који препоручује боље образовање и спрему полицијских чиновника да би већом спремом распологали у борби против међународних злочинаца.

Председник конгреса *Пренс* предложио је за тим ове тезе, које су усвојене:

I. Као последица модерног саобраћајног начина постали су међународни злочинци у борби против којих се захтевају међународне мере.

II. У свима државама ваља основати централне бирое у циљу борбе против међународних злочинаца.

a.) Ови бирои ваља да се ослањају уз главне полицијске управе;

b.) Они имају скупљати и збирати сва обавештења о међународним злочинцима, те их имају увек међусобно измењивати и сврху превентивних мера као и у интересу казненог прогонства;

c.) Они су овлашћени непосредно међусобно општити.

Добро би било, да се ово овлашћење даде свима управама, којима је циљ сузбијање злочина.

III. Непрекидно знанствено обрађивање материјала сакупљеног по свима централним бирома, ваља да створи подлогу бољега развоја борбе против међународног злочина.

На посљетку се позива управни одбор да се обрати државама, да оне сазову међународну конференцију, којој ће бити циљ да се склопи *међународни уговор против међународних злочинаца*.

Друге реферате за сузбијање међународног злочина прочитали су ђенерални адвокат француског касационог суда *Фејлоле* и шеф првог одељења париске полицијске префектуре *Амор*.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о задружном стању појединих лица.

Ранко, син Ј. А., из Дегурића, пашео је тужбу против Ранка Ђ., из Ковачице, и за то је пресудом судског осуђен на годину дана затвора, и да плати тужиоцу 600 динара накнаде што је остао онеспособљен за тежачке радове, и да плати такође и остале трошкове.

Ове се досуде нису могле наплатити што је осуђени био малолетан, а отац му, код кога је био у кући, није хтео да их плати.

Доцније, кад је осуђени навршио 30 година и за све време живео заједно са својим оцем, по тражењу приватног тужиоца, среска власт донесе решење: да се на основу § 517. грађанског закона и § 466. грађанског судског поступка, узме у попис део прихода и прихода осуђеног који му од 15 године по закону припада. А да би се средством вештака по прописима грађанског судског поступка могао тај део одвојити, то да се изврши попис све задружне покретности.

Ово решење, по жалби оца осуђеног Ранка, одобрило је начелство окружно, а решење начелства Министар Унутрашњих дела својим решењем од 18. децембра 1904. год. № 31575.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министарство не одговара закону са оних разлога:

По §. 466. грађанског судског поступка, само се осуђеном по извршној пресуди може узети имање у попис, и изложити продаји.

Ну и ако жалилац није осуђен, начелник среза ваљевског по решењу од 14. јула 1904 године Бр. 6151, а по тражењу тужиоца В. С., узео му је у попис сву покретност, у циљу да средством вештака одвоји део осуђеног Ранка у приносима, узимајући га као задругара жалиоца Ј. А., у смислу § 517. грађанског закона. Томе је се жалилац Ј. противио и навођао, да Ранко као његов син код њега живи и храни се, али није му и задругар, да је све имање његово, и да нема никаквог приноса.

Овде се, као што се види, појавило спорно питање у томе, да ли је осуђени Ранко задругар жалиоца Ј. А., и да ли има права на приносе, а за расправу таквог питања, по чл. 146. Устава, надлежни су само судови, а не и полицијска власт, те с тога она није ни власна била да решава то питање и да без пресуде узима у попис имање жалиоца, него је требала тужиоца В. С. да упути на спор суду, те да се ово спорно питање пресудом расправи.

Са наведеног, а среска власт и начелство окружно, које је одобрило решење среске власти, и Министар унутрашњих дела, који је одобрио решење начелства, по чл. 48 тач. 3. саветског подложника ненадлежно су се упустили у расправу овог питања.

Ово светско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 14. априла 1906. године № 3173.

Да ли се и на страно поданика односи благодејање из тач. 4, § 471. грађанског судског поступка, има да цени суд по тужби интересованог лица.

За наплату 3000 динара главног дуга са 12% годишњег интереса, колико је Лука О....., из К.... по извршном решењу просвећеног београдског суда округа подужавског од 28. маја 1893. године Бр. 6048., имао да плаћа своме повериоцу Милутину С.., проти из Б..... власт среза прачарског решењем својим од 11. фебруара 1902. год. Бр. 15945. одлучила је, на основу §§ 463. и 466. грађанског судског поступка, да се узме у попис непокретно имање дужника Луке, и продаји плодови.

Молбом од 19. септембра 1902 године, дужник Лука обратио се Министру унутрашњих дела за наређење среској власти, да му ова, из пописаног му имања, одвоји оносимо имање, колико му, као земљодецу, штити прописе §. 471. грађанског судског поступка, а остатак плодови продаји.

Власт среза прачарског решењем својим од 8. октобра 1902. године Бр. 13327. известила је дужника Луку, да се према њему, као страном поданіку, не може применити благодејање тач. 4. §. 471. грађанског судског поступка, јер законодавац је хтео то благодејање да да само српском држављанину, а не и страном.

На као год што би земљодецу страном поданіку, који би хтео своје имање, које оде има, да прода, и врати се у своју отаџбину, морала бити дозвољена таква продаја, тако исто може и власт изложити му продају то имање за наплату приватних потраживања.

Ни по самој конвенцији, закљученој између Србије и Аустро-Угарске, чији је поданик Лука, он нема право на ово благодејање.

Ово решење одобрило је начелство окр. београдског, а решење овога Министар унутрашњих дела решењем од 9. децембра 1902. године № 28751.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да није надлежан за решавање овог предмета, по чл. 5. закона о своме уређењу и чл. 144. Устава, јер се не тиче административног спора, у смислу чл. 38. тач. 2. савезног пословника, него извршења.

Питање, да ли је при извршењу поменуте пропис тач. 4. §. 471. грађанског судског поступка, по Гл. XIX. поменутог поступка, а по тужби интересованог лица, против извршене продаје, спада у надлежност судске расправе.

Као што се види из акта извршена Бр. 7405/902 год., жалитељево је имање продато још 13. новембра 1902. године (протокол продаје Бр. 15906.) а против те продаје, по гласу судских аката Бр. 7830/906 год. поднели су тужбе жалиоци Радо Ђ. В. машиновођа овд., (в. Бр. 31138., Бр. 31307/902. г.) но којима је првостепени суд окр. београдског изрекао решење од 8. марта 1906. год. Бр. 7830., којим је продаја, као неуредна, поништена, али не види се да је то решење постало извршно.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 9. маја 1906. године Бр. 3713 одбацио жалбу жалиоца као ненадлежној власти поднесену.

Жалбе, које окружни одбори, у смислу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, изјављују Државном Савету, противу решења Министра Унутрашњих Дела, подлеже плаћању таксе, предвиђене Тбр. 29. тансене тарифе закона о таксама.

Окружни одбор округа чачанског донео је одлуку 25. јануара 1906. године Бр. 8. да се отпусти из службе надзорник ибарског пута кога округ плаћа.

Начелство округа чачанског решењем својим од 28. јануара ове године Бр. 949. задржало је ову одлуку од извршења.

Ово решење начелства одобрио је и Министар Унутрашњих Дела решењем од 1. фебруара 1906. године № 2210.

Противу овог решења, окружни одбор изјавио је жалбу Државном Савету, али није свабдео прописном таксом.

Државни Савет нашао је, да овде није случај ни чл. 2. ни чл. 3. закона о таксама, па је одлуком својом од 14. фебруара 1906. године № 1833., а на основу чл. 9. закона о таксама, жалбу оставио у акта, а предмет вратио нерасмотрен.

Пенсионисаном чиновнику припада накнада, по закону о дневници, подвозини и селидбини државних чиновника, и онда, над буде одређен да врши накнадно посло у месту свог сталног боравења.

Писмом од 15. јула 1905. године № 5561. Министар грађевина обратио се Министру финансија, и тражио, да он одреди једног од својих чиновника за члана међународне комисије за испитај злоупотреба извесног чиновника подручног му Министарства.

По овом тражењу, Министар финансија одредио је Р. Л., пенсионара, који је као председник комисије радио и довршио поверени му посао.

Ну кад се после тога обратио Министру грађевина с тражењем да му се као члану те комисије исплати по рачуну 288 динара на име награде, рачунајући по 8 динара дневно. Министар га је од овога одбио, налазећи да он нема право на ову накнаду, која се по чл. 5. зак. о дневници, подвозини и селидбини, одређује државним службеницима кад врше послове на удаљају већем од два километра ван општинског атара у коме се стално баве. Жалитељ је вршио одређења му посло у месту свог сталног борављења те му и не припада никаква накнада за тај посао.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 21. априла 1906. год. № 2794. поништио је ово решење Министра грађевина са ових разлога:

По чл. 5. закона о дневници, подвозини и селидбини државних чиновника и служитеља од 19. фебруара 1892. године (Збор. 48. стр. 28.), доиста се чиновнику не плаћа никаква дневница за послове, које врши у околини места у коме стално пребива, а на одстојању два километра од границе општинског атара. Али ово вреди само за активне чиновнике по § 23. зак. о чиновницима грађанског реда, и за чиновнике на расположењу по § 35. поменутог закона, ну ово кад врше какве послове, ма и у месту свога борављења, дуже од месец дана добијају поступну своју плату за цело време рада.

Ни један пропис закона о чиновницима не обавезује чиновника у пенсији, да ради ма какве државне послове, изузев војне обавезе. Од његове воље зависи хоће ли се примити да врши такве послове, или не, и ако се прими, не мора их вршити без накнаде, сем ако сам пристане да без накнаде ради.

Као што се види из акта овог предмета, Министар је писмом од 15. јула 1905. год. Бр. 5561. на основу §§ 48. и 49. закона о чиновницима молио Министра финансија да му одреди једног чиновника, са платом бар од 3000 динара, да би могао бити председник међународне комисије за испитање злоупотреба М. А. М., бив. благајника Министарства грађевина. И Министар финансија писмом од 19. јула исте године ДВБр. 12546. јавио је да је одредио жалиоца Р. Л., пенсионара, који је поверени му посао свршио и под Бр. 7452. поднео рачун о својој дневници за 36 дана према плати од 5052 динара, коју је као активан чиновник извео.

Према овоме, кад се из акта Бр. 12546. види, да је жалилац Р. Л. одређен као пенсионар, који по закону не мора без накнаде да ради, и кад Министар финансија, упућујући га, није јавио, да је Р. Л. пристао да без накнаде ради, онда ни Министар грађевина не може му одрећи право на дневницу, које се Р. Л. не само није одрекао, него се, као што се види из уверења Министарства финансија од 4. новембра 1905. године Бр. 19861, које је у акту Бр. 8047. поднесте, те дужности примио само под условом, ако му се за време трајања рада дијурна плати.

Накнада, коју чиновник у пенсији, за вршење државних послова, добија, може бити и по погодби, а где такве погодбе нема, као што је у овоме случају, ту се има узети за мерило одређена дневница према плати по чл. 5. поменутог закона о дневници и подвозини. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Сандa, жена **Анте Пешића**, тесара из Кљајића, пестаје је 27. пр. м-ца, и до сада се није могла пронаћи. Сања је стара 20 год., писма, сувоњава, приповиједа, у сељачком оделу, са оцвијема на погама. Начелник среза

јављивачког, депешом Бр. 6786, моли сва полицијска власти, да потраже Спиду и пронађену њему унуте.

Лазар Аћимовић, предсједник општинског рогачког у срезу посавском, имађу 30. и 31. пр. м-ца отишао је непознато куда. Суд општинске суммда да није Лазар учинио какве злоупотребе и побегао у Бугарску или је отишао да се убије. Лазар је стар 55 година, суноњав, у лицу румен, има мању смеђу браду, висок је, плавих очију, од одела је имао гуњ и чакшире од шајка, на глави црн мек шешир, на ногама опанке. При себи има револвер од шест метака. Нека га сва полицијске и општинске власти потраже у својим доменајама и о резултату известе начелника среза посавског с позивом на Бр. 10.320 — Абр. 643.

Шандора Недића, земљорског радника из Београда, који одговара за извесно кривично дело, тражи квартовски надзорник управе града Београда. Пронађеног кала упутити поменутом кварту, позивајући се на акт Бр. 7249.

ПОТЕРЕ

„Калемчиће бозајије", отац са два сина познати под тим именом, бозаџије на Врању, на крвавом начин одвели су из Лесковца Данину, петнаестогодишњу кћер Симе Здравковића, планичара из Лесковца, у намери да је продажу. Данина је плава, риђе косе, црних очију, средњег стаса, у одељу цицаком, са шаиијом на глави. Нека сва власти, нарочито пограничне, пријећу њихову обрате ме њих и у случају пронађења известе начелника среза лесковачкога с позивом на депешу Бр. 11909.

Крађа стоке. — Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца украдени су са пашњака Милића Крстића, из Борка, један коњ и један кобиле, од којих је коњ днаке доратасте, мотор 4 године, крвкуског реда, а кобила дуге браде, мотора 6 до 7 година, — Депеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 6562.

2. т. м-ца украден је коњ Стојану Крстићу из Врмче; коњ је мотор 3 године, длаке доратасте, цветаст, у десну задњу ногу чарапаст, без других розања — Депеша начелника среза бањског Бр. 7496.

Преко ноћи 28. пр. м-ца украдена је са пашњака једна крава Ивану Бабићу, из Лутиша; крава је жућкасте длаке, мотора 6 година, стеона. — Депеша начелника среза тамнавског Бр. 6763.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за предузимање и покрађама трагају и о резултату известе поменуте начелнике, позивајући се на горње њихове депеше.

Добросав Бојић, осуђеник београдског казненог завода, који је био на раду у осуђеничкој перионици у вдв код Ђушиће, на дан 5. т. м-ца побегао је са лажни оновима на потама. Добросав је родом из Брнокоље у срезу моравском округа пожаревачког, осуђенан је једном на 2 године затвора због опасне крађе, а гада је био на петогодишњој осуди (такође због опасне крађе), са које би имао да буде пуштен тек 12. фебруара 1909 год. Он је стар 27 година, омањена раста, обичне развијености, суноњава лица, жућкасто-плавих очију, риђе косе и брнова, браду брија. Од особених знакова има на левој руци белегу од ране дуж целог малог прста и његовог корена; од те ране мали је прст у последњем зглобу упочен и мало повијен унутра. На истој руци има белегу од посекотине у облику знака виноклова, величине 1|1 с.м. на прном зглобу палцпрста. На себи је имао обичан сељачки гуњ, опанке, гаће и кошуљу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбегли Добросавом жаџиклог трагиџ и пронађеног упуте стражарно управи дрнавног сточарског завода у Добричеву с позивом на депешу Бр. 2577.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Решењем Управе града Београда од 6. тек. м-ца Бр. 20172 протерани су на сеоска у А-

пушпин Сима Бирџан, бив. трговачки путног-Угарску Сима Бирџан, бив. трговачки конаукторе, и жена му Милка, која су пресудом прност, суда за варош Београд од 15. маја 1904. год. Бр. 14578. били осуђени прни на

правном прешло, треба га казнити за то и поново натрат протерати.

Код начелника среза бањског пошли се један крадени коњ, длаке доратасте, непочешљен, стар 2 године, на челу мало шпетаст. Ако би ко знао сопственика, или ма шта што би нашао у корист истраге по делу ове крађе, нека извести поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 7418.

Милан Прекоповић, земљак из Пантрнића, 15. пр. м-ца отишао је од куће у свет, или га породица тражи. Милан је стар 60 год., приземљаст, сед, средњег раста, у сеоачком оделу.

Сиреће се пажња полиц. властима на Милана, а и приватни се моле, ако би што сазнали о њему, да јаве то начелнику среза посавског округа лазовског с позивом на Бр. 6175.

Штампе Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Б. Живковић

БРОЈ 25. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 18. ЈУНА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, а то најмање за пола године код свију поштанских завода и писаоница надлештва, а за све друге претплатнике у земљи 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

с обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Подвајање много на везу између теорије и праксе. Д-р Ото Фишер, професор Универзитета у Бреслави, упућује нарочитим разлагањем на факат, да се до онакве везе, каква веома згодно постоји у настави медицинског факултета, не може доћи и у правничким студијама. Било би, одиста, заморно изнети разлоге, зашто је та веза знатно отежана у правничкој настави, те, због тога, нећемо ни износити његове мисли у том делу, ма да су оне и у том односу веома значајне. Али, ако но његовом гледишту практична страна наставе не може бити у овој мери и у оном облику заступљена, у којој оца с тако значајним успехом постоји на медицинским клиникама, иначе, њој треба приступити што је могућно више. На ту цељ, он тражи, да професори правног факултета практикују, као узгредно занимање, још и судијски позив, наравно, на начин, који ће их у обласг судске праксе увести толико довољно, колико је за практични интерес теоријских предавања потребно, али, који их неће омести у професури, као главној ствари. Он верује и много полаже на то, да ће професор живим примерима, што их даје стварни правни живот у његовим конкретним случајевима, примери из живота, на које је професор лично применио своје теоријске назоре, допринети, да он, пре свега и сам, далеко интензивније уђе у практични смисао појединих начела, на самим тим, да ће му такав практични материјал из непосредног искуства, на који је већ теорију применио, много боље послужити да тај материјал употребн као непосредно објашњење и критеријум начела, што их у теоријском облику износи студентима, него кад би се посдужио примерима из праксе, у којој сам није учествовао.

Сва ова разлагања имала су смисао да потврде и објасне, како би било веома потребно, да се факултетска настава и у нас појача нарочито и добро организованом наставом у њеном практичном делу, те да се правништву створи могућност за боље и даље појмање теоријских студија, за предавању одавост факултетској настави и ближе разумевање правничког циља, позива, коме је правна наука намењена. Како би се то имало извести, у којој мери и ком облику, није наше да ценимо, већ стиар нарочитих стручњака, а у првом реду професора Универзитета. За практичне изношење оних мисли, у облику нарочито организоване универзитетске наставе, ми у опште немамо подобности, као што смо то још у почетном делу ове расправице нагласили.

Овим смо се одужили само једном делу наше главне мисли; а на име, да би факултетску наставу требало појачати у њеној практичној страни.

Сад би имали да приступимо опоме, што је са гледишта ове расправице далеко важније и што, управо, и чини њену суштину; а на име: шта је то, чиме треба појачати наше правничко после свршених факултетских студија, а с нарочитим обзиром на разноликост његовог позива у државној служби? Кад стоји тај факат, да правничко са сиремом, коју износи из факултета, нема још довољно подобности за стручне позиве у државној служби, па да се још шире изразимо, за стручне позиве у јавној служби у опште, као што смо то раније нагласили и позвали се на стање, које нам показује и прошлост и садашњост, шта је то, чиме би се правничко, бар после свршене факултетске наставе, уздигло бар до релативно јаке подобности за поједине стручне позиве, који правничком факу припадају.

Ми мислимо, да би том циљу најбоље одговорили добро организовани дућенски семинари.

Ма колика била добра и потпуна факултетска настава, од ње не треба тражити све. Доста је, ако свршени правник после свију положених испита има довољно јаку основу за даљу студију правне науке; ако је он на начелној основи толико упознат са правном науком, да може потом све њене поједине делове више или мање студирати самостално; ако би могао с довољно разумевања улазити у ширу, систематски разрађена специјална дела појединих научара. Сумарно познавање важнијих принципа, студираних истина на систематској, али не на онако пространој основи, каква би дотичну научну категорију развијала у свима начелним питањима и конзекценцама, треба да је за правника довољно. Ако се је још у вези са таквом теоријском стручном успеху, да је правник још и у облику практичних предавања ушао у прави смисао начела, која је на теоријским предавањима слушао, онда би он имао довољно подобности, да после свршене школе уђе у канцеларију на припремне положаје правосуђа или администрације, са довољно подобности, да послове практично изучава, и да, улазећи у праксу, отпочне критички да суди о начелима правне науке, која су за дотичну службу везана, као и о подношавању тих начела, која по нашем законодавству у већој или мањој мери постоје. А улазећи у посао на такав начин, он се неће више и управо, тек од тада, у правом смислу оспособљава, да и науку, која с тим позивом стоји у вези, студира на широј основи: јер ће му тада бити и разумљивија; а по самом интересу службе коју врши, осетиће, да му је та општирност и више потребна. Читајући стручну литературу у том положају, у положају једног државног службеника, он расподаже још и појачаном амбицијом свога позива, коме се у практици одао; а што је веома значајно, знатно појачаном и управо сасвим одважном могућношћу, да му разумевање теорије буде знатно приступачније, да у њен смисао улази и са више разу-

мевања и са више самосталног, критичног суђења.

Ако су тачни раније наводи, аргументисани мишљењем многих истакнутих научара и професора Универзитета, да је управо теоријска настава онда у главним јака и од користи, ако је у вези с практиком, онда је неоспорно логична последица тога важног начела, да правник тек у служби добија праву могућност не само за практичну спрему у служби, него и за прави дали рад на теорији, а нарочито на оном делу теорије, која је намењена позиву ове службе, којој се одао.

Ето зашто ми мислимо и зашто много полажемо на то, да сваршени правник треба да полаже и нарочити стручни државни испит, и то не само практични, него и теоријски испит за важније положаје правничког сталеа и у служби администравне и судске власти. Све док такав испит не би положио, правник би могао бити само на привременим, узгредним, споменутим положајима, а не и важнијим, у којима је административна служба изражена практичном извесне власти, или самосталним учешћем у примени закона.

Ако би се државни испит ограничио само на практичну страну односнога позива, он у опште не би могао имати значај једног озбиљног доказа о потребној спреми за државну службу, а нарочито с гледишта, које смо у овој расправици истакли као најнепосреднији мотив гзаше ствари, а не име: да се правник по своју спрему уздигне до озбиљне висине његовог пелнког јавног позива, а да не представља једног шаблонски израђеног чиновника, који је посвећен своме послу више на занатлијски начин, без широког критичног појимања начела, која тим послом владају и која треба да му служе, у границама закона, као директива за његово целокупно учешће у служби. Ако се сваршени правник не би морао и даље да посвети теоријској студији позива, коме се одао, ако би се завалтетска настава сматрала као довољна теоријска спрема, мучно да би правник осетио праву потребу, да ради на свом усавршавању. У том случају, не рачунајући на изузетке већ на правило, стаће се било као и данас. Не изучавајуће теорију у вези са практиком, и износећи на правног факултета само сумарно појимање начела из целокупне области правне науке, а знајући, да с том квалификацијом о теоријској спреми ниа права на све положаје, сваршени правник, по правду, неће имати мотива за даљи рад на теоријској спреми, на у литературн рад неће ни улазити. На тај начин, и то, често после кратког времена, он и оно што је са правног факултета изнео, у брзо заборави, а нарочито у оном дозу, који са службом, којој се одао, нема практичне везе. Није чудо, што на неколико година после сврше них факултетских студија, видимо многе правнике као обичне шаблонисте у свом послу, без икакве начелне више спреме у питањима строго правничког сахе: није чудо, што не само ништа не пишу, него и не читају, што за страну литературу један огромни процепат и не зна, и ако стоји закат. који би се мучно могао с разлогом обарати, да без читања стране литературе не може бити речи о колико толико јачој, или савременој спреми једног правника, разумевајући, наравно, спрему и у правним и државним наукама. Све то иде у прилог гледишту, да је државни испит потребан и управо неопходна установа за јачу спрему правничтва него што је оно има сада: а сем тога да се државни испит тека да односи и на теоријску и на практичну страну. Тек, на тој основи, и практичнисипит могао би имати свој прави значај. Згодан пример пружа нам зато професорски државни испит. Одузмите професорском испиту теоријски део и сведите га на практични, па ви у стварн државни професорски испит нећете ни имати. Што више, у позиво ми знамо, практични државни испит и не утиче на оцену кандидата, већ се смагра као споредни део професорског испита.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОВОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

То је још јасније код оних промена које су појединачне и које за собом не повлаче непосредно никакве промене у свести. Дизајне спуштене руке и. пр. такна је једна промена: ми не опажамо ништа што би тој промени непосредно претходило, нити опажамо какву промену, која би била њен непосредни ефект. Међу тим ми јасно разлежујемо случајеве у којима је таква једна промена условљена нашом вољом од оних у којима то није случај.

Да се, ово разуме и тачно схвати, потребно је међу тим најпре исправити једну заблуду, која се обично чини, кад се говори о вољном кретању руке. Тврди се на ове, да томе вољном појављању предходи чиста мисленa одлука. т.-ј. да ми пре него што ћемо руку подићи пре снега у мисдима себи представимо то подизање, па се онда на основу мисленог одлуке о томе да ли ћемо покрет, који одговара тој слици, извести или не, први само дизање руке. И многи заступници слободне воље тврде, да се наша слобода односи само на ову чисту мислену одлуку, да се односи само на то, да ли ћемо ми ону мислену представу о подизању руке у свести задржати (јер њу задржати значи учинити да се изврши покрет, који јој одговара) или је одбацити, а кад смо се једном одлучили да је задржимо — и та одлука по њима преставаља собом једини могући спонтани акт наше воље — онда је следовање покрета руке том задржаваљу представе један прост психо-физиолошки механички акт (т. ј. престави кретања одговара у централном нервном систему физиолошки процес, чији је резултат кретање руке). Међутим ово последње тврђење је нетачно. Истина је, да мисленa одлука о подизању руке преставаља спонтани вољни акт, јер ми смо непосредно свесни тога, да смо ту одлуку могли и не донети, али и само подизање руке за себе преставаља један вољни акт, пошто смо ми подизању руку непосредно свесни тога, *да смо то подизање могли и не извршити и ако смо донели мислену одлуку о томе.* Да је то тако излази већ и из тога, што доказаљу мисленe одлуке не мора одмах следовати и само извршење њено, мисленa одлука о подизању руке и само подизање руке могу бити растављене дугом временом интервалом једна од друге т. ј. ми смо непосредно свесни тога, да је потпуно зависно од наше воље, када ћемо једном донету одлуку о подизању руке и извршити, што не значи ни више ни мање већ да је подизање руке засебан вољни акт независан од вољног акта чисте представе о подизању руке, пошто би, над то не би било случаj, доношењу мисленe одлуке морало одмах следовати и извршење њено т. ј. подизање руке.

Пошто смо утврдили, да је подизање руке засебна вољна радња независна од волне радње, којом је донесена мисленa одлука о томе подизању (ми ћемо ону другу вољну радњу назвати *унутрашњом* за разлику од прве, која је *спољашња*), јако ћемо за ту радњу утврдити нетачност Спинозиног тврђења, да осебање слободе вољних радњи долази од тога, што њихови узроци не падају у свест. Јер кад би ово тврђење било тачно, онда би било немогућно, да нам се подизање руке у једном случају јавља као вољна а у другом као невољна радња (у многим случајевима на име јавља се подизање руке као чисто аутоматска невољна радња, тако кад брзо идемо, кад смо замишљени и т. д. у већини таких случајева ми смо свесни саме промене дизања руке али смо у исто доба свесни и тога, да се те промене збивају без учешћа наше воље). Јер и једном и другом подизању руке леже по Спинозин узроци ван нас, ван наше свести, и у једном и у другом случају према његовом тврђењу подизање руке је чист психо-физиолошки механички покрет, и питаље настаје, како је онда могуће, да нам се у једном случају чини, да је то подизање чист спонтани продукт наш, док смо у другом случају и ми сами свесни, да је узрок његов ван нас? Очевидно је, да је то немогуће и да онде Спинозино објашњење постанка илузије наше слободе постаје потпуно илузорно

Као што наведени примери (и многобројни други, који би се дали навести) показују, Спинозино објашњење илузије слободе воље не може бити тачно, и изнесено је да би Спинозин камен, кад би био довста свесан свога кретања, био потпуно свесан тога, да то његово кретање бива потпуно без његове воље, да је он спољним узроком приморан да то кретање чини. Да је то довста тако, може се увидети и из следећег примера. Нико, ко је скочио са једне повеће висине, нема за време падања на земљу свест да слободно пада, већ је сваки свесан да је [услед теже, које никако и ниједан приморан да на ниже пада. Јер само је она радња и промена слободна за коју смо свесни, да је можемо у сваком моменту извести или да њено вршење мо-

жено у сваком моменту зауставити, међу тим падајле са висине ми, кад смо га већ једном отпочели (ако смо то и својевољно учинили), неможемо зауставити, отуда и јасна свест о томе, да то падање није наша вољна радња, већ је нешто чему нужним начином морамо следовати. Као што се види, Спинозино тврђење не преди ништа, и показује само, како се Спиноза у овоме случају дао завести речима а превидео факта.

Увиђајући слабост Спинозине аргументације против слободне воље покушали су други, да на други начин објасне постанак изузеће слободне воље. По њима на ime изузеће слободе постаје у нама не с тога што би уроци вољних радња, као што тврди Спиноза, били нам наше свести, већ с тога што ти уроци леже у свести али су тако тамни и нејасни, да их ми никако нисмо ни свесни, те онда постаје изузеће, као да су радње, које из њих проистичу, потпуно и апсолутно спонтане и безусловне.

Ово објашњење постанка изузеће слободне воље избегава, као што се види, прву и основну тешкоћу Спинозиног објашњења постанка те изузеће потпуне, на ime, да нам радњи и промена у нама, који узрок несумњиво леже ван нас, а за које ипак нисмо свести да су оне слободни продукт наше воље. По овоме гледишту све радње, чији непосредни узрок леже ван нас, чине на нас утисак невољних радња, тако исто и оне радње и промене, чији непосредни узрок леже у нама, у нашем опажању, али је то наше опажање јасно и потпуно свесно, чине такође утисак невољних радња, а само оне радње, чији је непосредни узрок у нама, али који ми не опажамо јасно, којег само несвесни, чине утисак вољних радња. По овом гледишту дакле у наведеном примеру са билијарским куглама, кретање билијарске кугле, које постаје услед додира њеног са кугдом коју смо ми покренули, зато се опажа као невољно, што је узрок, који му предходи, исто тако јасно у свести дат као и сам тај ефект, док је међу тим непосредни узрок кретања праве кугле истина исто тако дат у свести али се не опажа јасно, тако је сдаг својом јачином да остаје несвесан, и отуд нам се чини, као да тога узрока и нема. У другом наведеном примеру, пак, код кретања гране коју а подиже шешир мимопролазећег, узрок кретања гране не леже више у опште у свести, већ је потпуно нам свести, тако да у свести не може никако ни постати изузеће, као да је то кретање спонтани акт нашег ја. Тако исто и у наведеном примеру подизања руке, кад год нам се то подизање пречавља у свести као спонтани вољни акт, увек том подизању претходи један несвесан и нејасан узрок, који је у нама и који, према овоме гледишту, не леже опет ни у чему другом до у тамној и нејасној пречави тога кретања.

Последње наведени пример и тврђење да се непосредни узрок воље радње у томе случају налази у једној тамној и нејасној пречави, типичан је опште је за ово гледиште. Јер по овоме гледишту ово што на вољу непосредно утиче и што је непосредно изазива, то су чисто унутрашње психичке чињенице, апстрактне пречаве и нејасна осећања, која су тако тамна и слаба да изгледа као да их у свести никако и нема. Да је то доиста тако, закључујемо, према овоме гледишту, из тога што, кад се субјект налази под утицајем сунише живих пречава и сунише јаких осећања, тада су његове радње тим престанама и јектима тако одређене, да о слободи њиховој не може бити говора, ни чега изази, да и у случају кад су те пречаве и јаекта својом јачином врло слаби да су и онда наше радње њима потпуно одређене или, другчије речено, да привидна слобода наших вољних радња долази отуда, што су непосредни узроци њихови, пречаве и осећања, тако слаби својом јачином да изгледа да их у свести и нема, те отуда и одговарајуће радње завлаје се у непосредној свести као безузрочне.

Ма да се за ово гледиште мора рећи да је веома духовито и да је оно једнако које би се морало прихвати, ако би наша непосредна свест о слободи, била доиста изузеће, ипак није тешко показати, да је и оно потачно и да, строго узев, противречи самој унутрашњој природи свести.

Ово објашњење на ime могло би бити само онда тачно и не би му се имало ништа пребацити, кад би били могући у нама, у нашој свести, феномени који су потпуно и апсолутно несвесни, кад би дакле било могуће пречаве, које у нама постоје а којих ми апсолутно ништа несвесни, и тако исто кад би била могућа и потпуно несвесни осећања. Међутим такви апсолутно "несвесни садржаји свести апсолутно су немогући, јер су противречност у себи. Бити у свести а не бити садржај свести значи исто што и *бити* и не *бити садржај свести*, а то је очевидно противречно и немогуће. Кад би пак такви апсолутни несвесни садржаји били могући, онда би очевидно било могуће, да и наше вољне радње, за које смо непосредно свесни да су безузрочне, имају свој непосредни узрок у променама оних апсолутно несвесних пречава и аекпата, јер би ове промене у односу на нашу свест биле у стварн исто оно што су и промене, које се дешавају потпуно и апсолутно ван нашег субјекта, у спољном свету т. ј. нешто што леже ван наше непосредне свести. Као што се види ово гледиште, конзеквентно изведено, значи просто примену Спинозиног објашњења на саму област свесног субјекта и то тако, да се узроци вољних радња, које Спиноза сматра непосредно у спољни свет, стављају у несвесни део свесног субјекта, који у стварн непосредно и који, кад би постојао, стајао би у истом односу према непосредној свести у коме стоји и спољни свет.

Да видимо сада да ли је могуће ово објашњење одржати у једној ближој и мање противречној форми. Доиста тврди се, да се несвесне пречаве и осећања, у којима леже непосредни узроци наших вољних радња, не смеју сматрати као апсолутно несвесни свесни садржаји јер би то значило претпоставити древно гвожђе, већ само као релативно несвесни свесни садржаји, као свесни садржаји који су тако слаби својом јачином, да изгледа да их у свести готово и нема, међу тим који ипак у свести постоје, само постоје као тамни и једва свесни садржаји. Да реанемо одмах да, кад би се постављи изузеће слободне воље могло објаснити на овај начин, т. ј. свођењем њеним на релативно несвесне психичке садржаје, да би то онда била и са психолошког гледишта потпуно оправдана и несумњива теорија, али ми немо одмах показати да, и ако се егзистенција оних релативно несвесних психичких садржаја мора допустити, то свођење осећања слободе на њих није могуће.

(наставаће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Овај намоканом, што је преведен на српски старањем Св. Саве, доцније је назван, по броју од 1613. године, *законом*, а позније *крмчијом*. За наш посао овде најзанимљивији је овај део из састава светосавског намоканона, који је преводник Светог Саве назвао **Градским Законом**. Овај Градски Закон није ништа друго већ прерада Јустинијанових закона и законских изредаба, која је извршена по наредби византијског цара Василија Македонца (867—886). И та прерада названа је: *Πρόχειρος νόμος*, а у српском преводу *Градски закон*. По преводу, који је нам под руком, Градски Закон има четрдесет одељака. У њих 40 одељака налазе се одредбе о заручењу и задатака при обручењу, о даровима при обручењу како се закључује брак и даље, све до 11 одељка, говори се о брачним односима. Одељак 12. и 13. о даровима или закенитају. За тим ту се налази законских одредаба о продаји и куповини (14) о наслеђивању, о дугу и залози (15 и 16) о најму (17), о остави (18), о друштвима (19—20) о тестаменту (21), о завештају оних, који су под плаштм својих родитеља (22), о завештају слободних (23), о завештају епископа и калуђера (24), промена тестамента или завештаја у којим приликама бива (25), о ослобођењу оних, који су под плаштм (26), о сведоцима (27), о постављању епископа и пресвитора (28), о кодицилу или о исчуљењу завештаја (29), о наследницима (30). За оним иду одељци остали о дроби, укидању од наслеђа, о ослобођењим, о даровима дамм при завештају за живота или после смрти. Занимално је одељак који носи наслов: о томе када могу завладати потомци наследнике умрлога. Исто тако занимални је и одељак о задаљу њиних домова, као и о постављању старих. За оним долази ток одељка (у преводу зрачи) 39, који говори о казнама.

При овом послу ми немо се служити Дучићевим издањем Градскога Закона, који је штампан у „Гласнику Српскога Ученога Друштва". Други одељак, књига

VIII. „Кормчія Марачка". Београд 1877. Уз то, где нам се учини што нејасно, посузимаћемо се делом *А. Павлова* „Книги Законныя" содержащія въ себѣ въ древне — русскомъ переводѣ византійскіе законы земледѣльческіе, уголовные, брачные и судебные. СПБ. 1885. год. У овом делу поред превода на стари руски налазе се и грчки текст поменутих закона.

Градски закон зна за смртне казне и одређује их за разна кривична дела.

1. Одсецање главе. — Ову казну прво често сусрећемо и у старом и у средњем веку. Њу су употребљавали Римљани и Византинци. Према градском закону, како је он преведен на српски језик и како га ми данас имамо штампаног, смртну казну одсецање главна повлачила су ова кривична дела:

1. Онај, који изазива на буну или предаје своје непријатељима, мучи се одсецањем главе (Градски закон о казнама § 1).

2. Нико да не продаје варварима или туђинима спремљено оружје машине уређење или неуређење или гвожђе, а ако се ко нађе да то чини, да се мучи главном казном. (Град. закон. о казнама § 9).

3. Ако ко покупца на живот царев, убија се и дом му се разорава. (Град. зак. о казнама § 10).

4. Ратник који сам по својој вољи прелази на страну непријатеља, мачем мучи се (§ 19).

5. Забрањено је пљачем то јест крвавима пљачке (**кльшвы**) чинити. Онај који то чини мачем се мучи (§ 20).

6. Ко на штету људи јавове (**кѣсы**) дозива, и ако то чини нападнице, мачем се мучи (§ 21).

7. Јеврејци који хришћанина роба има, па га обреже, да му се глава одсече (§ 31).

8. Ко отима жену или заручену или не заручену или удовицу, било благородна, било робиња или слободна, а нарочито ако благослови жени буду освештани; и ко своју заручницу отме, а особито ако то с оружјем, мачем или другим којим отмицу учини, такав се мачем мучи (§ 40).

9. Ако домаће чељаде или роб при крвопији царева господара својега да му се глава одсече (§ 41).

10. Родоскрвнитељи. Ако родитељ с чедом својим, или чедо с родитељем то јест отац с керком или сан с мајком сме-на се; или брат са сестром, мачем да ће се одсечени (§ 69).

11. Ко сраи (**стоудь**) чини с мушким полом, и онај који чини и онај који пострада, оба да се мачем посеку. Само ако пострадали има мање од двањаест година, тад због малолетства да се поштеди таква мука.

12. Слободан или роб ма којим узроком ако коме да зеље (отров) да пије, нпр. жена мужу или муж жени, робиња господи или роб господару, и онај који је отров испио од тога се разболи и умре онај који је отров дао да се мачем посече (§ 77).

13. Онај, који свесно и с намером учини убиство, ма којега узраста био, мачем муку да прими (§ 79).

14. Онај, који наљаје (чародејство) чини или на погубљење чињеку код своје куће, или продаје, да се каини као убица (§ 2).

15. Онај, који запоседа другоме да убије некога, осуђује се као убица (§ 8).

16. Онај, који младенца убије, суди се као убица (§ 11).

17. Роб, који учини прељубу са женом господара својега мачем се мучи. (§ 43).

18. Ако ко некога мачем удари и ударени умре од тога, кривац да прими муку од мача (§ 82).

Подробности како је и на који начин извршавано одсецање главе у Византији а према овоме и у Србији, док је било у снази овај градски закон, непознате су нам.

Спаљивање. Друга врста смртне казне, коју сусрећемо у нашем преводу „Градскога Закона" јесте *спаљивање*. И овде ћемо навести редом кривице, за које се по Градском Закону осуђивало на спаљивање:

1. Ко од ратника непријатељу своје-вољно пређе и наше савете открије им, да се обеси или сажеже (§ 17).

2. Ако неко хотимице запали кућу или стог (**вдрѣхъ**, ова реч можда значи и вршај, а можда и у значењу гумна) жита, који се налази близу куће, па ако се проваље и ухвати, да се преда огњу (§. 18).

Она казна за паљевину вредела је само за град, а ако би се то десило ван града, онда је закон прописивао другу казну.

3. Онај који убије сродника (насљедњаго по роду или сходнаго) огњу да буде предан (§. 35).

4. Роб с чијим знањем и помоћу ограбљена господа његова, огњем да се сажеже (§ 36).

5. Огњу да се предају и робови, који се договарају против живота господара својих (§ 37).

На које је начин извршавана ова смртна казна на огњу, не можемо се тачно рећи. Зна се да је исток обиловао разним врстама спаљивања. Исто тако зна се да је у средњем веку било врло разних врста спаљивања како на истоку тако и на западу. Спаљивања на истоку вршила су се бацањем на спаљиште, или бацањем у усијану пећ, или у нарочиту машину за то направљену, нпр. бронзани агригенски бик, који је пронађен у VI столећу пре Христа на Сицилији за владе тиранина Фаларис. У бика су метали осуђенице и под њим ложена ватра, те се бик постепено загревао, докле у њему осуђеник не би од мука свашао и не сагорео. За тим тихо спаљивање између две или више ватара. Овај се начин употребљавао и у старој Немачкој. Спаљивања су и на средњавку или на ражњу. Спаљивани су и крвници у кућици или у колебу за тај посао нарочито сграђеној. Који је од оних начина употребљаван у старој српској држави, према грађи, која нам стоји на расположењу не можемо се одредити.

Вешање. — Трећа врста смртних казни, која се помиње у „Градском закону" јесте *вешање*. Кривице, које су повлачиле за собом ову смртну казну, оне су:

1. Нарочити разбојници до буду обешени на оним местима где су разбојништва учињена. А то треба учинити с тога да послуже као пример страха онима који би хтели поћи путем разбојништва. Исто тако и да буду утеха сродницима убијених. (§ 15).

2. На шеталиштима (на шеталиштах) вешају се и они који у рату слојевољно непријатељу прећу и ратничке савете и планове издају (§ 17).

Тешко „Градски Закон" о вешању. Као што се види из чл. 17. на вешање морале су бити нарочите „шеталиште" или вешала, на која су кривци вешани. А из члана 15. види се да су се кривци — разбојници морали обесити на месту, где су разбојништва учињени. У најстарије време вешани су опаки кривци о дрво. Али како је овом казном, као каке § 15. требало застрашити, то нема сумње да су вешала подизана поред путова где су разбојници нападали путнике или где на раскршћу. Зна се да су у средњем веку раскрснице у суједервју простога народа играле врло знатну улогу. Зна се да и данас код простога народа нико не жели да се ноћу нађе на раскршћу, јер се верује да се ту скупљају зли духи и да се јављају сваковрсне звери и утвари, те није чудо што су се и у оно време баш на раскрсницама подизала вешала, те да застрашивање буде што јаче. Ту се није имала на уму само изврсна казна, којом се живот одузимао већ и она казна, што се тело обешеногла остављало, да виси на раскршћу докле га не разнесу гавранн и орлови. Тело је дакле остављено и осветн нечистих духова, вети и других худоба. И таква казна имала је сазан утицај на прост свет, на масу.

(настављаће се)

Милоје Вучићевић.

РАЗВИТАК И СУШТИНА
КРИМИНАЛНЕ АНТРОПОЛОГИЈЕ

(свршетак)

Разврсност и недовољност земаља сусреће се врло често код злочинаца; осетљивост према додиру и болу код њих је много мања, а оштрина вида много јача но код обичних људи.

Сва посматрања злочинаца са гледишта психичког слажу се у томе, да њихова интелигенција не стоји ни у каквој вези са њиховим аномалијама, а нарочито са њиховом моралном осетљивошћу. Као што примећује Мореј, морална неосетљивост може пратити и највишу интелигенцију и идиотизам. Карактеристика моралне неосетљивости огледа се у немогућности тачног расуђивања о правој и неправој.

Смртност злочинаца показује се још у најранијем добу и постепено упељава у доцнијем животу. Они описују своје злочине са бесприморним цинизмом, без икаквог узбуђења и притворства, задовољавајући тиме у исто доба и своју сујету, која је у основи њиховог карактера. „То су, вели Бале, прави морални идиоти без икаквог моралног осећања".

Поменимо најзад и изучавања о тетовирању, уопште, уметности и литератури злочинаца, у којима се такође јасно огледају сви психони изложени психички карактери.

* * *

После свега што смо казали очигледно је, да је у току последњих 30 год. на злочинцима откривен и изучаван велики број аномалија. Пробијена скоро Морелова злочинца доњубења је и допуњава се из године у годину новим радовима и статистичким подацима, који иду у прилог злочиначког портрета.

У опште узев, већина криминалиста мишљења су, да су изложене психичке особине карактеристика злочинаца. Ово моралино зло, о коме је Морел говорио, данас је дефинисано и прецизирано, али досадања истраживања, нарочито у области анатомије, још нису довољна да бисмо могли убедити о правилности свог мишљења. Будућим истраживачима расправљање се, нема спора, и ово питање.

Сасвим је друга ствар са физичким аномалијама. Сви су сложни у томе, да се ове аномалије налазе врло често код злочинаца, а нарочито код оних које привлачење какво тешко патолошко наслеђе. Ну и поред свега овог, ми мислимо, да се на основу њиховог присуства не могу изводити никакви закључци о каквом одређеном психичком стању злочинаца. Ломброзо и његова школа тврде, нељутме, да је помоћу физичког, биолошког и физиолошког испитивања могуће открити злочиначке склоности. Изложене физичке аномалије њима су доводиле, да од злочинаца створе специјалан антрополошки тип. У нашем данашњем друштву овај тип представљао би примитивног човека — повратак извесне личности у доба дивљаштва.

Да би доказали ово своје тврђење, Ломброзо и његове присталице позивају се на разне анатомске неправилности код злочинаца које се, по њиховом мишљењу, јављају као последица повратног атавистичног процеса. На овај начин образложења, ове неправилности би биле несумњиво наследног порекла, и тада би Ломброзо био у праву, али је ово образложење нетачно.

Пре свега, сличан органски изталитет по тврђењу огромног броја лекара и антрополога, не постоји. Апсолутно ни један стасао и одређен карактер не показује се у овоме, што је названо и дефинисано као „злочиначки тип". Има злочинаца, чије психичко стање потпуно одговара напред описаној моралној неосетљивости, а који немају никаквих физичких знакова злочиначког типа. Има на против личности са знатним физичким аномалијама, које опет немају никаквих психичких особина злочинаца. Поменућу ова два факта не бостоја даље никаква подударност.

Тако исто стоји ствар, да се код злочинаца са болесним наслеђем среће најчешће аномалија, само што ове аномалије нису резултати атавизма, већ последице дегенерације, која је чисто патолошког, а не регресивног карактера.

Да би доказао колико је тумачење Ломброзово нетачно, *Тард* у свом делу „*Упоредни криминалитет*" наводи сличност између жена и Ломбровових злочинаца, која се огледа у прогнатизму, мањој величини лобање и тежини мозга, косавости, равним табана, сујети и несмотрености и т. д. и доказује, да се жене, и поред свега овога, бар *четири* пута мање одају злочину но људи.

Данас се са позитивношћу може тврдити да злочинац, опакав какког га замишља и представља Ломброзо не постоји, и да се досадашњи резултати Криминалне Антропологије своде, у главноме на ових пет тачака:

1. *Наслеђе злочина неоспорно је.*

2. *Већину злочинаца притискује тешко патолошко наслеђе.*

3. *Код злочинаца се сусрећу, у већој мери но код моралних људи, анатомске неправилности и физиолошке аномалије, али је ова далеко од специјалног злочиначког типа.*

4. *Злочинци се одликују моралном неосетљивошћу, сенилношћу, одсуством тражења савести, имулзивношћу, нерасудношћу и сујетом.*

5. *Интелектуално стање злочинаца просечно је; у опште је нижо од средњег, али је но некад и високо развијено.*

Остало би нам ради потпуности наше теме, да говоримо и о социјалним узроцима, који ова изучена била грађу на пут злочина, али пошто би нас то далеко одвело, то ћемо приморани да ово одложимо за другу прилику. Поменимо само, да у ове узроке долазе: утицаји средине, температуре годишњих времена, имитације и сугестије.

Као што се види из изложених резултата, до којих је дошла криминална антропологија, ни не располажемо никаквим извесним, неспорним податком, који би нам дозуство да одредимо дијагнозу злочиначким стрестима. Надати се, да ће се у будућности изнаћи узроке ових моралним поремећајима.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра кр. год. у Хамбургу —

(НАСТАВАК)

* * *

Другог дана конгреса пет хамбуршке криминалне полиције *д-р Хоф* реферисао је о питању: да ли рад међународних паралиса показује *заједничке моменте?* Референт, који је у исти мах прочитао и минулог пута бечког одељења полиција сигурности, полицијског саветника *Стуккарта*, потврдио је то питање. Заједнички моменти у раду међународних паралиса само се по себи разуме, да се осликају начином њихова злочина делања. Референт је навео читав низ конкретних злочиних дела, која је у осталом показао да већи део међународних паралиса по једном и истом систему дела. На крају референт је изјавио, да је данашње законодавство према међународним паралисама тако рећи готово немоћно.

* * *

Другу реферат био је председника конгреса проф. *Прена*: „О поступању са злочинцима у повратку? По његовом мишљењу данашње законодавство по том питању треба да се што пре реформише. Злочинац, који је бесброј пута издржао осуде и казне, ако поново дело у повратку учини опет се тера у затвор или казнени завод. На последњем конгресу у Петрограду формулирало је то питање, да се злочинац има казнити не за оно што је учинио, већ за оно што јесте. Класична школа казнила је само дело, док се модерна школа бави и са душевним и социјалним стањем учиниоца. Сојадање тих двеју школа види се сада у томе, што тражимо и употребљавамо против злочинача мере радн тога што је изврпно и ради тога што јесте. Доказ је за то и окољност, што се све више, нарочито у Белгији, сматрају просјачења и скитања као стања, која постају опште опасна, те за собом могу повући дуже интернирање. Исто се тако са много страна тражи за њиховију из нападе, да се може дуже држати у власти за њиховије, па и криминалитет деце сматра се такође као опште опасно стање, које изазива, да се деца дуже дуже у заводима за поправку. Овај начин проматрања може се протезити и на оне у повратку. Са свим је изузоран данашњи поступак против њих, по коме се и код њих обавезе само на дело, те се осуђује на казну човек, који је већ небројено пута био осуђивап ради истога дело. Чим се из његовах ранијих осуда може закључити, да је опште опасан, вала злочинца у повратку за дуже време учинити безопасним.

3. јуна 1901. год. енглеска доњи дом усвојио је овај начин. У другом читању усвојио је законски пројект о „penal servitude", којом су уведене нове мере против злочинаца на навике и по коме сваки злочинац, за кога се утврди penal servitude, а пре тога је у три маха казњен, може бити интернирап за дуже време.

Кад се буде томе зло настало и на континенту да се наће лека, доћи ћемо до тога, да подигнемо *радионице* које биће одговарају циљу код ових злочинаца него ли казнени заводи.

Кореферент проф. *Аншон* (Брисел) расправљајући исту тему: „Како би се могао за одређене категорије злочинаца у повратку поставити појам: опште опасности учиниоца на место појма: злочина дела, који се данас најчешће употребљава?" рекао је: да злочине у главном праве злочинци од заната, против којих ваља употребити специјалне мере, јер су антисоцијалне индивидуе, које треба учинити безопасним. Наше данашње репресивне мере нису довољне за то. Оне имају пред очима само дело, док узимају у обзир опасност само при одмеравању казне. Дејство краткопремених казни сло-

боде није готово никако код оних деликвената. Рали тога су од преке потребе строжије мере. Морала би се наћи заштитна средства, која стоје у размери према њиховој опасности за људско друштво. Опасност би се могла начелно оцењивати према броју осуда, а при томе би ваљало у обзир узети природу, тежину и разноликост злочина. Поступак са опасним злочинцима у поврату могао би се сједињити с поступком са просјацима, скитницама и напуштеном децом, т. ј. одузеће слободе у радионицама, заводима за поправку и азилима. У свима овим заводима не би смела владати велика строгост. Констатацију, да ли је неко опште опасан, ваљало би оставити судовима. Говорник на крају препоручује приземљу дужег евентуално неограниченог одузимала слободе за одстрањивање те социјалне опасности.

Проф. *Тори* (Копенхаген) предлаже, да ствари злочинци у повратy (као „опште опасне") поште издрже осуду буду задржани још три до пет година у радионицама.

Д-р Енгелке жели, да се брише реч „злочинац у повратy". У питању су само индивидуе „опште опасне". Може неко бити злочинац у повратy, а да није опште опасан и обратно.

Д-р Фингенбург, управник казненог завода у Дисседорфу, заступа мишљење да са злочинцима у повратy треба благо поступати и да не треба специјална закона за њих.

Проф. *д-р Ашаффенбург* (Келн) противног је мишљења. Он је за строге мере, када се већ констатује стање опасности.

Проф. *Ван Хамел* држи, да се не може одвајати опасност од дегенерације. Ко је „опште опасан", тај је по његовом мишљењу дегенерисан. Питање је чисто практично. Најпре ваља за ове људе градити заводе, а декар треба да решава о томе ко не спада у ове заводе а никако судија.

Проф. *д-р Хелл* (Гетинген) налази, да сваки злочинац у повратy није опште опасан, док на против има људи, код којих се при првој осуди види да су врло опасни.

Д-р Хеџинџер жели, да се узме у обзир искуство стечено у Норвешкој у пракси, чији закон зна за „опште опасне" злочинце.

У дебати су још учествовали, приватни доцент *д-р Голдшмит* и гроф *д-р Либман* из Хага и онда је једногласно усвојена ова одлука:

Конгрес позива управни одбор, да ово питање на основу изнетијех и данашње дискусије узме по нова у претрес и да га стави на дневни ред идућег конгреса.

Занимљиви су закључци, до којих је у овом питању дошао *д-р Анри Жасинр*, ген. аналп. суда у Бриселу, који гласе:

1. Бескорисан је код повратa „чист казнени систем". То се најбоље види, кад судија после 30, или 40, осуде нову донесе. Нико ту не може порећи непотпуност тога система.

2. Та пракса има за последицу потпуну равнодушност судијину, јер је он немоћан према злочинцу. Он на послетку не осуђује више једног човека већ — један акт.

3. Мора се дакле модерна кривична теорија акцентирати и социјалне заштитне мере предузети, које дођу пан појма казне. На место „казне" долази „искључење", поштo једна комисија од лекара и правника то реши.

4. За оне, за које се нађе, да су нормални злочинци у повратy, имају се казне појачати, да не би, као што је сад случај, бивале у казненицама биле пријатније, него што је живот сиромашног радника.

5. Способнима за поправку има се сообраћај и домир с друштвом снима средетвима сдањшати.

6. У том циљу имају се предузети реформе како у криминалистичком државним заводима тако и у обрасовању судских функционара.

Са тим је расправа овога питања окончана.

(свршиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 27. закона о дневници, подвозници и осталим државним чиновника.

Г. Р. Ј., писар среза поцерског, одређен је од стране Министра просвете и црквених послова за члана мешовите комисије за испитај злоупотребе у шуми манастира Радовашнице.

Г. Р. Ј. на том послу, као члан комисије, провео је 59 дана и после свршеног рада поднео рачун и тражио да му се исплати по 6 дин. дневно, свега 354 динара на име дневнице.

Министар просвете и црквених послова решењем од 21. октобра 1905. године Ц№ 1726, одбио га је од овог тражења, пошто ову дужност није вршио изван круга свог службовања, и што је за сне време рада у овој комисији примао додатак, који му као писару среском припада по закону о трошковима управних власти.

По изјављеној жалби Државни Савет одлуком својом од 14. априла 1906. год. № 3175 поништио је решење Министрово са ових разлога:

По члану 27. закона о дневници и подвозини државних чиновника, чиновници и други службеници државни, који *за службена путовања по своме службеноме кругу* примају извесну накнаду у самој плати или као додатак плати, а на име тога путовања и т. д. добијају дневницу и подвозницу само онда, ако су службене послове изван службеног им круга извршили. Као што се види, овим прописом законским лишени су права на дневницу и подвозницу само они чиновници и други службеници државни, *који врше службена путовања по своме службеноме кругу.* За ова путовања, чл. 3-им закона о трошковима управних власти од 27. априла 1902. године, одређен је среским писарама сталан додатак у 55 динара месечно. Према овоме жалитељ не би имао права на накнаду дневнице, као што је писар срески по званичној дужности предузео пут до манастира Радовашнице, који је у истом срезу и спада у службени круг његовог рада по стану 5. § 16. закона о чиновницима грађанског реда.

Међутим овде није такав случај. Жалитељ је, као што се из акта види, по тражењу Министра просвете и црквених послова, наредбом Министра унутрашњих дела од 3. јула 1905. године П№ 16278. одређен за члана мешовите комисије, која је имала да извиди злоупотребе старешине манастира Радовашнице. У овом својству, жалитељ је са осталим члановима комисије пробавио на раду у манастиру, према поднесеном рачуну, 59 дана. Овај његов рад у комисији не спада у категорију његових службених послова, које би он по званичној дужности морао да врши и за које има сталан додатак за путне трошкове, већ у специјалну врсту послова, за које је, према § 43. тач. 11. закона о црквеним властима, надлежна комисија састављена из свештених лица и једног полицијског чиновника, кога одређује Министар унутрашњих дела. На како је жалитељ, пршећи ову дужност дуже време, као место свога становања, био изложен особитим трошковима, то му, по § 23. закона о чиновницима грађанског реда, припада право на накнаду трошкова по тач. 1. чл. 1. закона о дневници, подвозници и осталим државним чиновника.

Један случај неумесне примене чл. 171. и 172. закона о општинама.

К. и Ђ. П. заједно са С. П., овд., купили су општини града Београда да им изда под аренду кулобину и продају цубока, означујући и суму, колику би на име тога платили на су мозили: да се и они на лицитацију позову. Дознав дознице, да је 30. децембра 1905. године општински суд по предмету аренде о цубоку донео своје решење, обрате се актом од 3. јануара 1906 године с мозбом, да им се о томе изда решење, а истог дана поднели су суду жалбу своју, утисгнувши на њу 2 динара таксе. Дознице — 10. јануара 1906. године — С. П. одустане и од мозбе за решење и од жалбе, а К. и Ђ. П. поднесу поцена 23. јануара 1906. године жалбу са 4 динара таксе.

Општински суд сматрајући, да је прва жалба од 3. јануара 1906. године недопушгено такирана, напшо је, да према чл. 172. закона о општинама и не постоји, а друга од 23. јануара 1906. године да се има сматрати као нова. Пу што се 3. јануар 1906. године — дан када је поднета прва жалба, мора сматрати као дан саопштења решења, то је жалбу од 23. јануара 1906. године одбацио као неблаговремено поднесену, према чл. 171. закона о општинама.

Незадовољни овакавим решењем, К. и Ђ. П. изјавили су противу истог жалбу Министарству унутрашњих дела, тврдећи, да се рок за жалбу, баш према чл. 171. закона о општинама, рачуна од дана саопштења, не рачунајући овај дан, а њима решење, противу којега су се жалили, није ни саопштавано, те не може ни жалба бити неблаговремена, нити о томе може бити каквих претпоставака.

Слажући се са гледиштем општинског суда о благовремености жалбе, Министар унутрашњих дела решењем од 3. марта 1906. године Бр 3802 одобрио је решење општинског суда

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

По одељку II., наложене под Тбр. 7, таксене тарифе, такса је за жалбу 2 динара, а трговинске радње, и ако их потписују у множини, сматрају се као једно таксено лице, и довољна је једна такса.

Када то стоји, а из акта, који су жалитељи поднели заједно са С. Н. под 15. децембром 1905. године, види се, да су њих тројица заједнички понудили једну и исту цену као аренду за цубок, јавили се, дакле, као ортаци за овај специјални посао, онда према §§ 723. и 724. грађанског закона §§ 46, 47. и 48. трговачког закона и онде постоји трговачко друштво — трговински радња — која према Тбр. 7 таксене тарифе за жалбу од 3. јануара 1906. године није ни дужна више да положи таксе од 2 динара.

Према изложеном, а када је и сама општина жалитељима признала овај однос, јер је од њих тројице за ову аренду примила једну најпућу, онда је погрешно тврђење, да је ова жалба нема довољно таксе и да према чл. 172. закона о општинама не постоји.

Погрешно је и тврђење о неблаговремености жалбе од 23. јануара 1906. године.

Да би текао рок за изјаву жалбе, те према томе, да би могао и протеће и жалба постати неблаговремена по изричној одредби чл. 171. закона о општинама потребно је, да је одлука, противу које се жалба изјављује, саопштена интересованима. Како се ова саопштења врше, изложене је у појединим одредбама грађанског судског поступка, као општим начелима. Ове одредбе о саопштењу, јавног су карактера према самој својој природи, не тичу се дакле оне само интересоване стране, те да би пола ове могла заменити само саопштење, нема дакле места примени I. тачке § 13. грађ. закона. Сем тога, одредбе о саопштењу тако су прецизне, да сем начина законом предвиђених других не може бити ни сме допустити, да се овај факт доказује другим којим средствима, него оним законом одређеним, пошто би биле могуће многе злоупотребе. На када у конкретном случају ње само што се ничим не утврђује, да је жалитељима — као интересованима — ма на који, законом предвиђени начин саопштена одлука од 30. децембра 1905. год., противу које је изјављена жалба од 23. јануара 1906. год., већ шта више сам општински суд признаје, да то није учињено, онда изводјење, да се поднешај жалбе пре има сматрати као дан саопштења, произвољно је и без предности. Када то стоји, онда за жалитеље и нема момента од када би овај рок текао, те према томе није могао ни протеће овај остављени чл. 171. закона о општинама, нити је жалба неблаговремена.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 30. маја 1906. године Бр. 4182., на основу чл. 170. закона о општинама, поништио ожалбено решење Министрово.

По жалби противу незаконитих поступака власти, Министар је дужан донети своје решење, сходно пропису чл. 27. Устава, и њиме известити жалитеља.

Писменом својом од 23. јула 1904. год., Давид А., трговац из Пожаревца, представио је Министру народне привреде, како му начелство округа пожаревачког забрањује, да у својој галантериско-мануфактурној радњи продаје: кецеље, рекле, лајбове, сукње и жакете, које ван своје радње од свога штофа израђује код тамошњих кројачица, — па је молио, да му Министар нађе решење о томе: да по закону има право напред изложену робу држати и продавати у својој радњи.

Решењем од 7. децембра 1904. године ТБр. 4654. Министар народне привреде одбио је молиоца од тражења, с тога, што питање, које је молилац поврвено, стоји у тесној вези са тумачењем одредби о осњавима, а право тумачења, по чл. 37. Устава, једино припада законодавној власти.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. априла 1906. год. № 3403., поништио је ожалбено решење Министрово из ових разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је, у жалби изјављеној Министру, противу поступка начелства округа пожаревачког, навео: да му начелство, по тражењу еснаса терзијског, противно закону, услед погрешног разумевања закона, забрањује продају: кецеља, рекли, лајбова, сукњи, жакета, које ван своје радње од свога штофа даје на израду овдашњим кројачицама, да их готове у својој трговини продаје, те по томе онде није у питању тумачење закона, већ умесност или неумесност примене закона од стране начелства у овом конкретном случају. Према оваком стању ствари, Министар је, по чл. 27. Устава, био позван, пошто прибави акте, да оцени умесност или неумесност поступка начелства, ако би за то био надлежан, и да о овоме нахођењу извести жалитеља решењем.

Власт, противу чијег је решења жалба изјављена, није надлежна да улази у оцену питања о надлежности оне власти, на коју је жалба упућена.

Решењем суда општине града Београда од 16. децембра 1904. године № 3947., на основу § 466. грађанског суд. поступка, упућена је Катарина П., овд. удова, па парницу за доказивање права својине оних ствари, које су, по лугоналву Луке М..., овд. кафеџије, Мар. и Л., овд. трговцима, узете у попис.

Противу овог решења, Катарина је изјавила жалбу првостепеном суду за варош Београд, и на жалби утврђује само 0·10 динара таксених марака.

По овој жалби, суд општине београдске нашао је, да ожалбено његово решење подлежи разматрању надзорне власти — § 142. закона о општинама, — а не првостепеном суду, који по § 20. грађанског судског поступка расматра само решења и пресуде по приватним споровима. На како је на жалбу утврђује недовољно такса, то је општински суд решењем од 5. јануара 1905. године № 38., одлучио, на основу чл. 172. закона о општинама и § 466. грађанског судског поступка, да се поднета жалба сматра као и да не постоји.

Ово решење општинског суда одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 30. марта 1905. год. Бр 8100.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је решење Министрово одлуком својом од 7. априла 1906. године № 2925., из ових разлога:

Решењем суда општине града Београда од 16. децембра 1904. године Бр. 9947., жалитеља је, на основу § 466. грађанског судског поступка, упућена на парницу, ради доказивања права својине пописаних ствари. Она је против тога решења изјавила жалбу № 48. првостепеном суду за варош Београд, али је општински суд решењем од 5. јануара 1905. године № 48., на основу чл. 172. закона о општинама, одлучио, да сматра, да тако жалба не постоји зато, што налази, да решење, противу кога је жалба изјављена, по чл. 142. закона о општинама, подлежи расматрању надзорне власти, а не првостепеном суду, по чл. 20. а грађанског судског поступка, а на жалби је прилепљено само 0·10 динара такса. То је решење Министар ожалбеним решењем одобрио.

Оваква је радња и општинског суда и Министра неправилна, јер када је жалба упућена првостепеном суду варошн Београда, онда је требало, претходно, по чл 9. закона о таксама, таксу, у колико је недовољна, наплатити, па акта суду упутити на расматрање, који има да донесе одлуку, је ли за расправу надлежан, или није.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

На дан 20. априла т. г. не подне нестало је Јованка четворогодишњег сина Петра Трајковића, надничара из Ниша. Извештено о овоме, начелство округа ишког расписало је одмах свима полицијским властима за тражење Јованово, али је ово остало без успеха. На два дана после овога, т. ј. 22. априла т. г., отац нестаног детета није на орашл своје кћери једно иноплемено писмо, писано пајпаном, у коме га пена женска извештава, да је његово дете убијено. У њему се помиљало преко 20 лица, која су у овоме убиству учествовала, и означавало се место, на коме је оно извршено. Разуме се, да полицијска власт по овој достави

није могла ништа предузимати, јер, пре свега, није било доказа, да је дете убијено.

И родитељи несталог детета, и и сама власт, веровали су, да су дете украли Цигани.

26. априла т. г. отац несталог Јована доби је једно анонимно писмо преко поште, у коме га непозната женска лица позивају, да му је дете убијено овог истог дана кад је и несталo, а њих убијо означени су она иста лица, који и у прво доспели.

Достављач најпре тврди, да је својим очима гледао извршење убиства и означује место где је детињи леш закопан, одо и где му је капа сакривена.

И ово писмо писано је плављком, а из по штанског жига видело се, да је предато на по шти лесковачкој.

Чим је примљено ово писмо, начелник окружни наредио је, да једам писар начелства изврши претрес у њему означених места, те да се на овај начин провери прикљена достава.

Претрес ови писар остао без успеха, јер су и леш и капа нађени тачно на означеним местима. Леш је био закопан у једном кукурузном буџету близу манастира Св. Пантелеја, а капа сакривена у једној шупи близу куће родитеља убијеног.

После овога власт је отворила редовну кривичну истрагу, и то прво обављао, с обзиром на личности, које су сумњичене у достављању за убиство Јованово. Ради овога било је неопходно потребно, да се пронађе лице које је достављ писало, а пошто се из њих лако и као врло лагано дало је утврдити, да је писмо писано руком неког ђака основне школе, то су добављена рукописа ђака из једне оближње основне школе и сравњена са достављача. Рад овај био је крунисан успехом, јер се утврдило, да је прву достављу писао Душан Толић, ђак III. разреда основне школе, који је то најпре и сам признао.

Према Душановом казивању писмо му је диктирала једна жена у сеоачком оделу из једног њихов сах Ниша, а по скривеном школу запретила му је да о овоме њиховом ништа не говори, и на име награде дала му је 16 пара дин. у допирачима.

Према доста тачном опису и остали обавештења, које је Душан о тој жени дао, и у вези са околношћу, које је сама власт примећивала у околини куће Јованових родитеља, несумњиво се утврдило, да је извесна женска из округа топличког тајновала непознато лица у истој вечери са родитељима убијеног детета, и да је на дан до три дана по убиству отпутовала извесна из Ниша.

Овај њен напредан одлазак, у вези са њеним сумњивим познанством у Нишу, а нарочито њен одлазак код мајке убијеног Јована на 2 до 3 дана по убиству, и причање лако власт и њу посебна ради свеочанства по овоме делу, пустиле једне озбиљније компиције, што није стајало у вези, биле су довољан за власт да је пронађе и поново ради познавства њу Толићу.

После неколико дана она заговетна женска ухваћена је у Цеју и спроведена у Ниш; а кад је Толић у њој познао ону сеоачку која му је писмо диктирала, стављена је под редовну кривичну истрагу и у притвор за убиство Јованово.

На прави својих непитања ухапшена **Мариола** — како је најпре да се зове — није ништа признавала, али је доцније признала, да је писала оно анонимно писмо, и то, нема, по кривичку оних лица, која је у писму оцрњавала, и окривила је њихов отац, под којих је радила за време свога бављења у Нишу.

У току даље истраге утврђено је несумњиво, да је оно дете из куће родитеља њихов сах Јована преко Грделског Поља, што је она у поменику укорило одрицало, па тек после сучења са сведоцима признала, додајући, да је дете предала неком непознатом сељаку, а овоме је рекла, била потребна детињи покрића, да би могао непознати њеко сакривено благо.

На питање железничко, какве изгледа тај сељак, окривљена је изјавила, да га због мрака није могла уочити, заборављајући на свој раније исказ и сведочима утврђени факат, да је дете из куће изнела пошто је и 4 часа по поноћи. Притешњена овако својим сопственим изјавама са свиду страна, Маријола је најзад признала, да је дело сама извршила, а да је на то нашла побуду у томе, што се тада налазила у трудноћи стању, па да би јој се дете одузело требало је да умањи туђе дете. Тако јој је, рекла, казала једна врачара при непознато годиша.

Дељом истрагом, после овога утврђено је, да се окривљени же зове Маријола, већ **Костадинка — Дина**, и да је из ових Пролог Ишића, свршила из Благотинаља, а жена **Милана Станковића**, из Дрежниковца у ср. лобричком.

У години 1898. одговарала је под лесковачког суда за кривично, као је пуштена на неодоштака доказа, док су јој брат Коста и сина Ђурђа осуђени на по 20 година робије. Сва онога у 1902. години одговарали је за праду.

Истрагу по овом делу водили су г.г. Андра Петровић, окружни начелник и Јованја Вучковић, писар начелства, којима се искључиво има захвалити за успешни ход истраге.

Написећи фотографију Костадинкину, спроводимо пажњу власника, а и правозника, ако би што лако о њој и каквом њеном кривичном делу, да о томе одмах известе начелство окружно, пишкога или уредништво „Полиц. Гласника".

НАЂЕН ЛЕШ

У атару села Лиалине у срезу моравском округа пожаревачког на дан 9. т. м-ца пронашла је Морава леш непознатог човека, стара до 45 година, дужине 1·71 см., добро угојеног и развијеног, црних очију, црне и проседе браде и бркова, округлог лица, без нарочитих особених знакова, у обичном сеоачком оделу, босоног и гологлав. Сирече се налазе сонна полицијским и општинским властима, а приватни се може, ако би што ближе знали о своме лешу, да извести начелника среза моравског округа пожаревачког, полицијом се на Бр. 7995, да би се могла утврдити идентичност леша. — АБр. 666.

УХВАЋЕН

Добросав Војић, општински Београдског Калемеог завода, чији сам фотографију и потерницу издали у 24. броју „Полицајског Гласника," 10. т. м-ца ухваћен је у Врооклу у срезу моравском округа пожаревачког, те је ваљетва потреба за његовим тражењем. — АБр. 668.

ПОТЕРЕ

Милоје Вељковић, пољопривредни радник, одбегао од начелника среза бољевачког за извесна кривична дела, али се вратио у бегству. Милоје је родом из Добрујевца у срезу бољевачком, стар 26 година, висок, добро развијен, у лицу црнопуљаст, нагарених шкуњица, на левом образу и левој страни чела има белеге од убода, још добро неизрасло. Одело носи обично сеоачко, а чешће и прекривено војничко одело, и тада има на окопратину пољтичке знак трубе. Осуђиван је два пута за крађе и ради је препређен. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Милојем најпажљ тражају, и у случају проналажења под јаком стражом упуте га начелнику среза бољевачког, пошиљући се на Бр. 7370.

Крања стоко, Нову између 7. и 8. т. м-ца непознати крађљивци украли су једну кобилу Драгутину Ђорђевићу, темнику из Рајковца у срезу јасеничком округа крагујевачког. Кобила је висока 8 година, алике жуто-дорастите, на оку има брљавицу, а на десној белегу од седла, са жигом К. Нема све полицијске и општинске власти живо настоју, да се пронађе и покрађа прошађу и о резултату извести начелник среза јасеничког округа крагујевачког с позивом на Бр. 11765.

Александар Марковић, пошнар из Параћина, који је био у притвору код начелника среза параћинског, због крађе, побегао је из холинца средње каменарије. Александар је стар 24 год., жутих брнова, сувоват, средњег раста, у грађанском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбегли народ најпажљ тражење, и о резултату известе помоћутог начелника или Управу града Београда с позивом на Бр. 21380.

Сима Живковић, радник из Ниша, изпрпио је два убиства и једни покушај убиства на дан 14. тек. м-ца побегао је. Он је родом из Турске, стар 40 година, плав, у лицу сувоват, на левој горњој трепавици има брљавицу, од одела је нешто сиво и уланс чапиране, а на глави шубару. Нека га сви полицијске и општинске власти жарињиве потраже и пронађеног под јаком стражом упуте начелству округа нишког или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 21381.

Штампе Крал. Срп. Државна Штампарија

тредник, Душан Ђ. Живковић

БРОЈ 36. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 25. ЈУНА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по тридеју се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

У ДРЖАВНОЈ СЛУЖБИ

а с обзиром на начелну недовољност администрације и судске власти.

(НАСТАВАК)

У осталом, и тамо, где правништво полаже два, а не само један државни испит, он обухвата и теоријски и практични део. Тако је, махом, у немачким државама а нарочито у Пруској. И ако се непосредно из српских факултетских студија у тим државама полаже теоријски испит и из правних и државних наука, ипак се после извесног броја година проведених у пракси, полаже и други државни испит, који обухвата и теорију и праксу. И не само што се тамо налази да је то добро, не само што никоме не пада на памет, да тај државни испит укида, или да га сведе само на практични део, него напротив на њ много полаже. Дискусија, која се о њему води, своди се у главном на питање о његовој реформи а нарочито у томе: да ли би тај други државни испит требао да буде један исти и за кандидате административне службе и кандидате у служби судске власти и правосуђа, или би требало да постоји разлике, као што је на пример код пруског система. Тако, немачки писац д-р Хам, налази, да би требало извести организацију и овог другог државног испита на једнолиној основи за све правништво, тако, да би положени испит давао квалификације за сву јавну службу правничког фаха. Он налази, да се та тенденција опажа код многих немачких држанина, и да су неке том систему већ и приступиле, као: Баварска, Баденска, Хесен, Елзас—Лотарингија. Овако своје гледиште д-р Хам брани, у главном, необично великом пословном везом, која и поред све начелне и опште подвојености постоји између судске и административне власти, на је онда у јавном интересу, да кандидати имају потребну спрему за службу и једне и друге власти, јер ће иначе у сваком случају претрпети штету прави интереси државне службе, који су у многим случајевима садржана у добро појмљеној и практикованој вези и једне и друге службе. Али, оно што је значајно и што у сваком случају иде у прилог старања, да правништво буде што спремније, то је захтев, да и кандидати у служби судске власти и правоступништва морају полагати поновни државни испит не само из правних, већ и из државних наука, па да у опште могу имати пуноважне услове за судијске положаје и правоступничку професију.

И ако нам није намера, да на овом месту претресемо питање о правоступништву, као правничком фаху, хоћемо ипак да напоменемо, као што смо и раније нагласили, да би се све важније мере намењене моралном јачању и дизању нашег правништва, требале да примене и на адвокатске кандидате. У Немачкој, кандидат за адвоката мора имати услове и за судију; онај ко може бити судија, може бити и адвокат. То значи, да адвокати морају полагати све оне државне испите, које полаже и кандидат за судију. И то је сасвим право, а с обзиром на непосредни јавни интерес, који налази на његове професије, још и целисходно. Наиме, у првом реду услугама правосуђа и у нераздвојној вези и њима, правоступник самим тим, што има пуну компетенцију правобранилачког учешћа, треба да влада потпуним разумевањем надлежности судске власти и да у примени закона, који су тој надлежности намењени, стоји на висини здраве практичке критике. Самим тим, његова способност и у најгорем случају треба да иде до способности судије, а његове квалификације, у којима треба да је изражено јемство за ту способност, треба да одговарају законским квалификацијама судије.

Код нас није тако; код нас се у опште за судије не тражи државни испит, те и онакав какав је, испит, који се тражи за адвокате, док тако стање траје, може се сматрати као довољан, ма да у стварни ни из далека нема праву начелну предност једног државног испита. Садашњи адвокатски испит више је један занатлијско-правнички испит практичне природе, далеко од испита, којим би се требало да зајемчи јача правничка спрема на научној и практичној основи. Према томе, оно што будемо говорили о државном испиту за кандидате судске власти, то исто, по нашем схватању, треба да пред и за правоступничке кандидате. Да је ово тачно, ми се позивамо на доказану ситуацију, коју нам пружа савремено стање адвокатског реда. Без обзира на изузетне примере интеграције и у опште јаче професионалне квалификације, које истиче неизатан број адвоката, па и то махом у облику практичне спреме, ми ни у каква не опажамо скоро ништа више, ни у адвокатском реду људи не назазимо ни приближно поносан број људи, на које би смо се могли позвати, као на правилне јаче теоријске спреме. Изузетака је тако мало, да се једва дају запазити. И у колико има истакнутијих адвоката, махом су то само добри практичари. Није онда чудо, што у толиком броју адвоката можете наћи примера, да се појединца, често најобичнија њихови чланови, издиже до такве рекламе и значаја пред оценом јавног мњења у јавним поспоима, да као такви у појединим моментима изнесене политичке ситуације заузимају најистакнутије политичке положаје. Другим речима, је ли онда чудо, што се права спрема и за тај рад људи узима тако мало у оцену, да не само најобичнији адвокати могу добити одличан положај у служби правосуђа, као председници првостепених судова, него чак и као судије највишег судова; па ако хоћете чак и као представници појединих ресорних управа у службн централне политичке власти као Министра!

Колико се и чако онако негативно стање правништва свети интересима јавне службе, над и на позицији нрнога ранга не само у правосуђу, него и у администрацији, могу доћи најобичнији адвокати.

па у вези с тим додаје и за народне посланике, да са тог места дају правилним критеријум и садржину законодавства, доказ су наше прилике које не игде на другом месту. Јер на другом месту, мучно да може и постојати опажена аномалија у начелима јавне службе и законодавства, али баш зато, мучно да се могу и наћи тако груби докази аргументи за општу оцену и јавне службе и непотпуности, неодређености и начелних аномалија у појединим законима, које ми тако много доносимо и тако често неважно, да се пеђ у нас и не опажа системска основа ни за једну врсту закона и ни за једну период законодавног рада.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Да релативно несвесни психички садржаји постоје, најбољи је пример зато наше за језик везано мишљење. Када брзо говоримо онда нам изгледа, као да се за реч у опште ништа у нашој свести и не веже, као да су речи непосредно и саме мисли, изгледа даље, као да и говор и мишљење једно и исто (то исто важи и за читање и нечујно мишљење, мишљење у себи). Међутим очевидно је, да је то немогуће. Јер реч као таква није ништа друго до просто скуп тонова, немогуће је даље да реч, на ма колико је пута изговорили, добије сама собом нешто чега у себи нема, па ипак, да сама собом непосредно у свести значи ствар чије је име, него је апсолутно нужно претпоставити, да се уз реч, на биће она гласно или нечујно изговорена (први је случај код говора и гласног читања, други код читања и мишљења у себи), везке и преставе ове ствари, која је речју обележена, и да реч добија своје значење само тиме, што се у нашој свести у исто доба са њоме јавља и престава ствари, коју она обележава. Пошто пак ми нисмо јасно свесни тих престава, које се несумњиво за речи везују, то је јасно, да овде имамо тражени пример престава, које су својом јачином тако слабе да изгледа, као да их у свести готово и нема. Међутим да њих у свести доиста има и да оне нису нешто што би за нашу свест биле апсолутно несвесно, већ нешто што је само релативно несвесно, излази просто из тога, што смо ми, изговарајући речи, у исто доба свесни и њиховог значења, што значи да смо, и ако на нејасан начин, свесни самих престава, које су за речи везане и које им дају значење. Преставе, које се везују за речи, нису и не могу даиле бити апсолутно несвесне — јер као такве не би се у свести у опште ни на какав начин документовале — већ су само релативно несвесне; оне показују даиле несумњиво, да релативно несвесних психичких садржаја има.

Да видимо сада, да ли се доиста илузија слободе воље да свести на ове релативно несвесне свесне садржаје. Ако се то сновење може навести, онда је наше осећање слободе доиста илузија, а ако се неда навести, онда то осећање није илузија, и онда се ми мора напустити сваки даљи покушај да се оно објасни за илузију, чиме би се дефинитивно признала фактична слобода наших волних радња, или ће се учинити још какав такав покушај. Ми ћемо падети да је још само један такав покушај могућ.

Није потребно дубоко размишљање на да се увиди да је сновање илузије слободе воље на релативно несвесне психичке садржаје т.ј. тврђење, да та илузија отуда долази, што су непосредни узроци наше волне радње истина у нашој свести али их ми нисмо довољно јасно свесни, немогуће. Јер докле би, као што смо гледели, то сновање као такво било сасма могуће, кад би речени непосредни узроци представљали апсолутно несвесне психичке садржаје, сазо кад би ови последњи били могући, дотле је то сновање немогуће, ако речени непосредни узроци не престављају апсолутно већ, само релативно несвесне свесне садржаје. Као што на ме оне преставе, које се везују за речи и које им дају значење, несумњиво документују своју егзистенцију у свести, тако би исто и непосредни узроци (преставе и осећаја) наших волних радња, ако би били релативно несвесни психички садржаји, морали на неки начин документирати своју егзистенцију у непосредној свести, и то би је морали документовати непосредно у самим волним радњама, за које су везани, што не значи ни више ни мање, до да би ми њихову егзистенцију морали осетити у овим волним радњама, што опет не значи ништа друго до, да се ми у овим радњама не би могли осећати тако слободни као што се фактички осећамо. Јер где смо год ми свесни једне слободне воље радње своје, то се осећање наше слободе састоји просто у томе, што знамо свесни апсолутно иначе, што би ту радњу условљавало, што нам се она престаља као нешто што је директни непосредни продукт наш, нашег свесног ја, које се као форма свести осећа цело и недељено у целокупном многостручном и разноликом свесном садржају (чувним опажањима престављама, осећањима и т. д.). Ако би нам све наше волне радње у моменту, кад смо ми свесни да су оне продукт нашег чистог ја као форме свести, билет у истини одређене релативно несвесним преставама и осећањима, имале дакле своје порекло у самом свесном садржају, онда би било апсолутно немогуће да постане илузија ако да оне потичу само из нас, поштo би ми морали бити свесни, ма и у најмањој мери, и оних непосредних садржајних узрока, који их одређују. Егзистенција тих узрока документовала би се просто у непосредном осећању, да су оне промене невезани продукт узрока, који су у нашој свести, и ако ми те узроке не опазимо довољно јасно, да би то могли и констатовати. Као што се види лакше, ни ово објашњење није могуће, као што није било могуће ни пређашње.

Остаје још један једини покушај да се наше непосредно осећање слободе објави за илузију. И ако тај покушај најмање пређи, ипак је он у популарним психолошким расправама и делима најчешће, шта више за њега се чудним начином везује у главном и борба, која се води између противника и заступника слободне воље.

Према овоме гледишту на име ни сно потпуно свесни непосредних узрока, који претходе волној радњи, пошто се ти узроци, као што се овде тврди, састоје само у мисленим преставама, које претходе волној радњи, и из чије борбе происходи напоследку мисаона одлука, која престаља слободну волну одлуку, док је радња, која тој одлуци следује, чист психо-физиолошки покрет без икчега волнога више у себи. Али и ако потпуно свесни непосредних узрока, који претходе волној радњи, ипак, услед борбе која настаје међу тим свесним узроцима, у нама постаје илузија као да смо могли следовати свакоме од њих, док смо међу тим у стварн следовали само, који је у тој борби као најјачи победио. Свакој нашој волној радњи претходи, према овоме гледишту, борба мотива: једни од њих говоре зато да се волна радња изврши, други зато да се она не изврши, и на последку у тој ће борби или победити мотиви који су јачи (односно јавиће се једни који ће бити најачи, те ће све остале савладати), у ком ће се случају донети било позитивно било негативна одлука, или неће, ако су мотиви подједнако јачине, дати донесена никакна одлука. У сваком случају услед ове борбе мотива у нама настаје илузија, као да само од нас зависи, да ли ћемо следовати овим или оним мотивима, док међу тим у стварн мотиви дејствују према својој јачини по исто тако непромењивим законима, као што то чине и природне снаге. Само да као услед тога, што се дуже времена у нашој свести мотиви боре, настаје илузија, као да ти мотиви сами собом нису способни да борбу реше, већ да смо ми ти, који им у помоћ притичемо и борбу у корист једног од њих решавамо, или је просто пресецамо не дајући пређашње да право (не доносимо никакну одлуку, него је одлажемо за доцније).

Многи заступници слободе воље пристају са детерминистима, који на овај начин објашњавају постанак илузије слободне воље, на то, да слободне воље има само онде где има борбе међу мотивима, али одбацују тврђење детерминиста, да је слобода наше воље при томе чиста илузија. Они на име на супрот овим последњим тврде да, пошто мотиви који се боре једни као такови потпуно у свести, не би било могуће да постане илузија наше слободе, кад би се та борба могла да сврши чисто на терену самих мотива. Ми би при томе били чисто пасивни посматрача дивања и спуштања престава у нашој свести, јачег или слабије интензитета престава, које се јављају или ишчезавају из свести, али осећања нашег сопственог активитета и слободе ми при томе не би имали ни би могли имати.

Ова аргументација индетерминиста мора се признати за тачну. Доиста из саме борбе престава, из тога што нас

једна од њих вуче ни једну а друга ни другу страну, не би никако могло постати наше непосредно осећање слободе, ми бисмо у томе случају просто били свесни, да нас потпуно невољно и без икаквог нашег учешћа једна престава вуче на ову а друга на ону страну, ми бисмо имали исто оно осећање неповољног јављања престава, које имамо, кад један читав низ представа у сећању или машењу иду једна за другом. Јер кад год што међу чулним представама (непосредним представама спољних објеката) има промена, за које сам непосредно свесан да не зависе од мене, и, на супрот њима, промена, за које сам непосредно свесан да зависе од мене (нпр. дизање руке), исто тако међу унутрашњим представама (које су само посредно представе спољних објеката) неке свагдашње, машења и сећања ја опажам промене, које су независне од мене (неколики низови представа) и, поред њих, и промене за које сам непосредно свесан да зависе од мене. Међу оне последње долазе нарочито промене у представама, из којих произлазе вољне одлуке, а неопходно је из самог чињног става борбе ода, неодређеног тока тих представа закључити, да је наше осећање слободе у овом случају часта илузија. То би се могло учинити само на тај начин, кад би се тврдило, да нема представа нама несвесних, које одређују нужним начином јављање оних нама свесних представа, чије нам се јављање представа као потпуно неодређено. Али тиме би се нужним начином опет постанак илузије морао свести на предјашње начине објашњавања, чију смо петичност ми већ показали.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Поред поменутих смртних казни Градски Закон помиње још неке, које су за собом смрт повлачиле, али се не може тачно рећи у чему су се састојале. Тако на пример: помиње се *комачија мука*, за тим помиње се *главна мука*; нпр. *ако се Јеврејин драже да разврати хришћанске помисли подвргава се главној муци* (§ 32). *ако ко учи варваре, како се лаже (погађу) гроде, подвргава се главној муци* (§ 38). А комачној муци подвргавају се они који примивши хришћанство опет буду јеленистовали (т. ј. опет почну обожавати многе грчке богове) или манихеји (богомили) који су били хришћани, па прешли у манихеје, или они који су знали да има манихеја а нису хтели да их прокажу кнезу, такође се подвргавају комачној муци. Исто тако подвргавају се комачној муци и они који су на подозрења (у чиновника) било у појсци или чиновничко) службе, дужни су старати се да дознаду има ли манихеја, па ако, дознавши, не предаду га, ма били и правоверни, подвргавају се комачној муци (§§ 28 и 33).

Телесне казне

Смртним казнама, које истакосмо напред, беше главна задатак да из ондашњега друштва избаци штетне чланове и да их уништи. Телесне казне нису имале тај задатак. Оне су постојале с једне стране с тога да даду задовољења увређеној страни, с друге да утичу на преступника да се поправи, а с треће да застраше друге да не би извршивали сличних казнима дела. Под телесним казнама разумеју се оне казне које изазивају физички бол код човека, или тако исто и оне које тело онаказе. Према томе подељењем телесне казне на две групе: а) телесне казне које сакате и б) телесне казне, које не сакате већ само изазивају бол.

1. **Телесне казне које сакате.**

Ове врсте казна не само што изазивају јаке болове већ или сакате тело или уништавају поједине делове тела. У нашем преводу Градскога Закона изазивамо оне телесне казне које сакате: *одсецање носа, одсецање или чупање језика, одсецање руку, ослепљење и одсецање шапица уда у човека.*

Навешћемо овде узроке или прилике, које су повлачиле по Градском Закону поменуте казне.

Одсецање носа. — 1. Они који с оружјем отимају или граде жену или девојку, видели смо да се казњавају смрћу, јер им се чини као нечим глава одсецала, а они који таквим преступницима помажу у овом преступу казњавани су тиме, што им је *одсецан нос*, што су бићени и остриженi (§ 40.).

2. Удата жена, која учини прељубу са својим робом, биће бићена, острижена и нос ће јој се одсећи. Осим тога истераће се из града у коме живи и изгубиће све своје имање (§ 43.).

3. Прељубници, једна и друга страна, казниће се бићем, стрижењем косе и одсецањем носа (§ 45.).

4. Ко с назуђерицама прељубу учини (**стоудь дѣюще**) или са свештеним девама, као ругајући се исвести Христове цркве, да се казни одсецањем носа (§ 62). Исто тако и оне назуђернице, које се с њиме смешале.

5. Који своју куму узме за брачна друга или се онако плотски смешају, обојица нос да се одсече (§ 63).

6. Ко опази да му жена блуд води, и не отпушти је, бојем да се протера, а прељубник и прељубница да се казне одсецањем носа (§ 64).

7. Који невољу учини девојци и силује је, да се казни одсецањем носа и да јој даде трећину својега имања (§ 66.).

8. Који силује девојку пре узраста, то јест пре тринаест година, да се казни одсецањем носа и половину имања својега да даде силованој девојци (§ 67).

9. Који чуђузаручницу обесчасти, ако с пристанком девојке, да му се нос одсече, ако не с њима пристанком пород поменуте казне да даде и трећи део имања обесчашћеној девојци (§ 68.).

Чупање и сечење језика. — И ова казна падала је поменута у Градском Закону. Али она је примењивана и раније у српском народу. Тако Стефан Првовенчани помиње ту страшну казну у животопису својега оца Стефана Немање. Кад ово Немања сазва сабор на коме се решавало о истребљењу јереси богомилске, тада је по решењу тога сабора Немања наоружао војску и пошао их против богомила, те је многе казнио различитим казнама, друге протиао из државе своје, куће и имање богомилско конфисковао и раздао болним и бедним. А кад је ухваћен учитељ и старешина богомилски, онда му је одсечен језик до грла (**језикъ оурѣза оу гръгтани его**).[1])

Градски закон тражи ову казну за *крнокљетнике и лажне сведоке*. Ако судија на суду или на мобу паничара закуне некога дотичући се пречаснога Јевангеља, па се нађе да се криво заклео, да се језик одсече. Исто тако и са сведоцима учинити, ако лажно сведоче (§ 47.).

Сљепљење. — Ова казна помиње се у Градскоме закону и то у одељку 39 а у § 48. Ако ко у олтар уђе даљу или моћу и украде што од свештених ствари, да се ослепи.

Одсецање руку. — Ова казна такође врло често примењивана према Градскоме Закону, што ће рећи да је врло рано примењивана у Византија. Наподнмо овде случајеве кривица, које се према овоме закону казњавају одсецањем руке или руку. Тако:

1. Ако који год са знањем купи слободна човека или га прода или га поклони, или у мирал да или размени, па коју ако ко од оних кривица учини, па се откриће и кривац ухвати, да се казни одсецањем руку (§ 5).

2. Ономе, који твори прокалу у житу и ономе, који га помаже у томе, да му се руке одсеку па био он ратар, роб, домовник или трговац, само ако је помагао у том загрешењу, да му се руке одсеку (§ 13).

3. Клеветник такође истој казни подвргава се (§ 14).

4. Ако ко ван града запали навалиште кућу или гумно које је близу куће, да му се одсеку руке (§ 18.).

5. Робови или ослобођени ако узимају слободна и продаду га, да буду бићени, постригнути и да им се руке одсеку (§ 22).

6. Ономе, који одрече заповест, обе руке одсећи (§ 23).

7. Ако ко изриши отмицу без икаква оружја, то да се казни одсецањем руку (§ 40 претпоследња алинеја).

8. Ко у појсци, у догору или у пуку украде из запреге коња, мазгу или магарца, такође руке да се одсеку (§ 53).

9. Ко се не једанпут, већ више пута у крађи ухвати, да му се руке одсеку (§ 54 последња алинеја).

10. Који мртве у гробу свлачи, да им се одсеку руке (§ 47).

11. Који украде и отера туђе стадо, ако то учини само једанпут, да буде бићен;

[1]) Šafařik. O. Památky dřevního písemnictví jihoslovanů. v. Praze. 1851. Život. Sv. Symeona. стр. 7.

ако учине и по други пут, да се прогна из области; а ако учине и трећи пут, да му се руке одсеку (§ 56.).

Одсецање уда. — Онима, који са безсловесном животињом блудно дело учине, то јест са четвороножном животињом, **да одрежеш се ињк срамнини уд.**

Стрижење. — У старо време готово код свију народа дуга коса и дуга брада важиле су као особити знаци. Осим тога у средњем веку дуга коса и дуга брада беху одлика слободнога човека. Тако се гледало на дугу косу и на дугу браду и у Византији. Лишење тога људскога украса важило је као стидна и срамна казна, која је вршена сама за се или у вези с другим казнама. Стрижење или шишање косе и браде, такође се узима као нека врста телесне казне која сакати просто на разлога тог, што се она по некад вршила тако да је била свезана с ужасним боловима. Тако например она је вршена често пута с дерањем коже на глави или на бради, што је скопчано с ужасним боловима и мукама. У старо време и људи, осуђени на смрт, пре извршења смртне казне шишавани су коси и браде. Ово је чињено с тога да би их прво осрамотили. Ова казна примењивана је обично на браконошиоце и на заводнике или на оне, који су томе послу били помоћници. Градски Закон предвиђа ту казну у овим случајевима:

1. Онај који помаже отимању заручене или незаручене девојке, или жене, слободне или робиње, или који у том послу даје савета, или на какво прави учешћа у том послу да се баци, остриже и прогна из предела (§ 40 при крају).

2. Они, који чине пребијену, да буду бијени, острижени и нос да им се одсече, а онај који је таквом послу помагао и слуга, да буде острижен и прогнат (§ 45).

3. Исто тако одевдана је коса и онима, који се умешају у метеже приликом буна и пожара (§ 6.).

(наставиће се)

Милеско Вукићевић.

ДЕСЕТИ КОНГРЕС

међународног криминалистичког удружења

— држан од 29. августа до 2. септембра пр. год. у Хамбургу —

(свршетак) 8)

* * *

Истога дана реферовао је проф. *д-р Лист* о **поступању са смањено урачунљивим.** За индивидуе, које услед болесног стања њиног потпуно урачунљиве потребне су нарочите законске мере. Да ли се оне могу осудити или не, има законодавац да се о томе побрине. Да ли могу вршити правне послове о томе се има да брине грађанско право преко својих разних институција: старатељство, туторство итд., које ни чувају од штете. За случај да се могу бити и осуђене одредбе које постоје данас о томе, нису довољне, пошто се оскудна или смањена урачунљивост сматра само као један од основа казну умањујућих или као један од основа казну изналујућих. Код душевно дефектних злочинаца има кривични суд да утврди, да ли они заслужују нарочиту ублажену, мању казну. Ако је стање опште опасно, онда треба предузети нарочите заштитне мере. Ствар је старатељске власти онда да донесе коначну одлуку. Код смањене неурачунљивости ако дотични није злочинац, вавда је ствар кривичног суда да реши, да ли је дотични опште опасан и да ли потребује нарочито поступање према њему.

У даљем свом говору *Лист* износи историју питања о поступању са смањено урачунљивим, констатујући у исти мах да је немачка група међународног криминалистичког удружења сложила се са немачким правничким друштвом у битним основним мислима, докле се, за време конгреса „Société générale des prisons" у Паризу, између чланова тога друштва и Немаца констатована огромна разлика у мишљењу, коју се, он нада да ће уравнати. Он разликује пет врста смањено урачунљивих:

1. Интелектуално и морално слабе;

2. Неурастеничаре и епилептичаре;

3. Хроничну интоксикацију (алкохолисте, морфинисте — који се хронично трују);

4. Стања условно не болесне природе (као сенилитет);

5. Перверзије, нарочито породичне.

Ако је правно позитивном све те групе не представљају болесника, ма да је код свако сумње њихова отворена снага смањена а њихова урачунљивост није опет потпуна. Пак не интересују безопасни субјекти са смањеном урачунљивошћу већ искључиво таки, који су за своју околину или за себе саме опасни, те према томе потребују сигурне мере. Било благо чување било интернирање у заводима раније врсте.

Прелазећи за тим на другу тезу о смањеној урачунљивости код *злочинаца* и кад нису опасни, тражио је за та лица блажу казну него код нормалних.

Две последње тезе тицале су се чисто техничког питања: у чије руке ваља положити одлуку о душевном стању злочиначких лица и о примењивим мерама сигурности, а с друге стране о ослобођењу интернираних лица. У оба случаја изјасниће се, да ли решавање о томе ваљало оставити старатељском судији, који пружа већу гаранцију за мирно и објективно испитивање душевног стања смањено урачунљивих него кривично-правни претрес.

Пошто је *Лист* ул жиле одобравање чланова конгреса запрпмо, развила се жива дебата. Горе (Копенхаген) изјасниле се против принципа на друге тезе, да смањено урачунљива треба блаже да се казне. Листов предлог о томе примењен је у Данском закону али с његовим резултатом нису ни мало задовољни. — И *Пренс* говорио је против тог предлога, који значи компромис; он је предложио да смањено урачунљиве не шне реће а-moindrie већ ин traitement special. Око тога питања у главном и водила се дискусија, у којој су се нарочито проф. *Ашафенбург* а или Хамел изјаснили против казне, докле је *д-р Шнсбертер* (Беч) говорио, ако би се успоставила друга теза, онда би се отежало поступање са смањено урачунљивим; он је против „златне средине" која нашла предстапка опасност за праксу.

Сем поменутих учествовали су још у дебати медицински саветник *Јесмзн* (Берлин), проф. *Јиман* (Кил) и проф. *Франк* (Тибинген), који су заступали разна гледишта потврђујући их теоријским и практичним разлозима. После још читавог низа говорника приступило се гласању. Пошто је *Лист* пристао, да на место речи реће amoindri, стаза реће du un traitement spéciale обе су тезе једногласно усвојене у облику, како их је Лист предложио.

* * *

Трећег дана конгреса требао је реферовати истражни судија *Је Полтевен* (Париз) о **Рехабилитацији** (о повраћају права осудом због злочинства изгубљених) али га је у томе заменио кореферент *д-р Делачист* (Берлин). Он је пре свега утврдио разлику између помиловања и рехабилитације која проистиче из закона. Помиловање је погодно да у неколико помогне, али је иначе недовољно средство. Помиловање је милост, рехабилитација је право. Помиловање укида казну пре или за време извршења, или је смањује. Рехабилитација наступа пошто се казна издржи. Помиловано не брише осуду као такву; рехабилитација брише и саму осуду и дође на против способност за тековину изгубљених права. Рехабилитација је резултат поправке осуђеног. На послетку по Делачисту дефиниција је она: „Рехабилитација је државним актом или простим протеком времена, по издржаној осуди помиловању, застарелости на основу доброг владања (моралне и социјалне поправке) укидање кривицом одузетих политичких и грађанских права, ређе и изречених забрана, кривити неку дужност, имати неку службу или радити неки занат; другим речима: рехабилитацијом се гаси сама осуда.

Установа рехабилитације била је и старим Римљанима без сумње позната, али се за прве почетке тачно зна ток из средњег века и то из ordonnance royale 1670 године. На завршетку свога говора *д-р Делачист* предложио је ове тезе:

1. Рехабилитација треба да није места и у немачком казненом закону.

2. Само судски и другим изкстима могу се давати обавештења о садржају кривичног регистра.

3. Од спедока не треба тражити да ли су раније осуђивани.

4. Подицијска уверења не могу давати оцену о моралној вредности већ само извештај о чињ.

5. Ваља у земљи омогућити рехабилитацију и оних, који су на

страни осуђивани, само ако испуне услове, који у земља ваше.

Прва је узео реч у дебати проф. *Егнер* (Вирибург), који мисли, да се рехабилитација оснива на самом схватању народа. Човек коме је за сан живот одузета част предестиниран је за злочинца услед изгубљене части. Говорник је за судску рехабилитацију и то, ако је тражи сам осуђеник а под условом, да се добро владао. Рехабилитација не би могла имати за последицу брисање осуде из регистра, већ би је на против, ваљало у регистар увести.

Проф. *д-р Лист* констатује факт, да је и проф. Бернер обратио пажњу на то, да се ваља занимати питањем о рехабилитацији.

Проф. *сам Хамел* не сматра да би сведок требао после рехабилитације да пређути одговор на питање, да ли је био раније осуђиван, јер је судији потребан тај одговор, да би могао оценити његову вероватност. Рехабилитација према јавном мњењу зависи од самога народа. Ја сам за rehabilitation de droit pure et simple, јер не увиђам како је могуће, кад је код застарелости злочина и казни довољно да прође само време, да се онде, где се ради само о поправљају части, траже још позитиван доказ о добром владању. Ко ће тај доказ пружити? Полицијска власт, или сведоци суседа? Ја мислим, да ни један ни други доказ не би били довољно објективни нити кадри служити судији као подлога за решење о рехабилитацији. Код правне рехабилитације довољно је, да није осуђена дошао у сукоб са казненим законом, па му се после тице, а и сама осуда брише из регистра. Није добро учинити рехабилитацију зависном од захтева осуђеника, јер је већина осуђеника неука, те никада неће тражити и тако ће ова установа остати само на хартији.

Проф. *Хафтер* (Цирих) мишљења је, да рехабилитација нема никакве особите важности а интерес криминог правосуђа захтева да буде могуће суду назад да ставља питања окривљенима и сведоцима о издржаним казнама. Јавно мњење опет не можемо васпитати.

д-р Аихрот (Каберштад) не слаже се с Хагетером о важности рехабилитације. Често је једно такво питање одсудно за цео живот човеков, ма да у интересу правосуђа није потребно.

Пошто је исцрпљена дебата конгрес је усвојио прве две тезе Делакистове, а остале је сам предлагач повукао.

* * *

Проф. *д-р ван Хамел* реферише о концентрацији међународне криминалне статистике, те ставља ове предлоге на гласање, који су једногласно и усвојени.

1. Управни одбор међународног криминалистичког удружења позива се, да сваке године у свом органу публикује резултате међународне криминалистике у облику и по методи са којом је могућа компарација.

2. На сарадништво се имају позвати начелници статистичких одељења европских држава; чланови статистичког средишњег одбора у Хагу ако се умоле, да ове извештаје прикупљају и преправљају за публикацију, а управни одбор има изабрати комисију од три статистичара, који ће му саветом на руци бити.

3. За покриће специјалних трошкова овлашћује се управни одбор да употреби суму од 2000 марака.

4. Статистички резултати ограничавају се за сада на делит, који сачињава један од најважнијих елемената криминалитета и чије је туристичко обележје просто и свуда једнако, а то је праће. При том ваља разликовати: а) праће без насиља против лица; б) праће са насиљем против лица; и ц) имају се осим тога извести у колико је то могуће случајеви друштвене праће.

5. Бројеви се имају односити на осуђена лица; а табеле имају садржавати како апсолутне бројеве, тако и однос према броју становништва. — Ако је могуће нала навести и број праћа пријављених властима.

6. Табеле имају садржавати ове појединости:

а) доба злочинца; праће што их изврше деца испод 12 година не треба уврстити;

b) пол;

с) лично односе (неожењен, ожењен, удовац, разведен);

d) групу, у коју долази место рођења и групу у коју долази место чина. Ту се разликују четири групе места: Места са мање од 2000 становника, са 2000 до 20.000, са 20.000 до 100.000 и преко 100.000 становника;

е) процент злочинаца у повраћу. Ловов у повраћу је онај који је већ један пут ван више пута био ради праће осуђен. У једној специјалној рубрици има се навести доказ по коме је при ут злочинац осуђен.

7. Управни одбор има сваке године саопштити кратак преглед рада спроведеног у смислу ових одлука.

На поседњу је приступи и председ проф. *д-р Лист* да се управни одбор позове да настави издавање дела „Die Strafgesetzgebung der Gegeowart in rechtsvergleichender Darstellung“ од кога су дела већ две велике свеске изишле.

* * *

При свршетку узео је реч последње председник конгреса проф. *Мајр* и поменувши, како је овај конгрес нпао на расположење богат штампан материјал и како су усмене расправе изнеле на видик многу нашу мисли, констатује, да је све у главном сама за будућност, које је посејано да нике једнога дана, као заподевши рад.

Са тиме је десети међународни криминалистички конгрес у Хамбургу завршио свој плодан и користан рад.

На жалост — на једност *Србина* на њему није било!

* * *

У жељи да би се и код нас основао одбор међународног криминалистичког удружења, које је усвојио конгрес у Лисабону 1897. године:

Чл. 1. — Међународно криминалистичко удружење заступа мишљење да ваља не само злочин већ и средства, која се имају против њега употребити, проматрати не само са правног него исто тако и са антрополошког и социјолошког гледишта. Оно поставља себи за задатак научно истраживање злочина, његових узрока и средстава за његово сузбијање.

Чл. 2. — У свакој земљи може се основати земаљска група. Чланови земаљске групе бирају себи одбор који може прикључивати земаљске скупове. Члан одбора кога земаљска група означи има права гласа и решавања у главном одбору удружења.

Чл. 3. — Главни одбор удружења састоји се из четири на конгресу изабраних чланова и из представника земаљских група. Сем тога може се тако образовани главни одбор допуњавати и члановима удружења из свих земаља у којима земаљске групе нису на образоване.

Чл. 4. — Општи зборови или конгреси међународног криминалистичког удружења држаће се у местима и у времену над главни одбор то одреди. Он одређује и суму, коју учесници на конгресу и то како од чланова тако и нечланова имају плаћати. Он утврђује и дневни ред.

Чл. 5. — Главни одбор сиктаје се један пут годишње и то или у Паризу или у Берлину, и то, кад он реши о времену.

Чл. 6. — Годишња чланарина износи 10 франака у злату.

Јов. Б. М.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу сворних питања, проистичућих из уговора о трамби непокретног имања, није надлежна полицијска власт већ суд.

Живојин М., из Метиња, писменом својим од 14. фебруара 1903. године представио је власти среза поцерског, да је његову земљу, звану „Баре,“ бесправно заузео и узима Степан М., из Метиња. За доказ о својини поменуте земље, поднео је на увиђај оригиналну тапију, потврђену шабачким првостепеним судом 1. септембра 1894. године Бр. 9738., — па је молио, да среска власт исељи Степана из државине поменуте земље, и уступи је њему, Живојину, као сопственику.

Тужени Степан изјавио је да не признаје уступити земљу тужиоцу Живојину, из ових разлога:

1. Што су они, по решењу старателског суђије шабачког првостепеног суда од 27. јануара 1895. године Бр. 2153, напрали трамбу поменуте земље, али да Живојин, и ако је био дужан према решењу старателског суђије да пренесе тапију оне земље на њега — Степана, он то није учинио, и

2. Што је право својине Живојину застарело, пошто земљу узима већ 13 го-

дина, према чему се по § 929. грађанског закона има сматрати за господара поменуте земље.

Поводом овога, власт среза поперског нашла је: да је туженик Степан поднетим решењем старатељског судије шабачког приостепеног суда од 27. јануара 1895. године № 2153. доказао, да је између њега и тужиоца Живојина утврђен уговор о трампи земље, који је уговор сагобразан пропису § 541. грађанског закона; да је по том уговору извршена и продаја примљених делова земље, и ако пренос тапије није извршен, доказ је то, што је Живојин добивено земљиште у трампу продао. Међутим, и ако он није за своју земљу звану „Баре“ према том уговору пренео тапију на Степана, овај се сасвим умесно — и ако право својине на поменутом парчету земљишта није имао — користио правом државине, што је по пропису § 639. грађанског закона и имао права чинити.

Сем тога, да Степан то парче земље држи и обрађује преко 10 година, и да за све то време Живојин није ни један пут, све до овог случаја, покушао да Степану спори право државине овог земљишта. Међутим тражени сада да се Степан на овог земљишта истисне, не говори ништа и о накнади штете, коју би му Степан, ако је несавесан држалац, имао накнадити, што значи, да је уговорена трампа извршена, те према томе, што Степан није тражио, да се тапија од трамњеног земљишта пренесе на њега, не може утицати на његово право државине, нити га учинити несавесним држаоцем спорног земљишта.

С тога је, на основу изложеногa, и §§ 201. и 202. грађанског закона, среска власт решењем својим од 13. јуна 1905. године № 5397 одбила од тражења тужиоца Живојина, да му се уступи земља звана „Баре“, и упутила га надлежном грађанском суду, те да путем спора држаоца Степана истисне из спорног земљишта.

Ово решење среске власти одобрило је начелство округа, а решење овог Министар унутрашњих дела решењем од 20. августа 1905. године Шбр. 20929.

Државни Савет, по изјављеној жалби, нашао је, да је ожалбено решење Министарство, на разлога у њему изложених, сообразно закону, па је с тога одлуком својом од 5. маја 1906 године № 3642. одбацио жалбу као неумесну.

Не може бити предмет уговора административна неочана казна, јер је то противно чл. 12. Устава.

Министар народне привреде решењем од 6. априла 1904. год. ШБр. 7101 одобрио је лицитацију, на којој је Ст. Ст., трговац из Пирота, издата под једногодишњи закуп попаша и сенокос на државном сувату званом „Лакаја.“ О овоме закупу закључен је и уговор, по коме се закупац пред осталог обвезао и на то, да не преноси право закупа на другo лице, нити закупне добра даље у подзакуп без претходног одобрења Министра народне привреде. Уговором је даље предвиђена и казна, ако би закупац то учинио.

Како је доцније нађено да се закупац у овоме огрешио о уговор и своје право закупа пренео на друго лице, Министар народне привреде донео је решење, којим је, на основу тач. 11. уговора и §§ 13. и 541. грађанског закона и чл. 16. закона о шумама, казнио закупца са 100 динара.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. априла 1906. год. № 3434 поништио је решење Министрово са ових разлога:

Тачком 11. уговора закљученог између Министра народне привреде и жалитеља Ст., односно једногодишње закупа попаше и сенокоса на државном сувату званом „Лакија,“ у срезу пиначком, уговорено је: ако се закупац ма у чему не би придржавао закљученог уговора, да ће га Министар народне привреде казнити административно од 100 до 300 динара у корист шумског фонда.

Наслањајући се на ову тачку уговора, Министар је ожалбеном решењем казнио жалитеља административно са 100 динара новчане казне, због тога, што се није придржавао уговорних услова.

Примени ове казне у основи није било места, јер ова врста казне није прописана ни чл. 16. закона о шумама, ни § 13. и 541. грађанског закона, на које се прописе Министар у ожалбеном решењу позива. По томе, а према чл. 12. Устава, таква казна није могла бити предмет уговора, нити се у следству уговора може реализати.

Уговор, који је Министар закључио са жалитељем, спада у категорију двостраних уговора, и њиме је могла бити уговорена, у смислу § 824. грађанског закона, таква звана конвенционална казна, и то у виду накнаде штете. Међутим, уговором на основу кога је Министар одлучио оказбелно решење, није оваква казна предвиђена, већ административна новчана казна, — дакле специјална врста казне, што је, као што је, напред поменуто, противно чл. 12. Устава, по коме се казна може установити само законом и применити једино на дела, за која је закон у напред казао, да ће се том казном казнити.

Са наведених разлога, Државни Савет је нашао, да је Министар прекорачио границе своје надлежности. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине сланковачке, актом својим од 4. маја ове год. Бр. 980, пита:

„Често се при овоме суду дешава случај, да тужиоци по иступним извршним и иначе пресудама овога суда изјављују да осуђеноме опрштају казну затвора, било што су сродници било као несродни, и траже да осуђени казну не издржава.

С тога суд моли уредништво за обавештење: може ли суд оваква тражења и њиове уважити, и сме ли пропустити да по пресуди казну не издржи и какву таксу треба да наплати за овај рад, ако је он законом дозвољен?“

— На ово питање одговарамо:

За оне иступне кривице, које се казне само на тужбу приватних лица а не и по званичној дужности, могу приватни тужиоци опраштати кривцу одговорност у смислу т. 2. § 397. крив. законика, у ком случају и казна изречена било да пресудом још није доиесена, било да је донесена и постала извршном.

За решења, која се доносе по овим одступницима, наплаћивање се такса у 2 динара у смислу т. 87. зак. о таксама.

II.

Суд општине брезанске актом својим од 27. пр. м-ца Бр. 1268, пита:

1. кад је један општински суд одређен од стране приостепеног суда да суди спорове парничара из других општина, јер је суд тих других општина у изузећу, да доноше своју пресуду и она постане извршном, који је суд онда надлежан да изврши ову пресуду да ли овај, који је исту и донео, или онај у чијем подлежишћу живе парничари и где се и њихова имовина налази;

2. кад општински суд узима приватном дужнику у повољу његову имовину било по извршној пресуди, било по забрани приватних поверилаца, има ли право дужник да залаже и пуди у попис место покретности извршну пресуду, по којој њему други дугује, нарочито кад на ово приватни повериоци не пристаје?

3. колику и какву таксу, има право да наплаћује општински суд од парничара кад подиже тужбу због права службености и непрецењивих предмета? и

4. има ли права суд да наплаћује какву већу таксу за издавање и преносе сточног пасоша од оне, која је наложена у сточном пасошу на позеници?“

— На ова питања одговарамо:

1. Кад је један цео суд ма из којих узрока спречен и у изузећу да суди какав спор, онда се у смислу §17. б. грађ. суд. поступка, даје овлашћење другом суду, да дотични спор пресуди.

Ово овлашћење односи се само на пресуђење спора и ништа друго, и према томе овај суд не може извршивати сам ову пресуду, јер његово овлашћење не иде даље од пресуђења.

У осталом и кад се не би овако умео значај овога овлашћења, он не би могао извршивати сам своју пресуду ни по томе, што су и дужник и имовина овога, која би била предмет извршења пресуде, ван домашаја његовог.

Нема, на послетку, разлога да овај суд суседне општине извршује пресуду ни по томе, што овај суд, где је седиште осуђеног, није по закону у изузећу за само извршење, пошто ово нема ничега заједничког са самим суђењем, те би се појавила забавност ако несавесност могла судити у смислу § 24. грађан. суд. поступка;

2. Нема права дужник да место покретности пуди у попис какву извршну пресуду по којој њему ко другује, јер се у моменту извршења забране или поништа не може да процени предмет те

пресуде нити могућност њеног извршења у опште, а повериоца међутим, по § 404. грађ. суд. пост. има права на поште ствари несумњиве вредности;

3. У § 23. грађ. суд. поступка, који говори о таксима, које се наплаћују код општинских судова по разним спировима, није прописана такса и за *нарочите све остале предмете на може одредити* која би одговарала оној на т. 202. закона о таксима, која се наплаћује код првостепених судова.

Према томе, општински судови могу наплаћивати ону таксу из т. 5. и т. § 23. грађ. суд. пост. а другу не, и

4. За стечене пасеше прописана је такса у тачци 101. под а, б и в. зак. о таксама, а она је обеђена и на самим пасошима.

Сем ове обележене таксе и *вредности бланкета*, не сме се наплаћивати никаква друга такса.

Вредност бланкета таксира Државна Штампарија.

III.

Суд општине трњанске у срезу моравском, актом својим од 1. јуна ове год. Бр. 830 пита:

Милан Мизетић, земљак из Трњана ове општине, продао је једну своју њиву *поштеђу у атару општине бобовишке среза лежничког* истог округа и сад хоће да купцу изда тапију, чега ради потребно му је уверење по пропису §. 471. т. 11. а. б и в. грађ. суд. пост. Но како продавац Милан у атару своје — ове општине нема довољно земље по закону, па да може добити уверење по поменутом законском пропису, он је поднео уверење суда општине бобовишке, по коме код му се урачуна она земља коју има у атару ове општине, има довољно земље по закону преко отуђујућег имања. И на основу уверења суда поменуте општине бобовишке, продавац тражи да му суд ово - општински изда једно — опште уверење у коме да урачуна и обухвати и земљу коју има у атару општине бобовишке, сагласно пропису § 471. тач. 11. а, б и в. реченог закона. Но како продавац Милан има земље у две општине, то му суд овај није смео издати тражено опште уверење о целокупном простору земље из обе општине а из ових разлога:

а. Кад би се суд ово - општински у своме уверењу ограничио т. ј. позвао и на уверење суда општине бобовишке, онда то уверење не би потврдила среска полицијска власт. јер би се ово косило напређеву тач. 11. под б § 471. грађ. суд. поступка, а да се пак суд овај не ограничи у свом уверењу већ да то кутке пређе, могао би се то уверење сматрати за лажно, јер се из њега не би видело одакуда и са којом земљом продавац има довољно земље, и искусиле би се законске последице.

За то се суд ово-општински обраћа томе уредништву с молбом за шире обајашњење и поуку духа тач. 11 под а и б. § 471. грађ. суд. пост. и одговор:

Да ли ово-општински суд треба продавцу Милану издати уверење по тач. 11. а и б. само о оном земљишту које има у атару ове општине, а за остало земљиште у атару општине бобовишке да тражи засебно уверење по истом законском пропису, или може, и да ли би било правилно и по закону да му ово-општински суд на основу уверења суда општине бобовишке изда једно — опште уверење о целокупном простору земље у коме би се обухватила и она земља у општини бобовишкој, у које би се уверење напрано суд ограничио, и треба ли то уверење да потврди и среска полицијска власт и како би се ова уверила о његовој истинитости по тач. 11. *под б.* реч. зак.

— На ово питање одговарамо:

Општински судови могу издавати уверења само о ономе, о чему су они непосредно уверени или се могу уверити.

Овакво схватање и поступање одговарало би чл. 97. тач. 5. зак. о општинама.

Према томе тај суд не би могао издати уверење Милану да он има довољно земље по закону, наглашавајући то своје тврђење на уверење општине бобовишке.

Једино правилно поступање у овој ствари било би то, да Милан узме уверење и од општине бобовишке и од трњанске о количини своје имања, па ће јасти или потврди тапије сравнити и из једног и другог уверења, и видеће има ли довољно земље или не.

Полицијска власт не може одјела потврду ових уверења, као што претпоставља тај суд јер за то не би имала законских разлога, ако су та уверења само тачна и истинита.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Кретање криминалитета у Белгији. Посе сталног увећавања у времену од 1899. до 1902. године криминалитет у Белгији знатно се смањио у 1903. години. Број осуђених лица, које је у 1899 год. износио 53.508, а у 1902. години 57808, сведе је у 1903. год. на 55.305. Интересантно је, да се ово опадање криминалитета односи само на лица са првом осудом, док је број повратника остао стално. Исто је овако и са бројем осуђених жена, које је у год. 1899. износио 241; у 1901. год. 232; у 1902. години 229 и 1903. години 238 на 1000 осуђеника. На 10.000 становника долазило је осуђених: у години 1899 људи 123 и жена 38. Највећи број казнимих дела извршен је у добу између 21 до 25 год. код људи, а између 25—30 код жена.

Настава у аргентинским казненим заводима. Да би се што више утицало на моралну страну осуђеника, у затворима аргентинске републике организована је за њих нарочита настава, која обухвата: 1. читање, писање, граматику, морал и историју; 2. аритметику, географију и природне науке, и 3. калиграфију, дактилографију, индустрију и агрикултуру. Наставу ову изводе нарочити учитеље и теоријски и практично, а с времена на време држе се и верске конференције. Декрет, којим је све ово створено, пропраћен је нарочитим уводом, у коме се истиче, да се свака душа може препородити читањем и науком; да су злочинци незналице, и да их с тога треба поучити.

Узроци убистава у Француској. На питање једног новинара о узроцима умножавању злочина, а нарочито убистава у Француској, чувени професор антрополошке школе *Манџерије* одговорио је:

— Злочин у стварн није ништа друго до промењај односа између потреба које има свака индивиду-а и законских средстава помоћу којих се ове потребе задовољавају. У колико потребе ове расту, у толико и жеља за њиховим задовољењем постаје већа, а употреба законских средстава мања.

— Ово је општа слика, која за нас потребује нарочитог објашњења.

— Индустрија је данас разгранила домаће огњиште; приморана да иде у фабрику на рад, мати није у могућности да чува и надзирана своје дете које, растећи скоро без икакног васпитања, постаје прво жртва скитница, затим крадљивац, а најзад и сам убица. Још у младим годинама оно се напикава на кријумчарење, које га околављу са свију страна. Сви наши злочинци махом су млади људи, док су њихове жртве већином старе и пејаке жене, које увек имају много мало уштеђевине, а при том њиу у отаџу да се бране.

— То ће рећи, да домаће друштво има слабог изгледа на успех у суђбини овог зла.

— Са организацијом данашњег система производње, са бедном надницом људи и са безразложним идејама о независности жене, чија се вредност цени по величини њене зараде, тешко је констатовати домаће огњиште. Али држава може много учинити васпитавши своју полицију, која треба да се стара само о јавној сигурности; да надзирава младе скитиице — расадник злочинаца, и да смањује број крчми, које нас маме са свију страна.

— Да ли су у Енглеској и осталим суседним земљама злочини тако исто чести, као и у Француској?

— Не. Убиства у Енглеској много су ређа из више разлога. Прво је развијени народни осећај, који чини да свака Енглеза у своме земљаку љуби своју отаџбину, даље, они у опште имају много више респекта према животу ближњега и најзад, употреба алкохола много је мања но под нас. У Сједињеним Америчким Државама, Шведској и Норвешкој криминалитет се такође смањује, погланито због смотне које се чине потрошњи алкохола. У Италији више се пруше злочини на страсти, али је фамелијарни живот нешто боље очуван но у Француској, јер је индустрија мање развијена.

По мишљењу Д-р *Манџерија*, криминалитет се може суђбити: *развитком моралних принципа, ограничењем потрошње алкохола, повратком жене домаћем огњишту и бољом организацијом полиције.*

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Крајем пролећа месеца управа митровачког казненог завода протерала је у Шабац лица чију фотографију износимо, које је у томе заводу било 3 месеца на осуди због краће од шестоје Јован Пузић, слуга, родом из Богатића у срезу мачванском. Начелство опр. подрињског упутило га је начелнику среза мачванског, да утврди његову идентичност. Суд општине богатићке није могао дати среској власти никаквих података о Јовану, нити о томе, да је тамо био од његових родитеља или сродника.

Јован је код среске власти најпре отпремљене особе:

— Не знам да ли сам рођен у Србији или у Аустро-Угарској. За себе знам од 10. године живота, када сам побегао од свештика и отишао у службу код неког Шошића Јосе Н. у селу Топорину у Аустро-Угарској. Ње знам презиме Јози, а код њега сам служио 6 година чувајући стоку, па сам онда отишао у Винковце, где сам служио 1 годину као момчади код неког Јеврејина, коме не знам име. После сам прешао у Србију, у Шабац, где сам код неком Јован Чучуковић служио код разних лица, као не начелство после годину дана протера у Аустро-Угарску, јер сам био напушао једну праву кобн. Кад сам прешао у Аустрају, погодим се код Недељка Перишића из Бубњковца; ту одслужим годину дана, па сам после служио код разних лица док пред писом марта у октобру месецу прошле године нисам од једног непознатог лица четири ока за 30 форинта. После месец дана појави се господар тих оваца и плаћ мене притвори. Од полеђењем сам био три месеца, а три месеца сам осуђен. Кад сам издржао осуду, веће су пригнали сматрајући да сам ја српски поданик, према томе пако сам ја пријао да сам из Богатића. Поуздано не знам ни сам одакле сам, а неправа нити имам, нити сам из куда имао.

Као што се види из овог исказа Јованових, од мора да је имао препреден злочинац, који нешто и с пуно разлога крије своју идентичност. Он је сада стар 26 година, висок, угљенасто мрких очију, браде косе, дуставаљења.

Да би се утврдило што ближе о овоме загонетном човеку, написано његову фотографију, препоручујући сва полицијским и општинским властима, а приватно молећи, да јаве овом уреништву све што би ближе знали о Пузићу, те да се то достани аустро-угарским властима, пошто је он из Србије протерам.

ПОТЕРЕ

Милорад Јорикић, из Шутаца и **Светолик Ц.**, из Угриновића (среа качерски), привикли одговарају код начелника среза колубарског окр. београдског због нанешеног напада на државну пошту дуг У6 — Лазаревац, а Милорад још и за онакву праћу; њих тражи моменуте начелника среза колубарског. Лични опис за обојицу је непознат. Наређује се свима полицијским и општинским властима, да најмање пажњу у кругу своје власти, да се ови злочинци проиађу, па ў случају пронађења под јаком стражом упуте истражној власти с позивом на Бр. 6200.

Живота Славкић, берберски радник, напустио је 15. т. м-на крађу отворе Кити Петровић, удови у Београду, али се ње вак где се сада налази. Живота је стар 19 година, родом из Велике Плане, у звиу плаа, омањеше расти, у грађењем одлу. Препреден је крађљивац и већ је био за крађу и судски осуђиван. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Животом трагају и пронађеног стражарно упуте Управи града Београда с позивом на Бр. 21763.

Краће стоке. Непознати крађљивци ноћу између 13. и 14. ов. м-на украли су: једног коња и једну ноблу са пашњака Ђуре Недељковића, из Соколана (срез тамнавски). Коњ је матор 12 год., даке мрко-доратасте, око врата од узора има белу белегу у виду круга, у једно је око борка, има жиг „О“. Кобила је матора 8 год., даке доратасте, са жигом положеним „Т“.

Ноћу између 14. и 15. ов. м-на непознати крађљивци украли су Сими Павловићу, из Каленића, среа тамнавски једну кобилу матору 12 год., даке мрко-доратасте, високу 1·42 см., реа мало преруса, са жигом „Т.“

Исте ноћи, а по свој прилици и исти крађљивци украли су Живку Радојичићу, из Калеића, једног коња, матора 7 година, даке доратасте, по гребену даке беле, а тако исто испод вичице леве ноге, са жигом „О“. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да обрате пажњу, на крађљивце и покрађу, па о резултату известе начелника среа тамнавског с позивом на Бр. 11294.

Непознати крађљивци ноћу између 13. и 14. ов. м-на, из дворишта Живојина Пауновића, из Вел. Крчина, украли су две кобиле и једно жушко ждребе. Једна је кобила матора 12 год., даке отворено браон, у лево око борак, са жигом „К“ и „О“. Друга је кобила матора две године, даке загасито-доратасте, без рошаа. Ждребе је маторо 3 месеца, даке доратасте, без нарочитих знакова. Нека све полицијске и општинске власти трагају за крађљивцима и покрађом, па о резултату известе начелника среа поменутога с позивом на Бр. 12215.

Четири непозната лопежа, ноћу између 18. и 19. т. м-на на разбојнички начин напали су на кућу Петра Пешића, земљорадника из Бушутице у срезу шапачком. Кад су продрли у кућу пеали су Петра и нанудили му 800 динара у сребрним новчаницама од по 10 динара, 20 динара у злату, једно буре и разним и две пеше прених опанака. Лични опис злочинаца пошиљао је. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за напоменима трагају и о резултату известе начелника среа шапачког с позивом на деепу Бр. 7769.

ТРАЖИ СЕ

Спиру Н. Димитријевића, из Гопеша у Турској, који је до сада живео у селу Рашевци (срез темнићски) на отумарао пешиво куће, остављши жену и децу, траши начелник среа темнићског. Познаје се сви полицијске и општинске власти, да Спиру у своме кругу власти потраже, па о резултату известе моменуте среског начелника с позивом на Бр. 5865.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелства округа подрињског, пазаи се у притвору због извршене крађе **Бошко Поповић**, мушкарац родом из Пазаре у округу крајинском, али који је живео код своје породице у Крагујевцу. Бошко је стар 20 год., крпачке разиеје, косе очију и брисова црних, у левом крном дивљем одлу. Код њега приликом претреса нађене су разне хартије од вредности, као и један бележњак из кога се види, да је прошао многа места по Србији и суседним државама; тако исто нађен је код њега и један наклеи часовник Бр. 18841. На како је Бошко у опште сумњи, то се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, а и приватима, шо би знали, да је Бошко где извршио какво крадљиво дело, да о томе одмах известе моменуто начелство и позивом на деепу Бр. 10407.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију пољопривредних власти и пошта: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу априлу 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца априла извршено је у Србији:

1. **Убистава** 51
2. **Детоубистава** 4
3. **Нехотичних убистава** . . . 4
4. **Покушаја убистава** 34
5. **Разбојништава** 15
6. **Тешких телесних повреда** . 17
7. **Паљевина** 57
8. **Опасних крађа** 172
9. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 15

Од изложених дела пронађено је:

Убистава . . . . . 45 или 88 %
Детоубистава . . . . 4 „ 100 %
Нехотичних убистава . . 4 „ 100 %
Покушаја убистава . . 33 „ 97 %
Разбојништава . . . . 10 „ 66·6%
Тешких телесних повреда 16 „ 94 %
Паљевина . . . . . 2 „ 3·5%
Опасних крађа . . . . 47 „ 27 %
Злонамерних поништаја туђих ствари . . . . 4 или 26·6%

Највећи број убистава извршен је *ватреним оружјем* (21), затим *оштрим* (17), *тупим* (10) и *задављењем* (2). У 1 случају оруђе је непознато.

Узроци са којих су ова убиства извршена јесте: у *међусобној свађи* за 21 случај, у осети 10, у *користољубљу* 8, у *вршењу званичне дужности* 1, из *љубоморе* 1, из *одмазде* 1 и у *нужној одбрани* 1. За осталих 8 случајева узроци *су непознати*.

Посматрана према местима извршења убиства јављају се: у срезу хомољском 6 (3 непронађена; 3 користољубље, 2 освета и 1 вршење званичне дужности[1]), у срезу јабланичком 5 (1 непронађено: свађа), у срезу пиротском 5 (користољубље), у срезу мачванском 4 (2 осветe, 1 свађа и 1 љубомора), у срезу прокупачком 3 (свађа), у срезу деспотовачком 2 (свађа и освета), у срезу нишком 2 (свађа), у срезу загајичком 2 (користољубље), у срезу студеничком 2 (свађа), и по 1 у срезовима: лесковачком (свађа), крагујевачком (освета), јасеничком окр. крагујевачког (непознат узрок), брзопаланачком (освета), ключком (непронађено: непознат узрок), неготинском (свађа), ражањском (освета), беличком (нужна одбрана), ресавском (освета), ваљевском (освета), алексиначком (свађа), рамском (свађа), лабуковичком (свађа), качерском (непознат узрок), темнићком (непронађено; освета), ћупријском (освета), драгачевском (свађа), моравичком (свађа), пожешком (свађа) и у варошима Нишу (сујеверје).

Поред овога у току месеца априла пронађено је у срезу темнићком једно убиство које је извршено ноћу између 26. и 27. јуна прошле године над Јованом Милосављевићем из Обрежа.

Детоубиства су извршена: по 1 у срезовима: колубарском окр. ваљевског, јасеничком окр. крагујевачког, качерском и пожешком.

Нехотична убиства су извршена по 1 у срезовима: мачванском, пожаревачком, љубићском и подунавском.

Покушаја убиствa било је: у срезу ражањском 3, у срезу гročанском 2, у срезу крагујевачком 2, у срезу јабланичком 2, у Врању 2, у срезу поречком 2, у срезу пожаревачком 2, у срезу загајичком 2 (1 непронађен), и по 1 у срезовима: власотиначком, ключком, беличком, параћинском, бањском, изворском окр. нишког, нишком, звишком, јадранском, посавотамнавском, мачванском, таковском, јасеничком окр. смедеревског, боговачком, прокупачком и у варошима: Београду и Чачку.

Највећи број ових дела извршен је међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу хомољском 6 (3 непронађена), у срезу звишком 2 и по 1 у срезовима: гружанском, нишком (непронађено), моравском окр. пожаревачког, качерском, зајечарском, студеничком и у вароши Нишу (непронађено).

Тешке телесне повреде су извршене: у срезу посавском окр. београдског 2, у срезу поречком 2 и по 1 у срезовима: подгорском, колубарском окр. ваљевског, јабланичком, јасеничком, параћинском, нишком, млавском, хомољском (непронађена), рађевском, посавотамнавском, мачванском, бољевачком и трнавском.

Паљевине су извршене: у срезу хомољском 6, у срезу неготинском 5, у срезу сврљишком 5, у срезу јадранском 4, у срезу поречком 4, у срезу подгорском 2, у срезу деспотовачком 2, у срезу рађевском 2, у срезу подунавском 2, у срезу прокупачком 2 (1 пронађена), у срезу трнавском 2 и по 1 у срезовима: власотиначком, обе јасеничка, ражањском, темнићком, ресавском, бањском, обе моравска, нишком, пиротском, пожаревачком, млавском, пореском, качерском, бољевачком, ариљском (пронађена), рачанском и у варошима: Крагујевцу, Неготину и Прокупљу.

Вредност ових паљевина износи око 13.000 динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу гружанском 7 (3 пронађено), у срезу мачванском 7, у срезу јадранском 7 (2 пронађена), у срезу орашком 7 (3 пронађене), у срезу неготинском 6, у срезу крајинском 6, у срезу голубачком 6 (2 пронађене), у срезу млавском 6 (1 пронађена), у Београду 6 (3 пронађене), у срезу крагујевачком 5 (1 пронађена). у Пожаревцу

[1] 24. априла тек. год. потеро општине сушичке на месту званом „Широка бара“ убило је непознато лице Саву Микуловића из Јасенова. Поред овога у току месеца априла убијени су још и кајући Нуја Јанићев и Стојоје Јовићев, из Милошева и Трајко Грујић, из Жагубице.

5, у срезу бољевачком 5, у срезу јасеничком окр. крагујевачког 4 (1 пронађена), у срезу поречком 4, у срезу расинском 4 (1 пронађена), у Нишу 4, у срезу пожаревачком 4 (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског 4 (2 пронађене), у срезу моравичком 4 (1 пронађена), у срезу космајском 3, у срезу колубарском окр. ваљевског 3, у срезу поцерском 3 (1 пронађена), у срезу јавичком 3, у срезу качерском 3 (2 пронађене), у срезу зајечарском 3 (1 пронађена), у срезу златиборском 3 (1 пронађена), у срезу копаоничком 2, у срезу ражањском 2, у срезу сребрничком 2 (1 пронађена), у срезу нишком 2 (1 пронађена), у срезу рађевском 2, у срезу рамском 2 (обе пронађене), у Гор. Милановцу 2 (обе пронађене), у Крагујевцу 2 (1 пронађена), у срезу подунавском 2, у срезу косаничком 2 (1 пронађена), у срезу драгачевском 2 (обе пронађене), у срезу јичком 2 и по 1 у срезовима: грочком (пронађена), колубарском окр. београдског, врачарском, темнићском, ваљевском, пчињском (пронађена), пољаничком (пронађена), лепеничком, ћучком, вучјском, темнићском (пронађена), деспотовачком, бељичком (пронађена), оба моравска, азбуковачком, хомољском, таковском (пронађена), прокупачком (пронађена), пожешком (пронађена), и у варошима: Ваљеву, Крушевцу, Пироту (пронађена), Смедереву (пронађена), Зајечару (пронађена) и Ужицу.

Вредност ових ових крађа износи око **20.000** динара.

Злоупотреблених полицијских туђих ствари било је: у срезу трстеничком **3**, у срезу темнићском **2**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу студеничком **2** и по **1** у срезовима: космајском (пронађена), поречком (пронађена), ресавском, моравском окр. нишког, поцерском (пронађена) и пригорском.

Вредност употребљених ствари износи око **2.800** динара.

Поред изложених дела у току месеца априла извршено је још **19 самоубистава**, и то: у Београду **3**, у срезу качерском **2** и по **1** у срезовима: космајском, брзопаланачком, ражањском, темнићском, параћинском, моравском окр. нишког, белопаланачком, рађевском, јадранском, азбуковачком, прокупачком, врањском, јичком и у вароши Пожаревцу.

Ова су самоубиства извршена: *вешањем* 14, *ватреним оружјем* 3, *дављењем у води* 2, а узроци њихови извршењу леже: *у дугој болести* са 7 случајева, у *материјалним неприликама* за 1, из *частољубља* за 1, услед *старости* и *сиротиње* за 1, услед *тешке свести* за 1 и услед *страха од казне* за 1 случај. За 6 случајева узроци су непознати.

Покушаји самоубистава извршени су по **1** у срезовима: врачарском (ватреним оружјем; непознат узрок), ћучком (ватреним оружјем; услед материјалних неприлика; параћинском (оштрим оруђем; услед страха од казне), студеничком (ватреним оружјем; у нишком стању) и у Београду (оштрим оруђем; услед гриже савести).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Тачка број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Теже телесне повреде	Паљевине	Остало крађе	Злоупотребе полицијске туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубистава
1	Округ београдски	—	—	—	4	—	—	2	—	6	1	1	1
2	„ ваљевски	—	1	1	—	—	—	2	2	6	—	—	—
3	„ пожешки	11	—	—	5	—	—	1	1	2	—	—	—
4	„ крагујевачки	2	1	—	1	—	1	2	2	19	—	—	—
5	„ крајински	3	—	—	2	—	—	2	10	17	1	1	1
6	„ крушевачки	1	—	—	—	—	—	—	1	10	3	1	—
7	„ врањски	4	—	—	2	—	1	4	3	3	2	2	1
8	„ нишки	3	—	—	3	1	—	1	3	9	1	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—
10	„ зајечарски	5	—	—	6	—	—	3	7	20	1	3	—
11	„ пожаревачки	7	—	2	5	2	—	2	9	28	—	1	—
12	„ руднички	1	1	1	1	1	—	—	1	6	—	2	—
13	„ смедеревски	—	—	1	3	—	—	3	14	3	—	—	—
14	„ таковски	3	—	—	3	1	—	1	1	9	—	—	—
15	„ ћупријски	4	—	—	1	—	—	—	3	3	—	1	—
16	„ ужички	1	1	—	—	—	—	—	3	5	1	1	—
17	„ чачански	4	—	—	1	1	—	1	2	5	2	1	1
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	3	1
	Свега:	51	4	4	34	15	—	17	57	172	15	19	5

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 26. јуна 1906. год. АБр. 705 у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

У ДРЖАВНОЈ СЛУЖБИ

а с обзиром на начелну подређеност администрације и судске власти.

(НАСТАВАК)

Али да пођемо даље, верујући да су и она опажања довољна, да нам послуже као разлог, да од правништва и после школе треба захтевати озбиљан рад и да се такав захтев треба да изведе на једној принудној основи, на основи, која би не само натерала правништво да ради онда, кад би оно само од њега могло имати највише праве користи, кад би оно било најпреступачније правој студији свога заха, него која би уједно дала довољно јамства држави, да је правник после школе и у стварн радно и оспособно се за важније позиције у служби јавних интереса. И наравно, с обзиром на наше раније наводе, да ли такву гаранцију највишег у државним испитима, дужност нам је, да ту мисао развијамо даље и да бар на наведној основи изложимо, шта сматрамо, да би у том односу било за наше прилике најцелисходније.

Пре свега, потребно је расправити питање, да ли би други државни испит требао да буде један исти и за оне у служби привосуђа и правозаступништва за оне у служби администрације; а сем тога и пре тога, да ли би и овај испит, који се полаже непосредно иза свршених школских студија, требао да буде с формалне стране опакав какав је, или формални државни испит.

Већ и из наших ранијих разлога дало се запазити, да ми од школских студија не тражимо, а нарочито у теоријском делу, нешто много више. И не додирујући теоријски део за време школовања и ограђујући се, шта више, од тога, да у том односу претендујемо на неки нарочити реформни план и захтев, ми смо, на против, напоменули, да би теоријска настава, опакав какав је, могла бити довољна, али да би мање требало полагати на строго и искључиво теоријски систем школске наставе, наставе без веће са њеним практичним делом. Истичући потребу јаче наглашене и на практични део наставе, на који се, као што смо видели, и у другом свету толико много полаже, ми смо казали да је довољно ако школа дă опште начелно образовање за правничку ову у мери, који је довољна да правника упути после школе на интелигентији самостални рад и даљу стручну спрему на свом стручном позиву у јавној служби и ако правнику у том смислу дă потребну формалну факултетску квалификацију.

Самим тим, ми смо хтели да нагласимо, на сво то и нарочито објаснили, да за јавну службу ми тражимо и друкчу, ширу спрему и нарочити доказ о тој

спрема, а то је нарочити државни испит. Према томе, са нашег гледишта, мањевише, равнодушна је ствар, хоће ли школски факултетски испит бити с формалне стране овакав или онакав: хоће ли се он загарантовати искључиво учењем наставничке факултетске колегије, или још и учењем нарочитих државних изасланика, који би својом личном компетенцијом у име државе давали неки јачи ауторитет школским испитима. Ми на ово питање, у овакном облику, гледамо више као на ствар форме, а не и садржине. Полазно правник испит само пред својим професорима или и пред државним изасланицима, ми полазимо с гледишта, да то што из школе изнесе још није довољно да га квалификује као спремног и за јачи позицији у државној служби, и самом тим хоћемо даљу, јачу спрему. А због тога, полазећи од школски испит само пред професорима или још и пред државним изасланицима, сматрамо као споредну ствар. Тошико, ради самог разумевања ствари пред осталог и због тога, што је, на пример у немачким државама, и тај испит државни, и што се тамо овај државни испит, на који много полажемо, зове обично други државни испит, па га тако и ми у овој расправици називамо.

Међутим, не стоји тако са другим, највећим испитом, који би правништво полагало иза свршених школских студија, а после једне или више година припреме, проведених као школе и у државној служби. Тај испит требао би у сваком случају да и с формалне стране даје јачих гаранција за озбиљну, управо довољну спрему испитних кандидата, јер би тај испит и дао непосредну квалификацију за извесне јаче позиције правништва у јавној служби, а нарочито у служби државној. А како би се такав испит састојао из практичног и теоријског дела; како би, управо, праву гаранцију за довољну практичну спрему као додатак давао тек овај други испит, било би сасвим у реду, да у њему учествују не само јако истакнути теоријски правнички ауторитети, него још и људи, за које се несумњиво мора претпоставити, да су, као иначе истакнути правници, јаки још и у практичном делу за поједине облике правничког јавног позива, на пример у служби судске власти, правозаступништва или администрације. Да обезбеди такини испитима довољно ауторитета, и да огарантује озбиљност резултата, који се од њих за интересе јавне службе очекују, држава треба да наведе организацију испитних комисија на основи, на коју би она, преко нарочито пробраних стручњака, обезбедила, да ови испити дају одиста оно што се од њих захтева.

Односно питања, да ли би накнадни или државни испит требао да буде један исти за све правништво, или различит према професији, за коју би поједини правници хтели да имају потребну стручну квалификацију, може се имати равно мишљење. Ми смо већ напоменули гледиште немачког писца д-ра Хамма, који тражи да тај испит буде један исти и за службу правосуђа и за службу администрације, па смо у главном навели и важније разлоге, које је за то гледиште истакао. Ако, чини нам се, да се у обзиру тако строге једнообразности испита, његово гледиште не би могло да прими. Јер, и ако нема сумње, да и поред све начелне подвојености постоји пословна веза између позива администрације и правосуђа; и ако стоји, да је због тога потребно, да кандидати за службу и једне и друге власти треба да имају довољно пречишћених појмова и о начелној разници тих власти и о пословним њиховим везама, те да се у пракшци, у служби, та начела не огреше; већ да се у сваком случају исправно крећу у границама установног и законског позива власти, којој служе, — ипак се не може оспорити, да између судске и административне власти постоји огромна разлика начелноста значаја, што што сме то и раније напоменули. Сем тога, обим надлежности и једне и друге власти веома је простран; и сваки за се, као је рек о стручном позиву органа, који би је практиковали, претпостављала и сувише пространо поље напредног рада и усавршавања. Ако би се захтевало, да правник мора имати и доказати озбиљну стручну и теоријску и практичну спрему за оба поља, мучно, да би се такав захтев, бар у ређим случајева, могао и да остварн. У место сталног рада на добром познавању позива, коме ће се односити кандидат одати, и на који се је после свршене школе решио по своме сопственом избору и са довољно урачунљиве оцене, који позив његовим намерама и подобностима више одговара, правник би дошао у положај, да једновремено и у истој мери и даље изучава правничке ствари у целини. А за такав сувише интензиван рад на тако пространом пољу као што је целокупна јавна позива правничке ствари, правник нити би могао имати довољно воље ни времена. О правој стручности, на основици таквога рада, мучно би се дало говорити. Било би разложно бојати се, да би се такви испити свели на значај обичних факултетских испита, који би у многим односима обеспокојавали кандидата, можда, као предња, али не и као довољно стручна. Начелна поцрпност и спаситарство, по овој приливи, у већини случајева давали би и даље обележје маси испитних кандидата. Под утиснима таквога стања, као просечног, што би га кандидати показивали својим испитима, и овај други испит, као знатно важнији и од великог јавног интереса, изгубио би овај прави значај, јер би у ствари морао да се измири са стањем, које на испитима превлађује и које се не да поправити.

(наставиће се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Јер ако се то неће да учини, ако се хоће из самог факта неодређености тока потпуно свесних преставa (и осећања) да објасни постанак изузеће, нада се тиме мора ударите непосредно на сам основни став реалитета непосредне свести, чију смо несумњивост ми раније утврдили. Тако објаснити постанак изузеће слободне воље значи просто претпоставити, да је могуће да нас наша непосредна свест ипо такога вара. Јер онде се неће моћи изузеће слободне воље на неконгруенцију наше свести са спољним светом, или на неконгруенцију наше јасне свести са целином свести као скупом јасног и нејасног свесног садржаја, већ се овде тврди неконгруенција јасно свести са самом собом, тврди се просто да оно, чега смо непосредно свесни, у свести не постоји, а то је оно што је немогуће тврдити. Ово последње објашњење постанка изузеће слободне воље, и ако је на први поглед најјасније и најоправљеније [оно је у сваком случају оно, које прво пада на памет и које је и најстарије], ипак оно са егзактног психолошког становишта најмање вреди, управо оно не вреди ништа и само за себе у опште не престаје никакво објашњење. Само у томе је једним од претпостављених објашњења оно добија извесну предност: јер ако претпоставимо да је изузеће слободне воље већ постаја на један од претпостављених начина објашњења, онда би неодређеност тока престаја могла у толико ту изузеће увећати, што би нам та неодређеност била као нека потврда „правилне" оправданости нашег непосредног осећања слободе. Али ова неодређеност тока престаја сама за себе никада не може произвести саму ту изузеће.

Као што се види, на свију наших досадашњих излагања у овом одељку излази као резултат, да се наше непосредно осећање слободе наших вољних радња не може ни на који начин објавити за изузеће, да се дакле то непосредно осећање о слободи пред сматрати не само као несумњив факат наше непосредне свести као такове него и као несумњив факат саме стварности, т. ј. наша непосредна свест о слободи мора се сматрати као непосредни доказ саме наше слободе. Стан: *ја се осећам да сам слободан дакле слободан сам*, мора се према томе сматрати исто тако као израз стварности, као израз нечега што реално постоји, као и став: *ја сам свесан да постојим дакле постојим* [Декартово „мислим дакле постојим" — cogito ergo sum]. Као што је несумњиво, да не непосредна свест о мојој егзистенцији не може варати, као што је дакле изнесено, да из свести о егзистенцији имам права закључити на саму моју реалну егзистенцију [закључак у која у осталом нико не сумња], тако исто и из непосредне свести о слободи својих вољних радња ја сам у праву закључити, пошто сам увиђео да су сви разлози који се могу навести против тога закључка нетачни, да сам доиста слободан. Према томе доказ слободне воље из непосредне свести о слободи воље постаје несумњив, и тај доказ чини једини прави последњи доказ њен.

Пошто сво тано у овом одељку на основу непосредних факата свести утврдили, да је воља слободна, сада ћемо прегледати остале главне аргументе детерминизма, које овај износи неозирно

од ове врсте аргумента за слободу воље, односно независно од тврђења да је непосредни свест о слободи изузија. Доказ против слободне воље, на које сада позивају, представља праве доказе детерминиста, и над би ти доказ били тачни ми би смо, хтели не хтели, морали нашу непосредну свест о слободи објаснити за изузију, и би смо даље у том случају морали на једни од показаних начина објаснити постанак тога нашег изузионог осећања о слободи наших хотимичних радња. Као што се вили, права опасност индетерминизму против од оних доказа, и зато ћемо их и ми гледати да испитамо у њиховој аргументаторској моћи тако, да не остане никакве сумње о томе, да се индетерминизам на супрот њима може потпуно одржати.

Сви се ти докази против слободне воље могу поделити у две групе. Прва груша обухвата прва, главне и у стварни последњи могућа доказа против слободне воље, на име доказ из закона узрочности, затим доказ из става о постојаству енергије, који са законом узрочности стоји у непосредној вези. Друга група обухвата све доказе на основу појединачних случајева узрочности, т. ј. на основу појединачних случајева у којима се може показати зависност људских радња од претходних узрока. Ова друга група доказа операма прву групу, јер права за себе без ове друге не би била довољна, пошто би њена друга аргументаторска моћ у том случају била чисто логичке и априорне природе. Како докази друге групе налазе свој општи израз у моралној статистици људских радња, а докази прве групе у главном се крећу око општег закона узрочности, то ћемо ми према томе дати и наслов тим одељцима.

С. Слобода воље и закон узрочности.

Главни и последњи доказ, који се износи и који се може нашети против слободне воље, деши у свеопштој важности закона узрочности. Тај доказ има две своје форме, једну индуктивну и другу дедуктивну. У индуктивној форми тога доказа закону узрочности придаје се општа важност само за природне појаве, на се на основу тога хоће његова важност да прошири и на духовне појаве. У дедуктивној форми тога доказа пак закону узрочности придаје се апсолутна т. ј. свеопшта важност, став узрочности ту се сматра као логички нужан и несумњив став, чија се важност ништа не може ставити у питање, па дакле ни у области духовних појава. Ми ћемо прво претрезати индуктивну, па ћемо онда промотрити и дедуктивну форму тога доказа.

Доказ против слободе воље на основу закона узрочности може се у индуктивној форми својој формулисати овако. Наука је својим истраживањем природе утврдила, да се све природне појаве покоравају закону узрочности, да је свака појава у природи одређена узроцима, који јој претходе и који је изазивају, она је дакле утврдила несумњиву безизузетну важност тога закона за све појаве природе. Природа и дух, спољни свет несвесних материјалних појава и унутрашњи свет свесних духовних појава, чине једове једне једине целине, материјално-духовног Универзума, света у опште. Као у једном огромном делу овога света, Природе, влада несумњиво закон каузалитета, а Дух је, као део исте целине чије је део и Природа, везан нераздвојним везама за Природу (тако наша људска свест познана је за наш материјални организам а преко овога и за спољни свет), ми морамо — и овде лежи речени доказ — пуким начином закључити, да закон узрочности важи исто тако и за појаве духа као што важи за појаве природе, ми морамо дакле закључити, да безузрочних промена у нашој свести нема, да дакле слобода воља не постоји.

Ми остављамо овде на страну несигурност индуктивног доказа у опште, која се, као што је познато, састоји у томе, што се на *извесног* броја некузалних чињеница исте врсте, па ма колико тај број био, никада не може извести општи закључак, који би важио за све чињенице исте врсте. Ми дакле остављамо на страну и сваку несигурност става узрочности за природне појаве, у колико се тај став сматра као чист индуктивни став задобивен на основу самих чињеница искуства, ми ћемо овде показати несигурност тога доказа на свеопшти општи закључак, који би важио за велики број чињеница, којима придати велика вероватност, вероватност која се поклања са несвесношћу, када би се он односио на искуствене чињенице једне и исте врсте. Међу тим баш ово последње, што чини пору сваког индуктивног доказа, овде није случај. Јер појави природе и појаве духа представљу две засвим дисперзитне групе појава, област права појава је *несвесна* материја, а област других појава је *свесни* дух, према томе ово што важи за појаве материје *не мора* важити и за појаве духа, и из тога, што је став узрочности несумњив за појаве природе, не следује ни мало његова важност и за појаве духа, засвим је могуће да се дух, иако нешто свесним различно од материје, не покорава закону узрочности.

(наставиће се)

Др Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Осим ових телесних казни, предвиђене Градским Законом, а које сакате, било је и других, које не сакате. Од тих казни помињемо овде само батињање. Ова се казна врло често примењивала у средњем веку. Наш Градски Закон предвиђа батиње у оним случајевима:

1. Који из своје праве прибегнину, нападају се на своје господство, истрче, да буде бијен и послан у пребоство (§ 7.).

2. Онај, који одвоје робињу или слободну, право се казни бијењем, па за тим стрижењем косе и одсецањем обе руке (§ 22.).

3. Батињањем казнио се и онај који помаже отмицу женскиња (§ 3 а).

4. Поред стрижења и сечења носа кажњавања је батињања жена, која учини прељубу с робом својим (§ 43).

5. Жена која нема мужа, па се смеша с робом својим, ако нема деце, да се батина и да јој се коса одсече. Роб пак такође да се батина и да се остриже (§ 44).

6. Прељубница немоћу других казни кажњавани су и батињама (§ 45).

7. Они, који украду што од друге црквене иконе олтара, поред стрижења и нагнанства кажњавани су и батињама (§ 48).

8. Онај који има жену, па се смеша са робињом својом, да се казни бијењем (§ 60).

9. Онај пак који с туђом робињом буде учини, ако је сиромах, да се казни батињама, и да плати господару робиње новчану казну према стању своме до 36 златника (§ 61).

10. Батињама кажњавани су још и они, који суђедују у метежима или који заведу девојку без знања родитеља (§ 6 и 65).

Поред смртних и телесних казни Градски Закон предвиђа у извесним случајевима новчане казне и изгнанство. Већина телесних казни иде казни које сразмерне, ретко су примењиване саме за се, већ су обично комбиноване с казнама које сакате или с новчаним казнама.

С преводом Градског Закона иде једним делом црквених закона у српско друштво уведено је и изванредно право византијско. Може се веровати да је у српском друштву још за дуго време после преноса Градског Закона остало у снази обичајно право. И у колико се у српској држави средњега века заводно ред по византијском законодавству, у толико је над обичајима преовлађивало писани закон. Али како је у Византији као у источном делу Римског царства извршена кодификација Римског Права под царем Јустинијаном (527—565), те је дат коначни облик у *Институцијама* и *Дигестама* у *Јустинијановом Зборнику* и у *Јустинијановим Новелама*, то је из ова четири састављена дела сходно познати *Зборник Римског Права* (Corpus iuris civilis).

Ово се да је онај Зборник Римског Права постао одмах законик за тадашње Римско Царство. Овај посао цара Јустинијана ударио је почетак темељ правне свести и просвете, потиснуо је доцније варварске обичаје на целој кугли земаљској, на, разуме се и правне обичаје словенских народа, а нарочито Јужних Словена, који се насељише на класичној земљи Римског Права где заставе и римски ред и римску администрацију и римско суђење. Овај Јустинијанов Зборник писан је скоро сав латинском језиком, али још у Јустинијаново време већина нових закона пи-

сила је грчким језиком. Доцније су по правилу сви нови закони писани грчки и тако је грчки језик преотео превласт латинском.[1]).

Стари римски закони већ пре половине VIII столећа прерађивани су грчким језиком јер је живот био створио друге облике рада и друге правне напоре... тиме се непрестано на старим основама римским почиње ново византијско законодавство[2]). Прерадама и спајањима Јустинијанова права дошло се 879 године до књиге: *Πρόχειρον Νόμον*, који су наши преводиоци XIII столећа превели речима *Градски Закон*. У што време кад се радило на Прочуном или Градском Закону радило се и на кодификацији црквеног законодавства. У ову црквену кодификацију улило је црквено законодавство Светога Писма и црквених васељских сабора, као и препоруке и објашњења осталих великих људи црквених. Овај посао кодификације црквеног законодавства вршио је у Патријаршији, на клао је црква онога времена имала врло јак утицај и на грађанске односе, то су у црквено законодавство уношени и грађански закони. Према томе како се црквени закони зову канони (правила) а државни *номи* постали је реч *номоканон* (закон и правило). Тако по самом имену номоканон види се међуним карактер црквеног законодавства. Радом Св. Саве пребедени су с грчкога на српски језик црквени закони онакви какви су они били у Византији, те су задржали исто тако и међуним карактер. Осим тога јасно се види да се преводом црквено византијских закона унесени у Србију римски правни појмови и римски закони према грчко византијским преводима и прерадама. Могло би се запитати да ли су ови црквени закони добили санкцију државне власти? На то да је потпуно пранизан одговор г. Стојан Новаковић у поменутој својој књизици кад вели:

„*Да није у средњевековној Србији државна и земаљска законодавна власт прихвата тај посао — него држава.*

„*Да није с тим законима, земаљска законодавна власт ништа нисмала посла услед тога што су римски закони прихваћени већ као римски закони него као саставни део црквено-законских дарригралских зборника и као део вере.*[3] Тако су ти зборници силом одлука Цариградске Патријаршије, као врховне власти Православне цркве, вредили и у Србији. И њима за то није била потребна никаква друга земаљска законодавна одлука.[4])

II.

Смртне и телесне казне за време цара Душана и после њега.

После Светога Саве и Стевана Првовенчаног, рад на писаним законима није престајао. Поједини сабори, који су се готово периодично правилно састајали, издавали су поједине одредбе и наређења која су ишала у почетку силу закона, а доцније су постали прави закони. Тако на појединим саборима поносеће су знамените повеље као Жичка, Грачаничка, Свето-Стефанска, Дечанска и Архиепископска Хрисовуља у којима се налази доста законских одредаба. Било је и засебних, специјалних закона о појединим потребама државина рода и судства. Ми ћемо овде само примера ради да наведемо да је краљ Милутин пред своју смрт издао закон или суд о међама и о земљама о којима се села међу собом препиру. Већ у време Стефана Душана када је српска држава била потпуно организована јавља се потреба да се изврши прерада закона и да се кодификује, што је сам Душан учинио.

Кад је српска црква добила достојање патријаршије, кад је српска држава проглашена за царство и поште се Стефан Душан венчао царском круном, постарао се одмах да своје царство украси новим радом на законодавству. И заиста ова тежња њиова српског цара остварила се још 1349 године а допуњена је 1354. Она се се састоји:

а) у познатом Законику Душановом, и

б) у новом преводу византијског црквено-грађанског законика, који је онда у Византији био најновије на гласу.

За наш посао највише се нас тиче сам Законик Душанов. Он ће нам послужити као главни извор за казне онога времена. Местимице послужићемо се и Законом цара Јустинијана.

И овде ћемо у првом одељку поћи ћемо од смртних казни и различитих облика, у којима се јављала смртна казна.

(наставиће се)

Милоје Урошевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

После међународних конгреса за кажњавање заводе и кривично право, који су у прошлој години држани у Б. Пешти и Хамбургу, и на којима су се успехом претресана многа важна питања из области пенологије и криминалогије, крајем априла и почетком месеца маја ове године од 28. априла до 3. маја, по новом, одржан је у Турину *шести међународни конгрес за криминалну антропологију*, који се занимао оним питањима: а) *о поступку са малолетним злочинцима према принципима криминалне антропологије*; б) *о спречавању и лечењу злочина*; в) *о научној полицији*; г) *о сталном затварању душевно обољелих злочинаца*; д) *о анатомским аномалијама код злочинаца и душевно обољелих*; ђ) *о психолошкој предиспозицији свесдочења и изјава*; е) *о наследственој изложбености хомо-сексуалитета и уродјеног криминалитета*.

Пошто су суштина и расправа ових питања од несумњене предности за све криминалне органе у опште, то ћемо се на њима мало више задржати, излажући их појединости и редом, којим су и на конгресу расправљана.

а) О поступку са малолетним злочинцима према принципима криминалне антропологије

Питање ово расправљано је на прво седници конгреса, а расправа његова отпочета је читањем рапорта *Ени Хамела*, амстердамског професора, у коме је познати криминалиста дошао до ових закључака:

1. Поступање са малолетним злочинцима, како у погледу кривичног тако и социјалном, треба и мора бити засновано искључиво на реалистичком принципу криминалне антропологије.

2. Са овог гледишта, и традиционална разлика према теоријској формули о разбору мора бити напуштена и замењена рационалним избором према практичном циљу и реалној индивидуализације.

3. Малолетне злочинце треба пре свега лично посматрати и са гледишта психолошког, и ова посматрања систематски бележити.

4. У интересу самих оних злочинаца, поједине мере грађанског права: губитак очинске власти, организација старатељства, и т. д. као и мере друштвеног права: обавезна наставе, шегртство и патронат, морају бити у тесној вези са мерама правничким и пеналним.

5. Све кривичне и пенадне мере морају бити *васпитног* карактера у којима главним циљама удешене према домаћој дисциплини.

6. И судска власт од које зависи избор оних мера, и административна која ће буде примењивала, треба да располажу са што већом слободом, како би се у сваком случају могле применити само оне мере, које потпуно и у свему одговарају окривљеном.

7. Главне мере са васпитним карактером биће: а) *опомена*; б) *новчана казна*, али само у толико у колико је могуће извршити је из прихода окривљеног; в) *интернирање на краће време у класу дисциплинску школу или у који други сличан завод*; г) *условна осуда на сваком интернирање*; д) *предавање окривљеног старатељу у циљу систематског и пробеног васпитања до пунолетства*; ђ) *условно ослобођење*, и напад е) *емиграција*.

8. Систематско васпитање изадих злочинаца, који се предају држави, изводиће се у државним заводима (земледрадничке колоније, етаблименти са индустријским радионицама и т. д.) или — под контролом и са субвенцијом државе — у сличним приватним заводима, или напад у фамилији.

9. Лица психични инормална, за која се утврди да су *социјално непоправљива и опасна*, треба сместити и надзирати — опет према њиховој непоправљивости и опасности — у специјалне, за њих погодне заводе [болнице, затвори, азили, радионице и т. д.].

10. Судска власт, која суди пру кривицу и бира меру за поправку, мора бити неспорно способна за овај посао.

11. Административна власт, као и приватна лица која ће буду помагала у поступању са младим злочинцима, морају

---

[1]) Гласај расправу Ст. Новаковића: Средњевековна Србија и Римско Право. Београд. 1904. стр. 5 и д.

[2]) На истом месту стр. 5.

[3]) Ст. Новаковић: „Средњевековна Србија и Римско Право". 13—14.

пратити развитак криминолошких наука, чији изучаваоце и сама држава треба да потпомаже.

12. Као малолетници имају се сматрати сви они преступници, који немају више од 18 год. доба у које треба утврдити кривичну пуполетство, и

13. И са гледишта теоријског и са гледишта практичног, поступање са малолетним злочинцима треба и мора бити прототип за поступање са одраслима.

Пошто је председник седнице *Мако* (председник суда, француска) честитао *сам Хамелу* на изложеним закључцима, и изјавио: да кривично пуполетство наступа и у Француској са навршеном 18-ој годиње, позвати *Енрико Ферри* предложио је, да се образује једна комисија, која ће дефинитивно зормулисати погледе конгреса на питање о коме је реч, и које је, по његовом тврђењу, са често спекулативног терена прешло у ред практичних ствари. Предлог овај усвојен је, и у комисију су изабрани: предлагач, *Ломброзо* и паписки истражни судија *Албанел*. По овоме је дата реч *Полу Кану*, адвокату из Париза који је, поводом истакнутог питања о поступању са малолетним злочинцима, изјавио у главноме ово:

Непрестано понављање, да се на оптуженичкој клупи појављују све млађе и млађе личности, постало је већ банално. Сви криминалисти и сви конгреси занимају се већ од дужег времена питањем од дечјем криминалитету, па ипак су резултати, до сада добијени тек средњи.

Ово што се у овом погледу до сад нарочито посматрало, то су била деца већ изведена пред суд. Међутим, има један врло велики број деце, која врше казнима дела на штету својих родитеља и заштитника, и која обично не долазе пред суд. Ако се жели повољних резултата у борби против криминалитета, онда се и на ову децу мора обратити нарочита пажња, а најбоље средство за њихову поправку јесу *фамилијарни патронаџи*, које је у Француској створио истражни судија *Албанел*.

Узрок највећег броја дечјих преступа лежи, по тврђењу лишчевом, у њиховој *физиолошкој и психолошкој конституцији*. Чак и за оне случајеве, у којима се ови узроци на први погледа појављују као *социјални*, потребно је испитати да ли у основи нису психо-физиолошки.

Са гледишта социјалног разликују се две велике категорије деце, која врше преступе:

1. *Добра деца која имају рђаве родитеље*, и

2. *Рђава деца која имају добре родитеље*.

Заблуда је веровати, да су сва деца по природи добра, и да су њихови преступи последица рђавог васпитања, за која на овом месту носе одговорност родитељи. С друге стране опет, не треба ни у правости и сву кривицу бацати на децу.

Један велики број деце преступника остављен је сам себи, без икаквог надзора. У многим случајевима, то су деца растурених породица, или су синови залоходничара и хистеричара, али их тако исто и у доста знатном броју има и из најотменијих фамилија. Од куда долази то, да деца из последње категорије постају преступници, кад ни у њиховој физичкој конституцији, ни у социјалној средини нема повода на преступ? А шта да рекнемо онима честитим фамилијама, у којима је по једно лете преступник док су сва остала деца врекора, и чиме да објаснимо ове појаве? Наследник или социјалним узроцима? Не, јер су и једни и други у овим случајевима исти и подједнако утичу на своју децу; исти је отац, иста мати, иста средина, исто васпитање, на ипак сва деца нису једнака. Није ли ово најбољи прилог за наше мишљење да се социјални узроци, који су неспорно способни за стварање и заворивање склоности појављују често пута у психо-физиолошким питањима?

(наставиће се)

Д. Ъ. Аламић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За издавање помоћи ради удомљења из фонда свештеничког меродавно је решење Управе Фондова.

Даринка, кћи поч. Ж. О., бив. проте крагујевачког, молбом својом од 5. јуна 1905. године молила је Министра народне привреде, да нареди Управи Фондова, да јој изда једном за свагда трогодишњу помоћу, коју је по смрти свога пок. оца уживала, ради удомљења.

Управа Фондова, којој је ова молба била упућена на извештај, изјавила је, у акту своме од 13. јуна 1905. године Бр. 2743., да би у интересу фонда било, ако би се молитељци, на име удомљења, издало једном за свагда 2400 дин.

Молитељца је изјавила да пристаје на ту суму, али се венчала пре но што је донето решење по њеној молби.

Услед тога, Министар је наложио, да је, на основу чл. 31. закона о фонду за издржавање удовица и деце умрлих свештеника и Јакона источно-православне цркве, молитељица изгубила право на помоћ из овог фонда, јер по наведеном члану та се помоћ може дати удовицама и кћерима умрлих свештеника и Јакона, но њиховој молби, а на предлог Министра народне привреде и по одобреју Краља, само у случају, ако се добије уверење, да се оне без те помоћи не би могле удомити. Међутим молитељица се обратила за помоћ Министарству 9. јуна 1905. године, а већ 12. истог месеца и венчала се, што значи, да се и без помоћи могла удомити.

Зато је решењем од 2. новембра 1905. године Тбр. 5892 одбио молитељицу Даринку од поменутога тражења.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. априла 1906. год. № 3404., поништио је решење Министрово са ових разлога:

По чл. 1, 2, 25. и 28. закона о фонду за издржавање удовица и деце умрлих свештеника и Јакона православне вере од 11. марта 1891. године, овај фонд заснован је од узнта свештеника, Јакона, и других приноса у чл. 6. и из њега имају право на издржање удовице и деце умрлих свештеника и Јакона по решењу градањских судова. Тим фондом непосредно руководе Управа Фондова, по наређењима која постоје у закону у пенсионом фонду за удовице и децу умрлих чиновника, а надзор врши Министар народне привреде.

Сем издржања, по чл. 31. овога закона, удовицама и деци умрлих свештеника и Јакона, које би ужикале само издржање, при удаји може се, на предлог Министра народне привреде, а по одобреју Краља, издати из фонда једнашут за свагда највише трогодишње издржање, ако се у интересу фонда то за добро нађе, и добије уверење, да се без те помоћи не би могле удати. Та се помоћ издаје после удаје у року од 15 дана.

Као што се види из акта, жалитељка Даринка молбом под Бр. 3425. на основу поднетог општинског уверења о њеном стању, тражила је ову помоћ, и Министар је послао ту молбу Управи Фондова, која је по чл. 2. овога закона, у вези са чл. 27. закона о пенсионом фонду за удовице и децу умрлих чиновника, надлежна да цени да ли је у интересу фонда да се жалитељци помоћ даде, или да и даље, ако се не уда, остане на терету издржања фонда.

Управни Одбор Управин, као што се види из њеног писма од 13. јуна 1905. године Бр. 2433. нашао је, да се може жалитељци на име помоћи издати из фонда 2400 динара, о чему је Министар, као што се види из писма од 18. јуна 1905. године Бр. 3549. известио жалитељку преко Управе града Београда и упитао је, да ли на то пристаје, да шта је она у акту Бр. 6730. и изјавила своју присталост.

После овога и одлуке Управе Фондова, која је једино надлежна да цени, да ли је корисно за фонд да се она помоћ изда, — Министар, место да је учињено продужај за њихове одобрење, одбија жалитељку од тражења, једино с тога, што се је она венчала не сачекавши одобреље, те из тога изводи претпоставку, да се је могла и без оне помоћи удомити.

Овакав разлог, који је заснован на претпоставци, противан је општинском уверењу, које је жалитељка поднела у молби, а то што је се венчало пре најнижег одобрења за ову помоћ, не може имати никакног утицаја, јер се та помоћ по закону и издаје из фонда после удаје на петнаест дана.

Један случај погрешног разумевања прописа чл 53. в. закона о општинама.

Начелник среза р.... тражио је од одбора општине в.... да одмах разреша од дужности председника општинског за то:

1. што је пресудом пространог крушевачког суда од 12. новембра 1897. године № 19286. био осуђен на три месеца затвора за дело послуго новцем примљеног у званичној дужности;

2. што је у друштву са једним кметом извршио утају новца примљеног у служ-

бењој дужности па о томе званична акта уништио.

Одбор општински није хтео поступити по овом тражењу, те се среска власт обратила Министру унутрашњих дела ради разрешења од дужности како председника тако и одбора.

Министар унутрашњих дела нашао је: да је умесан прав навод у решењу надзорне власти, а други не, све дотле, док се ствар не изследи и завршним решењем изведене власти не утврди постојање дела, — на је с тога само за прво дело, а на основу чл. 148. и 149. закона о општинама, тражио од Савета разрешење председника и одбора.

Државни Савет нашао је да је ово тражење неумесно, јер прави смисао прописа чл. 53. а. закона о општинама не треба разумети тако, да часовником општинским изказа више не може бити овај, који је осуђиван за дела побројана у истом законском пропису, пошто би се у осталом, противно разумевању тог законског прописа косило са принципима нашег приватног законика, — у овом случају у толико пре, што се на примењење судске пресуде у оверном препису не пази, да је председник поред казне осуђен још и на губитак грађанске части. Када овако стоји ствар, онда ни општински одбор, не завршивши захтев надзорне власти, није ни за себе могао створити услов да се и за њега тражи примена чл. 149. закона о општинама.

Одлука Државног Савета од 6. јуна 1906. године Бр. 4362. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учитељи су нам ова питања:

I.

Суд општине Ковинске, актом својим од 15. јуна ове год. Бр. 611, пита:

„Један мештанин ове општине умро је у почетку овога месеца.

Целокупно своје непокретно имање остакао је у наслеђе својој жени, јер су му деца раније помрла.

Како није имао готових новаца и друге важније покретности, он је пред људима, пре смрти, одредио да се известан део непокретног имања прода и новац отуда добивен употреби на сахрану и подушје.

Његова жена направила је његову вољу и продала неке земљиште, али сада настаје питање: како ће она да изда купцу тапију, кад њој не остаје довољно земљишта у смислу § 471. грађ. суд. поступка, ако се и она сматра за земљорадника, а имање се, међутим, мора продати, јер се новац не може добити с друге стране за учињене трошкове око сахране, и оних трошкова, што ће бити потребни за подушја ?“

— На ово питање одговарамо:

Ако је питање о усменом тестаменту, о коме суд говори, расправљено, и жена постала несумњиван наследник имања (јер без овога она има само право уживања), онда би она могла продавати од наслеђеног имања само тако, ако би њој остало преко тога оволико имања, колико траже §§ 471. грађ. суд. поступка, пошто оно ограничење важи и за жене које се некњижено бране земљорадником.

Како, међутим, суд тврди, да у овом случају не би остало довољно имања, то се ни купцу не би могла издати тапија.

Што се тиче трошкова око сахране и подушја, њих мора подмирити жена као наследница и исплатити из прихода, који доноси имање.

II.

Суд општине полатанске актом својим од 30. априла ове год. пита:

„Да ли сопственици воденица, званих „Моравке,“ имају права да са својим воденицама стану поред обале где за сходно нађу и воденице за обалу вежу, па на чије земљиште поред реке било, или им сопственици земаља, које додирују речну обалу, могу то спречити и забранити, па да се сопственици воденица обвезују да им накнаде сву штету, коју им учине ?“

— На ово питање одговарамо:

Воденице „Моравке,“ могу се поставити *само онде*, где државне власти одобре, било да се ове поднижу на реказма о којима говори чл. 1. закона о водама, било да се то чини на реказма, о којима говори чл. 4. поменутога закона, пошто ове воденице могу имати утицаја на својства, ток и висину воде, а могу се и саме обале у опасност довудити (чл. 15. зак. о водама).

Ово је одговор на само питање о праву сопственика воденица, да ове подижу на једном или другом месту, с обзиром на опште интересе.

У осталом, ако, пак, тиче онога другога дела истакнутога питања, да ли сопственици имања могу оспорити подизање воденица уз њихова имања, ствар стоји овако:

По чл. 8. зак. о водама, господари земаља поред обала оних вода, о којима говори чл. 1. као што су Дунав, Сава, Морава, Дрина, и т. д. морају дуж воде оставити довољан простор за прелаз стоке и људи који се појављом бане. На овоме простору ни они сами а ни који други не смеју ништа подизати нити засађивати, те по томе он није ничије него општи.

На овај начин сопственици имања нису ништа непосредни суседи са водом, јер их овај простор дели, и ако је власт нашла разлога да дозволи подизање „Моравке“ за обалу према њиховом имању, они то не могу оспорити.

Што се тиче реке, о којима говори чл. 1. ту со сопственици са својим имањем наслањају непосредно на обалу реке, и имају право да оспоре подизање воденица за њихову обалу.

III.

Суд општине кривопречке, актом својим од 10. јуна ове год. Бр. 381, пита:

„Чл. 126. закона о шумама гласи: иступне кривице по овом закону, учињене у државним, манастирским и приватним шумама, извиђа и казни среска полицијска власт у корист шумског фонда, а у осталим шумама општински суд у корист своје касе.“

У чл. 127. став II стоји, да се шумске кривице извиђају и вазе по званичној дужности и тужби приватних лица, кад су учињене у општинским и селским шумама:

У чл. 131. истог закона стоји, да се тужбе за шумске кривице подносе надлежној истражној власти, а у II одељку истог члана стоји: да исте тужбе за општинске и сеоске шуме подносе грађани дотичне општине и села.

Кад се предњим законским одредбама дода и све оно што се говори у чл. 106, 112, 116, 117, и 118, зак. о шумама, које обухвата и чл. 90. истог закона, онда излази да су ове одредбе у сукобу и настаје питање:

а, Да ли је општински суд надлежан по чл. 90. тач. 3. става II. горњег закона да изиђе до 150 дин. новчане и до 30 дана затвора она лица, која учине шумске кривице на земљишту и у шуми општинској и сеоској, и које су то прете кривице и које одредбе о њима говоре; и

б, има ли општина она места права која и полиц. власти за извиђање и казнавање иступних кривица, учињених у општинским и сеоским шумама ?“

— На ово питање одговарамо:

Питање о надлежности општинских судова за суђење иступних шумских кривица јасно је, и нема никаква сумњања између законских одредаба, као што суд наводи.

Да би се суд лакше нашао у оцени ових законских одредаба, нека добро запази оно, што ће се као објашњење ове ствари изнети.

Дакле:

Шумске се кривице деле овако (по чл. 90. зак. о шумама):

1. на преступне,
2. на иступне, и
3. на административне.

Преступне су кривице оне, где је казна већа од 150 динара у новцу или од 30 дана затвора; (чл. 112, 113, и 116).

Иступне су кривице оне, где је казна затвора до 30 дана а новчана до 150 динара (чл. 106, 117, 118, и 119 зак.). У ред иступних казна долазе и недопуштене радње, о којима говоре чл. 122, 123, и 124 тачке 1, 2, 3 и 4.

Административне су оне, о којима говоре чл. 125, 135 и 136 закона.

Све *преступне кривице*, па догађале се оне у шумама државним или којим другим, извиђа полицијска власт.

За све преступне кривице, учињене у општинским и сеоским шумама, истрага се отпочиње или на доставу надлежних шумских органа, или на доставу дотичног општинског суда, а и сваки грађанин дотичне општине има право да учини доставу.

Све *иступне кривице*, учињено у шумама општинским и сеоским, суди општински суд.

Он све извиђање продужава или на доставу својих органа или на доставу појединих грађана.

Све административне привреде суде дотичне Министри.

Према овоме, општински судови имају у суђењу истурених мужских криминала сва права која имају и полицијске власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

И поред свакидашњег напретка у цивилизацији, и поред толиких школа, — ипак има неправилно под ово, још врло много сујеверног света, чије сујеверје експлоатише маса врачара, гатара и разних варљица.

Сиви паша престонице, жижа наше просвећености, задржава велики број таквих експлоататора сујеверја.

Међу те експлоататоре спада и она **Зорка Јовановић**, цигања, жена Петра Јовановића, шамбала. Тек јој је 20 година, а изучила је све разне начине за што успешније харање лаковерног света.

Зајат је изучила код своје свекрве, чувене Каће — Мараје — Стојке — Јовановић, с којом је до прошле године обично заједно госте примала или по варошки вилиз, те се с једне стране учила, а с друге њој помагала ради што успешнијег харања.

Када је њена свекрва стављом полицијском притворном и поколеним казнама запашене, сада ју је снаха Зорка са младалачком енергијом и умешношћу потпуно заступала и почела самостално бацити карте, прочати, бајати, давати лекове и т. д.

Овомад је ухваћена на самом делу, када је једној госпи из Косовске улице посађала „што је било и шта ће јој бити.“

Када је приведена иштру она је једном пикару исповедила казала њихово име — *Мара Младеновић*, те је казивала поред врачања и гатања и за обману.

Ово јој није прва казна, јер је већ два пута раније кажњавана, а и слика јој је у 10. и 11. броју „Полицијског Гласника“ од прошле године публикована, заједно са њеном свекрвом.

Када је заинтима зашто се не окане овога посла она је отворено рекла:

„Па, господине, ја не радим и не врам, а што ми луд свет даје паре, ја њима правд; зар ни не ће признати паре над би ваш пено зло.“

И заиста је чудновато, како једна обична неписмена цигања, још балканка, може да зуче за нос толике собиље, често пута школоване и интелигентне особе! Верују јој као каквом пророку.

Приликом гатања, бацања карата, „лезења“ и т. д. Зорка прши и пребаце и на прво ветт начин узима њене суве. Обично при њеним превакама преварених особама пуне пред очима и када их су жртва наранице, али је често пута то све доцкан, јер се она пре него под разним изговима, и и кад се укаже оштећени остаје без накнаде, јер они узме паре прикрију.

Са тога изношени њен отографисан сиреченко пажњу публике да је се чува и гури на својих

домова, а и полицијским органима да јој по доколе тумарање по кућама.

СКРЕЋАЊЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Лојанишкој у срезу посаво-тамнавском, ноћу 17. и 18. ов. м-ца нађена је једна мањуи кобила са задрешцом. Кобили је алаше богатасте, а задреће је дорастао и путоног. Скрећемо се пажња свима полицијским и општинским властима, као и приватницима, ако би који евентуелно стоке, да о томе известе начелника среза посаво-тамнавског с позивом на дописну Бр. 7723.

ТРАЖЕЊЕ СЕ

Мирослав Петковић, биз. шегрт под Боке Милетића, бравара из Београда, побегао је од свога мајстора носећи кући. Мирослав је стар 14 год., омален, плав, на глави има чичет, а на врату опање. Полицију се све полицијске и општинске власти, да Мирослава потраже, па о резултату тражења известе овај милодушни Управе града Београда с позивом на Бр. 8303.

Милорад Каргановић, биз. шегрт под Николе Ф. Гавриља, трговца из Ваљева, побегао је од свога газде и сада се не зна где је. Милорад је родом из Пожеге, стар 15 година, омален, цигановасет, у одећу цивилном, а на глави носи сламни шешир. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милорада потраже у своме домаћинама и пронађеног упуте начелнику округа ваљевског или Управи града Београда.

Тому Андрејашевића, из Лазова, осуђеног на затвор, тражи начелник среза посавског актом Бр. 5330. Пронађеног треба стражарно спровести среском начеју.

ПОТЕРЕ

Радован Марковић, слуга из Вел. Црљени и **Аница** жена **Милана Ђорђевића**, из Вел. Црљена, 16. ов. м-ца у вече напустили су праћу стварн па по том заједно одбегли.

Радован је раста високог, добро развијен, у опште плав, браона великих, тамних и јаких, обрва дугих, врућно говори, у одећу је цивилном, на глави носи шубару.

Аница је стара 31 годину, раста средњег, обрва малих; у опште плава; лица сувоњава, обрва шврљатих, на једној нашу од руке неки дугласту испод пазуха, одозго по стомаху десно ноге има рану од посекотине, у осталом је здрав. Паревује се свима полицијским и општинским властима да их живо потраже, па у случају проналажења, да их стражарно упуте начелнику среза колубарског ради, београдског с позивом на акт Бр. 6489.

Душак — Душко — Ђорђевић и брат му **Милан**, обојица синчића цигани, ноћу 17. и 18. маја тек. год. побегли су из среског затвора у Аранђеловцу, у коме су били због нек убистава. **Душан** има 26 година, раста је средњег, браон плавих и тамних, у једно је око хорав; у одећу је од строг сукна. **Милан** има 18 година, омален је, леполикаст, у потпи одећу као и брат му Душан. За одбегли злочинци паревује се најмарљивије трагење. Проналажење треба спровести под сигурном стражом начелнику среза јасеничког ради саслушења и позивом на акт Бр. 10602.

Крађе стоке. Непознати крадљивци 15. ов. м-ца из ноћи украли су једног коња са пашњака Обрада Војиновића, из Дедиотовца. Во је мотор 4 година, лепо сиве, а по десној ноги шарене, малих рогова, у десно уво рован. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и коњом трагају, па о резултату известе начелника среза дедиотовачког с позивом на дописну Бр. 8720.

Ноћу између 14. и 15. ов. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња са пашњака Малина Полицанц, из Дебелог Дута. Коњ је мотор 5 год., длаке браон, без белега и рогова. Нема све полицијске и општинске власти, да настоју да се крадљивци и покрађа пронађу и о резултату трагања известе начелника полиције у Мојаи-Пољу с позивом на дописну Бр. 725.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Ђ. Јелинић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Орденом Белог Орла
петим редом:

Бранимир Ј. Рајић, начелник округа пожаревачког, и

Ђурица Ц. Ђорђевић, начелник округа ваљевског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе округа крагујевачког Ђорђа Ненадовића, начелника треће класе истог округа.

За чланове друге класе Управе варошн Београда

Милана Цењића, вршиоца дужности члана исте управе, у рангу среског начелника треће класе;

Владимира Ст. Максимовића, начелника треће класе среза пожаревачког;

Димитрија Михаиловића, вршиоца дужности члана исте управе, у рангу среског начелника треће класе;

за начелника друге класе среза моравског Кресту Радовановића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза таковског Тодора Стошића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза јабланичког Светислава Мишића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза лесковачког Сретена Јовановића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза грочанског Милорада Пешића начелника треће класе истог среза;

за секретара друге класе начелства округа пожаревачког Љубомира Илића, секретара прве класе по старом закону истог начелства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза сврљишког, округа нишког, д-р Милана Вукићевића, санитетског поручника у оставци.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р Станоју Милојевићу, лекару среза деспотовачког уважава оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. јуна 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела Драгутина Тодорића, окружног начелника исте класе у пенсији: и

за благајника Министарства унутрашњих дела, са платом од 4041-60 динара на годину, Николу Митриновића, члана прве класе управе варошн Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. јуна 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

а с обзиром на начелну подобеност административне и судске власти.

(НАСТАВАК)

Међутим, ми баш од тога јако патимо. Цео наш јавни живот погађамо од тога и пати, јер се свуда умело сваштарство и површност, а нарочито на позицијама правничког чина, важнијег ранга. Осмотримо ма и летимичним погледом петаестицу позиције и правосуђа и администрације. Немамо ли тако честих примера убеђивње доказне предности, да се на управљење позиције иницијаторског положаја по превасходству постављају људи често без факултетске квалификације у опште, па чак и на позиције, на којима се нарочито истиче потреба савремених реформних планова ширег значаја, реформних планова, који категорички захтевају добро познавање административног права као праг претпоставку за успех ствари. Да ти примери нису и сувише сјекли, ми би нарочито означили њихову садржину, те да се на конкретнији начин, али и непобитно, открије сва моралпа и политичка празнина државно-правних мисли нашега доба. Али ми то нећемо да чинимо, јер је запостављање начела у државној служби, а на тој основи и њено компромитовање, не само одвећ честа појава, него управо систем, против кога се више и но бувимо. Није ли, у нас, постало правило да се и најважнија установа административно-политичке природе, која се чак по свом законском устројству треба да јавља и као неки саветодавни орган законодавног тела, и која уз то има весма разноврсне а нарочито важне задаће у примени готово свију најважнијих политичких закона, па уз то представља и најважнију инстанцу за све административне спорове, другим речима, није ли у нас

Државни Савет као установа, конгломерат људи, који су по правилу не само без праве спреме, над је реч о познавању чак и основних принципа јавног права, него који по правилу чак и њису правници. Није ли та, по своју административно - политичкоју надлежности, супремативна установа, доведена до формалног уништења политичких и партијских мученика и ветерана, и не бирају ли се и не постављају, не по најодличнијој спреми, а у првом реду правничкој спреми, него по јачини политичко-партијске квалификације, која треба да обезбеди појединим људима „одличне" плате. Већ и сам тај једини факат, што је Државни Савет највећа инстанца за административне спорове, чак и кад не би имао никаквих других важнијих задаћа, био би довољан разлог за сналог, који ма и површно познаје начелну важност и природу административне јурисдикције, да се згране од чуда над логада, да је у нас најочајна практика у избору људи за положаје саветничке добила формално обележје једне аномалије и да ова у свој својој потпуности доказује, да у нас нити се хоће да она за принципе јавног права, нити је у опште стало до тога, да се они рецепирају сем толико, колико најобичније појмовање државних интереса захтева. И одавно и данас, компетенца ове установе у толико је пространија, у колико је систем наше организације са гледишта јавног права лошије, као да се намерно хоће да констатује, да у нас та установа не треба ни да се стара у подожај, који би је учинио подобним за праксу такокакво и тако простране надлежности, која јој припада. Међутим, у нарочитим дејма најсавременије литературе о позитиџи нашу систему, или о државном и административном праву као науци, говора се о добро организованој административној јурисдикцији, као о неодступном услову за појам једне савремене правне државе. Баш уставне државе, без јаке, добро организоване административне јурисдикције, у толико више могу имати обележје праве уставне, а нарочито парламентарне праксе, у колико им више не достаје савременог административног правосуђа. А кад је реч о таквом правосуђу, никоме не би ни пало на памет, да у услове за судију у тој врсти правосуђа допушта и пристуи дуџијег стажа, сем строго правничког, и то правничког стажа оне врсте, која се категорички и у првом реду одликује познавањем јавног, а нарочито административног права и у његовој теоријској и практичној страни. А колико ли то тек треба да преди у нас, где, на жалост, још не постоји једна формално организована административна јурисдикција, али где се ипак и онакова, каква је, своди на Државни Савет, као на своје главно тежиште и главну санкцију. Какав је — такав је, он ипак решава све административне спорове као највећа инстанца. На запитајмо се: има ли он те особине, које се неопходно и по теорији и практици везују за овакву установу. Јесу ли одиста тамо нескључиво правници, а нарочито правници проповедници предности у административном смислу, или тамо у опште скоро и нема правника; а ако их има, то је каквом и коликом предношћу по ауторитету, коју им даје познавање јавног, а нарочито административног права. Ово питање у толико је оправдање, што је у нас Државни Савет не само највећа инстанца у административној јурисдикцији онако жалосној и неуређеној, каква је у нас, него што он практикује и толико многу других послова из домена јавног права, да се чак човек мора чудити могућности за колико-толико исправни ток послова. И за ову ту област, строго јавног права, узимају се људи, но правилу без правничке квалификације, а већ и да не говоримо о томе, што се не узимају искључиво људи нарочите, истакнуте способности из административне службе.

Али, шта ми говоримо! Није ли ово тема, о којој би се дале писати не само обичне литерарне расправе, већ и нарочита дела? Није ли ту скоро објављено, како су два-три професора и један технички кандидати на упражњена саветничка места, и није ли то доказ, да је требити мало времена, да у Србији, у државној служби, принцип добије своју колико-толику вредност.

Задржао се још мало на установи Државног Савета, ми смо на један елементаран начин хтели јасније да утврдимо оправданост наших раније изнесених мишљења о недостатку стручног састава, који се тражи на пољу администрације, јер је Државни Савет и веома важан, а обзиром на своју просторну законску надлежност, још најтоднији пример за појам разноликости између надлежности судске и административне власти. Није сва једно, хоће ли таку надлежност, која се по правилу заниша применом јавног права у највишем обзиру практиковати један правник, који је у познавању јавног права слаб или јак. Може неко бити чак и одличан судија Касационог Суда у служби правосуђа, али с обзиром на начелно оскудно познавање јавног права, може тај исти човек бити врло слаб у служби важнијих позиција администрације, на којима је примена јавног права по правилу, главно, а често и искључиво запитање.

(настављаће се)

Милутин А. Поповић.

НЕКОЛИКЕ НАПОМЕНЕ О ЗАКОНУ О ШУМАМА

Наш закон о шумама спада међу оне законе, који се готово сваке скупштинске сесије мењају или допуњују. Ту и покрај свега тога овај закон непотпун је, а има и нејасних и погрешних одредаба. О неким од оваквих одредаба хоћемо овде да учинимо нарочите напомене.

— 1. Најважније кривично дело, садржано у овоме закону, то је — голосеча, предвиђена чл. 111. тач. закона.

Ово дело стоји овда: „кад ко без одобрења, осече у шуми не оборено дрво или сече, вади и износи салиште." Означеним прописом утврђује се још и то, да је ово дело — крађа — и одређује се за исто казна од 1 до 12 месеци затвора.

Вредно је да се заустављамо на законској квалификацији означеног казненог дела, у вези са прописаном казном. Дрво, док је дубоке, као скопчано са земљом, неспособно је да буде објекат крађе; њега вади једино наведеним путем одвојено од земље и тако га учињати покретним, па се оно тек тада може украсти. На први поглед изгледа да за овакву казнену радњу треба више покарањости неће ли код обичних простих крађа, јер збиља, пре него би се приступило крађи вала савладати препоне, употребом силе и оруђа и оспособљавањем објекта крађе. Ну има разлога, који су законодавца определи ли, да у прописивању казне за ову крађу буде блажији и од простих преступних крађа. Између осталих разлога, јамачно за онако гледиште стоје и ови: велика приступачност објекта крађе, који се по правилу налази у отвореноме простору, велика и општа потребност овога објекта за свакидашње потребе човечије, тако да су се у старим временима шуме сматрале као колективна својина целог суседног насељења и т. д. Ну, не само да је законодавац био блажије у погледу на величину казне (види § 221. казн. зак. Краљев. Србије, где се за просте крађе одређује казна до 5 година затвора) за ову крађу, већ изузетно од осталих крађа није прописао да се за ову крађу кривац осуђује на ни казну губитка грађанске части ни на полицијски надзор. Ово је потпуно оправдано, јер на сваки начин ова врста крађе по природи своју спада у ред најблажијих простих крађа.

Међутим закон о шумама од 30. марта 1891. год. наједно са свима његовима изменама и допунама није предвидео све врсте казнених дела, којима могу случајити за спекат — шуме — па је у своме чл. 121. прописао да: „за остала злочинства и преступе, непредвиђене у овоме закону, важе одредбе казненог закона и поступка."

Према оваком стању ствари, крађа обореног, недубећег дувета, која није предвиђена ни другом којом одредбом онога закона, мора се по одредби чл. 121. судити по општем казненом законику, као је она преступна.

Наступа питање, када ће оваква крађа бити преступна? По чл. 30. зак. о шумама, по истоме закону преступна су дела она, за која овај закон прописује највећу казну, већу од месец дана затвора или новчану казну већу од 150 динара. Ну, очевидно по овоме закону не може се ни оценити да ли ће она крађа бити преступна или иступна из оваквим простога разлога, што она у овоме закону никако није не предвиђена; ово се мора цењити по одредбама општег казненог законика. И тако с обзиром на §§ 1. и 221. казнен. закон, оваква крађа биће преступна, ако је предмет украдених дрвета већа од 200 грошна чарш. или 39 дни и 60 пр. дин.). У овоме даклe случају, оваква крађа суђиће се као проста преступна крађа из § 211. казн. зак. Према овоме кривац ће се за оваку крађу моћи осудити на казну до пет година затвора, а поред тога мора се осудити и на губитак грађанске части и на полицијска надзор. Казна губитка грађанске части предвиђена је у самоме § 221. казн. зак. и полиц. надзор

мора се опакноме кривцу досудити по § 37. в) казн. зак.

У судској пракси има већ поцепане извршних пресуда, којима су учиниоци опаких дела према поменутим законима опако и осуђени.

Да резимирамо:

а) Кривац, који је употребио секиру и коме оборио дубећи дрва у туђој шуми, у намери противзаконога присвајања, без обзира на предмет истих, има се судити по чл. 111. зак. о шумама, где је минимум 1 месец, а максимум 12 месеци затвора. Он се не може осуђивати ни на казну губитка грађанске части ни на полицијски надзор.

б) Кривац, који је учинио противзаконо присвајање туђих, већ оборених дрва, у шуми, ако само вредност истих прелази 200 гроша чарш., казниће се по § 221. и 37. в. казн. зак., од којих је прави предвиђена казна од 1 месеца до 5 год. затвора и губитак грађанске части, а другим полицијски надзор.

Ово очевидно није добро.

2) Овај специјални закон, који се односи само на извесну групу кривица — на кривице против шума — има и једно нарочито доказно средство, које се прибавља на особити, законом прописани начин и које је основица доказне системе за све кривице ове врсте.

Ово нарочито доказно средство јесте — писмени реферат надлежнога шумарскога службеника.

Прописом чл. 133. зак. о шумама за праћу важност овога доказа одређене су ове законске погодбе:

а) Он мора бити поднет од стране шумарскога службеника (на сваки начин надлежнога, т. ј. таквога, који је са службом у рејону учињене горосече, ма да то у самоме закону није казано).

б) Мора бити поднет општинском суду најдаље у року од пет дана, од времена учињенога и констатованога дела.

в) Општински суд дужан је у року од 24 сахата по пријему оваквога реферата изаћи на лице места и ту, у присуству шумскога органа и оптуженога извршити увиђај, који треба да потпишу: шумски орган, кмет или председник и два присутника.

г.) Овако учињени увиђај дужан је општински суд спровести надлежној власти у року од пет дана.

У судској пракси наступило је неједнако решење у погледу правне важности овога доказнога средства, нарочито у следећем:

Кад је реферат у свему по означеном закону написан, само није спроведен од стране општинског суда у року од пет дана, како је то овим законом одређено, већ који дан доцније, то хоће ли се такав реферат сматрати као прави доказ противу учиниоца или неће?

Једно мњење које је опакноме реферату придавало потпуну правну важност, основало се на разлогу: да рок од пет дана, одређени за спровод општинскога увиђаја са рефератом, не утиче на важност самога реферата, већ да је то рок административне природе, одређен од законодавца само ради бржег отправљања послова, према чему пропуштање овога рока не може лишити доказне снаге уредно састављени реферат, утврђена и прописима увиђајем општинскога суда.

Другo мњење полази са гледишта: да је законодавац поменутим прописом одредио оне погодбе, које се морају испунити, на да реферата о горосечи буде правни доказ противу учиниоца, а међу оне погодбе спада и та: да се увиђај општин. суда има спровести надлежној власти у року од пет дана. Чим ма која од утврђених законских погодаба, на и ова о року спровода, није испуњена, реферат нема силу правнога доказа и кривична одговорност оптуженога има се доказивати другим доказним средствима.

Према овакој подели мњења различно се судило код првостепених судова, а различно је решавано и код касационога суда.

Ну, у општој седници Касационога суда, поводом извесног конкретнога случаја, успођено је, овде изнето, друго мњење, које и ми сматрамо за правилно. Оно стоји нарочито још и са тога, што се ни из скупштинских бележака не види да је рок, који се у чл. 133. пом. зак. помиње, рок административне природе, те да он не утиче на исправност реферата, и увиђаја. Узимати противно овоме, значило би чинити хипотезе на штету оптуженога, а то је противно и науци и пропису § 221 крив. суд. поступка, као општег доказног система, где је овај правни принцип такође усвојен.

Овако се сада у Касационом суду стално и цени изложено доказно средство.

3) Шумске кривице, у сравњењу са подобним делима, предвиђеним општим казненим законником, казне се блажије од ових кривица, као што је то овде већ напоменуто. Према овоме законодавац не би требао да буде строжији код ових кривица неже ли код кривица, изложених у казн. закон., па при утврђивању скале за претварање новчане казне у казну затвора. Ну, он је онде строжији, јер чланом 94. зак. о шумама одређује: да ће се место пет динара узети један дан затвора, док међутим по § 28. казн. зак. оставља суду право да од једнога до два талира урачунава у један дан затвора. Не види се, је ли се нарочито хтело и зашто овако да усвоји, и како је ова одредба противна општем казненом принципу опога закона, има се сматрати: да је погрешна.

Овом приликом згодно је да утврдимо да изгледа, да се у погледу на ово питање (а то је питање о претварању новчане казне у казну затвора) код нас од стране законодавца не обраћа довољно пажња, већ се у разним законима за претварање ове казне утврђују разне скале и то не по каквој системи или разлогу, већ како где буде.

Тако, пада у очи пропис чл. 169. допуне зак. о општ. од 22. децембра 1903. год. као овеним супротан поменутоме пропису чл. 94. зак. о шумама.

Изменама и допунама, учињеним у закону о општинама, од 22. децембра 1903. год.; унете су знатно строжије казне за општинске чиновнике, а за дела повреда њихових службених зборских функција, што значи да је законодавац доношењем ових измена и допуна хтео да ограничује политичке слободе српских грађана.

Према опакном гледишту законодавца није ваљало да истом приликом доноси и овакве нове чл. 169. зак. закона, којим утврђује: да са десет динара новчане казне замењују се једним даном затвора, док пре ових измена и допуна сличка одредба у овоме закону није ни постојала, већ је важила општа одредба § 28. казн. закона.

Да учинимо компарацију:

а) За шумске кривице, било преступне или нетупне, пет динара новчане казне замењују се једним даном затвора.

б) за кривице учињене противу одредаба закона о општинама, десет динара новчано казне замењују се једним даном затвора.

в) За кривице по општем казненом законику остаља се суду да у сваком конкретном случају утврђује сразу, какву за умесно нађе, а у износу од 5 до 10 динара новчане казне за један дан затвора.

У савременоме законодавству одбачен је систем апсолутног одређивања казне, као неподесан за одмеравање казне, одговарајуће кривици учињоци у сваком конкретном случају. Ово гледиште треба да нами и за апсолутно нормирање једне новчане казне као еквивалента казне једнодневнога затвора.

Са ових разлога држимо да су погрешно изложена нормирања у поменутим законима и да је добра одредба § 28. казненог законика.

М. С. Ђурачић,
члан касационог суда

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

I. Смртне казне

1. Каменовање. — Једна од најстаријих казни, која повлачи за собом смрт, јесте *каменовање*. Она врста смртне казне позната је код свих старих културних народа, и позната је и код разних варварских племена. Тако каменовање помиње се у Светом Писму у V књизи Мојсијевој, 17 глава стих 2, 3, 4, 5 и 6. Та одредба Мојсијева, која је повлачила за собом тако страшну казну, као што је каменовање, гласи овако:

„Ако се нађе код тебе у којем од „места твојих, која ти да Господ Бог „твој, човјек или жена да учини зло пред „Господом Богом твојим, преступајући „завјет његов,

„И отиде те служи другим боговима и „клања им се, или сунцу или мјесецу, или „чему год из војске небеске, које нијесам „заповиједио,

„И теби се то јави и ти чујеш, онда „распитај добро, па ако буде истина и

„доиста се учинила ова гадна ствар у „Израиљу,

„Изведи онога човјека или ону жену, „који учинише ово зло, на врата своја, „и засни их каменьем да погину."[1]

Али да се човек или жена каменује Свето Писмо тражи да само буде посведочено бар с два или три сведока, или никако да се не погубе на сведочанство једнога сведока. Још Свето Писмо тражи да сведоци први дигну руку на кривца, ни тек онда сав народ (V књ. Мојсијева гл. 17. стих 6 и 7.). Ову казну налазимо код индијанских племена Астека, код монголско татарских народа, код Муслиманна, код Абисинаца и т. д. Налазила се код Германаца, у Аврнци код Зулуса и Бенгуела.

Занимљиво је да истакнемо овде да она врста смртне казне није била прописана само за најтеже преступе против живота, већ управо за преступе против морала и религије, а нарочито за браколомство. У старо време каменовали су злиле сведоке и лажне пророке, ове последиле са женом и децом. Ова страшна казна извршивала се тако, што је цео народ на осуђеного бацао дотле камење докле овај не умре. Код муслимана по исламском праву готово се ова казна исто онако врши, као што то наређује Мојсије, јер исламско право тражи да при камен на преступника баце они, који су против њега сведочили, за тим кадија, који је пресудио, па онда остали народ.[2]

Осим тога што је ова врста смртне казне била најтежа она се узимала као нарочито срамна казна код Атињана и Македонаца и том су казном пажљивали нарочито издајице. Код Грка су каљивали каменовањем нарочито оне брачоломнике који нису имали довољно лукавости и обазривости.

Код Римљана такође је била позната казна каменовања од најстаријега времена и они су је врло често вршили. Отуда је прешла и у Византију па упошљем римско-византијского права у нашу средњевековну државу унесена је и та казна каменовања.

Ова казна није поменута у Душановом Законику, није поменута, као што смо видели, ни у Градском Закону, али је поменута у Закону цара Јустинијана, који је такође преведен заједно са Синтагмом Матије Властара у оно време, кад је рађен и Законик цара Душана[3]. У закону цара Јустинијана налазимо каменовање поменуто само у овом случају:

„Ако ко узме од праве свећу или „једе или сасуд, или ризу или друго што „и нађе се у њега, каменем да убијен „буде од народа, ако попов бокаџ, јер „прадуђи цркву праде оне хришћане".[4] Овакву казну тражи закон Јустинијанов и за онога, који што с гроба узме, јер се вели? „ко узима ма какву ствар од гроба подобан јест тату (крадљивцу) прекленоме".[5]

Још је казна каменовања поменута и у Синтагми М. Властара.

У колико је и како је казна каменовања примењивана у нашој средњевековној држави, то се из заостелих споменика не може видети. И ми би с тиме могли прекинути дати говор о каменовању у нас. Али у предањи нашега народа очували су се трагови ранијега каменовања, а до пре стотину година та је казна била правни обичај у нашега народа. Осим тога како је много наше крајеве захватио Ислам, то је каменовање као правни исламски обичај вршен у Босни још пре половине XIX столећа. Ми ћемо овде навести неке предања о каменовању у нашим крајевима, одакле ће се видети како је и зашто је та казна извршивана.

У Сврљигу у селу Копај Конџре на њиви Марка Рашића има једна гомила камења коју народ зове *проклетијом*. За ту проклетију везано је ово предање: У старо време седео је паша у Видину, који је владао и над Гургусовачком нахијом. По тадашњем „адету" наређа паша да му се из свију крајева пошљу изасланици да чује како народ живи (око је по свој прилици било за време Осман-Пазван-Оглуа 1795—1807). Гургусовачка нахија изабере три стара човека, и они пођоше, али их сусрете субашина и подговоре да лажно сведоче. Кад у Видин стигоше, паша их призва и упита: какав је бегибеј; како поступају његови подчињени с народом; има ли сиет новаца и да ли је раја задовољна с турском управом. Једна од тројице посланика, по имену Стојко из Бела Потока, нашао паван „Суџаја" устаде, и по наговору субашином поче редом да хвали како субаше тако и мајбаше и рече да је народ толико задовољан, само што не носи златне оспове (штапове с гвозденим шиљком за гоњење волова и бивола). Обрадовали паша оваким гласовима посланика: „Ане бинич"[6] (Дајте ђуркове), те посланике заогрнуше ђурковима у знак најнеобичнога одличја. Кад је народ дознао да су његови изабраници лажно представили жалосно стање српскога сељака, скупише се на збориште, ту посадише пробу, и у клетви на своје посланике забацаше на њу камење, и тако подигоше грађу проклетију.[7]

Овај пример показује да каменовање није стварно извршено, већ само симболистички. Овако симболичко каменовање налази се и код других племена и народа.[8] У исто време овај пример показује да се у нашем народу примењивала казна каменовања за лажно сведочење.

У Херцеговини постајала је раније ова казна и примењивана је. Тако тамо се и данас налази *проклетије* које се зову *каметове* или *прометне гомиле*. Тако на прилаз би који камен или који други старешина био зао у своме пределу или селу, на би људима дотужио својом наопаком, онда би се сви људи на њега (они, који су били под његовом управом) те би га пуштили да беси пред њима, па где би га стигли, ту би га убили каменом, за тим би на њега нагалили велику гомилу камења и ту би га проклели. Такве гомиле постоје данас на више места у Херцеговини. Тако се прича за гомилу у Поповском лугу, где су сељани села Драчева стигли и убили свога кнеза из Попова. У Дробњацима на Косорашима и на Штуоцу налазе се две наметне гомиле, које се зову „пашини гомиле" јер је народ ту каменовао неке паше због њихових насилја.[9] Код Билећа постоји „гомила кнеза Предојевића".[10] Др. В. Богишић памоди да су у селу Кивсперену код Трнава у Бугарској (у Балкану) око 1860 године каменовали једну непоштену жену[11].

(наставиће се)

Мавило Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

Знатан број деце злочинаца и преступника дегенерисан је и болестан, те с тога припада клиници а не привичном праву.

Сасвим је друга ствар са децом, која немају никаквих физичких аномалија. Једна приметно наследно наслеђе, које се на њима по некад показује, недовољно је за изводење ма каких закључака. Али, и ако физичке разлике ове деце не показују ничег аномалног, она су ипак далеко изостала од остале нормалне деце у погледу интелектуалном. То су деца, махом, слаба духом, и неспособна за интензивнији интелектуални рад. Најобичнија идеја осваја их врло лако, јер нису у стању да о њој правилно резонују. Услед овога, она постају права играчка рђавих утицаја како у школи тако и у радионици.

За гледишта *аффективног* живота, деца о којима је реч, скоро су неосетљива. Већина од њих, за време док је у затвору, не манифестује никакво кајање, нити убуђење према својим састанка с родитељима. Сви разлози и савети, које њихова браниоци употребљују да би их убудуће, остају у већина случајева безуспешни, а ако поневад и покажу знаке кајања, то је обично привидно и у задњој намери. У накнаду за ово, она прибегавају најневероватнијим лажима, врло често без икаквог циља.

Постоје још две особине које карактеришу ову децу, а то су сујета и понос.

[1] У Св. Писму поменуте су ова казна још и у другој књизи о пређима гл. 21 стих 10 и 15.

[2] Dr. Albert Hermann Post Grundrisse der ethnologischen Jurisprudenz. II. Band. Стр. 371.

[3] Сва тра ова посла: рад на Законику, превод „Закона цара Јустинијана" и превод „Синтагме Матије Властара" може се рећи да спадају у један законодавни колико. Пред Душанов Законик, Синтагма М. Властара и закон Јустинијанов садрже сасвим аналогије оних важећих византијских прописа и грађанских закона нешто измењена и допуњена према околностима нашим потребама.

[4] Т. Флоринског. Памятники законодательной деятельности Душана. Кијев. 1888. Стр. 603.

[5] На истом месту. Стр. 689. и Стр. 6770.

[6] Др. С. Тројановић. Адаот и проклетије у Срба 1888. Стр. 22—23.

[7] Др. Н. А. Post, поменуто дело II књ. стр. 271.

[8] Др. С. Тројановић. Адаот и проклетије у Срба. Стр. 24—25.

[9] На истом месту.

[10] Zbornik sadašnjih običaja u južnih Slovena. Стр. 346.

Она се поноше сваким својим делом и са нарочитим задовољством причају о љубавници или љубавнику. Интуиција што је њоме повредио једну изалу женску, изванредан дечак уверавао је најозбиљније истражног судију, да је повређена била његова мајка, и да се хтела одата проституција, а он, вели, пре воле да је види мртву, но као проституткау. Поноше ножа и револвера сматра се као ствар достојна дивљења и поштовања.

Узроци, који потпомажу развитак ових рђавих инстинката и склоности деце, с једне стране, у рђавој околини, а с друге опет, у болесној дектири. И у школи, и у радионици и на сваком другом месту порочна деца уживају изнесену пред ретпутације и у место укора, околина их обасипа нарочитим похвалама и дивљењем.

С друге стране и саме новије обдарују младе злочинце, износећи сензирно њихова дела, и представљајући их нублици као симпатичне типове. Данас дете више не сања да буде великим генерал, Дон-Кихот или Робинзон Крусе, јер је ово сувише смешно, већ жели да буде „Апаш,“ пошто су само апаши прави ратници у њиховим очима.

После ових општих напомена о малолетним злочинцима и преступницима, *Кан* се повода права на *фамилијарне* патроноже, истичући их као нов лек против дечјег криминалитета. У место да се порочно дете одваја од фамилије, много је боље, по његовом мишљењу, послужити се фамилијом и преобразити га потпуно помоћу ње. У данашњем социјалном друштву фамилија је најбоља средина у којој се дете може подићи и развити, и све што ми у овом погледу треба да чинимо, то је да фамилији пружамо моралну потпору и сарадњу у борби против опасности, која грози њеној деци. На осећаје и склоности дечје може се много више утицати благошћу и умешношћу него ли претњом и силом. На нама је, да ове осећаје и склоности откријемо, а на фамилији је да се овим откривен користи и дете увиди правим путем.

Фамилијарни патронажи дали су до сада одличних резултата, али би нпак било сувише наивно сматрати их као универзални лек против криминалитета малолетника. Неспорно је, при том, да они овај криминалитет могу смањити у знатној мери.

Тамо где фамилијарни патронажи не помажу, треба прибећи другим средствима. За потпуно непоправне треба подићи велики број нарочитих завода, који данас не постоје; умно неразвијене и недисциплиноване треба сместити у заводе, сличне заводу *Теодила Русела*, (француска), у коме се недисциплиновани ученици сеоског департмана уче занатима. Оне пак, за које је опасно да живе у великим центрима, треба слати у поље, а мање опасне на занат код приватних личности. И најзад, за најнедисциплиноваије су индустријски заводи са строгим надзором.

Скоро у овом истом смислу говорио је и истражни судија *Дабанел*, истичући нарочито корист од *медицинско-педагошке клинике*, која је пре четири године основана у Паризу и предвиђући подизање *медицинско-педагошких завода* за непримерно и дегенерисану децу.

О истом питању још су говорили г-ђа *Ноа Фабиани* (Турин) и *Дегт*, инспектор школа (Александрија), а затим је седница закључена, да би гости могли разгледати Ломброзов музеум за психијатрију и криминалну антропологију, сместен у шест великих сала, у којима се налазе: лубање злочинаца, њихове фотографије, ручни радови, оружје, справе за мучење, окови и т. д.

Закључци конгреса о расправљаном питању ова су:

1. *За предупређење и сузбијање криминалитета малолетника потребне су мере предохране, кривичне и поправне, наспрам на истом васпитном принципу.*

2. Као мере предохране треба употребити: а) *патронаже у фамилији, школи и ученичким радионицама*; б) *одузимање очинске власти недостојним родитељима*; в) *удаљивање — смештање деце у поштене фамилије*, нарочито сеоске и г) *специјалне заводе за поправку.*

3) *У кривичном и поправном поступању са децом треба напустити традиционалну рашчлањења према теоријској формули о разбору, већ на против оставити судији потпуну или скоро потпуну слободу, да према појединачном индивидуалном случају, а међу серијом мера, у главном својим нагнућима удешеном према домаћој дисциплини, изабере најподеснију. Мере ове јесу: а) опомена: б) мале новчане казне из приходи очинског*; в) *интернирање на кратке рокове у педагошке и дисциплинске заводе*: г) *условна осуда*: д) *предавање држави ради систематског и професионалног васпитања до пунолетства, било у заводима државним, било у приватним или у фамилијама под контролом државе, са условним ослобођењем као пробном мером.*

4. *Сваком поступку са младим злочинцима, као и са онима који су на путу да то постану, мора предходити медицинско-психолошки преглед индивидуе и података о њеном прошлом. Прегледи ови морају се периодично понављати. У сваком случају мора се водити рачуна о мишљењу лекара психолога које, према потреби, може наредити и специјално медицинско-педагошко поступање, нарочито за децу умно неразвијену.*

5. *И са гледишта теоријског и са гледишта практичног, поступање са малолетним злочинцима треба и мора бити против-но за децу умно неразвијену.*

6. *Желети је, да јавност буде што више упозната са процедуром против малолетних злочинаца.*

* * *

Друга седница конгреса била је одређена за расправу питања: „*О спречавању и лечењу алкохизма,*“ али пошто је Мало морало одмах путовати, то му је, на предлог председника ове седнице дан *Хамела* одобрено да претходно изнесе своје по-гледе

О савременом судији

Ево шта вели Мало:

„Док је њихов суд раскрикања свију људских недостатака; док се пред њим ра-њавају и мале и велике драме, дотле данашњи судија прибегава привидном дос-тојанству и равнодушности, које му дик-тују предрасуде његове касте, у место да се и сећем и душом унесе у суштину ових несрећа и слабости. Мати која, на-пуштена од сапуг и свакога, под неодо-љивим инстинктима самоодржања, узима хлеб са пајдикег хлебарског излога, да би себе и своје дете сачувала од сигурне смрти, за њега је, као и за цело правосу-ђе, обична продавница. У скатинци, који спроводе од суда до суда, он само види створење опасно за јавни ред, не помишљајући никад да оно — ово створење — може, пре свега, бити жртва нејединости социјалне устројства. Ако би се случајно и нашао неки судија који би, противно свареној и узбичајеној равно-душности данашњег правосуђа, донео повољне одлуке у корист напуштене мајке и несрећне скитнице, зар буржоаски проро-ци не би ове одлуке оквалификовали као „*повреду закона*“, *идиотску осетљи-вост*“ и т. д.

Да ли данашњи чиновници икад по-мишљају, да су ово грешке, које пресу-ђују, могли и сами учинити, само да су били рођени у другој средини? Ако ли пак случајно и дођу на ову мисао, они ће се одмах отрезнут као несдране и њих недостојне, остављајући је искључиво по-ротницима.

Јавно мњење, међутим, не вара се. Између праве професионалних и слу-чајних судија (поротника) оно се икад не устеже. То с тога, што су одлуке последњих, поред бриге за одржавањем јавног реда, прожиране још и правдом, која од срца потиче, и која често пута показује најчеће сазнање према опту-женом, у место да га погоди свом сили-ном.

Колико би и колико судови више учинили за одржавање друштва кад би чиновници, који их састављају, били прожети духом поротника; кад би се чести сећали да су и они сами људи, подложни слабостима и несавршени!

(настављће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене тач. 3. § 465. грађанског судског поступка.

Суд општине вароши Пожаревца тражио је од М. Б., тамошњег трговца, да плати 145·23 динара дужне каздрмине, што овај није хтео учинити, наводећи, да нема-ње, које је задужено каздрмином, није његово, већ Управе Фондова, а у исто време изјавио је, да је тротоар испред тог имања он сам подигао.

На основу ове изјаве, суд општине пожаревачке донео је решење од 11. ок-тобра 1902. године № 11725. да се на-

основу тач. 3. §. 465. грађанског судског поступка, напши експропријацијом путем непокретности, а ако ове нема, онда из непокретног имања, поред којега је кадрма постављена.

По овоме је решење по жалби дужника М. Б. одобрило начелство-округа пожаревачког решењем својим од 13. јула 1904. год. № 11144, а решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 9. августа 1904. год. ПЉ 21966.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са оних разлога:

По уредби од 14. марта 1861. године (Збор. XIV. стр. 36.) сваки сопственик имања без разлике био је дужан, поред свог плаца направити кадрму три хвата ширине о своме трошку, кад год би се указала потреба за грађење кадрме на свом месту у Београду.

Ова уредба важила је искључиво за Београд и уништена је грађевинским законом за варош Београд од 14. децембра 1886. године, по коме, на име по чл. 13., израда кадрме и тоторача, заједно са плаћањем земљишта, пада на терет општинске касе.

Што се тиче подизања кадрме у осталим варошима у Србији, законом није ништа прописано, те по томе дужност подизања кадрме не може пасти на терет појединих сопственика имања без њиховог пристанка и сагласија.

Али, како жалитељ наводи, да је његовим наименом подигнута кадрма испред његовог имања, а само израсли мали део општинским каменом, и да с тога не пристаје да плати вредност целокупне кадрме већ само онолико за колико је општина дала свој камен, онда је општинска власт била дужна да према овој представи жалитељевој ствар испита, и по процени само оног дела кадрме, за који је општина дала свој камен, тражи одговарајућу накнаду од жалитеља.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 2. јуна 1906. године Бр. 4263.

Један случај умесно примењеног прописа § 465. грађанског судског поступка.

Решењем зајечарског пространственог суда од 24. марта 1904. године № 6556, осуђен је Радосав И., надзидатни из Бољевца, да плати своме повереноцу Сави Т., из Бачевице, 3000 динара дуга и да му накнади све трошкове.

За наплату овога дуга, среска власт у попис непокретно имање Радосављево. Ну Никола Т., из Бољевца, у име своје и жене му Анке, писменом својом од 8. јуна 1904. године изјавио је, да усто у попис имање није Радосављево — његовог таста — већ његово и жене му Анке које им је Радосав у име мираза дао. За доказ овога, поднео је у оперативном преписку уступљене, потврђено среском влашћу 27. јануара 1891. год. № 757., и решење суда општине Бољевачке од 26. фебруара 1898. године № 157. Дужник Радосав признао је право својине позајмљеним господарима, а повериоац Сава није ни то право признао, већ је тражио, да се поступи по закону.

Среска власт, према поднетим доказима, нашла је да су позајмљени господари (Никола и жена му Анка) у јачем праву, а повериоац Сава у слабијем, па је решењем својим од 24. новембра 1904. године, № 13788., а на основу § 466. грађанског судског поступка, упутила повериоца Саву на грађанску парницу.

По жалби Савиној, начелство окружно поништило је ово решење среске власти из ових разлога:

По § 460. грађанског судског поступка, повериоац се може упутити на парницу за доказивање својине према дужнику само у оном случају, када позајмљени господар ствара за доказивање поднесе тапицију, извршну пресуду, или поравнање које се равна судској пресуди, или какву другу вуненожну исправу, наравно у којој би несумњиво било означено да је позајмљени господар донета сопственик поцисатог непокретног имања. У овом случају није овако, нити поднесена исправа гласи на ово, што се оних законских прописом означава. Неправа говори о мирзавом имању, кога ће може бити сопственик муж све дотле, док не добије убашћивање или законим начином утврђени пренос. А специјално за поцисана имања, у самој поднесеној исправи, означено је, да га ова удовица, што значи, да ње господар, већ плодоуживалац, и тек на случај смрти могао би постати сопственицем. Према овоме означена неправа не може се узети као доказ за својину означеног имања.

На основу ових примедаба среска власт повела је другу решење од 28. децембра 1904. године № 17233., којим је Николу и жену му Анку, као позајмљене господаре спорног имања, упутила на грађанску парницу надлежном суду за доказивање права својине, ако се успеху надају.

Ово решење среске власти одобрило је начелство окружно, а решење овог Министар унутрашњих дела решењем од 1. фебруара 1905. године ПЉ 2450.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је оваљено решење Министрово сагласно закону, јер као што се види из акта овог предмета, на спорном имању постоји интабулација за потраживање повериоца Саве Т., одобрена решењем зајечарског пространственог суда 17. новембра 1897. год. № 9530., и за скинуће ове интабулације жалитељ Никола је упућен на парницу решењем зајечарског пространственог суда од 19. децембра 1897. године № 12.928, но исту није водио, као што се то тврди уверењем истог суда од 10. јуна 1904. године № 11611.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 5. маја 1906. године № 3611. одбацио жалбу као неумесну.

За расправу спорних питања о наплати таксе надлежан је једино Министар Финансија (чл. 20. и 44. закона о таксама).

М. А., овдашњи трговац, обратио се Министру унутрашњих дела и молио, да му се одобри план за подизање механе III. класе на углу краљ Александрове и Синђелићеве улице у Београду.

Министар унутрашњих дела одобрио је подизање ове зграде, али му је при издати такође за месно механско право наплатио на име такође 2800 динара, налажећи да се његова механа налаза у трошаринском реону.

М. А. налазећи да треба да плати само 1100 динара, пошто се његова механа налази ван трошаринског реона, молио је Министра, да му се та такса и наплати.

Министар је нашао, да је такса правилно наплаћена, па је због одбио од овог тражења решењем од 29. марта 1905. године ПЉ 8011.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је решење Министрово са ових разлога:

По чл. 20. закона о таксама, онај, од кога власт наплати неумесно или већу таксу, може се за повраћај жалити Министру финансија. Ова жалба предаје се оној власти која је неумесно или већу таксу наплатила, а та власт дужна је спровести жалбу са својим мишљењем и актима Министру финансија на решење.

Као што се из ката види, жалилац је тражио, да му се смаља такса за механско право и план, а Министар, у место да је послао акта на решење Министру финансија, упустио се у решавање, и ако је апсолутно ненадлежан, и жалитеља оожалбеним решењем одбио од тражења.

Одлука Државног Савета од 2. јуна 1906. године Бр. 4266. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине в. крчмарске, актом својим од 12. јуна ове године Бр. 689, пита:

1. По ком су закону просечени садашњи сеоски путови и ко их је просекао, и

2, има ли право општински суд, да просече нов пут куда до сада није постојао и ако има то по коме законском пропису, а ако нема онда ко је надлежан да ове путове просеца кад се потреба укаже?

— На ова питања одговарамо:

1. Досадашњи сеоски путови просечени су, нема спора, још одмах по насељу извесних места према потреби која се кад како указивала.

То просецање није наслањано ни на какви закон, јер тада нису ни постојали законски прописи о томе, и

2. Сада се могу просећи нови путови за потребу општине или села само по закону о експропријацији од 15. марта 1866. год. пошто се претходно плати накнада онима, чије се земљиште заузима за ове путове (види закон о експропријацији Полицијски Зборник стр. 562.).

II.

Суд општине селевачке, актом својим од 19. пр. м-ца Бр. 1663 пита:

„Павле П. тежак из ове општине, поднео је овоме суду тужбу и наводи: да је он имао воденицу на потоку „Кошева" пре 10 година, и да је та воденица имала водопад преко којега извесних селана у дужини 200 метара, а у ширини 6 мет.

Ову воденицу Павле је сам растурио пре 10 година, јер није могла млети због честих сушних година.

Сви они сељани, преко чијих је имања ишла јаза, којом напше и не иде вода, заузели су ову јаку, у дужини својих имања и зарате је.

Павле као сопственик воденице сматра да је сопственик и саме јаке, јер је то његово право и својина, па за то је тужио пређашње сопственике као захватаче.

Моли се уредништво да објасни: ко је овде у праву, да ли Павле као сопственик воденице, или сопственици имања, преко чијих земаља јаза постоји.

— На ово питање одговарамо:

Ако је Павле ово земљиште, којим јаза иде, пуних у своје време од пређашњих сопственика и о томе има доказа, онда је његово право несумњиво и захватаче треба одбити.

Ако ли је, пак, он само стекао право службености било по пристанку самих сопственика, било без овога, па се тога права сам лишио рушењем воденице и напуштањем воде, онда се ова ствар по овоме основу има и принеста крају, с обзиром на рокове, које о томе истиче закон.

III.

Суд општине крајо-речке актом својим од 10. пр. м-ца Бр. 381 пита:

„Да ли је правилна практика извесних општинских судова, у овоме крају, па и овога, што не наплаћују у напред таксу по чл. 5. закона о таксама како на доставе заклетих органа тако и на тужбе приватних за дела из § 391. и 391. а кр. закона, као и за све остале кривице, које власти казне по званичној дужности било да су тужбе покренуте од приватних лица, било да је истрагу предузела власт по непосредном сазнању."

— На ово питање одговарамо:

Правилно ради тај суд [а и сви остали који тако раде] што не тражи у напред таксу за случајеве из § 391. и 391. а кр. закона као и за случајеве других кривица, које се казне по званичној дужности, јер на то нема права по тач. 2. чл. 3. закона о таксама.

Паравно, да ће суд бити дужан, да при коначној расправи питања о кривичној одговорности дотичног лица, осуди ово и на плаћање такве из т. 87. а тарифе, у смислу чл. 11. и 12. зак. о таксама.

IV

Један општински писар пита:

„По чл. 119. закона о општинама председник општинског суда може одсуствовати и више од три дана, у коме случају одсуство одобрава општински одбор.

У члану 120. стоји првом истога закона предвиђено је, ко заступа кмета кад је на одсуству, али ко заступа председника кад овај одсуствује, о томе закон не говори.

Због тога се у разним општинама различито и поступа у случајевима председничких одсуствовања.

Тако, негде га замењује кмет, а негде, опет, одбор одреди из своје средине по које лице, као што је случај и у мојој општини, где је председник добио одсуство на 6 месеци, а у дужности га заступа одборник и прима плату његову, ма да постоји потпун број осталих кметова у општини.

Моли се уредништво за обавештење: шта би било најповољније у овакним случајевима?

— На ово питање одговарамо:

Кад ће председника заступати у дужности одборник, предвиђено је чл. 38. и 39. закона о општинама.

У свима другим случајевима, по правду, које је постављено у чл. 88. истога закона, председника заступа најстарији кмет, па по томе и онда, кад је председник на одсуству.

Овако се, у осталом, на ову ствар има гледати и према чл. 120. поменутога закона, јер се не да објаснити, какви би разлози определили законодавца, да у погледу председника одступи од правила, које је овим чланом постављено за кметове.

Према овоме, неправилан је рад одбора општинског, који је одредио одборника да заступа председника за време његовог шестомесечног одсуства.

V.

Један општински писар пита:

„По § 471. тач. 11. под а грађ. суд. пост. земљоделац продавац имања има да докаже уверењем кмета и три одборника да му је остало преко отуђујућег имања још пет плугова земље и кућа с плацем.

Чл. 88. Зак. о општинама вели да суд општински чине: председник, два кмета и деловодја.

Многе среске власти траже да ова уверења издаје цео суд и три одборника, друге, опет, признају уверења на потврду која издаје кмет и три одборника, као што се законом тражи.

Приоетствени судови, пак, примају и једна и друга уверења као важећа при потврди тапија.

Међутим кад се зна да кмет са одбором излази на лице места и уверава се о остатку земље за продавца, правилно је да само он и одбор ова уверења и издају те, у случају неистинитости истога да они и одговарају а не и суд, који ова уверења потписује само на основу казивања одборника, јер му са много разлога није могуће да сам на лице места излази. Држим, да је ово тако и у вези кад су овакве одредбе (тач. 11. под а) у закону написане.

С поштедом још и на то, да се законом не изискује да ова уверења издаје суд, и да одредби тач. 11. § 471. није изменена ја држим да је правилно да ова уверења издаје кмет са три одборника.

Но ипак да би се имала пречишћени погледи на ту ствар, моли уредништво да изволи у своме листу „Полиц. Гласнику" дати објашњење на ово питање".

— На ово питање одговарамо:

Тачком 11. правила г. Министра правде од 4. фебруара 1874. год. № 354, која су штампана уз § 741 грађ. суд. поступка, прописано је, да ће уверење издавати кмет са три општинара (одборника).

Чланом 97. т. 4. закона о општинама нису измењена горња правила и према томе доста је да ова уверења потписују: један кмет и три одборника, како је горе дато, у осталом заступљено и изнесено и у самом питању.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Радисава Недељковића — Радојичића, из Трнаве, у срезу ивањском, тражи начелство округа пожаревачког. Радисав је стар 19 година, прилично висок, носан, средњег стаса, у оделу је сељачком. Пропаћење Радисава кала упутити поменутом начелству с позивом на лењезу Бр. 9974.

ПОТЕРЕ

Јован Стокић, бив. тргован, чију злотворачку прошлост износимо у последње време извршио је многе преваре, корисећи се именом Сима Живковића, трговца из Бајине Баште. Изјашњава се и под именом Јестимије Стојановић и Јеврем

Ђировић. Фотографија му је из раније године; пошто је прави радио у Сеоском Руднику, Орбеновцу, Лозници, Параћину и Шапцу. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу Управи варошн Београда с позивом на Бр. 25911.

Гаврило Јовановић, осуђеник Пожаревачког Казненог Завода, побегао је са рада

у Љубичеку. Гангорија је родом из Зајечара, стар 20 година, средњег раста, смеђе косе, обрва и очију, округлих образа, малих бркова, браду брије. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбегли осуђеником најмање трагају и пронађеног под јаком стражом упуте управи Пожаревачког Казненог Завода с позивом на дописну Бр. 1760.

Петар Чоловић, осуђеник пожаревачког казненог завода, чију фотографију износимо, по-

бегао је са рада у Љубичеку на дан 28. пр. м-ца. Петар је родом из Арања, стар је 24 године, средњег раста, црне косе, очију и обрва, округлих образа, брчова малих, смеђих, особених знакова нема. Његов је фотографија изашла у 15 броју „Полицијског Гласника", на прошле године. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Петром пажљиво трагају, и пронађеног стражарно спроведу Управи Пожаревачког Казненог Завода с позивом на дописну Бр. 1719.

Драгомир Вукадиновић, бивши деловођа општине Лукавице, стављен је под привлачну истрагу и у притвор код начелника среза ћупријског, али је сада нестао у бегству. Драгомир је стар 33 године, приповедач, сувоња, на лицу има једну велику белегу од опекотине. Пропаћеног Драгомира нека страначка спроведи најближој власти с позивом на дописну Бр 6020.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Милан Стефановић, из Суботице у Аустро-Угарској, стар 18 год., земљак, приповедач.

У Србији је дошао пре неколико година, туларајући час по престоници час по унутрашности и не показујући нигде склоности за рад.

У последње време бавио се у Београду, где је плаћао најразне послове за живот без рада. Нерво је на разне начине, али се најразније позивао за таворе полицијске и за тај начин код сиротињег и необазирнијег света изазивао нере.

Последњи пут отео је дечку преграђивши тридесет динара, које су они с тешком муком накрсили. Када је због тога био затворен и нао притворенику послат једном приликом на рад у шкарт дорћолски, он је случајно прилику и побегао.

После неког времена ухваћен је у једном кварту као скитницу, па га и каже као бе-

последног Талијана, јер се он за Талијана издавао. Када је у Управу спроведен рађи издржавања казне почео је и прод аптекарицом да блебеће нешто на форму талијанског језика, али га је оштар поглед аптекарице одвах припудио да скине со себе маску Талијана који не зна ни речи српски, и да му се представи као стара познаница.

Као човек опасан по друштво каљен је поред затвора и прогонством из земаља у Аустро-Угарској, чији је подавник, то се са тога

нигде нема боравка, већ се по свима крајевима Србије шета.

Ако ко овог опасног човека ухвати нека га спроведе најближој власти, а ми молимо све полицијске и општинске власти, да нам о њему што пре дошаље потпуна у Србији.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза колубарског округа београдског нашли се у притвору неки **Јоца Томић**, родом из Вршца у Аустро-Угарској, који нагледа по свему прао сумњиву личност, по коју прилици каква варалица. По његовом казивању до сада се бавио у Београду, Румунији, а и по разним њима местима Србије, а шта, вели, није нигде ништа занимало; ништа је по занату келнер. Код себе има само један гранични пасош са визом аустро-угарског пиће-конзула из Ниша, од 30. маја тек. год. Бр. 736. Поменути срески начелник моли све полицијске и општинске власти, а и приватно, да га испитају, шта је Јоца изгрешио где каква казнена дела, позивајући се на дописну Бр. 6902.

Комесар полиције у Пожеги пошаљао је ове потернице: **Светислава Томића**, из Гуче, **Стојану Усковића**, из Висове, **Јована Крстића**, **Велимира Бајића**, **Драгомира Стевановића** — **„Чумића,"** из Крагујевца, **Милутина Милошевића** — **„Ђорђа"**, из Ковјерића, **Чедомира Ђорђевића**, из Трстеника, **Алексу Јанковића** — **„Аскоју"**, из Београда, **Радисава Радовића**, из Турије, **Петра Николића**, из Татинаца, **Младена Настића**, из Великог Дреноца и **Косту Крстића**, из Вапова. Нека сви полицијске и општинске власти на место начелника среза пошешћоги, као који од

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 16. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројеви „Полицијског Гласника" по продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

— —

Свима окружним начелствима

Из жалби које су ми поднесене појединце општине и приватна лица у конкретним случајевима, видео сам, да се народ чешће пута потиче на кулуке, по захтевима разних надлештава која већином немају основа у закону.

Наредбе о употреби снаге народа за израду каких државних послова или преноса, могу се издати по претходном одобрењу Министра унутрашњих дела само на основу прописа закона: о сувозинним јавним друмовима (§. 7., 8. и 9.) и о подизању јавних грађевина (§. 32. и 39.), а у овом другом случају са правом народа на накнаду надница по §. 33. и 34. ном. закона. Од онога се изузимају потребе: округа, среза и општине, зашто су овлашћене скупштине округне и среске и одбори општински по чл. 98. и 149. закона о уређењу округа и срезова и чл. 86. тач. 9. зак. о општинама, а и војне по закону о устројству војске, кад се на ово употребљавају обвезници.

Мимо онога, не може се ни тражењима разних државних надлештава без претходног одобрења Министра унутрашњих дела принуђивати народ ни на какве друге кулуке.

Познат дужношћу према § 7. и 27 т. 7. устројства централне државне управе, да се стара о извршењу закона које имају да примењују полицијске власти, наређујем начелству: да са својим подручним властима у будуће не наређује и народ са његовом запрегом не употребљује ни на какве кулуке који немају основа у закону, или без мога одобрења, а кад се народ са или без запрего употребљава на послове по закону о подизању јавних грађевина, да се одмах сваком плати прописана надница лична и за стоку.

Сваки захтев о кулуку, који не би био заснован на закону или моме одобрењу, треба да ми се одмах достави, а у хитним случајевима и путем телеграма, на ћу ја према томе наредити шта по закону буде требало.

Поступање противно закону и овој мојој наредби казниће се по §. 40. и 43. т. 10. под а, ако учињена прекорачења не би била важнија по општем казненом законику.

Начелство ће ову наредбу објавити у свом подручју, ради знања и управљања, како власти полицијских и општинских тако и народа.

ПБр. 14337.
29. јуна 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела.
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу мају 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца маја извршено је у Србији:

1. **Убиства** 47
2. **Детоубиства** 2
3. **Нехотичних убиства** . . . 4
4. **Покушаја убиства** 32
5. **Разбојништва** 7
6. **Силовања** 1
7. **Тешких телесних повреда** . 18
8. **Пљачкица** 18
9. **Опасних крађа** 161
10. **Злоупотребних туђих ствари** 25

Од наложених дела пронађено је:

Убиства . . . . . 39 или 83 %
Детоубиства . . . . . 2 „ 100 %
Нехотичних убиства . . 4 „ 100 %
Покушаја убиства . . . 29 „ 90 %
Разбојништва . . . . . 4 „ 57 %
Силовања . . . . . 1 „ 100 %
Тешких телесних повреда 18 „ 100 %
Пљачкица . . . . . 5 „ 27·7 %
Опасних крађа . . . . . 53 „ 32·9 %
Злоупотребних поништаја туђих ствари . . . . . 9 или 36 %

Највећи број убиства извршен је по моћу *ватреног оружја* (26), затим помоћу *оштрог* (15), помоћу *тупог* (3), *задављењем* (1) и *тровањем* (1). У једном случају секцијом се није могло утврдити каквим је оруђем извршено убиство.

Узрока са којих су ова убиства извршена јесте: у *освети* за 15 случајева, у *међусобној свађи* за 14, у *користољубљу* за 2, у *нужној одбрани* за 2, у *домаћој расприци* за 2, у *неморалним побудама* за 1, у *вршењу званичне дужности* за 1 и у *љубомори* за 1 случај. За осталих 9 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена наложена убиства јављају се: у срезу косаничком 5 (2 освета, приликом званичне дужности, свађа и непознат узрок), у срезу јабланичком 4 (2 непронађена; 2 освета, свађа и нужна одбрана), у срезу прокупачком 4 (2 освета, љубомора и домаћа расприца), у срезу расинском 3 (домаћа расприца, свађа и освета), у срезу деспотовачком 3 (1 непронађено; свађа, освета и непознат узрок), у срезу колубарском окр. београдског 3 (2 освета и нужна одбрана), у срезу подгорском 2 (свађа), у срезу ваљевом 2 (1 непронађено; непознати узроци) и по 1 у срезовима крагујевачком (свађа), гружанском (свађа), лепеничком (свађа), пиротском (неморалне побуде), тргошевачком (непронађено; непознат узрок), беличком (освета), бањском (освета), обе моравска (свађа), сврљишком (непронађено; користољубље), начелником (користољубље) јадранском (освета), азбукованом (непознат узрок), ивањском (свађа), звишком (освета), подунавском (непознат узрок), орашком (свађа), зајечарском (непронађено; непознат узрок), пожешком (непронађено; непознат узрок), студеничком (освета) и у варошки Нишу (свађа).

Пред овога у тому месеца маја пронађени су кривци по делу убиства Животе Стаиковића, из Ливадице, среза мо-

рапски окр. пожаревачки, које је извршено 12. октобра 1905. год.

Детоубиства су извршена у срезовима: јасеничком и моравском окр. пожаревачког. У оба случаја кривци су проналажени.

Нехотична убиства су извршена у срезовима: расинском, алексиначком, бољевачком и ножешком.

Покушаја убистава било је: у срезу јабланичком **3** (1 непронађен), у срезу пожаревачком **3**, у срезу моравичком **3**, у срезу параћинском **2**, у срезу орашком **2** (1 непронађен), и по **1** у срезовима: крагујевачком, левачком, ресавском, ћупријском, пожешком, трнавском (непронађен) и у варошн Пироту.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена у срезовима: неготинском (непронађено), мачванском (непронађено), пожаревачком, расинском, мланском, хомољском (непронађено) и бољевачком.

Тешке телесне повреде су извршене: у срезу пчињском **2**, у срезу рађевском **2**, у срезу тимочком **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, тимавском, вањевском, кључком, трстеничком, рамнском, темнићском, авбуковачком, пожаревачком, хомољском, орашком и ужичком.

Паљевине су извршене: у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу тимочком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу врањском **2** (обе пронађене), и по **1** у срезовима: јабланичком, пчињском, бројданичком (пронађена), левачком (пронађена), поцерском, пожаревачком, авишком, пожешком моравичком и у варошн Шапцу.

Предност ових паљевина износи око **23.000** динара.

Опасне краће су извршене: у срезу јасеничком окр. смедеревског **13**, у срезу моравичком **10** (3 пронађене), у срезу пожаревачком **9**, у срезу орашком **8** (5 пронађених), у Београду **7** (5 пронађених), у Нишу **6** (1 пронађена) у срезу темнићском **5** (2 пронађене), у срезу мачванском **5** (1 пронађена), у срезу моравском окр. пожаревачког **5** (2 пронађене), у срезу пчињском **4**, у срезу грузанском **4**, у срезу крајинском **4**, у срезу параћинском **4** (3 пронађене), у срезу бољевачком **4** (1 пронађена), у срезу драгачевском **4** (све пронађене) у срезу крагујевачком **3** (2 пронађене), у срезу ивавском **3** (1 пронађена), у срезу голубачком **3**, у срезу нишком **3**, у срезу трнавском **3**, у срезу грочанском **2** (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског **2**, у срезу јабланичком **2** (1 пронађена), у срезу кључком **2** (обе пронађене), у срезу поречком **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу ражањевом **2** (обе пронађене), у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу расинском **2** (обе пронађене), у срезу левачком **2**, у срезу нишком **2**, у срезу сврљишком **2**, у Пожаревцу **2**, у срезу качерском **2** (1 пронађена), у срезу подунавском **2** (1 пронађена), у Смедереву **2** (1 пронађена), у срезу добричком **2** (1 пронађена) у срезу ужичком **2**, и по **1** у срезовима: темнићском, позлинчком (пронађена), вдвестиначком, деспотовачком (пронађена), бољском (пронађена), нишавском (пронађена) дунавичком, поцерском, јадранском, хомољском (пронађена), заглавском, пожешком (пронађена) и у варошима: Врању, Крагујевцу, Ћуприји (пронађена) и Шапцу (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око **16.500** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу лесковачком **4**, у срезу трстеничком **3**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу темнићском **2** (1 пронађена) у срезу подунавском **2** (обе пронађена), у срезу прокупачком **2** (1 пронађен), и по **1** у срезовима: крагујевачком, мачванском, посавотамнавском (пронађен), голубачком (пронађен), звишком и у варошима: Ћуприји, Пироту и Пожаревцу (сви пронађени).

Вредност уништених ствари износи око **2.000** динара.

Поред наложених дела у току месеца маја извршено је још и **20 самоубистава** и то: у Београду 4, у срезу лесковачком **2** и по **1** у срезовима: пчињском, јасеничком окр. крагујевачког, трстеничком, бањском, азбуковачком, рађевском, јадранском, рамнском, зајечарском, добричком, пожешком, златиборском, ужичком и у варошн Шапцу.

Ова су самоубиства извршена: вешањем **9**, ватреним оружјем **7**, дављењем у води **2**, клањем **1** и оштрим оружјем **1**, а узроци њиховом извршењу дежи: у *другој болести* за 10 случајева, у *одвојеној нерасположености* за 5, у *дубокој* старости за **1**, у *душевним неприликама* за **1**, у *материјалним неприликама* за **1**, у *жалости* за **1** и у *нејаком стању* за **1** случај.

Покушаја самоубистава извршено је: у Београду (тровањем; из љубави) и у срезу пожаревачком (оштрим оружјем; услед дуге болести).

Општи преглед са свих наложених дела односи се:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубистава
1	Округ београдски	3	—	—	3	—	—	1	—	4	—	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—
3	„ врањски	4	—	—	3	—	—	2	—	9	4	3	—
4	„ крагујевачки	3	—	—	—	—	—	—	—	9	1	1	—
5	„ крајински	1	—	—	1	—	1	1	1	10	2	—	—
6	„ крушевачки	4	—	1	1	—	—	2	2	9	5	1	—
7	„ моравски	4	1	—	5	—	—	1	3	15	2	—	—
8	„ нишки	4	—	1	1	—	—	—	1	11	—	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	2	—	—	—	—	2	1	—	—
10	„ подрињски	3	—	—	2	1	—	3	3	8	2	4	—
11	„ пожаревачки	3	1	—	5	4	1	2	2	38	3	1	1
12	„ руднички	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—
13	„ смедеревски	2	—	—	3	—	—	1	—	25	3	—	—
14	„ тимочки	1	—	1	1	1	—	—	1	5	—	1	—
15	„ топлички	3	—	—	1	—	—	—	—	3	1	1	—
16	„ ужички	1	—	1	1	—	—	1	3	3	—	3	—
17	„ чачански	3	—	—	1	—	—	—	—	17	—	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1
	Свега:	47	2	4	32	7	1	18	18	161	25	20	2

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 9. јула 1906. год. АБр. 723. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА у државној служби

а с обзиром на начелну подвојеност администрације и судске власти.

(НАСТАВАК)

Мислимо, да је према овоме јасно, да се и за један и други позив правничког фака треба да захтева што је могућно јаче стручно образовање и да ће то образовање бити у толико сигурније обезбеђено, у колико се и за један и други позив тражи и наручити доказ о спреми, али доказ онако различни, какав би одговарао разлици, која постоји између та два позива. Да смо ми истицали овога примера имали право, ми се позивамо не само на тако умерене, управо конзервативног писца на немачке литературе, као што је Сајдел, него и на писца, који тражи

републиканску установност и за уставне монархије, на тако ауторитетног писца, као што је професор швајцарског универзитета у Цириху, Д-р Шолденбергер. А овај писац у толико је важнија за наше прилике, у колико је у нас пастунио дости незгодан облик парламентарне владе, а на ме непросвећено представништво већине на демагошкој основи, са свима колатералима, којима такав систем владе одвели онда, кад му је често и најмање представништво повољно, па ако хоћете и са врло мало моралних политичких скрупула. Овај незнатан број читалаца, који је пратио ову расправицу до краја, молимо да нас ће њено не појме! Писмо ми онтрином и одлучношћу искажимала мисли у облику овакових ствара хтели да се представимо као партизани. Далеко од тога, ми хоћемо да констатујемо оправданост начела, која заступамо, те само у тој намери и наводимо, али на строго објективној основи, примере, које пружа ситуација као такво згодан доказни аргумент, да су начела, која износимо, бар како се нама чини, овома тачна. Ови примери могу да буду и непријатни, али су, уверени смо, тачни. Код је реч о начелу, а с тог гледишта и о јавним интересима, које треба заступати, треба бити до краја и буквално искрен. Може бити начелна основа погрешна, може бити погрешно гледиште које заступамо, па у толико може бити погрешна и аргументација, којој дајемо израза у облику примера. Али, да ми то гледиште искрено исповедамо, у то не треба сумњати. Ствар је схватања и критике, хоће ли се, пак, само начело, па самим тим и примери, које експлоатишемо, сматрати као исправно или као погрешно. Да покажемо и доказемо, колика је начелна аномалија оказадала у нас у пословима и односима јавног карактера, сваковако било је потребно да истакнемо, ако и не на системској, а оно на површној основи, једну установу највишег ранга у организацији административне службе; јер ако се на тој установи може запазити начелних недостатака и неупутности, као најважнијој у служби политичко-административној, шта ли би се тек имало рећи о осталим!? На ивад, и ово што смо навели, доста је да се види њене тако грубе и несрећне стране, чак и с начелног гледишта, које влада њеном организацијом. А шта ли би се тек имало рећи о такној установи онда, кад би се тако несрећно организована третирала још и са гледишта њене практике, с гледишта последица, које таква несавремена и наопачка организација ове установе оставља у тако важним и тако многобројним односима, у којима она дејствује. Ако третирати ту установу и с таквог гледишта, значило би писати једну особену, широку студију о установи Државног Савета. Међутим, за колико да би такав задатак био користан по јавне интересе, ми се на овом месту нећемо у то упуштати. Доста је и ово што смо навели, да се види како смо много погрешили и у томе, што смо ове државна политика и у томе што обухвата т. зв. начела парламентарне владе. Доста је, у толико пре, што ми, према свему, што се у нас јавља и у круговима политички најистакнутије интелигенције, стално мишљамо, да смо ми баш у практици и појмању парламентарне владе прави најтуђи и да то и јесте наш прави политичко-правни специјалитет, што је код нас, као и све остало, добило обележје, које професије „sui generis", јер се не осланја ни на начела науке ни на практичног осталог културног света.

Али, да се пратимо главног ствари, а на ме. питању о томе: треба ли државни испит да буде један исти за оба позива, или различит према њиховој разноликој и правној и политичкој природи. Ми изјашњамо, да он треба да буде различит, а с обзиром на разлоге, које смо навели, и ако не исправно, мислимо, да је то гледиште и оправдано. Ми хоћемо стварну стручну спрему у служби јавних интереса, на досадешње томе и гаранције, које се за њу траже. Не верујући, да просечна подобност иде дотле код већине кандидата правничког ѕаха, да могу да савладају тако огроман материјал, какав је и за један и за други позив потребан, ми мислимо, до, по правилу, треба тражити нарочиту квалификацију за службу жити нарочиту квалификацију за службу администрације, а нарочито са његову привилегију, рачунајући у то и његову привилегију, рачунајући у то и његову предност, рачунајући у то и његову предност, рачунајући у то и његову предност

тога, а то је кратко саопштење основне мисли, која његово гледиште обележава. Позвао се, у том смислу, на неколико имена и мишљења доктринарног значаја, хтели смо дати више разлога за особитост и исправност гледишта, које заступамо, а на име: за потребу стручног образовања правништва, али уједно за потребу за онако и оволико подвојену стручност, колику захтева начелна разлика судске и административне власти. Била нам је намера, да третирајући питање о потреби државног испита, изнесемо све разлоге стручност у смислу овакве разлике документовала, оправдало наше гледиште, да тај испит не може и не треба да буде један исти за правништво у служби администрације и правништво у служби правосуђа.

Са овим могли би ову расправицу да завршимо, јер било би на реду још непосредније у расправу питања о томе, какав би државни испит требао да буде за једни, а какав за други позив; а то питање није је практичне природе, ствар законодавства и уредаба, које би из њега изашле. Самим тим, из опсега овога написа имао би се набацити претрес мисли, које би се односиле на организацију стручног државног испита. Нама је било главно да покажемо, да је он, с обзиром на јавне интересе, потребан, па смо у том смеру, наложив главни део начелних аргумената, одредили и основу, на којој би се његова организација имала извести. Какав би био конкретни облик те организације, у то питање нећемо да улазимо.

(свршено се)

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Али, рећи ће се, ово наше резоновање о погрешности индуктивног доказа нужности става каузалитета и за појаве Духа било би само онда оправдано, када би Дух ово нешто што је потпуно одвојено од Природе, када Природа и Дух неби представљале две диспаратне половине *једног* и истог света, већ кад би представљале два засебна одношаја света, који се тако рећи не би ни мало бринули један за другог, кад би дакле Природа била без икаквог утицаја на Дух, кад Дух неби био привезан за Природу.

На ову примедбу одговор није тежак. Наше доказивање противу закључка, да став узрочности, пошто важи за појаве Природе мора важити и за појаве Духа, овом примедбом није начелно ништа изгубило, ми смо само примарили да, узевши у обзир да су Природа и Дух везани једно за друго, не одрекнемо за појаве духа сваку важност ставу узрочности, али ми тиме никако нисмо приморани до ту његову важност учинимо општом. Јер тврдити да је зато, што су Природа и Дух везани једно за друго, и сам Дух потпуно подложан закону узрочности, значи просто тврдати, да је Дух нешто што потпуно зависи од Природе, што је тако за Природу везано да се не може замислити без природе, док би се обратно Природа могла замислити без Духа. Међу тим то тврдати значи просто признати важност овоме индуктивном доказу, и баш важност тога доказа овде и стоји у питању. У ствари из тога што је Дух везан за Природу ми можемо само закључити, да је, у колико је Дух везан за природу, и ток његових унутрашњих појава потпуно подложан закону узрочности, али да та привезаност Духа за Природу не мора бити таква, да је Дух само тако рећи пасивно оследзало Природе, него да се у њему може назирати и нечега чисто његовога, што није никако зависно од Природе, а то може бити само спонтана вољна енергија његова, која није подложна ставу узрочности одн. која је независна од Природе и оних појава његових који су за Природу везани. Као што се дакле види, индуктивна форма доказа немогућношћи слободне воље на основу закона узрочности не може се одржати, тај доказ нема ове примораваўуће нужности, која карактерише сваки прави доказ. Отуда противници слободне воље ову форму тога доказа ретко кад употребљавају; прави доказ њихов састоји се у дедуктивној форми тога доказа изведеној из апсолутне логичке нужности закона узрочности. Да видимо сада како стоји са тим доказом.

Ова дедуктивна форма реченог доказа да се формулисати овако. Несумњиво је да све што замишљамо да постоји мора имати (довољног) разлога зашто тако постоји као што замишљамо да постоји а не друкчије. Према томе ми морамо и сваког промени, која се дешава, тражити разлог који чини те се она дешава, а тај разлог може бити очевидно само у другој једној промени, која јој претходи. Из тога излази да се промена, којој не претходи као разлог никаква друга промена, нема замислити, безузрочних промена дакле нема, слобода воље не постоји.

Прва, општа став, на коме се основа овај доказ, зове се став разлога и тај став преставља једне нужни логички закон нашег мишљења. Други став, у коме се тврди да сваној промени мора претходити друга промена као узрок, то је сам став узрочности, и он према томе преставља примену општег става разлога на промене, он је дакле једна специјална форма тога става, која у области, коју обухвата (област промена), има исту ону несумњиву нужност, која карактерише и сам општи став разлога. Сам закључак, да безузрочних промена на дакле и слободних вољних радња нема, непосредна је последица става узрочности.

И ако је овај доказ против слободне воље најзначајнији и, ако што смо споменули, у ствари једини прави доказ детерминиста, ипак одмах ће нас далеко кад бисмо хтели овде ући у детаљну анализу његову. Ми ћемо се ограничити само на ово што је од принципијелнног значаја и што несумњиво утврђује, да овај значај, који детерминисте овоме доказу придају, тај доказ нема, и да слобода воље остаје и поред њега могућа.

Да је став разлога несумњив и нужан закон нашег мишљења, то нико не може порицати. Али што се може порицати то је, да оно што наводимо као разлог нечега другога мора увек бити нешто што лежи ван онога другога, т. ј. да разлог мора лежати ван последице. Јер над би то било тачно, онда би свака наш разлога нужно до у бесконачност и ништа се не би могло образложити. Узимимо за пример ставове геометријске, на пример став, да је централни угао у кругу два пута већи од периферијског угла, који има заједнички лук са њим. Тај се став доказује на основу става, да је спољашњи угао једног троугла раван збиру она два унутрашња угла троуглова, који не леже на истој страни на којој је спољашњи угао, и на основу става, да су углови на основици равнокраног троугла једнаки. Први од ова два става изводи се опет на основу става, да коме је збир углова у троугау = 2 R (180°), а други на основу става, да паралелне једнаких страна у троуглу леже једнаки углови. Дакле став, да је збир углова у троуглу = 2 R, изводи се на основу става о једнакости неименичних углова, који постаји над се дне паралелне праве пресеку трећом, док се став, да паралелне једнаких страна у троуглу леже једнаки углови, изводи на основу става, да је све оно што је у простору на исти начин квантитативно стављено по квантитету своме једнако. Први од ова два става опет своди се даље на став, да се на једне тачке ван једне праве може у равни повући само једна паралелна (т. ј. само једна права која се са датом правом нигде не сече), док се други став очевидно не може свести ни на какав став више. На тај начин ставови, да се из једне тачке ван једне праве може у равни повући само једна паралелна и да је оно што је квантитативно на исти начин у простору стављено потпуно једнако, ставови су, који се не могу свести ни на какве ставове више, док су се сваки од претходних става дали свести на друге ставове. Ово сводење једних ставова на друге било је очевидно нужно према самоме ставу разлога, јер нам став, од којега смо пошли, није био тако јасан да га није требало доказивати. Међу тим последњи ставови на које смо дошли и који се нису дали свести ни на какве ставове више, такви су да код њих то сводење на друге ставове, који би ми били разлози, није више на потребно, јер су то ставови, који су по себи јасни и за које није потребан никакав доказ.

Као што се дакле из наведеног примера види тврђење, да ми можемо само оно схватити, што се да образложити нечим што је нам њега, није тачно, јер нема општу важност. Истина је да је у већина случајева потребно да се, да би се извесни став (одн. истина) схватио, тај став сведе на друге ставове, из којих ако последница следује, али то сводење једних ставова на друге не иде у бесконачност, него се на послетку долази до ставова, који се не могу свести ни на какве ставове више али код којих то сводење није више ни потребно, јер су они сами собом

схватљиви или, другчије речено, то су ставови, који немају свој разлог у другим ставовима већ сами себе. Већ који тај разлог имају у самим себи. Ти ставови представљају с тога са гледишта става разлога тако звана *саморазлоге* т. ј. то су ставови, који свој разлог имају у себи или, другчије речено, то су очигледни или аксиоматични ставови.

Осим Математике, у чијој области нико не може егзистенцији таких става, још је само Логика која у тако званим законима мишљења има такође аксиоматичне ставове, у чију се истинитост не може сумњати, и који се не могу свести ни на какве разлоге више. Таки су ставови ти пр. да је сваки стварр равна себи, да све што се замишља мора имати свој разлог и т. д.

Математика и Логика сматрају се за чисто формалне науке, јер се Математика бави просторон и бројем, а то су чисто формалне особине онога што је у искуству дато (или, општије речено, бића, реалности), док се Логика бави идеалном формом реалности, а то је опет једна чисто формална страна њена. Зато, веле детерминисте, могућност саморазлога у тим наукама не доказује ништа о могућности саморазлога у области промене и садржаје стране бића у опште. Истина има детерминиста — такав је један од најновијих међу њима, Спиноза, који је један од најмоћних метафизичара — који допуштају да су саморазлози могући још и у самом бићу као таковом т. ј. у чистој непромењивој егзистенцији његовој, али одричу апсолутно да се они могу замислити и у променама. Тако Спиноза тврди, да је последњи посилац свих ствари, апсолутна суштаница, бићо које само од себе егзистира, које разлог своје егзистенције има у себи самоме, док је свака појединачна ствар, па дакле и свака промена, у својој егзистенцији одређена другом појединачном ствари, која је ван ње, тако да је закон узрочности свеопшти закон свих појава. Доиста сваки од нас, па бно животе или не био, допушта сасвим или несасвим саморазлог у области трајног непромењивог бића, јер сваки од нас тврдо је убеђен, да мора нешто постојати што је вечито и што у својој егзистенцији не зависи ни од каквог бића више, па било да то вечито бићо замишљамо као Бога, који је нас света (као што то чине јеврејска и хришћанска религија), или да га замишљамо као материју, која је у свету и т. д. Зато ја овде нећу ни улазити у дискусију о томе, како је и на који начин такво једно апсолутно нужно биће, као саморазлог у области непромењивог бића, могуће, главно је утврдити да је оно могуће и да га сваки од нас хтео не хтео претпоставља, већ ће у одмах прећи на то да покажем, да је и у области промене саморазлог могућ.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

Колико би и колико савремени судија боље одговорио жељи јавног мишљења и величини свога позива кад би се, напуштајући старе формуле, и кидајући са конвенционалностима и предрасудама свога васпитања, трудио само да буде просто и природно правичан!

И најзад, зар није и жалосно и смешно код судија из 1905. год., у случају процуђења извесног спора, абдицира на свој персоналитет и праћи се старим традицијама, копирајући данашњу одлуку из прашњавих збирака 1810., 1820. или 1830. године?

Међутим, у демократској земљи као што је Француска, улога судије, који своју дужност треба да отправља на задовољство народа у чије име пресуду доси, врло је проста и лака. Потребно му је само да буде шампијон природног правосуђа против судских формула, које су у стварн права друштвена рана.

Закључак до кога је *Мело* дошао овај је: треба што пре донети *закон о ограничењу*, по коме би судија имао право да спречи казну кад год по чистој савести дође до уверења, да би овај акт био најбоље средство за моралну поправку окривљеног; да може, дакле, чинити оно што и поротници, који понекад ослобађају оптуженог и ако признаје кривицу. Ограничење је, у осталом, постојало и у старим законима, као у *Каролини*, закону молдавском из XVIII-ог века, који је праштао крађу на исхрану, у закону малгашком,[1]) који извињава крађу из нужде. Свој говор Мело је завршио познатим *Беранжеровим* речима: „*Опроштај је средство за поправку честа пута мало уважаване од казне*“

б) Спречавање и лечење злочина

Референт конгреса о овом питању био је чувени криминалиста *Енрико Ферп* који је, у главноме казао ово:

Злочин је резултат двају елемената: *индивидуалних аномалија* и *утицаја средине*. Ако нема непормалних створења, која нису злочинци: она могу бити друштвено корисна или просто малоформисана. Телуријски и социјални утицаји, у вези са њиховом непотпуном конституцијом, одређују их, међутим, да и она створења довољно су злочинци. Са оних разлога потребно је отклонити патолошке узроке злочина, као год што се отклањају узроци инфекционим болестима и дуплиу. Лечење ће, дакле, успутити постепено место предохрани, само што она неће бити довољна ни у данашњем ни у будућем друштву, па ма како оно последње било савршено. Увек ће бити злочинаца, јер ће увек бити и непормалних.

У сваком друштву има криминалитета, који проистиче из његове организације. Спречавање ових криминалитета појављује се са двоструког гледишта: *индивидуалног и релативног. Апсолутног*, ако се имају у виду рђаве диспозиције тог и тог друштва, које се морају модификовати већим или мањим радикалним преображајем; *релативног*, ако се има у виду могући прогрес без основне модификације данашњег друштва.

Мере, које треба предузети, двојаке су: делимичне и опште. Помоћу прних могуће је отклонити мотиве злочина и онемогућити њихово извршење. Све остало дошло у обим општих мера.

Беда је очигледно главна средина за развијање злочина, јер има за последицу дегенерацију, која је, опет, узрок злочина. Не треба још изгубити из вида алкоголизам, скитњачке и напуштене деце. Администрација казионог правосуђа уображава, да је дегњење још у добу невиности, и да је дечји злочин нешто сасвим различито од злочина одраслих. Ми знамо, напротив, да је дете злочинац прототип инстинктивног злочинца, и да је мере за предохрану остати скоро без икакног утицаја у извесним случајевима полних преступа и крвних злочина, извршених од малолетника. Морално напуштање деце неизбежно је у индустријским срединама, у којима су родитељи по цео дан заузети радом у фабрикама.

Критеријум за избор мера за предохрану против злочина треба да буде различа између *ћвормално - инволутивних*, т. ј. оних који се праћају довољном животу, и којих се с тога треба чувати, и *аморално-еволутивних*, који нису довољни, већ буптовници против данашњег друштвеног реда. Против оних последњих не могу се, с правом, употребити она иста средства одбране, која се употребљују против прних. Друштвена одбрана законита је са гледишта политичког и економског; то је манифестација инстинкта за самоодржањем. Сасвим је друга ствар са аморално-инволутивним, који никад не могу бити корисни, већ само штетни по друштво, и које с тога треба учинити безопасним.

Треба избегавати казне затвора на краће време, јер оне подузалучника доводе у моралпо интензивну средину. Ово и јесте главни разлог за условну осуду, а против метафизичког принципа казне, као једног дека злочина. Да би пак ова осуда и закон о опрашталу имали благотворних последица, неопходно је потребно да судија престане једном гледати само злочин и параграфе казионог закона — да би могао видети злочинца — личност — која може оздравити и постати корисган члан друштва.

Што се тиче аморално-инволутивних, убица, насилника малоформисаних и опасно дегенеративних, за њих нема другог дека до затварања, т. ј. издвајања из слободне социјалне средине. Али издвајање, које хоће криминална антропологија није никако ово, које се данас врши у казионој пракси. Организација данашњих казионих завода није мање једнака је, а издржавање казне увек је тачно одређено. Али, ма тврдимо, да злочинац може оздравити као и душевно оболели, те га с тога треба ослободити чим је дао доказа о својој поправци, — у противном, т. ј ако је

[1]) Острво Малгаскар.

постао опасним, треба га и *према одређеној времена* задржати у затвору. Са оних разлога потребни су, дакле, затвори на *неодређено време*.

Да би се отклонила судска заблуда, јер и судије могу погрешити, треба утврдити казне са максимум, или допустити *периодичну ревизију пресуда*. Злочинац ће бити пуштен из затвора, само се доказним прегледом утврди да је оздравио и, противно овом, у затвору ће остати целог века, ако је у стању неизлечим.

Са *неодређеном осудом* у тесној је вези још једна реформа: *укидање келнског* затвора *према дана* [затвора ова ноћу су неопходно потребни]. Живот у заједници, с радом, одличје је средство моралне изградње, нарочито за јужне народе. Рад на чистом ваздуху пожељно је за препоруку; сељак је мање подложан дегенерацији но радник, и ако овај последњи има боља стан и храну.

Најзад је *Фери* закључио свој рапорт са изјавом: да ће бити спасоносно ако контрес изрази своју жељу за остварење реформама.

У дебати, која је после овога настала, узели су учешћа више говорника. Тако:

Максеј, адвокат [Бордо] нарочито је истицао, да судија не може радити као поротник. Закону је, напротив, циљ, да се избегну произвољна тумачења. Са овог разлога и личја мишљења не могу се истицати над законским дефиницијама. Поред овога, чиновник ће у пракси с тешком муком моћи разликовати анормално-инволутивног од анормално еволутивног. Зар се не може догодити, да судија помоћа једне с другим, и да казну, резервисану за једне, досуди другима?

Интересантан је био предлог *Гајнера*, лекара за душевне болести (Верона), који је тражио да се непоправљиви злочинци свију земаља затворе на једном међународном острву и оставе сами себи ради уређивања.

Ферари, директор судско-педагошког института у Бертанији истицао је корист од кажњавања деце за учињене грешке у заведина за поправку, и тврдио: да ина притворених, истина у врло малом броју, која се могу поправити само помоћу физичког кажњавања.

Врло је умесно било питање *Енгелена*, председника суда [Холандија]: како ће се утврдити да је лице, које је вољно вршило злочине, оздравило, т. ј. да их — злочине — више неће вршити. „Притвореници се, додао је он, придобијавају правилима затвора, али се не поправљају.“

Још су поводом овог питања говорили судија *Алфонсе*, који је тврдио да је рад најбоље средство за препорођај човека, и нам министар правде г. *Весник*, који је предлагао нову дефиницију казне, а затим је Фери одговорио Максеју и Енгелену оним речима:

„Кад су *Волтер* и *Бекарија* захтевали укидање тортуре судије су протестовале, јер се оним укидало и признање ако сталан доказ. Данас о овоме нико више и не мисли, пошто је и психолошко изучавање довољно да створи убеђење. Исто је овако и са предложеним реформама које ће се, ако се усвоје, моћи применити тек по извршеној ходизнајдиџа кривичних поступака и судијских назора. Између здравог и нездравог чињење се разлика према њиховом прилагођавању, раду и дисциплини.

Овим је уједно завршена расправа о овом тако важном питању, које је одлука конгреса обухватила само у оном његовом делу, у коме је реч о репресивним средствима. Одлуку ову, као и све остале, изложићемо на завршетку, пошто расправљена питања једно другу допуњују.

(настављће се)

Д. Ъ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу спорних питања из § 860. грађанског закона није надлежна изворна полицијска власт.

По поравнању, учињеном код пристојеног смедеревске суда, Јеврем И. из Сарворана, имао је да плати Петру К. трговцу из Милошевца, 6680·60 динара са 12% год. интереса од 1. новембра 1899. године и 98. дин. трошка. Рок исплате одређен је за 1. септембар 1900. год.

По овом дуговању, дужник је 1. новембра 1900. године дао повериоцу као прибадлуђи интерес до тог дана — 1. новембра 1900. године и сав досуђени му трошки у 98. динара, и према томе остало дужан још 5582.60 динара.

Актом од 18. децембра 1900. године повериоц Петар молио је начелника среза орашког, да изврши наплату реста дуга у 5582.60 динара. На овом тражењу, среска власт поништила је и на дан 2. децембра 1901. године продала извесно дужниково непокретно имање, које је повериоц Петар купио за 4100. дин.

Тог истог дана — 2. децембра 1901. год. — повериоц Петар изјавио је код среске власти, да је купио дужниково имање за 4100 динара, а за *рест дуга у 1539. динара*, што му дужник још дугује, поранио се с дужником тако, да му дужник за ту суму у 1539. дин. уступи земљу у „Лугу“ од два дана орања, и њиву у „Пањеву“ од једног дана орања, и да му на ово имање нада тапију у року за 10. дана, а он — повериоц — да је дужан опростити трешкове око извршења продаје дужникова имања извршене тог дана. На све ово пристао је и дужник. Према овоме, повериоц је издао квиту на 4100. динара за купљено дужниково имање.

Решењем од 21. јануара 1902. године среска власт поништи је повериоца, да положи 83·50 дин. на име причињеног трошка око продаје и 208.40 дин. на име дужне порезе за купљено имање — свега 291.90 дин., а на реста 3808.10 дин. за нада квиту, пошто се раније квита, издата на сних 4100 дин., има сматрати као неиздата, јер је погрешно издата од стране купца — повериоца Петра.

На протоколу од 11. фебруара 1902. год. повериоц је изјавио, да као интабулисани повериоц и купац, у место пара по §483. даје квиту на изликвидирану цену, по одбитку причињених трошкова, и тако је издао квиту на 3808.10 дин.

Актом од 24. јануара 1902. г. повериоц је тражио од среске власти, да му наплати и рест дуга у 1682. дин. од дужника, пошто му дужник није издао тапију у року од 10 дана на имање од три дана орања, а по поравнању од 2. децембра 1901. год.

Доцније пак, на протоколу од 8. јануара 1903. год., повериоц је изјавио, да му је дужник обећао, да ће га намирити до Петров-дана те године, на што је он пристао, па је с тога молио, да се по овом предмету ништа не предузима.

Под 1. августом 1902. године, повериоц је у отплату дуга примио од дужника 1123. дин. и у признаници на ту суму изјавио, да ће га за рест дуга чекати до 1. августа 1903. године.

На саслушању од 14. јула 1903. год., повериоц је тражио извршење наплате реста дуга од дужника, пошто му дужник није ништа више дао до Петров-дана те године, и пошто му је дуг у опасности, то га неће чекати до 1. августа 1903. год.

Под 19. октобра 1903. године, повериоц је примио од дужника још 170. динара у отплату дуга.

Под 12. децембра 1904. године, среска власт је учинила обрачун по овом дуговању, и нашла: да је по протоколу изјавио повериоц од 2. децембра 1901. год., повериоц имао још примити *1539. дин.*, за тим да је 1. августа 1902. год. примио 1123. динара, а 19. октобра 1903. год. примио 170. динара, — свега *1293. дин.* те по одбитку ове суме да има примити још *246. дин.*

Пошто дужник није ништа повадја, то је наплата извршена продајом његове непокретности, и повериоцу је по решењу Бр. 1598. издата сума у 246. дин. на признаницу, у којој је повериоц изјавио, да је ту суму примио као рест дуга.

Актом од 13. марта 1904. год. повериоц је, подносећи рачун овог дуговања, по коме му дужник има још дужан 1472.13 дин., тражио, да среска власт наплати и ову суму, јер је среска власт погрешно израчунала остатак дуга по изјави од 2. децембра 1901. год. пошто је изјава изгубила своју важност због неиспуњења од стране самог дужника.

По овом тражењу, среска власт је решењем својим од 11. априла 1904. год. Бр. 3702., на основу §463. грађанског судског поступка, известила повериоца да је она наплатила 1539. дин. колико је повериоц на саслушању од 2. децембра 1901. године означио и признао да му дужник дугује, и да према томе сад нема основа да даљу наплату врши, јер је дуг исплаћен.

По жалби повериоца Петра начелство окружно решењем својим од 3. маја 1904. год. Бр. 1951. поништило је горње решење среске власти из ових разлога:

„И ако је жалилац (повериоц Петар) на саслушању свом од 2. децембра 1901. год. изјавио, да је намирен у купљеном имању за 4100 дин. и према томе и квиту

издао под 9. јануаром 1902. године, иначе он није чиме нарочито изјавио да је изнајмљен и са интересом, ово тим пре, што је ова књига дошиље решењем среске власти од 21. јануара 1902. год. № 1018. остављена на невиђењу, и на основу тога решења повериоца је 11. фебруара 1902. г. издао другу књигу, у којој је прецизно опредељено, да је тада примио суму у 3808·10 дин., па ниже *остале дуге и интересе*.

Даље на протоколу од 9. априла 1902. год. повериоц је одустао и од ове новчане од 2. децембра 1901. године из самим оправданог разлога, што га дужник није по условљеном обећању у потраживању остатка дуга о року измирио, и најзад, кад је повериоц на саслушању свом од 14. јула 1903. године тражио наплату остатка дуга, значи, да је при њиховом саслушању могло бити и грешке у погледу наплате интереса, коју је грешку надаљаљем књиге 11. фебруара 1902. године поправио и интерес споменуо, а испраке оваквог природе дозволене су по § 860. грађанског закона.

Узевши ове, даље, кад дужник не подноси доказе, нити ових у листма овим има, да је главни дуг исплаћен, онда се по себи разуме, да је дужник у обавези да интерес плаћа на остатак дуга све до коначне исплате као што и у поравнању његова обавеза гласи (§ 897. грађанског закона).“

Усвајајући ове примедбе, среска власт је поново размотрила акта и нашла: да је главни дуг 6680·60 дин. да је 1. новембра 1900. год. примио интерес, тражак и у отпадну дуга 1698 дин. те је остало још 5582·60 динара. За тим је примио: 11. фебруара 1902. год. од продатог имања 3808·10 динара: 1. августа 1902. год. 1123 дин. 19. октобра 1903. године 170 динара и 12. марта 1904. године 245 динара, што укупно износи 5347·10 дин. Према томе, кад се ова сума одбије од прве суме 5582·60 динара, то остаје још 235·50 дин. од 12% год. интереса, рачунајући припадајући интерес на сваку суму, како је повериоца примао до дана исплате. О овоме је, на основу § 362. и 464. грађанског судског поступка, решењем својим од 18. јануара 1905. године Бр. 11535/904. г. известила дужника Јеврема.

Ово решење одобрило је начелство округло, а решење овога Министар унутрашњих дела решењем својим од 14. априла 1905. год. Пх 9557.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону са ових разлога.

Као што се види из акта овог предмета, повериоц Петар је, по поравнању од 13. маја 1900. године Бр. 14476. пред првостепеним смедеревским судом, тражио да му власт среза орашког наплати од жалиоца Јеврема остатак дуга у 5582·60 динара, са изјавом да је интерес до 1. новембра 1900 године примио.

Доцније, кад је на јавној продаји у отпадну дуга, купио имање жалиочево, на саслушању код среске власти од 2. децембра 1901. год. изјавио је: да му Јеврем дугује још остатак дуга у 1539 динара, и да су се између себе поравнали да му Јеврем за тај остатак уступи земљу у „Лугу“ и њиву у „Пањевцу,“ и нода тапију за 10 дана на што је и Јеврем пристао са условом да ће издати тапију у горњем року ако не буде какве сметње.

Али кад Јеврем по томе поравнању није издао тапију настављење је извршење, и као што се види из решења начелника среза орашког од 11. априла 1904. год. Бр. 3702. повериоца је Петар у остатку свога потраживања по поравнању пред среском влашћу примљеним отпаштама измирен, јер је као што се види из његове последње књиге од 12. марта 1904. год. која је оверена од среске власти, последња пут примио 246 динара као рест дуга.

После ове књиге, повериоца Петар актом од 13. марта 1904. године Бр. 3702., по рачуну који је поднео, тражио је да му се наплати још 1472·13. дин. колико износи остатак дуга и интереса до 12. марта, — јер га поравнање пред среском влашћу не веже, кад га Јеврем није испунио.

Ономе се Јеврем противио, тврдећи да је он све, што је по поравнању дужан, платио, што се утврђује и последњом књигом на 246 динара.

Начелник срески решењем Бр. 3702., на основу §363. грађанског судског поступка, известио је повериоца Петра, да нема законског основа за даљу радњу по извршењу, пошто је у дугу по поравнању измирен.

То је решење поништило начелство округа смедеревске решењем од 3. маја 1904. године Бр. 7951., налазећи, да је повериоц одустао од своје изјаве од 2. децембра 1901. године, својим оправданим, што га дужник није по обећању о року измирио, и што је могло бити грешке у погледу наплате интереса, и исправка је дозвољена по § 860. грађанског закона, те је дужник по §897. поменутог закона надговарао да интерес плаћа на остатак дуга по судском поравнању, кад не доказује да је дуг платио.

Усвед ових примедба, среска власт, на основу §§ 362. и 464. грађанског судског поступка, известила је дужника Јеврема, да је дужан да плати још 245.50 дин. са 12% интереса, на сваку суму, како је повериоца примао, до дана исплате, које је решење одобрило начелство, а решење овога Министар Унутрашњих Дела.

Спорно је питање, ако што се нада, у томе, да ли ово поравнање од 2. децембра 1901. године Бр. 14947. везује повериоца Петра, и да ли он има права на наплату интереса, кад је у квити од 12. марта 1904. године Бр. 5068. изјавио, да је примио 246 дин. на име рест дуга, јер од расправе овога питања зависи да се може наставити извршење према дужнику Јеврему у смислу §§ 362. и 464. грађанског судског поступка.

За расправу тога питања надлежан је само суд, по чл. 146. Устава, коме је требала полицијска власт слабију страну на спор да упути. Према томе начелство поништи решење среске власти од 11. априла 1904. године Бр. 3702. неважеће се упустили у расправу питања, која могу бити само предмет судске оцене у спору.

Са наведеноста, Државни Савет нашао је, да су и начелство округло и Министар Унутрашњих Дела, који је решење начелства одобрио, прекорачили круг закона одређене власти.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 6. јуна 1906. године Бр. 4384.

М. Б.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине јасеничке, актом својим од 22. јуна ове год. Бр. 712, пита:

„Чланом 114. закона о општинама предвиђено је ко може бити деловођа општинских судова у Србији и под којим условима, па са између осталога тражи да је и пуполетан.

Чланом 2. правила о полагању испита општинских деловођа, од полагања испита ослобођени су сви они, који су до 21. марта 1902. год. били напуњили по три године писарске службе, а имају услове из т. 1, 2 и 3 поменутога закона.

Ово даља подноси је овоме суду жалбу један општински писар и тражи да му се изда уверење, како је он при овоме суду провео три године као општински писар, те да би на основу тога уверења био ослобођен од полагања испита.

Али, како се тачком 1. чл. 114 условљава пуполетство, а он је, међутим био малолетан за све време своја службовања у овој општини, то настаје питање: да ли му важе ове три године или не.

Да не би суд погрешно при издавању уверења, моли се учињство да по овоме изнесе своје мишљење.“

— На ово питање одговарамо:

Чланом 114. закона о општинама постављени су услови само за оне, који у положај деловође улазе од појаве овога закона на на даље, те се тако важност овога наређења не простире на оне, што је раније било.

Како се међутим, за општинске писаре раније није тражило да су пуполетни, онда им се не може одрећи право на положај деловође без полагања испита, јер су они само били по три године општински писари до 21. марта 1902. године, и ако су сада над у службу ступају пуполетни и испуњавају услове и из тачке 3. поменутога законскога наређења.

У осталом, суд при издавању уверења може изнети и то, да је дотично лице било раније као писар малолетно, на ће акат, који има решавати о његовим квалификацијама, цењити и ону околност.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

На окружном друму Чачак-Пожега, а између планине Јелице и казано у Мариловици,

ноћу између 13. и 14. ов. м-ца пађен је, леш једнога убијеног човека. Убиство је извршено на таком другу, и у почетку се мислило, да је убијени Миленко Гушић, из Шилатовића, као се нада сакрио, да је Миленко жив, и да убијеног се не зна ко је. Његов је опис овакав: средњега раста, стар 20—24 године, слабе грађе, доста црнпке, у лицу плаво кости, коси отворено плаве, дугачка преко 20 см., брчеви тек набили. Од одела је имао кошуљу и гаће од сировог платна, грудњак од плаве памучне материје, дна чарена и уска појас, једна кајиш, прилично стаке опанке, шарене чарапе као се носе у прагујевачком округу. По извршеној сепнцији, леш је сахрањен у селу Дучићеновцу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, а нарочити се моле, да изнесте начелнику среза драгачевског, ако би што сазнали о овоме лешу, пошављући се на његов акт Бр. 9951.

ПОВИШЕНА УЦЕНА

Гвозден Минић, из Сече Реке у срезу црногорском, које је у прошлој години огласио за хајдука, **Тома Јевтић**, из Грачаланице у срезу лабуковачком, и **Милан Максимовић**, из Гостиља, у другштву са својом женом Анком побегао женином кући. Радован је родом из Вл. Поља, стар 27 год., оњажен, плав, сушонька, по лицу је рован од богиња, брчева плавих и заклоњених, у одећу цивилном, на погледу веселе ћуди, а на глави шају од црног штофа. Позивају се све полицијске и општинске власти да Радована у споран домаћинска потрага по пађеној спроводу Управи града Београда с позивом на акт Бр. 24.303.

Милутин Радовановић, бивши имет села Цветуља, због извршене кривичног дела стављен је под кривичну истрагу и у притвор, али је у бегству. Нарочито се свима полицијским и општинским властима за Милутина у својим домаћинама потраге, па у случају проналаска да га стражарно упуте начелнику среза рађевског с позивом на депешу Бр. 4950.

Ратко Миљковић, из Лутиша у срезу пожешком, извршио је више опасних крађа и побегао непознао куда. Ратко је стар 34 год., висок, у опште приличан. Нема га све полицијске и општинске власти живо потраже и по проналаску стражарно упуте начелнику среза рађевског с позивом на депешу Бр. 7312.

Драгомир Вашчаревић, из Мајдановаца у срезу љубићском, који је био у притвору због опасне крађе, побегао је 10 ов. м-ца. Драгомир је стар 30 год., добро рађен, по лицу бубуљичав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо у својим домаћинама потраже, па пађеног под сигурном стражом спроведу начелнику среза љубићког с позивом на депешу Бр. 10850.

Непознати крадљивци ноћу између 2 и 3. т. м-ца пробили су прозор на кући Алексе Н. Тодоровића, продрли шивачких машина из Двоспоља, и одњели: један женски златни сат са плишаном путњом, горњи капут је грађен у виду ћемишета од дубовине; сат је без ланчића о коју се вешта за ланац. За тим су одњели један женски позлаћени сат са дугачким позлаћеним ланцем за срмену пошњу; ланац је на оном другом часовнику на два места прекинут и уопште поцпен. Украдени је 20 дин. у новцу разне врсте и једна велика свилена женска марама. Нека све полицијске и општинске власти пазњу, да се крадљивци и покрадња пронађу, па о резултату трагања известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 14167.

Два непозната аликовца 10. ов. м-ца између 4 и 5 сати по подне напали су на разбојника пачки Јована Марковића, свињарског стражара из Доњег Милановца, на путу Мајдан-Пек — Доњи Милановац, и отели му 60 дин. у сребрни новчићима и 10 дин. у злату. Обе су аликовца раста средњег напрезања крупних црта, а око леса су имали родежине. Један је стар до 30 год. црнопуњаст, малих, крупних црних брчева, на глави је имао црногорску шају, а на погама чизме, од одела је имао капут и беле панталоне од сукна. Други је стар до 40 год., плав, од одела је имао капут и панталоне од црног сукна, на глави шају шубару, а на погама чарапе и опанке са кајишима. Нарочито се свима полицијским и општинским властима, да пронађу пастиру да се аликовци пронађу, па о резултату трагања известе комесара полиције у Мајдан-Пеку с позивом на депешу Бр. 873.

СКРИВЕЊЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Калиновцима (срез посаво-тамнавски) пађена су два мањуи коња. Један је во мађор око 5 год., дуге јелеве, прамх рогова, у десно уво расечен. Други је мађор 5. год., душе жуњаство, танких и при врху поцрних рогова, без романа. Скрива се свима полицијским и општинским властима, као и приватима, ако би ким сопственика своје, да о томе изнесте начелнику среза посаво-тамнавског с позивом на депешу Бр. 8437.

Гвозден Минић

Тома Јевтић Милан Максимовић

ПОТЕРЕ

Радован Марјановић, бив. хајдарски ношак, под Милошем Игњатовића, из Београда, 3. ов. жена у нече напрнно је крађу своме газди, што пре ухваше. Господин Министар Унутрашњих дела решењем својим од 6. т. месеца ПБр. 14040 на основу чл. 12. закона о јавној безбедности пошисно је ушењу за *Господина Милића и Тому Јевтића* на по **10.000** динара (за Милана Максимовића остала је стара ушена од 5.000 динара), која ће се сума одних неприлати из држапне касе онима, који их убију, ухвате или полицијској власти прокажу, па то ова ушења. У циљу лакшег проналаска именованих хајдука, пошисано њихове фотографије, које су из рашних година.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

тредник, Душан Ђ. Јанић

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 23. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и извозе: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

НАРОЧИТА КВАЛИФИКАЦИЈА ПРАВНИШТВА

у државној служби

и о обзиром на начелну подвојеност административне и судске власти.

(свршетак)

Потребно је да једну ствар мало ближе објаснимо. У вези са нашим разлагањем о квалификацији правништва, ми смо нарочито имали на уму интерес њиховог позива са гледишта државне службе, проширујући често интерес тога позива у границама области целокупне јавне службе. Уз то, на таквој основи, и ако је у главном било реч о позиву правништва за државну службу административне и судске власти, било је реч и о правозаступништву. Ради тога потребно је, да се још мало задржимо и објаснимо овакав широк смисао квалификације, какву за наше правништво тражимо.

Још у почетку разлагања означили смо ма и површно пространу област правничког факта, на које се простире. Прелазећи значајно обим ове области, који обухвата непосредно државну службу, нагласили смо, како се све више уноси потреба за ученије тога факта и у односе ван области државне службе, а нарочито у област, коју захвата организација самоуправног режима. Практика и програм самоуправних власти, а нарочито с гледишта тенденција наших партијских група и у опште на основи система парламентарне владе, истиче све више захтев шире и нарочите надлежности самоуправних власти не само у ономе, што би јој се начелно, с гледишта локалних интереса, могло признати, него и даље, далеко преко тих граница, у облику т. зв. делегиране надлежности, која би се од државе пренела на самоуправну власт. Остављајући на страну убиствене заблуде, које у нас начелно владају у појмовима начела самоуправе и њене ближе организације, благодарећи тој оподвојености, што се она све више жели да прида и у облику делегиране надлежности, другим речима: што постоји тенденција, да се њена надлежност све више шири на штету надлежности државне власти — надлежност самоуправних власти постаје често толико пространа и обухвата често такве обимне и санкције за њену релативно самосталну примену, да је управо права опасност, да тај режим не постане брзо држава, и да је доста тешка ствар навести њену организацију толико памето и целисходно, колико је потребно, па да се та установа не изметне у формалну опозицију државне власти и да она иначе све своје тако многобројне функције врши у јавном интересу.

Најбољи пример за овакво стање у развоју самоуправних власти, бар кад је реч о нашим приликама, даје нам организација општина у нас. Тај компликовани од њених пространих надлежности, која је у једном огромном делу беспредметна, тешко би се могао разумети, кад се не би имао на уму специјалитет наших појмова о парламентаризму и начелу самоуправе, која му служи као основа. Даљеко од тога, да на овом месту улазимо у дискусију тога питања; доста је само да констатујемо факат, да у нас општинска власт готово ништа стварно и не ради у поглављима строго самоуправне природе. Главни део њене врло простране задаће састоји се у главном, у пословима т. зв. делегиране надлежности, у ономе, што начелно припада државној власти, па је разним специјалним законима пренето на општ. власт. Остављајући на страну питање, колико је то у опште за наше прилике потребно, и како би, у случају да тапа потреба постоји, требало власти организацију општинске власти; али стоји то, да општинска власт, свакад, када је у нас до сад по правилу била, у основи нема подобности за успешно вршење своје дужности, за исправну праксу тако разноврсне и простране надлежности, каква јој припада. Права је заблуда претпостављати и веровати у могућност таквог стања у земљи, у којој се не захтева нивоа квалификација ни на најважнији део особља општинске власти, у земљи, у којој се захтева да општинска власт свакидашње једва огроман законом наметнути део надлежности онда, и да га практикује исправно и „строго по закону" онда, кад се на толики квалификација чак ни од општинских председника не захтева колина је потребна, па да он бар закон уме да прочита, да на његов текст зна. Такве законе можемо ми доносити, на их у ствари и доносимо врло често и у великом броју, али они у једном огромном делу остају без практичног интереса. Трпиграјте ма који део и обим надлежности општинске власти, на пример, правосуђе, и ви ћете се зачудити беспредметности те надлежности, чим и у ствари проучите шта и како наши, а нарочито сеоски судови у том односу раде и с колико резултата; а већ и да не говоримо о локалној полицији безбедности и т. д.

За тако компликовану надлежност општинске власти, за коју се, с разлогом, све умесније мора истицати захтев довољне правничке писмености, постоји још и организација округне и среске самоуправе, са релативно пространом надлежношћу. За правилан развој ове власти, ако се у опште остане на гледишту њене садашње надлежности, већма је потребно имати бар за најважније њене полицајне људе са јаком квалификацијом, а у првом реду правничким. Ако то, према садашњем стању, које обележава организацију наше самоуправне власти, и према појмовима, које ми о њој имамо, може и изгледати за сада претерано, неће тако бити и у будуће. Ако се и над се може озбиљније почне мислити о томе, како ће се у нас парламентарни систем владе организовати на солиднијој основи од ове која постоји, те да у истини имамо савремену праву државу, у којој ће бити и више реда и више рада и ауторитета, те да демократија не носи у многим односима обележје деспотије; мора се у организацију самоуправне, а нарочито општинске власти, унети много солиднијег елемента, него што га она данас има. Није

овде место, да ту тему ближе објашњавамо и развијамо. Доста је да на ту околност потсетимо, те да и у њој најдемо разлога за наше раније мишљење, да у лога правничка знатно премаша област строго државне службе, кад је реч о правничком сваку. А и за тај део јавне службе, која излази из оквира државне службе, потребно је такође и све ће више бити потребно имати спреме правнике већ самим тим, што и у том делу службе правништво има да практикује послове, који у начелу припадају надлежности државне власти, али које је ова из многих обзира уступила самоуправној власти. Огроман део послова самоуправне власти има сва начелна обележја државне администрације, и намењена је непосредно интересима државним, те по својој природи треба да претстављају ону исту спрему, бар код председника општинских, каква се захтева за административну службу правничког сваку у опште. Можда ће много времена проћи, док се у нас норми о јавној служби, а специјално појмови о самоуправи, као правном појму, толико развију, да она и у отвари добије више карактер правни, а много мање политички, него што је то данас, али се једном тим путем мора поћи. Овакве, какве су, општинске власти не могу постати, ако се жели да оне буду корисне и да у већем делу своје надлежности не буду беспредметне. Већ и сада чују се често гласови о потреби довољно писмених општинских председника, а кад се већ једном на тој основи отворе тражита квалификација писмености, биће најприродније разној такве квалификације у правничкој спреми.

Остаје нам да још неколико речи проговоримо о адвокатском правничком сваку. Начелно, о том питању, с нашим прилкама, имало би се говорити дуго, а, како ми мислимо, и доста опширо. Али није овде место за специјалан стручни разговор о правозаступништву. Ми лично о тој установи, онаквој каква је у нас, не мислимо добро, и ако напалимо, да је она одиеђ важна баш о гледишта јавних интереса, коме треба да служи. Самим тим, хоћемо да нагласимо да њој требају начелне новине, које би је у основи побољшале. Без икакве недопустиве тенденције према том реду људи, које, напротив, у једној добро уређеној правној држави, треба увек да припада угледно место, већ у најбољој намери садсим искрено саопштавамо наше гледиште и уверење, да је адвокатура, у нас, једна изметнута правничка професија, којој не достаје много. Додирујући је као нарочиту установу, на овом месту, узгред и само у толико у колико је потребно, да главну ствар, о којој говоримо, у смислу ранијих напомена заокружимо, задржаћемо се на њој, у овој прилици, у кратко.

Све оно, што смо раније напомињали као недостатак правништва за јавну службу, кад у њу ступе после свршених факултетских студија, а без икакиве практичне и теоријске спреме, преди и за адвокатуру. Истина, кандидати за правозаступници рад полажу неки државни испит; али, према овоме, како је он организован у нас и према резултатима, које даје, он ни из далека нема услова за један озбиљан државни испит, који би у смислу наших дојакошњих напомена давао гаранције, да адвокатску праксу могу прихватити правници са довољном теоријском спремом. Просечне стање спреме, коју нам показује правништво у тој професији, не иде даље од спреме, коју онаквима код правништва у државној служби. Међутим, ово и у овој професији мора да буде спремно бар у мери, у којој се она с разлогом може захтевати за службу судске власти. Шта више, у том позиву правник треба да има и један плус квалификације која би га обележавала подобним и за службу администрације. Јер, истина, правозаступник у првом реду, па и у главном, има непосредне везе са практичном правосуђа, те му је због тога неизоставно потребна толико јака правничка спрема, колико је потребно да он може да разуме сав смисао судске надлежности, да критички може третирати неисправност судског рада у конкретним случајевима, па самим тим, да га и критичким аргументима парегира; али се адвокатска пракса, и ако је у првом реду намењена правосуђу, не треба с тим и да завршава. Његова компетенца треба да се простре и на сву област административне јурисдикције и у опште на добро познавање надлежности и практику административне власти у свима одношајима, у којима она, примењујући законе, може да тангира приватно — правни интерес. А за тако пространу надлежност правничког адвокатског сваку, било би потребно, да кандидати за адвокатуру доказу и нарочиту квалификацију, ако иначе и не у оној мери, у којој се она тражи за особене административне државне службе, а оно нпак толико довољно, да се с разлогом може претпостављати, да бар начелно имају услове и за ту врсту дужности. Садашњи адвокатски испит, и с тога гледишта и у опште, и није у озбиљном смислу речи прави државни испит. Неизодно је, а није ни потребно служити се у овом односу примерима. Да адвокатски испит ни с теоријске ни практичне стране нема потребних услова, треба само подсетити на ту околност, да се чак ни по претпостављи не захтева толико и такво сумарно, али системско познавање правне науке, а нарочито јавног права, колико се и како може добити само читањем стране литературе. Ван обичних питања, па која и ђак правног факултета треба увек с успехом да одговори, ни бар нисмо наишли на случајеве правог теоријског испита, у коме би кандидати на широј научној основи третирали поједине научне категорије. Обичиа, или, управо, најобичнија правничка писменост, коју даје школа, без икаквих других научних студија, са нешто мало занатијске правничке рутине, коју даје дворогодишња практика код адвоката или суда, сасвим је довољна гаранција, да се адвокатски испит положи с успехом. Због тога, кад се и ако се хоће да приступи реорганизацији установа, намењених усавршавању правништва и побољшању његових квалификација у корист јавне службе, не може се изгубити из вида ни правозаступништво.

Бакан треба да је државни испит за адвокатуру, питање је практичне природе, а ми у то питање нећемо да улазимо. Нама је било главно да истакнемо начела, да државни испит онакав, какав ми тражимо, треба да се распростре и на кандидате за адвокатуру, а с нарочитим обзиром на недовољну област њихове професије. И у најгорем случају, државни испит за адвокате мора бити исто тако озбиљан, колико и за судије; а с обзиром на њихов адвокатски и у административној јурисдикцији, тај би испит требао да садржи и један плус према државном испиту за судије. Оно нарочито треба да вреди онда, ако би адвокатура давала квалификације не само за сву службу судске власти, већ и за истакнутије положаје у администрацији правничког сваку.

На реду је да ову расправицу завршимо. Не претендујући на потпуну тачност мисли, које смо изнели, ми смо их сводитили објективно, с границама наше појмљивости, у пуном уверењу, да је њима потребно покренути питање о нашем правништву, на основи, који би могла дати њихова, да се о њему проговори и више и из стручнијих кругова.

Ако је писац ових редака могао у том односу ма колико допринети, он је учинио доста, без обзира на више или мање повољан утисак, који би остављо. Имали смо најбољу намеру да о нашем правништву говоримо истину, онако, како је ми опажамо; ако смо у чему погрешних назора и разумевања ствари — од могућности погрешака не ограђујемо се.

Милутин А. Поповић.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Саморазлог у области промене значи, као што се на основу самог појма саморазлога да лако увидети, прописну појаву сама од себе почиње, која је сама себи узрок. Да ли је и на која је начин могуће таку промену замислити, од одговора на ово питање зависи, да ли ћемо допустити могућност слободне воље, или ћемо слободу воље објавити за логички немогућу ствар, онде даље лежи последње решење нашега проблема.

Да би се могла схватити могућност спонтане промене (спонтана промена значи промену, која сама од себе почиње), треба отклонити две главне тешкоће, које схватању њеном стоје на путу, и које су од увек томе схватању стајале на путу. Прва од тих тешкоћа долази отуда што се *апсолутна* промена, постанак из ничега и ништавање у ништа, меша са *релативном* променом, која је постанак из једног нечега и прелажење у друго нешто. Друга тешкоћа пак долази отуда што се несвесна промена у спољном материјалном свету меша, кад је питање о могућности спонтане промене, са свесном променом

у унутрашњем духовном свету. Кад се порекло обе ове тешкоће увиди и оне уклоне, онда ће се увидети, да је и спонтана промена у непосредној свести, дакле слободна воља, логички потпуно могућа.

Да ли апсолутних промена има или нема, питање је које ми овде не можемо расправљати, јер оно спада у научења и надубља штива Метафизике.[1] Што ми хоћемо овде да утврдимо то је, да кад би апсолутна промена била могућа, да таква промена *неби* ни у ком случају могла бити спонтана. Јер очевидно је да, ако се једна промена састоји у томе што ће неко нешто постаје из ништа, онда је немогуће да та промена почне сама од себе. Ништа ни ако не може само од себе прећи у нешто, пошто, док још није постало нешто — а то оно постаје тек промином — оно не постоји, дакле не може ништа ни почети. Обратно могло би истина нешто прећи у ништа — допуштајући разуме се да је тај прелаз једног у другу у опште могућ — али би спонтана промена значила би у том случају само уништење бића, а ми у нашој свести са таким спонтаним променама очевидно немамо посла.

Кад се тврди да је спонтана промена у опште немогућа, онда се увек тврди — и у томе се састоји права од оне две горе поменуте тешкоће — да је она зато немогућа, што би престављала у ствари постанак из ничега. Јер, веди се, како може промена сама од себе да почне кад она: пре него што је почела, не постоји, из чега би изишло, да би спонтана промена, кад би постојала, значила промену која постоји пре него што постоји, а то је противречно и немогуће. Међу тим овако аргументирање вреди само, као што смо и ми сами то мало пре изнели, за апсолутну промену, која престаља постанак из ничега. Таква спонтана промена довиста је немогућа, јер би она доиста морала бити ту пре него што је почела, пошто би ништа морало у ствари већ бити међу да би постало нешто. Сасвим дручије пак стоји ствар са променом, која се збива на нечему што је већ ту. У том случају не изазива сама промена као такова себе, већ биће, које је као такво нешто стално и непроменљиво, нешто што не постаје из ничега и не прелази у ништа, изазива промену у себи и на себи, промена почиње сама од себе само у толико у колико је биће само од себе отпочиње, у колико биће, које у себи и на себи такву промену изазива, није приморано никаквом претходном променом да је изазове. Спонтана промена дакле сасвим је могућа кад се она схати као чисто релативна промена, као промена која се збивана нечему што је стално, јер она у том случају не престаља постанак из ничега, већ постанак из нечега што је већ ту, што се само претвара из једног нешто у друго нешто, или што прелази с једног места на друго (крстаче).

Али ма да је истина да се спонтана промена може схватити, чим се промена схвати само као чисто релативна промена, иначе за схватање могућности спонтане промене још је много важније уклонити другу тешкоћу. На име није довољно само, да спонтана промена буде релативна промена на нечему што је већ ту, него је апсолутно нужно, да она буде још и свесна промена, и само у неуњању онога другог услова од стране противника слободне воље и произилази у крајној линији њихово тако тврдоглаво одрицање могућности њене.

Да несвесна спонтана промена није могућа, није тешко увидети, кад се само дубље погледа у природу несвесне промене. Јер несвесна промена значи промену у нечему што себе није свесно, значи промену у биљу које је себе несвесно. Таква промена очевидно је да сама од себе не може почети, јер и ако је сама вечита егзистенција несвесног бића, т. ј. егзистенција његова која нема почетка и свршетка, сасма могућа, иначе промене у таквом биљу не могу никада саме од себе отпочети. Несвесно биће на ime није свесно, оно није свесно ни могућности промена у себи, те по томе оно није у стању да само од себе у себи изазове промену. Спонтана промена, која би се десила у несвесном биљу, значила би промену која *као такова* сама од себе почиње, она би значила не промену коју *биће* у себи изазива, већ промену која *саму себе* на биљу изазива, таква би промена била нешто што нема свој супстрат у самом биљу, већ нешто што сасвим независно од биља постаје, такна промена значила би у ствари постанак из ничега. она би дакле значила апсолутну спонтану промену, а онака је промена, као што смо видели, немогућа. Спонтана промена у несвесном биљу престављала би у истини апсолутни случај, нешто чија се постанак апсолутно не би дао схватити, она би престављала, логички говорећи, последњи разлог који не само што нема никаквог разлога ван себе, него никаквог разлога ни у себи, и *такве* последњи разлог логички се *неда* схватити.

Међу тим сасвим дручије стоји ствар са спонтаном променом у свесном биљу. Свесно биће не само што егзистира него је још и свесно своје егзистенције, оно зна за своју егзистенцију. Знајући за своју егзистенцију оно зна и за могућност промене у себи, и зато за њега нема никакве сметње више, да промену својих свесних садржаја само собом изазове. Они који доказују, да су свесне спонтане промене немогуће, они очевидно не воде рачуна о томе, да придолазак свести биљу мења из основа однос биља према његовим променама: док је год биће несвесно оно очевидно да само себе никако не може мењати, промене су у том случају нешто што је исто тако нужно и независно од њега дато, као што је нужна и сама егзистенција његова, међу тим чим биће постане свесно оно постаје свесно нужности своје егзистенције, које нема ни почетка ни краја (оно треба тако разумети, да појединачно свесно биће постаје свесно нечности биља у опште), а у исто доба постаје свесно и могућности промена у себи, оно постаје тога свесно да су промене нешто што се само на њему збива а што самог њега као таковог у основи његовој не додирује, оно постаје свесно да су промене само релативне а не и апсолутне (само кад би промене на биљу биле апсолутне, не би ни само свесно биће било у стању да их спонтано изазове), ништа дакле не постоји више што би га могло спречити, да спонтане промене у себи не изазива. Свесна спонтана промена *не* преставља више, као што је то са несвесном случај, последњи разлог који нема никаквог разлога ни *сам себе ни у себи*, већ она преставља последњи разлог који је *сам себи* разлог, она је нешто што је чисто тако само собом схватљиво, као што су аксиоме Математике и Логике евидентне истине, она није више случај у *апсолутном* већ само у *релативном* смислу, на ime само у толико у колико у својој егзистенцији није одређена никаквим претходним узроком (претходном променом). Ову последњу одредбу свесно спонтане промене, на име да она није случај у апсолутном већ само у релативном смислу, треба нарочито нагласити, јер у њој лежи подлога за решење питања о одговорности. Спонтана промена престаљала би, као што рекосмо, само онда апсолутан случај, када би она била могућа и у области несвесног бића, међу тим ако је она могућа само у области свесног бића, онда је свесно биће ово, које ју изазива, ово је њен творац, пошто она без њега не би могла постати, ово је дакле и *одговорно* за њено јављање.

Као што се из ових наших излагања види, закон узрочности је логички нужан принцип само за област несвесних појава Природе, у Природи је доиста спонтана промена немогућа, у њој доиста сваки промена мора имати свој узрок у једној претходној промени. Али закон узрочности, који тражи да је узрок сваког промени у претходној промени, не важи и не мора важити и за појаве у свесном Духу, пошто је у свести спонтана промена, као промена која је сама себи узрок, сасма могућа. На тај начин показано је да је дедуктивна форма доказа немогућности слободне воље на основу става узрочности исто тако нетачна као и индуктивна форма његовa, и таме је показано, да је слобода воље сасма могућна. Да она доиста и постоји, из ових се доказа не може извести, то се само може извести на основу прног директног доказа о слободи воље, а чим се обори главни доказ против слободне воље, доказ на основу закона узрочности, онда је таме несумњива важност оног првог доказа за слободу воље осигурана, и ми смо у праву закључити, да слобода воље доиста постоји.

Са законом узрочности, чија је безизузетна важност у области природних појава, као што видесмо, несумњива, стоји у непосредној вези закон о постојаности снаге или енергије, који гласи: *сума актуелне и потенцијалне енергије у природи стална је количина* (под актуелном енергијом разуме се енергија кретања, а под потенцијалном енергија мира). Кад би се и

[1] Ја сам тај проблем расправљао у свом писаном раду „Principien der Metaphysik. I Band 1-te Abtheilung. Allgemeine Ontologie und die formalen Kategorien. Mit einem Anhang: Elemente der neuen Geometrie. Heidelberg 1904“ (Erster Abschnitt. Kap. IV стр. 75—124).

потенцијална енергија схватила као енергија кретања, онда би закон постојанства енергије просто значио, да је сума промена у природи стална количина, да су све промене, које су у једноме моменту у природи дате, по броју своме истоветне са променама претходног момента, да оне све престављају само неке облике тих пређашњих промена, што опет ништа друго не значи до оно што и сам закон узрочности каже, на име, да је свака промена у природи одређена претходним променама, да се дакле не може јавити никаква промена у природи која би била свесним нова, која не би имала свога разлога у претходним променама. Закон постојанства енергије следује дакле непосредно из самог закона узрочности и представља у ствари само други израз његов.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ

по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Најлепши пример за каменовање у нашем народу налазимо у приповетци Вука вит. Врчевића „Грозна осуда на смрт заручника и заручнице. (истинит догађај овако 1770. у једној општини которског округа).

У овој приповетци исписано је како су се заволели и заручили девојка Милица и момак Милутин Али пре венчања ово двоје младих несреће и Милица остаде трудна. То се прочује и народ се скупи на скупштину, да се лечи „тежак гријех.“ На скупштина је и попа сеоске. Народ слуша а поп говори њемуј осталога и ово: „...Ако ви браћо велите да „тражимо овој работи лијека и од два „или бирамо мање, а то да Милутина и Мицу пошљемо из нашега мјеста на да „им заватимо да више никад не метну „ноге у наше мјесто, свијет је простран, „па нека се вјенчају гдје знају, а живу „како могу, само да Милица не помиши „копиле у нашем мјесту. Позовимо њи„ховe родитеље и нажимо им, да њемо „чути шта говоре. Не шћену ли на ово „пристанут, ако по њих и напопамо!... „Књига пише (чита из Мојсијева закона) „да се и дјетић и дјевојка каменују. Но „прописаномо, браћо, на Бога и на само „себе, је ли много њеки гријех умртвити „три душе али их протиратн из нашега мјеста. Ето вас, а ето њих а лишн (осим) мене и моје душе!...“

Сутра дан, по шкрегеу сунца, на глас звона састану се сви домаћини из села. На скупштину дошли су и родитељи оглобдоје заручених. Ни Тодор отац момачки, ни Стеван отац девојачки не знаду за грех своје деце. Чуде се шта је и што се народ окупља на глас звона у ранн дан. Сваки њутн и чека да поп или капетан места онога запита. И тако ће поп почети:

„Камо вас, Тодоре и Стеване, срећни на несретни пријатељи? Ви се скоро о-пријатељисте и заручисте вашу дјецу, као сиуда по земљи и по свијету.. Браг (пријатељство) на било и даљеко му куће) никад о добру не ради, него се облизкосди оно прљаво душе, препари Милутина и Мицу, те прије венчања падоше у тешки гријех... Народ не хоће да с њима дијели гријеха ни срамоте, него сио нас знали, да нас питамо, хоћете ли се данас за вазда удаљити наше породе. Нека иду на нашега мјеста далеко гдје год знају, да нека се вјенчају и живу како ни буде суђено. Не пристајете ли на ње, знадите да народ хоће... хоће... ма што њемо нам крити али мучати? него хоће да их каменујемо. Тако наша књига пише и закон заповиједа. Јесте ли онако, браћо? зборите!“

— Тако, повичу сви, и од треће руке викнуше!

И Тодор и Стеван се сиаменише, и оборили очи преда се. Тодор кад и кад погледује на Милутина крвним оком, а Стеван на Мицу крвним и крвавим. Сајест им се затупила, а снага гину... путе упртни очима у дазину. На лицу им се нили како им је она нападна брука и срамота на срце панула. Проста за њих по сто пута турска сабља а по хиљаду пута душманска пушка!

Поп: „Зборите, људи! Није дошао овојнки народ да вас очима мјери и да у радни дан дангубн!...“

Уништаће Тодор Стевала: „Је ли истина, Стеване, мој несретни и несуђени пријатељу, да ти је шћер браћа, и знаш да с ким?...“

— Пасни ми брате душа испала, а земља ми пости измутила, као Арнја безумноме, одговори Стеван, ако ишта више но мртви за то знам. а још нпшс с ним. Ама ако је, наставиће Стеван, личим се од ње дугрос за вазда. Водиј сам с мојом браћом поштено, по сам шћером срамотно живјети. А ти?

И ја се од мога сина личим! Ако је и једиилц, водија сам поштено за њим кукати, него с њиме срамоту дијелити.

Капетан мјесни: „Казуј, Милиће, с ким нађе у гријех.

Она пути, и одговорише.

Милутин: „Са мном! Ја исповиједам пред Богом и народом њеним и мој гријех. Ако сам се преварио, свој сам образ, а ничији други, оцрнио. Ја ћу је вјенчати као моју, на кад ја грајех и срамоту на себе мичем, за што хоће ме сонит по свијету?..

Народ: „А гдје ће ти се обродити жена, и куда ћеш с копилетом што се роди?...“

Милутин: „У мојој кући, а неће у њедној напој. Сад што хоћете, људи, од мене?...“

Не даде му народ одушити, но се узруја и ускшпша као ждралови у густу облану. Стаде га велнка граја и вика:

— Под камење, под проклету гомилу!

Поче звоно умрлачки тинкати. Народ, у колико би се три пут прекрстно, околи Милутина и Милицу, држећи по кам у руци. Завикаше Тодору и Стевану:

— Ако сте паша права браћа и образни људи, ни се први на њих бацате каменом. Нећете ли, оно ћемо вас одлучити на браћо и простом показивати.

Није куд камо ни чекала: Тодор се први баци каменом на Милутина, а Стеван на Милицу, на свак за њима. Обојица остадоше под гомилом, гдје ће им кости иструнути чекајући ускрснће мртвих.[1]

Осим каменовања за лакшо сиедочење, за браколомство и преступ против морала у нашем народу каменоване су у азнесним прилнчима и жене, за које се мислило да су пештице, јер народ прост вјерује да су оне криве помоћу деце. Да би се познало које су пештице и колико их има, те да се могу казнити, народ у Херцеговини, Црној Гори и Боци Которској, како описује Вук Врчевић, онако поступа:

„Скупи се село, ко год пушку носи, „па сеоски старешина отпочне: „Видите „ли, браћо, да нам се помете траг од безданших хридора и пристаништа. Бог им „судио. Сутра рано сиак своју жену и „мајку, као што ће и ја моју, доведите „на ријеку, да их у воду бацамо, да ви„димо које су и да их каменујемо, или „да нам се закуну да неће више зла чи„нити“.[2] Осим овога В. Врчевић износећи у својој приповетци: „Требињски суд и хришћанске вјештице“ један истинит догађај из 1846 године износи о каменовању ово:

„Ја знам, вели ту неки Ага Мустаев, „да су два пута наши стари у мом жи„воту, кад је помор у Њеци бивао, бђијали „влахине у ријеку, на која би потонула, „нијали бисмо да није вјештица, а која „би поврх воде плутала, свакн ово ка„меновали, ће и дан данас веле под про„клетом гомилом“.[3]

Каменовање примењивано је у Херцеговини и у Босни још прије половине XIX столећа. За то ћемо овде навести два примера. Тако кад оно 1813 године босански везир Али паша Склихтар звани Дервенџнја војеваше против чистарског ајана Дедића, заповеди сребрничком паши да с једном јаком четом иде против Мостара. Сарајлије одложење на то стигну пашу Сребрницу у Герцанима на Неретви, побеђе га, ухвате и каменују као издајника.[4]

Други пример имамо у Сарајеву, које се догодио 1. јануара 1827 године. Кад су прваци јаничарски решили да начине уговор да се одупру укидању јаничарског одјака у Босни и Херцеговини и кад је требало тај уговор подписати и ударити на њега печате, успротнли се томе Мустаја Нурудин ефендија, заступник „некакбул-ешрафа“ у Сарајеву, те не само што не хтеде дати свој потпис, већ

[1] Целу приповетку, од које сам навео овај завршетак дао је В. Врчевића: „Народне приповиједке и прнчуде из живота по Боки Которској, Херцеговини и Црној Гори“. Дубровник. 1840. Стр. 153—174.

[2] V. Bogišić Zbornik prav. običaja etc. Стр. 161.

[3] В. Врчевић: Нке Српскнх приповиједака. Пакрац. 1881. Стр. 94. једи и стр. 138. и 43.

[4] Иван М. Вуњбеговић. Знаменити Срби Муха-медовци. Стр. 95.

пред самим јапичарима хероби цечат свој у конаците. Да застраше остале правке и њихове присталице заспу га у камен 7 џемазул-ахара 1242 год. (1. јануара 1827 године.[1])

(наставиће се)

Михаило Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

в) Научна полиција.[2])

Питање о организацији полиције према научним принципима криминологије, одавно је већ на дневном реду. Још са развитком криминалне антропологије, која је у последњој четврти прошлог века створила читаву револуцију у научном свету својим појмовима о злочинцу, злочину и његовим узроцима, осетила се потреба за озбиљном реформом полиције, као установе, која има врло велики утицаја на растење и опадање криминалитета. Потребу за оном реформом прве су истакли италијански криминалисти: *Ломброзо, Аломбри, Ферри, Росси и Ничефоро*, а њима су се убрзо придружили и криминалисти осталих земаља. Идеја о реформи полиције у изложеном смислу на овај начин све се више и више ширила, док најзад није постала предметом озбиљне дискусије на шестом конгресу међународног удружења за кривично право, које је одржан у Лиђу августа месеца 1895 год., и на коме је, поред осталих, донет и овај закључак:

„*Да би криминални органи мало боље одговарали својим дужностима, желети је да поред текстова кривичног закона буду што боље и темељније упознати са главним узроцима злочина, особеностима злочиначког света и најпрактичнијим начинима за истраживање злочинаца и примењивање казне*.

У месту простих извршилаца закона и најобичнијих представника силе, нова криминологија захтевала је и захтева: да полицијски органи буду људи од идеје и иницијативе, који ће се старати да изнађу узроке злочина и средства за њихово сузбијање.

Беч је био први који се, одмах по свршетку конгреса, одазвао овој његовој жељи отварањем криминалистичког курса за ученике права. Бечу је убрзо следовао Лион са професором *Лотасжеом*, па и Рим са *Салетором Отолењи*, који је у обим својих судско-медицинских предавања на универзитету у Риму, унео и нарочити одељак о полицији и њеним дужностима са гледишта савремених криминалних наука.

Ну Отоленги се није само на овом заустављао.

Надајући за потребно, да своје теоријско предавање прикаже и на практичан терен, а подајући са следишта да сваки орган сигурности зна, пре свега, темељно знати све оно што се односи на злочине и злочинце, *Отоленги* је јуна месеца 1902. год., у споразуму са тадашњим министром унутрашњих дела, основао нарочити практично-теоријски курс за све полицијске органе у престоници Италије.

После очигледног успеха, који је овим предавањима постигнут, надлежни фактори сматрали су за потребно да при министарству унутрашњих дела установе сталну школу за све почетнике у полицији. Прва обавезна предавања држана су од 1. априла до 31. јуна прошле год., и на њима су изучавана ова питања:

1. О општој идентификацији.

Предавања која су се односила на ово питање, имала су за циљ да слушаоце упознају са свима могућим пртама описа, а то су ови:

а.) опис соматолошки, који се састоји у означењу етничког, асиметричног, уродењог и у опште непормалног типа.

У обим овог описа улазе и тако звана *жива слика* (portrait parlé), које су врло корисне за телеграфску службу описа, као и сва дескриптивна и дактилоскопска обавештења;

б.) опис фотографски, који се састоји у примени фотографије за идентификацију и трагање, и познавању техничког дела судске фотографије;

в.) опис антропометријски, који се састоји у изучавању бертилонажа;

г.) опис органски, који се састоји у означењу начина хода, говора, особине рукописа, осетљивости и органских функција у опште;

д.) опис психички, који обухвата интелигенцију, вољу, осећање, моралну свест, темперамент и карактер, и најзад

ђ.) општи опис: биографија индивидуе, њено место порекла, моћ наслеђа, наклоност раду, породици, пороцима, затим њено болести, склоности и т. д.

2. О специјалној идентификацији,

која је обухватала:

а.) разликовање и изучавање опасних лица злочинаца, а нарочито изучавање душевно болесних.

б.) разликовање и изучавање злочинаца према њиховој природи и врстама злочина, и

в.) практичну примену закона о јавној сигурности.

3. О месту злочина.

У обим ових предавања улазило је детаљно изучавање:

а.) доказа, односно пута и начина да се они открију и прибаве, и

б.) трагова, како за злочине против личности тако и за злочине против имања.

4. О истраживању злочинаца у ова три случаја:

а. кад су познати;

б. кад су за собом оставили трагове, и

в. кад су сасвим непознати, и најзад

5. О раду и организацији службе сигурности:

Одељак овај односио се на уређење архиве, класификације картона, састављање криминалних календара, криминалне географије и т. д.

Поред чисто теоријске стране ових предавања, којима је руководио сам *Отоленги*, она су се још одликовала и својом практичном применом коју је изводио *д-р Гасти*, комесар полиције у Риму.

Овим практичним нежбањима нарочито се тежило да се слушаоци што боље упознају са системом Бертилоновим који допушта, као што је познато, да се најлакше уоче сви карактерни знаци једног злочинца, што је од неоцењене користи за његово истраживање.

Не мања пажња обрађена је и на *дескриптивни* (описни) опис, за чију су практичну употребу била уведена нарочита телеграфска тражења у групи од неколико хиљада фотографија. Добивени резултати испали су на опште задовољство.

Поред свега изложеног, школа је располагала и са једним лабораторијумом, у коме су се налазили сви могући инструменти за мерење физичких и психичких функција, даље велики број фотографских апарата, микроскопа и т. д.

* * *

Захваљујући *Отоленги-ју*, и у самој полицијској администрацији учињен је знатан напредак.

Напредак овај састојао се у установљењу нарочите, тако звane *биографске* карте, која допуњује акта сваког окривљеног.

Карта ова, истина, била је у употреби и пре *Отоленги-а*, али без икаквог значаја и са врло мало корисног циља. Да би се постигло и једно и друго, било је потребно израдити је и допунити у духу савремене криминалне науке, а оно је урађено *Отоленги*.

Нова *биографска карта*, која у целој Италији важи од 1. јануара 1904. год., састављена је из ових рубрика:

а. Општег дела, у коме су подаци о фамилији, наставе и економским приликама оптуженог;

б. Антропометријског описа, који је изведен по систему Бертилонову;

в. Особених знакова: младежи, посекотине, брадавице, тетовирани знаци, важније опомене и т. д., и

г. Дескриптивног описа, уђењеног по систему Бертилоновом за *живе слике*.

Ова рубрика обухвата само најконстантније знаке оптуженог, то јест оне који нису изложени променама а могу се лако уочити, као што су н. пр. означење о необично великом носу, уху, кривим устима, осуство руке, ноге и т. д.

д. Психичких особина, које обухватају, по нарочитом реду, најгрлавније манифестације психичке личности оптуженог, почињући од интелигенције па до воље и морала;

ђ. Биографских података, на којих треба се види: *фамилија* и њене особине (душевно стање, економске прилике, мора-

---

[1]) Safet beg Bašagić Rešidbegović. Kratka crtica o prošlosti Bosne i Hercegovine. Sarajevo. 1890. Стр. 135.

[2]) Реч је само о полицији сигурности.

затвор), *детињство, младост, све наведене промене у женској, даље болести* : физичке, нервне и т. д.

Парочита рубрика резервисана за ранију осуде које се бележе по хронолошком реду, и

о. Место за фотографију и отиске прстију [опет по систему Бертилоновом].

* * *

Једновремено са Отолењгием, и професор *Ничефоро* отпочео је у Лозани држати парочита предавања о криминологији и научној полицији. Програм ових његових предавања може се, у главноме, поделити на ова три дела:

I. Узроци криминалитета.

Узроци ови по *Ничефору* тројани су: *географски, социјални и индивидуални.*

Научавање прве категорије узрока предмет је *социогеографије*, и почива на познатом факту: да се физико-психолошке манифестације, које су у вези са физичким или душевним надражајима, увећавају са топлотом и смањују са опадањем температуре.

Убиства, разбојништва, самоубиства, повреда дисциплине у затворима, наступи худила, злочини против обичаја, велики политички догађаји, — све то подлежи осцилацијама термометра и барометра.

У кратко, овај први део Ничефорового програма обухватао је:

а.) *упоређење криминалне статистике земаља топлих са оном земаља хладних;*

б.) *упоређење криминалитета између топлијих и хладнијих крајева једне исте земље;*

в.) *упоређење криминалне активности између становника исте расе и земље, али у разним лонама температуре,*

г.) *упоређење криминалне статистике у једној истој зими и раси за време зиме и лета,* и

д.) *упоређење осцилација температуре у току неколико узастопних година са осцилацијама криминалитета у истом времену.*

При изучавању социјалних узрока, обраћена је парочита пажња на однос, који постоји између онога и земљорадничке производње, цене животних намирница, индустрије, радничке наднице и трговачког покрета.

Што се тиче *индивидуалних* узрока, они су посматрани и изучавани са ова два гледишта:

а) *органског*, које се састоји у испитивању општег стања здравља злочинчевог, његовог органског развитка, органских карактера дубања, лица и своју тако званих *знакова дегенерације*, и

б) *психолошког*, које обухвата изучавање осетљивости, активности, интелигенције, свести и осећаја.

II. Спречавање злочина.

Предавања ова обухватала су:

а) *мере превентивне* и

б) *средства за поправку.*

III. Криминална политика.

Поред обавештења и надлештвима и чиновницима, у обим ових предавања улазило је:

а) *испитивање места злочина;*

б) *испитивање леша убијеног;*

в) *истраживање трагова;*

г) *затварање кривца и констатовање његове идентичности,* и

д) *утврђивање психолошких мотива који су руководили окривљеног да изврши злочин.*

* * *

Без сумње по угледу на Рим и Лозану, и шпанска влада установила је у Мадриду редовну криминалошку школу за судске и полицијске чиновнике. Краљевски декрет о томе објављен је 12. марта 1903. год., а програм наставе овај је:

а) *кривично право Шпаније;*

б) *уредбе казнених завода;*

в) *превентивне мере;*

г) *криминална антропологија, антропометрија, психологија, педагогија и криминална статистика.*

Поред овога, школи је придодат и један лабораторијум, затим библиотека и музеум. Професорима нам стављено је у дужност, да стално прате развитак криминалогије, као и да сваких пет година предузимају путовања по иностранству, разуме се у научном циљу.

Предавања у школи трају две год., а за њима у исту испитују се претходни испити на ових предмета: историје, географије, физиологије, хигијене психологије, морала и обичајног права.

Најзад је прошле год. и у самом Паризу, на универзитету, отворена *криминалистичка школа* (Ecole des études pénales), у којој универзитетски професори права и судске медецине држе предавања из ових предмета: *криминологије, науке о казненим законима, кривичног права и поступка, судске медецине и науке о душевним болестима.* Предавања у овој школи трају два семестра, а за редовне слушаоце примају се правници са положеним факултетским испитом. За стране, који уче или су учили правне науке ван француске, потребно је још и специјално одобрење универзитетске управе.

Отварању ове школе претходио је конгрес француске групе међународног удружења за кривично право, који је одржан у Паризу једна месеца прошле год., и који је изразио жељу:

1. Да се на правним факултетима организују научна предавања за теоријско и практично изучавање криминалних наука у опште, и

2. Да свеучилиште о овој специјалној настави, издате од стране надлежних професора, буду узете у обзир приликом постављања и напредовања чиновника.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене става другог § 375. а. кривичног закона.

М. Б., земљодилац из Вукићевице, молбом од 17. новембра 1904. године представио је: да је власт среза посавског у 1902. години, за наплату његових кривичних трошкова, продала његово земљиште звано „Липовица" и исто уступила М. Р., из Вукићевице, али да је од те земље још остао извесан простор њему — М. Б. — на уживање, који му је простор М. Р. заузео и себи присвојио, — па је тражио, да среска власт извиши једног свог чиновника и М. Р. по мерама у тапији преда шта му припада, а остатак да преда њему на слободно уживање.

Изласком на лице места, у присуству молиоца М. Б., М. Р. и присутних грађана, а по премеру целе њиве „Липовица", нађено је, да она има дужине 686. мет., док по списку пописа и по самој тапији М. Р. је купио дужине 275. мет., те према томе молиоцу М. Б. остаје 211. метра дужине.

Сем тога, среска власт у свом решењу Бр. 14.883. вели, да је нађено и то, да су, у времену над је ова земља узимата у попис, или намерно или омашком пер. у мери стављени са источне стране: граничари Радисоје Р. и Рајсавло А., док је требало да дође граничар — сопственик М. Б., на ток на његовом заостављем имању да буду са источне стране поменути граничари.

С тога среска власт, налазећи, да је према изложеном М. Р. заузео од молиоца М. Б. земље у дужини 211. мет., а у ширини 45. и 50. мет., решењем својим од 19. фебруара 1905. године № 14.883., одлучила је, да жалитељ одмах уступи молиоцу М. Б. напред показани њихов земље у својину, што ако не учини, но ступиће се с њим по § 375. тач. 1. и 2. кривичног закона.

Ово решење среске власти одобрило је начелство округа ваљевског, а решење овога Министар Унутрашњих дела својим решењем од 18. јула 1905. год. IIX 18054.

По изјављеној жалби, Државни Савет налаже је: да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Као што се види из акта овог предмета, по представи тужитеља М. Б. од 17. новембра 1904. године, упућеној начелнику среза посавског, да је му је жалител. М. Р. обазирајући извесно парче његовог земљишта у месту званом „Липовица", увађајем полицијске власти од 19. фебруара 1905. године констатовано је на лицу места: да жалитељ М. Р. притежава за 211 метра у дужини, које земљиште у поменутом месту, него што је тужитељу М. Б. продате на јавној лицитацији према списку пописа суда општине орашачке од 3. августа 1902. године, и тапије од 12. децембра 1903. год. № 26.174., коју је приостављени ваљевски суд издао купцу — тужноме М. Р. на купљено земљиште.

Према оваком стању ствари полицијска власт била је дужна претходно да

оцени: да ли је државина спорног земљишта, од стране туженога, савесна у смислу §§ 200., 202. и 203. грађанског закона, или не; и да ли с обзиром на ову околност стоји према њему дело из § 375. т. тач. 2. кривичног закона. Ако би полицијска власт при оцени овог питања нашла да постоји поменуто дело, онда је била дужна по овом пропису законском поступити, у противном, да по оцени доказа обојг парничних страна, у смислу треће тачке наведеног § 375. т. одлучи: која ће страна, као јача, остати у државини спорног земљишта до свршетка спора о својини, а слабију страну по прописима закона о поступку судском у грађанским парницама упутити на спор надлежном грађанском суду.

Како у овом случају није овако поступљено, него је среска власт решила да жалиоци устуне тужиоцу спорну земљу у својину, за шта су, по чл. 146. Устава, надлежни само судови, то је и решење начелства окружног и ожалбено решење Министрово, којим је ово решење одобрено, неправилно.

Ово савезско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 12. маја 1906. године № 3646.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

I.

И ако смо неколико пута до сада изазвали, да ћемо одговарати само на она начелна питања општинских судова и општинских и државних службеника, која су у неразделној вези са њиховом службом и потичу из ове, опет су нам долазила питања, која прелазе овај обележени круг, и нисе много пута карактер чисто полицијских расправа.

Поводом овога опет наглашавамо свима онима, који би се са питањима обраћали, да се крећу у границама обележеним раније нашим напоменама, јер се иначе неће на дрикција питања давати одговори.

II.

С. Ј. општински писар пита:

Павле Павловић из Карановаца, изјавио је жалбу на пресуду овога суда, донету по III части кривичног закона.

Пресуда је изречена и саопштена 1. јуна ове год., те је последњи дан за жалбу био 4. јуни — недеља.

Међутим, жалилац је требао жалбу поштом на повратни рецепис 5. јуна, у понедељак, кога је дана и у суду примљена, дакле прошла дана ипак празника.

Суд се сада налази у недоумици: да ли је ова жалба благовремена или не, пошто је поднесена четвртога дана по саопштењу, јер је трећи дан био недеља, када се у општ. суду није радило, па зато зели уредништво за потребно обавештење по овоме.

— На ово питање одговарамо:

Ово питање расправљано је до сада неједнако од стране судова.

Нека првостепени судови налазе, да је жалба благовремена и онда, кад је дата одмах ова празника, нарочито кад су пресуде донеле седнице општине, које по чл. 90. зак. о општинама не морају радити празником, јер такво правило поставља и § 15 кривичнога судског поступка, те се и рокови по иступним делима имају нормирати по овим правилима, када § 15 и 16. полиц. уредбе ништа не говоре о оваквим случајевима.

Други опет судови налазе, да је законодавац, доносећи имене § 15 и 16 полицијске уредбе, нарочито одступио од принципа постављених у § 15 кр. судског пост. и рок за жалбу везао тек дан, без обзира на то, када ће пасти тај трећи дан, т. ј. хоће ли бити празник или не, јер је са установом општинских пошта створена могућност, да се жалба предаје и празничних дана.

Само уредништво на страни је оних прних судова, који налазе да се жалбе може дати и четвртог дана, кад је трећега дана празник и општински судови не раде.

У осталом ову жалбу иак треба сарасвести првостепеном суду, па ће он ценити благовременост жалбе.

III.

Писар општински С. К. пита: шта ће да ради са оним грађанином, који неће да положи заклетву по једном грађанском спору у смислу извршне пресуде, него сада тражи да се у заклетву унесе и неке друге ствари, које из основа мењају саму пресуду и суштину онога што је њоме утврђено?

— На ово питање одговарамо:

Код је пресуда, којом је суђењ известан грађански спор постала извршном, и остало да се заклетвом туженог коначно приведе крају, па се он на дан одређеног рочишта за полагање заклетве неће да закуне о ономе, што је пресудом као предмет спора утврђено и пресуђено истичући са свим-друге ствари, које са самим спором немају ничега заједничког, онда је та пресуда према њему извршна у смислу § 275 грађ. суд. поступка услед неиспуњења заклетве.

Ако је сукоб само о форми заклетве, то се регулисава по § 268 грађ. судског поступка.

IV.

Суд општине јаловик-изворске, актом својим од 17. јуна ове године Бр. 1270, тражи да му се одговори на питање учињено актом од 9. маја Бр. 1022, о томе: који власти треба послати жалбу, изјављену на решење општ. суда, донесено по предмету стављене забране на крстност извесног грађанина поменуте општине.

— На ово питање одговарамо:

Уредништво нема први захтев општ. суда, у коме је, како суд, вели, ово питање општирно постављено.

Али, ако се суштина његова састоја у ономе, што се у овом другом акту истиче, онда је овде случај § 19. грађ. суд. поступка, по коме се све жалбе по забранама шаљу првостепеним судовима.

V.

Један претплатник „Полицијског Гласника“ пита:

„Има ли какве год власти, која би била надлежна да стане на пут овој неправди, коју чине црквене управе приликом сахране и опела умрлих, напављујући баснословне суме за звона, поледеље, свеће и т. д., јер се много пута теже осећа овај огромам трошак од саме несреће која смрћу члана породице наступа за ону“.

— На ово питање одговарамо:

Према Високачшој уредби од 24. јула 1849. године № 1626, све оне такое за звона, рипиде, свеће, чираке и т. д. с обзиром на закон о општинама, треба да одређује општински суд са одбором, па да их шаље на одобрење г. Министру просвете и црквених послова.

Само тако одређене таксе морају после грађани плаћати у даним случајевима.

Онде, где такое нису прописане овим путем, нека се изјаве захтев општини да ово питање регулише, и она ће бити дужна да то учини.

У осталом, општински судови треба да ово питање и без нарочитих захтева, јер је неоспорна факат, да су у неким местима, и ако су цркве богате, такое неприродно велике..

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Живота М. Мандојловић, из Дражиња у срезу прочанском, који је био на занату код Јанара Бркића, абаџије из Лазанице, побегао је и сада се не зна где је. Живота је стар 15 год., раста средњег, лица сунчаног, очију плавих, косе смеђе, по себи има два тумља: један без а други са рупљама, кошуљу и гаће од сељачког платна, а на ногама тозлуке, чарапе и опанке. Позивају се све полицијске и општинске власти да Животу потраже и о резултату известе начелника среза прочанског с позивом на дописну бр. 7619.

Стеван Јовановић, бив. дипломирани војне одеће из Београда, одбегао код кварта заробног Управе града Београда због неке изгубљене дела, или је у бегству. Нарочито се опомиња полицијским и општинским властима да Стевана потраже у својим домањима на најпише спроведу поменутом квартг с позивом на Бр. 8113.

ПОТЕРЕ

Сима Микић, из Параћина, има да одговара под вичелника среза параћинског за извесно кривично дело, али скоква за то побегао је. Сима је стар 45 год., средњег раста, пун, црнокосаст, у цивилном оделу. Нарочито се опомиња полицијским и општинским властима да Симу живо потраже у своме кругу власти и у случају проналажења да га стриктно упуте истражној власти с позивом на дописну Бр. 12745

Драгиша От. Жикић, из Штубика, који је био у притвору под начелника среза брзопаланачког због опасне крађе, побегао је 13. т. м-ца. Драгиша је стар 19 год., раста средњег, добро развијен, носе, очиј и обрве плавих, ко ве, од одела нпк: зубун и чакшире од црног сукна, кошуљу од тежинског платна, на глави црну гајтању шубару, па могама изнад чарапе и пресо опанке. Пека све полицијске и општинске власти настоје да се Драгиша пронађе и страпарно спроведе надлежној власти с позивом на Бр. 7001.

Непознати крадљивац украо је Милији и Војеславу Брајић Бекоњићима, из Крушевице у срезу жичком, две дрвене пушке модела 80 год., које су им биле предате на руковање. Пушке су са серијом „Д" № 7521 и 9209. Позивају се све полицијске и општинске власти да трагају за крадљивцем и покрађом, па о резултату известе начелника среза жичког с позивом на Бр. 11303.

Милоје Сретеновић, осуђеник Управе Београдског Казнепог Завода, побегао је 19. т. м-ца са рада из Топчидерске Еиковиије. Милоје је стар 23 године, високог раста, црне косе и очиј, дугих обрва, црних брпова, у оделу белом осуђеничком: осуђен је био на три године за опасну крађу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбегли живо трагају и пронађеног стражарно спроведу поменутој Управи с позивом на број 3070.

Драгутин Вељковић — „Гишпица", конобар, који је за више крађа био у притвору код начелника среза посавског округа ваљевског, моју између 13. и 14. т. м-ца пребио је гвоздену полугу за ногама и побегао. Драгутин је стар 30 година, висок, црнопаљаст, плаких главе, танка стаса, у грађанском оделу. Нека га све полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног стражарно спроведу поменутом среском начелнику, с позивом на депешу Бр. 10.062.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу 12. ов. мца украли су два коња и једну кобилу Петру Петровићу и Милану Душићу из Заклопаче. Један је коњ мастер 18 год., длаке шарено-беле, са жигом „Т" и „В" VII, по носу одузетан од ухара. Други је мастер 7 год., длаке црнпште, по челу ирло мало шестаст, без жига и рожаца. Кобила је мастера 2 година и 3 м-ца, длаке доратасте, на челу шестаста, на лесној плепки и грудима има белу длаку од убоја. Позивају се све полицијске и општинске власти да за крадљивцима и покрађом живо трагају па о резултату известе начелника среза грочапског с позивом на депешу Бр. 7565.

Ратко Милосављевић, земљодељац из Љутице у срезу посавском, извршио је неколико опасних крађа и побегао по свој прилици ауг Београда, но до сада се није могао пронаћи. Ратко је стар 54 године, висок, пријмљаст, тамних, црних брокова, црних очиј, у оделу сеоачком. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбегли крадљивцем трагају и о резултату известе начелника среза посавског, позивајући се на његову депешу Бр. 7675.

Илија Гавриловић, бив. осуђеник, који је издржавао полицијски надзор у општини кичаревској (срез жички), побегао је 12. т. м-ца

и сада се не зна где се налази. Илија је стар 50 година, високог раста, у сеоачком оделу, на ногама има опанке, а на глави црн, шпицаст шешир. Написмо Илијине фотографије ирву из времена кад је био на осуди, а другу из 1903. године, када је пуштен са осуде. Илија је позпат као окорели злочинац, те је сва прилика, да је отишао пеиуд у камера да крши зли дела, те се о тога препоручује свима полицијским и општинским властима, да за њиме живље трагају и пронађеног стражарно упуте

начелнику среза жичког с позивом на депешу Бр. 11513.

Рајко Ковачевић, трговачки помоћник, покрао је свога газду Светозара Милојевића, трговца подкивач, па је некуда побегао. Рајко је родом из Пепада у срезу тавпошком, стар је 18 година, сувоњав, танак, висок, у грађанском оделу. Сумња се, да је отишао у место рођења. Пронађеног нека спровести Управи града Београда позивајући се на Бр. 25693.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Живка Марковић, слушкиња, родом из Пинчића, пресудом апарата варошког Управе града Београда од 16. ген. мес. бр. 8134 каж-

њена је пред затвора и прогонством на свагда у Аустро-Угарску као крадљивица. Сирече се пажња полиц. органима, да јој не допусте по-

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 30. ЈУЛА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у овиме 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодиње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Ако се сад претпостави, да у спесном духу има промена чије порекло лежи у њему самоме, које су сасвим спонтане, онда је очевидно, да дух у овим променама троши једну нову енергију, која нема своје порекло у самим енергијама природе, да дух дакле својим спонтаним проявама уводи енергију природе, из чега излази, да слобода воље противречи закону о постојанству енергије, која се сматра као једна од искуствено утврђених светих истина Природне Науке.

Има приступица слободне воље који, из страха да не дођу у конфликт са таким једним искуством потврђеним општим законом Природе као што је, сумње нема, закон о постојанству енергије, покушавају да докажу, како претпоставка слободне воље не долази у конфликт са тим законом. Од многобројних покушаја ове врсте ја ћу споменути само један, на име покушај по коме наш дух својом слободном вољом само мења *распоред* природних енергија, али не утиче ни мало на њихову количину. По овоме гледишту у моменту кад хоћу да дигнем руку и то дизање вршим (хтети дићи руку и дићи руку преставља један и исти акт свести, што је лако увидети чим се, као што смо ми то раније учинили, сложи воља радња односи потпуно од унутрашње), дизање руке са објективне стране своје преставаља један чист механички одн. физиолошки акт, који потпуно пада у затворени ланац природне узрочности. Ово дизање руке (т. ј. дизање реалне руке, руке као органа нашег организма а не кретање одговарајуће претставе у свести) преставаља једну промену енергије природне, која ће као таква бити потпуно одређена природним узроцима, кад не би било вољног акта свести који ју је изазвао. Али и ако ју је вољни акт свести изазвао, ипак, по ономе гледишту, тиме није у самој природи, у самом организму, који је део природе, произведена никаква нова енергија, већ је постојећој енергији само дат други правац: нервна енергија која је, услед вољног акта, пашла своја израза у претаљу руке, пашла би, без тога вољног акта, свога израза у ма каквој другој еквивалентној промени у организму, вољни акт није дакле ни мало увећао нервну енергију, он јој је само дао други правац.

Ма какве духовите ово објашњење изгледало, оно је ипак нетачно. Нервна енергија, као и природна енергија у опште, отићи ће при својој трансформацији у другу природну енергију опет на основу оних истих претходних узрока, који проузрокују и ту саму трансформацију. Претходни узроци, који чине да се једна природна енергија на одређеном месту у простору и у одређеном моменту у ово месту претвори у другу природну енергију, ти исти претходни узроци одређују и исто доба и правац тога претварања једне енергије у другу. Као што је у природи немогуће, да правац кретања једнога тела у простору није одређен истим оним узроком, који одређује јачину одн. брзину тога кретања, исто је тако немогуће, да правац претварања једне природне енергије у другу не буде одређен истим оним узроком који у опште чини те се једна дата енергија претвара у другу (т. ј. узрок, који чини те се се једна дата енергија претвара у другу, одређује у исто доба и природу ове друге енергије). Из тога излази, да је у опште немогуће одређивати правац и распоред природних енергија а да се тиме не произведе сама квантитативна промена у енергији која је узрок, према томе немогуће је, да и наш вољни акт мења правац претварања нервне енергије, а да сам не улази као енергија у узрок који врши то претварање. Наши слободни вољни акти морају према томе *увећавати* енергију природе, сума енергије у природи није према томе стална количина.

Али и ако је на тај начин несумњиво, да, чим се призна слобода наше воље, закон о постојанству енергије у природи нема више ове апсолутне важности коју је дотле имао, ипак не треба изгубити из вида, да се тиме вредност тога закона у тако малом обиму смањује, да то смањивање нема никакког практичног значаја. Јер и ако су Природа и Дух две по реалитету своме потпуно равноправне појавне облике Света, ипак Природа је по својој количини у такој надмоћности над Духом, да целокупна спонтана енергија Духа преставља, упоређена са неспонтаном енергијом Природе, у целини Васионе једну тако рећи бесконачно малу количину. Међу тим, ма како мала била, спонтана енергија Духа постоји, и она је не само способна да неспонтану енергију Природе повећа, него, а то је много важније, она својим повећавањем неспонтане енергије Природе даје овој енергији сасвим други распоред него што би га она сама собом имала. Овом својом последњом страном, новим распоредом неспонтаних снага природе (гледиште, које сад значај наше спонтане енергије своди на оно распоређивање неспонтаних енергија Природе, полази дакле од једног несумњивог факта, али превиђа потпуно, да је тај распоред *прилагођено* могућ само тако ако је и наша воља једна активна енергија, енергија која увећава енергију Природе), спонтана енергија Духа добија огромну важност у економији живота Природе, специјално у економији органског живота њеног, а нарочито живота људског. Минималном спонтаном енергијом свога духа човек је у стању, да природним енергијама да сасвим други правац но што би га оне саме собом имале, он је у стању да пробуди нову енергију природе и на оним местима на којима је иначе сама природа неби могла пробудити, у кратко он је у стању да постане Господар Природе. Разум наш служи нам при томе само као средство, да избликне упознамо природне енергије, да видимо на који се начин оне могу једна с другом комбиновати, сам разум за себе нас био би потпуно немоћан да нас учини Господарем Природе, кад у нама неби посто-

јала спонтана енергија, чији је израз онај по изгледу тако прост а у ствари тако важна и превазна реч: Хоћу! У овој речи лежи, може се рећи, наша самосталност, наша моћ, наша влада над Природом. Свобода воље чини, према томе, квинтесенцију нашега реалног људског живота.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Као што се види по Јустинијановом закону смртна казна каменовања примењивана је према оним крадљивцима, који украду што из цркве, па се украдена ствар код њих нађе. Исто тако и према крадљивцима, који украду што с гроба. На обичаја нашега народа а према Светом Писму но каткад примењивана је та казна према непоштеним женама, према браколомницима, према вештицама, према издајницима и према преступницима у погледу морала. Још је та казна примењивана и за срамно разбојништво. За ово последње имамо пример из 1888 год. Тако један Србин из Краља (у Црној Гори и Хасу) убије Србина за оружје, па га за то срамно разбојништво само његово племе осуди на смрт, убије га из пушке и затрпају камењем и овим речима испратише[1]: Колико ти одовуд стопа, толико ти одонуд година![2]

Најпосле ћемо да напоменемо да су и Турци знали каменовати хајдучије. На тај су се начин осветили Турци хајдучади Милици. Тако се у песми пева кад су је Турци ухватили и одвели у Травник, беху наваше буре и хајуше па је питале:

«Ој хајдуче да те Бог убије,
«Зар ниједе на свијету јунака,
«Да о' не бојиш пашајех Турака?
«С душогуби ћеш изгубити главу!»

На то им је одговорила Милица:

«Не хајдује буле и хајуше,
«Ја нијесам турска хуњашка
«Већ сам јунак млада Српкиња!»
На раскршћа тоне ми прсина
Сиђуше још пребијене јоше,
Као свијет над обасја гуше!
Кад ишјете трновашке бајне
Од јада су по камен узели
И Милицу у камен заузи.[3]

2. **Бацање у провалију.** — Ова облик смртне казне не помиње се ни у једном споменику српскога законодавства у старој српској држави. И ова казна могла би изостати у овој расправи да јој се не нађоше трагу у животу нашега народа.

Ова казна тако је исто и стара и проста као и каменовање. Она се састајала у томе, што се осуђена, на смрт бацао с висине, било с високих прозора или у какву провалију. У оба случаја смрт је наступала. Треба напоменути да је она казна била често акт самоволе народа или властника. Она се помиње у Светом Писму, јер су је Јевреји примењивали. Тако цар Јуј кад је дошао у Јерусалем, заповедио је да се Језавеља баци с висине:„ баците је доле. И бацише је, и прште јој нешто по зиду и по коњима, и погази је“ (Друга књига о Царевима. Глава IX. стих. 33). Бацање у провалију било је познато код Грка и Римљана. Код Римљана бацали су с Тарпејске Стене. Кривце и преступнике, који су повлачили за собом ову казну, беху: лажно сведочење, мучко убиство, буне, издајство земље, родоскврњење, крађа храмова и најпосле бацани су с те стене робови, који су крали.

У средњем веку није нам познато да је ова казна изношавана као последња судске пресуде, али је се чешће пута јављала као акт насиља. Овде би могли поменути онај догађај у Прагу, кад је хуситски вођ Јан Жишка бацио кроз прозор неке саветнике 1419. године.

Код нас је описао један случај Стеван Митров Љубиша у приповетки „Проклети Кам,“ кад су грбаљски сељани крајем XV. века хтели бацити некакву баба - Пијуту у провалију, што су мислили да је вештица. Ст. Љубиша прича:

„...Дохвате сељани бабу Пијуту ко за руку ко за нову, тер је посмућају „пут пасје јаме изнад села, гдје су, причају људи, у старо доба бјесови ухођали „цара Душана, да не може ни живјети „ни умријети, а за њом мало и велико „сустопице ка' за мрцем. Кад она гунгула „допре на раскршће, срете калуђера пре„вјачкога, који је одходио да купи ујам „уљаног млина.

— А гдје ћете с том бабом? упита калуђер.

„А многима му одговори:

Да ну душу суневратимо у бездању, да јој се за коит не зна.“[4]

Кад је Душан обесио двадесет везира клеветника, који су оклеветали Находа Момира и Гроздану, и кад је дошао под јелу, о којој су обешени, а јела се осушила, под њима се бездан отворила. Цар намаче два џелата млада, откида их једног по једног, те их баца доле у бездану.

«Иди тамо са земље неверадо!»

Овде имамо пример, где су кривци прво обешени па за тим у бездан бачени.

Писац ових редака сећа се из детињства неке баба Живане, за коју су сељани мислили да је вештица, и за коју су сеоске жене говориле, како би њу требало бацити у провалију, да не мори децу.

3. **Вешање.** — У смртне казне, које су постојале још у данашње време, и које су се још и данас одржале у неким државама, долази и **Вешање.** Ова казна примењивана је у Риму, примењивана је у Византији, а примењивана је готово у свима државама средњега века. Она је предвиђена, као што смо поменули, и у Градском Закону. Душанов законик ову врсту казне предвиђа у овим случајевима:

а) Ако ли себар (себар је био сваки, који није властелин и свештеник), узме силом (отме) властеоску жену или властеоску девојку, која је на удају, да се обеси (Чл. 53).

б) Ко убије владаоца или калуђера или попа, тај да се убије и обеси (Чл. 130).

Вешање је било казна, која унижава и срамота. Она се у средњем веку примењивала обично за крађу, особито за крађу у цркви. За тим у средњем веку нарочите су, скоро у свима европским државама, вешани дивокрадице и браколомници. Женске и угледни између погубљени су мачем.

У Душановом Законику нема помена да се за прељубу важљавало вешањем. А у нашим народним песмама налази се траг да је таман преступник каквалан вешању. Пример за то даје песма „Наход Момир“. У песми се пева како су ведикани поставили на Наход Момира, којега је цар Душан нашао и држао као спаја, да он љуби цареву ћћер Гроздану. Душан кад је чуо то расрдио се:

Пан наључе два џелата млада:
„Брзо иђте, два џелата млада,
„На чардаје, где Гроздана спава,
„Ухватите Наход Момира,
„Водите га, те га обесите
„У градини о сувој јабуки.
„Што но се је врло опушио
„Ниа време три године дана
„Нити јаста нити цветом цвата.“

Заповест је царева испуњена и Наод Момир, и ако невин, обешен је у градини о сувој јабуки. Али кад је цар сазнао за клевету, обеси девет везира.

У прво време кривци су вешани о дрва, доцније подизана су вешала у разним облицима. А како је то било у старој српској држави, данас се не може ништа тачно рећи.

(наставиће се)

Милосав Врањевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

* * *

После свега што смо до сад изложили о организацији полицијске према научним принципима криминологије, могло би се, на први поглед, закључити, да је ово питање дефинитивно свршено, и да само треба продужити путем, који су показали *Отоленги* и *Начеваре*. Ну, већ и сам тај факат што је питање, о коме је реч, уврштено у програм последњег криминално-антрополошког конгреса, и што је о њему и овога пута пред реч водио сам *Отоленги*, најбољи је доказ како о потреби дискусије тако и о важности самог овог питања. Доцније ћемо видети, да ово на за садашњем конгресу није расправљено, већ је остављено за идући конгрес, који ће се држати у Немачкој.

Као што већ поменусмо, главну реч о истакнутом питању водио је *Отоленги*,

---

[1] Д-р. С. Трезанзан. Дапот. Стр. 32.

[2] Кости Х. Ристић. Српске. Народне Пјесме. Београд 1871. стр. 120-121.

чији интересантан и врло важан рапорт, које је прочитан на трећој седници конгреса, исписујемо овде од речи до речи:

„Организација полиције према принципима криминалних наука, коју већ одавно захтевају *Ломброзо* и *Алимбу*, остварена је данас на соматичку идентификацију. Постоји, међутим, знатан број полицијских служби у којима треба што пре применити научне методе, и на овај начин дати им новог полета.

Таква каква је данас на пољу идентификације, која се врши готово у целом цивилизованом свету — ова организација није у пракси дала новољних резултата. Неоспорно је, при том, да је циљ идентификације једна извесна мера опрезности, само што су нескопко лажних идентитета, које антропометријска одељења лако откривају, и сувише мали резултат према огромним потребама за успешно сузбијање злочина.

Да би нове методе идентификације могле дати дневној пракси све користи, које се од њих с правом очекују, потребно је да буду примењене у свеколикој служби јавне сигурности и у целој администрацији; потребно је да данашње емпирачко обележавање особености индивиду-е буде замењено научним и добро разумљивим језиком.

Телеграфски расписи, подаци о соматичним карактерима, редиговани у циљу истраживања и пратварања осумњичених личности, треба да су увек сагласни правилима дескриптивног описа.

На овај начин примењен у свима полицијским одељима, соматолошки опис био би од неоспорне користи, само што се ова корист не би проширала на све полицијске функције, већ на један ограничен део. Међутим, дужности полиције не састоје се само у констатовању злочина и утврђивању идентитета. Пре овога она има један претч, управо најважније задатак: *да предухитре злочине и преступе; да добро упозна кривце; да их надзирала, и најзад да их икнаде кад изврше злочин.*

Полиција, која жели да ради рационално у својој сватактичкој улози — у непрекидној борби против опасних друштвених класа — мора потпуно, и у стратегијском и у административном делу, бити руковођена практичним знањима о човеку злочинцу.

Ово познавање злочинца, које се очигледно показује у славним мемоарима *Видока, Клода, Масе-а, Горона* (бивши шефови париске тајне полиције) и других; ово детаљно познавање човека злочинца, којим се одликују неколико ретких чиновника јавне сигурности, мора бити пошана тачна у служби свију полицијских органа.

Док се веровало да је злочинац нормално створење, није се осећала потреба за његовим специјалним изучавањем у циљу надзирања, истраживања и предузимања потребних законодавних мера против њега. Али, пошто је признато, да урођени злочинац у погледу карактера, навика и порока, одступа знатно од осталих људи, наступила је неопходна потреба, да чиновници сигурности за времена упознају сваког злочинца, како би доцније могли са успехом водити о њему рачуна.

На овом конгресу може се још дискутовати о правој природи злочинца, о постојању злочиначког типа, о одговорима злочинаца, али једна ствар остаје увек неоспорна, а то је важност нових знања, које пружа криминална антропологија о организму, души, осећању, мишљењу, жељи, акцији, мрзњи и љубави злочинаца.

Али, нашто сва ова знања, расута у стотинама књига, која су заинтересована цео научни свет и извлала састанак пет међународних конгреса, ако од њих нема никакве практичне користи; ако се њима не користе чиновници јавне сигурности, који готово целог века имају посла са злочинцима, као и судови који их суде.

То нису, међутим, само њиове на којих се чиновници сигурности и судова могу научити познавању опасних личности: ово познавање мора се стећи директно, помоћу рационалних метода биологије и клинике злочина.

Пошто чиновници јавне сигурности једном буду снабдевени оним знањима, организација полиције у свима њеним основним принципима, а у духу нових, неизбежна је; рад њен неће више бити заснован на простом искуству, већ на рационално-позитивним методама, одређеним експерименталним наукама.

Биро полицијски, после овога, биће прави стратегијски биро, чија вредност неће бити персонификована само у његовом шефу, као што је то сада, већ у административним традицијама, које ће бити резултат континуитета рационалних метода у посвећеној употреби.“

Пошто је изјавио да основ свеколике службе полиције сигурности треба да буде раније помената *биографска карта* злочинчева, и ову описао, *Отоленги* је даље наставио:

„После овога, оцене о добром или рђавом владању, о општој или специјалној сумњи, о већем или мањем страху од поратника, биће резултат рационалног и објективног опажања, заснованог на криминалној антропологији и психологији, и омогућиће ће предузимање потребних, и у истини заштитних мера.

Али има још и нешто више: информације полиције јавне сигурности могу послужити као основ судског истраге која ће, пред утврђивања одговорности, бити у стању да открије и персонализује окривљеног (факт врло важан, нарочито за изналожење осуђенике). Неће се више дешавати, као што сада више пута бива, да се на претресу појављују оптужени, за које нико не зна да су дугогодишњи опасни злочинчари. И сам суд моћи ће, према личној оцени социјалног страха који окривљени проузрокује, изрицати праведнију казну, и одлучивати има ли места условној осуди или не?

Истраживања кривца неће више зависити од случаја, или од ретких способности појединих чиновника, већ ће се, за против, вршити према сталним правилима, и засницати на познавању опасних друштвених класа. На основу ових закључака, које ће се извести из самог злочина или преступа — најпоузданије и најбољи знак који сам злочинац о себи оставља, чиновник сигурности стиоченће истраживање у другу опште сумњиве и њему добро познатих личности, из кога ће прећи на специјално сумњиве, па најзад и на самог извршиоца: докле онако исто као што лекари успевају да одреде најтеже дијагнозе после детаљне анализе.

Као што се из изложеног види, реч је о потпуном преображају данашње полицијске тактике: реч је о једној новој и од данашње сасвим различитој управи, која ће знатно умножити репресивну моћ јавне сигурности, а још више њену превентивну моћ, која у ствари и јесте њен главни задатак, док је данас само споредни.

Надзор сумњивих личности, који данас не само да није довољан, већ често пређлази и у систем гажења, моћи ће у истини спречити злочине кад буде извођен према паметном принципу индивидуализације. Тада се неће вићати, као што се данас вићају, несвесни малолетници, сиплетни чара и алкохоличари, како се препирају полицијски агентима, нити ће обојена и неодговорна лица бити ређута по целом грађанском друштву са скитницама просјацима и дегенерисаним личностима.

У целој домени закона и пракиза јавне сигурности, садашње мере замениће се новим методама, а најважнија средства превентивне полиције: *опомена, надзор, интернирање* и т. д. неће се више примењивати једнолико, већ сасобрано различитим категоријама индивидуа и њихової опасности по друштво.

Само после ових реформа и под заштитом криминалне антропологије, полиција научно организована моћи ће постати најбоља и најмоћнија заштита друштва противу злочина и преступних акта“.

У дискусији, која је после овога настала, *Пренс* и *Рајс* (Лозана) истицали су погпавито тешкоће од употребе биографске карте у пракси. Како ће један полицијски агент моћи распознати епилептичну кризу, кад симуланти понекад успевају да превале и саме лекаре? У овом истом смислу говорио је и *Максвел*, док је *Кан* предлагао две карте: једну *полицијску* а другу *лекарску*, и тражио да се обе спонитавају окривљеноме, и на овај начин потчине контроли браниоца.

Пошто је *Отоленги* одговорио, да ће се рубрике на биографској карти, одређење за психичке податке, попуњавати само за повратнике и оне који су добро познати, Д-р *Едмон Локар* (Лион) изнео је своје мишљење „*О данашњем служебна идентификације и интернационалном картону*“, а предложио: *да се у свима земљама заведе један исти систем идентификације.*

Још су говорили *Рајс* и *Гасти*: први о „*Живом сликама*“ и „*О неколиким новим применама фотографије у судском истраживању*“, а други о новом систему *дактило-*

скопље, који почива на класификацији описаној претходно према методи професора Отолењија, и са овим је завршена трећа седница конгреса. Дефинитивна и коначна одлука о расправљаном питању није донета, али су за појединости изражене извесне жеље, које ће се свакако у завршетку овог рада.

(наставиће се)

Д. Ђ. Атанацк.

ПАРИСКА КРИМИНАЛИСТИЧКА ШКОЛА

(Ecole des études pénales à l' Université de Paris)

У другој половини прошлога века извршени су знатни преврати у Кривичном Праву: срушене су многе старе теорије, пообарани читави редови принципа, намењени и проширени погледи како на злочин тако и на злочинце, како на казну тако и на њену примену... Суверенитет старе класичне школе и њених теорија у Кривичном Праву, нагризен и окрњен, срозао се је, и на развалинама тих некадашњих теорија створене су нове школе, рационалније теорије, које на дана у дан задобијају све већи број својих партизана и почињу да освајају и законодавце... Уз неконну зграду Кривичног Права видимо данас зграде, које су подигнуте у прошлости која није далеко иза нас: имамо данас нове науке са којима је Кривично Право у тесној, интимној вези, имамо данас Криминалну Социјологију, Криминалну Антропологију, Пеналогију (Science pénitentiaire)... Злочин данас није само обично зло, која треба да погоди овај или онај параграф, злочин није више *јуридичан феномен*: злочин је данас *друштвени феномен*, који је, као и сви друштвени економени, резултат многостручних и разновсрних фактора... У борбу противу злочина није више ни мислити уљи наоружан само параграфима: треба га упознати, проучати, треба му пронаћи узроке, па организовати средства којима њих тући... Старе теорије, а по њима и законодавства, нису хтеле да знају за злочинце: за њих је постојао само злочин. Али од извесног доба, истовремено кад је у медицини проклизновано, да нема болести него болесника, имамо данас високо одигнут принцип: „Нема злочина, има само злочинаца!..“ Савременог криминалисту не интересује данас крађа него *лопов*, не интересује га убиство него *убица*. Он проучава злочиначки свет како у садашњости тако и у прошлости, он пробија у њихов живот и тамо их посматра, он студира њихове навике, њихово обичаје, идеје, склоности, језик итд.. Казна је престала да буде оно што је некад била: она је данас чисто *социјална функција*, која се појављује као друштвена реакција противу антидруштвених испада. Она данас, поред тога што треба да заплаши, да буде примерна, треба поучити и у првом реду да поправи злочинца. Њена је примена, она велика брига савремених криминалиста. Није довољно осудити некога на толико и толико месеца затвора или на толико и толико година робије. Треба казну *применити* сходно њеној циљу. И отуда оно, да су створене теорије о примени казне постала знања, која су у недавно прошлости проглашена за науку...

При таном стању ствари разумљиво је, што је се, ипе мало година, појавило питање, да ли је образовање које се добија на правним факултетима довољно за оне, који би хтели да постану криминалисти било као адвокати, било као истражни, било као судије? Да ли је за једнога криминалисту доста оно мало знања из Кривичнога Права, које он стекне слушајући предавања из тога предмета за један или два семестра са једним или два часа недељно? Да ли не би било и корисно и потребно створити на правним факултетима уз постојећу катедру Кривичнога Права и катедре за оне науке, са којима је оно у тако тесној вези, које но и оно има за битни предмет проучавања: злочина и злочинца? Или да није згодније створити нарочите школе за криминалисте?...

То су питања којима су се правни ауторитети посебице занимали док она нису, силом саме потребе, постали предмет дискусије на шестом конгресу Међународне Уније за Кривично Право, држаном 1895. г. у Лиону. На конгресној седници, којој је председавао врло цењени правник, дашњи министар правде у Србији, г. д-р Миленко Р. Весић, дискусија, врло жива и врло интересантна, завршена је решењем, које овако гласи:

„Да би се усавршило образовање криминалиста, а специјално да би се припремили да буду практичари, жели се да се њихово студирање не ограничи само на казнени закон. Жеља је, да се ђаци, који се спремају да постану криминалисти, упознају са знањима о узроцима злочина, са карактером злочиначког света, и са најбољим начинима примене казне, било факултативним предавањима, било специјалним курсовима...“

После тога конгреса на разним факултетима опажа се појава напредних категорија било за Криминалну Социјологију, било за Криминалну Антропологију, за Пеналогију, Судску Медицину, Психијатрију. Али се убрзо дошло до уверења, да су напори појединих професора на универзитетима узалудни, јер су та предавања непотпуна и имају и сувише индивидуални карактер. И за то питање о стручном образовању криминалиста, смишљено за још поређење, постаје попова предметом дискусије једног криминалистичког конгреса. Овом приликом то је питање расправљано на првом националном француском криминалистичком конгресу, држаном у Паризу пре две године. Оно је било овако формулисано: „О професионалном образовању адвоката, истражника и судија криминалиста.“ У врло исцрпном рапорту, поднетом конгресу по томе предмету, један признати француски правник забавио се је питањима: када треба да буде место стручном образовању криминалиста, у каквом духу треба да буде то образовање и какав треба да буде његов програм. Конгрес се је с лакоћом сложио, да то стручно образовање треба да буде после свршеног правног факултета, да буде у практичном и теоријском духу, а што се тиче програма он би имао да обухвати Кривично Право, Криминалогију, Пеналогију, Кривични Судски Поступак, Судску Медецину и Психијатрију. После дискусије у којој су узели учешћа врло многи чланови конгреса, дошета је одлука, у којој је изражена жеља, да се на правним факултетима појединих Универзитета отворе нарочите школе за образовање криминалиста у практичном и теоријском духу, и да диплома о свршеној школи издана од стране Универзитета, као препорука за наименовање истраживача и судија као и за њихово унапређење.

Ниже прошло ни два месеца од тога конгреса, а на париском универзитету, по одобрењу министра просвете, отворена је Криминалистичка Школа (Ecole des études pénales) и њени први слушаоци свршили су је овога лета.

Том школом управља доајен правног факултета, а предавања се држе из Криминалогије, Пеналогије (Science pénitentiaire) Кривичног Права, Кривичног Судског Поступка, Науке о душевним боленама (Médecine mentale) и Судске Медицине. Професори су сви исти са правног и медицинског факултета. Поред предавања држе се и практичне конференције на правном факултету, у једној болници за душевне болести и на Моргу. Похађање часова, присуствовање практичним радовима и конференцијама обавезно је. Редовни ђаци те школе могу постати они, који су свршили правни факултет. Странци се примају по одобрењу доајена правног факултета. Школа траје годину дана. Да се добије диплома, коју издаје Универзитет са потписом свога ректора и професора, који су држали предавања, ђак треба да је нарадио тезу, коју је дужан да сутпира, и да је из свију предмета положио писмене и усмене испите.

Надамо, да ће ово обавештење о Паријској Криминалистичкој Школи бити од користи оним нашим будућим криминалистима, који би хтели да на страни стеку професионално образовање.

Париз. 1906.

Милорад Н. Ст.

О НЕКОЛИКИМ ОСОБИНАМА ИСЛЕДНИКА

д-р Ханс Г'рос

Кад се говори о томе, какав треба да буде иследник, свакако ће се тврдити, да треба да има све добре особине, које човек у опште може имати: неуморну добру вољу за посдом и вредноћу, самосавладљивост и издржљивост, спотроумност и познавање људи, образовање и лепо опхођење, гвоздено здравље и потребна знања из свију области наука и приватнога живота. Те се све разуме само по себи, али овде ћемо додирнути неколике тачке, за које држимо да им се још увек до сада мало важности придавало.

Пре свега захтеваћу од иследника, да има у знатном степену *одлучности*. Ништа није жалосније и неупотребљивије него досадан, спор, суморан и самим иследник: сматрамо, да и исљедник пре свега има такве особине, него ли иследник, и ко не осећа у себи ни мало одлучности, нека се од другог каквог грана прави-ништва, — добар иследник неће бити никада. Али иследник не сме бити одлучан само у појединим случајевима, рецимо кад је као службеног надлештва, без електричног звонцета, без послуге и има да изврши какво притварање; одлучан мора бити и онда кад има пред собом и какав тежак, замршен и нејасан случај. Одкратно је видети, кад се из целога једнога акта види, да је иследник цео случај само неодважно, несигурно, бојажљиво и са свим заостреним пактима прихватио: како тек мора радовати човека кад види сажимо, весело и сигурно прихватање и појимање ситуације. Често се једина умешност и дугогодишње вежбање може наједначити са једном енергичном руком; нема ни ње, цела се осуда дица не да ничим надокнадити. Као и за сваког човека, напречито за нас криминалисте нађи она неправедна Гетеова изрека: „Не ударај одако на гвоздено осица, али кад већ удараш, удри снажно“.

Не мање бих захтевао од иследника да уме сналажавати самога себе. Памћењем рачунањем, слободним спекулисањем, предострожним промеравањем, и правим трговачким билансирањем није учињено све — сва рад иследников мора бити пуна самосналажавања, одмерен и *штедљиво* частан, а од почетка још одстрањен од сваких спољних и заслепљујућих утицаја у погледу успеха. Срећно хватање злочинца, говор државнога тужиоца пун поноћног дејства, обазрино управљање председника претреса, све то може да изазове признање, чуђење и дивљење, али све то иследник мора да одстрани. Његов пун труда, напорни рад леже у немим актима, и сва његова радња, његово оштроумље, његове срећне комбинације, његова опсежна знања откриће, ако добро иде, мали број људи који тачно студију акта и истављ ће те заслуге кад треба.

Дала особина, која се неизостанно мора захтевати од иследника, јесте апсолутна тачност, под којом не треба разумети само то, да све буде у протокол стављено онако како се недело или викало; по себи се разуме да и то треба да буде. Овде се мислило на тачност у радњама где се задовољава иследник поданцима и тврђењима других; ако је могуће, иследник треба прво сваке да утврди *сопственим* увиђајем и још тачнијим истраживањем. Нећемо, даље, да кажемо „иследник мора тачно да ради“, већ хоћемо „тачно“ да замемимо истина једноликом, али особитом важношћу истакнутом речју „*егзактно*“ која је данас у научној употреби добила угледни смисао. Висок ступањ свију данашњих наука постигнут је једино и само „егзактним“ радовима. Кад хоћемо какву модерњеју, научнију књигу, а такође и какву дисциплину да сравнимо са којом сличном, која је само неколико деценија раније писана, и кад се занитамо у чему се састоји велика разлика обе врсте истраживања, наћи ћемо је само у томе, што се данас куд и камо егзактније ради него раније.

Да истражавању мора нешто и „пасти на памет“, то се по себи разуме, иначе не може истраживати; али и иначе ће упорећење двају истраживача модернога времена исказати у корист онога, који егзактније ради. Сјајне мисли које су прокрчиле пут у какној науци, којима је каква научник подивио свет, често пису генијална трентутна стварања, већ производ егзактних истраживања. Тачно схватање ствари, посматрање до праших основа. безбројна сравњивања, неуморни покушаји, кратка објашњења природе ствари могу бити са тако разноврсних страна, у толико много фаза свога развића, да нове погледи и нове мисли саме од себе долазе, те се тада стварно упознају принципу и приводе у дело.

Ако погледамо како велику предност има егзактан рад у другим областима човечјега истраживања, умећемо и ја да своја истраживања применити. Шта значи, назвал. егзактно радити? Ништа друго, до „не веровати другоме, већ посматрати сам, већ опет и опет посматрати.“ Ко тако ради, радиће егзактно и одстраниће стотинама заблуда у свима областима, ако није аргументовано једне нетачне податке на другима, ако није оно, што је један пут било могуће и што је један пут посматрао, држао да је увек могуће и да се увек *може* деповати.

Наравно, да ми у своме раду најмање можемо сами видети и понова посматрати, већ се морамо ослонити на оно што други кажу; у томе лежи тешкоћа и неблагодност наших истраживања, али та бан неизбода може се знатно ограничити, ако с једне стране оно, што можемо сами да видимо, заиста сами видимо, а не расуђујемо према подацима добивеним од других, и ако с друге стране све оно, што нам други кажу, покушамо да учинимо на тај начин егзактним, што ћемо сравњивањима, покушајима и демонстрацијама испитивати веродостојност и правилност сухатала исказивача и на тај начин поставлати га правилно или бар правилније. Како се ради оно прво, лако је рећи: увери се сам. узме преда се цео нагледни измери сам, пређе сам истим путем и сравни тачност сатова по којима сведоци дају своје исказе, кратко речено: сравњује и пресуђује сам. Има ли се пак посла са свесним простим стварима, које се могу изнети са поуздином тачношћу, не треба се ослонити на податке који се дају „отприлике, већ само на оне који су сигурни у циљу започете истраге.

У једном важном криничном случају правило се много комбинација према околностима и доношени су разни закључци, који су за ток целе стварн заиста били од пресудне важности. У последњем тренутку паде на памет једноме поротнику да заиста, да ли се баш поуздано зна, да је једно извесно место удаљено од другога две хиљаде корачаја, што је случајно у тој истрази као један опнон у нешталкоме мишљењу. „Два су сведока казала, да раздаљина износи две хиљаде корачаја“. Ипак би решено, да један жандарм стаде и пређе то одстојање, на кад се овај вратио и поднео извештај, да је одстојање велико — 450 корачаја, све су разлике постајале и закључци морали пасти. То је само један типичан пример од стотине, које је у том погледу сваки од нас доживео.

Много је теже рећи, како ће се искали „учинити егзактнијима“, кад је немогуће директно поновно раснатрање — свакојако претпостављајући увек случајеве, у којима сведок *хоће* да каже истину, али само неправилно схвата. У опште ће се рећи: паза се помоћи „ad oculos demonstrare“, „пробањем“. Н. пр.: сведок каже: „И ме је батинао најмање десет минута“: сведоку се пружи сат и захте. да пида, колико дуго траје десет минута и да ли га је П. заиста десет минути батинао. После најмање четврт минута сведок узвикује: „Не, дуже сваколо да није трајало“.

(наставиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о томе, да ли је купац продатог имања дужан да полаже прирез на купљено имање.

Власт среза јадранског на дан 20. новембра 1899. годиие путем јавне лицитације продала је непокретно имање Јонина Р., из Лозишце, за наплату дуга Управи Фондова, и исто уступила Јовану М., из Шора, за 7986. дин.

Пошто је продаја постала извршном, купац Јован М. на протоколу под среске власти од 29. децембра 1899. године изјавио је: да је имање дицитирао и купио за своја сина Цветка, и да се у будуће Цветко лове док се ствар не расправи.

За овим је Цветко изјавио да на то пристаје, и одмах је положио 2000 динара за Управу Фондова, за реото да буде дужник Управин, ако та она за такнот прими, а за то реото до иелицитарање цене, место попаца, приложио је обавезницу Јована Р., по којој дугује Јовану М. 4000 дин. са 12% годишњег интереса од 20. септембра 1895. године до наплате.

Јован Р. затом својим од 11. фебруара 1904. године Бр. 2386. тражио је, да изврпна власт позове купца Цветка, да он положи сву изицитирану цену у 7996. динара и сав приход колико буде извео, а кога је Цветко на продато му имање од дана продаје примао, па по изнирећу Управе Фондова, остатак новпаца да се пошље пристојеном дожинском суду на расиоред. пошто по извештајима истога суда од 20. октобра 1899. године № 11432., на продатом имању сам Цветково има и друге интабулације.

У исто време изјавио је: да купцу Јовану М., односно Цветку, не признаје поверилачко право, пошто то не утврђује извршном судском пресудом, којом би дужник био осуђен на плаћање нити подноси доказ да је то своје приманье пријављивао за порезу.

На основу изложеног, с погледом на прописе §§ 483. и 489. грађанског судског поступка власт среза јадранског, решењем својим од 7. марта 1905. год. № 1426. одлучила је: да Цветко М., из Шора, купац имања Јована Р. има положити ресто изцијелитиране цене у 4248. динара, пошто је 2000. дин. положио Управи Фондова, а за 1750 динара Управа га примила за свога дужника, а тако исто да положи и сав приход од купљеног имања, колики по рачуну буде.

По жалби Цветковој, ово решење одобрило је начелство окружно, а решење овога Министар унутрашњих дела својим решењем од 13-ог августа 1905. године № 120326.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да се предмет жалитељеве жалбе, у колико се односи на решење полицијске власти, којим му се налаже, да подноси ресто куповне цене, по одбитку потраживања Управе Фондова, за које је жалитељ као купац примљен за дужника, не тиче административног спора у смислу чл. 48. тач. 2. саветског пословника, већ питања за чију је расправу, по §§ 483. и 484. грађанског судског поступка, надлежна полицијска власт. Међутим, у колико се жалба жалитељева односи на решење полицијске власти, којим му се налаже, да положи полицијској власти приход са купљеног имања од дана продаје, Државни Савет је нашао, да је надлежан за расправу онога питања, и да решење Министрово, којим се у овом делу одобрава решење полицијске власти, не долази закону.

Питање, да ли је жалитељ, као купац продатог имања, дужан да положи приход од купљеног имања све до дана извршености продаје, или су приходи тога имања, од дана куповине, његова својина, спада у категорију спорних питања е обзиром на то, да ли је жалилац остати купац имања, ако не положи сву куповну цену. За расправу овог питања, као спорног, није надлежна полицијска власт, већ суд по чл. 146. Устава; с тога је полицијска власт била дужна да лице, које полаже право на онај приход, упути суду на парницу, те да судским путем тражи накнаду од купца.

Ово саветско посматрање усвојено је и Министар Унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 16. маја 1906. године № 3890.

Противу решења, донесених по §§ 7. и 8. закона о механама, нема места жалби на Државни Савет.

Р. В. из Јежевице подигао је, на свом имању у селу, зграду и почео радити пекарску радњу.

На основу прописа §§ 7. и 8. уредбе о механама и кафанама, среска власт забранила му је управљавање ове радње с тога, што у истом селу, а и у суседном, постоје механе са пекарницама.

Ово решење среске власти одобрило је и окружно начелство, а и Министар Унутрашњих дела, наводећи: да се управљавање ове радње не може одобрити, јер би тиме право сопственика и закупца сеоске и друмске механе, које проистиче из законске дужности о подизању прописаних пекарница и одржавању истих било илузорно.

По изјављеној жалби, Државни Савет није се упуштао у расматрање овог предмета, налазећи, да се предмет жалбе не тиче административног спора у смислу чл. 48. саветског пословника.

Одлука Државног Савета од 12. маја 1906. године Бр. 3798.

М. П.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине балајначке, актом својим од 5. јуна ове год. Бр. 776. пита:

„Општинска судова, на основу § 23 грађ. суд. поступка, имају право наплаћивати у име таксе, од сваке губеће стране, тамо побројане таксе.

Но како се у горњем §-у каже, да ће се такса наплаћивати од губеће стране, то се моди уредништво да овоме суду објасни: да ли суд треба да наплаћује таксу по поменутом §-у унапред од туженога и одмах у касу уноси, па да тужиоцу досуди накнаду од туженог, ако овај исплате губећа страна, или тужбу треба примити без таксе, па после свршеног спора наплатити таксу од криве стране?

— На ово питање одговарамо:

Општински судови не могу наплаћивати унапред таксу, предвиђену § 23. т. а, б, в и г грађ. суд. поступка, јер се она наплаћује од губеће стране, а ова не може бити звана суду, докле год не изрекне своју пресуду и ова не постане извршном.

То се јасно види из првога става поменуте законске одредбе, а у осталом правилност онога гледишта потврђује се и § 514. поменутога закона, у коме се изречно вели да се таксе, побројане у § 513 од 1 до 5 неће у напред наплаћивати, а ове су таксе истоветне са оном из § 23.

Истина, § 514 сада је укинут, али он сада казује принцип, који је за наплату таксе био у опште усвојен до појаве закона о таксама.

Што се тиче таксе из т. д. § 23. она се наплаћује унапред и то у маркама.

II.

Суд општине јаковљанске, актом својим од 5. јула ове год. Бр. 1061, пита:

„У овој општини има један овакав случај:

Н. Н. из Каменице, продао је пре неколико година Авраму Аврамовићу једну своју њиву, на којој је доцније Аврам подигао кућу са потребним зградама и ту сада стално живи.

Но како о овој продаји тапија још није издата и пренос по књизи „Б“ није учињен, то се порез и сада реже на продавца Н. Н. и он га и плаћа, а Аврам неће исти да му враћа.

Сада продавац хоће да тужи Аврама за плаћени порез на ову њиву, и суд ће га и осудити на плаћање, али се наплата не може извршити зато, што Аврам нема од покретности и земље више од онога, што му се по § 471. грађ. суд. пост. не може узети у попис за приватне дугове, ако би се и плаћени порез сматрао као приватан дуг.

Према томе суду је потребно објашњење о томе: кад се пресудом осуди уживалац Аврам да плати порез, може ли се њему онда узети у попис имање за наплату овога, без обзира на заштиту § 471 или ће се и ово сматрати за приватан дуг, и онда како ће се пресуда извршити?“

— На ово питање одговарамо:

Погрешна је од пореске, у овом случају, општинске власти, што је продавца у опште задуживала порезом и на ову њиву, кад је продаја одавно извршена и имање ужива купац Аврам.

Чим је имање ушло у његово господарство, требало га је, по познатом распису г. Министра финансија, задужити порезом, без обзира на то, што пренос тапије није извршен.

Кад то није учињено у своје време, онда продавац није требао да плаћа порез и на ову њиву, него је требао да њу одреди за продају за наплату пореза, и то би нагнало Аврама да порез плати, пошто би власт у смислу чл. 18. зак. о порезу учинила Аврама одговорним као дужника, и пошто и само земљиште служи држави као залога у смислу чл. 108. закона о порезу.

Али кад све то није било у своје време, сада се потраживање повећано од Аврама има сматрати као приватан дуг, и наплаћивати са свима обзирима на § 471. грађ. суд. поступка.

Ако он у опште не буде имао ништа од покретности, из које би се пресуда могла извршити, а од непокретног имања опет не буде имао више од онога, што му штити § 471. онда се пресуда неће моћи ни извршити.

III.

Суд општине варошице Сопота, актом својим од 1. јула ове год. Бр. 777, пита:

„У овој општини као варошкој, постоји касапница дата под закуп.

Општина ропочевачка, која је разграничењем одвојена недавно од ове општине, поставила је касапницу до границе атара ове општине и даје месо јентијијем ценом грађанима ове општине.

С тога суд моли за објашњење: може ли друга општина да постави своју касапницу на синору општинском, ван села, у близини какве вароши или варошице, и ако би грађани тих вароши и варошица узимали месо са касапнице сеоске општине, па уносили у варош или варошице, да ли их суд може казнити и по коме закону?!

— На ово питање одговарамо:

По чл. 38. тачка а. уредбе о касапницама, опредељења о давању касапница

под закуп и о месту и начину продаваља меса, и за сеца су она иста, која су за вароши и варошице.

Према овоме и у вези са т. в. § 38 и § 11 поменуте уредбе, *продаја меса не може и не сме бити сем обима села*; а под обимом, пак, села, подразумева се онај круг (периферија), који додирује крајње куће села.

Према томе, општина ропочевачка није ни могла ни смела одобрити продају меса ван села у атару општинском.

Она то није смела учинити ни из санитарних, ни из обзира јавне безбедности.

Ну, кад је она ипак то учинила, онда треба тражити од надлежне полицијске власти, да јој узме поступак забрани.

Оне пак грађане општине сопотске, који би куповали месо у суседним општинама па га уносили у Сопот, треба казнити по § 5. поменуте уредбе у вези са § 370 кр. закона.

IV.

Суд општине александровачке, актом својим од 5. јуна ове год. Бр. 2868, пита:

„Кад једну општину сачињавају више села, па се у једном селу упразни место кмета и то упражњено место новим избором треба да се попуни питаље је:

1. у ком року треба обавити избор за попуну упражњеног места — од кад се упразнило.

2. ко треба да кандидује и бира кмета на упражњено место, да ли само оно село, за које се кмет има да изабере, или цела општина. Ако само оно село, онда да ли се то не коси са чл. 57 и 58 зак. о општ. (по изменама од 3. децембра пр. год.) и колико треба предлагача; као и то: да ли за овај избор треба слати бирачки списак суду на потврду.

Моли се уредништво за објашњење по могућству у првом броју Полицијског Гласника пошто је ово хитно, јер од надзорне власти по овом није добијен никаква извештај, а и онај усмен који је добијен, супротан је правом смислу закона".

— На ово питаље одговарамо:

1, Ако је место кмета упражњено у смислу чл. 148 зак. о општинама, онда се избор мора наредити у року од 5 до 10 дана, од дана саветске одлуке (чл 149).

Ако није тај случај, него је место упражњено што је дотични дао оставку и ова му уважена, или је умро или т. слично, онда одбор решава да се изврши избор, а општински суд сазива збор у смислу чл. 34 овога закона у року, који предвиђа чл. 37;

2, У смислу чл. 53 г. и чл. 100 кад се избор врши ради попуне упражњених места општинских чланова, сем председника, онда се узимају кандидати из оних места, одакле су били они, на чија се места бирају нови.

Избор се врши по кандидатским листама у смислу чл. 53. и са потребним бројем предлагача.

Бирање се врши од стране свију гласача дотичне општине, а не самога села, за које се бира кмет, јер то одговара и начелу истакнутом у ставу првом чл. 53, в. зак. о општинама.

То није противно наређењима чл. 57 и 58, која говоре о сеоским састанцима, на којима се расправљају послови друге врсте.

Број предлагача записа од броја правих гласача у општини.

Списоке бирачке треба закључити до дана избора у смислу чл. 27 под д. зак. о општинама, и ако нема жалбе неће слати суду, ако су у своје време потврђена.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Јован Костић, пиштаљ коритар, из села Лукова у срезу бољевачком, који је у последње време живео у селу Трешњевици среза беличког, под именом **Јована Мир. Костића „Будака"**, коритар, тражи начелник ср. беличког по извесном прекршном делу. Проваљеног Јована ваља сировости поменутом начелнику с позивом на Бр. 9172.

ОБЈАВА

Милорад Јеремић из Шутаца у срезу качерском округа рудничког, који је на дан 14. јуна ове године учествовао поред других у нападу на аманетну државну пошту на путу Уб — Лазаревац, одметнуо се од власти наоружан одмах по извршеном овом делу, што се утврђује још и тиме, што је у бегству извршио и једну опасну крађу у селу Крушевици у срезу колубарском окр. београдског.

Решењем овог начелства од данашњег Бр. 6939, а на основу извештаја начелника среза качерског и прибављених доказа утврђено је, да се Милорад наоружан од власти истргао и од ове одметнуо, и почео у земљи сам за себе самовласно живети у намери да и даље казнима дела чини, као и да избегне одговорност за већ почињена дела, — у коме поступку његовом постоји дело хајдуковања — § 243, кривичног закона.

На основу свега овога, а по чл. 9. закона о јавној безбедности начелство ово позива Милорада Јеремића из Шутаца, среза качерског, овог округа, да се у року од двадесет дана рачунајући од дана када ова објава буде изашла у „Српским Новинама" пријави најближој полицијској власти, која ће га сировости начелнику среза качерског, или најближем привременом суду. Ако се у остављеном року не пријави ни једној полицијској власти или привременом суду, начелство ће га на основу чл. 10. закона о јавној безбедности огласити за хајдука.

Лични опис Милорадов је овај: сада је по занимању тежак, а раније је био у војној музици Краљеве гарде и свира у кларинет и бас F, стар 25 година, висок 1·35 см. у лицу доста сув, брија се, бркоња врло малих, плавих, косе плаве, очиљ плавих, од особених знакова има на лицу на десној страни од угла уста у правцу вертикалном за једаи и по сантиметар један ожиљак од посекотине, — кад говори по неки пут замуцкује, — погледом му је оштар и кад говора ретко кад у човека гледа. Шта сади има на себи од одела непознато је.

ШБр. 6939. Од начелства округа рудничког, 22 јуна 1906 године, у Горњем Милановцу.

СКРЕЋАК СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза орашног налазе се у притвору: **Стеваи Окановић, Михајло Николић, Михајло Радовановић—Ускоковић, Драгутин Јовановић, Илија Радовић, Младен Костић и Живојин Јовановић**, сви познати кокцари. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, ако су извештаји изврпили пуно привичан посао у њиховом подручју, да о томе известе начелника среза орашног с позивом на деловну Бр. 10799.

Начелник среза зајечарског ухватио је **Алексу Аксовића**, питаљца из Лешеља, са две краљеве кобиле, за које нађе да поваљо откуда му. Једна је кобила дакле алатаста, дуж ничме ма црну белегу, реп и грива су јој опушени, има жиг «О», матора је 4 годиае; друга је дакле врапе, без роваша, матора 2 године. Ако би која полицијска или општинска власт, или приватни знаци сопственика ове стоке, нека о томе известе поменутог начелника с позивом на деловну Бр. 11344.

ПОТЕРЕ

Димитрије А. Ђорђевић, из Ровина, и **Стеваи Ђорђевић**, из Горњака (срез загловаски, који су били у притвору код начелника среза ваљевског због извесних преступа, пођу ноћу 24. и 25. ов. м-ца побегли су. Димитрије је стар 34 год., средњег раста, црномањаст, суводаљ, у белом оделу од сукна. Стеваи је стар 22 год., повећског раста, смеђ, малих бркова у белом одељу. Нека све полицијске и општинске власти пазљиву, да се Димитрије и Стеваи продају и стражарско сироведу неледној власти с позивом на деловну Бр. 9050.

Гмитар Ђорђевић, из Скиловља, осуђеник пожаревачког казненог завода, који је био на раду у Лубичеву, побегао је. Гмитар је стар 27 год., средњег је стаса, црне косе, смеђих бркова. Наређује се свима полицијским и општинским властима да га у својим домаљама пажљиве потраже, па пађеное под сигурном стражом сироведу пожаревачком казненом заводу с позивом на Бр. 1982.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЉБУМА

Фалсификоване новаца узима све више маха, нарочито од кад и у Македонији, па да се та кривица као злочин оштро кажњава, јер је свет лакше на лажу заради, а и борбе за живот све је тежа и тежа. Но још више од ква-

сваковрсна новац врше се претеже по рачун пропуштања и пролажења лажног новца.

Претпоставља да је лажњаци лакомост света за богатством и лакша и бржа зарада, а и због уверења да их за то казна неће постићи, опорави су од тога читаво занимање. Београдској полицији познато је доста и наших и страних лица, којима је тај начин препарање главно занимање, и у њеном криминалном музеју налазе се наше справе и „машина,“ које су варалице продавале за скупе паре као „машине за прављење лажног новца.“

Како су Вршац, Бело Прква, Ковин и у општи тај крај у Банату, од најпре била места и седишта ових преваљених и пропуваља лажног срнског новца тако се и препаре ни рачуна лажног новца тамо највише врше.

Тако је овомад Сталлапина добро познати *Спира Добројевић*, пореклом посрбљени, по-једно двојица Београђана да отпуте по јединку неку лажно српске банкноте, које се нало не разликују од правих. Да би их увереко о доброти тих поочинаних показао им је један комад, који се ни мало није разликовао од праве банкноте од 10 динара. Они то дотле београдској полицији и у споразуму са овом приставу на отпуп, само да би се стварно лопове ухватила.

Спира им обрасци да је тај човек што има лажне паре у Белој Цркви и да тамо треба да иду и да понесу бар сто напољеона за отпуп срнских лажних новчаница, а ако хоће могу понети и за румунске и бугарске банкноте, јер он и те има и пропуш. Уговоре да пођу у пропи понедељак.

Пре тога, у недељу, једни чиновник београдске полиције са једним детективом оде у Белу Цркву и стуни у вези са тамошњом полицијом. Варошки капетан г. Јозеф Петрирк ов најревнос готовошћу пашао је на супрет изасланику београдске полиције и одредио једнога од својих најбољих и најреноснијих полицајаца, г. Костића, да са њима оду ствар иопеде.

Добројевић је у понедељак пре подне приспео у Белу Цркву возом из Београда са оца два београђанина. На тамошњој железничкој станици биле су прикривени београдски полицајци и г. Костић рада пажње на њих. Чим су пашли из воза *Добројевић* је као сваки прави човек почео да се обазире лево и десно, бојећи се да нема кога од познатих или од полиције, па кад пашта особито није видео, пошао је у варош напред, а они двојица за њим на прилично одстојање. За њима трећином пошао је, пошто су дотле замакли, београдски детектив, а споредним улицама прека њима чиновник београдске полиције са г. Костићем.

Код су улаз у кућу у варош Спира је стајао у пажњу код Штепанца, а за њиме су ушли и они дво шегови сапутника, док их је он остављао да га чекају, а он отишао да нађе свог човека и да донесе паре.

Сва три полицајца што су пашла скоком са у једно лонка пред од Штепанца да очекују дали ранији стварн и згодан моменат за хапшење. После једног сата Спира се врати и спопоте овој двојици, као да точни човек није у варошн, већ да је отишао у једно обилазе село, но да ни је шегова жена пашла за га сачекају, а он да се врати и ако ће на поћи, која ће они узети у пошпиљку, да га доведе. После три сата, тон пред вече, он се врати и саопшти овој двојици да је дотични човек дошао во села и да они пођу за њим, на где он уђе, да уђу и они, ту ће бити кућа тога човека, ако не паре пренети.

За њима овог пођу у приготовој дољини и полицајци. Спира уђе у једну кућу као ерасе прије, а за њим и она двојица.

После неколико минута беже умутра и сва три полицајца и у једној собн пошали затекну спу тројицу да седе за столом са домаћином *Васом Терзићем*, неким малим дућанџијом, старцем од преко 60 година. Спаки од њих држао је у руками по једну српску, бугарску и кинеску банкноту. Уиалом полицајци доказали и Спира бини су рано извиновани, али је дотичним брао дошао к себи и осетио хладнокрвно почео одговарати. На питање пашег старешине шта је то паре, он је жарко одговорио да је Спира дошао код њега да купи бурад за вино, на је договор о ову двојицу од којих један хоће да купи коме, а други да му је жочијан. За паре које су она тројица држали казао је да су њихове и да их је овима показао да виде какви наследу оријенталски новци!

Тамошњој полицији познато је, да је тај Васа ни опаван и одавно начин многима предеко неке суме, на се неки пису смели тужити, а и где се тужило није се могло на делу ухватити. У каквим односима био је споменути са пралењем и пропуваљем лажних новаца, али је се после ово прекарана бавио, јер је то безопасније.

Пошто је ова пуш на делу ухваћен, стављени су и он и Спира у притвор.

Спира је родом из Далмације, али код нас живи од пре 12 година.

По његовом признању њега је довео у везу са Васом Терзићем **Васа Павловић**, сеоски из Београда, казавши му како Васа ник лажних пара на продају, а да с њим може ступити у непосредну преписку, само да за лажне банке лопвика буде „бурад“, те се отуда у захватању питања и говори само о бурадима.

Прва дужност београдске полицајца по пошрску била је, да Спиру Павловића проваје, а кад је то учињено и кад је узет на прав, испит, он је одрицао да је икако нашао удела у пре варања са лажним новцем, а признао је да је с Васом Терзићем, као својим старим позна-

— Ето, нашла умете читати, — лопво је казао лутито.

Чиновник београдске полиције на први поглед увернно је се, да је српска поачинила, коју је један од њих држао, оригинална и права, а да су такве и оне бугарске и румунске. Нарочито је одмах претрео Васине књиге али није нађено ништа сумњиво.

Поведеном истрагом утврђено је, да је Васа у договору са Спиром хтео овој двојици Београђанима на преварни начин да дигне новац који су имали. Пре но што је полиција васпав, Васа им је као мустру показао српске, бугарске и румунске новчанице и обећао им је био да ће их и један сахат набавити. Да није полиција пажила он би споје жртве нашао негде ван варошн, узео би их наполеоне, а дао пакет са банкама, само што би у том пакету сполаа банка била права, а испутра би била чиста поочена хартија. Чим би њих биле упучене појавио би се неколико њихов сарученик у цивилерском оделу и они би се разбегли, а над би пилеле пита је у пакету рачунао је да се не би смели тужити.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, *Душан Ђ. Јовановић*

БРОЈ 32. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 6. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и пошта: 20 динара за годину за државина и околишка надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Д. Слобода воље и морална статистика.

Поред општег доказа о немогућности слободне воље на основу закона узрочности наводе противници слободне воље још један нарочит доказ те врсте, којима хоће да искуственим чињеницама докажу, да је воља донекле условљена узроцима, да дакле није слобода. Ти се докази могу у главном свести на три групе узрока, на узроке који проистичу из социјалне средине, у којој човек живи, на узроке који потичу из његовог васпитања и на последњу на узроке који леже у његовим наслеђеним особинама.

Да социјална средина дејствује на сваког појединог човека као члана друштва то је несумњиво; оно што противници слободне воље хоће да покажу иде

Године	У добу од 35—40 година		У добу од 45—50 година		У добу од 55—60 година		У добу од преко 60 година	
	људи	жена	људи	жена	људи	жена	људи	жена
1853	5.2	4.1	2	1.4	0.8	0.3	0.9	0.2
1854	5.3	4.1	1.9	1.3	0.8	0.3	0.9	0.2
1855	5.6	4.3	2.2	1.5	0.9	0.4	1.0	0.3
1856	5.3	4.2	2.1	1.4	0.9	0.3	1.0	0.3
1857	5.4	4.1	2.1	1.5	0.9	0.3	1.0	0.3

Као што се види из ове таблице, у Енглеској се из године у годину за читавих 5 година женио одн. удавао готово исти број људи одн. жена у истом добу живота (разуме се да се бројеви за оба пола не слажу пошто људи узимају обично млађе женске од себе), што је донекле став врло карактеристична, пошто се удаба и женидба сматра као најзначајнија чин на тс да се докаже, да је социјална средина, директно или индиректно, једини творац људских повних акција, да су дакле повне акције продукт социјалне средине у којој човек живи и да према томе слобода тих акција његових не постоји, да је та слобода само привидна. Тај доказ детерминираности наше воље социјалном средином изводи се на основу факата тако зване моралне статистике, т. ј. статистике људских радња које су више или мање моралног карактера. Морална статистика показује на ime такву константност људских акција једне и исте врсте из године у годину, да је на основу тога, као што веле детерминисте, немогуће закључити да су људске радње слободне. Ми ћемо навести неколико таких доиста чудноватих факата моралне статистике, па ћемо тек онда разматрити, да ли детерминизам са овим својим тврђењем има право или не.

Тако на пример у Енглеској се ожењило односно удало (у процентима израженo):

остварн, дакле стварн која највише изгледа да зависи од наше слободне воље.

Још су интересантније примери који показују, да је исти број злочина и преступа који се врше из године у годину, шта више тај број остаје у главном исти и за поједине злочине и преступе. Тако н. пр. код криминалног комесаријата у Берлину пријављено је злочина и преступа:

	г. 1891	г. 1892	г. 1893	г. 1894	г. 1895	г. 1896	г. 1897	г. 1898
У опште	57.574	67.827	67.770	71.938	72.938	75.711	82.920	76.619
Крађа	20.299	23.214	23.357	23.444	23.098	22.457	24.392	25.004

Као што се из ове таблице види, број крађа у Берлину био је од 1891—1898 г. из године у годину готово исти, док је променљивост бројева злочина и преступа у опште мало већа, али је ипак тако мала, да је сталност тих бројева веома карактеристична.

Исту такву сталност у бројевима показује морална статистика и у броју ванбрачне деце, броју разведених бракова, броју избора позива, броју промењених станова, броју случајева пијанске и непијанске порезе, броју банкротстава, броју посета позоришта и концерата и т. д. па чак, што је најчудноватије, и у броју плаћених и неплаћених писама.

Али поред сталних бројева показује морална статистика често и бројеве који тако варирају, да те варијације или морају доказати од варијације самих социјалних фактора, који одређују наше повне радње, ако детерминизам нема право, или доказе просто од утицаја саме слободне воље. Међу тим ове варијације чудним начином таке су, да изведи на њима показује опет сталност бројева, само ти бројеви према другом једном низу година, који за њих дозаи, и за који су опет одговарајући бројеви стални, представљају велике разлике. С тога детерминисти тврде, да се у оваким случајевима могу чак одредити и специјални социјални узроци, који своји варијацијама проузрокују ове варијације у бројевима. Тако н. пр. детерминисти варијације злочинстава у Пруској за 1854—59 год., саопштених у следећој таблини, објашњавају променом цене животних намирница (те су цене на таблици означене у последњој рубрици). (Нова таблица на другој страни).

Као што се из ове таблице види, смањење цене најпречих животних намирница повлаче су за собом смањење преступа против својине (јер се таме мотиви за такве преступе смањују), док су се међу тим преступи против личности а нарочито преступи сексуалне природе јако подигли (ови последњи су се готово удвостручили), из чега изгледа да материјално благостање виших класа друштва има, може се рећи, и својих

тамних страна, јер развија страсти чудне природе.

Сви се детерминисти не слажу у томе, да ли наведене чињенице моралне статистике говоре зато, да је човек у својим радњама потпуно и директно одређен социјалним факторима или поред социјалних фактора дејствују још и унутрашњи чисто психички фактори, особина и преставе дотичног индивидуума. Тако н. пр. чувени енглески историк Бекл заступао је прво гледиште, по њему сваки је човек чисто пасивни продукт свога друштва,[1] док се међу тим многи други заступници детерминизма н. пр. Дробиш[2] и Вунт, држе другог гледишта.

О значају ове разлике за детерминистичко становиште биће говора у трећем одељку, међу тим за само питање о сло-

Године	Било је силовања %	Било је паљевина %	Било је преступа против својине %	Било је преступа против личности %	Комбинирана цена за 1 врац пшенице, раži и кромпира била је	
1854	2,26	0,43	88,41	8,90	217,1	сребрних гроша
1855	2,57	0,46	88,93	8,04	252,3	» »
1856	2,65	0,43	87,60	9,32	203,3	» »
1857	4,14	0,53	81,52	13,81	156,3	» »
1858	4,45	0,60	77,92	17,03	149,3	» »
1859	4,68	0,52	78,17	16,63	150,6	» »
Средња вредност	3,34	0,48	84,42	11,76	188,2	сребрних гроша

бводи воље она нема никакког принципијелног значаја.

[1] D. Beckl Историја цивилизације у Енглеској, кн. 1 стр. 12 и даље.

[2] M. W. Drobisch, Die moralische Statistik und die menschliche Willensfreiheit, Leipzig 1867 стр. V. (настављење сл)

Д-р Бранислав Петровићевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

4. **Стрмоглав вешање.** — Вешање у опште сматрано је као срамна казна, која понижава и обешењака и породицу његову. У колико су вешала била узвишења од обичних, у толико је срамота била већа за кривца и његову породицу. Душан је наročиту пажњу обратио да у својој земљи заведе ред и сигурност, и да земљу очисти од разбојника и крадљиваца. С тога су његове одредбе законске о разбојништву и крадљивштву много строжије него у Византији. Њему није било доста да се каже само разбојници и крадљивци, већ је увлачио у одговорност и село прописујући, да се оно село расели, у коме би се нашао разбојник или крадљивац. Осим тога Душанов законик, да би што боље истребио крађу и разбојништво, увлачи у одговорност и господара села, који је дужан био да нахађа све што је, где било, штете почињо разбојник и крадљивац. Поред тога, српско законодавство наређивало је још, да господар села подноше и казну, коју би поднели крадљивац и разбојник (Чл. 144, 145 146 и 147). Види се да је овај део законика потпуно оригиналан и да је написан према домаћим потребама и приликама. Баш из тих разлога Душанов законик одређује и спутиће казне за разбојнике и за крадљивце, него што је то по византијским зборницима. Синтагма Матеје Властара говори о разбојништву у 12 глави а-састава, а у 23-ој глави а-састава о крађи и о разбојништву. По тадашњим византијским законима разбојник се казнио или сечењем главе или распињањем на месту, где је злочинство извршио. Душанов законик тражи да се разбојник **стрмоглав обеси.** О томе говори 145 члан Душановога Законика:

„Заповеда царство ми: По свима земљама, и по градовима, и по жупама, и по крајинама, разбојника и крадљивца да не буде ни у чијем пределу. И на „овај начин да се уништи крађа и разбојништво. У којем се селу наће разбојник или крадљивац, то село да се „расели а разбојник да се стрмоглав обе„си, а крадљивац да се осакати, а госпо„дар села тога да се доведе свезан „ка царству ми (на двор) и да плаћа све, „што је чинио разбојник и крадљивац од „почетка, и опет да се казни као крадљи„вац и разбојник;"

Чл. 146 Душанов законик нету казну тражи и за старешине катуна (властарских села), ако се код њих нађе крадљивац или разбојник. А ако би се нашао властелин или властеличић, који долази на царски двор, па био он Грк, Немац или Србин, само ако доведе собом разбојника или крадљивца, такав господар да се казни као што се кажњавала разбојник и крадљивац, то јест ако је довео разбојника да се стрмоглав обеси, а ако крадљивца, да се осакати. (Чл. 173).

Распињање, као казну за разбојнике, која је постојала у Римском и Византијском Царству, не налазимо нигде да је поменута у српском законодавству средњега века. Нисмо је нашли ни у народном предању, трагова томе мишљења смо, да она код нас није ни постојала. У осталом изгледа да је њу и црква задржавала.

5. **Спаљивање.** — И ова казна врло је стара. Помиње се у Светом Писму код Јевреја. У Египту Краљ Сезостриг спаљивао је прељубнике. Спаљивање као казна било је познато и код Грка, и код Римљана, и код Персијанаца, а примењивано је у врло разним облицима. Ова казна је готово код свију народа примењивана на преступнике против морала, за тим против вештица, мађионичара и т. д. Никала више ова казна није примењивана него у средњем веку за време страшне инквизиције. Папство је највише употребљавало ову ужасну казну против јеретика и против својих противника. Исто тако је казна у средњем веку примењивана против сваког чаробника, или против сваког, за кога су мислили да има посла с нечистивим силама. У средњем веку често су пута спаљивали куће доспове и паликуће.

У зборницима законским донесеним за време цара Душана налазимо казну спаљивања поменуту у закону цара Јустинијана, за тим у Синтагми Матеје Властара и у Душановом Законику.

Душанов законик помиње ову казну у чл. 90.: „Ко се наће да убије оца сво„јега или мајер, или брата, или чедо своје, „такав убица да се сажеже на огњу". Исту ову казну за исти преступ одређује и Синтагма М. Властара:, Овај који „убије сродника васходећег или исхо„дећег [то јест оца, деду или прадеду, или „по исходећој линији сина, унука и т. д.; „предаје се огњу." (састав Ф. глава д. тачка 8). А закон цара Јустинијана одређује ову казну за оне криве „који западе кућу, жито или гумно." (чл. 49. у издању Т. Флоринеского. Стр. 162).

За паликуће и оне који спале гумно или жито има и Душанов законик одредбу у члану 99. која гласи: „Ако се наће ко „да уназли кућу, или гумно, или сламу „или сено, то село да даде крнца [по„жежену] да плати оно село, што би кри„вац платио."

У овом члану Душан одређује, ко ће штету да плати, коју кривац учини, али не одређује, никакву казну за кривца. У једној редакцији (која преставља групу Атонскога преписа) овај је члан овако преписан: „Ко се наће да из пиме ужеже „кућу или гумно или сламу коме, да се „тај сажеже на огњу, ако ли се не наће „или ако га село не да, да плати то село, „што би кривац платио."

Мени се чини да је овај први члан ближа пребобатном члану Душанова Законика. У Законику није одређена казна за паликућу с тога, што је она одређена у зборнику закона цара Јустинијана.

Према томе у време Душаново осуђивани су на спаљивање они, који убију својега оца или мајер, или дете своје; затим они, који запале коме хотимице или из освете (*по писаној кућу*, гумно, жито, сламу или сено.

Да наведемо поред ових законских одредаба још нека места из народнога предања, која се тичу спаљивања.

У народној песми „Цар Константин и ћаче самоуче" пева се, како је цар Константин позвао на славу све старешине црквене, почевши од патријарха до калуђера и ћака. Међу њима и ћаче са-

мучке. Све их је постанио за три соборе, за златном сабором четири патријарха и двадесет владика; за сребрном триста калуђера, а за шимшировим триста ђеце њака. Међу њима „ђаче самоуче.“ За тим је цар пошао од сабора до сабора и питао их све редом како би се опростио тешкога греха, који је учинио, јер је био свога родитеља. Сви су говорили не Богу но самоме, нек цару по атару, али не хтеде тако ђаче самоуче. Отсга се цар на њега разљути, па начини дућеву њежију:

Намаза је лојем и катраном,
У њу балва ђаче самоуче,
Затвори га царе у њежу.
Запали је са четири страна,
Она гори с вечер до свијета.

У овој песми исти је мотив, који и у овој причи о агригентском тирашину, грозном Фаларусу, који је свештенике Перијуса бацио у шупљине бакарнога бика, те га спалио с тога, што није хтео да му кулиша и да ласка његовим страстима.

По предању код нашега народа спаљивали су још за браколомство и за покушај убиства чеда својега. У народној песми „Јован и дивски старјешина“ пева се како је цар хтео погубити љубу своју, што му је жиого „запривила“. Али ово побегне са сином Јованом у дивску планину и сконе се у студену њежину. Ту се Јованова мајка позна с дивским старјешином и ради њега учини све да савлада својега сина. Они га савладају, изваде му очи, па га онда баце у некаку провалију. Али се Јован некако спасе, чудом неким поврати очи, врати се студеној њежини у дивску планину, дива погуби а мајку ухвати, свеже и баци на коња, па се врати оцу своме и пожали се, шта је њему мајка учинила. Тада, скончине те је ухватише:

Обукла јој танану кошуљу,
Намазале прахом и катраном,
На звездине су четира страше.

Исти пример спаљивања за браколомство и зло понашање према деци налазимо и у песми „Бан Милутин и дуга Херцеговац“. Кад је бан Милутин ухватио своју љубу Иконију, викне на своје дворе, те:

„Донесоше б'јелу прну платна,
Залише је лојем и катраном,
Пак увише кују Иконију
Сверх главе до зелене траве,
На ој сједе рујно пити вино,
А њој руку косу запалише.
Кад догоре доле до очију,
Она с' моли бану Милутину:
„Господару, бане Милутине!
„Не жал, бане, твоје очи чарне,
„Доста си их пута пољубио.“
„Али вели бане Милутине:
„Док љубио доте и бранио,
„Сад ми брани Дука Јелушевић“.
Кад догоре, до бијела појаса,
Она зове два вејака сина:
„Вејо моја, ако Бога знате,
„Ви не дајте више б'јело појас,
„Доста су вас мајком надојила

„И дуланје до сад одранила“
„Али веле више ђеце њено:
„Јесу, мајко, аз' је скупо стало
„Та дворени Дуву дуљубљаше
„Гола, бисп, за три годинице.
Тако згоре кучка Иконија
Сверх главе до зелене траве.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

г) О стањном — вечитом — затварању душевно оболелих — неодговорних — злочинаца.

Реферат генералног прокуратора и у научном криминалном свету добро познатог *Гародфала* (Венеција) о овом питању прочитан је на четвртој седници конгреса, којој је председавао сам-Хамел. Референт није могао лично доћи на конгрес, а суштина му је реферата у овоме:

Закони већине европских држава нису довољни да заштите друштво од атентата неурачунљивих злочинаца. Овај недостатак законодавства запажен је већ одавно, али се брза и неопходна реформа почела истицати тек у последње време, услед многих врло жалосних случајева.

Пре педесет година питолошки карактери нису били познати, изузеи неколико врста очигледног лудила, док данас судски лекар објављује неодговорност услед моралних аномалија или нервних поремећаја, који ваше утичу на темперамент и карактер него ли на интелигенцију оптуженог. Отишло се још даље, па се узрок искључену одговорности нашао у царству страсти, сугестаја (не оног хипнотизма, већ у утицају на слабе духове), или у фикс-идеји, или у одсуству моралног осећаја, или најзад у моралном инфериоритету извесних преступника, који се у својим поступцима руководе искључиво егоистичким осећајима.

На судским претресима ослобођајају се врло често убице, злочинци и наликује, чији је морални инфериорптет неоспоран, али који, не одговарајући морално за своје злочине, остају и даље опасни за друштво, много опаснији од злочинаца, за које порота нађе да су криви.

Интереси науке достојни су сваког поштовања, али у кривичном правосуђу није реч о научном опажању, већ и о интересу друштва, које тражи да буде заштићено од нових атентата дегенерисаних и морално неосетљивих личности.

Законодавство је, међутим, пренебрегло, да и у овом погледу испуни своју дужност, и ако је позитивна криминологија све покушавала да га изведе на прави пут. То су идеје творца наших казнених закона, психоне нерасположење према принципу универзалног детерминизма, њихово тврдоглавство у принципу одговорности, заснованој на слободној вољи, које су створиле потпуну одвојеност између казненог закона и мера, које у интересу друштвене сигурности треба предузети против неодговорних злочинаца.

Једина концесија у овом смислу, добивена у Италији, састоји се у томе што судија, по ослобођењу неодговорног, има право да га преда полицији ради привременог упућивања у душевну болницу. То је председник цивилног суда, који у овом случају наређује интернирање у болницу, и који ово своје наређење може опозвати чим добије извешће да је болесник оздравио.

Да видимо сада што се дешава у сличним случајевима. Болница је пуна у којој се негују болесници. Каква се, пак, нега може пружити индивидуама, чија се болест састоји у егоизму и одсуству моралног осећаја?

Из онога излази да злочинац, који је био душевно болестан на претресу, неће бити ни мало болестан за директора болнице, или какког сличног завода. И ако је ово на први поглед мало чудновато, парочито ако је директор у исто доба био и судски лекар, ипак у ствари онако мора да буде.

Убица, оглашен за неодговорног, представља сталну опасност за завод у коме је. Његови сапати другови — прави болесници — у вечитом су страху од њега. Исти је случај са лекаром и осталим особљем. У погледу надзора још је горе, и лажни болесник може, кад хоће, побећи из завода, окруженог великим баштама, у којима нема оружане страже. Присуство једног оваквог гоета у истини је несносно, и стога је сасвим природно, што надзорни предузимају све могуће мере да га се што пре отарасе. Директор долази брзо до уверења да се судски лекар, или баш он сам преварио, и подноси о овоме рапорт председнику суда, који је издао наредбу за интернирање, и који, на основу овог рапорта, такође долази до уверења: да се порота преварила. Сада је утврђено, да је болесник оздравио, и да се влада добро; његова кривица пак не тиче се ништа лекара. Ослобођени, може бити и убица, али ипак има право, од момента ослобођења, да се настани где хоће ради нових предузећа.

Такав је, тврди Гародфало, дух нашег законодавства, које је за жаљење, нарочито пак кад се има у виду, да закони овоју земаља кажњавају ослобођавање — пуштање у слободу — диалих и опасних животиња.

На која се начини може поправити овај велики недостатак законодавства, чије су последице често врло кобне?

Експерименталиа криминологија казала је већ одавно шта има да се ради. Задатак судије треба да је много већи од данашњег, који се састоји у утврђивању одговорности и одмеравању законом одређене казне. Он треба да има *праву власт*, на основу које ће моћи за сваког окривљеног наредити парочито поступање, које ће најбоље одговарати његовој природи и бити у стању да модификује његове инстинкте и поправи карактер, ако је ово у опште могуће, — у противном да га

учини безопасним за друштво. Али се законодавство, у коме увек доминирају класичне теорије, није још одлучило, да се јавно користи криминалошким обавештењима. Тек кад потреба за реформом извесног гледишта постане неоходна, могу се једва очекивати неке победе.

Уперен потпуно, да је реформа у погледу поступања са неодговорним злочинцима неоходна, у циљу заштите друштва. *Гарофало* је предложио:

1. *Да се лица, за која се утврди да су неодговорна, али не и у толикој мери болесна да би их требало подврћи нарочитом хигијенском и судском лечењу, интернирају у заводе под строгим надзором и дисциплином*, и

2. *Да ово интернирање буде неодређено, или дар на дуже време, ни у ком случају мање од пет година, пошто би се темпераменти и инстинкти злочинаца могли у толикој мери преобразити, да онде не може бити сумње о њиховој моралној исправци. Ослобођење из завода вршиће се по судској одлуци, на предлог лекара завода да је болесник оздравио, и по извештају комисијског посматрања и мишљења.*

Одлука конгреса о овом питању изложиће се доцније.

д) Анатомске аномалије код злочинаца и душевно оболелих.

О овом питању, и то само у појединостима, говорено је у кратко, више у виду разних саопштења, која су се поглавито односила на сличност *лубања* и *аномалије* душевно оболелих и злочинаца. Од новитета вреди поменути саопштење *Тоза*, асистента судске медицине у Турину, *о неморталности мождане масе код злочинаца*. По тврђењу његовом, свод овај код злочинаца паралисиран је и у напред испуњен, као год и код животиња.

Никаквих предлога о овом питању није било, нити је конгрес на какву одлуку о њему донео.

h) Психолошка вредност сведочаба.

О питању овом говорило се на истој седници конгреса, којој је председавао судија *Албанел*.

Пошто је прво прочитан реферат *Брујза*, професора кривичног права у Турину, председник *Албанел* изјавио је да има две врсте јавних сведока: *искрених*, т. ј. оних који се карају bona fide и *намерно неискрених*.

Од осталих говорника, који су узимали учешћа у расправи овог питања, нарочиту пажњу заслужују: *Пренс* и *Отоленги*. По тврђењу првог: *нема потпуно нормалног сведока јер нема ни потпуно нормалног човека*: апсолутна правда не може се постићи, већ само релативна, и то помоћу ова два средства: а) *контрадикторне дебате као што је у Енглеској* и б) *најсавеснији набор исправних судија међу људима старијим и искуснијим*.

Отоленги је тражио, да истражне судије позову исти на психијатрије, и овај његов захтев као што ћемо доцније видети, у главноме је усвојен.

Још је о истакнутом питању говорио и *француски адвокат Шарпантије*, који је свршену пажњу на субјекат памћења услед изненадног узбуђења, и овим је, у главноме, завршена дебата о овом питању, после чега је *Дел-Грско* говорио:

О злочиначком карактеру.

Суштина Дел-Грековог говора у овоме је:

Међу основним цртама злочиначког карактера налазе се: *склоност ка борби и раздражљивост*, поводу којих психолошко-биолошки нагони добијају превагу над социјалним и човечанским осећајима. Овим цртама треба још додати: *смишљавању, склоност ка конспирацији, дисимулацију и одсуство гриже савести*, која је психо-социјалног порекла.

Једни од узрока одсуству гриже савести, јесте и огромна разлика у осећајима и мишљењу између људске колективности и социјалне моћи с једне и већине злочинаца с друге стране, која дезорганише дух оних несрећника, често пута од најранијег детињства.

Постоје још једна категорија чињеница, о којима се мора водити рачуна у генези основних црта злочиначког карактера, а то су: *антрополошке и болесне чињенице*. Ове последње нарочито утичу на психичке формације, које за своје разлике налазе терен у социјалним запињама и реакцијама.

Узроци *психо-биолошке и психо-социјалне* основе су сваког злочиначког акта. И ако се не можемо надати, да ћемо спречити стварање злочинаца, јер су узроци овом стварању веома многобројни и врло дубоки, опак можемо настати да спречимо образовање злочиначког карактера у човеку.

Пошто је социјални фактор најмоћнији у образовању овог карактера, то је неоходно потребно, по мишљењу *Дел-Грекоом*, спречити напредовање злочиначког васпитања, а ово се може постићи новим законским мерама, које ће имати за циљ надзирање деце, а према потреби и одрасле. Већина од оних створења, остављена сама себи, расте и развија се у средини морално покварењој, која образује и развија карактере о којима је реч.

2) О паралелизму између хомо-сексуалитета и уређеног криминалитета.

Реферат *Ломброзов* под горњим насловом прочитан је на седмој и последњој седници конгреса. У њему славни криминалиста вели, у главноме ово:

Кратак преглед закључака, до којих су дошли *Мол, Тарновски, Крафт-Ебинг* и други, показује нам чудноват паралелизам између многобројних врста хомосексуалитета и злочинаца.

Као год што детињство има свој пролазни криминалитет, јер сва деца, на дасте и она од које доцније постају нормални људи, више или мање лажу, краду, показују се без осећаја, егоистична и свирепа према слабим и животињама, оно тако исто има и пролазну врсту хомосексуалитета — моралног хермафродитизма. Зна се, да су прва пријатељства из доба детињства обојена, у неколико, еротичком бојом.

Као год што има правих уређених злочинаца и *криминалоида*, који су пода случајни а пола уређени злочинци, исто тако и међу хомосексуалним има извесни број, по рачуну *Крафт-Ебинговом* $10\%_{00}$, који су, према признаках, и нормални и ненормални.

И, као год што има правих уређених злочинаца, исто тако има и уређених хомосексуалних лица, која од најраније младости, и без нарочитог узрока, показују све особине хомосексуалитета.

У рапорту се даље тврди, да међу хомосексуалним има $40\%_{00}$ са нарочитим типом женска филономија, њеовност, хипертрофија сиса, дуњено млеко и т. д.], а оволико је исто, по тврђењу Ломброзовом, и уређених злочинаца са специјалним, затворошким типом, који се јавља као последица дегенеративних и професионалних карактера. Остали злочинци ($60\%_{00}$) немају никаквог специјалног типа, већ само неколико удаљених карактера, а оволики исти број и хомосексуалних не показује никаквих физичких, еподних знакова. Психологија и једних и других увек је иста: *ненормална и чудноватя*. Хомосексуална се одликују фривољношћу, егоизмом, завишћу, лажљу, брбљавом, сујетом за спољне украсе и извесном естетичком склоношћу, услед које многи од њих постају артисти, сликари и музичари, док су код злочинаца развијене страсти за оргијама, осветом, љубављу према животињама и злу, употребом жаргона и тетовирањем.

И хомо-сексуални и уређени злочинци имају сличну, скоро идентичну стиизологију. И једни и други потомци су епилептичара, невропатичара, ексцентричних и у опште порочних родитеља: и једни и други најопаснији су у времену између 15—25 година; и једни и други одликују се претераном имнуљивношћу, прераном зрелошћу и симулацијом; и једни и други, најзад, непоправими су.

(свршиће се)

Д. Ђ. Аџимић.

О НЕКОЛИКИМ ОСОБИНАМА ИСЛЕДНИКА

(НАСТАВАК)

Или: сведок каже: „Могу поуздано да потврдим, да је вика, коју сам чуо, долазила одозго.“ Али покушаји на лицу места показаће, да никада не уме тачно погодити, да ли вика долази с десна или лева, одозго или одоздо.

Или: сведок каже: „И. је имао у својој руци — и ако сам само мало погледао — највише двадесет динара“. — „Можете ли то бити тако тачно да процените?“ — „Наравно“. — „Дакле, колико динара има[ше] га сада у руци?“ — „На отприлике „оне“ двадесет“. — „Јест, али имам двадесет и пет!“

Или: сведок каже: „Кад једног човека само један пут видим, увек га после могу

познати.“ — „Јесте ли видели оног лисоника, који је изведен напоље, када сте ви уведени овамо?“ — „О да, — врло добро“. — „Добро, сад хоће да нам га покажете који је тај међу десеторицом лисеника“.

Им: сведок цени какво важно одстојање, рецимо од 200 метара: треба га одвести у поље и рећи му да покаже, докле може бити раздаљина од 100, 200, 300, 400 корачаја; кад се после буду та одстојања прекорачила, моћи ће се тачно проценити, да ли и у колико уме сведок правилно да цени одстојања. Пошто те оцене одстојања врло често долазе у пракси, то је за препоруку, да се од извесног прозора, који гледа у поље, још нарочите измери одстојање, па да се забележи ради доцнијих проба. Ја сам имао врло згодан изглед на своје службене канцеларије и знао сам н. пр.: до левог кућног кошка има 65 корачаја, до тополе 120, до порте 210, до оне кућице 400, до железничког насипа 950 корачаја — и тако сам са сведоцима правио безброј проба, које су увек расподазале стварно; ако је један сведок показао неколико у пола тачних оцена одстојања, онда сам његовој сведоџби, важној по истрагу, могао и веровати, али иначе ништа више. У остадом могу се још и те нетачне оцене учинити и правилнима, ако се н. пр. може утврдити, да сведок стално пише или мање цени рана одстојања.

Покушаји контролисања ове врсте спадају у најцењеније, али у исто време могу да унесу и највеће забуне у тим праћима кокје само могу бити, и онај, који их буде почео вршити, неће тако лако доћи до тога, да уноша њихову праву предност.

А кад је већ егзактан рад потребан код сваког и најмањега утврђивања, онда се његова важност испољава још више тада, кад се у једним и важним случајевима има сигурно да постани положаја тачка за сам даљи рад. Баш ту се и дешавају често најпеће забуне и рђава појмања. При читању акта по извесном важном делу. кад је већ „операциони базис“ један пут створен, пошто се радило са највећом брижљивошћу и тачношћу, и пошто се употребила сва опрезност, често се може приметити да је све то било узалуд, јер не при постављању базиса није довољно тачно истакла нека. по нагледу безначајна, спороднаствар; и тако сва дела и муком стварђена грађевина на један пут лежи на несигурној основи.

Поменућу два примера, који ће показати очевидно ово што смо казали.

Један од ова два примера, у сваком погледу интересантнијчнм случај, имао је на видељо, како је иследник дуже времена стајао на лешини убијенога. и — није је нашао.

На обали једне реке у једној већој варошн нађен је један крвав камен, и како је баш у исто време нестао један човек, по имену Јохан Саубарт, испитивало се и констатовало, да је нађени камен својина несталога Јохана. Куда је Јохан отишао, није се могло проклувати. Тек на четрнаест дана доцније дође један стара тестераш са вешћу, да је једног јутра (баш је било после нестанка Јохана Саубарта) на извесном месту код поменуте реке примећио знатне трагове од крви, али не на оној обали, где је нађен крвави камен. Стари тестераш није умео читати и био је јако наглув, и тако је мест о нестанку Јохановом и могућем убиству његовом нешто доцније сазнао. Место, на коме су биле трагова од крви, налазило се поред једног мопта; речно корито биле је ту врло дубоко, а и обала је била висока. Са тога је места бацан увек снег, кад је у варошн много нападао. На како су приликом сваког великог снега огромне масе на томе месту избациване, и како зими речна вода никако не досеже до врха обале, то се увек на том месту направи читав снежни брег неколико метара широк, а толико исто и висок; тај се брег тек доцнан у пролеће сасим тошно. Према опоме што је тестераш описао и према сасвим несталим траговима могло се узети, да је убијени бачен са обале на тај снежни брег и тада затрпан, пошто је те ноћи, када је Јохана нестало, јако падао снег, а сем тога од рапога јутра тога је дана почето доношење и истоварнвање варошког снега. То је било 15. децембра. На дан 26. и 27. децембра поново је падао снег и опет су масе снега изручиване на томе месту, али ни једно падање снега није те зиме било тако јако, као што је било прво.

Све се сад дало на тај посао, да снег са брега баца у воду, не би ли се нашло лешина убијенога; и судска комисија била је присутна, да би у случају наласка леша све могла тачно записати, на лицу места, онако, како се нашло. Али иследник се сада стао расчитавати код грађана, да ли је те зиме први снег баш баш онај од 15. децембра — ноћу када је нестало Јохана Саубарта — иследник се није добро сећао тога) и људи му одговорише, да је 15. децембра други пут те зиме падао снег, да је био плављи, тако да убијени мора лежати на ње.ј повећој маси снега; људи су тврдили, да први слој снега мора бити висок 6—8 стопа. Тада би решено, да се дотле копа, док се не дође до површине првога слоја снега, на којој мора лежати леш убијенога. Копало се и снег се бацао у воду, па кад је остао слој још у висину од исте четири стопе, те се несумњано већ одавна ушло у слој прога снега, прекинут је рад и уледо се, да се стари, глуви тестераш мора преварити. Али он се није преварио, јер кад се дошије у пролеће сав снег отопио, на обали би нађен леш убијеног Јохана Саубарта, и то баш на оном месту, на коме је иследник стајао неколико сати, докле је трајао рад на ископавању снега. Објашњење дожи просто у томе, што су се људи, које су питали о првоме снегу, преварили; снег од 15. децембра није био други већ први те зиме. Леш је био бачен на то место кад снег још није почет да се избацује на варошн, дакле није га требало тражити на врхоме слоју, већ испод њега, и да се тада тачније испитао и утврдило, кад је те зиме био први снег, био би сав слој снега откопан и још тада би био нађен леш. Од тада је прошло доста времена, и исљиковац није ни дан дању пронађен.

Други случај тиче се такође убиства и показује то, како нетачним исказима великог броја сведока може лако да скрене траг у проналажењу правога кривца и упути на нетачпога човека.

(свршиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Решења општине београдске у питању регулације варошки имаће расматрати по грађевинском закону за варош Београд, а не по закону о општинама.

Н. М., окд. чиновник. писменом од 21. новембра 1905. године обратио се суду и тражио решење о затварању улице у којој се његово имање налази. По том тражењу добио је тражено решење којим је, на основу § 8. закона о местима, изпешген: да је улица, у којој је његово имање, у реџиму варошком, али да се регулационом затвара, јер по надлежно одобреном плановима не постоји.

Ово решење одобрио је и Министар унутрашњих дела на основу чл. 142. закона о општинама и § 10. устројства централне државне управе.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону со оних разлога:

Из извешћа суда општине београдске Г.Бр. 3710., којим је спроведена Министру жалба жалиоца, види се, да „конјовичка улица“ постоји, ну да регулационим планом није одобрена, него су је сами сопственици парцелишући своје њиве отворили и на парцелама зграде подигли без надлежног одобрења. Постојање те улице тврди се и тапијом, коју је жалилац поднео у акту Бр. 3354., која је потврђена од општинског суда 5. јула 1905. год. Бр. 2703. и од приостеленог суда за варош Београд од 13. марта 1906. године Бр. 8765., а и регулационим планом који је приложен у жалби Бр. 5710., која је предата општини на њено решење од 22. новембра 1905. године Бр. 5521., из кога се види, да „конјовичка улица“ почиње од улице „Краља Александра“ али није до краја просечена.

По чл. 8. измена и допуна закона о местима од 21. марта 1885. године, регулационе планове одобравају Министра унутрашњих дела и грађевина; али за варош Београд постоји и нарочити грађевински закон од 11 децембра 1896. године са његовим изменама и допунама од 6. децембра 1898 године.

Тор сопаци, по чл. 34. тога закона, могу се затворити без икакве накнаде приватним лицима, ако имаља истих лица по одобреном регулационом плану изађу или добијају улаз са стране улице. А по чл. 35. измена и допуна тога закона, жалба против решења општинске власти подноси се Управи града Београда, а против решења оне Министру грађевина, чије је решење коначно.

Према своме, општински суд погрешно је упутио жалбоца жалиоца Бр. 5710. Министру Унутрашњих дела, а Министар се ненадлежно упустио у расматрање, и решење општинског суда одобрио, јер је за расматрање надлежна Управа града Београда, а њено решење расматра Министар грађевина.

По чл. 142. закона о општинама, Министар Унутрашњих дела истина је непосредна надзорна власт над општином београдском, те је на основу тога члана и § 10. устројства централне државне управе његово решење законито, који је решење општинског суда одобрено. Али такав случај није овде, нити се право тога надзора пристиче и на овакве општинске радње, због којих је жалба жалиоца потекла, јер је за расматрање таквих решења, по наведеном специјалном закону, надлежна Управа града Београда, којој је жалбу требало и упутити, на онда Министру грађевина.

Са наведеног, Министар унутрашњих дела, по чл. 48. тач. 3. саветског пословника, ненадлежно се упустио у расматрање овога питања.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар унутрашњих дела

Одлука Државног Савета од 12. маја 1906. године Бр. 3759.

Противу суда во закону о риболову, решења Министра народне привреде не подлеже расматрању Државног Савета.

Пресудом начелника среза забуковачког од 3. септембра 1904. године № 6253., а на основу чл. 13. тач. 4., чл. 25. и 27. закона о риболову, с погледом на чл. 16. правила за извршење тога закона, кажњен је Н. Н. са 70. динара, у корист државне касе, зато, што је у друштву са још једним лицем ловио рибу динамитом.

Ову пресуду одобрио је и Министар народне привреде.

По изјављеној жалби на решење Министрово, Државни Савет нашао је, да су оваква решења Министра народне привреде, по чл. 28. закона о риболову, извршна, и не подлеже даљој оцени, па је, на основу чл. 25. свога пословника, жалбу одбацио као ненадлежној власти поднесену.

Одлука од 24-ог марта 1906. године Бр. 2721.

По крајумчарски криминалцима, достављачи немају право изјављивати жалбе.

На основу доставе В. С., контролора општине београдске, општински суд пресудом својом од 15. јануара 1905. године КБр. 119. казнио је А. П., овд. продавца кафеџилија, на плаћање четворогубе таксе за крајумчарење сувог меса.

Противу ове пресуде, осуђени је изјављене жалбу Министру унутрашњих дела, који је примедбама својим од 24. јануара 1905. године № 1555. поништио пресуду као неосновану по закону.

Суд општине београдске, усвајајући ове примедбе, решењем од 29. истог месеца Бр№ 229. ослободио је оптуженог.

По жалби, коју је достављач изјавио. Министру Унутрашњих Дела на ово решење, суд општине београдске донео је решење и жалбу одбацио као од ненадлежног лица поднесену.

То решење општинског суда, као правилно и на закону основано, одобрио је и Министар Унутрашњих дела и Државни Савет одлуком својом од 16. маја 1906 године № 3874.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине доње-зуничке, актом својим од 18. јула ове год. Бр. 1100 пита: „Састављајући буџет свој за ову годину, општина је унела и позицију за набавку канцеларијског материјала и опеклења у 260 динара.

Стални окружни одбор, прегледајући буџет општински, смањио је ову суму од 260 динара на 100 динара.

Ову своју одлуку доставио је овоме суду тек 23. јуна ове године, до кога је дана суд већ био утрошио из поменуте позиције 98·80 динара, претпостављајући, да ће му се цела позиција одобрити као неопходно потребна.

Према овоме, да рачун ове позиције остало је свега још 1·20 динара, са којом треба издржати до краја године, а то је сваршено немогућно.

Моли се уредништво за обавештење: шта треба да уради суд, те да дође до кредита на ову ціљ, јер иначе морају се обуставити општински послови?“

— На ово питање одговарамо:

По чл. 6. закона о оружжим среским и општинским буџетима, општина је могла тражити само дванаести део од суме, одобрене прошлогодишњим буџетом на име канцеларијских трошкова и огрева, и ако је она трошила више, онда је њен поступак неправилан.

Али, ако се она кретала у границама горњих законских нарећења, па је до 23. јуна, као дана када јој је саопштена одлука окружног одбора, већ утрошила ону суму, коју је одбор одобрио за ову годину, онда у њеној радњи нема никакве незаконитости.

И, да би се послови у општини могли на време отправљати, она ће учинити предлог одбору, да у смислу чл. 10. зак. о буџетима одобри накнадни кредит за набавку канцеларијског материјала и огрева, па ће ту одлуку спровести сталном окр. одбору, и он ће дати накнадно одобрење, како се са пословима не би стало, кад први пут, при одобрењу буџета, није могао правилно да оцени потребу једне општине у овоме делу њених потреба и издатака.

II.

Суд општине сењске, актом својим од 26. јула ове год. Бр. 687 пита:

„По тужби приватиога тужиоца, а за кривицу из § 357. кр. законика, осуђена је једна жена из ове општине пред казне затвора да плаће још и приватном тужиоцу 10 динара на име накнаде такси и трошкова.

Пресуда ова постала је извршном и осуђена је издржала затвор.

Када је приступљено наплати оних 10 динара, осуђена је изјавила: да она нема новаца да ово плати, нити, нели, има каквог имања, јер и она и њен муж живе на имању и у кући њеног свекра, а овај не одобрава да се она наплата врши из његове имовине.

Како, међутим, осуђена и њен муж живе на имању свекра односно оца више од 10 година, а он је доброга стања, то суд налази, да би они морали имати неку заради, која би била предмет наплате досуда по пресуди.

Моли се уредништво за обавештење: да ли би суд могао наплатити ову досуду из ове претпостављене зараде?“

— На ово питање одговарамо:

Кад се и у којим случајевима и који трошкови могу наплаћивати из имовине родитеља, предвиђено је § 325. а, кр. суд. поступка, али овде није тај случај.

Изнајм земљишту заради осуђене у кући њеног свекра, апсолутно је немогућно, ма да се она може претпостављати као она одрачу задругини односаја.

Према томе, овај пут за наплату досуде од 10 динара сапрашено је погледати, него је много боље предузети наплату из оних ствари, које осуђеној непосредно припадају као п. пр. стаљске рухо, накит и тако даље.

Ако и овога нема, онда просто известити приватног тужиоца о немогућности наплате.

III.

Суд општине александроначке, актом својим од 10. јула ове год. Бр. 3013, пита:

„Известан грађанин ове општине, тужио је своја комшију за заузеће једне њиве и тражио поврађај ове. Спор је грађанске природе.

По овој тужби саслушан је оптужени, и да би се знала вредност спорног имања а по томе опредељена и надлежност суда за расправу овога, суд је на одређеном рочишту позвао парничаре, те су у смислу § 248. грађ. суд. поступка изабрали вештаке.

Овако изабрани вештаци проценили су предмет заузетог земљишта на 18 динара, и ова је процена одмах ту на лицу места саопштена парничарима.

После овога суд је, као надлежан, пресудом својом од 6. јуна 1904 г. Бр. 4352 пресудио: „да се тужени од заузете земље одбије“ и т. д.

На ову пресуду тужени је изјавио жалбу Првостепеном Суду, и суд је по жалби донео овакву одлуку: „Враћам ова акта јер је пресуда № 4352 по § 13. грађ. суд. пост. извршна, пошто је предмет спора испод 20 динара“.

По овако извршној пресуди суд је одузео заузето земљиште од туженога и

уступило тужиоцу на тај начин, што је обележио међе.

После свега овога, тужени је тражио једностране вештачење — процену — овога земљишта преко полицијске власти, и ове су вештаци нашли да ово вреди 510 динара.

На основу ове нове оцене, тужени је сада предао акт овоме суду и тражи поновљење парнице у смислу § 426. грађ. суд. пост.

Поводом овога суд жели за упут:

1. да ли општински суд може да дозволи поновљење ове парнице кад је вредност спора, према новој процени, 510 динара, те тим предали надлежност суђења општ. суда према § 6. грађ. суд. поступка;

2. да ли сада, после ове процене, важи пресуда овога суда Бр. 4352 и у којим границама, и

3. да ли треба да се сматра прва процена или друга за основ поновљења парнице?

— На ово питање одговарамо:

1. По тач. 5. § 426. грађ. суд. пост. може бити обнављања спора само тако, ако је *кривичном* истрагом доказано, да је вештачко мишљење, у овом случају процена, лажно.

Кад тужени, који сада тражи поновљење спора по томе основу, што налази да је предмет спорног земљишта био већа од цене, коју су дали при вештаци, не доказује да је та процена лажна, онда у опште нема основа обнављању спора; али кад је ово већ тражено, онда суд мора донети своје решење без обзира на то, што је сада предмет означена у 510 дин., јер је у питању обнављање спора и не редован спор;

2. Пресуда општ. суда важи у целокупном своме пространству све дотле, докле не би била другом замењена, и

3. На ово питање одговор је садржан у одговору под 1.

* *

IV.

Председник општине моравачке пита:

Члан 8. закона о општинама предвиђа, шта имају радити поједина села, кад се хоће да оцене од досадање општине и жеље да се споје са другом којом општином, а тако и поједине општине, кад хоће да уђу у састав других.

Случај је био, да општину ивановачку у срезу качерском састављају два села — Козељ и Ивановци.

Ова два села дошла су у сукоб, јер село Ивановци жели да се оцени од општине ивановачке и споји са моравачком.

Да би се ова жеља сељана села Ивановца и званично на збору потврдила, сељани су на основу тач. 4. чл. 34. зак. о општинама изјавили суду општ. ивановачке написмену жељу са довољно потписа и тражили су да се сазове заседан збор.

Овој жељи сељана села Ивановца противно је село Козељ.

Одбор општински, приликом доношења одлуке за сазив заседног збора донео је решење, да се не зове заседан збор, већ да се у овом случају зове општински збор, на коме да учествује и село Козељ.

Ово решење одборско одобрила је и надзорна власт, поводом жалбе интересованих лица.

И, како ће на збору гласати и сељани села Козељ, то одлука, наравно, неће бити праг жеље села Ивановца.

Да би се задовољили законска паређења и у сличним случајевима правилно радили и одбори и државне власти, ја молим уредништво да изволи изнети своје мишљење по овоме*.

— На ово питање одговарамо:

Кад су сељани села Ивановца поднели молбу да се издваја из састава досадашње општине, онда је општински суд био дужан, да одмах сазове заседан збор сељана села Ивановца у смислу чл. 8. и 64. зак. о општинама

И, како би се на овом збору самих сељана села Ивановца утврдило, да је несумњива њихова жеља за ово издвајање, па се на исти начин то утврди и на заседном збору општине моравачке, у чијем саставу ово село жели да уђе, онда се те одлуке шаљу г. Министру унутрашњих дела.

Према томе, неправилна је и незаконита радња и општинског одбора и надзорне власти што су дозволили, да на заседном збору гласају и сељани села Козеља.

Село Ивановци могу оку ствар поново покренути, ако налазе да ће интереси њиховог села боље бити заштићени у саставу са општином моравачком.

V.

Суду општине јасеничке одговара се, да је објашњење дато у бр. 29. нашега листа сувише јасно, јер је тамо изречно речено, да могу бити делови општинских судова без испита сви они, који су до 21. марта 1902. год. имали по три године писарске службе, и ако пису били дотле пунолетни, само ако испуњавају остале услове, који се траже чл. 114 зак. о општинама.

VI.

Суду општине јабланичке одговара се на акт од 13. јула ове год. Бр. 1375 ово: пошто је Привостепени суд решењем својим од 10. августа 1905 год. Бр. 12241, поништио пресуду тога суда, и она је одлука судска обновила за тај суд, то нема места оцењивати сада правилност одлуке привостепеног суда, докле он не донесе својпуну своју одлуку ово овоме.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

НАЂЕН ЛЕШ

На дан 21. пр. м-на пре подне код села Радуловца Дунав је избацио један мушки детињи леш 11-12 год., потпуно наг, средње величине, округле главе, пребачас носа, широких уста, дебелих усница, широких, дугих и ретких обрва, отворено смеђе косе, здравих зуба у ширини 7 м.м.; на десној нози испод колена у размаку за два прста дете има белегу од раке у величини петпарца. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, а нарочито се моле, да изнесте начелство округа рашанског, с позивом на Бр. 6796, ако би што знали о овоме лешу, што би нашло у корист утврђивања идентитета леша.

ПОТЕРК

Раниса Ранковић, из Врбића, одскаче за изнесно кривично дело код начелника среза рађевског, али је у бегству. Раниса је стар 17—18 год., средњег стаса, жућкастих очију, од одела има: плаонан сук а поврх овог сукњи од сивкаког сукна, до колена неки памучкиј од шукњате тканине, која је с преда закопчавена, на погама носи тозлуке од сивкаког сукна и опанке, на глави има шајкачу или шубару. Нека сви полицијске и општинске власти живо потраже Раниса и но проналаску, да га стражарно спроведу помоћнику железнодворског власти с позивом на Бр. 2979.

Милан Јаковљевић, из Крнуле, осуђеник поправничког казненог завода, 31. овог м-ца побегао је са рада из Љубичева. Милан је стар 26 год., стаса средњег, лице жуто, смеђих обрва, браду брија. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да најнижље настоје да се одбегли осуђеник што пре пронађе и под сигурним стражом спроведе поправничком казненом заводу с позивом на дописну Бр. 1971.

Димитрије Радовић, Младен Гајић и **Живојин Митровић** притвореници, Управе крагујевачког гарнизона 30. овог месеца изјутра отевши пушку од стражара побегли су из притвора. **Димитрије** је родом из Забојнице (среза грушачког), оналеп, нос, очији грозничасти, сувоват, говори промукло, главу држи право, од одела има: бео појасни, плаве чакшире, шајкачу и на погама чокуле. **Младен** је родом из Кошкара (среза јасеничког опр. крагујевачки), висок, врчкав и у опште добро развијен, мали жућкаст брковд, ирних очију, крупно говори, главу држи погнуто, од одела има: артиљеријске чакшире, конорап и шајкачу, и на погама чизме. **Живојин** је родом из Тијања (среза драгачевског), стаса танког и дугог, њиг, без зуба предња зуба у горњој вилици, малих жућких брковд, шушка кад говори, од одела има: плави конорап, чакшире шајкачу, а на погама чокуле. Нарочито се сваки полицијски и општински властима, да најнижље настану да се они одбегли притворници што пре пронађу, па у случају проналаска да се стражарно упуте помоћнику Управе с позивом на Бр. 2012 или начелству крагујевачком с позивом на дописну Бр. 11640.

Милан Михајловић, који је као шегрт бео на служби код суда општине рибничке, убио је председника исте општине Недељка Вујића, па ио том побегао неизвано куда. Милан је родом из Врања, стар 24 године, висок 175 см., суводан, смеђе косе, очију и брковд, у горњој предњој вилици нема једног зуба, кад говори шушка. Са собом је одвео брзинетну кучку № 19257 са 40 бојених листака и жандармеско одело. Позивају се сва полицијске и општинске

власти да најмање настану, да се Милан што пре пронађе, и упути начелству округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 9100.

Крађе стоке. Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца са пашњака Стамена Бишића, пумарије из Пољана, украдена су два коња. Један је шиљ матор 6 год., даље мелено, на десној плећки има белегу од убода, са жигом „О“; други је матор такође 8 год., даље чалисте, на десном уву и ребрима има белегу. Нарочиће се сњима полицијским и општинским властима, да трагају за крадљивцима и покрадом, па о резултату да известе помоћара полиције у Мајди Пољу с позивом на депешу Бр. 901.

Непознати крадљивци украли су једног коња Живорину Боровићу из Вујетинаца среза љубићког. Коњ је матор 15 год., беле даке, на обе задње ноге има белегу од конопца због спутавања, ровашен је у једно уво, без других знакова. Нека све полицијске и општинске власти настану да се пронађу крадљивци и покрадом и о резултату трагања известе начелника среза љубићског с позивом на Бр. 11909.

Милутин Рашељић продаући палеж, изранио је крају своме мајстору Петру Рашковићу продају, на побегао. Милутин је новајског раста, стар 20 год., округлог лица, смеђ, у сиво оделу затворене боје. Треба га пронаћи и спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 24271.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Као и под свеском стаљеза жеље бити препоручених паралиша свеличан најбоље овај **Чедомир Пешковић**, тежак из Церовца у окр. смедеревском.

До спора он је био прилан плаљић у селу, но у последње време покушао је да без знања

Знајући веле једног учитеља из његове околине са њиховим партнерским људима из Београда, ои нађи да отуд извуче какву корист за себе, а изборе су била на прагу и згодно је тиква моменат, када своју намеру може лако извести.

Тако у другоме са неким лицем напише писмо од стране тога учитеља једном учитељском познаницу и политичару у Београд, у коме представи како му је потребно 200 дин. сад за изборе, те му са тога шаље мењицу на 200 дин. на коју је поред њега као акцептанта био и потпис још једног трговца из тога места, да ту меницу осконтује где зна и нађи му, по Чедомиру пошље.

Учитељев пријатељ не сумњајући да је писмо учитељево уме меницу и види да је неисправна, јер није попуњена како треба, те му је прати и препоручи му да како учитељу да другу меницу напише.

Чедомир оде и трећег дана дође на позоп меницом, али је и она била неисправна, те учитељев пријатељ реши да учитеља помогне на други начин. Како је један други политичар писао у то време, учитељев пријатељ пошље по њему 100 дин., да их овај остави код неког тамошњег трговца, а Чедомиру каже да јани учитељу. да код тог трговца пође прими и код узмогне врати му их.

Овом другом приликом код учитељеног пријатеља затекао се и један други учитељев познаник и жабљени човек из Смедерева, који учитељу напише писмо да меницу осконтује бањше, у Смедеревској Задруги.

Чедомир опет оде, но није одео ни код овог трговца, код кога је за учитеља остављено 100 динара, јер га је овај познавао као неисправна човека и не би му их дао без учитеља, те је он просто два-три дана лутајући по Београду, а потом се и по трећи пут јани учитељевом пријатељу са писмом овакве садржине:

послали јако што ја не тражим мусто ништа и не ћу га узети но молим Вас да ми уредите ову меницу и после три месеца ја ћу њу платити, јербо знам да и Ви тако сте као тровину жељом што ми. Но што већу овај новац примити него што тражим од Вас једно задовољење да ми уредите ову меницу. Молићу Вас најпонизније јер ми је нужно за неки посао М. . . . . да Вам ирше новац или неки га да где он зна. Ја само га примити већу што њиме ја тај човек. Ја не могу доћи тако чрез њиме ја тај човек. Ја не могу доћи тако чрез мужких послова а Вас молим одмах да ми уредите ову меницу и пошљете новац по овом човеку и он ће Вама дати признаницу да је примио новац ако се Ви нешто плашите да не смете дати новац њему. Сад Вас молим најокорије и по трећи пут да ми учините ово добро. Меница је уређена како сте Ви назали потписана је и на полеђини.

Ваш поштовани
И. И.
учитељ.

Видећи да је учитељу много стало до нарученог пријатељ послати Чедомиру предмет мењице по одбитку есконтних трошкова, у намери да је он доцније осконтује код трговца којега код буде нашао згодна, а од Чедомира узме признаницу на примљену суму.

Кад је овако овде дошло до нара, он се реши да испорести учитељево познанство и са осим његовим пријатељем из Смедерева, те одо тако и напише мењицу од 250 динара, на којој опет потпише учитеља и опет трговца, па се са њом дан овом учитељевом пријатељу из Смедерева, који је из Београда писао учитељу писмо да меницу осконтује код Смедеревске Задруге, те му овај и изради код задруге исплату ове менице и тако и поље дође до 250 дин.

После неколико дана, но скрштеку набора, учитељ сазна за ове преваре, које је њено врлино на његово име, те извести свога пријатеља у Београду да он од њега нити узимте од њега ниједне тражио никакве паре, већ да је жртва неке паралише.

Овај достани случај београдској полицији, која убрзо утврди да је тај варалица и фалсификатор био овај Чедомир, те га је одмах ухапсила и узела на испит.

Он је у почетку у свему све одрицао, није признавао чак и свој рукопис на признаници о примљеном новцу, док напослетку није увидео да му не вреди одрицати, те је за себе признао кривицу, само нипошто неће да ода своја саучесника који му је писма и мењице писао. Сваки час је њихово писање и тертело сад овог сад оног.

Сем ове две крупније кривице учињено је приликом изборне агитације према разним лицима више омалих преваре, те на тој начин узео један нов начин преваре — изборно-парламентарних, нешто слично онима изборним изборним варалицама, за које читаоци овомад у нашим новинама

Ако би ко знао још какву Чедомирову превару или у осиле какву правду, моли се да то достави Управи Гр. Београда, где се он у притвору и под истрагом налази.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Ђ. Јовићић

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 13. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се може узети напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и жупских начелстава, а за сво друге претплатнике у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковети се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јуну 1906. год.

Према знатичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јуна извршено је у Србији:

1. **Убистава** 47
2. **Детоубистава** 4
3. **Нехотичних убистава** . . . 3
4. **Покушаја убистава** 31
5. **Разбојништава** 12
6. **Силовања** 4
7. **Тешких телесних повреда** . 7
8. **Паљевина** 20
9. **Опасних краља** 110
10. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 15

Од изложених дела пронађено је:

Убистава . . . . . 42 или 89 %
Детоубистава . . . . 4 „ 100 %
Нехотичних убистава . . 3 „ 100 %
Покушаја убистава . . . 29 „ 93·5 %
Разбојништава . . . . 10 „ 83 %
Силовања . . . . . 4 „ 100 %
Тешких телесних повреда 7 „ 100 %
Паљевина . . . . . 3 „ 15 %
Опасних краља . . . . 43 „ 39 %
Злонамерних поништаја туђих ствари . . . . 4 или 26·6 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (27) затим помоћу *оштрог* (14), помоћу *тупог* (5), и *задављењем* (1).

Узроци са којих су ова убистава извршена јесте: у *међусобној свађи* за 18 случајева, у *освети* за 12, у *љубомори* за 3, у *користољубљу* за 2, у *непозн.* *побудама* за 2, у *пијаној одбрани* за 2, у *афекту* за 2, у *одбрани части* за 1 и у *домаћој распри* за 1 случај. За остала четири случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убистава јављају се: у срезу расинском 6 (свађа), у срезу грочанском 2 (љубомора), у срезу јабланичком 2 (оба непронађена; освета), у срезу параћинском 2 (свађа, и нехотично), у срезу крушевачком 2 (свађа и непознат узрок), у срезу хомољском 2 (1 непронађен; освета), у срезу бољевачком 2 (свађа и освета, и по 1 у срезовима: космајском (освета), тамнавском (свађа); колубарском округа ваљевског (свађа), пчињском (непознат узрок), лепеничком (свађа), грузничком (нужна одбрана), крагујевачком (нужна одбрана), кључком (свађа), левачком (свађа), ресавском (освета), темнићском (непознат узрок), алексиначком (свађа), ћупријском (свађа), азбуковачком (непронађено; користољубље), моравском окр. пожаревачког (користољубље), млавском (освета), пиротском (освета), љубићевском (освета), орашком (свађа), зајечарском (нехотично убиство), пожешком (освета), жичком (освета), драгачевском (непронађено; непознат узрок), и у варошима: Београду (љубомора) и Зајечару (одбрана части).

Детоубиства су извршена у срезовима: колубарском окр. београдског, лесковачком, пиротском и мачванском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: подунавичком, деспотовачком и у варошн Крагујевцу.

Покушаја убистава било је: у срезу јабланичком 3 (1 непронађен), у Нишу 3, у срезу млавском 2, у срезу подунавском 2, и по 1 у срезовима: подгорском, грузничком, трстеничком, расинском, жупском, ражањском, брзопаланачком (непронађен), кључком, поречком, темнићском, мачванском, посавско-тамнавском, пожаревачком, качерском, прокупачком, косаничком, златиборском, ћупријском, моравичком, студеничком и у варошн Београду.

Највећи број ових дела извршен је у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена у срезовима: тамнавском, крагујевачком (непронађено), брзопаланачком, трстеничком, деспотовачком, параћинском, сврљишком, пиротском (непронађено), рађевском, таковском, зајечарском и трнавском.

Силовања су извршена: у срезу нишком 2, у срезу моравичком 1 и у срезу студеничком 1.

Тешке телесне повреде извршене су по 1 у срезовима: тамнавском, грузничком, лепеничком, рађевском, моравичком и у варошима Крагујевцу и Смедереву.

Паљевине су извршене: у срезу хомољском 4, у срезу млавском 2, у срезу тамнавском 2 (1 пронађена), у срезу студеничком 2, и по 1 у срезовима: грочанском, колубарском окр. београдског, јабланичком (пронађена), мачванском, посавско-тамнавском, азбуковачком, рамском, подунавском (пронађена), добричком и црногорском.

Вредност ових паљевина износи око 5.000 динара.

Опасне краље су извршене: у Београду 9 (3 пронађене), у срезу тамнавском 5 (2 пронађене), у срезу бољевачком 5, у срезу грузничком 4, у срезу поречком 4 (1 пронађена), у Нишу 4 (1 пронађена), у срезу млавском 4, у срезу пчињском 3 (све пронађене), у срезу пољаничком 3 (2 пронађене) у срезу лепеничком 3 (1 пронађена), у срезу трстеничком 3 (1 пронађена), у срезу параћинском 3 (2 пронађене), у срезу сврљишком 3 (све пронађене), у срезу голубачком 3 (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског 3 (1 пронађена), у срезу звишком 3, у срезу трнавском 3 (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског 2 (1 пронађена), у срезу подгорском 2 (1 пронађена), у срезу крагујевачком 2 (1 пронађена), у срезу неготинском 2 (1 пронађена), у срезу крајинском 2, у срезу копаоничком 2, у срезу бањском 2 (обе пронађене), у Шапцу 2 (обе пронађене), у срезу рађевском 2 (1 пронађена), у срезу јадранском 2 (1 пронађена), у срезу хомољском 2 (обе пронађене), у срезу ивањском 2, у срезу зајечарском 2 (1 пронађена); по 1 прона-

бена у срезовима: мачванском, ресавском, алексиначком, поцерском, мачванском, ариљском и у варошима: Крагујевцу и Пожаревцу; по **1** *непознатена* у срезовима: браничевачком, ражањском, деспотовачком, посавско-тамнавском, пожаревачком, таковском, подунавском, косаничком, забубовачком, моравичком и драгачевском.

Вредност свих ових крађа износи око **10.000** динара.

Пред изложених дела у току месеца јуна извршено је још у Србији **23 самоубиства**, и то: у Београду **3**, у срезу лесковачком **2**, у срезу ваљевском **2** и по **1** у срезовима: гружанском, крагујевачком, расинском, трстеничком, деспотовачком, нишавском, посавско-тамнавском, таковском; јасеничком окр. смедеревског, заглавском, прокупачком, косаничком, ужичком, трнавском и у варошима Нишу и Пироту.

Она су самоубиства извршена: *вешањем* 11, *ватреним оружјем* 8, *дављењем у води* 3, и *тровањем* 1, а узроци њихови извршењу дела: у *душевној поремећености* за 6 случајева, у *дугој болести* за 4, у *материјалним неприликама* за 4, услед *жалости* за 2, услед *страже савести* за 1, *из очајања* за 1 и из *частољубља* за 1. За остала четири случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубиства извршени су: у Београду (ватр. оружјем, из дубања) и у срезу лесковачком (вешањем, услед материјалних неприлика).

Општи преглед до сада извршених дела овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Изазивања на убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Отмице	Тешке телесне повреде	Пљачке	Остале крађе	Злочиначка удруженја и друге злочиначке	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	1	—	—	—	—	—	3	5	—	—	—
2	„ колубарски	2	—	—	1	1	—	1	1	7	—	—	—
3	„ подунавски	3	1	1	3	—	—	—	1	7	1	2	1
4	„ крагујевачки	3	—	1	1	1	—	3	—	16	—	2	—
5	„ јасенички	1	—	—	3	1	—	—	—	9	—	—	—
6	„ крушевачки	4	—	—	4	1	—	—	—	8	4	2	—
7	„ ваљевски	5	—	1	1	2	—	—	—	5	—	1	—
8	„ нишки	2	—	—	3	1	1	—	—	10	1	1	—
9	„ пиротски	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—
10	„ подрињски	2	1	—	2	1	—	1	1	10	—	1	—
11	„ пожаревачки	7	—	—	3	—	—	—	1	13	1	2	—
12	„ руднички	1	—	—	1	1	—	—	—	3	—	1	—
13	„ смедеревски	1	—	—	2	—	—	1	1	4	1	1	—
14	„ таковски	4	—	—	—	1	—	—	—	10	1	1	—
15	„ топлички	2	—	—	2	—	—	—	1	1	—	2	—
16	„ ужички	1	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—
17	„ чачански	2	—	—	3	1	1	1	2	5	—	1	—
18	Управа града Београда	1	—	—	1	—	—	—	—	9	—	1	1
	Свега:	47	4	3	31	12	4	7	20	110	15	23	2

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 9. августа 1906. год. АБр. 795. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Исти случај спаљивања за прељубу имамо и у песми: „Невјера љубе Грујичине“ само што је овде пламен спаљивања изнесен нешто другачије него у два претходна случаја. Кад се Грујa ослобођен вера, и кад је погубио Турке, појмла га надала његова жена Мандинија, те га сападали и свезали, он ухвати неверну љубу Мандинију, па је онда пита:

„Мандинија, колено неверно!
„Или желиш спеном свијетлити?

„Или ли желиш сабљу подизати?[1]
А беседа Мандинија нада:
„Господару, Новаковић-Грујо!
„Не могу ти сабље подизати
„Сабља ти је од свијета скривена
„Него ћу ти спеном свијетлити
„Ако јадна не ћу ли спаљена“.[2]
Онда уста Новаковић Грујa
На је уже за јесење руну,
Са шиљ свиле свилу и кадифу
И свиле јој конопац са гвожђе,
И свиле јој берџан преко грла,
Остави је у сиву јевару,
Нанка је воском и питрозом
И сумпором и брзијем правом,
На је уза мешини памуном.
На је пали жестоком ракијом.

Упона је земља до појаса,
На запали жесу на врх главе,
А он седи пити вино лудо,
А љуба му јасном спеном свијети.
Кад погоре до бијели појас
Запиња се пејсић Стевање:
„Крсна бабо, Новаковић-Грујо!
„Изгорело мојој мајци појас
„Које су ме одранише, бабо,
„Које су ме на свет водиле“.
Рекнаи се Новаковић-Грујa
Гледајући пејаса Стевана.
И он стаде суже проспати.
Што остаде, то је угашо,
И ово је паранио јесо.

Исти овакви пример спаљивања за прељубу имамо и у народној песми, Ђуро Даничић „Покрајчић Павле“ Вукон зборник књ. VII. стр. 329—341; која се завршује с оваким стиховима:

Тако било свакој женској глави
Која није чврна господару.

Осим спаљивања за прељубу у народним песмама налазимо и на спаљивање из освете. Тако је од Хорвата Мато спалио Ђурђевић везира:

Добро умиле ватре начинише,
И на ватри њега сагорише.

Ми смо напред поменули да су у средњем веку на западу најчешће спаљивали вештице и мађионичаре. Ово је занимљиво видети како стоји наша држава у средњем веку погледу према вештицама чаробницама, бајалицама итд. Мојсијев закон ово је општар према чаробницама, гатарама и бајалицама, па разуме се и према вештицама. Мојсије наређује: „А човјек или жена, у којима би био дух врачарски или гатарски, да се погубе, камењем да се засну, крв њихова на њих“ (III кн. Мојсијева. Гл. 20. стих 27). Према одлукама црквених сабора и према правилима светих отаца мађионик, који би врачао жртвом, казни се смрћу мачем, а онај, који би га на то навео, казнаван је тиме, што му је одузимано имање. Жену врачару могао је муж отпустити, а отровник је убијан као и убица. (Синтагма М. Властара М. сластан. глава а.). Душан у 109 члану својега законика наређује: „да се мађионик и отровник, који би се на делу ухватио, казни по закону светих отаца“. А та казна прописана је, као што наведосмо, у Синтагми М. Властара. После онога у нашим средњевековним споменицима не налазимо ништа ни о чаробницима, ни бајалицама ни вештицама. Али у шабачком врају постоји предање да су некада вештице спаљивали.[3] Како је Мачва потпадала по некад под Угарску, како су јој у близини Славонија и Хрватска, те је могао тај обичај спаљивања вештица отуда прећи. Да је утицај Запада био силан на западни део нашега народа, то је јасно. Са запада је прешао и обичај да се вештице спаљују. Отуда је дошла и она одредба у Полачки Статут, која гласи:

„Ако би се истином нашла која вештица, или чаробница или врачарица,

[1]) Сабљу црвеног знаци поћеком бити, а сабља или пучком свијетлити знаци пламен бити.

[2]) V. Bogišic. Zbornik. Стр. 574.

при пут, кад се нађо, има се шибати (ерушгати); ако ни се и по други пут нађе, има се сажећи».[1]

Са Запада тај је обичај дошао и код Хрвата. У Загребу први помен о гоњењу вештица датира се из половине XIV столећа. Године 1360 окривљене су Загребчанке Алиса и Маргарета, да су вештице. Градски суд осуди их да морају довести 26 сведока, који ће се заклети да нису вештице, ако ли не доведу, то да се имају спалити на гломачи. Године 1362 осуђена је пека Драгица да мора довести дванаест сведока да посведоче да она нема никаких веза с нечастивом силом, и да није вештица, или ако се и други пут нађе у таквом делу, сиеста ће се спалити.[2]

Вештице су окривљиване што су погазиле задану веру Богу, па се завериле врагу и с њиме друговале; што су правиле мраз, град, олују и плаховиту кишу; што су чарањем и бајањем наносиле људима смрт или болест; што су јеле децу иеду. Окривљену су доводили на суд и испит да призна дело. Ако није хтела признати стављали су је на муку. Мучења су била тако ужасна, да су оне јаднице, стављене на муку, приступале на све, само да их мимоиђу ужасни болови. Пре мучења застрашивали су их показујући им справе за мучења у напоготовој одаји — мучионици — па ако се ништа не успе, онда су прво приступали да на теду осуђене њиу оражњи печат. Циљат, који је тражио, скупао би стањеву под суд, до годе коже, па би тражио. Доста је биде да се нађе какав младеж или брадавица, па је то одмах узимано да је ђаволи печат, и више је ништа под небом не би спасло спаљнита. Сад је требала да каже, које су јој другарице. Није ја хтела то јенти, онда је на мукама морала казати. Али ако није нађен никакав знак који би се могао сматрати за оражњи печат ипак се веровало, да он постоји, али да не могу да га пронађу.

Ударање на муке пролазило је кроз извесне ступње. Први ступањ састајао се у томе што би пазце стављали међу гвоздене плочице, које су се могле прављеним стезати. Плочице би стезали дотле, докле зглоб поката не би крв бризнула, и пазци се сирсакли. Ако окривљена ни тада не би признала оно, што се од ње тражи, онда се приступало другом ступњу. Овај се ступањ мучења састајао у томе, што би овој, коју испитују, метнули цеванице у некакав гвоздени оклоп (spanische Stiefel), којим су цеванице и листове тако стезали, да се коити разрескују, а да би мука и болова били већи, ударили су чекићем по оном оклопу. Овај други ступањ мучења бивао је и на други начин. Окривљеној везали би руке узетом позади, па би је на колотури полако дизали у вис, докле се руке у раменима не преокрену и не дођу више главе. Да би мука била већа спуштали би је брзо на под, па би је после попона лагано дизали у вис. Ако се окривљена и тада уздржала и не хтела признати оно, што се од ње тражи, онда би јој обесили о ноге какав тег, па би је за тим пекли упаљеним свећом по целом телу, а особито под пазухом и на другим местима, где и најмање длака нма. Ово се чинило за то, да се истера ђаво, који се и у најмањој длачици могао сакрити и давати окривљеној снагу, да муке подноси а да ништа не ода. Окривљена је могла тако висити по сат-два у ваздуху. Дотле би се мучитељи и судски изасланици, који присуствују мучењу, мало прихватили зобом и пићем, месом и сиром, да би могли боље настанити мучење.

(наставаће се)

Милеико Вушкићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
на криминалну антропологију

(свршетак)

Пошто је париски адвокат *Шаринтије* прочитао своју студију „О симулантима", у којој износи неколико случајева успешне симулације, и истиче, поводом истих, прегу потребу познавања и изучавања злочинаца, приступљено је доношењу одлука.

Пред већ поменутих одредаба о малолетним злочинцима, шести међународни криминални-антрополошки конгрес донео је још и ове закључке:

а). Да би се сачувало друштво од личности неморалних и опасних потребан су специјални закон, у које ће се ове личности интернирати на неодређено време, и у којима ће остајати све дотле, док се њихов темперамент и инстинкти у толикој мери не преобразе, да више не може бити сумње о њиховој моралној поправци;

б). конгрес изражава жељу: да чиновници, адвокати и сви полицијски органи располажу и медицинско-психијатријским знањем, помоћу кога ће, а у циљу избегавања судских заблуда, моћи одлучити у којим случајевима треба знати у помоћ компетентног лекара?

в). конгрес изражава жељу: да свака држава прибира конфиковане предмете помоћу којих су извршена дела изложена ради образовања музеума, потребног за судске и полицијске студије;

г). конгрес изражава жељу: да законске одредбе, које наређују да се злочинци, ослобођени као душевно оболели, чувају у одвојеним одељењима завода, буду међународне према стању болести ових лица и облику криминалитета;

д). конгрес изражава жељу: да се у програм рада идућег конгреса унесе питање: која су знања потребна истражним судијама и полицијским чиновницима да би им рад у будућности био што више у сагласности са принципима криминалне антропологије;

ђ). конгрес изражава жељу: да се за дневни ред идућег конгреса стави, као општа тема, питање: да ли и пасивирани треба да буду сматрани као душевно болесни са гледишта законских одредаба, које говоре о урачунљивости?

Није тешко увидети, после свега што смо изложили, да је већ крајње време, да се једном и код нас почне озбиљно мислити о мерама, које би требале предузети у циљу спречавања криминалитета. Неоспорно је при том, да је за ово, на првом месту, потребна потпуна реорганизација наше полиције, која је данас, говоримо искрено, све друго пре, но оно што у ствари треба да је.

Ко је моле упознат са радом и уређењем наше полиције знаће, без сумње, да она нема јасно одређених атрибуција, и да у пракси скоро не постоје границе њене надлежности или ненадлежности. Онакав какав је данас, она представља један конгломерат најразновршнијих дужности и права у коме се, као и у сваком конгломерату у опште, мора дутати и нагађати, често пута и о најобичнијим стварима.

Неуређеност, или боље рећи неодређеност и сналтарство, један је од главних мана наше полиције, која је и административна, и извршна и истражна па и судска власт (истуги), само није ово што у ствари треба да је — установа за заштиту личне и имовне безбедности. Ово, истина, законом јој је и ово стављено у дужност, али је целокупан њен рад у овом правцу, у колико га допуштају остали, и нарочито политичке природе послови, ограничен на *репресивну* акцију. Сматра се, да је полицијска власт одговорила потпуно своме задатку, ако је средњим случајем успела да пронађе сваког трећег или четвртог учиниоца кажњивих дела, а готово се свесни губи из вида, да је битна дужност савремене полиције предупређење — спречавање — кажњивих дела, на ток по том изналажење њихових учинилаца. Не претерујемо ни мало кад тврдимо, да је *превентивна* акција наше полиције ништавна, а резултати у погледу репресивном доста жалосни.

Само у току прошле године извршено је у Србији:

Убистава 466 или 1 убиство на 5770 становника.

Детоубистава 39 или 1 детоубиство на 88948 становника.

Нехотичних убистава 42 или 1 нехотично убиство на 84023 становника.

Покушаја убистава 328 или 1 покушај убиства на 8198 становника.

Разбојништава 146 или 1 разбојништво на 18417 становника.

Злонамерних повређења туђих ствари 236 или 1 зл. повређај на 11304 становника.

Пљачкица 578 или 1 пљачкица на 4052 становника.

Опасних крађа 2514 или 1 опасна крађа на 1070 становника.

Од ових дела пронађено је:

Убистава 405 или 86·9%

Детоубистава 34 или 87· %

---

[1] Monumenta Historico-juridica Slavorum meridionalium. Zagreb. 1880. I. Стр. 110. Члан 112.

[2] О томе види расправу И. Тканчића: „Парница против вештица у Хрватској". Књ. годишт. Акад. наука. СПБ.

Нехотичних убистава 43 или 100%.

Покушаја убистава 305 или 92·9%.

Разбојништава 116 или 79· %.

Здомаверних појединаца трећих ствари 57 или 24%.

Паљевина 84 или 14%.

Опасних врећа 930 или 36·9%.

После ових цифара, које су претходних година биле још и веће, изгледа је, држимо, износити и остале недостатке наше полиције, и истицати преку потребу њене реорганизације, пре него ли погледу заштите личне и имовне безбедности. Сматрали смо за дужност да ово пре свега напоменемо, а на надлежнима је да учине своје.

Д. Ђ. Аленић.

НОВ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ЗА ИТАЛИЈУ

Новембра месеца прошле године министар правде у Италији поднео је парламенту законски пројекат новог кривичног поступка, који ће бити потпун онај а ступити у живот почетком идуће године. Закон овај очекиван је и обећан још пре пола века. Садашњи кривични поступак, који ће бити замењен овим новим законом, и који се датира још од 1865 год. сматрао се увек као привремен — наменењен задовољењу најнужнијих потреба казне праксе у скоро уједињеној Италији. По признању самих његових творца, он се махом ограничавао на репродукцију француског кривичног поступка и далеко је био од захтева науке.

Израда новог пројекта започета је још у 1892 год. и није никако прекидана, и ако су се, услед парламентарних промена, мењали министри и комисије. Већ и сам тај факт, што је израда новог закона трајала тако дуго и пошла у времену необично плодном у студијама кривичног права, довољна је гаранција о његовој вредности.

Последња четврт XIX-ог века одликује се донекле ренесансом кривичног права. Стари системи подвргнути су контроли искуства, и на овај начин потпуно испитани и у свима својим добрим особинама и у свима својим недостацима; појавиле су се нове идеје: конгреси и научни скупови умножили су се; многобројне државе у Европи као и ван Европе измениле су или модификовале своје законодавство, а најновије теорије отвориле су, једна за другом, надграђивати и пробе у пракси.

Разуме се већ, да су се творци италијанског новог закона о поступку судском у кривичним делима обилно користили свим новим идејама, променама и резултатима. Огромни рапорт о новом закону, поднет у име министра правде, права је и потпуна расправа о кривичној процедури, једно драгоцено дело упоредног законодавства, које означује последњу етапу науке у свима цивилизованим земљама.

Предлажући за извесне детаље један нов систем, творац пројекта изјављује да је ова) систем *у сагласности са тенденцијом савременог духа и доследно удаљен од крутости и произвољности.* Ова формула одлично карактерише тенденцију целог дела, у коме нема никаквих сензационих новачења, и из тога проузлаза тежња да се скрати истрага и превентивни затвор, да се увеђају гаранције одбране, да се боље одреде границе надлежности и убрза општи ток процедуре, а тако исто и јавна дебата, која се у Италији често пута отезала у бесконачност.

Цео материјал разделен је у четири књиге: прва садржи *опште одредбе*, друга говори о *процедури*, трећа о *суђењу*, а четврта о *извршењу*.

I.

Прва књига подељена је такође на четири главе, у којима су *одредбе о акцији која се рађа из кажњеног дела, о судији, одбрани охрабљењу* и најзад *о општим правилима за све акте процедуре.*

Закон и цивилна акција. Свако кажњиво дело способно је да произведе две акције: једну, која се односи на репресију и припада друштву, и другу, која се односи на накнаду штете и припада повређеној или оштећеној страни. Ови принципи довољно су познати и усвојени скоро у целом модерном законодавству, али и поред свега овога, они остављају место једном озбиљном питању, а на ime: може ли право друштва на јавну акцију искључити сасим право индивидуе? Другим речима: може ли јавна власт, орган друштва, или боље рећи орган владе, својом неактивношћу, из ма којих разлога, имати за последицу незаконитост кривца, па чак и немогућност за жртву да добије накнаду штете?

Проблем овај, чије решење није индиферентно за слободу грађана, нови италијански пројекат решио је у корист монопола јавне акције, противно захтевима савремене науке, јер искључује сваку и у већини случајева врло корисну контролу приватних лица. У напомену за ово, италијански законодавац наређује обавезну јавну акцију у сваком случају, и истиче законитост истраге над системом *опортунитета.* Не верујемо, да је ово довољно, да заштити појединце против самоволе државних органа, и налазимо да овај систем може бити опасан у моменту криза, када треба бранити слободу грађана. Шта ће радити појединци као власт превређена или одриче своју акцију?

О судијама. Дискусија, која се данас води поводом судске реорганизације, а поглавито о томе: да ли су боље идеје народне (поротници) или судије професионалне; да ли су бољи судови, састављени из више чланова или из једног једног судије? — остала је без утицаја на нов закон италијански, који је у овој ствари и даље задржао праву средину. Системи, у пракси већ опробани, задржати су и даље, не осврћући се ни на шта, нак. губећи старе терене, а судска власт подељена је између претора, првостепених и апелационих судија, исто као и у француском кривичном поступку.

Порота, против које је у последње време устао знатан број савремених публициста, и чија се домена у Француској из дана у дан смањује, задржала је у новом закону видно место код тежих кажњивих дела, али се за остала, мање важна дела, законодавац показао врло мало наклоњен овој установи. Поротник му изгледа сувише једностран и способан да види само крупне ствари. Циљ је новог закона у општем, да пороту ограничи на дела која су у тесној вези са јавним животом.

Новим пројектом знатно је проширена надлежност претора (областног судије), који ће у будуће судити све преступе, који повлаче казну ограничења слободе до 3 год., или новчану до 3000 динара. Могло би се, на први поглед, замерити величини ове надлежности, али треба знати, да су италијански претори независни од јавне власти, као и да је њихово наименовање скопчано са великим гаранцијама.

Атрибуције приостепених судова проширене су на сва она дела, за која не би биле надлежна ни претора ни апелационим судови.

Одређивање надлежности према личности не садржи каква особита наређења; пракса о овоме исто су као и у француском кривичном поступку. Неналежне власти дужне су, да саме одбију надлежност; појављене сукобе решава касациони суд

Узроци искључења и изузећа веома су опширно разрађени; пројект у овом погледу допушта сваки разлог, чија би озбиљност могла донести у сумњу беспристрасност чиновника.

(наставиће се)

О НЕКОЛИКИМ ОСОБИНАМА НАСЛЕДНИКА

(свршетак)

Два одгојашена и повварена сељака, Сп. и Б., наговорише једног трећег, богатог сељака Т., да иде о њима на један дијекси вашар, и да тамо пуне стоку. Остаише споје заједничко родно место Г. врло рано ујутру, путовазу до Л., ту ручаше и одморише се, и око 3 сата по подне пређуше даље: имали су намеру да прођу кроз В. до Ст., ту да преноће и сутра најутра да стигну на вашар, који је био одатле удаљен само један сат хода. Идућег јутра нађен је Т. тешко повређен и у бесвесном стању на другу у озуку између места Л. и В., али ближе В.; тешко је био повређен по потиљку. У току идућег дана дошао је к себи и изјавио: „Сви су тројица, као што је поменуто, тачно у 3 сата по подне, пада је толико избило на пријеном сату, прекинули свој подневни одмор у Л. и отишли даље друмом; после отприлике једног сата хода на једам пут почеше Сп. и Б. о томе да говоре, како би требало да се расташу у овом селу преко пута, да ниже у последњем часу одложен вашар услед сточне заразе. Т. им је објашњавао, да нема ни мало основа

тој сумњи, а сем тога о томе се могу добити обавештења у сваког друмског механџије, те зато нема потребе да одуговлаче још овај и иначе замашан пут. Сп. и Б. су тако тврдоглаво остали при свом мишљењу, да је он дошао на ту слутњу, да су њих двојица имали у томе сеоу нешто тајно — нождa тргавину са стоком, о којој он, Т., ништа није требало да зна; за то им он најави, да они могу ићи у село, а он ће полако даље путовати, док га њих двојица, идући прочим путем из села, опет не стигну на другу. Ова двојица дуго нису стигла, и за то он седе на један повећи камен крај друма, тако да је дељама био окренут другу, пошто је ветар дувао друмску прашину. На један пут је с леђа добио један снажан ударац по глави, и од онда не зна шта је даље било[x]. Новац, спремљен за куповину стоке, нестао је.

После извесног броја дана умре Т. услед повреде на глави, и није могао бити тачније и детаљније саслушан. Сп. и Б. готово сагласно изјавише, да заиста никаквог другог циља у селу нису имали, сем да питају о ашвару, и у једној су гостионици питали о томе неке непознате госте. За тим су пошли да траже Т., али га на другу нису могли нигде наћи, *па како никако нису видели, да је он лежао у друмском одуву*, они су сматрали, да је он отишао до К. или Ст., па кад га ни тамо нису нашли, они сутра дан одоше на ашвар у М. — Тек су у повратку чули о неком полумртвом човеку, и кад се од њих тражило да га виде у једној сеоској кући, они су у повређеноме упознали свога друга Т. Да га они нису видели, када је, бесумње већ повређен, лежао у друмском одуву, томе се могло објаснити, што је тада, када су они пролазили поред места дела, *био већ мрак* (то је било у новембру јесен).

Даља истраживања довела су до посматрања, да су Сп. и Б. дошли на мисао, да кад се скрше нападну на Т., убију га и одвезу му новац. Да би о близини околностима без икакве забуне могли да говоре, измислили су изговор, да иду у село и питају за ашвар, знајући да је Т. био најгори пешак међу њима и да ће га планити обилазан пут. Свакако да нису могли знати, да ће Т. седети на једном камену и да ће им окренуту леђа, а можда су за место дела изабрали баш какву шуму, кроз коју би тек у мрак имали проћи: па како су га онда напли у згодном положају са њих, и како је друм био са свих усамљен и пуст, они су одмах употребили прилику, ударили га с леђа и похарали му новац.

У корист окривљених иша је само та околност, да је за време њиховог проласка већ раније неки странац убио Т. и похарао га, и да га пролазећи нису могли приметити у одуку за то, што је већ био мрак. Поред тога саслушано је више људи из те околине, који су једногласно тврдили: да кад се у 3 сата по подне у то доба године воће од Л. и напрани обилазеће преко оног села, на место дела дође се тек у мрак мрак, кад се иде лаганим темпом уморних људи, као што су тада били Сп. и Б. Да је пак пут по ласку из Л. било тачно 3 сата, утврдили су, сем тројице испитаних, још и поједине људи, с којима су они седели у гостионици када је један од њих казао: „Сад иђи ти, морамо поћи, јер имамо још далеко".

И поред слабе оптужбе, на основу многих отежавајућих околности Сп. и Б. буду осуђени.

Рано у пролеће осуђени затражише обновљење кривичне парнице. Пошло им је заиста за руком, да ослабе у неколико докази материјал, и бацише још и сумњу на једнога поквареног младића, који се у близини места дела мувао. Како је још и сада била у важности утврђена поменута околностиа околност, да тешко повређеног Т. нису могли видети у мраку, то олмах пастуни притраживше онога младића и обновљење кривичне парнице према Сп. и Б.

Иследноме судији паде на памет да сам разгледа целу стварр у свима појединостима: како се није могла чекати пуна јесен, он замоли астрономски завод на универзитету, да му израчуна, које време тога дана у *пролеће* одговара времену заласка сунца у јесен онога дана, када је дело извршено. За тим је у братији државног тужиоца означеног дана отишао на лице места у Л. Кад је избило 3 сата поћоше на Л. лаганим кораком, као што су морали ићи умрли Сп. и Б., пролазне обилазним путем кроз поменуто село, задржаше се онолико колико је било означено, и напад стигоше на лице места кад је био још загушно видан дан. За тим су чинили још све могуће покушаје: на смену легло је прво једна па затим друга у олук крај оног камена, са кога је као повређени Т. и у коме је идуће дана и нађен; за тим су опет на смену прављали се на друге, окретали се и констатовали, да с које стране друма ишло, да се још из далека несумњиво мора видети кад неки човек у олуку на томе месту, и да се то апсолутно никако не може превидети. Тек кад је сршен тај покушај, који је подуже трајао, почео се хватати сумрак, те је тако утврђено, да су искали сведока биду засновали на погрешном схватању, те да тако више не стигнуле ни тај једини моменат, који је ишао у корист осуђених.

Таквих се примера може мноштва набројити, и свако је од нас њих и доживео; па и поред тога што су тако чести, не може се често довољно да укаже пажња на то, од колико је огромне важности најчаније постављање баласа да опериране у истражном реду по кривичним делима.

У осталом, као што је већ поменуто, и у природи самога човека лежи то, да се придржава извесне полазне тачке, која још ни у колико није сигурно утврђена, чује се на какна околност, често само отприлике добачена, на од какве личности, и како се човек наплони, да за тај случај треба да се она обистини и да се к томе придода каква комбинација; ова већ има нешто уза се; доцније се и прилуби се уз њу друга комбинација, за тим и десета; стнар постане интересантна и може имати успеха: тада се утврде сви моменти комбинација најтачније, најбрижљивије и сестрано; *али да ли је била истинита пред околност, од које је све даље састављано, то је међутим заборављено* — жудња и добра воља да се постигне успех одузела нас је, лагани ход у раду, хладно, рассудно сондирање запостављени смо, и све је било узалуд. За то постоји само једно средство: пажљ мирнога и одмереногa, брзога и најбржега рада у истрази, морају се правити паузе, које неће служити томе да се крој плани за даљи рад, већ да се погледа у назад; тада се узме сваки појединм моменат истраге, почињући од самога почетка, рашчлани се до најмањих делића, да кад њиме то није могуће, онда се сваки тај делић испита и утврди до најмањих ситница. Није ли се да је то до последњих елемената провидно, онда се нонова прибира у већ добивену целину овако, као да је све рађено од почетка; већином ће стнар са сим друкчија изгледати, пошто се у први мах стнар није тако добро познавала као сада. Ако је пак добављени материјал добио други изглед но што га је пређе имао, онда настаје питање, да ли ће стари облик и сада још бити погодан, де ли и шта треба мењати.

Не буде ли тада закључни билансе сагласан, нала имати довољно сапдаљивости самога себе и часно рећи самоме себи: „Рђав рачун, још једном испочетка".

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Виша власт, разматрајући решења нижих власти, дужна је да цени све доказе, поднесене уз жалбу, и да у решењу наведе разлоге, потврђујући законским прописима.

Крушевачки пројстојени суд решењем својим од 25. октобра 1903. год. Бр. 22785, по тражењу Живка В., трговца из Крушевца, као повериоца, осудио је његовог дужника Димитрија С., из Лазарице, да му плати 1500 динара меничног дуга са осталим трошковима.

Начелство округа крушевачког, пристајући уз напади овог дуга, наредило је суду општине крушевачке, да пошље списак непокретног имања дужника Димитрија. Општински суд актом од 12. априла 1904. године Бр. 1242. известио је начелство, да дужник Димитрије стално живи у селу Лазарици, да му је сада главно занимање земљоделство, од кога и себе и породицу издржава, а да поред земљоделства нао споредно рада и ужарски занат, у врло малом обрту, без капитала, те да га према томе суд сматра као земљоделца, и да он нема имовине преко оне, коју му § 471. грађанског судског поступка штити, и из које би се наплата могла напрштати, па је у потврду тога, на захтев начелства, послао и уверење Бр. 9272. од 22. децембра 1904. године о немаштини Димитријевој.

Начелство, налазећи, да се, према оваком стању стнари, напади не може

изврши, решењем својим од 1. марта 1905. године Бр. 13354. ИКЂр. 60, извештале је о томе повереника Живка.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 28. фебруара 1906. године № 2152. поништио је ово решење Министрово са њих разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је у жалби изјављеној Министру унутрашњих дела, противу решења начелства округа крушевачког № 1335/6/904., поднео у потврђеном препису оглас о протоколисаној ужарској радњи пегиног дужника Димитрија, потврђен крушеначким преседеним судом 29. августа 1897. године № 19617. Доказ овај остао је неоцењен од стране Министрове; међутим Министар је био дужан, да по оцени овог доказа расправи питање о статусу дужника Димитрија у времену учињеног задужења, и изложи разлоге, којима ће оцени законским прописима, на основу којих налаза: да дужника штити прописе § 371. грађанског судског поступка.

Министар је био дужан да овако поступи у толико пре, што се из акта крушеначког првостепеног суда, која су по тражењу Државног Савета, на основу чл. 46. саветског пословника, наиђене прибављена, види:

1. да је дужник Димитрије извршним осудним решењем крушевачког првостепеног суда од 25. октобра 1903. године № 22785 осуђен на плаћање *меничног дуга* жалитељу; међутим но меничној обвези као земљоделац не би могао бити осуђен (§ 78. трговачког закона).

2. да је као ужар, према огласу о протоколисаној ужарској радњи, 12-ог септембра 1902. године, продао извесне своје непокретне имање Драгутину С., из Крушевца, и пренос код суда извршио (акт под № 19553/902).

Ако се по овакој оцени ове да се на дужног Димитрија не може применити § 471. тач. 4. грађанског судског поступка, онда се има приступити поиску имања, а дужнику оставити рок до кога може путем грађанског спора код суда тражити, да питање о статусу расправи.

Противу наредаба, које надзорна власт издаје општинама, нема места жалби Државном Савету.

Начелник среза рамског 6. фебруара 1906. године под № 1742. наредио је одбору општине нурјачке, да уважи оставку председника општине.

Одбор је по тој наредби поступио, и смислу исте донео своју одлуку.

Противу ове наредбе надзорне власти, као и противу одлуке општинског одбора, довесене по тој наредби, председник је изјавио жалбу Државном Савету.

Државни Савет нашао је: да је жалба, у колико се односи на наредбу надзорне власти, ненадлежно упућена Савету, јер није случај чл. 170. закона о општинама, пошто није управљена противу какве одлуке надзорне власти, већ противу њене наредбе издате нижој власти; а у колико се пак односи на одлуку, опет је Савету ненадлежно изјављена, према чл. 152. закона о општинама, јер се противу таквих одлука жалбе изјављују једино непосредној надзорној власти.

Стога је Савет, одлуком од 5. маја 1906. год., № 3673. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

За расправу питања о накнади штете, једино су надлежни судови по чл. 146. Устава.

По решењу првостепеног суда округа врањског од 26. новембра 1901. године № 18985., а на основу пресуде истог суда од 23. септембра 1901. године № 14177., узета је у поше повртност Харитона М., седлара на Врање, за обезбеду 594-70 динара, што је имао плаћати Антонију Ђ., дикерници из Јасодине, и та пописана покретност предата је на чување Тому Х. Ј., из Праља, као старасоцу, кога је за такног одредило начелство обр. врањског.

Кад је приступљено продаји тих пописаних ствари, најпре је, да су ствари упропашћене и да је страдао Тома умро, због чега је над њим прекинута кривична истрага, а из накнаду штете тих ствари наређено је, да се узме у поше заостаиме имање по смрти пок. Томе, за рачун примања Антонија Ђ. Од дужника Харитона тражено је да одмах положи готов новац што он није имао да положи, већ је одређено своја два винограда, да се за онај рачун узму у поше и продаду, а сем тога наређено је, да пок. Тома има један виноград у „Циганском реду,“ тражећи да се и тај виноград узме у поше за накнаду штете за упропашћене пописане ствари дужника Харитона.

Противу тог пописа, Параскева удова пок. Томе изјавила је жалбу, наводећи, да је тај виноград њена својина, и не њеног умрлог мужа Томе. По овој жалби, начелство обр. врањског решењем својим од 21. новембра 1904. године № 17837. упутило ју је на грађанску парницу, да доказ својине тог пописаног винограда, противу Харитона М., који јој је и осигурало својиљу тог винограда.

Ово решење начелства одобрио је и Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Из решења начелства округа врањског од 15. септембра 1904 године Бр. 10848., види се, да је Тома Л., муж жалитељке, стављен био под кривичну истрагу за дело утаје, што је као одређена страдала упропашћена ствари дужног Харитона, на које је ставио забрану његов повереник Антоније Ђ. Пу узлед смрти Томине прекинута је кривична истрага по § 29. тач. 6. кривичног судског поступка, с тим да се на основу §§ 31. и 800. грађанског закона наплати штета за упропашћене ствари из имања Томиног. То решење начелство је узело да је извршио, и ако је саопштено жалитељки Параскеви као жени пок. Томе, а не и заступнику његовог масе, на је у смислу § 465. тач. 4. грађанског судског поступка узет у поше један виноград као. Томин на који позиже право својине жалитељка, која је по решењу од 15. јануара 1905. године Бр. 26. ни основу § 466. грађанског судског поступка упућена на парницу.

Овде не постоји ни један случај из § 465. поменутог поступка, да би се извршење могло предузети без судске пресуде. За расправу питања о накнади штете по чл. 146. Устава једино су надлежни судови, а не полицијске власти, те с тога се против масе Томине није могло наређивати извршење.

Из акта се даље види, да је повериљац по акту Бр. 6006/904. г. тражио наплату своје тражбине од дужног Харитона за коју има залогу у непокретном имању, које је и узето у поше, а он нека се рачуна са масом Томином за упропашћене ствари. Тек кад би Харитон добио процесу, којом би маса пок. Томе осуђена била на накнаду штете, и исту поднео на извршење, на би за ту тражбину узет био у пошс виноград на који Параскева полаже право својине, онда би могао бити места примени § 466. грађанског судског поступка, а пре не.

Начелство је према овоме прекорачило границе своје власти по закону, а и Министар над је такво решење одобрио.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар.

Одлука Државног Савета од 19. маја 1906 године № 3956. **М. В.**

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Међународни конгрес за сузбијање трговине белим робљем. Између 22—25. октобра тек. год. (по новом) одржаће се у Паризу трећи међународни конгрес за сузбијање неморалне трговине, који ће се занимати овим питањима:

1. *О корисности споразума између разних националних удружења у погледу регистрочког саопштавања изречених осуда и пребацивања истрага у предметима који се односе на ову трговину, и односима између ових удружења и државних власти, одређених за прибирање обавештења о сему што је у вези с белим робљем.*

2. *О стварању локалних удружења у пограничним градовима и морским пристаништима са заводима за информације и узајамној размени листа између ових удружења и завода; о размени заинтересованих седница у заводу између националних удружења, и најзад о стварању једног интернационалног завода за информације.*

3. *О надзору железничких станица и морских пристаништа у сезиној земљи.*

4. *О заводању и редакцији телеграфског кодекса за кореспонденцију између националних удружења.*

5. *О забрани кореспондирања „poste restante“ малолетницима.*

6. *О надзору изворишних агенција, кафеанатама и сличним завода у којима односима са белим робљем.* и

7. *О продужењу моторних проституки.*

На конгресу могу учествовати: а) званични делегати држава; б) делегати националних удружења у циљу сузбијања трговине белим робљем, и в) представници филантропских удружења и сви они који се интересују социјалним питањима.

Просјаштво у Лондону. Према званичном годишњем рапорту, у Лондону има 25.000 личности, које искључиво живе од просјачења. У рапорту се нарочито истиче један просјак, који је прошлом зарађивао знатне суме новаца, а када је оболио, у којој је са породицом стаповао, сматрала за банкарског чиновника.

Крађа из љубави. — У Гросовом „Архиву за криминалну антропологију и криминалистику" помиње се један скорашњи интересантан случај. Мускетир М. писао је својој заручници Г., која је служила у једној гостионици, да ће скоро бити пуштен из војске, и да му је за набавку грађанског одела потребно 26 марака. Девојка је била дотле потпуно на своме месту, сиротица, стара 17 година; њу је тиштало, што није имала откуда да одмах пошаље тражени новац своме драгану, те без дугог размишљања на конобара једног келнера украде 26 марака и пошаље их драгану. Дрезденски суд осудио је девојку на два месеца затвора.

Крађа из фетишизма. — У мају месецу прошле године пред дрезденским судом био је овај редак случај из судске медицине. Једнога дана поменутога месеца, 53 године стар фабрички радник Ф., на улици, у среду дана, из дуткиних колица украде једногодишње детету заштићу за дутку. Признао је крађу с напоменом, да је и самоме њему то необично, шта је хтео да ради с заштићем, ако и то, да је био напит. Сачувајући крађе, и то увек крађе разних пречудних делова, нарочито дечјих кревета, показали су се од неке стране; Ф. је био радознао од своје жене, у раду је иначе био потпуно беспрекоран; све је то довело до закључка, да Ф. пати од фетишизма.

Судска су лекари дали мишљење, да он гледањем кревета и кревећих делова надражује свој полни нагон. И незнатна употреба алкохола појачава тај нагон у њему тако јако, да му не може одолети. На како је Ф. и иначе био јако одан пићу, то је и услед поремећености од алкохола морао бити сматран као душевни болесник. Тога ради је и обустављено кривично гоњење.

Промена улога. — Овај интересантан случај десио се априла месеца ове године у Варшави. У првој криминој комори варшавског окружиног суда био је претрес седамнаестогодишњем младићу Луцијану Зимни, који је одговарао за опасну крађу. Било је познато више сведока, који су имали да утврде, да су видели оптуженога са краденим стварима и да их је он бацао од себе, кад му није испало за руком да побегне. Жена пратара куће, у којој је краља извршена, изјавила је да познаје Луцијана; када је дошла: „Тада је Зимни изгледао нешто узбуђеније". Други су сведоци тврдили, да су видели, како је Зимни бацио крадене ствари. После одржане последње речи државнога тужиоца, и пошто је председник суда поставио сва уобичајена завршна питања, дике се оптужени и саопшти, да се он не зове и да он није Луцијан Зимни; његово је име Франц Новаковски. На истражном затвору спроведен је у судску зграду заједно са Зимним, на како је он нешто и убеђен, да ће бити осуђен само на основу несигурних неказа сведока, он је хтео очито да покаже суду вредност тих сведочаба. За то се договорио са Зимним, да овај заступи њега — Новаковског — у његовом делу, но коме је имала да му се наређе само процуда, а он да игра улогу оптуженога у парници Зимног.

Да би се дошло до правог стања ствари, буде познат прави Зимин, који је међутим био у судском затвору. Зимин је потврдио нека свога „заступника" и изјавио је, да је то била договорна промена улога. Уверен буди речено, Зимин и Новаковски нису ни мало личили један на другога. Интересантно је то, да су државни тужилац, један судија и судска слуга, који су били приликом парничног пресуде Новаковском (када је у тој ствари био пред судом Зимин), и даље тврдили, да је на оптуженичкој клупи био Новаковски, а не Зимин.

Порицање идентичности једнога лица. — Дешавало се до сада, да су у разним случајевима породице у извесним наређеним местима упозоравале своје пештаке рођаке, да је на основу њихових неказа утврђивање идентитет лица, на ипак да се про извесно време жив вратио пештаке, дакле оплакани рођак. Сад нам можемо да јављамо један супротан случај, који је бесумње од интереса за криминалисте.

Један 30 годишњи фабрички радник шестога октобра прошле године нагло се на бесвиници осмога октобра показао се као збуњен, али је помогао своје жени при писању, за тим је деветога рано као обично у фабрици, показујући ипак неко необично понашање, но поднео је прописно рад. у неке је био јако узбуђен и у патри, те је за то двадесетога морао бити пренесен у варошку болницу у Х. Одатле је двадесетога морао бити пребеден у болницу за душевне болести у Хубертусбургу, дајући од себе праву слику дегенеришућа алутума, са бедним пухом и хладним удовима. Двадесетога је већ умро, и по доласку в себи, на да је пред смрт ни једно обично питање дао знак главом. У овој последњој болници није ништа могао јести, те је био вештачким храњен.

О смрти Н. буде извештена његова породица, и она дође сутра дан када је имао бити извршен погреб. Главни надзорник одведе је у капелу, где је Н. хемно уколен. Пред су били унутра браћа и сваје. Најпре један од браће запита, где му је брат, који би требало да је он тај мртвац. Када је ово последње потврђено, одговорише сви:

„То не може бити он; он је са сним друкчије изгледао, био је много пунији, и за нековико дана није се могао толико променити".

На то је одговорио главни надзорник болнице:

„То је тај човек, који је у четиртак ујутро под именом Н. пренесен на болнице у Х."

У пркос свему томе, они сродници известише управу болнице, да они сумњају у идентичност леша.

Након једног сата дођоше жена покојникова и други неки сродници. И они сви изјавише сумњу, да је мртвац заиста Н.; он је изгледао друкчије, прте лица су измењене, а није имао ни тако велики брковс и био је много пунији; тешко да је то он, или се више не може распознати. Но најзад се умирише сви сродници.

Али шта би се у ствари десило, да су они до краја остали при своме убеђењу и да су поришали и умрлицу? — Интересантност је била сва у ономе. Н. је био од снора болестан, тек од деветога октобра. Двадесетога је пренесен у општу болницу, седамнаестога у душевну болницу, а већ је двадесетога умро. Од куће је био одустао само једанаест дана и изгледало је, да су га браћа до тога дана последњи пут видела; жена пак, тада, а и дошиље, походења га у општој болници. Готово пикако се не може улети, да су за једанаест дана наступиле толике промене, да је познавање мртваца било готово немогуће, као и то, да су браћа за једанаест дана тако знатно израсли. За сних седам дана, колико је провео у општој болници, могао је смрзати услед немира и одбијања пријема хране. Радног целог стварн лежи много дубље. Овај случај показује то, како погрешно могу сродници и чланови породице, нарочито код нижих класа, да посматрају и памте свакашњост човека. Из болнице за душевне болести јављали су за сличне случајеве, али нигде се то није тако драстично испољало као овде. Најзад у овоме случају је играла важну улогу и сугестија.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРИВЕ СЕ ПАЖЊА

Жарко Ракић, пекарош, ухваћен је на путу Аранђеловац — Смедерево. Код њега је нађено 7 напалеондора, 10 динара у сребру, 1 сребрн сат, 4 златна прстена са камењинма у боји, 1 мали дијамантски прстен, 1 руска сребрна табакера, 1 новер од тешке коже, нуи онијога пеша, 4 пара нових пиштоља, 1 онии, ирни зимски капут са истраживањем јакни, 1 ћебе од памучне длаке и друге ређе ситнице. Нема сумње, да су они предмети стварн, те со за то скривене нашла свима полицијским и ос.

штинским властима, ако би знали сопственици тих ствари, да о томе известе начелника среза орашког с позивом на депешу Бр. 11537.

У Кладову је ухваћено једно лице, без путне исправе, које вели да се зове **„Миленко Петровић — Рајић“**, да је родом из Петровца, и да је по занимању шеширија. Ухваћени има 40 год., средњег је раста, косе прне, образ и бркова смеђих, у оделу је сушевском. Начелник среза кључког депешом Бр. 8720. моли све полицијске власти за извештај: да ли је ово лице у њиховом домашају учинило какво важније дело?

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Никола Ђурић, служитељ царинарнице у Смедереву чију слику доносимо, њоју између 25. и 26. јула текуће године извршио је две опасне крађе у варошн Смедереву.

Он је стаса средњег, смеђ, чела испупченог, мало ћелав по глави, стар 45 година, пере православне, родом је из Новог Пазара, у оделу цивилном, са црним шеширом на глави.

Живео је у Крагујевцу. Крагујевцу, Пожаревцу и Неготину, а путовао је и по другим местима у Србији.

Поштo је осповала сумња, да је Никола врло сумњива личност и да је још где извршио какво важно дело, износимо његову фотографију, скрећући пажњу свима полицијским властима, а о приватним, ако би знали, да је Никола извршио где важно важније дело, да о томе одмах известе начелство округа смедеревског с позивом на Бр. 7161.

ТРАЖИ СЕ

Јосифа Крстића, земљака из Белога Села, који је некуд отпутовао, тражи начелник среза скрљевичког ради извршења једне пресуде ван њиве. Пронађеног ваља упутити поменутом срескоме начелнику с позивом на Бр. 8351.

Божу Божића, молерског радника, окрилатог због преваре, тражи Управа града Београда актом Бр. 28773. Божа има око 20 год., средњег је раста, омален, приомњаст, добро разиђен. Пронађеног Божу треба спровести Управи града Београда.

УХВАЋЕН

Драгутин Вељковић — Гишица, пошиар и кријумчар, према потерници коју је објавио у 39. броју „Полицијског Гласника“, ухваћен је у Бољевцу, те је престала потреба за потерницом тражењем.

КО ЈЕ ОВО?

У Сокоју је ухваћено ово лице, које је код тамошње власти изјавило да се зове **Тодор Тасев Миљков** из Миколинце и да је око 20. прошлог месеца побегло из пиротског затвора. Међутим по извештају из Врање он је тамо по-

шаљат, те ће ово по свој прилици бити неко сумњиво лице, које се прође од власти.

Са тога износимо његову фотографију, коју смо добили од софијске полиције, не би ли га ко познао; о томе треба известити Управу гр. Београда с позивом на Бр. 28835.

ПОТЕРЕ

Станко Ђокић, из Лалиновца, извршио је једно убиство и побегао незнано куда. Он је стар 40 година, средњег стаса, смеђе косе, плавих очију и плавих бркова, у сукненом сеоском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Станком пајревше трагају и пронађеног стражарно упуте начелнику среза јабланичког с позивом на депешу Бр. 9319.

Милан Васић, кајсер из Ваљевштина, извршио је крађу новаца и разних ствари своме газди Спири Павловићу, механџији тамошњем и побегао. Милан је стар 19 година, средњег стаса, добро развијен, плавих очију, смеђе косе у оделу грађанском. Нека сне полицијске и општинске власти трагају за краљицем и пронађеног упуте начелнику среза ваљевичког с позивом на депешу Бр. 10487.

Костадин Ђокић, притворенин под влашћу среза трнавског, код које је одговарао за крађу, па дан 9. т. м. ноћу побегао је из притвора. Он је стар 17 година, родом из Радовања у срезу орашком, приомњаст, ћосав, у банаћанском оделу и опанцима. Начелник среза трнавског, депешом Бр. 6608, моли сне полицијске и општинске власти, да трагају за одбеглим притвореником.

Крађа Стоке. — Непознати крадљивци ноћу између 7. и 8. т. м. обили су тор Михаила Станишављевића, трговца из Заглибице, и отерали 6 белих оваца, 4 јагњета и 1 овна. Нека сне полицијске и општинске власти трагају за крадљивцима и пронађом, па о резултату известе начелника среза ћелинчког с позивом на депешу Бр. 12751.

Миленко Миленковић — Гуџић, који је одговарао под начелника среза драгачевског за више опасних крађа, побегао је незнано куда. Он је стар 29 година, омален, лежикаст, зелених очију, смеђе косе, малих, смеђих бркова, одело често мења. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем жиле трагају и пронађеног стражарно упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 11763.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

Уредник. Душан Ђ. Живић

БРОЈ 34. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 20. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а преко потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза параћинског, са платом коју је и до сада имао, Милана Лазића, начелника исте класе среза ресавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза ресавског, са платом коју је и до сада имао, Николу Вашића, начелника исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Косту Угрешковића, начелника исте класе среза кодубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза пожаревачког, са платом коју је и до сада имао, Манојла Лазаревића, начелника исте класе, среза мланског, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза грочанског, са платом коју је и раније имао, Алексу Давидовића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза мланског, са платом коју је и до сада имао, Димитрија Стефановића, начелника исте класе среза беличког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза колубарског, округа београдског, Косту Ракића, секретара треће класе начелства округа врањског;

за начелника друге класе среза темнићског, Милорада Пешића, начелника исте класе среза грочанског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза аранђеловског, са платом коју је и до сада имао, Милана Анђелковића, начелника исте класе среза темнићког, — по молби.

за секретара треће класе начелства округа врањског, са платом коју је и до сада имао, Драгутина Пантелића, начелника исте класе среза бањског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза беличког, Љубомира Јошића, начелника исте класе среза параћинског, — по потреби службе; и

за начелника треће класе среза рачанског Благоја Радовановића, — начелника исте класе среза аранђеловског — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Сима Илић, начелник треће класе среза рачанског, и

Никола Барбуловић, полицијски писар прве класе среза зајечарског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — ставе у пензију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Матији Тодоровићу, писару прве класе среза колубарског, округа београдског, и

Владимиру М. Павловићу, полицијском писару прве класе среза беличког, уважене оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се села: Моштаница, Струганица и Рануновац, која сачињавају једну општину под називом: општина моштаничка, по изјављеној жељи њихових становника, премести из среза пољаничког у срез пчињски.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе Управе вароши Београда, са платом коју је и до сада имао, Живка Николића, комесара полицијског у Сенју, у рангу писара исте класе, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза беличког Драгољуба Новаковића, полицијског писара исте класе среза пореч-ког, — по молби;

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Чедомира Јевђевића, полицијског писара исте класе среза ресавског, — по молби;

за писара прве класе среза ресавског, са платом коју је и раније имао, Милана Јанковића, полицијског писара у пензији;

за полицијског писара прве класе среза ресавског Мијаила Милићевића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, — по молби;

за полицијског писара прве класе начелства округа моравског Милутина Јовановића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Милутина Вељковића, полицијског писара треће класе исте Управе;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Никољу Милојевића, полицијског писара треће класе среза посавског, округа београдског;

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Светислава Ј. Марковића, полицијског писара исте класе среза крагујевачког, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза крагујевачког Милана Ј. Милојевића,

полицијског писара исте класе среза ресавског, — по молби;

за полицијског писара друге класе управе вароши Београда Живка Сарамандића, полицијског писара исте класе среза грочанског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа пиротског, Јосифа Динчића, полицијског писара исте класе начелства округа пиротског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза голубачког, округа београдског, Спиру Милићевића, полицијског писара исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза параћинског Владимира Костића, полицијског писара исте класе управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза бељичког Радомира А. Јовића, полицијског писара исте класе среза мачванског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза хомољског Драгомира Ђуртовића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза грочанског Владислава Божића, полицијског писара исте класе среза хомољског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза пореч ког Боривоја Бековића, полицијског писара исте класе управе вароши Београда, — по потреби службе; и

за полицијског писара прве класе среза посавског, округа београдског, Милана Комарчевића, полицијског писара исте класе среза косматског, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза златиборског Радисава Јаковљевића, лекара среза рађевског, по потреби службе;

за лекара среза рачанског Здравка С. Ивковића, среског лекара у оставци;

за лекара среза голубачког д-р. Добривоја А. Петровића, практичног лекара из Београда;

за лекара среза крајинског д-р. Миливоја Петровића, бившег питомца округа крајинског; и

за лекара среза хомољског д-р. Драгутина Романовића, бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза врачарског, са платом коју је и до сада имао, Косту Добрића, писара исте класе среза поречког, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза орашког Милана Мишића, полицијског писара исте класе среза косаничког, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза тамнавског Василија Б. Алексића, полицијског писара исте класе среза ваљевског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза косматског Живојина К. Рашковића, полицијског писара исте класе среза врачарског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза косматског Радосава И. Матића, полицијског писара треће класе истог среза;

за полицијског писара друге класе среза добричког Витомира Максимовића, полицијског писара треће класе начелства округа топличког;

за полицијског комесара у Сењу, у рангу полицијског писара друге класе, Душана Р. Милићевића, полицијског писара исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза колубарског, округа ваљевског, Светислава Китића, полицијског писара исте класе среза качерског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза ваљевског Добривоја Костића, полицијског писара исте класе среза јадранског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза подгорског Владимира Живановића, полицијског писара исте класе среза рађевског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза поцерског Милорада Ј. Ристића, полицијског писара исте класе среза расинског, по молби;

за полицијског писара треће класе среза расинског Александра Луговића, практиканта среза таковског;

за полицијског писара треће класе начелства округа крушевачког, Аксентија Јелићева, учитеља из Бруса;

за полицијског писара треће класе среза косаничког Миливоја Ст. Милосављевића, бившег полицијског писара исте класе;

за полицијског писара треће класе начелства округа топличког Драгослава Урошевића, полицијског писара исте класе среза добричког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза качерског Љубомира Г. Марковића, полицијског писара исте класе начелства округа ваљевског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза темнићког Ђорђа Протића, полицијског писара исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза рађевског Петра Павловића, полицијског писара исте класе начелства округа подринског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза јадранског Радисава Ђорђевића, полицијског писара исте класе начелства округа пиротског, — по молби;

за полицијског писара треће класе начелства округа пиротског Михаила Т. Кичића, полицијског писара исте класе среза поречког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе начелства округа подринског Милана Б. Лукића, писара исте класе среза тамнавског, — по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе начелства округа ваљевског Божидара Јовановића, бившег полицијског писара исте класе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Јован Илић, писар прве класе среза орашког, и

Војислав Новановић, полицијски писар треће класе среза подгорског, на основу ч. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа ваљевског, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Станковића, начелника исте класе среза посавског, округа београдског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза посавског, округа београдског, Ђорђа Димитријевића, начелника исте класе среза подгорског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза подгорског, са платом коју је и до сада имао, Драгомира Пићозића, на старом секретара прве класе начелства округа ваљевског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. августа 1906. г. у Београду.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима

Наређујући истрагу по свакој жалби или достави, која је учињена против државних и општинских органа, било менично, било путем штампе, ја сам се на чињенице истрага уверио, да су у врло многим случајевима ове доставе и жалбе или у основи неистините, или и јако преувеличани и изопачени стањем ствари.

У овоме се иде тако далеко, да се чак и поједина народни посланици заборављају и дешевом траже заштиту од насртаја ове или оне власти, а кад се истрага поведе и довриши онда се покаже или неистинитост оваљених навода, или се жалиоци испред мојих изасланика послах ради извињаја и констатовања истине, склањају из места становања, да би избегли сусрет са њима, јер није било ништега у истини од онога, што су они доставили.

Што је карактеристично, овакве доставе и оптужбе не упућују се само против представника власти, него су оне учестале и против многих појединаца па не ретко задиру и у њихов приватан живот.

Ако би се једноме делу ових неистинитих оптужаба и достава могли наћи узроци у нашим досадашњим политичким односима и приликама, за један део њихов свакако се то не би могло рећи.

Међутим такво поступање доноси један огроман полицији посао и централним и нижим властима, јер сваку тужбу, сваку доставу морају да извиђају до ситница, под претпоставком да су оне истините.

Већ само овај један разлог био би довољан да изазове потребу, да се неистините тужбе и доставе онемогуће, а кад се ономе дода још и то, да на ових неистинитих достава долази читав низ разних кукоба и других неугода између достављача и оних, против којих је то учињено, а да се тиме стварају ружне и штетне навике, које осетно утичу и на правилан ток државних послова, онда је та потреба још очигледнија, тим пре још, што таква изношења, учињена путем штампе, уде угледу и целога народа.

Да би се сузбиле неистините доставе и оптужбе, ја позивам власти:

1.) да за сваки случај неистините оптужбе или изношења путем штампе поднету тужбе суду против потписника достава или оптужаба и изношења, а ако ових нема против уредништва;

2.) да за сваку неистинигу доставу, тужбу и т. слично, подиесену власти, као се њена неистинитост савесном истрагом до очигледности утврди, узимају дотично лице на одговор и поступају по наређењима §. 359. крим. закона, односно §. 209. истога закона; и

3.) да све тужбе приватних лица, управљене против неистинитих достављача, узимају у хитан поступак и поступају по поменутим законским одредбама.

Али да не би било злоупотреба и уношења личнога нерасположења од стране органа власти, те да се не би сузбиле и отежале и оправдане доставе и жалбе против неправилнога рада власти, ни полицијске ни општинске власти неће моћи наредити осуде за случајеве из т. 2. овога наређења док него што мени пошљу акте истраге, вођене против лажних достављача и обмањивача, и докле ја не нађем да има места осуди.

Позивам начелство, да ово моје наређење достави свима полицијским и општинским властима у округу, и стара се да се оно тачно и савесно извршује.

ПБр. 16991.
10. августа 1906. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Спима полицијским властима.

Поново дужношћу да се старам о реду у земљи и безбедности српских грађана, а с погледом на то да поједине полицијске власти не врше свагда у довољној мери своје дужности према радничким синдикатима и радничким штрајковима с једне стране и послодавцима с друге стране, у колико њихови међусобни односи дирају у опште јавне интересе, и мир и ред у земљи, — нашао сам за потребно скренути пажњу свима полицијским властима на ове законске одредбе и упутства:

1. Раденичка удружења (синдикати) дозвао под одредбе закона о заборовима и удружењима, те се њима у свему морају и свображавати.

По чл. 37. овог закона, свако удружење или друштво мора сазнанити путем штампе, при самом постанку, своја правила и своју управу као и сваку доцнију измену у овоме, а по другом ставу чл. 40. странци, непунолетни и сви они који су изгубили грађанску част а нису је још повратили, не могу бити чланови политичког удружења.

По чл. 7. овог истог закона о сваком држању збора сазнаваће се дужни известити месну полицијску власт на један дан раније, а по чл. 13. *строга полиција* не могу сазивати ни руководити јавно зборове.

За свако протизно поступање закон о заборовима и удружењима је предвидео и казну, а полицијске власти имају дужност да се о извршењу оних закона старају.

2). Поштo откашњање рада (штрајк), као средство да раденици дођу до боље надлице и осталих погодаба за рад, није забрањен начелно ни једним законским прописом код неспасених радња, то и полицијске власти немају права да се, без нарочитих повода односно тужбе међу једних и других, нити да сам штрајк сматрају као кажњиву радњу све дотле, док се он крене строго у границама земаљских закона. Али полицијске власти имају дужност, да сваки поступак и радника и послодавца, који би излазио из граница закона, одмах спрече и лагни подвргну.

При ономе се скреће пажња полицијским властима на одредбе § 355. крим. закона којима су регулисани односи између слуге и газда и на одредбе § 386. тач. 1. истога закона, према којој није допуштено ни надничарима ни радницима, ни њиховим послодавцима од погодбе, било усмене, било писмене без довољног узрока одустајати.

Овде се врше као правило, да полицијске власти у свима случајевима § 386. тач. 1. сматрају од стране наличара и радника као довољан узрок одустанка од погодбе, ако их послодавци гоне на прекомеран рад. А као прекомеран рад по полицијске ће власти сматрати онај рад, који би трајао преко двапаест сати, рачунајући и одморке о јелу (доручку, ручку) — ако није дуже време рада нарочито уговорено.

У овом смислу а по оном правилу полицијске ће власти поступати и у случајевима, који се имају расправљати по основској уредби, нарочито у погледу малолетника (за које не сме ни бити уговорено дуже време од двапаест сати), у колико су оне за расправу тих случајева надлежне.

3.) По §. 382. тач. 1-ог казненог законика код основских радња општи штрајк казни се затвором од 3—30 дана, или новчано од 3—30 талира, ако је учињен под погодбама, које предвиђа опај законски пропис.

4.) Ако у ретки случајеви, да учесници штрајка силом или претњом спречавају посао оним радницима, који у штрајку не учествују, или их таким начином на штрајк нагоне или њиход спречавају послодавце у слободном прибављању и употреби радне снаге у опште.

Како полицијска власт поред осталог има и ту дужност, да сваком осигура слободу законом допуштеног рада и кретања, то препоручујем свима полицијским властима да овакве случајеве спречавају свима средствима која им закон пружа, не губећи при том ни вида, да је за учињене овакавих дела прописана казна у §. §. 357. тач. 1., 192., 194., 195. и гл. XIX казненог законика.

5.) Поштo је једна од главних дужности полицијске власти, да се стара о имовиној безбедности грађана, то треба обратити најстрожију пажњу, да учесници штрајка не би кварили и рушили имовину послодавца и својих другова, који у штрајку не учествују.

За оне, који би ово учинили, прописана је казна у §. §. 375. тач. 1-ој и 293. казненог законика, и најзад

6.) Према тач. 3. §. 360 поменутог зак. забрањено је свако скупљање људи у гомилу, на јавном месту, спасно за јавни мир и поредак те су *учесници штрајка скупљени у гомилу на јавном месту, дужни разићи се на први позив полицијских органа, а по §. 327 истог закона, кажњиви су затвором од 1—15 дана затвора сваки онај, који би се у овом случају упустио у препирку са полицијским органима.*

Не треба губити из вида ни §. 342. казненог закона, који прописује казну од 12—20 дана затвора, или у новцу од 60—100 дин. за оне који беспослице на у беспослици чине полицијске неуредности којима се ремети јавни мир и поредак, као ни §. 343. истог закона, у коме су одредбе о странцима, које не поштују гостопримство ове земље.

Према јасним одредбама § 342. пом. зак. само мирно штрајковање радника, које за време штрајка не чине никакве полицијске неуредности, није кажњиво по овом законском пропису.

Обраћајући пажњу полицијским властима на наложене законске одредбе, ја их у исто доба упозоравам и на мој распис од 10. јуља 1904. год. ПБр. 19234. по коме су дужне употребити сву строгост закона и сав свој ауторитет да би спречиле злоупотребљавање слободе.

Свако забавно вршење оних наређења казниће најстрожије.

ПБр. 17.066.
14. августа 1906. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

1.) О праћи, која се уподобљава разбојништву.

2. О једном интересантном кривичном процесу, који је и дао повода овим рефлексијама.

3.) О разматрању у општој седници Касационог Суда.

Литература

Olshausen. Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich c. t. c. von Dr Justus Olshausen, Oberreichsanwalt Berlin 1906. год.

Binding. Lehrbuch des Gemeinen Deutschen Strafrechts; besonderer Teil von Dr Karl Binding ord. Prof. der Rechte in Leipzig 1901 год.

Liszt. Lehrbuch des Deutschen Strafrechts von Dr Franz von Liszt ord Prof. der Rechte in Halle Berlin 1894 год.

Merkel. Lehrbuch des Deutschen Strafrechts von Dr A. Merkel Prof. in Strassburg. Stuttgart 1889. год.[1])

1. *О праћи која се уподобљава разбојништву.* (Rauberischer Diebstahl ein Raubverbrechen in gewaltsamer Diebstahl).

Анализа овога казнимога дела:

а) Противзаконно присвајање какве туђе покретне ствари.

Сам начин овога присвајања и сва друга условна, као н. пр. особени лични положај кривца, учешће више особа у крађи, у опште сви услови, који по правилу крађу чине квалификованом, овде нису ни од каквога утицаја. Другим речима: за постојање овога казнимога дела довољно је да је учињена крађа, без обзира на сва друга факта, која би постојала било приликом извршења саме крађе било пре тога, јер противно свима другим крађама овде та факта за квалификацију крађе нису ни од каквога утицаја.

б) Потребно је да лопов (специјално био то учинилац крађе или његов саучесник) силу или опасну претњу противу лица употребе.

в) Противправни напад на личност мора бити учињен у циљу да се сачува покрађа.

Према овоме, ако би лопов напустио државину покрађе, па дошавши, услед продуженог гоњења од стране каквог лица, наспрам овога употребио силу или опасну претњу, онда ту неће постојати ово дело већ реални стицај казнимих дела крађе и овога другог дела.[2])

[1]) У вези литературе, у толико ће је поштеће, со неће приметиу ваша пажња, ово ово по-сеоно реги у коментарр иаше казнене законике од Б. Пошића. Од побројаних дела ко немачке литературе нарочито сам се служио, напоменућу је особити коментар Олсхаузенов.

[2]) Нарочито као ова друга радња буде противправно учињена у самом облику, када би законом без употребе ког извесне казнене воље н. пр. повређено тела, убиство и т. д.

Противзаконна радња противу личне слободе, учињена у циљи личне одбране не даје карактерне знаке овога казнимога дела.

г) Означена противправна радња противу лица мора бити учињена одмах по учињеној крађи, било то на самоме месту крађе или у времену наступајућег гоњења после свршене крађе.

Без утицаја је овде то, да ли је нападнути гоњатац баш сопственик украденога предмета или какво друго лице, јер овде је главно то: да је напад на личну слободу учињен у циљи да се одржи покрађа.

На овај начин над стоје ова услови, онда у главноме стоје елементи, који се и за постојање разбојништва траже.

Ну сва казнима дела, на сваки начин нису идентична већ међу њима има разлике. Тако, напоменућемо, да код разбојништва мора стојати сложени доказ за обе противправне радње, пре извршења дела, док код ове крађе то не мора бити; може код лопова које би сасвим случајно имао при себи какво оруђе, али би имао оруђе, које он узме при себи носи н. пр. нож; после извршена крађе и продуженог гоњења од стране каквог лица, да наступи решимост да, у циљи одржања покрађе, употребе противу гоњења силу или опасну претњу.

Сем тога битна разлика између ових дела постоји и у томе: што при разбојништву напад на лице по правилу претходи противзакономе одузимању ствари или бива једновремено с њиме, а овде то не може да буде, већ мора пре настојати крађа, па тек после напад на лице. Према изложеноме ово дело иак спада у ред квалификованих крађа а не разбојништва. Ну како се ово казни као и само разбојништво, то га је законодавац у каменом законику ставио у групу разбојништва. (Види Гл. XXIV § 238 казн. зак. за краљев. Србију и Гл. XX § 252. казн. зак. за царство немачко).

2) *Кривични процес о коме ћемо овде да говоримо овај је:*

Извршним решењем зајечарског првостепеног суда под № 22158 стављени су под поротни суд и у притвор Лазар Ђека, Стојадин С. Марин, Трајко Трајковић и Јанко Ил. Крагујевић, за то: што су 11. новембра 1905. год. наоружани отишли на салаш Илије Јов. Стојкапа и на оба обора отерали му две овце у намери да их украду,[3]) али кад су у томе примећени од Илије, овце су остављи и они се дали у бегство и Илију који их је по том потерао, опт. Лазар Ђека том је приликом на месту убио из пушке, но пошто је њега — опт. Лазара — убијени Илија пре тога рано из пушке, нанекши му ову повреду тела, те тим својим поступком учинили кривцу казнимо по § 240. казн. зак. Сви оптуженици признали су и код истраже полиц. власти и на пороптоме претресу да су погинуломе украли две овце на обора и на неколико корачаји одатле овце пустили, пошто су видели да их је нок. Илија примећио. Сем тога опт. Лазар навео је и то, да га је нок. Илија пошто је овце пустио и даље јурио, пуцао на њега и рапио га, којом се приликом он окренуо тоиноју нок. Илији, пуцао на њега и на месту га убио.

Бранноци оптужених наводили су да онде стоје два дела: крађа оваца и убиство, а не разбојништво.

По свршеноме извиђају поротни је суд нашао:

„Да је казивањем прин. тужитељице Марије под положеном заклетом, извршеним полицијским увиђајем и другим изведеним окоиностима доказано, да су извесни људи, наоружани пушкама, у намери противзаконог присвајања, ноћу између 16. и 17. новембра прошле 1905. г., отишли на појату погинулога Илије Јов. Стојкапа, која му постоји у месту званом „Смољница," пстара села Здоља, у којој је погинулп редовно живео, и рапи удејствовали предње своје намере, разбили су на јужној страни сточпа обор, који постаји пред самом колебом погинулога, у обор ушли и из истог истерали извесан број оваца, на кад су се са овцама удаљили за 50 мет. од колибе, идући западној страни на једном великом и дубоком потоку, ту су потеране овце напустили,[4]) усled тога што их је пас погинулога осетио и на њих се устремио, те су једно због тога, а и што се одмах, услед лавежа паса, појавио и погинули Илија, почели бежати у правцу реченог потока и у бежању дошли на одстојање од 315 мет. од колибе, по кад је једпога од учесника у извршењу овога дела погинули Илија био пристигао, викнув му да стане, на њега пушку испалио и обрапио га, онда је, скоро у истом времепу и опај на њега — погинулог — пушку избацио и убио га, што се тврда како извршеним протоколом лекарске секције над мртвим телом погинулога Илије, тако и лекарским прегледом над опт. Лазаром, за кога се представала да је у извршењу онога дела учествовао.

Односно питања о кривици оптужених, поротни је суд даље нашао: да су сви оптужени учиниоци напред описаног дела, што су означене ноћи, у намери противзаконог присвајања отерали овце из сточног обора погинулог Илије, без обзира што су исте овце на остојању од 50 мет. напустили, пошто то није зависило од њихове воље, него су на то примарани, по што су сопственика отеране стоке на то нагнали, примећени и ухваћени на делу.

Уверење своје о томе поротни је суд стекао на признања свију оптужених како код иследне полицијске власти тако и код суда на данашњем претресу, које се признање даља као потпуно истинито, јер се слаже са свима изведеним окоиностима по овоме делу.

(наставиће се)

[3]) Ово је само погрешно речење у реферату поротног претсед. јер ово су оптужени истерали овце из обора прин. тужилка и потерали их са обора, али су већ ученици краљу и на то није требало мислити, у намери да их украду, већ да су овце украли.

[4]) И овде и на другом месту у питању ових приземљених курсиве је наш. Писац.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(наставак)

Ако се мучитељи не задовоље исказима, које на овај начин добију, онда окривљену скидају с колотуре и метну је на дрвеног коња или кобилу. То је дрвена греда на четири ноге. На средини греде, одго, налази се дрвена пирамида од два међа високе. Окривљена је морала најпаитви на врпак пирамиде, а да окривљена не би пала с те пирамиде, везали би јој тегове с једне и с друге стране на руке и на ноге. Ово мучење било је трећи и последњи ступањ, и трајало је дотле, докле окривљена није признала све оно, што је од ње тражило судско извеланство. Има примера из XVIII столећа где су ова мучења трајала по 15 и по 22 часа без прекида. Тако Јела Петићевица мучена је 8 фебруара 1743 године 15 часова, а Марајана Вугринец 16 децембра 1753 године мучена је 22 часа За време тога мучења окривљену би шкропили благословеном водом из разлога, да њано одступи од ње, те да призна оно, што се од ње тражи.

Кад би окривљена признала на мукама све, што се од ње тражи, онда би је осудили на спаљивање, мртву или живу Ако је осуђена требала мртва да се спали, то би је извели из тамнице, одвели до спаљилишта, па би јој ту прочитали пресуду, па тим свезали руке наопако, одсекли косу, а џелат би одсекао главу, па би и тело и главу бацили на распаљену гломазу да сагори. Али ако је смртна пресуда наређивала да се осуђена жена спали. То би је везали за стуб, па би около ње и стуба наслагали дрва, затим потпалили и остављи је да тако сагори. Али ако су хтели убрзати јадници смрт, то би она дрва намазали сумпором, смолом и катраном. Међу спаљеним вештицама било је лица од 21 до 70 година.[1])

Код нашега народа, који је под православном црквом, не налазимо помена да су вештице спаљиване. Поменули смо, да су их каменовали.

Има предања у ваљевском округу да су за време Карађорђа и пре његова времена вештице завараваше, да не могу никаквим живом бићу наштодити. То се завараваше прилично опако: Кад се дозна за какву жену да је вештица онда се ухвати и јавно пред народом покажу је да је вештица. За тим се узме коњска потковица, која је нала коњу с ноге. те се усија. па се онда оном усијаном потковицом жигоше на врата, међу плеће[2]. Веровало се да се жигосањем сагори ђаволска сила, те више никоме не може наштодити. Није искључено да је у томе завараваљу остао траг поглавитога спаљивања. Исто тако мислим, да је и са оним спаљивањем у вези и спаљивање увеле великих доктрина на своју.

[1]) О суђењу и спаљивању вештица нека помоћу расправу И. Тиодорића у СИЛ књизи Рада Југосл. Академије страна 83—116.

[2]) За ово жигосање уверавам потпуније причао ми је г. М Гавриб, свештеник.

Најпосле да поменем да се ратни шпијуни, а особито кад но пребегне с намером да нада ратни план, који се по Градском Закону каљавано спаљивањем, казни се исто тако и по Синтагми М. Властара, што значи да је то казна задржана за шпијуне и у време Душаново, дакле спаљивање су или дављени Фхорин. издање страна 195).

6. **Одсецање главе.** — После каменовања и спаљивања оно ће бити најстарија казна. Одсецање главе могло се тек онда вршити, кад је човек дошао у свом развићу на овај ступањ развића да је знао за тешење метала. Ова казна пала је поменута у Светом Писму међу Мојсијевим Законима. Примењивана је код Грка и код Римљана, примењивана је у Египту и код старих азијских народа. По Душановом Законику одсецања је глава мађионику (члан 109). Осим овога члана у Душановом Законику нема помена о одсецању главе. И мислим да нема с тога, што је смртна казна одређена за извесна дела у Синтагми М. Властара и у Законику цара Јустинијана. Тако у Синтагми М. Властара наређује се да се казни мачем онај, који на штету човека призива бесове. Истом тако и они, који се у мађионичара уче и онај, који даде напитак каквом мужу или жени, те ови пијући га разболе се и умру. Они, који тумарају и рију по гробљима, и ако су још с оружјем дошли, губе главу. У Закону цара Јустинијана налазимо смртну казну за исте кривице: Кад се има војска, то јест рат, свака кнез, војвода и бољарин хуљан је дођа, а који не дође са својом војском на војну да се лиши љуто живота и имања, и све то да буде царево. Ако ли би била царева заповест и он би пребегао то, да се лиши својега живота (чл. 84. издање Т. Флоринског). Смртну казну одређује закон цара Јустинијана и издајницима. Тако се вели: „Ако се нађе кнез или војвода, или бољарин, или властелин, који је земљи и цару неверан или издајник или непокоран, или се слуша цара својега љутом смрћу да умре и да се лиши свега имања... Таком истом казном да се казне и сви други издајници и цару неверници било то војни заповедници или војници“ (§. 85). Мачем се казне и они, који отимају насиљем с оружјем женске биле оне обучене, или удовице или девојке, биле властелске, или робиње (§ 86).

Смртна казна одсецања глава изгледа да није тако често употребљавана у старој српској држави, где би се та казна пришла по пресуди. Али је могла бити чешће пута извршена као самовласна појединих витезова, или у двобојима, као што певају народне песме.

7. **Кидање тела на комаде.** — Ова се казна састојала у томе, што је живо тело људско кидано на комаде или черечено. Казна је врло стара, помиње се и у Светом писму, јер цар Давид, кад освоји град Рабу, заповеди да се народ, који беше у њему, изведе и метне под тестеру (пилу) и под бране гвоздене и под секире гвоздене, и сасна их у пећи где се цигле пеку (Друга књига Самуелова. Глава 12. стих 31). Пророк Исаија пострадао је тестером.

Ужасна казна раскидања живога тела људскога прешла са истока у Европу. Она је од Персијанаца прешла Грцима, од Грка Римљанима. Римљани су је применљивали према првим хришћанима. Најобичније је раскидање тела живим дрветима. Обично су тражена еластична дрва, па се савију врхови два дрвета и везу их тако. За тим везу преступнику једну ногу за једно дрво а другу за друго, онда одрешс нагло везу, којом су дрвета везана а дрва слободна тежећи да се врате у пређашњи положај еластичношћу својом расцепу тело преступника. Ова је казна и код Грка и код Римљана примењивана на браколомнике. Кидање тела пршено је и коњском снагом. Преступнику су везивали сваку руку и сваку ногу за по једнога коња, за тим су сва четири коња потерани у четири разна правца, докле тело није раскинуто. Ова казна ретко је употребљавана по суденој пресуди, а више је вршена на самовласне наквога властника.

Ова казна черечења или раскидања човечијега тела коњима на реповс није поменута ни у једном законском зборнику из времена цара Душана, нити сто је ми нашли у на којем писаном споменику старе српске државе. Међутим ова је казна често вршена на Западу. Она је у Аустрији, Мађарској и Чешкој вршена врло дуго. Са завада је ушла и у полички статут. Члан 37 б овога статута гласи:

„Ако би ко убио кога законом пашаничким (разбојничким, assassino talianski, значи разбојник) или на превару или из заседе, али са убио при каквом благу, али за њу корист или га је одро у•бивши, тому је закон да ту имају понти •(тражити) праведу. И ако би се могао •таква апашин или разбојник ухитити, има •се обесити или раскварати (squartare- •rasciverecivriti), или био пољачанин или иванески“[1]) У Аустрији постојала је законска одредба (законик Thereseiana) о томе, која гласи: „Ако је за повреду телесности окривљено мушко лице, да му •се тело живом раскине на четири ко•мада, а око је женско прво да се усе•ченим кљештима чупају груди, за тим •да му се осече главе и да се глава на•боде на колац.“

Код нас по народном предању ова казна примењивана је на преступнике против морала. У шабачком крају постојало је предање да се некад девојка, која роди копиле, каљавала тиме што је коњима растрзана.[2]) У народним песмама налазимо на неколико места поменуто раскидање коњима на реповс. Тако је Павле господар раскинуо сеју сестру Јелицу, коју је његова љуба обеадила, да му је заиала коња на дивади, сокола у зеленој башти и чедо у колевци. И кад је је он питао, зашто је то учинила:

[1]) Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium 1880. pars. I. vol. IV. p. 56.

[2]) V. Bogišić. Zbornik стр. 574.

Сестрица се брату кунијаше:

„Ниси, брате, живота ми мога!

„Живота ни и мога и твога!

„Ако ли ми не верујеш ријечи,

„Изиђи ме у поље широко,

„Па ме свени моћна ли ме репсе,

„Растргне ли ме четири сердара.

Исто тако на молбу своје жене Павле је растргао и своју љубу, младу Павловицу.[5]

(наставаће се)

Милеско Букићевић.

НОВ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ЗА ИТАЛИЈУ

(НАСТАВАК)

О одбрани. Сваки окривљени мора имати браниоца: у претходној истрази од момента првог испита, у редовној на претресу, пре осуде, па чак и у случају неговог одсуства. Дужности адвоката у неколико су кодификоване. Ни у ком случају, па ни у очигледним повредама права одбране, они не смеју напуштати место, на коме се јављају као *представници друштва*. Једна реформа нарочито је карактеристична за Италију: *ограничење броја адвоката*. Према једној традицији, која се датира још од старог Рима, оптужени се појављује пред судом у пратњи свог патрона. Према једној другој традицији латинској, криминални претреси имају карактер говорничких турнира и продужују се у бесконачност на штету правосуђа.[6]) Да би се овоме стало на пут, новим пројектом предвиђено је, да у претходној истрази сваки страна може имати само по једног, а на претресу само по два адвоката. Изузетака од овога може бити само по мотивисаном допуштењу председника суда.

Општа правила процедуре. Први део пројекта завршује се општим правила процедуре, од којих помињемо само најважнија.

Одредбе, које се односе на редакцију рапорта и записника, разрађене су у детаљима и веома брижљиво. Сваки рапорт, у коме је реч о каквој декларацији, мора означавати и то: да ли је ова декларација учињена спонтано или на постављено питање; да ли су употребљени израз самог декларанта, или је његово казивање препричано.

Физиономија судских седница ета је као и у Француској, а право полиције на њима поверено је председнику суда. Окривљени, који би на претресу правно неред, може бити искључен, али не за све време претреса, већ само за једне седнице. У овом погледу италијански законодавац либералнији је од француског, који допушта да се окривљени искључи до краја претреса.

Заклетве сведока имају религиозни карактер у колико је то потребно.[7]) Потказивачи и приватни тужилац по правилу не полажу заклетву. Изузимају се случаји, кад окривљени ово нарочито тражи. Једном положена заклетва не понавља се више за време процедуре.

Достављање судских аката врши се, и по овом пројекту, преко судских разносача, и ако се, у многим случајевима, могли корисно употребити поште. Пројект је, исто тако, задржао стару праксу и у погледу достављања ових аката личностима, чија је резиденција непозната. У место да се користио моћним средствима јавности, којима данас располаже штампа, пројект се задовољио тиме што се акте, о којима је реч, излаже пред судом на једној табли, коју нико не чита. Разлог овоме нашао се у бојазни, да ширањност не би штетно утицала на репутацију окривљеног који се, све до изрицање пресуде, има сматрати као невин. Бојати се само, да окривљени не изађе врло скупо ову заштиту постајући у невољу, и без одбране осуђеником.

Окривљени, који живи у иностранству и чија је резиденција позната биће позван лично у посетку процедуре да предстане суду. Ако жели да му се достављају и сви доцнији акти по његову ствар, мора изабрати домицил у краљевини. Ово с тога, да би се избегло одуговлачење, скопчано са достављањем ових акта дипломатским путем.

Прописи о *роковима* веома су једноставни, а у многом погледу и неодређени. Величина њихова зависи од времена потребног за пут, а не од броја километара или миријаметара, које треба прећи. Случаји нездољне природне силе изнимају их.

Право на жалбу јасно је одређено. Жалбу за живу подноси муж, а за неспособног онај који има право да га представља. Жалбе које адвокати подносе, треба да су потврђене од клијената, а поднесе се у року од три дана: суду против чије се одлуке изјављују, или, суду који позиве жалиоца, или суду у чијем подручју живи окривљени, или, најзад, конзуларном агенту у иностранству.

Питање о *надлежству* веома је деликатно и веома тешко за правилно решење.

Лако је појмити, да надлежство може бити само у случајевима, које је закон предвидео. Ово управо и јесте повод двема особитим недоумама. Ако закон узимоки узроке надлежства, многи процеси могу пропасти само због формалности, дакле без икаквог особитијег узрока. У противном случају, т. ј. са ограниченим узрока надлежства, ограничавају се и гаранције одбрана.

Други систем, створен француским правосуђем, и примењен у Француској и још неким земљама, води рачуна о разлици између *битних формалности*, т. ј. оних, које имају утицаја на слободу грађана и право одбране, и *формалности споредних*, о којима треба, или се и не мора, водити рачуна. И овај систем има својих недостатака, јер је без критеријума и способан да буде протумачен и у најширем и у најужем смислу.

Извесни творци италијанског пројекта предлагали су, да се пуштет, у главноме, не допусти, изузев случајева који би очигледно били штетни по одбрану.

Овај систем, који је у теорији заступао *Гоголало*, а у комисији *Брузо*, узиман већ од дужег времена, наиђеност италијанског правосуђа. И он, међутим, има својих недостатака, јер у већини случајева не допушта, да се тачна оцени суштај формалне омисије на резултат претреса.

Пројект се нарочите труди, да општењу страну заштити од произвољности судија. У овом циљу он набраја форме, које треба сматрати као *битне*, али ово набрајање није лимитативно, јер извесне ствари оставља судији да их он протумачи. Пројект сматра као *ништавне* све оне акте, којима се вређају законски прописи, у којима је реч о пуштету, или прописи који се односе на састав суда, или најзад на материјалну надлежност.

Бојећи се, да процедура не буде и сувише лако уништена, законодавац италијански сматра, да су пуштети у опште способни за конфирмацију, и да их не треба откривати по званичној дужности, изузев случајева који су законом предвиђени. У извесним случајевима, дакле, корисно је не губити из вида, да су интереси одбране претежнији од небрежења и воље.

У овом броју члану пројект проклампује принцип, по коме се *ништа не може одобрити изјављена казне, ако није осуђен у законој форми.*

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Повраћај неправилно издатих новаца, тражи се путем спора код надлежног суда.

Начелство округа ужичког издало је на новчана добијеног од продате непокретности дужника Л. Р. 746·55 динара по-верењу М. Ј. М., који се по реду питабудућија, које су му на њихову дужиничком постоје, не би могао наплатити.

При питабудлати, Браћа Д., тражили су, да се од поверења М. Ј. М., наплати неуменсно издата му сума и новац новац пре-вотеченом суду, на распоред по § 489. грађ. суд. поступка. По овом тражењу, начелство их је решењем известило: да им *не* може дати траженог задовољења, изложивши уједно и цело стање ове ствари.

Ово решење начелства поништио је Министар унутрашњих дела решењем Пж 5496/903 год., зато, што повераилац М. Ј. М., коме је новац издат противно прописима § 489. грађ. суд. пост., није

[5]) Код Вука II. стр. 14. под Б. Петровићева II. 14.

[6]) У рапорту се помиње један процес, који је обухватио 186 судских седница, од којих је 41 била посвећена само одбрани; окривљени је имао 9 а браниоци укупно 6 адвоката. У једном другом случају, 18 адвоката бранили су 7 окривљених, и претрес је обухватио 197, а само одбрана 67 судских седница.

[7]) Према чл. 109 пројекта, председник суда задаће је скратити нашу заклетву који се заклиње на веранду и религиозну свешест његовог поступка.

позват да га врати, у коме би се одузиду новац имао послати прволинском суду за расправу, а ако то не би хтео учинити, онда је жалитељ Брају Д. требао упутити да се за накнаду штете обрате надлежном суду.

Повериоац М. Ј. М. није хтео да врати неправилно издати му новац, сматрајући да му он припада по праву његове тражбине на основу осудног решења и питабузације.

Решењем начелства од 28—7—903 год. Бр. 7819. упућени су питабузисани повериоци Брајев Д. да путем спора код надлежног суда траже накнаду штете. То је решење одобрио Министар унутрашних дела решењем својим од 26. 8. 904 год. Бр. 24,017., а ово опет и Државни Савет одлуком од 21. априла 1905 год. Бр. 3325.

Државни Савет није надлежан за оцену решења Министровог којим је одбијено тражење изузећа чиновника у расправи спора по зак. о водама и њиховој употреби.

Р. С. тражио је да се изузме начелник округа в. од извршења и суђења његовог спора који има са приватним лицима о праву употребе воде на реке Б., што, што му је приликом вештачења на лицу места изјавио да нема права.

Учињеним изнађајем констатовано је да тражном изузећу нема места, и зато је Министар унутрашних дела решењем од 19. фебруара 1905. год. Пр 30128/904 год. известио молиоца, да му се та молба не може примити.

По жалби његовој противу поменутог решења, Државни Савет донео је одлуку 19. маја 1906. год. бр. 3930. да се жалба одбаци као ненадлежној власти поднесена.

В. Ђ. Н.

Један случај из чл. 155. закона о општинама.

У седници одбора општине м....., која је ванредно сазвана да донесе одлуку: да се општинском пуномоћнику изда овлашћење да може извршити преносе тапије земљишта на коме је подигнута школска зграда, шест одборника изјавили су, да се овлашћење не може издати, пошто све формалности за то нису испуњене.

После тога општински пуномоћник поново је тражио овлашћење, наводећи: да би у противном настала штета за општину. Услед тога сазвата је и друга седница општинског одбора. Од 10 одборника, њих петорица изјавили су поново да не могу да издају овлашћење пуномоћнику, док се предходно не поведе парница противу комисије, која је примила школу у неисправном стању. Ово своје одвојено мишљење нису хтели да потпишу, већ су из суднице изашли. Општински суд видећи да се ова ствар не може да расправи, само због личног непорозумевања тих одборника према човеку од кога је узето земљиште за школу, — умолило је надзорну власт, да она ономе учини крај. Надзорна власт увидевши да су обе тајиље у неправном стању, на основу чл. 155. закона о општинама учинила је предлог Министру унутрашних дела, да о овоме донесе решење. Министар унутрашних дела народног је, да надзорна власт изнште реч од одбора, зашто неће да изда овлашћење и у опште окончи ствар како за најбоље нађе, и ова је но томе узела реч само од одборника, који су били против давања овлашћења. Напазећи, према њиховом одговору, да су се огрешили о своју дужност, надзорна власт донела је, на основу чл. 115. закона о општинама, решење, којим их је казнила са по 30 динара.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 6. јуна 1906. године № 4365. поништио је ово решење среске власти са оних разлога:

По чл. 155. закона о општинама, када општински одбор неће да реши предмет, који му је упућен, било од стране општинског суда, било од стране надзорне власти, и ако је међутим за решење његово био надлежан, онда ће надзорна власт упутити предмет Министру унутрашних дела на решење, противу чијег решења нема места жалби Државном Савету.

На како у овом случају тако није уређено, онда се надзорна власт није могла ни да упушта у изрицање казне, док претходно Министар није расправио питање о томе, да ли је одбор имао право да не донесе одлуку о предмету, који му је дат на решење или не.

При куповини апотеке, купац има да плати таксу предвиђену у тач. 107. таксене тарифе закона о таксама.

Г. М. Н., апотекар, купио је постојећу апотеку у Краљеву, па му је том приликом надлежна власт у смислу бр. 107. таксене тарифе наплатила 300 динара на име таксе за пренос купљене апотеке.

Налазећи да му је требало наплатити таксу не из бр. 107., већ из бр. 110. таксене тарифе закона о таксама, он је тражио поврашај неуемесно више наплаћене му таксе по овој ствари, пошто према његовом тврђењу оде није у питању отварање нове апотеке, већ је путем куповине и продаје, а но овлашћењу надзорне власти, постао само власник извесне апотеке.

Од овога тражење одбијен је са разлога тога, што је овде у питању давање личног права за отварање, држање и руковање апотеком, које као право „sui generis" зависи од квалификације и испуњења извесних законских погодаба, те да га с тога сваки купац за себе и своју личност мора и прибавити: а да таксу из ТБр. 110. таксене тарифе према самом закона плаћа не купац, већ старп сопственик апотеке за добијање одобрења, да исту апотеку на другог пренети било продајом или другим теретним или нетеретним путем.

По изјављеној жалби на решење Министра Финансија, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово правилно и на закону основано, па је с тога одлуком својом од 27. маја 1906. године № 3737. одбацио жалбу као неуемесну.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра Унутрашњих Дела, донесених на основу правила, прописних од стране Министрове за отварање и држање дрогерија.

Поводом молбе М. П., одвајет апотекара: да се дрогерија Ј. Ј. пресели, пошто је у непосредној близини његове апотеке и смести на средокраћи његове и К. Н. апотеке, Управа града Београда решењем својим од 16. новембра 1904. год. Пр. 2713., а на основу чл. 6. правила о отварању и држању дрогерија, одлучила је: да се дрогерија Ј. Ј. исели из локала, у коме се сада налази, по истеку рока закупу, а то је од 1. маја 1905. год.

По жалби Ј. Ј., Министар Унутрашњих Дела одобрио је ово решење Управино као умесно и на закону основано, јер је ово расправно питање о измештају дрогерије жалиоца Ј. Ј. на непосредне близине апотеке М. П., не у времену и са преводом закупа, већ за 1. мај 1905. године, када је рок закупу, по изјави жалиочевој, истицао.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да се предмет жалбе не тиче административног спора, у смислу чл. 48. тач. 3. саветског пословника, већ питања за које је остављено Министру Унутрашњих Дела као ће да оцена, поступи и реши ствар, јер је Министар по чл. 1. и 3. савитског закона надзорна власт над апотекама и дрогеријама, а на основу овог свог права он је прописо правила за држање и отварање апотека и дрогерија.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 8. августа 1906. године Бр. 5075. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Државни Савет није надлежан за расматрање решења Министра народне привреде, донесених по закону о осигурању стоке, односно накнади штете за угинулу стоку.

Владимир Петровић из Г..... пријавио је, да му је угинула бобила, и тражио, да му се по закону о осигурању стоке одреди и изда накнада штете.

Министар народне привреде нашао је, да му је кобила угинула са његова непажња и нехата што је допустио да се преједе детелине, па је решењем од 1. маја 1906. године ПБр. 9143. одлучио, да по чл. 3. тач. 2. закона о осигурању стоке нема права на накнаду штете.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао, да Министар народне привреде, према чл. 12. закона о осигурању стоке, расправља све спорове и жалбе по овом закону, и прописује правила за извршење његово, и по томе он је последња инстанција за расправљање оних предмета. Стога је Државни Савет одлуком својом од 28. априла 1906. године № 3494. на основу чл. 25. свога пословника, одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену.

Кад је између мужа и жене поведен брачни спор, онда муж нема права уклањања женског имања за време трајања истог спора, ако то жена не допусти.

Г-ђа И. О. тражила је од комесара топчидерске полиције да је упуте у кућу,

коју је она са покућанством као мираз донела своме мужу г. Д., са киме води брачни спор, а њега из уживања њеног имања уклони, пошто са њим под једним кровом не може живети, подносећи доказе како о поседењем брачном спору, тако и о својини куће и покућанства у њој.

Саслушан по овој представци г. Д. је изјавио, да ни своју жену нити је тера, нити сад тера из куће, а из куће неће изаћи нити допустити да његова супруга из ње изнесе покућанство и друге ствари, јер он као муж има права уживања на њима све до коначног развода брака.

Комесар топчидерске полиције донео је по овом предмету решење, којим оглашава да г. Д. нема права да станује у кући и имању његове супруге са којом води брачни спор, за све време трајања брачног спора, и наложио му, да се из истог исели, наводећи као разлог за ову своју одлуку следеће:

Имање које жена приликом ступања у брак прикупе мужу ради боље живота, има права муж да уживa — § 416 с погледом и на § § 766. и 767. грађ. зак., али право мужевљево на уживање женином имања простире се само за време док између њега и жене постоја заједнички и добар брачни живот. Како у браку између г. Д. и жене му не само нема оне хармоније брачне, каква законодавац условљава, ту је г-ђа Н. са уверењем надлежног свештеника утврдила да са г. Д. води брачни спор, онда је ово доказ да код овог брачног пара нема предње хармоније, јер је већ заједница њиховог живота нарушена, па дакле ни услова нема да г. Д. уживa женино имање кад она то не допушта.

Ово комесарево решење одобрила је Управа града Београда својим решењем, али је исто на жалбу г. Д. поништио Господин Министар Унутрашњих Дела са ових разлога:

„Кад се, жена Д. обратила полицијској власти молбом, да из њеног имања и стања уклони мужа јој Д. и поднела доказ да је заједница живота између њих престала поседењем брачним спором и кад Д. нолаже право на уживање женином имања, тврдећи да имовна заједница између њега и жене му Н. траје, ма да је спор брачни поведен, онда полицска власт није била надлежна за расправу овог питања спорне грађанске природе, већ је била дужна да по оцени поднетих доказа упути г. Д. као слабију страну, надлежном суду, да путем грађанске парнице своје право докаже, ако хоће и успеху се нада; а имајући у виду законске прописе §§ 103, 416, 771. и 773. грађ. зак., као и одлуку опште седнице касационог суда од 14. августа тек. год. Бр. 7036, требало је тражењу заштиту молили дати, и упућујући жалиоца суду загарантовати јој до судске одлуке уживање њеног имања, како је муж, против кога је повела брачни спор, не би узнемиравао.

На основу ових примедаба комесар је донео ново решење, којим је г. Д. наредио да се у року од 15 дана исели из женине куће, што ако не учини, одаст ће га сама иселити, а што се тиче његовог тврђења да он има право уживање на женином имању све док се брак између њих потпуно не разведе — г. Д. је као слабији у праву упућен на грађ. судове, да то право тамо докаже.

Ово је решење одобрила по изјављеним жалбама и Управа града Београда и господин Министар унутрашњих дела, а тако исто и Државни Савет, по последњи са следећим додатком.

„Државни Савет разматрио је како жалбу и поменуто решење, тако и акте овога предмета, па је нашао: да је решење Министрово, против кога је жалба изјављена, на закону основано, без обзира на прописе грађ. закона, које полицска власт у својим решењима наводи и на које се позива, јер је то њено позивање без значења, пошто оцена питање о праву према там законским прописима припада само судовима, а никако полицијској власти.

Преза овоме, кад је између мужа и жене поведен брачни спор, онда муж нема права за време трајања истог на уживање женином имања, ако она то не допушта."

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Костадин Ђокић, кријумчарин среза тршавског, за кога смо у прошлом броју „Полицијског Гласника", јавили да је побегао из притвора, ухваћен је у року од 24 сата по извршеном бегству од потере среза тршавског. Према овоме престала је потреба за Костадиновим тражењем.

ТРАЖИСЕ

Симљана, ила **Глише Стојановића**, из Бурђеван, 6. т. м. нестала је и сузња се да је продата цигањима. Симљана је стара 18 год. високог стаса, плава у лицу, смеђих очију, кљастог носа, жало је шепава. Нека је ово полицијске и општинске власти потраже у својим домашњима и пронађену упуте начелнику среза ленепинског с позивом на депешу Бр. 11971.

ПОТЕРЕ

Михаило Брауп, мађарски поман, родом из Колутске близу Сомбора, стар 45 год., средњег стаса, дугог и мршавог лица, очију жутих, косе и брковa смеђих, носа правилнога, говори мађарски, немачки, руски и српски, убио је моју намену 29. и 30. априла тек. год. Адаиа Вечера, из Вуковара, и побегао у правцу ка Србији. На молбу краљевског суда у Осеку, препоручује се свима полицијским и општинским властима, да на убицу Михаила обрате нарочиту пажњу, и на случај пронађења да га ухвате, притворе и о томе одмах известе Антропометријско - полицијско одељење министарства унутрашњих дела с позивом на Бр. 828.

Јован Пашкотан, чобанин из Винче, који је због опасне крађе био у притвору код начелника среза врачарског, ноћу између 11. и 12. т. м-ца провалио је авлију и побегао. Јован је стар 31 годину, средњег раста, приземљаст, мала грана брковa, брада се, косе је црне, на себе има сукнено одело, на глави шешир, а на ногама опанке. На левој руци има тетовиран знак „Јован Пашкотан." Преворучује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим краљевићем најстрожије трагају и пронађеног стражарно упуте поменутом начелнику с позивом на депешу Бр. 9781.

Радисав Станисављевић — Глишић, притворени књажевачки суд, кол кога одговара за опасну крађу, 8. т. ма побегао је из притвора. Радисав је стар 24 године, родом је из Нишевца у срезу сврљишком, средњег стаса, плав у лицу, плавих очију, косе, у одељу сукненом. Пронађеног нека под јаком стражом упути књажевачком суду с позивом на Бр. 10478.

Тодор Микић, бив. пиљчевођа у Бечу, стар 23 год., средњег стаса, косе и брковa црних, пропеперио је 21. тек. м-ца (по новом) 2000. круна и побегао. На молбу седмичког аустро - угарског конзулата понављ се све полицијске власти, да бегунца у својим домицијама потраже, и на случај пронађења притресу, притворе и о томе нашете Управу града Београда с позивом на Бр. 29302.

Младен Видић, земљодилац из Сирогојно, среза ужичкоборског, одговара код књажевског пристојевског суда због опасне крађе. Још у мају месеиу тек. године Младен је побегао из притвора среза ужичкоборског, ондашњег, и до данас се није могао пронаћи. Младенац има 24 год., високог је раста, добро развијен, плав у лицу. Треба га најстрожије потражити и пронађеног спровести књажевском пристојевском суду с позивом на Бр. 21330.

Милорад Јеремић, из Шутица, среза качеронског, округа ужичког, који је на дан 14. јуна ове год. учествовао у нападу на банкетну државну пошту УБ — Лазаревац, на се по извршеном делу одметнуо од власти у циљу избегнућа казнених дела и самовољног живљења, решењем начелства округа ужичког од 22. јуна тек. год. Бр. 6939., а на основу чл. 9. зак. о јавној безбедности, позват је да се у

року од 20 дана пријави најближој полицијској власти или пристојевском суду. Милорад је сада земљодилац а раније је био у војној музици краљеве гарде и свира у кларинет и боб, стар је 25 год., висок 1·35 м., у лицу сув, у опште плах; на десној страни лица од угла уста, у правцу портикалном је један и по сантиметар, има окилах од посекотине. Пошто се Милутин ни до данас није предао власти, то му наносимо сиину и позивамо све полицијске и општинске власти, да га у својим домицијама најстрожије потраже, и пронађеног спроведу начелству округа ужичког, или начелнику среза качерског.

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 27. АВГУСТА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4438, донето на основу тач. 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јосиф Пич, чиновник железничке Дирекције, родом из Кутне Горе и аустријски подданик, по молби своју прими у српско подданство заједно са својом женом Леном и малолетном децом Мартом, Јосифом и Анком, изузетно од § 44. грађ. закона, пошто је подпео уредан отпуст из свог досадањег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4643, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Алекса Јовановић, професор, родом из села Клеуа у Маћедонији у Турској и подаина исте државе, по молби своју прими у српско подданство, изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4532, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Сима Ђукановић, учитељ у Кобиљу, родом из Брочанца у Црној Гори и поданик исте државе, по молби своју прими у српско подданство заједно са женом Лепосавом изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је подпео уредан отпуст из досадањег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4950, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Владимир Вејотовић, декарски помоћник при дворској болници, родом из Вршца у Аустро-Угарској по поданик бугарски, по молби се своју прими у српско подданство, изузетно од § 44. грађ. закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4532, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Вукашин Шапоњић—Ивић, бакалин из Чачка, родом из села Комарана у Старој Србији у Турској и поданик исте државе, по својој молби прими у српско подданство изузетно од § 44. грађ. закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4661, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Спасоје Ј. Ивић, учитељ из Д. Мијаковића, родом из Призрена у Турској и поданик исте државе по молби своју прими у српско подданство заједно са женом Маријом, малолетном децом Добралом, Лепосавом и Душаном и пастором Настом Ивић, удовом изузетно од § 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 4. августа 1906. године Бр. 4951, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Константин Цимопулос, родени и стручкањ при магазинима дућана на Ћаша, родом из места Кајиље у Турској и поданик исте државе, по молби своју прими у српско подданство, изузетно од § 44. грађ. закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

(НАСТАВАК)

Што се тиче питања о кривици оптужених за друго дело, за дело убиства пок. Илије, поротни је суд нашао да је учинилац тога дела само опт. Лазар, у чему га уверава признање оптуженог Лазара како код изведне полиц. власти, тако и код суда на данашњем претресу, јер се исто признање и у погледу тога дела потпуно слаже са свима изведеним околно-

стима по овоме делу, а да остали оптужени у извршењу овога дела нису имали никакког учешћа. Али да је и оптужени Лазар ово дело учинио у одбрани свога живота, јер је од погинулог Илије *и после пошто је ен друготвом напустио* потеране овце, био гоњен с пушком у руци, на осто јању од 315 мет. па је на истом остојању од њега и из пушке обрањен, то је по мишљењу поротног суда само употребом оружја свој живот од погинулог Илије могао да одбрани. што се потпуно доказује како његовом одбраном код последње власти и код суда, тако и полиц. увиђајем, извршеним од стране власти на лицу места, тако и сведочбом данас испитаног сведока Стане ж. Станка Ђ. Јанића, која је као рођена сестра погинулога Илије под обећаном заклетвом потврдила: да је деч пок. Илије напала оцепнут главом и месту, где је по полиц. увиђају нађена шубара опт. Лазара, а то стање, по мишљењу поротног суда, потпуно одговара одбрани опт. Лазара, које представља да је на пок. Илију пуцао и убио га у положају, кад је 2-3 метра био пред местом, где му је шубара нађена, окрнув се у моменту пуцања лицем погинулом Илији.[1])

Према свему изложеноме поротни суд изрекао је: да су сви оптужени криви за дело опасне крађе, учињено према погинуломе Илији, а да ни један од оптужених за дело убиства пок. Илије није крив. По овакној одлуци поротног суда, државни суд нашао је: да дело крађе оваца потпада под прописе § 223. тач. казн. зак. а дело убиства под прописе § 156. 1. од. казн. зак., па је пресудом од 1. фебруара 1906. год. № 2063 за прво дело осудио Трајила и Јанка по шест месеци, а Лазара и Страјина по две године затвора, а за друго дело убиства Страјина, Трајила и Јанка ослободио као неприве, а Лазара за исто дело извинио казне. Суд се у пресуди позива и на прописе § 54. казн. зак. и опт. Лазара извињава од казне. Ово му је по нашем мњењу било извињо, кад је већ поротни суд изрекао: да он није крив за ово дело.)

Ну II одељење Касационога Суда, по жалби прип. и држ. тужиоца уништило је ону пресуду примедбама својим од 15. фебруара т. г. № 1645, које гласе:

„Кад се ката овога извињавања види: да је вседна полиц. власт, актом својим од 8. децембра 1905. год. № 17356. спровела оптужене суду за дело разбојништва из § 240. казн. зак. и суд их решењем својим од 12. децембра 1905. год. № 22158 ставио под поротни суд и у пристав за то исто дело, па и државни тужилац подносећи списак доказа под Бр. 22375 тражио је да суд оптужене по том законском пропису и казни, онда је поротни суд био дужан, да у смислу § 27 и 30 зак. о пороти, прибеће своје изрекање на извињених доказа и познавања само ствари, констатује само карактерне знаке дела, за које се оптужених туже, односно начин на који је дело извршено и изрече: јесу ли оптужени за такву своју радњу криви или нису, а то зак како ће се према констатованим карактерним знацима дело по закону оквалификовати, то не припада поротницима већ државним судијама према изричном наређењу ст. 2. пом. чл. 27.

Међутим поротни суд у овоме случају није тако поступио, јер су се поротници поште су констатовали карактерне знаке престављеног дела, упустили и у саму квалификацију, нашав да овде стоје два одељита кривична дела: опасна крађа и убиство и у томе смислу и свој закључак односно кривичне одговорности оптужених изрекли.

Према томе оваква неправилан закључак поротнога суда, не може опстати према чл. 38. зак. о пороти, на сљедствена и пресуђење државних судија.

У исто време скреће се суду пажња и на то, даје квалификација извршеног казнимог дела сасвим неправилна, јер је целокупним извињењем утврђено, да су се оптужени договорили да погинуломе Илији Јов. Стојанку извриде крађу оваца и да су у том циљу пошли наоружани, да су за тим овце из обора украли, но да их је пастогинулога Илије приметио и назвао, на шта је и сам Илија за њима појурио да их ухвати, и пуцао, бранећи своју имаовину од противзаконитог напада, када је и оптужени Лазар испалио пушку на Илију и убио га и тек тада су оптужени украдене овце напустили, јер ничим није потврђена одбрана оптужених да су они овце пустили пре него што је на њих убијени пуцао нити јој се према њиховом доказаном поступку и може иере покло нити. Према томе овде даже сви битни услови за постојање дела разбојништва с убиством, предвиђеног и казнимог по § 240. у вези са § 237. казн. зак., те и суд нарочито не треба да изгуби из вида ова утврђена факта и оцену правилном извињења и суђења.“

Ове примедбе усвојио је приостепени суд и на поновно одређеном претресу поротница су напустили ону детаљну квалификацију, изостанили су у побудама поротне оцене за казниму радњу под I реч „крађа и за казнимy радњу под II реч „убиство“, а задржали су у свему осталом раније изнете радње. За тим су поротници на основу истих разлога поново донели исту одлуку о кривици оптужених за радње под I и II а, државни суд по том донео је пресуду, идентичну са раније, уништеном пресудом. Ова је пресуда од 27. марта т. г. под № 6182.

По жалби државнога тужиоца ова је пресуда дошла на разматрање у II одељење Касац. Суда, које је исту пресуду уништило својим примедбама од 2. маја т. г. № 4768. Ено како те примедбе гласе:

„Као је Касац. Суд примедбама својим од 15. фебруара 1906. г. № 1645 поништио како раније поротни закључак тако и пресуђење државних судија под № 2063 са разлога што су се поротници, противно стају II. чл. 27. зак. о пороти упустили и у саму квалификацију дела, и место да се према законским наређењима чл. 27. и 30. ист. зак. задраже само на констатовање карактерних знакова дела разбојништва, за које су дело оптужени и стављени под поротни суд и од стране државног тужиоца оптужени у списку доказа, као и при оцени кривичне одговорности оптужених за престављено дело разбојништва, и кад је тај суд ове примедбе усвојио, — онда је поротни суд према чл. 38. и 39. истог закона био дужан да при извршењу своје поне пресуде у свему по њима поступи. Међутим суд није тако поступио ни у погледу поротнога закључка ни у погледу пресуђења државних судија. те ни ова пресуда Бр. 8182 не може по закону да опстане у целом њеном пространству.“

Првостепени суд није ове примедбе усвојио, већ је 15. маја т. г. под № 9252 дао ове противразлоге:

„Примедбе II одељења Касац. Суда под № 4768, којима је поротна пресуда овога суда № 6182 у целом пространству поништена суд не може да усвоји, јер налази да су исте примедбе погрешне и да у њима изнети наводи и разлози не стоје.

Тако суд налази, да у примедбама изнети навод, као да су се поротници, при решавању питања о кривици оптужених, поново упустили противно другом стану чл. 26. зак. о пороти и у саму квалификацију дела, не стоји, јер то, што су поротници по закључном извињењу на одржаном претресу решавали и решили, види се јасно из пресуде № 6182.

Навод Касационог Суда у примедбама да суд доносећи горњу пресуду под Бр. 6182 није поступио по његовим примедбама од 15. фебруара 1906. год. № 1645, које је усвојио, ни у погледу поротног закључка ни у погледу пресуђења државних судија, не стоји такође. Јер кад је суд по добијеним примедбама № 1645, уназад, да су се поротници грешком председника, као председавајуће судије, приликом доношаја свога пређег закључка на протоколу Бр. 2063 дошли биле упустили и у саму квалификацију дела, нашао да у овоме конкретном случају стоје два одељита кривична дела: „опасна крађа“ у „убиство“ и у том смислу и свој закључак о кривици оптужених изрекли, он је горње примедбе Касационог Суда Бр. 1645 усвојио одлуком Бр. 4022 и по сарченом извињењу, односно по пресуђењу свију интересованих лица на другом одржаном претресу, донео је своје закључење поротно потпуно у смислу горњих примедаба, дакле задржао се само на констатацији карактерних знакова престављеног му дела и при оцени питања о кривичној одговорности оптужених за престављено дело, а никако се није упустио и у квалификацију дела, као што је то и напред речено. А државне судије, у смислу II става чл. 27. зак. о пороти решавали су и решили само о томе који се прописи кривичног закона имају применити на дела и окодности, које су по укупном закључењу поротног суда нађене да постоје и изрекли су казну оптуженима.

(наставиће се)

[1]) Напомену пажњу скрећемо на ове побуде поротнога суда, у којима се јасним нама утврђених чињеница Касациони Суд својим примедбама није могао дозволити у питању нити је мо чине утврде какву неисправност, па је нама поротни суд, усвој одлуке опште солидне Касационог Суда морао трајно сматрати ове његове изнете закључак: да је убиство учињено у циљу одбрана покрађе.

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Ако се сада запитамо, да ли факта моралне статистике говоре тако убедљиво противу слободне воље, као што то тврде детерминисти, неће нам требати дугих размишљања па да дођемо до одговора, да та факта не доказују то у принципу.

Да константност бројева, које пружа морална статистика, не доказује немогућност слободне воље, заступници слободне воље хтели су изнети на разне начине. Ми ћемо споменути само најважније од њих па ћемо онда изнети и онај који се једино може сматрати за тачан, чиме ће и тражени принципијелни доказ бити дат.

Многи индетерминисти тврде, да константност бројева моралне статистике доказује само, да је извесан сталан број радње за годину у годину нужан, т. ј. одређен општим током природе, друштва и људског организма, али да слободна воља одлучује, који ће субјекти те радње да изврше. Као што Лоце[1]) са сасвим умесно примећује, овако доношење у склад константности бројева моралне статистике са претпостављеном слободне воље не вреди ништа. Јер ако људска слобода није у стању да промени целокупни број дела, која се на овај начин траже, онда у стварн нису неодређени субјекти који остају слободни, већ је само у питању, чија ће неслобода бити употребљена (т. ј. сви су субјекти тада у стварн неслободни и само је у питању на које ће од њих да падну тражене радње, т. ј. који су субјекти у напред одређени да их изврше). Јер не сме се заиилетати да су закони, који захтевају по овоме мишљењу нужним начином из године у годину исти број радња, нешто што тако рећи лебди над главама људским, већ ако ти закони доиста постоје, онда су они непосредно у самим субјектима које одређују, у том случају дакле слободе воље не може бити.

Друге индетерминисте опет тврде, да константност бројева моралне статистике долази просто отуда, што слободни субјекти својеволно хоће ту константност. Фонсегрив и. пр. вели[2]) да је сасвим бесразложно претпостављати, да слободна воља мора нарушити просечне цифре, јер тврдити ово значи, вели Фонсегрив, тврдити да је слободна воља подложна једном нужном закону [на име, закону да мора нарушити средње цифре], а то просто значи тврдити да она не постоји. Ако је воља доиста слободна, онда је она исто тако у могућности да не произведе никаква нарушења тих константних бројева као што је у могућности да то и учини: из константности бројева моралне статистике не може се дакле, вели Фонсегрив, закључити да слободне воље нема.

На ову аргументацију Фонсегрива, која на први поглед изгледа сасвим тачна, може се одговорити овако. Истина је, да слобода воља, ако постоји, може остварити просечне бројеве статистике непарушене, али је исто тако истина да их може и нарушити, и питање је само шта је вероватније, од оног двога кад се већ претпоставља да сасвим субјекти увек *својеволно* одређују своје радње, да они од своје слободе увек чине *употребу*. Кад се овако постави питање онда је лако увидети, да је слободна воља много пре нарушити просечне цифре него што ће их остварити непарушене, шта више да не она то *морати* чинити. Ово се лако да објаснити на једном од наведених примера. У Берлину је год. 1892 било 2214 краће (види таблицу на стр. 265) и тај број остаје готово исти и у идуће три године. Ако је људска воља доиста слободна и ако људи чине увек употребу од те своје слободе, онда је очекивање много вероватније претпоставити, да ће број краћа у скапој годнни бити други и то знатно други, него да ће ти бројеви бити из године у годину исти, као што је то у истини случај. Јер ако је људска воља слободна и ако људи чине увек употребу од ње, онда је исто тако могуће да се у једној години у Берлину деси 10, 100, 1000, 10.000 нт.д. краћа као што се је у истини десило 23.000, константност броја краћа из године у годину у том је случају дакле веома мало вероватна и ако, апсолутно узев, није искључена, тако да из константности тих бројева или морамо закључити, да слобода воље нема, или да и ако је има од ње се не чини никаква употреба, нпкако пак не можемо, као што то чини Фонсегрив, закључити да ње нема, да људи од ње чине и употребу, али да се одлучују за оно што би радили и кад те слободе не би било. Али и ако је на тај начин аргументација Фонсегрива нетачна знак она не мора бити потпуно нетачна, шта више сигурно је, да радње извесни и ако мали део људских радња, које су својеволне, бива тако као да слободне воље и нема, т. ј. људи их слободно хоће онако како би се оне десиле и да нема њихове слободне воље. На послетку треба споменути, да тврђење, да слобода воље мора нарушити просечне цифре, не значи тврђење никаквог нужног закона, коме би воља била подложна, као што то софистички закључује Фонсегрив, већ просто тврђење, да из слободе воље нужним начином следује велика вероватноћ, која је практички готово идентична са нужношћу, да ће она нарушити константне бројеве.

Осим изведена два покушаја да се слобода воље доведе у склад са константним бројевима моралне статистике, постоји још и један трећи такав покушај, по коме та константност долази просто отуда што се слободне људске радње, и ако постоје, ипак једне што се идуће у различним правцима [према различним мотивима] узајамно паралишрају, а друго зато што слободна воља може да паралише дејство датих мотива тако да се у целини сних људских акција, које нам пружа морална статистика, јављају константне цифре. Да би објаснили ово последње паралисане мотива слободном вољом, које је од нарочите важности по ово мишљење, узећемо опет пређашњи пример. Што се у Берлину год. 1893 десило исто оволико краћа колико и 1892 не мора, према овоме мишљењу, да долази отуда, што слободе воље не би било и што су спољни односи, који су одређивали људе на крађу као и сами људи остали исти, већ могуће је да су се ти спољни односи променили, да је била 1893 год. много више прилике и мотива за крађу, али да је и слобода воља у много већем броју индивидуа дејствовала на супрот тим мотивима, тако да константност броја краћа за обе те године не доказује ништа противу слободне воље. Лоце, који је заступник овога гледишта, вели, да би моралиа статистика само онда доказивала да слобода воља не постоји кад би нам она давала рачуна не само о радњама које су се десиле него и оним које се *нису* десиле[1]), она би морала показати да је не само однос између н. пр. познатих и учињених злочина исти [чак ни зато нема никаквог оправданог разлога] него да је тај однос сталан и између учињених и могућих злочина, т. ј. злочина који су се могли збити али који су спречени.

Али ни ово мишљење не може бити тачно. Јер претпоставка да мотиви варирају (постају многобројнији или малобројнији) а да слобода воље паралише ту варијацију (многобројније смањује а многобројније увећава) не може [да се задржимо само на овој важнији] страни горњег мишљења] да објасни никако готово потпуну константност цифара. Јер ако је људска воља слободна, онда постоји мала вероватноћ да ће употреба воља бити баш таква да се увек дата варијација мотива паралише, ово паралисање морало би бити у главном исто тако неконстантно као што би, према нашем горњем изведеиу, била неконстантна слободна воља, која нема да паралише никакве мотиве. Осим тога морална статистика бпла је у стању, да у многим случајевима констатује не само константност радњи него и константност мотива, из којих те радње проистазе. Тако моралиа статистика показује, да исти број самоубпствата под људи и жена проналази из истих мотива, да је исти број случајева у којима је самоубиство извршено на дуел, болести, породичних неприлика, кајања, бриге и т. д. Али и ако је несумњиво, да се константност цифара моралне статистике не може објаснити паралисањем мотива од стране слободне воље, ипак несумњиво је, да један мали део тих цифара има своје порекло и у овоме дејству слободне воље.

[1]) Види Н. Lotze, Mikrokosmus. Ideen zur Naturgeschichte und Geschichte der Menschheit, III Band, 5-te Aufl. 1888, стр. 78. Лоце је један од најбољих еволюционих мислилаца из друге половине XIX-ог века.

[2]) Види G. L. Fonsegrive, Essai sur le libre arbitre, sa théorie et son histoire. 2—ème ed. Bibl. de philos. contemporaine. Paris 1896, p. 314. Дело Фонсегрива *није добар* историјски преглед доктрина о слободи воље, већ систематски део, и ако садржи доста добрих примедаба против детерминизма, ипак је са гледишта строге формалистичке, методичности и развоја разлога такав су му аргументи за слободу воље, као су разлози психолошки и научни слабе унети у облик и обрађена.

[1]) В. Вуат (a. W. Wundt, Grundzuge der physiologischen Psychologie, 5-te Aufl. 1893 III Bd., стр. 319) доказује могућност овога мишљења тврдећи да неуумљиво доказа за слободу воље нема, већ да је то тврђење на ирај прајева само једног негативнога карактера.

На посљетку има индетерминиста који просто тврде, да констелтиност цифара моралне статистике не постоји, да су те цифре промењиве и да та промењивост баш доказује слободну вољу.

Ова аргументација индетерминиста прво је згодна али и врло слаба. Јер ова би само онда имала предности, кад би бројеви моралне статистике тако варирали, да та варијација знатно одступа од њихове приближне константности, а то међу тим није случај, као што се види из наведених таблица. Истина бројеви, који показују те таблице, нису апсолутно константни, али било би и право чудо претпоставити да су то они, јер како сполне прилике тако и сами људи мењају се и вако лагано. Варијације тих бројева нису ни у колико веће од варијација бројева оних догађаја у људском животу, који мало или ни мало не зависе од човека, на пример од броја смртних случајева. Осим тога у оним случајевима, у којима је варијација тих бројева за један велики низ година далеко од константности, може се узрок њихов често лако наћи у варијацији сполних узрока, чије је варирање истовремено и несумњиво, као што смо ми то показали на последњем од наведених примера моралне статистике.

(наставиће се)

Д-р Вранислав Петровићевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

У народним песмама има трага да се ова казна примењивала према онима, који учине прељубу и према невернице женама. Тако у песми: „Дијете Јован и њерва цара Стевана [6] у којој се износи погрешка њежни српског цара Стевана. Кад је цар сазнао за то, и кад је у исповиједи од њега јој је чедо под појасом, даде јој пет стотина рукна говорећи:

„На Милиње, моја несретнице,
„Удри ми се овђе у кадиву,
„И ово ти шташа поклађено,
„На ти нан Шари и Јастребу,
„Те ти снога заручница траки:
„Сн њиме си чедо задобила,
„Овамо те повратиста нема,
„Јер тамо ни моје њере тврде,
„Ако икад у Призрену дођеш,
„Растрћу те воњима на репове.“ [7])

Вук Купиновић, по народној песми, нарећио је своме слузи Милошану да ухвати његову невјерну жену и да је растргне воњима на репове:

„Аманет ти, слуго Милошане,
„Ти ухвати моју њерку луду
„На је воли у злу и добру мирно
„Растргни је воњима на репове.“ [8])

Још да наведем онај пример кад је краљ Вукашин погубио војводу Момчила и видео да је погубио бољега од себе онда рече:

„Ајој жени, до Бога вилога!
„Нуто курве жилан Видосаве!
„Код жилаше онаког јунака,
„Кога јашше у сиретц пема
„Ко ли жени сјутра кажу не ће
На новишу своје њерве слуге,
Ухватише њу Видосаву,
Свезаше је воњма за репове,
Одбише ми конја Пајзитора
То је воња живу растрегше.

По народном предању најчешће је ова казна примењивана на неверну и непоштену жену. То се врло лепо види из песме: Јуришић Јанко, кад говори цару Судејману:

„Њиља реси, царе, на бојеља,
„Њиом муже више пучки нису,
„Али веће над бити ме море:
„Њисам рабља да по морп плпвати,
„Њисам дрво да на патри горим;
„Курва њисам да ме растрежете.
„Растрежете коњма на репове: —

8. **Дављење.** — У нашим законским споменицима старе српске државе она казна није споменута. У народном предању налази се врло ретко. Међутим ова је казна врло стара као и спаљивање. Порекло јој је Исток. Код Грка и код Римљана уведена је доцније. У Риму је први пут употребљена код матероубица. Преступник се састиже у кожну врећу и зли баци у реку или у море. Уз преступника обично су метали у кожну врећу пса, мајмуна, петла и змију. Преступник зашивен у кожну врећу с оним животињама морао је трпети муке, јер су се животиње у врећи врећи бориле једна против друге, а све против преступника. Ове су животиње одвајане и мешане с човеком према томе с нарочитом намером. Пас је сматрана као нечиста и погана животиња недостојна човека. Мајмуна, као животињу, која најлакше личи на човека, али није човек, и што је злобан и свиреп. Змију као животињу гадну, водњиву, подту и опаку. Најпосле петла једно као смртног непријатеља змијиног, а другу као нетрпљиву тицу, која не трпи као супарника у свом кругу ни оца својега.

Ова врста смртне казне била је укинута у римској држави, па је у попона звано Константин Велики. Она је постојала у Немачкој све до XVIII столећа. Ова је казна примењивана на убице родитеља и деце; жене пак, које би напустиле децу своју и оставиле их смрти каквалање су оном казном. Истим су казнама кажњаване и жене, које би побацивале намерно или које би крале (законик Каролина). У Турском Царству данаши су у води бриколомиње, издајнике, мађоноваце и децоубице.

Код нас у народним песмама имамо помепуту ону казну у песми „Јуришић Јанко“. Тако Јуришића Јанка пита цар Судејман којом ће га муком уморити.

„Коју муку најлакши мучити,
„Оном ћу ти душу испалити,
„Али волиш по морју пливати,
„Али волиш по патри горети,
„Али волиш, да те растрпемо
„Растрпемо коњма на репове?“

У Мачви постоји записано предање да се оном казном кажњавала девојка, која би родила копиле. Она васпитачица, која би се толико заборавила, те родила копиле, хватала је зашивена у врећу и бацана у реку.[9] У моју крају, у Лепеници у прагујевачком округу, беше тако 1875. године погрешила нека девојка и родила копиле, па га удавила. Цело се село беше узнемирило и тражаше да се та грешница нађе. Писао оних редака сећа се, да су и старији људи и старије жене говорили како треба тој несретници везати поделички камен о врат па је бацити у најдубља вир. Ову казну тражили су колико с тога што је грешница погрешила и као девојка родила и што је удавила дете, толико и из сујеверја, јер се верује да ће вода и дуге кише сатрти усеве, ако је удављено копиле закопано у земљу; на против да ће летина сагорети од суше, ако је удављено копиле бачено у какво шупље дрво. Разуме се, да није поменута казна извршена, јер је власт ту ствар узела после у своје руке.

Телесне казне.

Телесне казне су оне, које се извршују на људском телу а не уништавају организам, не уништавају живот људски. Телесним казнама сматрало се: а) да се даде задовољења увређеноме или оштећеноме; б) да се преступник поправи и в) остали треба да се запламе, те да не чине слична дела бојећи се да их и саме не постигне иста казна. Телесне казне деле се обично на оне, које сакате људско тело и на оне, које не сакате.

А. Казне које сакате.

У раније време мислило се да није доста казнити преступника само тиме, што ће он осетити јаке болове, већ се мислило да поред тога, што ће осетити јаке болове, треба да буде лишен извесног дела тела својега, те да вечито трпи штету. Осим тога треба да је казна и самом појавом својом да утиче на околину. Телесним казнама које сакате, чини се да се више имало на то да се њима утиче на околину, него на то, да се кривац поправи. Осакаћени је био као губава овца у стаду, сваки га је презирао, осуђивао и избегавао. Често пута било је предмет подсмеха и руге. А те околности, и тадашњи положај у друштву утицао је на душу осуђеног, да се осећао нада као нужан у друштву и неким делом морао је избегавати друштво. Тиме се истина окривљени није поправљао али је то силно утицало на друштво, на околину и на појединца.

Казне сакаћења прво су распрострањење на свету и нема ни једнога уда, или дела човечијега тела, који није подвргаван сакаћењу. Према томе биће је и разних казни сакаћења. Овде ћемо истаћи најглавније врсте сакаћења.

1. **Одсецање руку и ногу.** — Руке и ноге најглавнији су удови човекова тела. с тога је од најрада био обичај да се баш они делови тела подвргавају сакаћењу,

[6]) Вук Караџић. Српске. VI. државно издање, страна 18.

[7]) На истом месту. стр. 35.

[8]) На истом месту. стр. 35.

[9]) V. Begitić. Zbornik стр. 574.

То је вршено у најразноврснијим облицима код разних народа и племена. Одсецање су руке и ноге, или шаке и стопале, и рука и ноге, или једна шака и једна стопала. Одсецани су прсти на рукама и ногама, или само неки број прстију, обично само палац. Но где кад одсецана је само једна рука или једна нога и т. д.

Сакаћењу чешће су подвргавање руке него ноге, јер свакн насилан акт, свако узимање туђих ствари, свако рушење туђе имовине извршивали су руками. С тога казну одсецања руку налазимо раширену код свију старих народа. Свето Писмо помиње је код Јевреја, позната је код Египћана и Персијанаца, код Грка и Римљана. Ова казна примењивана је и код свију јеврејских народа током средњега века.

У стару српску државу уведена је ова врста казне с византијским законима, као што смо то већ раније поменули. За време Душанова царства одсецања руку примењивана је врло често и сама за себе и комбинована с другим казнама, које сакате.

Сама за себе примењивана је ова казна по Душановом Законику за разне кривице.

Законик наређује:

Чл. 87. „Где се догоди убиство без нарочите намере и силе, убица плаћа 300 перпера; где ли је пак случај да неко дође паклаш да убије одсеће ће му се обе руке.

Чл. 94. „Ако убије властелин себра у граду или у жупи, или у катуну да плати 1000 перпера; а ако ли себар властелина убије, да му се обе руке одсеку и да плати 300 перпера.“

Чл. 97. „Ко се нађе да очуха браћу (оскуће) властелину или добру човеку, томе да се одсеку обе руке.“

(Настављће се)

Миленко Вукићевић.

ПОУКЕ И УПУТИ

При извршности пресуде избраног суда, према самим задругарима који имају права да у деоби учествују, полицијска власт не може приступати извршењу пресуде.

Молбом од 18. марта 1905. год. Стеван Николић молио је начелника среза грочанског, да одреди избрани суд ради деобе покретног и непокретног имања између њега и брата му Јанка, а према пресуди београдског првостепеног окружног суда од 25. октобра 1904. године Бр. 29373. и решењу Касационог Суда од 2. марта 1905. године Бр. 846.

Поавши, да одреди себи избраног судију, према § 433. грађанског судског поступка. Јанко није пристао на деобу, нити је избрао судије. С тога је среска власт, на основу § 434., 435. и 437. грађанског судског поступка, одредила за њега судију и своме заменика, а молиоца Стевап је сам одредио за се судију. На основу свега овога и § 444. грађанског судског поступка, среска власт је решењем од 25. марта 1905. године № 4052 одлучила, да се избрани суд састане 7. априла 1905. год. и изврши деобу имања како покретног тако и непокретног, и то: старине само за Јанком, а приновља са Јанком и његовим синовима, који на то по закону имају право.

По жалби Јанковој, начелство округа београдског решењем № 3105. поништило је горње решење среске власти с тога, што се из решења Касационог суда № 846 види, да Стеван Николић има право на деобу задружног имања: старине само за Јанком и овога синовима, те је према томе требало позвати све парничаре (и синове Јанкове) ради састава изборног суда, па ако они не би на то пристали, то тек онда поступити по § 434. и 437. грађанског судског поступка.

На основу овога среска власт позвала је Јанка и синове му Павла и Живка, и они су изјавили: да не пристају на састав изборног суда, с тога што је по смрти Ранка Николића, брата Стевановог и Јановог, а стрица Павлова и Живковог, остала кћи Ранкова, која је из задруге удата, и да Јанко води са масом Ранкову парницу, па док се она не сврши, не пристаје на деобу.

Среска власт је нашла, да се из пресуде првостепеног окружног београдског суда види, да је Јанко на почишту код суда признао, да су се, по смрти пок. Ранка, његови — Ранкови — наследници одвојили из задруге и у задруси остали само њих два брата — Стеван и он (Јанко) и с тога признао право на деобу свом брату Стевану, и то на старину на два дела, а на приновљ а са његовим синовима — дакле на четири дела. Затим, на жалбу да нема места одбрани Јанковој, да не пристаје на избрани суд, — среска власт је, — пошто Јанко са својим синовима није хтео бирати избране судије, — на основу § 434. и 437. грађанског судског поступка, изабрала за њих судију, и решењем од 16. септембра 1905. год. Бр. 11673. одлучила, да се избрани суд састане и подели непокретно имање браће Николића, и то старину на два равна дела а приновљ. и на синове Јанкове, који на то имају права.

Ово решење среске власти одобрило је начелство округа, а решење овога Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са оних разлога:

Из пресуде првостепеног суда округа београдског од 25. октобра 1904. године Бр. 29372. истина види се, да су парничари Стеван и Јанко имали трећег брата Ранка, који је умро, и да је он по пресуди избраног суда од 27. септебра 1894. године раније одељен, те зато је Стевану досуђено право на деобу задружног имања, у старини на равни део, а у приновљ са Јанком и овога синовима Павлом и Живком. Али из уверења неспорног судије истог суда од 12. марта 1904. год. Бр. 2581[4]., које је Јанко поднео у акту саслушања Бр. 3471., види се да је суд актом од 12. марта 1901. год. Бр. 6994. известио начелника среза грочанског, да пресуда избраног суда по деоби пок. Ранка још није извршна, јер је Павле сви Јанков, поднео парницу за поништај те пресуде. — Са тога су се Јанко и његови синови противили саставу изборног суда, наводећи да у деобу треба да уђу и наследници пок. Ранка; но начелник срески пресао је преко тога, и узимајући да су наследници пок. Ранка одељени, у смислу § § 434. и 437. грађанског судског поступка, изабрао је сам за Јанка и синове му изборне судије, а решењем од 16. септембра 1905. године Бр. 11673. саставио изабрани суд да деобу изврши. а то је решење одобрило и начелство окружно и Министар.

По § 434. грађанског судског поступка нетина је за деобу задругара сваки надлежан изабрани суд, ну деоба треба да обухвати све задругаре, који се деле, да би се тиме утврдило, шта коме појединце припада. И над постојећ доказ, да је против пресуде изборног суду, којом је одељен пок. Ранко, постоји парница за поништај те пресуде, онда среска власт није могла прећи преко тога, него је требала напре да прибави од парничара доказ, да ли је та пресуда поништена, па ако је, у томе случају изаши би да уђу у деобу и Ранкови наследници, ако су по пуноћетни, и да се саслушају у саставу изборног суда. А ако су малодетни, онда има претходно да се учини оно, што се тражи по чл. 135. и 138. правила за неспорна дела. Иначе, ако спор о томе није свршен, мора се сачекати његов свршетак, па тек тада приступити саставу изборног суда, према исходу парнице, биће немоћу Стевана, Јанка, његових синова, и наследника пок. Ранка, било без Ранкових наследника.

Према овоме, начелник срески неисправно је учинио, што је пре овога приступио прибављом саставу избраног суда, а и начелство и Министар, што су такву радњу одобрили.

Министар унутрашњих дела није се сложио са посматрањем Државног Савета, него је актом својим од 4. августа 1906. године Пбр. 12398. да ове своје противразлоге:

Решење начелника среза грочанског од 16. септембра 1905. год. Бр. 11673., по коме је наређен састав изборног суда ради деобе задружног имања оних парничара, засновано је на мишљењу пресуди прекотепеног суда за округ београдски од 2. марта 1905. год. Бр. 846., а такву пресуду дужна је полицијска власт да изврши према § 462. и 464. грађанског судског поступка.

Задржавање од извршења извршне судске пресуде у овом случају могло је бити само по решењу и наредби суда, а то

[4]) Погрешно је уписано 4 јануара у место 4 јуна у акту.

није учињено, нити су то тражили ни старатељски судија, ни жалитељ Јанко.

Осим овога жалитељ Јанко не може се користити том околношћу што пресуда изборног суда о деоби њиховог трећег брата поч. Ранка, који је раније одељен, још није извршена, и да у деобу треба да уђу и наследници пок. Ранка, који могу своје право бранити и према једној и према другој парничној страни у овоме спору. Међутим, поменутом извршном пресудом Бр. 29373/904. године регулисано је како ће се и које имање поделити између жалитеља Јанка и његових синова с једне стране и Стевана с друге стране, а не и између још каквих трећих лица.

Државни Савет није усвојио ове против разлога и образложења, него је остао при свом ономатрању, да оваквом решењу не одговара закону, из разлога напред наведених, па је с тога одлуком својом од 11. августа 1906. године Бр. 5155. поништио решење Министрова.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Г. Рисим Јовановић, писар општински из Трнаве, среза трнавског, упутио нам је ово питање:

— Црква трнавска има преко 100 душника међу својим парохијанима. Дугошња су обвезаница, и за много од њих — око 30 — нису предузимати никакви кораци ради наплате, има више од 24 год.

Тек по истеку ног рока црква се обратила општинском суду тужбом против 8 дужника, али је општински суд нашао да су дуговања, о којима је реч, застарела према § 928 ж., грађанског закона, пошто је од дана када су учињена па до дана подизуће тужбе, прошло више од 24 год., а за ово време, према наведеном законском пропису, застаревају сва облигациони дугови и права на потраживање годишњих доходака и т. п.

Све ове пресуде одобрио је и судија чачанског првостепеног суда, који је одређен за расматрање пресуда општинских судова.

Имајући ово у виду, општински је суд и пре кратког времена, а по тужби цркве против извесног лица због дуга, одбио цркву од тражења осуде, пошто је и о овај дуг, према наведеном законском пропису, био застарио.

Када је ова пресуда отишла по жалби првостепеном суду, њу је расматрао други и не онај стари судија, и нашао: да дуговања овакве природе не застаревају за 24 већ за 36 год. према § 931. грађан. зак. па је са овог разлога поништио пресуду општинског суда.

Услед противразлога општинског суда, ствар је дошла пред колегијум првостепеног суда, који је такође нашао, да за застарелост у овом случају вреди рок од 36 година. Један судија одвојио је мишљење у корист противразлога општинског суда.

Према овоме, у чачанском првостепеном суду две су судије које деле мишљење општинског суда, а само један са председником и секретаром мисли противно.

Да би општински суд знао како му се у будуће ваља управљати, као и да би се и сами дужници умирили, јер су веома огорчени због ове неједнообразне судске праксе, молим уредништво за објашњење: које је од ових изнесених мишљења правилније; шта ће општински суд у будуће радити, и може ли црква што предузимати против оних дужника, који су се већ користили застарелошћу?

— На ово питање одговарамо:

Већ и сам тај факт што се и г. г. судије чачанског првостепеног суда не слажу у овом питању, и што има примера да су га и наши судови једнако схватали (види у „Нов.“ Збирци, од г. Ст. Максимовића свечну одлуку Касац. суда под Бр. 2169. књига I, стр. 88.), доказ је да ово у нашој пракси није потпуно пречишћено.

По мишљењу уредништва правилније је мишљење оне г. г. судија, које деле мишљење општинског суда. Ово с тога, што је наређење 8-ка 928. ж. грађан. зак. специјално и позније до наређења у § 931, у коме се говори о застарелости покретних ствари и непокретних добара, која припадају државни, општини или цркви.

Према нашем грађанском закону има две врсте застарелости: једна којом се прибављају добра, а друга којом се ослобађамо обвеза. У првом случају тућу ствар постаје својина онога који је држи и узима законом прописано време, а у другом случају онај који има што да даје или плаћа ослобођава се обвезе, ако они који имају право тражити испуњење ових обвеза, не учине употребу од свог права у року који је законом одређено. Како се у § 931. говори само о првој врсти застарелости, то је такође разлог више, да се на случајеве које истиче г. Јовановић, има применити застарелост из § 928 ж. грађан. закона, без обзира на то што је црква поверилац.

Ну, и поред свега овога, за општински суд обвезно је мишљење колегијума првостепеног суда све дотле, док сам суд не би своју одлуку изменио. Црква једино остаје да тражи обновљење спора у смислу § 476 грађан. судског поступка.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Шпанско варалице за олако стицања блага. — Ма да већ дуже од десет година свакодневно штампа опомиње домаћин свет, да се чува чувених т. зв. Entiero — шверцдера у Шпанији, опак је њима пре кратког времена испало за руком, да преваром становника у пароши Хановеру заради на преко 5000 марака. Она је превара тако расчињана, и то до најмањих ситница, како у припремању, тако и у извођењу њеном, да заслужује да буде опширно описана.

Овај је случај саопштио прав државни тужилац *Hessel* у Хановеру (Dr Hans Gross. „Arhiv für Kriminal — Antropologie und Kriminalistik,“ 24. Band, 3. и 4. Heft).

Септембра месеца прошле године сопственик једне велике перионице у Хановеру добије из Мадрида једно писмо оваквог садржине:

Писац овога писма налази се у Мадриду у затвору; раније је водио банкарску радњу, али пошто је имао много губитака, напустио је ову и са остатком своје имовине побегао за Француску. На граници је ухваћен на железничкој станици и враћен у Мадрид; ту има да одслужи подуже затвор. Његов се кофер налазио на Француском земљишту, чува се као пртљаг и садржи читаво имање од 1,200.000 динара. Признаница од пртљага, као и кључ од кофера налазе се у рукама суда, који је све то задржао док се не исплате судски трошкови. Адресат може да исплати судске трошкове, и тада ће добити признаницу од пртљага и кључ од кофера, подићи ће кофер и са све то примити трећину суме која се унутра налази. Буде ли се адресат хтео примати овога писма, моли се, да поверљивом слуги писца овога писма телеграфише на адресу „Hernandes — Jsabella Catolica 27. Tienda Madrid — ове речи: Hetrora bella-donna maculatum. C. L.“ —

Прималац писма покаже то једном пре-продавцу из комшилука, па овај са својим братом, трговцем, и још једним еризером говораху о садржини писма. Ова тројица најзад решише, да приме понуду из тога писма. Телеграфисаше и после осам дана добише ово одговор писмо, у коме се поново опширно описује цела ствар и дају тачан подаци како може да се добије новац; за тим је препоручено да се употреби воз преко Париза, а у Мадриду да се одседне у „Хотелу Конгрес,“ с том још напоменом, да се из Париза још један пут телеграфише.

Једнога уторника око 2 сата ноћу, добро снабдевени новцем, препродавци и еризер седоше на воз за Париз. Кад су тамо стигли телеграфисаше ако што је уречено, а у четвртак рано ујутру у 7 сати стигоше у Мадрид. За време док су се они забављали са кочијашем, наређујући му да их воли у „Хотел Конгрес,“ приђе им један човек, који их је бесумње очекивао, седе поред кочијаша и овај потера кола. После десет минута можше стадоше кола пред једном угаоном кућом, која је била у једној не баш тако лепој улици, али је поред тога била на живом месту и на великој раскрсници. Кућа је носила број 10, није имала никакав натпис хотела или бар гостионице. На њеној улице била је једна велика банкарска и мењачка радња са излозима. Пратилац одведе пријатеље на други спрат у једну собу са сокаља, коју је на знак звонцета отворила једна двадесетогодишња женска особа. Соба је била обично намештена са једним диваном и столицама превученим белим простирком.

Према програму у 11 сати наштрпа појави се речени верни слуга пријателенога банкара. Пошто су се споразумели о цељу свога доласка и састанка, слуга им рече да ће се у $^1/_2$ 2 сата по подне опет вратити и одвести их у затвор своме господару. У том међувремену њихов надопређашњи пратилац, који се издавао за хо-

телског слугу, био је тако љубазан да их проведе и покаже им знаменитости Мадрида. Тачно у $1^1/_2$? сата врати се поново слуга банкарев и донесе једно писмо свога господара, оне садржине:

Странци не могу доћи у затвор, јер ће их иначе судија саслушавати; он неће од странаца ни Немачке да прими ни исплату судских трошкова, шта више то ће примати само од сродника банкарових. Притвореник неће приспелима да учини никакву неприлагност, као ни они покажали сваку готовост према њему. Међутим, судија је готов, да прими испламу трошкова на употребљење његовога — банкаревога — слуге: њему само треба предати новац, да би га као своју употребљену ... казао, и тако могао исплатити трошкове. По том ће одмах странци добити за то признаницу од пртљага, кључ од кофера, а тако исто и један чек од 40.000 франака, који је конвенционан код суда. Ако се буде сумњало у истинитост чека, он чини паљавлним, да се може телеграфским путем питати „Берлинска Банка“ у Берлину; његов ће слуга ини хотелски слуга експедовати телеграм, пошто би странци могли постати сумњини у телеграфу.

Да би, пак, још сигурнија била, фризер напише банкару једну цедуљицу, којом је замолио банкара, да им пошаље једнога чувара осуђеника, да би се уверили о томе чињу, да је он заиста у затвору, на предаје ту цедуљу банкаревом слуги, да му је испоручи. После извесног времена врати се банкарев слуга са једним универзираним човеком, који представи као чувара осуђеника. Овај показа странцима и чек који је одузет од притвореног банкара; тај је чек чувар тајно узео из конвенционалних ствари банкарових, да би им га могао показати. Тај је чек изгледао и чињо утиснак праве хартије од вредности. У прописној форми, без икаквих приговора, са правим факсимилираним потписима и гласио је заиста на суму од 40.000 франака.

Фризер телеграфише Берлинској Банци око $3^1/_2$ сата по подне, и то овако:

„Да ли је истинит чек № 51724, који гласи на берлинску Банку, а издат је у Мивсику?

(Име и презиме)

Мадрид. Хотел Конгрес“.

Телеграм даде слуги банкаревом да га овај отпрати. У вече око $6^1/_4$ часа донесе хотелски слуга телеграфски одговор, а поред тога и штампану признаницу о предаји пртљага телеграма за Берлин.

Одговор је био на службеном телеграфском плакату, и на њему су биле залепљене пантљике од хартије, на којима је штампан латинским словима било написано:

„(Име и презиме)

Мадрид. Хотел Конгрес.

Мадрид Берлин 1142. 16. 28. 9.455

Чек од 40.000 франака № 51724 исплаћује банка на својој каси.

Берлинска Банка.“

По том се најпре са банкаревим слугом, који је био у друштву чувара осуђеника (сада нам у грађанском оделу), и затварање, да им се положи новац. Потпуно ће сигурни у целу ову ствар, фризер и препродавац исплатише слугу 5200 марака, а од надзорника осуђеника добише чек, признаницу од пртљага и кључ од кофера. Признаница за пртљаг била је очевидно на исправном путу формулару, потписана и потврђена жигом међународне агенције у Барселони под 17. мајом 1905. године.

Сем тога чувар осуђеника предаде фризеру једну цедуљу од банкара, у којој га овај моли, да даде доћи банкином чувару осуђеника за његов труд, те ће се тако још више олакшати и пријем кофера у Лиону, ако би тамо буде ишао. У овој радости фризер даде чувару 25 динара, и овај се удаљи са банкаревим слугом да донесу и остале конвенционалне ствари банкареве; чувар обећа, да ће се кроз један сат вратити к њима, те по том испрати оба странца у Лион да подигну кофер. Али он не дође. Напротив, хотелски слуга донеси од њега једно писмо, којим им саопштава, да је судија посумњао у целу ову ствар, и сада је почео држати под притвором банкаревога слугу: најбоље је да сами отпутују у Лијон. Ако ће слуга крез који дан и сам стићи.

Сада обојица наслутише да ту може бити преваре; бојећи се, да ће их варалице и даље јурити, најбоље за најбоље да оду кућама, где су стигли 1. октобра, сироти у плену и свесним потпуно погрешени; телеграфским путем добили су од берлинске банке одговор, који их је утврдио у сумњи, да су жртве интернационалних варалица, које увек њу лаковерни света да експлоатишу, и ако се путем штампе публика непрекидно опомиње на чувале.

Д. В. Б.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Оних дана готово све наше новине регистровале су вест неких аустро-угарских листова, како је полиција у Одеси протерала бившега српског **„мајора Николића“**, који је у Одеси био дошао ради штампања неке брошуре против српског краљевић.

У нашем јавном животу било је људи, који изгледа да може бити тај мајор Николић. Многе су странке на њега пале бивше жандарм. мајора, који то није, но који је у то време нигде седео под своје кубе и фишкије и није ни помишљао на тако што.

Но убрзо се обелоданило, да тај „мајор Николић“ није нико други до најкалпљи позакани београдске полиције, познати **Јосиф — Јован Поповић** звани **„Чича Јоса“**, пропалица варалица и лопов.

И ако смо о њему писали и слику му приказали у 30. броју „Полицијског Гласника“ од прошле године, ипак нам није погодан онога историог последњег случаја проговорити о њему и сада неколико речи, јер нигде није од штете указивати шта ће нас у свему томе, да их полицијски органи што боље упознали, и в публика их се знала чувати да не падне у њихове мреже.

„Чича Јоса“ је родом из Суботице у Угарској. У Србију је прешао у младим годинама и неко време вршио неки прекршаја на нижеверима, док се није одао превртима.

Нема готово ни професије, коју он није на се узимао ради извршења номиналних превара. Према годинама и признавања био је он и пекар, и учитељ певања; и трговачки агенат, и професор, и адвокат, и чиновник, и свештеник, и чиновник у пензији, и официр у пензији итд., само је над требало, као је пријатно ушеко титулу инжинера, у ком је смислу прочуло по пријатном округу рашких година врлно много превара.

Последње бављење у Београду употребио је на обмањивање странаца. На Варош Капији држао је три своја стана, у које је привлачио странце и као чиновник од утицаја посредовао за разне дипломације и конзуларе, гоњавајући на ове своја „посредништва“ велики аконтр.

На зависи је готов само да до пара дође. За једног пијег иностр. путујућина, који је у иностранству имао жену неразведену жену набавио је лажна уверења лотичке дирекције, на основу којих се овај ожени онде са другом женом. Прокуловао је ово благо и Аустро-Угарску и назад своме јемствима тих земаља.

У Београду је два пута осуђиван за праће и преваре: прво пут 1898. год. на три године, а други пут 1901. год. на две године затвора.

По издржаној осуди био је протеран у А. Угарску и био се заронио да се више у „неблагодарну“ Србију више враћати.

Но лутајући које где учиња прошле године у Румп једну преварку; због које га полиција ухвати. Том приликом он није ни најозлиједе да се представи као **„Јован Николић“**, трговац из Крушевца у Србији. И отуд га тамошња полиција протера у Београд.

Чича Јоса је тада био обрлао своју другу беду браду, па мислећи да га тако прерушена неће у Угарској нарочито Београда познати, појашио је и онде да остане као Јован Николић, кога су „пашанске“ власти само с тога протерале, што је из Србије и што Србима не трпе нигде да што код њих зарађе, и ако се њихова дуди онде бављаре и живе боље но домородци.

Кад је видео да га у главној полицији више забораваји, пада је мислио да се не прогони патрог, већ да се пусти да иде у Бугарску, где иначе поштено живети.

Управа није имала разлога да не испуни ову жељу своју дотицајног посланика, нарочито с обзиром на њиову да ће у непознатом свету вокушати да што ради и нама поштеним животом, те са испрати до бугарске границе.

Иначе је за најпробијачнице да оде и задржи се у Софији, где је се почео представљати као **Иван Хаџи-Стаиков**, родом из Неготина. Причао је браћи Бугарима „своју жалосну историју,“ по којој је он још 1882. године са осам пресао из Бугарске у Неготин и стално се ту настанио са жоваљом; да ту је крал Милан послао у Беч да изучава куварске науке, по повратку са „студија“ мислило га је да шеће „оријенталне врсте“, где је остао све до 29. маја 1903. год. Дакле, да му је син Милутин X. Стаиковић, бив. пешад. капетан I класе у XVIII пуку, као командир страже, погинуо исте ноћи, бранећи краља; да је он то тим тражио да се убице казне, те због тога грозно страда; да је на последњу због тврде

Великанства осуђен на две године робије, коју је издржао у Пожаревцу и да су га српске власти по издржаној тој осуди протерале у Бугарску, отевши му и последњу крајцару, коју је још био сачувао и т. д., причајући тристa чуда шта је све са њим рађено само зато што је Бугарин!

ТРАЖИ СЕ

Драгомира, сина поч. **Матије Ковачевића**, из Дучаловића, тражи начелство округа чачанског. У случају проналаска треба му га упутите с позивом на акт Бр. 8140.

Био је све лепо удешено и придобио власт симпатије због свог „политичког мучеништва", и ко зна на чему би се закуцавао гакалење браће Бугара да наше совјетско заступништво није од београдске полиције затражило извеш-

тај о гаћањима и протеривом Пиљку Хаџи-Станковићу, и по добивеном обавештењу известило совјетску полицију о његовој високој личности, те на тај начин претворило у прах и пепео све лепе наде Чича Јосине и учинило, да га бугарске власти отарасе одавде је и доцкао.

Угарска га је тада предала аустро-угарским властима и до овог последњег случаја није о њему ништа чуло.

И ако је прилично седамдесету годину иза себе, а пасочито духом још толико свеж, да нема правише да чујемо и друге његове нове подвиге, те га са тога не треба скидати са ума.

УХВАЋЕН

Радисав Станисављевић — Глишић, пратиорени пиротским окружним просветним судом, чију смо потерницу објавили у прошлом броју „Полицијског Гласника," ухваћен је, те је престао потреба за његовим тражењем.

СКРЕЋАК СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза вишеградског пријавили се у притвору **Владимир Јолишки**, по народности Рус, који вели да је војни бегунац; да је у мају месецу тек. год. прешао преко Румуније у Разградско, одатле преко Неготина, Пожаревца у Смедерево, где се дању начелству, а одатле је отишао у Сурдулицу у намери да пређе у Бугарску и тамо тражи рада. Владимир је стар близу 25 година, средњег раста, рђавих бркова, шиљате браде, носи грађанско одело, као бос. Сиромашно се пашла снима полицијски и општинска властва, као би Јолишки имао где какву крпицу, да о томе извести поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 6446.

ПОТЕРЕ

Војко Вулетић, родом из Турске, коју имену 20. и 21. тек. м-ца изгубио је једно убиство у Бољановцу и одних шкура побегло, по свој прилици у Турску. Војко је стар 45 година, средњег раста, у лицу плав и сув, брчкова плавих, у сукненом сивачком оделу, на глави има шајкачу, на ногама опанке. Пропалог Војка нађа под јаком стражом упутити начелнику среза пропуварског позивајући се на депешу Бр. 9649.

Милана Марковића, бив. полицајца, родом из Ужица, старог 22 год., средњег раста, лепомеког, смеђ, с врло малим брковима — тражи Управа града Београда због једне крађе, по чијем је изгоњењу из Београда побегао. Милан је и раније осуђиван за крађу, и сваг је био под судом. — Пропалог треба упросити Управи града Београда.

Јохан — Јудвик — Ентеч — Најбер, бив. благајник у Штокхолму, стар 55 год., висок, танак, просед и жало белан, оправљен је

због проневере државног новца избегао из Шведске државе од 1900 године. За његово тражење, јер је у бегству, моли полиција у Штокхолму актом од 27. тек. м-ца (по новом). У случају проналаска треба га претрести, притворити, па о томе известити Управу града Београда.

Новица Марковић, из Буковице у срезу моравичком, изгубио је крађу стварн и новаца своме газди Фрањи Некласку, инжењеру из Копривнице. Новица је стар 23. године, плаве косе и бркова, у оделу сувишном. Нека та све полицијске и општинске власти осторожне и пропаћеног увуте начелнику среза трнавског с позивом на депешу Бр. 13874.

Мариниа Марковић и **Илија Николић**, скитачи цигани, окривљени за крађу стоке, коју имену 21. и 22. тек. м-ца, побегли су испред сеоводника; са собом су одвели коња длаке зелене и једну бело-зелену кобилу. Обојица су стари око 30 година, црне масти, у сукненим оделима. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за одбеглим притворењима пајажљивије трагају и о резултату известе начелника среза краљевачког с позивом на дев пешу Бр. 11294.

Крађа стоке. Ноћу имену 10. и 11. тек. м-ца непознати крадљивци украли су 45 брава говеди из атара села Јелошца, среза деспотовачког. Говеда ова сесина су, и по трагу се видело да су протерана у срез бољевачки. Ноћу њима су 35 маторих и 10 одрасли телади. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу.

Крађа стоке. Ноћу имену 18. и 19. тек. м-ца, непознати крадљивци украли су два вола Петру Крстићу, земљаку из Перова у срезу ниншавском. Једни је во беле длаке, стар 5 година, а други плаве длаке, стар 5 година, оба са жигом Г/1. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају и о резултату изнесте начелство округа пиротског с позивом на Бр. 6824.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Глишић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, к према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединп бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза бањског Тодора Стошића, начелника исте класе среза таковског, — по молби;

за начелника друге класе среза хомољског Марка Ђурашковића, секретара треће класе начелства округа чачанског;

за начелника треће класе среза драгачевског Саву Јел. Јовановића, начелника исте класе среза хомољског, — по молби;

за секретара друге класе начелства округа рудничког Светислава Мишића, начелника исте класе среза јабланичког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза јабланичког Стевана Каначког, начелника исте класе среза драгачевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза таковског Чедомира Р. Урошевића, среског писара прве класе у пенсији, и

за секретара треће класе начелства округа чачанског Милана Дароватића, секретара исте класе начелства округа рудничког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 21. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 16. августа тек. год. Бр. 5200, које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела, да из оправке и доправке опште државне болнице у Београду, по ревидираном и одобреном предрачуну грађевинског одсека Управе града Београда, и одобреној лицитацији, може утрошити 4.880 динара и овај издатак ставити на терет партије бр. 168.I Санит. буџета ове 1906 год., предвиђене за оправке и доправке болница и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 21. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење државног Савета, од 16. августа тек. год. Бр. 2504 које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела да на оправку зграда за смештај крагујевачке болнице по ревидираном и одобреном рачуну начелства округа крагујевачког ГБр. 610. тек. год., по драгој лицитацији, може утрошити 1200 динара и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168.I Санит. буџета ове 1906. год., предвиђене за оправке и доправке болница и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 21. августа 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима полицијским властима.

Према честим представкама Министарства Народне Привреде, на и жалбама као о разних еснафа, тако и појединаца, видео сам да поједине полицијске власти пренебрегавају правилно вршење својих дужности по уредби о еснафима од 14. августа 1847. ВБр. 1269. СБр. 529. (Збор IV. стр. 41.) и њеним додацима: од 29. јануара 1849. КВБр. 117. СБр. 778. (Збор. V стр. 2.) и од 30 априла 1853. године ВБр. 173 (Збор. VII стр 42). Неке од њих више: да та уредба у многом које чему не важи; а друге се опет бране: да те уредбе у својим канцеларијама немају. Први греше, јер та уредба са њеним додацима и сада је у потпуној снази, изузимајући само извесних важности, изузимајући привилеја и казнпница о еснафском привилеју и казнама који су укинути §. 373. б. казн. законика. Други пак не могу се правдати немањем при руци те уредбе, пошто су полицијски чиновници дужни да познају све законе и уредбе, по којима им је шта у дужност стављено, а ако те уредбе одиста нема више по оштампане (због чега се у истини призиче тешкоће опажају), иначе се она налази у поменутим зборницима као и у зборнику уредаба и закона по струци Мин. Нар. Привреде од 1894. год., које и свако полицијске надлештво мора да има. Међутим ја сам нпак сада замолио господина Министра Народне Привреде да је у засебним књижицама оштампа, како би је могли лако прибавити сви они којима је она од потребе.

По устројству Министарства Народне Привреде (чл. 2 т. а.) стараће о вршењу еснафске уредбе, пређашње је на то Министарство, као врховну надзорну власт, изузимајући оснивање удружења механџија и кафеџија по §. 122. т. 7. исте уредбе, која је одредба у вези са §. 18. доцније уредбе о кафанама. Али, према §. 4. и 99. еснафске уредбе, над свима еснафима и нееснафским радњама непосредна је надзорна власт — месна полицијска власт.

Према томе, дужност је полицијске власти да се стара о потпуном вршењу поменуте уредбе и свију наредаба и упутстава које јој је о томе издало или у будуће изда Министарство Народне Привреде.

Ја, пак, позван §. 7. устројства ден. управе, да се старам о извршењу закона и уредаба по којима су опредељене дужности полицијске власти, и да водим надзор и контролу над потчињеним ми надлештвима и чиновницима, — нарећујем свима полицијским властима:

1.) Да се стално старају о потпуном вршењу еснафске уредбе, како у погледу дужности које оне имају по тој уредби, тако и у погледу дужности које имају по њој: еснафи, мајстори, трговци, калфе и ученици. Ако би им у коме случају у том погледу било што нејасно, онда се оне за упутство треба да обраћају Господину Министру Народне Привреде.

2.) Да најенергичније сузбијају свако бесправно кођење на каквог занята и трговине, које еснафска уредба обухвата: да свакоме таквом лицу по § 373. з. казненог зак. одмах решењем дућани затворе и радњу забране; па ако ко и мимо то забране пак продужи рад, да га казне и опет му радњу затворе, и да овакову своју одлуци пробаве потпуну важност, и ни у ком случају не дозволе, да се такве пресуде изиграју тиме, што би неко други опет продужио радњу за коју претходно није прибавио надлежно одобрење, а оно је за њу потребно.

3.) Да све тужбе и представке еснафа брзо испитују и расправљају, а најдаље у року за 15 дана, од дана предате тужбе или представке, и да се о овакој одлуци по томе и дотични еснаф извештава. Осуђеном мора се одлука саопштити истога дана кад је донесена, или најдаље за два дана, а извршити одмах чим завршком постане.

4.) Полицијска власт мора и по званичној дужности да води контролу над свима јавним радњама, да ли су оне сагласне законима, те према томе, она је дужна и без тужбе и представке еснафа да сваки случај бесправне радње узима у надлежни поступак — трећи став § 4. полиц. уредбе и § 383 а. кза. зак.

5.) Исто тако треба брзо извиђати и тужбе мајстора и трговаца против њихових калфа и ученика, за кривице које би биле казнене по казн. законику; или тужбу калфа и ученика против њихових мајстора и трговаца.

6.) О упућивању лица која желе да се прокажеду за мајсторе, да се у свему придржавају расписа г. Министра народне привреде од 12. јуна 1892. г. ПБр. 2703 и од 3. септембра 1893. год. ПБр. 4097. (Полиц. Зборник стр. 678 и 681.) те да се мајсторска права не здобивају на бесправан начин (да се не издају лицима из других места и да се таква лица у опште и не упућују еснафу, кад она у том месту не жине нити мисле да се ту настане и радњу упражњавају); да се при упућивању молитеља за мајсторска писмо, као и при потврђивању еснафског писма, поступи по одредбама §§ 55., 56 и 60. еснафске уредбе, а и еснафи при провођењу калфа за мајсторе да се придржавају §§ 54., 55., 56., 57., 58., 59., 67 и 68 исте уредбе.

Упућивање еснафу кандидата из другог места, може према распису г. Министра народне привреде од 9. фебруара 1898. г. ПБр. 839. бити само у оном случају, ако у ономе месту, у коме кандидат стално жели, нема еснафа од његовог заната, о чему је полицијска власт увек дужна да се претходно увери.

7.) Нарочиту пажњу треба полицијске власти да обрате на прошење расписа г. Министра народне привреде од 30. марта 1895. г. ПБр. 1253., у коме су изложене њене дужности и као најважније тачке, које еснаф и еснафски одбори истичу у својим жалбама, а на које полицијске власти или веома мало или ништа не обраћају пажњу. (Овај распис оштампан је у полиц. зборнику на стр. 681., 685., 686 и 687.); као и на распис Министра унутрашњих дела од 15. фебруара 1903 г. ПБр. 4218. (полициски зборник стр. 689., 690 и 691.).

8. Стране поданици оних држава са којима постоје закључени трговински уговори или конвенције имају, где је то уговорено, једнака права на кођење радња као и наша поданици, те су и они дужни да се приликом обављања радова свакако придржавају нашим законима па и еснафској уредби (§ 125., 126., први став § 129., 130., 131., 132 и 135.) али, према распису г. Министра народне привреде од 16. фебруара 1899 год., ПБр. 1028., они немају право гласа на еснафским скупштинама нити имају права да буду бирани за чланове еснафске.

9. По § 95. еснафске уредбе, оснивање еснафа одобрава г. Министар народне привреде од 21 децембра 1882 год., као дана када је ступио у живот закон о устројству министарства, а раније та је одобрења издавао Министар унутрашњих дела, али ће се полицијске власти уверавати и о томе, да ли су поједини еснафи заиста већ надлежно одобрење о своме оснивању; и

10. По § 121. исте уредбе, месне полицијске власти дају одобрења за упражњавање оних заната и радња у опште, за које не постоје еснафи или нису означене у § 92. еснаф. уредбе. При издавању одобрења за овакве нееснафске радње треба нарочито испитати и уверити: је ли дотично лице способно за ону радњу коју жели упражњавати, па ако нема способности за то, нарочито с обзиром на јавну безбедност, одбити га решењем, противу кога може употребити правна средства, ако истим не би било задовољно. Међутим, нала пазити, да таква лица поред нееснафске радње не упражњавају и коју еснафску радњу за коју не би имала надлежна одобрења.

Како сам, пак, напазио, да многе полицијске власти не воде списак од оних лица, која нееснафске занате раде и којима су оне одобрења издале, то наређујем: да одмах саставе тај списак, у коме ће се, као сталном списку, продужити уписивање, и да се он у будуће тачно води.

На пређења ове 10-те тачке нарочиту пажњу скрећем Управи града Београда, надлештвима за округне вароши и оним среским властима у чијем се домаћају налазе веће варошице.

Очекујем од свих полицијских органа, а нарочито старешина надлештава, да и ове дужности марљиво прочуе и тачно врше, и да у будуће својим неправилним или небрижљивим радом не изазивају напшње представке и жалбе, јер их у будуће нећу више опомињати, већ у сваком доказаном случају њихове небрижљивости поступити по § 39., 40. и 43. т. 5. и 6. закона о чиновницима грађанскога реда.

ПБр. 17,751.
16. августа 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јулу 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца јула извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	38
2.	**Детоубиства**	5
3.	**Нехотичних убистава**	4
4.	**Покушаја убистава**	54
5.	**Разбојништава**	7
6.	**Силовања**	1
7.	**Тешких телесних повреда**	18
8.	**Паљевина**	35
9.	**Опасних краћа**	137
10.	**Злонамерних помитања туђих ствари**	32

Од наложених дела пронађено је:

Убистава	34	или 90 %
Детоубиства	4	„ 80 %
Нехотичних убистава	4	„ 100 %
Покушаја убистава	47	„ 87 %
Разбојништава	4	„ 57 %
Силовања	1	„ 100 %
Тешких телесних повреда	18	„ 100 %
Паљевина	5	„ 14 %
Опасних краћа	49	„ 36 %
Злонамерних помитања туђих ствари	4	или 125 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (24), затим помоћу *оштрог* (7), помоћу *тупог* (5), и *задављењем* (2).

Узроци са којих су ова убиства извршена јесте: у *освети* за 15 случајева, у *међусобној свађи* за 10, у *домаћој расури* за 5, у *користољубљу* за 3, и у *афекту* за 1 случај. За остала пет случаја узроци су непознати.

Посматрана према шестима у којима су извршена наложена убиства јављају се: у срезу јабланичком 5 (2 непознатих); осветa), у срезу посаво-тамнавском 2 (домаћа расура), у срезу хомољском 2 (1 непознатих осветa), у срезу прокупачком 2 (свађа; непознат узрок), у срезу косаничком 2 (осветa), у срезу драгачевском 2 (свађа), и по 1 у срезовима врачарском (непознат узрок), космајском (свађа), колубарском округа београдског (свађа); тамнавском (осветa), ваљевском (афекат), пландиштаничком (свађа), неготинском (домаћа расура), брзопаланачком (непознат узрок), трстеничком (осветa), расинском (осветa), беганичком (свађа), јасеничком (свађа), алексиначком (свађа), јарањском (домаћа расура), мачванском (осветa), пожаревачког (свађа), подунавском (непознат узрок), зајечарском (користољубље), бољевачком (осветa), ужичком (користољубље), ариљском (осветa), студеничком (непознатно; непознат узрок, и у вароши: Нишу (домаћа расура).

Сем овога у току месеца јула пронађен је приход по делу извршеног убиства над Младеном Штерићем, које је извршено 27. фебруара тек. год. у срезу моравском окр. пожаревачког.

Детоубиства су извршена у срезовима: лесковачком, параћинском (непро-

њено], деспотовачком, таковском и подунавском.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: јабланичком, жупском, мачванском и прокупачком.

Покушаја убистава било је: у срезу прокупачком **6**, у Београду **5** (1 непронађен), у срезу гружанском **4** (3 непронађена), у срезу јабланичком **3** (1 непронађен), у срезу драгачевском **3**, у срезу масуричком **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу орашком **2**, у срезу ваљевачком **2** и по **1** у срезовима: гročанском, лесковачком, пожаревачком, јасеничком округа крагујевачког, неготинском, ћупричком, пореčком, расинском (непронађен), трстеничком, деспотовачком, ресавском, сврљишком, јадранском, рађевском, моравском окр. пожаревачког, таковском, добричком, рачанском, црногорском, ужичком, студеничким и у варошима: Куприји (непронађен) и Шапцу.

Најпећи број ових дела извршен је у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу зајечарском **2** (оба непронађена), а по **1** у срезовима: неготинском, пореčком (непронађен), голубачком, бољевачком и у вароши Нишу.

Силовање је извршено у срезу деспотовачком.

Теше телесне повреде извршене су: у срезу зајечарском **3**, у срезу ћупричком **2**, у Ваљеву **2**, у срезу мланском **2**, и по **1** у срезовима: рађевском, бољичком, темнићском, јадранском, рађевском, добричком, прокупачком, ариљском и драгачевском.

Паљевине су извршене: у срезу мланском **4**, у срезу бољевачком **3**, у срезу лесковачком **2**, у срезу брзопаланачком **2**, у срезу зајечарском **2** (1 пронађена), у срезу прокупачком **2** (обе пронађене) и по **1** у срезовима: косаничком, врачарском, пчињском, масуричком, оба јасеничка, ћупричком, пореčком, рађевском, косовскоčком (пронађена), трстеничком, бољевачком (пронађена), нишавском, јадранском, забуковачком, подунавском, добричком, ужичком, црногорском и тршавском.

Вредност ових паљевина износи око **13.000** динара.

Опасне краће извршене су: у Београду **17** (4 пронађене), у Нишу **6** (2 пронађено), у Крагујевцу **4** (1 пронађена), у срезу параћинском **4** (3 пронађене), у срезу мланском **4** (1 пронађена), у срезу пожешком **4** (3 пронађене), у срезу пореčком **3**, у срезу рађевском **3** (2 пронађене), у срезу дунавичком **3** (1 пронађена), у срезу јадранском **3** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **3** (1 пронађена), у срезу заглавском **3**, у срезу добричком **3**, у срезу драгачевском **3** (2 пронађене), у срезу моравичком **3** (1 пронађена), у срезу гročанском **2**, у срезу пчињском **2**, у срезу подунавичком **2**, у срезу брзо-паланачком **2**, у срезу трстеничком **2** (1 пронађена), у срезу бољичком **2** (обе пронађене), у срезу левачком **2** (1 пронађена), у срезу алексиначком **2** (обе пронађене), у Шапцу **2** (1 пронађена), у срезу мачванском **2** (обе пронађене), у срезу азбуковачком **2**, у срезу рађевском **2** (1 пронађена), у срезу моравском окр. пожаревачког **2** (1 пронађена), у срезу зајечарском **2**, у срезу голубачком **2**, у срезу подунавском **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2** (1 пронађена), у Смедереву **2** (обе пронађене), у срезу бољевачком **2**, у срезу посавичком **2**, у срезу прокупачком **2** (1 пронађена), у срезу ужичком **2** (1 пронађена), у срезу тршавском **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, подгорском, посавском окр. ваљевског, лесковачком, јабланичком (пронађена), ћупричком (пронађена), расинском, темнићском, деспотовачком (пронађена), безданичком (пронађена), сврљишком (пронађена), посавско-тамнавском, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, црногорском, рачанском, студеничком (пронађена), жичком (пронађена) и у варошн Прокупљу.

Вредност свих ових краћа износи око **15.000** динара.

Злоупамерни покушаји туђих ствари извршени су: у срезу добричком **8**, у срезу брзопаланачком **3** (1 пронађен), у срезу трстеничком **3**, у срезу пчињском **2**, у срезу крагујевачком **2**, у срезу рађевском **2**, у срезу параћинском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, тамнавском, расинском, колашинском, жупском, јадранском (пронађена), ресавском, подунавском, пожаревачком (пронађена), и у варошн Београду (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **3.000** динара.

Поред изложених дела у тону месеца јула извршено је у Србији још и **19 самоубистава** и то по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, врачарском, посавском окр. београдског, гружанском, неготинском, темнићском, забуковачком, посаво-тамнавском, мланском, рађевском, хомољском, таковском, прокупачком, рачанском, ариљском, златиборском, драгачевском и у варошима: Београду и Ваљеву.

Ова су самоубистава извршена: вешањем 16 и *натрескм оружјем* 3, а узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 8 случајева, у *душевном растројству* за 2, у *жалости* за 2, у *страху од казне* за 1 и у *љубави* за 1. За осталих 5 случаја узроци су непознати.

Покушаји самоубистава извршени су: у срезу колубарском окр. ваљевског (вешањем; страх од казне), у срезу неготинском (вешањем; душевно растројство), у Крагујевцу (вешањем; домаћа расприа), и у Зајечару (натрешм оружјем; вешањем).

Општи преглед до сада изложених дела опасан је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Теше телесне повреде	Паљевине	Опасне краће	Злоупамерни покушаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	3	—	—	—	3	3	1	3	—
2	„ пожаревачки	3	—	—	—	—	—	2	—	2	1	1	1
3	„ пореčки	6	1	1	7	—	—	—	2	6	2	—	—
4	„ крагујевачки	—	—	—	5	—	—	1	4	2	2	1	1
5	„ крајински	2	—	—	3	2	—	2	4	10	3	1	1
6	„ крушевачки	2	—	1	3	—	—	1	3	6	3	—	—
7	„ ужички	2	2	—	5	—	1	2	3	10	2	1	—
8	„ нишки	2	—	—	1	1	—	—	—	9	—	—	—
9	„ зајечарски	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—
10	„ подрински	4	—	—	5	—	—	2	2	12	1	2	—
11	„ пожаревачки	3	—	1	3	1	—	2	4	13	—	3	—
12	„ руднички	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—
13	„ смедеревски	1	1	—	2	—	—	—	2	7	1	—	—
14	„ тимочки	2	—	—	2	2	—	3	1	6	—	—	—
15	„ топлички	4	—	1	7	—	—	2	3	8	3	1	1
16	„ ужички	2	—	—	3	—	—	1	2	8	—	2	—
17	„ чачански	5	—	—	6	—	—	1	1	10	—	1	—
18	Варош града Београда	—	—	—	5	—	—	—	—	17	1	1	—
	Свега:	**38**	**5**	**4**	**54**	**7**	**1**	**18**	**35**	**137**	**32**	**19**	**4**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 30. августа 1906. год. Абр. 874. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

(НАСТАВАК)

Разлог пак Касационог Суда у овим примедбама као да је горња пресуда ових суда Бр. 6182 без предности и за то, што се поротници у овоме конкретном случају нису задржали само на констатацији карактерних знакова дела разбојништва, за које су дело оптужени стављени под суд и од стране државног тужиоца оптужени у списку доказа, као и при оцени питања о кривици оптужених за пресатвљено дело разбојништва, не може оспети ни мишљењу овога суда по томе: што поротнике не везује судска квалификација дела, донета приликом решавања о стављању оптуженога под суд, те се према томе поротници те судске квалификације при решавању питања о кривици оптуженика не морају ни придржавати; што судска квалификација дела пресатвљеног пред поротним судом може да буде и погрешна; што у закону о пороти нема одредбе, по којој је поротни суд дужан да изнесе нарочите разлоге за што сматра и налаза да не стоји ово дело, за које је оптужени стављен под суд, већ налаза да постоји неко друго дело; и што и саме државне судије, односно председавајући судија, кад и сам налаза да чињено дело пред поротни суд није по закону казниво на пр. као разбојништво, не може да руководи поротнике да конститују карактерне знаке за појам дела разбојништва, па и ако је, рецимо, и сам раније дело оквалификовао као разбојништво, што је овде баш и случај.

На са свега изложеногa и што се овим примедбама Касационог Суда ништи и интересална страна закључак поротног суда, што је противно изричном наређењу чл. 36. зак. о пороти, и што поротни суд у границама закона о пороти суди по савести и личном уверењу, прибављеном из доказа, на главном претресу изнијетих, и из познавања ствари, суд на основу чл. 38, 39 и 43. зак. о пороти и § 279. крив. суд. пост. враћа акта овога предмета Касациономе Суду, с молбом да се исти у општој седници разморе.*

Општа седница Касационога Суда од 20. маја 1906. год. под Бр. 5434. оснажила је означене примедбе, а одбацила оне противразлоге просторене суда.

Услед овако одлуке Опште седнице, поротни суд на доцнијем претресу усвојио је дословце све побуде одељења Касационог суда и прогласио све оптужене за криве. По овоме су државне судије, према већ показаној погрешној квалификацији одељења, у примедбама, узели да овде стоји једно казниво дело — разбојништва — из §. 237, а) казн. зак., па су оптужениди сада осуђени пресудом поротног суда од 1. јуна 1906. год. Бр. 10619 и то: опт. Лазар са петнајест година, опт. Страјин са двадајест и опт. Трајило и Јанко са по десет година робије (ова двојица као малодетни).

Ову пресуду оснажно је и Касациони Суд, решењем свога I одељења од 10. VI тек. год. Бр. 6412.

Ми смо овде нарочито изнели у своју потпуности и све примедбе Касационога суда и правостепену поротну пресуду (ву смо овде донели у изводу, али ипак разлози њени донети су у свој целини) као и противразлоге, да би разумљивија била наша критика, којој сада приступамо, и то:

а) *Правостепена поротна пресуда Бр. 2063.*

У разлозима оне поротне пресуде дотса су добро истакнути карактерни знаци и једно и друге противзаконе радње, које је обе радње државни суд, приликом стављења оптужених под суд, погрешно схватио као једну правну целину, као једно казнимо дело крађе, која се уподобљава разбојништву. Тако је њава држао суд, али је погрешно, што том приликом није у свом решењу тако и казао, већ је узео да је овај деликат — крађа стоке, квалификована доцнијим убиством покрадеиога, која се у извесним приликама по казнимости урачунава разбојништву — баш разбојништво, јер то њихово не стоји.

Даље, при самом руковођењу поротника, приликом гласања, председавајући је учинио погрешку (ову погрешку он и сам у противразлозима признаје) у томе, што је пуштајући поротнике да утврде карактерне знаке обеју противзаконих радњи, које укупно могу чинити ово једаи сложени деликт, за који су оптуженици и предани поротноме суду, допустио поротницима и детаљну квалификацију утврђених противзаконих радња, па их пустио и да гласају: да су оптуженици за дело опасне крађе криви. Изгледа да су на овај начин сами поротници већ били одвојили ове две противзаконе радње и сваког дали засебну квалификацију, а то не спада у делокруг њиховога рада.

Ова погрешка пресуде могла је, на основу чл. 27. зак. о пороти изазвати примедбе ревизионога суда и ту су оне на своме месту.

У свему осталом поротна је пресуда, по нашем нахођењу добра. Тако, председавајући је пошто је увидео, да је напад на лице учињен у циљу одбране живота, а не зарад одржања покрађе, да дакле овде нема законских погодаба за казнимо дело квалификоване крађе из § 238. казн. зак., труди се да поротницима тако постави питања, како ће овај факт и од њихове стране бити утврђен. Према овако утврђеним фактима стаљу од стране поротника, државне судије тачно су у пресуди изнеле да овде стоје два казнима дела: крађа и убиство.*)

Ну иак су државне судије овде учиниле једну грешку у следећем:

Оптуженици су били стављени под поротни суд за дело из § 240. каз. зак. и тачно је да им се од стране поротнога суда имало да суди за оне противзаконе радње, које су описане у решењу и стављању под суд и погрешно схваћен као једно дело из § 240 каз. зак. Сада када су поротници утврдили фактичко стање оптужења и судије државне према томе нашла да оптужене противзаконе радње чине два самостална прекршаја дела, чиме се у основу мења ово, што је приликом стављања под суд нађено, све су у овоме случају државне судије требале изрично сада да каку како они сада мењају квалификацију казнимога дела и да доду правилне разлоге зашто то чине, ако и сама догика стварн изискује, а то је у осталом потребно и према пропису § 209 кр. суд. поступка.

б.) *Примедбе II. одељења Касац. суда од 15. II. 906. год. Бр. 1645.*

Као што је напред поменуто добре су оне примедбе, у колико се оне односе на поступак поротника, којим су се упустили у детаљну квалификацију казнимих дела, и то је све, што је у овим примедбама добро.

Ну друга део оних примедаба погрешан је и неправилан у двојаком смислу, и то:

Касациони суд, као ревизиони и по теорији и по закону*) није суд факта него права, ревизија правилне и једнообразне примене материјалних и формалних закона. Он мема права ни код суђења редовних државних судова утицати на констатоване истраном прибављених факата; то је искључиво право судећега суда, па у толико пре мора то право искључиво припадати и поротноме суду, као суђеноме суду сапести, што је у осталом очевидно и јасно и према одредбама прописа чл. 27. и 30. нашег зак. о пороти.

Кад овако ствар стоји, с правом се може тврдити да је погрешно II-го одељење Касац. Суда, што је у овим примедбама, тврдећи да је квалификација деликатна погрешка, упустило се у ново груписање и констатовање факата и на основу таквог свога констатовања у примедбама сасим погрешно утврдило: „да овде стоји баш разбојништво.“

(свршиће се)

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

У оно време брада се држала као велики знак части и поштовања и повреда браде сматрала се као највећа увреда, која се може нанети човеку. У опште

*) Напомињемо да под нашега закона „је поротн“ ни у колико није утврђено ни како ће се ни у чему „поротничкима“ оставити питање, шта нарочито стране у зрак. процесу у постављању ових питања имају на кашој учешћа. Све ово заиази од предсједавајућега, који је у конкретном случају морао на ово обратити особиту пажњу.

*) Изузетак је § 6. зак. о устр. Касац. суда од 29. II. 1865. год.

међу православнима онога времена и на целом Истоку код муслимана попреда браде држи се за највећу увреду.

Члан 131. „На војсци свађе да не буде. Ако ли се свађе двојица, нека се бију. Ако ли који потрче и помогну при том двобоју (порвици **порьвници**), да им се руке одсеку.“

Двобој је у средњем веку био јако раширен у целој Европи. Душан га је у војсци установио с тога да не би свађа двојице људи на два раја краја повукла за собом и велики део војске те да се међу собом побију. С тога и забрањује се да ма по помоћне коме у двобоју, а који би ту забрану прекорачио, да му се одсеку обе руке. Ова је казна по познавању пропису атонске групе, иначе је православна као на била да се *буду они који би помагали*.

Напоменусмо напред да је у Душановом Законику она казна сакаћења комбинована с другим казнама, које сакате Навешћемо и те случајеве.

Рука се одсецала и оном, који би продао хришћанина иновернику, али се уз то још и језик вреже (чл. 21). Обе руке одсецане су властелину као властелину отме силом, уз то се још и нос одсеца. Истом казном кажњаван је и себар ако уме силом своју другу (чл. 53). Такође одсецане су руке и нос властелинци ако учини буд са својим човеком, а тако исто и том њеном човеку (чл. 54). Човек сваке значи њен слуга, или човека на њеном изању, себра). Одсецање обе руке и језика прописује Душанов Законик и за судске извршитеље (чл. 162). Та законска наредба гласи:

„Без судије или мога царске наредбе приставе (судски извршитеље) никуда да не иду, а куда би их год послало судије, да им онашну наредбу. Пристав не сме узети ништа друго осим онога што пише наредба, а судије ће чувати једнак прекос од наредбоа, што су их предали приставима посланим да народу пословно врше. Ако ли ко нанесе на приставе да су учинили што у судској наредби предпрогојачки, пристави су лажни правдати се пред судом, и ако суд нађе да су извршили оно, што није у дијина наредба, како је код суда сачувања, пустиће се као прави; ако ли би суд нашао да су наредбу судску прекорачујући, одсећи ће им се руке и одрезаће им се језик.“

Осим поменутих случајева, где је казна одсецању руку комбинована с другим казнама сакаћења, имамо и случај, где је она казна комбинована с вађењем ока. Тако члан 166 Душанова Законика наређује: „Ако пијаница откуда среде и наћдне на кога (вађе кога), или посече или оскрвави а не до смрти, таквому пијанници да се око извади (изме) и рука отсече.“

2. **Одсецање или пробање носа.** — И она казна врло је позната још од старих времена и примењивана је врло често у случајевима кад злочинца нису хтели осудити на смрт. или су хтели да му остане трајан и осетљив траг, који ће га пратити кроз цео живот. Такав злочинац када је носио на себи обележје за свој злочин и тиме је био мање више безопасан у друштву онога времена. Ова врста казне у највише случаја примењивана је на браколомнике (у Египту и Риму), на допове (у Германији) у ратном времену на побеђеним непријатељима (Јужне Цезар у Галији и Татари у Пољској у XIII столећу) и на којим бегунцима (у Немачкој у XVII и XVIII. столећу). Код нас у средњем веку по Душановом Закону одсецан је нос властелину, који би силом узео властеоску жену или властеоску девојку на удају. Исто тако нос је одсецан и себру, ако своју другу силом узме (чл. 53). За тим таквом казном кажњавана је и госпођа, која би бауд учинила са својим човеком (потчињеним слугом робом или меропхом); уз то, као што је поменуто на свом месту, одсецане су јој обе руке (чл. 54.) И најпосле она је казна примењивана на меропхе, који побегну са господареве земље. Тако члан 201. Душанова Законика наређује:

„Меропах ако побегне куда од својега господара у ону земљу или у царску, где та обрете (наће) господар његов, да га осмуди и пос му распори и ујемчи да је опет његов, а пишта да му не узме“.

Она казна примењивана је врло дуго и после пропасти српских држава, и до скора је постојала у Црној Гори и код околних брдских племена. Муж је имао права непоштеној или неверној жени нос одкинута или је њихов обележити од образу (версатя).[4]) За тај правни обичај у Грбљу наводи дан пример Вук вит. Врчевић у једној пресуди из XIII столећа под насловом: „Правдаше да мужа и једне жене у суду Грбаљском.“[5]) Тај правни обичај да се нос откине или да се расцори за неверство и блуд врло је раширен код разних народа и племена на земљиној кугле. Он постоји или је постојао код северноамеричких Индијанаца, у Полинезији код Само-а, код Јапанаца и Хинеза, код Черкеза на Кавказу, у Конгу код Коеанда и Ухунда и т. д.[6])

3. **Одсецање ушију.** — Она казна такође је стара и примењивана је код разних народа. По Душановом Законику она је казна примењивана на себре, који би покушали да дође сабор или скупштину за претрес и одлуке. Пошто је себрима било забрањено држати сабране или скупштине то би онога, који би прекорачио ту забрану, кажњавали тиме, што би му одсекли уши и што би га опаљили испод очију. Члан 69. Душанова Законика гласи: „На сабор се себри не могу скупљати. Ко би се нашао да их купи на сабор, одсећи ће му се уши и опаљен ће бити испод очију.“

Код других народа и племена постајала је она казна и одсецан је део уха, или цело једно уво, или оба.[7]) У ратним временима врло су често одсецане уши или као казна или као самопомоћ над побеђенима. Уши су одсецане и као доказ колико је у бој који глава одсекао.

4. **Чупање и одсецање језика.** — Међу страшне телесне казне, које су могле смрт изазвати, долази чупање језика, јер поред тога што изазива страшне болове силним јаптањем кров постаје врло опасна по живот. У ранија времена језик су чупали онима, који су хулили Бога или богове. Ово се чинило с тога, што се мислило: језик је грешан, језик треба да буде и кажњен. Ова казна примењивана је у старом Египту, у Абисинији, у Персији, у Грчкој и код Римљана. Исто тако у средњем веку та је казна била позната Немцима, и оне су је примењивали према изневиђима, позната је била и код Пољака. Душанов законик прописује ову казну за онога, који прода хришћанина другој вери уз то комбиновала са одсецањем руку (чл. 21). Исто тако по Законику Душановом тражи се ова казна за приставе, који би фалсификовали судске пресуде, уз то долази још и одсецање обе руке (чл. 162).

5. **Вађење очију и ослепљење.** — О овој казни најзимо трага у Светом Писму. Она је примењивана врло често у Персији и код старих Грка. Отуда је прешло и Римљанима. Код Грка казна ослепљења примењивана је за браколомство, за пљачкање храма и на оне, који су другога ослепили. Исто тако примењивана је ова казна и код Римљана. Тако Помпеј је осленио једнога создата, што је оправотно некаку жену. За време цара Диоклецијана ова врста казне примењивана је над следбеницима Христовим, страдајући се при том да се несрећним жртвама зададу што страшнији болови, а не само да им се угаси вид. Гоњени хришћане, несретним жртвама забадали су усијано гвожђе у око, или су им метали неганен креч на око и озго канали врућу сирће. И у другим земљама ослепљење било је казна, која је врло радо примењивана над преступницима. Она је примењивана и код разних племена индијских у Америци, код неких полинезијских племена, за тим у Индији, у Абисинији, у Конгу код Карагва и т. д. Са увођењем римско-византијског законодавства код нас уведена је и ова казна, али она није тако често примењивана. Душанов Законик тражи, да се крадљивац или лопов, који краде, казни тиме што ће се ослепити, особито кад се на делу ухвати (чл. 145). Душанов Законик забрањује *помилование* и за разбојнике и за крадљивце. То наређује последња алинеја члана 149., која гласи: „сва разбојници и крадљивци да се не помилују, него да се ослепе и обесе.“ Исту казну тражи Душанов Законик и за пљачкаше. Члан 165. наређује: „где се нађе ма на-ман пљачкаш, који људе наводи на пљачку, лаж и сплетку, да се казне као и

[4]) О томе обичају говорио је у своме предавању и Сима Матавуљ почетком марта ове године у сали универзитета. Пошто ових редака, док се бавио 1904. до 1905. годину у Петрограду слушао је од ранке Пројторове за тај обичај у Црној Гори.

[5]) Вук. вит Врчевић: Народни приповиједи и пресуде из живота по Боки Которској. Херцеговини и Црној Гори. Дубровник. 1849. стр. 261—266.

[6]) A. H. von Post. II. Band. 378.

[7]) A. H. von Post. II. Band. 378.

крадљивац и разбојник“ (то јест да се осуђен као крадљивац, или да се обеси као разбојник). Осим тога Душанов Законик тражи да се пијаница, који удари на кога ни посече, или окривши али не смртно, да му се око извади и рука одсече (чл. 166.).

(настављаће се)

Милеко Врањевић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о државини и уживању поретних ствари појединих супружника, над се између њих води бракоразводна парница, није надлежна полицијска власт, већ суд.

Милеви одвојено живеће жена Никола Ђ..., бив. полицијског писара, писменом својим од 5. јануара 1905. год. обратила је се начелству округа к.... и тражила, да се од њеног мужа Николе одузму и њој предаду све њене ствари, означене у писмену потврђеном код власти среза ужичког 11. августа 1904. год. № 13492., пошто је намерна да прекине даљи брачни живот с њим, усled нечовечног и невернот поступања према њој као своом другу.

Поводом овог тражења, на саслушању од 18. јануара 1905. године, код истог начелства, њен муж Никола изјавио је: да су ствари њезина својина, а да је писмено правидно учињено зато, да би избегло плаћање јемственог меничног дуга за пок. Илију Лазаревића, бив. среског начелника. Затим, да не одобрава да се ствари од њега одузимају и жени му Милеви предају још и с тога, што су његова својина и што му на исте даје право уживања § 766. грађанског закона, док је год брак између њега и жене му у сили и важности.

Допуњујући своје тражење од 5. јануара 1905. године, молителька Милева под 31. мартом поднела је начелству уверење духовне власти од 10. марта 1905. године Бр. 6., из кога се види, да је поднела тужбу за развод брака.

Начелство, уценивши тражење и поднете доказе молиље Милеве, нашло је, да је она потпуно доказала, да су ствари, означене у поднетом писмену, њена својина, те према томе да је Никола у слабијем праву, и да његовој изјави нема места, јер по § 766. грађанског закона муж нема право уживати само женин мираз, који је по пропису § 760. истог закона оно изнаше, које жена мужу доноше ради лакшег живљења, на како овде није тај случај, то је, на основу § 465. грађанског судског поступка решењем својим од 17. јануара 1905. године № 3515, одлучило: да се на земљиште два грађана, која су, по пропису §§ 828. и 838. грађанског закона, материјално за ствари одговорни, све ствари, означене у поднетом писмену од Николе одузму и до извршности решења на чување предаду његовој одвојено живећој жени Милеви.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 14. августа 1906. године № 5153. поништио је решење Министрово са ових разлога:

Полицијска власт, по § 18. грађанског судског поступка, може предузимати извршење на основу извршне пресуде само у случајевима § 465. поменутог поступка. Сем овога, она се може још у случају § 375. а приватног закона, кад се утврди да је дело застарело, упустити у оцену питања, које је јачи у праву, на спорно питање останити у државини јачега, а слабију страну упутити на спор суду. Овде не постоји ни један од тих случајева.

Као што се из акта види, Милова одвојено живећа жена жалиочева тражи спорне ствари, а жалилац се томе противи, наводећи да има право да их ужива докле брак између њих постоји.

Питање, да ли жалилац има на то права, или је дужан да ствари даде жени и зато брак постоји, спорно је, и за расправу истог по чл. 146. Устава надлежан је суд. коме је начелство требало Милову на спор да упути.

Са наведеног, Државни Савет нашао је, да су се ненадлежно, а начелство и Министар, који је решење начелства одобрио, упустили у расправу спорног питања, и ако је Министар имао пред собом извршно решење приостепеног к.... суда од 26. фебруара 1905. године Бр. 7873., које је жалилац поднео у молби Бр. 6442/1905 г., и по коме је Милеву жену жалиочеву одмах од тражена обустава на спорне ствари, зато, што жалилац по § 766. грађанског закона има право да ужива те ствари докле брак траје.

При оцени питања о личном праву механисања жене, меродавни су прописи §§ 17. и 20. уредбе о механама, над за механисање има одобреље свога мужа.

Јулка жена М. М., из Зајечара, молбом својом од 29. априла 1905. године, уз коју је приложила лекарско уверење и уверење суда општине планиничке № 466. 905. г., обратила се начелству округа тамочког и тражила, да јој изда лично механско право.

Решењем од 8. маја 1905. године Бр. 3477., а на основу § 17. уредбе о механама и §§ 14. и 18. додатка исте уредбе, §§ 78., 79. и 86. уредбе о еснафима, као и расписа Министра унутрашњих дела од 2. јула 4863. године ПБр. 4515., а с обзиром на § 109. грађанског закона и §§ 59. и 77. грађанског судског поступка, начелство ју је одбило од тражења. с тога, што нема права, да са својом имановином може располагати —§ 3. трговачког закона.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. августа 1906. године Бр. 5154. поништио је решење Министрово са ових разлога:

По § 3. трговачког закона, жена удата са сазнањем свога мужа може трговати, на следствено томе и механисати, пошто је механисање један вид трговачког посла.

Према овоме, кад је се жалителька обратила молбом полицијској власти са одобрењем свога мужа да јој се може издати дозвола за механисање — лично механско право, и у прилог овог своег тражења поднела уверење општинско о свом досадањем владању и занимању, као и уверење о своме здравственом стању, онда је полицијска власт била дужна да ово њено тражење узме у оцену с обзиром на прописе §§ 17. и 20. уредбе о механама, пошто су ови прописи законски имали да послуже полицијској власти као мерило при оцени питања по тражењу жалительничком да јој се изда дозвола за упражњавање механске радње.

Прописи §§ 14. и 18. додатка к уредби о механама односе се на тражење за упражњавање кафанске радње, и о томе да се свима пасењија мора уписати у друштво механиџа где ово постоји, те немоју никакве везе са тражењем жалительце, пошто је она тражила дозволу за механску радњу а не кафанску. Сем овога, неумесно је позивање на прописе §§ 78., 79. и 86. уредбе еснаске јер се ових прописима регулише право мајсторских жена за вођење радње. Неумесно је позивање и на прописе §§ 59. и 77. грађанског судског поступка и § 109. грађанског закона, јер се права два законска прописа односе на питање о заступању парничара пред судом, и тр ви како је муж глава куће и како је дужан жену издржавати и на сваком месту заступати. Ни један, дакле, од наведених прописа законских нема никакве везе са тражењем жалительничким за механисање, те и нема места цихопој примени.

Чиновнику се ни за издржавање одвојено живеће породице без судске пресуде не може вршити обустава из друге половине његове плате.

М. Б., чиновник окд. телеграфа, обратио се Министру грађевина и тражио, да га Министар решењем извести о томе, на основу кога законског прописа, и по чијој молби, благајна од месеца априла 1905. године задржава половину од његове друге половине плате. У исто време молио је, да се благајни нареди да му задржане суме врати, пошто он не признаје да од друге половине плате за коме нота даје.

Решењем Министра грађевина од 4. јуна 1905. године ПТБр. 21852. извештен је, да му се поред обустављања прве половине плате за приватне дугове обуставља износ суда и од друге половине за рачун његове одвојено живеће жене и деце.

Ово своје решење Министар оснива на пропису тач. 1. § 471. грађанског судског поступка и објашњењу Министра правде у акту од 1. марта 1905. године Бр. 2143., које гласи:

„По § 471. грађанског судског поступка чиновнику се не може узабранити — узети у попис — друга половина плате за исплату његових приватних дугова, већ

му иста има остати слободна, ради надржања његовог и његове породице. Али, како жена његова са децом, живи одвојено, а не у његовој кући, то је М. Б. обвезан по реченом законском пропису одвојити сразмерно оналико, колико је за издржавање његове породице потребно.'

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. августа 1906. год. Бр. 4344, поништио је ово решење Министра грађевина са ових разлога:

Из акта овог предмета види се, да је суд варошн Београда, на тражење Косаре жене жалиочеве, решењем од 10. фебруара 1905. год. Бр. 4023., а на основу §§ 401. и 471. грађанског судског поступка, одобрио забрану на половину плате жалиочеви, а за обезбеду досуђеног издржања њој и деци јој пресудом Апелационог суда Бр. 6080/904. год.

По § 471. тач. 7. поменутог поступка, чиновнику и осталим тамо побројаним службеницима, за дугове не може се задржати више од четвртине плате, а половина само онда ако се повериоци једногодишњи обустављањем не би могли изпрпити. Другу половину плате не може ни сам чиновник дати у залогу, нити се може задржавати, сем случаја из § 58 закона о чиновницима грађанског реда.

И кад је суд на основу тога прописа одобрио забрану само на половину плате, онда је поштанско-телеграфско одељење, по § 471. поменутог поступка, имало ту забрану и да изврши, по реду, који је одређен прописима §§ 381. и 382. истог поступка.

Ну кад је половина плате жалиочеве оптерећена ранијим обуставама, а жена жалиочева хоће да се досуђено издржање обуставља из друге половине плате мимо судског решења, чему се жалилац противи, онда се у ономе случају појављује спорно питање, да расправу кога је надлежан редован суд, по чл. 146. Устава, коме је требало Косару, жену жалиочеву, и унутити, јер без судске пресуде не може бити предмет извршења друга половина жалиочеве плате.

Са наведеногa, Државни Савет је нашао, да је се Министар неиздлежно упутно у расправу овог спорног питања.

При оцени питања о статусу појединих дужника, мероданни су подаци из оног доба, када је задужење учињено, а не над се налазе дуга трани.

За паклату 896 динара дуга са интересом и осталим досудама, колико је Прокоп Ђ...., бив. бакалин из Лесковца, имао плаћати маси поч. Гавре Т., по осудном решењу приостепеног лесковачког суда од 19. марта 1901. године № 3192, начелник среза лесковачког узео је у попис непокретно имање дужника Прокопа, и то кућни плац са кућом.

После извршеног пописа, дужник Прокоп, поднесећи уверење суда општине лесковачке од 6. новембра 1903 године № 12230, из кога се види, да се занима надничарском радом, представио је, да он према томе и опредељену § 471. грађан. судског поступка, спада сада у ред земледелаца, и да му се као такоме по закону не може продати кућа с плацем за приватне дугове, — па је молио, да власт предходно донесе своје решење, па тек тада, пошто то решење постане извршно, да приступи даљем раду по овом предмету.

Начелник срески, налазећи да се на уверења иеспорног судије лесковачког приостепеног суда од 30. априла 1901. године № 10657. види, да је дужник Прокоп под 27. јулом 1888. године Бр. 4388. протоколисао под истог суда бакалску и кириијску радњу, те да се, према томе, нашто не подноси никакве противне овоме доказе, благодејање из § 471. грађанског судског поступка на њега, као такнога, не може односити, решењем од 10. јануара 1904. године № 19159/903. год. одлучио је, да се пописано имање дужника Прокопа, за исплату свог дуга, изложи продаји, а њему стоји на расположењу право, да пре тиу продаје употреби правно средство.

Ово решење одобрило је начелство округа врањског, а решење овога Министар унутрашних дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је, решење Министрово, из разлога у њему изложених, правилно и сообразно закону, па је с тога одлуком својом од 11. августа 1906 год. Бр. 5167 одбацио жалбу као неуважену. **М. В.**

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

На прагу криминалне неурачунљивости. — Једне зимске ноћи 1904. год. Кирик Л., у П. удавио је своју жену Александру. Сам је признао, да је жену лишио живота на тај начин, да је пре тога наредио жени, да намести постељу на поду, и да се спреми за брачни сношај. па кад је по његовој жељи она легла доле, он је обема рукама стегне за врат и дању је дотле, док није са сеим престала дисати. Кирик је изјавио, да је његова наредба нашла на отпор и да је то дати повода свађи. Ту је свађу он баш и желео, јер је њоме хтео да оправда своје злочиначко дело.

Александра је услед шест порођаја била физички ослабила и во тог је разлога одбијала мужу сношаје, којима ју је он досађивао често и дању и у дане поста, што је пречало њене религиозне осећаје, те је услед свега тога при сваком таквом акту долазило до крупних речи; али те ноћи је баш случајно изостала та свађа, те Кирик ништа није имао у своје оправдање.

У њиховом домаћем животу био је још један разлог расиру. Кирик је од неког времена једва што год радио и ни мало се није старао за кућевне потребе.

Александра му је за то пребацивала и тиме побуђивала у њему љутњу. Сироја живот покушавао је прикрадати болешћу. И заиста се пре неколико месеца дио десно такан случај, кад је радио са тестером у шуми, једно се дрво срушило и повредило га по глави. Од тада је боловао од јаких болова у глави; противу њих је употребљавао један општи лек, па кад он није помогао, метао је око главе један гвозден обруч, који је често по читаве дане носио, да би (као што он вели) спречио да му не пресе глава. И поред лечења у болници, болови му нису пролазили. Необични начин лечења, који је имао Кирик, дали су повода да буде подвргнут посматрању његове душевне урачунљивости. Стручњаци су дали мишљење, да је Кирик душевно здрав, а означили су да је хипохондријска болест, од које он пати

Порота га је за убиство жене огласила за крива и осудила је на смрт, али му је та казна у пуну мидост замењена тешком двадесетогодишњом робијом. Једино би се још могло узети као мотив убиству то, да је се Кирик хтео отрести своје слабе жене за намирење сексуалних потреба, те је убио њу, да би се могао оженити другом, физички јаком женом.

Женска слабост и суђета узрок фалсификату. — Септембра месеца прошле године кривична комера једнога суда у Берлину имала је да донесе пресуду по овоме интересантноме спору.

За фалсификат је стајала пред судом Катарина К. рођена фон П., из високе и угледне чиновничке фамилије, рођена 1852 године, удата ани раздвојена. Васпитана је строго и нало је имала прилике да стекне шире знање о свету и да упозна људе. Остав дотле неудата, 1900 године остане без родитеља и у исто време постане наследница имања у предности неких 160.000 марака. Тада упозна једнога загонетнога странца по имену П., и томе према њој недостојноме човеку, поклони она велику наклоност, онакву, какву често можемо срести код уседелица. У своју недотупавичсти неровала је, да ће је тај човек најсигурније волети, ако му као „мираз" преиише на његово име 85.000 марака, превари њега и државну власт на тај начин, што је приликом ступања у брак подиела фалсификовану крштеницу, у којој је од године 1852. направала 1859. Фалсификат је остао непримећен у почетку, али је она доцније, гоњена грнком савешћи, признала своме мужу целу ствар. Дошавши је Катарину сам муж (који се раздвојио пошто је страћио „мираз") тужио за то привично. Пред судом је дело потпуно признала, правдајући своју кривицу да је учинила услед женске слабости и из суђете. Окуђена је на једни дан затвора.

Краља из страсти за имањем. — Дрводељски калфа Јохан Б. од П. у току 1903. и 1904. године извршио је у натоличким црквама осам краља разних црквених утвари, као што су путири, фигуре Христове, чираци, увекивеће реденице, свеће. Новац је увек остављао недирнут. Он је био на раду у једној државној радионици, а краље су извршивање увек у недељне и празничне дане или у време када се не ради у државној радионици; у тим крађама никада није ухваћен на делу. Сем тога извршио је једну крађу у радионици свога бившег послодавца, одневши том приликом разно дрводељско оруђе и један џепни сат. За све краље осуђен је снега на годину и по дана затвора, пошто су му узете у обзир све

ублажавајуће околности. У његовој спољашњи нађени су и други бесумње крадени предмети, међу осталим највише мушког и женског рубља, а и провесторског рубља. Све је то, изгледа, годинама купио и чувао.

На саслушању је поричао крађе по приказима; само је признао опасну крађу у радионици свога бившег послодавца и рекао се нешто бранио против свију отежавајућих околности.

У својој младости био је врло религиозан и частан; имао је необичну страст за религиозним утеварима, дељао је енгирске слетања и остваре, а у школи није био особити пријатељ учења. Од 1898. године престао је испуњавати своје религиозне дужности, којима је до тада био тако предан, да је могао служити за пример.

У одбрани је наводио да је све оне религиозне предмете, који су нађени код њега, купио од једнога старинара на Аском вашару за 30 марака (а права је вредност њихова износила преко 600 марака). Имао је баш тада намеру да се ожени и да оне покривале са трпеза и убруса из цркава употреби као убрусе у домаћој употреби. Осталим, пак, религиозним предметима хтео је да украси кућу, мислећи на задовољство своје будуће супруге.

Оптужени је до тада био неосуђиван, а познат као миран, вредан и поштен радник; није имао никаквих порока и са својом надницом од 3,00 марке добро је живио на крај, па је још више уштедео неколико стотина марака. У друштво обично није ишао. После дужег посматрања у болници за душевне болести утврђена је његова душевна урачунљивост. Није се могао утврдити, да је ма и један један украдени предмет продао, и према свему томе изгледа да му је побуда за крађе била само необична радост и страст за сакупљањем таквога ситнога предмета, који је држао све лепо поређане у једном великом, добро закључаном ормару.

Непоуздано представе о малом размаку времена. — Грос у својој Криминалној Психологији обраћа нарочиту пажњу на чудновати факт, да нељуди немају апсолутно никакву представу о трајању малих размака времена, нарочито о трајању минута, који се тако често помиње. На тај факт судије и полицијски органи мало пажње, и то је до сада у безброј случајева доносило многе забуне. Од силна таквих околности у навођењима приликама може често зависити част и слобода окривљеног, као што је то било у овом случају.

Био је један претрес по тужби за дело паљење. За оптуженога било је најтежа околност та, што је један сведок тврдио, да је оптужени после појаве пожара најмање пет минута гледао кроз прозор и очевидно пожарнице, а није ни покушао да гаси пожар. Млади бранилац обавештени поштар питање сведоку, шта он разуме под пет минута. Државни се тужилац противио стављању таквога питања, које је, по његовом мишљењу, очевидно било само у циљу да збуни сведока. Суд је био у том погледу са свим другога мишљења, и одлучио је, да има места стављању таквога питања. Кад је тај сведок имао да поиже, кад по његовом мишљењу прође пет минута времена, на опште изненађење свију присутних изађе то, да је он размак времена од само десет секунада означио као пет минута. И тако се сада нађе у сасвим другој светлости тај тако отежавајући моменат на окривљеног, који се још од почетка истраге бранио тврдећи, да је само један тренутак погледао кроз прозор, чудећи се, што још нема патрогасаца. Сада је било јасно, да је одбрана окривљенога била истинита, те по тражењу бранилца порота огласи окривљенога за невина.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРК

На дан 22. пр. м-ца око подне 3—4 непозната лопова обили су кућу Недељка Младеновића, на Пруг Врха, и на исте су однели 880 динара у злату (наполенони), 180 динара у новчаницама од по 10 динара, 40 динара у сребру, 25 динара у никлу, 4 талира, 3 златне паринце, једну шиу од 16 цилиндара, две пушке: једна берданка а друга капиславр, и један јатаган. Начелника среза пиротског телеграм Бр. 10512, моли све полицијске власти да за крадљивцима и покрађом најжешће трагају. УБр. 30955.

Влагоје и Сека Бадрачић, који су били у служби код Тоше Ђорђевића, наслеђеног код „Вронеско Виновиће“ ипривили су своме газда крађу стварн и новаца. Том су приликом украли 134 наполеондора, 2 златна сата (1 мушки и 2 женска), 2 златнатне прстена, 1 пар мушких златних дугмића, 1 сребрну бљузу, и још неку женску одећу.

Благоје је стар 20 година, висок, носат, у обичном, радничком оделу.

Сека је стара 19 година, средњег раста, у шпанском хаљинцу, забрађена марамом, изгледа блесавог.

Са њима је у бегству и њихова жена Петрунша, стара 39 година, висока, црномањаста, добро грађена, по народности је Цинцарка.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за проналажење напређе трагају и о резултату известе Управу града Београда с позивом на Бр. 31745.

Непознати крадљивац пољу између 24. и 25. пр. м-на напунио је оноћну радњу Едуарду Веберу, предузимачу на Чукарици код Београда. Том је приликом украден: 1 златан овални сат (на њему има утиснута и рубља), 1 златан ланац са медаљом (на три места спојаван), 1 сребрн сат, 3 златних прстенова са камењонима, 1 пар златних минђуша и друге неке ситније у вредности 450 динара. Сирове се њихова свима полицијским и општинским властима на краљевина и поиређене стварн, с тим да у случају проиаласа њихових одаех ухване шта треба и известе начелника среза врачарског с позивом на депешу Бр. 10529.

Непознати крадљивци између 20. и 25. пр. м-ца извршили су оноћну крађу стварн Павлу Бајићу, банкару из Београда. Управљене су му ове стварн: 1 велики златан сат (на горњем поклопцу има означено место за монограм, а доња је страна равна од ивица), 1 златно дугачак, пругенаст ланац, о коме виси један плавкаст камен и 2 гранде за женску српску мошну, које су од сребра са дијамантима. Све су ове стварн биле у својим кутијама, а сат је био и у кожној навлаци. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за крадљивцима и покрађом најжешће трагају и о резултату известе комесара топчидерске полиције с позивом на Бр. 1828.

Милан Настић, пошнар из Велике Дренове, окривљен је код начелника среза рамског за опасну крађу. Милан је стар 19 год., приказивао, каких прних броиа, девојашет, у оделу од шајка, на глави има црн шешир. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Миланом најжешће трагају и провођење стварнаиро упуте помснутом начелнику с позивом на депешу Бр. 16294.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Милорад Јеремић, из Шутања у срезу чачерском, који је на основу чл. 9. закона о јавној безбедности решењем начелства округа рудничког Бр. 6939, путем објаве у „Српским Новинама“ позван да се пред најближој полицијској власти или провостепеном суду, није се у остављеном року пријавио ни једној власти, те га је начелство округа руднички, решењем Бр. 7057., огласило за хајдука, у смислу чл. 10. и 12. закона о јавној безбедности. Начелство га је ушењем од 500 динара, која ће се сума наплатн ономе лицу, које Милорада ухвати, убије или полицијској власти приведе да он то учини. Ради лакшег проналажења напређено позива фотографију Милорадову на времена када је служио у војној музици. Његов личан опис нађи ће се у Бр. 34. броју „Полицијскога Гласника.“

ТРАЖИ СЕ

Ђорђа Анђића, питомца из Бићења, тражи начелник среза рамског, ради извршења једне пресуде над њиме. Проналажења Ђорђа зала упутити помснутом начелнику с позивом на акт Бр. 8016.

ИЗЈАВА УРЕДНИШТВА

Г. Анђелије Савић, општински пиоар, послао нам је, у циљу објелодањења, једну „Поруку за свештенске лисаре,“ којом спроне пазњу своју друговима на одредбе казненог закоиика, које су изричио или прећутно укинуте специјалним законима. И г. Савића и све оне који се оним нижим питањем интересују, упућујемо на 19. и 42. број „Полицијскога Гласника“ од прошле год. у којима је оно детаљно расправљено, а у чланцима: *Крштени Закон*“ и „*И опет Крштени Закон.*“

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 10. СЕПТЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а кроз потребе и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге зрелатиште у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе Министарства унутрашњих дела Обрада Б. Благојевића, инспектора треће класе истог Министарства, и

за секретара прве класе Министарства унутрашњих дела Стевана Б. Бобића, члана прве класе Управе града Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза левачког, са платом коју је и до сада имао, Љубомира Ј. Рајића, начелника исте класе среза крагујевачког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза жичког, Марка Ђурашковића, начелника исте класе среза хомољског, — по молби;

за секретара друге класе начелства округа смедеревског, Љубомира Илића, секретара исте класе начелства округа пожаревачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза крагујевачког, са платом коју је и до сада имао, Момчила Здравковића, начелника исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза хомољског, Светислава Јелчића, секретара исте класе начелства округа крагујевачког, — по потреби службе;

за секретара треће класе начелства округа крагујевачког, Илију Николајевића, начелника исте класе среза жичког, — по молби, и

за секретара треће класе начелства округа пожаревачког, Милана Пантелића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе начелства округа крагујевачког, са платом коју је и до сада имао Војислава Ристића, писара исте класе среза крагујевачког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза крагујевачког Васу Араницког, полицијског писара исте класе у пенсији;

за полицијског писара прве класе среза моравичког Николу Обрадовића, полицијског писара исте класе у пенсији;

за полицијског писара друге класе среза јабланичког Љубомира Гардића, бившег среског писара исте класе;

за полицијског писара треће класе среза лабковачког Душана Милосављевића, сиромашног правника;

за полицијског писара треће класе начелства округа моравског Младена А. Живановића, сиромашног правника;

за полицијског писара треће класе среза рачанског Милорада Митића, бившег практиканта среза гročанског;

за полицијског писара треће класе среза поречког Војислава Кузмановића, деловођу општине дубочке; и

за писара исте класе Министарства унутрашњих дела Владимира Н. Дамјановића, практиканта истог Министарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Милутин Јовановић, полицијски писар прве класе среза рачанског, и

Сима Ђорђевић, полицијски писар прве класе среза поречког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда стане у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Драгољуб Јовичић, полицијски писар прве класе начелства округа моравског;

Димитрије Тасић, полицијски писар треће класе среза јабланичког, и

Љубомир Маринковић, полицијски писар треће класе начелства округа крагујевачког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 1. и 3. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, поставити:

за секретара прве класе антропометријско-полицијског одсека Министарства унутрашњих дела у Пожаревцу Добривоја В. Бакића, писара прве класе Министарства унутрашњих дела.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. септембра 1906. г. у Београду.

На основу чл. 1. и 8. закона за мерење, опис и идентификовање криваца и чл. 22. б) Правила о Антропометријско-полицијском Одељењу, г. Министар унутрашњих дела, решењем својим Шр. 18643 од 30 августа текуће год. установио је **„Антропометријско Полициски Одсек Министарства Унутрашњих Дела у Пожаревцу,"** који ће дејствовати као са-

станави део Антропометријско-Полицијског Одељења.

О овоме се извештавају све власти ради знања и управљања.

ПБр. 18643. — Из полицијског одељења Министарства унутрашњих дела, 2 септембра 1906. године у Београду.

На основу чл. 1. и 8. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, а у смислу свога решења ПБр. 18.643. од 30. августа тек. год. Министар унутрашњих дела прописује ова

ПРАВИЛА

о

АНТРОПОМЕТРИЈСКО-ПОЛИЦИЈСКОМ ОДСЕКУ

у ПОЖАРЕВЦУ

Чл. 1. Антропометријско-Полицијски Одсек у Пожаревцу, као састави део Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства унутрашњих дела, потчињен је непосредно томе Одељењу.

Чл. 2. У погледу рада, у смислу чл. 4. закона, овај ће одсек имати засебно деловодство, и сва ће акта потписивати шеф одсека.

Чл. 3. Како иначе, тако и картони за уписивање мера, морају бити потпуно снабрани књигама и картонима, који су у употреби у Антропометријско-полицијском одељењу.

Чл. 4. Испуњени картони чуваће се у нарочитим кутијама, класификованим по мерама и именима, према систему Бертиљонову.

Чл. 5. За свако мерено и фотографисано лице одсек је дужан издајити дупле картоне и по једна примерак редовно слати Антропометријско-Полицијском Одељењу на употребу.

Чл. 6. Антропометр. полиц. одсек у Пожаревцу има свој печат с овим натписом: „Антропометријско Полицијски Одсек Министарства Унутрашњих Дела у Пожаревцу".

Чл. 7. Особље новог одсека састоји се из једног указног чиновника, који је у исто време и шеф одсека, једног практиканта и једног фотографа.

Ово се особље по потреби може и повећати.

Чл. 8. Дужности шефа одсека оне су:

а.) Да се стара о тачном вршењу свију оних дужности, о којима је реч у чл. 4. закона за мерење, опис и идентификовање криваца.

б.) Да властима, по њиховом тражењу, доставља тачне податке о кривцима и мерени лицима.

в.) Да јаврем свако године подноси Антр. Полиц. Одељењу исцрпан извештај о целокупном раду у Одсеку.

Чл. 9. Службеници, који буду на раду у одсеку, у погледу рада, надзора и дисциплине зависиће од шефа одсека у овом истом смислу у коме и особље у осталим полицијским надлештвима зависи од својих непосредних старешина.

П.Бр. 18.819.
5. септембра 1906. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРАВНИЧКЕ РЕФЛЕКСИЈЕ

(свршетак)

Тако: Поротници у својој одлуци[1]) констатују ова факта:

а) Да су оптуженици украдене овце напустили на 50 мет. од сточиног обора, из кога су их украли.

б) Да је убиство пок. Илије учињено на растојању од 315 мет. од истог места, докле, пошто су украдене овце већ давно биле напуштене.

в) Да је убиство пок. Пајде учињено зарад одбране живота од стране оптуж. Лазара.

Касациони Суд (односно одељење) не наноси да је та каквој било заблуди основано овакво констатоване поротника, не зна се због чега и зашто констатује, да је прво учињено убиство, па тек после да су оптуженици напустили украдену стоку. За основицу оваквог свог констатовања, Касациони Суд не полаже се ни на какав истраган утврђена факта, већ негативно то изводи по томе, што вели: „ничим није потврђена одбрана оптужених да су они овце пустили пре него што је оптужени на њих пуцао нити још се према њиховом доказаном поступку може вера поклонити."

Шта све ово значи?

Касациони Суд, ни више ни мање, узео је на себе улогу поротника; он не искључа повремене одбрани оптужених и ако су то већ учинили поротници; он негира фактичко стање, утврђено констатовањем поротника и констатује ново и т. д. Све је ово по све погрешно и премашна делокруг рада Касационог Суда.

в) *Пресуда поротног суда од 27. марта 1906. год. Бр 6182.*

У овој пресуди исправљена је она погрешка, која се односи на квалификацију казнимих дела од стране поротника и тако је потпуно задовољен први део примедаба Касационог суда № 1645.

Друга, погрешни део примедаба Касационог Суда није истина задовољен овом пресудом, јер како се из противразлога види, суд је сматрао да Касациони Суд нема ни права да му чини примедбе на фактичку страну пресуде. Природно је да при оваквом гледишту потпуно отпада резоновање Касац. Суда да стоји „разбојништво", кад се такав резон оснива само на оним фактима, која је у ствари поставио Касациони Суд и то констатовање нису успоставили надлежни поротници. С тога је државни суд поново овом пресудом осудио оптужене за опасну крађу стоке а ослободио их за убиство.

С процесуалне стране, ми нисмо овде примећујемо да је погрешно пресуђење суд, што није одмах по § 279 крив. суд. поступка дао противразлоге на поменути други део примедаба Касац. суда, кад је већ налазио да је исти погрешан, јер је то и могао и требао да учини,[2]) ма да ми сматрамо да услед недавања ових противразлога, одмах, поротни суд није био довољно обавезан, да прими ово груписање и констатовање факата, за које је по поновној оцени нашао да не стоји. Ну, о овоме ће бити говора и у доцнијем делу овога написа.

г) *Друге примедбе II. одељења Касационога суда од 2. V. 1906. год. № 4768.* Ове су примедбе такође погрешне. Њима се замера суду што се поротника нису задржали само на констатацији карактерних знакова дела разбојништва, као и на оцени кривичне одговорности оптужених за дело разбојништва, кад је, вели, суд, прве примедбе Касационога суда успоно.

Као што је већ напоменуто, овај резон не стоји.

Поротни суд у свему је поступно по успојеним примедбама Касационога суда: он је изостанио сваку квалификацију казнимих радња и задржао се само на опису карактерних знакова једне и друге казниме радње све те зонке цењење и искључујући по својој савести. Тако је поротни суд утврдио да је прво радња потпуно коришћења, а другој да оспој деци у њиној одбрани живота од стране опт. Лазара. Да ли сада ове две радње дају једну правну целину, једаи сложени делкт, или не, то другом одсеку чл. 27. зак. о пороти припада оцени државних судија, или сваколико и по изричном тексту овога закона: ти се квалификација од стране државних судија има да утврди према овим збиљама и околностима, које су по укупном завлучењу поротника нађене да постоје.

Шта су сада могле државне судије да чине?

Ништа друго него да оквалификују делкт искључиво према овим знадима, које су им констатовали поротници и оне су то добро и учиниле. По овоме констатовању и на њега изведеноме резону, што га је учинило одељење Касационога суда, државне судије нису ни смеле ни могле извршити квалификацију дела и тако оне су онако поступиле како су и требале да поступе.

Ми питамо овде, какав је се дручији верднкт могао изискати од поротника, кад је једино овакав тачан и исправан према овоме фактичноме стању, које по-

[1]) Види пресуду № 1063.

[2]) У правом нашим судова има већ доста случајева, да се из стране нижега суда учине противразлози само на један део примедбе. Тако се пред оцином сеширом цени важност примедаба само у тачкама, у којима су оне основане, а остали део примедаба, као успорен, остаје у самом случају обавезан да њима суд зо § 373. крив. суд. пост.

ротиници налазе да стоји и које никаквим стварним разлозима од стране Касац. Суда није обезнажено. (н. пр. постојећим заблудом поротника у фактима и т. д.).

Може ли се поротницима ставити у дужност да сласају: да је убиство потицајем Јована учињено у циљу да њиови одузе покрађу, а не једино у циљу одбране живота опт. Лазара, кад они то тако не налазе?

Могу ли се примедбама поротнице обезнажити да констатују: да ли доиоси нису били пуштани украдену стоку убијеноја пре убиства, кад они веле да је то било и кад Касациони Суд не помиње никаква нова, поротницима непозната факта, нити наводи да су њиоја факта поротници пропустили да цене или у чему је њихово констатовање производ фактичке заблуде?

Ми налазимо да све ово не може да буде и означене примедбе Касац. Суда сматрамо ово погрешне и закону противне.

У осталом оне су примедбе погрешне и по томе, што и ако нема парочитога прописа очевидно је и само се по себи разуме, да и поред постојећих примедаба Касационога Суда, које обвезују државне судије по § 277. крив. суд. поступка, поротници и по самој природи свога суверенога положаја и по позитивним одредбама чл. 27. и 30. зак. о пороти имају право да констатују факта и њичу сво[в]ерднот, по своме слободном уверењу, а никако по резонима ревизионога суда.

И са овога гледиша разлога Касациони Суд треба је осважити ову другу судску пресуду, а није требао чинити поновне примедбе.[a]

а) Противразлози преостен. суда од 15 V. 906. год. № 9252.

Из свега до сада изложеногa, види се, да ми сматрамо судске противразлоге за умесне и правилне, а не мислимо се овде поново упуштати у излагање тога, шта би све требало ови противразлози да садрже, пошто се то види из досадашњег нашег разлагања.

Напомињемо овде још и то, да ми држимо да је Општа Седница Касационог Суда одржала погрешне примедбе свога одељења, вероватно с обзиром на пропис § 277. крив. суд. пост., са разлога што ниски суд није дао противразлоге на прве примедбе одељења, већ их је усвојио, услед чега су, по овоме закону, усвојене примедбе постале за ниски суд обавезне.

Ово би у осталом било тачно, да није случаји поротног суђења, за које важи резон, који смо овде у одеску под г) изнели.

При закључку нека нам је допуштено да овде парочито утврдимо да је од нас далеко свака помисао, да овим нашим излагањем створимо какво рђаво мишљење о раду нашег најважнег суда у опште, и посебице о раду поштоване г.г. судија II одељења; не, тежња је наша да публикованьем и критиком судске расправе овога процеса, по могућству допринесемо правичноме вршењу правосуђа и надамо се да ће се овоме нашем скромном напору признати она добра намера, коју смо ми овиша и имали. Што се пак тиче учињене судске погрешке, при расправи овога процеса, то никога не треба ни мало да буни, јер се сличне погрешке дешавају и код судова много културнијих народа, нити једна оваква грешка може бити мерило за опште стање правосуђа и правилност рада ревизионога суда.

з) Разматрање у општој седници Касационога Суда.

По § 16. зак. о устр. Касац. Суда у Општој седници разматрају се (сем других ствари) они предмети кривични и грађански по којима нижи судови не би усвојили примедбе одељења Касационога Суда.

Сам начин рада, на који ће се ови предмети ту разматрати није овим законом детаљније одређен, већ то, према томе, као интерни ствар, подлежи оцени председника Касационога Суда. Тако по § 27. овога закона: „председник може као за потребно нађе, појединим судијама давати на размотрење појединe предмете, које ће они у заседању референсати.“ Ова је одредба потпуно на своме месту, а да је она добра, најбоље сведочи то, што се госп. председник Касационога Суда увек користи њоме. По онако усвојеној пракси увек по једаи од г.г. судија одељења, које је учинило спорне примедбе, одређује се од госп. председника за референта по дотичноме предмету. Он тај предмет пажљиво прочита и реферише у општој седници, но пак се у седници и сва потребна акта читају и цео предмет претресе, као што то по пом. § 27. овог закона и треба да буде.

Ово је истина унутарња ствар самога Касационога Суда, али је она пак од општега интереса, јер нема сумње, да од доброга решавања у општој седници најважнега суда, зависи у многоме и добро правосуђа земље.

С тога нека нам је допуштено, да овде учинимо изнесене кратке напомене, ма да иначе ми држимо да се према садашњем стању послова у Касациономе Суду, и у квалитативном и у квантитативном погледу, може само честитати поштованим преставницима нашег највишег суда.

Ево шта ми сматрамо, да би се одмах и без измене закона о устр. Касац. Суда, у овоме погледу могло и требало да учини:

а) Да се предмети увек дају на реферисање једноме од г.г. судија кога другог одељења, а не онога, које је предмет већ разматрало и учинило опомене примедбе. Овиме би се постигло то, да би референт пред општом седницом био трећа личност, јер он не би био ангажован ни за примедбе ни за противразлоге. На овај начин избегла би се та незгода, (и ако ћемо мала неправда за ниже судове) која сада постоји, да је референт Опште Седнице увек за примедбе одељења, услед чега противразлози још више губе од неопходноће, да буду у општој седници усвојени. У осталом сама ствар добила би још и тежне, што би у општој седници поред оних чет судија, који су већ упознати с предметом, још и референт био с њиме упознат, што свакојако може само допринети доброме решењу ствари.

б) Да се Опште Седнице одређују стално у извесне у напред одређене дане и да се сви предмети, који ће ту на разматрање доћи, бар на 2—3 дана председник стави на расположење свима судијама Касационога Суда, како би се све судије, које би то хтеле, могле упознати с предметима и евентуално до Опште Седнице спремати се за правичну дискусију и решење спорних предмета.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

За време средњега века ова казна осакаћења употребљавана је и против других криваца, могло би се рећи против политичких криваца или против претендената на престо. Поменули смо, да се казна осакаћења примењивала још у старом веку у Персији на кривцима. Сад да поменемо да предање казује: да су владаоци своје синове или друга лица, од којих су се бојали да их не збаце с престола, слепили и тиме су их чинили неспособним за владање. Исто тако и у старој Грчкој власници су осакаћивали она лица, за која су држали да хоће да им отиму власт, да би их тиме учинили неподобним за владање. Тај обичај осакаћења претендената на престо из Персије и из Грчке прешао је доцније и у Византију. Осакаћење лица, која су, било по положају било по сродничким, везама могли доћи на престо, вршено је доста често у Византији. Примера ради навешћу овде да је цар Константин VI осакаћио свога највернијега слугу Алексија, заповедника јерменске војске, који је могао као војсковођа бити опасан. Мајка Константинова, Ирена, исто тако осакаћила је сина Константина Копронима, Никифора (792), због тога, што је био опасан да не отме царски престо, а жељна власти она напослетку осакаћи и сиојега сина цара Константина VI (797) само да би дошла на престо. Тај обичај прешао је из Византије јужним Словенима. Тако видимо да је бугарски цар Асен II, победивши епирскога цара Тодора 1230 год. осакаћио га. Краљ Милутин осакаћио је свеједна сина Стевана Дечанскога, што се овај буцно против њега. Кнез Лазар кад је победио жупана Николу Алтамановића ухватио га и предао га на чување своме сестрићу Стеваиу Мусићу, који му за знањем кнеза Лазара очи ископа и баци у манастир. Синове Вуџића Бранковића осакаћио је цар Мурат II. и т. д.

Најпосле ова казна вађења очију често је пута била извршивана као акт самоволе и освете, особито у средњем веку. Тако је Тома Прељубовић вадио очи неким својим противницима (Гласник XIV стр. 247 и 251). То су чинили и Турци према српским

в) Како су према изложеном ситуисани у овоме процесу неправилно осуђени за „разбојништво“, јасно за би се, по искључају каква за крађу, према њиој поротнеј пресуди, требало предложити за помиловање.

хајдучима. Примера ради да наведем неки случај из народних песама. Тако у песми „Зидање Манасије“ пева се како је српски цар Стефан изнашао очи Петру Неимару, који је саздао Рованицу, само за то, што је рекло: да би Манасија још лепша била да је било мермера камена и цареве ризнице и блага (Вук Караџић: Српске народне пјесме. Књ. VI. стр. 144 до 150). Други пример имамо у старом Вујадину, коме се Турци свете, те му пребијају и ноге и руке и даде очи њему и његовим синовима. (Вук Караџић, Српске народне пјесме. Књига III. стр. 344 до 346). Исто тако имамо пример самоволе у ваљеву очију и у песми: „Јован и дивски старјешина“, где мајка у договору са својим љубазником вади очи своме сину Јовану; а пример освете у песми: „Кадуна Хасан-аге Куће“, где опет жена, из освете, своме мужу вади очи.

6. **Пребијање ногу и руку.** — Ова казна такође је врло стара и састојала се у томе што су каквом бућом осакаћивање ноге у боковима (lumbifragium) или су просто пребијале голени (cruri-fragium). Или су пребијане и ноге и руке. Ова казна често је пута била акт самоволе господара према робовима као што је на пример господар на обести пребио ногу чувеном филозофу стојичару Епиктету. Осим тога овом казном каљкавили су у Риму они, који издају канцеларију, као што је цар Август казнио неколиког писара, што је за повод издао тајну царских писама. Често пута ова казна примењивана је да се мученици опросте мука и да што пре издахну, као што је, већ сваком познат, онај случај с оним двојицом разбојника, који су распети заједно с Исусом Христом.

Из наших старих споменика не види се, да ли је ова казна примењивана у старој српској држави. Али јој налазимо трага у народним песмама познијега времена, и сва је прилика да су је Турци собом донели са истока. У песми „Кадуна Асан-аге Куће“ имамо ово место:

А да видиш ускока Јована
Пушку пали пиштаљи шешира,
На ње бије Куну Асан-агу.
Но под Куном бијела љубуда
Љубуд паде, а Јован доваде
Па ухвати Куну Асан-агу,
Све га куче а ногама туче,
Па му бијо свенова руке.
Све га бије дрвљем и наневљем
Док му сломи и ноге и руке.

Исто тако јен пример пребијања ногу и руку имамо у песми: „стари Вујадин“, кад он говори својим синовима:

„О синови, моја соколовје.
Знаните ли прошето Лијеско,
Ње у њему бијели се кула?
Онђе ће нас бити и мучити:
Пребијути и ноге и руке...“

Казне ишчење по ћоси и по ћоџи.

1. **Стрижење косе и бријање.** — Дуга и лепа коса, и бујна брада код старијих народа гледани су као особити природни накит и као одлика слободнога човека. И као год што је по Градском закону одсецање косе и браде сматрано као казна и понижење, тако се гледало и у време Душаново. Истина, у Душановом Законику та се казна нигде не помиње, али и у време Душаново она је постојала као у Византији тако и у Србији. То се види из толико пута поменуте Синтагме Матије Властара. По овом законском зборнику та је казна примењивана у истим случајевима, у којима се примењивала и по Градском законику. По Синтагми Матије Властара имамо ове одредбе за стрижење косе:

1. „Онај, који се смеша с девојком „отровницом (робињом) с пристанком саме те девојке, без знања родитеља одведеном, и ако хоће да је узме за жену а родитеља присиљу, то да буде брак. Али ако ма којега дана родитеља не пристају, ако је онај богат, који је покварио девојку, да даде девојци једну литру злата; а ако је сиромах, половину имања свога; а ако је са свим сиромах да се бије и остриже (Начело „[4]. сьстава. глава 15 последња алинија[1]).

2. По Синтагми ова казна код брачноломника и прељубника долази комбиновања са другим казнама: „Прељубници да се бију и остригу и нос да им се одсече; а они који су им помагали било саветом или чим другим у том нечасном послу, да буду бијени и острижени и да се пошљу у заточење (Начело „м. сьстава. Глава 3. четврта алинеја). [2])

Ова казна комбинована с другим примењивана је и на оне, који би мрцину или удављену продавали или јели. За такве по Синтагми наређује се да буду бијени, да им се имање разграби и „острижењем да обезчешћене, и неотданьним атинаиеме да осуждаетсе“. Онај који ово закону не би извршио да се казни са 10 литара злата (начело „п. сьстава. Глава 6. последња алинеја).

2. **Жигосање.** — Жигосање такође је казна врло стара. По Светом Писму и Бог је жигосао Каина, да га сваки познаје. Римљани су робовима бегунцима ударали жиг да се зна да је бегао (f. fuga). Исто тако Римљани су угрожавали жиг на челу, доповима F (fur — лопов, крадљивац) и клеветницима с (calumnitor — клеветник). Ударањем жига на чело хтело се да се обележи сваки, који је опасни по друштво. У исто време то је био знак стида и срамоте. Хинези су жигосали лопове, кад их први пут ухвате, по рамену; али ако се ухвате и по други пут, тада им је жиг ударан на чело. Атињани су жигосали своје војнике па и војводе кад се нису показали довољно храбри. Та казна била је позната и код старих азијских народа и код Египћана. Постојало је жигосање код Бирманаца у Индији, код Јапанаца (на руци и челу), код Мађара, код Германаца, код Француза и т. д. Постојало је и код Византинаца.

У Душановом Законику налази се само један члан, који говори о жигосању, и то је чл. 10., који данашњим језиком гласи:

„И ако се деси да какав јеретик живи међу хришћанима, да се жигоше по образу и да се протера, и ако би се наново код, да га кроје, и он да се жигоше“.

3. **Осмудити или опљачити.** — И ова врста казне била је доста раширена у средњем веку. Душанов Законик предвиђа је у неколико случајева. Она је комбинована с којом другом врстом казни, нпр. новчаном казном. Тако чл. 25. наређује: „Ако себар опсује властелина, да плати 100 перпера и да се осмуди (опљачи)“. У чл. 69 налази се заповест, којом се забрањује сабор или скупштина себара; а онај, који би себре скупио на скупштину, кажњавао је пред тога што су му осекање уши и тиме, што је опљачкан испод очију. Исто тако Душанов Законик наређује да се осмуди меропах, ако побегне од својега господара, уз то још да му се нос распори и да се врати господару (чл. 201).

(наставиће се)

Милетић Вукићевић.

ПОЛИЦИЈСКИ НАДЗОР

Са позицијским надзором, као споредном казном која се од главних казни разликује, у главноме, својом превентивном акцијом, сусрећемо се први пут у нашем законодавству 1863. год. у допуњама Казненог Закона од 20. марта исте године. За сигурност овог премена веома је карактеристично, што је предлог о завођењу полицијског надзора потекао од саме Народне Скупштине, заједно са предлогом о поништравању казне за хајдучковање, разбојништва и краће у повратку.

На свом X. састанку од 16. августа 1861. год. тако звана Св. Преображенска скупштина, а на предлог огромног броја посланика, изјавила је жељу да се „за казнење допова још и ови закони:

а) за знатне повре у повторених случајевима (повратку) нази смрти;

б) да судови могу осуђивати по околностима, по којима се даје закључити, да је казнимо дело учинило баш ово лице, против кога се те околности показују, а нико други;

в) да се успоји надзор *Полицајни*, који ће ближа опредељења своја у Криминалном поступку наћи, и најпосле

г) да се по могућству подижу уредне и целисходне описе, при чему да се Правительство и за морално усавршење ангенника постара“.[1])

Одазивајући се овим скупштинским жељама, тадашњи министар правде пок. Рајко Лешјанин поднео је 10. децембра 1862. год. Државном Савету предлог ове садржине:

„Поводом тим, што су се од једне године на овамо краће и поче почеле знатно под нас умњежавати, и све чешће насиље

[1]) Т. Флоринскаго. Памятники законодательной деятельности Душана. Кіевъ. 1888. Прилози стр. 145.

[2]) На истом месту. Стр. 186.

[1]) Српско Новине за 1861. год. Бр. 117.

нарочито у неким крајевима, и са самим убиством скончана, чињити, а у најновије време почеле су се и знатне пљачкине чињити, у следству чега могао су се чести тужбе у народу чути, да се спрам овога рода злочинаца врло благо поступа, те се она умножавају — Правительство Његове Светлости морало се побринути о сходним мерама како да се ова зла предухреде и даље нераспростиру.

При расуђивању о оним предметима нашло се прво, да су спрам наши околности и ћудитиј наше народа и саме казни у казненом законику за нека од ови злочинстава прописане врло благе, а нарочито спрам постојеће системе наши заведења, у којима се оне казне надзакивају, и по томе да би оне строжима заменути требало.

Друго, да су начин и средства за истраживање ови и подобни злочинстава врло недостаточни, кад се зна, да у једном срезу од толико општина, срески старешина са својим писаром и три наиљара поред кметова целу полицијну сигурност одржавати мора, поред тозиих други дужности свакога рода, тако, да се у напред може рећи, да је често очевично немогуће све са успехом и као што треба извршивати, а нарочито кад се узме у призрење разтрканост наши села и кућа онда се ова немогућност на први поглед увидети може без свака други доказа.

Ако се дакле хоће да истражујуће власти при хватању и откривању наведених злочинстава са већим успехом радити могу, морају им се и нека већа средства и разрешење руке дати, те да то учине.

Даље нашло се за нужно да се за оне, који поменута злочинства чине, и по изржаној казни за неко време надзор води, док не би и у слободи доказао, да се заиста поправио и да се више нема узрока о његовом поштењу сумњати.

Будући се зна, да ова зла највише проистичу из нерадног живота и девенстовања, тако је правительство Његове Светлости нашло за потребно, да се неке мере и противу оваковних лица пропишу[2].

Предлог овај, у неколико измењен у оном његовом делу који се односио на истражне власти, поновљен је 13. марта 1863. год. Овом прилком уз њега је приложен и статистички преглед казнених дела за 1858, 1859, 1860, 1861, и 1862. год., из кога се види, да су судови у означеном периоду времена пресудили:

	год. 1858	год. 1859	год. 1860	год. 1861	год. 1862
Убиства	135	102	88	110	134
Тровања	—	—	—	9	6
Детоубиства	2	5	8	3	19
Хајдучковања и разбојнив.	—	—	—	9	6
Крађа и утаја	436	488	512	511	604
Паљевине	35	20	15	26	23
Пропаљена јавног новца	—	—	—	6	7
Лажних банкнотовања	—	—	—	4	7
Превара	74	93	85	106	103
Фалсификована исправа	10	15	8	22	33
Порицала обвезе	—	—	—	4	5
Безделичења	6	9	24	18	21
Оклевака	15	18	13	13	12
Родоскрвнила	11	21	14	17	12
Скотоложтва	37	28	18	17	19
Противприродног блуда	3	5	8	15	2

[2]) Државни Архива — акти Државног Савета, Бр. 1497/1862. год.

Код оваког наглог увећавања криминалитета у земљи, одлуке Св. Преображенске Скупштине о поштравању казне и упућењу полицијског надзора, који се у оно време употребљавао готово у свима напредним државама, потпуно су појмљиве и умесне. Али има нешто у оним одлукама, што служи на част њиховим творцима и даје несумњиват доказ о њиховим здравим и правилним погледима на циљ казне, а то је жеља „*да се правительство и за морално усавршење лисемних поступа.*“ На велику жалост, да не речемо срамоту, ова жеља Св. Преображенске Скупштине није ни до данас остварена, нити ће се, судећи по свему, још за дуго остварити. Оваква каква су данас, наши казнени заводи пре морално упропашћују но што поправљају....

* * *

Предлог министра правде о допуњама Казненог Закона, с којим се Државни Сапет у свему сложио, постао је законом 20 марта 1863 год.

Поред установљења полицијског надзора, новим допунама биле је прописана казна смрти за разбојништва (§§ 240, 241 и 242[1]), паљевине (§ 295) и крађе у стицају и поврату (§ 223); установљене су казне за фалсификоване облигације (§ 148 тач. 5) и беспосличење (342 а); измењене су одредбе о јавном батинању (§ 32), ступљим крађама, превараме и утајама у стицају (§ 323) и застарелоу оних дела (§ 396).

Суштина нових законских прописа у погледу полицијског надзора била је у овоме:

1. Полицијски надзор може се *досудити* само *споредна* казна, уз другу *главне* казне, и за дела у закону изричито поменута: хајдуковања, разбојништва, паљевине, јатаковање и крађе, — §§ 37 *б*, 38, 38 *а*, и 320 *б*. Казненог Закона.

2. За досуђивање полицијског надзора надлежне су у судске и полицијске власти: прве само у случајевима крађа (§ 320 *б*) а друге за све остале случајеве: општински судови пису за оно биле надлежни.

3. Полицијски надзор не може се досудити за време дуже од пет година нити краће од 3 месеца (§§ 37 *в*. и 320 *в*).

4. Циљ је полицијског надзора да злочинстима, којима је досуђен, т. ј. бивосуђеницима за хајдуковање, крађе, разбојништва, јатаковање и паљевине спречи поновно вршење казнених дела, те су у тога сва она лица, по изласку са осуде, обавезна:

а) да се без знања надлежне полицијске власти или надлежног кмета не удаљују из атара села или варошн у којој живе, и

б) да ноћивају тамо где им полицијска власт одреди, или да се не смеју ноћу, за време које им полицијска власт одреди, удаљавати из свог обитавишта.

Перед овога, личностима на надзор полицијски осуђеним може се у свако доба претрести стан по наређењу полицијске власти или месног кмета (§ 37 *а*).

5. Поред полицијског надзора који се досуђује пресудом, постоји још један као последица *административног решења* окружне полицијске власти. Док је за досуђивање првог потребно констатовање кривичне одговорности дотичног лица и суда за дела о којима је реч у наведеним законским прописима, дотле је за ово другу врсту полицијског надзора довољна и сама *сумња*, да неко ова дела чини (§ 391 *б*).

6. Одређено време полицијског надзора почиње тећи од дана издржане или опроштене казне (§ 37 *в*). и напад

7. За намерно избегавање досуђеног полицијског надзора, осуђена лица подлеже казни из § 328 тач. 6-те Казненог Закона.

Види се јасно из изложеног, да је законодавац обратио озбиљну пажњу полицијским надзору, а колике су користи од њега очекивање, нека за доказ послуже оне речи из извештаја министра унутрашњих дела, поднетог Народној Скупштини 1864 године:

„Тако се опет показала потреба, да се горњи прописи закона поопште, и то је учињено новим изменама и допунама Казненог закона. *Особито као потребно морамо сматрати полицијски надзор, који ће лоповима јако отежати прилику, да се крађи одају.* За сад нису још потпуне одонуд користи, јер је закон издан 20 марта 1863 год., но немамо *надежду*, да ће она наређења све више успешно дејствовати“. [*])

(настављење се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из тач. 2. чл. 96. закона о општинама.

Стојан К. Ђорђевић, касација и одборник општине параћинске, молио је општински суд, да му се на одборничку дужност уваже останак. Као разлог навео је: да ће но извесном послу бити дуже времена нан места становања.

Ова молба изшета је пред општински одбор, који је донео одлуку: да се останак уважи. Али кад је ова одлука одборска послата надзорној власти, она ју је задржала од извршења као противну пропису чл. 75. закона о општинама, јер дотични одборник није одслужио две године, а није наступио ни случај из чл. 22. закона о општинама.

По изјављеној жалби, Државни Сапет, одлуком својом од 30. августа 1907. год. Бр. 5609 поништио је решење надзорне власти са ових разлога:

Чл. 75. закона о општинама говори о уважењу оставке у случајевима, предвиђеним чл. 32. истог закона. Али овде није тај случај већ случај из чл. 96. тач. 2. поменутог закона, који у опште даје право

[1]) Видети закон о изменама и допунама Казненог Закона од 13 маја 1863. год.

[*]) Протоколи редовне Народне Скупштине за 1864 год., стр. 45.

одбору општинском, да решава о остацима општинских чланака, те према томе над је одбор нашао да има разлога да поднету останку уважи, нема је на то право без обзира, да ли је одборник, који поднеси останку, одслужио рок или не.

Полицијска власт није надлежна да цени важност уговора и уговорних одредаба, над наступи спорно питање о праву на државину извесног имања, већ има да одржи постојеће стање, док слабија страна судским путем не докаже своје право.

Андрија Томић, трговац из Јагодине, 5. маја 1905. године пресавио је начелнику среза деспотовачког: да је још 16. октобра 1903. године, на јавној лицитацији, узео од Управе Фондова под закуп за пет година непокретно имање општине вел. поповићске; да је уназред положио за то 726. дин., и да се на тај начин има сматрати као господар закупног добра за пет година, — али да га општина узнемирава у уживању закупног имања и не да му, да исто обрађује, — па је мислио, да полицијска власт предузме кораке, те да га општина не узнемирава у уживању закупног имања.

Среска власт, као чувар јавне, личне и имовне безбедности, прибавила је потребна изнешења од општине вел. поповићске, која је изјавила: да је цео дуг њен Управи Фондова исплаћен од српске државе, те према томе свака даља обавеза њена према Управи отпада, па следствено и закуп, који је као залога Управи служио; сем тога, да је се у новој обавези, коју је општина издала српској држави, обавезала, да овај дуг српској држави годишње плаћа приходом од општинске утрине, а у колико не буде достизадо да плаћа општинским прирезом, — па је молила, да се у своме имовинском праву не узнемирава од никога.

Да би се утврдило још и то, да ли је Управа Фондова са преносом дуга на државу пренела и уговорни закуп, полиц. власт је о томе прибавила изнешћа од Управе и државе, и Управа је изјавила: да још општина вел. поповићска не дугује ништа више, јер је Управино потраживање стављено држави на терет а по пристанку државе; а Министарство Финансија, у ниме државе изјавило је: да је држава као поверилац општине вел. поповићске ступила у сва права која је имала Управа Фондова; даље, да држава има право истицнути садашег закупца из закупног добра и ово уступити другом лицу под нов закуп, на основу тога, што је општина исплатила цео свој дуг Управи Фондова, те је услед тога Управа била дужна да имање, чији су јој приходи служили за измирење њеног потраживања, поврати слободно општини, која је опет власна уступита ово имање држани на руковање и прибирање прихода са истога, те према схему овоме, да је уговор, по коме је закупац Томић држао под закуп поменуто имање, раскинут, а он — закупац — ако налази, да је раскињењем овог уговора општина може оштету тражити од Управе Фондова, а ни у ком случају од држане.

На основу овога, што држава није признала и уговорни закуп Управе Фондова, пласт среза деспотовачког решењем својим од 22. јуна 1905. године Бр. 8215. известила је закупца Томића, да му не може дати задовољења, а ако налази, да је раскинућем овог уговора општина, може оштету тражити од Управе Фондова, ако хоће и успеху се нада, а у исто време саопштила му, да општину вел. поповићску у своме имовинском праву не сме узнемиравати.

Ово решење одобрило је начелство округа моравског, а решење овога Министар Унутрашњих дела.

По најављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 30. августа 1906. године № 5587. поништио је оказбено решење Министрово са ових разлога:

Као што се види из решења начелника среза деспотовачког од 22. јуна 1905. године Бр. 8215., и писма суда општине вел. поповићске од 7. маја исте године Бр. 876., општина се задужила Управи Фондова 59061.50 дин. у злату, и за гаранцију тога примања уступила јој своју утрину, и друга имања, да се приходом од њега наплаћује. То је имање по гласу уверења од 1. јуна 1904. године Бр. 1320. Јагодинског филијала Управе Фондова на јавној лицитацији 16. октобра 1903. године дато под закуп жалиоцу Томићу за пет година, рачунајући од 1 новембра 1904. године по 2500. дин. годишње, и Томић је, као што се види из признанице филијала од 17. јануара 1905. године ПБр. 8407., која је исписана у продужењу горњег уверења, положио 726. дин. на име закупне цене за време од 1. новембра 1904. године до 1. маја 1905. године.

Дошиње, као што се види из поменутога писма општине вел. поповићске Бр. 876., и писма Министра Финансија од 21. јуна 1905. године ДРБр. 16712., држава српска исплатила је тај дуг Управи Фондова под условом, да јој општина исплаћује тај дуг приходом од тога имања, а у колико не достигне прирезом.

Општина је одмах после тога стала на пут Томићу да ужива закупно имање, у чему је и држава помаже, налазећи, да је тиме, што је дуг Управи Фондова плаћен, уговор о закупу раскинут, да је држава као поверилац ступила у сва права, која је имала Управа Фондова, и да има права досадашег закупца из закупног добра истиснути, и исто уступити другоме под нов закуп, јер је Управа била дужна да имање, кад јој је дуг плаћен, поврати општини, која је власна уступите га држани на руковање и прибирање прихода. И над је жалилац тражио заштите од среске власти, да га општина у уживању не узнемирује, она га је предњим решењем, усвојивши разлоге општине и државе, одбила, и упутила да путем спора тражи накнаду штете од Управе Фондова, које је решење одобрено од начелства окружног и Министра.

Питање је овде спорно, да ли је тиме, што је држава постала поверилац општине, место Управе Фондова, уговор о закупу са Томићем раскинут. За расправу тога питања по чл. 146. Устава једино су надлежни судови, али је полицијска власт, која је, по чл. 6. закона о уређењу округа и срезова, дужна да се стара о одржању јавног реда и личне и имовне безбедности, надлежна, да расправи најпре питање о државини спорног имања до сметка спора код суда, па јачу страну у праву остави у државини, а слабију страну на спор да упути.

Држава је истина исплатом дуга Управи Фондова по § 867. грађанског закона постала повериљац општине, и као прилежник ступила у сва права Управина, али је жалилац Томић много раније задобио право закупа са утврђеним роком, по §§ 677. и 699. поменутог закона и као овакав држалац по § 223. истог закона може се истиснути из закупног имања само судском пресудом, те се са тога и појављује јачи у праву од државе и општине.

Неисправно су у Министровом решењу на овај случај примењени прошли §§ 882. и 325. грађанског закона, по којима обавеза и залога престаје кад се дуг плати. Обавеза општине није угашена, јер она дугује државе место Управи Фондова, и дуг постоје заједно са залогом, која је дата под закуп.

За расправу питања, да ли је уговор о томе закупу раскинут тиме, што је управом повереном Управи Фондова дуг плаћен, или вреди и према другом повереном држави као прилежнику, као што је напред казано, надлежни су судови, а не полицијске власти, јер онде није случај § 704. грађанског закона, нити ногу државе и општина, законим путем заснован приватно-правни однос, саме, без судске пресуде, раскидати, те с тога је и полицијска власт дужна била жалиоцу Томићу да даде заштите и одржи га у државини закупног добра до судске расправе, а држаку и општину, као слабије у праву, по § 666. грађанског судског поступка, да упути на спор суду, ако хоће и успеху се надају.

Са наведеногa, Државни Савет нашао је, да се Министар Унутрашњих Дела тиме, што је одобрио решење начелства окружног, којим је одобрено решење начелника среза деспотовачког, неиздложно упустио у расправу питања, које спада у надлежност судеку.

Један случај о сукобу око надлежности између начелства окружног и окружног одбора, по закону о уређењу округа и срезова.

Окружни одбор округа ужичког на седници од 1. фебруара 1906. године, решавајући питање о поправљу у службу једног чувара пута, тврдио је, да чуваре путева поставља, на према томе и отпушта само окружни одбор, на основу тач. 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова.

Окружно начелство у свом решењу од 4. фебруара 1906. године Бр. 158. нашло је, да тиме, што је окружна скупштина

одредила плату свега за четири чувара, баш по тач. 6. чл. 108. поменутог закона, није одбор надлежан, да решава о постављању истих, у толико пре што је по правилима путарске службе, прописаним од Министра грађевина, 4. јануара 1903. године, надлежно само окружно начелство. С тога је начелство ово спорно питање о надлежности доставило Министру унутрашњих дела, а он га писмом својим од 15. марта 1906. год. (Пр. 5296. спровео на оцену и решење Државном Савету.

Државни Савет нашао је, да је у спорном питању надлежан окружни одбор са ових разлога:

Тачком 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, која гласи: „Постављања и отпуштања оне окружне службенике и служитеље, чије постављање и отпуштање окружна скупштина није задржала за себе," — законодавац је јасно поставио као правило да постављање и отпуштање окружних служитеља пада у надлежност једино окружног одбора са тим једним изузетком, што окружна скупштина за неке служитеље то право задржава за себе.

На када је то изузетак, онда у сваком појављеном случају окружна скупштина мора изрично одредити и означити које ће служитеље она постављати.

У овом случају тај изузетак не постоји, нити има такве одлуке скупштине, а одлука њена о одобравању буџета, донета у смислу чл. 128. поменутог закона, са напред наведених разлога, не може представљати изузетни случај тач. 6. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. године.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 114. закона о уређењу округа и срезова, решио, да је у појављеном спорном питању о надлежности за постављање чувара пута надзежан окружни одбор.

Надзорна власт може задржати од извршења одлуке општинског суда и одбора само у року предвиђеном у чл. 152. закона о општинама.

Пресудом суда општине лозничке од 20. фебруара 1906. године Бр. 926. осуђено је навесно лице да плати општини аренду за продају пресне рибе.

Противу те пресуде осуђени је изјавио жалбу начелнику среза јадранског. Та жалба примљена је и заведена у срезној канцеларији 7. марта 1906. године, али је срески пласт тек 26. марта исте године по њој донела решење, којим је поменуту пресуду задржала од извршења.

По изјављеној жалби општинског пуномоћника, Државни Савет поништио је решење надзорне власти с тога, што своје решење надзорна власт није донела у року који предвиђа чл. 152. закона о општинама, већ после 49 дана, услед чега је и пресуда општинског суда постала извршна.

Одлука Државног Савета од 30. августа 1906. године № 5610.

Жалбе, које окружни одбори изјављују Државном Савету на решења Министра унутрашњих дела, којима су одобрене одлуке окружних начелстава о задржању од извршења одлука одборских, имају се подносити на начин, прописан у чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету.

Окружни одбор округа чачанског 25. јануара 1906. године донео је поред осталих и одлуку: да се из окружне службе отпусти надзорник ибарског пута, кога округ плаћа.

Начелник окружни решењем својим од 28. истог месеца Бр. 949. задржао је од извршења ову одлуку. То решење окружног начелника одобрио је и Министар унутрашњих дела.

Незадовољан овим решењем, окружни одбор изјавио је жалбу Државном Савету, и исту са свима актима послао Министру унутрашњих дела, с молбом, да се, у смислу прописа чл. 113. и 114. закона о уређењу округа и срезова, пошаљу државном Савету на оцену и решење.

Како је ова жалба изјављена у смислу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, који закон као специјалан није прописао и пут, којим ће се овакве жалбе подносити, то се има узети, да и за поднашај ових жалба вреди пропис чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету. Па како ова жалба није поднесена Савету ни непосредно ни преко поште, то је Државни Савет није ни узимао у оцену, него ју је, на основу чл. 22. свога пословника, одбацио као непрописним путем поднесену.

Одлука од 24. марта 1906. године Бр. 2751.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

31. пр. м-ца пошету 7 и 8 часова пре подне **Витомир — Витор — Николић**, на Гостинице у срезу ужичком, бив. двадесетогодишњи робијаш, дошао је пуни иког брата Здравка Николића, земљод. опц., иначно из куће свога синовца Рашкана, старог 24 године, тобож због неког посла, па га одмах изнеи куће на једно 200 метара, у једна брезик, и ту га онтрпном секиром убио. Мало за тим изашао је на кућу и Здравкову жену Вељу, стару 50 год., и у једној шуми, на 300 метара од куће, убио је секиром; за тим је отишао у оближње село Рибашевину, од кривце једног сат даљине, и из куће Велка Пакетића, изнашао снога брата Здравка, који је код Вељна рођо, знено га на једне шуме и ударио га онтрпном секире по рамену. У том је Здравко нагао да бежи, али га Витор поједи, и ускоро га притисне и онтрпном ударн по потиљку те му без мало одсече главу, од чега је Здравко разумо се одмах изашао. Витор се одмах по том са секиром врати куће Тихомира Јентића, на Гостинице. Тихомир је човек од 40 година, сакат у обе ноге, и већ неколико година лежи у кревету. Кад је Витор изашао са осуде скоро годину дана био је у кући Тихомировој, но то га није задржало, да и њега не удари онтрпном секире и одсече му главу. Најзад је опет са секиром улетео у њиат Тихомиров, где је било двоје деце Тихомирове, Миленко од 9 и Јеленко од 7 година, те и њима одсече главе.

По извршеним убиствима Витор је све своје

пола имала времена, нити ће зараду за то преме платити. Најбоље је и то, да је њихову намеру одузети себи живот, и да је се за то па два места братовог покредно по трбуху. Какве су природе повреде, не може се још утврдити.

Да бисмо упознали читаоце са овим злочином, напомињемо његову фотографију. Напомињемо и то, да се Петар налази у потпуно свесном стању и да се каје само за убиства деце.

ТРАЖИ СЕ

Александра, сина Стојана Станковића, надничара из Крагујевца, нестало је пре кратког времена и за сада се не зна шта је с њиме. Александар је стар 12 година, у опште приличан, по десном образу има младеж. Начелство округа крагујевачког расписује тражење за нестали Александром, тражећи од свију власти известиј, који треба позвати с позивом на Бр. 13503.

Радивоја, сина **Илије Јанковића**, земљорадника из села Влашке у срезу посавском, тражи начелник среза посавског, коме га треба и упутити с позивом на Бр. 14149.

УБИЈЕН ХАЈДУК

По листини, коју је начелник округа ваљевског добио од пожаревачког дела, отпиво је начелник у пожарску јабланичку исход жандарског хаса и истовремено лиш шестогодишњег хајдука **Томе Јевтића**, на означеном месту где је био заклопан.

Пожаревац је сазнала лепа, а помоћу дуди, који су хајдуци понашали, као и помоћу брата Томиного утврђено је несумњиво, да је лиш звести хајдука Томе, по између осталога и по томе, што је још пре 12 година добио на лепима једну рану пролазом кроз грудобрежни дуњак. Оживлак од ране и сада се лепо позиње. Лепо Томино било је увијено у памучну пороку, да му не би непосредни додир са земљом посварио ране и друге карактерне знаке, по којима се може познати. На Томи је нађена сва хајдучка опрема: пиштољ, ређени са 45 метака, а у бишиши где је заклопан и пушка коју је узео собом носио.

ПОТЕРЕ

Филип Ђорђевић, економијски стражар из Кулпине у срезу ваљевском, одговара код начелника среза ваљевског за разбојништво и опасну крађу, али се пијан у бегству. Филип је стар 25 година, оженио, оштурлаг лица, прмољаст, малих зелених очију, правих брковића; на себи има плаву економску униформу или је у црном сукненом одељу, са опанцима на ногама. Нека га све полицијске и општинске власти пажљиве потраже и проналажено стражарно упуте начелнику среза ваљевског с позивом на деценту Бр. 10880.

Драгутин Јанић, бив. столар при управи сточарског завода у Добричеву, 31. пр. месеца побегао је на ходочаће одговорност због крађе. Треба га свуда потражити, и проналажено стражарно спровести овом начелству с позивом на акт Бр. 7761. УБр. 30705.

Живота Петровић, из Третешиње, бив. писар општинске заборавне, одговара код начелника среза посавског округа ваљевског због крађе. Пошто је Живота у бегству, то се позивају све полицијске и општинске власти, да га у својим домаћајима потраже и проналажено стражарно спроведу среској власти у Обреновцу с позивом на акт Бр. 1145. УБр. 30715.

Војислав Тијанић, пиштонски са Цетиња, који је био у служби Друштва за потрошачање трговине и заната, пре неколико дана побегао је са Цетиња, пошто је проневерио 533 круне државнога новца. Војислав је стар 28 година, средњег стаса, коси и бркова плавих, очиј зелених. Приморско министарство иностраних дела известило је деценом наше министарство иностраних дела, да је Војислав пресо Сенске Реке отпутовао за Србију. С тога се препоручује свима полицијским и општинским властима, да обрате строгу пажњу на његов долазак и у случају проналаска да га притворе, претресу и о томе известе Министарство унутрашњих дела с позивом на Бр. 18845.

Михаило Радовановић — Ускоковић, конџар из Бурића у срезу златиборском, и други њу конџари: **Драгољуб Милојевић — „Загодинче“**, из Загодина, **Љубомир Радовановић — Ускоковић**, из Ужица, **Станица Ускоковић — Максимовић**, из Вишње у срезу врањском, за тим **Живко Капуран**, кочијаш из Београда и **Мика Стојановић**, прекупац из Београда, — воју између 18. и 19. пр. м-ца на другу горњоземаљичком пољу казване Кутлешке извршили су разбојништво над Мелом Милутиновићем, земљом из Стрнгара у срезу јасеничком округа крагујевачког. Сви наведени, сем Михаила Радовановића — Ускоковића похватани су у срезу белићном и спроведени начелнику среза грузничког, код кога се налазе у притвору и овоју.

Михаило је у бегству, стар је 28 година, висок 1·79 м., равнијестог обличја, очиј плавих, свеће косе, по лицу рода од богиња, на прсима за 10 см. иглоп деве свеће ниа брадавицу у величини пшеничног зрна.

Износећи фотографију Михаилову ради лакшега проналаска, Министарство Унутрашњих Дела препоручује свима полицијским и општинским властима, да за Михаилом најажљиве трагају и о резултату трагења, као и о томе, да ли су остала горе побројана лица извршила још где какво наглавно дело, — известе начелника среза грузничког с позивом на Бр. 18420. — Абр. 901.

Петар Милутиновић, земљорадник из Салаша, среза и округа пројевског, који је био под истрагом и у притвору под грешне власти због убиства своје жене, побегао је 3. т. м-ца из болнице за душевне болести у Београду, где се налазио на посматрању од 5. фебруара тек. год. Петар има 24 год., омален је, нарочастог, на левом образу има белегу од уларца. За одбеглим Петром наређује се најажљиве трагање. Пронађеног треба стражарно спровести Управи болнице за душевне болести с позивом на акт Бр. 1650., или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 32333.

Крађа стоке. Непознати крадљивац пођу између 5. и 6. овог месеца упао је једног поља Миши Бити, сакупиши на Шапца. Коњ је имао 4 године, висок 160 см., длаке доратасте, у обе задње ноге путоногост, има жиг „Ђ и б“. Наређује се свима полицијским и општинским властима да најажљиве трагају како за

Ђурђевић

коквацијем, тако и за покрађом, па о резултату трагања известите начелство овог подручног с позивом на деценту Бр. 14400.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У селу Зуну, среза прачанског, код **Рајка Декића**, сватачког сиромаха, нађена су неки крадени коња. Рајко је у бегству, али ова је пријава да му то није ни право име. Казано је да је родом из Сувине код Куприје; стар је 40 година, у опште плав, очиј плавих, на лицу рода од богиња, у оделу је сувеном, на глави има шубару, а на ногама сарачке опанке. Начелник среза косјарског, деценом Бр. 10739, који сте полицијске и општинске власти за тражење и известиј о овоме лицу.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

тредник, Душан Ђ. Јовић

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 17. СЕПТЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године: за земљу полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државне и општинске надлештаје, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају по. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Пошто ће Наш Министар Унутрашњих Дела, Стојан М. Протић, одсуствовати неко време од дужности, то на предлог Председника Нашег Министарског Савета, а на основу § 12. устројства централне државне Управе

РЕШАВАМО:

да Нашег Министра Унутрашњих Дела, за време одсуства, заступа у дужности Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, Никола П. Пашић.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

9. септембра 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник
Министарског Савета,
Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се

Димитрије Христић, по старом закону начелник треће класе среза пчињског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Петар Митровић, секретар треће класе начелства округа тимочког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 1. септембра 1906. год. Бр. 5591. донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Франц Дивиш, монтер железничке радионице из Ниша, родом из Беча и аустриски поданик, прими у српско поданство заједно са женом Маријом, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашњег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 22. августа 1906. године Бр. 5411. донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јован Поспишил, пословођа железничке радионице из Ниша, родом из Бохора у Моравској у Аустрији и аустриски поданик, по молби својој прими у српско поданство заједно са женом Божаном и малолетним сином Александром, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадашњег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. августа 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЖЕНСКИ ЗЛОЧИНАЧКИ ТИП

по Ломброзу

Уносећи нове мисли у криминалну психологију и антропологију, стварајући нове теорије, Ломброзо је живим бојама насликао слику злочинца, који се јавља као продукат телесних социјалних и материјалних услова, као и злочинца оптерећеног наследством и дегенерацијом. У многим појавама, које су дотле сматране као нормалне, он је налазио патолошког елемента, и довољно је само да поменемо његову теорију о генијалности, коју он сматра као извесан напредак на епилептичној бази.[1]) На ако је у многим питањима и био парадоксалан, он ипак има неоспорних заслуга.

Описујући тип злочинца, који је по његовом мишљењу особите антрополошке организације, он вели да се злочинац одликује од нормалног човека не само својим физичким и моралним склоном, него и физиономијом.

Италијански злочинац, по Ломброзу, мало је већи од средњег раста, са широком лобањом, уским и високим челом и ретком длаком на лицу; гласе је веће или мање него код нормалног човека, неправилних ушију, асиметричног лица, јако развијене доње вилице и испалих јагодица — то су његове физичке одлике. Неосетљивост према болу, равнодушност према смрти, слабо памћење, лукавство место ума, суеверје место религиозности — јесу његове карактеристичне психичке одлике. То је слика рођеног злочинца, који се разликује од криминалаца т. ј. случајног злочинца, који врши злочин под утицајем страсти и који нема особитих одлика ни физичких ни психичких.

Али на основу доцнијих експеримената, Ломброз је у многоме изменио своје

---

[1]) C. Lombroso — Енциклопија Напалона.

мишљење о типу злочинца и почео се прибављавати француским и енглеским теоријама, налажећи код рођеног злочинца тип маралног безумља (moral insanity), а као узрок појаве таквог злочинца — епилепсију.

Све што је до сада говорено о мушким типовима, не може се применити и на женске. Код женских злочиначких типова, Ломброзо је пошао друге две карактеристике, и то једна је физична, а друга морална т. ј. злочиначки физиономични тип и одсуство материнског осећаја. Против прве тачке устали су многи, а нарочито криминалиста Гриепт. Истина и сам Ломброзо признаје да се физиономични тип код женских много ређе среће него код мушких и да га је процентално код мушких напао у 40%, а код женских тек у 17%. Објашњење те појаве Ломброзо налази у биолошком развићу човеком. Он вели да жена пре него мушкарац може да буде представник извесне фазе, јер се она мање од мушкарца подвргавала разним утицајима околине, која се мењала са временом и местом. И само полно одабиране оставило је женске које су јаче, лепше формиране, а према томе и чистије представнице те фазе. Таким начином све карактеристичне одлике те фазе одржале су се у најлепшим егземплярима код женске. Најзад већина рђавих доза, која су женске учиниле, јесу резултат сугестије од стране мушких, а за то код таквих женских није потребан нарочити преступнички физиономични тип, на против, често пута се среће наиредно лепа лица, као што су код убице маркизе де Бренвилије и Евгеније Бордони, и обратно, често пута под одвратним, маркантним лицем крије се нежна и питома душа. Ја се сећам једног случаја из моје праксе. Дотерана је власти једна сељанка удовица, која је оптужена да је родила и убила дете. Крупне, зелене очи, ниско чело, јако развијена доња вилица и загледите, општо мушко понашање, све се то тако лепо подударало са Ломброзовим типом, а нарочито са оном епилептичном грубом дегенерацијом. Ја сам а priori био готов да поверујем оптужби. Извршио сам преглед и констатовао да је родила пре десетак дана, али она је упорно одрицала и тврдила да докар не зна. После два дана нађено је дете заповано у воњаку и доцније у среску канцеларију. Извршена секција показала је да то није била детоубица, већ на против добра и тиха удовица, коју је њен драгап немилосрдно злостављао. Моје прво мишљење с њој основано на физичким знацима Ломброзове теорије, биле је неправилно. —

Друга карактеристична црта, коју је Ломброзо налазио код женских злочинаца јесте одсуство материнског осећаја.

Љубав очинска није једно исто што и љубав материнска. Још код примобитног човека отац је био потпуно равнодушан према судбини своје породице. Код неких америчких народа, прича Херодот, кад је дете одрасло, скупљало се цело племе и по сличности детета са којим чланом тога племена, одређивало се отац који је прикно на себе очинске обавезе и бринуо се о детету. Код животиња, па чак код најразумнијих као што су пси, мајмуни, слонови, нема ни трага од очинске љубави.[2] [3] Код људи љубав материнска је инстиктивна, то је природни осећај неразвијен с нашом физиолошком и психолошком организацијом.

Љубав која је продукат цивилизације, то је осећај који се развија под утицајем васпитања и друштвених закона.

И сто тај свети осећај код женских злочинаца или је развраћен, или га свсим нема. Као пример довољно је да наведемо само један случај из криминалистике: Поесељ тукла је сваког дана своју кћер, и да се не би чула њена викања, запалила јој је главу у воду. Једном је гурнула ина стецењице да је пребила кичмени стуб, другом приликом сломила јој руку, и кад је од ње направила богаља, она јој се подсмевала, називајући је камилом.

За време бодеста да би само ћутала, сипала јој је залеђену воду на главу, покривала јој главу прљавим вешом и кад је сирото дете хтело да заспи, наговила га је да по неколико сати без прекида говори таблицу множења.

Очигледно је, да у тим поступцима није било ни сенке од материнске љубави.

Често пута такве матере према једном детету осећају особиту љубав, док је према осталој деци са свим немају. Одсуство материнске љубави Ломброзо налази само код рођених злочинаца, док их код криминалоида није налазио.

И против оне карактеристичне одлике, т. ј. осуства материнског одсећаја, нашло се противника, који су је оспоравали, нако што се нашао и читав легион противника целој школи криминалних антрополога. Али и сам Ломброзо не сматра своју школу за свршену; али вели у њој тврди, којим треба ићи напред и тврдо верује да његове мисли потпуно одговарају савременом научном правцу теорије о еволуцији природе и човека. И ми са своје стране можемо слободно рећи, да је он допринео много великој девизи: „предупређивати злочин и поправљати злочинца.“ Изменате услове, који порађају злочин, пођените морални, материјални и психички ниво народних маса, па ће се смањити и број злочинаца свр. злочина.

Каменица 1906. год.

Д-р Вој. Ст. Поповић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Телесне казне које не сакате.

1. **Батине.** — Батине, као казна, старе су колико је и човечанство старо. Примењивање су као казна код свију старих азијских народа исто тако и код америчких. Казна батина је раширена код свију народа и племена на целој земаљској површини.[4] По оној нашој народној изреци: „Батина је из раја изашла“ може се рећи о овој казни, да је почевши од Адама па до данас непрестано имала и има вредности. Она је постојала код свију народа и као казна родитељска према деци, дакле као васпитно средство, и као јавна казна. Код разних народа разно је примењивана. Ту се може видети разлика по броју удараца, по броју прута, којима се удара и по месту на телу, по којем се удара. Или се удара по раменима, или по леђима, или по стражњици, или по листовима, или по голеницама, или по табанима или по трбуху и т. д.

Најстарији помен оне казне налазимо код источних народа, код Египћана и код Јевреја. Код Египћана налази се на заосталим египатским сликама, а код Јевреја помиње се у Светом Писму и у Старом и у Новом Завету. Мојсије наређује: „Кад је распра међу људима, па дођу на суд да им суде, тада пранога нека оправдају а кривога нека осуде. И ако криви заслужује бој, тада судија нека заповеди да га повале и бију пред њим, на број према кривици његовој. До четрдесет удараца нека заповеди да му ударе, не више да се не би поништило брат твој у твојим очима кад би му ударио више удараца“. (V кн. Мојсијева глава 25 стих 1—3). Јевреје су обично ударади 39 батина као највећи број ударања и то је остало и после оне до времена апостола Павла. Сам апостол Павле говорећи у другој посланици Коринћанима вели: „Јесу ли слуге Христове? Ја сам још више. Више сам се тружио, више сам боја подносо, више пута сам био у тамници, много пута долазио сам до страха смртнога. Од Јевреја примио сам пет пута четрдесет мање један ударац, три пута сам био шибан, једном су каменье бацали на ме, три пута се лађа са мном разбијала“. (Глава XI. стих 23 до 25).

Код старих Римљана ова је казна батинала врло сурово примењивана, што се види из разних закона и израза при одређивању те казне. Тако да наведем неке изразе virgis caedo значи прутем или штапом бити, шибати; fustigo, штапом или батином тући; verbero, бити, тући или шибати; verberatio, шибање, бијење; flagello, бичем или камџијом шибати. У почетку римске републике консули и претори имали су imperium (највишу војну и грађанску власт) и само они имали су fasces (снопове прутова), које су испред њих носили ликтори, а што им је било знак одликовања. Консул је имао дванаест ликтора, а претор двојицу у граду а шест изван града. Снопови прутова подсећали су на консулово право да одређује телесне казне. За владе Августа сви управници провинција имали су право да се пред њима носе снопови прутова тако они у Азији и Африци, где су управљали обично стари консули, имали право на 12 снопова, док управници осталих провинција имали су право на 6 снопова прутова.

[2] Ch. Richet — L'amour.

[3] Спенсер — Principles of Ethics.

[4] Albert H. Post. Grundriss. II. 281—282.

Из рамске империје та врста казне остала је и у Византији и у византиском законодавству, па је отуда прешла и у српско законодавство, као што смо раније видели говорећи о Градском Закону. Исто тако налазимо казну батињања и шибе у разним варварским законима, названим још leges barbarorum или у готском, ришуарском, визиготском, бајуварском и другим. У овим законима одређен је и број удараца, којике треба ударити. Негде је одређено 50, 100, 150, 200 па и 300 удараца, а негде 120, 240 итд.

Душанов законик наређује да се бој, као казна примени у овим случајевима:

Члан 11 друга алинеја одређује, да духовнике који нису од архијереја постављени, црква неделна по закону. Реч неделнсати значи казнити бојем (castigo verberum).

Члан 24. Ако се нађе да прима мито какав чиновник црквени, да му се одузме све што има. А ако ли калуђер, као чиновник црквени узима мито, да се бије и прогна.

Члан 50. Властелин, који опсује и осрамоти властеличића, да плати 100 перпера; а властеличић ако опсује властелина, да плати 100 перпера и да се бије штапом.

Члан 85. Ко рече бабуиску реч, ако буде властелин, да плати 100 перпера; ако ли не буде властелин, да плати 12 перпера и да се бије штапом.

Члан 166 друга алинеја: Ако ли пијаница задере или кану сиане или учини какву другу срамоту, а не окрвави, да га бију 100 стопа и да се пусте у тамницу, а по том да се изведе из тамнице и да се баце и пусте.

Осим ових тек чланова Душанов Законик не помиње више ову казну, међутим она се помиње још у споменицима компилацијама из византијских закона. Тако у Закону цара Јустинијана ова казна предвиђена је за ове кривице:

„Ако ко краде „заградије“ или воће, да се баце и да плати 12 перпера (чл. 8).“

„Ако ко дању мисмогред уђе у виноград или воћа угледа путем и убере грожђа или воћа у мараму или понесе у руци, то се и не суди. Ако ноћу бере да поједе, да плати 20 перпера и да га бију. Ако ли бере да вино начини, да плати што буде обрао 40 перпера и да га бију. (чл. 9).“

„Ако ко убере туђега жита руком руковед да га бију, и ништа више; ако ли жње срном да плати троје и да га бију; ако је велики сиромах и учини то глади ради, да плати што рекну душевници, и да га бију, али не много, и да престане од тога (чл. 10).“

„Ма у којем граду онај који краде и то прва пут, ако је сиромах да се бије (чл. 70).“

„Ако ко краде на војсци, и ако краде оружје да буде бијен буде (чл. 73).“

Исто тако батињама су кажњавани и они, који су помагали коме при отимању женске било саветом или му чинили друштво (чл. 86) или им је уа то још и коса осецана.

И најпосле кажњавани је батињама и онај који украде какву црквену ствар, или извап цркве. Уз то је још и опрљен и прогнан из тога места (Т. Флоринскаго Памятники Стеф. Душана. Прилози стр. 210 чл. 28).

По Синтагми Матије Властара казна бојем долази уз коју другу казну, тако на пример крвосмеса сродника поред одсецања носа казнила се још и бојем. Ако се смешају сродници једно с другим као отац са снахом или син с мачехом, или очух с пасторком, или ујак с нећаком или сестрић односно братић с тетком или с двема сестрама и т. д. да бијени буду и да им се носеви осеку (Т. Флоринскаго Памятники. Прилози стр. 145).

Ко оскрнави робињу (отроковицу), ако је са сваи сиромах, да буде бијен и да се остриже (Флорински Памятники. Стр. 155). Ко туђе волове отера, прави пут учиниши то да буде бијен. (Т. Флоринскаго Памятники. Стр. 180). Прељубачиши поред одсецања носа казњавани су још и бојем; исто тако и онај који има жену на другу доведе и живи с њом, као и онај, који своју жену отера на другу доведе. (Т. Флорински, на истом месту. Стр. 186 и 188).

Казна бојa или батињања пришла је штапом, а по сведиа и бичем. Тако на пример ако ко чини доводу коме или здоставала (чехаге), тако да га обрани ако буде слободан себар, да буде бијен штапом (палицом), а ако је роб, то бичем да буде бијен (Флоринскиј, Памятники. Стр. 191).

На истоку, код азијских народа батине су ударане по табанима или по листовима. За то су постојале *фалаке*, у које су се ноге пеивале и онда ударало по табанима. То је *бастоналса*, једна од врло ужасних казни, која је често смрт повлачила. Из поменутих аборшица из Душанова времена не може се видети да ли је та казна код нас примењивана.

2. **Окови.** — На овом месту да кажеи коју реч о *оковима*. Ово је такође јака телесна казна, и позната је још од најстарији времена. Помиње се још у митологији Грка: окован Прометеј. Окови су употребљавани код разних народа не само као тешка телесна казна већ и као казна понижења. Зна се да су Римљани при триумфалним походима водили побеђене непријатеље оковане у ланцима. Ови ланци нису били стављани на заробљене непријатеље ради безбедности већ као казна срама и понижења, што су се борили против Рима.

У разних народа биле су разних врста окова али најстрожији окови били су *кладе* (товрући) или пањ. Ова справа примењивана је у разним облицима. Окованом седео је у кладама чврсто везан, те се није могао кретати.

Код нас, у старој српској држави такође су употребљавани окови као казна, или су злочинци и осуђеници бацани у окове ради сигурности. Из наше историје зна се да је великн жупан Мутимир оковао сина бугарскога цара Бориса заједно с великашима, које је заробио. Исто тако зна се да су Бугари 924 године повадили српске жупане, похвативши их преварои, бацили у окове и послали у ропство. Браћа Немањина, кад су ухватили Немању бацише му окове на ноге и на руке и затворише га у неквакву пештеру (и јемше оковове ему роуцђ и нозђ, и вирроше иего и пештероу „какеиоуу“).[1] Немања је био наређио гоиишима, које је послао за побегли сином Растком, да га ухвате и ако не буде хтео да се врати да га окују и доведу натраг. Кад су они стигли Растка у Русиику „помышлиюху же оузи на нь въложиштите,“ али га се бојаху као господара свога.[2] Исто тако кад оно сахраља Краљ Милутин сина сиојега Стефана Дечанскога „повеље јемше свезаша сина својега и ужа жељезна вазложаша на тело јего и ведоше в град славни Скопље.“[3]

Из оних примера види се да су окови примењивани у старој српској држави.

На кад су примењивани на политичке кривне није могуће претпоставити да нису окивани обични криници. Душанов Законик нигде не помиње окове. У совјетском руковиоцу закона цара Јустинијана, а у члану 82 налази се помен о оковима. Под насловом: „Закон царски о онима, који се држе у тамници,“ налази се ова наредба: Епископи треба и имају заповест од Бога да оне, који су у оковима, или у тамници посећују сваке среде и петка, тако исто и игумани, калуђери и попови.... Исто тако и властела треба сваке недеље да посећују оне, која су у оковима и заповедити страни и тамничкем стражарима цара нашега да буду милосрдни и да се старају о храни ових сужања.

Ускоро после цара Душана налазимо примену окова с нређом. Кад је Тома Прељубовић, оженивши се синовицом Душановом, кћерју Симеона Палеолога, постао господарем Јањине попео је борбу против непослушних Грка и Арбанаса. Он је, како приповедају монаси Комнен и Пронол записо затворе и кавезе (*φυλακὰς καὶ κλωβοὺς εἰσέρκτους*). Исто тако причају она два монаха да је Тома Прељубовић мучио неваљаиога Константина првога старешину и држао га окована у кавезу шест година.[4]

(наставиће се)

Милоико Вукићевић.

ПОЛИЦИЈСКИ НАДЗОР

(НАСТАВАК)

Изложено стање полицијског надзора остало је непромењено до априла 1868. год. а тада је, без сумње под утицајем горње надежде, поднет Државном Савету предлог ове садржине:

[1] Живот Ст. Symeona од краља Стефана в. Рваја. 1851. Стр. 4.

[2] Доментијан. Живот Светога Саве. Београд 1865. Стр. 15 и 20.

[3] Данило. Живот краљева и архиепископа српских. Београд. 1866. Стр. 126.

[4] Гласник Срп. Учен. Друштва, књ. XIV страна 251, 259 и 261.

„Законодавство наше усвојило је поред осталих споредних казни и полицајни надзор. Кад се погледа на дела, у којима је ова казна усвојена, увиђа се јасно и циљ зашто је законодавство ту казну усвојило. Краље разбојништва, зајуковања и т. д. код којих се преза приноси § 37 б. казненог закона полицајни надзор вичне, таква су дела, која највише народ обеспокојавају и досаде му чине, а у толико се чешће догађају што произлазе по правилу из користољубља, које је највећи подстрекач људи на чињење злих дела; па да се народ у овоме колико толико обезбеди, оставило је законодавство властима одрешене руке да боли надзор могу водити над онима, који су једанпут нешто зло учинили.

Кад је законодавство усвојило нужне мере предострожности за она дела, од којих поједини житељи страдају и која може се рећи, местимице овде и онде мах предузимају, у колико пре неће присутити и оваквим мерама у овим злим делима, која државу из темеља потресају и која чине, да држава у свом напредовању у неколико година натраг заостане. Овде разумем она дела, која једном речи рећи на превират у земљи сматрају. Правитељству неће немогуће бити показати како се и у овим државама у предузећима на превират сматрајућим полицајни надзор нарече, где се она предузећа за убеђења чине а само зи да се та мера може показати на злашина овде, где се они преврати часто из користољубља чине. Немало искуство које наша земља по несрећи може да покаже, највећи је доказ томе. Познато је Савету, како се догађало да и чиновници на угледним звањима стојећи, полазећи се на новац те предузеше на превратy радити, и које она повчана добит, које изгледа да ће се преватом до важних у држави места доћи, учини, да се ово зло код нас тако узеше, да данашње горко искуство заседочи нам, да чак много који се искључно тим занимају, како ће превратy у земљи да направе те тиме своје стање да побољшају.

Како се по имајућем уверењу заиере овог рода највише на тај начин праве, да по где који почну из места у место иљи и иуде за заверу прбовати: тако да би се у колико је више могуће стало на пут овом по народу тумарању, правитељство налази за нужно да се и у случајевима предузетих превратa полицајни надзор усвоји, и то, како се овог рода злочинства крином и упран у четири она справљају, тако да се тешко доказа наће, те да се који судом и осуди, него се више пута мора окривљени из недостатака доказа да ослободи, то да се полицајни надзор и над оним више може, које је из недостатака доказа ослобођен. Поредтога, како по пропису § 37 а полицајни надзор не може трајати дуже од 5 година, а имамо уверења, да радња на превратy више се година протеже док не сазре те се у дејство приноди, правитељство би било мишљења, да се за оваквe случаје полицајни надзор и на 10 год. продужити може, и тако потписани има част Државни Савет молити, да наводи решити ово:

1) да се првој тачки § 37 а казн. зак. после израза „како које суд одсуди“ дода ово: „осим дела изложених у §§ 87, 88, 89 и 90. казн. законика када се полицајни надзор и на 10 година продужити може.“

2) да се првој тачки § 37 б казненог закона после речи „и паљевине хотичке“ дода ово: „као и дела казнених у §§ 87, 88, 89 и 90. казненог закона тако, да се због ових дела оптужени има и онда на полицајни надзор осудити, када би исти због самог дела оптужења из недостатка доказа ослобођен био.“

3) да овај закон важи од дана кад га намесништво књежевског достојанства подпише.

№ 2468.
12. априла 1868. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
Министар правде,
Ђ. Д. Ценић.

Без обзира на тачност и умесност по-буда овом законск.м предлогу први и једини коментатора нашег Казненог Закона, стоји неоспорно ово:

а) да је овај предлог имао карактер политичне природе;

б) да се Државни Савет у свему сложио с предлагачем, и

в) да је 17. јула 1868. год. обнародован закон, којим је санкционисано све оно што је пок. Ценић предлагао.

* * *

Законом од 17. јануара 1876. године (Зборник 28. стр. 83.), којим је измењен и допуњен § 4. Полицајске Уредбе, дото је право општинским властима да извиђају и пресуђују сва кривична дела из III части Казненог Закона, и да сва одбором стављају под надзор крадљивце, који би били осуђени на просто краље у предности преко 2 динара, као и све оне на које би се само сумњало, да у општини или селу више краље и паљевине.

До овог закона постојала је знатна разлика између општинских, срескихи окружних полицајских власти у погледу извиђања и пресуђења иступних дела из III части Казненог Закона.

Прве су могле судити само оне иступе, за које је закон доносио казну до 3 дана затвора, или до 10 штапа (докле је ова казна постојала), или новчано до 2 талира.

Срески начелници извиђали су и пресуђивали иступе, за које је законом била предвиђена казна до 12 дана затвора или бој до 25 штапа, или новчана казна од 2—8 талира.

И најзад, окружна начелства и Управа града Београда извиђали су и пресуђивали иступе, за које је закон одређивао „казну до 30 дана затвора, или до 30 штапа.“[1] или новчано од 8—30 талира.

И среске и окружне полицајске власти имале су још право, да крадљивце осуђују и на полицајски надзор (§§ 320 а и 320 б. Казн. Зак.), а окружне полицајске власти и право административног решавања о стављању под полицајски надзор осумњичених за краље, разбојништва, паљевине и јатаковања.

Новим законом, т. ј. оним од 17. јануара 1876. год. општинске власти не само да су задобиле право да са одбором административним путем решавају о стављању под полицајски надзор, већ су услед проширене им надлежности за извиђање свију иступних дела из III. части Казненог Закона, *без обзира на недостатак законом одређене казне*, задобиле још и право да досуђују полицајски надзор од 4 месеца до једне године по §§ 320 а и 320 б. поменутог закона.

Једина разлика између општинских и државних полицајских власти у погледу досуђивања полицајског надзора, која је остала и после закона од 17. јануара 1876. год., била је у томе, што је право општинских судова у погледу административног надзора ограничено само на осумњичене за *крадљу* и *паљевину*, док се оно исто право окружних полицајских власти распространило још као што смо видели, и на разбојништва и јатаковања.

Остале мене, која које је полицајски надзор у нашем законодавству прописано, оне су:

а) Законом о истражним судијама од 17. априла 1890. год. престало је у једнокруг истражних судија не само право расматрања, осниважања и уништавања иступних пресуда у последњем степену, већ и право *извиђања* и *суђења* извесних иступних дела из III части Казненог Закона: обмана и опорочавање власти (§ 359.), увреда страних посланика (§ 358.), злоупотребa државног грба (§ 328 *а*), прогонство страних подданика (§ 343), па и досуда *административног надзора* (§ 391 *б*).

По чл. 28. овог закона, жалбе против судa за ова дела поднесене су се надлежном привременом суду у року од три дана, а по чл. 19 истог закона, полицајске и општинске власти крајње су дужност туженца у овим случајевима. Изузетак су чинила дела из § 258. код којих је сам законодавац прописао процедуру за подношај тужбе.

б) Законом о изменама и допунама Казненог Закона од 19. марта 1891 год. укинут је *полицајски надзор* за дела из §§ 87, 88, 89 и 90. Казненог Закона, а овим је и његов максимум сведен на пет година.

в.) Височајш им наредбама од 9. и 15. маја 1894. године, а после суспендована устава од 1888. год. укинуте су, поред осталог, и сви они чланови закона о неуредним судијама, који су се односили на иступе, и овим је и административни полицајски надзор поново враћен у вид-

[1] До издања Казненог Закона окружно начелство и Управа града Београда имали су досуђивати бој до 25 удараца, али је § 314. овог закона прописано, да бој не може бити казна од 10, нити више од 30 удараца. Сво ово у осталом важило је до закона од 11. децембра 1873. године када је телесна казна укинута.

лежност окружних полицијских и општинских власти.

II најзад

г) Законом о изменама и допунама Полицијске Уредбе од 17. јануара 1904. год., право општинских судова да се одбором решавају административним путем о стављању под надзор полицијски измењено је, упрам смањено од 6 на 4 месца.

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

КАКО СЕ ВРШЕ ПРИТВАРАЊА

(према са немачког)

Међу најважније дужности полицијских органа долази притварање професионалних злочинаца. По правилу, искусан злочинац ни мало се не опире, кад му приступи полицијски чиновник ради притварања. Према вестима у дневним листовима, које јављају о притварањима и апшењима злочинаца, код публике је створено мишљење, да је приликом таквога притварања неизбежна борба, отпор, хрвање, револверски пуцњи и томе подобно. На против, може се узети као правило, да искусни злочинци не дају од себе ни најмање отпора кад им приђе полицијски чиновник ради притварања.

Могу се навести три разлога, који на то побуђују злочинце по професији.

Први је душевно расположење злочинца. Кад би се човек могао пренети у душу таквог једног човека, морао би му поклонити изнесено сажаљење. Можда сопственом кривицом, али можда и услед несрећних прилика и друштвених односа морао је поћи злочиначким путем; несрећник је провео многе године на робији и зна, да ће се увек морати опет пратити тамо, пошто му наше животне прилике готово онемогућавају да још једном постане частан и поштен човек, и за то је готово једино и упућен на пријење казнених дела. Он зна да мора рачунати на издајство својих другова, он зна, да га полиција бодрим оком посматра. Он је пређашњи робијаш и увек сумњиво лице, те дакле са сним тачно зна да ће пре а после бити поново притворен. Он зна да је заиао у живот тајанствености и да нас њим лебди таман облак пронлазећа, притварања и осуде, облак, из кога сваког тренутка може синути гром.

Да ће катастрофа доћи и да она мора наступити, то он зна. Зато га најзад проналазак од стране полиције ни мало не изненађује. Шта више, могли бисмо тврдити: да је за напаћену душу једног таквог човека наступање катастрофе управо почетак мира и престанак стрепње која га је дотле мучила.

„Све је свршено, све је прошло — што је морало доћи, наступило је!“ вели злочинац сам себи, и драговољно се повинује судбини. По томе душевном расположењу може се објаснити и то, за што професионални злочинци расипају на уживања сву бедну награду, коју им удели јатак, или онај мали део плена који добије као део од другова у похари. Они траже нервног раздражења, они траже узбуђења и забаве да би се бар и за неколико тренутака ослободили непрекидног страха и стрепње од проналаска и појаве полиције.

Други разлог, што се професионални злочинац ни најмање не опире, лежи у већ постојећим личном односима између полицијских чиновника и злочинца. Кад се каже за некога старог полицајца и старога злочинца, да се они познају међу собом више „дружевно“, није баш претерано. У опште се сматра, да су људи без срца или бар тврда срца који имају посла са хватањем и притварањем злочинаца; нарочито је то случај, да се за такве сматрају полицијски чиновници, иследне судије и државни тужиоци. То је велика заблуда. Ти људи испуњују своје дужности или они су свет за то људи и у најмање су случајева људи пуни осећаја и сажаљења. Они поступају човечански са злочинцем приликом притварања и апшења, они га не вређају и не киње, већ шта више чаше и изнесене мане уступке, који за човека у слободи ништа не значе, али за притворенике су доиста од свога противника могу наћи сажаљења и човечности. То изазива у злочинаца захвалност, а криминална историја може нам исписати безброј чудноватих случајева злочиначке захвалности.

Какав стари криминални чиновник, кад има пред собом једног давнашњег злочинца, па кад га притвара, не задовољава се само тиме, што ће му ирећи, метнути руку на раме и рећи му: „Ви морате поћи са мном, ја вас притварам. Немојте правити никакву ларму, све је већ откривено!“

Доиста по том злочинац очајно сагне главу, на погледа полицијског чиновника опаким погледом који се равна погледу жи вотиње која је бежала од потере и најзад пала изгубљена, без икаква спаса, тај не би био никакав човек, кад не би имао сажаљења према томе злочинцу, кога је не само ухватио као дивљач, већ га мора одвести у притвор и за тим послати на робију, која ће можда трајати пола људског века.

Кад се има у виду тај осећај полицијског чиновника, неће ни мало изгледати чудноватно, што он продужава говорити злочинцу: „Ако хоћете још што да једете или пијете, можете слободно; ја ћу платити.“

За време истраге и на робији тешко да ће злочинац имати прилике да добије добру храну, а не може се ни замислити како много полаже на добар и мисан залогај један стари робијаш. По томе се онда лако може увидети колико је захвалан злочинац и за како велико доброчинство сматра он, кад му се у путу за вас повуди једна чаша пива или мало шунке — уживаће, кога се он мора годинама одрећи.

Пре неколико година десио се случај у Берлину, да је у једној механи један униформисани жандарм имао да притвори једног врло опасног злочинца. Злочинац је нека три дана бежао од потере, и баш је у том тренутку јео неко печење, које му је врло добро пријало. Он обећа жандарму, да ће одмах доле поћи с њим, али да ме остави толико времена, докле поједе печење. Жандарм је мислио, да би се огрешио о своју дужност, кад би му то допустио, и одговори му да то не може бити, већ да мора одмах с њиме поћи. На то скочи злочинац и забоде жандарму по среди срца нож који је имао у руци. Пред судом је изјавио злочинац, да га је немило сажаљења од стране жандарма до дудила потресло, кад му није хтео допустити да поједе последњи добар залогај, и да га је то једино побудило да постане убица.

(свршиће се)

Д. В. Б.

ПОУКЕ И УПУТИ

При распри о праву на дрвљанину где се сумња појави, дужи се, да је на онога страни право, који ствар држи, а онај који то оспорава, има се од стране полицијске власти упутити на парницу.

Пуномоћник г-ђе Шарлоте Нахман, тужбом својом од 14. марта 1905. год. тужио је власти ср. посавског окр. београдског Себастијана Ноја млинара и Ристу Михаиловића кад. из Барајева, зато што су се самовласно уселили и то први у млин, а други у кућану његове властодавке г-ђе Шарлоте, те тако самовласно уживају приходе од истог имања, па је молио, да се са њима по закону поступи и из имања истисну.

За доказ о својини поменутог имања поднео је у овереном препису два протокола од 8. марта 1905. год. провештеног суда окр. београдског, па којима је продавац онога имања г. Алимпије Богић пенз. из Београда извршио пренос истога, као и да је имање уступио на уживање г-ђи Шарлоти 24. јула 1904. године.

На иеспиту код ср. власти тужени Себастијан изјавио је: да ово имање није самовласно заузео, нити је се самовласно у млин уселио, већ да је се у исти уселио и ради као ортак тужитељке Ш. и то на основу уговора, који је са њом закључио, по коме је он ортачки са г-ђом Ш. купио ово имање и заједнички млин подигао, за доказ чега је поднео у оверепом препису привремени уговор, као и писмо продавца г. А. Б., у коме изјављује, да њега према за ортака у овом имању са г-ђом Ш.

Пуномоћник тужитељке г-ђе Ш. није признао поднете доказе туженог Ноја, наводећи да су неистинити.

Затим је наложено на протоколу код ср. власти Б. 4511. изјавио, да је тужени Ноја до 3. фебруара 1905. г. био само настојник-слуга на спорном имању, а да је до тога дана потпуно измирен у заслузи, за доказ чега је поднео рачун издатка од 3—П—05. г., који је Ноја поднео г-ђи Ш. Тако исто поднео је протокол саслушања г. А. Б. код провештеног суда окр. београдског од 29. априла 1905. год. Б. 12933., из кога се види, да

је г. Б. ово спорно имање продао и уступио искључиво г-ђи Ш. На је на основу ових и раније поднетих доказа тражио, да се отпужени, као бесправни заузимаоци избаце са имовине властодавке му г-ђе Шарлоте.

Тужени Нол изјавио је: да пуномоћије издато од стране г-ђе Ш. не признаје за пуноважно зато, што није издато пред српским властима.

На основу изложеног, ср. власт наглашавши, да тужена Нол ничим није доказао, да има на какна права на спорно имање, а да међутим спорно имање ужива, те да је овим утврђено дело самовлашћа из § 375. прив. зак., које је по § 396. крив. зак. застарило, јер Нол ово спорно имање ужива од 1. августа 1904. год.

С тога је, на основу § 375 а крив. зак. пресудом својом од 20. маја 1905. год. Бр. 59д7, одлучила, да се окривљени Нол и Риста Вазде ослобађе, а да спорно имање напусте и из истог се иселе.

Ову је пресуду ср. власт на дан 28. јуна 1905. год. извршила и из спорног млина иселила г-ђу Себастијан Нола, — пошто Себастијан није био у Барајеву.

За оним је се Нол, актом својим од 6. јула 1905. г. обратио среској власти, да му она преда све оне ствари, означене у свом акту, које су при његовој особи са имања Шарлоте Нахман, на истом остале, у противном да га о томе извести решењем.

Према ономе пуномоћник г-ђе Ш. Н. на протоколу под № 8843. изјавио је, да не признаје право својине Н.-у на ствари: машину и машинске делове, као и остали машински прибор, а тако исто и новоподигнуту млинску зграду и ствари, које се налазе на имању његове властодавке и није одобрио, да му ма и једна стварчица изда.

Молилац Нол, актом под Бр. 9086. поднео је уверење Г.г. београдске царинарнице за доказ да је он машину за парни млин набавио.

На основу овога власт ср. посавског нашла је, да се молиоцу Н.-у не могу издати тражене ствари зато, што му пуномоћник г-ђе Ш. не признаје право својине и што своје право није ничим доказао, а међутим ствари се налазе у државини г-ђе Ш., којој и припадају док се противно не докаже §§ 202. и 223 грађ. зак.

Даље, нашла је, да уверење царинарнице београдске које је Н. за доказ поднео, да је машину и машинске делове он набавио, у овом случају не може му ништа користити поред разлога, да је та машина на имању и државини г-ђе Ш., још и зато, што се њиме не утврђује, да је баш Н. својим сопственим новцем исплату учинио.

Према овоме, а на основу чл. 2, тач. 7. несторих правила и § 6. и 27. грађ. суд. пост. и §§ 303, 304., 305, 306 и 466 истога поступка, ср. власт решењем својим од 9. септембра 1905. год. Бр. 9347. уступила је молиоца Н.-а, да путем спора докаже право својине ствари.

Ово решење одобрило је и начелство окр. београдског и Министар унутр. дела с тим, да је решење умесно, јер одговара прошлу из § 202. грађ. зак., без обзира на разлоге поменуте у решењу ср. начелника, који су заснивани на оцени доказа и основаности захтева жалиочевог.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово на закону основано, па је одлуком својом од 2. јуна 1906. г. Бр. 4208, жалбу одбацио као неумесну.

* * *

Љубица ж. М. Б. дуговала је извесну суму Др. Евђенију Брановачком санитетском потпуковнику.

За наплату овог дуга начелник среза пожаревачког на дан 16. марта 1896. год. продавао је непокретно имање дужника Љубице. На тој лицитацији поверилац Брановачки купио је један плац са кућом и другим зградама, који му је по гласу тапије од 22-III. 1899. г. Бр. 11020., по мерама и границама, описаним у тој тапији уступљено за 1650 динара. На лицитацији пак од 22. марта 1899. г. купио је и један празан плац, који му је, по тапији од 25. септембра 1901. г. Бр. 37399. по мерима и границама обухваћеним у тој тапији, уступљен за 450 дин.

Молбом од 29. децембра 1902. г. његов пуномоћник тражио је од начелства окр. пожаревачког, да се купац на купљено имање уведе у господарство.

Кад је начелство приступило овом раду, утврђено је, да по другој тапији Бр. 37399) чак са источне стране 13-70 а са западне 23·30 мет., са које је стране граничар Стеван Ђорђевић.

Пошто притежалац Стеван није признао. да је заузео ма колико имања пок. Љубице, наводећи да имање ужива на основу тапије убаштињена потврђене од суда општине пожаревачке од 5. новембра 1879. год. Бр. 2292. IIЊ 7., и није пристао да мањак у купљеном плацу од свог имања жалиоцу уступи, — начелство је решењем од 23. октобра 1903. г. Бр. 15764. купца увело у господарство по тапијама на купљено имање, а Стевана упутило на грађанску парницу да докаже право својине.

По жалби Стевановој, министар унутрашњих дела примедбама својим од 16. децембра 1903. IIЊ 31189 поништио је ово решење начелства, с тога, што је начелство погрешно донело горње решење на основу § 493. грађ. суд. пост. јер тај пропис говори о извршењу судске пресуде, а овде тај случај није, пошто купац трпи да га начелство уведе у господарство купљеног имања на лицитацији по судским тапијама. На како се приликом увођења његовог у господарство показало, да на лицу места нема оволико земљишта, колико би по тапијама требало да му се уступи, то је требало средством инжињера, а у присуству комисија, измерити како земљиште које он тражи, тако и земљиште које је у државини његовог комшије Стевана, па ако се тим премером нађе да Стеван не ужива ништа више него оволико, колико му по тапији припада, онда значи да је савесан држалац. Ово тим пре, што је његова тапија много старијег датума него купчева, и у том случају, начелство је требало према §§ 201. и 202. грађанског закона да огласи себе за ненадлежно за расправу овог питања, а слабију страну да упути на парницу.

На основу оних примедаба начелство је решењем од 2. јануара 1905. г. Бр. 8 упутило купца на грађанску парницу.

Но, по жалби, министар поништи ово решење начелства с тога, што ово није поступило по његовим правим примедбама IIЊ 31189. 1903. г., већ је без претходно тињеног премера на лицу места, којим се имало констатовати: да ли се и колико имања жалитељеног налази у државини Стевановој, упутило жалиоца на парницу противну Стевана.

Усвајајући ове примедбе, као обавезне, начелство је по њима поступило и нашло да жалитељу Брановачком по тапији од од 25.-IX 1901. год. Бр. 37399. нема довољно имања, већ се тињеним премером увиђа у имање комшије му Стевана и то са источне стране 13 мет. а са западне стране 23·30 мет.

Како Стеван не признаје да је ма шта заузео од имања жалитељеног, то је начелство приступило премеру Стевановог имања и нашло, да Стеван по његовој тапији, потврђеној од стране првост. пожаревачког суда од 9. новембра 1870. г. Бр. 20642., узима оволико имања, колико му и у тапији гласи, да није ништа од имања жалитељеног заузео и да је права држалац овог имања.

Према оваком стању ствари, и како, према § 201. и 202. грађ. закона, начелство није надлежно, да се упушта у расправу овога питања а и с тога, што је жалитељ Брановачки у овом случају слабија страна по § 201. грађ. закона, јер је Стеван савесан држалац свог имања, што доказује и његова тапија много старијег датума, то је начелство, на основу поменутих законских прописа решењем својим Бр. 4738. 1905. г. упутило купца Брановачког на грађанску парницу која ће решити ово спорно питање.

Ово решење одобрио је министар унутрашњих дела, оваљеним решењем као умесно и на закону основано, јер се Стеван има сматрати за јачега у праву, пошто се спорно имање налази у његовој државини, и пошто он имање држи на основу тапије као јавне исправе, те се његова државина има за савесну сматрати — §§ 201. и 202. грађ. закона.

Противу овог министровог решења купац имања Брановачки изјавио је жалбу Државном Савету наласећи да оно не одговара закону са ових разлога:

1. што је, по § 651. грађ. закона, продавац (у овом случају државна власт — начелство) дужан продату ствар добро чувати и на одређено време купцу предати. Према томе, државна власт дужна је била предати му ово имање, које му је и продала, а не да га упућује на парницу противну лица, с којим он ништа није радио и од кога ништа нема ни да тражи;

2. што навод у решењу: да је Стеван јачи у праву, јер је спорно имање у његовој државини, нема вредности према њему жалитељу, — јер је за њега индиферентно, у чијој се државини налазило имање до пописа, али од пописа, свакако, морало је бити у државини државне власти, која га је и продала, и

3. што он држи спорно имање на основу судске тапије а Стеван на основу тапије, која је неуредна и која не гласи на његово име.

Државни Савет нашао је да је решење министарово правилно, па одлуком својом од 21. марта 1906. г. № 2648. жалбу одбацио као неуредну. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине пложке, актом својим од 21. августа ове год. Бр. 1000, пита:

„Кад се од једне жене одрекне муж и отиде у службу, па после и на позиви власти изјави: да са том женом неће више никад продужити заједнички брачни живот, да ли се њој може дадати уверење о сиромаштини, за вођење спора, пошто задруга, из које је њен муж извађао, плаћа више од 5 дин. непосредног пореза?«

— На ово питање одговарамо:

По чл. 2. тач. 8. става 4. закона о таксама, кад год жена има да води парницу против свога мужа, што је наступио који од случајева § 417. грађ. закона, онда се не гледа на величину пореза, који плаћа њен муж, него на порез, који она сама плаћа, ако га у опште плаћа.

Ово важи и за оне случајеве, кад би она у томе положају отеране жене имала да води спорове са другим којим лицем, а не баш са својим мужем.

II.

Суд општине грнчарске, актом својим од 27. августа ове год. Бр. 2135, пита:

„Н. Н. из Јадрн. Љешнице, тужио је овоме суду Н. Н. из Козјака, за дуг у 55 динара. За доказ онога потраживања пудио је туженоме клетву а и сам поврђену примао.

На рочишту 10. априла, и тужилац и тужени сложили су се, да се спор расправи клетвом једнога од њих двојице, т. ј. тужилац је пудио а тужени поправно заклетву.

Суд овај налазећи да главној заклетви има места, по своме нахођењу а у смислу § 284. грађ. суд. поступка досудио је клетву тужиоцу.

Одмах после саопштења пресуде, парничари су изјавили, да се заклетва у смислу § 290. поменутога закона одмах изврши што је и учињено.

После овога, тужени је изјавио жалбу првостепеном лозничком суду на пресуду овога суда, и судија, одређен да разматра пресуде општинских власти, поништио је пресуду овога суда, јер је, вели, у смислу § 289. грађ. суд. пост. требало заклетву досудити туженом, а не тужиоцу.

Суд ово општински, на основу § 20 б. грађ. суд. поступка поново је вратио акта са својим противразложима првостепеном суду, да у пуној својој седници (колегијуму) размотри акта и пресуду, и првостепени суд одбацио је против разлога овога суда а одржао примедбе свога судије.

Моли се уредништво, да у идућем броју Полиц. Гласника, пошто је ствар хитна, објасни: да ли је радња Првост. суда правилна и да ли су примедбе његове обвезне обвезне за општински суд, кад је заклетва извршена у смислу § 290. грађ. суд. поступка, те у опште није имало места жалби. Ако пису обвезне шта има да уради општ. суд, хоће ли опет да враћа акта првостепеном суду?«

— На ово питање одговарамо:

У опште је незгодно одговарати на питања ове врсте, кад нису изнесени и разлози првостепеног суда, који су га определили да пресуду општ. суда поништи, нити је целокупногa радња позната уредништву.

Али, кад је општ. суд истакао и то питање: да ли су судске примедбе обвезне за њега, па за одговор уредништва везује и извршење ових, онда је уредништво нагнано да уђе у ову ствар и без снега онога, што би расправу овога питања учинило сигурнијом и тачнијом.

Под претпоставком, дакле, да је тачно оно тврђење општинског суда, да је тужени извршио поверено заклетву тужиоцу, и да се то актима утврђује, па да је чак дао и свој пристанак да тужилац одмах положи заклетву, и он то и учинио, онда се одлука Првостепеног Суда, по нахођењу у уредништва, не би могла сматрати правилном, јер је ушло у оцену једне пресуде, против које по § 290. грађ. суд. пост. у вези са § 307. истога закона, нема места жалби, пошто се тужени, поправљајем заклетве тужиоцу, одрекао сваког свога права, и пристао да тужени заврши поведени спор и докаже своје тражење заклетвом.

Овако уредништво схвата значај наређења § 283 и 289 грађ. суд. поступка.

Али, и ако оно овако гледа на одлуку Првостепеног Суда, оно скреће пажњу општинском суду, да су по § 20 под б. грађ. суд. пост. примедбе пуне седнице Првост. Суда обавезне за њега, и да их, по томе, он мора уважити и према њима донети нову одлуку.

Незадовољној страни после остаје права, да путевима, које јој закон пружа, тражи расправу тога питања: да ли је било по закону да се пређе преко једне положене заклетве, и колико ће имати предности заклетва, коју би у смислу судских примедаба положила тужена страна, кад је о истом чињеници већ положена заклетва од тужилачке стране?

III.

Суд општине запољске, актом својим од 24 августа ове год. Бр. 1965, пита:

„Моли се уредништво, да у своме листу донесе објашњење о томе: да ли су општински судови надлежни судити о споровима из § 6. тач. а. грађ. суд. пост. до 200 динара, где је поверитељ општина односно село, тј. да ли се општина и село сматрају као јавна судска каса?

На ово питање одговарамо:

Тач. в. § 27 грађ. суд. поступка не говори о касама општинским и сеоским, него о касама државних судова и у опште о потраживањима државним.

Према томе, општински судови могу судити све спорове где су повериоци општине и села, ако изузмемо не би било места из каквих других законских разлога.

IV.

Један општински писар пита:

„Чувар поља достављао је општинском суду, да је ухватио Н. Н. у винограду Ж. Г. где је украо два грозда.

По свршеном исљеђењу суд општински подводи дело под одредбе закона о чувању пољског имања и изриче казну.

Осуђени изјављује жалбу и Првостепени пожаревачки суд такву пресуду одобрава.

Други пут, чувар поља достављао општинском суду, да је у бостану извесног грађанина ухватио Н. Н. где је украо 3 лубенице.

Општински суд подводи и ово дело под одредбе закона о чувању пољског имања и изриче казну.

На ову пресуду жали се каквени, и Првостепени пожаревачки суд поништи је, налазећи: да дело потпада под § 391 крив. закона.

Овакна два једнака случаја, а два неједнака решења Првостепеног пожаревачког суда, доводе општ. суд у забуну, и не зна, како ће се у сличним случајевима управљати.

Општ. суд и даље држи, да је решење првог случаја правилније, јер кад се краде на пољском добру не би казнило по закону о чувању пољских имања, онда се у чл. 22 поменутога закона не би ни поминуло, но би се само штете означавале.

Моли се уредништво да изнесе своје мишљење по овоме.«

На ово питање одговарамо:

Истина, по чл. 1, 2, 3, 5, 6 и 7 зак. о чувању пољског имања, општински је суд надлежан да суди и кривце за накнаду штете, кад год оне не прелазе круг његове власти, које му даје § 4. а. полицијске уредбе.

Али, ни по овим законским наређењима ни по чл. 22 он не може краће судити по закону о чувању пољског имања, јер за њих овај закон не предвиђа величину казне, него по кривичном закону, где су праће побројане и подељене у нетупше и преступне.

Чл. 22. просто, дакле, говори о томе, да општински суд има право суђења кривца за крађу, али се одатле не може

извести закључак, да се те праће казне на начин, предвиђен чл. 5 овог закона.

Према томе, и општински суд и Првостепени погрешили су, кад је први судио кривице за кршу по закону о чувању пољског имања, а други га одобрио.

Друга поступак Првостепеног Суда правилан је.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Драгутин Вељковић — „Гишпиа", један од најгрђенијих и најопаснијих кочкара и вра-

ћалица, изгрдио је још у јуну месецу прошле године једну опасну крађу у Вељеву, и то приликом делу побегао у Софију.

По свима Драгутиновој која је изнета у 26 броју „Полицијског Гласника" од пр. године, он је ухваћен у Софији и по извршеним формалностима око експедиције предат је српским властима ради суђења.

Ноћу између 13. и 14. јула тек. год. Драгутин је побегао из притвора начелника среза посавског, округа вељевског, у коме је био због више опасних крађа, али је прошлог месеца ухваћен у Вољевцу и поново спроведен полицији у Обреновац.

Постоје основани сумња, да је Гишпиа извршио још велико казнено дело, те с тога позивамо све полицијске и општинске власти, да полицији власти одмах пошљеду навештај, одговоре, да ли он још где за живо казнено дело. Тога ради изношено његову најновију фотографију.

Драгутин је родом на Београда, стар је 30 година, висок 1·69 м., очију тамно-жутих и оштрих, косе смеђе, бркова правих, леђа носа удубљених. Од особених знакова има: белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, на врху десне јагодице; белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, у величини 1·5 см. на прсу, близу левог палца; белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, у величини 1·5 см. на средњем делу доланице; тетоваран знак у облику срца са пламеном „1875" на средини леве доланице; тетоваран знак у облику граничице, величине 15 см. на средини десне доланице; белегу од посекотине, у облику праве линије, величине 2·5 см., за 15 см. на спољњем углу левог ока, и тетоваран знак у облику круге на средини прсију.

Гишпиа је до сада два пута судски осуђиван, оба пута због крађе, а за време издржавања последње осуде побегао је из казнионе једа месеца 1901. године и у бегству остао до 31. октобра исте године, кад је лана ухваћен на жишкој железничкој станици под именом Миловад Милутиновић. У години 1904. одговарао је због убиства, а у вољеви годишњи небројено је пута кажњавани оступао за скитњу и разне крађе.

СКРЕТЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза деспотовачког пашао се један коњ лакше златасто-питомеће, мутор 8 год., без икаквих ознака, и једна кобила лакше златасто-питомеће, лисаста, матора 10 година, у којих нога чарвивста, са жигом „О" на трбиви. Коњи ови одузети су од сватичких цигана, те је ова пријава да су исте украдени. Нека потиндиске и општинске власти проваљу сајбиље ових коња, и упуте их среској власти у Деспотовац с позивом на акт Бр. 11502.

Код начелника среза посавског округа вељевског пашао се у притвору лице без икаквих исправа, које је назвало да се зове **Павле Томић**, из Прошћанца, у срезу ресавском; он је стар 29 година, средњег раста, дугих обрва, чрх главе назад му је шишат, имао своја обрва или белегу од посекотине, а на прату код грудњака има белегу од убода; код горњих крила. На себи има базу шајкашарску, пантаљоне војничке, на глави шешир, а на ногама опанке. Изјавио је, да је служио код разних газда у Шапцу, Лапову, Доњој Рачи и у још неким селима по Србији. Како Павле изгледа по свој сумњива личност, поимењи начелнике, дописом Бр. 12064, моли све полицијске и општинске власти да га изнесте, да ли је Петар извршио где какво казнено дело.

ПОТЕРЕ

Радисав, син Јонка Цветковића, земљодељи из Лалинца, среза пиншког, бив. слуга г. Милутина Петровића, пешадијског поручника из Ниша, украо је 9. тек. м-ца своме господару 90 динара у срнсним новчаницама од по 10 динара, и побегао. Радисав је стар 16—18 год., средње је величине, сувоњав, косе, очију и обрва црних; један му је образ асиметричан што се јасно види приликом смејања; у одећу је сувенном. Позивају се све полицијске и општинске власти, да предузму потребне мере за проналазак овог крадљивца. Проналеног треба стражарско спровести начелству пиншком с позивом на депешу Бр. 7679, пак управи града Београда с позивом на акт Бр. 32850.

Живко Петровић, јорганџијски радник, стар 24 год., сувоњав, висок, приномашаст, кад говори по мало зашуцкује, изгрдио је једну крађу у Београду и побегао. Треба га пронаћи и спровести кварту сазанлијском с позивом на акт Бр. 10792, УБр. 32875.

Влајко Миленковић, родом из Лесковца и бив. слуга Петра Петровића, кафеџ. из Вељева, покрао је свога газду 11. тек. м-ца и побегао. Крадљивац је стар 25 год., раста средњег, приномашаст је у опште. Треба га пронаћи и стражарско спровести начелству округа вељевског с позивом на бр. 11824.

Непознато лице украло је Марији Цветковић, радницији из Београда, златан медаљон у облику срца, пар стварнових минђуша са по једним плавим каменом, две хаљине и једну сребрну бурму и 100 динара у новцу. За проналажење и изградњом пореднје се тражење УБр. 32601.

Крађа стоке. Благоју Брнчу, земљодељу из Вукотића, среза посавско тамнавског, украдена су два коња: један лакше врсте, мутор 5 год., и други лакше дорћастог, мутор 7 год.; оба украдена коња жигосана су жигом „О". За проналажење и покрађом пореднје се тражење. УБр. 32615.

Непознати лопови ноћу између 8. и 9. тек. м-ца украли су Ранку Томићу, земљодељу из Мислођина, среза посавског округа београдског, једну кобилу лакше дорћасте и мутору 8 год.; једна нова коњска кола са жимовима, уздама и целим јахаћим прибором, један револвер са шест шубуров, један шишток, 20 ока вуне и неколико кошуља и чарапа. Начелници среза посавског депешом Бр. 10043 моли да се за крадљивцима и покрађом предузме најенергичније тражење.

ТРАЖИ СЕ

Петра Мариновића, шиљарина, родом из Глогоница у срезу нарајинском, тражи начелство среза нарајинског, код кога одговара за извесно кривично дело. Поитно се Петар до сада није могао пронаћи, поимењи начелнике среза, актом Бр. 5535, моли све полицијске и општ. власти да за њиме живо трагају и у случају проналаска страпарно му га упуте, а у противном да одговоре о непроналаску.

БРОЈ 39. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 24. СЕПТЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године: за све полицијске власти и напоље: 20 динара на годину за државне и општинске надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. и 101. Устава земаљског, решили смо и решавамо:

Народна Скупштина састављена из Народних Посланика изабраних за скупштинску периоду: 1906., 1907., 1908. и 1909. године, сазвана се у први редован сазив на дан првога октобра ове године у Београду.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

20. септембра 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Михајла Ф. Тајсића, полицијског писара исте класе среза грушанског, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза грушанског Живка Сарамандића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза лужничког Михајла Антоњевића, полицијског писара исте класе среза белопаланачког, — по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе среза белопаланачког Цветка Петровића, полицијског писара исте класе среза лужничког, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. септембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра иностраних дела и заступника Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милош Марјановић, секретар исте класе министарства унутрашњих дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда ставя у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12. септембра 1906. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

§ 471. грађ. суд. поступка имао је за циљ да земљодавце сирочи од економне пропасти услед какоумног задуживања.

Да би избегли ову корисну законску одредбу земљодавци, налазећи околица у § 124. Уредбе о основама, у велико се обраћају Министарству Народне Привреде да протоколишу фирму њихове специјалне радње са природним производима. И Министарство Народне Привреде, на основи простог општинског уверења да су се дотична лица тим радњом бавила од извесног времена давало је потребна одобрења за протоколисање фирме.

С тога да бих спречио изигравање ове одредбе из § 471. грађ. суд. поступка, и да бих спречио да земљодавци, чак и без најелементарније писмености, добијају својства трговаца и губећи благодети из § 471. овог поступка, без довољног искуства, не пођу у руке зеленаша, а на основи § 124. уредбе о основама од 14. августа 1847. прописујем ову

УРЕДБУ

о трговини са природним производима са судски протоколисаном фирмом

Чл. 1.

Лица која желе водити трговину са природним производима са *судски протоколисаном фирмом* морају се претходно обратити својој претпостављеној полиц. власти ради полагања испита који се овом уредбом прописује.

Чл. 2.

Уз пријаву кандидат је дужан поднети и доказе:

а.) да је пунолетан или да је за пунолетна проглашен;

б.) о подаништву и о сталном месту становања;

в.) уверење о владању;

Чл. 3.

Кандидат је дужан уз пријаву за испит положити за сваког члана комисије таксу од десет динара.

Чл. 4.

Испит ће се држати онде где начелник окружни (у Београду управник града Београда) одредн, и то прих десет дана сваког месеца.

Чл. 5.

Испит је усмени: читање, четири врсте рачуна и просто правило тројно, испит је писмени: писање диктандо и три задатка из простог правила тројног.

Чл. 6.

Испитну комисију састављају: начелник окружни (срески) или његов заступник,

један учитељ и један трговац, које полицијска власт у присуству два грађанина бира кошком на 24 часа пре дана одређеног за полагање испита.

Чл. 7.

Комисија спроводиће утврђује питања која ће се поставити кандидату.

О резултату испита решава комисија већином гласова.

Чл. 8.

О испиту се има водити протокол који ће се поднети начелству окружном (срезном) пошто га чланови комисије потпишу.

Чл. 9.

Кандидат који положи испит, на основи поднесеног протокола добива од начел. окружног (среског) уверење да може водити трговину са природним производима са судски протоколисаном фирмом.

За ово уверење наплаћује се у таксеним маркама које ће се на истом утиснути и прописно поништити таксе предвиђена у ТБр. 239. таксене тарифе закона о таксама.

Чл. 10.

Кандидат који не положи испит одбија се на годину дана.

Члан 11.

Овог испита ослобођавају се:

а,) они, који су свршили најмање два разреда гимназије, што ћемају да докажу школском сведочбом; и

б,) они који имају трговачко право, с погледом на § 82. Уредбе о еснафима, неће полагати овај испит.

Чл. 12.

Исто тако ослобођавају се од полагања овог испита и она лица која продају природне производе са својих имања.

Чл. 13.

Ова Уредба ступа у живот пети дан пошто се објави у „Српским Новинама".

Препоручујем свима окр. начелствима Управи града Београда) да у смислу ове Уредбе даље по надлежности поступе.

Т.Бр 5388.

17. септембра 1906. год.
у Београду.

Министар
народне привреде,
К. Стојановић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(наставак)

Поред поменутих смртних и телесних казни познате су биле старом српском законодавству и друге казне. Поменућу овде само такве казне, јер оне не улазе у оквир оних казни, о којима сам до сад говорио. Тако Душанов Законик помиње казну *протопства*. Ако се неће јеретик, који би се био оженио православном, може се, ако пристаје, крстити у православље; ако ли се не би покрстио, да му се узму жена и деца и да им се да део од куће, а он да се прогна (чл. 9.). Исто тако и калуђер, који би као прикети чиновника узимао мито, кажњаван је бојем и прогонством (чл. 24).

Поред прогонства постојала је и *конфискација* (§ 24, 32, 57, 109, 110, 107), *новчане казне* (§ 30, 56, 56, 77, 85, 86, 93, 94, 95, 96, 118, 1222, 140, 134 и 145), *лишење чина* (§ 20), *расељавање* (147) и *бацање у тамницу* (19 и 166).

Зборници Закона, састављени у време Душаново, служили су и доцније у српској држави све до времена пропасти Србије 1459. и Црне Горе до пред крај XV столећа. Али с временом се осећао напредан у казненом суђењу у толико у колико су се изнесене казне губиле или су постојале блаже. Мало се налази споменике из времена српских деспота, који би нам пружили грађе, те да би могли систематски прегледати казне, као за време царства. Зна се толико да се за време деспота Стевана Лазаревића кажњавало смрћу издајство према држави као и они, који су дизали буну. Бунтовнике је могао спасти само манастир, то јест, ако побегну у манастир и закалуђере се, као што је учинио Никола Зојић, кад виде да му буна не може успети[1]).

Леп пример о бољу или о батињама наилазимо за владе деспота Стевана Лазаревића. Дубровчани пишу деспот Стевану 9. августа 1417. године и јављају му, како су за неке привилеје казнили бојем неке трговце и држали их у тамници. Она веле: „ако је човек худобно, нека му „тело (**пльть**) пати а имање да није крило. „Тим трговцима и другим на славно име „и слободу господства ти наша властела „и добри грађани веровали су. Није достојно да изгубе, тих трговаца имаше „није. Молимо ти великост господства „реци, да га поврате и њих ослободе, јер „су већ толико патили. А за худости њи„хове могло је чути господство ти како „одовуд посласмо по Симка Стањића и по „другу му Живка и по друге трговце „и овде их неденсасмо (казнисмо бојем) „у наших ћутих и страшних мрачних там„ницах где су дуго дана стајали, и тако „мислимо нађа чинити оним, који буду „тога достојни.

У једном другом писму од истога дана и исте године пишу краљ и властела дубровачка Деспоту Стевану Лазаревићу:... „писање великости ти приминх разумесмо „и најпрво што пише ваша милост јер „који годе човек приходи у земљу и гра„дове господства ти, вољан си га неденса„сати за његово безчиније или худост. „Господине деспоте тој хвалимо и у нас „и по свему свету много је неденсеја пре„поручена и добро је месту и држави где „но јест но правди да ако човек коју „худост или по неумешности учини, право „и достојно јест да му тело пати.[2]) За окове имамо пример из времена деспота Стевана Високога у оним поступку деспотовим над је он наредио да се сви трговци дубровачки окују и баце у тамницу с тога, што су дубровчани затворили своје школе и забранили српским девојкама да се у њима уче.[3])

Из времена деспота Стевана Лазаревића имамо још један правни споменик да прегледамо и то *законик грбаљски*.

Грбаљ се у старо време звао жупа *Gribnik* и сачињавао је још у време краља Душанина једну област са Будвом и Чеком (Budua cum Cseeva et Gripuli). Доцније се жупа Грбаљ одвојила само за себе и као таква помиње се и у нашим старим споменицима и делила се на горњи и доњи Грбаљ. Тако имамо помен у једој Хрисовуљи краља Уроша где је даје Котору, а то потврђује цар Стефан.[4]) У овој жупи доцније истакли су се кнежеви од четири породице: Тујковића, Љубановића, Бојковића и Лазаревића. А око 1839 године влада аустријска признала је праву грбаљску кнежину Света Тројица (Contea di S Trinita,) другу Света Госпоља (Contea di Santa Maria), трећу: Свети Сава (Contea di Santa Sabba) а четврту: св. петка (Contcadi santa Venerandа), то јест сваку кнежину по имену кнежинске прике.

Записници је начин суђења у Грбаљу. Вук витез Врчевић овако описује начин суђења у овој области:

„Сваки кнез у својој кнежини судио је помаље стварн, али кад би била која велика, морали су се сва четири састати и сваки собом дапати своја главара од села на место звано „*Мартаре*." — Ово бијаше средина од Грбља, на једном узвишеном брежуљку, који се и данас назива неузграђен и зове се „*зборна гласница*", и ту би се судило по законику"[5]).

Пресуде донесене на овакном суду одмах су записиване.

Грбаљски законик донесен је на збору Грбљана о Митрову дне 1427. године, где је и потписан од стране њих четрдесет и два. У Законику нема смртне казне у оним облицима у којима је видесмо у законоким зборницима Душанова времена, нема ни оних страшних телесних казни, које се налазе у поменутим зборницима. Казне се већином састоје у новчаној глоби и у глобама друге врсте. Цео грбаљски законик састоји се из 126 чланова. Овде ћемо навести само оне чланке, који одређују му какву казну.

Смртну казну овај законик одређује за ове кривице:

Чл. 1. Ко човека убије, глава за главу, а ако би страна убијеного хтела пристати на мир то је страна убице плаћала 120

[1]) Гласник XLII. стр. 364.

[2]) И једно и друго имамо назнаке се у Зборнику писама дубровачких Мелх Пуцића. Споменици српски 1893. стр. 128—189.

[3]) Манушеов В. В. Исследования объ историческихъ памятникахъ бытописателяхъ Дубровника. С. Петербургъ 1867. стр. 47. међу прилозима.

[4]) Miklosich, Monum Serbica стр. 131.

[5]) Вук витез Врчевић, Рашка чашпа. Дубровник 1891. стр. 25.

пекина (дуката) 40 гроша и пару сребрну турску у новцу.

Чл. 2. За главу једнога свештеника, макар каквога достојанства било, шест глава.

Чл. 3. За мушку главу, макар од једне године исто као и за јуначку (чл. 1).

Чл. 4. Две главе женске за једну главу мушку.

Каменовање се такође задржало као најстрожија казна за погрешке против морала. Тако чл. 15. наређује: „који би младић и младица у време вериђбе згрешили, то јест да оставе с њим бреја, да братство девојачко каменује девојку, а младићево младића.

Одсецање руке. Грбаљски законик одређује ову казну за ове кривице:

Чл. 7. Ко би ударио оца или матер, да му се она рука пред народом одсече.

Чл. 31. Који би поп или ђак лажно писано учињо или поправио, или тестамент другојачи, него онако као што бодесник наређује, (написо), да се свештенику узме парохија, и ђаку одсече рука.

Стрижење косе, одсецање носа и ушију јесу казне, које су по Грбаљском Законику примењиване на неверну жену, која би учинила прељубу. Члан 14. поменутога законика наређује: „Која би жена по чистим сведочанству или очевидно учинила прељубу, да је свој муж отпусти ошишане главе, берсана носа и без једнога уха.“

Одсецањем носа и ушију казни се и она жена, која би крађући што из куће украла или продала, да изиђе или попије да јој се ухо или врх од носа одсијече и да се по грлиу познава.“

Остале чланове овога законика, који се односе на казне, навешћемо овде по реду, те да се види каква је разлика у примењивању казни између законских зборника Душанова времена и овога Грбаљскога Законика.

Чл. 5. За рану од једне до једанаест ври по навршене ране. А свака кра по десет цекина.

Чл. 6. Ко кога удари чибуком, по мртва главе; а ако га ударени убије, за ударад да плати само половину главе, то јест 60 цекина.

Чл. 8. Ко би помакао зугини, то јест прихватио туђу земљу, да му се убију волови орани и да их кнежина поједе.

Чл. 9. Ко би се криво заклео у суду, кад би га кнезови закљињали, да му вас Грбаљ све што има изиђе и попије.

10. Ко би опсовао попа или кнеза, да плати у цркву онога села 24 литре воска у свијеће и да му на года колена ште пред цијелим Грбљем (домаћинима од вуља) опроштење три пута.

Чл. 11. Да ни мушко ни женско од Грбља нема изван Грбља просити под глобом од 50 цекина.

Чл. 13. Ко би кога руком заденио уз образ, педеиса исто као за чибук (чл. 6), јер у народу се каже, да се оним жене бију.

Чл. 16. Који би човек јавно згрешио изван своје законите жене, да плати кнежини глобе 25 цекина, и да до своје смрти не сме у скупштину сести.

Чл. 28. Нико да нема садити воћку више туђе баштине, да му хлад земљи чини; а ако би усадио, све што би пало с ње у туђу земљу, да је за онога, чија је земља осим маслине.

Чл. 29. Који сељанин од 20 година до 30 не узади 50 корена маслина и не стече свеђи оружје, да није достојан сести у збору међу људе.

Чл. 30 Који би потајао или узео што црквеног а од мале цијене, да плати 24 пута онолико, колико вала оно са-крипено или узето.

Чл. 32. Који би кмет или кнез узео тајнога мита а не би по душа право судио, да му се убију два вола и да их поједе кнежина, и да ниште не може судити.

(свршиће се)

Милоје Ђукићевић.

ПОЛИЦИЈСКИ НАДЗОР

(свршетак)

Узгред поменемо, да постоје још и три расписа министра унутрашњих дела: један од 14. децембра 1893. год. Пѣ 11865, други од 23. фебруара 1895. год. Пѣ 14228 и трећи од 23. марта 1899. год. Пѣ 6925, у којима се наређује полицијским властима да најенергичније подвргавају полицијском надзору осуђене личности, и прети оштром казном за противно поступање.

* * *

Није тешко увидети, после свега што смо изложили, да се данас у пракси разликују ове три врсте надзора:

1. *Надзор судски*, т. ј. онај који према §§ 37 а и 37 в. казн. зак. изричу судови уз осуде за крађе, разбојништва хајдуковања, јатаковања и пљачкање. Надзор овај не може бити дужи од пет нити краћи од једне године.

2. *Надзор полицијски у ужем смислу*, т. ј. онај, који изричу државне полицијске и општинске власти по §§ 320 а и § 320 б Казненог Закона уз осуде за исте крађе. Надзор овај не може трајати дуже од једне године ни краће од четири месеца, и

3. *Надзор административни*, који према §§ 391. в Казненог Законика и § 4. а, стана петог Полицијске Уредбе административним путем досуђују окружна начелства и општински судови са одбором: први до годину дана, а други до 3 месеца. Минимална мера надзора у овом случају није предвиђена ни за окружна начелства ни за општинске судове са одбором, већ је остављено самим овим властима да ову меру опредељују у смислу § 40. Казненог Закона.

Треба још знати, да се страници место осуде ни полицијски надзор могу протерати из земље (§ 37 б), као и да у погледу овог надзора не постоји никаква разлика између одраслих и малодетника, као ни разлика између мушких и женских.

Што се тиче самог извршења полицијског надзора оно је, у најболим случајевима, остављено доброј вољи полицијских и општинских власти. У најлаше случајева, и готово по правилу, надзор не извршавају професионални злочинци, а они је погланито због њих и установљен. Нису ли пре кратког времена сви наши листови објавили, како је чувени злиководац Илија Гавриловић побегао из спог места рођења, камо је био опроведен ради извршавања досуђеног му полицијског надзора? И кад је ово учинио Илија, за кога је месиња властима нарочито наређено да оштро мотре на његово кретање, шта је онда остало за оне друге аликовце, о којима готово ништа и не води ништа у вези случајева може да води рачуна, као и за оне чији надзор зависи од савесности, енергије и храбрости једног сеоског председника или кмета. Довољно је познато из праксе, да се и најсавеснији општински чланови устежу од вршења дужности према рођеном људима, као год што се такође зна, да су многи од њих плашљи и животом и малом енергично вршење своје дужности. Са свим је нормално, осде стоји, што се издржавању полицијског надзора не подвргава ни десети део осуђених личности.

Са административним надзором још је горе, бар са оним који ширчу општински судови са одбором. Ове свега и овај надзор, а са горенаведених разлога, ретко кад погађа оног кога треба, већ обично — кад се већ неко мора ставити под надзор — слаботиње и бедиње, од чије осе-ете одбрицаји не морају стрепити, или за које ће се ретко ко заузети. Што је још горе, са надзором оним чине се грубе злоупотребе, а нарочито у добу партијских теревенки, када се под надзор стављају и најсправнији политичка протакница. Пракса наших општинских судова у стању је да покаже валдан ованих примера.

Кад се свему овоме дода, да је полицијски надзор у већини случајева прекса позитеном начину живота јер, с једне стране, онемогућава осуђеноме, који је на путу да се поправи, сваки озбиљнији рад у циљу одржања егзистенције, а с друге, опет, надаже га непријатностима и поруши на сваком кораку, онда је лако разумети, да је он код нас данно промашио свој циљ.

Мимо свега онога, полицијски надзор у противности је са циљем казне, и са временим принципима примењене науке, те је с тога крајње време да се и о његовом модификовању, нарочито у погледу малодетника и жена, почне озбиљније мислити. Желети је, да намеравани закон о условној осуди буде само почетак реорганизације нашег застарелог казненог законодавства у духу наших и несумњиво здравих идеја савремене криминологије.

Д. Ђ. Алимпић.

ЗЛОЧИН У БУДУЋНОСТИ

— Чезаре Ломброзо —

Тешко је то предвидати будућност, нарочито у једном питању, које се нас тако много тиче; јер „nemo propheta in domo sua.“ Ја зацело не бих узимао на себе ту одговорност, да ма и у крупнијим потезима оцртавам какав ће у будућности изгледати злочиначки свет, да нису идеје моје школе примљене у разним деловима цивилизованог света, као у Аустралији и Енглеској, где је поодавно уведено више реформа које предлаже моја школа. Прибележићу о томе гласо неома одређено и подробно, а за њих имам за захвалити на прво месту доктору Моглану, који је стекао особитих заслуга за аустралијску криминалологију; захваљујући њем и у аустралијској влади, која нема људе и теноторуге ограничености многих европских влада, могао сам добити једну конвју аустралијског одсека злочинаца и на тај начин криминолошку студију допунити у сваком погледу. Из успеха, који су постигнути у Аустралији и Енглеској, могу се извести и уопште поуке. То је бар моје убеђење; и ма да сам на често и с тим, да ће некрепути противници мојим закључцима ја их ипак не ћу пребљатити, јер сматрам да је дужност сваког човека да колико год више може ради на умањивању друштвених опасности.

Из предатог ми материјала види се јасно, да се злочин у Аустралији умањује и по броју и по тежини. Ма да се становништво удвостручило, ма да се неома повећало насељавањем које је од 100,000 у години 1889 порасло на 141,000 у год. 1898, преваре, паљење и покрађе спале су на трећину, докле су се убиства свела на подсвану в разбојништва на три четвртине. Неки мали изузетак чине телесне повреде, које су се попеле од 95 на 109, односно од 16 на 20. Једва једини знатнији пораст може се констатовати код тако званог злочина против морала, на име код атентата на девојчице. Број тих злочина се за десет година удвостручио. Осем тога јако су се увећале и осуде против пијанстава; оне су порасле од 30 на 1500; али овде нам ваља напоменути да алкохолизам само с тога стално расте и пресуде против пијанства се само стога више, што се раније није употребљавале никакве погодне мере против тог порока као у осталом цивилизованом свету. Али злочини, који потичу из користољубља или невоље, одиста се умањују. Узрок је томе можда и околност што је живот јевтиније, те нема онај утицај, који има у Европи код сваког злочина.

Осталом велики број мојих реформа уведен је не само у Аустралији већ и у Енглеској, те се и тамо од неколико година веће исте појаве. Убиства су се за 8 процената умањила, покрађе за 30, правилне лажних понуда за 34, злочини против јавног реда за 35 процената. Напротив и ту су се као год и у Аустралији злочини против морала удвојили; дечји криминалитет испод 12 година разно се од 24 на 29 процената, а напротив криминалитет од 12 до 16 година, нарочито од 25 година, спао је.

То исто може се констатовати у Женеви, где су злочинци или злочини сведени на пет шестина, а преступи на две трећине.

* * *

Како сад човек да објасни то чудноватo опадање злочина, кад је оно у противности са свим догађајима на свету? Јер у самој Немачној, која је једна од напредњих европских земаља, видимо да се број злочинаца у порасту готово удвостручава.

У Аустралији се то огромно опадање злочина може објаснити социјалним реформама, које тамо чак и пролетера економски боље обезбеђују него што су у Европи обезбеђени чиновници; други је разлог тај што је становништво расуто по изолованим фермовима и што преобилује пастирство, које је мало предиспоновано за злочин, као напоследку и то што се против корупције младих људи води стално, непрекидан рат.

Тако је у години 1898. примљено у домове за поправку 12,964 деце, а сва напуштена или сиромашна деца предата су приватним домовима на плаћи трошак, која је у том циљу издала 1,250,000 фунта стерлинга — а то је двадесет пута више но у Италији за становништво од четири милиона, што чини једну седмину талијанског становништва.

Исто тако жесток рат води се сад и против алкохолизма, што нам сведоци знатан број осуђених лица због пијанства. И потрошња алкохола опада сад за године у годину, тако да се потреба појединог индивидуа ограничава на 2,21 галона докле је раније износила 2,75.

Сличне мере су се употребљавале у велико у Женеви и у Лондону, где су дечје колоније, домови д-р Барнада, школе за поправку и т. д. чиниле права чуда да би дечу отргли од примамљивости злочина. Све те установе и сви ти заводи прави су расадници морала и врлина.

Влада, приватна и религиозна удружења здружују своје тежње против алкохолизма, смањујући број крчама или их замењујући чајџинницама и јавним бесплатним представама које би на место надражаја што га човек троши у алкоходу пружале му одиста племенит надражај. Енглеска је такође пала земља на свету, где већ готово од пре једног столећа постоје заводи за душевно болесне злочинце, докле се правници латинских земаља већ пре спомену те речи најеже и уплашавају. До душе у Аустралији и Енглеској и покрај свих тих мера повећавају се злочинцима у поврату. У Енглеској видимо да су се злочини у повратy, који су у години 1894. износили 55 од 100,000, повисили у години 1898. на 60 од 100,000, докле аустралијска статистика показује од 28,352 осуђеника.

3200 злочинаца у повратy (по 2 пута)
961 злочинац у повратy (по 3 пута)
380 злочинаца у повратy (по 4 пута)
181 злочинац у повратy (по 5 пута)
104 злочинца у повратy (по 6 пута)

Даље реформе које су уведене у примену у Аустралији и Енглеској неома су корисне против злочинаца из навике и душевно болесних злочинаца, а напротив не помажу код рођених злочинаца, који чине једпо злочинаца у повратy.

Кад би се сад остали већ практично изведеним мерама додали још закони за оне злочинце који се не могу поправити, душевно болесни злочинци стално држали у зидницама или рођени се злочинци пресели за цео живот на далеко острва, где би радили пољске послове, број злочинаца у повратy знатно би се смањио и напоследку сасвим ишчезао. У првом реду сразмерно кратке паузе немају готово никаква утицаја на злочинца, оне стварају пет до шест пута на тридесет до четрдесет случајева рецидивисте и имају за последицу све могуће штете; јер огромне суме новаца стају њихова приређивања, осуђивања и држања у тамницама', а већ и да не спомињемо штете, које оне наносе друштвеном животу у времену кад су слободни.

* * *

Мислим да могу без претеривања тврдити да, кад би се пригриле идеје моје школе и у нети мах увеле социјалне и економске реформе, које модерно друштво не може више одбијати, да би готово потпуно нестало оних многобројних злочинаца из навике, који се у току времена по тамницама спреме за професионалне злочинце. Тада би се умањио и број рођених злочинаца, који по својој природи теже на пороку.

Ово истина је да с новим напретцима долазе и нове приликe за злочин, те би се под таквих околности морали уопште умножавати злочинци из навике. Цивилизација ствара из дана у дан нове надражаје или инструменте, који подстичу на злочин или га помажу. Осем вина имамо опијум, етар, велосипед, аутомобил, телеграфе, фотографију, штампу: све су то напретци културе, али све и против-ураковачи нових зала. Подсећам само на крађу велосипедима и крађу велосипеда, које су постале епидемичне, одвођење малолетних на аутомобилу, преваре и фалсификовања телеграфом и телефоном, изнуђивања и клеветања у новинама. Јако распространјене немораних слика фотографијом, фалсификовања и превара у области обезбеђења живота. Све нове добити технике само су нови облици опијања које није ни мало мање опасно но опијање алкохоличара. Али једна просвећена влада ће бити у тим новим инструментима за потпомагање злочина потражити и наћи средство за његово угушење. Велосипед, телеграф, телефон и фотографија могу врло добро послужити у изналажењу злочина. Објаве и слике злочинаца у новинама припомажу знатно, да се олакша њихово хватање. И ту чине веома добре услуге домови за умереност а пре свега бесплатне представе духовно знатнијих комада и као превентивне мере су за највољу препоруку. То исто важи

и за кинематограе; јер ја сам више пута видео како су ниже откривена многа лица, којима су биле тобож одузете ноге и руке, а која су хтела да тако на превару дођу до обезбеђења премија. У слободним земљама дешавају се за време избора велика фалсификовања, али ми сад имамо једну машину, која их готово онемогућава. Напослетку антропологија и антропометрија, које се примењују у откривању злочина, сасвим су нови инструменти против злочиначке војске.

Ако дакле цивилизоване земље имају нове уроке за злочине, оне имају и нова средства против злочина из паника. До душе злочини из страсти налазе у цивилизованим земљама поне уроке за надражај у политици, али ће за то мало по мало престајати други главни узрок, љубав, пошто ће се увођењем развода дати већа слобода појединог односима.

* * *

Разуме се да се све то не може створити за један дан; за све то потребан је читав низ реформа, које се могу увести мало по мало, али које ће правосуђу и казненом систему дати потпуно нов кои.

Тада би домовне за сиромашну и напуштену децу, који сад чине готово изузетак, морали постати правило; јавне представе би морале као год и старе циркуске игре за народ бити службена установа, која би субвенцијама претерану употребу пића, поних надражајних средстава.

У исти мах кад би се умањио број завода за душевно болесне злочинце нишчеле би готово потпуно тамнице, а стручњаци би морали да се умешају по закону код свих тешких злочина. Вероватно је да ће се реформа о пороти извршити у том смислу, да буде бар делимично техничких поротника, који су суд и камо ниже кадри да створе мишљење по обичне судије. Поротници морају, наравно, за то бити плаћени, те да се поротничка дужност не сматра, као што је то често сад случај, као нека врста казне. Уосталом да потсетимо на то да је још у старој Атини био обичај да се плаћају народне судије.

Кад се има на уму да сама Италија издаје 140 милиона за тамнице и своје правосуђе, а да и не споменемо 10 до 15 милиона штете, коју причине злочинци, онда држим да ће се поне предложене мере у толико повољније примити, што ће трошкови на њих бити куд и камо мањи но трошкови, којима су данас оптерећени часни људи; јер напослетку њихов је задатак, да се старају о издржавању злочинаца.

Ако још једну другу корист имају дотичне земље, ако прибегну тим рационалним мерама. Дуго времена беху казне и тамнице злочинаца представе које су судске власти приређивале народу. Подсећам само на она мучења на натри, на усијана гвожђа, која су забадана у месо, и којима су у главном кажњаване убиде, на изложбе у кавезима на јавним местима и на јавно сплаћење одеће, које је ће пришло над банкротима, на бичевање и раскидивање крилца са четири коња. Данас су се ти обичаји веома ублажили; али тамнице, а нарочито навесне сенсационе тамнице, остају за нас прозора, за које се ми интересујемо, немају ништа у опште ни најмање осећаја сажаљења. То у главном није веома различито од осећаја, с којим је овет у средњем веку посматрао нажањање злочинаца. те непристано лебди опасност да ће гледаоци подлегати искушењу подражавања. Али ако сте те душевне болесне, епилептичне и рођене злочинце лишимо могућности представљања и затворимо их на цео живот у нарочите за такве циљеве уђешене домове, онда нагон за подражавањем и страст за сензацијама неће имати храме, те ће човечанство бити у великој добити. Осим тога многе судије и државни правобранитељи, који сад сматрају да им је дужност да осуђују кривце, удариће другим путем и друштвену осветутретираће у процес лечења, које је куд и камо радикалније но што би то могла бити казна.

М. Д.

КАКО СЕ ВРШЕ ПРИТВАРАЊА

превод са немачког

(свршетак)

Искусан криминални чиновник са сним би друкчије радио. Он би злочинцу не само допустио, да завриши ручак. већ би му можда понудио, да му пуни и чашу вина после јела.

А и иначе може криминални чиновник да чини злочиначку свакодневне олакшице приликом притварања. И сам злочинац има своје частољубље; њему је најгоре бити изложен оној срамоти да јавно буде при тварам и одвођен у затвор, нарочито још, можда, праћен и подсмехом гомиле присутних људи. Он је за то захвалан за сваку пажњу и већ и за то пољзи са чиновником мирно, да не би направио какав бесмислен призор.

Из разлога, које ћемо доцније објаснити, криминалном чиновнику у сваком случају притварања мање злочинцу замку напад превоја десног ручја; та је замка дупли конопац, који је при крају притварјен за једно парче кривог дрвета. Криминални чиновник узме дво у леву руку и обавије конопац на са сним мало растојање између њих. Тако је десна рука злочинчева постала безопасна, и кад би успут будаласто опет покушао да се брани или бежи, криминалном чиновнику увек је слободна десна рука, која је наоружана најмање бар добрим штапом. Притворени и чиновник изгледају по том као два добра пријатеља, који се заједно шетају.

Трећи разлог, што се и сами они злочинци, који су наклоњени одбрани и отпору, само у најређим случајевима бране од притварања, лежи у томе, што искусни криминални чиновници притварају таквог злочинца тек онда, кад су га нештим опхођењем довели у такав положај, да му никакав излаз није могућан. Они су га читаве дане и недеље држали под присмотром, пропустили су више згодних прилика за притварање за то што осумњиченога још нису били довели у такав положај, у коме би била права будалаштина од истоне стране, над би се још опирао. Злочинац у томе тренутку, кад треба да буде притворен, може још да се збуни док не нађе има ли какав излаза за њега; али он је готово увек добро извежбана да муњевитом брзином оцени такве могућности, и мора сам себи убрзо рећи, да би сни могући покушаји остали залудни и да би му још само могли погоршати положај.

Укаже ли се, наравно, само и најмања прилика за бегство, опасни злочинац ће у сваком случају покушати да је искористи. Шта такав један човек може да учини у страху и очајању, то се не да ни замислити. Дневни листови готово редовно доносе извештаје о таквим покушајима бегства, где злочинац само једним скоком прескаче високе зидове и прави друге вештачке продукције, које изгледају немогуће и за какног умешног акробату. Таквога злочинца, који је јако наклоњен бегству, никада не притвара један чиновник, већ два, три, четири, а по потреби и више. Тада и овај злочинац, који је способан и за најочајнију борбу, увиди да је најбоље да се на миру преда.

Већином случајни злочинци или тек почетници у злочинаштву дају од себе отпора, нарочито оружјем у руци. Такви људи раде то у стању нерене раздражљивости. Они су тако препаднути притварањем, да више нису у могућности да владају својим разумом. Све њихово размишљање управљено је тада само на то, да се ослободе и избегну све даље последице. Они при том са сним забораваја, да свој положај на тај начин само погоршавају. Ако употребе силу према полицијском чиновнику, наравно да ће им и он морати одговорити силом, те не само да ће злочинац трпети болове, већ ће му и приликом одмеравања казне бити урачунато да је се приликом притварања опирао силом. Буде ли се и даље у затвору понашао будаласто и употребљавао силу, он ће бити зидан свиј ових малих уступака, који се у опште могу пружити драговољно злочинцу у затвору.

Случајни злочинац, у пастуду страха и очајања услед притварања, често се баш тада унесреће. Њега је требало притворити на пример због опасне крађе, а он из глупости пуца на чиновника који га је хтео притворити. Погоди ли га, он неће бити кажњен само због крађе, што би било можда само неколико месеца, већ ће бити осуђен још и за отнор и телесну повреду, што ће донети дугогодишњу робију.

Професионални злочинац израчунао је то раније до најмања ситница док још није притворен, те кад му се не укаже каква сасвим згодна прилика за бегство, он неће чинити ни најмању покушај. Баш и ако му бегство пође за руком, он ће опет врло кратко време бити ухваћен. Он нема средстава да иде у иностранство, а све јавбине, у којима се он крије, по-

знате су полицији и она их држи под присмотром; потеравање за њим бивају наређење, па и ако му и неће за руком, да за неколико дана по киши и снегу буде у слободи, он ипак на поџетку упада у клопку. На што онда чинити бескорисне муке?

Злочинци који не чине напаља, већ који се задовољавају пребарама у једнаком стилу, приликом притварања понашају се сасвим паметно. У њиховом програму лежи, да се понашају као свака уверења невиности. Они дају израза своме чуђењу, да се полицијски чиновник усуђао да притвара њих, који се ништа нису надају за грофове и књежеве, прете свим могућим начинима, позуме се и дипломатским рекламацијама, али ипак мирно иду у затвор. И они знају, да ће само погоршати свој положај, ако се буду опирали. Они се надају да ће се стотинама лажи, које имају у приправности, оправдати пред судијом или да ће приликом спровода у затвор или у казамат моће утећи, а то им често испадне за руком. Чиновнику, који их притвара не пада то ни на памет, пошто се приликом притварања нису ни најмање опирали; за то су баш овакви злочинци у том погледу и сумњиви.

Већ је поменуто, да криминални чиновници често по читаве дане дуже под присмотром каквога злочинца, док са свим не буду сигурни да му могу приступити и притворити га. Чешће се чују у публици питања, да ли злочинац примећује да је под присмотром.

У већини случајева он са свим тачно примећује, да је, што кажу у Америци, „засенчен.“ Могу криминални чиновници на све могуће начине прерушени бити, ипак ће их злочинац познати кад му се приближе, јер је његова неповерљивост достигла врхунац, то отуда и има тако око.

Један врло интересантан случај десио се пре кратког времена у Енглеској. Енглески закон не допушта притварање једнога злочинца све дотле, док није сабран сав и потпун доказни материјал против њега. Један опасан фалсификатор дође и настани се у хотелу једне повеће енглеске варошн, и одмах би стављен под полицијску присмотру. Он се представи као сасвим поштен човек и право се по све новце и паниће, јер је знао, да полиција нема последњих доказа који су јој потребни против њега. Он је сам тражио познанство са полицијским чиновником који је на њега пазио, играо је с њиме карата и шаха, док му једног дана смејући се не рече у очи, да га је већ одавна познао. Другоме криминалноме чиновнику, такође, није пошао посао за руком.

Најзад један од виших чиновника падне на једну добру мисао. Он се тако исто вастани у томе хотелу и нареди, да и на њега самога пази један полицијски чиновник, држећи га стално под присмотром. Наравно да је то фалсификатор приметио, и гледајући у своме свога злочиначкога друга, опомене га, да је под полицијском присмотром. Овај се начини са свим преплашен, и одигра своју улогу као коцкар тако одлично, да му је фалсификатор поклонио своје потпуно поверење. Чиновник му отворено исприча многе своје преваре које је учинио, те најзад и злочинац признаде све своје подвиге, а поред тога предложи чиновнику, да заједнички предузму и изврше једну велику пренару.

Тиме је он дао криминалноме чиновнику и последње потребни доказ, те је овај без сваког даљег околишења могао приступити притварању.

Нарочито из овог последњег примера може се видети, да притварање може задавати и великих мука криминалним чиновницима, и да томе акту може претходити дуготрајна борба у лукавству духовитости и умешности између злочинаца и криминалних чиновника. Али сам акт притварања, који се сматра као највећа тачка једног сензационог криминалног случаја, као што горе поменусмо, врши се у већини случајева глатко и на најмање уочљив начин.

Д. В. Б.

ПОУКЕ И УПУТИ

У среском буџету морају се предвидети сви они издаци, који по закону падају на терет среза.

Среска скупштина среза врачарског није успела у среском буџет за идућу 1907. годину ове позиције:

1.) помоћ среском лекару за бесплатно лечење сиротиње у срезу. Као разлог за то у одлуци среске скупштине Бр. 27. наведено је то, што је срез у близини Београда, те се може увек наћи лекарска помоћ кад затреба, а сем тога и зато, што је срез, услед лидаља среске куће, преоптерећен приреном.

2.) на лечење сиротних притворених у срезу, — одлука Бр. 26.

3.) на ране подмирења разних потреба пореског одељења. Као разлог наведено је, да ти издатци не падају по закону на терет срезу, — одлука Бр. 34.

4.) на одржавање пастува и пастуске станице. Разлог за то наиша је скупштина у томе, што се у срезу нико не бави одгајивањем коња и што се за описивање плаћа држави такса. — одлука Бр. 25.

Начелник срески напао је, да су ове четири одлуке противне закону, и то:

прва, што би по интересе здравља биле штетна;

друга, што по правилима за лечење и одржавање сиротних притворених среза мора у буџету имати потребну позицију;

трећа, што се противи закону о пореској управи, пореским одборима и порезницима, јер број пореских помоћника одређује Министар Финансија а не среске скупштине. Сем тога она је противна и чл. 3. тач. 10. закона о трошковима управних власти;

четврта, што се противи чл. 2. правила и упутства о одржавању државних пастува.

С тога је, а на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, ове одлуке задржао од извршења.

Државни Савет нашао је: да су само трећа и четврта одлука среске скупштине под Бр. 84. и 25. противне закону о пореској управи, пореским одборима и порезницима, као и закону о трошковима управних власти (тач. 10. чл. 3.); а *друга* је противна тач. 10. чл. 22. закона о окружним, среским и општинским буџетима. Ове надатке она је морала, да унесе у буџет расхода за идућу годину, јер они по тач. 2. чл. 133. закона о уређењу окр. и срезова падају на терет среза према специјалним законима.

Али решење надзорне власти, у колико се односи на задржање одлука под Бр. 26. и 27. не одговара закону зато, што ни једним законским прописом срез није приморан да даје среском лекару ноћчану помоћ за бесплатно лечење сиротиње, као ни то, да срез мора у буџет расхода унети потребну суму новаца за одржање и лечење сиротних притворених у срезу.

За бесплатно лечење сиротиње, уговорр лекару би се могао одредити само на основу међусобног уговора између лекара и среза, који би уговор по тач. 6. чл. 16. санитетског закона важно само, када би био одобрен од стране Министра унутрашњих дела. За бесплатно лечење сиротних притворених држава увек предвиђа довољну суму у свом буџету расхода, као што је то и ове године учинила.

Са тога је државни Савет, на основу чл. 14. и 40. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се само одлуке среске скупштине под Бр. 34. и 26. пониште.

Један случај из чл. 148. закона о општинама.

7. марта 1906. године начелник среза подгорског тражио је од одбора општине гор. буковичке, да на основу чл. 148. закона о општинама разреши од дужности председника и чланове исте општине.

Одбор општински уважио је овај захтев и разрешио их.

На избору, који је по том наређен, буду изабрана иста лица и одбор донесе одлуку, да их уведе у дужност.

Среска власт, тврдећи да лица, разрешена од дужности на основу чл. 148. закона о општинама, не могу за две године бити поново бирана, а ако се то деси, да њихов избор не важи према чл. 150. поменутог закона, на основу чл. 152. истог закона задржала је одборску одлуку од извршења.

Разрешени чланови општински изјавили су жалбу Државном Савету:

1.) противу наредбе среске власти о њиховом разрешењу;

2.) на одлуку општинског одбора о разрешењу, и

3.) на одлуку среске власти, којом је задржана од извршења одлука одборска о њиховом поновном уношењу у дужност.

Државни Савет нашао је:

1.) да је жалба, у колико се односи на захтев надзорне власти од 7. марта 1906. године, погрешно упућена Савету, јер то није одлука надзорне власти, да би био случај чл. 170. закона о општинама, већ захтев више упућен нижој власти, по коме тек она има да поступи или не, и њена одлука може бити предмет жалбе;

2.) у колико се односи на одлуку одборску од 7. марта 1906. године, жалба је опет погрешно упућена Савету, јер се против таквих одлука, према чл. 152. закона о општинама, жалбе једино изјављују непосредно надзорној власти;

3.) у колико се односи на решење надзорне власти од 12. марта 1906. године, жалба је неумесна, јер је то решење надзорне власти, са разлога у њему изнетих, потпуно на закону основано.

С тога је Државни Савет, а на основу чл. 170. закона о општинама и чл. 25. свога пословника, решио: да се жалба, у колико се односи на наредбу среске власти и одборско решење од 7. марта 1906. године, одбаци као ненадлежној власти поднесена, а у колико се односи на решење надзорне власти од 12. марта 1906. године, као неумесна.

Одлука од 6. јуна 1906. год. Бр. 4321.

Један случај из чл. 9. правила за јавне забаве у општини београдској.

За повреду чл. 9. правила за јавне забаве у општини београдској, оптужени Настас Р., кафеџија овдашњи, решењем суда општине београдске КБр. 3716/904. кажњен је са 144 динара, на име процента Народном Позоришту, што је дозволио, да у његовој кафани свира царигадска капела, која општини није платила таксу.

Ово решење општине одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 23. децембра 1904. године Бр 35437.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да ожалбено решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

По чл. 9. правила од 1. августа 1903. године АБр. 4344., прописаних од суда општине варошн Београда за јавне забаве у општини београдској, ако који од сопственика или закупаца локала, где се дају јавне забаве, допусти да у његовом локалу какво лице даје представе и друго томе подобно, а не увери се, да је дотично лице пред допуста добијеног од Управе варошн Београда и општини таксу платило, биће он одговоран општини за неплаћену таксу, а пред тога и казњен по § 326. кривичног закона.

Као што се види из овог прописа правила, одговорност општини за неплаћену таксу везана је са казном по § 326. кривичног закона и има се једном одлуком расправити, те с тога ни општинска суд није могао узети на себе надлежност о оној жалби да плаћање таксе, коју општини припада, а у колико се тиче кривичне одговорности и изрицања казне обраћати се надлежној власти.

Општински суд, према наведеном пропису правила, требао је од власти којој је се обратио за изрицање казне над жалитељем, да тражи, да га пред казно осуди и на накнаду неплаћене таксе општини, јер од расправе питања о кривичној одговорности жалитеља зависи и питање о плаћању таксе општини.

Како општински суд, као што се види из његовог решења од 2. децембра 1904. год. КЊ 3716., није овако поступио, то је Министар, као непосредна надзорна власт према чл. 142. закона о општинама, погрешно ожалбеним решењем одобрио ону одлуку општинског суда.

Ово посматрање Државног Савета у својшо је и Министар унутрашњих дела.

Одлука од 12. септембра 1906. године Бр. 5956.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Живота С. Петровић, земљодељац и бив. општински писпар, за који је кажила потерница у 37. броју „Полицијскога Гласника“ ухваћен је у срезу посавском округа ваљевског и пиказан се под истражном и у притвору, те је престала потреба за његовом тражењем.

ТРАЖИ СЕ

Срећка Васића, земљодела из Ресника, среза бањског, окривљеног за дело из § 191. казн. закона, тражи власт среза бањског актом од 13. тек. м-ца Бр. 11470. Пронађеног Срећка треба стражарно спровести у Соко Бању.

ПОТЕРЕ

Ноћу између 14. и 15. тек. м-ца дна непозната хиликовца напали су на механу интересованог, у срезу грушанском и убили Петра Петровића, из Печенога, и Сину Петровића, из Малиновца, а иохапшје Милоју Николићу отеле су и одвели: 1000 динара у сребрњацима од по 10 динара, 24 ½ 312 динара у сребру, 30—40 дин. у ситну и 400 паклића дувана од по 0·20 динара. Један од хиликовца средњег је раста, плав, ретких и плавих брчића; од одела и обуће ништа не је: гуњ и зубун од сукна, на глави црвени фес са жеженом кићанком, а на потиљку кратке чарапе и опанке. Други је хиликовац приземљаст, средњег раста, у чакширама и зубуну од сукна, испод зубуна има чохани џемадан сиком извезен; на глави црвени фес са жеженом кићанком. За време док су сва два хиликовца била у механи, један њихов другар чувао је пред механом стражу, а његов је опис: стаса високог, у лицу пун, бркова малих и црних, са малом густом, шпицастом брадом; од одела ништа је гуњ и зубун од сукна, а на глави фес са кићанком. Начелник среза грушанског доноси Бр. 19550 моли за најенергичније трагање за хиликовцима и поправом. Убр. 34025.

Димитрије Бојковић, кесиер из Рамиња, учрво је на опасан начин 220 динара у злату Браћа Младеновић, кафеџ. на Врачару, и погбегао. Стар је 24 год., раста високог, приземљаст, но лицу је мало рошав од богиња. Треба га одмах потражити и пронађеног спровести начелству округа крушевачког с позивом на вот Бр. 8946. Убр. 34301.

Слав Чакаров, из Котела, и **Јанко Костадинов — Болаков**, из Трнова, пошгаваши чиновници, украли су у Софији три иовчани грузе у вредности 190.000 лева у бугарским новчаницама, па побегли у иностранство. Новац је био сворен бугарске земљорадничке банке у Софији. Чакаров је стар 23 године, средњег раста, малих брчића, веселог лица, косе плаве, очиј гнорастих, крупног гласа, говори по њиз француски. Костадинов је стар 27 година, средњег раста, косе и бркова прних, из чеју има једну белегу. На молбу сопственика грађевинарства, преиоручујемо свима полицијским и општинским властима, да за пронађењем најхитније трагају и у случају проналажења притворе их, претресу и о томе известе Министарство Унутрашњих Дела с позивом на ИБр. 19943.

Никола А. Милојевић, земљоделац из Осипповине, који је био због разбојништва у притвору код начелника среза подунавског, 18. тек. м-ца побегао је на аиарском иритвору. Никола је стар 22 године, омален, смеђ, зелих очиј, дугуласт, сувог лица, на себи има плаве чакшире, полоиину антерију од жиџи, на глави црну плаиину шубару, на ногама кулонне опанке. Нека га све полицијске и општинске власти најхитније потраже у своји домицилима и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику округ. подунавског с позивом на депешу Бр. 14835.

Краће стоке. Непознати крадљивац ноћу између 16. и 17. тек. м-ца украо је једногс пола Стевану Николићу, земљодслцу из Глоговца, Коп је матор 12 год., длаке црвоно-ратасте, на лепој предњој нози полено му је задебљало, има жиг „В“ и „Т.“ Депеша начелника среза деспотовачког Бр. 11817.

Непознати крадљивац 15. тек. м-ца са пашс у планини украо је једног пола Милку Ђукновићу, земљодслцу из Чигатиие. Коњ је длаке чалисте, на врату има два жига „О“ „О“, висок је 150 см., испитано новчаним новом. Депеша начелника среза бањског Бр. 1119.

Неки све полицијске и општинске власти најхитније трагају за крадљивцима и покрађом, и о резултату известе иомснуте начелнике, позивајући се на њихове потернице.

Милоју Миладиновићу, из Вирања, среза деспотовачког, украдсн је ноћу између 17. и 18. тек. м-ца један коњ длаке врло дорастсте. У обе предње ноге чарапаст, матор 3 год., висок 147 см., са жигом „Т“, и један кобила длаке врло-ратасте, матора 7 год., висока 139 см., такође са жигом „Т“. Исте ноћи украдена је Богосаву Ђорђевићу, из Глогопца, осог истог среза, једна кобила длаке кестењасте, матора 6 година, висока 144 см., нежигосана, са задњом копитом у пола белом.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом најхитније трагају. Убр. 34306.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

—

Из судишта општине лимболске, у срезу подунавском, ноћу између 7—8 тек. м-ца украдена је једна измеђа сточних пасоша под Бр. 765; серија „CCXLXI". Није искључена могућност да је на украденим пасошима — којих има 140 — ударен и печат суда општине лимболске. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на ову појаву. О евентуалном успеху трагања треба одмах известити начел. среза подунавског с позивом на акт Бр. 14094.

Петко Ватов, скитница из Куле у Бугарској, пазари се у притвору код начелства окр. тимочког. Код њега је пађено 27 наполеонаца и још нешто златна бугарска новца. Петко је стар 40 година, добро рашчињен, присмањет, просед, у одолу бугарско новце. Скреће се пажња властима, ако би знале да је Петко извршио где какво кажњиво дело, да о томе известе начелство округа тимочког с позивом на горњу Бр. 8064.

Код **Јована Брестовљанина**, из Злота, пађена су два вола: један длаке сиво-жућкасте, матор 5 година, а други длаке сиве, матор 3 године, оба без рогања. Утврђено је да су ови волови украдени, па с тога се обраћа пажња свима полицијским и општинским властима на ову појаву, и позивају се да потраже сопственике ових волова и упуте га начелнику среза болевачког с позивом на Бр. 12017.

Због разбојништва, које је извршено над Милићем Малутановићем из Страгара, ноћу између 18. и 19. августа тек. године, начелник среза грузинског стављо је под кривичну истрагу и у притвор: **Љубомира Радовановића — Ускоковића**, кошнара из Ужица, **Станишу Ускоковића**, кошнара из Висове среза ариљског, **Драгољуба Милојевића — „Јагодинче"**, кошнара из Јагодине, **Живка Капушића**, кочијаша и **Милана Стојановића**, — **„Сунце"**, прекупца из Београда. По тражењу начел. окр. крагујевачког наносимо слике оба Ускоковића и Милојевића, и позивамо све полицијске и општинске власти да што пре јаве начелнику среза грузинског, с позивом на акт Бр. 18078, да ли су они пређеспоменути кошнари учинили још какво кажњиво дело? У разбојништву над Милићем учествовао је и **Михаило Радовановић — Ускоковић**, кошнар из Бурађе, среза златиборског, чији сам потерници са фотографијом пазили у 37 броју „Полицијског Гласника" од ове год., ну који још није ухваћен, те га с тога треба најзавље потражити и пронађеног стражарно спровести начелству округа крагујевачког с позивом на акт Бр. 14086. — Убр. 33538.

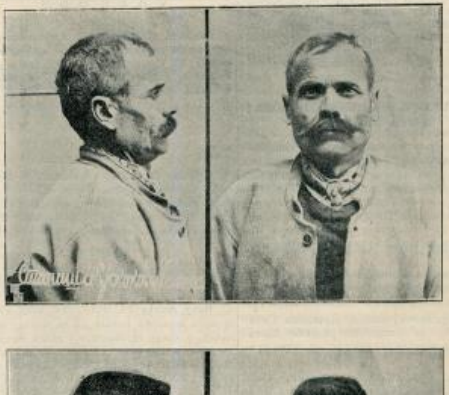

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

тредник. Душан Ђ. Јанковић.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године. Ко хоће своју полицијску власт и извести: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају по. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 9. септембра 1906. год. Бр. 5844, донето на основу тачке 9. члана 144. Устава немањског, које гласи:

да се Димитрије Матрашин, практикант овд., родом из Вршца у Аустро-Угарској и тамошњи поданик, по молби своју прими у српско подданство изузетно од § 34. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 19. септембра 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу августу 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца августа извршено је у Србији:

1. Убистава	46
2. Детоубистава	1
3. Нехотичних убистава	4
4. Покушаја убистава	32
5. Разбојништава	14
6. Силовања	1
7. Тешких телесних повреда	19
8. Паљевина	51
9. Опасних крађа	98
10. Злонамерних оштећења туђих ствари	15

Од изложених дела пропаљено је:

Убистава	45 или	97·8%
Детоубистава	1 „	100 „
Нехотичних убистава	4 „	100 „
Покушаја убистава	30 „	93·7%
Разбојништава	10 „	71 „
Силовања	1 „	100 „
Тешких телесних повреда	19 „	100 „
Паљевина	6 „	11·7%
Опасних крађа	24 или	24 5%
Злонамерних оштећења туђих ствари	2 или	13 „

Највећи број убистава извршен је по мраку *оштрог оруђа* (25), затим помоћу *оштрог* (13), помоћу *тупог* (6), и *задављивањем* (2).

Узроци са којих су ова убиства извршена јесу: у осети за 17 случајева, у *међусобној свађи* за 13, у *освети* распо за 4, у *вршењу званичне дужности* за 3, у *нужној одбрани* за 2, у *неморалним побудама* за 1 и у *користољубљу* за 1 случај. За осталих пет случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства падају се: у срезу ужичком 6,[1] у срезу пчињском 3,[2] у срезу посавско-тамнавском 3, у срезу јабланичком 2 (1 непропаљено), у срезу ваљевском 2, у срезу качерском 2, у срезу лесковачком 2, у срезу орашком 2 и по 1 у срезовима: врачарском, колубарском округа ваљевског, обе јасеничка, пореченом расинском, деспотовачком, расавском, левачком, параћинском, мачванском, пожаревачком, голубачком, хомољском, тимочком, подунавском, моравског округа нишког, бољевачком, добричком, косаничком, црногорском, моравичком,[3] нишком и у варошн Пожаревцу.

Детоубиство је извршено у срезу тимочком.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: крагујевачком, голубачком, добричком и драгачевском.

Покушаја убистава било је: у срезу грочанском 2, у срезу посавском округа београдског 2, у срезу параћинском 2, у срезу орашком 2, у срезу добричком 2, у срезу моравичком 2, у срезу мланском 2, и по 1 у срезовима: колубарског округа београдског, подгорском, мачванском, неготинском, трстеничком, расинском, деспотовачком, нишком, јадранском, пожаревачком, моравског окр. пожаревачког, љубићском, подунавском (непропаљен), бољевачком, зајечарском, прокупачком, студеничком и тимочком (непропаљен).

Највећи број ових дела извршен је међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу ичињском 2, (1 непропаљено), у срезу тршавском 2 (1 непропаљено), и по 1 у срезовима: грузанском пореченом (непропаљено), беличком, моравском окр. нишког, сврљишком, рађевском, пожаревачком (непропаљено), јасеничком округа смедеревског, прокупачком и у варошн Београду.

Силовање је извршено у срезу рамском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу колубарском окр. београдског 2, у срезу грочанском 2, у срезу косајевом 2 и по 1 у срезовима: врачарском, колубарском окр. ваљевског, ресавском, рађевском, поцерском, мачванском лабудовачком, пожаревачком, мланском, љубићском, орашком, прокупачком и студеничком.

Паљевине су извршене: у срезу нишком 4, у срезу врбаваланачком 3, у срезу мачванском 3, у срезу подунавском 3 (1 пропаљена), у срезу орашком 3, у срезу колубарском округа београдског 2, у срезу ключком 2, у срезу расинском 2 (1 пропаљена), у срезу деспотовачком 2 (1 пропаљена), у срезу пиншавском 2, у срезу алексиначком 2, у срезу хомољском 2, у срезу добричком 2 и по 1 у срезовима: посавском округа ваљевског, јабланичком, неготинском, пореченом, рађевском, левачком (пропаљена), бољевачком (пропаљена), нишком, сврљишком (пропаљена), лужничком, јадранском, моравском округа пожаревачког, рамском, голубачком, загланском, зајечарском, прокупачком, вожденном и драгачевском.

Предмет ових паљевина износи око 12.500 динара.

[1] Сва ова убиства извршио је из освете Ватор Илијић из Ровчанице, која је ранија бан сербе на 30 година робије због убиства и на осуде пуштен 27. маја прошле године.

[2] Једно од ових убистава извршили су Арнаути са кријумчарења (Турови) или Бајрам Јовићев, звани пограничним стражаром.

[3] Три трупла којима су кријуле „Пилавина“ разне су 13. пр. месеца Драгутина Стошића, из Кушића, од које је ране Драгутин умро.

Опасне крађе извршене су: у Београду **5** (1 проваљена), у срезу шапанском **5** (2 проваљене), у срезу грузанском **4** (2 проваљене), у срезу ленчанском **4** (1 проваљена), у срезу ужичком **4** (1 проваљена), у срезу комељском **4**, у срезу моравичком **4**, у срезу пожаревачком **3** (1 проваљена), у срезу мачванском **3**, у срезу поморавичком **3**, у срезу млавском **3**, у срезу крагујевачком **3**, у срезу браничевачком **2**, у срезу трстеничком **2** (1 проваљена), у срезу беличком **2** (обе проваљене), у срезу темнићком **2**, у срезу голубачком **2**, у срезу орашком **2** (1 проваљена), у срезу загланичком **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу зајечарском **2** (1 проваљена), у срезу косаничком **2**, у срезу рамском **2**, у срезу пожешком **2**, у срезу ариљском **2** (1 проваљена) и по **1** у срезовима: космајском (проваљена), врачарском, посавском округа ваљевског (проваљена), пчињском, власотинчком (проваљена), лесковачком, крајинском, попадићком, жупском (проваљена), расинском (проваљена), алексиначком, моравском округа нишког (проваљена), нишком, јабуковачком, поморавском округа пожаревачког, рамском, ћупријском, ибарском, студеничком и у варошима: Нишу (проваљена), Шапцу и Пожаревцу (проваљена).

Вредност свих ових крађа износи око **17.600** динара.

Злонамерних поништавања стварн било је: у срезу браничевачком **2**, у срезу трстеничком **2**, у срезу јадранском **2**, у срезу качерском **2** и по **1** у срезовима: посавском окр. ваљевског, неготинском (проваљен), рађевском, параћинском (проваљен), сврљишком, жичком и дрегачевском.

Вредност уништених ствари износи око **2.000** динара.

Пред изложених дела у току месеца августа извршено је у Србији још и **9 самоубистава,** и то у ових срезовима: посавском, колубарском окр. београдског, пчињском, поречком, ресавском, млавском, зајечарском, ариљском и у варошн Пироту.

Ова самоубистава извршена су: **вешањем 7 и ватреним оружјем 2**, а узроци њиховог извршењу неке: у страху од казне за 1 случај и у *дугој болести* за 1 случај. За осталих 7 случајева узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Покушаји убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерна поништавања туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	5	—	—	7	2	5	—	3	—
2	„ ваљевски	1	1	—	1	—	—	1	1	1	1	—	—
3	„ ужички	3	—	—	1	2	—	—	1	2	—	1	—
4	„ крагујевачки	3	—	1	—	1	—	—	—	5	—	—	—
5	„ крајински	1	—	—	1	1	—	—	7	6	3	1	—
6	„ крушевачки	1	—	—	3	—	—	—	3	5	3	—	—
7	„ моравски	4	—	—	3	1	—	1	3	6	3	1	—
8	„ нишки	3	—	—	1	2	—	—	3	4	1	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	3	9	—	1	—
10	„ подрински	4	—	—	3	1	—	4	4	3	2	—	—
11	„ пожаревачки	4	—	1	4	1	1	2	9	13	—	3	—
12	„ руднички	3	—	—	1	—	—	1	—	1	2	—	—
13	„ смедеревски	4	—	—	3	1	—	1	6	3	—	—	—
14	„ тимочки	1	—	1	2	—	—	—	2	6	—	1	—
15	„ топлички	2	—	—	5	1	—	1	3	2	—	—	—
16	„ ужички	2	—	—	—	—	—	—	1	5	—	1	—
17	„ чачански	2	—	1	4	2	—	1	1	5	2	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—
	Свега:	46	1	4	32	14	1	19	15	98	15	9	—

По канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. септембра 1906. год. АБр. 938. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ
по старом српском законодавству

(свршетак)

Чл. 34. Ко би работио у дан свечани или орао половима, да му се половн убију и кнежина их поједе. По оставимо овамо спеце да се сиротиња и сирочадиа и беспомоћима (који половa немају) серу њихове баштине.

Чл. 35. Којему би сељанину остала земља не узорана а волове има, гробе како и ово горња (чл. 35); а ако је сирота, да плати кнез од оне кнежине гробе 4 барјеља вина,[1]) да кае Грбаљ (то јест домаћине) попије, за то, што није сирота надгледао.

Чл. 41. Који би сељанин хотеће или нехотеће покарао туђе или војку или усев другоме с којом му драго живином да плати штету по цену од два човека.

Чл. 42. Који би Грбљанин Грбљанина извао свога моста речима наружио или ударио или рано да плати двоструку глобу по мери знбољеженој у првим осудама.

Чл. 44. Сваки Грбљанин, кад на куће крене и макар где поће без оружја из дома да му се оружје продa и кнежина попије.

Чл. 48. Који би почео кидати гроиље прије малога Госпођина дне, да му се гроиље раздели сиромасима од села, а ако вино, да се попије.

Чл. 49. Који би продао баштину јабанцу, а не би хтео Грбљанину, да му узкњижени новац изједе и попије кнежини.

Чл. 54. Ко украби девојку без договора очина или мајчина, или ако није девојка с дјетињем у договору, да плати кнежини глобе 50 цекина.

Чл. 57. Која страна не буде задовољена од пресуде добрих људи, да плати глобе 12 цекина кнежини.

Чл. 58. Кад би се човек заклео по нечему како смо осудили, да није дужан, а после нашло би се писмо или чиста сведоџба, да плати самоседмо[2]) као лупеж, а као кривоклетник свему Грбљу 4 барјела вина.

Чл. 65. Који би се детић оженио противи воље очине и материне, да буде лишен имања, ван да би се покајао, тражио опроштење и добио родитељски благослов.

Чл. 66. Која би девојка одрекла венчати младића, за којега су је родитељи верили, да се не сматра него и неповштена међу другарицама и у народу сматра.

Чл. 68. Која се жена или девојка не би уклонила мушкој глави с пута, и то с леве стране да се обличи грдним увором пред народом.

Чл. 69. Кад женска глава преде кудељу и тек упаси мушку главу, ако је не изнади, и не поклони се, или ако му се не уклони с очи, исто као и она горња (чл. 68).

Чл. 75. Који би се Грбљанин одрекао кумства покрста (крштеног) да плати глобе Грбљу 50 цекина као одметник Бога и Светога Јована.

Чл. 77. Које не би познао у сватове, кад жени сина, од своје сиојте, као је адет земаљски, да плати глобе кнежини 12 цекина.

Чл. 78. Ако би се нашло живо копиле, које га не би сачувао, док се види чије је, да плати Грбљу 12 цекина глобе; и

[1]) Барјеља или барила, мера за вино износи 83 окс.

[2]) Израз *самоседмо* налази се и у Душановом законику у чл. 30, 92, 102, 143, 187 и 200, Мон. Serbica стр. 157, и 172. Значи да плати седам пута колико. Овај члан Грбљанског Законика сличан је по смислу и чл. 143. Душанова Законика.

ако се не обазна чије је, да иде дете у *мудо*.

Чл. 79. Која би жена или девојка удавила дете или га отровала у утробе, да плати Грбљу глобе за по мртве главе (то јест 60 цекина).

Чл. 81. Који би се поп оглушио а не прискочио у пуци свакој кући од своје парије (жупе) да му сме село оне године нема дати никаква бира.

Чл. 84. Који жметић не би предавао праву поповиу господару, да му се узме кућа и земља на руке, и другоме да се преда, и као невернин да плати глобе 12 цекина.

Чл. 85. Који би домаћин запио (замекао) надницу тежичну, а очитовало би се да плати самоседиво и глобу књежини 4 цекина.

Чл. 86. Кад село пареди да се не сече гора, и који би ово преступио без договора пеђора села да плати као лупеж самоседиво.

Чл. 87. Ливада или друго какво место за пасиште, кад село забрани, који би се усудио да утна своје живо, да му се заколље, ако је говече или бран, и село изеде, а ако је коњ, да плати глобе 6 цекина.

Чл. 88. Које би село пустаде назвасе стоке на земницу, све оно што би се ухватило од травнице, да се да у пркву онога села.

Чл. 89. Који би се Грбљанин извап своја места и у туђој крајини оно преко начина, да му књежина прода оружје и поњце.

Чл. 90. Који би Грбљанин Грбљанина издао непријатељу за што или за атар, да му Грбље све што има изе и поњце.

Чл. 91. Које би зборио зло за попом или књазом без разлога, да плати Грбљу глобе 12 цекина и да пред народом три пута пите опроштење на голим коленима.

Чл. 104. Који би човек умирао од ране и оставио би на онога, кога је рапио, крв, да га могу његови осветити; ма ако при часу смрти озарости, који би се напао и осветио га, да плати глобе за жртву главу, то јест 120 цекина.

Чл. 105 Које не би испунио тестамепат својега оца или матере по смрти 40 данох, да се одзуча од цркве и из братке, докле год га не испуни.

Чл. 109. Који би човек или жена описао може закон или перу или пост и овим подобно, да му Грбаљ све што има изе и поњце и да пивад у скупштини браћкој не седи.

Чл. 111. Који би детић или девојка продали што из куће крцуља од оца и матере, да их отац на скупштини сеоцкој обличи и пишба чибуком.

Чл. 112. Који би Грбљанин куповао куповину работу од детета или жене, да поврати куплепу робу а да плати књежини самоседиво, колико је оно вадало, што је купио.

Чл. 113. Које би Грбљанки у путу задео од убијала или од пзале туђу женку или девојку, да плати као преступник луцкате глобе, сиему Грбљу 4 барјиела вина.

Чл. 115. Који би човек заметпуо какву у којој му драго скупштини и састанку без потребе, да плати глобе 12 цекина књежини, и да не може више назад носити.

Чл. 117. Ако се догоди кад год у селу да туђинци лупежи напану на чију кућу, да свани, ко чије, скочи; а ако би лупежи покрали кућу и бежали, да свако који се намери, трчи за њима у потеру, и који не би хтео, а могао глоба као и под чл. 116.

Чл. 118. Који би сељанин потпо нашетиую пушку без потребе ничесове, да плати селу глобе 12 цекина.

Цео овај Грбљански Законик штампао је Вук витез Врчевић први пут 1851, а прештампала га је дубровачка књижарница Д. Претнера у књизи: „Разни чланци“ год. 1891.

Напомена. На страни 226. трећа ступац, где сам поменуо случајеве у којима Душанов Законик досуђује казну спаљивања треба поменути још и чл. 168. и 169, који гласе:

Чл. 168. Заатара у жупи и у земљи царства ма нигде да не буде, осим во трговима где је царство поставило диваре конати.

Чл. 169. А ако ли се наће извап градова и трговa царства мојега у којем седу, село да се распне (расели) и азатар спали. Ако ли се пак наће азатар у граду да куће диваре тајно, азатар да се спали, а глобу да плати град онозику, колику одреди цар.

Милеко Вукићевић.

ПОЈАМ, ПРАВО И ПОДЕЛА ПОЛИЦИЈЕ

Доуіs Дѓріпе

Полиција је она јавна власт, која се стара о одржању јавног реда, сигурности лица и заштити имовине.

Сне мере, сви акти који служе овим великим интересима; који задовољавају ову врсту потребу човека у уређеном друштву, спадају самим тим у област полицијских атрибуција.

Испитаћемо укратко: не да ли постоји полицијско право које би ону моћ оэакопавало, неће његов основ, карактер и границе. Налази пи самог појма о полицији и њене дефиниције да једна, животу социјалном неопходно потребна институција; да једна власт, која обезбеђује слободно вршење свију осталих власти, мора имати своја основна у извесном праву. Друштву се не може одрећи право на одбрану од опасности, које му прете и с воља и изнутра, јер је оно његова прва дужност. Полицијско право произлази, дакле, из права друштва на егзистенцију. Оно има свој основ у друштвеном уговору, хоћемо рећи у конституцији друштва; оно је с њом заједно постало, и трајаће докле год она постоји. Нема права које би друштву било корисније и неопходније од полицијског права.

Општи карактер полицијског права огледа се у његовом вршењу помоћу принуде. Вепма су разни облици у којима се ова принуда јавља: или органи полицијски према разном нарушењима полицијских прописа, санкционишући ову претњу извођењем преступника пред суд: или противстаље силом нарушењима јавног реда, или напад, нарочито у изненадним и опште опасним догађајима, ограничава тренутно право појединаца у општем интересу.

Што се тиче граница полицијског права, њихово одређивање, ма колико изгледало лако у теорији с погледом на дешавајућу полицију, у пракси наилази на велике тешкоће. Према промепу и месту, а с обзиром и на прогрес науке и индустрије, уређивање материјалног благостања, политичке промене и трансформације обичаја и морала, које се јављају као последице цивилизације; једном речи: с обзиром на индивидуални друштвепог става, увећава се или смањује и поље полицијског дејања. Може се у опште рећи, да акције полиције има места у свима овим случајевима, у којима су у питању *јавни ред, т. ј. сигурност државе, спокојство места, сигурност, сопственост и здравље становника.*

Прописи полицијски, без обзира на њихов назив: уредбе, правила, наредбе и т. д. нормална су форма, у којој се врши полицијско право. Мало доцније, међутим, видећемо, да сем овог облика: полицијског права, за извесне прилике постоји и једно *ванредно* поље, као и право, има своје основе у нужној одбрани друштва.

Без обзира на категорију којој припадају, и власт која их издаје, прописи полицијски имају санкцију само онда ако су *легални*, њихова легалност записи од општих услова, које ћемо укратко изложити.

Један од ових услова за санкцију полицијских прописа лежи у надлежности власти која их издаје, како у погледу *предмета* (ratione materiae), тако и у погледу *места* (ratione loci). Прописи који се јављају као последица дуторације власти, или су резултат конкурације атрибуција, без санкције су. Ово исто вреди и за прописе, *који су у противречности са позитивним законима*, или којима не достају битне *формалности: датације, датуми, обележја* и т. д. или којима се напад *без потребе вређају приватна права појединаца*. За последњи случај потребно је једно објашњење. Излази на први поглед, да је у суштини полицијског права, да у извесној мери, а у име општег интереса ограничава право појединаца. „Тешко је замислити, вели *Maryand*, једну полицијску наредбу, која не би имала за последицу атентат на индивидуална права. Она атентати *легитимни* су само у толико, у *колико су диктовани општим интересима и потпуно сразмерни потребама ради којих се издају.*“

Постоје још један узрок због кога се може одрећи санкција полицијским прописима, а то је *злоупотреба власти.*

Видели смо, да је полицијско право у сталном конфликту са индивидуалним правом, и да је законито само онда ако се врши у општем интересу. Издати само по себи, да се мора одрећи санкција свима

оним полицијским прописима, у којима би се општи интерес јавно истицао, или чија су творци били руководећи задњим намерама: да прописима, о којима је реч, користе појединцу или категорија појединаца, или да остваре извесне своје личне жеље и т. д.

Прописи полицијски права су локални закони, који имају предности све дотле, док их надлежна власт не поништи, или док се другим, новим не замене. Настаје питање: какву предност имају они прописи, који су незаконити? Изјављујемо одмах да они, у колико нису уништени, задржавају *провизорно* своју извршну силу, сваброво правилу по коме су акти јавне власти провизорно извршни.

Две су власти: Касациони Суд и Државни Савет, које су позване да у последњем степену цене легалитет полицијских прописа. Ова двогубљ надзорност логична је и нормална последица принципа поделе власти и узајамне независности судског и административног правосуђа. Разуме се да ово, по природи своје тако различне власти, могу донети и две различне одлуке о једном истом полицијском пропису. Ова контрадикција може се објаснити несавршеношћу људске природе, која не допушта свима судијама, да са истом сигурношћу разликују истину, и која се, у извесним случајевима, може оправдати и мотивима права. Претпоставимо, да је Државни Савет примио жалбу, мотивисану *злоупотребом власти*. Мотив овај може као што смо видели,послужити као повод за уништење дотичног прописа, али никако не може бити разлог за касирање пресуде, насноване на оном пропису, пошто принцип поделе власти забрањује судији да истражује тајне побуде, које су руководиле административну власт на издавање овог прописа. Према опоме, ништа не стоји на путу суду да одобри пресуду, насновану на извесном полицијском пропису, који би од Државног Савета био поништен услед злоупотребе власти.

Противно овом има један случај у коме полицијски прописи, признати за законите од Државног Савета, не могу добити каквог санкциј пред судом. То је случај, у коме којекоји суд не признаје овим прописима карактер полицијских прописа: то су, дакле, обични административни прописи, који су дакако квалификовани као полицијски, и који, по правилу, не могу бити санкционисани казном.

Изнели на свету, што смо до сад казали о полицијским прописима, да њихова повреда неће бити казнима, ако им не *достаје* ма и једна од нобројаних услова: *надлежност власти која их је издала, сагласност са позитивним законима*, одсутсва *битних формалности*: потпис, датум, обавана и т. д. или, напад, *ако сам предмет који обухватају не прилаза области* полиције. Али, чим је све ово испуњено, судија нема права да цени корисност и целисходност издатог полицијског прописа; њега се искључиво не тиче да ли се они прописом постиже намеравани циљ; да ли он одговара оном чему је намењен; да ли је услед неупотребе већ, застарео и, као такав, дошао у противност са измењеним јавним обичајима; све ово њега се апсолутно ништа не тиче, јер он само има да примени казну. Право полиције, вршено у границама закона, измиче, дакле, контроли суда.

И како Државни Савет или ниша претпостављена власт могу уништити новоиздани полицијске прописе; и како му судија може одрећи казнену санкцију, иначе остаје једна ствар, коју нико други не може извршити сем творца овог прописа, а то је: метода *реформације*.

* * *

Поменули смо већ, да сем писаног полицијског права, постоји још и једно неписано, за чије вршење нису потребни никакви прописи. Ма колико нејасно сумњиво, иначе је несумњиво — да и ово друго право постоји. Употреба његова јавила се, на првом месту, код мера које се предузимају да би се спирали неодидни описни догађаја, као и у борби противу природних сила; ватре, воде, ваздуха и т. д. У свима овим случајевима полицајска је орган, према приликама, употребити најзгоднија и најпрактичнија средства, па ако је потребно и силу, да би одржао ред, заштитио јавну сигурност и спасавао опшр. ова обзира да ли ће за ова она средства имати основа у позитивним законима, и да ли ће повредити приватне интересе. Једина граница која би се у свима овим приликама могла поставити његовој иницијативи, то је, да његова акција буде сразмерна постигнутом циљу.

Примена неписаног полицијског права огледа се и у *старању о сигурности друмске*, које спада у дужност полиције, или тако зване *гране полиције*. Примена његова у овој врсти полицијске делатности оправдава се потпуно *њиховом друштвеном одбраном*.

И у овим случајевима, кад су јавни ред и сигурност грађана угрожени демонстрацијама и побунама, организованом полицајском, надлежни да наспостање ред, неће се задржавати само тиме да ухапсе неколицину изгредника, већ ће употребити сва могућа средства, па и силу ако је то потребно, да растерају руљу и поврате потребан ред, не обзирући се при овом много на писане полицијске прописе.

Ови примери довољно доказују, да поред писаног полицијског права постоји и неписано, а оба ова права имају свој корен и основ у *њиховој одбрани, која се мора признати оруђу онако исто као и појединцима*.

Свеколика материја, која долази у обим полицијске делатн, може се поделити на две главне групе: *полицију превентивну и полицију репресивну*.

У надлежност превентивне полиције спадају све оне мере, које имају за задатак да спрече повреду полицајских прописа, да одрже јавни ред и заштите имовину и здравље грађана. Истраживања тајне полиције, било у материји општег права, било у материји политичког надзор над јавним животом, брига о здрављу, надзор над пићанама, кућама позоришима, кафанама, продавницама, свабрањем у опште, становима за привремена преноћишта, железницама, странцима, раним приватним заводима, душевно оболелим и т. д. спада у надлежност превентивне полиције, која се обично назива *административном*, пошто дужност надзиравања припада искључиво полицајској администрацији.

Репресивна полиција, напротив, јесте скуп полицајских операција, које имају за задатак: било конституисање подицајских повреда, било истраживање и предавање правих њихових учинилаца: са свих разлога, она се често пута назива и *судском полицијом*.

Што се тиче предмана момента, у коме један посао прелази из области административне у област судске полиције, он је одређен привичним поступком. То је моменат одређивања истражног судије, који има за последицу, да посао прелеси под директну и искључиву надлежност судске власти. На овом принципу почива судска и полицајска организација у Француској.

La Police, extrait du rapporteur de droit administratif, Paris. 1905.

с француског.

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 148. и 149. закона о општинама.

Надзорна власт увериши се, да су председник Светозар Добричић и чмет општине дворсавачке Радосав Ћирић у II степену сродства по тазбини, тражила је, у смислу чл. 146. закона о општинама, да општински одбор председника, као мађер по годинама, разреши од дужности.

Одбор није уважио овај захтев надзорне власти, те је она, с позивом на чл. 121., 122., 148., 149. и 152. закона о општинама, донела решење: да се председник разреши од дужности, и у исто време одредила врховна дужност, а пиву одборску одлуку задржала до извршења. У исто време, на основу чл. 148. и 149. закона о општинама, тражила је, да се и председник и одборници разреше од дужности.

Овај захтев увођено је и министар унутрашњих дела, и у том смислу учинио предлог Државном Савету.

Државни Савет није усвојио овај захтев зато, што је непосредна надзорна власт у решењу свом захтевала од одбора општинског, да на место разрешеног председника одреди једног члана суда, који би имао да врши дужност председниковну. Међутим, по јасној одредби чл. 148. закона о општинама, она је могла, да захтева од одбора, да он из своје средине изабере једно лице, које ће до новог избора да врши дужност председника. На када је одбор одбио да изврши овакав незаконити захтев надзорне власти,

онда ни за себе није могао да створи услов из чл. 149. закона о општинама.

Одлука Државног Савета од 22. августа 1906. год. № 5236.

Примедбе министра финансија на среска буџета обавезне су и пуковање по чл. 29. закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Скупштина среза п....., на основу чл. 15. закона о уређењу округа и срезова, у вези са чланом 131. истог закона одобрила је срески буџет за 1906. годину по коме је за покриће среских издатака утврђена стопа прираза 6%.

Доцније, а за подмирење нових појављених среских потреба, среска Скупштина донесе одлуку о накнадном кредиту, па је ту своју одлуку, у смислу прописа чл. 136. и 155. закона о уређењу округа и срезова, послала на одобрење министру финансија, уз коју је придружила и раније одобрени буџет.

Министар финансија тим поводом узео је у оцену и сам буџет, па је неке позиције смањио, а неке сасим укинуо.

Срески одбор нашао је, да је одлука о буџету ваљана и да се министар финансија неналежно упустио у њено расматрање, јер по закону нема права да позиције расхода смањује, ако прирез не прелази 20%. С тога је одбор изјавио жалбу Државном Савету.

Државни Савет нашао је: да су примедбе министрове, према чл. 29. закона о окружним, срескима и општинским буџетима, обавезне и пуноважне, па је жалбу одбацио као неналежност статса подносиоца.

Одлука од 22. августа 1906. године № 5234. М. В.

Подизање калдрме испред приватних имања општина" не може ићити на трошак сопственика, док се претходно са њиме не споразуме.

Суд општине варошице О., на основу одборске одлуке од 10. маја 1889. год. № 863., извршио је калдрмисање улице у којој се налази и имање М. К., пензионера, са иоме није учињен никакав споразум о подизању калдрме испред његовог имања. Кад му је општ. суд затражио 1174·01 динара, колико износи вредност калдрме пред његовим имањем, он није хтео на лепо начин платити, те је суд општински донео решење 26. септембра 1890 год. Бр. 570., да се та сума наплати егзекутивним путем из прихода његовог имања, што је и учињено.

М. К. тражио је да му општина О. врати неумесно наплаћених му 1174·01 дин., али од тог тражења одбијен је и последњим решењем среске власти од 2. јула 1904. год. Бр. 7076., које је одобрило начелство окружно решењем од 7. септембра 1904. год. Бр. 10.455., а ово опет одобрио министар унутрашњих дела сво-

[1] Ово се не односи на варош Београд, пошто је питање о његовој калдрми регулисано уредбом од 14. марта 1881. г. ВЗ 544 и грађевинским законом за варош Београд.

јим решењем од 7. јануара 1905. год. ПБр. 33.734/904.

По жалби жалиочевој, Државни Савет примедбом својом од 12. маја 1906. год. Бр. 3792. нашао је да решење министрово не одговара закону на ових разлога.

Примедбама Државног Савета од 3. децембра 1899. г. Бр. 4981., поништено је решење министра унутрашњих дела од 13. новембра 1898 г. ПБр. 24.169., којим су биле одобрена решења начелства Бр. 4596/98 и начелника ср. Бр. 2765/96 год., којима је одобрена одлука суда општине о... од 28. септембра 1890. Бр. 570., по којој се од жалитеља тражи 1174. о. г. дин., за направљену калдрму испред његовог имања у О.

Овим примедбама саветским констатовано је: да на тачка 9. чл. 70. зак. о општ. од 1889 г., ни закон о местима, нису давали могућност општинској власти, да без пристанка и споразума са сопственицима, о његовом трошку подиже калдрму испред његовог имања. Такође, да није било места ни позивању на најновију уредбу од 14. марта 1860 г. ВБр. 564, јер се она односи само на грађење калдрме у Београду. Ове саветске примедбе усвојио је министар у смислу чл. 46. његовог усвојеног је министар у смислу чл. 47. онда важећег саветског пословника, и у целн њиховог извршења ако нужно и употребе полицијске власти. Иу начелник срески није поступио по овим саветским примедбама, већ је решењем својим од 2. јула 1904. Бр. 7076., које је одобрено решењем начелства Бр. 10 455/904 и оваквим решењем министровим, одбио жалитеља од тражења, на разлога: што у времену када одбор општински (10. маја 1889 г. Бр. 863.) донесе своју одлуку о калдрмисању улице и начину исплате трошка за ове, није важио закон о општинама од 25. новембра 1889. г., на који је се полицијска власт позвала, и на коме је Државни Савет засновао своје примедбе, већ закон о општинама од 1866. г., који је другим ставом т. 7. чл. 66. давао могућност општинском одбору да сп општ. судом разрезује терете који на појединце у њиховој општини падају а клоне се на корист општинских интереса, и да је така одлука по чл. 16. истог закона постала извршном.

Државни Савет налази, да стоји факт, да је у времену доношење одлуке одбора општинског од 10. маја 1889. г., важио закон о општинама од 1882. г., али ни по овом закону, на коме по т. 7. чл. 66. општинска власт није имала могућности да без пристанка и споразума са сопственицима имања, о његовом трошку подиже калдрму испред његовог имања, те да би се прирези и други терети на појединце грађане могли разрезати. Међутим, као што је напред поменутим саветским примедбама констатовано, тако овлашћење законско није постајало у времену доношење одлуке суда и одбора општинског за калдрмисање улице.[1]

С овим поступањем Државног Савета сложно се министар унутрашњих дела у колико се оно односи на изнесена факта, али је наглашено, да је његово решење ПБр. 33.734/404. ипак правилно, са ових разлога: што општина има права по § 165 т. 3. грађ. суд. пост. наплаћату накнаде трошка за поплочану калдрму испред имања жалиочевог, кад је о подизању калдрме претходно донесена одлука одбора општинског, и што се овакна питања, изузимајући варош Београд, регулишу једино по изведеном пропису законском (т. 3. § 465. грађ. суд. пост.)

Али, Државни Савет остао је при своме посматрању, и одлуком својом од 19. маја 1906. г. Бр. 3954. поништио је решење министрово. В. Ђ. Н.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине трнованске у срезу тамочком, актом својим од 21. ов. месеца ове год. Бр. 988. пита:

„По члану 3. закона о општинским коњевима, мора свака пореска глава дати редовног улога по 90 килограма кукуруза, без процента 30%, на име коњешке хране.

У овој општини има неколико привољених глава, које нису дале свој улог ни преко, него дугују за 3—4 године.

Питање је сада, да ли ће се од њих узимати и 30% односно 8% процента, при пријему хране, сматрајући их као задужене, или ће се они сматрати да дају свој редовни улог и примати храна без процента.

Како у овој општини има неколико оваквих случајева, а сада се, пак, храна мора прикупити безусловно јер је година плодна, то се моли уредништво да што скорије обавештење."

— На ово питање одговарамо:

Од сваке привољене пореске главе, требало је узети одговарајућу количину хране за општински коњ још у овој години, у којој је та глава привољена.

Ако она то није дала добровољно, на општини је лежала дужност, да јој то уме принудним путем.

Кад је општина пропустила да изврши ову дужност принудне наплате у своје време, она не може отуда изаћи за себе право, да при узимању хране наплаћује процепат, кад се по чл. 3. поменутога закона, улог даје без икаквих додатака.

На овај пак улог признаће се рачунополагачу у идућој години процепат у смислу чл. 20. закона о коњешна.

Само кад храну врађају они, који су је узели на зајам, додаваће још на име процента код кукуруза 30%, а код стрмих — белих — жита по 8% на име сасушивања и растура у смислу чл. 25. поменутога закона, јер се претпоставља, да су они и позајмили сву храну.

II.

Суд општине рибарске у срезу хомољском, актом својим од 10. ов. месеца Бр. Бр. 1037, пита:

„Чл. 97. тачком 1. закона о општинама, стављена се у дужност општинском суду, да општинска имања убаштини у року од 3 године.

Како и ова општина има своје имање — утрину — одбор општински донео је одлуку, коју је одобрила и надзежна власт, којом се суду ставља у дужност, да убаштињење одмах изврши, како би се избегао последњи чл. 177. зак. о општинама.

Суд би сад одмах приступио послу око убаштињења, али су на сметњи њих 50—60 грађана, који су приграбили по што што од утрине, те сада прво треба расправити то питање.

Како су, међу тим, они ово заузеће учинили пре годину дана, те нема места примени § 375. а крив. закона, јер су им правице по § 396. поменутога закона застарјеле, то би их требало упутити редовним грађанским судовима, а то би отишло далеко.

Стојећи, овако, пред овом незгодом, суд и одбор оне општине *нису се миљели, т. ј. ако се има законско основа, да ову утрину поделе равноправно целом селу.*

Част је овом суду умолити уредништво за објашњење: да ли она подела може бити или не, и ако може то на који начин?"

— На ово питање одговарамо:

Уважавши шумске уредбе од 4. априла 1861. године КВБр. 732. Сбр. 468, којом је било регулисано питање о утринама, општинске су утрине постале предмет честога расправљања и растрзања.

Тако, општине су назазиле, да је то апсолутна својина општинска, па су или оне делиле својим грађанима, или их преварале у запрати земљишта, па онда издавале под закуп, те тако увећале своје буџетске приходе.

Међутим, такво поступање у основи је противно и самој намени утрина и забрану који оне имају да подмире, а и самим законима, који за сада макар и узгредно додирују то питање.

Јер, не може никоме бити страно, да су утрине један од врло услова за подизање и одржавање сточарства, и да су, по томе, неопходно потребне све дотле, докле Србија не нађе разлога, да сточарству претпостави које корисније и напредније државно газдинство и подузеће.

Из тих је разлога, несумњиво, држава и ставила општинске утрине под заштиту своју законом од 7. марта 1858. године ВБр. 254, успостављујући, да отуђивање ових, бар путем спора, не може никако бити без учешћа државе.

Сличне ограничење држава је учинила и чл. 12. закона о непосредном порезу, задржавајући себи право, да општинске утрине узме у своје руке, ако би општине биле немоћне да плаћају порез на ове: а задржала је, на послетку, и право надзора за отуђивање општинских непокретних имања у опште, чл. 33. тач. 11 става другог закона о општинама.

Према свему овоме, општине *немају права ни поделу утрине без дозволе државних власти*, а оне ће је дати само онда и тада, кад то неће бити штетно и за интересе опште и за интересе самих мештана, који се много пута превиђају и не охаита права звичај њихов, имајући пред очима варљиву и незнатну корист од двобе утрина.

III.

Суд општине доње-матејевначке, актом својим од 18. септембра ове год. Бр. 1430, пита:

„Пресудом овога суда од 22. јуна ове год. Бр. 956, осуђено је извесно лице да плати 176 динара, поред осталих трошкова, своме повериоцу по облигацији.

Против ове пресуде осуђени је изјавио жалбу приостављеном суду.

Та жалба примљена је и заведена код приостављеног суда 18. јула, али је суд тек 7-ог прошлог месеца (септембра) донео своје решење, којим моменту пресуду поништава и наређује поновно суђење.

Како се по § 16 а. грађ. суд. поступка жалбе на пресуде и решења општинских судова имају разматрати и решити најдаље за 20 дана, а овде је, међутим као што се види, протекло 45 дана, то настаје питање: да ли је одлука првост. суда, донесена после рока предвиђеног § 16 под а, у опште законита и обвезна за општински суд, и да ли пресуда општ. суда није постала извршном чим је протекло 20 дана од изјављене жалбе.

Ако је пресуда извршна, а суд је, међутим, наредио да се друга донесе, шта ће се у том случају радити?"

— На ово питање одговарамо:

Истина у § 16 под а, грађ. суд. пост. стоји, да се пресуде и решења општинских судова имају разматрати и решити најдаље за 20 дана.

Али ни из овог законског наређења, у коме се само одређује једна дужност приостепених судова, нити из којега другог, не може се извести закључак, да суђења после тога рока од 20 дана не могу више решавати по овим стварима, и да су одлуке нижих судова по томе извршне.

Не, то се не може нарочито извести ни по томе, што се у § 20 под *в*, ставу 3. јасно одређује, шта бива кад суд неће да реши какву ствар у року, предвиђеном § 16 *а*, те се тако искључује свако двоумљење о праву првост. судова, да доносе одлуке и после горњега рока.

Према овоме, пресуда тога суда није извршна, и како је она још и поништена, суд мора да уђе у ново суђење и донесе другу, ако неће да даје противразлоге у смислу § 20 под *б*. грађ. суд. поступка.

IV.

Суд општине сеначке у срезу тимочком, актом својим од 14. ов. м-на Бр. 1384, пита:

„Извесно лице из ове општине, пресудом овога суда од 28. септембра 1905. год. Бр. 1470. каљковано је за нетушту шумску крађицу и осуђено на накнаду штете.

Казну је платило и пола штете, а пола још није.

По чл. 110 зак. о шумама, тражење накнаде штете, учињене шумском крађицом, застарева за три године и штедном за годину дана, од кад је штета учињена.

Кад штета по пресуди није сва исплаћена, а прошла је година дана од кад је учињена, то се моли уредништво за обавештење: да ли је штета застарела или није кад о њој већ постоји пресуда?"

— На ово питање одговарамо:

У чл. 110 зак. о шумама, говори се о роковима, у којима се накнада штете може у опште тражити.

А кад је ова за време тражења и утврђења пресудом, онда за њу не важе рокови из чл. 110, него се пресуда може извршити увек, кад само има могућности и од куда, све докле не би поступио случај § 930 *а* грађ. закона.

V.

Суд општине кршењске, актом својим од 24. овог месеца Бр. 1544, пита:

„Јанко Гавриловић из Јазовника има у задрузи једног сина од 18 год. и жену Сању, а нема више сем 3·81 хект. земље.

Његова жена Сања боловала је у окр. болници и сада се тражи од исте 62 дин. болничког трошка.

Моли се уредништво за обавештење: Мора ли речени Јанко платити горњих 62 динара за своју жену; и хоће ли суд да узме у попис њиве земље реченог Јанка и продајом истог наплати тражени болнички трошак, пошто исти нема никаква другог покретности и живог мала."

— На ово питање одговарамо:

Према распису г. министр. унутр. дела од 22. октобра 1898. г. ПБр. 19205. (Полицијски Зборник стр. 1383), болеснике трошкове плаћа сам болесник или његова родбина и задруга, ако није сиромашног стања.

У случајима, пак, кад је болесниково — или његове задруге — имовно стање толико слабо, да би огвлачење наплата болничког трошка нанела осетне штете њиховом имовном стању, Министар унутрашњих дела може по њиховим нарочитим молбама, решити: да учињени трошак пидне на терет санитетског фонда.

Према томе Јанку не остаје ништа друго, него да се обрати г. Министру са молбом, да га ослободи овога плаћања.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Нове злочиначке и заралиначке мајсторије. — У једној од последњих свезака *Гросовог* „Архива за криминалну антропологију и криминалистику," д-р Ханс *Шнајкарт*, криминални полицијски комесар у Берлину, изнео је своје забелешке о најновијим мајсторијама, којима се служе злочинци да би само дошли до средстава за свој опстанак. Не само ради њихове интересантности, већ ћемо ове примере изнети и тога ради, да би се и наша јавност на њима публика могла чувати сличних случајева.

У последње време десило се много случајева, да су се више младића и њихових пријатеља довојака представљали по великим трговинама са одељом као кројачи и пројачице; молили су да раде одела код својих кућа, означавајући за своје станове куће у које никад нису ни прибивали. Трговцима је, поред радничких књига, изгледало да су се довољно легитимисали ја и иначе су умели да оставе добар упечатак на човека), и давали су им штофове ради израде одела. Они су, разуме се, одмах носили штофове својим јатацима и тамо их продавали или заглагали.

*

Варалица наређа код чланова извесне друштва за помоћ у случајевима смрти, и затражи од њих легитимационе књижице, пошто, према решењу друштвене управе, имају да се у њима изврше извесне измене. Са тако добијеном књижицом он у радњу са мртвачком спремом и јави, да је сопственик књижице умро, и да он има да се постара о његовом погребу; зна пошто том приликом има и на другим местима да буде изложен неким новцима новцима, за шта му новчана средства не достижу, умоли он трговца за зајам, који ће му доцнуко исплатити, чим од друштва изуме потребни трошак.

*

Какав шпекулант куни подоста књига без предности, али до њих дође крађом или преваром, напише их лепо у један пакет и запечати: за тим са рачуном у коме је означено да се изврши одмах исплата по пријему пакета, одлази родбини извесног „поручиоца“ књига. Да би био сигурнији у свој варалачки успех, употребљава и телеграм, јављајући се под именом извесне личности, која изненађена своју родбину, да донесену књижицу књижевну књиту одмах исплати чим је добије са књигама. Успех у томе начину варалштва редовно зависи од тога, ако се варалица тачно распитао о приликама и односима у породици коју хоће да преварн, а нарочито, ако се добро уверио о одсуству и евентуалном бављењу „поручиоца.“

*

У близини берлинског универзитета два „студента“ траже стан са пансионом. Дошао их сопственик стана води кроз собе собе да би показала сву удобност стана, за све то време говори с њом само један „студент“, те тако одвраћа пажњу газдарице од његовога пратиоца, који у том тражи мање драгоцености и неоњежено их трпа у џепове. Ако му је то пошло за руком, ћутљиви пратилац — ако „виак прекида погодбе“ — види сат на џепа и изналази се, да више ни једног минута дуже не сме остати, да не би задоцнио и изгубио час у школи. Одмах за тим и први „студент“ опрашта се са газдарицом са обећањем, да ће сутра опет доћи, те да утврде и остале појединости погодбе.

*

Издајући се као „ученица вештина“, једна млада дама разгледа одаје једнога стана. Са њом је у пратњи и њено кућне, које води на једној узице. Чим је у собн приметила какву драгоценост, која би се лако могла придаћи џепним сат, накит, новац итд.), постепце њено постаје врло немирно и скрене на себе пажњу сопственице стана те тако створи прилику за крађу. Ако јој је „посао“ пошао за руком, њој се „случајно“ отрне постепце са узице и побегне; то је онда згодна прилика, да се и она извини и оправсти са газдарицом, да би могла стићи своје постепце, које необично вели. — Како се све могу дресирати пси да послуше у злочиначким смеровима, изнећемо у доцнијим примерима.

*

Као да је послан од стране једног официра, представи се газдарици један човек, да хоће да уме под кирију једну намештену собу за официра. После уобичајених погодаба и стављених услова, варалица одлази и после извесног времена враћа се и доноси једно писмо од господина официра, у коме овај пристаје на цену за кирију, и утврђује погодбу за становање. Сем тога у писму официр извештава газдарицу, да је опуномоћио свога „слугу“, да му може уредити све што треба у соби и друге неке ситнице. Сва срећна, што је нашла тако доброг кирајџију, богатог официра, газдарица, на предлог „слуге официрова“, хоће да купи још неке ситнице за намештену собу, даје за ту набавку новац „слуза“, и он, разуме се, оде да се више врати.

*

Пекарски калфа В. полазио је на Берлина и хтео је да иде кроз Фридрихову улицу на железничку станицу, да после отступује за Тирингеи. На углу лозачке улице придружи му се бивши артист К., представљајући му се, како је и он пошао на железничку станицу. У путу им пређе један трећи човек и упита их где има каква радња која прима драгоцености у залогу, пошто је у новчаној неприлици, те мора да заложи један брилијантски прстен. Тада се В-ов пратилац према руци као добар познаваоц златних ствари и драгог камења, те му пође за руком, да наговори В.-а, да му позајми за куповину прстена 30 марака, и то за прстен који, брат брату, вреди 200 марака. Као залогу даде К. не арском калфи тај прстен и обојица уговорише време и место где ће се доцније састати, да К. исплати залогу и добије тај прстен. Међутим је она трећи отишао са 30 марака, а то је ускоро учинио и К. Чим је дошао на железничку станицу, неколико људи које је В. питао о предности прстена, објаснило му је, да је жртва познатих варалица под именом „шперн,“ којима посао у Берлину иде врло добро од руке.

*

По гостионицама и кафанама долазе странци, добро и елегантно обучени гости, направе незнатне цехове, и кад дође плаћање, они свагшите гостионичару, да су заборавили новчаник у другом капуту. Наиазд, да не би било речи, замоле гостионичара, да им за залогу њиховог драгоценог сата даду 20—30 марака: лакше траже тако нешто обично, што им се у већини случајева даје. Тек после неколико дана примети заједнавац, да је жртва швиндловања и да је добио у залогу тако звани „Nepperuhr,“ који у најбољу руку вреди десетак марака.

*

Један млад човек имао је велику наклоност. да се појављује у универзи државног шумарског чиновника, и да у његовом својству врши дужности по друмовима и парковима. Он је бележио у своју „званичну“ књижицу недовршене, које су се возиле по „забрањеној стази“, затим љубавне парове и друге личности, које су на каквим дрвењем и понављем додавале у опреку са јавним редом. Он их је пуштао, опраштао на казну и ослобођао свих других непријатности чим му је дао извесну „откупну суму“. Разуме се, да тај посао није могао дуго да остане незнаћен од стране полицијског органа.

Д. В. Б.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Милан Вуловић, пекарски продавац из Београда, који одговара због извесне кривице под сигурносном надзорном Управе града Београда, пашао се у бегству. Милан је стар 23 године, висок 160 см., средње разноврсности, смеђе косе и брковв, очиу гавоститих, на једној руци има рану, као и трагове од извршене операције, у обичном је одевању одн. Нарочито се скреће пажња полицијским и општинским властима да Милана потраже и њихове спроведу надлежном окружу с позивом на Бр. 13359.

Радосава Чумића, без трговачког занимања, родом из Г. Трешњевице, среза јасеничког округа крагујевачког, који одговара код изврши теразијског Управе града Београда због нарушене тишине, траже исти сирот. Радосава зачин овог немогућ. Позивају се све полицијске и општинске власти да учине потребне трагање за Радосавом и у случају проналаска, да га спроведу поменутом изврш. с позивом на Бр. 8103.

ПОТЕРЕ

Младен Вукадиновић, слуга, из Ниша стар 17 год., поникоп, прекомандант, у одлуци шпоњеном решењем изврш. пречаорског од 22. пр. месеца Бр. 12371 ставлен је под гласнику потерну и у притвор због опасне крађе. Младен је 21. пр. м. на побегао из дворишта изврш. пречаорског, те га с тога треба што потрагнити, и произвођеног страживо спровести поменутом изврш. или Управи града Београда с позивом на акт Бр. 24654.

Милан Јанковић, родом из Бинковица у Славонији и бив. осуђеник пожаревачког казненог завода, побегао је са осуде 25. пр. месеца. Бегунац је стар 23 год., средњег стаса, косе, обрва и очиу смеђих, коса му је почела опадати. Треба га највернатије потражити и произвођеног спровести Управи пожаревачког казненог завода. — Уб. 25226.

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца три непозната злочинца напали су на Живку Милосављевића, подвозчара из Азања, среза параћинског и одузели му 35 динара у новцу и један револвер. Нападнути је одмах пријавио ову појаву; нападачке не познаје; сели да је једног од њих удео за прст. Начелник среза параћинског депешом Бр. 1896 моли све полицијске власти, да за разбојницима најенергичније трагају. УБр. 20587.

Непознати крадљивац украо је 25. пр. месеца г. Гавриловићу, пензионеру из Београда оне ствари: један женски златан прстен са три дијаманта, у облику детелине, један мушки златан прстен са два дијаманта намена и један мушки златан прстен са зеленом травом, на којој су два рубина. Позивају се све полицијске и општинске власти да за крадљивцем и покрађом живо трагају, а приватна лица, приликом куповине покрађеног прстења обрате нарочиту пажњу. УБр. 35544.

Крађа стоке. Непознати крадљивци ноћу између 25. и 26. пр. м-ца украли су једног коња Луки Милутиновићу, баштовану из Чачка, са шареном дугом општаче чачанске. Коњ је мутор 10 година, дугог раста, на челу звезда, а у десно око чакарест. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да обрате пажњу, како на пронађење крадљивца, тако и на покрађу, а за о резултату трагања известе начелство округа чачанског с позивом на акт Бр. 10179.

Бутор Шарл — Август — Пол, банкарски чиновник из Париза проневерио је 25.000 динара и 13. пр. м-ца ово године побегао је у свет. Бутор је рођен у Безансону 7. октобра 1869. год., висок је 1 м. 76., косе и обрва сиве, чела високо, нос обичан, браде шиљасте, носи је кратковид и с тога увек носи наочари. На случај бегунчеве појаве у Србији, треба га ухватити, претрести и притворити, па о свему томе одмах известити Управу града Београда. За ово моли нарочиту полицију расписом Бр. 62657.

Слав Чакаров, из Котела и **Јанко Костадинов — Болаков**, из Трнова, бив. поштански чиновници у Бугарској, за које смо у прошлом броју јавили да су проневерили 190.000 лева у бугарским новчаницама и побегли у иностранство, сад су за исте пронађени, па с тога им, а на молбу овд. бугарске дипломатске агенције, доносимо фотографије, и поново скрећемо пажњу свима полицијским и општинским властима на појаву оних дрских дефрауданата.

Чакаров је стар 23 године, средњег раста, мањих бркова, жежког лица, носе плаве, очију граворастих, крупног гласа, говори по мало француски.

Чакаров

Костадинов је стар 27 година, раста такође средњег, косе и бркова црних, на челу има једну бенгу. Дефрауданте, за случај проналаска, треба претрести, па о томе одмах известити министарство унутрашњих дела с позивом на УБр. 19943. Према написаном извештају они су проневерили 342.300 лева.

Стојан Ђорђевић, берберин из Сурдулице, у срезу мајданпечком, одговара за разбојништво извршено над Томом Тошићевићем, трговцем из Сурдулице, па пошто је узет на одговор побегао је жешпно куда. Стојан је стар 24 године, висок, приземљаст, косом је сељачком одету, на глави има шајкачу, а на богата опште. Начелство окр. крајинског, актом Бр. 13821 наређује трагање за Стојаном, с тим, да се о резултату трагања поднесе извештај.

Непознати лопови, по свој прилици сеоски пијани, ноћу између 23. и 24. пр. месеца, у пролазу преко села Липовца, среза јасеничког округа крагујевачког, извршили су ове крађе: Ивану Јелићу, добују са изоребом, мотору 7 год., дугог дорастом са жутом „Б“; Николи Гавриловићу, два пара новчених и половских ушара и једну узду, и Алексе Аврамовићу кишне са коњских кола, сикиру и једну врећу. За крадљивцима и покрађом наређује се трагање. Пронађене крадљивце треба спровести начелнику среског у Крагујевцу с позивом на Бр. 19222. — УБр. 35005.

Тихомир Ђорђевић, који се налазе и под именом **Јаковир Милићојевић**, земљорадник из Левокова, који је решењем ајдучког окружног суда од 16. пр. месеца ослобођен под поротом суд и у притвор због опште крађе, побегао је из притвора среза ајдучког. Нема га ове полицијске и општинске власти најживље потраже и пронађеног под јаком стражом упуте пристојственом ајдучком суду с позивом на Бр. 15470.

Анастас С. Стефановић, земљорадник из Дреновца у срезу пчињском, 26. пр. м-ца убио је из револвера Љубицу С. Спасића, такође, на ширинском делу побегао. Анастас је стар 35 година, средњег стаса, приземљаст, прне косе, брчи се, на себи има чаршире и гуњче, а на богата опште. Наређује се најживље трагање за одбеглим злочинцем, с тим, да се о резултату трагања извести начелник среза пчињског с позивом на депешу Бр. 16795.

Коста Илић, опанчарац, који се представља као тохиначар, извршио је две штуке крађе у Београду, на побегло. Коста је стар 30 година, средњ. стас, приземљаст, разбарушене косе и бркова, у старом поћошном оделу, на богата носи плаћене шарене панеле. Пронађеног ваља спровести најбу у терминском Управе града Београда с позивом на акт Бр. 5700.

Поветак је потребан за тражењем **Војислава Тијанића**, пљаткосеца, пошто се сам јавио Управи града Београда.

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 8. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државне и општинске каделнице, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. Устава, овлашћујемо Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Иностраних Дела, да у Наше име, читавом овога Указа, отвори седнице Народне Скупштине, сазване у први редован сазив Указом Нашим од 20. септембра ове године, на дан првог октобра 1906. год. у Београду.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Иностраних Дела, нека изврши овај указ.

4. октобра 1906. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета, Министар иностраних дела,
Ник. П. Пашић с. р.

Министар просвете и црквених послова,
Анд. Николић с. р.

Министра правде,
Д-р. Мил. Р. Весић, с. р.

Министар војни, генерал,
Р. Путник с. р.

Министар финансија,
Д-р А. Пачу с. р.

Министар унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

Министар народне привреде,
К. Стојановић с. р.

Министра грађевина,
Ј. Станковић с. р.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Петар Одавић, секретар друге класе Касационог Суда, који је на овај положај постављен као инспектор треће класе Министарства унутрашњих дела, указом од 30. јуна ове године, врати на свој ранији положај инспектора треће класе, према решењу Државног Савета од 30. августа ове године Бр. 5330.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, а на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, решено је:

да се Петар Одавић, инспектор треће класе Министарства унутрашњих дела стави у стање покоја с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНЧКА ЉУБОМОРА.

I.

У низу оних знакова душевне деправације, која прати хронично пијанство или хронични алкохолизам (Alcoholismus chronicus), често се јавља и тиранска љубомора. Махом је то љубомора мужа према својој жени или љубавници, а врло се ретко дешава, да је и обрнуто.

Ту интересантну појаву патолошке природе истакао је нарочито Насе (Nasse), а и други психијатри новијег Доба (Krafft-Ebing, Kraepelin, Hoche, Forel, Cramer, Delbrück, Heilbronner и т. д.) описујући је као сасвим обичну карику у ланцу клиничних знакова душевног растројства код хроничних пијатора. Истина је, да се она по гдекада јавља и као пратилица других врста душевне пореметености — н. пр. код разних сенилних (старачких) дегенеративних промена — али су то већ много ређа случајеви. А и кад се јави, обично није тако јасно изражена као што је то случај код хроничног алкохолизма.

Љубомора је и код душевно нормалних и потпуно здравих људи врло често појава — вођена с тога, што је она вероватно израз само природе људске. То је управо онај урођени атавистички остатак оних егоистичних покрета, који су се од најкраћа сналзи истицали међу мужјацима (ређе међу женкама) готово у целом животињском царству, кадгод је долазило до супарништва и сукоба у појној љубави. Обузет афектом појног прохтева мужјак суревњиво брани своја права на своју женку или на читав чопор њихов, и очајно се бори свом снагом, свим средствима и начинима, да само одржи превласт над сваким новим супарником. Ту борбу виђамо ми међу животињама сваки дан, и она се по гдекада јавља у тако застрашеним и особитим облицима, да дође до коначне истраге једне или друге стране — т. ј., да у њој једна од супарника и живот изгуби.

Таке исте појаве сусретамо и међу људима. У страсном љубавном заносу обузме по гдекада и човека љубомора, и то махом таком елементарном снагом, да за неко време саплада, потисне или угуши све друге покрете душе његове, и у њој се, тако рећи, задари. Неодољивом снагом гони га кроз читаву сналу најразноврснијих емоција и афеката: — од најодајније љубави и најсубликније нежности до душманске и самртне мржње, или животињске суровости и бруталности. Гдекада га доводи до ивице афекта: до очајања, „беснила“ и „лудила“, у коме већ не зна сам собом владати. За то ваљда и нема мука, које тај афект људима није задавао; за то ваљда и нема ни једне погрешке, ни једне кривице, ни једног инсект и срамног дела, ни једног злочина, које човек, „заслепљен љубомором“, није већ учинио. Поновиће је пуна примера то

прсте; књиге и новине нам доносе сваки дан нова чуда у томе правцу; и што је сензација љубав, то су страшније и занимање последице љубоморе. Док је мора само сумња, дотле ће љубомора особа употребити свако средство, не би ли се о самој ствари увјерила — лукави, хаже, обмањује, претвара се, вара, потвара, подмеће, трпи, вреба, прислушује итд.: — а кад мисли, да јој је њено право и достојанство доиста повређено, онда већ нема граница страсним изливима душе њене: — онда така особа дође у стање, у коме се ни од чега не стиде и не гнуша; ни од чега не преза. У том аспекту управо „заслепљена“, и учињиће и оно, што иначе никад не би ни другоме одобрила, а камо ли сама извршила. Учињиће шта више и оно, што је њеној обичној природи из основе противно. Тако ће нпр. така особа сфаматати и себе и своју породицу, кавгаће, мучиће, злостављће своју жену и децу итд., а дешава се и случајева, где у таким приликама дође и до убиства или самоубрјства.

Према томе сасвим је јасно, да је *љубомора* једна од настрашнијих и најсложенијих аффеката човечје душе, и *једам од најзадивљених извора трагике и несреће у женоту човечјем*“ [A. Forel].[1] Класичан пример те трагике даје нам Шекспиров Отело. Он безкрајно љуби своју Дездемону, али му сумња у њену верност њену раздире душу све дотле, док не дође до катастрофе: док својим рукама мучки и немилостиво не удави своју љубљену а исправну жену.

По себи се разуме, да ће *таки и слични случаји у женоту људи чешће бити предмети судског испитања*, било грађанске, било кривичне природе, те да ће тако подједнако занимати и правнике и лекаре. У свима тим приликама зависиће нарочито од правилне процене психичких момената, како ће се таква стоп решити. Ваља увек на уму имати, да је у питању један од најсложенијих аффеката људске природе и његов утицај на свест и вољу човекову, па то је онда тачка, око које се цео спор окреће. Обично је, да се кривице, учињене у аффекту оправдане љубоморе, и по обичајном праву и по судској пракси (нарочито пред поротним судовима) блажије пресуђују, а то је сасвим и оправдано. У аффекту љубоморе и нормални, биће „сређени“ људи брже и енергичније приступају извршењу онога, што им тренутни утисци диктују, те, тако рећи, нахом преухитре и слободну вољу и хладно размишљање. И не дођу управо до онога, што се зове разбор и самоопредељење.

Сасвим на крак у неколико различно односе се и појави код *патолошке (болесне) нијанчаке љубоморе*. С тога су и они од великог интереса и за правнике и за судско-медицинске експерте. И они се истичу као веома снажни аффекти душе, а како је она код нијанаца нахом дефектна, или бар на у ком правцу патерисана, то ће и отпор њен према таквим аффектима и његовим изливима бити неупоредиво безуспешнији. Према томе ће љубомора код нијанаца још чешће бити предмет судских спорова и судског испитања.

Под именом *нијанчака љубомора* (у немачком: „Der Eifersuchwahn der Trinker) разуме новија Психијатрија сасвим несопствену, *управо уображењу и само на болесним појавама или погрешним релацијама и опажањима утврђену сумњу мужевљеву у верност своје, у толној љубави сасвим испуњене жене или љубавнице*. Истина је, да и душевно интактне особе могу бити љубављном страшћу толико запљењене и заслепљене, да и без икаквог стварног повода и основаног разлога сумњају у верност својих испуњених жена, па да тога ради и себе и своју околину непрекидном љубомором муче: — али су то већ много ређи случајеви. Сем тога су они махом таке природе, да их је но гдекада ласно познати и од пијаничке љубоморе разликовати. Теже се у том питању тачно оријентовати само у оним случајевима, где би нпр. историја нијанца доиста имао неких сасвим објективно оправданих разлога да сумња у верност своје жене или љубавнице. У таким приликама могло би бити спора о томе, у колико је појава љубоморе код нијанца потекла баш из тих тачних посматрања и основаних разлога, а у колико је она само израз поремећеног душевног стања његовог. Где се стеку таке прилике — а оне нису тако ретке — мора се решењу спора приступити с особитом пажњом и обазривошћу. И судско-медицински вештак и правник морају при процени таких случајева обратити особиту пажњу свима околностима, које би могле послужити, да нас баш у тим правцу расветле.

И ако је нијанчака љубомора, у главноме, чиста самообмана, ипак се не ће смело рећи, да она нема никаквих стварних основаја. И она има неке, и ако у стварн забаве веза са приликама, у којима постаје. *И она није једнако чиста фикција болесног мозга нијанчеког*, него продукат стварних односа са поремећеним душевним стањем нијанчевим. И њен постанак има стварног повода, а ево како.

Као што је познато, хронични алкохоличари *кладају у етичком погледу* на дана у дан све дубље и дубље, и дођу најзад до тога, да сасвим занемаре и себе и своје најсветије дужности: — да напусте и оно, што су некада високо ценили и страсно љубили — њу и породицу, жену и децу. У том стадијуму своје болести живе они једино и искључиво само још за своју писку страст. Све жеље и радње њихове, управо цео живот таких нијанаца, има само једну мету: тражи задовољења свом страсном прохтеву за пићем, а тај прохтев је тако снажан и неодољив, да најпосле сваклада све друго, и од најбољега мужа и најбржијег оца учини неразмишљена, самосиња, туп, неосетљив и суров створ, који по сваку цену хоће да задовољи само своју одвратну страст. По себи се разуме, да ће у тој тежњи његове жеље и радње ређе често доћи у собилан сукоб са оправданим захтевима и битним интересима његове породице и најближе околине; у прном реду његове жене и деце. А ако то потраје, онда ће се у тим честим а ово онтрајним сукобима мало по мало сгубити они осећаји љубави и одности, који срећну породицу везују, а тиме забавети они тешњи и интимнији односи између мужа и жене, оца и деце. У таким приликама и најбоља и најверније жена, која свога мужа доиста искрено и одано љуби, неће — управо не може — бити моралом толико узвишена и карактером толико снажна, да никада и ни чим не покаже, колико је том гадном и ниском страшћу свога мужа поколебана у поштењу, одности и љубави према њему. Она се и при највећој опрезности на кад, и на ма на који начин мора издати, да јој је та мужевљева страст несносна и одвратна, па с њом и он сам. А где већ до тога дође, да муж осети, како је ма у коме погледу својој жени несносан и одвратан, ту онда није већ далеко ни време, кад произађа између њих двога постаје сва љубав и дубав, а заједнички живот све несносији и несносији. Жена према таком мужу постепено хладни и у полној љубави, па ио потраје дуго, а њој су у његове нежности несносне и одвратне, и она их почне равнодушно и нерадо примати, или баш и очигледно избегавати, гдегод је то могућно... А та хладноћа жени према мужу (frigiditas uxoris) изазове онда у нијанчеиоj и онако поремећеној души непоколебљиву сумњу, да овему тоне мора бити узрок нека трећа особа, замачно канал љубавнице женин.

Сумњу у верност женину потхрањује по гдекада и та околност, што већ *сам нијанац својим неуредним животом ствара у кући и породици такве прилике*, да брачни односи и но могу бити искрени, отворени, чисти и јасни, него се морају помутити. Нијанац је махом по цео дан у механи, крај кланица, на слами, на даћи, у сватовима и т. д. — дакле понајвише ван куће — он по читаве ноћи није и бачен: он по неколико дана тумара, да по скупштина, састанцима и напаћурима бекрија — а и не стара се, но ће му међутим домаће и породне послове урадити: ко ће му кућу и породицу заштићивати и бранити; но ће властима одговарати; шта ће му младе жена и нејака деца радити итд. Да и не помишља на препаду и неверство у полној љубави, жена ће и против своје воље и против свог бољег убеђења *морати потражити неку мушку главу*, која ће јој мужа у томе заменивати, да бар кућа не пропада. А чим то учини, ма било и са каквим сродником, изазваће код мужа још више ону сумњу, која се већ и онако у души његовој задрела и развијала. Он ће у том односу своје жене с другим мушкарцима — нпр. с оцем, с девером, кумом, рођаком, суседом, пријатељем и другом из детињства итд. напирати надзетно и брачно неверство, па ће мучити и себе и њу неоснованом љубомором.

Још лакше се јавља та сумња код алкохоличара, ако се због пићења или љубоморе нарође таке несугласице и разврше између мужа и жене, да их суседи и пријатељи *морају мирити и расправљати*. У таким приликама свака ће,

[1] August Forel: „Die sexuelle Frage.“ — München; 1905. Seite 105.

наравно, „бранити слободу и праведну страну — јадну жену — и заложиће се за њу против пијанца, па ако то учини онај сусед и пријатељ куће, који је пијанцу већ и онако сумњив, да жени пружи њега „понаже", онда тек његова љубомора добије нове и надасве хране. Напречите ће пијанца раздражити и у њему сумњу још боље утврдити, ако му сама жена од његових покора и пасања потражи заштите код ког муштерија или баш и код власти; ако се у својој несрећи другоме повери и потужи; или ако се од његовог зулума на страха у тућу кућу склони... Шта више: сумња у неверство жене ће се код пијанца и онда појачати, ако и деца буду заједничка с матером недеља свога она осуђивала и своју мајку од њих заштићавала и бранила. Пијанац ће по својој болесној забљуди у том природном спарапуму и савезу деце и матере изгледати и опет неку заверу против њега; неко издајство своје жене. Природне односе између матере и деце тумачиће као нешто удвојене сплетке, и ражниће у њима непрестано оно, што њега мучи: уображено неверство женино.

Али *мајачка склоност сумњи пијанчевој*, да му је жена неверна, изводи он махом из саме жене у појини односима његовог брачног или ванбрачног живота, а тим менама је опет он сам крив. Као што је већ познато, пијанство слаби и сатире полну способност мушкараца — тако, да је хронични алкохоличар често деломице или баш и сасвим изгубе. Према томе пијанци махом у брзо полно ослабе и толико између, да ни квалитативно ни квантитативно не одговарају својим брачним дужностима — бар не у оној мери, као што то чине нормални мушкарци. Обично је, да у тромом стању вино ретко и повазују праве полне прохтеве (libido sexualis); према жени, а кад их опет ниже у толико раздрази, да им се по идеалу и „жена прохте," онда су обично тако полно нескремени и немоћни, а у извршењу тако разрогани и гадни; тако немоћности и брутални: да јадну жену само узалудно муче, понижавају, злоставе и телесно упрљавњују. По себи се разуме, да се жена у брзо тако љубаве ускладе засити, или управо толико заплаши, да свога мужа, ма како му иначе била одана, почне избегавати. Муж то, наравно, нађе пре кад после, осети, на онда из тих појава изводи погрешан закључак, да га „жена само за то неће, што је другога напила."

(наставиће се)

Д-р М. Јовановић-Батут

НОВ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ЗА ИТАЛИЈУ

(свршетак)

У другој књизи пројекта, која је подељена на четири главе, говори се о важности *информационих актата који претходе истраги*, затим о различитим *одликама, процедури, о слободи оптуженог* и најзад о *жалбама* против одлука истражних власти. Најкарактеристичније новине састоје се у одређивању тачних граница између надлежности *судске полиције* и истражне власти, у *замени система инквизиторног* са режимом, који нитна апсотутно *контрадикторан* и *јаван*, или је на путу да ово постане, и најзад у либерализирани одредбама о *привременом затвору* и *провизорној слободи*.

По данашњем кривичном поступку у Италији, судска полиција истражује кривице, прибира доказе и изводи окривљене пред суд. Другим речима она је надлежна за све, изузев изрицања пресуде.

Пред овога, сви органи који у претходној истрази учествују, па давао и истражни судија, сматрају се као органи судске полиције, и *као такви* зависни су од извршне власти.

Новим пројектом неома је ограничена, упран сведена на најпотребији минимум, улога судске полиције. Акција њена искључена је из свију оних поступа претходне истраге, који имају непосредног утицаја на слободу грађана. Остављено јој је, до душе, и даље, да прима тужбе и досташе, да прибира обавештења и саставља записнике, али чим је реч о непосредном атаку на личну слободу, т. ј. о притварању, претресу и прибирању доказа, који ће осуду учинити неизбежном, удога полиције престаје, да би настало она истражног судије. Изузетака од овога може бити кад је хрипац на делу ухваћен, или у ванредно хитним случајевима, кад има бојазни да ће се изгубити докази до доласка истражних органа. У свима осталим случајевима, органи полицијска имају се само ограничити на чување места и трагова извршеног злочина до доласка истражног чиновника. Испитивање окривљеног и суочење са сведоцима такође је забрањено органима судске полиције.

Али једна од најглавнијих реформа у новом кривичном поступку за Италију јесте, нема спора, кидање са забљудама инквизиторног система у корист јавности и контрадикторне дебате. За жалење је само, што јавност није потпуна, и што у многоме зависи од наход'ења, да не речемо пољо, истражног судије.

Ограничена има право на бранноца од првог испита, јер бранилац нема права да присуствује испитима. Може се у опште рећи, да је право бранноца у претходној истрази доста ограничено и у многоме зависно од увиђавности и расположења истражног судије. По самом закону бранноци имају права на решење о притвору у препису и присуствовање овим актима истражне власти, који могу имати за последицу доказ о кривици или невиности, као што су и. пр. *саслушај на месту злочина, вештачење, претрес, комбиновација* и *помиловање окривљеног*.

Нарочита пажња поклоњена је вештачењу, које ће у будуће имати контрадикторни карактер. Једног од двојице вештака одређује истражна власт, а другог бира сам оптужени. Оба вештака имају једнака права и своја мишљења излажу у заједничком рапорту. На случај неховог неслагања, председник суда одређује трећег вештака. Према потреби могу се наређивати и нова вештачења, чији резултати, у опште, нису решавајући, већ само једне као елементи убеђења, које ће судија ценити по својој савести.

Што се тиче питања о *професионалној тајни*, који је данас веома контраверзно, пројект је, између разних мишљења, изабрао праву средину. Обилне пристојности поверљивих ствари по њему су двојаке: да се уздржавају од бескорисних индискреција с једне, и да правди увек начу истину и друге стране.

Предузете су мере, да испити окривљеног и сведока представљају праву *експоненту свега онога* што се догађа између судије и ових личности. И операције праћком претреса и конфискације регулисане су тако, да с њихове искрености не може бити сумње. Нарочитим законским прописом наређује се чишћење, да приликом вршења ових радњи избегава свако кињење и досаду, као и некорисну јавност, и у исто доба и да чува приватне тајне до којих би дошао вршећи поверене му послове. Грађанину код кога се приликом претреса ни би ништа нашло, мора се издати уверење о резултату претреса.

Да би одредио границу до које се друштвени интерес може истицати над индивидуалним правима, пројект италијански утврђује претпису разлику између *привременог лишења слободе*, које допушта да се грађани доведу пред истражну власт ради *објашњења*, и права *притварања*, на основу кога истражна власт може задржати у затвору, дуже или краће време, сваког оног грађанина, чије објашњење не би било довољно.

Право привременог лишења слободе, на случај да је хрипац на самом делу ухваћен, припада сваком приватном лицу. Грађанин, лишен слободе на овај начин, мора се одмах предати полицији. Ако ли га је, пак, сама полиција лишила слободе, мора га предати истражној власти у року од 24 сата. За чињење кивице, који би пропустила да ово учине из небрежења, прописана је новчана казна до 1500 динара. Изузимајући случајеве, у којима је хрипац на делу ухваћен, лишавања слободе може бити само по решењу истражне власти. Ово је нова одредба, која има за задатак да спречи самовољу и забљуду полицијских органа.

Поред решења о притвору, нови пројект предвиђа и *решење о довођењу окривљеног*, које одавно постоји у француском законодавству.

Одредбе о *привременом притвору* имају за циљ, да овај притвор што више скрате. По закону, који је још у важности, привремени притвор може се продуживати и до годину дана. Нови пројекат труди се да ову недозвољу отклони тиме, што убрзава ток истраге, појачано контролу над истражним властима и допушта пуштање на земство у много ширем обиму од данашњег закона. Судија има право, по новом пројекту, да окривљеног привремено пусти у слободу, и без његове нарочите молбе, дакле по свом сопственом нахођењу.

Последња глава друге књиге садржи прецизне одредбе о жалбама против одлука истражних власти, али без икаквих важнијих новина.

Ово су у општим потезима главније реформе претходне кривичне истраге, које су унете у нов кривични поступак за Италију. Лако је увидети, да су ове реформе веома скромне и још доста далеко од потпуно либералних захтева савремене науке. Творци новог пројекта добојали су се, да нагли прелаз из режима инквизиторног ка режиму потпуне слободе не буде имао за последицу поремећај неопходно потребне равнотеже између права оптуживања и права одбране, а на штету друштва.“

У трећој књизи пројекта реч је о *суђењу, поступку против одсутних криваца и жалбама против судских одлука*. И неке одредбе закона о условној осуди узете су у ову главу (чл. 462—464).

На случај освобођења услед одсуства *разбора* или *недовољне урачунљивости*, суд може наредити да се окривљени стави на расположење административној власти, или затвори у какав азил ради посматрања.

И најзад, у четвртој књизи пројекта говори се о *извршењу казне*, њеној могућој замени *принудним радом*, даље: о *условној осуди*, *амнестији*, *помиловању*, *екстрадицији* и *извршењу пресуда страних држава*.

ПОСЛЕ ЗЛОЧИНА

— превод с француског —

Јутро је... У селу се опажа потмула нека узрујаност.... Становништво се у оваким гомилама скупља пред појединим кућама..... Нешто се догодило..... Очи свију упрте се у једну усамљену кућицу поред пута, у којој је преко ноћи извршено страховито убиство. Леш убијеног купио се у сопственој крви. Радозналци покушавају да се што више приближе месту извршеног злочина, али их жандарми одбијају. Потребно је да ово место остане нетакнуто, док не стигну истражни чиновници, који су телеграфским путем извештени о извршеном злочину.

Прве констатације

После извесног времена, на место извршеног злочина стиже прокурор републике у пратњи истражног судије, писара и судског лекара. Долазак њихов пропраћен је живим покретом скупљеног света.

То је судски лекар, који је позван да први отпочне посао. Прегледаћу детаљно леш, и испитаћу рану, он одмах открива и оруђе, којим је злочин извршен.

Има каздан случајева, у којима је оруђе надаље убицу.

Године 1894. убијена су три дрвара у словенско-лоарском департману. Судски лекар констатовао је, да им је убојна разјарскана подебљом батином. И доиста у близини злочина нађена је једна крвава тојага, за коју се истрагом утврдило, да је припадала извесном цигланском радинку. Пронађен и ухапшен, овај радник најзад је признао кривицу и добио заслужену казну — смрт.

Дужност је судског лекара и да одреди: колико је времена протекло од извршеног злочина.

Године 1903. нађен је близу Сен-Назера један леш у стању распадања.

Пошто је утврђен идентитет овог леша — то је била једна бакалка из Бола — а на основу лекарског мишљења: да је смрт наступила пре три месеца, обезбеђењем је, да је убијена, тачно на три месеца пред смрт, ваљена у друштву извесног Дергатоа-а против кога су, даљом истрагом, прибављени несумњиви докази.

И најзад, судски лекар има још да утврди: је ли у питању злочин, или самоубиство, или несрећан случај?

Није ретки примера, да се убица стара, да извршени злочин маскира несрећним случајем или самоубиством.

Године 1882. испопан је у једној јаруги, у Тарантезу, леш једног шумског чувара, чија је љубавља била размрскана. Сви су у почетку веровали, да је спроман чувар случајно погинуо, услед несрећног пада на стену, али је лекар утврдио, да је по глави ударен ушипама од шикире. У питању је, дакле, био злочин.

Гвоздарски трговац Лемлут нађен је 1901. год., у своју соби са пресеченим грлићем. Сумња је одмах пала на његову жену, која је врло рђаво живела с мужем. Позвана да покаже шта зна о овом злочину, осумњичена је тврдила да се њен муж сам заклао бријачем. Правац ране, међутим, иштао је с десна на лево што несумњиво доказује да би самоубица морао бити левак. Пошто убијени то није био, то је било јасно да осумњичена не говори истину, и ово је, опет, послужило као повод да се против ње поведе кривична истрага, којом је несумњиво утврђено да је она заклала свога мужа.

Са последњим констанцијама завршује се, у прво време, задатак судског лекара, да би настала акција истражних чиновника.

Утврђивање идентитета — Енергично истраживање — Мртваци који говоре

Једна од првих дужности истражних чиновника, састоји се у утврђивању идентитета нађеног леша, ако је исти непознат. Обична и на први поглед незнатна ситница, у стању је понекад, да их у овоме изведе на прави пут.

Један, већ распаднут, и потпуно непознат женски леш, нађен је 1903. год., у једном јарку Доње Лочре. За утврђивање идентитета у овом случају послужили су лажни зуби у вилицама убијене, у којима је један зубни лекар познао своју израду, и означио име плијенткиње, за коју је даљом истрагом утврђено да је доиста убијена.

Још су тежа, и на први поглед скоро нерешљива питања о идентитету, у случајевима код нису нађени целокупни лешеви, већ само поједини делови убијених жртава.

На обали једне реке нађена је 1888. године лева човечја рука са палцем, који је био препокривен брадавама и посекотинама. Ово откриће доведено је у везу са нестанком часовничара Летарда, који је био левак, и за кога је, најзад, истрагом утврђено, да је убијен и исечен на комаде. Браће на нађеном палцу произлазиле су, дакле, услед отварања сатова, односно њихових капака.

На овај начин, крвави дешифровисан леш пружа правди прве и најпотребније трагове: *мртваци говоре и проказују своје убице*.

На месту злочина — Забрањење ствари — Крвави описи

Место, на коме је злочин извршен, казује обично веома много искусном истражном судији или полицијском чиновнику, и служи као полазна тачка за даљу истрагу.

Ако су ствари на овом месту, или у обичним просторима испретуране и изломљене, скоро је извесно да је мотив злочину крађа.

Противно овоме, т. ј. ако су новац и накит на свом месту; ако су ствари и орман нетакнути, може се, готово са позитивношћу, закључити, да је злочин извршен из освете, или из које друге страсти.

Ако је улазак у кућу обележен разваљивањем врата, или разбијањем прозора, или трговина од лествица, најнероватније је да злочин нема везе са укућанима и онима који су са кућом добро упознати. У противном случају скоро је извесно, да је злочин извршен са њиховим знањем.

Једна стара рентијерка убијена је у Гренелу 1895. год. На основу налаза, нађеног у крагнама од улаза, истражна власт утврдила је, да је овај злочин извршен са знањем служавке убијене.

Дешава се понекад, да извесне убице остављају на месту злочина своја имена и адресе. Горе је у дућану једне убијене бакалке нашло писмо адресовано на извесног Жеомеја. Писмо ово исказе је убица из цепа за време злочина, и унутило је истражну власт на прави пут. На исти начин ухваћен је 1901. год. и један убица у Форжелеу-у.

И оружје, одело, или ма какав предмет са фабричким жигом, изгубљен или заборављен на месту злочина, од неоцењене су користи за проказивање убице. Опис познатог убице Прапчина-а добивен је помоћу ножа, који је нађен поред његове жртве, и којим је злочин био извршен. Ножар, чији се жиг налазио на овом ножу, сећао се врло добро купца и описао га је детаљно.

Убица Јосиф Барадо, који је убио удовицу Мале ухваћен је помоћу кутије жиглица, коју је заборавио поред жртве. Жиглице ове разликовале су се знатно од оних, које је убијена употребљавала.

Не мање су корисни и описи пристиу и стопала.

На разбијеном стаклу у апартману једног убијеног лекара у Паризу, нађени су крвави описи прстију. Захваљујући

Берталону, директору париског антропометријског одељења, само на основу оних отисака утврђено је, да је ово убиство извршио бивши осуђеник Шефер.

Фебруара месеца прошле год. убијена је у Асниједу стара рентијерка, г-ђа Милх. У соби, у којој је злочин извршен, пићено су у једна и чаша, из којих је убица пио по извршеном злочину, и на којима су се јасно оцртавали крвави отиски прстију. Истрагом је брзо брзо утврђено, да су ово отисци синовца убијене.

Није ретки случајеви, нарочито код препредених злочинаца, да на месту злочина намерно остављају по неки предмет да би на овај начин упутили истрагу погрешним правцем.

У апартману, у коме је Прањчани извршио трг убиства, нађено је: један мушки појас од жуте коже, на чијој је унутрашњости била написана прља јасна: *Гастон Геслер*, две мушке манжетне на којима је било исписано оно исто име и једно писмо са потписом „*Гастон*". Док је аписки полиција на врат на нос тражила „*Геслера*", дотле је прави убица — Прањчани —показивао јавним женскињама у Марсељу упадљиве драгоцености, што је дало повода марсељској полицији да га притвори. Доцнијом истрагом прибављени су осуњујући докази о његовој кривици, и утврђено, да је убица побројане ствари намерно оставио на месту злочина, да би полицију упутио на лажан траг, а у исто доба и осветио се извесном Геслеру, који га је на неколико година пре овог догађаја прокалао париској полицији због извесне крађе.

Обазрива и искрена полицијски органи ревно се дају заиста оним важним видиданјима.

Шта сте видели! Шта сте чули!

По поваљку у канцеларију прокуратор републике предаје истрагу у руке истражног судије, који је у будуће једини њен господар.

При посао истражног судије, састоји се у позивању и испитивању свију оних лица, која су у могућности да, ма и најмање, расветле злочин, и на овај начин, помогну правди: сродници убијене жртве, пријатељи суседи и т. д. Ово што овом приликом треба одмах утврдити, јесте: какви су били односи убијене жртве, и с ким је ваљена у друштву у очи или на дан извршеног злочина?

Пре две године убијена је ножем крчмарица Лоран, која је становала у улици Худон. Извесне околности показивале су да је злочин извршила личност, која је врло добро познавала стање радње. Следоцима је брзо утврђено, да је сватиница Нори био врло близак убијеној. Поштo је осумњичени нађен и затворен, утврдило се јако, да је он прави убица, и да су га у овоме помагала још два друга.

Поцекад се дешава, да поједини удаје у кабинет истражног судије као сведоци и слободни људи, а из овога излазе као окривљени и са лисицама на рукама.

Због једног убиства, које је 1900. год. извршено у Безансону, испитиван је као сведок сопственик куће Неделех. Његова изјава: да није ништа чуо, била је у противности са утврђеним фактом: да се непод саме његове собе водила огорчена борба између убице и убијеног. Ова изјава, и још неки сумњиви одговори, дали су повода истражној власти да изврши претрес у стану осумњиченог, којом је приликом прибављен неосporан доказ о његовој кривици: крваво одело, које је на себи имао за време убиства.

Они који се сами одају

По тражењу истражног судије и полиција је предузела акцију ухођењем осумњичених личности. Органи јавне безбедности мотре на сваки њихов покрет; на сваку њихову реч, која би могла што користити истрази.

У жељи, да што пре ухвате плодове својих злочина, убице се најчешће само одају, расипајући непотребице злато у крви скупљено.

Марта месеца 1905. год. Десеогер је био осумњичен због убиства једне старе рентијерке из Елисејера. Агенти, који су га пратили, видели су да мења златан новац, ухапсили су га. Приликом претреса код њега су нашли 600 динара, на које никако није могао доказати одакле су му, док се напад није утврдило, да их је злочином зарадио.

Најчешће се убице хватају приликом продаје украдених драгоцености.

Рећи су, али зато и интересантније случајеви, у којима убице, под утицајем неке неодољиве силе, говоре непрестано о извршеном злочину.

Год. 1896. извршено је једно убиство у близини источне железничке станице у Паризу. Сви напори полиције, да одмах пронађу убицу, остали су безуспешни.

На петнаест дана по извршеном злочину један детектив, трагајући за извесним крајем, сврати у једну крчму, и случајно се упусти у говор са једним од њених посетилаца. Непознати одмах почне говорити о извршеном злочину, и исмевати полицајну коју је на погрешном путу, износећи свом приликом неке нове и нетражи потоњо непознате појединости о злочину извршена злочина. Овај говор побуди сумњу код детектива, те се с тога упусти у дужа и интимнији разговор са непознатим. Кад су после разговора од два часа изашли из крчме, нови познаник детективов ухапшен је: то је био тражени убица.

Убица Оливије удавио је 1900 године удову Лефор. Само на један час по извршеном злочину, дакле, код за злочин још нико није знао, он је у велико распитивао: „да ли се што зна о убиству удовице Лефор..."

Узалудни покушаји да се обмане правда — Необорини докази.

И суд и истражни судија извештени су преко телефона да је убица ухваћен. Мало после, два агента доведе га у кабинет истражног судије, који га узима на први испит. По закону од 1897. год. овом испиту присуствује и адвокат окривљеног.

И поред очигледних доказа, већина окривљених одриче све. На питање суђијино: где су били и шта су радили за време злочина они готово редовно истичу *алиби*, за који су махом благовремено припремљени докази.

Пре 15 год. једна злочиначка банда убила је једну стару жену у околини Асниједа, и одмах по извршеном злочину отишла у позориште. Да би њихово присуство у овом било опажено, убице су направиле неред за време представе.

Скоро једновремено са испитом осумњиченог, врши се и детаљан претрес његовог стана, који је често од неоцењене користи за истрагу.

Приликом претреса зграда Вилекуњеа коју је био осумњичен због убиства једног банкарског чиновника, нађене су у џепеду кеси убијеног, заједно са бакарним кончама његовог портфеља.

Међу предметима, који су служили као доказ Бријерове кривице, који је 1902. год. убио леторо деце, налазило се и једно крвавo прталo (од плуга). Убица је тврдио, да је крв на прталу од убијеног зеца, али је лекар Ожијер утврдио, да је ово била крв људска.

Дирљива суочења — На колена пред жртвом.

Задатак је суочења, да побија лажне наводе у одбрани оптуженог.

Убица баронице Делар — чудновати Анастосеј — упорно је истицао своју невиност, и поред неколико врло јаких доказа подозрења, који су против њега постојали. Суочен, најзад, са једним младим човеком, који га је видео кад је ушао у кућу убијене, признао је све.

Суочење са сведоцима прошарено је обично дирљивим и интересантним сценама, али све оне сцене далеко изостају иза оних пред убијеном жртвом. Једна од ових сцена, вештачки изазвана, заслужује нарочито помена.

Један убица, који је цинички одрицао извршени злочин, одведен је у париску моргу, у којој се налазио леш убијеног на једном мермерном столу и покривен застирачем. За леш су биле везане и нешто прикривене електричне жице.

Чим је убица доведен пред жртву, пуштена је струја и подигнут застирач. Под утицајем електрике, очни капци убијеног отпочели су се полако подизати, док гркнути а удови покретати.

Престрављен и готово луд од страха, убица се строповшта пред леша и повикао очајно: „милост, милост, да ја сам те убио."

* * *

Кад судија прикупи довољно доказа о кривици осумњиченог, он га спроводи суду, који га после даног претреса целе мере ослобађа или осуђује. Ово је последњи чин у драми злочина и казне.

ПОУКЕ И УПУТИ

Члан 37. закона о таксама не може се односити на продавце монополисаних артикала.

Јован Г., трговац из Неготина, осуђен је, на основу чл. 37. закона о таксама,

на плаћање казнене огласне таксе за непријаву суду ради своје трговачке радње, коју према његовом признању управљава од 1897. год., па коју је у 1904. години задужен на 37 динара непосредне порезе.

Противу ове осуде, он је изјавио жалбу Министру финансија, и у њој навео: да он ради само са монополисаним артиклима, те да према томе и није био дужан, да ту своју радњу пријављује суду; а сем тога, да је, противно чл. 37. закона о таксама, осуђен на плаћање оне казнене таксе, пошто је 1905. године плаћао много мању порезу но раније (15 динара).

Решењем од 4. маја 1905. год. ПрБр. 9178., Министар финансија одбио га је од тражења, и жалбу му одбацио као неумесну.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 26. септембра 1906. године Бр. 6256. поништио је решење Министрово с тога, што продаваци монополисаних артикала не долазе у ред оних лица, на која се односе прописи трговачког закона.

То су лица, која по чл. 7. а. закона о установљењу нових државних монопола, на жигице и остало, а под сталним надзором државе, врше препродају монополисаних артикала по цени одређеној у смислу чл. 6. закона о уређењу Самосталне Монополске Управе.

Према томе, та се лица, за која су предвиђене и нарочите казне, ако би се огрешила о одредбе, којима је регулисана продаја односних артикала, не могу ни у ком случају сматрати као трговци, већ једино и искључиво као нека врста органа Монополске Управе.

Стечена права под владом једног закона не могу бити потрешена доцнијом изменом тога закона, пошто по чл. 36. Устава закони немају повратне силе на штету стечених права по раније законима.

Матија Г., пешадијски капетан 1. кл. Указом од 18. фебруара 1905. г. стављен је у стање покоја с пенсијом која му, према годинама службе, припада.

Молбом од 23. фебруара 1906. г. он је молио Главну Контролу, да му количину пенсије одреди према плати мајорској чина, као непосредно вишег, пошто је у чину капетана 1. класе провео више од 10 година.

Главна Контрола упутила је ову молбу и поднета документа министру финансија на оцену и мишљење.

Министар финансија писмом ДРБр. 3590/906 г. известио је Главну Контролу, да је тражење молиоца Матије, према чл. 22. зак. о устројству војске, неосновано, па је тражио, да га Главна Контрола одбије од овог тражења и упути на административан спор.

На основу овога, Главна Контрола решењем Бр. 4365 одбила га је од овог тражења и упутила да покренуто питање расправи административним путем, и тек онда да се њој обрати за регулисање пенсије.

Молбом од 4. марта 1906. г. пенсионисани Матија молио је министра финансија, да му изда нормално решење о томе, зашто му не признаје право на пенсију према плати мајорске чина.

Решењем од 9. марта 1906. г. ДРБр. 4189. Министар га је известио, да му то право не признаје из ових разлога:

На уверења министарства војног ФАЖ 1421. и 1422, види се, да је молилац указом од 18. фебруара 1905. г. стављен у стање покоја, на основу чл. 22. закона о устројству војске с пенсијом, која му припада по годинама службе.

По тач. 5. опог чл. 22. „пенсија се одређује по чину, што га има официр, кад се у покој ставља.“ — Према томе, молиоцу се има одредити пенсија по чину и плати капетана 1. класе.

Према одредби чл. 172. Устава ни једна пенсија не сме се издати ни државне каце ако није на закону основана.

Молиочево позивање на одредбу тач. 6. чл. 21. зак. о устројству војске од 27. јануара 1901. г. неумесно је, јер је та одредба законом о изменама и допунама у томе. закону о устројству војске укинута и престала бити закон 31. марта односно 4. априла 1904. г. — дакле пре но што је молилац стављен у стање покоја.

Како је за задобијање права на пенсију сем осталих потребан и тај услов, да је дотично лице указом стављено у стање покоја, то се право на пенсију има пенити по законским одредбама које важе у време, када се потпише указ о стављању у стање покоја.

Из свега овога, дакле, несумњиво произилази, да молиоцу не припада и не може припадати право на пенсију према плати вишег чина од оног што га је имао, кад је стављен у стање покоја.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком од 26. септембра 1906. г. № 6314. поништио је решење министрово са ових разлога:

Стечено је право оно, које је прибављено пуним радњом каквог лица, под свима законским претпоставама онога времена, пада је та радња извршена.

По чл. 21. тач. 6. закона о устројству војске од 27. јануара 1901. г. *официру, који је у дејствителности служио корисно 10 година у једном чину при стављању у пенсију одређује се пенсија вишег чина ако је за последње три године 8-му. 9-ту и 10-ту имао добре оцене.*

Као што се види, ова законска одредба за стицање права на пенсију вишег чина поставља две погодбе, прву, да је официр корисно служио у једном чину 10 година и другу, да је за три последње године имао добре оцене. Чим један официр испуни обе те погодбе, он одмах задобија право, да му се, кад буде стављен у пенсију, одреди пенсија вишег чина.

На уверења министарства војног од 22. фебруара ове године ФАБр. 1422. види се, да је жалитељ Матија унапређен у чин капетана I. кл. указом од 26. априла 1893. г., да је у томе чину провео у дејственој служби до 18. фебруара 1905. год. када је дана пенсионисан, 11 година, 9 месеци и 22 дана, и да је за све време капетанске службе, а нарочито за последње три године, имао добре оцене.

Изменама и допунама закона о устројству војске од 31. марта 1905. г., које су ступиле у живот 5. априла исте год. када су дана обнародоване у броју 72. „Српских Новина“, истина је укинута тач. 5. чл. 21. зак. о устројству војске од 27. јануара 1901. г., али је жалитељ до тога времена одслужио у чину капетана I. кл. 10 год. 11 мес. и 5 дана. — Он је на 11 месеца и 5 дана раније, него што је укинута тач. 6. чл. 21. поменутог зак. испунио обе погодбе, које су се тражиле том законском одредбом, те је тиме и задобио право, да му се при стављању у пенсију одреди пенсија вишег чина. То је његово већ стечено право, јер је везано за рок и погодбе, које је он за време док закон није укинут, испунио, и при стављању у пенсију имао само да му се то право реализује одређивањем пенсије вишег чина.

Ни у колико на то право жалиоца не може утицати то, што је одредба тач. 6. чл. 21. много доцније укинута изменама и допунама закона о устројству војске од 31. марта 1904. г., јер по чл. 37. Устава *„Закони немају повратне силе на штету стечених права по раније законима.“* Нов закон прети само за оне официре, који у време укидања поменуте одредбе нису одслужили 10 година у једном чину а никако и за официре, који су већ по раније закону стекли право, да им се при пенсионисању одреди пенсија вишег чина.

По чл. 22. тач. 5. садашег закона о устројству војске, пенсија се официру истина одређује по чину што га има, кад се у пенсију ставља. Та је ета одредба постојала и у чл. 21. тач. 5. зак. о устројству војске од 27. јануара 1901. год., само што је по измени и допуни од 31. марта 1905. г. чл. 21. постао члан 22. Али у раније закону, после тач. 5. постојала је и тач. 6-та, која је гласила, да се официру, при стављању у пенсију, одређује пенсија вишег чина, ако је служио 10 година корисно у једном чину и имао добре оцене за последње три године. У оном случају за одређивање пенсије не може бити меродавна само тач. 5. чл. 22. садашег закона, него и тач. 6. чл 21. раније закона, по коме је жалитељ, пре него што је тај законски пропис укинут, стекао право на пенсију вишег чина.

Најмање има места примени на ово тражење чл. 172. Устава, јер се по њему из државне касе не може издавати само она пенсија, милостиња или награда, која није основана на закону, а законска погодба овоме тражењу не оскудева, јер оно потиче из стеченог права по раније закону.

Са наведеног, Државни Савет нашао је, да министар неумесно оспорава жалиоцу право на пенсију вишег чина.

Нема места жалби против одлука окружног одбора, донесених на основу чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, о општинским буџетима.

Суд и одбор па и збор општинске већинске састависли су и утврдили општински буџет, по коме је за измирење расхода, у колико су приходи за то недовољни, предвиђен општински прирез од 26 пара на динар непосредне пореске.

Окружни одбор округа крушевачког није одобрио овако састављен буџет, налазећи да би за подмирење расхода био довољан и мањи прирез.

Противу одлуке окружног одбора, суд и одбор општински изјавили су жалбу Државном Савету, који је одлуком својом од 26. септембра 1906. № 6144. одбацио жалбу као ненадлежној власти поднесену, пошто по тач. 17. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, окружни одбор прегледа и коначно одобрава све оне општинске буџете, који немају прореза, или у којима прирез не прелази 50% од суме непосредног пореза. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋАК СЕ ПАЖЊА

Под шифрованим црним брзојављачког апарата се у притвору кондари: **Јован Костић „Шиша“**, из Аранђеловца, и **Станислав Дапић „Вода“**, из Бачке у срезу темишварском. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а нарочито се моле, ако би знали да су ови кондари извршили где какво кажњиво дело, да о томе известе помоћника среског начелника.

УХВАЋЕНИ

Никола А. Милојевић, из Осипаонице, за којим смо издали потерницу у 39. броју „Полицијског Гласника“ ухваћен је у срезу подунавском, те је престала потреба за његовом тражењем.

Михаило Радовановић — Усковковић, кондар, које је овлашћен за разбојништво и чију смо фотографију и потерницу издали у 37. броју „Полицијског Гласника,“ ухваћен је у Неготину. Према телеграфском извештају начелства округа крајинског Михаило се издаваo за *Владимира Николића* из Свидерева, али код му је показана фотографија у поменутом броју нашега листа, приметио је, да је заиста он то лице које се тражи.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ево нам опет једног типа, с којим се на овом месту често срећамо.

Зове се **Васиљије — Васа Николић**, ваљарски кондар и крадљивац. Надимка нарочитог нема као што имају обично сви наши кондари, јер је већином живео и прешао операције с оне стране Саве и Дунава, где ретко обичавају надевање надимака. Тек нам је колико је познат у иностранском кондарском свету зову га *у општо „Васиљија“*.

Родом је из Београда. Стар је 32 године.

Његова је историја иста као и великог броја његових другова. Отац, занатлија, умро му је рано, а мати му се убрзо по очевој смрти преудала.

На новом огњишту и за новом трпезом за њега није било места.

Као дечко остављен је на занат. Остављен без родитељског надзора и савета почео је да мешата са рђавим друштвом и вући се за њим. Мајстор није сматрао за дужност да надзире напуштену децу, те га је напустио.

Као бесловесан чинџир, шинџир, донао је затвора, у који је после четири пашао. Ту се упознао са злочинственим великанима: Јанком Габриловићем, Петром Правдићем, Брајом Костићем, Цукићем и др., чији се прачкам и хвалисаћем у општем Управном затвору наслушао.

Почео је по Београду продуцати, а над му је ту опстанак постао немогућ, пошао је по варошима, пашао се са професионалним кондарима и одао пијоном занат.

Када је занат прилично испекао пренео је преко да се у наше послу још боље усаврши. Тамо је кондарао раз бечких и других великоварошких хотела и кондара, који са пландером на плећи, наочарима на носу и оберчиром преко руке врше своје операције.

Тако је тамо, туморајући по свима градовима Аустрије, прошао више година и дошао до великих пара.

* Пре четири године вратио га несрећа и кад је једном Срећом у Пазову пешио ноћ и пренутио му 800 форинта, буде ухваћен у једној зеленачкој проституткиној радњи и осуђен на три године робије, што је издржао у Митровици.

Прошле године у пролеће издржао је отуда и протеран у Србију.

Од тада је више по Србији, а врлошто је и у Бугарској, но отуда се убрзо вратио, јер су му се Бугари учинили грубо и необразовани и није могао да трпи, како се он изјаи, да му новопекле пронајаше нешу „ваљата српска“.

— На и у Србији — жали се „Васиља“ — настали су за нас кондаре последња дани. Пријављено се свет, па је гори и од нас полицаја. Са живом шумом и зеленим рашином може се још некако проћи. Често пута нас препреди сељаци пазуку својим поношењем као да знају понаша у неком мало приступачном пепу, те им се ми приближимо и покушамо операције, а они нас онда ухвате и тако одрже, да нисмо дуго проклињамо и опај час над ене се родили.

— Па ни под власти не пролазимо тако лако некад. Ниш крајења где просто не смемо ла шагирамо од по неких капетана.

— Хе, мој господине, горан је наш хлеб. Зар би браћа Усковковићи, Драгољуб „Загодинац“, Милан „Сушац“ и Бапунац напрнили овоме оно разбојништво на кратуљевачком друму и тиме себи натоварили на леђа сигурно двадесетогодишњу робију, да на то шпу биле привикрена гладним трбухом.

— А поји си добром те дошао код нас у Београд.

— Као што зна реког за ене нас наступило је тешки живот, и за мене понајгрки. Они који су били наше по Србији нису наше в познанства и предита под нашим предлогом — другених механија — а ја ни тога немам. После тога услед затварање границе, свет по продаје стоку, на нема ни пара, те сам дошао ближе границе, право да каквог за кабанин жало трошка и пазку исправу, па да божини опет преко Саве. Може бити ли ћу ту тако лагити какког поштеног посла, јер сам за време трогодишњег затвора у митровачком каљеном заводу научио добро ткачни занат, јер сваки тамо нора научити по једав занат.

За време овог пеговог причања на докуртеку приведоше нашег овог редова једну жену, која је због немогућег живота учињена на покрту у затвор. Ту је жена била на отмене и изузине породице, али је се као девојка заљубила у овога кочијаша и одбегла с њим да живи једним животом, који им је онемогућио заједнички живот. Са њом је спроведен био и њен шестогодишњи синчић, за кога је жалато напрећење покрту да га преда на чување каквој сиротињој породици док мати издржи затвор.

Гледајући ово „Васиља“ је узвикнуо:

— Ето, господине, то је почетак наше живота. Само бих гарантовати, да ће ово једно дете поћи нашим трагом!

Износећи Васичку славу спрећемо пажњу полицијских и општинских органима на његово

крегање, а у исто време ово исто у њему пошта поверилаца казног кажњивог дела треба да извести Управу града Београда, где се он у затвору налази.

ПОТЕРК

2. овог месеца, око 11 часова пре подне, три шверцера, непозната занимања и година су, у близини благајског камена, поштоношу Богосава Обрадовића, који је превозио пошту од Кучева до М. Пека, и отели му новчаник са 4-50 динара, пошту у поштанском пошиљака шје било новаца. Запосман који је заустављао пола има око 25 година, црномањаст је, округла лица; од одела имао је на себи дугачку, црну кабаницу, изношену разних шарама, на глави шајкачу а на ногама опанке. Други запосман који је овог помагао, има око 30 год. сувоњав је, плав, дугачких, плавих бркова; од одела имао је сиву и чакшире од црног сукна, шајкачу на глави и опанке на ногама. Оне трећег запосмана непознат је, нашто се он налазио у оближњој шуми за време овог напада. За запосмана се наређује најжешће трагање. Прописане треба спровести кожедиру полиције у Мајданпеку с позивом на депешу Бр. 1097. — Убр. 36787.

Спасоје и Страхиња браћа **Ненадићи — Ненадовићи**, земљодели из Љубића, срез и округ ужички, који су осуђени на по 15 година робије због убиства и крађе, на путу за казнени завод, а на месту званом „Дубоко“ у сн., за 3 см. шпал и у лево од корена жоха, и 6) белегу опалу, пеличине 5/2 см. за 12 см. испод седмог пачменог обртка. Поред овога, горњи део лица разорен му је, а скоина кошца левог уха сасвим нестала и рецкава. До сада је два пута судски оруђивао: први пут пресудом ужичког пространог суда од 25. октобра 1893. године Бр. 24012. на 5 година робије, због

Страхиња

крађе, а други пут пресудом пространог београдског суда за округ подунавски од 2. априла 1896. године Бр. 5704. на 20. година робије због крађе и разбојништва. Са ове последње осуде пуштен је 23. фебруара прошле године.

Страхиња има 29 година, висиног је раста, домаћи прст до пола му је отишао. Треба га потражити и у случају проналаска спровести среском начелнику у Ваљеву с позивом на депешу Бр. 16198. — Убр. 36790.

Непознати крадљивац ноћу између 15. и 16. ов. м-ца на опасан начин напао је крађу разног оруђа и једне пушке Живку Нешићу, земљоделу из Грабова у срезу посавском округа ваљевског. Пушка је старинска, јеленовска, дугачка 6-7 педаља, предњача, сећао је од ораховог дрвета, дуж цеви има неколико активним словима исписан жиже. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, да трагају за крадљивцем и покрађом, а у случају проналаска, нека о томе известе начелника среза посавског округа ваљевског с позивом на акт Бр. 13420.

Крађе стоке. Најану Мирковићу, из Брбовца, среза болевичког украдено су два вола ноћу између 2. и 3. тек. м-ца. Један од украдених волова дакле је плане и друга црно шарене, оба су матори по 3 године и на роговима жигосани са „$\delta/2^{o}$.

Ноћу између 24. и 25. прошлог месеца, украден је Михаилу Чубић, из Радуловца, један вол, дакле доратасте, матор 8 година, а лево ухо рошаво, са жигом „О“ и „Т.“ на левој бутини.

Ноћу између 3. и 4. тек м-ца непознати крадљивци из затвореног обора Атанаска Милошевића, из Вољачеве у срезу беличком, украли су 20 комада оваца, и то 10 белих и 10 црних. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом трагају и о резултату трагања известе начелника среза беличког с позивом на депешу Бр. 16507.

Јовану Совровићевићу, тежаку из Буприје непознати лопови украли су 3. тек. месеца једну кобилу са жребетом. Украдена кобила матора је 9 година, дакле бела, а лево око мало еличка, са жигом „О“. Жребе је мушко, матора 2 године, дакле зелено, а обе задње ноге чарапасто, по чему лако се. Начелство округа моравског шаље се 4. тек. месеца Бр. 9910, моле за тражење крадљивца и покрађе. Убр. 36607.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ТРАЖЕ СЕ

Петована Мариковића, рођеника из Шапца, тражи начелство округа подринског због покушаја убиства. Петован је пребег у бегству и пронађено нам упутити поменутом начелству с позивом на депешу Бр. 16203.

Воку Драгићевића, звано „Глуви“, земљора, оптуженог због утаје, тражи Управа града Београда актом Бр. 36689. Пронађеног Воку треба стражарно спровести Управи.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у овим 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Стеван Николић, начелник прве класе среза врањског, и

Милан Јанковић, писар прве класе среза ресавског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стане у пензију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе начелства округа београдског, Божидара Петровића, полицијског писара исте класе среза аријашког, — по молби;

за полицијског писара друге класе среза колубарског, округа београдског, Михаила Ј. Штуловића, полицијског писара исте класе среза рачанског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза ресавског, Владимира Антоновића, полицијског писара исте класе начелства округа београдског, по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза аријашког, Душана Живковића, полицијског писара исте класе среза колубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза рачанског, Стевана Д. Тодорића, свршеног правника;

за полицијског писара треће класе среза аријашког Драгишу Јовановића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

(НАСТАВАК)

II.

Као што смо видели, пијаначка љубомора је уображена, на погрешним опажањима и резлицијама основана сумња алкохоличног поремећеног мушкарца у верност своје жене. Претходно је махом подстакнута оним необичним односима у брачном животу, које је сам пијанац својом страшћу изазвао. Не има *неколико врста*, али разлика међу њима није увек тако јасна и одређена, да ту поделу можемо у сваком случају до крајности извести. Има по гдекада и таких облика пијаначке љубоморе, који се морају сматрати само као прелазне стадије једне врсте у другу.

Познато је, да се код хроничних алкохоличара јављају по гдекада као особити облици пијаничких делирија т.з. халуцинације, т.ј. чудна опажања без стварне подлоге — дакле варљиве чулне представе, управо *чулне обмане*. Нарочито су честе халуцинације вида и слуха — особито пред вече. Оне обично у варају пијанца, наизвају у њему свакојаке осећаје, и њихове га по гдекада баш и на извршење каквих радња, које не одговарају стварним приликама и потребама. Често изазивају код пијанице и сумњу у брачну верност жене. Учини му се и. пр., да је видео, како тамам испред њега, кад је кућна врата отварао, промаче сенка неког човека; како неки мушкарац прескочи ограду и некуда у мрак умаче; како му се сусед око капиџика крае и т. д.; учини му се, да чује, како неко нешто испред прозора ходи: „својим ушима чујем“, како му се жена с неким дозвара, где ће се срести; како је неко у прозор лупнуо и знак дао; како су се нечија врата од пајата отварала и т. д.: — па то му је онда сва осиоп за *сумњу, да га жена с другим вара*. Раздражен и занет њиме страсно и без критике прима у своју оболелу душу те лажне утиске и из њих изводи свој, њиме помућен суд о тренутним приликама. Ако се често опија, т.ј. ако се тиче пијанца, који се управо ретко кад и трезни, ретко кад и дође до ведрих и свесних момената, над би без страсти и смишљено могао оболе проценити, у колико се оне појаве истините, а у колико само обмана раздражених чула: — онда се таки пијанац те сумње никако и не може опростити. *С тога се ти облици љубоморе зовају нарочито код тешких, старијих облика хроничног алкохолизма.* А како је пијанац у том стању и вољом толико слаб, да се не може одупрети опом, и онако страсном, а пићем још појачаном прохтеву, који га гони да своја брачна права брани, и да своју „неверну“ жену на одговор позове или баш казни — то по гдекада одмах, у самом наступу пијаничког делирија, приступа и извршењу онога, на што се у опом веску тренутно решио.

У другим приликама *непосредан узрок пијаначкој љубомори* нису халуцинације чулне обмане, него *појаве, које су стварне*, које, дакле, доиста постоје — само што их пијанац у наступу свога пијанства потпуно и без правог и основаног разлога доводи у везу са својом, већ раније брачним размирицама подстакнутом сумњом, да га жена с другим вара. Исто онако, као што потатори узимају и најнеизгледнија своја опажања као нешто врло важно, „врло пресудно“ и „несумњиво утврђено“, те их је од тога тешко одговорити, исто је тако и љубоморан пијанац у наступу свог пијаничког запоса тврдо уверен, да је ма којим својим — махом врло безначајним опажањем, — учинио велико и „судбоносно откриће“. Он је н. пр. већ осведочен, да је своју жену или љубавницу у неверству ухватио, ако је ма коју, сасвим обичну, неизвану и случајну промену на њој или на њеној околини опазио. Њему је већ довољно, да посумња у верност своје жене, ако се н. пр. пијан из механе кући врати, па наје да је на миндерлуку једно место угнуто

да му је жена „зајкарева“; да је остављала нешто вечере (њој је она у ствари била за њега и спремила) и т. д.: — и тога ради напада на њу и речју и делом. Исто ће тако мучити жену сумњом, ако је н. пр. затекне „веселу“ или „тужну“, обучену или необучену; услужну и љубазну или хладнокрвну и одурну; или ако је „опљао“, да се домаћа мачка страшљиво испред њега уклања; да се тица у кавезу разбудила; да деца већ давно спавају и т. д. Посумњаће ако му је жена попричешљала или очи оборила, кад је неког њиховог суседа срела; ако је чуо, да је неко два три пута поред куће прошао; ако врата на себи шкрипе; ако је у посећа опасно неку мрљу; ако му је жена болесна; ако се труди, да га оними пијана што пре умири и у постељу положи и т. д. Све те, за сваког другог безначајне појаве узима пијац у свом пијачком заносу за врло важан и неопходан материјал, којим несумњиво доказује, да му је жена полно неверна.

Већ ова генеза пијачке љубоморе доста је карактеристична, и даје нам прилично поуздане податке, по којима би ми ту болесну појаву у пракси познали, и од других врста љубоморе разликовали. Истина је, да и сасвим нормалног или љубоморног човека на одекада свлада та страст таком снагом, да управо сидом уражи оно, што у ствари ће може ваљ: да види и оно, што у ствари не постоји: — и то се дешава, да и обичан љубоморан човек сваку ситницу, која се јави у односу његову према његове жене, узима неома озбиљно, а да је опет са стварношћу неома погрешно доводи у везу; — шта више: има случајева, да је и нормалан човек у питањима, која се тичу љубоморе, често и најозбиљнијим разлозима непристојан: — али је ипак значајна разлика између те две врсте љубоморе у томе, што је пијачка љубомора те врсте тесно везана за дејство алкохола, и што се јавља као стални пратилац пијачког наступа. То је тако редовна појава, да би се већ и по њој могло с неком поуздањношћу одговорити на питање, тиче ли се у извесном случају те врсте љубоморе или не. Спора би могла бити само у оним случајевима, где би се објективно доказало, да се пијачеве халуцинације, његова опажања и реакције доиста поуздарују са стварношћу, да, дакле, имају своје реалне подлоге. Ту може још бити питања о томе, у колико у том случају љубомора зависи од поремећеног душевног стања пијачевог, а у колико иде на рачун баш стварних опажања и несумњивих података, који се у том спору могу изнети. У тим случајевима морали бисмо имати карактеристичних знакова, по којима би ову врсту пијачке љубоморе могли познати и од физиолошке разликовати.

Сређује Психијатрија и у томе правцу толико успеха, да се и таки спорови могу решити. Сад је већ могућно судско-медицинским методом учврстити неке појаве, које су доиста карактеристични знаци пијачке љубоморе те врсте. Њима се судско-медицински вештак и служи, кад год се истакну спорови таке врсте, да је тешко решити, која је врста љубоморе предмет судског истребења: физиолошка или паталошка; пијачачка или друга која?

Један од најкарактеристичнијих знакова пијачке љубоморе ове врсте истиче се као појава, коју сустретамо и у другим облицима пијачке душевне поремећености. Хроничан пијанац и интелектуално опада, па с тога обично није у стању, да своја опажања, резоније и процене о њима душевно тако разради, како би их и други, нормални људи могли исто онако схватити као и он — па и успоити. На истих разлога љубоморан пијанац није у стању, да „своју ствар“, своја опажања и конскенције њихове — дакле своју сумњу — изведе бар толико на чистину, како би и за другога била вероватна, или бар приближно основана. Он је н. пр. о томе потпуно „уверен“, да му је жена неверна, али никад није у стању, да и другога о томе уверн — бар не стварним доказима. Он једнако мучи жену љубомором, али готово никада не изриче своју сумњу одређено и прецизно: — не означује ни особу, на коју сумња, да му је супарник, ни место, где је неверна учињена, ни време, кад се то догодило. Он и. пр. изјављује, да је љубавника своје жене „својим очима видео“ и кад је дошао и кад је отишао, али ипак за то неће знати рећи, како је тај љубавник до његове жене дошао, или којим је путем испред њега умакао. Кад год говори о превари своје жене или љубавнице, никад неће поименце означити особу или особе, с којима она мета варе, него ће се у томе махом послужити изразима, који нису прецизни: који управо ништа не одређују. Тако ће н. пр. о њој рећи „да се вуче са целим селом“, или „по целом срезу“, да му је од ње „пуна кућа копилади“, да је „око себе направила читаву кучиџу“; да ништа друго и не ради, „него за мушкарцима дети“; да „њу већ цео свет зна као курву“ и т. д. И то ће за њу рећи не само код куће и њој на само, него у свакој прилици, кад год се нађе — свуда и пред целим светом — на бан и пред младенма и пред рођеном децом њиховом. Махом је у таким приликама и у изразима и у начину толико безобзиран, суров и нак, као иначе никад није. (наставиће се)

Др М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕСТВУ
и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закл. и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

написо М. С. Ђурчић,
члан касационога суда

Литература.

Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich e. t. c. von dr Justus Olshausen Siebente Auflage I u II B. 1905, и 1906. год. Berlin.

Grudriss des Gemeinen Deutschen Strafrechts, von dr Karl Bieding II Besonderen Teil, Zweite Hälfte. Leipzig 1901. године.

Немачко Кривично Право Уџбеник, од д-р Франца фон Листа. Превео и допуњено проф. д-р Младенко Р. Весић. Београд 1902 год.

Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, von dr-r A. Merkel Professor in Strassburg. Stuttgart 1889. год.

Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, von dr-r Hugo Meyer ord. prof. der Rechte in Tübingen. Fünfte Auflage Leipzig 1895. г.

Das gemeine deutsche Strafrecht, systematisch dargestellt von dr Hugo Hälschner geheim. Justizrath und Professor in Bonn. I II B. (други део у два одељка) Bonn 1881, 1884 и 1887 год.

Lehrbuch des deutschen Strafrechts, von dr Albert Friedrich Berner Geheim Justizrath und ord. prof. der Rechte an der Univ. Zu Berlin IX Aufl. Leipzig 1877. год.

Објашњење Казнителног Законика за књажевство Србију од Ђ. Д. Ценића члана Држ. Савета. Београд 1866.[1])

1.) *Историја.* Ако бацимо поглед на историју овога деликта, видећемо да се и у старом историјском добу сматрала као делитт и подлежала казни лажна сведоџба. У закону XII таблица за њу је била прописана казна: бацање с тарпијске стене. У сузином законодавству био је овај деликт и у појединостима предвиђен, према томе да ли је учињен пред judicium publicum или не, која је подела остала и у доцнијем римском праву.

Друкчије стоји ствар са кривоклеством паничара, јер ово дело ни у најстаријој периоди римске историје ни за време хришћанског периода није подлежала парочитој тужби.

У опште оскудни у историји српског права, ни немамо података ни о историји овога деликта у нашем праву. У законику Цара Стефана Душана нисмо могли наћи ниједне одредбе, која би садржавала појам кривоклества у опште, или лажне сведоџбе или нештачног мишља по напосе. Ради потпуности предмета напоменућемо овде, да је у „Законику Грбаљском,“[2] из времена деспота Стевана Даваронића било предвиђено и ово казнимо дело. Тако чл. 9. овога законика гласи: ко би се криво заклео у суду, кад би га кнезови заклињали, да му вас Грбаљ све што има изеде и попије.[3]) Друго што год из историје овога деликта у нашем народу ми не

[1]) Поштo смо овде означили литературу, која ће у току овога нашег кратког рада најчешће, ми ћемо на доцнијим местима само означити име писца, а дело је већ овде поменуто.

[2]) Види: „Сретење и тајење наше“ о старом српском законодавству од проф. Михајла Вукићевића. Полиц. Гласник бр. 39. од ове године.

[3]) Жена Гргаља зна Грбаља оптуживао је још у време пада Душановина једну област на Будвом и Чевом. (Badva: dos Cisova et Gripuli) и т. д. О овоме има још једна одредба истог законика која гласи:

Чл. 83 кад ће се човек заклео по начину како ово осуђен, да није дужан, а после нашао ће се писмо или чиста сведоџба да пати само онђо као лупеж а као крвопролитник сему Грбљу 4 бирала свиња (види Поли. Гласник бр. 40. од ове год.

Одиста интересантна казна за злочин крвопролитва паничара.

знамо, а и иначе не намеравамо овде опширно излагати у опште историју деликта.

У средњевековном немачком праву, с обзиром на особену правну природу заклетве као доказног средства, кривокле-тство и лажна сведоџба не могу се подвајати, но код појединих племена биле су одређене разне казне.[1])

У осталом, како вели Биндинг: „Одређивање казне за кривокле-тство, докле утврђивање кривокле-тства као деликт, у најоштријој је супротности са старом вером на непосредно дејство заклетве. Свака заклетва је привбитво-проклетство; кривокле-тство погађа, у облику заклетвом утврђене прошасти, непосредне кривоклетнике. Вера на моћ проклетва и њину силу, која се њиме служи, мора већ јако уздрмана бити, кад један народ чини жалостан покушај да средством казни за кривокле-тство секундира њим силама или их чак замењује. У овоме дакле погледу здравији су остали они народи, код којих овога деликта није ни било, већ само деликт лажне сведоџбе.

Уздржљиво и без енергије германски су народи приступили кажњавању кривокле-тства и тек под утицајем хришћанства повећана је казнимост за ово дело.

Каноноско право узело је овај деликт из германског права, па је и код њега главни деликт — perjurium, кривокле-тство сведока, а тај се појмом са становиштем falsum-a (из римског права). Тврђење да је по каноноском праву дело казнимо и нехатно кривокле-тство, ма да је појам о њему тада постојао, више је него сумњиво.[2])

Према одредбама Каролине[3]) (С С С) подлежаше је казни само намерно кривокле-тство (или хотично кривокле-тство) и управо тако где је учинилац научен на лажну заклетву (чл. 107 С С С). — Welcher einen gelehrten Meineid schwört. — Казна је била инфамија и губитак пристоју којима се врши заклетва. Поред тога „ако би когод својом лажном заклетвом проузроковао за кога казну врединчку[4] — „Wo aber einer durch seinen falschen Eid jemand zu peinlicher Strafe schwüre[5] — наступило је талион.[6])

Каролина је у главном казнила означено кривокле-тство парничара и сведока.

У доцније време обим овога деликта проширен је у три правца; [1]) на место услова да је клетва положена пред судом, довољно је, ако је она положена пред плаћу; 2) поред кривокле-тства дошао је и деликт — дажно уверење, дато у место заклетве, према по правилу, као мање казнимо дело; 3) казнимост је проширена, истина не сувда, али код више законодавстава и на нехотично кривокле-тство. На жалост по све су усмљени случајеви лажне казнимости лажне сведоџбе, на коју није положена заклетва.[7])

[1]) Лист стр. 704. и 705.

[2]) Каролина (С С С) је законик Карла V, потврђен 1532 на царском сабору у Регенсбургу. Она је историјски најважније германско казнено законик, на које се германско кривично право скоро до најновијега времена наслања.

[3]) Лист стр. 704, Мајер 725.

[4]) Биндинг стр. 113 и 114.

2.) *Појам и положају деликта у систему казнених дела.*

У савременоме законодавству, као што је познато, успоставља се генерална подела казнимих дела, према непосредним, односно прет казне, која је за њих прописана. Тако се добија опште усвојена подела казнимих дела на злочине, преступе и испупе. Ну сем ове дебе и у најуп и у законодавству казнима дела деле се у групе и по другим њиховим заједничким моментима, као по сличности мотива, сличности нападнутих права и т. д. Ово груписање није ничим прецизно утврђено и оно је различно и код законодавстава, а нарочито код учених правника. Тако и о положају овога деликта у систему казнимих дела постоје код правника контраверсна мнења, а законодавства, не одлучујући се да овај деликт ставе у коју од њених група у казненоме, систему, стварају га у засебну групу. (Тако нпр. законодавац у Гл. XXVIII0 кривоклетнику и т д; немачки казн зак. IX Одељак Кривокле-тство и т д.

Међутим не може се порицати, да овај деликт нема никакве везе ни сличности ни са којим другим деликтом из казненог система. О тога ово надвајање његово у засебну групу, на сваки начин дозвао као резултат несређености, појма о правоме положају овога деликта у казненом систему.

Овоме питању посвећено је много труда и пажње познати криминалиста, овде већ поменути д-р Карл Биндинг, професор права у Лајпцигу, оригинални мислилац и научник.

Овај писац у изветоме своме изврсном делу ставио је нао једну засебну групу кривичних дела: „Злочине против доказних средстава и знакова којима се јавна достоверност прибавља.“

У ову групу писац је ставио:

А) *Кривокле-тство, и то:*

а) кривокле-тство по понуђеној или враћеној заклетви,

б) Лажна сведоџба и лажан исказ вештака, потврђен заклетвом.

в) Лажна заклетва од власти наложена или надлежно изискана.

г) Службено уверење, с позивањем на раније положену заклетву на службу.

д) Уверење вештака, који је као такав постављен и један пут за свагда заклет, с позивањем на положену заклетву овога звања.

е) Уверење дато с позивањем на већ раније у истој ствари положену заклетву, било као парничар, вештак или сведок.

ж) Свечано уверење (или изјава) лица које припада извесноме религиозноме друштву, ако се по закону члановима тога друштва таква изјава место заклетве одобрава, као меноните, пиекеризма и т. д.

Б. *Фалсификоване исправе, и то:*

з) Прављење и употреба лажне исправе.

и) Прављење лажне исправе у службеној дужности.

ј) Прављење лажних привилегованих исправа.

В. *Прикривање доказаних средстава:*

к) Отказ сведочења и отказ давања вештачког мнења [т]. над неко неке да сведочи или неке да да вештачко мнење].

л) Прикривање исправа.

Г. *Фалсификоване новаца и других знакова, који за њиову веродостојност служе.*

м) Прављење и употреба лажних новаца.

н) Прављење и употреба лажних мера.

о) Прављење лажних јавних (државних и општинских) печата и мрака као државне жигосане хартије.

п) Прављење лажних жигова за робу.

(настављће се)

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА О УСЛОВНОЈ ОСУДИ.

Међу законским пројектима, који ће се поднети Народном Представништву на решење још у овогодишњем његовом сазиву, најважније је и најхитније, нема спора, пројект закона о *условној осуди*, који ће знатно изменити наше застарело кривично правосуђе у корист савремених и неоспорно здравих идеја о судбињају криминалитета и циљу казне у опште.

Потребу закона о условној осуди за нашу земљу и наше прилике, излишно је и доказивати.

Наш Казнени Законик постао је под утицајем старе, класичне школе, која је казну сматрала као једини лек и једину наквади за учињено зло, а злочине као свесна и слободна створења, која злочин више намерно и са размишљањем.

„Судећи су у овом времену — вели познати криминалиста Prins,[*]) — личан на тргоше, који брижљиво уређују свој инвентар: *„Колико у паском законском повреда, толико у затвор осуда.“*

Најбоља мана, старе, класичне школе у томе је, што је испитивала *дело — злочин*, а не *личност — злочинца*, и што је, поимајући злочиначе као *апстрактна бића*, одређивала казну без обзира на њихову разноврсну природу.

На неколико година по ступању у живот нашег Казненог Законика наступио је, међутим, прави преображај, или боље рећи наступила је ера ренесанса Кривичног Права.

Под утицајем идеја нове, криминално-антрополошке и социолошке школе, која је поникла у Италији почетком последње четврти прошлог века, у науку Кривичног Права унети су нови погледи на узроке злочина, злочинце и циљ казне.

Проклампајући банкротство репресивног система старе класичне школе, нова италијанска школа тражила је радикалну измену овога система, предлажући нова репресивно-превентивна средства и модификацију казне према природи злочинаца.

А позивећи са гледишта, да је свака људска акција, па дакле и злочин, резултат двају фактора: *унутрашњих*, органских или биолошких и спољашњих, *природних* или

[*]) Ночно реформаторе, Бр. 7—10, 1905. год.

социјалномих, италијанска школа поделила је сваку злочиначе на неколико категорија и за сваку понаособ одредила нарочита репресивна средства. За сапређену идеју о *индивидуализацији казне* треба, дакле, захвалити овој школи.

Не мања захвалност припада италијанској школи и за једну другу, исто тако корисну идеју — идеју о укидању кратковременог затвора за случајне злочинце — која је, опет, имала за последицу, захваљујући Међународном Удружењу за Кривично Право, *условну осуду*.

Главни и једини циљ условне осуде у томе је: *да поглавлочиначе сачува да не постану правим злочинцима*.

Ово се, пак, постиже тиме, што се досуђена казна за мање опасна дела, нарочито у случајевима где има места вероваљу да оптуженик није поларено и за друштво изгубљено створење, не извршује одмах, већ се осуђени ставља на пробу за извесно време, дуже или краће време, у коме има да дâ доказа о својој поправци или покајаности, односно опасности по друштво.

„Условна осуда — вели се у побудама — којима је пропраћен пројект новог закона[1] — почива на овој идеји: да је у свима данашњим случајевима, у којима се основано држи, да је оптуженик непокварен, и кад нарочите мере пут налази пред суд, судијама допуштено, да пресуди, којом је оптуженик осуђен, даду само претње обећеље на тај начин, што се извршење казне одлаже, и извршује тек онда, ако се осуђенице не поправи: а ако се он после те осуде за извесно одређено време добро владао и дао доказа да се поправио, казна остаје без иначких последица. Кад се има на уму, од каквог је штетног дејства кратковремени затвор за онога који први пут у њ ће улази, за његову будућност као и за његову породицу; тако исто кад се зна, да је такна прва кратка казна само прин стецен, који води поврату, а онај опет од повратa ствара непопрамимог злочинца на навике, — онда је сасвим оправдано таквом, први пут осуђеном, дати извесан рок пре него што га друштво коначно напусти, још једнред његову судбину дати у његове руке, стављајући му прилику да се може још спасти, ако само он то хоће. Мисао је, дакле, да се осуђени сам подстакне на поправку тиме што му се ставља у изглед ослобођење од казне као награда за учињену поправку.“

Поред овог, често *моралног* дејства условне осуде, њоме се у исто доба постиже и огромна практична корист тиме, што се већина од оних, који су на путу да постану злочинци, спасава благовремено инфекционим средине по затворима и казненим заводима, у којој би, с малим изузетком, пропала. Ово нарочито вреди за наше затворе и казмате, погодом којих смо још у прошлој години[2] писали ово:

„.... наши *затвори* и *казнени заводи удешени су тако, да морално упрошћују у место да поправљају*.

Ко је од малолетника само неколико пута био полицијски осуђиван, нарочито у Београду, тај ће тешко избећи да не дође у Топчидер,[3] а кад једном тамо дође, може се сматрати као стпар поуздана, да је за друштво пропао.

* * *

Било је краће време, да се озбиљно приступи радикалној реформи нашег казненог правосуђа, као и реформи наших казнених завода, о којој је у последње време било говора у јавности.

Почетак са законом о условној осуди несумњиво је добар: желети је само да се на њему не застане.

На сузбијању криминалитета превентивним средствима, код нас има још много и много да се уради; управо до сада ништа није ни рађено.

Довољно ће бити да напоменемо, да код нас не постоје никакве законске одредбе нити установе за морално напуштену децу; да немамо завода за поправку малолетних преступа, и најзад да смо немоћни, да се сваљивим законским средствима боримо против професионалних злочинаца.

Имајући све ово у виду, ми смо у већ поменутом броју „Полицијског Гласника“ од прошле год. учинили ове предлоге, при којима и сад остајемо:

1. *Да се што пре приступи подизању нарочитих завода за поправку морално напуштене деце и малолетних преступа, слично заводима и установама ове врсте у осталим напредним државама. Искуство у овим земљама доказало је, да приватна иницијатива, потпомогнута државом, може у овом погледу да користи много више но сама државна власт.*[4]

2. *Да се што пре, а уз материјалну потпору државе, образују друштва за заштиту отпуштених осуђеника — патронажа. Поглавити циљ свих друштава био би, да осуђеницима, у што краће им по казну са осуде, укажу и моралну и материјалну потпору, а дарије да их контролише све дотле, док не дају очигледног доказа о својој поправци.*

3. *Да се новчана казна за непоправиме повратнике, а но могућству створе и нарочити закони, у које би се оне, као одређене по друштво, скатиниле на неодређено време, и*

4. *Да се поједи скатиње дефинитивно одреди, и посебна казна за професионално скатиначење. Један завод са принудним радом био би неопходно потребан за ове последње.*[5]

* * *

Пројект новог закона у главноме је добро израђен, а побуде којима је пропраћен, и које је писао г. д-р Божа Марковић, н. професор универзитета, права су и потпуна студија о условној осуди.

При свем овом, о појединим одредбама пројекта може се дискутовати и ми ћемо то учинити претресајући сваки његов члан понаособ. Ово последње чинимо поглавито с тога, да би наше читаоце упознали са садржином пројекта.

Члан 1.

Код осуда на затвор до једне године или на новчану казну суд може наредити под нарочитим олакшавајим околностима, истом образложеном пресудом, да се извршење досуђене казне одложи за извесно време, које не сме бити краће од једне ни дуже од пет година.

При овом решавању суд треба нарочито да узме у обзир узраст, ранији живот и владање осуђеног, незнатност извршеног дела, олакшавање околности, под којима је исто извршено, као и то да ли је осуђени пред судом потпуно и искрено признао своје дело и да ли је накнадно повређеноме трошкове з причињену штету, или се бар изјасно да ће их накнадити.

Одлагање извршења казне може бити условљено накнадом учињене и пресудом утврђено штете, као и плаћањем судских трошкова у року који се има утврдити пресудом, и који не може бити дужи од једне године.

Како из исписаног текста, тако и из објашњења изложеног, које се налази у побудама, јасно се види, да примена условне осуде има места:

а) Код свију кривичних дела, за која суд не би досудио већу казну од године дана затвора, или која би се кажњавала новчаном казном, и

б) Према свима личностима, које би на основу казне биле осуђене, без обзира на то, да ли су оне личности раније осуђиване.

И ако је суду остављено, да у сваком конкретном случају цени умесност одлагања извршења условне осуде, ипак би, по нашем мишљењу, а са обзиром на циљ условне осуде требало ограничити њену примену само на лица, која пред суд нису никад пре стајала, и која у стварн и треба сачувати од додира са морално пропалим створењима по затворима и казматима. За оне, пак, окривљене, који су већ били у овим местима, нарочито за дуже време, ни су по извршању осуде опет дошли на оптуженичку клупу, нема места бојазни да ће се покварити, ако оду тамо где су једном већ били, поште су већ покварени.

Примени условне осуде према оним личностима нема места ни по томе, што их извршена казна није поправила, и што су, хотимичним падањем у нову кривицу, очигледно документовале своју опасност по друштво.

У побудама се износи, да у већини данашњих закона о условној осуди прелазиће гледиште које истичемо, али је и поред свега онога у пројекту нашег

---

[1] Архив за правне и друштвене науке, књига II, свеска 1.

[2] Број 47 „Полицијског Гласника“.

[3] Одсека београдског казненог завода у Топчидеру одређен је, тобож, искључиво за малолетнике, али у њему има знатан број пунолетних, нарочито лица женскога пола, из малолетних. Овако стање траје већ од пре неколико година само с тога, што у београдском казненом заводу нема места за ове пунолетне осуђенике.

[4] По говорима министр. г. д-ра М. Л. Петровића, управника Дома српске деце, шесна ових редова и г. Ж. Лазића, шефа кривичног одсека Управе града Београда, почетком ове год. покушано је, да се малолетни гамини спасавају у Дом сиротне деце, али је овај покушај остао без успеха. На бојазни да рђаво не утичу на остале питомце, и услед чистог богатства, Управа Дома је посилање ових одбија као неких прића.

[5] По закону од 27. новембра 1889. године у Енглеској се професионално скатиначење и програвање наказивала затвором од 2—7 година.

законска осуда она распростртта на сва лица. Као разлог ономе истиче се вероватност „да се од одлагања напривења казне може очекивати добро дејство и у случају, у коме је осуђени раније већ био осуђиван, па чак ако је и казну издржао.“

Ово може бити и тачно, али само за *изузетне* случајеве, док се по *правилу* ово *добро дејство* не може очекивати од починиоца, које су у више прилика манифестовале своје навике за прављење казнимих дела.

Што се тиче одредаба, које допуштају примену условне осуде код свију дела, која се казнавају новчаном казном, или за која би био *досуђен* затвор до годину дана, оне су потпуно умесне и у сагласности с главним циљем ове осуде.[1]

(свршиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Право смисао члана 24., тачке 15. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

На молбу г.г. П. К. К. и К. Ј. П., магистера фармације, Министар унутрашњих дела, у смислу закона, одобрио је отварање нове петнаесте апотеке у Београду. Од пријављених конкурената на објављени стечај за ту нову апотеку, кандидат са најјачим правом био је г. В. К., апотекар из В., и за то му је Министар унутрашњих дела, решењем својим од 3. јуна т. г. СБр. 6463. на основу тач. 1., 2., 3., и 6. члана 24. закона о уређењу санитетске струке, дао концесију и право на отварање и држање нове, петнаесте апотеке на Савинцу у Београду.

Противу овога решења г. К. П., магистер фармације, изјавио је жалбу Државном Савету, и овај је стварно ове своје приговоре на ожалбено решење:

„К. П. магистер фармације, жалио се Државном Савету противу Вашег решења од 7. јула 1906. год. СБр. 5819., којим је одбијен од тражења, да му се подари концесија за отварање XV. апотеке у Београду.

Државни Савет нашао је, да ожалбено решење не одговара закону из ових разлога:

По члану. 24. тач. 1. закона о уређењу санитетске струке Министар Унутрашњих Дела даје дозволу за отварање и држање апотеке једном од пријављених кандидата на расписани конкурс по тач. 2. ако је испуњено погодбе, које се траже по тач. 6. истог закона.

Те су погодбе:

а.) да је апотекар, и да има пуноважну диплому магистра фармације;

б.) да је био приложен у апотекарској пракси и да је доброг знања, и

в.) да узима српско грађанско право, и да има новаца за отварање уредне апотеке.

Првенствено право за задобијање концесије имају Срби из Србије, затим Срби са стране, а ако ових не би било, онда остали по избору — тач. 2. помен. закона. — Пре једнакој квалификацији од пријављених кандидата, има првенство онај, који је више времена практиковао.

Ну Закон искључује од пријаве на конкурс само оне апотекаре, који већ имају апотеку, јер у тачки 15. члана 24. одређује се: *један апотекар у исто време не може имати ни држати две апотеке*,“ и т. д.

Као што се види из акта ожалбеног решења и решења од 3. јуна оне године СБр. 6463., на које се позива ожалбено решење, на расписани конкурс за отварање XV-те апотеке онде у Београду на „Савинцу,“ јавило се десет кандидата, између којих су жалилац К. П. и В. К., апотекар из В.

Министар је по решењу СБр. 6464. дао концесију за отварање те апотеке г. В. К. са разлога:

1., што од пријављених кандидата има најдужу дипломску праксу од 24. године, 2 месеца и 16 дана, а општу од 26 година, 7 месеца и 14 дана, и

2., што је се, и ако по концесији од 9. марта 1882. год. СБр. 981. има апотеку у В., исте одрекао, и обавезао, да ће за случај, ако избор падне на њега, исту затворити и концесију вратити Држави, те му је услед такве најаве, по решењу од 24. априла оне године СБр. 4473. (в. придог акта СБр. 5686) претходно дата дозвола, да се може пријавити на стечај за отварање ове апотеке.

Ова одлука противна је закону. Јер кад по тач. 15. члана 24. помен. закона, нико не може имати две апотеке, онда је јасно, да се апотекар, који већ има једну апотеку, не може јављати за стечај другог апотеке. све дотле, док своју апотеку по тач. 10. истог члана, са одобрењем Министра не прода или је на другог пренесе. По томе ни г. В. К. није могао конкурисати на објављени стечај, кад је имао једну апотеку у В., па ни концесију добити. Дозвола Министрова да може на стечај конкурисати и ако падне избор на њега одрекли се добивене концесије у В., противна је закону, јер је он у време добивене концесије за апотеку на „Савинцу,“ имао концесију и за другу апотеку у В. Не мења се ни у колико ствар, што се обавезао, да ће концесију за апотеку у В. вратити држави, ако добије концесију за апотеку на „Савинцу,“ јер је сигласно Закона, да се на конкурс могу јављати само они апотекари, који немају своју апотеку, а г. В. К. је у времену пријаве имао апотеку у В. Јер ако би се друкчије узело, онда би свагда апотеке у бољим местима заузимали само апотекари са јачим квалификацијама, који већ имају апотеку, на тек по добивеној концесији раније концесију напуштали, као што је онде случај, а за то нема одзонца у закону.“

На те приједбе Државнога Савета Министар унутрашњих дела дао је ове противразлоге:

„У одговору на писма Савета Бр. 6000. од 12. т. м. част ми је известити Савет, да ћу се одазвати његовом позиву и доћи на одређени састанак, ради објашњења и решења покренутог административног спора по жалби г. К. П., а против мог решења СБр. 5819/906. по предмету концесионовања нове XV апотеке у Београду. —

На овом састанку ја ћу имати част лично и усмено дати Савету потребна објашњења, која му буду била потребна по овом предмету, а овом приликом слободан сам изложити му разлоге и законске основе, који су ме руководили, да концесију односно дозволу за отварање и држање оне апотеке подарам г. В. К. бивш. апотекару из В., — и који ће ово уредно представљати и моје противразлоге на приједбе Савета, изложену у писму његовом Бр. 5778. од 5. тек. мес.

За време отвореног стечаја г. К., писменим актом од 25. априла под СБ 4473., представио је и изложио разлоге, зашто му је немогуће остати и даље са апотеком у В. и прављући своју 1882. године добивену концесију држани на расположење, молио је, да према одредби тачке 10. и 28. чл. 24. закона о уређењу санитет. струке може исту затворити, — како би могао конкурисати за нову XV апотеку у Београду.

Одлука министарства о томе, да се нека апотека по молби сопственика затвори, није законом везана ни за какве погодбе, и ствар је министрове оцене, хоће ли, кад и у којим приликама услојити молбу. У овој прилици ја сам нашао да се молба молиочева треба услојити у начелу, али да из здравствених разлога не треба апотеку затварати сувише рано и за дуже време. Ово писам могао учинити у толико пре, што и-ска апотека снабдева лековима и посетнице в-ске бање, поглавито из Турске, а да сами једна апотека не би могла подмирати опште потребе, на и бањске, то је несумњиво, па сам одлуком СБр. 4473. примио к знању пријаву апотекара г. К. о повраћају концесије и дозволио му, да може конкурисати, под погодбом, да ће — ако на њега падне избор — вратити држави своју прибављену концесију, испунити законски захтев о држању једне апотеке и затворити ону у В. — Ово је решење изрично, и према њему је, г. К. у отвореном стечају пуно правни конкурент.

Одредба законска из тачке 15 чл. 24. санитет. закона, да један апотекар не може у исто време две апотеке имати ни држати, у овом случају није повређена, јер сваки апотекар има право поднети молбу и пријаву за концесију, а хоће ли се она и под којим погодбама уважити, то је питање, које ће решење о концесији расправити.

Г. К. као бивши сопственик в-ске, а сада концесионар београдске XV апотеке, нити је имао, нити ја ма и једног дана држао две апотеке, ни у времену стечаја, ни од тога доба. — Њему је решењем СБр. 6463/906., — које му је по гласу реверса предато 18. јуна тек. год. — дата дозвола и концесија на отварање и држање нове XV апотеке у Београду са роком од 9 месеца, за припремне радове ово снабдевања, уре-

[1]) По закону од 26. јуна 1894. год. у Француској ако места прекши условне осуде и код дела за која су надлежни порез судови.

њења, комисијског прегледа и отварања апотеке, — а тог истог дана је по гласу протокола рада одређене комисије његова апотека у В. затворена и престала радита, када је и концесију о истој под Сл.985/882. преко комисије опатио државни. —

На дан 18. јуна ове год. дакле он de faktio није више имао апотеке, а за своју апотеку у Београду он још нема ни појма, а још мање, да ју је отворио, и да ју експлоатише. Он дакле нити је имао нити држао две апотеке у времену, кад је добио дозволу за другу апотеку, према томе он није ни у изузетку, баш кад би смисао и одредби цитиране тачке 15. били она, како је Савет тумачи. —

Ако би остало у важности становиште Савета, онда би наступио случај, да г. К. поред своје апотеке, коју је остављено држати на расположење, и за коју је објављен и обављен конкурс, и издата дозвола за отварање и држање исте, остао без апотеке, а то не само да не би било право, но би било и штетно по здравствене и државне интересе; значило би силом стварати паралелу између државе и г. К. због поништаја концесије, коју је редовним и законим путем добио, дакле по основи стеченог права и никаде штете, а сем тога остао би читав крај Београд — Савинац и Чубура — без пројектоване апотеке за душе времена, на штету народног здравља.

При оцени овог питања Државни Савет је изгубио из вида, да конкурисати на апотеку у другом неком крају и имати апотеку није једно исто. — Право на конкурс је „conditum jus“ да под наведеним околностима изнесно лице може тражити изнесно право. Ко има право да конкурише на неку апотеку, предвиђено је у тачци 6. чл. 24. закона о уређењу санит. струке. Све погодбе на тог члана има и г. К. пуно већу и дужу праксу.

Да је законодавац хтео да искључи апотекаре, који већ имају апотеку из конкурса за нове апотеке, он би то изречно и казао, у тачци 6. чл. 24. изразом: да апотекари, који имају апотеку, не могу конкурисати, — но он то не само што није казао, но баш изречно вели, да право на конкурс има онај који испуни следеће погодбе:

1. Да је апотекар и да има итд., што логички значи, да и апотекари као сопственици неке јавне апотеке могу конкурисати.

Друго је питање, да ли апотекар може имати две апотеке. То је изречно забрањено тачком 15. чл. 24. санит. закона. Тај случај овде није. Г. К. нема две апотеке, он нита није ни појавима Државног Савета у својој одлуци Бр. 5778/906 своја нема ни једне апотеке.

Тачка 15. чл. 24. нема свршене никакве законске везе са тачком 6. чл. 24. истог закона, у којој су побројане погодбе за конкурс апотекара.

Право на давање концесије лично је право моје — одлука по овоме може бити предмет спора само у том случају, кад би се ја као министар огрешио о услове из тачке 6. чл. 24. т. ј. када би право на апотеку дао лицу, које нема зато законске услове што овде није случај.

Не једним законским прописом нисмо ласт у земљи не може магнати једног апотекара да исто остане у једном месту. То је лично право, које се по вољи може уживати. Пре но што се г. К. јавио на конкурс, он је актом Сбр 4473/906. ставио на расположење државе своје раније добивено право на апотеку у В.

Ја сам ову његову изјаву примио к знању и особеним решењем одлучио сам, да може конкурисати не дозволивши, да се апотека затвори пре, но што се питање о новој концесији не реши. — На основу тога, — поднетих пријава и приложених докумената, он је упућен у ред упоправних конкурената, и нико од интересованих није уложио протест против његовог права на конкурс или жалбу против моје одлуке Сл.4473/906 услед чега је она и извршном постала.

Неприродно и неправично би било признати и дозволити право на конкурсе оним апотекарима, који продајом или цесијом своје апотеке отуђе, а забрањивати онима, који су читав век провели у врађењу где свет за дуги низ година неће апотеку ни употребљавано.

На основу изјаве г. К., ја сам одлуком Сбр. 6463/906 дао право на отварање и држање апотеке у Београду г. К. тиме: да му се наплати и прописна такса од 600 дин. за отварање нове апотеке; да затвори своју стару апотеку у В. и њену концесију врати и стави држави на расположење, објавио сам конкурс за в-ску апотеку, па сам најзад одлуком Сбр. 9822 од 30/VIII т. г. и то питање решио.

Ја подносим у прилогу под „ “ на углед Држ. Савету своје помоћутно решење (Сбр. 9822/906 којим сам дао концесију за в-ску апотеку г. Ј. Д. Ј. магистру фармације, те према овоме не може остати раздор Држ. Савета, да г. К. нема две апотеке, нити се могу идентификовати одредбе из т. б. чл. 24. са т. 15. истог члана закона о уређењу санитет. струке, пошто се оне односе на две сасвим различне ствари; тако, док прва говори о условима конкуренатa, дотле друга говори, да нико не може имати две апотеке и држати.

Међутим тумачење Савета, да закон искључује за пријаве на конкурс оне апотекаре, који већ имају апотеку, није тачно, *јер такве одредбе у законима нигде нема*, — а из одредбе т. 15. да један апотекар у исто време не може имати и држати две апотеке.“ — не може се извести очигледно и онакав закључак, како га је Савет усвојио и у својим примедбама истакао.

Дозвола за отварање и држање апотеке још није апотека, јер ако концесионар не испуни у остављеном му року још неке погодбе, њему се дозвола може поништити. А кад неко пред затворене апотеке и враћене концесије има дозволу да отвара ове једне будуће апотеке, то никако не могу бити две апотеке у експлоатацији и уживању, као што би то Савет у овој пријави хтео да утврди.

А да је резоновање Савета погрешно, као у својим побудама вели, да се ни један апотекар не може јавити на стечај друге апотеке све дотле, док своју апотеку по т. 15 ист. чл. *не прода или на другога не пренесе*, види се из тога, што овакве одредбе у закону нема, и што би на случај, да овака интерпретација добије своју санкцију одлуком Савета, она била не само противна постојећем законом решењу и досадашњој пракси, да се апотекару који је једном добио од државе концесију, на шту продајом отуђио, не може више давати концесија, — већ би један апотекар по дозволи министра могао у сваког варошн. као најстарији, по продаји апотеке и преноса концесије, целу Србију пропутовати својим концесијама, продајући апотеку у једној — а отварајући исту у другој варошн, на да ову продужи док у свима варошима и варошицама не буде отворено продао и отуђио апотеку, а све за добре паре.

Противно захођењу Савета, да апотекари, — док претходно не отуђе апотеку — не могу конкурисати, јер би се тиме отворила широм врата ординарној спекулацији и злоупотребама, на изложени начин. — ја налазим, да је моје становиште изражено у решењу мом Сбр. 4473/906., против кога није уложена жалба и које је извршно, — правилно и на закону основано, да сваком старијем апотекару и сопственику апотеке треба дати правне и могућности, да до бољег места дође на тај начин, што му се на молбу дозволама номиновање и уз обавезу, да своју привобитну апотеку затвори и државе врати концесију своје старије апотеке, јако по свршеном стечају на основу старешинства и дуже праксе падне избор на њега.

Радећи противно, државна би се огрешила о принцип справедљивости, и учинила би неправду оним старијим апотекарима, који су о свом трошку отворили и о свом труду и зноју дуго година одржавали апотеку у крају који није лукративан, и где су они, водећи доносне пословљену радњу, у интересу јавне здравствености, подносили дуго година материјалне жртве и били најпозвања за пропагацију струке лекарске и апотекарске помоћи код народа који своје санитетске потребе и здравствене савете још и дан данас радије тражи код врачара и гатара. —

На основу свију ових разлога мени је част умолити Савет, да при поновној оцени овога предмета изволи усвојити ово посматрање, и одобрити своје примедбе и ожалбено решење моје као умесно и на закону основано оснивати“.

На општој седници Државног Савета, одржаној 26. октобра т. г. којој је присуствовао и Министар Унутрашњих дела. Савет је усвојио противразлоге Министрове и оснажио ожалбено решење као на закону основано.

Одлука Државног Савета Бр. 6331. од 26. септембра 1906. године. О. Б.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине оглашеновачке, актом својим од 24. септембра ове год. Бр. 1076. пита:

„У смислу §§ 318. и 397. крив. закона, суду је потребно следеће објашњење:

1, је ли дужан суд — по званичној дужности — испитивати дела из тач. 1. § 362 казн. закона, на просту доставу појединих лица, и у опште сматра ли се ово дело за правно или не — § 397. тач. 2. помењутога закона;

2, сме ли суд допустити, да се тужилац и оптужени равњају пред судом и шта овога за ово дело из тачке 1. § 362, и да ли тужилац може туженом опростити казну или не, и

3, може ли суд за ово дело из тач. 1. § 362. казн. закона, по извршеним пресудама промити замену затвора новцем или не?"

— На ово питање одговарамо:

Кривице из тач. 1. § 362. кривичнога закона, казне се по званичној дужности, било да за њих доиде сама власт, било да о томе учине доставу појединци.

Према томе, општински суд дужан је да по званичној дужности наплаћа сваку овакву доставу и осуду изриче.

Достављач — тужилац — нема права да оправита кривицу, нити суд такве поправе може узимати у обзир при изрицању осуде.

Изречену казну затвора, мора суд заменити новчаном казном, кад год то буде захтевао осуђени по § 15. и 16. полиц. уредбе.

II.

Суд општине јаловик-изворске, актом својим од 1. августа ове год. Бр. 1547, пита:

„По так. Бр. 214. закона о таксама, предвиђено је, да се плаћа такса за грађење *новонављена паренице*, за казначиче *и рачунске паренице по 20 динара*.

Но како није одређено казато, да ли ову таксу треба да наплаћују и општински судови у корист своје касе, кад се код њих траже новонављене парнице, то се моли уредништво за обавештење: треба ли горњу таксу од 20 дин. да наплаћују и општинска судови кад се код њих траже новонављене парнице, или они ово право немају, и онда коју ће таксу ове наплаћивати за поменуте спорове?"

— На ово питање одговарамо:

Као што се види из чл. 1. закона о таксама и чл. 25. правила за његово извршење од 3. маја 1897. г., ПРБр. 10442, општински судови наплаћују по закону о таксама само ове таксе, које се помињу у тач. 96, 97 и 97 а зак. о таксама, као и оне, које су другим специјалним законом одређене, и ништа више.

Према томе, таксу из так. Бр. 214, они не могу наплаћивати.

Какву ће таксу наплаћивати за новонављене спора, није негде нарочито одређено, али се може паплатити такса из тач. 6. и г. § 23. грађ. суд поступка.

III.

Суд општине пазуваске, актом својим од 23. августа ове год. Бр. 1779. пита:

„Чл. 97. закона о општинама предвиђено је, које послове врше општинска судови, а §§ 6—26 грађ. суд. пост. предвиђено је, које су дужности и каква надлежност општинских судова у грађанским споровима.

У глави XVIII. грађ. суд. пост. под насловом: „о извршењу пресуда" предвиђено је, да полицијске власти врше попише и вршидате кривичних трошкова и приватних дугова, по синка пресудама и решењима прост. судова, као и пресуде општинских судова на и покретних имања § 13. став 6. грађ. суд. пост.

Како већина полицијских власти нарељује општинским судовима, да они врше попише, било покретних било непокретних имања и напдату по глави 18. о извршењу пресуда, и ако је то њихова дужност, и таме стварају општинама огромне послове а и штету у канцеларијском материјалу, а таксе, међутим наплаћују за своју касу, то се молн ли уредништво за обавештење: је ли правилан рад полицијских власти у погледу ових наређења или не? Ако јесте правилан, онда по коме је законском пропису то дужност општинских власти, над горња законска наређења друкчије говоре, а да ли полицијске власти могу казнити општ. органе по чл. 158. зак. о општинама, ако оне послове не врше никако или на време?"

— На ово питање одговарамо:

Општински судови у нас, имају разноврсне улоге. Тако, они су и самоуправне власти, и органи државни за ред и безбедност, и на посдетку и судске и управне власти.

Јављајући се у овако разноврсним улогама, њима је чл. 94. закона о општинама, т. 3. стављено у дужност и изврше свеју законских наредаба државних власти.

У ред тих законитих наредаба државних власти, неспорно долазе и оне, којима се наређује, да општински судови узимају у попис покретну или непокретну имовину њих дужника, над којима је тражено извршење пресуде или решења у смислу § 466. грађ. суд. пост., јер по другом ставу онога наређења, сама полицијска власт мора вршити попише једино у томе случају, кад је имање у месту, где је седиште полицијске власти, иначе их врши преко општинских власти.

Према овоме, кад год општински суд, као ниска власт, не изврши на време коју од ових наредаба државних власти, на то и извршење не оправда, полицијска власт може употребити мере, предвиђене чл. 158 зак. о општинама према лабавим органима — чланицима општинским.

Исто тако општински судови морају да врше друге радње наплате као што су: судске таксе, болнички трошак, разна решења административних и других власти и т. сдично.

Што се тиче продаја пописане покретности по пресудама и решењима, поднесеним полиц. властима на извршење, њих општински судови не могу вршити, јер је то дужност државних власти, а општинске власти морају само вршити попис покретности и послати га државној власти.

IV.

Суд општине мирочке, актом својим од 23. пр. м-ца Бр. 1042, пита:

„Извесни грађани ове општине, као општински писмоноша, одвео је другом једном грађанину писма рали предаје.

Кад је био у кући овога, тада га је прималац писма и сувласник куће псовао и грдио и тако му нанео увреду.

Пошюшена је тужно дотичног за ову увреду овоопштинском суду, и како су у кући били још два грађанина, те доказали тужиочеве наводе, општински суд осудио је туженог на казну по § 357. т. 2. кр. закона.

Против ове пресуде изјавио је осуђени жалбу, и Привостепени Суд поништио је исту из тих разлога што овде, нема своје дело јавне увреде из § 213. кривич. закона, те је општински суд био ненадлежан за суђење.

Општински суд налази, да увреда нанесена у затвореној кући, где су била свега још два грађанина, не долази у ред јавних увреда него простих, и зато моли за обавештење: да ли је ова одлука Привостепеног Суда правилна, и ако није шта треба суд да уради по овоме?"

— На ово питање одговарамо:

По § 15. и 16. полицијске уредбе, одлуке привостепених судова, донесене по жалбама против пресуда или решења полицијских или општинских власти, *извршне су*, па биле оне правилне или не.

Према томе, општински суд има одмах да донесе одлуку, којом ће утврдити да он није надлежан за суђење ове кривице, и укинути тужиоца, да се са тужбом обрати надлежној полицијској власти.

Нека дакле суд тако и уради, да би избегао сваку одговорност, а и тужиоцу дао могућности, да се на време обрати надлежној власти.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕТАЊЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза студеничког налази се у притвору једно лице, које неки за се зове: **Францишек Фијела**, и за је родом из Коњиграда у Аустро-Угарској, а да је по народности Чех. Његов је личан опис овакав: стар 23 године, средњег стаса, босак, округла лица, зеленкасте, сиве, грашорастих очију, у грађанском је оделу. Он је до сад сумњано лице, без иканих исправа, а покушао је крашом на недопуштеном месту да пређе у Турску, те с тога скреће пажња свима полицијским и општинским властима, шио да знале да је ово лице извршило где какво кажњиво дело, да о томе известе начелника среза студеничког с позивом на Бр. 12473.

У Рачи су умрли: Дамар Васић, Мата Марииковић, Александар Радосављевић

и Вранко Васић, скитачки цигани, са крађеним једним коњем и једним женским жребетом. Они се браће, да је ту стоку управо њихов друг **Коста Младеновић**, и да је он у бегству. Коњ је мастр 10 година, лакше затворено-дорастите, без рожаља, висок је 1·35 м.; жребе је старо 2 године, лакше мрке, високо 1·35 м., без рожаља. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако би знали сопственике стоке, да о томе известе начелника среза ленепчичког с позивом на дописе Бр. 17832.

ПОТЕРЕ

Милан Васић — Вукашин Станишић, родом из Босне, који је поротном просудом лесковачког пространственог суда осуђен на две године затвора због опасне крађе, побегао је 8. тек. м-ца из притвора судског. Бегунац је стар 22 год., средњег је раста, добро грађен, у лицу је плав, очију плавих, косе смеђе. За одбеглим краљевским наређује се јавно тражење. Пронађеног треба стражарно спровести начелнику среза лесковачког с позивом на Бр 21589.

Михајло Радовановић — Усковић, кошчар из Бурађе у срезу златиборском, за кога смо у прошлом броју јавили, да је ухваћен у Новотиху преко фотографије у „Полицијском Гласнику,“ ноћу између 8. и 9. т. м-ца, побегао је из притвора начелника среза неготинског. Михајло одговара код начелника среза, тружавеног за разбојништво извршено ноћу између 18. и 19. августа т. г. над Младеном Милутиновићем из Стрегара. Напоменуо фотографију Михајлову и препоручујући своја полицијским и општинским властима, да за њиме пуштен из условни отпуст из Београдске Казнене Павоља, где је био на трогодишњу осуди због протурања лажног новца, осуђен смедеревским пространственим судом. До није пуштен на условни отпуст, рок осуде истекао би му 1. априла 1907. године. Надрљавски је

стар 25 година, средњег раста, риђе косе и бркова, чела вертикалног, леђа, носа правих. Од особених знакова има: а) белегу од опекотине, овалног облика, величине 2|1 см., за 7 см изнад леве лактиче; б) десни домаћи прст отклиње му је до средње друге фаланге; в) на средини десне долактице има тетовиран знак у облику срца: у унутрашњости срца има тетовиран знак Д. Н.; више срца има такође тетовиран знак И. С. М. Г. — Напоменуо фотографију Надрљавскову, препоручује се свима по-

најважније трагају и пронађеног под јаком стражом упуте начелнику среза тружавеног. Његов личан опис налази се у 37. броју „Полицијског Гласника.“

Драгомир — Драгутин Надрљански, кожар из Ниша, одговара код начелника среза бегличког због одузећа и крађе, али се налази у бегству. Драгомир је 27. августа т. г. лицијским и општинским властима, да за њиме најважније трагају и пронађеног упуте стражарно начелнику среза бегличког с позивом на дописе Бр. 16398.

Алекса А. Митић, цигања из Дворишта, 7. т. м-ца на опасан начин украо је Ивану Шибајцу, монополском контролору у Добри, једну пушку „жомицу“ модела 1880. године, сним властима, да за крађљивцем и покрађом трагају и о резултату известе начелника среза голубачког с позивом на Бр. 7848.

Краће стоке. Милану Ђуковићу, баштовану из Чачка, украдена су ноћу између 5. и 6. тек. месеца две кобиле: једна лакше мрке, шиљата и у леву задњу ногу кутаста, а друга лакше дорастите са белим белегом на леђима. За крадљивцима и покрађом наређује се тражење. Крадљивце на случај проналаска, треба спровести начелству округа чачанског с позивом на акт Шбр. 10605. — УБр. 38945.

Ноћу између 30. и 31. пр. м-на украдена су Стевану Стојићу, из Обреновца, два вола: један лакше мрке, матор 8 год., у лево уво рожаљен, а други лакше беле, матор 8 година, и у десно уво рожаљен. Начелника среза посавског, актом Бр. 12831, моли за тражење покрађе и крадљиваца. УБр. 37016.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

ТРАЖЕ СЕ

Јована Стокљковића, земљана из Синајца у срезу нчанском, тражи начелник среза нчанског. Јован је нестало 24. септембра т. г. и до сада се није вратио нити одакуд јавио. Он је стар 53 године, средњег раста, жутих бркова, плаве косе, у оделу сељачком. Пронађеног Јована сала упутити поменутом среском начелнику с позивом на Бр. 17275.

Милана Јовркића, из Вољча, среза трстеничког, оптуженог због крађе, тражи истражни пространственог суд актом Бр. 16784. Оптужени Милан стар је 16 год., омален, очију зелених, у оделу сељачком. На случај проналаска треба га стражарно спровести поменутом суду. АБр. 1342.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јеленић

БРОЈ 43. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 22. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полициски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године: сем онај полицијски класи и њихови: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крајинског са платом коју је и до сада имао Алексу Давидовића, начелника исте класе среза гročанског, — по потреби службе.

за начелника прве класе среза гročанског Димитрија Жујовића, начелника среског у пенсији;

за начелника друге класе среза пиротског, са платом коју је и до сада имао, Милана Лазића, начелника исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза пиротског Тешмана Николића, вршиоца дужности начелника среског у пенсији;

за начелника друге класе среза параћинског Драгољуба Миливојевића, начелника среског у оставци;

за секретара треће класе начелства округа крајинског, са платом коју је и раније имао, Михаила Стојковића, бившег комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског треће класе;

за секретара треће класе начелства округа тимочког Љубомира Кнежевића, начелника исте класе среза зајечарског, — по молби;

за начелника треће класе среза ваљевског Ђорђа Матића, секретара исте класе начелства округа топличког;

за секретара треће класе начелства округа топличког Живка Живановића, секретара исте класе начелства округа крајинског, — по молби; и

за секретара треће класе начелства округа крушевачког, са платом коју је и до сада имао, Др. Лазића Јовановића, вршиоца дужности члана Управе вароши Београда у рангу среског начелника, са старом треће класе, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, са платом коју је и до сада имао, Петра Бапчића, начелника исте класе среза чачанског, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза пиротског Живка Растића, начелника исте класе среза ћупричког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Михаило Гудовић, секретар треће класе начелства округа крушевачког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — отпази у пенсију коју му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе среза ваљевског Светислава Драгојлића, полицијског писара исте класе среза јадранског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза јадранског Милоша Антонића, полицијског писара исте класе среза мачванског, — по молби; и

за полицијског писара треће класе среза мачванског Петра Павловића, полицијског писара исте класе среза ваљевског, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза пожешког, са платом коју је и до сада имао, Живојина Белопавлића, секретара исте класе начелства округа пиротског, — по потреби службе; и

за секретара треће класе начелства округа пиротског Богољуба Вучићевића, начелника исте класе среза пожешког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе среза жупског Стојана Бабића, полицијског писара исте класе среза љубићског, по потреби службе; и

за полицијског писара треће класе среза љубићског Драгомира Нешковића, полицијског писара исте класе среза жупског, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијске писаре треће класе среза косанјског: Витора Д. Кретића и Михаила Митровића, свршене правнике.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Илија Поповић, полицијски писар прве класе среза косматског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра правде, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

да се Гаврило Милојковић, полицијски писар прве класе среза косматског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти *из државне службе*.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа пранјског Д-р Ђоку Петровића, физикуса округа моравског;

за физикуса округа моравског, са седиштем у Ћуприји, Д-р Ђоку Јовановића, физикуса округа врањског, обојицу по потреби службе; и

за секретара санитетског одељења Министарства унутрашњих дела, Д-р Војислава Ж. Ђорђевића, секундарног лекара ваште држ. болнице, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНЧКА ЉУБОМОРА.

(НАСТАВАК)

Пијанчка љубомора те врсте карактеристична је још и по томе, што се *сумња љубоморног мушкарца не односи увек само на његову венчану жену* или бар *на његову обичну ванбрачну суложницу, с којом се сналази, него и на ма коју другу жену, на коју он, управо, и нема никаква права*; од које он, дакле, и не може и не сме ништа искати поље љубави и поље верности. Тако се н. пр. по гдекада дешава, да хроничан потатор својом љубомором мучи какву јавну блудницу, или да у својој љубомори пребацује немоћи и полну неверпавност којој сасвим туђој жени на суседства, или чак и којој познаници из другог ког места. Шта више, има примера, где он сам своју жену, своју кћер или другу коју женску из своје у проституцију отера (наравно новца ради, да може пити), па да ипак за то у пастуиу своје пијанчке љубоморе ту женскињу за неверство на одговор позива.... И то упада у очи, што љубоморни пијанци у неким приликама износе за жртве своје љубоморе чудне и сасвим неверопатне гласове: — да се н. пр. држе с очухом, са свекром, са братом, па чак и *са рођеном оцем* и т. д. Најпосле значајно је у том питању и то, што је обична појава, да стара, хронични потатори муче својом љубомором и своје млађе, *своју децу*, па чак и *своје рођене кћери* — а и то има свога основа већ у природи саме душевне поремећености пијанчеве. Познато је, да се хронични алкохоличари у страсном прохтеву за намирењем својих подних потреба не осврћу на оне међе, које у уређеном људском друштву постављају морални, обичајни и државни закони, него ће у свом болесном заносу полно насрнути и на своје најближе сроднице по крви, па баш и на своје рођене кћери. Иста та жица потаторске душевне растројености јавља се и у облику пијанчке љубоморе.

За ову врсту љубоморе карактеристично је и то, што се пијанци према особама, на које се њихова љубомора и сконцентрише, *сасвим другче понашају, него обични нормални мушкарци у својој љубомори*. Судећи по оном необузданом аекту, којим потатор у свом пијанчком наступа на своју жену насрће, и по оном, у том стадијуму неповолебљивом убеђењу, којим он обично јавно и пред сваким о неверству своје жене говори, било би природно, да непрестано за тим тежи, како ће се тог недостојног стања у свом брачном животу опростити... али он за то нема довољно енергије и моралне снаге. На против: чим се раздражљиво дејство акутног алкохолног тровања у његовом телу изгуби — другим речима: чим се мало растрезни — љубоморан пијанац неће против осумњичене жене и њених уображених саучесника ништа предузимати. И не покушава, да дошта пронађе своје супарнике, како би се, као човек од части, с њима за пашету му срамоту разрачунао; не пребацује својој „неверној“ жени њено издајство; не тражи развод брака од жене, за коју „зна да га подло с другима вара“ и т. д. Шта више: веома се често дешава, да — ван пијаничког наступа — о томе неће ни да говори, нити га ко баш нарочито за то не пита — него је сад „сасвим други човек“. Жену, коју је н. пр. дан пре најгорим речима вређао; коју је срамотно, грубо, тучама, злостављао, данас моли, мита и сплеће, да се то заборави; — а децу, коју је прошле ноћи „као туђу копилад“ из посгеље дигао, да их испод „свог поштеног крова“ на цичу зиму истера: — признаја, грли и љуби као најнежнији отац... И то може трајати све дотле, док се и опет не напије, да му се она стара сумњу и опет пробуди. Само ако толико пије, да је сваки дан напит; да се, дакле, управо *мнлако* и *не трезни*, може се десити, да пијанчка љубомора не попусти — да нема ремисије — него да у том степену полуднако траје, док у једном пароксизму не завриш катастрофом ма које врсте: самоубиством, убиством или дрзким којим насилним, кривичним делом. До тога може доћи у сваком наступу пијанчке љубоморе, ма се пијанац често трезнио, и за дуже времена трезан остајао, па за то и јесу така пијанци опасни.

Колико хронични пијанци са пијанчком љубомором могу бити *толерантни према особама, на које сумњају* — нарочито кад нису под раздражљивим утицајем алкохола — показују они примери, које наводе Крепелин, Кгаереlin.[1] Један болесник, који је показивао знаке пијанчке љубоморе, причао је, како је себи у виду избушио нарочите отворе, те на тај начин своју жену „сухатно са њиховим зотом у блуду“, а други опет, да је у расвитку зоре при отворењем вратима женине спаваће собе видео своја „супарника са својом женом у постељи“..... па ипак ни један ни други није ништа предузимао — ни против своје неверне жене, ни против њеног љубавника. „То они никад не чине него касније о томе причају“ (Крепелин). Шта више: често су по гдекада извињења и зачуђени, шта да одговоре, кад их ко упита, за што се у таној прилици нису са својим супарником „разрачунали“, кад су га на делу ухватили... Та особина љубоморних пијанаца подсећа на ону појаву, где поторне пијанице могу морално толико отупити и несоетљиве постати, да равнодушно — тако рећи — својим очима гледају, како им жена с другима скрива брачну постељу. Шта више: они често и њу и своју (у пола) одраслу женску децу нарочито на блуд наводе, и намерно проституцију предају, само да до новца дођу, и својој страсти за пићем удовоље.

Најпосле карактеристика те врсте пијанчке љубомори јавља се и у томе, што се болесник, ако се сасвим пића окане, мало по мало ослободи те сумње — и од љубоморе излечи. Нарочито се то постизала у оним случајевима, где се пијанац тога рада лечи у заводима, у којима се одржава апстиненција од алкохола. Већ у прво време тог лечења почиње болесник увиђати своје „заблуде“... или потрицати, да је икад на жену своју и сумњао.... Кад га она посети, пресреће је врло љубазно: пише јој врло нежна писма и т. д. — ови ипак зато *не кријем себе*. Увек нађе неког изговора и неке нишане своје раније „страсти“, као што то пијанци у опште раде. Изговор му је било у хладноћи његове жене, било у другим породичним приликама. Али чим би се и опет одао пићу, вратила би се пијанчка љубомора његова у истој оној мери и у истим оним облицима (ретко кад јаче и другче), као што је и раније постојала.

III.

Многа реџи су случајеви, где се пијанчка *љубомора јавља и у другом једном облику* који је, истина, по свом пореклу и по својој правој природи сасвим сродан са оним раније, али се од њих разликује у начину, како се сама болест манифестује. И баш тога ради је тај облик пијанчке љубоморе за судску и судско-медицинску праксу од врло велике важности.

[1] Кгаереlin: Psychiatrie. — 7. Aufl. — 2. Band, Seite 132. — Leipz. 1904;

Као што смо видели, пијаначка љубомора ранијих облика иде, махом, у корак са непосредним дејством алкохола, и јавља се код хроничних пијанаца само у пијаначком запосу. Напротив: пијаначка љубомора ове врсте није везана само за оне моменте, кад је пијанац пијан или напит, и не губи се упоредо са дејством алкохола, него прати болесника и у онај стадијум, кад се већ толико растрезни, да ни резидуалне појаве тога дејства не показује. Из овог алкохолног запоса прелесу му се обмане и у свесно стање његове душе; завладају њоме, и тако се фиксирају, да их се после ни пијан ни трезан не може опростити. Оне га, дакле, стално прате и кад се „освести", и баш та сталност њихова је она црта у низу других појава, којом се тај облик пијаначке љубоморе знатно разликује од оних, које смо до сада проучавали и као посебне познали.

Још карактеристичнија разлика између ове врсте пијаначке љубоморе и оних ранијих истиче се у томе, што *варљиве идеје*, којима се љубоморан пијанац приобатно почео обмањивати, не остају усамљене и на оној мери, како су оне из које зажеже представе или погрешне релације тренутно поникле, него се шире, и грањају, те најпосле са *неком комбенсацијом* још *и органско у једну целину везују*. Из малих и неспатних основа; из које сасвим обичне и неосноване самообмане, изазване варљивим представама и лажним опажањима или непесредним, погрешним релацијама за време самог пијаначког запоса, испреде такав болесник касније, кад се већ растрезни и „освести", читав силет доследно везаних самообмана у том истом правцу; изведе читав систем варљивих идеја исте врсте, и разради их тако, да приндано могу имати сиога оправдања. Те варљиве идеје нису више само израз тренутног, пијаначким запосом помућеног схватања лажних или нејасних утисака и моментаних оцена њихових, него резултат правог, марљог, донекле баш и срећеног размишљања и дужег резоновања болесниковог, а тога — као што знамо — код оних ранијих врста пијаначке љубоморе није било. Само је самообмана болесникова остајала иста на оној истој мери, како је одмах с почетка (у самом наступу алкохолног запоса) тренутно заснована, а овде се *један радном душе болесникове развила и усавршила*. У оним облицима пијаначке љубоморе остају, дакле, пијанчеве самообмане, махом, *стационарне*, а у овом су, на против, *прогредијентне*.

Она последња појава је већ сама по себи разумљива — нарочито у једном правцу. Природно је и објашњиво, да ће и хроничан потатор, док је трезан и при свести (присебан), једну писао — ма она била и таштa обмана — боље и свеснаије пронаћи, па и савршеније разрадити, него у оном стању, кад му је свест отровним дејством алкохола сасвим поремећена или тек помућена — само што му из тога стања у свест пређе, те њиме и овлада. Нарочито ће то бити можућно у оним случајевима, где интелектуална страна потаторове природе остане недодирнута, као што се то по гдекада догађа. Такав болесник, ослобођен непосредног дејства алкохола, а у власти својих интелектуалних снага, *моћи ће зачети сумњу сасвим и доследно дате разрабеваше*, на је најпосле и до краја извести.

Према томе су и поједини делови или моменти тог облика пијаначке љубоморе доста карактеристични и у многоме се разликују од сличних делова и момената оних ранијих облика те болести. Тако је по томе сасвим објашњиво, зашто и. пр. пијанчева сумња у верност његове жене код ове врсте пијаначке љубоморе није онако исто маглонита, нејасна, неодређена, неотесана и „груба," као што то беше у оним другим облицима, него у овим прилкама добија одређеније и стварније основе, а финију, и разложнију обраду. Такав болесник не насрће на жену и не беди је и. пр. да се она „е целим светом пуче," да га „сваки час с другим пара" итд. — као што смо то раније видели: — него му се заснована сумња у њену верност одмах упути извесним, доста одређеним правцем, и ако је тај правац погрешан. Она се сконцентрише махом на једну или више извесних, познатих особа, а ако не баш то, оно бар на неки тачно одређени круг њихов. У томе правцу болесник иде све даље и даље, а при сваком кораку остаје себи веран и доследан. Из тих обмана не да се извести, јер је „тврдо уверен", да „зна шта ради".

(настављи се)

Др М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима осе врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 366 до 376 закљ., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

написао **М. С. Ђурђевић,**
члан пеловаторног суда

(НАСТАВАК)

У обиму ове наше расправе ми ћемо се ограничити на то, да укажемо само на неке од разлога, које поменути писац узима за основицу оваквога гледишта.

Тако он вели:

„Три велике забране, које су основица означеним кривицама ове су:

1) Истину или неистину доказивати са лажним доказним средствима.

2) Неистину доказивати са правим доказним средствима.

3) Спречити доказивање прикривањем правих доказних средстава.

Међусобни однос између трију врста казнимих повреда доказа (а те су три врсте: 1) кривоклетство, 2) лажна испрана и 3) повреда знакова, који за јавну достоверност служе) такав је: да повреда истинитости доказног средства, готово увек стоји у вези са фалсификатом, у једној од двеју напред означених форми, а и прикривање правих доказних средстава није ништа друго него навесан начин фалсификовања истих. У оба случаја функционишу ова дејства само као основ за поштрављање лажне под фалсификата. Ту самостални делитки састоје се према томе једино ван фалсификата у радњама, којима се они производе."[7])

У кратко реченo Биндинг схвата појам доказивања у његовом најширем смислу и на томе основу све означене делитке ставља у једну групу, пошто радње, којима се оне производе, представљају у сваком случају фалсификовање доказа, на било то пред судом или другом надлежном влашћу (као код кривоклетства) или ван власти (као што то може бити код свију других делитка, све групе. Тако дакле главни заједнички моменат свију делитка, стављених у ову групу, у томе је, што се свима њима врши кажњиви напад противу доказа, па били они употребљени пред влашћу или ван ње. Тако, по његовоме схватању, и наш усмени граница кажнога процеса, по правилу се увек врши доказивање, кад год се појави потреба утврђивања каквих правних односа између два субјекта. И тако, управо ту, ван усмени граница каквога конкретнога процеса наступа у великим мерама доказивање за или противу некога, кога се то тиче. Тада се доказује: да постоји какав закон, подношајем оригинала или верном копијом у службеним новинама; да неки има праву важност, државним жигом, којим је он одостоверен; оваграђани доказује његовим трговачким жигом, законски пуномоћјем, да је рођа његова а не кога другог лица и т. д.[8])

Други писци обично стављају кривоклетство као кривицу, у опште противу државне управе, а посебице противу правосуђа.

Тако Лист вели:

„Законодавац не штити обдик заклетве по себи, и оно што се са њим изједначава; он штa више казна кривоклетство само тада, када је заклетва положена пред судијом или пред влашћу, која је надлежна за примање заклетава. Тиме је дато правилно систематско схватање кривичних кривоклетстава; ова су управљена противу државне управе у опште, а посебице противу правосуђа, у колико ове узима за основицу својих одлука свечано потврђен исказ држављана."[9]).

Меркел вели:

„Теже ште кривоклетства непосредно леже у доказној сили заклетве, учињене у законој форми, у погледу на правосуђе, а посредно у интересима, који од правосуђа зависе. С погледом на прва значај заклетве, кривоклетство припада групи фалсификата, а због његовог односа на правосуђу, оно припада деликтима противу правосуђа".[10])

Овако утврђујући двојаки значај кривоклетства, Меркел је ипак стално кривоклетство у групу деликта противу правосуђа.

[7]) Биндинг стр. 141.
[8]) Биндинг стр. 95.
[9]) Лист стр. 396.
[10]) Меркел стр. 405.

Одсудзен вели:

„Како се повреда дужности за полагање заклетве (Eidespflicht) само тада казни, када је заклетва, као и остали слични деликти, учињена пред клању, то се она има сматрати као кривица, посредно учињена противу државе, кривица којом се доводи у опасност јавна управа, а посебице правосуђе.“[12])

Од овога гледишта одступа Х. Мајер, који је учињено нарочиту поделу ових деликата. Тако он је у једну групу ставио лажносвједок, лажносвједок новаца и кривоклетство. Ову групу он је назвао: деликти противу правилног саобраћаја. Ови деликти по његовом мњењу могли би се узети и као деликти противу јавне часности (Treue und Glauben) или противу publica fides, само би при овој подели више била истакнута морална неже ли правна страна деликта.[13])

Хелвиер вели:

„Да лажна заклетва јавну часност (Treue und Glauben) вређа, не може подлежати сумњи, но иак то не може бити од решавајуће важности за систематски положај кривоклетства и за питање које је право овде објекат каквогнога напада. Противу јавне часности иду сва дела, којима се истина изопачава и други тиме варају, а околност, што се разна казнима дела слажу у равној моралној повреди истине, не може бити од битнога утицаја у кривично-правноме погледу. Са изузећем приватних деликта, учињених помоћу какве обмане, могу се као деликти противу јавне часности само тежи узети, којима је главни моменат — не повреда права, учињена средством изопачавања истине, — већ само изопачавање истине. Њима се сигурност правнога саобраћаја доводи у опасност и тиме вређа publica fides, као неопходно друштвено добро. Са овога гледишта ставио је немачки казнени законик фалсификате новаца и исправа као деликте противу fides publica, при чему би могло доћи у питање, да ли се оној класи деликта не би имао дати и већи обим. Да је и кривоклетство способно да доведе у опасност сигурност друштвенога саобраћаја, на сваки начин истина је, али то не каже за све случајеве кривоклетства. Ну мора се сматрати да је погрешно, да се интерес уређења правосуђа, за које је кредит заклетве битни услов, сматра као поткиљен чувању publica fides. Не, посредни, него је непосредни предмет злочина интерес уређења правосуђа или судска власт државе“.[14])

Ниже је мњење, да и ако од правилнога систематизирања деликта, можда нема какве битне практичке користи, ипак у научноме смислу овај посао има несумњиве вредности. Назад и супротно законодавство мора тежити и што правичнијем систематизирању деликта, јер тек кад сваки деликт у казненој системи дође на своје место, може бити говора о потпуној уређености казненога законодавства.

Што се више тачности изнетих погледа поменутих учених правника на подлози овога деликта у казненоме систему, ми напомињемо да нема одређене норме, која би била основица овога груписања. За то се груписање може учинити са разних полазних тачака и онда се, наравно добијају и разни резултати. Тако Биндинг, са изнетим његовим мњењем, остао је усамљен, а ипак по нашем схватању ово није без основа. Он је узео један битан а ипак свима деликтима, које је он ставио у једну групу, спољтвени моменат — казнину повреду правих доказа — док то у суду или код злочи или ако, па је с погледом на ову битни и заједнички моменат учиниће ново груписање означених деликата.

Већина других правника стављају овог кривоклетство у деликте противу правосуђа по томе, што исказ, утврђен лажном заклетвом, доводи у опасност правосуђе, јер је кривоклетство само онда казниме, кад је учињено пред надлежном клању или судом, у циљу прибављања правнога доказа учињеноме исказу; према томе кад се положи заклетва на лажни исказ, даје се лажан доказ, а то очевидне шкоди правосуђу.

У осталом ми смо овде нарочито имали гледиште Биндинга, као оригинално. Нека би се баш и усело да ово није тачно, ипак држимо да га је требало изнети, јер то доприноси потпуности овога предмета.[15])

3) *Појам заклетве.* Под заклетвом се разуме тврђење истине уз позивање на Бога. Тако код свију врсти заклетви употребљују се речи „Заклињем се Богом“ и при закључку „Тако мени Бог помогао.“ Ну, све врсте заклетве у главноме се своде на то: да су попуљене или вређене или наложене (Zugeschoben, Zurückgeschoben oder Auferlegt).

Норме заклетви одређују процесуална права, како грађанско тако и кривично.

Према томе, да ли се прво полаже заклетва, на онда даје исказ, или се прво даје исказ, па после исти заклетвом утврђује, заклетве се деле на: произвољне (Vorcid) и асерторске (Nachcid). Првима се обећава да ће се казати истина или да ће се нешто учинити или неучинити, а другима се утврђује истинитост већ изнетих чињеница и мисли.

По нашем процесуалном праву предвиђене су заклетве, и то по грађ. суд. поступку:

а) самочка § 234,

б) парничарска: главна, допуњавајућа, вредност опредељавајућа и отказивајућа, § 280.

[12]) Одсудзен стр. 570.

[13]) Мајер стр. 784.

[14]) Хелвиер II. стр. 904.

Овде Хелвиер сакоп клању Листу за то што је он јасно утврдио овој полозај деликта у казненоме систему и ако је Бернер још пре тога ту казну изнио. Само он замера Листу, што овај није да је кривоклетство кривица и противу државне управе, само за то, што се заклетва свакојако може изрећи и од стране друге неје власти, а не само од суда.

[15]) Приказано ће је штето што наше књиге нису при руци па доносимо Хубеове Бешнице на дело Листово Meineid und Falsches Zeugnis Bes 1870. и Die Falsche Aussage vor Gerichte. Грац 1877. Међутим зарад скраћења, која би нашла Листово дело Die Falsche Aussage, не нашо га овде но другде напомена изнешена и оцењена са: Лист, Лакни Некзе.

в) заклетва вештака § 259.

Све су оне заклетве асерторске, сем заклетве вештака, која је промисорена.

Само главна заклетва може бити понуђена или повређена — § 283. грађ. суд. пост, — све друге заклетве јесу надомене.

(наставиће се)

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА О УСЛОВНОЈ ОСУДИ.

(свршетак)

Члан 2.

Ако осуђени на основу члана 1. учини које хотично кривично дело у времену за које је казна одложена и за исто буде осуђен, ма и доцније, па лишење слободе, на затвор или на коју тежу казну, сматраће се да је одлагање извршења пре казне прекинуто, и обе ће се казне извршити нескраћене.

Ако је ново кривично дело нехатно извршено или ако је хотично, али је његов виновник осуђен на блажу казну од лишења слобода или затвора, суд ће решити, по процени природе оба кривична дела: хоће ли се одложена казна одмах извршити или ће се извршење и даље одложити. Њиће ли суд да и извршење ове казне треба одложити, потом ће пресудом утврдити и рок томе одлагању.

Буде ли одлагање условљено накнадом штете, на протекле рок одређена за њу, а осуђена нету не плати, одложена ће се казна одмах извршити, осим ако су узрок томе биле околности, које се не могу њему приписати у кривицу. Суд ће моћи у том случају одредити нов рок за плаћање накнаде, а моћи ће досудити одлагање и без ње, ако би стекао уверење да осуђени није у стању да је плати.

Члан овај, као што се види, предвиђа три случаја, у којима се може наредити извршење условне суде:

а) ако је осуђени на ову осуду, у времену за које му је казна одложена, извршио хотично какво ново кривично дело, и за исто казњен лишењем слобода, затвором или којом тежом казном, као н. пр. робијом или заточењем,

б) ако је ново дело извршено *нехатно*, или хотично али је досуђена *новчана* казна, и

в) ако досуђена накнада штете није плаћена у одређеном року.

У овом случају досуђена условна осуда мора се опозвати, а у другом и трећем случају остављено је суду да ово цени.

Ни у пројекту ни у побудама нисмо се ни мало шта ће бити у оним случајевима кад осуђени није у стању да плати новчану казну, те му се с тога она мора заменити затвором (§ 28. Казненог Законика), као и у случајевима кад је пресудом предвиђена и једна и друга од ових казни, али је несумњиво да и ови случајеви потпадају под други став изнесеног члана.

Настаје питање: да ли је, с обзиром на несразмерну и у изнесеним случајевима неуместу примену новчане казне према осталим казнама по нашем Казненом Законику, требало чинити тако знатну разлику — кад је реч о опозивању условне осуде — између казне затвора и новчаних казни, и све последње самим изузети из случајева о којима је реч у II. одељку чл. 27.

Неколико примера биће довољно, надамо се, да ће доказати, да овој разлици није било места с обзиром на наш Казнени Законик, односно на поједине случајеве за које он прописује новчану казну.

У глави XXV овог законика, у којој се говори о *преварама*, а у § 256. вели се ово:

„Кад занатлије, упражњавајући свој занат, преваре учене, н. пр. кад они, који злато и сребро обделавају, без нумере и свог имена лажно злато или сребро продају, или га за чистије него што је продају, или кад они, који о драгоценостима тргују, лажно камење под право продају, казниће се *губитком грађанске части*, и новчано од сто до пет стотина таира, а поред тога одузеће им се и право, да свој занат самостално упражњавати могу. Ово право може им се одузети или за изнесено време или за свагда."

§ 284. из главе XXIX, која садржи одредбе о *казненом користољубљу*, гласи:

„Ко чињења зајам или при другим теретним уговорима прекомерне користи за себе уговори, да се казни у следујућим случајима.

1. Кад ко са недораслима или под старатељство стављенима без сазвољења њихових родитеља или старатеља претеране интересе или другу корист у уговору прикривено себи осигура и њи заиста оштети;

2. Кад он, да би другу страну преварио и себи веће користи него што је законом дозвољено прибавио, уговор тако начини, да друга страна право односење између давања и примања није познавала, нити је по стању њеног знања и умњавности лако познати могла.

Овакви лихвоници не само што морају све оне користи, које су од горепомењутих лица прибавили, повратити им, него ће поред тога бити кажњени новчано. Новчана казна може се до три пут опозлика осудити, колико од лихвоника неправедно прибављене или намерене користи износе, а поред тога у *изотеровом* случају затвором од три до двањаест месеци".

У оба ова случаја кривац мора бити осуђен на новчану казну и о тога ће суд према јасном смислу одељка II. члана 3 пројекта, моћи да цени: хоће ли се одложена казна изрицати или не, док ово ни у ком случају неће моћи чинити ако је кривац осуђен на казну *лишења слобода* или затвора, па ма пра била последица окленања у извршењу наређба административних власти (тач. 3. § 133.), а друга лаке *телесне повреде* (§ 173.), или *самоубиства* (§ 195.).

Несумњиво је, да су дела из §§ 256. и 284. немогућа, па с тога по друштво и опаснија, од дела из §§ 173 и 195. Казненог Законика, па ипак пројект ова друга дела односно њихове извршиоце сасвим лишава бенефиције да могу бити предмет судске оцене, у случајима о којима је реч у II одељку члана 2, док за прва то изричито наређује.

Држимо да је ово једна аномалија, и да би с тога требало збрисати сваку разлику — кад је реч о опозивању условне осуде — између казне лишења слобода и затвора с једне, и новчане казне с друге стране, и оставити суду да цени: је ли друго дело, како по самој својој природи тако и по начину извршења, теже од првог, за које је условна осуда изречена? Разуме се, да се и у овом другом случају мора водити рачуна о погодбама из члана 1. за изрицање условне осуде у опште.

Члан 3.

Одлагање извршења казне затвора опозивање се и онда, кад се над осуђеним по чл. 1. изрекне нова осуда за дело извршено пре пре пресуде. У томе случају изречи ће се за обадва кривична дела једна казна према одредби § 69. Казненог Законика. Исто важи и кад је одложена казна новчана, а суд за друго дело треба да изрече робију.

И у овом члану, као што се види, реч је о опозивању осуде, али је између овог и претходног члана битна разлика у томе, што први говори о делима, која су извршена *пре* изречене условне осуде.

Члан 4.

Протеће ли време одлагања казне према члану 1., а суд не нареди њено извршење, сматраће се да је није ни постојала.

Зато што се условно осуђени показао достојан поклоњене му бенефиције, па у остављеном року није учинио никакво ново кривично дело, и на овај начин дао доказа да се доиста поправио, закон му подарује још једну бенефицију, која се састоји у томе: *што се изречена осуда предаје потпуне заборави*, т. ј. *сматра се као да није ни постојала*.

Довољно су познате последице раније осуде по Казненом Законику, па с тога о њима нећемо овде говорити, али ћемо скренути пажњу на једну одредбу из Закона о општинама, која ће најбоље показати сву тежину оних последица и у оним случајевима, над чиме није у судској са Казненим Законом.

По чл. 114. Закона о општинама, за општинског деловођу, поред осталих услова, тражи се још и то: „да никад није *осуђиван*."

Према овом наређењу, које је апсолутно и потпуно јасно, општинске деловође не могу бити ни она лица, која су као малолетна осуђивана, и ако због малолетства, а према § 58. Казненог Законика, нису могла бити осуђена на губитак грађанске части.

Овај, и овој сличне одредбе, неће се ни у ком случају моћи применљавати на условно осуђена лица, пошто се чл. 4. изреком наређује, да се казна има сматрати као и да није постојала.

„Не узима се даље, — вели се у побудама новог закона — да са истеком рока само казна отпада, не сматра се као да је казна надржана већ као да није ни постојала. Осуда ће се сматрати „као да није ни постојала" онаки, да зарећена пресуда по истеку рока не може имати никакве штетне последице по осуђеног. Према томе, ако условно осуђена касније изврши какво кривично дело, због кога се против њега и истрага поведе, искључен је поврат, т. ј. не може се узети, да је ово ново кривично дело у поврату извршено. Тако исто не може суд никоме надавати уверење о осуди условно осуђеног, т. ј. условна осуда не може никако бити разлог на основу кога би се могло узети, да је осуђени рђавог владања."

Члан 5.

Неизвршење казне према овом закону не ослобађа од плаћања судских трошкова и досуђене општете. Ово не утиче ни на дејство споредних казни и неспособности, које престају тек са истеком рока одложене казне.

Члан 6.

Застарелост пресуде по овом закону не тече за време одложеног извршења казне.

Члан 7.

По прочитаној пресуди којом је наређено одлагање извршења казне, председник суда ће објаснити осуђеном напред прописане одредбе и споменуће га на озбиљност дужности које за њега на њих пропитичу, наглаеиће му, да ће се изречена казна над њим извршити, ако би у одређеном року учинио што противно наређењима овога и других закона.

Члан 8.

Судска ће водити нарочити списак, у који ће се заводити ове пресуде, а пошто оне постану извршне слаће њихове изводе Министарству Правде, где ће се заводити у за то одређену књигу под насловом *Условне Осуде*.

Министар Правде прописаће ближе одредбе о вођењу ових спискова и ове књиге.

Члан 9.

Овај закон ступа на снагу 1. јануара 1907. године. Његове одредбе ће се примењивати и на кривична дела извршена и раније, у колико дотле нису пресуђена.

Чланови ови довољно су јасни и о тога не потребују никакво објашњење.

Ово је у најкраћим потезима циљ и суштина пројекта закона о условној осуди, којим ће се у наше кривично правосуђе унети једна несумњиво корисна новина. Понављамо опет, желети је да се не застане само на овим закону.

Д. Ђ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Купац непокретног имања на јавној лицитацији дужан је да положи куповну цену, пошто буде претходно поступљено по § 507. грађанског судског поступка.

За наплату 1145 динара, колико је Тодор М., из Вел. Пчелице, имао плаћати Јовану Р., општинам, власт среза левачког, путем јавне лицитације на дан 22. августа 1899. године, продала је непокретно имање дужника Тодора, које је уступљено Вуку М., трговцу из Вел. Пчелица, као највише давшем лицитанту.

Противу ове продаје изјављена је била жалба јагодинском првостепеном суду, и после дужег времена суд је актом од 26. новембра 1904. године Бр. 21537 вратио среској власти акта овог предмета с напоменом, да је жалитељ одустао од жалбе.

На основу овога извештаја, среска власт сматрала је, да је продаја у сили остала, па је решењем од 26. новембра 1904. године Бр 13733., позвала купца Вука, да куповну цену положи у року од три дана. Али како он није у остављеном му року, па ни после пет месеци, куповну цену власти положио, то је среска власт на штету његову одредила другу продају овог имања за 10-ти мај 1905.год.

Поводом одређене поновне продаје имања, купац Вук на протоколу од 26. априла 1905. године Бр. 4129. изјавио је код среске власти, да по нарељењу није поступио и новац положио само зато, што је држао да није каква грешка до јагодинског првостепеног суда, па је чекао док се жалитељ по жалби одбије од тражења; али како се сада у томе уверио, то је молио да му власт куповну цену прими и одређену продају од извршења задржи.

По овоме среска власт је решењем од 26. априла 1905. године Бр. 4129. одлучила, да се од купца прими куповна цена са 6% интереса и да плати огласну таксу на кад то буде учињено, да се одређена продаја на штету његову од извршења задржи.

По жалби дужника Тодора, ово је решење поништило начелство округа моравског примедбама својим од 30. маја 1905. године Бр. 6492, напавши, да купац Вук није могао новац полагати, већ је требало одредити продају на његову штету, сходно § 483. грађ. суд. поступка.

Кад су ове примедбе саопштене купцу Вуку, он је актом својим од 22. јуна 1905. године поднео у оперативном препису: решење првостепеног јагодинског суда, решење Касационог Суда и решење по ком је решење Касационог Суда предато 13. априла 1905. године, из којих се прилога види, да је у оном времену, кад је позвао да новац положи и одређена друга продаја, још вођен спор по овој продаји.

Среска власт, усвајајући примедбе окружног начелства и сматрајући поднете доказе од стране купца Вука, узела је поново у оцену овај предмет, па је нашла:

1. да саопштење купцу Вуку, да куповну цену положи, није извршено сходно § 507. грађанског судског поступка, и

2. да решење о одређењу нове продаје није донето сходно § 484. грађанског судског поступка.

С тога је решењем својим од 25. јуна 1905. године Бр. 6406. известила дужника Тодора, да се поновна продаја, на штету купца Вука, не може одређивати, пошто је новац у законом року положио.

Ово решење одобрило је начелство округа моравског, а решење овог Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 3. октобра 1906. год. Бр. 6493. одобрио је решење Министра унутрашњих дела, а жалбу одбацио као неумесну.

Упражњена места општинских одборника у варошким општинама имаће се попунити новим избором.

Према решењу суда општине књажевачке од 20. фебруара 1906. год. № 1067., од одборника и заменика, изабраних 15. јануара 1906. године, услед смрћа — чл. 71. закона о општинама — нису уведена у дужност два одборника и два заменика.

Како у закону о општинама није предвиђено: на који се начин упражњена места одборника и заменика имају попунити, да ли новим изборном, или по реду са оне кандидатске листе са које је место упражњено, то је одбор општински 26. марта 1906. године донео одлуку Бр. 2391, да се упражњена места одборника и заменика попуне по реду са оне кандидатске листе, са које су места упражњена, без новог избора.

Незадовољан овом одборском одлуком одлуком, Димитрије П., трговац из Књажевца, изјавио је жалбу непосредној надзорној власти, наводећи да је одлука одборска неправилна с тога, што одбор општински ни једним законским прописом није овлашћен да одређује и оглашава за изборне часнике општинске, већ је за то, по чл. 54. о. закона о општинама, једино надлежан бирачки одбор. Према томе да су се упражњена места имала попунити новим изборном, а никако по реду са кандидатских листа, са којих су места упражњена.

Надзорна власт нашла је, да је одлука одборска умесна и у духу закона донета, јер кад је законодавац у општинско пропорционално начело избора одборника у варошким општинама, онда је природно и у духу закона о општинама донета одлука, да на место изабраних одборника код којих је наступио случај из чл. 71. закона о општинама, дођу одборници са њихове листе, који по реду иду. — Овде није случај избора одборника, нити је одбор узео на себе дужност бирачког одбора као што жалилац мисли, већ је онде један изузетан случај, о коме суд и одбор општински мора прогходно да води рачуна, да није међу одборницима наступио; па ако је наступио, да у том случају одређује на њихова места друге одборнике, назвби да сразмера одборника по кандидатским листама буде она, коју је бирачки одбор већ постанио.

— Са оних разлога, а на основу чл. 54. т. и чл. 152. закона о општинама, надзорна власт својим решењем Бр. 5120/906 год. одобрила је поменуту одборску одлуку, а жалбу одбацила као неумесну.

Противу овога решења, Димитрије је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео, да решење не одговара закону, поред раније наведених разлога, још и зато, што ни један законски пропис закона о општинама не прописује, да се упражњена места одборника попуњавају редом са кандидатских листа, већ се одборници бирају од стране општинског збора, а њихов избор проглашава бирачки одбор, а не општински одбор.

Државни Савет нашао је, да решење надзорне власти не одговара закону.

Ни једним прописом по закону о општинама није предвиђен случај, да су у варошким општинама упражњена места одборника и њихових заменика попуњавају лицима, која дођоше одмах по реду у оној кандидатској листи, на које је одборник или заменик, и којега место има да се попуни.

Како дакле у закону о општинама нигде није нарочито предвиђено, како има у оваком случају да се поступи. — онда за таква упражњена места треба наредити нов избор.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 170. закона о општинама поништио ожалбено решење надзорне власти.

Одлука Државног Савета од 26. септембра 1906. год. Бр. 6145. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине александровачке, актом својим од 25. августа ове год. Бр. 3902, пита:

„Да ли писари варошких општина моравских, на смену, дежурати, ноћу с кметовима по вароши ради одржања реда и безбедности? Ако морају, онда каква им је дужност — могу ли они ухапсити оне, који пијаните, праве неред и туку се, као и оне, који у непреме лутају по варошици, ако на опомену не би одмах отишли својим кућама, па били они познати или не?

Моли се уредништво, за што скорије обавештење."

— На ово питање одговарамо:

Из чл. 115. закона о општинама, где су набројане дужности општинских деловођа — писара, не могу се извести за њих и те дужности, да они ноћу дежурају са кметовима по вароши, ради одржања реда и безбедности.

Али, ако се у оскудици других органа, кметова, полиције и т. д. одреде нарочитом одлуком општ. суда, да и то раде, па се они сами против тога не буду жалили, да то питање распаде надлежне власти, онда они сами пристају на једну дужност више и треба да је савесно врше.

У тој удоми, они не могу имати права која имају председници и кметови по чл. 109. и 110. зак. о општинама, нити кога осуђивати на затвор.

У колико се, пак, укаже неодложна потреба, да кога притворе, употребљујући ово као меру да се отклони какво кажњиво дело или осујети бегство каквога кривца или сумњавог човека, то треба да буде сваображено наређењима из главе II. и XI. кривичнога закона.

II.

Суд општине грачачке, актом својим од 15. августа ове год. Бр. 1380, пита:

„Решењем суда и одбора ове општине, од 28. маја тек. год. Бр. 262, постављени су нови старешци цркве грачачке, пошто је дотадашњим старешцима протекао законски рок.

На овај нови избор не пристаје свештеник, иново изабране туторе неће да уведе у дужност, тражећи да се врате пређашњи. Али како се и сами пређашњи тутори неће да врате, то сада тек у цркви нуми црквени клисар.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је суд са одбором надлежан да сам бира и поставља црквене туторе, или дотични свештеник може да уме кога хоће да дужност тутора прими?“

— На ово питање одговарамо:

По тач. 5. измењеног чл. 43. закона о привредним властима источно-православне цркве црквене старешце — туторе — бира суд и одбор у договору са местним свештеником, па се овај избор доставља, преко протојереја, Духовном Суду на одобрење.

Према овоме, ако избор тутора, о којима је реч, није извршен договорно са свештеником, нити је овај избор одобрен од стране Духовног Суда, онда свештеник има разлога што не уводи у дужност новоизабране туторе.

Интерес је и општине и цркве, да се то питање уреди на леп начин и споразумно између општине и цркве, па за то нека суд учини корак у томе правцу, који ће несумњиво бити прихваћен од свештеника.

III.

Суд општине рајковачке, актом својим од 14. августа ове год. Бр. 828, пита:

„У канцеларији овога суда — пред општинским судом, — два грађанина ове општине поравнала су се односно трамне непокретног имања, које вреди 1000 и више динара.

У овом поравњењу одазтили су један другог, да се могу у свако време убашташити на трамљено имање.

Суд општински моли уредништво и пита: да ли ово поравњање, извршено пред овим судом, има какве предности, нарочито кад би, поводом одустанка једне стране, ово дошло на оцену првостепеном суду.

Исто тако, да ли би оваква поравњања имала предности кад би била учињена са оним лицима која немају довољно земље, колико им штити §471 грађ. суд. поступка?“

— На ово питање одговарамо:

По § 6. тачке е. грађ. суд. поступка, општински судови могу равнати парнице само за суме до 200 динара.

Према томе, поравнање извршено између дотичних лица за имање, чија вредност прелази 1000 динара, и ако је овеђено од стране тог суда, нема законске вредности ако би која страна одустала од истог.

Општински судови дужни су, по званичној дужности да пазе на границе своје надлежности, па да никад не примају послове који премашају њихову законску надлежност.

Поравнања извршена са лицима, која немају ономико имања, колико по § 471. грађ. суд. поступка не могу ни сама отуђити, такође немају законске вредности, ако и ако су учињена пред општинским судом.

На оку врсту поравнања општински судови морају нарочито да пазе и осујећавају их, јер отуђивања имања на овај начин и изигравања наређења § 471. грађ. суд. поступка могу донети законску одговорност онам општинским чиновницима, који су на овоме послу суделовали.

IV.

Суд општине ошљанске, на његов акт од 20. августа ове год. Бр. 1030, одговарамо: да му се не може дати тражено обавештење, пошто би се тиме њему озузело право самоопредељења у већ поведеном спору.

Кад год од сада тражи обавештење о чему, нека не износи конкретни случај, него нека начелно поставља питања.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Драгомир Надрљански, конач из Загорје, за којим смо изнели потерницу и фотографију у прошлом броју „Полицијског Гласника,“ указањем је, те је престала потреба за његовим тражењем. — Депеша начелника среза беличког Бр. 17534.

ТРАЖИ СЕ

Јовјенија Јанковића — Јуришића, из Рилаца у срезу левачком, тражи начелник среза трстеничког ради извршења једне пресуде над њиме. Нека га полицијске и општинске власти потраже у својим домицилима и провађеног упуте поменутом начелнику с позивом на Бр. 17217.

ПОТЕРЕ

Велимир Николић, пешер, одговара за крађу новаца под начелством окружа чачанског, али се склони у бегству. Он је родом из Губина Доња у срезу ужичком, стар 19 година, малог раста, у лицу црномањаст, косе смеђе, у оделу грађанском. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и провађеног страхарно окружну поменутом начелству с позивом на Бр. 10697.

Живко Аџковић, звани „Мује“, питарија, у друштву са **Живојином С. Јовановићем** и **Драгољубом Ј. Гајићем**, из Осипаонице, 9. тек. и-ца убио је Јована Лукића, питарина из Осипаонице. По извршеном убиству сва су тројица побегли познано куда. Живко је стар 21 годину, средњег раста, округлог лица, плавих јагодица, крупних крвавих очију, косан. Драгољуб је стар 18 година, висок, свеђ, босан, дугуљаста, сува лица; Живојин је стар 19 година, средњег раста, погурен, плав, округла лица, великог носа, рађе носе. Сва су тројица у војничком, сукненом сеоачком оделу, са ердељским цубарама на глави. Живојин носи за појасом белокоји револвер. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за убицама најжешће трагају и провађење под јаком стражом упуте начелнику среза подунавског с позивом на депешу Бр. 16248.

Костадинка — Дина жена М. Станковића, из Дрмановца у срезу добричком, осуђена апелационим судом на смрт због убиства и других злочиних дела, коју између 16. и 17. тек. и-ца побегла је из притвора преостепеног лозничког суда. Костадинка је омањег раста, ситна, у лицу плава, носи правог и шиљатог, очију плавих, косе плаве. На себи има од одела: рошу од жутог поркета, шарену памучају од китајке, две пупене сеоачке сукње, жућкасту шамију и женске ципеле са високим седерема и штиклама. У рањеном животу, пре свога притвора, налазила се под пивницом: Мајсила, Мара, Зорка и Тодора, а шиме пута је налазила затвора. Ближи опис њених дела налази се у 25. броју „Полицијског Гласника“ од ове године. Изнесени фотографију Костадинку, министарство унутрашњих дела препоручује свима полицијским и општинским властима да за одбегом Костадинком најжешће трагају и провађену под јаком стражом спроведу лозничком суду с позивом на депешу Бр. 12399.

Љубомир С. Вучковић, земљорадник из Лапишника у срезу сврљишком, одговара под начелника среза сврљишког за насилно одвођење и силовање, која се пријави у бегству. Он је стар 33 године, висок, правомаљаст, обријане браде и бркова, на глави носи шубару. Проналажење жала стражарно спроводити поменутом начелнику с позивом на дописну Бр. 11547.

Костадин Отојановић, из Кушилова, које је био у притвору код начелника среза ораховског округа пожаревачког због пљачкице, побегао је 17. т. м-ца. Нека га све полицијске и општинске власти најревније потраже и о резултату трагања известе поменутог начелника с позивом на дописну Бр. 13802.

Јован Томић, земљ. из Братарница, налазио се у притвору код зајечарског пристојеног суда због убиства, али је 12. тек. м-ца пред вече побегао и до сада се више његово пребивање. Јован је стар 55 година, висок, танког стаса, коси црне, проседе, подшишаних бркова, без особених знакова. Одело има од прног шајка, на којима опанци; при себи има сребрн сахат са ланцем од месинга. Нека га све полицијске и општинске власти најревније потраже и пронађеног стражарно упуте зајечарском пристојеном суду с позивом на Бр. 18499.

Исидор Ивановић, келнер из Новога Села у срезу ступљеничком, који је под начелством окр. крушевачког одговарао за покушај превере, побегао је из притвора. Исидор је стар 24 год. добро је грађен, црнокоса т., црних бркова, браја се, у оделу је грађанском, са поцепаним панталона и полуопанци црних поштиром. Проналажење Исидора нека стражарно спроводити поменутом начелству с позивом на дописну Бр. 9593.

Неповнати крадљивац ноћу између 10. и 11. т. м-ца обио је дућан Војина Миљића, бакалина из Крагујевца, и однео: 5 бушених дуката, 90 динара у поочинцима од по 10 динара, 70 динара у сребру и 70 динара у ситном новцу; за тим, 1 дактан и 1 сребрн женски сат, 1 пар сребрних минђуша са дијамантима и 3 **Краћа стоке.** Ноћу између 10. и 11. т. м-ца непознати крадљивац обио је тор Алекса Мишића, земљ. из Рачке у срезу неготинском, и отерао 10 комада белих оваца. Начелник среза неготинског, дописом Бр. 11659, моли да полицијске и општинске власти трагају за крадљивцем и покрадом, као и то, да га о резултату трагања известе.

Софији, но не уме да покаже кол ногу. Како је он посве сумњив, то га је изарх варошки Управе града Београда казнио као скитницу са 20 дана затвора с тим, да му се изнесе фотографија у „Полицијском Гласнику.“ Стрепе се нашла сама полицијским и општинским властима, а приватни се моле, ако што знају ближе о овој личности, да нашете поменуте кварт с позивом на Бр. 13349.

Сидеров Караџимов Јанеф

КО ЈЕ ОВО?

У притвору Управе града Београда налазе се лице, чију фотографију износимо, и које је

злагина претеж. Стрепе се нашла полицијским и општинским властима на ову покрађу и препоручује им се, да за покрађом и крадљивцем трагају, па о резултату известе начелство округа пожаревачког с позивом на дописну Бр. 16.425.

изјавило, да се зове Јан Смит, родом из Њујорка. Јан је стар око 30 година, сувоњав, средњег стаса, гранчастих очију, говори енглески и по мало немачки. Код себе нема каквих исправа, а каже да је био келнер у

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ђорђе Сидеров, Јанко Карадимов и **Атанасије Јанеф**, по казивању бугарски који бегунци, већ месец дана кашње се у Ваљеву, али никако нису хтели јавити себи рода, већ су се 4. т. м. са једним тамошњим мештанином погодили за 4 напалеондора, да их овај преко Шапца преведе за Аустро-Угарску. Овај је то поцушао, али над су дошли у Владимирце, он изнети среску власт, пошто је у њих посумњао да су неки дезертери или крадљивци, те су тако спречени у својој намери и враћени у Ваљево. Сидеров и Јанеф су по казивању, трчке народности, а Карадимов бугарске. Сидеров нема на чеду више лепег ока белегу од посекотине, а говоре добро и француски. Да би се могло сазнати, да ли су ова лица у пролазу кроз Србију извршила где какво кажњиво дело, као и то, да ли су они заиста те личности, за које се издају, начелство округа ваљевског, актом Бр. 15667, писало је уредништво ваљевој фотографију с молбом да се она изнесе у „Полицијском Гласнику.“ Стога се стрепе нашла сама полицијским и општинским властима, да у горњем смислу поднесу потребне извештаје поменутоме начелству.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 29. ОКТОБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године са: свију војводјанских власти и општинских надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају са. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза алексиначког, са платом коју је и до сада имао, Дубомира Рајића, начелника исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза левачког Милорада Наумовића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, — по потреби службе: и

за начелника треће класе среза моравског, округа нишког, Милена Ђукића, начелника исте класе среза алексиначког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе управе вароши Београда, са платом коју је до сада имао, Живана Станковића, управника друге класе београдског казненог завода, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара друге класе начелства округа ужичког Мирка Гавриловића, полицијског писара исте класе среза љубићског, — по потреби службе, без права на путне и селидбене трошкове; и

за полицијског писара треће класе среза љубићског Милутина В. Петрашиновића, полицијског писара исте класе начелства округа ужичког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. октобра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза пореченог Д-р Борисоја К. Јаћовића, дипломисаног лекара и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 6. октобра 1906. године Бр. 6675. донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јован Собјески, чиновник железничке дирекције, овд., родом из Панчева, и угарски подавик, по својој молби прими у српско подавство заједно са женом Матилдом, изузетно од § 4ч. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег подавства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 13. октобра 1906. године Бр. 6745. донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Јордан М. Бабамовић, учитељ, родом из Штипа у Турској и подавик исте државе, по својој молби, прими у српско подавство заједно са својом женом Зорком и малолетним сином Михаилом, изузетно од §. 44. грађанског закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. октобра 1906. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у први редован сазив за 1. октобар 1906. год., које гласи:

„Да се село „Бабе“ по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине „пороповачке“, у срезу космајском, округа београдског, и за себе образује општину под називом општина „бабљанска“, — у истом срезу и округу“.

„Да се село „Трнково“, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине „шљивачке“ у срезу златиборском, округа ужичког, и прида општини „качерској“, — у истом срезу и округу“.

„Да се село „Глобаре“, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине „шапиловачке“ у срезу расинском, округа крушевачког, и прида општини „падешкој“, — у истом срезу и округу“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. октобра 1906. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу септембру 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца септембра извршено је у Србији:

1. **Убистава** 37
2. **Детоубиства** 1
3. **Нехотичних убистава** . . . 5
4. **Покушаја убистава** 27
5. **Разбојништава** 10
6. **Силовања** 2
7. **Тешких телесних повреда** . 14
8. **Паљевина** 35
9. **Опасних крађа** 136
10. **Злонамерних оштећења туђих ствари** 8

Од изложених дела пронађено је:
Убистава - - - - - - - 33 или 90 %
Детоубистава - - - - - - 1 „ 100 %
Нехотичних убистава - - 5 „ 100 %
Покушаја убистава - - - 21 „ 77·7 %
Разбојништава - - - - - 7 „ 70 %
Силовања - - - - - - - 2 „ 100 %
Тешких телесних повреда 14 „ 100 %
Паљевина - - - - - - - 7 „ 20 %
Опасних крађа - - - - - 41 или 30 %
Злонамерних поништаја туђих ствари - - - - - 3 или 37·5 %

Највећи број убистава извршен је помоћу ватреног оружја (19), затим помоћу оштрог (9), помоћу тупог (8), и задављењем (1).

Узроци за којих су ова убистава извршена јесте: у међусобној свађи за 13 случајева, у осети за 9, у користољубљу за 5, у домаћој распри за 2, у нужној одбрани за 7, и у љубомори за 1 случај. За остали пет случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком 4 (1 непронађено), у срезу гружанском 4, у срезу расинском 3 (1 непронађено), у срезу љубићком 2, у срезу тимочком 2, и по 1 у срезовима: оба посавска, грочанском, ваљевском, пчињском, власотиначком, крагујевачком, рађевском, сврљишком, пиротском, мачванском, млавском, хомољском, звишком, раванском (непронађено), орашком, јасеничком окр. смедеревског, бољевачком, косаничком, моравичком, жичком (непронађено) и у варошн Неготину.

Детоубиство је извршено у Крагујевцу.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: беличком, бањском, бољевачком, тимочком и у варошн Београду.

Покушаји убистава извршени су: у срезу јабланичком 5 (4 непронађена), у ср. јадранском 2, у срезу млавском 2, у срезу косаничком 2 (1 непронађен), у срезу посавском 2, и по 1 у срезовима: подгорском, посавском окр. ваљевског, пчињском, лесковачком, трстеничком, рађевском, параћинском (непронађен), пиротском, мачванском, пожаревачком, тавковом, ариљском, бољевачком и ариосорском.

Већина ових дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу гружанском 2 (оба непронађена), и по 1 у срезовима: грочанском, масуричком, трстеничком, левачком (непронађено), параћинском, јабуковачком, моравском окр. пожаревачког и подунавском.

Силовања су извршена у срезовима: посавском окр. београдског и бањском.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу рашком 2, у срезу темнићском 2 и по 1 у срезовима: оба колубарска, власотиначком, деспотовичком, мачванском, јабуковачком, пожаревачком, моравском окр. пожаревачког, јасеничком окр. смедеревског и варошн Нишу.

Паљевине су извршене: у срезу подунавском 5 (2 пронађене), у срезу моравском окр. нишког 3, у срезу врачарском 2 (1 пронађена), у срезу мачванском 2, у срезу јадранском 2 (1 пронађена), у срезу моравском окр. пожаревачког 2 (1 пронађена), у срезу тавковом 2 и по 1 у срезовима: грочанском, колубарском окр. београдског, јабланичком, лепеничком (пронађена), трстеничком, деспотовачком, беличком, алексиначком, нишком, ариљском, рађевском, орашком, загаичком, зајечарском, добричком, златиборском (пронађена) и моравичком.

Вредност свих ових паљевина износи око **11.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду 13 (5 пронађених), у срезу млавском 12 (1 пронађена), у срезу пожаревачком 9, у срезу подунавском 6 (3 пронађене), у срезу голубачком 5, у срезу грочанском 4 (1 пронађена), у срезу јабланичком 4 (2 пронађене), у Нишу 4 (1 пронађена), у срезу јадранском 4 (1 пронађена), у срезу крајинском 3, у срезу крагујевачком 3 (1 пронађена), у Крагујевцу 3, у срезу моравичком 3, у срезу брзопаланачком 2 (обе пронађене), у срезу гружанском 2, у срезу лепеничком 2 (1 пронађена), у срезу ражанском 2, у срезу трстеничком 2 (1 пронађена), у срезу белопаланачком 2, у Шапцу 2 (1 пронађена), у срезу посавотамнавском 2 (обе пронађене), у Пожаревцу 2 (1 пронађена), у срезу хомољском 2, у срезу раванском 2 (обе пронађене), у срезу орашком 2 (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског 2 (1 пронађена), у срезу зајечарском 2 (обе пронађене), у срезу бољевачком 2, у срезу тимочком 2, у срезу косаничком 2 (обе пронађене), и по 1 у срезовима: колубарском окр. београдског (пронађена), подгорском, посавском окр. ваљевског (пронађена), колубарском окр. ваљевског, тамнавском (пронађена), пчињском, лозничком, копаоничком, расинском, јасеничком, темнићком (пронађена), алексиначком, бањском (пронађена), нишком, сврљишком (пронађена), дунавичком (пронађена), мачванском, јабуковачком, рађевском, качерском (пронађена), тавковом, добричком, пожешком, ариљском (пронађена) и жичком.

Вредност свих ових крађа износи око **15.600** динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу подунавском 2 (оба пронађена) и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, брзопаланачком (пронађен), трстеничком, посаво-тамнавском, јадранском и студеничком.

Вредност уништених ствари износи око **500** динара.

Поред изложених дела у току месеца септембра извршено је у Србији још и **15 самоубистава**, и то: у срезу студеничком 2 и по 1 у срезовима: рашком, жупском, бањском, лужничком, посаво-тамнавском, јасеничком окр. смедеревског, бољевачком, тимочком, прокупачком, пиротгорском, ариљском и у варошима: Београду и Нишу.

Она самоубиства извршена су: вешањем 8, ватреним оружјем 4, дављењем у води 1, клањем 1 и тровањем 1, а узроци њихном извршењу јесте: у својој болести за 6 случајева, у друштвеној порећености за 3, у очајности за 1, у домаћој распри за 1 и у частољубљу за 1. За осталих 5 случајева узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела данас је:

Текући број	О К Р У З И	Убистава	Детоубиства	Нехотичних убистава	Покушаји убистава	Разбојништва	Силовања	Тешких телесних повреда	Паљевина	Опасних крађа	Злонамерних поништаја туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	1	1	1	1	5	5	1	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	3	—	—	1	—	4	—	—	—
3	„ пчињски	6	—	—	4	1	—	1	1	6	—	—	—
4	„ крагујевачки	5	1	—	—	1	—	—	—	18	—	—	—
5	„ крајински	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—
6	„ крушевачки	4	—	—	2	1	—	2	1	6	1	2	—
7	„ моравски	—	—	1	1	1	—	3	2	4	—	—	—
8	„ нишки	1	—	1	—	1	1	1	3	8	—	2	—
9	„ ариоски	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—
10	„ подрински	1	—	—	3	1	—	2	5	11	2	1	—
11	„ пожаревачки	4	—	—	3	1	—	3	2	32	—	—	—
12	„ руднички	2	—	—	1	—	—	—	3	2	—	—	—
13	„ смедеревски	2	—	—	1	1	—	1	6	10	3	1	—
14	„ тимочки	1	—	—	1	—	—	—	2	6	—	2	—
15	„ топлички	1	—	1	1	—	—	—	1	3	—	1	—
16	„ ужички	—	—	—	3	—	—	—	1	2	—	2	—
17	„ чачански	4	—	1	—	—	—	—	1	4	1	2	—
18	Управа трала Београд	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	1	—
	Свега:	37	1	5	27	10	2	14	35	136	8	15	—

На канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 24. октобра 1906. год. АБр. 1055. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

(НАСТАВАК)

По свој прилици истога је порекла и исте природе и она појава, да је обично љубомори пијанац ове врсте *у испољавању своје страсти много обазривији*, него што су љубоморни пијанци њима других врста — нарочито у почетку своје болести. Тако н. пр. он неће „своју неверну жену“ онако сурово и јавно пред целим светом нападати — као што то обично чине потатори, обузети пијаначком љубомором one друге врсте — него ће се више „разумно“ сакривавати. Сузбијаће и притајаваће своју страст неко извесно време, али не у намери, да је тако са свим сасвлада, него да међутим добро размисли и пресуди, како ће „целу ствар што лакше доказати,“ и на чисто извести. Трагаће и испитиваће у томе правцу све дотле, док не успе, да из своју сумњу прибере толико доказа, колико му се учини да је потребно. Тек онда ће те доказе изнети и на свој начин употребити.

На и при сабирању доказног материјала против неверне жене и њених љубазника показује љубоморан пијанац у овој врсти љубоморе више свесне саморади, разбора и дискретности. Не заустаља се тек површно и сумарно само на оним признацима и појавама, које су се тренутно стекле и јаче истакле, да ону сумњу у њему назову — као што смо то видели код пијаначке љубоморе one друге врсте — него *брижљиво тражи, из нахом и мамази све нове и више нових момената, који ће у тој сумњи утврдити*, и којима ће касније као доказима своју оптужбу поткрепити. Његова закључци у томе правцу нису тек само тренутне комбинације и лако везане реализје, него баш произволи дужег и дубљег посматрања; свестраног, комбинованог размишљања, а по сдекаде и тако оштроумном резоновања, да и другима могу импоновати. Своју појаву и своју прилику, која би на из далека имала какве везе с особама и предметима његове љубоморе, подвргава он брижљивом проучавању и строгој критици. Тако ће н. пр. и најобичније писмо своје жене или друге које сумњиве особе испитивати до најситнијих појединости: неуморно проучаваће и његов облик и његову садржину — све дотле, док најпосле (у оном предубеђењу) и опет на њему не нађе нешто, што ће му сумњу потврдити, а доцније и као доказ послужити. По сдекада је у томе тако стрпљив и конспективан, да га месецима једно питање интересује; да месецима за једним трагом иде, док се најпосле не увери, да је донета у томе успео. Има случајева, кад му ни то није доста, да само трагати, него још и сам на свој начин покушава, како би нове доказе пештачки извадио — подмећући лукаво замке онима, на које сумња, не би ли се у њих ухватили. У тој намери прави н. пр. на путовању, на кратима, на прозорима, на пастосу и т. д. нарочите знаке, по којима би касније могао познати, је ли му жена „примала какве посете;“ шта се све за време његовог одсуства код његове куће збивало и т. д. Шта више: сам намерно и подмукло ствара својој жени и својим супарницима згоде и прилике за састанке и договоре, не би ли их тим начином што лакше искушао и у неверству ухватио. — А како је обично такав болесник већ и онако том сумњом толико обузет, да све те податке и све те покушаје, ма како она испали, иман на свој начин тумачи: то је онда сасвим природно, да ће резултати његовог истраживања махом испасти позитивно — т. ј. да ће болесник у свакој такој прилици наћи за себе доста и довољно поуздана доказа материјала, како би неверну жену и њена љубазника могао на одговор узети.

Али не само садашњост, него и цела прошлост брачног живота (или наброчног саживљења) служи љубоморном пијанцу one врсте као извор, из којега ће црпсти доказе за оптужбу против своје жене и њених саучесника у браколомству. С тога је у пијаначкој љубомори те врсте сасвим обична појава, да се болесник враћа чак и на поједине моменте из даље прошлости свога живота; да их у томе правцу испитује; да о њима на тој основи размишља, и да их у томе смислу процењује. Подгревајући и претресајући тако поједине догађаје из ранијих времена свог брачног живота љубоморан пијанац те врсте гледа их сада већ „другим очима“ (јер је подутпајем one сумње), а то је опет узрок, да му исти ови исте повода, како ће и најобичнији податак тумачити онако, да одговора доносећи његовом душевном стању. Тако н. пр. често испитује датум, кад му је које дете рођено, па по тим датумима сравњава, кад га је жена могла зачети. Ако му се ти рачуни тачно — на дан — не подударају са неким његовим рачунима из брачног живота, онда је то потпун доказ, да му је жена то дете нанебрачно зачела[1]) И сад му се тек „отварају очи“; и сад му тек постаје све јасно: — зашто се н. пр. при рођењу тога детета лекар онако необично понашао; зашто се бабица онако „збуњено и чудно с породиљом дошаптавала“; па што је баш то дете плаво, а сва му друга деца црномањаста или смеђа; за што се то дете од њега узек склањало и туђило; за што су и сама деца према њему друкчија била и т. д. Шта више, сад се тек „добро сећа“, како се и сама жена о своју тома „нехотице и случајно издала, или како му је супарник све то у појед „признао“. — Најпосле има и таких случајева, где љубоморан супруг те врсте заиђали јом у рашчи прошлост своје жене, и из ње црпе свој доказни материјал. Сећа се н. пр. појединих момената из њеног девовања и аникованља с другима; претреса појединости из времена, кад је била за њега непрошена; подвргава стражњој критици све доживљаје њихове пре њи... и т. д.: па их сада — под утицајем оживеле сумње — тумачи тако, да му ти подаци сличе као доказ за брачну неисправност његове жене.

Разуме се, да је и то *сећање љубоморног пијанца те врсте* врло често нарочито *нетачно*. Или су сами подаци уображени и неистинити, или им је тумачење погрешно, — а то је сасвим природно. Већа увек на уму нпати, да је такав болесник вазда под утицајем својих нарочитих идеја, да су у његова опажања из прошлости и његова тумачења тих опажања тог истог порекла, који бар тесно везана за њих. Зато тако болесници често — и нехотице и несвесно — у томе смислу испреднју, измишљају и лажу, или бар своје сећање према томе правцу коригују, удешавају и дотерују — дакле управо у својим илузијама и *појавама из прошлости фалсификују*. — По сдекада — и ако баш врло ретко — дешавају се случајеви, да такви болесник добија и халуцинације [senzorium fallacia cherioso] — као што смо их видели код one друге врсте пијаначке љубоморе. Обично су халуцинације органа за мирисање (носа), јер је то чуло и онако тешње везано за сексуални живот.

На у *даљем току болест* не мења свој карактер и често спршава сличним катастрофама, као и one раније врсте пијанначке љубоморе (самоубиством, убиством жене, деце, а по сдекад и супарника и т. д.). Шта више: и у нарочитим стручним заводима, где се одржава потпуна апстиненција од алкохола, не показује баш знатан успех. На против: има случајева, где се код таких болесника још таме, што их од куће и породице одвојимо и у стручан завод сместимо, појединя појава болести — нарочито за време болничког лечења — још појачају И сам тај корак своје породице или својих пријатеља тумаче таки болесници на свој начин: т. ј. као згодно смишљену и вешто изведену махинацију своје неверне жене и њених „пријатеља“. Њиховим утицајем и заузимањем пошло је њој за руком, да, прушише „своје грехе и своја недела“, те да га још и за суда приволе. „Стрпљи су га здрана — читава у душицу — само да то, да га с пута уклоне, како им њиховим забрањеним и грешним односима не би сметао. Њису ни од тога презали, да га злочиначки жива сахране, кад већ нису могли успети, да га на други начин упропасте“.

Таком схватању ситуације одговара од прилике и *оружање болесниково према целој околини, а нарочито према жени и њеним „пријатељима“*. Неће посете болесника махом и не прима. „Не ће да је види“, јер је тврдо уверен, да она и њему должан само у намери, како би га што лакше упропастила. Ако је баш и прими, пази још на сваки миг и на сваку реч. Нарочито је не пушта из очију, кад се она обраћа лекару или болничару. Ако се још усуди, да се с њим баш „дошаптава“ и „договарава“, већ му је „јасно“, да је

[1]) Дец пример то врсте наводи Крепелин. Један болесник — иначе потатор — каје хтео да призна своје дете као брачно — само за то, што је он у оном времену, кад се оно могло зачети, био ванредно дуго на путу. У његовом случају одсуство је очевидно лишта помогло, кад ни се крива тамаза — а као то, по његовом мишљењу, лишало није баш потребно. Kraepelin; 3. Aufl.; стр. 121.

то веки нов споразум; нека нова завера против њега. Њој је, наравно, с тим људима најлакше... кад је већ и овако збацила образ под ноге[1]. С тога и на болничке жене ради, како да и ту и њене љубавничке окршаје. Пише и пр. писма, у којима на дугачко и широко бојама описује „сва њихова незаљастива и недела“, а нарочито ово последње. По гдекада оптужује и власти, како с његовом неверном женом и њеним протекторима заједнички раде, да га баш сасвим упропасте — подмећући им као мотив или опет неке уображене љубавне односе[2], или користољубље друге које врсте — и. пр. нелико што, изгледа на високу протекцију и сјајну каријеру и т. д. Ову последњу високо испреда и разради по гдекада тако, да већ прече у неку врсту мегаломаније („величања“). Уобрази се, да његова жена „спојим заким животом заслужује врло велике суме новаца, па да њима на све стране баца и мита; да су јој љубавници најзелија људи у месту или назначатији праци у државе, који имају сву власт у рукама; да је довољна само једна реч од њене стране, па ће све власти по њеној вољи чинити и т. д. — у кратко: да му је жена свемоћна.

(свршиће се)

Д-р М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 396 до 276 закл., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

писао М. С. Бурсаћ,
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

По кривичном судском поступку:

а.) Заклетва вештака§ 56. крив. суд. п.
б.) Заклетва сведочка § 112. и 113.
в.) Заклетва прив. тужиоца § 116.

Наш крив. суд. пост. не предвиђа промисорску заклетву и све означене заклетве псторске су.

Све заклетве полажу се лично а никако пуномоћника.

Према прописаним формама заклетве битно је: да се опај, који се заклиње, позива на Бога, употребом речи означених у закону. Без тога заклетва не би предила. Му, ако би опај, који се заклиње у овом погледу учинио сасвим незнатне измене, то не би искључило правну важност заклетве и. пр. кад би казао „заклињем се у Бога“ место „Богом“ и томе подобно. Исто тако, ако би опај, који се заклиње додао прописаној форми још што-год., и пр. „Богом Творцем“ или „Богом Вишњим“ или „Амин“, то такође не би сметало важности заклетве.[3] (Superflua non nocent)

Сама околност, што би заклетва, место усмено, била дата писмено, не би њен правни значај умањила.[4]

4) *Појам кривоклетства.* Кривоклетство је полагање лажне заклетве, понуђене или враћене или од суда наложене или лажне сведочке заклетве или заклетве вештака, пред влашћу у опште надлежном за примање таквих заклетви.[5]

Кривоклетство (Meineid) у ужем или правом смислу јесте полагање лажне асеторске заклетве, којој претходи лажни исказ, који се заклетвом утврђује.

Друга врста лажне заклетве, када је промисорска заклетва, може се у ширем смислу сматрати за кривоклетство, а у ужем смислу овај деликт може се повреда заклетве[6] (клетво-преступљење, прекршај заклетве, Eidbruch).

Ну, како се, према утврђеноме појму кривоклетства, као кривоклетство сматра лажни исказ, потврђен заклетвом пред надлежном влашћу, то повреда заклетве није ништа друго него кривоклетство, у сваком случају, кад је заклетвом обећано да се од тога[7] прави исказ, па је дат лажан.

Само онака повреда заклетве чини кривоклетство у ширем смислу, које се и по правним последицама и по закону не разликује од кривоклетства у правом или ужем смислу.

Међутим сасвим је друга ствар, ако се промисорском заклетвом обећана, да ће се што чинити или не чинити, па би се дошије поступило противно положеној заклетви. Ово би био случај повреде заклетве, који се као самосталан деликт предвиђа само за случајеве изложене у § 275 казн. зак. (в. и § 162 нем. казн. зак.) о чему ће дошије бити нарочита говора.

Основница деликта очевидно лежи у повреди законске норме, којом се утврђује дужност: да се власти под заклетвом показке истина. Делаот ће стојати увек, кад стоји ова дужност за исказивање истине, па је противно њој поступљено. С тога религиозни момент овде и није главни, већ споредни, а главни је момент — повреда законом утврђене дужности за исказивање истине.[8])

5) *Дивалина кажњивога дела.* Пошто смо изнели појам о деликту кривоклетства у опште, сада ћемо га анализирати на његове елементе и о сваком од њих говорићемо посебно и детаљно.

Елементи кажњивога кривоклетства ови су:

I Заклетва; II Исказ учињен пред влашћу; III Власт надлежна за примање таквих заклетва у опште; IV Лажност исказа; V Способност учиниоца за полагање заклетве.

I Заклетва.

Шта је заклетва, изнели смо у одељку под 3).

Очевидно је да само заклетва, предвиђена законом, може бити елемент кажњиве дела.

У осталом, што се тиче пристајања разних вероисповеди, ако би закон допуштао разне саставе заклетвине формуле заклетва би важила и онда, кад би учињлац положио исту у којој другој од прописаних форми, а не у опој, која би била прописана за пристајање његове религије. Главно је то: да је учињлац био свестан да чини законски важећу заклетву.[9]) Овај разлог основа се на ранije изнесеме гледишту да религиозни моменат за утврђивање деликта није главни већ сиоредни.

Исто тако није битна ни та околност, што се по закону тражи, да орган власти који прима заклетву, учини законом предвиђену напомену о важности заклетве, а ни то, што учињлац при полагању заклетве не би дигао десну руку у вис (како се то тражи по §§ 59. и 63. нем. крив. суд. пост.) или код нас, не би ставио десну руку на евангеље[10] (в. §§ 113. крив. суд. пост. и 277. и 278. грађ. суд. пост.)

Има довољно разлога да се дужносна заклетва што ређе употребљава од стране законодавца. На тај начин. с једне стране документира се њена важност, а с друге стране штеди се лица, која пред властима дају исказе, од честога заклињања.

У тој цели законом се уравнавају заклетве: а) кад изнесена лица зарад потврде својих исказа дају само свечано уверење, по изнесеној прописној форми (259 т. 1. крив. суд. пост.); б) са сва лица кад у изнесеним случајевима само уверење дају, с позивањем на раније положену

---

[1] Пример у: Krafft—Ebing, Gerichtliche Psychopathologie; II. Aufl. 3. Aufg. 1900. Seite: 188.

[2] Тако Одељкови § 152. п. 1, Биндинг, ст. 120, Хелшнер II 907, Мајер 325, Меркел 403; противно Лист ст. 707, који вели: за потпуство рока „заклињем се“ или остаје „Тако ми Бог помогао“ на ће спречавати да се уме за стоја кривоклетство.

[3] На пр. кад би се неко лакао, које има да то заклиње представљао као нешто и као то не би било, и онда од њега бида изузето, место прописно усмено, писмена заклетва. Тако: Одељкови § 153. и 1. Биндинг стр. 120. Хелшнер II 906.

[4] Г. Биндинг с. 113.

[5] Одељкови код § 154. п. 4.

[6] Биндинг с. 118. Х. Мајер 327. Лист 709 у погледу на кривоклетство свелока.

[7] Хелшнер II 905. Биндинг 127.

[8] Хелшнер II 907. Одељкови код § 153. и 1, Х. Мајер 325. Лист Д. И. с. 141.

Сасвим овоме сматрање да и код оне, код ће нам свидочан, противно параграфа § 275. грађ. суд. поступак из бива, заклетву положио као и остали свелоци, ова би била потпуно правно важећа.

[9] Хелшнер II 908. Лист Д. И. с. 141, Одељкови код § 153 и. 3. Ипак за ову околност код § 284. казн. зак.

У новије дуготрајнији судској праксн имали смо много пута прилике, да важно прочену заклетве у суду, без стављања руке на јеванђеље. Ово бива обично при прегледима, у случају кад је вештаков или сведоков, па се сме од једном заклиње. Сви ови доке не могу да пристану овоме једном јеванђељу, што је у судници, онда председавајући нареди опима, који су удаљени: да отиде по три пута опоје мотке руке, место на јеванђеље, на равима пред њима стојећих свелока. Бивало је да председавајући место тога нареди свима удаљеним свелоци дигну руку у вис (са састављена три прста, којима се ми крстимо) и тако полажу за летву.

У новије вам је познато прнма закључит овако изузете заклетве није никала осиоравана.

Са овим је друго питање и нема нико да поступком желнта: а) да ли ће бити прописно заклета; б) да ли ће се ко опој закона морао да прими од опога, који је заклиње, или ће бити хтео друкчије заклетву да полоши?

На прво питање одговорамо: да судија може тако да поступи, али да нам овако поступање не препоручујемо, јер ово не одговара, а ово споредном ствар заклетвине форме; на друго питање одговарамо одречно.

[10] Хелшнер II 907, Одељкови код § 153. п. 1, Х. Мајер 325. Лист Д. И. с. 141.

заклетву (§ 269. т. 2. казн. зак.), и ће, кад званичници или чиновници у извесним случајевима само свечано уверење учине (§ 269. т. 3. казн. зак.; види и § 155. немач. казн. зак.)

Тако, дакле, по означеном закону, ово заклетва се сматра:

1) Кад свештена и духовна лица и у опште чланови вероисповог друштва, којима закон дозвољава, да место заклетве само торжанствено уверење дати могу, по прописној форми ово уверење учине. (т. 1 § 269 нашег к. зак. т. 1 § 155 немач. казн. зак. и § 64. нем. крив. пост.)

Ова одредба код нас не налази управо никакве примене, јер по нашим законима нема ни религиозних друштава ни духовних лица, којима је допуштено, да дају какво свечано уверење, које би имало правни значај заклетве, једино што по § 234 грађ. суд. пост. митрополити и владике не полажу заклетву као сведоци по грађанским процесима. Ну. како се и од њих не тражи да учини какву свечану изјаву, која би заменила заклетву, држимо да се ни на њих ова одредба не може применити. Према томе, ако би која ова лица био закон, то би било без вредности у казнено-правном погледу. Сам закон исказа, који није потврђен ни заклетвом ни свечаним уверењем учињеним у прописној форми не даје битни елемент за деликт кривоклетства.[33])

(наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.*)

А. *Општа посматрања.*

1. У римском праву сматрала су се правна лица (удружења, корпорације, задужбине, фондови) као правни субјекти, као носиоци права и обавеза, али она нису могла изјављивати вољу и њоме предузимати правне послове, већ су то за њих чинили њихови заступници. Правно је лице дакле било *неспособно за правну радњу и извршење деликта*, исто онако као што су то душевно болесна лица и деца испод 7 година (в. §§ 533. и 807. грађ. зак.) За дуго се у теорији приватног права сматрало, да сви послови, који би за правно лице његов заступник предузео у име правног лица и у постављењем му границама, истина обвезују исто, али да се правно узима, да те послове није предузело правно лице само *собом*, већ заступник за правно лице. Према овоме изјављено је да код правно лице не може имати своје воље, већ за њега другу неко лице (физичко) треба вољу да изјави, да онда правно лице не може извршити ни недозвољено дело, нити за ово дати одговорно, пошто је за извршење недозвољеног дела потребно имати вољу, одлучити се и извршити исто. Заступништва пак у деликтима не може бити; ја не могу кога овластити, да за мене изврши неко недозвољено дело тако да ја као пластодавац а не заступник као учинилац одговара, већ може само ови учинилац одговарати или обојица [један као подбадач а други као учинилац]. Из онога је следовало да по римском праву правна лица нису могла одговарати за деликте. Ако би заступник кога правног лица извршио неко недозвољено дело, па баш и у вршењу неког посла за правно лице, онда се ово недозвољено дело није сматрало као дело правног лица и за њ. оно није било одговорно.[1])

2. На супрот томе становишту старије теорије, у модерној се теорији приватног права све више и више усваја гледиште, да и т. зв. правна, или како их је старија теорија називала, морална лица (в. § 36. нашег грађ. зак.) имају своју вољу, па услед тога да и она одговарају за поступке својих органа, и то како за правне послове, тако и за недозвољена дела — деликте. Овај правни принцип усвојио је и немачки грађански законик од 1896. године. По њему се сматра да правна лица имају своје *органе* (одређене у статутима, којима је друштво једно основано, или у уставу и закону, ако је у питању правно лице јавно-правног карактера), на пр. управни одбор друштва, председника и чланове синдици, суда заједно са одборницима, законом постављене државне чиновнике и т. д. То што ти органи правног лица у вршењу одређене им дужности учине, сматра се да је само правно лице учинило. Због ових лица јесте воља правног лица. Правно лице дакле одговара у области права исто онако као и физичка лица за своје поступке, дозвољене и недозвољене, јер ово средством својих органа (као физичко лице средством телесних органа) може радити на и недозвољено дело извршити.[2]) За обвезивање

[33]) Наш коментатор Цонић, иначе мислећи да и ми као што мисли Мановита (изнесена реалистова схема) и који да се ова разлика између, да ће с овим што буду питани истину казати, па то код нас као и заклетва важи. Нисмо чак ни приставља ове резлагаје код нас ни, јер ако би их било, тиме би нарна по нашим законима не би никита вредила, по што код нас нема закона који би нама допустио да могу сличним изјавама заменити дужносну заклетву.

Питаће је, код ли се неко лице (варљиво оне, где се таква морале оказати лицима допустио) заклео надало за Мановита и у место да се на свој исказ закуне, употребио потајну заклетву своја друштва, да ли тада постојало кривоклетство? Одговор је одречан. Тако Биндинг с 121. Одлукама код § 135. и т. Лист Л. Н. с. 145.

*) Питања и ако ће говорити у овој расправи, ипак, нешто је моја мисао, стручно расправљано у нашој литератури, и ако ово заслужује нашу пажњу. За то сам га и обрадио с нарочитим обзиром на наше законодавство. Ако, рани бољег расуђивања наших законодаваца, а и с погледом на бујуће строге грађан. законе, на чију се реформу, као што сам чуо, већ на надлежном месту покуша, сматрао сам за потребно за изречено изнесем мисао је ово питање регулисано у странама, особити на новије законодавству, у коме је ово радо коначно решење потребно. О њему је расправљано и решавајућа изнесена на свесазнајском збору удружења немачких правника у Килу.

Ниска.

[1]) v. l. 15. § 1. D. 4, 3: Quid enim municipes dolo facere possunt?

[2]) B. Eisenecius, Das Bürgerl. Recht I. S. 82. Dernburg, Das burg. Recht I B. стр. 188. и 189. Правобу ову одговорност правних лица и за незаконита дела својих органа, Дернбург вели с разлогом: „Ако лице правни основу у теорији и пракси, нарочито у Пруској, ово је противан томе да се правном лицу приписују норнети са свођбрађа, а да се ово ослободи одговорности за учињену штету.“

нека послужи овај пример: са председником једнога удружења упустио сам се у преговоре о куповини извесних акција. По статутима удружења председник је овлашћен за послове ове врсте. Преварили ме председник у овој куповини (продаја ми је пр. лажне акције), онда ће се по теорији, усвојеној у немач. грађ. законику, сматрати, да је преварају само удружење извршило и да накнаду штете одговараће ми само удружење а не његов председник. Наравно да се удружење на председника ради регреса може обратити.*)

[3]) § 31. немач. грађ. зак.: „Друштво је одговорно за штету, коју неком трећем лицу његове управни одбор, или чак одбор или други који статутима одређени заступник друштва, својом разном извршењем у отправљању послова, коју у вези извршују овлашћу, а која на закључу његове обвезује.“ По § 86. каки овај законски пропис и за задужбине. А § 30. гласи: „Нарочне § 31. грађ. зак. казали напомињуће прилику на овоме, као и на друштво, задужбине и њихов јавног права.“ Исто тако и прописи §§ 65. и 66. пропаста напоменуте грађ. зак. за град 1864. год. Тако §. 65. гласи: „Правна су лица способна за правну радњу чим у сагласности са законом и статутима буду основани за то надлежни органи.“ А у § 66. наређује се: „Органи су посвоја за ову своја воља правног лица. Своју делатношћу као органи обвезују она правно лица, и то како свакутвавања правних послова, тако и другим својим непутњама. Иак су лица, која као органи дају, за своју радњу и личну одговорна.“ В. и А. Бордјевића Светом грађ. права вн. I. стр. 295. која законска гледишта старије теорије да права лица немају способности ни за праву радњу ни за мањете. И. в Kreins, System I. стр. 298. и 214., која, истина, не сматра да правна лица имају своју волу, већ да су она, исто као и деца и душевно болесни, неспособна за праву радњу, то за њих раде њихови заступници. Али и горе зога Крејн заступа мишљење да правна лица одговарају за поступке својих заступника и то само у области имовинских правних послова тако и за деликте, учињене од заступника у границама њихове власти.

*) По овој јавне теорији немач. грађ. зак. сматра се да је све оно, што је орган јединог правног лица учинио кршећи статутима или правилима поверену му дужност, учинило само правно лице, које за то има и грађанску одговорност за штету. Међутим ни овим нама разлишности ове поступци, који пртаи једности правне лица учини не у вршењу поверенога посла, већ приликом вршења истога. Тако у горњем примеру председник удружења управе на пут год да сеља, или сам с њим и путовао, не сматра тако и за деликте, учињене од заступника у границама његове власти.

Ако је дакле теорија немач. грађ. зак. сматра се да је све оно, што је орган јединог правног лица учинио кршећи статутима или правилима поверену му дужност, учинило само правно лице, које за то има и грађанску одговорност за штету. Међутим ни овим нама разлишности ове поступци, који пртаи једности правне лица учини не у вршењу поверенога посла, већ приликом вршења истога. Тако у горњем примеру председник удружења управе на пут год да сеља, или сам с њим и путовао, не сматра тако и за деликте, учињене од заступника у границама његове власти.

Ако је дакле теорија немач. грађ. зак. сматра се да је све оно, што је орган јединог правног лица учинио кршећи статутима или правилима поверену му дужност, учинило само правно лице, које за то има и грађанску одговорност за штету. Међутим ни овим нама разлишности ове поступци, који пртаи једности правне лица учини не у вршењу поверенога посла, већ приликом вршења истога. Тако у горњем примеру председник удружења управе на пут год да сеља, или сам с њим и путовао, не сматра тако и за деликте, учињене од заступника у границама његове власти.

3. То, што је иако час о одговорности правног лица за поступке његових органа казано, важи и за државу као правно лице јавног права. И држава испољује своју вољу преко својих органа — чиновника, и ово што чиновници у вршењу званичног посла учине, сматра се да је држава учинила. Али у погледу државне одговорности за поступке својих чиновника прави се у правној теорији она разлика:

а. Пре свега државна делатност може бити двојаке природе: или држава врши преко својих чиновника јавну власт, послове, који се означују као јавно-правне функције државне, или држава предузима послове приватно-правног карактера, послове, који се означује као приватно-правне функције државне власти. У послове јавно-правног карактера долазе: вршење правосуђа (кажњавање и пресуђење спорова, вођење интабулац. књига, вршење судских пресуда и др.) обезбеђивање живота и имања грађана (полиција сигурности), наплата царине и пореза, војна и просветна делатност државна и др. У послове приватно-правног карактера долазе: послови државних железница преноз робе и путника, грађење железничких пруга), поштански, телеграфски и телефонски саобраћај, послови државних економија, грађевне и оправка државних зграда, путова и др., експлоатисање шума, рудника, примање новаца на чување у државним касама и депозитима и т. сл. Онамо дакле где се држава појављује као *највиша* власт, која државалинима заповеда и не трпи противљења, онамо где се испољава одиос потчињености државалина према држави, имамо јавноправне функције државне, послови државних органа, који из тих функција истичу, јесу јавно-правног карактера, а онамо где се држава упушта у приватно-правни саобраћај, где не заповеда на основу своје највише власти, већ улази преговоре с грађанима и стуна у *пословне односе* с њима, ту имамо приватно - правне функције државне, ту се јављају послови приватно-правног карактера.[5]

(настаниће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

вођи у томе правцу, учинила иако исту због неопрезности према полицијским и општинским власима као истуи, иако би се тако опасности лица и имања, зарада, частоте, уредности и уредности јавног саобраћаја, тешко или каквима и уништена буде изложене — казнило се у место органа само другима, а поред тога нико не одговара и за иакакву штету, ако је ја није. На страни државна могу се применити казне из чл. 3., 4. и 6. § 315., а где закон одређује какву затвора, друштво ће се казнити новчаном казном по § 315.[6] Према овоме друштво може бити иакакве посебне казнов и одузимањем стварн.

6) У осталом и према овоме опће изложеним карактеризма за поједу, није увек баш тако лако пронаћи границу између јавно-правних и приватно-правних послова државних, пошто су често односи послова сасе природе, да нове на себи карактер и јавно-правне и приватно-правне државне државе. Gierke у свом реферату о штети, које се опће расправља (v. Verhandlungen des 26. Deutschen Juristentages B. I. стр. 116.) вели: да у свима односима мешовите природе, и нарочите у погледу управе и користовања јавним установама иаступа по грађан. зак. јединством одговорног државе, општине и других јавних корпорација. Ја себи сматра (у сумни против државе).

ПОУКЕ И УПУТИ

При упућењу на парницу појединих лица, рок за подизање парнице има се одредити од дана извршности дотичног решења, а не од дана саопштења.

Милош В. И., инжењер железничке дирекције, молбом од 1. новембра 1903. год. обратио се суду општине града Београда и тражио, да инжењер општински изврши премер између Браће С. И....., на топчидерском брду, ради убаштињења.

Према овој молби, општински инжењер извршио је премер и поделу оног земљишта и скице предао молиоцу ради даље тапије.

Стаменја масе пок. Васе С. И..... и пок. Димитрија С. И....., молбом од 23. јануара 1904. године поднели су тапије суду општинском на потврду; ну како оне није потписао сусед Стаика Т....., то је суд општине београдске позвао да исте потпише, али ова то није хтела учинити зато, што су Браћа С. И..... остављи у оним тапијама прола кроз њено имање и име јој краће право слободног располагања са имањем.

Кад је ова њзава саопштена Милошу В. И., старазају масе пок. Васе С. И., он је изјавио, да ће тапије препрати и спорни пут изоставити, што је и учинио. Према овоме суд је позвао суседа Станку да тапију потпише, ну она је изјавила: да ни ову преправљену тапију неће да потпише све док Браћа С. И..... не затворе капију и не престану проласти кроз њено имање, јер и ако је сворни пут у тапији изостављен, он ипак у стварн постоји.

Поводом овакве изјаве суседа Станке, старазаја поменутих маса поднели су у овереном пресуду следећи стно од имања — пање — масе пок. Стевана Ђ., потврђено пресуђењем судом за варош Београд 23. јуна 1894. године Бр. 1,940., из кога се види, да преко ове њиве имају право службености за пролаз само Браћа С. И.....

Суд општине града Београда нашао је, да су старазаји маса пок. Васе С. И..... и Димитрија С. И..... поднетим следочатством доказали своје право на службеност пролаза кроз имање масе пок. Стевана Ђ., те да им се према томе ни убаштињење на масена имала не може оспорити. С тога је решењем својим од 25. јануара 1905. године Бр. 2692., на основу §§ 292., 293., 294. и 295. грађанског закона, с позивом на § 466. грађанског судског поступка и чл. 91. закона о општинама, одлучио, да се Станка Ђ., старазаји масе пок. Стевана Ђ., позове да као слабија страна у овом праву потпише као сусед тапију од имања масе пок. Васе С. И..... и Дим. С. И....., у противном, да путем парнице донаже своје право.

По жалби Станке Ђ., ово је решење поништио Министар Унутрашњих Дела пријемдбама од 6. фебруара 1905. године IIЖ. 2801, зато, што суд, упућујући жалиоју Станку на парницу, није јој оставио рок, који ће се рачунати од дана извршности решења, већ је оставио рок, који се има рачунати од дана саопштења.

Суд општине београдске, усвајајући примедбе Министрове, решењем од 17. фебруара 1905. године ГВр. 515., а на основу §§ 292., 293., 294. и 295. грађанског закона с погледом на § 466. грађанског судског поступка и чл. 91. закона о општинама, одлучио је: да се Станка Ђ., старазаја масе пок. Стевана Ђ., као слабија у праву, позове, да за масу, иако суседа, потпише тапије, а ако то неће да учини, онда да у року од 15. дана, када ово решење постане извршно, поведе спор код надлежног суда.

Ово решење одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 23. априла 1905. године IIБр. 9984.

По изјављеној жалби Државни Савет одлуком својом од 3. октобра 1906. год. Бр. 6496. одобрио је решење Министрово, а жалбу жалиље Станке одбацио као неуредну. **М. В.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јапа сигурност у престоници последњих година знатно је побољшана, јер је највећи део лудо, који су грозили јавној сигурности, поплат у пазанте, а други су се повукли. Београда због јаче полицијске активности. Тако је београдска полиција у последње време, нарочито у прошлогодишњој убистви имала посла са безначајним крађама, које су вршили најмање делом малолетници и слуге.

Ну при новаливо дана умало се у престоници није десило једно грозно злочин, који би по свој прилици превазишао многе раније нокраће и убиства и подсетио на времена Лазе Гавриловића, Јубе «Трете», Мате «Шпете» и др. који су, као што је познато, често пута у сред бела дана и у најпрометнијим улицама упадали у дућане и вршили разбојништва.

Тај намеравани злочин полиција је осујетила, те је он остао само у покушају.

Кво у чему је ствар.

Познато је, да наши казнени заводи не поправљају преступ. да не напомо да их чак и кваре, и да је добит од њих за нас, док су овакви какви су, у томе, што за извесно време држи опасне људе зан друштва, да их после као још опасније опет друштву врати.

Тако су у Београдском Казненом Заводу упознали **Лазара Мијатовић**, из Врчина у среву грочанском, и **Милан Христа**, типографски родник, родом из Смедерева.

Лазар је са осуде пуштен још месеца ове године, а Милан нешто раније.

Како су обојица за ово време робијања ако готово и сви само седели и слушали хвалисања својих колега о направљеним делима, као и договарање како се и где може доћи до пара па се са осуде пусте — то ни је у рад по отпусту из завода, нарочито, бео тешко, ма да су га обојица знали, пре у среду као земљодрадник, други овде као типограф.

Састајући се у Београду они су почели договарати се, како би и где на лак начин дошли до великих пара, те да и у будуће не морају радити Лазар је остављо Милану, који

је и пре а и сада жели у Београду, да он познаје где се лако може обити пара књиге, а он не зна спремити за то ово што треба.

И Милан је зашта убрзо видио, да се код Апелационог Суда из нарои Београд може врло лако похарати. Ради тога он је последњих дана честе сурађао у суд кад на изађе претрес, код којим извршењем послом, док није сазнао распоред одељења, положај бирагаре, гоја њиму има тамо, и све друге што му је требало.

Све је то после спонитао Лазару, с којим утврди и цео план.

Лазар је још знао да жабаве потребна врата за отварање и обијање, те се врати у село и спреми сво што је било потребно, па 18. овог месеца рано дође у Београд. Собом је понео и алат, али је крупније делове остано пред Београдом у једном трњаку.

У кафани код „Два Дуда", где су се и раније најчешће састајали и договарали, наће се са Миланом. Ту се кончано договоре, да још исто вечери извиде то дело, пошто је најпре било време врло погодно услед дана петка, па Милан одо ако и обично у шпијунажу на суд, да известише од рада ко ће био сутиван, а Лазар проведе дан по пријатељима београд. кпж.

Увече у 6 сати опет се састану код „Два Дуда", одо на вечеру, спрате по том и на једну собу, на ко то собе одо по место, где је Лазар остано алат, те га понесу у шуму.

Како су знали да у суду спава једна полужитеља са оближњих и да ни је он једна избила светло, то је се Лазар и за то побринуо и понео са собом и опитар велики нож, и сигуран револвер Шаганоског система, те да у случају потребе увлоше с пута сво што буде сметало напредној њиховој намери.

Београдска полиција благовремено је сазнала за ово њихово договарање и планове, те је и она са своје страно у исто време предузела све мере, да изнесеним осујети намерено извршење злочина и похвата их на самом делу.

Ради свога тог полицијска органа у двоје склонала су се одмах с вечери у подруги поред судског зграде, чиј се врата налазе до самог врата што воде на судске становице и одоје, в одакле су могли посматрати и доласк злочинаца и њихово даље претрази.

С друге, на дно места, према палатама из судског дворишта биле су склоњене унифорисани полицијски органи, који би из свог свих из подруга пошли за њима, опколе злочинце и похватају их онда, када већ буду улази у судске одоје.

Припремање у само судске одоје било је испитано због сумње, да у оно више умешан и судски послужитеља, који је у суду спавао.

Одмах после десет сати Лазар и Милан су се појавили у судском дворишту са доње капије из сокачета од општинског суда и брзим и дугим корацима прешли преко дворишта, прошли поред подружних врата, па поред су ових три полицијска органа била припремљена, на прошли и врата што у суд воде, а запутавали се до других врата, која су одмах до судских, али која воде у мешовиту радњу „Фортуна," која се под судом налази.

Ту су спустили алат, који су под горњим одежом доносли и Лазар је одмах почео да одваја врата од мешовите радње, мислећи да су то врата што воде у суд. Како је у капији — ходнику — под судском зградом, где су се налазила тројица чувара: подружника, судска и полицајца, била поврћина, то ни Милан није приметио одмах да то нису судска врата, већ мало доњије, пошто су му очи у повраћени почеле бољи распознавати предмете, те је позвао Лазара на друга, судска врата, која је почео најпре нагазама отварати.

Како је тога вечери дуло јак ветар, то је сваки час по нешто дуњало, те је то клипоше узнемиравало. Због тога Лазар нареди Милану да иде на улаз у двориште и мотри да ко не напре док он отвори врата, али чим је Милан тамо пошао, примећено је од најпре полицијске органе, који су ту с њима крили и правцима се трком истрчали само је узвикнуо:

— Полиција, бежи!

После тога су обојица ухваћени и од Лазара је одузет револвер, који је у руци држао.

Милан је одмах незан, али се Лазар незнању противио и једва је био савладан, када је вод њега најви прикривени велики оштар нож, којим је сигурно мислио да се при спроводу ослободи спроводника и побегне, због чега се и опирао свима.

На лицу места, у ходнику, нађена су алати које су разбојници донели: калауза за отварање, кукавца за обијање и једна справа са бургијама за бушење и обијање шака.

Приликом овог пуцкарања Лазар је рањен у десну бутину.

Од полицајаца није нико повређен.

Над разбојницима је одмах поведена истрага

Како нема шесу шесни, истрчали су предњи судској чанџе из Кнез Михаилове улице, која је била заплачана.

У истом моменту нада су они истрчали чанџи, истрчаће су из подрума са револверима за покушаје опасне праће и убиства. Они су обојена и раније били осуђивани, али је Лазар особито опасан злочинац. За алат и револвер шаганског система, дуже дрвљаче, под бр. 4130, пикако неће да каже откуда му.

у руци она три полицијска органа и вишнули им да се предају.

На тај позив Лазар је одговорио револверским пуцњем на полицајце, те су и они опалили у њу повучиће према њима. У исто време притрчала су и преостали и они полицијски органи што су били на пољу, те се разбојници сплонише поред зида жа гвожђа.

Тога дана нада су они хтели да пљачке оку похвру у судској каси било је преко 100.000 динара само готовог новца.

Ако би по што знао о овој дворишне злочинаца, моли се да за то јостави Управи гр. Београда или квартр варошком, који води ова њима истрагу.

ПОТЕРЕ

Стеван Јовановић, питомац, који је био стављен у притвор због крађе коња, разбио је зид на апсани општине ђурђевачке-лештанске и побегао. Стеван је висок, сувоњав, стар 19 — 20 година, малих бркова, очију бубљавих и жеоних ири. Има обичај да се најчешће под лажним именима, као што је 19. овог м-ца, кад је ухваћен, пријавио да се зове Милан Марковић, и да је из Призрена. Стеван је веома опасан и силом бегствау, а ово му је трећи пут како бежи из затвора. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га живо потраже и у случају проналаска да га спроведу под јаком стражом начелнику среза ђурђевачког или начелнику среза косовскомитровачког с позивом на дописе Бр. 19183.

Михаила Марковића, абаџијског радника из Београда, тражи квит теразијски, код кога има да одговара за покушај убиства. Михаило сада као радник штрајкује и стално се креће по Београду, но могуће је, да је у унутрашњости. Зато се обраћа свима власт. и полицијским властима да га потраже и у случају проналаска стражарско спроведу квиту теразијском с позивом на акт квита теразијског Бр 9948.

Срећен Макић, притворени бунарџијски приучени ученик, 20-г. м-ца побегао је из судског дворишта. Фотографија је Срећенова, коју приложено, из 1905. године, када је био први пут на седмогодишњој робији за две опасне крађе. Сада је био пред судом за братоубиство и прибављено је, да ли је осуђен на пожизненог тешку робију. Срећен је родом из Параћина, стар 22 године, средњег раста, плећат, боса, смеђ, у лицу рода од богиња, у сумњиом сељачком оделу. Нека све полицијске и општинске власти најмарљивије трагају за овим злочинцем и проналажење под јаком стражом упуте начелству округа моравског с позивом на дописе Бр. 10564.

Непознато лице ноћу између 9. и 10. т. м-ца извршило је опасну крађу Јосифу Броду, трговцу овд. у крај. Милановој ул. бр. 42. Крадљивац је најпре отворио удешеним кључем врата на дућану, која су ходника у исте воде, а за тим је из другим вратима разбио прозор и браву развалио па је врата отворио и у дућан ушао. У дућану је разбио фиоку на тезги и из фиоке извадио једну блехану пасиу где је новац био, ни му разушао и из исте украо 150 динара у злату и то 7 наполеона од 20 динара и један од 10 динара, 170—180 динара у српским новчаницама од по 10 динара и 8 круна у сребру и то од 5, 2 и 1 круне. Сем тога на отварање фиоке утрао је у сребру 1 динар и у пиклу 2—4 динара и у двопарцима 2—3 дин.

Сумња се да је ону крађу извршило једно лице које је име непознато. Оно је старо око 23 године, средњег раста, малих бркова, необријано и јако чупаво. Говори ређо српски као Хрват, а признало је да је који бегунац из Загреба. Од одела има на себи старо и непознато црно одело, на ногама покуће а на глави шуту сомотски шешир. Препоручује се свима свима полицијским и општинским властима да ово лице потраже и у случају проналаска упуте квиту теразијском с позивом на акт Бр. 10231.

Крађе стоке. Непознати крадљивци ноћу између 11. и 12. ов. м-ца украли су са њиве Младенца Сошића, тежака из Липовца у срезу трнавском, једну кобилу и једну жребицу. Кобила је матора 8 год., длаке зелене, са ишгом „К.“ Жребица је матора пола године, длаке кулатасте, а десно стране под гривом има рану од посекотине, која још није зарасла, другог рокшца нема. Исте ноћи по свој прилици и пети крадљивци украли су Костн Давбљановићу, тежаку из Мршинаца у истом срезу, једну кобилу. Кобила је матора 5 година, длаке мрко-зелене, по челу мало цветаста, по ушима има белу белегу као новац, у једну задњу ногу потпокака је слабим ходом, без других знакова и рокшца. Акт начелника среза трнавског Бр. 11075.

Ноћу између 16. и 17. овог м-ца непознати крадљивци украли су из тора Тодосија Борђевића, тежака из Стубалка у срезу моравском окр. нишког, 12 брави овица од којих су 6 црне, а 6 беле. Акт начелника среза моравског окр. нишког Бр. 14.296.

Ноћу између 17. и 18. ов. м-ца непознати крадљивци украли су два коња и једну кобилу Живојте Перићу, тежаку из бубушинца среза пожаревачког. Један је коњ матор 10 година, мрк, са ишгом „Т“, без других рокшца. Други је коњ матор 6 год., врло-дорастао, са ишгом „Т“, без других знакова и рокшца. Кобила је матора 3 год., длаке зеленасте, а по челу, чини се, без других рокшца. Акт начелника ср. пожаревачког Бр. 10.558.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покраће.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У притвору код начелства округа нишког налази се чувени кестерош и кокцар **Љубомир Бошковић**, „Љупче“, из Крушевца. Он је стар 31 годину, средњег раста, преплануласт, брија се; за себе има грађанско одело, а иначе носи једно најчешће сељачко одело; на глави има црну шубару. До сада је неколико пута био осуђиван за крађе, а сва је прилика, да је и у последње време извршио где какво кажњиво дело. С тога се износи фотографија Љубомирова, и преворучује се свима полицијским и општинским властима, а нарочито се моле, ако би знали, да је Љубомир извршио где какво кажњиво дело, да о томе известе начелство окр. нишког с позивом на дописе Бр. 20455.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Живојиновић

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 5. НОВЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга преплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара треће класе среза мајданског Животу Ј. Милошевића, дотадању општинске милованачке и бившег полицајског практиканта.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 27. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Тома Мутић, полицијски писар прве класе среза мајданског на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 27. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 17. октобра 1906. године Бр. 6864. донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Сима Игумановић, учитељ из Јонца, родом из села Старца у Турској, и поданик исте државе, прими у српско подаништво изузетно од § 44. грађанског законика, заједно са својом женом Љубицом и малолетним сином Војиславом.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 27. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета, од 17. октобра тек. год. Бр. 6863, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку зграде у којој је смештена лозничка окружна болница по ревидираном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити суму од 1379 динара и овај издатак показати у расходу на терет партије бр. 168. санит. буџета ове 1906. године предвиђене на оправке и доправке санитетских зграда.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела. 27. октобра 1906. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрена су решења Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. год., која гласе:

„Да се село Трудељ, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине драгољске, у срезу ваљевском, округа рудничког, и да за себе образује нову општину под називом: општина трудељска, — у истом срезу и округу.

Да се село Дреновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине драгобраћанске, у срезу грузанском, округа крагујевачког, и споји са општином драчком — у истом срезу и округу.

Да се село Лазац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садашње општине лазачке, коју општину сада састављају села: Лазац, Качуница, Петница и Премиља, у срезу тршавском, округа чачанског, па село Лазац образује за себе нову општину под називом општина лазачка, а села: Качуница, Петница и Премиља, остану и даље у саставу једне општине под називом: општина качуничка, — у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарство унутрашњих дела. 26. октобра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПИЈАНАЧКА ЉУБОМОРА.

(СВРШЕТАК)

Тако или слично стање *болесникове остаје махом стационарно*, и ретки су случајеви, да се у току година мало на боље окрене. По сведоцима, истина, изгледа, да се љубоморан пијанац у заводу нешто поправио, или да је баш и сасвим к себи дошао, али се у тим случајевима може десити, да се тиче врло пребредена болесника, који се намерно претвара и своју болест силом крије. Дисимулира — само да га породица или власт на болничке пусти, како би могао слободније своју ствар заступати. Ако се баш добром болничком негом и строгом апстиненцијом донекле и успе, нов повратак у стару страст може и опет изазвати све оне појаве, које су и раније доминирале. Па и у случају да не буде повратка, болитак је, у главноме, само релативан. Обично се усне само тамо, да се болесник неће с тим ставом стварн „тек помирн“: управо да се нађе један згодан начин, на који обе стране пристају, да заједнички живе. Али ни у том случају не напушта таки болесник своју пређашњу мисао о непери своје жене, него је само силом судбија — исто онако, као што се то дешава и у другим облицима кверуланције.

Карактеристично је за ову врсту пијаначке љубоморе најпосле још и то, што *се она не јавља само код пијаћих облика хроничног алкохолизма* — као оне раније — него и код јавних и почетних врста те болести. С тога су неки нарочито француски психијатри напишали, да она управо проклом својим и није од алкохолизма, него да се јавила само код оних особа, које су и иначе наклоњене којој другој врсти душевне поремећености. Алкохолизам даје тим врстама само специјалнчну боју — таме, што изазива параноичне мисли у облику пијаначке љубоморе

На то се може помишљати већ и с тога, што се та врста пијаначке љубоморе најзад готово искључиво код мушкараца — као оне ране — него често баш и код женскиња — нарочито у климактеријуму, т. ј. у добу, кад пременење жене губе своје месечно прање.

IV.

Према овоме, што смо до сада казали, могло би се претпоставити, да спорове, које се односе на пијаначку љубомору и њене последице, није тешко ни судски ни судско-медицински испитати и решити. Као што смо видели, пијаначка љубомора у опште, а баш и сваки њен облик посебице, имају толико јасних обележја и тако карактеристичних знакова, да би се по њима могло одредити, тачно за сваку појединачну појаваку, да ли се ради о патолошкој пијаначкој љубомори — дакле љубомори на основу алкохолног душевног растројства — или је у питању љубомора здравог, душевно интактног човека. То разликовање је у судским случајевима неоља важно — шта више пресудно — јер од њега зависи одговор на питање, *у колико је учинилац такође кривично дела за које одговара* управо: у колико је урачунљив.

На жалост у судској пракси нису увек сви ти знаци тако на окупу, да их можемо употребити, нити су сва пријаначка тако јасне, да их је лако разазнати и разликовати, те по њима и спор решити. На против: — има случајева, где се јављају у тако неразговетним облицима и тако замршеним комбинацијама, да их је врло тешко проценити и по њима до чистине и одређених закључака доћи. С тога су спорови те врсте врло често најтежи предмети судског испитивања. У таким пријаканма треше но сваки и сами лекари, а још више правници, и правилно болесно стање спорне особе, — а погрешке те врсте могу бити веома замашне, па баш и судбоносне. Где се на болесницима те врсте за времена не констатује пада природа њихове болести, да се према њој изведу и потребне мере — т. ј. да се тако особе издвоје из њихове породице и оних пријака, у којима им је болест зачела — ту може доћи до забављих последица, па баш и до праве катастрофе. С тога би ваљало, да и *пријатељи и лекари пристушају испитању и процени таких судских спорова с највећом пажњом, обазривошћу и озбиљношћу.*

Тешкоће, на које при испитивању и решавању таких судских спорова наилазимо, могу бити разног порекла и разне природе. Пре свега не сме никада пи за тренутак из судско-медицинских вештак с ума сметати, да љубомора може изаћи свог стварног основа — дакле и свог нотирног оправдања — баш и у оним случајевима, где „нико не зна за жену рђаве речи реће,“ где је „свима околностима“ привидно утврђено, да је „поштење њено пан своје сумње,“ да су дакле све оптужбе и сва доказ љубоморног мужа тек само ствари његовог болесног мозга. „Није све злато што сија,“ а баш у споровима ове врсте позитиван доказ о потпуној неправности женину у браку мажом је тако тежак, да се ретко кад може и добавити. Гдекада су жене у прикривању свога греха тако веште, а згодним изговорима и тумачењима тако богате, да пред „целим светом“ стоје као „узорне брачне верноспи,“ и ако то нису, и да их провиди само онај, кога се то тиче. То су, истина, врло ретки случајеви јер обично „муж све најзаспије сазна“; али се ипак и с њима мора рачунати. Нарочито се на то мора помишљати баш у оним породицама, где већ сама страст мужа пијанца кажњава жену на тако кораке, и где су већ тога ради и саме пријаке за издајство тако згодне.

Али и у оним случајевима, у којима је *доказ о брачној верности и неискрености осумњичене жене* тако утврђен, да је *ван сваке сумње*, а љубомора ипак за то постоји, не мора то бити љубомора патолошке или болесне природе, него се може тицати особе, која је, истина, пијаница, али је ипак за то душевно сасвим нормална, те се с тога о њеној урачунљивости за кривична дела, учињена у трезвеном стању, сасвим друкче суди. Ваља увек на уму имати, да и обичан, душевно здрав и интактан човек може сасвим несвесно и без икакна стварна повода у пошну перверзт своје жене посумњати, па због те сумње и њу а друге особе узнемиравати и нападати. Шта више, може се рећи, да ти случајеви нису баш ни сасвим ретке, и она немачка дезинвиција: „Die Eifersucht ist eine Leidenschaft, die mit Eifer sucht, was Leiden schafft.“ Љубомора је страст, која страсно тражи што невољу и страдања доноси свога оправдања.

С друге стране јавља се при испитивању и процени судских спорова те врсте велика тешкоћа и у томе, што се ни у оним случајевима, у којима се објективно доказе, да је мужевљева *сумња у полну верност жемину својом основана*, не може с позитивношћу тврдити, да љубомора није иман патозопке (болесне) природе и у генетичкој вези са варљивим идејама потаторовим, него да је сасвим обичне врсте душевно интактног човека, па да је кала у кривичним споровима другом мером мерити. То се не сме чинити напречато с тога, што — као што смо већ раније напоменули — има по гдекада и таких мушкараца (нарочито из нижих сталежа и међу пијаницама), који годинама знају да их жена с другима вара, па су ипак према томе односу сасвим равнодушни, и тек онда постаму љубоморни, кад се код њих јаве карактеристичне последице алкохолизма у душевној сфери (са халуцинацијама, самообманама, варљивим идејама и другим знацима), с којима управо љубомора и стоји у вези. У таким пријакама варљиве идеје потатора не престају бити ово што у стварн јесу — болесна појава душе — и ако се у стварн односе на утврђени факат. Баш те варљиве идеје и јесу узрок свима емапацијама љубоморе и њеховим последицама, а не сам факат неверства. С тога ће се пред судом тако и проценити.

Велика тешкоћа при испитивању и оцени таких спорова јавља се и у томе, што је доказано, да љубав доноси „нема очију“, и да полна страст не зна за никакве међе. С тога се баш у полним односима дешавају најчудније појаве — ствари, које су пачке неверовапне и апсурдне. Према томе ни сумња љубоморна мужа на таке недозвољене односе своје жене, пакни се обично не би могли ни претпостављати — ни. пр. браколюпство с рођеним оцем или сином, са сверком или девером, полна љубав старе жене са младићем; младе жене са старцем; лепе жене с наказом; болесне и пакзане жене и т. д. — не мора увек бити знацја његовог болесног мозга, него може бити баш стварна истина. Судска Медицина богата је примерима те врсте, и лекари су свикли, да таке појаве у полном животу човека не рачунају одмах у патолошке, ако за то немају и других појазних знакова душевног растројства. С тога ни у овакним пријакама сама та околност, што је љубавна веза сасвим неприродна, не би нам ни на далеко давала права, да само на основу тих подстава одмах помишљамо на патолошку пијаначку љубомору.

Најпосле ваља и то споменути, да у споровима те врсте и правнику и лекару велике тешкоће задаје и искази *љубоморног пијанца о признању саме жене или њених сведочака у тајну*. Често су ти искази до најзаших детаља тако марљиво израђени и тако смишљено средени, да је врло тешко пресудити, у колико су доиста на истини основани, а у колико су фикција болесне душе потаторове.

Али и поред свих тих тешкоћа нам *има пута и начина, да се у неким споровима* таке врсте доста брзо и лако дође до тачног решења овог или оног питања. Нарочито се томе можемо надати, ако се сумњива особа подврпе посљзом, стручном лекарском посматрању у нарочитом заводу. У том случају олакшане нам решење спорног питања и успеси самога лечења од алкохолизма. Ево неколико случајева, код решење питања о патолошкој природи љубоморе код пијанца не задаје баш великих тешкоћа.

Већ је *поодаше знак, да се тиче баш пијанчке љубоморе* — и то пијанчке љубоморе прве врсте — ако пијанац учини кривично дело у стању алкохолног раздражења, а под непосредним утицајем својих халуцинаторних и илузорних опажања и својих варљивих представа или идеја. У том случају ће његово сећање бити нејасно и непотпуно, а искази потом о појединим опажањима и њиховим појединостима при поновљеним испитима несагласни и противуречни. Мажом ће врло мало бити у њима стварних података, а много грубих самообмана и апсурдних тврђења.

Као јак доказ, да се у сумњивим случајевима тиче баш патолошке, пијанчке љубоморе а не обичне, истиче се и та околност, што се љубомори пијанац прве врсте често *карактерише*: т. ј. своје заблуде донекле признаје и њих ради се „каје“, чим се из њега изгуби дејство акутног тровања алкохолом — да и опет у њих падне, чим се ово поново опије. Исто је тако поодаше знак, да се код потворног пијанца доиста тиче само болесне пијанчке љубоморе а не фплозофске, ако се она са-

сећи мазуби, чим тај пијанац остави виле и наставе поћуци застинеут.

Другу врсту пијаначе љубоморе лако је констатовати у оним случајевима, где се лакше идеје и самообожање потиора развију и разгранају у читав склопљен систем доказног материјала његовог. По себи се разуме, да ће се то моћи констатовати тек онда, кад болесник изађе из своје о ничне резерве, те стане и сам причати обиделима своје жене и њених љубавника; о његовим опажањима; о његовом поуздином доказима, које ће притом њих износити и т. д. Штета само, што се по сдекада тај стадијум његове болести јавља тек много касније, а све дотле је болесник према самом „затворен“ и непоказрљив, па за то и „поучен“ или „љубав. °С тога се често морамо послужити и вештачким средствима, да му „језик одрешимо,“ како ћемо га по његовим сопственим исказима, „опажањима,“ и „доказима“ познати, и стање његове душе процењити. У том циљу конфронтира се болесник са женом или са његовим сурарницима, даје му се алкохол, да се њиме раздражи и т. д.

И то је карактеристично за љубомору пијанца, да су ни есе *замеју „опажања“ и закључака малом тако умљене* и вештачки *изведене*, да их обичан, здрав разум не би тако сиљао. И ако су где када баш таке природе, да падају несвесним интелекат, на често и велико општрумље, иак се неочекивано ма у чему изађу — управе тако рећи, претуре — те на један мах вештаку на кашу несу гласицу, несмисао и апсурдитет. И баш у том прекретну тих веза и редљења је један од најчвих знакова, по коме ми м жено пресудити, тиче ли се у неком случају патолошке, пијаначе љубоморе или не.

Доста поуданих знакова за ту врсту љубоморе можемо наћи и у *понашању пијанца при посетама његове жене* — ако је у заводу или у притвору, или ако су иначе као одељени. С тога су баш те посете за судско-медицинског вештака веома занимљиве и важне, а њима се ваља издашно користити. О томе је већ раније било речи, па с тога се сада на то само упућује.

Са великом вероватношћу можемо закључити, да се тиче патолошке, пијаначе љубоморе и у оним случајевима, где је сумњива особа тврдо *уверена у доказну снагу* и тако незнатног и непоуздапог доказног материјала, да га нормални људи не би у доказе ни убрајали. Што је н. пр. нама у таквим спорнима врло несватна споредност; сасвим безначајна ситница или тек само прости индицијалитет је за љубоморна пијанца већ поуздан и потпун доказ. Њега се чврсто и упорно држи, и у њега сву наду полаже. Тај знак хоће по сдекада да изађе патолошку, пијаначку љубомору баш и у оним празницама, у којима се љубоморни пијанац намерно труди, да своју болест прикрије — где, дакле, дисимулира.

Д-р М. Јовановић-Батут

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима опе врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закл. и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за кнежество Босанско од 15. маја 1871. године §§ 155 до 165 закључно).

написао **М. С. Бурчић,**
члан полицијског суда

(НАСТАВАК)

2). Кад парничари, сведоци и вештаци, који су се један пут заклели, у истом спорству, позивајући се на већ положену у истом предмету, своје уверење дају,[24] (в. § 169. т. 2. нашег казн. зак. и § 155. т. 2. немач. казн. зак.

Јасно је, али иак утврђујемо, да опде употребљена реч „у истом спорству“ значи то: за сведок дође уверење по ставри, по које је раније као сведок заклет, вештак као вештак, а парничар као парничар.

Наступа питање код исказа по кривичним предметима, над ће се сматрати да је „исти предмет“? Ми сматрамо да ће то бити увек кад се исказ дође по оптужењу, које је предмет једне исте истраге и суђења, дакле кад стоји процесуална веза између заклетве и дошлог уверења. Постојаће и саме материјалне везе не сматрано за потребно.[25]

Опако би се имало узети и према пропису § 205. крив. суд. пост. где се не чини никаква разлика у томе, ако је сведок раније заклет по једном делу, па се накнадно испитује по каквом другом делу истога крив. процеса. У колико нам је познато, наша судска пракса у свему је сагласна са оваквим гледиштем.

Ако је и раније искао, на који је заклетва положена, био лажан, а тако и овај други, где се сведок позвао на ону већ раније лажно положену заклетву, то би стојало продужење. (§ 70. казн. зак.)

3) Кад званични или чиновник, позивајући се на положену по своје знање заклетву, само торжествено уверење учини.

Ово може бити само онда кад је то законом допуштено, а на сваки начин могло би се допустити само за она збпља, о којима је дотични службенин прошла природи своја звања познат да води рачуна, а нарочито кад су се она догодила у времену и месту вршења његове службе. Узимамо овај пример: кандидат је био на страни и тада је видео, када је пренесно лице ту учинило какву противзакону радњу.[26])

Проширавање употребе овога уверења, не би било за препоруку, јер је службена заклетва великога обима. Међу тим ни иначе нема разлога да се наведени сведок по правилу не заклиње само за то, што је он случајно какав званичник или чиновник.

У опште за подлилтете овде наложене предвиђене у § 269. сл.з. и § 155. п.к.з.) правило је да ће се они, као изузетак, моћи употребити само онда, када је то допуштено процесуалним законима. Употреба оних уверења, с позивањем на раније положену заклетву, вазни само за исказе, предвиђене у прописима §§ 266. и 267. назн. зак. (или §§ 153. и 154. нем. казн. зак.) и само у томе случају она би могла бити објекат кривоклетства.

Сва она уверења морају се дати лично, а и овде је сне једно у кривично-правном погледу, да ли су противно дотичном пропису она уверења дата писмено место усмено или обратно.[27])

II. Исказ у чињени пред плаћу.

У битне елементе делнкта спада на сваки начин и исказ учињен пред плаћу, али не и сваки такав исказ, већ само изведен према закопу.

Ти су искази означени у казненом законику и то §§ 266. и 267. сл.з. и § 153 и 154. нем. казн. зак.

Ту спадају:

а) Искази парничара у цивилноме процесу, пред судом, које могу бити предмет повређене или пређене заклетве. (в. §§ 281, 282, 283, и 284 грађ. суд. пост).

б) Искази парничара пред судом у цивилноме процесу, који могу бити објекат заклетве, наложене од суда.

Ови искази могу бити само такви, у којој којих се дотичноме парничару налаже, односно дозољује, која од заклетви, предвиђених у процесуалном праву, као дозољујућа, вредност опредељујућа и откривајућа заклетва (§ § 291, 292, 294 и 296. грађ. суд. поступка).

в) Искази сведока и вештака, било то у цивилном или у кривичном процесу и у опште искази лица у кривичном поступку, која имају дужност да истину покажу и на исказ се закуну (в. § § 55, 56, 89 и 112 крив. суд. пост. и § § 208, 234, 246 и 259 грађ. суд. пост.).

Ова лица у кривичном поступку могу бити, сем сведока и вештака, још и приватни тужиоци, који се у извесном погледу уподобљавају сведоцима[28]) (§§ 146,

[24]) Опако иаш закон, а по немачком казн. зак. (§ 154. т. 2) ово исказ и то: кад ће неко вештак, који је као такав једном већ свитак заклет, да уверење о положеном на овај положеиу заклетву.

И ако оваквога правила у нашем казн. зак. нема, иак у пракси судског праксу се познати вештаци, који су једном за свагда заклети само с позивањем на ову заклетву. (Ово сам нарочито приметио код су вештаци хемијски и др. лекари или учитељи цртања и т. д.) Ово је нарочито због рада с обзиром на прописе § 58. крив. суд. пост., пошто су ова лица изнесена вештачки обично у исто време и чиновници, који су нас таки заклети, иако ни не знано за ни један законски пропис за оваку праксу код нас. Према нашем закону, ни сматрамо оваку праксу за потребну. Нарочито сматрамо, да опаква пракса постоји, ако се њоме у истом предмету заклети, како се то сведоке и вештаци, тако и чиновници.

Противно овоме г. Цвејић код § 240, т. 2. усвоја као и иаша судска пракса, али по нашем схватању то то тако.

[25]) Тако Бехлинг о 121, Оппенхоф код § 155. в. и прописе Хеймер II 917, које траже и материјалне везе, а и немачка судска пракса.

[26]) Овако нам изгледа да учињено дело употребе изнесе § 153 и 154 нем. каз. зак. и § 266 и 267 нашег каз. законика.

121. т. 5. и 230. т. 1. и 2. крив. суд. пост.) а у оба поступања тумачи, који се уподобљавају вештацима.[29] (§ 163. грађ. суд. поступка и 105 крив. суд. пост.).

Искази утврђени заклетвом, као резултатом каквога нагодбеног — тако звкомпромисног заклетва — правно не детерминисан ни реферирањем, или каквим вишеразложеним особном заклетвом, (Schiedseid) не могу бити елемената најмањега дела.[30]

III. Изложена власт.

а) Власт, која изузима заклетву мора бити у опште надлежна за рад по дотичноме поступку и за примање заклетви такве врсте, па ма и не била надлежна у конкретноме случају. Другим речима: потребна је апстрактна а не и конкретна надлежност власти.[31] Ако опална надлежност не стоји, то и нема заклетве у кривично правном погледу.

Дајемо ове примере:

Једна среска власт предузме истрагу каквог деликта, за који је посло она у опште по закону надлежна. Како је утврђено да стоји или да ће иступити, напрасан сведока А. упроси на ј. 111. крив. суд. пост., то она опога сведока и заувно на веће. Доцније се покаже да та среска власт није била надлежна за истрагу тога деликта н. пр. за то, што је друга кривична власт по § 36. крив. суд. пост. пре ње већ истрагу била отпочела, а доцо се на каквоју међу догодило. Ако је заклетва свако испитаного и заклетога сведока А. — лажна. — стојаће дело криволклетва.

Обратан пример:

Једна управна власт изузме од парничара Б. какву заклетву од оних, које су предвиђене у цивилно-процесуалном праву. Она власт, по своме устројству, у опште је ненадлежна за изузимање таквих заклетава и онда заклетва није изузета од надлежне власти. Тада нема дотичне ни деликта, јер нема једног од битних елемената за постојање његово. (Види за овај други пример и Хелшнер II 912. под 4). (наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

6. Што се тиче оних послова државних, који су *приватно-правног карактера*, у теорији и законодавству усвојено је готово без изузетка начело: да држава и остале јавно-правне корпорације (округи, срезови, општине) одговарају за своје чиновнике по оним истим приватно-правним принципима, који важе за приватна правна лица.[32] Држава, дакле, кад су у питању послови ове врсте, одговара за кривицу својих чиновника и дужна је накнадити штету, која је на каквоме или немарљиву поступка чиновниковат настала. Кривица чиновникова у погледу ових послова сматра се за кривицу државину. Оштећена лица имају права да се ради накнаде штете директно обрате држави и од ње накнаду и судским путем траже? В. § 89. немач. грађ. зак. и Komentar Staudinger B. I стр. 251. и 252.

6. Али друкчије стоји ствар над су у питању *јавно-правне функције државне*. Усљедица овога и многа законодавства противни су, да држава одговара за штету, коју су чиновници коме нанели вршећи јавнодравне функције државне. И немачки грађ. закони принципијелно стоји на становишту, да за штету, коју, чиновник нанесе вршећи државне послове јавнога карактера, одговара сам чиновник а не држава.[33] Тако се у § 839. пређује: „Повреди ли чиновник намерно или усљед небрижљивости званичну дужност, коју он према трећем има, онда он има ову да накнади на тога наступелу штету. Нада ли чиновнику на терет само небрижљивост, онда се од њега може накнада само онда потраживати, ако оштећени не може на други начин да дође до накнаде. Повреди ли чиновник при вршењу преузи у њему спору своју званичну дужност, то је он одна за штету наступелу онда одговоран, ако се повреди дужности казна јавном казном, која се изриче путем казненог судског поступања. Овај пропис нема примене на дужности приватноно одрицање или одуговлачење вршења власти. Дужност на поваду не наступа, ако је оштећени намерно или усљед небрижљивости пропустио уклонити штету употребом правног средства.[a] Међу тим чл. 77. закона, којим се грађански закони уводи у живот, наређује се да поједине државе немачког савеза могу до овога времена одступити, и државу учинити одговорном, и од овога ослобађа учиниле су употребу написане државе. При расматрању прописа, који се на ову одговорност односе, опазамо ово: неке државе чине саму *државу непосредно одговорном* за штету, коју чиновник коме нанесе вршећи неку њему повереву јавнодравну функцију државину. Тако Баварска, *Виртемберг*, Баден и неке мање државе.[b] Претпоставка је за одговорност државну у овим земљама да је чиновник злонамерно или усљед небрижљивости повредио званичну дужност, коју је према трећем лицу имао, тако да он по пропису § 852. грађ. зак. он за штету одговара. У Баварској и Виртембергу одговара држава сама и онда, кад чиновник не би лично одговарао стога, што је приликом извршења дела био у несвесном или таком душевном стању, када је слободна воља искључена (на пр. у одвлачићима напад или у пијаном, док своје кривице пројуроковном стању). По прописима, који у овим државама важе, држава принципијелно непосредно одговара за поступке свију оних лица, који према држави стоје у неком јавно-правном службеном односу, само ако им је у надлежност стављено вршење јавно-правних функција.[c] Према тоје држава одговара, по гореналоженим начелима, за поступке својих чиновника у области целокупне администрације: војничке па нр. усљед нехајне појединих власти неко лице погине код војнице гађају у жетву, полицијске па нр. за штету при пожарима, које полицијска власт није спречила; финансијске, просветне, судске (сторне и аписорне: вођење бонитетних књига и других регистара, за оверавање разних исправа, за судске извршитеље и томе слично.

У другу групу долазе државе, које себе чине одговорном у другом реду: ако се штета не могадне од чиновника, учињена дела, напластити. Овде дакле *државе* одговара као јемац. Ту долазе од немачких држава *Хесен, Саксен — Вајмар, Елзас — Лотарингија* и др. Претпоставка је у овим државама да се утврди одговорност чиновника као што је горе за Баварску и друге државе изложено.

У трећу групу долазе оне немачке државе, које принципијелно не чине *никакво државу одговорном* за штету, коју чинов-

[29]) По § 153. нем. нак. зак. каже се, ко за лажном полози лажну заклетву, погрешну или кривоу ако заклетву. Ту се нашта не говори и томе, да ли је она заклетва изложена у цивилном или кривичном поступку или пак оних пак од суда као од друге које власти. Према томе она одредба ним. нак. зак. односи се не све оне лажне под заклетвом, изложене учињену од које било за то компетентне власти, а не само од суда, но сви исказа сведока и вештака који долазе под § 154. нем. зак.

Друкчије је код нас:

Само § 166. срп. кал. зак. прописује је казна само за лажне парничење, учињене по граћ. парничењу, која су потврђени изјештени: покућењем или оробљеном пак од суда изложени, а сам тога још и за лажне сведоке или вештаке по грађан. парничењу, потврђени заклетвом. А по § 287 пал. закона се гоним онај, који се у изложењу предметна криво закуне, и такво лице мово бити: сведок, вештак, приватни тужилац и тужен.

Да ли ово нам зак. заклетва чини бити изложена и од власти, нако је то напред изложено, остоје и одлуке нов. касац. суда, а тако и Бавлаг стр. 113. и Оказухин под § 153. п. g.

[30]) в. Оказухин под § 153. в. 1.

[31]) види Х. Мајер с. 726, Оказухин § 152. п. 18, Бавлаг 117. Лист Л. И. стр. 120; противно Хелшнер II с. 912.

[32]) Тако Бавлаг в. 110. Оказухин под § 153. п. 11. и под § 154. п. 2, Лист с. 708. и 709, Хелшнер II 912, Мерлов с. 405. и Цопф под § 266. нак. зак.

[33]) в. и чл. 710. пропогорског законик. зак. „Држава, што год се државног имања тиче биће онако по свим околностима као и сваки други власник." Дакле више правило), А чл. 722. одређује јавно-правне и приватно-правне државне приходе: јавно-прав приход у државно ове прибавља себи имовину ради државних потреба и трошкова: канцеларија од државних јавно послова (даље од земље, од капитала, камату и т. д.) уживања плату за услуге, који чине неки један (опште, телеграф и т. д.), ко и како тим користи ру-кује; који лечну службу чине државни капитали (као стражари, војници) како је уређено и потребна служба чиновника и војничке струке (судије, учитеља и т. д.); за ово то и и за послове, у којима се држава јавља по ако обични власник, него као држава, у граничним струкама државног реда, а државина по ако против имовине, него као држава јавна по ако државне службе; приноси су у особитим случајима и обичајима."

[a]) Од ове опште нормирано законодавством чини изузетак у § 12. зак. о поједину земљишних књига (Grundbuchordnung). По овом пропису држава одговара за штету, која је на каквоме погрешном у вођењу ових књига усљед немарног или немарљивог поступка њихових чиновника. Они је дакле прикпато за ову службу, да држава одговара за њихов чиновнике.

[b]) То исто важи и у Француској на основу зак. 5384. грађ. зак. У Баварској постоји прописи чл. 80. закона о изведењу општег грађан. законика за Баварску, који гласи: „Повреди ли која чиновник државе, општине или другог неког кооперативног тела у вршењу поверене му јавне власти намерно или усљед небрижљивости званичну дужност коју он према трећем лицу има, то онда према том трећем лицу одговара, не само одговорности чиновникове но и држ. зак., већ одговорност државе, општине или кооперативног тела, у чијој се служби чиновник налази."

[c]) По утврђеном обичају у њу групу држава долазе и краљевина Саксонска.

ник учини прешећи поверену му јавну власт. Ту дакле одговорно лице не остаје ништа друго, већ да по § 839. немачког грађанског законика тражи накнаду штете од досадног чиновника. Поред неколико малих држава у ову групу долази и највећа немачка држава — *Пруска*. Само за чиновнике ових својих провинција, у којима је пре доношења немач. грађан. законика од 1896. године важио француски Code civil (рајска област), пруска држава, сходно акт. 1384. француског грађ. законика, одговара за штету, коју чиновник учини прешећи јавну власт. За остале провинције пруске државе одговара само дотични чиновник. Изузетак од овога правила учињен је само за јавне депозитне касе, јер за штету, коју чиновник оних каса учини, одговара сама држава непосредно.[9] [10]

4. Као што се из овога прегледа види, многе државе неће да приме на себе одговорност за ону штету, коју чиновник учини у вршењу поверене му јавне власти. Неке државе неће то да учине за то, што сматрају, да се с бићем државе, као највише власти, не слаже да се државна у приватно-правну одговорност према појединцима уручунава приватна њених органа у вршењу јавне власти. За то оне и остављају саме чиновнике да одговарају. Друге државе и писци сматрају да цело ово питање о одговорности државној по природи своје долази у државно а не у приватно право, чији задатак, према томе, и није да се њиме бави. Тако јапијански професор д-р Мајер, о овоме на начелу правичности, захтева директну одговорност државну, али налази да о томе имају право расправати само административне власти, надзирајући на општенарод право, да се жали врховном административном суду.[11] Неки пак писци[12] противни су одговорности државној с тога, што оружано као такво не може никако бити субјекат приватних права и обавеза, а фискус (држава у економско-правном погледу) сматра се у погледу на државне органе као треће лице, која се одговорност за поступке државних органа ништа не тиче. Много се пак држава уступљавају да приме одговорност за поступке својих чиновника и због разлога финансијске природе. Постоји бојазан да се не натоваре велики терети државној каси, на према томе и самим пореским обвезницима.

(настављаће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

[9] v. Gierke y књиз. моју стр. 127. Duncker. стр. 207. издање 4. 1906. год.

[10] У Аустрији није ово питање о одговорности државној решавано регулативом. Прихваћајући као узима се да држава не одговара. Међу тим има изузетака пропис у појединим законима, по којима држава одговара. Тако по зак. од 12. јула 1873. год. одговара држава за штету по повреде законског права власника земљишта од стране рудара код земља. Аустријски закон као трагач за државом неодређено одговара. B. Alb. oster. gerichtseinrichtung бр. 30. за ово год. стр. 294.

[11] v. O. Mayer, Die Entschädigungspflicht des Staates стр. 25.

[12] B. v. Rönne, Das Staatsrecht der preussischen Monarchie, B. III. стр. 332.

ПОУКЕ И УПУТИ

Сви имаоци имања у атару селских општина равноправни су у погледу ужинања селске утрине за испашу стоке.

Ђорђе К., трговац из Шапца, представио је начелству округа подринског, да му је кмет села Мајура на дан 18. маја 1904. године ухватио 24 комада свиња и 12 комада говеда на селској утрини и ову стоку отерао у обор, за шта му је наплатио 12 динара на име оборске таксе, ни је мислио начелство, да саиновази ова кмета стане на пут, те да стоку не сме више у обор затварати, као и да му наплаћених 12. динара обрачуне прати, пошто има права ужинања селске утрине, о чему је за доказ поднео књиту кмета села Мајура, коме је платио 15 динара за ужинање утрине у 1904. години, и решење Државног Савета Бр. 1454/96 год.

По овој представци, начелство је прибавило извешће од суда општине шабачке, односно кмета села Мајура, из кога се види: да је по решењу Државног Савета Бр. 1454 од 1896. године молилац Ђорђе добио право да на земљишту зв. „Дигалиште," на коме право на појању имају само сељани села Мајура, може напасти само своју за рад и тегљење неопходно потребну стоку, која му ради на имању, које има у селу Мајуру, наравно поштo ако и сви остали, чија стока на поменутом земљиште пасе, плати потребну суму, којом се плаћа пореза на поменуто земљиште, и у ком је циљу и наплаћено од њега оних 15 динара; затим да молилац Ђорђе напред своје за рад неопходно потребне стоке пушта на појању у поменуте земљиште и сву другу своју стоку, па чак и свиње, а иде и тако далеко, да пушта и стоку својих наполичара. Пошто из ове њима права, то му ово није ни дозвољено, и зато је кмет села Мајура и наредио, те је стока — свиње молиоца Ђорђа дотерана у обор и оборска такса у име општете за појању наплаћена.

Начелство окружно, нашавши да је ово питање давно расправљено одлуком суда општине шабачке од 12. априла 1890. године Бр. 3092., и решењем од 5. јуна 1894. године Бр. 8106., које је прошло све инстанције, и као на закону основано одобрено чак и решењем Државног Савета од 3. маја 1896. год. Бр. 1454., и како се из самог решења суда општине шабачке Бр. 3092/890. и. види, да молилац Ђорђе има права напасати само ону стоку, која му је за пољску привреду неопходно потребна, а никако и ону, коју би ради трговине држао, — решењем својим од 23. октобра 1904. године Бр. 12500 известило је молиоца Ђорђа, да му се ца овој ствари не може дати никакво задовољење.

Противу овог решења начелства, молилац Ђорђе изјавио је жалбу Министру унутрашњих дела, ну Министар ју је решењем од 9. децембра 1904. године (Бр. 33947, на основу чл. 170. закона о општинама, одбацио као ненадлежној власти поднесену.

По изјављеној жалби на ово решење Министрово, Државни Савет одлуком овог од 7. марта 1906. године Бр. 2306. поништио је решење Министрово, јер је Министар донесећи га прекорачио границе своје надлежности из ових разлога:

По чл. 170. закона о општинама од 5. јуна 1903. године и његовим изменама и допунама од 22. децембра исте године, жалба противу решења и одлука надзорне власти изјављивала је се Државном Савету, а по чл. 172. истог закона предавала оној власти, противу чије се одлуке изјављује.

Под владом овога закона, жалитељ је изјавио жалбу противу решења начелства округа подринског Бр. 12500/904., као надзорне власти, донесеног по жалби његовој противу решења суда општине шабачке. Жалбу ону предао је начелству 23. новембра 1905. год. Бр 19516., као што је то прописивао напеђени чл. 172. закона о општинама, и адресовао је на Министра унутрашњих дела, коме је начелство ону жалбу послало на поступак. Но како Министар није ово надлежан за расматрање овог предмета према наведеном чл. 170. поменутог закона, то као ненадлежан, и ако је жалба погрешно на њега адресована, није имао основа у закону да по њој доноси своју одлуку и одба ује је као ненадлежној власти поднесену. већ ју је требао вратити начелству да је послале Државном Савету као ненадлежном за расматрање и решавање.

Узевајући у разматрање примедбе Државног Савета, Министар је наредио начелству округа подринског, да сва односна акта са оваквим решењем и жалбом жалиоца Ђорђа пошаље Државном Савету, што је начелство и учинило.

Државни Савет расмотрио је као жалбу и решење начелства Бр. 12500/904., тако и акте овог предмета, па је нашао, да оваквоно решење не одговара закону са ових разлога:

Као што се види из акта овога предмета, село Мајур постоји на атару шабачке општине, и улази у њен састав. Њему је општина шабачка одвојила до 250 дана своје утрине за испашу стоке.

Жалилац Ђорђе има своје земље у томе атару. Њему је село Мајур забранило да пасе стоку коју има на томе имању, али суд општине шабачке решењем од 12. априла 1890. године Бр. 3092., на основу раније одборске одлуке од 1. јуна 1888. године Бр. 142 одлучио је: да жалитељ Ђорђе може пуштати и напасати стоку, коју има на своме имању у Мајуру, и која му је за пољску привреду неопходно потребна, а не и ону, коју би за трговину држао.

Доцније, на протест сељана села Мајура, а с позивом на раније одлуке, и на претпис Министра народне привреде од 6. септембра 1889. године Бр. 1414. исти суд је решењем од 13. априла 1894. год. одлучио: да су сви имаоци имања у атару села Мајура равноправни, па је Мајурце одбио од тражења, да се жалитељу Ђорђу забрани да стоку пушта на њиву.

Напоследку, на жалбу жалиоца Ђорђа, да га Мајурци опет у ужинању попаше узнемиравају, суд је 5. јуна 1894. године Бр. 8406. донео решење: да га сељани

села Мајура не могу узмеморавати у уживању поџше за своју стоку, што се зове домазлук, над ни пристаје да сносе сне дажбине које на његово имање долазе. То је решење одобрило начелство окр. подрињског, од 25. октобра 1904. године Бр. 2500., начелство је одобрило као правилан поступак кмета села Мајура, који је 18. маја исте године ухватио на попашу 24 комада жалитељеви свиња, отерао их у обор, и наплатио 12 динара оборине.

Раздог је начелства на овакву одлуку, што је жалитељ добио право да напаса своју стоку, која му је за пољску привреду неопходно потребна, те по томе напази, да се у такву стоку рачуна само тегљена стока за рад, а не и за свиње.

Државни Савет је нашао, да је овакво тумачење начелства неисправно са ових разлога:

1. Жалитељ Ђорђе не може напасати само стоку, коју за трговину набавља, и може сву стоку са свога имања у Мајуру, која му је потребна за пољску привреду. А за пољску привреду потребна је не само тегљена стока, него и краве, овце, свиње и т. д.

2. Одлуком суда општине шабачке од 13. априла 1894. утврђено је, да су сви имаоци имања у атару села Мајура давнопрашта са жителима истог села, те по томе, код сеоани села Мајура могу пуштати на испашу сву своју стоку, не може се то сгорити на жалиоцу Ђорђу.

Са изложеног, начелство је као надзорна власт по чл. 142. закона о општинама неисправно поступило, што је одобрило поступак кмета села Мајура.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се оваљено решење начелства поништи.

Одлука Државног Савета од 3. октобра 1906. год. Бр. 6495. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине зарошке, актом својим од 11. августа ове год. Бр. 742, пита:

1. „Кад два брата поделе једну земљу на два дела, као своју очевину, па доцније ову продалу обадва једном купцу, али не у заједници него сваки за свој рачун, на одређено и тапије потврде код општине, да ли се код Првостепеног суда могу послужити једним уверењем о наплаћеној, пошто је поменута земља у пописној књизи укупно записана, или сваки мора за себе да види одређено уверење? и

2. Да ли тапија, потврђена општинском влашћу. за имање у вредности испод 100 динара. има потпуно законске важности, или се и она мора тражити код Првостепеног Суда.

Ако би предлога потврда општинског суда, да ли онда пореске власти по таквим тапијама вршити пренос имања по пописној књизи „Б“?

— На ово питање одговарамо:

1. Пошто дотични, о којима је реч, нису задругари и земљодељци су, те пореотепени суд мора да зна: има ли сваки од њих посебице оподиво имања којима му штити § 471. грађ. суд. поступка, то сваки мора засебно и поднети уверење о томе тим пре, што су независно један од другога и извршили продају земље, без обзира на то, што је она у пописној књизи укупно записана;

2. Тапија, потврђена само општинским судом, макар и за земљу у вредности испод 100 динара, није законски довољна о својини у овим случајевима, зато треба и за такву земљишту тврдити тапију и код Првостепеног Суда.

Пореске власти могу вршити пренос на књизи „Б“, по тапијама потврђеним само општ. судовима, само у оним случајевима, кад продавац и купац учине о томе нарочиту представку одељењу на начин, прописан постојећим расписом Пореске Управе о томе.

II.

Суд општине брезновачке, актом својим од 18. августа ове год. Бр. 823. пита:

„Монополски орган ухватио је једног грађанина из ове општине у кријумчарењу дувана из берде.

Дуван је нашао тежак 6 грама.

За ову привилу кријумчар је казњен од стране монополске управе са 150 дин. у корист монополске касе и да плати 20 дин. таксе.

Кад је власт тражила извршење ове казне, у кући осуђеног нађено је ово стање: да поред њега постоје још две пореске главе у задрузи; да од покретности имају само оволико, колико једној пореској глави треба за ужинање по § 471. грађ. суд. пост., и. пр. свега 2 воза, која храна за исхрану породице и стоке, земљодељског алата; 15 брава оваца и једну крмачу, а од непокретности свега 6·67 хектара.

Према оваком стању ствари, да ли би требало извршити пресуду из ове имовине, или му издати уверење да он нема имања, које би му се могло продати за наплату ове казне, и да ли тапио уверење суда не би било неисправно у смислу чл. 155. зак. о монополу дувана и § 471. грађ. суд. поступка?“

— На ово питање одговарамо:

На стање прост чл. 156. закона о монополу дувана, јасно се види, да покретност осуђених за кријумчарење није узета од пописа за извршење пресуде.

Само се, на име неки: „ако осуђени не би имао покретности или непокретности по другом стању онога члана, од куда би му се могла наплатити казна по овом закону, казна ће му се заменити и т. д.

Говорење, даље, у другом стању о непокретном имању које се може узети у попис за извршење пресуде, закон нигде не помиње покретност те је очигледно, да ју и не штити од пописа.

Тако се, у осталом, може узети и о обзиром на § 471. т. 10. ст. другог, по коме би се за ове кривице могло продати чак и непокретно имање, да није онога нарочитог ограничења у другом стану чл. 156. зак. о монополу дувана за непокретности.

Према ономе, за извршење пресуде за кријумчарење дувана, може се продавати сва непокретност кривчева; а од непокретности само једна трећина од онога, што претиче преко онога имања, које се по § 471. грађ. суд. пост. не може продавати за дугове.

На тај начин и у случају, који је овде наставит, требало је издвојити део покретности осуђеног на то узети у попис, јер би уверење издато о немогућности наплате, кад он има покретност, било неистинито.

III.

Суд општине забљанске, у срезу тршавском, актом својим од 19. августа ове год. Бр. 1459, пита:

1. Свештеник забљанско прике, вршио је свеће водице у судници општинској божићног поста 1903. г., даље уз велики пост и опет божићних поста 1904. и 905. год. и марта месеца ове 1906. год.

За ових 6 водоосвећења он тражи да му се плати 6 динара.

Суд мисли да му се објасни: да ли је свештеник вршио ова чињодејства по значичној дужности, кад га општински суд није звао, и треба ли му платити награду, над у закону стоји да бир плаћају само пореске главе, у који ред не улази општ. суд, и да ли она награда није застарила по § 928 а грађанског закона, све и ако би имао права на њу; и

2. Свештеник врши ове завлетве код општинског суда:

а. по чл. 108. закона о општинама заклиње председника и кметове;

б. по чл. 4. зак. о осигурању стоке, заклиње чланове оцењивачког суда;

в. по чл. 13. закона о чувању пољског имања, заклиње пољске чуваре;

г. по чл. 14. зак. о накнади штете пољевином, општењег заклиње свештеник и т. д.

Да ли припада свештенику каква награда за вршење ових заклетва?

— На ова питања одговарамо:

1. По чл. 5. тач. 4. закона о уређењу свештеничког стања, свеће водице у сваком парохијском дому, у време великог поста, врше свештеници без награде.

Кад свеће водице врше у друго које доба године по нарочитом позиву, онда им се плаћа по 1 динар (чл. 8. тач. 6. пом. закона).

Према томе, кад свештенику не припада награда за три свеће водице (за време великог поста) и за остала три може узет него је по својој доброј вољи доза-

ано и вршио, те ипак нема права на накнаду, онда је његово тражење неумесно, те је но томе, излишно говорити још и о застарелости његовога права.

Овако стоји ова ствар, кад се она односује, само са гледишта свештеничког права.

Али, кад се на њу гледа с друге стране, на име, колико је упутно да општински суд у опште оспори један овакав захтев свештеника, онда би се разложно могао учинити прекор и општ. суду, што није изашао у судрет свештенику, и нашао начина и пута да ова ствар у опште не буде предмет расправљања овим путем, јер ако је свештеник вршио свеђење и јелице за време божићних поста без нарочитог позива, њему то чиновништво није отказано; и

2. Законом о уређењу свештеничког стања, истина није одређена такса, коју би свештеник имао наплатити за вршење заклетава, али како чиновништва ове врсте нису уврштена у ред послова, које они по чл. 5. врше по званичној дужности и без награде, то им се мора платити награда оводина, колику би наплатили за слична чиновништва по чл. 8. пом. закона.

Награда ова може се наплаћивати на канцеларијске трошкова, ако у буџету не постоји нарочита позиција за ово.

IV.

Суд општине годемо-селске, актом својим од 8. октобра ове год. Бр. 1903, пита:

„За израђивање прихода са расходом по одобреном буџету за ову годину, треба покупити општински прирез на суму непосредног пореза, који је плаћала ова општина у прошлој години, у суми 6090 дин. по 50% свега 3045 динара.

По расподеру бр. 6. за ову годину, непосредни порез износи 5874 дин. дакле мање од прошле године 216 динара, те ће тако, и сума прореза, разрезана по 50% бити мања за 108 динара од ове, која је буџетом предвиђена за измирење расхода у овој години.

Да би се добила буџетска сума у 3045 дин. треба разрезати на суму непосредног пореза по 52% а не 50, као што је одобрено.

Питало је сада: да ли општ. суд сме покупити 52% кад му је одобрено свега 50, јер ако не покупи 52, онда ће општина бити оштећена са 108 дин. те ноће моћи подмирити све своје издатке?

— На ово питање одговарамо:

Кад је уз одобравање буџета одређена и стопа прореза, који се сме покупити, онда се с обзиром на т. 17. чл. 108. закона о уређењу округа и срезова, не сме покупити већа стопа, него или треба тражити накнадно одобрење, или неопходне трошкове унети у буџет за идућу годину, која је и иначе на прагу.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Недељка Милосављевића, бив. осуђеника из Губина Дола, тражи начелник среза ужичког код кога има да издржи пет година полицијског надзора. Он је одмах по издржању осуде отпуштен возвано куће. Стар је 46—48 година, раста средњег, развијен, лосе и брзо кова ципи, занима се трговачтвом. Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и у случају пронађења известе истог начелника с поивом на акт Бр. 9720.

Лазара Петровића, бив. сеирача на Београду, родом из Богосавца, среза поцерског, траже топчидерска полиција, код које има да одговара за лаку повреду тела. Он се је пре извесног времена удаљио из Београда са официјом познате куће. Стар је 38 година, средњег раста, слабо развијен, сув, плав, браду штуцује, у грађанском оделу. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже Лазара и у случају пронађења о томе известе комесара топчидерске полиције с позивом на Бр. 2513.

УЕИЈЕН

Спасоје Ненадић, одбегли осуђеник, за кога сам у 41. броју „Полицијског Гласника" јављао да је побегао, према извештају начелства округа ужичког Бр. 8887, убијен је у сукобу са жандармеријском патролом.

ПОТЕРЕ

Светислав син **Стевана Божића,** земљод. из Годечева, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због крађе и чим је осетио за то решење побегао је. Он је стар 19 година, раста средњег, лосе заковрнене и реће, косо. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Светислава најживље потраже и у случају пронађења известе начелника среза ариоговског с позивом на депешу Бр. 8801.

Влајко Сокић, земљод. из Кушића, који је стављен под истрагу због опасне крађе, побегао је исшшто куда. Он је стар 30—32 год. средњег раста, добро развијен, у лицу пун, лосе црне, браја се, од одила нма на себе: говори од шиме мохе, пшпљиве од грлша и на глави шубару. Обраћа се свима овима полицијским и општинским властима, да Влајка живо потраже и у случају пронађења, да га спроводу страживарно начелнику среза морављског с позивом на акт Бр. 12265.

Милан Брадкаровић из Буковара или Панчишина у Аустро-Угарској, пиарило је пребацу угсшки на ime свога газде Јосифа Апела, јануара у Нишу, 210 динара у новчаницама, па је затим побегао. Милан је стар до 28 годиа, средњег стаса, развијен, бркови црни, браја се, приомаљаст, по лицу има бубуљице, на левој руци и бутови има тетоширани знакове у виду шотковице, сабље и бича. Одело му је сиромашно са железничке пруге, на погама чизме. Говори пешпиш, мађарски и српски. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га потраже и о резултату известе начелство округа шпицог с позивом на депешу Бр. 11452.

Милан Павловић, из Сарворака, ср. орашког, одговара за крађу код начелника среза моравског округа пожаревачког. Милан је стар 25 година, сувоват, плав у лицу, од одила има: гуњ, чакшире и опанке на погама, у једну је ногу коњак. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају пронађења упуте истог начелнику с позивом на акт Бр. 14489.

Непознати крадљивци ноћу између 29. и 30. прошлог м-ца проваљше су дабар Инпове С. Јовановића, из Такова, и из истог украли 30 ћупа куне. Обрада се пашла свима полицијским и општинским властима на ову крађу с тим, да у случају пронађења известе начелника среза поречког с позивом на депешу Бр. 7482.

Непознати крадљивци ноћу између 24. и 25. пр. м-ца украли су у авлију Стевана Стојановића, земљодељца из Прнсоваше, отворени прати на вадрању, која су била закључана и на другима уједи оне стране: један велики пан покривач, две шоне перде, један пан сукнен гуњ, двоје нове сукнене чакшире, шесторо шоне вунене тканине, две полошне кошуље женске, четири пара чарапа, четрнаест новчих кућних и мањчших ћупова, трннаест кћерака ћарбине куване ракије, једну прашку шоју женскиу антерију, једну женску ћуторку, две шоне дечје антерије, једно клубе мелре шотке за одело сукнено, два бакарна лонк сана, један сребрн прстен, један пов женски јелек, један пов бојелек, четрнаест пари разних иртења конуља, трнлесет крпења сушна, једно ило ново летње ћуторце, две антерије куване, три пошуле детиње, 7 ока бела и прне сирове вуне, три крпења обојеног сукна и у новцу један златан дукат. Вредност свих оних покрадених ствари износи око 322·75 динара. Нека све полицијске и општинске власти најживље потражне пролашени и покрадене ствари и у случају пронађења о томе известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 23252.

Краће стоке. Ноћу између 29. и 30. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са ливаде три краве Павлу Стојићевићу, земљодељцу из Ворка. Две су краве биле зелено, рогова ка ластих, а једна је биле пасе, на челу цветаста и пуна: прве две су стоне, а трећа је јуница. Дешења начелника среза шапинског опш. београдског Бр. 12719.

Ноћу између 26. и 27. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са пашњака једног непознатог коња Стојану Николићу, из Врајоваца. Коњ је стар 3½ година, длаке ластасте, на челу цветаст, у предње ноге потконат. Дешења начелника среза ариоговског Бр. 10175.

Дану 7. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња и једну побелу Стевану Танасијевићу земљодељцу из Радуевца. Коњ је шшор 6 година, длаке ластасте, на челу цветаст, са жигом „Е" 1, 3, висок 144 см. Кобила је длаке зелено-отворене, матора 7 год. са жигом „О". Акт начелника среза неготинског Бр. 12045.

Ноћу између 16. и 17. пр. м-ца непознати крадљивци украли су са ливе једног коња Николи Јовановићу, земљодељцу из Самарџиовца

среза неготинског. Коњ је длаке доратасте, па леђима има белу длаку од убоја седла, матор 8 година, са жигом положеним „Т“. Дежурна начелника среза неготинског Бр. 11889.

Ноћу између 17. и 18. пр. м-ца непознати крадљивци украли су 13 брава белих овница из затвореног тора Илије С. Драгомировића, земљорадника из Брестовца. Дежурна комесара борског рудника Бр. 15505.

Ноћу између 26. и 28. пр. мца непознати крадљивци украли су са ливаде зване „Резарачо“ једног коња и две кобиле Михаилу и Михаилу Брегашићу, земљор. из Паниће. Коњ је стар 12 година, длаке доратасте, висок 145 см., са жигом „Н“, са пресеченом кончом на левој задњој нози. Кобиле су обе длаке зелене, старе 8 до 10 година, једна висока 153 см., са жигом „К“, а друга 147 см., са жигом „В“. Дежурна начелника среза лепеничког Бр. 19318.

Ноћу између 26. и 26. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једног вола Јожу Антоновићу, земљорадницу из Велике Камените. Во је стар 9 година, добро уранљен, тежак преко 400 кгр. Дежурна начелника ср. ћупријског Бр. 11630.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати лопови украли су из поља једну кобилу Илије С. Стојановића, земљорадника из Тополовника. Кобила је длаке зелене, матора 7 година, без беласа, са жигом „О“. Дежурна начелника среза рамског Бр. 15171.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати лопови украли су из авлије Јована Војиновића, из Доњашнице, 23 брава оваца, од којих су 15 беле и 7 оваца и 1 ован црни. Дежурна начелника среза рамског Бр. 15168.

Обрађа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове крађе.

УХВАЋЕНИ

Страхиња Николић, одбегли осуђеник, за кога смо напели потерницу у 11. броју, **Сретен Мекић** и **Никола Иванозић**, одбегли судски притворници, и **Михаило Марковић**, абаџијски радник, за које смо напели потернице у 44. броју „Полицијског Гласника“, ухваћени су, те је престала потреба за њиховим тражењем.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Од истрагом и у притвору код јавног правобранилаштва Управе града Београда налазе се због сиромашке крађе: **Радивоје Радуловић**, из Пожаревца, **Милан Грбић**, „Коша“, из Пожеге, и **Милутин Петровић**, из Мишковице у срезу јасеничком,—сви ноћници. Радивоје и Милоје су већ били судом осуђивани због крађе, а за Милутина поједина класе нема података да је био осуђиван, но сумња се, да су ова тројица извршила још где какво кажњиво дело. Изнесе се њихове фотографије и скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а прилагтиа се моле, ако би што знале о овим ноћницима, да одмах известе уредништво Полицијског Гласника.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

тредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 46. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 12. НОВЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код сваке полицијске власти и износи: 20 динара на годину за државне и општинске надлештва, а за сва друга претплатници у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" по вредиу се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе Управе вароши Београда Драгутина Марића, полицијског писара исте класе среза моравичког, — по молби, и

за полицијског писара друге класе Управе вароши Београда Живка Сарамандића, полицијског писара исте класе среза грузанског, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе среза грузанског, са платом коју је и до сада имао, Петра Филиповића, полицијског писара исте класе среза грошанског, — по молби;

за полицијског писара прве класе начелства округа моравског Мијаила Милићевића, полицијског писара исте класе среза ресавског, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза пожаревачког Симу Николића, полицијског писара исте класе среза мланског, — по молби;

за полицијског писара прве класе среза јасеничког Марка Зарића, писара исте класе у пенсији;

за полицијског писара прве класе среза лесковачког Мијаила Б. Јовановића, бившег среског писара;

за полицијског писара прве класе среза хомољског Душана Јанковића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, по потреби службе;

за полицијског писара друге класе начелства округа подрињског Луку Петровића, полицијског писара исте класе среза подгорског, — по молби;

за полицијског писара треће класе среза лесковачког Милана Петковића, полицијског писара исте класе среза темнићског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза јабланичког Гаврила Николића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза мланског Милана Глигорићевића, полицијског писара исте класе среза пожаревачког — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза грошавског Љубомира Богавца, полицијског писара исте класе среза јасеничког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза темнићског Драгољуба Јесића, полицијског писара исте класе начелства округа подрињског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза ресавског Младена Живановића, полицијског писара исте класе начелства округа моравског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза ресавског Спасоја Пашића, практиканта среза кључког;

за полицијског писара треће класе среза моравичког Милована Чолића, сиршеног правника;

за полицијског писара треће класе среза подгорског Алексу Поповића, учитеља школе осладићске.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Александар Грујић, писар прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стави у пенсију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Стојча Поповић, полицијски писар треће класе среза јабланичког;

Атанасије Павловић, полицијски писар треће класе среза лесковачког, и

Драгомир Куртовић, полицијски писар треће класе среза хомољског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Владимиру Антоновићу, полицијском писару треће класе среза ресавског, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. новембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Г.з. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закл., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

писао **М. С. Бурачић**,
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

б) Није од утицаја то, да ли је баш требало у конкретном случају напрштити заклетву или не,[22] јавно је да је заклетва изузета од власти. у опште за те слу-

[22] Бикхарт с. 119, Лист в. 704, Хелвиг II 91.2

чајене надлежне. Тада неће стоја дужност да се истинита заклетва положи.

Пример:

Извесна надлежна истражна власт држала је да ће сведок Б. за који дан да отпутује у Америку или да ће у скоро да умре. Ова, према одредби § 111. крив. суд. пост. онога сведока на исказ закуне, а међутим дошије се појаве да исти сведок није ни хтео да путује или да и није било озбиљно болестан. Постојање деликта ова околност ни у колико неће изменити.

в) Исто тако сведено је: да ли је власт, која прима заклетву, самчњавати једно лице или какав подстарјум; да ли се дотичним исказом прибавља доказ власти, која изузима заклетву или којој другој; да ли је то власт домаћа или страна; да ли је домицилирана у земљи или на страни.[32])

г) Овај елемент морично је прописан у § 154. нем. каз. зак., где се тражи: да је заклетва учињена пред којом власшу, надлежном за примање заклетви, а у нашем законику тога нема. Међутим из самога правног појма деликта и осталих прописа закона, који се на њега односе, јасно је да је то тако и по нашем закону.

IV. Лажност исказа

Исказом, који је елемепат деликта, има увек да се утврди каква истина из унутарњег живота човечијег. То може бити: опажање каквога факта и на томе основано знање или незнање, или вероватноћа какве истине, или изазване ћудих или сопственог опажања, или каква одлука какво расуђивање, одрицање знања каквога факта, или тврђење да се не зна више или боље, него што је исказано.

Дужност ка истини захтева да исказ и овим унутарњим истинама потпуно одговара унутарњем доживљају. Ако је то тако, онда је исказ истинит, јер истина коју прави исказ мора да садржи, састоји се у тачном поклапању унутарњег доживљаја. У овоме се показују појмови о правој и истинитом исказу [Echt und wahr] т. ј. прави исказ без обе истине не може се ни замислити. Ну, ако се унутарње истине п. пр. састоји у каквом опажању и сведок је убеђен, да је видио извесну личност као из једне куће излази, то је његова сведочка дужност да то тако и потврди, иако је видео, да тако се он у томе варао. Ако се он на такав исказ и закуне, исказ је прав и заклетва је чиста, али неистинита. [Der Eid ist „rein und nicht wein“].[33])

Лажност исказа може постојати у разним облицима. У главном ова лажност може бити двојака, и то:

а) У погледу на личност онога који се заклиње, и

б) У погледу на садржину исказа.

Искази лажни по садржини могу бити:

1) Прави [Echt], т. ј. исказ одговара индивидуалном опажању или мњењу дотичнога лица, али не одговара стању стварн (субјективно прав, објективно лажан).

2) Неправи или лажни, но двоструке ствари истините, т. ј. исказ не одговара индивидуалном опажању или мњењу дотичнога лица, али потпуно одговара стању ствари (субјективно лажан, објективно истинит).

3) И субјективно и објективно лажан, т. ј. бити одговара индивидуалном опажању или мњењу дотичнога лица нити правом стању ствари.

Пређи ћемо на даље излагање ових исказа, и то:

а) Искази лажни у погледу на личност учиниоца.

Овакви лажни искази, односно лажне заклетве паричара, не могу бити елемепат кажњивога кривоклетства. Тако и. пр. кад Б. дође суду на рочиште одређено за заклетву А. и у место А. положи, односно буде понуђену или прављену заклетву, онда Б. не чини кривоклетство по томе, што њему није ни понуђена ни прављена заклетва, већ само А. Овде Б. није повредио заклетву, над је сушгина деликта и он би могао одговарати само за друго које кажњиво дело, као на дело из § 149. казн. зак. (или из §§ 271. и 272. нем. казн. закона[34]).

То исто важи и за исказе сведока и вештака, који би били лажни у овоме погледу. Тада не би стојала дужносш заклетве дотичнога лица, јер лице, које даје овакав исказ и које сведок, односно вештак, већ сасвим друго лице. У овоме случају, наспрам онога лица могло би стојати дело иступа из § 360. т. 1. каз. закона.

Ови случајеви више су предмет теоријске расправе, а Бог зна какве практичне вредности, они немају, пошто практички долазе у врло ретка изузећа.

б) Искази лажни у погледу на садржину.

Ова искази по правилу могу бити елемепат деликта.

1. Искази прави а објективно неистинити.

Ова прва група лажних исказа по садржини, на сваки начин, као што је већ раније напоменуто, не даје елемепат хотимичнога кривоклетства (предвиђеног у прописима §§ 256 и 267. ц. п. з. и §§ 153 и 154. н. п. з.), већ би они само у извесноме случају могли бити предмет нехатнога кривоклетства. Са овога разлога о њима ћемо доцније говорити.

2) Искази субјективно лажни а објективно истинити.

Та околност, што лажно учињени исказ одговара правоме стању ствари, даље објективно садржи истину, ни у колико не мења значај лажности исказа у кривично-правноме погледу.

Као што је напомепуто, деликт се састоји у повреди законом прописане дужности за исказивање истине. Ова повреда сигурно стоји кад је онај који се заклиње, дао исказ хотимично противно своме опажању, знању, уверењу или мишљењу. Не треба губити из вида, да је главно то, што је учињавао хотимично дао лажан исказ, а споредно је, што се усљед заблуде учиниоца овај његов лажни исказ поклапа са стварним током или стањем ствари, које је он држао да није тачно.

Истинитост исказа мора се увек цепити са гледишта онога који се заклиње, а истина у овоме смислу, то је оно што одговара његовоме знању. Тако сведочка је заклетва лажна, чим се збиће на које је положена, по схватању тога сведока није збило или се збило дручије него што је он тврдио; нештакоја је заклетва лажна, чам је он дао исказ противно своме уверењу или схватању, ма да би дато мишљење стварно било тачно.[35])

Исто тако исказ је лажан и онда, када учињавши тврди, да он зна извесан факат а он га не зна, па на тај факт у истини и постојао.

У остадом овде ћемо навести следеће речи Биндинга:

„Мора се рећи да је то једна од најчудноватијих заблуда криминалне доктрине, кад се учило, па се још и данас учи, да се полазећи на Бога, као силу вечне истине, мирно може сложити са свесно учињеном лажном сведоџбом, само зато што ова случајно објективном стању стварн одговара, и да овај случај ослобођава кривоклетника од учињеног непрана и казне. Одржавајуће те заблуде; да субјективно лажна заклетва — није кривоклетство, у толико је загонетније, у колико се још у изворима канонског права садржи потпуно противан појам.“[36] [в. Биндинг стр. 115). (наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу службене дужности.

(НАСТАВАК)

Али сви ови разлози нису довољни да оправдају поступак оних држава и мишљења оних писаца, који су против директне одговорности државе за штету, коју њени органи — чиновници — учине кому у вршењу повереше им јавне власти. Тако ире свега у теорији је прекидало, као што је већ речено, мишљење, да државу репрезентују њени чиновници. Кад чиновник као државни орган врши јавну власт, онда је увек то држава која ради. Личност чиновника ступа у позадину.[37]) И кад државалани имају права да у свему пространству захтевају од државе да она исправно врши јавну власт, кад је држава дужна свима грађанима дата потребну заштиту ів. чланове 9, 16., 23. нашег устава и § 15. грађ. зак.), онда се у случају повреде овога јавнога права грађана но тога рађа за оштећеног грађа-

[32]) Биндинг с. 119, Оппенхоф под § 153 в. 9, а код § 154 в. 7, Хелвиг II 512.

[33]) Тако Биндинг с. 115. и то је тачно.

Друга је стварт да ли овакав правни исказ може самовољни делиоц погрешношу кривоклетства.

[34]) Тако Оппенхоф под § 153. п. 12, Лист Л. II, с. 83, противно Биндингу с. 124, који тврди да је овакав заклетва равна од нарадежна и напрасно доказује њену неважност.

[35]) Тако Оппенхоф под § 153. п. 4, Биндинг с. 122, Х. Мајер с. 138, противно Хелвиг, који узима да у овом случају стоји покушај.

[36]) в. Oehlin, die Haftpflicht der Beamten стр. 9.

нима приватно-правно потраживање да тражи од државе признању му тиме штету. Најприродији и најсигурнији пут да до остварења свога потраживања дође јесте судски пут. Административне власти нису погодне за извођење спорова овакве природе, јер би могле бити пристрасне, пошто би у главноме имале да извађају некоректне поступке самих својих чиновника. Мишљење оних писаца који веле да држава не треба да одговара за поступке својих чиновника за то, што је она као физичку према државним органима треће лице (n. prämed. [12], када се поступци државе као највише власти ништа не тичу, погрешно стога, што *држава као највиша власт и држава као имовинско-правни субјекат* (физичко) нису две различне, једна од друге одвојене личности, већ је то једно исто лице (правно), једна иста држава, која као субјекат државне власти врши највишу власт, а као физичке ступа у имовинске односе. Натоварена је она на себе као носилац јавне власти извесним приватно-правну обавезу на накнаду због недозвољене радње, то онда она има као физичке да плати ту накнаду[13]. Исто је тако неправедно одбијати одговорност државну због финансијских разлога. Јер ако снага потраживања накнаде штете од државе због недозвољених поступака чиновничких у вршењу јавне власти није тако честа, те држава не би често накнаде плаћала. У немалом, у којима у прном реду држава за поступке чиновника одговара, није се показало да је државна каса отуда велике штете имала. С друге пак стране држава се може у много случајева наплатити од чиновника, због чијег је поступка накнаду штете платила. Поред тога кад би држава одговарала непосредно за поступке својих чиновника, онда би она неку казну обраћала на лица, која за чиновнике поставља и јавну им власт поверавана. Што се тиче питања, да ово питање долази у државно, а не у приватно право, ту се има напоменути, да то не може бити сметња да се општедомане даде накнада према прописима приватног права. Али у истини јавно-правне је природе само унутрашњи правни однос између државе и њених чиновника, и он са спорним питањем никакве везе нема.

Према свему овоме излази да је оправдан захтев да држава у *прном реду* одговара и за ону штету, коју њени чиновници коме нанесу у вршењу јавне власти. „Одговорност државна мора бити примарна а не субсидијарна. Општедомане треба да је могућно на *најсигурнији* и *најпростији* начин доћи до заштите свога права. Противно је правичности ускраћивати општедомаћу право на чиновника, од кога се он, баш и кад би чиновник био осуђен, не би можда могао наплатити стога, што нема имовине, на ги онда тек упућивати на онога, који је *према њему* — општедомаћем — управо правни приват против кога сада треба покрпа водити парницу“.[14]) Сем тога над би се успоставила субсидијарна одговорност државна, онда би општедомаћи имао тешку и често неостварљиву дужност, *да докаже до која бана чиновника нема приватне*, пре је тужба поступила.

Овим су се питањем често бавили за последњих тридесет година зборови немачких правника. Тако је јан 1871. године донесена била резолуција на збору, којом су се немачки правници изјаснили за директну одговорност државну. На и на многобројнијем збору у Килу, на коме су били најучењији правници немачки и аустријски, донесена је после вишедневних писмених и усмених реферата једногласна одлука, да држава има непосредно да одговара. У исто доба збор је јавно жељу, да се у целој Немачкој ово питање једнообразно регулише.[15])

Б. Наше законодавство.

I.

1. Што се нашег законодавства тиче, у њему ово питање није јасно и једнозначно регулисано. Иначе је мишљење код нас држава *не одговара за штету, коју чиновници учине вршећи поверену им јавну власт* (в. бр. 3. под а.) Можемо сажалевати што је то тако по нашем законодавству и желети да се то што пре измени, или позитивним прописи у нашем законодавству тако се јасни да је друкчије тумачење немогућно. Кад данас чиновник нанесе коме штету отправљајући јавно правне функције државно, онда за ту штету он сам одговара. Ово моје мишљење изводим из ових законских прописа:

а. По чл. 38. Устава од 5. јуна 1903. год.: „Сваки Србин има право да непосредно и без ичијег одобрења тужи суду државне чиновнике и званичнике, као и председнике општина, кметове и општинске званичнике, ако су они у своме *службеном раду* повредили његова права“. Како се уставом у прном реду одређују јавно-правне функције државне и јавно-правни односи између појединаца и државе, то се онда и овај чл. 28. односи на повреде грађана поступцима чиновника у вршењу јавне власти. На овога законског пореченика излази да држава, уступајући општедомаће да судским путем без претходног одобрења административног траже од чиновника накнаду, од себе одбија одговорност за чиновничке поступке у вршењу јавне власти. Кад би држава хтела да сама одговара за поступке својих чиновника, онда не би имала потребе да општедомаћа упућује на тужбу суду против чиновника, већ би она, испитавши штету, сама потрђала чиновника на одговор. У својој генералности овај устаани прошс тиче се истина и оних поступака чиновничких, којима би се вређала политичка права грађана, али како исто и оних поступака чиновничких у вршењу јавне власти, којашто приватна права грађанска (на пр. право својине — чл. 16. устава). Иначе, да је законодавац имао на уму само политичка права, он би зацело то и рекао, а не би употребио генералан израз „ако суони у својем службеном раду повредили његова *права*.“

6. Неосновано је, да прашење правосуђа долази у јавно правне функције државно. За штету пак, коју би судија учинио кривицом у вршењу правде, држава не прима одговорност на себе, већ изричио упућује општедомаћа на тужбу суду против судије, чијом је кривицом штета наступила, прописујући и поречите поступак за извађање и суђење ових спорова. В. чл. 12—20 закона о судијама од 19. јануара 1901. године.[16]) И извршење судских пресуда и решења је јавно-правна функција државна, али код нас за штету, која би отуда настала, одговара не држава, већ чиновник, коме је ово прашење ове јавне власти повеpила. В. §§ 500а, 502, 504 и сл. зак. о пост. суд. у грађанским парницама.

(наставиће се)

Др Д. Аранђеловић.

Постанак и развитак криминалне антропологије

Цезар Ломброзо

Стара пословица, по којој у *сегу нема ничег новог*, може се потпуно применити на признавалну антропологију. Њени најважнији закључци, на чак и они који су нама на први поглед изгледали паралоксални, биле су познати научницима од про тодино времена, а у неколико и самом народу. Познато нам је врло добро, да је још у најстарији времену запажено, да се злочинци одликују непормалним борама и асиметричним лицем, као и да су обично леваци и разроке.

Човек се мора узбудити, кад у Хомеру прочита оне ретке: *има извесних људи, који од самог рођења притежавају неколико жалосних особина, за које не могу никако бити одговорни, пошто нису билк у могућности да сами бирају своје порекло.*

Још је Гардзи обратио пажњу на особиту хитрину и енергију крадљиваца, на њихове уплде и веома покретне очи и њихов искривљен или повијен нос.

За особинје и детаљније проучавање злочинаца и њихових карактера у последње време има се захвалити: *Томасину, Виллону, Виклоеу и Мореллу* у Енглеској; *Ловрену и Десину* у Француској; *Кастерр и Бенедикту* у Немачкој. Све што сам ја учинио, то је, што сам ранијим и њиховим закључцима, који тако рећи дебдијаху у вадуху неопажени, додао нешто мало органског тела.

Држим да нема ни потребе, да ја износим како сам ово постигао, и како ми је дошла прва идеја о овоме.

Год. 1870. изучавао сам неколико месеци осуђенике и болеснике у Павији и

---

[12]) в. Giercke у в. д. стр. 150.

[13]) в. Dolins у вак. д. стр. 10.

[14]) в. Gierke. Ger. Zeug. бр. 37. од ове године стр. 293. и след.

[15]) У Немачкој и в другим државама постоје закони по којима држава непосредно плаћа штету свим осуђеним лицима, која би у појединим суђају била по новим проглашена, као и онима, која су као невина оправдана притвор за време истраге по кривичном делу. Закони од 1898 и 1904. год.

поредно их са лешевима у циљу констатовања битне разлике између злочинаца и душевно оболелих, али без успеха. Једног децембарског јутра најпре изненади у дубаљи једног разбојника читаву серију атавистичких аномалија, а нарочито једну велику јаму у задњем делу главе. Утисак, који су ове чудноватe аномалије на мене учиниле, био је толико јак, да ми се решење проблема о природи и постанку злочинца појавило као ствар сврше на: *карактери примитивних људи и животиња на нижем ступњу развитка и данас се репродукују.*

Изгледало ми је, да су ја многи други факти ишли у прилог овој хипотези, нарочито у погледу психологије злочинаца: уобичајеност тетовирања и арга, затим бујне и продазне страсти, несмотреност која иде до храбрости и храброст која прелази у нукавичлук и, најзад, тешт која одговара страсти за игром.

Много доцније, год. 1884., изненађен Мидеовим случајем, код кога се атавистички карактери злочинца поклопаху потпуно са карактерима епилепсије, дошао сам до закључка, да се код злочинаца поред атавистичких аномалија сусрећу и патолошке. Тек тада појмио сам огромну важност извесних карактера, као што су: асиметрија лица и лубање, аномалије прста, несветица, конвулзија, импулзивност која иде до бодести, и дистракција која се граничи епилепсијом.

Нема спора, да би ови моји покушаји остали бесплодни, да није било компактне халапље научника, међу којима бришарају имена: Принса, Гарофала, Дрила, Ван-Хамела, Г-ће Тарновске, Тарда, Ласасања, Нордау-а, Албанела, Манесела, Сомера, Пелмана, Листа, Лежена, Мароа, Ферна, Феррара, Отоленги-а и Мањо-а, који су распоредили клицу, коригујући претеране и једностране закључке.

Научници ови доказали су, да не постоји само једна већ више врсте злочинаца, и да је за поједине врсте злочина одређен случајан, страшљу или болешљу. Они, после овога, сасвим умесно, истакоше питање: да ли не би било правичније удесити законе према фактима, у место да се факти фасонирају према законима само с тога, да се не би узнемиравало спокојство оних, који се не хтедоше занимати новом науком?

Подазећи са овог гледишта, они напустише апстрактне формуле ради којих су се толики генијални људи бесплодно исцрпели, и закључише: да њиху треба смањити у погледу интензије и строгости, а увећати у погледу трајања и друштвене одбране.

Они у исто време обратише погледиту пажњу превентивним мерама, помоћу којих се зло спречава на самом извору, као што су: борба против алкохола, заштита напуштене деце и т. д. Они, најзад, сасвим умесно приметише, да друштво, које већ трпи због извршеног злочина, не треба да троши и трпи за издржавање злочинаца по затворима за љубав једног теоријског принципа, у који у будуће нико неће веровати, и по коме је затвор врста новог крштења, које ће изгладити све погрешке и пороке.

И ако још не беху потпуно довршена, изложена истраживања изазвала су многобројне примедбе и критике.

— Ви и сувише злоупотребљавате узимање факте у вашим дедукцијама", — пребациваху ми многи одлични научници.

— Ако, н. пр. нађете асиметрију лубање или ушију код извесног лица, ви се журите да из тога закључите дудило или злочин, које ће стоје ни у каквом директном и извесном односу са сличним аномалијама."

Писам порицао, да се и у људском крстаду може понекад наћи каква ненормална формација; писам спорно, да је једна школа за душевне болести одређивала више пута на основу једне једине аномалије дијагнозу дегенеративног лудила, али сам у исто доба и доказивао, да су моје дедукције резултат масе посматраних факата, на којих неоспорно изгледа, да се аномалије у много већој сразмери сусрећу код злочинаца, но код поштених људи: да су усамљене аномалије за мене само један знак, једна музичка нота, од које се може добити акорд само тако, ако је у вези са осталим сличним или моралним нотама.

Примедбе и замерке друге врсте могу се поглавито свести у оно неколико речи: било је народа и времена када акти, које ми данашњи родени злочинци, нису сматрали као злочине или преступе.

Ово нико не спори, али тако исто нико не може спорити, да се данас под злочинима и преступима подразумевају оне акције, које су одвратне нашем времену, и да према овоме рођеном злочинцу, као атавистичком створењу у већини случајева, нашта не смета да и даље репродукује акте који су били нормални за „дивље" народе.

Још мање је основана примедба да се лица, која ране поједине преступе: браколомство, превару у трговини и т. д. не сматрају као злочинца.

Лако је доказати, да поред рођеног злочинца или преступника, има и случајних, *криминалоида*, међу које спадају и ова лица, и да свада и у свима природним појавама има средњих *степена од минимума* ка *максимуму*, од *ненормалног* ка *нормалном*.

Једна од најозбиљнијих замерака нашој науци јесте она, која тврди да наши радови иду на то да сруше казнени законик: да остане потпуну слободу разбојницима и да потконају основ људској слободи.

Она која ово тврде заборављају, да ми сматрамо индивидуалну одговорност замењујемо одговорношћу друштвеном, која је у сваком погледу много строжа и поуздањија: они заборављају, да ми тражимо вечито затварање баш за ону групу злочинаца, чију одговорност редуцирамо. Савремено друштво одбацује ово вечито затварање у име теоријских принципа, али и по цену недићих опасности.

Нова познања средстава, која ми предлажемо, искључују, признајем, имагинију, али и сами наши правници не мисле да је она преко потребна; они је сматрају као једну атавистичку трансформацију — као остатак старе осете — која се губи из дана у дан. Ко би се, у осталом, усудио, да одбаци толике користи од нових пенални средстава у накнаду за један тиусни осећај? Зар има неког, који још не појми, да наше време има за девиз: *Све познати, то је све опростити*".

Наши противници боје се атентата на морал услед редуцирања поштовања и презрења, који су у тако тесној вези са казнама зависним од слободне воље.

Пре свега, мало је неособито придавати толику важност овој стварн само на основу једног контроверзног факта; нико, у осталом, не мисли да измењује осећаје, нити се ово, у опште, може постићи.

Критеријум заслуге неће се ни у колико изменити; ако се већина прзнна и порока буде сматрала као последица молекуларне промене. Ко се не би дивно лепоти и онда кад би она била потпуно материјални и од људске воље независан феномен?

Узмите све криминалне антропологе; нико од њих неће спустити руку једном зликонољу, нити ће једначити кретена са генијем, и ако врло добро зна, да су глупост порот и интелигенција другог резултат организма.

Има, најзад, личности, које тврде, -да је наша школа умрла одмах по рођењу. На ово оригинално тврђење, одговоримо ни простим покретом атинског филозофа против оних који одрицају егзистенцију покрета. Чудноватн су, доиста, мртваци који су до сада у три маха потпуно обнављали свој пут, усвајајући истину и онда кад је она ишла против њих; који не заосташе ни часа да се одморе на побраним ловорикама; који су сваке године изналазили нове путеве и изучавали: са *Ломброзом* и *Ферарном* и *Тарновском* жену злочинца и проституцију, са *Белестрићем* детоубиство, са *Ферајем* убиство, са *Сигелом* злочин масе, са *Маром* и *Дрилом* дечји криминалитет, са *Серџијем*, *Де Санктисом*, *Паолом Ломброзо* и другим литерарну критику и естетику.

Истина је чеда, да је старо дрво изложено кварн времена, и да маховина већ почиње да покрива његову хрпавну кору, али на његовом стаблу, које ће и после смрти остати плодно, избијају већ нове гране, које ће бити и снажније и лиспитије од старих. Ове нове гране, то сте ви, моје драге кћери, ви, моји пријатељи и моји ученици, сви ве, моји драги другови, који дођосте овде на дан дека да бранпте једну идеју. Ваша енергија храбри ме више но тридесетогодишњи напори за ово дело. Идеја, коју ми заступамо расте из дана у дан — она пи-над неће умрети.*)

*) Говор *Ломброзо* држаном отварања VI. међународног конгреса за криминалну антропологију, које је трајало у Турину између 28. априла до 3. маја тек. године.

ПОУКЕ И УПУТИ

Пресуда среске власти, изречена на основу § 11. механске уредбе, којом је поред казне одлучено и о забрани упражњавања механске радње, није извршна према §§ 15. и 16. полицијске уредбе.

Миладин М., трговац и пољопривредник из Кијева, упражњавао је у својој згради у Кијеву механску радњу. Узет на одговор, и упитан на основу каквог одобрења упражњава механску радњу, он је изјавио: да има привремено механско право за обављање механске радње у својој згради, но да га је затурио и не може да нађе, и за доказ овога позвао се на акт начелника среза крагујевачког Бр. 9938/1891. год., а за тим и нарочите исте власти Бр. (087)., но коме му је остављено право да за две године обавља механску радњу у својој згради, и за то време да подигне прописну зграду.

Али пошто за све ово није поднео никаква оригинални документат, из кога би се могла оценити истинитост његових навода, и пошто није хтео поднети ни привремено месно механско право, да би се видело да му није протекао рок, дат му за подизање поне механе, већ се само позвао на акт Бр. 9938/1891. год., у коме није прецизно одређено, за које време има да подигне механу, — то је начелник среза крагујевачког, налазећи да је он о њима више само на обману власти, како би у својој згради могао још за неко време обављати механску радњу, решењем Бр. 9185/ 904. год., а на основу § 28. и 29. механске уредбе, одлучио да му се забрани даље упражњавање механске радње у згради у Кијеву, све дотле, док не поднесе месно механско право, по коме му је одобрено, да у својој његовој згради може отправљати механску радњу.

Ово решење, по изјављеној жалби, поништило је начелство округа крагујевачког, с тога, што среска власт није узела у прирење жалиочеву изјаву, у којој се позвао на акт среске власти Бр. 9938/1891. год., којим је извештен суд општине кијевске, да је Министар Унутрашњих Дела претписом ПБр. 9294/1891. год., одобрио жалиоцу Миладину привремено упражњавање механске радње у његовој згради све дотле, док неко не би тражио и добио право за подизање механске зграде по плану, а у исто време јављено суду, да је жалиоцу Миладину дато засебно решење о овом одобрењу, према чему не стоји, да он бесправно у својој згради упражњава механску радњу за то, што на захтев власти није могао однех показати оригинално одобрење, које може свакад добити у оверином препису од Министарства Унутрашњих Дела.

Усвојивши ове примедбе, среска власт је, по учињеном досљедењу, нашла:

1) да је извештен суда општине кијевске од 5. августа 1904. године Бр. 1966 утврђено, како је Миладин добио привремено месно механско право на ону зграду, коју ју је продао за школу кијевску, и да нема право на ону зграду, где сада обавља механску радњу.

2) да одбрани његовој: да он има право механисања на ону зграду, где сада обавља ону радњу, и да је то оно право, које помиње, — нема места, пошто се извештаем суда општине кијевске противно утврђује.

С тога је среска власт, на основу § 28. и 29. механске уредбе, решењем Бр. 10714/904. год. одлучила, да му се ова радња забрани у овој згради и да се ова зграда затвори, чим решење постане извршно.

Ово решење одобрило је начелство округа, али га је Министар Унутрашњих Дела поништио из ових разлога: што је начелник срески погрешно засновао своје решење на §§ 28. и 29. уредбе о механама и кафанама, јер се они законски прописи односе на оне зграде механске, које је тај закон затекао, а не и на оне, које су на недозвољени начин за механе употребљене, пошто је за сваке случајеве прописана казна у § 11. исте уредбе, те је жалитељ Миладина, над упражњава механску радњу у другој згради, а не у овој, за коју је добио одобрење, а која је у недозвољеној близини школе — § 5. поменуте уредбе — требало о томе судити и на казну по § 11. те уредбе.

Усвајајући ове примедбе, начелник срески поново је размотрио овај предмет и нашао:

а) да се из извештаја суда општине кијевске од 5. августа 1904. год. Бр. 1966 види, да је Миладин добио привремено право на зграду, коју је продао општини кијевској за школу;

б) да Миладин није поднео дозволу за упражњавање механске радње у овој згради, у којој сада исту обавља, и

в) да је ово дело кажњиво по § 11. механске уредбе.

Са ових разлога, среска власт га је пресудом Бр. 10732/905. год. казнила са 25 динара и забранила му ову радњу.

Ову пресуду, на основу чл. 11. закона о уређењу округа и срезова, одобрило је начелство окружно решењем од 20. јануара 1905. године Бр. 26843. Противну овог решења начелства, Миладин је изјавио жалбу Министру Унутрашњих Дела. Начелство, налазећи да је по § 15. и 16. полицијске уредбе његово решење Бр. 26842 извршно и да противу истог нема места жалби, решењем својим Бр. 4892 одбацило је жалбу као неумесну.

Ово решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 28. марта 1906. године ПБр. 7609.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да оваљбено решење министрово не одговара закону са ових разлога.

Као што се види из акта, начелник среза крагујевачког пресудом од 13. октобра 1905. године Бр. 10732 осудио је жалиоца са 25 динара казне, и да му се забрани механска радња, коју је привремено добио, и ту је пресуду одобрило начелство округа крагујевачког решењем од 20. јануара 1906. године Бр. 26843, на основу чл. 11. закона о уређењу округа и срезова.

Према томе, начелство решењем од 18. марта 1906. године Бр. 4892 није могло одбацити жалбу жалиоца, коју је изјавио противу решења Бр. 26843, оглашујући то решење за извршно, према §§ 15. и 16. полицијске уредбе, а ни Министар није могао одобрити то решење, решењем својим Бр. 6709. Жалба се није могла одбацити с тога, што пресуда Бр. 10732 не гласи само на казну, него и на забрану механске радње, и што начелство није одобрило ту пресуду на основу §§ 15. и 16. полицијске уредбе, него на основу чл. 11. закона о уређењу округа и срезова, а таква решења подлеже жалби.

Са наведенога, Државни Савет је нашао, да је Министар неисправно одобрио решење начелства Бр. 4892, него је требало, да се упусти у расматрање овога предмета по жалби жалиоца, у толико пре, што је овај предмет по жалби жалиоца већ једном био на расматрању код њега, и он је решење начелства од 8. марта 1905. године Бр. 21783/904. поништио својим решењем од 30. јуна 1905. године Бр. 18955.

Ове примедбе саветске усвојио је Министар Унутрашњих Дела.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године Бр. 6674.

Окружни посланик не може остати посланик, кад се после, пошто му је оглашен избор за посланика, сазна, да није могао бити биран по чл. 53. в. закона о општинама.

Окружна скупштина округа моравског на другом свом састанку, држаном 20. септембра 1906. године, донела је одлуку, да посланик И. Ђ. пошто је осуђиван за горосечу са 10 дана затвора; нема више услова да буде окружни посланик.

Начелник окружни, примивши ову одлуку, нашао је да иста не одговара закону из ових разлога:

1. што и ако је посланик И. Ђ. осуђиван судски за горосечу, он није осуђен за преступ из користољубља, који за собом повлачи губитак грађанске части, те да би му ово могло сметати да буде посланик.

2. што је чл. 53. в закона о општинама предвиђено случај, да неко не може бити члан општински, ако учини злочин или преступ из користољубља, који се казни по општем кривичном закону, а не по неком специјалном закону, као у овом случају по закону о шумама.

Ну баш и да би се узело, да је он учинио преступ из користољубља, опет то не би могло да буде разлог да изгуби мандат, јер се прописе чл. 53. к. закона о општинама датира од 3. децембра 1903. год. а међутим И. Ђ. је постао послаником још 20. септембра исте године, дакле пре, и његово већ стечено право доцнијим законским прописом не може да се окрња.

3. Што је посланик И. Ђ. у овој години изабран и за председника општинског, на је пред осталих навода у жалби на његов избор истицано и то, да је осуђиван

за горосему, али је Државни Савет усео, да тај напод не би могао да буде разлог за поништај овог избора.

С тога је окружни начелник, назавши да је одлука неправилна, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, задржао исту од извршења својим решењем.

Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је решење окружног начелника правилно, јер је Илија изабран и признат за окружног посланика про измена и допуна у закону о општинама од 3. децембра 1905. године (чл. 53, в.); па је с тога шесном својим од 25. септембра 1906. године ПЈ№ 20371 у смислу чл. 14. зак. о уређ. окр. и срез. послао сва акта овог предмета на решење Државном Савету.

Државни Савет нашао је: да има довољаких узрока за поништај избора: формалних у погледу изборне радње, и материјалних који у опште утврђују ко може бити бирач за посланика. И док се за формалне повреде закона може поништити избор само правном разматрања изборне радње, материјална повреда у свако доба, чим се утврди, чини избор ништавним.

Али како у овом случају посланик Илија није био осуђен за дело, које предвиђа чл. 53. в. закона о општинама, то је Државни Савет, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, поништио одлуку окружног Скупштине као противну закону.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године № 6659. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине божевачке, актом својим од 29. септембра ове год. Бр. 2503, пита:

1, „Кад једна грађанке тужи 2—3 или више лица, једном тужбом, за иступано дело, да ли тада треба да плати таксу по 2 дин. за сваког туженог засебно, или само за тужбу 2 динара, и шта бива ако треба да плати за сваког засебно, па он то неће да учини?

2, да ли лице, које нарађује у својој кући лонце, крчаге и т. слично, може продавати ту своју израђевину пијачним даном у варошици на пијаци, пошто је ово варошица, и

3, кад општински или који други службеник, одређен за извршење пресуда, не изврши на време пресуду иступне природе, изречену на новчану казну, и она застари према осуђеном, да ли је тада извршитељ дужан да наплати каси ову суму, која је пресудом била досуђена или не?"

— На ово питање одговарамо:

1, Ако 2—3 или више грађана учине заједнички једно иступно дело према нашесном лицу, па их ово лице тужи једном тужбом, онда ово плаћа свега 2 дин. таксе, пошто је једно дело. Ако ли је, пак, свако од ових лица учинило самостално иступно дело према тужиоцу, па он само сва лица обухватио једном тужбом, онда он плаћа по 2 дин. таксе сполико пута, колико засебних дела има.

Такса се, давде, одређује према броју дела (напомена под 7 код т. 227. зак. о таксама).

Ако неко неће да плати таксу више од 2 дин. а требао је да плати више, онда треба применити чл. 9. зак. о таксама;

2, израда грнчарије долази у ред заната, који су предвиђени еснафским уредбом, и постављени услови, под којима се овај занат може радити.

Према томе, ако су лица, која ову грнчарију израђују, добила мајсторско право, и по том праву раде, онда се њима не може забранити да израђевине своја занаата продају у својим радњама или пу̀ћама, или чак и на пијаци, ако у месту нема мајстора који држе стално дућане са истоветном робом. Ако ових последњих има, и они своју робу не износе на пијацу, онда и они при не би могли тако продавати своје израђевине. Наравно, да овде треба водити рачуна и о нарочитим законима о напаћурима и пијачним данима; и

3, Одговорност за неизвршење пресуда двојака је.

Тако, ако је застарелост пресуде намерно допуштена, онда би казна била из § 128. крив. зак.; а, ако би се то догодило случајно и под околностима које не би истицале казнену одговорност по поменутој законској одредби, онда би дотично лице одговарало административно-дисциплинским.

Уз ову осуду, одговорно лице могло би бити осуђено и на накнаду новчане казне, која је застарелошћу изгубљена, обухватајући ону накнаду унет одлуком, којом се расправља његова одговорност, и пружајући увек могућност употребе правних средстава.

II.

Суд општине бистричке, актом својим од 7. октобра ове год. Бр. 1089. пита:

„Пресудом овога суда од 18. јуна ове године Бр. 691, осуђено је извесно лице на 15 дана затвора за дело из § 357. т. 2. кривичног закона.

Пресуда ова одобрена је одлуком пространог суда од 22. јуна ове године Бр. 31958, и ова одлука саопштена је осуђеном 27. јуна ове год.

По овој пресуди осуђени није одмах отишао у затвор, јер је по саопштењу одмах отумарао незнано где.

Расписима својим од 10. сент. Бр. 1099 и од 22. истог м-ца Бр. 1048, суд је тражио осуђеног да га казни подврће, али га није могао пронаћи све до 6. октобра.

Тога дана суд је добавио осуђеног, али га није стављао у затвор, јер не зна да ли је пресуда застарела или не?

Моли се уредништво да што скорије обавештење: да ли је пресуда, којом је дотични осуђен, застарила или не, и има ли за ову застарелост какве одговорности, пошто је суд трагао за осуђеним, па се није могао пронаћи.„

— На ово питање одговарамо:

Иступне пресуде застарежају за оно исто време, за које застарева и само иступљење, за које је кривац осуђен, дакле за три месеца, § 396. крив. закона.

Ако осуђени, о коме је овде реч, није био у рукама власти, и одатле побегао, него је био у одбрани и отумарао, па ли три месеца није пропаћен од 22. јуна до 3. октобра; онда је према њему пресуда застарела и сада се не може и не сме извршивати.

Ако се утврди, да је неко од органа општинских нарочито помогао, да се осуђени уклони од издржавања суда, онда би према њему требало предузети законске мере, као што је у одговору под 1. изнесено.

III.

Суд општине бреконачке, актом својим од 9. октобра ове год. Бр. 1390, пита:

„Пресудом суда бивше општине бјелушке, од 30. децембра 1897. год. Бр 157, осуђен је Павле Ђорђевић, из Бјелуше, да се закуне, како није као бивши кмет примио од председника А. Лазаревића 24 дин. наплаћених од Урошa Матовића, за рачун Живана Ђорђића, па да ту суму не плати, а ако се по закуне да је дужан платити је.

Од дана изречене пресуде, па за шест месеци и 28 дана, Павле није положио заклетву по пресуди. нити је најавио да се неће заклети, а тога је дана умро.

Сада Ђорђић тражи наплату по пресуди, а наследници Павлови не пристају да плате осуду.

Моли се уредништво за објашњење: да ли се сматра да је Павле положио заклетву у смислу § 276. грађ. суд. пост., или треба његова наследници да плате 24 динара по пресуди?"

— На ово питање одговарамо:

Ако се пок. Павле није жалио на пресуду, којом му је заклетва досуђена, у колико би оваквој жалби у опште било места, кад се спор расправља главном заклетвом, а међутим, у току спора изјавио је да се хоће заклети, онда се услед његове смрти, сматра да је заклетву положио у смислу § 276. грађ. суд. пост. па се, према томе, од његових наследника не може ништа наплаћивати.

IV.

Суд општине прњиловачке, актом својим од 12. октобра ове год., пита:

„Моли се уредништво да у свом листу објасни: да ли за пеленшионске председника: Касационог, Апелационога и Првостепених судова, као и судија Касационог и Апелационог суда, важи чл. 11. закона о судијама од 11. јануара 1901. год. или чл. 157. Устава од 5. јуна 1903. год. и зашто?

— На ово питање одговарамо:

Отварајући рубрику „Поуке и обавештења", уредништво је имало намору да послужи истанским потребама општинских судова и оних државних и општинских службеника, који дуже и читају „Полицијски Гласник", и да даје обавештења само по оним питањима, која су у непрадпојној вези са њиховом службом и пословима у овој.

Како питање, које је постављено од стране суда општ, пријављивање, не стоји ни у каквој вези са пословима, које он врши, то му се, по постављеном правилу, не може ни одговор дати, тим пре, што се баш сада то питање третира у дневној штампи, па суд може задовољити своју радозналост и тим путем.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Убиство хликовца Ненадића. Као што смо већ јавили у прошлом броју, један од наших најопаснијих и најразвикнутих хликоваца, чувајући добро познати **Спасоје Ненадић**, убијен је 28. прошлог месеца у селу Гостишту, срез ужичког, захваљујући умешности и ревности полицијских чиновника и поштеној војницима.

Према званичном извештају начелника среза ужичког од 3. тек. м-ца Бр 10254, овај отпор описао је текст:

24. прошлог месеца дошао је у Ужице Лубиша, тетка Спасојева из Лубнића, из кога је места и Спасоје, и позвала Руску, жену његовог брата Страхиње на састанак са Спасојем као они, борећи се да је Спасоје не убије, не сиђе жив, већ отвар достаће оружником начелству. Одмах је кренута потера за хликовцем, али без успеха. Утврђено је само то, да је он довеће био у Лубњама.

Сутра дан т. ј. 25. пр. м-ца представља је начелнику среза ужичког г. Петру Чађевићу ова иста Лубиша и саопштила му, да је Спасоје дошао код ње ноћу између 25. и 24. пр. м-ца, и том приликом молио је: да му да хлеба, опере кошуље и исподе спаку Руску. Саветовала му је, нели, да се преда властима, јер ће „робом нађ или гробом нећеш", ну он је њеје хтео послушати, већ је, напротно, тражио, да се жена никоштто неће предавати. На питање г. Чађевића где је Спасоје, Лубиша је одговорила да не зна, али је обећала за ће га потражити и поново молити „да душо не губи главу", т. ј. да се преда.

Чим је Лубиша напшла из канцеларије, послао је за њом један хликовац да хитро где ће она и с ним ће се састати.

Пошто је пунила хлеба у једној пекарници Лубиша се, у место да иде кући у Лубнће, упути сасим противним правцем — ка селу Брајру. Поводом овога одмах је предузета потера и извршен претрес сумњивих кућа у овом селу, али без резултата. Једино што је нађена Лубиша у кући једног рођака Спасојевог, који је био негде ван куће, по свој прилици са Спасојем. Претрес је поново извршен и прено ноћи, али опет без успеха.

Пошто се тачно сазнао за места у којима се Спасоје крије, као и за људе који га примају и склањају, преузете су хитне мере и опседање страже, али су жандарми и службеници тајно пазили на кућу Лубичину у Лубњама.

На дан 28. прошлог месеца јавно се г. Чађевићу Драгољуб Поповићевић, полицајац из Гостишта и саопштио му, да је ноћу између 26. и 27. пр. м-ца дошао у његову кућевину један непознат човек, наоружан великим револверским револвером, и затражио га да из кафе изађе јавио почему поћичу, јер је био врло гладан. Убрзо за овим непознатим човеком дошао је у кућевину и Божидар Максимовић, из Гостишта, такође наоружан великим револверским револвером, па док је, вели, овај непознати јео и одмарао се у кућевиној соби, дотле је Максимовић седео у кућевини и чувао стражу. Пре поласку, оно пола ноћи, Максимовић је позвао непознатог човека из своје револвера и дао му оном непознатом човеку. Овог непознатог човека Драгутин је одмах познао у фотографији Спасојевој, коју му је г. Чађевић показао.

Овог истог дана предвечје је г. Чађевићу и благајн Поповићевић, саопштење кућевина о којој је реч, и јављено му се да му је на кућевине упућена, али исте ноћи када су у њој били Спасоје и Божидар, чаврка са 50 динара.

Пошто је још утврђено, да је Божидар Максимовић добар пријатељ и побратим Спасојев, и да је у једној његовој кући, удаљеној од села, у којој нико не станује, оближња шума, погодно је у Гостишту пет жандарска са наредбом, да по сумњивим кућама, а нарочито код Максимовића, потраже Спасоја.

Кад су ови жандарми стигли у Гостишту, око 9 часова у вече, нашли рано на кућу Максимовића, опколе је и полову лопићима да отворе врата. Чим се сазнало да су жандарми пред кућом, свеснот унутра извешћено је тутњава, што је још више појачало сумњу жандарма, да је Спасоје у кући. Са овог разлога, а пошто упућени нису никако хтели отворити врата, жандармеријски каплар Милутин Козаченић и редов Владимир Старченић отворе сама врата и уђу у кућу, где затекну она Божидарову Андрију и једну девојку, обоје веома уснаханене. У овом истом моменту жандарми около куће примећују: „Стој пушаћ", услед чега Козаченић и Старченић назете напоље и скоче једног човека где трчи низ брдо и пуца на жандарме, који га вичају. Одмах се и они придруже другоме и пођу за бегунцем, у коме лако упознаше хликовца Спасоја.

Пошто се хликовац на неколико пушка више хтео предати, већ је, шта више, обрано

Овог истог дана предвечје је г. Чађевићу и благајн Поповићевић, саопштење кућевина о којој је реч, и јављено му се да му је на кућевине упућена, али исте ноћи када су у њој били Спасоје и Божидар, чаврка са 50 динара.

доста тешко жандарма Старченића. Но жандарми опаде плетуном и на месту га убију.

Било је сасим природно, што је на овај начин завршио живот један од најопаснијих хликоваца, који је, и ако му нека више од 30

Страхиња

Лубица

Милица

година, већ три пута осуђиван на робију: први пут на пет, други пут на двадесет а трећи пут на петнаест година, и који би, несумњиво, поново један од најопаснијих хајдука, да је само могао опстати до пролећа — док тора не одсеча.

Да сада поједине истрагом утврђено је, да је Спасоје хтео пошто пото прећи у Турску на зимовник, а у пролеће вратити се у Србију и хајдуковати.

Није без интереса поменути, да је пала Спасојева фамилија сва лопов и хликовац.

Отац му Јовак био је још пут на робији због краће, а мати Милица је осуђена ово године по други пут на робију, опет због краће. Док је надзидавала прву **осуду** родила је Стра-

хиљу, који је до сада већ два пута осуђиван на робију: једном због разбојништва и други пут због крађе. И сама тетка Љубица била је осам година под судом због крађе стоке, али је ослобођена на недостатна доказа. Сви осо, у осталом, можда се врло лако запамтити и из њиховог фотографија, које приложимо у дванаестом броју, и које би приликама антропологу могле послужити као богат материјал за студирање родних злочинаца.

Огрешили би се о дужност кад ме би овако јавно констатовали, да је убијени Спасоје осуђен на двадесето-годишњу робију у год. 1896, и да је са суда пуштен 23. фебруара прошле године. Од 20 год. изржано је, дакле свега 9. Наше казнено правосуђе има велике мане, али му је, зема спора, колективно повиновење једна од највећих.

Побратим Спасојев Божидар Максимовић, који је такође осуђиван на робију, ухапшен је заједно са оцем Андрејом, а суд је одобрио решење о њиховом притвору.

Поред Ковачевића и Старчевића, у последњој потери за Спасојем учествовали су још и ови жандарми: Аранђел Михић, Владимир Николић и Марино Вучићевић. Последњи је и оканио Спасоја, кад је скочио крз прозор куће Максимовића, док су Ковачевић и Старчевић били у кући. Сви они, у осталом, вршили су ревносно и савесно своју дужност, и ми их за то овако јавно похваљујемо. Желети је, да се на њих угледају и остали ми другови.

Брата Спасојевог Стражењу које је, као што је познато, заједно са Спасојем побегао 5. пр. м-ца, вопто су претходно разоружали жандарма спроводника на „Дубоком“ и отели му оружје, ухапшен је 12. пр. м-ца г. Радосав Максимовић, поручник из Ваљева, правном државне порезе у општини лозничко, среза ваљевског. Код њега је, приликом претреса, нађен и отето жандармов револвер.

ПОТЕРЕ

Милутин Дамљановић, бив. слуга и пекарски Београдске Задужне Банке, 2. по, м-ца побегао је новембра куда са 2190 дин. бачиивог

новца. Милутин је стар 34 год., средњег раста, богињав у лицу, очију грозоратих, косе црне, брковп сиједих, и брада сиеђе и шпицасте. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милутина живо потраже и провађеног отправницима спроводу Управе гр. Београда с позивом на Бр. 41533.

Спасоје — Милић — Јовановић, пиљкави, из Рибара, среза мачванског, који је одговарао пред ваљевским среза посебо-тамнавског због крађе коња, 6 тек. м-ца у зоче побегао је из среског дворишта. Стоји је стар 19—20 год., повишоп, окрошав, лица дугуљастог, очију зелених и буљавих, обрва свствљивих. Треба га обилазо потражити, и провађеног спровести среском начелнику у Владимирце с позивом на депешу Бр. 12611. УБр. 41390.

Душан Пешић — Бравановић, кошпар, родом из Крупања, који је у притвору начелства округа крупањевачког изврашавао досуђену му судску осуду, због крвнаре, побегао је са рада 5. тек. м-ца, и до данас се није могао пронаћи. Душан је један од млађих али у вето доба и од највештијих зидарских кошпара, стар је 18 год., стаса је средњег, развијености обичне, очију сиеђих, косе отворено-плаве, на десној руци, за 3 ом. јаче пореза шиле, има белегу од опекотине, облика округла, у величини нетарина. Као и неким зидарским кошпара, тако је и Душан у одолу од прсте сунца, са шубаром или шкиљчом на глави. Треба га најенергичније потражити и провађеног строжајно спровести начелнику округа крупањевачког с позивом на депешу Бр. 9850. УБр. 41116.

Непознати крадљивци ноћу између 29. и 30. пр. м-ца провукли су се крез прозор у собу Тасе Јовановића, зем. из Прекашнице, па су затим изнашли шиш из вратима друге собе и из ње украли ове ствари: двадесет кршева пшенице, две нове кошуље мушке, два пара чарапа, двоје тканине, огрлицу од 30 комада цехинима и талира и један сто детињи са пешкиром од талира и пешчића. Нека ове полицијске и општинске власти вршиле потраге крадљивце и крадене ствари, и у случају проналаска о томе известе начелника среза лесковачког с позивом на акт Бр. 22542.

Непознато лице ноћу између 28. и 29. пр. м-ца, разбило је прозор на сушници општине врштаске, ушло у сушницу и из исте украло две пушке модела 1880. год., серије Бр. 5816. и 8957. Обрађа се нижма спима полицијским и општинским властима на ону крађу. Ант начелника среза лесковачког Бр. 23518.

Крађе стоке. Ноћу између 3. и 4. овог месеца непознати лопови украли су Милоју Јовановићу, тек. из Вољачке 12 брава оваца, од којих су 9 беле и 3 црне. Денешња начелника среза белочког Бр. 19474.

Ноћу између 13. и 14. пр. м-ца непознати крадљивци украли су зно оне Марину Ђригоровићу, тек. из Јабуковца.

Ноћу између 13. и 14. пр. м-ца непознати крадљивци украли су Ђорђу Чорћеку, тек. из Уровице 14 оваца, од којих су 5 прве и 9 беле.

Ноћу између 29. и 30. пр. м-ца непознати лопови украли су Марину Лекићу, тек. из Уровице 8 материх оваца и 3 летошња јагњета, од којих су 2 овце и 1 јагње црни а остале беле.

Даљу 28 пр. м-ца непознати лопови украли су са паше једно ждребе г. Драгољубу Михајловићу, учитељу из Брас-Паланке. Ждребе је матере 1 годину и 8 месеци, длаке прнсне, без других знакова. Ант начелника среза брас-паланачког Бр. 9943., 9986., 10411 и 10527.

ТРАЖИ СЕ

Владимира Станковића — Стошића, из Београда, трапи нарт општински Управе гр. Београда актом Бр. 12998. Проналазног Владимира треба стражарима спровести Управи, или поменутом кварту.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Пауна Павловића и Здравка Јовановића, земљоделаца из Рашавпе, среза ваљевског, нађоше су два украдена коња: један длако зеленкасте, стар 6 год., са жигом „О“ на врату, без рогања, и други длаке врапе, матер 10 год., такође са жигом „О“ и белом белегом на колима на предњем труку. Нека полицијске и општинске власти потраже сабаје оних нађених коња и упуте их начелнику среза ваљевског с позивом на депешу Бр. 21365.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Пешић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а кроме потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на пројект Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1868. год. §§ 256 до 276 казн., и на пројекте IX. Одељке Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

написе **М. С. Бурачић**, члан касационог суда

(НАСТАВАК)

3) Исказ и субјективно и објективно тачан.

Јасни искази, који се у стварн јављају као битни елементи деликта, обично спадају у ову групу и у великој маси деликта назначено само овакве исказе. С тога кад се говори о важном исказу у опште, онда се разуму онакни искази.

За оцену важности исказа у опште утврђујемо ова правила:

а) Норма заклетве.

Истинитост заклетве треба нарочито ценити насправ тога што се тражило да учинилац заклетвом потврди, јер оченидно да то одређује и обим његове дужности. Ово је потпуно мерилано за постојање кажњивога кривоклетства, јер дала истина ван садржине норме заклетве, без значаја је у овом погледу. Према овоме, ако исказ у истини одговара ставу заклетве, онда је постојање деликата искључено.

Сасвим је друго питање, да ли је заклетва требала тако да гласи или не, односно је то: да је учинилац истинито показао оно, што заклетвена норма садржи [39]). Тако Одехаузен вели: „ако се заклетва односи на то, да учинилац у извесно време какву робу за одређену цену није купио, то је истина, ако цена није била утврђена, ма да би куповина и предајз била спрнсна“.

[39]) Одехаузен код § 153 п. а) и б). Биндинг с 121 Х. Мајер 750.

б.) Начин оцене исказа, потврђеног заклетвом.

Исказ мора бити у целости истинит. При оцени његове истинитости, он се тако мора и разматрати као једна целина, а не да се поједини његови делови издвајају и засебно оцењују [40]).

Одехаузен даје овај пример:

Ако се н. пр. учинилац у парничарској заклетви закуне, да он извесиога дана није примио какву одређену ствар то је заклетва објективно тачна ако је пријем био пога другог дана, ма сам дан пријема и не био од вредности.

Тако. дакле, пре утврђивању истинитости исказа не може се правити разлика између битних и небитних састојака његових. Исказ је по садржини неистинит, ако не одговара истини само у каквој незнатној тачки, исто тако као кад би био лажан и односно какве важне тачке или кад би у целој садржини лажан био [41]).

в.) Оцена неистинитости исказа с обзиром на генерална (или персоналиа) питања.

Ова оцена односи се на исказе сведока и вештака.

У главноме сматра се да при сведочком исказу улазе у сам исказ и тако зв. генерална (општа) или личиа питања. Како исказ чини једну целину, потребно је до је и у оним тачкама истинит, јер ако није — одмах стоји лажност исказа.

[40]) Одехаузен код § 153 п. 4. с.). Биндинг с 124.

[41]) Одехаузен код § 153 п. 5. с). Биндинг с 121, Мархе с. 438, Хелингер II 913, Х. Мајер 750.

Биндинг налази, да у случају, да лажно, које лажи исказ не прелази целину важност изнесене тачкаиа, које му несмање изгледају а ни тога, нежли не стекла уверење да и с њима исказ познаје, може бити питање кад ли од тога исказ добије а у свом потпуну.

Хелингер је односно овога строги и сматра, да ако ствар овога, који лаже исказ да није ни је важно, а шта не, од онога, за шта се он пита. Та околност вели, што је он с извесној тачки, коју је сматрао за познату — противно своју дужности — неистину познао, не може га слугати за потпуно веродостојна кривоклетство.

Са овим мишљем Хелингера потпуно се слажемо, но ипак признајемо да у поједином случају може наступити питање и застарају доба.. Ово нарочито онако биће код отпрезајућих питања. (Нарочито о овоме вида Биндинг стр. 136 под 2).

За исказ вештака, ово се не може рећи, јер, по природи свога позива, вештак је дужан да тачно мисле или одлуку по изнесеној ствари да. Ако је он рђаво своје мисле дао, он је своју дужност испунио ма да би односно ових личних питања у нечему било и нетачности; сматра се да ова нетачност не ремети истинитост неистинског исказа [42]).

г.) Потреба особите оцене исказа сведока и вештака, с обзиром на природу ових исказа.

Овде морамо да изнесемо једно изучење од постављеног правила, по коме дати исказ чини једну правну целину, тако да се он има оглазити за неистинит, чим ма који његов део не одговара истини. Ну, у стварн, постављено правило и овде важи, само се посматрање и оцена чиии сходно природи позива сведока и вештака. Тако при овој оцеии мора се узети у обзир:

1.) Код исказа сведока.

Целокупна садржина његова у којнко се номе одговара дужности сведочкој у истинитом појављању унутарњег доживљаја сведоковог. Ова садржина и чиии сведочки исказ и истинитост њена у исто је време и истинитост сведоџбе. Друго што, што би ван опажања сведоковог било садржано у његовом исказу, као: изношења прочена из опажених збнља од стране његове или кога другог, мисла сведокова о томе усвед чега су наступила појединa опажена збиља и т. д. нису елементи сведо-

[42]) Тако: Одехаузен код § 154. п. 6 б), Хелингер II 915, противно Бинерман с. 125, који узима за ни правну непотпуиитост исказа утеху одговора на генерална питања као код сведока тако и код вештака: овоме сасвим противно Бернер с. 393. који у опште вели, да неистиие изјашњено односно генералних питања не остављају прекоречења. Пр. код женскиња односе голиш. Сем Одехаузена и Хелингера тако и лист Л. И 78 и Хуго Мајер—Аделе с 615. (Ово је опстојалиие VI издање уџбеника прив. права пос. Хуга Мајера, са измеиама и допунама од стране Др. Фелика Аделе, професора права у Брзласку. Како ово ово дело тек сада добија, пошто је опоро и важило, ни ћемо се у даљем току овога нашега позива, на исто позивати само онда, где би ваше било изменено или допуњено V. изд. Мајеровога уџбеника).

доцње, дакле не узаја у дужност ни исказа. Према томе оваква изношења или мњења, била лажна или неистинита, без утицаја су на постојање деликата.

2.) Код исказа вештака: Дужност његова, која се састоји само у томе да истинито мњење да. По томе од утицаја је, само, да ли је вештак право мњење дао и ништа друго. Ако је он то учинио, испунио је своју дужност и исказ му је истинит, без обзира на истинитост каквих било опажања, која у делокругу његове вештачке дужности не спадају и која се његовом заклетном не утврђују [42].

3) Неистинитост исказа усљед тога, што сведок или вештак прећути извесна чињеница, односно, мњења или изведења.

Деликт се састоји у противзаконој радњи, којом се прећа законска забрана о давању неистинитог исказа, дакле спада у т. зв. Begehungs oder Kommissivdelicte (Strafbare Verletzungen von Verboten, види о овоме у опште Меркел с. 38. Одсказује код § 1 н. 3 а). Могло би изгледати да је очигледне схватању противна та околност, што се ово кажњено дело може учинити и противзаконим неисказивањем свога опажања, знања, мњења, изведења и т. д., дакле само то на први поглед изгледа на чињеном (не радњом), усљед чега би се у овом случају могло мислити, да деликт спада у сасвим другу групу деликата, произведених нечињењем, нерадњом или пропуштањем поступања по извесном закону у т. з. Omnissivdoer Unterlassungsdelicte (Strafbare Verletzungen von Geboten, види о овоме у опште Меркел § 38. Одсказује код § 1 н. 3 в). Међутим ово не стоји. Давање исказа јесте једна позитивна радња. Законом је забрањено, да се под заклетвом учини лажан исказ, и чин је то учињено — деликт стоји. Свеједно је, да ли је то учињено лажним неисказивањем или лажним неисказивањем, а уз потврду заклетвом да се више не зна и ако се зна или да је дато мњење по најбољем знању и савести, а тако није у ствари. Цео овај исказ има се сматрати као једна целина, као једна позитивна радња, којом је учињена повреда означене законске забране.[43]

Деликт не бити учињен путем неисказивања (или прећутавања) увек кад је што прећутано са сасвим попредом дужности. Ова је наравно стојати, кад год би се према свима околностима и садржају и природи исказа могло видети да су изнесена збиља намерно и са сасвим попредом дужности прећутана. Тако увек ће се узети да ово стоји, кад је учинилац прећутао ова збиља, с којима је нарочито питан. Где такног питања није било, мора се у сваком конкретном случају утврђивати долиза према већој или мањој важности истине, коју је учинилац прећутао, и ако ће ово или мање везе са целокупним опажањем или расуђивањем учиниоца и свима осталим околностима дате сведоџбе или вештачког мњења.[44]

V. Способност лица.

Лице може или у опште бити неспособно за полагање заклетве (in abstracto) или неспособно само у конкретноме случају (in concreto).

Права неспособност има основа у самој личности дотичног лица т. ј. у извесноме правноме стању, у опште констатованоме на дотичноме субјекту, а друга, у извесним, законом одређеним, личним односима тога лица са субјектом или објектом предмета, по коме би оно имало заклетву да положи.

A) О неспособности лица in abstracto. Овде долазе:

1.) Малодетници, који нису достигли законом прописане године старости (види § § 114. т. 3. крив. суд. пост., 210 т. 6. и 265 т. 1. грађ. суд. пост.)

2.) Малоумна лица, којима оскудевају душевне способности (§ § 114 т. 4 крив. суд. пост., 210 т. 4 и 265 т. 2. грађ. суд. поступка).

3.) Лица, која у опште по закону, или пресудом судском лишена права на полагање заклетве, дотле, докле овај губитак права траје. По нашем закону ту спадају:

а.) Лица, која су под истрагом за злочино дело или су пресудом лишена грађанске части, а ова им није повраћена. (§ 114 т. 2 крив. суд. пост.).

б) Лица, која су на смрт, робију или заточење осуђена. Оваква лица, по § 18 казн. зак. лишена су права да могу бити сведоци и вештаци све дотле док по § 19 казн. зак. ова права не би повратила.

Лица под а) и б) не могу полагати ни ове заклетве по грађанским парницама: сведочку, § 210 т. 5 грађ. суд. пост., вештачку, § 251 грађ. суд пост., парничарску, § 265 т. 3. грађ. суд. пост. (но ову последњу могу, ако противна страна допусти).

в.) Лица, за која је довољно да су се једном криво заклела: она не могу полагати парничарску заклетву по грађанским споровима (т. 4. § 265 грађан. суд. поступка). (наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

а. По прописима каквог законика такође наступа одговорност не државе нећ чиновника, који прши поверену му јавну власт, на ову на корист кога лица злоупотребе. Посебице ово је начело наглашено у § § 116,[18] 123 и 127, а генерално правило ово опитивање, да ли је тако на недовољном знању оказан"со на штету чиј, или друге како злоупотребљене учиње, откуда питоно за кога произлази, да се лазни актором са шиме мисли до дође тодина а пора тога немогућно казнити, која тобе бити опна од трећине, ни казна од досуђене досуђене казнале да штету.[2] Дакле и ово опште правило чињенице а не дражава одговара за штету. У осталом, у овом правцу говор је и о јавно-правним функцијама државним (чиновника који држи какву дисктацију) и о приватно-правним (онтаки део опог ја.). Међу тим кад чиновник врши приватно-правне функције државне, за у вршењу исте учини какву штету, онда се може опитетити државу и њој одговара за надокаду. Ако је дак при том опитетео приватно лице, онда ово исто њему иноје одговара, правило одговара државе, а чиновника државе, која је обог његовог поступка дала каквоју опитебном приватном лицу.

[18] Тако сходно опшар и Ђ. Цокић у свом „Обједњењу казн. законика", стр. 294, упућујући на § 64. каз. о чинов. трић. реда, који говоре о обвези чиновника на повеђај штете.

[20] Кад чиновник уопи (§ 113. казн. зак.) какав или опкари које је од кога по службеној дужности правно, онда опитебни ово зрака у прозиво реду трашити накнаду од државе. Али у овом случају као у питању је јавно-правна нећ приватно-правна отношаја државна. Држава, дакле, опна и државо, чији чиновнику приватна предаје новац на чување, или из чијих рачуна државна ново потраживање наплаћује и накнађени повећ чува, поотоја уговорни однос, за који су неровилне прописи приватног права, па за то држава у прном реду одговара. Ово о овоме више опширније.

[21] Пројекат новога закона о чиновницима грађ. реда садржи, сасвим у духу новија правне теорије, одредбу, којом се установљава принципа одговорности државе за накнаду штете. Чланом 277. казне: „За штету коју чиновник учини у службеном послу, поднешће онда увек чинити државу одговорном. Државе ће после тражити износу од чиновника, које је штету проузроковао, било да је он још у активној служби било да је отказан у пенсији." В. и чл. 278, 279, 280, 281. истог пројекта.

[42] Тако: Одсказује код § 154 н. 5 б' и н 10 с). Виншинг с. 127 односно сведочких исказа, кад исказ вештака кратко казани: да се вештак вештака односи и на сва опажања, која би он као такав учинио и по томе, да и оваква опажања долазе у жељи исказ. Хелнер II. 913 зао и Одсказује односно вештачког исказа, а противно односно сведочког, јер овај: да се у вештака сведока већ садржи и вештачка вештака.

[43] Тако Одсказује код § 154. н. 6).

[44] Хелнер II 914, Одсказује код § 154. н. 10. б.); Биндинг с. 128, а овај и правилно под бр. 43) описа записа.

[18] У § 116. каже се: „Чиновник који врши какву дисциплинску или коме је поверено надзирање или ако извршн наша предузећа или послове или извршно правило садржано је у § 134. казн. зак. који гласи: „У свима случајима, где би којегод казненим делом чиновника у дужности оштећен био, има права тражити накнаду." Истина у овом се пропису не вели од кога оштећене може накнаду тражити, од чиновника или државе, али се само по себи подразумева да је може тражити само од чиновника, пошто се овим § 134. закључује глава XI. која говори о кривицама чиновничким, а у којој је говор једино о одговорности чиновничкој — кривичној и грађанској (за накнаду штете), а не и о одговорности државној. §. § 123. каз. зак.[19] [20].

б. И ваш законик о чиновницима грађанског реда предвиђа одговорност чиновника према грађанима за повреду званичне дужности у вршењу јавне власти. Тако се у § 66. прописује: „Чиновник, који је неправилним вршењем своје дужности кога оштетио одговара за штету." (Други део овог §-а укинут је чл. 28. устава). О одговорности чиновничкој а не државној говор је и у законодав. објашњењу § 67. каз. о чинов. од 13. X 1868 год. бр. XXI стр. 52.[21]; Ја мислим да су ови прописи закона о чиновницима најјачи разлог за мишљење, да наша држава одбија одговорност за поступке чиновничке у вршењу јавне власти. Јер по природи своју ово питање треба и да буде начелно решено у закону о чиновницима. И кад у њему држава чини одговорним за накнаду штете према приватним чиновника, а не себе, онда то значи, да је то начело као правило задржано у закону о чиновницима грађан. реда. Квентулан изузеци од овога пра-

вила у појединим законима не би обарала правило, већ би важили само за случајеве, за које су изричито прописани. Као изузеци они се не би могли примењивати на сличне случајеве, у којима би чиновник у вршењу јавне власти нашао противправно штету коме лицу.[32])

2. У јурисдикцији наших судова, у колико је мени она позната, није ово питање о одговорности државној за поступке својих чиновника у вршењу јавне власти на често изведено. Час је пресуђивано да држава одговара час да не одговара. При том се не види, да су судови правили ову разлику између поступака чиновничких у вршењу јавно-правних и оних у вршењу приватно-правних функција државних. Обазрети се на целокупну јурисдикцију наших судова у овом питању немогућно је у овоме мале расправе. За то ћу се задовољити да читаоцима изнесем један само случај, у коме се огледа неоспорна јавно-правна функција државне власти: наиме да штете због нередња, који су се одиграли у Београду на дан 14. маја 1889. год., а које полицијска власт није спречила, те је гостионичар Васа Мијатовић уништење својих ствари од стране изгредника био оштећен.

Тужилачка је страна тражила од државе накнаду на основу тога, што полицијска власт није спречала изгреднике у вршењу њесове имовине, на шта је законом позвана била, већ их је пустила да раде шта хоће. На како држава тиме није испунила своју законску дужност, то је тражио да се она, због небрижљивости њених органа, на накнаду штете осуди. Ову је пресуду тужилац и добио, и из пресуда судских по овом спору нарочито пресуде Апелац. Суда од 19. I 1896. Бр. 4407/95.) види се, да је овдашња јурисдикција сматрала да је држава одговорна за штету, која је настала услед небрижљивости држав. чиновника у вршењу поверене им јавне власти. Али ма да горе споменута пресуда потпуно одговара правичности, ипак је она противна нашем позитивним законским прописима, по којима, као што смо већ видели, држава не одговара за поступке својих чиновника у вршењу јавне власти. Како су судски разлози, којима се одговорност државна у овом спору заступа, карактеристични и за друге спорове овакве природе, то ћемо их овде изложити и њихову неоснованост показати.

[32]) Као полицајске власти према закону о општинама уопћеју њима акт, ипак је ово несумњиво јавно-правна функција државне власти. Чиновници који врши забрану листа, новца, крпења су своју дужност, противправно повредили приватна права хотелских лица и нанела им материјалну штету. У чл. 11. зак. о штампи, прописано је, да, који се о накнади штете одн: „Примерно штампање отвора и све остало, што се при забрани одузима, плаћа, која је забрану извршила, дужна је на случај поништења забране, одмах све потпуно и неповређено предати. Ако плаћ, која је забрану извршила, штетно и неоправдано по предлагање стевара, оштећена има право на накнаду штете по умрвљу суда." И у овом законском пропису не каже се ко кога се може наплата штете ангажовати, од државе или дотичног полицајског чиновника, али према овоме, што је горе у тексту казано, оштећени може накнаду тражити од дотичног чиновника. Али баш и над би уосад, да може накнаду од државе тражити, то би због изузетка од правила да држава не одговара, и према томе не би се могло аналогно поступити у другој њеној теорији права приватних на стране чиновника, који би на другом пољу државне делатности вршио јавну власт.

а. „Полицијска власт, вели Апелац. Суд, као орган државне полиције сигурности, у чије име она своју функцију и врши, дужна је с једне стране водити бригу ... и о сигурности имања појединих грађана, а с друге стране мора се старати да отклони и предупреди све оно, што би штетом и опасношћу претило имању њиховом. Све то јасно је сбележено у првој тачци § 27. устројства централне државне управе." Даље наставља Апелац. Суд да полицијска власт није предузимала потребне мере да изгреднике у уништењу имовине тужиочеве спречи, и ако је на лицу места била и то посматрала. „У оваком нерешеном своје дужности овог органа државне полиције сигурности Апелационна Суд према наређењу у §§ 808 и 15 грађ. зак. налази законог основа непосредне одговорности тужене стране — државе — на свеколику штету, која је тужиоцу овим случајем учињена. Непосредна одговорност њена лежи поглавито у томе, што тужена држава своју власт и дужност извршује средством оних својих посред поменутих органа. Ови органи њени ништа друго нису него државни повереници — пуномоћници, и у таквом својству њихова радња или нерадња непосредан је чин саме државе. На кад се на тај начин учини коме каква штета, за ону је одговорна непосредно сама тужена држава, а њој — аналогно § 617. грађ. зак. — остаје право, да своје органе гони за накнаду онога, што је она као штету коме „платила за њихову радњу или нерадњу".

б. У овој парници имао је да своју реч да и Касац. Суд. У приведбама својим од 22. октобра 1896. Бр. 2346. Касац. Суд поништава споменуту пресуду Апелац. Суда са ових разлога у главном: „Баш и кад би се узело за несумњиво доказано да је спорна штета проузпила на ненасиље и нерешењу дужности извесних чиновника државних, ипак је Апелац. Суд требао у својој пресуди да изнесе разлог и покаже закон, по коме се за такву штету, која би произашла из кривице чиновника државних, може у првоме реду да осуди сама држава на накнаду пре још него би се утврдило, да стоје случаји на друге тачке § § 810 и 811. грађ. зак., у којима случајима и за туђа дела може да се за накнаду одговара, јер ова пропише закона, на које се пресуда ослања, или су природе опште — начелне —, као што је пропис § 15. грађ. зак. и § 27. устројства центр. државне управе, или се односе на случајне штете и одговорност оних, који су за такве штете криви, о чему се говори у § 808 грађ. зак., те с тога је погрешна и примена тих прописа законских на спорни случај накнаде. Апелац. Суд требао је да да разлога и наведе закон, по коме би држава одговорна била за спорну штету, пре него што би се она непосредно тражила од оних чиновника државних, који су узрок штети, и пре него што би се утврдило, да ова чиновници и њесу били у стању да исту накнаде."

На ове примедбе дао је Апелац. Суд противразлоге, у којима је у главном поновно ово, што је већ у пресуди својој рекао, а општа седница Касац. Суда усвојила је гледиште Апелац. Суда и осудила државу да тужиоцу плати накнаду штете.

в. Као што се из разлога у пресуди Апелац. Суда види, суд овај сматра — сасвим у духу модерне правне теорије — да држава ради преко својих органа — чиновника — и да је за поступке њихове у вршењу јавне власти одговорна оштећеноме она непосредно, а не чиновник, који само држави одговара.[33]) Касац. Суд вели да би држава одговарала тек над би тужилац, сходно пропису §§ 810 и 811 грађ. зак., доказао да је држава така лица у служби држала, која су као сватиште, невољници и злочинци познати, или кад би доказао (§ 811.) да је држава са знањем узела за чиновнике полицијске, за које се нарочита спрема тражи, неспособна лица и тиме би тужиоцу штета причињена била. Али погрешни су разлози оба суда. У опште за цело ово питање о одговорности државној за накнаду штете нису, по нашем *законодавству*, мародавни прописи грађан. законика, те за то позивањ на њих није ни било места. Ма смо видели да по прописима наведена јавнога права држава у овакви случајевима не одговара већ сам чиновник. Ако нас иначе анализирамо разлоге Апелац. Суда, видећемо ово: Апелац. Суд оснива одговорност државну прво на § 15. грађ. зак.: „Свакога Србина личност и сопственост и сва с њима скопчана права јесу неприкосновена и стоје под заштитом и обраном закона." То нам што се налаза у § 15. грађ. закан. не и у доцнаје донетом Уставу, а на име у чл. 9, 14, 15, 16 и осталима. Али из онога се не може изводити да у случају повреде ових права одговара за то држава за накнаду штете а не чиновник. Из ових законских наређења види се само да држава штити она права средствима која јој стоје на расположењу, а каква је сваћија ових законских прописа, то се из њих не види. Међу тим сапнијаја њихова не мора се састојати и не састоји се у одговорности државној за накнаду штете, већ се она, по нашем законодавству, састоји с једне стране у кривичној и дисциплинској одговорности чиновника, који је у вршењу јавне власти противправно повредио приватна права, према држави, а с друге стране у одговорности његовој приватноме за накнаду штете. Одговорност државна не може се изводити ни из § 27. устројства централне државне управе, у коме је само говор да у надзежност Министра унутрашњих дела долазе старање о заштити живота и имања грађана. (наставиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

[33]) Само Апелац. Суд грешк што, кад је већ кажњено да држава одговара за поступке својих чиновника, упоређује положај држане према чиновницима са положајем властодавца према пуномоћнику. Јер тамо побија ово, што је раније рекао, поштo властодавац не одговара за штету, коју пуномоћник причини повером му посао коме треба наперно као узрок небрижљивости нашао, а овде Апелац. Суд као да држава нас властодавац одговара за делаке односношћима. Властодавац одговара само за пријатне посао, које пуномоћник у име властодавца закључи (§ 426). Чак ни пропорци пуномоћство нам прописа поверење му посао поверен противправном радњом интересе трећега лица, онда због те противправне радње не одговара сам властодавац већ пуномоћник.

Борба против криминалитета малолетника у Угарској.

Потчињена дуго времена деспотској пристворацији, а потом растрана политичким борбама, које отежавају административу организацију, Угарска није била у могућности, да се изразите отноше занимата заштитом детињства. Тек са компромисом од 1867. год. успела је она, да створи себи сталан и независан положај.

Још у јануару месецу 1871. год. поднео је парламенат министра унутрашњих дела, да у буџет унесе потребну суму за подизање азила за матере и одбачену децу, али се ово због рђавих финансијских прилика није могло остварити све до 1898. год. када је донет први закон у овом смислу. Благодети овог закона биле су у толико веће, што у Угарској, у овом времену, не беше приватних друштава са сличним задатком, која би колико толико надокнађивала оскудицу законских мера.

У год. 1902., када су ступили у живот закони о заштити деце, од целокупног броја смртних случајева долазило је 50·76% на децу испод 7 год. Од овога броја пак, умирало је 54·2% без икакве лекарске помоћи.

Скоро опако исто жалосно било је и са дечјим криминалитетом у овој години. Број осуђених малолетника између 16—20 год. износио је 15·44%, а између 12—16 год 3·14%.

Захваљујући поганитво Коломану Селу, у год. 1901. донета су још два закона о заштити детињства, који су у свему допунили закон од 1898. год.

Основна идеја овог угарског законодавства у томе је: *да је држава дужна старати се о сваком детету, за чије би задржавање биле неспособни родитељи или најближи сродници, досуђени је једним другим, не мање апсолутним принципом: родитељ не може ни којим начином интервенисати у питањима о одузимању деце; о овоме има да се стара, на првом месту, старатељски судија, затим, у хитним случајевима, среске судије и главни лекар азила.* Ове административне власти имају, у осталом, моћне потпоре и у приватним друштвима, коју потпору, узгред буди речено, примају са захвалношћу, у место да су према овим друштвима неповерљиви и запиљиви, као што је то обичај у другим земљама.

Сваки азил сачињава једну врсту центра, око кога живе деца, разделена по окружним општинама.

Забрањено је у принципу, изузев неколико ретких и веома ограничених изузетака, давати мајци новчану потпору за одувето дете. Али кад мати пристане да иде у поље, код сељана на које је упућен управа азила, не само да јој се оставља дете, већ се све чини да би се она привикла новом начину живота. Ово с тога, да би се детету очувала природна храна и нега материна.

Захваљујући овом режиму, морталитет дечји знатно је мањи но што је раније био.

Ово што је парочито оригинално у овом систему, то је, што он тражи интервенцију матере, док је други системи одбацују. Једновремено смештање и матере и детета нове је и оригинална установа у заштити детињства, те је с тога потребно да о њој речемо коју више.

Док јавна друштва у Француској, у жељи да што више смање број детоубиства, примају одбачену децу и неупућују је у истраживање њихових матера, дотле се у Угарској, напротив, труде свим могућим средствима да не растане мајку од детета.

Млада мати ступа у азил заједно са својим новорођенчетом. Овом приликом нико је не пита ни за име, ни за порекло, ни за пасош: она је мати, и то је довољно. Пошто је пристала да служи у служби на селу, коју јој налази управа азила, даје јој се плата, која одговара њеном раду, а поред тога и парочите новчана награда. Захваљујући дискретности овог режима, детоубиства су врло ретка.

Главна приватна друштва, која потпомажу државу у овом послу јесу: „Прво Будим-пештанско генерално друштво за дечје азиле.“ Друштво генерално за заштиту детињства“ и „Генерално друштво белог крста за нађену децу.“

У год. 1903. било је у Угарској 13 јавних азила за напуштену децу, око којих су се груписале 466 колонија са 13·600 деце.

Из интересантних и обилних статистичких података, које су публиковали д-р Бела Кун и д-р Ладеј, види се, да је морталитет деце по азилима износио 7·03% за децу, која су била заједно с матерама, а 19·53% за осталу децу.

II. Заводи за поправку

Угарски заводи за поправку створени су по угледу на немачке заводе опе врсте, те с тога у њима нема оне слободе кавна се налази у швајцарским заводима, али ни оне гвоздене дисциплине каква је у француским заводима. Живот у унутрашњости угарских завода скоро је сасвим породичан, и ако су сплошна ограђени и добро затворени. Разлози практичне природе узрок су, да се у њих примају и малодетни осуђеници и морално напуштена деца. Сви питомци подељени су у „азилије,“ а подела ова извршена је како према доба старости, тако и према ступњу моралности.

У заводу „Aszód.“ који је основан 1884. год. било је у год. 1886. четири азилије: прва — *експериментална* — за новодошавше, друга за *рђаве*, трећа за *средње* и четврта за *добре*. Подела према доба старости врши се тек онда, пошто се умноже чланови „*азилије*“.

Са напретком у годинама и у моралним особинама, дете је мењало и средину. Ну пошто се брзо уназедо, да је разлика између „*азилија*,“ састављених из деце, једнаке и по годинама и по моралним особинама, после шкуларна, напуштен је овај систем и замењен данашњим системом, по коме постоје свега два „азилије:“ *експериментална* за новодошавше и *професионална* за све остале. После кратког бављења у „азилији“ *експерименталној*, питомци прелазе у „азилију“ *професионалну*, у којој остају до изласка из завода. На овај начин професионални рад јавља се, не као споредни, већ као битни елеменат моралне поправке.

И у погледу саме природе рада ученици је знатан напредак. Питомци се не обучавају у обичним занатима: обућарском, столарском, коларском, кидарском, пекарском, књиговезачком, штампарском и т. д., којих има и сувише у Угарској, већ индустријским радовима, који су Мађарима преко потребни за оснивање националне индустрије. Немогући од земљоделаца створити фабричке радинке, а у жељи да их имају поштo пото, Мађари су завоље за поправку претворили у праве професионалне школе, и на овај начин постигли двогубу корист.

Завод у Кашави, који је подигнут 1901. год., снабдевен је најсавршенијом машинеријом за индустрију коже, дрва и текстилних материја. По једном споразуму са министром трговине, овај исти завод уврштен је у ред школа за вештине и занате, и с тога се његовим питомцима, по изласку из завода, издају дипломатски слободних фабричких радника.

Скоро у овом истом смислу трансформисан је и завод „Aszód“ у времену између 1904—1905. год., а исто ће судбина убрзо постићи и остале заводе за поправку у Угарској.

Код је Вељем II. хтео снабдети Немачку ратном флотом, он је, у осећању моралне, све заводе за поправку малолетника и морално напуштене деце претворио у морнарске школе. По угледу на њега и Мађари данас своје заводе за поправку претварају у индустријске радионице, и на овај начин спремају радинке, помоћу којих ће се једног дана моћи борити против страше индустрије.

Опширнија подаци о угарским заводима за поправку, а нарочито о њиховој административној организацији, дужностима чиновника и „*четвоја азилија*,“ могу се наћи у књизи д-р Беле Куна и д-р Ладеја; „*Борба против криминалитета малолетника у Угарској*“, која је публикована за време седмог међународног, приватног конгреса, који је одржан у Будим-Пешти августа месеца прошле године.

Остаје нам још да поменемо, да су алкохолна пића, па и сам дуван, најстрожије забрањени по угарским заводима за поправку.

III. Среска затвори за малолетнике

Угарски казнени законик предвиђа за малолетнике између 12—16 год., који би дело извршили с разбором (§ § 84 и 85) интернирање у завод за поправку, и изричио наређује, да буду одвојени од пунолетних криваца. Ну поштo су заводи за поправку недовољни да приме све оне малолетнике, то су за случајне малолетне осуђенике, као и за оне који су осуђени на кратковремене затвор, резервисани срески затвори.

У овим затворима осуђеници не добијају никакву професионалну наставу, нити је, у опште, могуће организовати у њима ма какав обилазни посао. Шта више, они малолетници, који су осуђени на тоже казне, издржавају ове заједно са пунолетнима.

У последње време подигнут је у Капоши окружни затвор за малолетнике од 12—20 год., у коме се преко лета раде тешки пољски послови, а преко зиме домаћа индустрија.

Ово је у најопштијим потезима слика заштите детињства у Угарској. На њак се ни ове слике може лако увидети, да су Мађари успели за кратко време да се изједначе са западним народима у погледу борбе против криминалитета малолетника, што им само може служити на част.

Revue pénitentiaire, бр. 7—10/1906.

ПОУКЕ И УПУТИ

Окружни посланик може се примити у окружну скупштину, кад је изгубио пуномоћје, издато му од стране бирачког одбора, ако се одлучним изборним актима утврђује његов избор.

Окружна скупштина округа београдског на првом свом састанку, држаном 20. септембра 1906. године, по покренутом питању, да ли г. А., који се јавио као окружни посланик за срез косанички, може бити примљен за посланика, ма да није са собом донео и окружној скупштини пуномоћје, донела је одлуку, да се не може да прими за окружног посланика све дотле, док не поднесе пуномоћство ради верификације.

Начелник окружни поводом представке г. А. да га окружна скупштина није примила за окружног посланика, јер је, вели, пуномоћство посланичко изгубио, — доставио је сва акта по овој ствари, и нашао, да је одлука окружне скупштине неправилна из оних разлога:

1. што је пуномоћство један формалан акт, који, поред тога што казује да је лицу у њему означено изабрано за окружног посланика, још и легитимира то лице, кад буде представио скупштини.

На пошто је легитимација претежнија страна у пуномоћству, верификациони скупштински одбор из изборних акта уверава се, да ли је то лице записано, које је по записнику бирачк г одбора одлучено за изабрано.

2. што је и верификациони одбор и окружна скупштина још прошле године изабор и другова са његове листе одлучно за правилан; а при том, он као народни представник и позната личност не мора доказивати свој идентитет

3. што је она иста окружна скупштина прошле године на другом свом састанку признала за посланика М. М. и ако овај тада па ни после није поднео своје пуномоћство ради верификације.

4. што је искључена могућност да попова добије своје пуномоћство, јер тело, које му га је издало, више не постоји. па према томе, оспорената му права за посланика само за то, што је изгубио пуномоћство, несурдност би била.

С тога је окружни начелник ону одлуку, као противну закону, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, задржао од извршења и спорнео предмет Министру Унутрашњих Дела на даљи законски поступак.

Министар Унутрашњих Дела нашао је, да је решење окружног начелника, којим је она одлука задржана од извршења, на закону основано, јер се не могу одрицати права окружног посланика само због тога, што је пуномоћство изгубио, кад се извештајем верификационог одбора и иначе утврђује, да је он за окружног посланика изабран, — па је с тога послао овај предмет Државном Савету на оцену и решење.

Државни Савет, расмотривши овај предмет, нашао је, да одлука окружне скупштине не одговара закону из оних разлога:

Записником бирачког одбора за срез косанички тврди се, да је листа г. А. добила највећи број гласова, и сним изабратим посланицима са исте листе бирачки одбор издао и пуномоћства. Затим, и верификациони одбор, налазећи да је избор, не само оних посланика у косаничком срезу, већ у целом београдском округу, правилан, још у прошлогодишњем сазиву Окружне Скупштине предложио је Скупштини, да се избор оних посланика као правилан оснажи.

Ну, окружна скупштина донела је одлуку: да се г. А. не може примити за окружног посланика само за то, што није поднео пуномоћство ради верификације, а које он тврди да га је изгубио, па му је према томе оспорила право за посланика. Ово је неумесно, кад се записником бирачког одбора и извештајем верификационог одбора, а и иначе изборним актима утврђује, да је г. А. за посланика изабран.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се поменута одлука окружне скупштине поништи.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године. Бр. 6660.

Окружне Скупштине могу у свој буџет уносити и друге издатке сем оних, предвиђених у чл. 133. закона о уређењу округа и срезова.

Окружна скупштина округа смедеревског, на свом састанку од 22. септембра 1906. године, усвојила је предлог окружног одбора и донела одлуку: да се Ј. П. Н., посланику и председнику окружног одбора, одреди и у окружни буџет за идућу 1907. годину унесе додатак од 600 динара на име путовања по округу службеном послом.

Окружни начелник нашао је, да је ова одлука противна чл. 111. закона о уређењу округа и срезова, по коме окружни одбор само као потреба буде захтевала рада прегледа може из своје средине одређивати једног или више чланова са наградом, која ни је законом тачно одређена. С тога је решењем својим од 22. септембра 1906. године Бр. 119 одлуку окружне скупштине задржао од извршења.

Министар Унутрашњих Дела усвајајући ове разлоге окружног начелника, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и срезова послао је предмет на решење Државном Савету.

Државни Савет поништио је ово решење окружног начелника, налазећи да не одговара закону са ових разлога:

1. што окружној скупштини никаквим законским прописом није забрањено, да ће може поред оних издатака предвиђених у чл. 133. закона о уређењу округа и срезова, уносити у буџет и друге издатке, за које нађе, да су потребни.

2. што је позивање у решењу на прописе чл. 111. закона о уређењу округа и срезова неумесно, јер се поменути прописе не односи на овај случај.

Одлука Државног Савета од 6. октобра 1906. године Бр. 6667.

Један случај из чл. 86. закона о општинама.

Одбор општине жарковачке на свом састанку од 16. јуза 1906. године донео је одлуку: да се механа општинска, постојећа на Чукарици, са свима њеним принадлежностима, путем јавне лицитације изда под трогодишњи закуп.

Одређеног дана на лицитацији учествовало је двадесет лица. Том приликом највећу цену, 18.036-65 динара дао је Серафим Ристић, механџија. Лицитација је држана 13. августа 1906. године. Дошавши, 17. истог месеца, Наум Борђевић, механџија, упутио је молбу суду и одбору општинском, да њудељ нету суму, молио је, да се закуп механе општинске уступи њему, а не Серафиму.

Одбор општински на састанку од истог дана дана донесе одлуку: да се закуп уступи Науму, а не Серафиму, пошто овај није ни половно кауцију ни испуно услове о закупу, те тим хтео да наведе општину на тропак. Председник суда и одбора није се слажио с оним мишљењем, налазећи, да се закуп не може уступити Науму над он није ни био на лицитацији.

Противу ове одлуке општинског одбора, Серафим је изјавио жалбу начелнику среза врачарског, и у њој навео:

1. што не стоји разлог, да није положио кауцију за ону лицитацију, јер се

код суда општинског налази кауција за плаћање закупа исте механе;

2. што је одбор издао под закуп општинску механу лицу које на дан лицитације није ни било лицитант, те тиме се отрешио о услове лицитације, које је сам прописао, јер тамо стоји, да ће се закуп издати највећем понуђачу, и да се накнадне понуде неће узимати у обзир.

Начелник срески налазећи да по т-ч. 3. чл. 86. закона о општинама, општински одбор има право и дужност да коначно одобрава давање под закуп општинске добара, разуме се како је по општинске интересе најбоље. ту је одлуку као правилну одобрио, и вратио предмет суду с тим, да са закупцем Наумом Ђорђевићем закључи и потврди уговор о закупу.

Против овог решења начелника среза врачарског, Серафим је изјавио жалбу Државном Савету, наводећи да исто не одговара закону са ових разлога:

1. Начелник срески требао је ову одлуку одбора да поништи у смислу чл. 146. закона о општинама, јер је њоме очигледно поништен закон, а сем тога одбор није могао да гази услове лицитације, и није могао да нађе механу овом лицитанту, које није ни било лицитант;

2. Начелник срески погрешно тврди, да одбор има право и дужност, да у смислу тач. 3. чл. 86. закона о општинама коначно решава о издавању општинских добара под закуп, јер кад би се то тако разумело, дошло би се до тога, да би одбор често пута био у могућности, да врши незаконитости.

3. што је одбор, доневши једну такву одлуку, очито погазио једну раније своју одлуку, јер је казао, да се накнадне понуде неће примати, и да ће се закуп уступити понуђачу највеће цене на самој лицитацији.

Државни Савет одбацио је ову жалбу као неуредну, налазећи да су жалбени наводи без вредности.

Одлука од 13. октобра 1906. године Бр. 6778.

Један случај о наплати дућанске аренде по закону о сеоским дућанима.

Суд општине бресничке решењем својим од 20. јула 1905. године Бр. 1594. расподредио је Рајици П., из Бресничке, као другом сеоском дућанџији, дућанску аренду за 1905. годину у 150 динара.

По изјављеној жалби, решење општинског суда одобрио је начелник среза љубићског, а решење овога начелство округа рудничког.

Против овог решења начелства окружног, Рајица се жалио Министру Унутрашњих Дела, и Министар је решењем својим од 7. маја 1906. године Бр. 9646. одобрио решење начелства, с тим, да жалитељ Рајица може, ако хоће, путем спора код надлежног суда тражити, да му се ова аренда, коју ће му општина наплатити, врати, ако налази, да му је неуредно наплаћена.

У жалби, изјављеној Државном Савету, жалитељ Рајица је навео, да решење Министра Унутрашњих Дела не одговара закону с тога, што је њиме одобрена неправилна радња полицијске власти, а овим решењ- општинског суда, који као ненадлежан, није могао ни да га осуди на плаћање аренде; у толико пре још, што његов дућан, са мешовитим асортиментом артикала у малој количини, и не подлежи плаћању аренде.

Државни Савет нашао је, да је ожалбено решење Министрово, на разлога у њему изложених, правилно и на закону основано. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. године Бр. 7147. одбацио жалбу као неуредну.

Но држи каново спорно имање, на основу тапије судске 10 година, јачи је у праву од оног, који на то имање полаже права на основу пресуде судске.

Миленко Ј., из Трнавца, поднео је 22. децембра 1903. године власти среза зајечарског на извршење пресуде пресуде првостепеног суда пречорског од 4. септембра 1885. године № 5664., на је тражио, да се по тој пресуди одузме и њему преда оно земљиште, које му је Урош М. из Врежоргнаца заузео својом јаругом.

У тој ствари, среска власт је нашла на лице места да пресуду изврши; али је није могла извршити, за то, што спорно земљиште ужива Радисав М., из Трнавца, по праву куповине од Уроша М., из Врежоргнаца, а по тапији потврђено код првостепеног зајечарског суда 3. децембра 1893. године Бр. 6769., неће, испењи две јавне исправе, које говоре о својини, и које су по правном дејству потпуно једнаке, нашла, да је Радисав М. у јачем праву, јер је његова исправа по датуму судске потврде доцнија. па је с тога решењем својим од 11. августа 1904. године № 15989. упутила молиоца Миленка Ј. надлежном суду, да се по овом предмету обрати, пошто се пресуда не може извршити.

По жалби Миленковој, ово је решење поништило начелство округа тимочког, налазећи, да разлози среске власти нису на закону основани, јер је Миленко у јачем праву, пошто има пресуду судску, којом му је ово право досуђено, чија се важност не може потрти поднотом тапијом.

Усвајајући ове примедбе, среска власт је позвала Радисава М., на кад му је са општина ове примедбе, он је на протоколу од 22. јануара 1905. године Бр. 1011. изјавио: ако му се спорно земљиште одузме, престаће коденица да ради; даље изјавио је: да је од дана потврде тапије — од 3. децембра 1893. године — постао прави господар тога земљишта и да га од тога дана нико није узнемиравао све до 5. августа 1904. год. На како је до тога дана прошло више од 10 година, како ово земљиште ужива. то је се позвао и на застарелост.

Ценећи ове наводе државна и ужива ова спорног имања Радисава, и узимајући да је спорно имање и путем застарелости прешло у његову својину §§ 929. грађанског закона, среска власт је нашла, да је Радисав М. у јачем праву од молиоца Миленка, на је с тога, на основу §§ 292. и 289. грађанског закона и расписа Министра Унутрашњих Дела од 12. јуна 1891. године (Бр. 9402., решењем својим од 22. јануара 1905. год. Бр. 1011. упутила Миленка Ј. да се против онога, кога за одговорног сматра, обрати са тужбом надлежном грађанском суду.

Ово решење одобрило је начелство округа тимочког, а решење овога Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 4. јула 1905. године Бр. 16229.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао, да је ожалбено решење Министрово, на разлога у њему изложених, сагласно закону. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. године Бр. 7150. одбацио жалбу као неуредну. **м. в.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учитеља су нам она питања:

I.

Суд општине балајничке, актом својим од 20. октобра ове год. Бр. 1271. пита:

„Част је суду умолити уредништво, да у своме наредном броју изволи суд известити о том: може ли суд и одбор досуду по пресудама општинским, за учињену штету на општинском имању, у корист општинске касе, по молби опростити осуђеном, док још оцуда није наплаћена, и ако може то по коме закону?"

— На ово питање одговарамо:

Из самога питања не види се, какав је ово досуда, да ли накнада штете, учињена на општинском имању, или је то новчана казна, која се наплаћује по III части крвничног закона.

Јер, ако би ово била само накнада штете учињене на имању општинском, онда би се још и могло признати право суду и одбору, да се у ње општине могу одрећи ове досуде по тач. 12. чл. 86. закона о општинама, изједначивајући ову досуду са општинском повређношћу, ако наравно за све ово има оправданих разлога; али ако је ово новчана казна, коју суд наплаћује у смислу § 313. крвничног закона или специјалних закона, онда се то не може опростити, јер се такви случајеви не могу изједначити са обичним отуђивањем општинске имовине, по што се у облику казне јављају ако заштита виших интереса, а не само општинских.

II.

Суд општине лесконачке, у срезу зајечарском, актом својим од 16. августа ове год. Бр. 875., који је поновљен и актом од 23. октобра ове год. Бр. 1134. пита:

„Пресудом ово општинског суда од 28. јула ове године Бр. 615, важећом је Ј. М. са пет дана затвора, у смислу § 357. тач. 1. каз. зак. што је играјући у колу, ударио тојагом (штапом) извесну девојку, и ова је пресуда и остала извршног, јер није било жалбе.

Приликом испита сведока по овоме делу доказано је, да је тужитељица прво ударила шамар осуђеном, па је тада он њу ударио тојагом, али како он у своме

одговору није ово истицао, пита тражио да се и девојка казни, она није ни кажњена.

Сада, пак, он подноси уредну тужбу, позива се на сведоке и тражи да се и девојка казни што му је ударила шамар.

С тога суд ово општински пита уређењство:

1. има ли места да се ово дело поново у поступак узима и над девојком нарече казна, над је већ онај спор суђен и пресуђен и пресуда постала извршном преза Ј. М.;

2. ако има места, онда по ком се §-у има овај спор као кривични подвести и казна изрећи, кад већ постоја једна пресуда?*

— На ово питање одговарамо:

Кад Ј. М. није тужио девојку о којој је реч за увреду, јер би тада, с обзиром на место где се ово догодило, била искључена надлежност тога суда (§ 210. и 216. кр. зак.) него за бој, онда суд може и мора уки у извиђају тужбе, па ако се утврди да је она тукла тужиоца, онда и према њој применити тачку 1. § 357. кр. закона, ако до сада није дело застарило.

Најбоље би, правило, било, да је суд ово ово ценио при доношењу прве пресуде, па би одмах могао поступити по другом делу тач. 1. § 357, али кад то није онда учињено, мора се сада учинити.

Та околност, што већ постоји пресуда према Ј. не искључује његово право да тужи девојку за тучњу, само ако дело није застарило.

III.

Суд општине варошке, актом својим од 25. октобра ове год. Бр. 3016 пита:

„Једно лице купује храну и остале земаљске производе у Сопоту на се сво то мери на општинском кантару, и од продавца наплаћује такса по закону о мерини.

Онако купљену храну и остале артикле, дотично лице продаје другим трговцима у Сопоту и тако продату доноси у Ражу, ради товарења на железницу, где је и теслим уговорен.

Да би продавац избегао плаћање мерине у општини варошкој, којој и село Рађа припада, он неће да мери робу, коју продаје, на кантару ове општине, него се задовољава оном мером, коју ће железница на својим вагонима, примајући робу у вагон. и по њој се и наплаћује.

Кад се не може поћи, да онај купац, који купује робу од онога лица из Сопота, постаје сопственником тек после мерења робе на железничким вагама, те је тако, стварно продаја учињена на атару ове општине, онда суд пита: да ли би од продавца могло наплатити мерину по закону?*

— На ово питање одговарамо:

По правилу, постављеном тачком другом чл. 6. закона о мерини, на једну исту робу, мерина се може само један пут наплатити.

Према томе, кад је роба, која се из Сопота на станицу ражску доноси ради експедиције, већ једном плаћала таксу, она не подлеже другој такси, кад продавац наручите не тражи ново мерење на кантару те општине, него се и он и купац задовољавају признавањем општине у Сопоту, или тежином, коју ће железница примајући робу у вагоне.

О овоме јасно говори чл. 11. правила о примени закона о општинској мерини од 6. марта 1896. г. ПБр. 1415. са изменама од 3. децембра 1897. год. ПБр. 8959.

IV.

Суд општине лазоварске, актом својим од 13. октобра ове год. Бр. 1650, пита:

А. М. из Бучја тужио је овом суду двојицу сељака што су му са позивима ноћу попасли ливаду у месту „Долине.“

Пошто је заказати полски чувар утврдио наводе тужиочеве, суд је, по начину изнесеном, нашао да стоји дело из закона о чувању пољског имања, и тужене осудио, да по процени плате тужиоцу 100 дин. штете и остале трошкове.

На ову пресуду изјавили су осуђени жалбу привременом суду у Лајсчару, и одређени судија за расматрање пратио је суду нерасмотрена акта, налазећи да привременом суд није надлежан да расматра пресуде по закону о чувању пољског имања.

Овај суд дао је противразлоге привременом суду, уверавајући га да је он надлежан за расматрање, износећи му као и одлуке других привременских судова, којима су уважили у расматрању оваквих пресуда, али је привременим суд усвојио гледиште свога расматрајућег судије и одбио противразлоге овога суда, налазећи да он може расматрати само одлуке, наведене на III част кривичног закона.

После овога моли се уредништво да одговори:

1. је ли законита одлука расматрајућег судије?

2. је ли законита одлука привремског суда?;

3. које надлежан да расматра жалбе по зак. о чувању пољског имања?, и, на послетку.

4. је ли сада пресуда овог суда извршна, и може ли суд приступити њеном извршењу?*

— На ово питање одговарамо:

Пресуде по закону о чувању пољског имања у већини случајева такве су, да се кривци кажњавају и новчаном казном и осуђују на плаћање накнаде штете општинама имања.

За онај део ових пресуда, који говори о казни, нису надлежни привременски судови за расматрање, према распису г. Министра Унрреде од 19. марта 1886. год. 3. Бр. 351 (Полицијски Зборник стр. 945), него више надзорне власти, као што је доцније утврђено и начелним одлукама Касационог Суда, а за онај део, који говори о накнади штете, надлежни су привременски судови.

Према томе, ако су пресудом тога суда поменути сељани осуђени поред казне и на накнаду штете, или ако о казни у општи и није било речи, онда је расматрајући судија било дужан да ову у оцену пресуде тога суда.

Ако је, међутим, у пресуди било само речи о казни, онда му треба послати на оцену пресеку власти, као надзорној.

Даље, ако је у општи пресудом било расправљено питање и о накнади штете, а суд није хтео да уђе у расматрање, онда пред надлежних власти изазвати сукоб, који ће се расправити од стране Касационог Суда.

Пре суда није извршна, пошто по жалби није донесена никаква законска одлука, и за то се не сме извршивати.

V.

Суд општине крнјевске, актом својим од 29. октобра ове год. Бр. 1701, пита:

1. како ће се наплаћивати болнички трошак од земљодељца, и

2. како ће се наплаћивати такса за поравњења, која се врше код општинских судова?

На питање под 1. одговорено је у Бр. 40. „Полицијског Гласника“ од ове године под V. што треба прочитати, а за питање под 2. важи одговор дат у Бр. 42. под II.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Борку Јованозићеву, бившу слушаљку, тражи изврт шалтајски Управе града Београда затвор Бр. 14812. Борка је стара 15 година. Пребивању треба опросити Управи или поменутом изврту.

ПОТЕРЕ

Богосав Милојевић земљод. из Подгорца, стављен је у притвор решењем алексиначког привременског суда због опасне крађе, али је још 29. маја тек. год. побегао испред напоменика, који га је суду спроводио. Богосав је стар 30 година, висок, сувоњав, црних очију, плавих бркова, од одела има на себи: чакшире и гуњ од сукна, шајкачу и опанке. Пошто сам полицијске и општинске власти најхитније потраже Богосава и у случају проналаска стражарно упуте поменутом суду с позивом на акт Бр. 17324.

Петар Дреновац, родом из Крушевца, стар 16 година, бив. трговачки помоћник, и **Добросав Стамболић**, из Алексинца, нађа обуђарски, стар 14 година, стављени су у притвор решењем алексиначког привременског суда због просте крађе. Како се обојица не зна место пребивања то нека их све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарно упуте поменутом суду с позивом на акт Бр. 18278.

Раде Тапошић, земљоделац из Одоровца, среза златиборског због крађе коња, пре извесног времена побегао је неизвано куда. Раде је стар 50—60 година, просед, великих брковa, браде бријe, средњег раста; од одела има чакшире и гуњ од црног сукна, на глави шубару, на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га ако потраже и у случају проналаска упуте начелнику среза златиборског с позивом на Бр. 12560.

Непознати крадљивци ноћу између 11. и 12. овог м-ца обили су кућу Стеви Јевић Јовано П. Јанковића, земљод. из Горњака, и из истог украли ове ствари: две трубе бијег сукна, једну трубу памучног платна, једну трубу полупамучног платна и две женске кецеље. Нека се полицијске и општинске власти потраже изгубљене ствари, и у случају проналаска о томе извести начелника среза моравичког с позивом на дописе Бр. 8954.

Крађа стоке. Ноћу између 31. пр. м-ца и 1. ов. м-ца непознати лопови украли су са пише једног конја Димитрија Ковчаковићу, земљод. из Буковча. Коњ је мутор 4 године, шеснићњех, златаст, по дебљим рукама од седла, без жига и роњака. Акт начелника среза нетотинског Бр. 12678.

Ноћу између 5. и 6. ов. м-ца непознати лопови украли су са њиве у месту звано „Бучје“, у Златибору, једну кобилу Недељку Ватровићу, земљод. из Беле Реке. Кобила је мутор 8 година, доратаста, на челу цветаста, потковица турским ексом, са жигом „Т“. Акт начелника среза златиборског Бр. 12610.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-ца непознати лопови украли су из затворене колибе једног попа Новаку Чулановићу, из Шарбановца. Коњ је мутор 3 године, длаке затворено-беле, у предњу и стражњу десну ногу чарапасте, на челу цветасте. Депеша начелника среза боленачког Бр. 15035.

Јанку В. А. Строхићевићу, из Шарбановца, украдене су две краве. Обе су краве маторе по 8 година, једна је длаке плаве, а друга сиве са жигом на левом роговима „БЈ“.

Илији Голубовићу, из Шарбановца, украдена су два добро уранјена вола. Оба су вола матора по 6 година, један је длаке плавомурасте и роњаван у једно уво, а други длаке бело, оба са жигом „БЈ“. Депеша начелника среза боленачког Бр. 1482.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су једну кобилу Илији С. Стојановићу, земљод. из Тополовника. Кобила је матора 7 година, сиваца, са жигом „О“.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су 22 брава овчета и једног попа Јовану Нојмарковићу, земљод. из Дољашнице. Од покрадених овчета 15 су беле а 7 црне. Акт начелника среза ранског Бр. 15171.

Ноћу између 8. и 9. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене колибе једну кобилу Радовоју Милосављевићу, из Трнавца. Кобила је матора 3 године, бела, стопа. Акт начелника среза златиборског Бр. 12734.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати лопови украли су са утрине општине прахов-ске једног коња Марину Фурунџићу, зем. из Прахова, и једну кобилу Николи Јанковићу зем. из Прахова. Коњ је матор 6 година, длаке врапце, цветаст, у леву, задњу ногу пушаст, са жигом „О“. Кобила је длаке златасте, матора 5 год., у десно уво роњавена такође са жигом „О“. Акт начелника среза нетотинског Бр. 12664.

Ноћу, 25. пр. м-ца непознати лопови украли је једног коња Марину Одринићу, зем. из Рибарића. Коњ је матор 10 година, златаст, пиштаст, на десној, задњој нози пушаст, на трбуху има белегу од интервенције, са жигом „Е 12“. Акт начелника среза нетотинског Бр. 12651.

Ноћу између 28. и 29. пр. м-ца непознати лопови украли су једног коња Митинеју Акићу, земљод. из Друговца. Коњ је длаке врано-доратасте, матор 7 година, са жигом „А“, висок 159 сп. без роњака. Акт начелника среза подунавског Бр. 17555.

Ноћу између 21. и 22. пр. м-ца непознати лопови украли су са ливаде једног коња Илији Стаменићу, из Вел. Поља. Коњ је длаке врно-доратасте, матор 14 година, чвалав, са жигом „О“. Акт начелника среза подунавског окр. београдског Бр. 15000.

Образа са њихова стања полицијским и општинским властима на ове покрађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Начелник среза посавског у Обреновцу наложио је почетком текућег месеца да затворени и прогонетвом у Аустро-Угарску оно лице, које се од извесног времена по Обреновцу и околини бавило.

То се лице представљало као Стеван Матровић, новац, али овај запат није родило, већ је надничило и бесполичило. Због иступања крађа, пијанства и бесполичења Стеван је неколико пута био кажњен, док на послетку начелника није био принуђен да протера у Аустро-Угарску, тим пре што се он по неким исправама звао Стеван, а по неким Стапко и што се чуло да је он из Аустро-Угарске побегао због неке обље.

Начелник среза посавског спровео га је Управи града Београда, то да га ова преда аустро-угарским властима.

Кад је од Управе спроведен и предат земунској полицији, он је тако надаље да је родом из Обреновца, да су му се родитељи звали Матеја и Ана Митровић, који су умрли 1897. године, да је служио две године у војсци; да сваке године иде редовно на недељу и да се чуди што га српске власти протерују као српског поданика у туђу земљу.

На основу оваких његових изјава земунска полиција упутила га је натраг Управи, где је после извесних поклизања, да опет нешто сакрије, на послетку изјавио, да се зове **Матија Весић**, и да је родом из Суботишта у Славонији; да је пређе године осуђен од митровачког судбеног стола због фалсификата, и да је са осуде побегао, па ако код њих у Обреновцу пронађе, због чега је био принуђен и како да промени.

И ова изјава неће бити у свему истинита, јер ће пре бити да је осуђен за крађе, а не фалсификат, јер је и код ове за ову кратко време дао доказа да је крињавац силан: те је ништа надлежним аустро-угарским властима за извештај о њему, за које ће време он бити под Управом града Београда.

Пошто је Стеван тумарао по Шапцу, Ваљеву и тим крајевима, то није искључена могућност да је он и тамо извршио какво приватно дело, нерасвитно под неким тренам именом, те са тога извесно његову слику, на коју га ће упознати као извршиоца неког дела, треба о том известити Управу града Београда с позивом на Бр. 41802.

Ж. Л.

УХВАЋЕНИ

Михаило Радовановић — Ускоковић, ношпар, који одговара за разбојништво ноћ начелника среза грушковског, а чију смо фотографију и потерницу донели у 42. броју „Полицијског Гласника“, ухваћен је у Нишу 13. тек. месеца, те је према томе престала потреба за његовим тражењем.

Душан Пешић — Брвановић, ношпар, родом из Крушевца, чију смо фотографију и потерницу донели у прошлом броју „Полицијског Гласника“, ухваћен је такође у Нишу 13. тек. месеца, те је престала потреба и за његовим тражењем.

Светислав син **Стевана Вожића**, земљод. из Годечева, чију смо потерницу донели у 45. броју „Полицијског Гласника“ предао се сам пресној власти у Косјерићу 13. тек. месеца, те га с тога више не треба тражити.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара за годину за државне и општинске надлештва, а за сва друга претплатници у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра Унутрашњих Дела, по решењу Нашег Министарског Савета и одобрењу Државног Савета, а на основу члана 90., 122. и 157. закона о уређењу округа и срезова, прописали смо и прописујемо:

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ

У ПРАВИЛИМА

о

пословном реду у окружној скупштини, окружном одбору, срезној скупштини и срезном одбору од 20. септембра 1905. године,

које гласе:

I

Члан 140. мења се и гласи:

Члан 140.

Свима среским приходима и расходима рукује срески благајник, који је у исто време и благајник пореског одељења дотичног среза, по правилима, која је за то прописала Главна Контрола. Он чини издатке само по упутницама које издаје срески одбор.

II

Ова измена и допуна важи, по објави у службеним новинама, од 1. јануара 1907. год.

Наш Министар унутрашњих дела нека се стара о извршењу ових правила.

19. новембра 1906. год. у Београду.

ПЕТАР с. р.

Министар унутрашњих дела,

Стој. М. Протић с. р.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу октобру 1906. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца октобра извршено је у Србији:

1.	**Убистава**	41
2.	**Детоубистава**	5
3.	**Нехотичних убистава**	2
4	**Покушаја убистава**	40
5	**Разбојништава**	8
6.	**Силовања**	1
7.	**Тешких телесних повреда**	17
8.	**Паљевина**	76
9.	**Опасних крађа**	167
10.	**Злонамерних поништаја туђих ствари**	20

Од изложених дела произлази је:

Убистава	29 или	70·7%
Детоубистава	4 „	80 %
Нехотичних убистава	2 „	100 %
Покушаја убистава	34 „	85 %
Разбојништава	5 „	62·5%
Силовања	1 „	100 %
Тешких телесних повреда	17 „	100 %
Паљевина	11 „	14·5%
Опасних крађа	52 „	31 %
Злонамерних поништаја туђих ствари	4 „	20 %

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (26), затим помоћу *оштрог* (10), помоћу *тупог* (2), *нешаљем* (1) и *задављењем* (1). За један случај узрок је непознат, пошто је пађени леш у пола упропашћен.

Узроци од којих су ова убистава извршена јесте: у *освети* за 14 случајева, у *међусобној свади* за 7, у *користољубљу* за 3, у *вршењу звањичне дужности* за 3, у *домаћој расвади* за 2, у *нужној одбрани* за 1, и у *љубомори* за 1 случај. За осталих десет случајева узрока су непознати.

Посматрана према жестима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу косаничком 5[1] (1 непронађено), у срезу врачарском 3, у срезу посавском окр. београдског 3, у срезу ћупријском 3[2] (1 непронађена), у срезу ћупријском 3 (2 непронађена), у срезу ћупријском 3 (2 непронађена), у срезу пожаревачком 2 (1 непронађено), у срезу ћубићском 2 (1 непронађено), у срезу добричком 2, у срезу трнавском 2 (1 непронађено), и по 1 у срезовима: колубарском округа београдског, таванском (непронађено), крагујевачком, деспотовачком (непронађено) бољском (непронађено), кабуковачком, поцерском, поцупанском, пожешком, ужичком,[3] прокупачком, драгачевском и у варошн Београду.

Детоубиства су извршена у срезовима: браничевачком (непронађено), грузанском, лужничком, јадранском и у варошн Гор. Милановцу.

Нехотична убиства извршена су у срезовима: бољевачком и косаничком.

Покушаја убистава извршени су: у срезу ћупријском 4, у срезу јабланичком 3, у срезу грузанском 3, у срезу подунавском 3 (2 непронађена), у срезу косаничком 3 (1 непронађен), у варошн Београду 3, у срезу ћупријском 2, у срезу млавском 2 (1 непронађен), у срезу прокупачком 2, и по 1 у срезовима: крајинском, пореченском (непронађен), жупском, ресан-

[1] Два од ових убистава извршили су Арнаути и њихни пријатељи нападом на кућу окружну „Кончулин“. Убијени су потрчални стражари: Илија Петровић и Каја Ђурђевић.

[2] Два од ових убистава извршили су Арнаути.

[3] Жандармеријска потера убила је 18. пр. м-ца у селу Гостуши одметног хајдучког Спасоја Новаковића, из Љубића.

ском (непронађен), бањском, рађевском, јадранском, мачванском, моравском окр. пожаревачког, оба јасеничка, зајечарском, рачанском, студеничком и у варошн Смедереву.

Већина ових дела извршена су у међусобној свађи.

Разбојништва су извршена: у срезу поречком **2**, и по **1** у срезовима: пожаревачком, рамском (непронађено), авалском (непронађено), пчињском, љубићком (непронађено) и у варошн Крагујевцу.

Силовање је извршено у срезу пчињском.

Тешке телесне повреде извршено су: у срезу космајском **3**, у срезу посавском окр. ваљевског **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, посавском окр. београдског, колубарском окр. ваљевског, јабланичком, левачком, лужничком, мачванском, рамском, хомољском, бољевачком, жичком и у варошн Београду.

Паљевине су извршене: у срезу подунавском **5**, у срезу београдском **4** (3 пронађене), у срезу пожаревачком **4**, у срезу посавском окр. београдског **4**, у срезу темнићском **3** (1 пронађена), у срезу темнићском **3** (1 пронађена), у срезу јабланичком **3**, у срезу хомољском **3** (1 пронађена), у срезу авалском **3**, у срезу пожарском **3**, у срезу ресавском **3**, у срезу златиборском **3**, у срезу ужичком **3**, у срезу гружанском **2**, у срезу јасеничком **2**, у срезу ражањском **2**, у срезу бањском **2**, у срезу сврљишком **2** (1 пронађена), у срезу голубачком **2**, у срезу пожешком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: грочанском (пронађена), космајском, врачарском, подгорском, колубарском окр. ваљевског, подунавском, јагодинском, браничевском, тршћеничком, жупском (пронађена), ресавском (пронађена), оба моравска, нишком, мачванском, јадранском, азаоском, тимочком, зајечарском, заглавском, добричком, арнљском, драгичевском и трнавском.

Вредност свих ових паљевина износи око **11.500** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу азаоском **15** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **10**, у срезу јабланичком **9** (5 пронађених), у срезу голубачком **8** (2 пронађене), у срезу ражањском **7** (4 пронађене), у срезу крагујевачком **6** (2 пронађене), у срезу крајинском **6**, у срезу неготинском **5** (3 пронађене), у варошн Нишу **5** (1 пронађена), у срезу хомољском **5** (1 пронађена), у срезу пожунчком **5**, у срезу трнавском **5** (2 пронађене), у Београду **4** (2 пронађене), у срезу мачванском **4** (3 пронађене), у срезу јадранском **4** (3 пронађене), у срезу посавском округа београдског **3** (све пронађене), у срезу поповићском **3**, у срезу ражањском **3** (2 пронађене), у срезу посавском **2** (обе пронађене), у оба колубарска по **2**, у срезу пожаревачком **2**, у срезу лесковачком окр. крагујевачког **2**, у срезу расинском **2** (обе пронађене), у варошн Ћуприја **2** (обе пронађене), у срезу темнићском **2**, у срезу алексиначком **2**, у срезу нишком **2** (1 пронађена), у срезу сврљишком **2** (1 пронађена), у варошн Пожаревцу **2** (1 пронађена), у срезу орашком **2**, у срезу бољевачком **2**, у срезу заглавском **2**, у срезу златиборском **2**, у срезу моравичком **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, подгорском, тамнавском, пчињском, гружанском, јасеничком, кучком, поречком, параћинском (пронађена), бедничком, моравском окр. нишког (пронађена), посавско-тамнавском (пронађена), поцерском, рамском, азаоском, такозском, качерском (пронађена), тимочком (пронађена), арнљском (пронађена), пожешком, (пронађена), драгичевском, жичком и у варошима: Скендерији (пронађена) и Крагујевцу.

Вредност свих ових крађа износи око **12.000** динара.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу темнићском **5**, у срезу трстеничком **4**, у срезу орашком **3**, у срезу гружанском **2**, и по **1** у срезовима: неготинском, браничевском (пронађен), бедничком (пронађен), јадранском (пронађен), прокупачком (пронађен) и трнавском.

Вредност уништених ствари износи око **3.600** динара.

Поред изложених дела у току месеца октобра извршено је у Србији још и **9 самоубистава**, и то у срезовима: мачванском, деспотовачком, левачком, пиротском, арнљском, студеничком и у варошима: Крагујевцу, Ћуприји и Београду.

Она самоубиства извршена су: **вешањем 7, отровима оружјем 1 и дављењем у води 1**, а узроци њиховом извршењу леже: **у страху од казне за 4 случаја, у стиду и срамоти за 1, и у душевној поремећености за 1**. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду **тровањем због домаћих неприлика**.

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Покушана убиства	Покушана убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерна оштећења туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	7	—	—	—	—	—	5	7	8	—	—	—
2	„ колубарски	1	—	—	—	—	—	3	3	4	—	—	—
3	„ крајински	3	—	—	7	1	1	1	1	14	—	1	—
4	„ крагујевачки	1	1	—	6	1	—	—	5	11	2	1	—
5	„ крушевачки	—	1	—	2	1	—	—	2	13	2	—	—
6	„ моравски	1	—	—	1	—	—	1	4	8	4	3	—
7	„ нишки	1	—	—	1	—	—	1	6	12	—	—	—
8	„ пиротски	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	„ подрински	2	1	—	3	—	—	1	5	17	1	—	—
10	„ пожаревачки	5	—	—	3	2	—	2	15	52	—	—	—
11	„ руднички	2	1	—	3	—	—	—	—	2	—	—	—
12	„ ужички	1	—	—	3	—	—	—	5	3	3	—	—
13	„ чачански	—	—	1	1	—	—	1	2	5	—	—	—
14	„ ћупријски	3	—	1	3	—	—	—	5	5	1	—	—
15	„ ужички	2	—	—	1	—	—	—	4	4	—	2	—
16	„ чачански	4	—	—	1	—	—	1	3	9	1	1	—
17	Управа града Београда	1	—	—	3	—	—	1	1	4	—	1	1
	Свега:	41	5	2	40	8	1	17	76	167	20	9	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 22. новембра 1906. год. АБр. 1185. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ
и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закл., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Њемачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

написао М. С. Бурчићев,
члан шабачког суда.

(наставак)

Ако би које од горе означених лица подложило заклетву на свој исказ, така заклетва била би без вредности у кривично-правном погледу (в. и § 271 нашег казн. зак., а у нем. казн. зак. такве одредбе нема).

Тако, у погледу на малолетна и малоумна лица (напред означена под 1) и 2) стоји то: да сам законодавац сматра да ова лица због своје недозрелости, односно, умне неспособности, нису способна да потпуно схвате значај и важност заклетве. По томе односно њих не би се могло узети, да изађу довољно урачунљивости за учини овога злочина. Кад их дакле сам законодавац оглашава за неспособне у овоме погледу и лишава их права на полагање заклетве, било би про-

тивно општем појму о урачунљивости, над би се она за ово дело казнила.

И тако судија у овоме случају није дужан, а нема ни потребу да испитује њихову способност или урачунљивост, као што би то у опште морао чинити (види §§ 56 и 57 напред н. зак. и § 56 нем. казн. зак.[45]).

Исто тако и лица, која су силом закона или пресуде лишена права на поклагање заклетве, не могу учинити какљино кривоклетство. Ова лица по закону не могу да полажу заклетве ни као сведоци и вештаци, било то у грађанским или кривичним поступању ни као странке цивилнога процеса (овде, наравно, могу, ако то противна странка дозволи). Заклетва таквих лица није никаква заклетва у правноме смислу и према томе не повлачи кривично правну одговорност. Код ових лица осуђена дужност, да власти, под заклетвом, полажу истину: она су лишена права заклињања и с тога давањем лажнога исказа под заклетвом, не вређају постојећу законску забрану и неспособна су да делинкт учине.[46])

Б.) О неспособности лица за сведочење.

Сва остала лица, која по закону у конкретноме случају не треба заклињати, ако би иначе била заклета, способна су да учине делинкт и имају за њега да одговарају.[47]) Ова њихова одговорност основа се на разлогу: што су она лица у опште способна за полагање заклетве и њихова заклетва у опште (in abstracto) може произвести правно дејство, ма да то у конкретном случају и не би било. (О овоме нарочито Хелшнер на означеном месту).

По нашем закону у ова лица спадају: лица означена у § 114 т. 1, 5 и 6 кр. с пост., § 115 крив. с. пост., и § 211 грађ. с. пост. (а по нем. крив. пост. § 56 н. з. и § 57).

Противно овде изнетоме гледишту, у опште у науци усвајаноме, оваква лица код нас, по сили прописа §. 271. казн. зак., не могу се за кривоклетство казнити. Напротив по немачкоме казн. зак. таква лица имају да одговарају за кривоклетство по §. 157. казн. зак., а постојећа изузетна, њихов правни однос у конкретноме случају стављају им се као кажњу ублажавајућа околност, услед које им се казна има да сведе у размаку од полонине па до четвртине оне казне, коју су иначе заслужили.

Наш анализ делинкта овим је завршен, и у даљем току нашега написа биће још говора о модалитетима делинкта.

6.) О умишљају (Vorsatz) и нехату (Culpa, Fahrlässigkeit) делинкта.

Било би погрешно сматрати да се овде изискују неки нарочити услови за постојање dolus-a. Напротив, довољно је ако је учињилац био свестан тога, да је дужношћи заклетвени исказ, противно истини, и да тиме вређа законску забрану, којом се дањање опаких исказа казном приречује, а није потребно да је он и неку нарочиту намеру при томе имао н.пр. да каза општи итд.; довољан је и dolus eventualis.[48])

Моменат за постојање означене свесности јесте код промисорског кривоклетства — време давања исказа, код асерторског — време полагања заклетве, а код непреде заклетве у ужем смислу (§. 275. к. зак.) — време, када се постуна противно обећању у заклетви.

Што се тиче нехата делинкта, утврђујемо: да се он не претпоставља нити мора стојати увек, кад стоји несистинит исказ, а нема dolus-a учиниоца; само постојање основа дања — није у исто време и доказ о постојању нехатнога делинкта. Поред тога увек мора стојати још и та околност, да је учинилац пропустио да никаке дотичну истину за то, што није обратио довољну пажњу на дотичног несистинитог исказаног моменат. Мора, дакле, бити констатована и понашања учиниоца. Ова понашања стапају се сваки нама тада, када се несумњиво утврде поједина онкта, која су била позната учиниоцу и из којих се по природном и правилном току ствари може навести, да би он свакојако морао знати и морао показати ону истину, коју је пропустио да покаже или је је обратно на то потребну пажњу.[49]

Све означено има се ценити у конкретноме случају, наравно, још с обзиром и на индивидуалне особине, а можда и навике, учиниоца и све потребне околности дотичнога предмета и исказа.

Мора се признати да оцена односа изискује и велику пажњу и добру школованост и извежбаност судије, тако да стоји бојазан да судије одлуке често могу бити и погрешне. Са овог разлога противни смо криминализацији нехатне даване заклетве, јер би он тога лако могао бити више штете него користи.[50]) С тога се многа законодавства и задржавају само на криминализацији хотимичног кривоклетства, па тако и наше. Међутим нехатни казн. зак. предвиђео је овај делинкт у своме §. 163.

У осталом напомињемо, да нехат код овога делакта не чини неку особитост нити се разликује од других кривичних

[45]) Тако: Хелшнер II 909 и 910, Биндинг с. 126, Меркел с. 506, Лист Л. И. с. 123 и суб. с. 763; противно Олсхаузен код § 153. п. 34) и Х. Мајер с. 758, који узимају да у погледу ли изузетне може бити кривично одговорности за кривоклетство, само ако је заклетва од њих изузета и остали потребни услови стоје.

[46]) Тако Хелшнер II 911, Меркел с. 486, Биндинг с. 127; противно Олсхаузен код § 153. п. 3 а). Х. Мајер с. 720, Лист Л. И. с. 226 и Суб. с. 703. и домаћ. судска пракса.

[47]) Тако Хелшнер II 909 и 910, Биндинг с. 127, Олсхаузен код § 153 п. 3 б). Х. Мајер с. 726.

[48]) Тако Биндинг с. 127 и 128, Олсхаузен код § 153 п. 5 а б и код § 154 п. 16 в). Х. Мајер с 737. Лист с. 709, Хелшнер II 914, који нам, да умеи стоји између ли тврдње, чим стоји свесност да се није понашао исказ.

[49]) Тако Олсхаузен код § 163 п. 4 и п. 5 а). Биндинг с. 128. Хелшнер II 915, Лист с. 712.

[50]) Тако Хелшнер II 913; противно Биндинг с. 129 под 1), који у осталом и сам признаје, да примена закона о назначању опога нехатна изискује добро школовање и пажљиве судије.

делината. Општа правила о нехату и овде важе.

Ако се стиже тиче знања какве истине у тренутку закључења не може бити пеизвесности, ако учињилац тада није знао за ту истину. Али ако то знање и опажање треба да се поклоне као резултат каквог раније збића, било то у опште каквог душевног рада или само каквог чулног опажања, то су у сведок и вештак дужни да се тачно опомену њихових опажања, односно, умних делања, и да покажу истину. У тој цељи они су обавезни да учине потребно умно подсећање (Anspannung oder Anstrengung des Gedächtnisses) и чим то нису учинили, па им је због тога исказ испао лажан, они су нехатом пропустили да испуне дужност и делинкт стоји.[51]) Наравно да је у конкретном случају врло тешко утврдити, да је опажан несистинити исказ резултат нехата учиниоца, напред што је већ напред поменуто.

7) Покушај и свршено дело, свучешће, спиад, продужење и застарелост.

При утврђивању појма о покушају делината, свакојако мора се водити рачуна и о природи његовој. Делинкт се састоји из два акта: исказа и заклетве. Оба акта морају постојати код свршеног делинкта, а код покушаја мора један од ових двају актова бити свршен а други несвршен, пошто, према природи делинкта, тек по свршетку једнога акта, наступа други.[52])

Изузетно, кад се исказ у самој заклетви садржи, покушај ће стојати кад је заклетва остала недовршена. Међутим ће све се изгубити на вила ни то, да се делинкт стоји у давању лажнога исказа и по томе покушај ће његов тек тада стојати, кад је учињилац већ неку неистину исказао, а никако и пре тога. Тако дакле, ако је заклетва промисорска, после које следује исказ, покушај делинкта биће само тада, ако у исказаном и не свршеном делу исказа буде неистине.[53])

Овакви случајеви ретки су, али они могу наступити услед каквих неодољивих догађаја у тренутку давања исказа или полагања заклетве, нпр. болест субјекта власти, који прима исказ, болест самога учиниоца, пожар зграде где се заклетва изузима и т. д.

Односно момента свршетка делинкта, има се узети оно време, када су оба потребна акта свршена. Тако, код промисорске заклетве, није потребно да се чека на свршетак дотичнога претреса по кривичном предмету, већ самим закључком исказа има се сматрати да је и делинкт свршен.[54])

(наставиће се)

[51]) Тако Биндинг с. 130. Олсхаузен код § 163. п. 2 а). Х. Мајер с. 730. Хелшнер II 910, који зато вели, да је овај, који даје исказ дужан о појединим околностима и појединицима да истражи, он је дужан да пажљиво испита исказ, о којима зна да их зна, да их упореди са својим сопственим опажањем, да се тачно опомене свију опажања и да често на изволе, да прима томе до конца учини.

[52]) Биндинг с. 125.

[53]) Биндинг с. 125, Олсхаузен код § 153. п. 13 и одлуке наведеиаког суда.

[54]) Биндинг с. 127, Х. Мајер с. 727, Олсхаузен код § 154. п. 13, Хелшнер II 915; противно Лист Л. И. с. 105.

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(НАСТАВАК)

3. Кад дакле за штету, коју чиновник коме противправно нанесе у вршењу јавне власти, по нашем законодавству само он одговара, онда да видимо како изближе стоји са овом његовом одговорношћу.

Пре свега одговорност чиновникова према приватном лицу наступа онда, кад он у вршењу јавно-правних функција државних нанесе коме штету. Које су функције државне јавно-правне, казано је већ раније. (В. под А. бр. 3 а). Али да би оне одговорности чиновникове било, потребно је да је штета наступала или намерном радњом чиновниковом или услед његове *небрижљивости*, исто дакле онако, као што наступа одговорност за поступке приватних лица. У општа за одговорност чиновника за накнаду штете меродавна су прописи главе XXX. грађан. законика и по њима има да се утврди обим и постојање штете. *Намерна* противправна радња чиновникова постојала би онда, кад би он био свестан тога, да оно, што у вршењу јавне власти противправно предузима, или пропушта учинити, неком штету проузрокује. У пракси се ретко дешава, да ко буде оштећен намерном радњом чиновниковом. Много је чешћи случај чиновничке *небрижљивости* (немара), а ова би постојала онда, кад чиновник не би у поступцима својим пазио на оно, на шта један добар чиновник увек треба да пази. Ако пак нема ни небрижљивости чиновникове у вршењу јавне власти, па се пак коме штета деси услед поступака чиновникових, онда је то случај, за који чиновник не одговара, већ га сноси сам оштећени (§ 808. грађ. зак.). Међу тим увек треба поћи од претпоставке, да чиновник исправно врши своју дужност, те према томе ко тврди да је противправним намерним или небрижљивим поступком чиновничким у вршењу јавне власти оштећен, тај мора ту намеру односно небрижљивост чиновникову доказати.

Што се тиче *застарелости* права на накнаду штете, коју је учинио чиновник у вршењу јавне власти, меродаван је пропис § 67. зак. о чиновницима грађанског реда, по коме то право застарева, ако оштећено трпе лице тужбу не поднесе за шест месеца од дана, од кад је оштећеном штета позната. Овим се одступа од прописа § 939. грађ. зак., по коме право на накнаду штете застарева за три године. Ово краће време застарелости из § 67. зак. о чиновницима сасвим је оправдано; чиновнику, који сваког часа по службеном послу долази у додир са грађанима, из кога се може родити и обавеза његова на накнаду штете, треба дати могућности да се јавне од тужбе брани, и то би му било отежано, кад би време застарелости дуже било. Чиновник ће се теже моћи сетити оних својих поступака, који су се пре две три године десили, па ће онда теже моћи и бранити се. Нарочито то важи за званичним послом преоптерећене чиновнике на пр. полицијске. Још кад се има на уму да се ове тужбе за накнаду ретко оснивају на намерном штетном поступку чиновничком, већ већином на немарљивости, која може бити последица преоптерећености службеним послом, онда је сасвим оправдана краћа застарелост. Међу тим ако је поступак чиновников у вршењу поверене му јавне власти, на основу кога се накнаде штете од њега тражи, био такав, да се исто злочиначко казни по казненом законику, онда право на накнаду штете застарева тек за 24 године — § 939. грађ. зак.

II.

1. И по нашем законодавству одговара непосредно држава за штету, коју учини чиновник вршећи приватно-правне функције државне. Видели смо већ (види под А. 3 под а) да се ове функције државне састоје у ступању државе у приватно-правне послове са држављанима. Не запоносдајући грађанима као највиша власт, већ преговарајући са њима о разним пословима приватно-правног своббраћаја, држава се према својим органа — чиновника — ставља на терен приватног права, подвргавајући се прописима, који и за другу страну, држављане, важе. За нашу државу то се огледа у специјалним прописима ових закона:

а. По закону о поштама од 25. јануара 1866. године држава јамчи за све ствари и вредносте, који се поштама на отправљање предају. Ово „јамчење“ не треба тако разумети, као да је оштећени дужан тражити накнаду прво од дотичног поштанског чиновника, па тек онда од државе, као јемца, кад се од чиновника накнада не би могла напластити, већ оштећена може одмах од државе накнаду тражити, придржавајући се при том ближе прописаних правила у закону о поштама.[28]) Несумњиво је да је делатност државна у погледу поштанског своббраћаја приватно-правна функција државна. По свом своје највише власти држава истина монополизире за себе поштански своббраћај, али овај своббраћај врши у главном по прописима приватног права: закључује са приватним уговор о преносу писама и вредности, наплаћује за тај свој труд и извесну награду, прима на себе одговорност за повреду, уништење и нестанак предатих јој пошиљака, дакле исто оно ради, што би и приватно лице радило, кад би му се експлоатација поште уступила. Сматрајући себе као уговорну страну, која преко поштанских чиновника, као својих органа, ради, држава сматра поступке ових у вршењу поверених им послова као своје, и за њих као за своје одговара.[29])

6. Послови државних железница по природи су својој приватно-правног карактера. У свима државама, па и у нашој, држава, исто као и приватна железничка предузећа, одговара за накнаду штете, коју путници и пошиљаоци робе претрпе поступцима железничких чиновника у вршењу поверене им дужности (в. §§ 64, 63, 69 и др. железничких правила).

в. По царинском закону одговара царинарница за нестанак и оштећење робе, коју је на чување ради царињења примила (в. чл. 24. царин. закона). И ако накнаду царине држава врши по сили своје највише власти, ипак приједмом робе на чување ступа држава у пословни однос с појединцима, те ту дакле имамо приватно-правне функције државне.

Из свију ових прописа нашега законодавства види се, да наша држава, вршећи послове приватно-правног карактера према својих чиновника, изједначује себе са приватним лицима, примајући на себе одговорност за поступке својих чиновника. Оно се види и на тога, што држава одговара не само онда, кад би чиновник повредио неки уговорни однос нашему државе и приватнога (на пр. уговор о преносу робе железницом) већ и за делиште чиновника учињене у вршењу поверене им дужности. И према свима, са којима држава не стоји у уговорном односу, она одговара, ако ипак приватно-правним деликтом чиновника буду оштећена. Тако ако непажњом или злом намером кога железничког чиновника које лице (макар и не било путник на железници) погине или буде повређено, за овај делиот чиновнички односно накнаде штете држава непосредно одговара. В. чл. 1. зак. о обвези за накнаду штете при железн. сзобраћају од 21. IV. 1885. год. Ослобођавајући себе од одговорности кад би штета, која је у питању, настала услед више силе, (в. чл. 35. зак. о поштама и чл. 1. зак. о обвези железн. за накнаду штете од 21. IV. 1885. год.), држава такође изјављује, да се подвргава прописима приватног права у својим пословине приватно-правног карактера, јер то ослобођење од одговорности у случају више силе важи и за приватне по грађан. законику (§ 801 и 808 грађ. зак.).

(свршиће се)

Д-р Д. Аранђеловић.

Основни принципи криминално-антрополошке школе

Нова, криминално-антрополошка школа постигла је, за врло кратко време, огромне успехе. Њених представника има данас у свима цивилизованим земљама, и сви

[28]) П. чл. 84. истог закона: „Држава јамчи за све ствари и вредносте, које се поштама на отправљање предају. За то ће она напоћивати све оне ствари и вредносте, који би се на поштама изгубили или упропастили и применивши по предаји, ако се пошиљалац тога рада за три месеца, рачунајући од дана кад су јамчит на отправљање предати, пријаве овој пошти, којој су јамчит предати.“

[29]) Кад је држава одговара за рад поштанских чиновника, онда је својим логичко било, да ту одговорност врши на себе и за поступке телеграфских чиновника. Ово које с државом закључује уговор о преносу поштанских пошиљака не тражи да буде у бољем положају од онога, који закључује уговор о преносу телеграма. Међу тим нама држава, бојећи се рада од части одговорности због погрешака телеграфиста при отправљању телеграма, одбија од себе одговорност за погрешност телеграфског саопштења. В. чл. 3 и 4 зак. о телеграву и телефону. Поште је оно изустан од правила је држава одговара, зарачно основни прописи, по коме оштећеном не остаје нашта друго, већ за накнаду штете од телеграфске тражи, као ако је од свога приноје. што је телеграм потпуно отправљен. Ово нетина не одговара ни правној логици ни правичности али dura lex sed lex.

они, ма колико да се разилазе у споредним питањима, потпуно су сагласни у основним принципима поне школе.

Са ових разлога, а да би се избегла разноликa и често пута, произвољна тумачења њених противника, неопходно је потребно и корисно, да основне идеје оне школе, у којима су сви све њене представнице потпуно сагласне; које их сједињују у једну целину и дају им заједничко име, буду тачно формулисане.

Ово је у толико потребније учинити, што су питања која изучава криминално-антрополошка школа, питања практичног живота, која су увек живо интересовала наше друштво, и у чијем су решавању узимали учешћа, директно или индиректно, сви друштвени чланови. Поне идеје могу, по нашем мишљењу, имати обзиром утицаја само онда, ако их и шира публика буде разумела.

Несумњиво искуство увек је доказивало, да су људи добри или рђави према нарочитим особинама њиховог психичког бића, и да према овоме има људи наклоњених добру или злу. Тако је данас, а тако је и увек било универзално и неоспорно искуство.

Узимајући ово за полазну тачку, и имајући пред очима пример психијатрије, нова криминално - антрополошка школа стављa је себи у задатак, да анализне и објасни, од њиховог почетка, ове индивидуалне особености, које стално прате злочинца и образују осиов рђавих особина његовог духа, и које га нагоне, у појављењем признакама, гурају у злочин.

Ова тежња школе неизбежна је и логична последица огромног развитка психологије у данашње доба, или још боље, развитка психо-физиологије и психијатрије које свиком психичком феномену, свакој душевној болести, па и најмањој поремећености, траже органску базу и узроке у променама организма. Овај начин поступања представља основни принцип ових наука; то је резултат њиховог развитка и њиховог научног искуства.

Кад ствар овако стоји, и кад феномени, као што су: лутња, гнев, бесомучност и т. д. имају органску базу, која је у вези са променама организма, дакле би неизгодно, па чак и немогуће допустити, да је овај органски осиов одсутан и без утицаја у феноменима, као што су сиперпесот, ирволочност и т. д., који у данима прилика воде у злочин.

Сви ови феномени, и ако су различни, имају исту природу. Ако, дакле, осећаји и идеје имају своје органеске процесе, са особеним и довољно одређеним цртама, онда ових процеса мора бити и у самима могућим нијансама ових осећаја и идеја, које су врло често од пресудног утицаја у животу човека злочинца.

Принципи криминално-антрополошке школе могу се потпуно применити и на изучавање случајних злочинаца.

Ми знамо врло добро, да сви људи не падају у злочин у приближно или потпуно једнаким и несрећним приликама, већ само неки од њих. Који дакле? Они који припадају типовима мање савршеним и за борбу у животу мање подобним; људи са извесним органским недостатком, можда врло лаким, али притом довољно видним и потпуне довољним, да их онеспособи за отпор злу. Узалуд ћемо у природи тражити међе, које означавају границу у месту ових међа, нашли ћемо само прелазе — многобројне и непомљиве нијансе.

С друге стране опет, несрећне и неповољне прилике околине дејствују штетно на сложено психо-физичко биће, остављајући у његовом организму плиће или дубље трагове, и произведући ненормална органска стања, краће или дуже трајања; то су у истини стања болесна која, појачана још предиспозицијом, постају непосредни фактори и одлучујући моменти злочиначког акта, овако исто као год што и напгуп гнева, праћен продазним поремећајем органских функција, постаје непосредни фактор и одлучујући узрок каквог неразчишћеног акта. Ево феномена на којима је заснована социјална теорија злочина која је, услед чудноватог неспоразума, била у почетку схваћена као нешто противно органској теорији. Ми познајемо човечији живот само под директним утицајима прилика социјалног живота, и с тога не можемо и не смемо посматрати засебно ни теорију органску, ни теорију социјалну већ нам је потребна и социјална и органска теорија злочина. Криминално-антрополошка школа изложила је и развила ову последњу теорију; њени основни принципи, њене методе и циљ, могу се резимирати у ова неколико тачака:

1. Криминално - антрополошка школа не признаје принцип тадијона и његова разноврсне модификације као главни и једини основ свако сваке казне; једини и искључни основ и циљ казне за ову школу, јесте потреба за заштитом друштва противу штетних и непријатних последица злочина, било помоћу моралног поправке злочинца, било помоћу његовог удаљења из друштвене средине. Битни карактер кажњавања, према овоме, из основа се мења, а и сама идеја о кажњавању постаје рационалнија: није више реч о испаштању или о задовољењу осећаја освете.

2. Криминално - антрополошка школа не задовољава се, да изучава само злочиначко дело: пре свега она озбиљно проучава самог злочинца у свима његовим многобројним типовима; она тражи да тачно одреди узроке, који су произвели злочин; она за тим изучава сферу злочиначке акције, као и потребне мере за заштиту друштва од његових опасних акта. Криминално-антрополошка школа не изучава злочинца као апстрактно биће, већ изучава праве, стварне и веома разполике типове злочинаца, т. ј. онакве какве нам показује живот, суд и затвор. Школа ова, најзад, не ствара спекулативне теорије на рачун злочинца, већ га анализе према чисто научним подацима и помоћу разноврсних егзактних метода, које се исто тако примењују и за изучавање осталих природних феномена.

3. Криминално - антрополошка школа види у злочину резултат двају фактора, двају утицаја, који дејзју реципрочно: прво су индивидуалне особености, које проистичу из саме злочиначке природе и његове психо-физичке организације, и које образују основу његовог карактера, као и сваког другог човека; друго су стални утицаји, било климе и природе злочиначке земље, било друштвене средине у којој он живи.

4. Остављајући се на егзактне податке, криминално-антрополошка школа сматра злочинца као створење са непотпуном и несрећном организацијом, које је неспособно за борбу у друштвеном животу у моје неповољнијим приликама. Неспособност ова није апсолутна, већ релативна, и зависи од веома разноликих прилика.

5. Што се тиче узрока злочина, криминално - антрополошка школа класификује их у три категорије: I *унутрашње и непосредне*, који потичу из психо-физичке организације злочинчеве; 2. *узроке удаљене*, које се крију у непогодним и несрећним приликама злочиначког живота, и под чијим се утицајима органске особености развијају у факторе злочина, иште или мање стално, и 3. *узроке предиспонирајуће*, које гурају у злочин несавршене организације.

6. Постављајући на изложени начин питање о дудском злочину на научни терен, криминално-антрополошка школа има за циљ, да на основа проучи данашњег злочинца и његово злочине као обичне и природне феномене, и да их изучава у свом пространству њихових многобројних фактора, почев од њиховог порекла и најудаљеније клице па до њиховог потпуног и коначног развића. На овај начин она сједињује питање о појавима људског злочина са великим социјалним питањем, и сматра ове феномене као неизбежни резултат разноврсних активности фактора социјалних и индивидуалних; са ових разлога она истиче неопходну потребу превентивних мера за успешну борбу против злочина.

7. Излази логично из свега изложеног, да криминално - антрополошка школа не одобрава репресивна средства, у напред одређена, са њиховим специфичним карактером и ограниченим временом трајања. Противно овом она тврди, да у сваком злочину треба цепити индивидуалне особености, и простудирати их скрупулозно пре доношења одлуке. Казна треба да траје само толико, колико и узроци који су је изазвали.

ПОУКЕ И УПУТИ

При извршењу судске забране, за оцену правне важности потврђеног списка преноса покретне имовине, није надлежна полицијска власт, већ суд.

Зајечарски пространствени суд решењем својим од 28. марта 1905. године № 6826., по тужењу Степана Ц., из Зајечара, као поверења, одобрио је забрану на покретност његових дужника Војислава Ј., артиљеријског капетана у пенсији, и његове жене Јулијане, а за обезбеду 527·85 дин. дуга.

При попису означене покретности, дужници Војислав и жена му Јулијана

изјавили су, да поништава покретност није њихова својина, већ Драгољуба Ђ., приватната среза к..... — шурака дужника Војислава, односно брата дужника Јулијане, који ни је покретност он оставио на чување, и за доказ овога поднели су власти у простом препису списак потврђен код начелника среза тимочког од 23. јуна 1904. године № 4543. Ово исто потврдио је и Драгољуб на свом саслушању.

Повериилац Стеван, на протоколу од 27. маја 1905. године № 4412. није признао право својине на пописану покретност позивањем господару Драгољубу, и тога, што поднети списак није исправа од вредности по § 303.а. грађанског закона, тим пре, што се пописана покретност налази, а и сада налази, у држанини дужника.

Начелство округа тимочког нашло је, да поднесени списак, као исправа, нема сиде поравнања или извршне пресуде и решења — § 146. и § 307. грађанског судског поступка; затим, да је пренос на моменутом списку извршен противно § 303.а. грађанског закона, и да је пописана покретност нађена код дужника и сада у њиховој држанини — § 223. грађанског закона, те је према томе повериилац Стевап у јачен, а појављени господар Драгољуб у слабијем праву. С тога је решењем својим од маја 1905. године № 4412., на основу § 466. грађанског судског поступка, упутила појављеног сопственика на парницу, да код суда докаже право својине пописане покретности.

Ово решење начелства одобрао је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 14. јуна 1905. године № 17704.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је оказбено решење Министрово сагласно закону, но само с обзиром на разлог изложен у решењу начелства: што су узабрањене ствари нађене у држанини дужника § 166. грађанског судског поступка, а без обзира на остале разлоге у решењу начелства изложене, чија оцена не спада у надлежност полицијске власти већ судске. С тога је одлуком својом од 27. октобра 1906. год., № 7149. одбацио жалбу жалиоца као неуместну.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Владимир Станковић — Стошић, из Београда, чији сам потерницу изнесли у 46. броју „Полицијског Гласника“ ухваћен је 17. ов. м-ца у Загодини, те је према томе престала потреба за његовим тражењем.

ТРАЖЕСЕ

Светозара Алексића, свештеника и конџара, и **Шапу — Ташану — Динић**, узову из Ниша, тражи начелство округа нишког актом Бр. 23146. Пронађење треба опросити моменутом начелству.

Видоја Марковића, из Обреновца, који је пре извесног времена отпуштен неважно куда, а нама да одговара за извесно кривично дело, тражи начелник среза посавског окр. ваљевског. Обраћа се нашим свима полицијским и општинским властима да Видоја потраже, и у случају пронађења о томе имаоце моменутог начелника с позивом по акт Бр. 15859.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 6. и 7. новембра ове године извршен је у Палапки (Хајан-Пашином) један ајочин, који је у целој околини оказао запрепашћење. Те ноћи, на ниве, убијен је и опљачкан у својој кажани „Карош“ Ташко Николић, тамошњи кмезадија.

Пок. Ташко, као ортак Вашељ Поуновића, спавао је обично на једном кавшету у кажани, где је још спавао и један дечко-пезинер, као би путницима могао бити на услузи.

И те ноћи Ташко је заповедао у кажани, где је још, по собици из дворишта, било неколико пазикућера, од којих је један нарочито казао Ташку да га пробуди за београдски воз.

Ташко и пезинер потврдили су казању и легли у 10 сати.

Путник који је хтео да путује београдским возом пробуђен је неколико минутпе, те је брзо скочио и видео да је скоро 3 часа по поноћи. Брзо се спреми и изутпо неко ја пазању да види што га Ташко није пробудио, но врата су на кажани била заратвена изнутра, те он позвао и пезинер му устане и отвори. Услед дугитог протеста неког гостп устао је и исто време и у кажапу дошао и пробуђа, који је спавао у њима, на жално је у кажани била помрчина, ма да је с вечера остала лампа да гори, то се дутити путнпк пробао у своју особу и дошао сневу, питајући за Ташка што га није пробудио.

У том је дошајше приметио широм отворену пасу, која је у кажани стајала, а и да Ташка нема по своме месту.

Све их то зачуди, а један од путника који су били ни преноћишту, и који је такође пробуђен, изађе пе, да је Ташко по свој прилици због слабог пазара покупио паре и дућуо у свет.

Одмах један од њих отпутује патрољу, а други Вашеља, који је ван кажане код своје куће спавао.

Кад је свај дошао узану сневу и почну да траже Ташка шајире по дворишту, а после по собама, и кад је Вашља са сненом пашшо у собу ђе, 5 одјелком је јрекнуо, видевши Ташка где на патосу поред једног крешета лежи у крви са одсеченом главом.

Полиција је таподје са лекаром одмах дошла на „лице места и направила увиђај, којпм је констатовано, да је Ташко у тој собп убијен од неког лица, које је с вода дошао и затражило собу за преноћиште, отпром секиром, сатпром пан таке нечим, и то пошто је затекпало да му се дошсе шалио и вода пагурао рапи тражења зтодишње приливе за пазај. По том је узело плучеве од Ташка, које је свај узеп узете носио, као и ортак му Вашбел, па дошао у кажану, отворило пасу, покупило новаџ и отишло.

Истелна власт одмах је притворила неки лица на околпне Ташкове, али их је ускоро пустила, пошто против њих ничег сгварног није било, а предузе трагања за једним другим лицем, које је рред убистном било у Палапки и пођикало у месту кажане, па га одједном нестало.

То је лице било један бивши келнер, који је раније годипа у Палапки служио, а које су звали под именом **Михајла Пајловића — Николића — Грујића** и **Јовановића**, које је до ма дан пред само убистно спавао три ноћи код истог кажеције, а за тим га је изпекада нестало.

Одмах је пречишћен свима познп, властима за тражење Михајлово, и по свима расшису он је 15. тек. м-па ухваћен у Алексинцу, одакле је спроведен у Палапку, где су у свему многа познали онога пезнера, који је раније сшкао у кажани убијеног Ташка, ма да је он раније пошкалу браћпу сазо већ био оставио.

У Палапки је признао да је био у тој напрошни три дапа, само је поништао то дапе на непознато дапа пред Ташкпно убистно, тврдећи да је 2. тек. мес. отишао из Палапке право Бачковпе, где је пренођио, и Јагодине у Бупарју, где се бавио 3. и 4., па опда отишао у Крушевац, где је био 6., 7. и 8. овог месеца и т. д. док није ухваћен.

Приликом исљеђења у Палапки, коме је присуствовао и г. Тодорић, инспектор министарства, нарочито послат у Палапку због Ташкпног убистна, примећено је из различпих изјава Михајлова да је он прошле год. у време убистна пок. Косте Николића, бив. пазезиџе под „Бетоља“, био у Београду, а пад га је запитно г. Тодорић је ли скоро био у Београду, он је одговорио да није бно пиш сазам — осам година, те је то дало повода г. Тодорићу да посумња у идентпгу Михајлову и за убистно код „Бетоља“.

На основу ове сумње Михајло је одмах спроведен у Београд, и као год. и у Палапки, и овде је у пуно време одрицао све док на поспедку — побеђен многим питањима и увеспима разлозима — није потпуно признао оба дела.

Овом признању много је допринела једна одлучајност.

Када га је чиновник Управе г. Јанић возао по Сшмапки рали утврђења где је радно док се у Београду прошле године бавио, и још неких других околности, одједном је пришао чиновнику један младић и поздавио се, пазо му је Михајло укрво ону начшеку коју носи на такси, звездо још са неким сшварима и кућерком, испричавши пазо се с њим пашло 27. пр. мес. у Обреновцу у кавани „Два Јелена“, где су били два дана, за које му је време Михајло причао разно је дошао из Бугарске, где је био у комитама и т. д. па је причавши о лепом живоју у Бугарској правољно и њега да о њим пде у Бугарску; пако су 29. истог мес. дошли овде и преноћили у механи код „Челића“, а већ сутра дан Михајло му је украо пуфер са сшварима и побегао.

Михајло је ово укорно одрицао, али кад се отишло у помешту механу утврђено је, да је све истина што је тај младић, Недељко Мајутиновић, описивши изгледе, причао, те је то и сам Михајло морао признати. Овом признаком још се утврдило, да је он и газда од исте механе украо замена кашут.

Видевши да овај начин, да му одрицање ништа не помаже, Михајло је најзад признао оба дела.

По томе признању, он је по извршеној крађи кућерп дошао 30. пр. мес. у Ричаљ

где је стварн продао и у вече исо на исо, те дошао у Младеновац, где се бавио до 2. овог месеца, преноћивши у „Македонији", па је онда дошао у Палању да тражи посао.

У Палањи се бавио три дана и сва три дана неуспешно је у намери ок. Ташић, где је видео да се ако може доћи до пара, јер сазда Ташић свима у кафани, сам прима путнике и разводи их по особима, а при том са собом носи кључеве од касе.

Још ту је смишљао да Ташића убије и опљачка или да би са себе отклонио сумњу и прибавио алиби својој признали, он је из Палањке отишао 4. овог месеца ноћутак, прекоњено 3-ог у Бадљевину, на ирско Јагодине 6-ог у вече стигао у Крагујевац, где се погоди да служи код Томе Стевановића, кафеџије и на сутра дан отуда на посао, а по том је отишао у механу Томе Парабића на крчмиште, где му ову дали собу и заиели га у путничку књигу.

Он је само отишао у ову му собу и мало се у њој бавио, па је онда прешао кашњо, отишао на жемишчину страницу, сачекао број пет и вани дошао у Палањку.

Са станице је отишао право у Ташикову кафану, где га је Ташић одмах у једну путничку собу, у којој га је он раније спремљеном пиротарском секиром убио, скинуо му кључеве од касе, отишао у кафану, отворио касу, покупио новац и побегао пешице до Плане, и ту сачекао јавни београдски воз, који се кратко у Крупују и одмах ступио на позив код Томе Стевановића, па је сутра дан у вече осетио потребу за ноћ из Крупуја. Но ја шести београдском одласи и напуштање службе без разлога не би пало у очи, он је гледи упрао два гроша, само да би га овај отерао, што је онај и урадио, те је тако исте вечери возом отишао из Крупуја за Сталић, одатле у Крушевац и даље за Алексинац, где је по рашину ухваћен.

И дато признање за убиство Косте Николића потпуно се слаже са ранијим утврђеним околностима.

Онде је с вечера, у очи убиства, изгледа да се у трпезарији сапраје под једну кључ, где је остао за све време док посојили Коста после пола ноћи није затворио кафану и отишао да спава, а тада је напшао испод клупе, пријужио једна сто до врата, скривио мах којим се бурад с пивом отварају и опао очекивано Костин долазак.

Кад је Коста око 4 сата ујутру дошао и отворио кафану, тек што је крочио ушутра он га је, стојећи на столу, дупо мадем по глави, те га онесвестио, а по том га одвах три пута ножем у врат ударио и тако га на месту убио, за тим свиљу кључеве с врата, отворио касу, покупио сав новац и неки накит, са онда креко баре Вешиће и велоз фабрике поиоповића дуганом, преко Топчидера отишао у Младеновац, сачекао ноћни воз за Ниш, где је сутра дан стигао и пред вече отишао у Дицину простајутеку разбу, где је провео ноћ у њиу, на сутра дан отишао у Крупуј, погодио се и четири дана служио код Ђерђ-Живковића, кафеџије, а за тим отишао у Крагујевац, где је остао $2^1/_2$ месеца, док није потрошио остатак украденог новца, а онда је ударио опет у стално тумарање.

Михајло је, иначе, родом из Поног. Пазара у Ст. Србији, одакле је у Србију пре 18 година прешао као дечак од 10 година.

Само се у прво време нако дуже забавио са службом у Ужицу, а доцније, нарочито у последње време, само је тумарао по разним местима у друго.

Цело понашање овога човека представља са нас једног окорелог злочинца, који на својој души носи много злочина.

Пасеово стално тумарање, чак и по Бугарској и Румунији, даје се објаснити само тражењем згодне прилике за злочин.

Са тога, изнесени његову фотографију, позивамо сне полицијске и општинске власти, као и приватна лица, да јаке нигде знају о овом човеку, и да ниде где год учинио какво злочина? Све што се о њему зна треба доставити Управи града Београда, која води истрагу по обе дела.

ПОТЕРЕ

Коста Петровић, ковинар, која је пресудом начелства округа крајинског пред нама био опуђен и на прогонетво, побегао је 17. ов. м-ца исиред спроводника у срезу крајинском. Коста је стар 30 год., висок у лицу смеђ, испалих јагодица малих бркова, без браде, од одела има на себи: сиво капут, прслук и панталоне трговине, шешир и ковинар. Нема га ни неома дуги допов и ковинар. Нека га сне полиц. и општинске власти живо потраже и случају проналаска стражарно спроведу начелству округа крајинског с позивом на деновну бр. 9972.

Будимир Ничић, звао се Ђурђије, **Милутин Станковић**, ковинар из Натаљинца и **Драгутин Лазић**, свитчи цигании из Јасеновце, пратворенци начелства округа моравског, ноћу између 18. и 19. ов. м-ца пробили су зид од амбане и побегли. **Будимир** је стар 25 година, средњег раста, црномањаст, са малом брадом, од одела има: сиво капут, на глави шубару, на ногама опанке; одговара за опасну крађу. **Милутин** је стар 21 годину, висок, у лицу смеђ, дугих образа, смеђе косе, средњих бркова, од одела ним: жут земени капут, на глави жут шеширић шешир, на ногама чизме; одговара за просту крађу. **Драгутин** је стар 17 година, у лицу прн, очиу прних, од одела ним: чакшире и појорци од сукна, на ногама опанке, на глави праву шубару. Нека их сне полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно упуте начелству окр. моравског с позивом на деновну бр. 11518.

Сретен Тасић, земљод. из Росиља, среза ваљевског, решењем ајексиначког пиротетног суда стављен је под истрагу због сиљошаја. Стар је 30 година, у лицу смеђ, руже косе, трагастих очиу, малих жутих бркова, расти малог али добро развијен; од одела ним: чакшире и гуњ од сукна, на ногама опанке, на глави шајкачу. Како је Сретен одмах по изврпеку дела побегао, и сада се не зна где је, то нека га сне полицијске и општинске власти потраже, и у случају проналаска стражарно спроведу пописаном суду с позивом на акт Бр. 23311.

Драгутин син **Ђорђа Јовановића**, земљоделца из Бућутице, среза пишковског, решењем пиротског пријотетног суда стављен је под истрагу због разбојништва и опасне крађе. Стар је 16 година, раста средњег, добро развијен, граворетих очиу, округла лица, црномањаст, особитих знакова нема; за себе има пиротско сукнено одело, на глави шубару, на ногама пресне опанке. Како је Драгутин про наведене премена отуђарао из места рођења, и сада со не зна где је, то нека га сне полицијске и општинске власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу поменутом суду с позивом на акт Бр. 17052.

Непознати крадљивци ноћу између 5. и 6. ов. м-ца са уденењем кључеви отворили су дућан Стојре Аћимовића, дућанџије из Ниша, и одиели сне ствари: 2 кутије цигарета од 500 комада 1. вр. од $^3/_4$ гр., 30 кутија цигарета од 1·40 дин., 2 кутије дувана од 4 дин., 8 кутија цигарета од 1·20 дин., 6 кутија дувана од 1·75 дин., 1 кутију нашира од 8·40 дин., 20 кутија дувана од 0·80 дин., 20 кутија дувана од 0·70 дин., 12 крупа у сребру, 6 дипара у пиклу, две шпиркасе са 36 дипара, 4 кожне табакере по 1 динар, 4 табакере праве од хартије по 0·50 дин., 2 земљане шпиркасе од 0.10, 6 комада стаклених муштикаи од 1·20 дин., 2 бела пешкира од 2 дин., 6 капица од 1 динар, 9 шилушки од 1 динар, 8 ситних ножева од 1 динар, један пар женских чарапа од вуне. Акт начелства округа нишког Бр. 22190. Нека сне полицијске и општинске власти најзивље потраже крадљивце и крадене ствари и о резултату известе начелство округа нишког.

Непознати крадљивци ноћу између 10. и 11. ов. м-ца обили су врата на дућану Живојина Поповића, бакалина из Ниша, и из истог однели сне ствари: 9 кутија цигарета од

1 лим., 2 кутије шпагрета од 0·70 дин., 4 кутије дувана од 0·80 дин., 12 кутија дувана од 0·50 дин., 28 пакла дувана од 0·20 дин., у готовом новцу у разној монети 28 дин., и један земаљски новац у позлаћеним њиној двоструком. Акт начелства округа њишког Бр. 22600.

Д-р Едмонд Ђарки, бив. трговачки агент у Будим-Пешти, стар 39 год., средњег стаса, увелите косе, очију и бркова, као нарочито

у ходу, продавено 100.000 круна разним приватним лицима, и побегао у свет. На молбу пуспро-угарског посланства из Београда од 17. тек. м-ца Бр. 13516. наносимо му фотографију и обраћамо пажњу свима полицијским, а нарочито пограничним властима на ову паразиту, коју на случај пропаласка треба ухватити, пажљиво претрести и притворити, па о свему одмах известити Управу града Београда и позвати на акт Бр. 42767. Д-р Едмонд говори немачки и мађарски.

Непознати крадљивци ноћу између 13. и 14. ов. м-ца отворили су улошењем клучем сандежарију Паула Ритгића, лађара из Ниша, и одвели оне ствари: један вели крстић од тучка, 20 комада пешкирића, један мск капут од штофа, једну женску црну хаљину и један црвен појас.

Исти крадљивци и исте ноћи провалили су тавни на дућанџијској рађи Остира Здравковића, трговца из Ниша, и помоћу „горе у краљевог појаса, спустили су се у дућан, и из истог одвели оне ствари: тапсиске марке, и то: 10 комада од 1 динар, 8 комада од 0·50 дин., 20 ком. од 0·20 дин., 20 ком. од 0·10, 10 ком. од 0·05 дин., поштанске марке, и то: 15 ком. од 0·25 дин.; 60 ком. од 0·10, 40 ком. од 0·05 дин., мењаце, и то: 1 ком. од 3·60 дин., 2 ком. од 2·50 дин., 2 ком. од 2 дин., 4 ком. од 1 дин.; 5 ком. од 0·60 дин., 12 ком. од 0·40 дин., 40 комада заторених поштанских доњесних марака од 0·10 дин., 100 комада отворених поштанских доњесних марака од 0·05 дин., 1 кутију дувана специјалитет шпагрете од $\frac{50}{100}$ гр. у вредности 6 динара, једну кутију трафике од 100 гр. у вредности 1 дин., 1 кутију шапира у вредности 7 дин., један крпаун у вредности 5 динара и један пантадоне.

Нека све полицијске и општинске власти најстрожије потраже крадљивце и повраћење ствари, и у случају проналаска о томе известе начелство округа њишког с позивом на акт Бр. 22753 и 22752.

Непознато лице ноћу између 7. и 8. ов. м-ца увукло се у дућан Гаврила Јовановића, трг. из Ниша, обило чешиње и украло 60 динара у новцу. Акт начелства округа њишког Бр. 22372.

Непознато лице ноћу између 11. и 12. ов. м-ца украло је на отворене собе г. Владимиру Пешићу, пешад. поручнику из Ниша, једне нове лаковане чизме и једне нове панде. Акт начелства округа њишког Бр. 22737.

Крађе стоке. Дању 10. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве два вола и једну краву Младену М. Владији, земљод. из Горњана. Један је во матор 3 године, длаке беле, у лопов оку има бело пајалку, без рошања; други је матор 2 године, длаке сиво-беле са затвеглим пругама, десни му је ров нижи од левог, без рошања; крава је матора 3 године, длаке жуте, бела репа, без рошања. Депеша начелника среза поречког Бр. 8231.

Дању 10. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве четири овце Јовици Перишићу, земљод. из Брајковића. Три су овце беле а једна је црна. Акт начелника среза пиротског Бр. 9452.

Ноћу између 10. и 11. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве једну кобилу Сретајину Пајићу, земљод. из Мишошенца. Кобила је матора 6 година, дорастита, без рошања, са жигом „О". Акт начелника среза неготинског Бр. 13142.

Дању 13. овог м-ца непознати крадљивци украли су из затворене колиже пет белих овница Стевану И. Огојановићу, земљод. из Пакље. Депеша начелника среза поречког Бр. 8152.

Ноћу између 16. и 17. ов. м-ца непознати крадљивци украли су из затворене колиже 57 овница Стојану Филиповићу, земљод. из Јошанице. Депеша начелника среза бољског Бр. 15382.

Ноћу између 16. и 17. ов. м-ца непознати крадљивци украли су са њиве у месту звану „Грабово" у атару М. Пека три коња: Пауну П. Лаповићу, Петру Капреновићу и Пауну Томићу, земљод. из Буљанске. Један је коњ матор 8 година, црне длаке, на леђима убијен од седла, на левој задњој бутини такође убијен остругом од штранге, без рошања и жига; други је коњ матор 5 година, дорастат, у једну предњу ногу путовотаст, без рошања, са жигом положено „Т"; трећи је матор 8 година, кулашаст, без рошања, са жигом „О". Депеша начелника среза поречког Бр. 1351.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове покрађе.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код начелника среза поречког пијави се један коњ, длаке црне, шестат, на леђима има три беле бележе, средње кисиме, без рошања. По свиљању овај је коњ украден још прошле године пред Божић из среза врањског или неготинског. Нека полицијске и општинске власти потраже сајбиљу овог најновог коња и упуте га начелнику среза поречког с позивом на депешу Бр. 2429.

КО ЈЕ ОВО?

У кошари Љубомира Михаиловића, из села Бабајића, среза колубарског, округа ваљевског пијен је 10. тек. м-ца човечији леш, чију фотографију износимо, и чији се идентитет до сада није могао утврдити. Лекарском секцијом и полицијским увиђајем утврђено је, да је непознати умро, на два дана пре но што му је леш пијен, од паралише срца, која је наступила услед пренапорног пића. Даље је још утврђено, да је умрли имао око 30 год., да је био висок 150 см., очију плавих, чела високог, носа правог, носе, обрва и бркова смеђих; браде кратке, просеђе и на доњем делу више израсле. Од одела пијено је на леш: једна стара блузна сиве боје, поцепане пантаљоне од затореног жутог штофа, на њима поцепане џепове, а на гаћи старе, прљи, меки шестир. Изгледа по свему, да је непознати какав странац, јер се утврдило, да је 7. тек. м-ца стрвљао у једну кућу, у селу Бабајићу, и ту причао, једна разумљиво српски, да је странац и радник, и да је до скора боловао у једној болници у Србији (вероватно

најближој). Ко би знао што више о овом странцу, моли се да то саопшти своје најближој полицијској власти, која ће о свему одмах известити среског начелника у Ивановцу с позивом на акт Бр. †2912. или непосредно ово уредништво.

БРОЈ 49. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 3. ДЕЦЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године од стране полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државина и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се д-р Марко Николић, државни хемичар и управник државне хемијске лабораторије на основу тач. 2. § 69. закона о чиновницима грађанског реда, а по својој молби, стави у стање покоја, с пензијом која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. новембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се д-р Душану Поморишцу, декару среза качичког, уважи оставка, коју је поднео на државину службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. новембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О КРИВОКЛЕТСТВУ
и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 206 до 276 закл., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за царство Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

писао М. С. Ђурђевић,
члан касационог суда

(НАСТАВАК)

Ако би потребно било да се исказ или заклетва и потпише, онда би се свршетак деликта имао рачунати у времену потписа исказа или заклетве и продаје истога акта дотичној власти.[55])

Саучешће код деликта може постојати по општим прописима о саучешћу (§ 46 казн. зак.).

Одсхаузен и Биндинг овде наводе за помагача (из т. 2. § 46 нашег казн. зак. или из § 49. нем. казн. зак.) следећи пример:

Парничар зна, да извесно лице не зна, ништа да сведочи; па се њим позове на то лице за сведока, у нади даће оно дати лажан исказ, у његову корист (в. Одсхаузен код § 154 п. 14 и Биндинг. с. 132 под 1).

Продужење ће стајати, кад се сведок или вештак, било по грађанском или кривичном поступку, али само у процесуално једном предмету, двапут закуне или се други пут позове на раније положену заклетву.

Пример.

Сведок А. испитиван је код суда на претресу по извесном кривичном предмету, па је на исказ и заклет. Ну, суд нађе за потребно да учини и судски увиђај на лицу места, па коме сведок А. на истој ствари поново учињени лажни исказ, па или се на њега опет закуне или се позове на раније положену заклетву[56]) (§ 269 т. 2. казн. зак.).

Ако се стварчине разних тврђења и у разним исказима, то ће се у конкретном случају тек по оцени сваку околности моћи констатовати, да ли стоји продужени злочин или стицај. Ну, у сваком случају, ако стоји само један исказ, потврђен једном заклетвом, па ма исти и више неистинитих факата садржавао, стоји само једно дело.[57])

Застарелост је по нашим законима:

За дело из § 266 к. з. десет година; за дело из § 267. т. 1 пет година; за дело из првог одсека т. 2 § 267. п. з. — 10, а из другог одсека истог прописа — двадесет година; за дела из § 268. к. з. како

[55]) Хелшнер II 915. Биндинг с. 125.

[56]) Биндинг с. 124. Одсхаузен код § 154 п. 15. Хелшнер II 916. Лист Л. И. с. 251 и одлуке царевинског суда.

[57]) Биндинг стр. 132.

над, према величини осуде новчано осуђеног лица (в. § 74 к. зак.). По немачком казн. зак. застарева обично кривоклетство из § 153. и прост одсека § 154. за 5 сет година, а квалификовано, из другог одсека § 154. за петнаест година.

7) Лажно уверење место заклетве.

Овај је деликт на нивоу дела. Он није признавање него допуна кривоклетства.[58])

Падали се да у њиме важним случајевима треба поштедити од заклетве лица, која имају дужност, да пред властима потврде истинитост изнесеног факта. Тада се допушта, да се место заклетве може дати изјава или уверење с напоменом да се она даје место заклетве. Где закон то допушта, ма би такво уверење било лажно ту ће стајати овај деликт.

Уверење мора нарочно бити дато место заклетве, то је основни и битни услов за постојање деликта.

И овде, као и код кривоклетства, уверење место заклетве, може бити дато у промисорској или асертторској форми. Исто тако учињавши се и овде, при накнадном или новом искаху, може позвати на раније дато уверење, ма било оно дато у промисорској или асертторској форми.[59])

Ово позивање на раније дато уверење треба да буде по истоме предмету, онако, како се то по § 269. т. 2. казн. зак. тражи за позивање на раније положену заклетву. Овакво гледиште сматрамо за правилно, нарочито с обзиром на то, што се овај деликт у опште упоређива кривоклетству и чини само блажи модалитет онога злочина по томе, што се код њега заклетва стварно не полаже већ се место ње даје изјава или уверење. С тога, кад позивање на раније положену мора бити по „истом предмету,“ било би погрешно изводити да то код овога деликта може и

[58]) Одсхаузен код § 154. п. 15.

[59]) Тако Одсхаузен код § 156 п. 7. Хелшнер II 919; противно Биндинг с. 132, који вели, да се ово позивање не може односити на промисорска уверења место заклетве.

да не буде. Све ово стоји по § 156. нем. казн. законика.[60])

Наш казн. зак. предвиђа ово дело у § 270. и то у неодређеној форми.

Према садржају овога прописа код нас не може бити говора о каквом најмањем поимању на раније дато уверење место заклетве, пошто то овим законом није предвиђено. Међутим остала изнета разлагања стоје и по нашем закону.

Наш коментатор Цењић код овог прописа вели, да он по нашим законима не налази примене, пошто ни једним законом није предвиђено, да се од кога какво уверење место заклетве изузети може, сем случаја из § 275., каз. зак. тако да је § 270. каз. зак. остао без икакве примене.

Ово је било тачно у времену издања Цењићевог коментара, у 1866. години. Ну, у закону о пороти, које је издан 21. октобра 1871. год. постоји прописе чл. 35. (садашњег закона о пороти чл. 23) по коме код обе стране пристану да се сведок не куне, он се при пороштом изношењу неће ни заклињати. Како се пак сведок најчешће и куне, да ће се на исказ заклети, дакле дао најпре или уверење место заклетве, коју би иначе морао положити, да га странке од заклињања нису разрешиле то би онакав исказ: као је лажан, сачињавао деликт из § 270. каз. зак. Треба само сачинити овај прописе и прописе § 276. каз. зак. па ће се лако увидети несређеност нашега законодавства у овој материји, о чему ћемо говорити при закључку нашега написа.

Најзад, како је овај деликт сличан кривоклетству, сва изношења и разлагања, који смо тамо изнели, важе и овде. Тако. иначе правила изнета у погледу на лажност исказа, способност лица, надлежност власти и dolus учиниоца, као и онена питања о саршеном делитту и покушају, који се овде и не кажи (в. § 42. казнен. законика.[61])

8) О нарочитоме поступању и ублажавању деликта.

а) О поступању деликта. 1). Ово поступање односи се на лажне исказе по кривичним делима и то на лажне сведочке и вештачке исказе (в. други одељак § 154. нем. казн. зак.) Наш казнени законик (§ 267. т. 2) изричио не каже који су то искази, већ само тражи, да је заклетва учињена, по каквом кривичном делу, на штету оптуженога. С тога по нашем закону овде долазе и искази приватних тужилаца и туженога (види и нашу примедбу под бр. 28).

2) Под кривичним предметом, по коме је овакав лажна заклетва положена, разуме се увек такво поступање, по коме се има изрећи казна у смислу зак. о поступку судиком у крив. делима, а не и

[60]) Тако Бинднис с. 133; противно Оппенхоф код § 156. п. 7 и Хелнер II 818, који то тражи да ово посљедње буде по „истом предмету.“

Рана бољег разумевања поменућемо овде у пресуду ово текст § 156. нем. каз. зак. који гласи:

„§ 156. Онај, који пред каквом, надлежном за примање клетве уверена место заклетве, из нужде посебне неватају, наводе се тешки затвором од једног месеца до три година.“

[61]) Оппенхоф код § 156. п. 7. Биндинг с. 133, Мерквиз с. 497.

какво дисциплинарно или томе подобно поступање.[62])

3) Исказ мора бити учињен на штету оптуженога, а без предности је то, у коме је стадијуму кривичног поступања исказ дат; главно је само то, да је кривична истрага против оптуженога била покренута.[63])

4) Довољно је за постојање овога кажњивог деликта само то, да је лажни исказ хотично учињен на штету оптуженога, а није потребно утврђивати узрочну везу између лажнога исказа и пресуде. Према овоме овде стоји објективан услов за постојање казне.[64]) Сем тога битно је: да је сам лажни исказ управљен против оптуженога, а не мора бити лажан баш онај део исказа, који иде на штету оптуженога.[65])

(наставиће се)

О одговорности државе и чиновника према трећим лицима за штету, коју чиновник учини у вршењу званичне дужности.

(СВРШЕТАК)

2. Али могло би се рећи: како се може на горе побројаних законских прописа изводити да државна одговара за поступке својих чиновника и у другим пословима државним, који потичу из приватно-правне функције државне? Зар ти прописи не одређују, да државна одговара само у тим побројаним случајевима, а не и у другим? На ово би се имало одговорити, да ови прописи нису побројавна нарељења, већ, да је у њима јасно исказано начело да држава непосредно у пословима овакве природе одговара, и да се ово путем *правне аналогије* има применити и на остале случајеве, и ако у закону, који се на њих односи, није то изрично казано. Чим дакле чиновнику пада у надлежност вршење приватно-правних послова државних, па он у томе вршењу нанесе штету коме лицу, има се узети да држава хоће да за накнаду штете она непосредно одговара (изузимајући, наравно, случај ако се у закону изричмо каже да држава не узима одговорност на себе, као у закону о телеграфу).

Да је у горе споменутим законима садржано правило, да држава одговара за поступке својих чиновника у вршењу приватно-правних функција државних, следује и из ове околности. По § 19., трећ. зак. „и права самога књаза и државнога савета, која у овом законику изнов и опредељене имају, хоће се по овом (грађанском) законику судити“. Према овоме, кад држава врши приватно-правне послове, у чије регулисању ове одредбе грађанског законика, онда се и за њу меродавни прописи трећ. законика. Па како она као правно лице има своје органе — чиновнике, преко којих своју вољу изјављује и правне послове свршава, то су онда поступци чиновника у вршењу приватно-правних државних функција по својим самим државе, из којих она непосредно стиче права и прима обавезе. Али како по § 800 и осталим грађан. законика приватно лице одговара и за штету, коју својим против-правним поступком другом нанесе, а, што ово смо видели, они прописи важе и за државу, то онда она мора накнадити не само ону штету, која би се осинвала на неиспуњењу уговора, закљученог између државе и приватног, већ и за штету, коју приватном чиновнику противправно нанесу у вршењу приватно-правних функција државних,[59]) и ако он не стоје у уговорном односу са државом.

3. Наша судска пракса није једнообразна ни у питању о одговорности државе за штету, коју њени чиновници коме учине у вршењу приватно-правних послова државних. Час је решавано да држава одговара непосредно, час опет као јемац, а и да никако не одговара, пошто су за њу поступци чиновника туђа дела. За овоме месту излажем разлоге судске по једноме спору, који се водио за накнаду нанесене суме новаца приватноме, а коју је државни чиновник упропастио. У питању је била обавеза из уговора о чувању извесне суме новаца [т. зв. депо-

[62]) Одлазуреп код § 154 п. 11 а).

[63]) Одлазуреп код § 154 п. 11 с). Хелнер II 825 код 1).

Ми у овоме не правимо разлику у кораковању, према стадијуму прив. поступања у коме се налази оптужени, јер тако радимо нема ни по нашем крив. суд. пост. Тако за оптужено лице, баш у претходној или судској истрази, употребљавају се речи обвињени или оптужени. Такође је код те то надаље, као што то лепо тако вел. крив. суд. пост. у своме § 155, по коме се кривац може окривити (као обвињени) чим се дана тужба против њега подигне, а оптужени, кад се допосе одлука суђења о отварању суђења (или судске) истраге, што одговара нашим решењу о стављању под суд. Да је овако боље разликовати се, добро се зна свима, ако нас је лепо учио и наш поштовани професор крив. права и поступка госп. Григор Милошевић.

[64]) Одлазуреп код § 154 п. 12 с). Хелнер II 827, Х. Мајер с. 718, Лист с. 504; противно Биндинг, који вели да се кажњивост зависи противстварања.

[65]) Цењић код § 267. нашк. зак. објашњава, да се по нашем закону овде предвиђа случај, кад је оптужени само вољан, а ако је по природи и нашу државу, онда се законодавац укупно у нека почетка нарељења.

[59]) Тако се зове цивилну одговорност ако држава за накнаду штете, ако је поштански контуктор, терајући поштанска кола, нога крегнио и повредио. Наравно да ће поштарар одговарати држави и дисциплинским и материјално. У таком случају ми би знали место примени § 816 трећ. зак., где се каже да ће рубе које није дужан одговарати. Зар за кривцу није поступак чиновника у вршењу законом поверене му дужности туђе дело, већ опстанке дело саме државе. Држава се идентификује са чиновником кад овај врши поверену му дужност, а што он учини учиниа је држава. Међу тим са овога, као што је код А. Оппеха посматрања прав. у овој расправи речено, нема разликовати поступак чиновника при вршењу поверене му дужности. Кад се на пр. контуктор, чекајући на колиска кола да траже поштанске пошиљке, с њим спорачи и штуча, онда овај његов поступак није у вршењу исто при вршењу службене дужности учитеља, и за поступану законају штете не би држава одговарала, већ сам чиновник.

«iuge irregulare», коју је државна власт примила да вреда приватном лицу. У њиком су спору заступала она мишљења у погледу одговорности за накнаду, о којима је у овој расправи било говора. У колико се ја са њима слажем или сам против њих, већ је у досадашњим излагањима казано, с тога немам потребе разлоге судске у овом спору поново бранити или побијати, већ их износим само читаоцима на оцену онако, како су у „Новој Збирци“ г. Максимовића од 1894 год. на стр. 99 и 100 изложени.

„По осудним решењима плаћати среска власт 1234 гроша чарш. и пошље тај новац начелству окружном да преда повериоцу. Писар, који у начелству прими тај новац, упропасти га и за утају буде осуђен. Сад повериац тули државу и тражи накнаду све суме с интересом, по томе основу, што је она штета причињена од стране државних органа утајом, и да он — повериац — нема посла са тим органима у овом питању, већ са државом, која је, вели, по закону одговорна својим држављанима за овакву штету.

Државни правобранилац не признаје ово тражење, јер кад тужилац признаје, а и доказ подноси о томе, да је извршен о овој штети, онда је требао да поступи по пропису §§ 66. и 67. закона о чиновницима грађанског реда, а не да тужи државу. На почетку је заступник правобранилачев додао још и то, да тужилачка страна ничим не доказује да чиновник, који је овај новац узпронастио, нема од куда да га сам накнади.

Приостављени суд пресудом од 10. октобра 1884 год. Бр. 9379, одбије тужиоца од овога тражења из разлога: да се признавањем тужилачке стране, а и подпистим решењем начелства Бр. 3355, доказује по §§ 187 и 188. гр. пост. да је тражену суму правно бив. писар начелства Н. Н., па како је по §§ 66. и 67. зак. о чиновницима грађанског реда дужан био тужилац да тражи накнаду од истог чиновника, а то ничим не доказује да је тражио, и да тај чиновник није био у стању да плати, зато се има од тражења одбити, и т. д.

Пошто по предности није ствар нашла Апелационом Суду, то по жалби тужиочевој II. одељ. Касац. Суда учини на горњу пресуду 3. Децембра пр. год. Бр. 4181, ове примедбе:

„Суд је погрешно применио на овај случај §§ 66. 67. зак. о чинов., јер овде није случај да се тражи дозвола по којој би се могао тужити за накнаду какав чиновник, који би, вршећи дужност своју, оштетио приватно лице, него се овде тражи да држава да тужиоцу што је она — држава — за рачун тужочев примила, на му, због проневерења државних органа, није издала“. Зато ништи пресуду.

Приостављени суд не усвоји ове примедбе већ 5. јануара ове год. Бр. 11829. врати дело Касацији са противразложима, у којима између осталога каже: „по изричном наређењу §§ 66 и 67. зак. о чиновницима на њихом месту био би одговоран чиновник за учињену штету и то у течају од шест месеци, рачунајући од кад је тужилачкој страни штета била позната, а ако у том времену не би се тражила дозвола за опужбу, и ако за три месеца, од кад се добије дозвола, не буде поднета одређеном суду тужба за накнаду, онда тужиоцу право застарело. То је пут, којим оштећени долази до свога права, и кад то тако учини и доказке се да дотични чиновник нема од куда да накнади штету, онда се жалити са тужбом против државе, и ова би имала да одговара за радњу свога органа по основима грађ. законика. А ако би се примедје у начелу, према приведбама Касац. Суда, да оштећени, обилазећи непосредност учиниоца штете, може ову тражити од државе, онда би без начија остали горњи прописи §§ 66. и 67., нити би онда било места примени § 800., грађ. по коме сваки своју штету, коју учини, има да надокнађава“.

Општа седница Касац. Суда 16. јануара 1885. год. Бр. 130 усвојила је примедбе свога одељења.

Д-р Д. Аранђеловић.

О ПЕКАРНИЦАМА У СЕЛИМА

У последње време учестало је, да појединци на својим имањима, у крај окружних и среских друмова, подижу пекарнице, у којима обављају пекарске радње лица, која су испунила услове из §. 3. уредбе о сеоканма. — т. ј. имају пекарско право. По неки, пак радње подижу и у близини саме механе, где по закону постоји пекарница која подмирује стварну потребу околине, те је подизање друге пекарнице, на том месту, непотребно, јер се њене само штети сопственик механе, који по закону испуњава све дужности и који је за подизање механе и пекарнице добио надлежно одобрење, пошто је претходно платио за то прописну таксу. Услед жалби сопственика механе, некоје позицијске власти решењима, донетим на основу §. 7. и 8. уредбе о механама, забрањивале су обављање таквих пекарских радња, а са разлога што пекарнице саме за себе по селима не могу постојати, већ исте могу постојати само уз механе. Та су решења оснажавана и од стране виших власти — начелства окружног и Министра унутрашњих дела, а Државни Савет по жалбама, није се упуштао у расматрање по овоме, налазећи да је неиадежан.

Ниједним законским прописом, ни на расписом, није регулисано питање о томе, да ли пекарске радње могу постојати саме у селима. Због тога су многе власти у недоумици, јер не знају како да поступају; док једне у своме домашају забрањују обављање пекарских радња у селима, ма да у истима раде лица, која имају пекарско право, дотле се у другим срезовима трпе и не забрањују. Ако би се неким начином нашло, да оне могу постојати и да се могу пекарске радње по селима обављати саме за себе — пошто нема законских наређења да се забрањују — онда је питање: да ли је потребно и чије одобрење за подизгање пекарница у селима, где оне могу постојати и на ком остојању од цркве, школе, механе и и других јавних зграда. Ово је потребно знати, пошто појединци — кад нема законског ограничења и забране, могу такве пекарнице подизи до самих оних јавних зграда, као што и има случајева, а сем тога треба знати, треба ли наплаћивати за подизгање такве пекарнице какву и коју таксу. За све ово, као што је казато, нема ни у једном закону наређења, нити је којим расписом, издатим од стране Министарства, објашњено.

Забрањивање пекарских радња у селима, на основу §. 7. и 8. уредбе о механама, ма да су таква решења одобравана од стране више власти, казањено да није законски оправдано, али је у опште забрањивање таквих пекарских радња умесно, правично и паметно, но само треба претходно о томе донети закон. У §. 7. уредбе о механама стоји, да друмске и сеоске механе *морају* имати уз механу и кућу за печење хлеба. Изводити на овога закључак да пекарнице могу *постојати само уз механе*. А никако саме за себе, погрешно би било а забрањивање на основу тога прописа незаконито је. Али као што је речено, ово забрањивање пекарских радња по селима, умесно је и правилно с разлога:

а. Што се њима штите интереси сопственика механа, који већ имају пекарнице, и који су за подизгање истих добили надлежно одобрење; утрошили на то по десет и више хиљада динара и платили државну таксу у *1100 динара*, док за подизгање саме пекарнице, дотична лица нису плаћала *никакву* таксу нити су добила које одобрење и неутроше, на подизгање ни неколико стотина динара.

б. Што, ако би се дозволило, да поред друмске и сеоске механе које имају пекарницу, може још во други управљати пекарску радњу, онда би право сопственика и закупца тих механа, које приносе на законске дужности и подизању прописних пекарница и одржавању истих, било изузорно.

в. Што подизгање оних самих пекарница није изазвала стварна потреба, и што се у истима и ничим ниће и скупљају људи ради седења пићног, где се и кокцају — и исте су без довољног надзора власти, јер су махом повучене дубље у села, те су власти у немогућности да их обилазе чешће и спречавају крчмење пића и кокцање.

г. Што, ако се законом не стане на пут подизању тих пекарница украј путева и у селима, биће за кратко време, у сваком селу по неколико пекарница, а украј друмова пекарница до пекарнице, а то неће бити добро ни за јавну безбедност.

Изнесени све ово намера нам је, да се од стране надлежних донесе потребно објашњење, које би свима властима служило за упут ради једнообразне примене у овим питањима, док се то не регулише самим законом о пекари цима, или да се у уредби о механама, а код §. 7. дода стан: „да пекарнице по селима (ца и ва-

рошимај саме за себе не могу постојати*, а ко то учини прописати парочиту казну.

Налазимо, да би најбоље било ово регулисати парочитим законом у ком обухватити: где би ове пекарнице могле постојати; у ком одстојању од постојећих пекарница; од школе, цркве и других јавних грађевина; прописати пут и начин јавних надобудања права на подизање таквих пекарница — у опште предмети онако, како је то прописано уредбом о механама за механе. Предидати треба и плаћање таксе за право такво, а таксу определити сразмерно према плаћању такса за механе са пекарницом, па ко има рачуна пека права. Плаћањем такса за залобивање права на подизање сазих пекарских радња, држава би се користила, што би изнесло један доста леп приход, који није на одмет, а исти би био правично наплаћен.

Чачак, окт. 1906. год.

Мих. Протић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 161. закона о општинама у погледу казне одборника за некавршени преглед општинских рачуна.

Извандним прегледом касе општине ишневићке, и ако је стање касе било потпуно исправно, нађене су ове неисправности:

1. дневник прихода за месец мај није закључен, нити је рачуноподлагач закључке за ранији месеце потписао.

2. Буџет општински за ову годину није састављен нити послат на одобрење; потписан је само од суда а не и од одбора; и издаци се чине без одлуке одборске.

3. Разна издавања и примања од почетка године није прегледан од одбора;

4. Признаница књега неоверена од стране одбора, нити од председника општинског.

На основу овог, надзата је наредба да се уаму на одговор председник, благајник и одборница.

Председник, у одбрану своју, напео је, да је делованја неколико пута наређивао, да дневник примања за сваки месец закључи, но он то није хтео да учини. међутим да је он био писмен, он би то учинио и без дате наредбе деловође. Исти разлог вреди још и зато, што је буџет одговарајући остао недовршен. За све остало баџио је кривицу искључиво на деловођу. Молио је да се не казни, а у року од 10 дана посвршаваће све.

Благајник се бранио као и председник, наводећи да као врло мало писмен, није могао свршити поменуте послове.

Одборници су навели, да дневник примања није закључен зато, што га деловођа није сазвао. Зато нису ни били у могућности да га прегледају. Исто су то навели и за тромесечни рачун и за овогодишњи буџет. За овакву лабаву радњу деловође они су, веле, тражили од председника, да га отпусти, што је овај и учинио; на каз је дошао нови деловођа, буџет је састављен, потписан и послат на надзежно одобрење.

Начелник срески нашао је, да су председник, благајник и одборници овим учинили кривице из чл. 130. и 136. закона о општинама, и да је чињеном истрагом утврђено, да су за исте кривице они одговорни, — па је донео пресуду № 7588. којом је председника и кмета — благајника казнио двомесечним платом, а одборнике са по 80 динара.

По изјављеној жалби Државни Савет нашао је: да је пресуда надзорне власти, у погледу председника и благајника, на закону основана, јер је њиховим признањем утврђено, да тромесечни општински рачуни, као и буџет општински за ову годину нису на време састављени, нити одобру на преглед дати, — или да пресуда, у колико се односи на казну одборника, не одговара закону из ових разлога:

По чл. 161. закона о општинама, одборници би могли бити кажњени само у случају, ако не би у остављеном року (чл. 136. и 138.) тромесечне општинске рачуне и општински буџет, састављене од стране председника и благајника, прегледали.

На како се из чињеног исленења у Овом случају види, да председник и благајник моменуте рачуне и буџет нису ни предали одборницима на преглед, јер их у стварн нису ни склопили били, то одборници, што тромесечни рачуни и буџет нису прегледали, нису за себе ни могли да створе кривицу, те да ба за исту могли бити кажњени.

С тога је Државни Савет, а на основу чл. 176. закона о општинама, поништио ожалбену пресуду у колико се односи на казну одборника, а жалбе председника и благајника одбацио као неумесне.

Одлука од 27. октобра 1906. године № 6731.

Један случај односећи се на продају барута од стране бакала.

Милан Петровић, из Александровца, достављено је власти среза жупског, да Добривоје Б., бакалин из Александровца, држи барут у своме дућану у великој количини.

Увиђајем на лицу места нађено је у дућану достављеног Добривоја 5. килограма и 400. грама барута у енишеима.

Узет на одговор, Добривоје је на свом саслушању од 4. маја 1906. године изјавио, да није знао, да му није слободно држати у дућану више од 1. килограма барута, па је молио да се казне поштеди. Затим, на саслушању од 22. јуна 1906. године изјавио је, да је нађени барут купио у државној барутани „Обилићеву", и да дозволу за продају барута нема.

Начелство округа крушевачког нашло је, да је Добривоје овим својим поступком створио себи кривицу из чл. 7. закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталих распрскавајућих смеса, па га је с тога пресудом својом од 15. јуна 1906. године № 6276., на основу чл. 6. и 9. поменутог закона, осудило, да за сваки килограм укрипљумчареног барута плати на име казне со 10 динара, што свега износи 54. динара, и да се нађени укрипљумчарени барут прода у корист баутног фонда.

Противу ове пресуде начелства Добривоје је изјавио жалбу Државном Савету, и у њој навео, да он није ни укрипљумчано барут, нити да је укрипљумчарени барут продавао, већ да је, као што је и на свом саслушању навео, барут купио у државној барутани „Обилићеву"; затим, да му за продају барута није требала дозвола, јер су по важећим обичају сви тамошњи бакали продавали барут у енишеима људима за увеселења (свадбе, славе и т. д.), па је и он то чинио.

Државни Савет нашао је да ожалбена пресуда не одговара закону из ових разлога:

По чл. 6. и 7. закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и других распрскавајућих смеса, као прикупљумчар барута и осталих распрскавајућих смеса сматра се онај, ко се укпада да израђује барут, или који га увози са стране, суши или водом, или онај, који, извајући, купује или преноси укрипљумчарени барут и остале распрскавајуће смесе.

Њиедан од ова три случаја није код жалитеља. Код њега је у радњи — дућану нађено 5. килограма и 400. грама барута у енишеима, за који је он, на свом саслушању код власти среза жупског од 22. јуна 1906. године № 4557. навео, да га је купио у државној барутани „Обилићеву". Дозвола полицијске власти, како за куповину тако и за препродају барута, није му била потребна према чл. 3. закона о производњи, увозу и продаји барута, и распису Министра Унутрашњих Дела од 11. августа 1903. године Пр№ 17891.

Према томе, начелство је неисправно узело, да жалитељ учинио кривицу из чл. 7. поменутог закона, и за исту га осудило на казну по том законском пропису, већ је претходно требало извидети, да ли стоји у истини горњи навод жалитеља. Па ако би се утврдило, да барут није купљен у барутани „Обилићеву", већ да га је жалитељ из крупљумчарени начни увезао са стране, онда би га тек могло осудити на казну из поменутог чл. 7., — а у противном, ако би се утврдило, да је барут купио у „Обилићеву" и да је држао већу количину, него што је дозвољено, начелство га је, према § 26. правила о руковању, употреби и чувању динамита и других распрскавајућих материја од 1. септембра 1883. године Пр№ 9486. („Полицијски зборник стр. 634), и распису Министра Унутрашњих Дела од 11. августа 1903. године Пр№ 17891., осудити на казну само за дело из § 329. тач. 32. казненог законика.

Са ових разлога, Државни Савет одлуком својом од 3. новембра 1906. године № 7387., а на основу чл. 9. закона о производњи, увозу и продаји барута, динамита и осталех распрскавајућих смеса, поништио је ожалбену пресуду начелства,

с тим да отпор изјави и другу пресуду донесе.

По чл. 11. закона о фонду за накнаду штете настрадалима од града, решења Министра Народне Привреде извршна су, и иако таква не подлеже разматрању Државног Савета.

Милинко Најић и Сретен Најић, из Гор. Буковице, жалили су се Државном Савету против решења Министра Народне Привреде, којим су одбијени од тражења накнаде штете за потучене воћњаке од града.

Државни Савет нашао је, да ова питања, по чл. 11. закона о фонду за накнаду штете настрадалима од града од 15. новембра 1905. године, искључиво решава Министар Народне Привреде, чија су решења према томе извршна.

С тога је, на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету, одлуком својом од 24. октобра 1906. год. № 6983., одбацио жалбу жалиоца као ненадлежној власти поднесену.

Одређена продаја извесног непокретног имања не може се обуставити услед доцније донесене одлуке за експропријацију тога имања.

Одбор школе бобовишке од 25. јануара 1905. године № 10. одлучио је: да се плац Костадина М., из Бобовишта, на коме је подигнута школа, експропријацијом откупи за школу.

Ову је одлуку одобрио Министар просвете претписом својим од 21. фебруара 1905. године ПЖ 2607.

Кад је власт среза алексиначког приступила извршењу претписа Министра просвете, — Милан Т., трговац из Алексинца, као пријемник права Божадара Крстића, актом својим од 4. марта 1905. године молио је, да се одлука школског одбора не изврши, јер то иде на штету његову, пошто на овоме плацу, који школа хоће путем експропријације да откупи, постоји интабулација његовог уступљеног права Божадара, већ да се исто изложи продаји као заложно, за наплату његовог примања.

Поводом овог тражења молиоца Михаила, среска власт је нашла: да по § 1. закона о експропријацији држава има право узети свако приватно добро у своју сопственост, поштo имаоцу такног да накнаду за вредност његову, као што о томе §§ 20. и 217. грађанског закона говоре. А по § 27. закона о експропријацији одређена накнада преставља вредност добра, те с тога и ако би се какав спор о праву сопствености на узето добро породио, или би какви терети на овоме лежали, као интабулације, право издржаља, и т. д., не спречава суду, да на звучено добро тапију изда, а поротења правна питања расправља према вредности за звучено добро.

На основу овога, и § 16. закона о експропријацији, среска власт решењем својим од 8. априла 1905. године № 4068. одлучила је: да се плац, на коме је подигнута школа, експропријацијом откупи, а молилац Милан Т. од свог тражења као неумесног одбије.

Ово решење одобрило је начелство округа пиротског, а решење овог Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 16. јула 1905. године № 17871.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 14. новембра 1906. године № 7604. поништио је решење Министарство из ових разлога:

По § 478. а. грађанског судског поступка, извршење пресуде, или и саму одређену или предузету продају имања дужникова ради извршења пресуде, све док продаја није свршена, може обуставити само повериилац који је извршење тражио; а сем тога и у случају § 430. поменутог поступка, о чему одлучује суд.

Као што се види из акта овог предмета, полицијска власт среза алексиначког за паплату ресто дуга што Костадин М., из Бобовишта има давати Коци К., из Алексинца, по решењу алексиначког првостепеног суда од 10. јуна 1892. године № 8420, узела је у попис 24. јуна 1904. године, један плац дужников са зградама у селу Бобовишту, и по огласу од 3. јула 1904. године № 11005. одредила продају на дан 24. истог месеца. Ова одређена продаја, противно напред наведеним прописима законским, није могла бити обустављена услед доцнијег одобрења Министра просвете, да се узето имање у попис, које је залога поверитеља за његово потраживање, путем експропријације откуни за школу бобовишку, као што је то школски одбор предложио. Одређена продаја имања је се извршити без обзира на то, што се појављује потреба, да се то имање експроприше, јер то није услов за задржавање продаје, а међутим експропријација се може вршити, и после извршене продаје, ако за њу стоје потребни законски услови.

Један случај из закона о утамањивању штетних животиња и биљака.

На основу реферата општинског органа — кмета, пресудом суда општине града Београда од 11. маја 1905. године, КЖ 1930 каљен је Ђ. П., овдашњи, са 10 динара, што није чистио тусенице са свога воћа.

Ову пресуду општинског суда, на основу чл. 6. закона о уништавању штетних животиња и биљака, одобрио је и Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 11. јуна 1905. године ПЖ 14.460.

У жалби, изјављеној Државном Савету, жалитељ је навео, да решење Министра Унутрашњих Дела не одговара закону, с тога, што по закону о утамањивању штетних животиња и биљака решења општинског суда у њиом степену подлеже расматрању прво-наложне полицијске власти, у овом случају Управе града Београда, па тек онда Министра.

Државни Савет нашао је, да су по чл. 6. закона о утамањивању штетних животиња и биљака од 16. јула 1898. године и расматрање суда општинских власти, за повреду тога закона, у последњем степену надлежне среске односно окружне полицијске власти, као надлорне, по чл. 77. закона о општинама од 24. марта 1866. године, који је у то време важио, а за варош Београд Управа вароши Београда. Ну како је по чл. 142. закона о општинама од 5. јуна 1903. године и његових измена и допуна, надзорна власт над општином вароши Београда Министар Унутрашњих Дела, то је он, по чл. 6. поменутог закона о утамањивању штетних животиња и биљака, надлежан био за расматрање пресуде општинског суда о осуди жалиоца, и његово је решење извршно.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 25. закона о пословном реду у Државном Савету, решењем својим од 24. октобра 1906. године № 6987., одбацио жалбу жалиоца као ненадлежној власти поднесену. М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине драгосињачке, актом својим од 2. октобра ове год. Бр. 1027. пита:

„Моли се уређивштво да извесе своје мишљење и да слугу овом обавештење о следећем:

По пропису т. 6. чл. 86. закона о општинама, општински одбор бира пуномоћника, који ће општину заступати у парницама пред судом, и даје му пуномоћство.

По §. 80. грађ. суд. пост. свако пуномоћије мора бити потврђено власшћу, јер без тога не вреди.

Ни у једном ни у другом законском пропису није речено, ко ово пуномоћије подноси власти на потврду, те се неједнако поступа.

Тако, неки срески начелници траже, да представу трг одборника у ime одбора, и од сваког од њих наплаћује таксе по 0,50 дин. сем оних 2. дин. за потврду; неки траже још да ова трг одборника донесу у овереном препису одлуку одборску о избору пуномоћника, а сем тога траже још и званичан акт дотичног општинског суда, из кога се види, да се она трг одборника улућују рада потврде пуномоћства; неки, пак, траже, поред напред побројаних акта, да предстане целокупан одбор рада потврде, наплаћујући, при том, од сваког такеу по 0,50 дин.

Како је и овај суд на прагу да тврди овакво једно пуномоћство, он је у недоумици како треба да поступи, и *моју таксу* да плати, па моли за скорији одговор, пошто саме среске власти неједнако поступају.

— На ово питање одговарамо:

Најправилније би било, да пуномоћство подноси на потврду целокупан општински одбор, кад законима то није друкчије регулисано.

Али, како би то отежавало послове ове врсте, онда општински одбор треба сам да одређује, у овој истој одлуци, којом

бира пуномоћника, који ће имено одборници однети пуномоћства на потврду.

Тако одређени одборници дужни су понети собом, у овереном препису, одлуку одбора и званичан акт општинског суда, да су то она лица, одређена одборском одлуком, па среска власт не би имала разлога, да тада тражи целокупан одбор, јер је њој стало до тога: да стекне истиниско уверење о томе, да је дотично лице одиста изабрато, и ништа више.

Овакав би рад одговарао и напређеним чл. 156. правила о поступању у неспорним (ванпарничним) делима.

Онако би се, дакле, могло радити, те да се не повлачи цео одбор, међутим како, као што рекосмо, нема сталних прописа о овоме, власт, која потврђује пуномоћства, може да тражи представак и целокупног одбора.

Што се тиче наплате таксе, представљо целокупан одбор или свега један одборник, може се наплати свега о.50 дин. за саслушање и 2. дин. за потврду, јер се правна и морална лица, по напомени код т. 7. тарифског дела зак. о таксама, сматрају као једно таксено лице.

II.

Суд општине балајначке, актом својим од 20. октобра ове год. Бр. 1267, нита:

„У ово општина учињене су две омање пађевине, и како се кривци нису пронашли, то је суд, на основу чл. 19. закона о накнади штете учињене злонамерном пађевином, учинио поравнање са оштећеними, да им плати 60 динара.

Но како буџетом општинским није предвиђен издатак за овакве случајеве, то им се ова накнада не може исплатити.

С тога је част суду овом умолити уређништво за објашњење: на који се начин ова сума може наплатити, пошто буџетом није предвиђена, и да ли суд без осудног решења може исту суму са одбором, а на основу чл. 22. истог закона, распоредити на пореске главе своје општине?"

— На ово питање одговарамо:

Поравнање, извршено између општине и оштећеног у смислу чл. 19. поменутога закона, има снагу извршне пресуде, и суд са одбором може дотичну суму распоредити у смислу чл. 22. истога закона и наплатити, пошто је плаћање везано за пореске главе.

Онако поступање не би било противно ни чл. 167. Устава, нити напређењима закона о опр., ср. и општинским буџетима, пошто се овде извршује једна судска одлука, којом је одређена величина дажбине и одређено време, за које се наплата мора извршити.

III.

Један општински писар пита:

1. „У чл.162. закона о уређењу округа и срезова казато је, да код ова закон ступи у живот престаје важити чл. 131. и 132. закона о општинама. Међутим, у ново одштампаном закону о општинама (издање од 1905. г.) нису они чланови изостављени, нити је игде казато да не важе.

Да ли она два члана и даље вреде?;*

2. колика ће се дневница давати члану окружног одбора, када он председава као председник среске скупштине или као заменик окружног одбора — да ли по три или по пет динара, и да ли то пада на терет окружне или среске касе?;

3. По чл. 106. закона о уређењу окр. и срезова, седницама окружног одбора председава окружни начелник, а по чл. 147. истог закона, седницама среске скупштине председава срески начелник.

Да ли и они имају плату из чл. 88. поменутога закона?

— На ово питање одговарамо:

1. Чланови 131. и 132. закона о општинама, не важе више, јер су изречно укинути чл. 162. закона о уређењу округа и срезова.

При штампавању закона о општинама, они су непажњом унесени опет у закон, без напомене да више не вреде, што ће се, вероватно, код новог прештампавања поправити:

2. Изасланици окружног одбора, над ход дејствују биће као председници среске скупштине, биће као чланови среског одбора, имаће дневнице по 3 динара по чл. 152. поменутога закона и она пада на терет среског прореза, и

3. И начелник окружни и начелник срески, немају право на дневнице, биће да присуствују седницама одборским биће скупштинским, јер се они у општ тако појављују као државни органи, зашто имају своју плату.

IV

Г. Милан Поповић учитељ у ср. ајаваском, обратио се уредништву листа са овим питањем:

„Читајући Ваш цењени лист запазио сам да у рубрици, „Поуке и објашњења" дајете врло корисне савете у погледу судско-административан. Слободан сам умолити Вас и ја за један савет.

Ево у чему је ствар.

Сад се основне школе издржавају из општинског буџета: општинско-школским прирезом. Кад општински одбор почне радити буџет за општину, он затражи целокупну суму школског буџета па и ту унесе у свој буџет. Целокупна сума општинског и школског буџета ухвата се уједно и израчуна проценат који ће се наплаћивати од непосредне порезе.

Само наплаћивање приреза бива двојако: неке општине одвоје школски прирез од општинског, одвојено га разрезу на пореске главе и одвојено га купе, напрамо пошто претходно наплаћу процентат непосредне порезе. Али друге раде обратно: оне обухвате уједно суме и општинског и школског буџета па изнаћу један проценат за оба, и по њему наплаћују, па школи одвајају колико треба по проценту. То је кад се ради правилно, али како се у неким случајева ради неправилно, то школи одвајају колико хоће, а не колико треба и мора.

Први је начин много бољи за школе, јер школски благајник и управитељ одмах знају колико је кад општина наплатила шк. прирез, али га ретко где практикују и, чини ми се, забрањено је.

Други начин згоднији је за општине, јер су увек у стању исправљати своје дугове и школским повоцем, а да се не ухвате у трешци.

Да су кметови често злоупотребљавали ово начин наплате, може се закључити из тога, што је г. Министар просвете и црк. послова својим расписом од 8—VIII—1898. год. (Бр. 7963. наредио пореским одељењима да сваког месеца наплаћују по $^{1}/_{12}$ шк. приреза од општинског и предају шк. благајницима. Овај је распис добар, али се нигде не ради по њему.

Да се не може лако прнати контрола над радом кметова и општинских чланова с општинским прирезом кад се пуни заједно с школским, видеће се из овог примера.

У мојој је општини општинска прирез, за узмем округло 400 динара (јер има и приходи), а школски, округло, 700 динара. Ухваћене су обе суме и израчен процентат у 262 непосредне порезе. Суд је наплаћивао општински прирез и кад је хтео, одвајао што и школи: кад 10, кад 20, кад 30 динара, тако да је до сада дао свега 300 динара. По дневнику наплате општинског приреза види се да је наплаћено 900 динара прирез (овуд узимам округу цифру, а како је општински прирез само 400 динара, то значи да је суд наплатио сав тај прирез, дао школи 300 динара и њему претекло још 200 динара школског приреза и тај је новац утрошио на своје потребе.

На ово сам обраћао пажњу пореском одељењу, среском начелнику и окр. школском одбору, али нисам имао успеха. Сад се обраћам и Вама с молбом да ми у Вашем листу одговорите на ово:

1. Је ли оваван поступак општинског суда кажњив, или не?

2. Ко треба да одговара за ово?

3. Ко је надлежан да води контролу над овим радом и да изриче казну?

4. Чиме могу бити кажњени учиниоци? и

5. Ко треба да тражи да суд буде тужиоц и за ово да се казни?

Истина је, Господине, да ја много тражим од Вас, али Вас молим да ми опростите за оволику слободу, а надам се да ћете ми одговорити на ова питања, и на то вам унапред благодарим, а бићу Вам благодарам и многи мој колега, који је у истим приликама као и ја".

— На ово питање одговарамо:

Ово питање о уредном издржавању школа нити је ново, нити сада прва пут истакнуто за расправу.

Не осврћући се на доба пре појаве закона о народним школама од 21. јула 1898. године можемо без бојазни констатовати, да су и од тога доба школе записане од добре воље и ехватања општинских судова, јер сам закон није регулисао тачан однос између благајне општинске и школске, те је ово питање остајало толико пута, а било предмет расправљања и г. Министра финансија и г. Министра просвете.

Било је оцењивати да ће се ово прецизно и корисно расправити код пре

прошење закона о народним школама, али није тако учињено, јер и ако је допуњен са овим нов закон од 19. априла 1904. год. њиме ово питање није ни за длаку покренуто у напред.

Овако нерегулисано, ово је питање и на даље расправљано местимично онако, местимично опако.

Неки су општински судови водили рачуна о наређењима чл. 17. закона о школама, па одвајали општ. буџете од школских, неки опет не, докле г. Министар финансија није узео њиху у стварну своје руке, па право расписом од 14. децембра 1904. г. Бр.Бр. 7450, наредио спајање школског прореза са општинским, а после расписом од 2. августа 1905. г. Бр.Бр. 4274 у опште опорезивање постојеће школског прореза као спецификације, него наредио да сви прирези узале у буџет, исплаћују сво на закон о уређењу окр. и срезова.

Према томе сада сви прирези општински, узети у састав буџета општинског, а сви прирези срески и окружни у састав буџета среских и окружних.

Све ово, изгледа, не би се згодно поклопити са наређењима чл. 17. и чл. 64. тач. IV закона о пор. школама, али после појаве закона о уређењу округа и срезова, не може се оспорити право г. Министру финансија, да ово питање регулише на начин, који је ни згодао.

Према овоме, сада остаје, да су општинске дужне, да из својих буџетских средстава издвајају школе према чл. 14. закона о народним школама.

Ако оне то не би вршиле како треба, онда су државне власти дужне да их на то питају према т. 8. поменутога члана, а за то оне имају довољно средстава у закону о општинама.

На тај начин, изнад редом које је изложен у питању, одговор би се свео на ово:

1. Крив је општински суд кад год не подмири на време коју од школских потреба, било у набавци дрва, школског материјала и т. слично.

2. Непосредну одговорност неће за то председнице општине, ако он распоредом рада није одредио друго које лице, да ту дужност врши.

3. Неприношење дужности према школи има да достане сами учитељи своме управитељу или школском надзорнику, ако овога има, па ће они, ако је председник општински учињо кривицу у својству председника школског одбора поступати по чл. 60. зак. о школама, а ако је у својству председника општине, онда ће га опт ужњивати надзорној власти;

4. Председници се важнавају платом, и

5. Одговор на ово питање налази се у одговору на питање под 3.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

О В Ј Е Д А

Миленко Милићевић — Гуњић, гоњен из Пилатовића, среза драгачевског, округа чачанског, који је моју пресуду 19. и 20. јула тек. год. и моју измену 28. и 29. јула тек. год., извршио две опасне крађе: једну у срезу поменутом а другу у срезу драгачевском, — одметнуо се од власти одмах по извршењу оних дела, у намери, да и даље наставља дела чиња, што се утврђује тиме, што је у бегству учинио и извршењу разних казнених дела, по виту Бр. 11663. начелника среза драгачевског.

Решењем овог начелства, од данашњег Бр. 12527, а по основу изнесеног начелника среза драгачевског и прибављених доказа, утврђено је: да се Милићевић од власти потрнуо и од оне одметнуо, и почео у земљи сам за себе самовлашно вршити у намери да и даље казнена дела чини као и да избегне одговорност, за већ почињена дела; — у каше поступку изложени стоји дело хајдучовања. — 1243. реш. пис.

На основу члана 9. закона о јавној безбедности, начелство ово позива Миленка Милићевића — Гуњића, из Пилатовића, среза драгачевског овог округа, да се у року од 20 — двадесет дана — рачунајући од дана, када ова објава буде изашла у „Српским Новинама“,*) пријави најближој полицијској власти, која ће га спровести начелнику среза драгачевског, или овом начелству. Пријавити се може и најближем пристојственом суду. Ако се у остављеном року непријави наведној полицијској власти или пристојственом суду, начелство ће га у смислу чл. 10. закона о јавној безбедности огласити за хајдука.

Лично опис Миленков је овај: стар 29 година, омален, дежњикаст, браон мрких и сувих, лобоње равније, одело: чевља, шта и какво оружје при себи има непознато је.

Од начелства округа чачанског Бр. 12527, 17. новембра 1906. год. у Чачку.

П О Б Е Г А О

Сима Милојевић — Вукадиновић најближа окр. ваљаоског поји бегунац, са актом Управе града Београда № 43714., 23. новембра т. год. спроведен је познаницу Ш. пешад. пука, али је у путу за Пирот, под Аленсинцем, отишао из кола и утекао испред спроводника. Он је стар 26 год., расте средњег, у чиду приомашан, на себи има грађанско одело, по спољашности је весма сумњиво. Препоручује се свима војничким и општинским властима да Сиву живо потраже и надесног спроводу Управи гр. Београда с позивом на акт Бр. 44128.

Т Р А Ж Е Њ Е

Михаило Мијетровића, обавезног рођака из Београда, официјалног због покушаја убиства трајно нестао са Управе града Београда актом Бр. 14418. Пропаћеног лица спроводи поменутим кварту или Управе града Београда. АБр. 1221.

Светолика Дугића и Павла Јовановића, бив. војне обвезнике из Обреновца, траже начелник среза посавског окр. колубарског због пресуде кривичног дела актом Бр. 14612. Пронађене треба упутити среској власти у Обреновцу.

*) Објаву ова писала је у 255. броју „Српских Новина“.

Милорада Јовановића, бив. осуђеника из Мајдана, среза таковског, који има да одговара за крађу, траже начелник среза таковског доношењем Бр. 14430. Пронађеног треба стражарно спровести најсти која га траже.

КО ЈЕ ОВО?

На дан 17. ов. м-ца између 5 и 6 сати по подне, пађен је у нашем граском пољу, а у јендеку, који дели круг поваћно каскриче од овог поља, један човечји леш непознатог лица,

а у близини његовог глава, на 40 сантиметара, и један мали „будак“ револвер са четири пуна и једним празним метком.

Увиђајем на лицу места констатовано је, да је ово непознато лице извршило над собом самоубиство, испаливши један метак у уста, од чега је одмах и умрло.

Самоубица је средњег стаса, стар 28—30 година, у лицу смеђ, очију, косе и обрва смеђих, браона кратких; пуних и смеђих, брада со. Од одела ниво је: на глави прни штофаин шешир, кепут, прслук и панталоне од браон штофа у ситним пошкама, а и шеврице од истог штофа, тако од белог платна, простог летерону кошуљу, а преко ње нарочито кутаоне грудн, око врата једну врлину са бело-шареном машном, на ногама шарене памучне чарапе споро обућене и цилене од јухта поне и новије.

Претресом одела пађено је: у џепу капута једна прелно-плава мала марама, поцепана и прљава, у џепу прслука једна четкица за бријање, и једна прста пушћаста дрвена кратка муштикла, која има и једно парче жантајске ћилибарке.

Досадашњом истрагом није се могло утврдити ко је ово лице, па с тога је начелство округа пишком наредило да се лешу фотографише и фотографију послало уредништву рада објавља-

вила у листу. Чињење ово, уредништво моли све оне, који самоубицу познају, да све податке о њему саопште својој најближој полицијској или општинској власти, која ће их доставити начелству округа ишког. АБр. 1201.

ПОТЕРИ

Милан Радаковић — „Личанин“ и Алекса Јанковић — „Аскела“, обојица професионални џепари, решењем начелства округа ишког стављени су под кривичну потрагу и у притвор због силне крађе. **Милан** је родом из Лике, али је још као мало дете доведен у Србију, стар је 23 год., неожењен, православног, отпр. утисито-зеленкастих, у оделу за 8 см. испод левог ува, а на грапици између темена и потиља. **Алексе** је родом из Београда, има 17 година, оваког је, приповеднот, у оделу је од шајка, на глави има шајкачу, а на ногама опанке: од особених знакова има: белегу од посекотине, у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 2·5 см., за 2 см. испод унутрашњег краја леве обрве, десна му је изразитост при врху деформисан, а на врху десног лакта имао је, у времену мерења (27. VII. 1905. год.) живу рану. И Милан и Алекса осуђивани су и судски због крађе. Нека их све полицијске и општинске власти нађу и спроведу начелству округа ишког. Чим буду ухапшени, а на границама између Србије и Турске, биће им се предати.

Миладин Прокић и Илија Душковић, цигани из Дреновца, који имају за одговарају ће од величастог штова са црном шубаром на глави, са шишкама на ногама; од особитих знакова ним: белегу од посекотине, у облику праве линије, величине 1 см., на трећој од левог зомалог прста и белегу од посекотине, у облику праве линије, величине 4 см., лучно развијен, у лицу плав. Нека их све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска стражарско спроведу начелству округа ишког с позивом на дописницу Бр. 22603. АБр. 1209.

Јаков Ђорђевић, земљорадник из Ратине, среза ваљевског, округа ваљевског, стар је 30 год., средње висине, лица округлог, очију смеђих, косе и обрва црних, носа правилног, уста средњих, браде округле, лица чистог, говори српски, а разуме и немачки, одевен у сиво одело, сиву шајкачу, опанке и белу кошуљу, ухапшен је 15. VII. ове године у Ваљеву, а затим је пребачен у Београд, где је 16. VII. ове године у 10 часова пре подне, у Београду, у Ђумруку, у кући Ђорђа Ђурића, у соби, у којој је становао, убио Ђурића Ђорђа, Ђурића Ђорђа, Ђурића Ђорђа,

БРОЈ 50. У БЕОГРАДУ НЕДЕЉА 10. ДЕЦЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се узима у напред, и то најмање за пола године код свију поштанских власти и писара: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у свету 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у први редовни сазив за 1. октобар 1906. год., које гласи:

да се села: Дуга Пољана и Жеље, по извршеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине прокопо-кутинске, среза и округа пиротског и да сама за себе образују нову општину под називом: општина дуго-пољска. — у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. октобра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима решено је:

да се село Мрсељ, општине прњаворачке, у срезу моравском, округа ниншког, по изјављеној жељи његових становника, од сада назива Моравац.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. новембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРИМЕРИ СТАРОГ СРПСКОГ ПРАВОСУЂА*)

1.

Убијство у лудилу

Актом Књажеске Канцеларије од 7. марта 1829. године № 264. јављено је кнезу Коци Марковићу, да је опроштена смртна казна Јовану Милосављевићу из Тумана, који је убио на путу Радојка Марковића из Ушћа, без икаква узрока; јер је испитама код власти доказано, да је он „сумасишавши човек.“ Препоручено је кнезу „да га тако небрижна одведе и фамилији погибшега Радојка, и постара се помирити га са њима; и пошто га помири, да га обрије и пошље његовој кући.“[1])

Догађај је подробно описан чланком „Помама у судској оцени,“ у другом делу моје књиге „Приноси за историју старог српског права.“ Ова Књажева наредба потврђује моје мњење о умесности помиловања, због доказане опуженикове неурачунљивости.

У 1836. години, Милосав Божић, из Мајура Шабачког „у бесомучију“ заколе своју трудну жену. Суд је пресудио „да се Милосав, у који год манастир на покајање пошље, и онде под надзирањем до његовог ишћелења држи“. Књаз одобрио пресуду (акат Књажеске Канцеларије бр 13. маја 1836. године № 1859.)

2.

Случајно убијство

У 1815. години, девојка Станка заволи Рањеља Лубеновића на Бунуше нахије Лесковачке, која међутим испроси другу. Од тога је трпутка његова мати одбијала Станку од своје куће, али она баци око на Рањелового млађег брата Здравка, младо и једро момче од 15 година, и заведе га. Пошто су дуже време проводили љубав, пођу тајно у Лесковац да од турског суда траже дозволу за венчање. Здравко је био наоружан пушком Станкиног брата. На путу их срету сусетка Младена са још једном девојком, почну Станку прећати и од Здравка отимати, и најзад га свале. Станка је бранила Здравка, и у томе се гомилању пушка случајно окине, и убије Станку. Здравко од страха пребегне у Србију; буде годину дана у служби код Алај-бега у Београду, код Цицибабе и т. д. за тим по Чачку и Карановцу, и на посветку дође у Крагујевац, где га после много година позна и опчуза брат погинуле девојке Младен Пешић.

Пресуда од 8. августа 1839. год. № 11. „Сматрајући дакле Суд Народни, важност преступљења убијце Здравка Љубеновића који непризнаје да је Станку хотвењем убио, коју непризнатеност по нечему поткрепљана и сам Младен Пешић, погибше Станке брат, који показује да се извесно дознати није могло, јест — ли хотвењем убио или не; и да су пеки од сељака говорили да је се пушка сама окинула, како што и сам преступник Здравко показује; по чему и Суд Народни, не имајући о друге стране вершијег доказателства, завључава: да је исто убијство нехотвењем учињено, и управ зато што су у сојуженој љубови к бегању договор имали и вјенчати се намјеравали. При том узимајући и на онда бивша млада лета његова и несовершени возраст, находи преступника Здравка со тим довољно важења бити, што је досад у окову шестомесечну робују и ано онде претрпио; по чему и *Уредбама*: да се без наше казни из ланса отпусти.“

3.

Несмотрено убијство

Дина брат Димитрија терзије и Стеван Миличевић терзија, куповали су карике за пиштоље, у трговини Стојића Живковића из Пожаревца. Гледе није било у дућану. Пошто су купци изабрали тешењу, момак Трајко Паузевић из Кушиља, дохвати с рама једаи зарђали пиштоль, да по њему измери потребан номад, али му купац Дина прими да је тешка цев у тога пиштоља, и оде кући да донесе свој пиштоль.

Трајко изађе пред дућан са зарђалим пиштољем, и седнувши на њепован стаде га загледати и чачкати, и отвори му и чанак али не опази ни зрно барута. Према њему је стајао наслоњен уз дирек Живко Пантелић из Лучице други дућанџија мо-

*) У вези са многим раније изнетим примерима старог српског правосуђа, нарочито са примерима из 17. и 22. броја овога листа, ми ћемо у неколико наредних бројева „Полицијског Гласника“ изнети још неколико занимљивих случајева из старог српског правосуђа, који ће, надамо се, бити од интереса за наше читаоце. Уредништво.

[1]) Пуштена браћа за време притвора, сматрана је као зима кајана и заслужена трпљења напомених последица, у ономадашње времена. Овакво Књажеске Канцеларије од 7. маја 1834. године № 822. јављено је кнезу Срећку у Смедерев: „да се Борће из Радава и Радосав из Растишта, за проношење кметова ослобођавају плаћа о тим годинама, да по они воће више у какво зло мешати, и да ће браћа, који су на ону варошцу, тако повећа.“

мак. Уверен Трвајо да је пиштољ пражњав, затвори му чмак, па га ради пробе кресива зацне, и окрене у правцу према Живку. Огањ састави, пиштоль пукне, и погоди Живка под десним оком, усред чега он падне и одмах испусти душу.

Пресуда од 17. августа 1828 год. № 13. „Сматрајући дакле Суд Народни Трвајово над Живком проведено убиство, нас с нехотичношем учињено, и да се је оно само случајем нешчастија тако догодило, који случај Трвајо од смертног наказанија избавља. Пиштоль мање, Трвају пушке у руке узимати никако није било потребно, нити пак ону на сокак изнести, запаљати је и скресавати: но премда је он тако ове чинио, дужан је био ако себе добро размотрити и видити на коју страну пушку обрће. Но како он ни најмање позорствовати није хотчео — *Ресење:* да Трвајо за погреб Живанов и цјелогодње подушје плаћа 100 гроша: а потом кромје досад претрпљеног апса, да се казни по тјелу са 50 штапа, и отпусти кући."

4.

Убиство у обрани живота

Мурат Кадрић читавши на Тврдојевца, у обрани од боја који му је животу претио, удари ножем Јашара Бајровића, који умре после 15 дана.

Пресуда од 15. маја 1829. год. № 32. „Сматрајући горе описано убиство од стране Мурата Кадрића, као једно средство к обрањењу живота свога, Суд Народни не находи истога Мурата толико крива, а следователно и казни достојна; но да не би са примером оним и други на подобно убиство покушавао, зато и *Ресење је:* да се исти Мурат Кадрић са 50 штапа по тјелу казни, а потом да се испод затвора ослободи, и отпусти са спомрченијем праћати се више у Тврдојевац, да не би ослобођено средство погибшег Јашара њега тамо такође живота лишило; већ да се исти Мурат из средине крвожедника његових изгели, и на другом месту пребивање своје осиња."

5.

Убиство у обрани својине

Симовић некот Арсенија Урошевића из Церовца нахије Смедеревске, пигинуо у похари. Књаз Милош одобрио равнање сродника са убицом, и наложе да се општењем прати похарани 200 гроша чаршијских „а јаје што је погинуло, може да је правилно мадиовладајиште примило" (акат Књажевске Канцеларије од 14. јуна 1822. год. № 1172).

6.

Прекорачење нужна обрана

први пример

Завадили се синови суседа и умешају родитеље. Неја Цвејић из Врвени Забуке навали на Јоксима Милојановића, свали га отме му пиштоль и удара га. Јоксим га дохвати за руку, и пожиљем га удари међу шећа и смртно повреди. Није било сведока очевидаца, и зато је Народни Суд по казивању Аксентија сина убијеног, пресудио дело овим разлозом: „Судимо да би Јоксим смертију као самовољни убијац важљен бити морао; но кад размотримо и његово показивање, из којег се види да је у опасности био, врло мају кази заслужио би. А не ослањајући се сасвим ни на једно ни на друго показивање, *по средњој мери* Јоксима казнити судимо т. ј. да чрез једну годину дана у окову буде, а потом да се отпусти." (Решење од 6. новембра 1822. год. РЖ 297.

други пример

Гавриле Симеуновић из Кусатка нахије Смедеревске, у обрани од злостављања, повреди старијег брата Пантелију секиром по глави, од чега он умре после неколико дана.

Пресуда од 30. јануара 1829. год. № 26. „Сматрајући дакле Суд Народни важност преступленија братоубијце Гаврила, находи га као и сваког убицу смерти повина бити. По разматрајући начин дотичног се убијства погинувшег Пантелију неопрадајући, находи га у том крива што је он први повод казни дао у том, што је брату свом Гаврилу њеру и јаком опсовањи исто прва за перчин дохватио, и по други пут за Гаврилом трчао и ухватио га, које привилну Гаврила по нечесову и опрадана. Друго пак, што се из истог јасно видити може, ако што и Гаврило извињавајуће се показује, да он није с тим намјерењем брата свог Пантелију у главу сикиром ударио да га убије, но само да би се од њега одбранити и побећи могао; јербо, кад би намјерењје имао брата свог убити, но би од њега бјежао. Зато, опрантајући му смертну казн, *Ресење:* да Гаврило Симеуновић, до будуће Бурбјенске Скупштине, под јаком оковостављен задржан се, а потом кроз 300 момака шест пута доле а шест пута горе, шибом казни се; и по претрпљењу назначене му казне, куће својој да се отпусти." [2]

(свршиће се)

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закл., и на прописе IX. Одељка Казн. Зак. за кнежтво Српско од 15. маја 1871. године §§ 155 до 163 закључно).

написао **М. С. Бурсаћ,**
члан касационога суда

(НАСТАВАК)

Б) По нем. казн. зак. (§ 155, други од.) као и по другом одељку тач. 2. § 267. нашег казн. зак. предвиђа се као други услов за квалификовани деликт: да је оптужени и осуђен на изнесену, законом одређену казну. Разлика је између ова два закона нарочито у томе, што се по немачком закону не тражи узрочност између лажне сведоџбе или вештачког мнења, с једне стране, а по овом нашем закону, то се тражи. Из досадашњег нашег разлагања да се видети, да је немачки закон боља од нашега.

Овде утврђујемо и то, да се у нашем казненом закону код ове квалификације деликта ништа не говори о лажним исказима вештака, већ само сведока, и по томе се ни одредба другог одсека т. 2. § 267. ни § а 268. казн. зак. не односи и на лажне исказе вештака, што је такође сасвим погрешно.

Ну, мимо изнетога, прописе нашега § 268. н. зак. у опште је погрешан и њему у опште нема места.[67]

7) Законом одређена казна, на коју оптужени мора бити осуђен, као услов за поништавање казне кривоклетства, сведока или вештака", (по нашем закону само сведока) по нем. закону јесте: најнижим више од пет година лишења слободе, а по нашем смртна казна. Ну, ако се оптужени налази у реалном стицају каквијех дела, на једном пресудом буде осуђен на казну, која је законом предвиђена као услов за квалификоване деликта кривоклетства, а кривоклетнике је сведочно само по једном, можда мање важном, од кажњивих дела који су у стицају, онда природно наступа питање: стоји ли овде квалификовани деликт? По нашем закону морала би се испитивати узрочност између лажне сведоџбе и пресуде, што је, наравно, знома тешко, а по нем. зак. то се не тражи и узима се да и у овоме случају стоји овај деликт, пошто закон у томе не прави разлику, да ли се у каквој кривичној ствари изјављају једно или више кажњивих дела.[68]

8) О убијавању деликта (§§ 157. и 158. нем. казн. зак. и §§ 271. и 273. нашег казн. зак.).

Противно поштрављу, убијавање деликта може бити код сведочких и вештачких исказа и по грађанском и по кривичном поступку, а тако исто и код парничарских исказа у грађанским споровима и у опште при полагању лажне дужносне заклетве, само ако стоје услови, који су за законом прописани.

Ово нарочито убијавање двојако је:

Прва околност за убијавање стоји у особеном правном односу учиниоца са субјектом или објектом предмета, на коме је лажну сведоџбу или вештачко мнење дао (по наш. зак. само сведоџбу). Како се у овом случају учинилац налази у тешкоме положају, то се оваква његов положај сматра као стање нужде у ширем смислу.[69]

Друга околност састоји се у изношењу поступку учиниоца, после свршеног деликта.

А.) О првој убијавајућој околности.

[2] У другом је ранијем случају, мањи брат у преморочној обрани ударао старијег брата новом каше сјекиром, од чега је умро. Народни је суд констатовао „смртно наказанију погибшег" као посл. наређења: да је од 18. марта 1825. год. № 7. ређење да се оптужени „неколики братоубојцу у окивању у ћелији и врши овај учинилац се", казни шибом кроз 300 момака три пута горе доле.

[67] Види о овоме Познаћев коментар код §§ 267. и 268. казн. зак. где се изложио и потврдио овај погрешних прописа.

[68] Тако Одељуни код § 154. а. 13 а). Биндинг с. 154. под. 3) противно Хелингер II 525.

[69] Меркел с. 406.

Као што је напоменуто, овде мора стајати тежак, законом предвиђени положај учиниоца у конкретноме случају, по коме је лажан заклетвени исказ дао.

По нем. казн. зак. то стоји у ова два случаја:

1) ако би истинито казивање његово могло повољна кривично ослобођење против њега самога, због каквог злочина или преступа, или

2) ако је онај, који је учињо исказ, учињо исти у корист какве особе, у погледу које је могао да одрече исказ, или није био обавештен да то може учинити.

По нашем закону (§ 271. и. з.):

1) ако је дело такво, за које се он по закону не би могао као сведок узети или је дело такво, да би давање истините сведодбе могло изложити казнином испитању или њега или које год од њему сродних лица, у закону означених, или ако би њега или које од оних лица општом презреју и пороци изложило.

2) ако је заклетва сасвим противно опредељену процесу учињена или је заклетва у овом случају по закону не дозвољена или је на ненадлежан и недозвољен начин положена.[70]

По нашем закону оно није окољност за ублажавање већ за искључење или ништење казне.

Нема сумње да је нем. зак. прављење, што је и очевидна конседенција досадашње наше разлагања. Ну, ради још бољег појмања стварн, изнећемо овде и детаљније у чему је боља пропис § 157. нем. казн. зак. од нашег § а 271. и то:

а) Што по њему она окољност служи само за ублажавање или боље рећи дозвољавање искључење казне, а не и за потпуно ништење казне.

б) Што се примењује и на лажна уверења место заклетве.

в) Што се за ублажавајућу окољност из т. 2. § 157. тражи да је изостала напомена или поука власти о томе, до учинилац има право да исказ одбије.

г) Што се примењује и на вештаке а не само на сведоке, и

д) Што се по њему она ублажавајућа окољност не примењује и на случај када би се давањем истинитог исказа могло проузроковати кривично ослобођење противу каквих било сродника кривоклетничких пяти на случај, када би се или кривоклетник или какво њему сродно лице теме излагало презрењу и пороци, што је у опште појам, веома широког обима.

Узима се да стоји потребан тежак положај учиниоца:

1) Ако би исказивање истине, учиниоца (или по нашем закону и тамо изложена, њему сродна лица) изложило неразе за какав злочин или преступ, али не и за какав исгуп или какву дисциплинирану (или њој подобну кривицу.[71]

2) За ову оцену мероданво је време када је дело кривоклетства учињено. Тако, ако се законодавство после тога промењало и по тако измењеноме стању не би више стојала опасност, опет ће стојати изнети ублажавајућа основ.

3) Свеједно је, да ли је исказ кривоклетника сам по себи способан да произведе изложену опасност или тек у вези с другим збиљама, која исказом, можда, нису ни обухваћена. Иван и тада стоји опасност за учиниоца и основ за ублажавање. Исто тако ублажавајућа окољност важиће и тада, кад би кривоклетник лажним исказом себе окривио за какво друго дело, које није учињо, на ма то друго дело имало исти кривично-правни значај, као и оно, за које му је претила опасност истраге, као истину покаже.[72]

4) Не мора бити објективно тачно то: да стоји опасност за гоњење; довољно је и то, ако је учинилац погрешно држао, да ће бити изложен гоњењу за какав злочин или преступ, ако истину покаже, ма да то у стварн и не било или би он могао бити изложен гоњењу само за какав исгуп. И тада би се ублажавање применило.[73]

5) Обратно, ако би опасност у истини стојала, а учинилац није знао за њу у времену давања лажног исказа, ублажавање неће се моћи применити.[74]

Б) О другој ублажавајућој окољности, § 158. нем. казн. зак. и § 273. наше казн. закона).

Особеност овога ублажавања нарочито лежи у томе, што се оно јавља као резултат радње учиниочеве, која наступа после свршеног делікта и нема никакве везе ни са самим деликтом ни са приликама, под којима је он учињен.

И ова окољност, по погрешној одредби нашега закона, примењује се само на кривоклетство а не и на деликт лажног уверења место заклетве. И она је, као и прва, код нас увети као казн искључујућа окољност и ако за то нема никакног разлога, (по § 158. пом. каз. зак. ово је такође окољност ублажавајућа или окољност за редуцирање казне, од половине до четвртине заслужене казне, а само на случај нехата, она казн искључује, по другом одељку § 163 и. к. зак.) Међутим, какв је и по чему могла испасти окиса погрешна одредба § 173. нашег каз. зак., ми не ћемо овде излагати, већ ради тога упућујемо на Цепићев коментар, где је то детаљно нашето; чудимо се само, што се овако велика погрешка у нашем законодавству и до данашњег доба поновила.

За примену ове окољности утврђујемо следећа правила:

1.) Учинилац мора признати да је раније заклетвени исказ био лажан и он га мора изречно порећи. Овом правном дејству исказа не мора утврдити баш супротност раније исказу, довољно је само да се раније лажни исказ опозове. Према томе не би дозволно било, ако би учинилац само дао какав исказ, противан раније заклетвеном исказу, јер би то било само давање новога исказа, противречећега раније. (Wiederspruch) а не и опозивање исказа (Wiederruf).[75]

2.) Кривац мора порећи исказ код оне исте власти, код које га је и дао.

Под истом влашћу (или надзиратељством) не сумњамо се имају разумети сви субјекти, који према закону о устројству дотичне власти у ту власт спадају и. пр. код врховственога суда: које било његово одељење или одсек.

У овоме погледу важно је, да опозивање дође до знања оне власти, код које је лажни исказ, ако се не опорече, правно дејство произвести. Ипак и. пр. ако је заклетвени исказ дат код умољеног суда или власти опозивање ће се моћи учинити или код умољене или код моћне власти. На против опозивање не може се учинити код какве друге, па ма и непосредно више власти и. пр. код Апелац. Суда, код је исказ учињен код врховственог суда итд.[76]

3.) Опозивање или порицање може бити учињено не само лично и непосредно него и посредно, али ово спајајућо мора бити управљено на надлежну власт и мора њој благовремено стићи, без обзира на време предаје каквој другој власти.[77]

4.) Опозивање мора бити благовремено учињено.

Ова благовременост обухвата два услова, која заједно морају постојати, те да учињено опозивање у кривично-правном погледу важи.

Та су два услова:

а) Опозивање мора бити учињено пре него што се дело открије (или по нем. зак. пре него што је против учиниоца достава учињена или кривична истрага против њега поведена).

У оном погледу има се узети да опозивање не би било благовремено, ако би којој власти, у опште надлежној за истрагу овога дела, већ дала учињена достава о кривоклетству или би једна од таквих власти, можда из сопствене побуде већ учинила извесне радње за ослобођење дотичнога кривоклетства и. пр. саслушање сведока или вештака и т. д. (в. § § 19. и 20. крив. суд. пост.). Међутим није потребно да је дошло баш и решење о отварању кривичне истраге, у смислу зак. о крив. суд. пост. (§ § 117, 125 и 131. крив. суд. поступка),[78]

(наставиће се)

[70] Овај другој тачка § 271, овде никако није било места. Она би, мотивисана, могла сачињавати злочина прави; није то једна кога отпаде, јер ако се заиста научне сасвим кратко прегледа или прта испитивањем самоме у опште, онда нема ни самога делікта, а овде њима стоји.

Ради овога упућујемо на раније овакав наше расправе под 5) Аналитичк. елемента, а нарочито на њекове подразделе под III, IV и V.

[71] Одлукама вол § 157. п. 9, Биндинг с. 38.

[72] Одлукама вол § 157. п. 6.

[73] Биндинг с. 129, Одлукама вол § 157 п. 9. Х. Мајер с. 737 и. прим. под 20); противно Лист Л. И. с. 515 и. крим. пол. 15).

[74] Биндинг с. 130; противно Одлукама вол § 157 п. 9 и Оль. Царинског суда.

[75] Одлукама вол § 157. п. а), Биндинг с. 134.

[76] Одлукама вол § 158. п. 1. б); противно оном што је изложено у Биндинга с. 137, који допушта опозивање и код непосредно више власти, а с Биндингом се слаже и Х. Мајер — Алкоза с. 620 под 25).

[77] Одлукама вол § 158. п. 1. в.) Лист Л. И. с. 239.

[78] Одлукама вол § 158. п. 5. Хелингер II. 945, Лист Л. И. с. 239, противно Биндингу, који такође не тражи баш извршење крив. истраге, али бар претходну радњу државног тужилаштва, па ни полицијске власти.

ПОРЕКЛО И ПРИРОДА КРИМИНАЛИТЕТА

Енрико Фери*)

У последњој четврти прошлог века јављале су се у Италији потпуно нове идеје о злочину и злочинцу, које су се невероватном брзином рашириле по целом научном свету. И приступање и противљење овој идеји сматраху их као последњу чисто личне иницијативе појединих личности, а не као природни феномен, који је у напред био одређен историјским условима времена и места.

Огроман и плодан развитак експерименталне филозофије у другој половини XIX. века, а нарочито напредак у биолошком и психолошком изучавању човека, као једног од многобројних бићућа зоолошког ланца, и напредак у позитивном изучавању људског друштва, као природног феномена, беху већ створили потребну интелектуалну средину, и одредили општи правац идеје, које су се у изучавању феномена криминалитета јавиле само у нарочитом облику.

Овим општим условима савремене научне мисли, придружио се у Италији још и огромам контраст између доктрина криминалиста метафизичара с једне, и стања криминалитета с друге стране.

Било је, дакле, сасвим природно, што се у овој земљи јавио нов научни покрет, који је себи ставио у задатак, да путем изучавања социјалне патологије у манифестацијама криминалитета, а помоћу експерименталне методе, отклоне овај контраст између теорија о злочинима и преступима с једне, и реалности посведневних факата с друге стране. На овај начин постала је позитивна криминална школа, *чија се суштина састоји у изучавању природне генезе злочина, било на самом преступнику, било у средини у којој он живи.* Доцније је она нова школа постала оделита и снажна грана опште социологије, под именом: „*Криминална социологија*,“ које сам ја још ране ја дао 1882. год., да би ваше обухватно експерименталне резултате криминалне антропологије, криминалне психологије, психо-патологије и криминалне статистике, као и средства, науком означена, за успешну борбу против злочина.

После ових општих напомена, моћи ћемо са више детаља изнети узроке напред поменутог научног покрета.

* * *

Ни Римљани, тако ведики у цивилном праву, ни правници средњег века нису успели, да кривично право удаљу на ступањ филозофског система. То је био Беккарија, руководећи, истина, више осећајем него строгим научним духом, који је доктрини злочина и казни дао напочитог импулса, и чијем је филозофском изучавању права следовала читава плејада писаца.

Међу различитим научним правцима, који су могли утицати на поставке Беккаријног бесмртног дела, у коме су реализирани осећаји и идеје, који циркулисаху међу филозофима и у јавном мњењу његовог доба, био је један, који је одмах победа над свима осталим, нарочито у Италији, и који је, најзад, заслужио претворен у *класичну школу кривичног права*. Школа ова имала је и има практични циљ: *смањење казни*, а њихм дејом и њихово укидање, регирајући на овај начин са племенитом великодушношћу против сапрегног емпиризма средњег века; њен теоријски принцип јесте: *изучавање злочина као апстрактног правног бића*.

У тону нашег века појавило се још неколико система у погледу криминалитета, као н. пр. школа *корекционалистичка* коју је, поред осталих, енергично заступао и *Редер*. Школа ова имала је за циљ: *моралну и законску поправку*, и успела је, да задобије више страсних присталица у Немачкој и Шпанији, а у нешколико и у Француској и Италији. Ну, и поред свега овога, и реагирала против усамљеничког система средњег века, који се, више ни мање, још одржавао, ова није могла дуго опстати као засебна школа из ова два разлога: прво с тога, што под сваким неважним режимом, ма колико он био строг или благ, има увек, и у врло великом броју, криминалних типова, чија је поправка немогућа, или врло тешка и непостојана, пошто им је органска или психичка конституција неповрамена, а друго и што, што праве узроке злочина не леже само у злочинцу, већ место тако, и у знатној мери, и у физичкој и социјалној средини, која га окружује, те је с тога сама поправка личности појединца да је сачува од повратка, већ је за ово потребно и отклањање спољних узрока, што се може постићи једино реформом средине, а нарочито социјалне организације.

Школа класична остала је, дакле, једина у надмоћности, истина са неколико различитих личних гледишта на извесне ствари, али иначе као целина у погледу методе и главних принципа. И док је она у практичном животу готово потпуно остварила свој циљ, дотле је у теорији, поред многих ренек-дела, дала и незнатније дело Каварино: „*Programma*,“ у коме су на постављене принципи: *да је злочин право биће, повређа и не акција*, изведене помоћу необично јаке логике све главне правно-апстрактне последице, за које је овај принцип био способан.

Са Каларом и најодличнијим савременим представницима класичне школе, закључен је славни, научни период, започет са Беккаријом, и док нас талас криминалитета запљускује са свију страна, докле нам класична дела пружају само апстрактно-правна истраживања, дотле посматрано у судовима: судије, браниоце и тужиоце како осећају недостатак и потребу позитивних, антрополошких и психолошких студија о злочинима и злочинцима, које су једино у стању да баце нешто светлости на примену казнено судске праксе.

Ако из теорије пређемо на праксу, наћи ћемо очигледно сличан напредак и у историји већалио-класичне школе. Што-пак, ова школа изгледа, као да је још данлеко од коначног свршетка, тј је и тога, што још није, услед ограничене примене у великим европским државама, показала све своје нечачности. Извесно је, међутим, да ће и с њом бити ово исто, што је било и са теоријском криминалном школом.

На неколико година после великолушне Беккаријне иницијативе у Италији, чедни *Џон Хауард* проширео је сличан покрет у Енглеској. За ово му је било довољно, да живо опише морално ћубре и моралну корупцију, у којима проводаше наса осуђеника по европским казненим заводима, и да са ентузиазмом истакне прве понућаје Јелијског затвора, остварене чувеним Француз у Фиренцији (1667), папом Клементом XII у Риму (1703), царицом Маријом Терезијом у заводу за поправку, у Мизану (1759) и викотом Аленом у Гану (1775). Прешао у Америку, одакле се, разнијен, поново вратио у Европу, покрет овај нестао је школа казнених завода, која се ускоро претворила у систем, чија је дисциплина била оличена у она три изразита: *усамљеност, рад* и мистава (нарочито религиозна).

Обе класичне школе имале су једну исту полазну тачку, исти правац, на час и исти циљ. И једна и друга јављале су се као племенита реакција против законодавних и административних ужаса, који се одржаваху још из средњег века. Оштри протести против система закона и казнених завода овога времена беху премени са једнодушним одобравањем. Учесници Беккарије, изучавајући злочин као апстрактно правно биће, одвојено од реалног света, стављше себи у задатак, који су доцније и постигли, да смање у опште казне, предвиђене казненим законицима, и да међу њима укину све оне, које су биле у противности са моралним појмовима савремених народа.

И следбеници Хуардови, изучавајући искључиво казнене заводе, без обзира на свет из кога долажаху осуђеници, успели су тако ће, да у знатној мери побољшају живот по овим заводима. Само што су они, руковођени и одушевљени осећајима, много више но разумом, изгубили сасвим из вида много знатнију масу непребијена, који с тешком муком проводе око нас бедан живот, и који над злочинцима имају то преимућство што су, и што остају поштени људи.

Било је сасвим природно, што је овај хумани осећај обеју класичних школа, који је и сувише лутао да би само посведочио је и сувише лутао да би само посведочио нашитило животиње са неразмишљеном лажном осетљивошћу, изишао једном на прави пут праве и истине, узимајући у заштиту све бедније, који у најобичнијим и разним облицима помрачују сјај наше цивилизације. Заслуга за ово припада већ поменутом новом научном правцу у криминалној науци, који се невероватно брзо раширио по Италији и ван ове међу правницима, природњацима и социолозима, о бразујући најзад нову, криминално-позитивну школу кривичног права. Ова нова школа не састоји се, као што многи верују, само у антрополошком изучавању злочинаца, већ у радикалном преображају научне методе у изучавању криминално-социјалне патологије, и у изналажењу нај-

*) Из дела „La sociologie criminelle.“

успешнијих социјалних и правних лекова против криминалитета.

Од науке о злочинима и казнама, која се састојала у доктриналном излагању силогизама покоју латинске фантазије, нова школа створила је науку позитивног посматрања која је, наслањајући се на криминалну антропологију, психологију и статистику, постала „Криминална Социологија“, која је суштина у примени позитивне методе на изучавање злочина, злочинаца и друштвене средине.

* * *

Ко је могао мислити, да ће астрономска посматрања Лапласова, научне експедиције по земљама дивљих народа, прва испитивања Камеронова, Ватсона и Бузенбахова о дубињама и људским скелетима, теорија Дарвинова о разноврсним земама, ембриолошка испитивања Хекзова и осталих природњака, интересовати једног дана кривично право? У данашњој подели научних радова, тешко је предвидети све могуће везе између разних грана науке, тако разнолике и толико удаљених једна од друге. Међутим, ова астрономска посматрања нове науке експедиције показују нам у данашњим дивљацима детињасте првобитног човека, док су антрополошка и зоолошка истраживања између последњу идеју о универзалном закону еволуције, који данас доминира научним светом, па и моралним и социјалним наукама, међу које, неоспорно, сада и кривично право.

Од ових открића, која толико непосредно дозирују човека, данашњи криминалист мора, ако неће да се ограничи на нешто мало вештине у реторици, које судови посведневно демантују, тражити помоћу експерименталних наука позитивну методу за своје правне и социјалне закључке.

Захваљујући искључиво својој неактивности, криминалисти класичари били су противни новом научном правцу. Напикнути на стварање апстрактних теорија помоћу чисте логике, а уз припомоћ пера, хартије и свезака њихових претходника, они, на жалост, не беху у стању да предузимају лична истраживања, нити да се снабду позитивним знањима антропологије, психологије и статистике.

Основни принципи старе, класичне школе могу се, у главноме, резимирати у ове три тачке:

1. Злочинац има исте идеје и осећаје као и остали људи.

2. Казнама је главни циљ, да спрече напредак криминалитета, и

3. Човек је обдарен слободном вољом или моралном слободом, те је с тога и морално крив, и по закону одговори, за своје злочине.

Противно овом нова школа тврди:

1. *Антропологија доказује, неоспорним фактима, да злочинац није моралмо створење, већ да, напротив, услед органских мањ нсихичких, наследних или добијеће задобивених аномалија, представља специјалну класу — нарочиту врсту рода људског.*

2. *Статистика доказује, да посвакамо, смањивање и нестајање криминалитета зависи од других узрока, а не од казни, предвиђених казненим законицима.*

3. *Позитивна психологија доказала је, да је слободна воља само једна чиста илузија.*

Девиза је новог препорођаја у кривичном праву: *позитивна криминална социологија у место доктринално кривичног права.*

(свршиће се)

РЕТКА ПРЕВАРА

„Молим господина Кестнера, да одмах дође у мој приватни контор!“ Трговачки саветник Леопад спусти слушалицу телефонску на цену пиљуцку и залуби се попова у читање писма, које му је стигло експрес јутрењом поштом, на његову приватну адресу.

„То је тако просто — о, да луда младића!“ Из тога да рујашира целу своју будућност! Требало га је добро избити,“ говорио је саветник прилично читајући. У том трепутку отвори слуга врата и уђе у канцеларију прокуриста банкарске куће Леопад. и Комп.

„Седите, драги Кестнеру,“ поче саветник; „морам да говорим с вама о једној тугалној ствари, која се тиче и наше фирме, али је у главноме приватне природе. За вашу сам дискрецију сигуран, али потребна ми је и ваша помоћ. Нико од наше персонала не сме ништа знати о свему овоме. Пре свега прочитајте ово писмо, које ће вас најбоље обавестити о целој ствари.“ Он пружи писмо Кестнеру. Прокуриста брзо прочита писмо и врати га саветнику.

„Дакле?“ упита саветник.

„Хм, свакако да морамо испунити све, и то што је могуће брже, а да што мање падне у очи. Ја ћу одмах удесити, да подносилац чека буде доведен у моју собу, где ћемо моћи све да изведемо. Међутим ћу да извадим једну карту друге класе од Хермана, за кога и господин саветник зна да је врло поверљив човек. Тако нећемо изгубити ни мало времена.“

„Добро, драги Кестнеру, удесите све то! Иде ли још данас који брод?“

„Да, око 5 часова иде „Батавија,“ ако сам добро обавештен. У осталом, одмах ћу се известити, а да би било сигурније, ја ћу телеграфом задржати једну карту.“ Кестнер се диже и изиђе из саветникове собе за рад, да би непуно дате налоге.

Два сата доцније један, отприлике двадесет и пет година стар, лепо одевен господин дошао је на главну пасу банкарске куће Леопад и Комп. и затражио да му се исплати један чек од 35.000 маraка, који је издало Средње-рајнско акционарско друштво за прераду вуне и јуте Милиг и син. Благајник разгледа чек и замоли младога човека да мало причека; међутим извести прокуристу, који позва господина да уђе за њим. Страпац покуша да се успротиви, али, да не би изазвао сумњу, уђе се смео усудити да не уђе за прокуристом.

Кестнер га пусти да уђе у његову собу и замоли га да седне. На неколико трепутака по том појави се трговачки саветник Леопад, и прокуриста закључа врата. Страпац скочи и збуњено хтеде прикрити своје раздражење.

„Ја бих молио, да ми се да објашњење, одкуда нама то право да ме овде затварате. У опште, шта значи све ово? Хоћете ли исплатити чек или не? А за ово уверадњо понашење према мени тражићу доцније задовољења код суда.“

„Чек нећемо исплатати, господине Хартмане,“ одговори трговачки саветник, наглашујући нарочито име странчево.

Страпац се запрепасти и стукну један корак у назад, докле саветник продужи:

„Као што видите, ниште вам ништа не помаже комедија. Ухваћени сте. Чек је фалсификован — шта вас чека, сами знате!“

Младић је гледао укочено у саветника; за тим један трепутак погледа свуда унаоколо, као да тражи бегство и на један пут паде на колена и обема рукама прихвати десницу Леопадову. Преклињало га је, да га не предаје полицији, да га спасе и не окаља част поштених родитеља.

„Устаните!“ довикну му Леопад. „На тај начин нећемо доћи до циља. Седите тамо, и слушајте шта ћу вам рећи.“

„Извадите милосрђа, господине саветниче? О, ја ћу вам бити захвалан. —“

„Тутите, један пут,“ прекиде га Леопад.“ Немате мени да будете захвални, што ћете избећи заслужену казну, већ своме дојакопшем шеегу, који није хтео да отера у затвор сина свога блиског рођака. Само ја сумњам да ћете ви умети да цените племенитост свога рођака. На шпак, колико сте детињасти код све наше покварености! Зар можете веровати, да бисмо ми чек од толике предности исплатили пре но што бисмо се телеграфским путем обавестили о његовој неправилности? И ако смо ми овде у Хамбургу, а Милиг и син у Диселдорфу, телеграфом би нас брзо обавестио о свему стању стварн, и онда? Ми бисмо вас, разуме се, одмах дали притворити, и ваш господин шеф не би више био у могућности да интервенише у вашу корист, као што је то сада учинио!“

„Збиља — о, Богу хвала!“

„Да — истина је,“ продужи саветник, „и то на тако племенит и узвишен начин, како ви то свакако нисте заслужили. На нисте фалсификат извршили једнога момента, када вам је лакомисленост победила морал, већ сте полако изводили свој план. Случајно су најбени отпади хартије, на којој сте покушавали да фалсификујете потпис господина Милинга, а у њиној корпи за хартије нађен је исписан један формулар чека, који сте били испунили, али сте га због једне погрешке бацали. Извештен о томе наш је шеф сматрао као позданно, да ћете ви опет фалсификовати један чек у износу толико исте суме, и да ћете га поднети на исплату мојој кући, те ме је о томе одмах известио, чим кас је на је-дан пут нестало из Диселдорфа. Сад имам да вам учиним исповуку по налогу свога

дугогодишњега трговачкога пријатеља Милинга. Он мисли да му је дужност у интересу чамилије, да своја средства пошаље преко океана. Ви ћете ми овде дати писмено признање, да сте фалсификовали чек од 35.000 марака, да се обавезујете, да ћете још данас у 5 часова по подне, бродом „Батавија," отпутовати за Америку, у да се без знања и одобрења господина Милинга нећете враћати у Европу. Кад ми дате ту обавезу, ја ћу вам исплатити суму од 5.000 марака, а сем тога издаћу вам и карту за пут. Све по налогу господина Милинга. Даље, хоћете ли потписати обавезу?"

„Али, господине саветниче, то је и сувише доброте. Незнам просто —" муцао је Хартман.

„Треба само да знате, да своје рођаку искључиво дугујете то, да се што пре изгубите. А најзад то је и у вашем сопственом интересу; јер ако власт сазна о свему овоме, никакви сродници обзири неће вас спасти. Ево вам хартије и перо!"

Младић написа обавезу, према диктату прокуристе, за тим књату на 5.000 марака и једну карту друге класе од Хамбурга за Њујорк. Кад је примио новац, очевидно погружен, прије саветнику.

„Хвала вам за све ово, господине саветниче," рече Хартман тихим гласом. „Само бих вас још молио да ми пружите вашу руку; то би ми улило куража за моју моју будућност."

Леопод се исправа устручавајо, али му по том пружи десницу.

„Ако руке; нагледа ми да се покрено кајете! Дакле поправите се и желим вам срећан пут! Кестнеру, наведите господина кроз мој приватни пролаз!"

Хартман се дубоко поклони и оде за Кестнером. Леопод запали цигару и отправи Милингу и сину у Диселдорф овакву депешу:

„Хартман са чеком ухваћен; овога часа са нет хиљада марака исправљен за Америку, према налогу у вашем приватном писму.

Леопод."

После два сата дође саветнику Леополду оваква депеша:

„Ваш телеграм неразумљив. Не познајемо никаквог Хартмана. Нисмо послали никакво приватно писмо нити налог за издавање нет хиљада марака. И извештај о чеку за нас је непознат. Молимо за објашњење телефонским путем.

Милинг и син. — Диселдорф."

Господин Хартман наравно да се није укрцао по подне у лађу за Њујорк, већ се задовољио тиме, што га је без икакова трага и гласа нестало са свих „часова" варирајућих 5.000 марака.

Превео Д. В. Бакић

ПОУКЕ И УПУТИ

Председник општинског суда не може у исто време бити и члан среске скупштине.

Среска скупштина среза деспотовачког на састанку од 24. септембра 1906. год. у смислу прописа чл. 152. и 110. закона о уређењу округа и срезова, донела је одлуку: да Милија Васић, као председник општинске глоговачке, не може у исто време бити и члан среске скупштине.

Начелник срески напше је, да ова одлука среске скупштине не одговара закону, јер по закону председница и кметови могу бити изабрани за чланове среске скупштине, али да као такви не могу само уласити у одбор срески, јер би у извесним стварима могли бити заинтересовани, па је решењем својим, на основу чл. 14. закона о уређењу округа и среза, задржао од извршења одлуку среске скупштине, па предмет достављо нашој власти на оцену и решење.

И Министар Унутрашњих Дела налазећи, да је решење начелника среског правилно, спровео је предмет Државном Савету.

Државни Савет поништио је решење среске власти са ових разлога:

По чл. 152. закона о уређењу округа и срезова јасно се види да и за чланове среске скупштине важе они исти услови, који су прописани у чл. 110. истог закона. Па како тамо изричио стоји, да члан окружног одбора не може бити онај, који је у исто доба председник општинске, — то је среска скупштина, с позивом на чл. 110. и 152. закона о уређењу округа и срезова, правилно поступила, што је донела одлуку, да Милија Васић, председник суда општинског, не може бити унсто доба и члан среске скупштине.

Одлука од 6. октобра 1906. године Бр. 6665.

Ствари унете у закупно добро, слуге као залога закуподавцу за кирију према § 686. грађанског закона, а сопственик ствари који то оспорава, има се упутити на парницу, те да под суда пријавио доказе.

По три решења нишког првостепеног суда од 16. и 17. октобра 1901. године № 17677. и 17785. и 6. јануара 1902. год. № 222., стављена је забрана на кретност Михаила П., механџије из Ниша, за рачун Милорада Т., а за обезбеђу дуга, и то по првом решењу од 220 динара, по другом решењу од 1700 динара и по трећем решењу од 5450 динара.

Начелство округа нишког приступило је извршењу ове забране и 7. јануара 1902. године пописало покретност, одузело је и предало ни чување одређеном старешу. По свршеном попису дужник Михаило изјавио је: да је пописана покретност својина Јована А., пивара, за доказ чега је Јованов пуномоћник подпео уговор, потврђен код начелства округа нишког № 10673., па је тражио, да се пописане ствари ослободе пописа.

Решењем од 1. маја 1902. год. № 4610. начелство је упутило појављеног господара Јована, да путем грађанске парнице докаже право својине на пописану и одузету му покретност. Ово решење начелства поништио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 21. маја 1902. године П№ 1303., изјавивши, да је Јован јачи у праву, а повериоац Милорад слабији, јер је пописана покретност била у његовој (Јовановој) државини, те је, према томе, требало упутити на парницу повериоца Милорада.

Усвајајући ове разлоге, начелство је донело друго решење под 26. јуном 1902. године № 10784., којим је као слабијег у праву, упутило на парницу повериоца Милорада, да под надлежни суд докаже право својине пописане покретности. Ово решење, по жалби Милорадовој одобрио је Министар Унутрашњих Дела својим решењем од 25. августа 1902. год. № 20684.

На како је Министарово решење П№ 20684. постало извршно, јер повериоац Милорад није повео парницу у остављеном му року, то је начелство решењем својим од 25. јуна 1905. године № 4282. известило дужника Михаила, да се пописане ствари имају предати њему односно правом господару Јовану.

Противу овога решења, Јован се жалио Министру Унутрашњих Дела и тражио објашњење о томе: но ће му наклалити штету, што ствари није хтело док су биле под пописом, као и другог трошкове. Поводом ове жалбе, Министар Унутрашњих Дела изредио је начелству, да оно, као надлежно, расправи и питање о трошковима на чување ствари и старалачкој награди, и своју одлуку саопшти интересованим лицима.

На основу овога, начелство је под 26. септембра 1905. године № 19711. донело решење, којим је позвало Јована, да у року од 20 дана прима покретност од старешна, пошто исплати дотадање трошкове и кирију у суми од 681-90 динара, а за накнаду трошкова да тужи одговорна лица.

По изјављеној жалби, Министар је решењем својим од 1. новембра 1905. год. П№ 26918. поништио горње решење начелства, и наредио му да доноси друго, по коме да се Јовану преда покретност без икакве накнаде. Начелство је усвојило ове примедбе, и решењем својим од 14. новембра 1905. године № 23426. наредило, да се пописана покретност одузме од старешна и преда Јовану на слободно руковање, а страалац упућен да се обрати суду и тужи одговорна лица за накнаду трошкова, ако се успеху нада.

На основу изјаве Стевана Т., сопственика зграде, у којој су смештене пописане ствари: да он не дозвољава, да се пописане ствари износе, док се не исплати кирија, пошто му оне служе као залога, — начелство је нашло: да је овде спорно питање: но треба да плати кирију за ствари, и да старац господар стана служе за обезбеђу кирије по § 686. грађанског закона, и да се не могу дићи без исплате трошкова. С тога, кад Јован, чије су ствари, не пристаје да плати кирију и трошкове, начелство та је решењем својим од 1. фебруара 1906. године № 2816. упутило надлежном суду да путем спора докаже, да он није дужан плаћати кирију за закупљени стан, у коме су чуване његове ствари, а и остале трошкове, — у противном да ће начелство продајом ствари наплату извршити.

По изјављеној жалби, Министар је нашао, да је ово решење начелства, са разлога у њему изложених, у колико се односи на упућење на парницу на кирију, на закону основано, али односно упућења на парницу да доказује, да он не мора плаћати и остале трошкове, да не одговара закону, јер је овде спорни предмет само о кирији, а не и о осталим трошковима, о којима је ствар расправљена решењем начелства од 14. новембра 1905. године № 23426, — на је с тога својим решењем одобрио ожалбено решење с тим, да жалилац Јован путем спора докаже само да он није дужан платити кирију из спорне ставе.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово, на разлога у њему изложених, правилно, па је одлуком својом од 22. новембра 1906. године № 7771. одбацио жалбу као неуважну.

Одлуке општинског одбора могу се задржати од извршења само у року, који предвиђа чл. 152. закона о општинама.

Одбор општине града Ниша, 18. јуна 1906. године, донео је одлуку: да се тутор сабориле врши смени и други изабере.

Начелство округа нишког решењем својим од 18. истог месеца № 14535. задржало је од извршења ову одлуку, назначивши да је она неусклађена са овим разлога:

а) што у поменутој одлуци нису наведени законски прописи на основу којих је донесена, и

б) што у одлуци нису наведени разлози и побуде.

По изјављеној жалби од стране суда општине града Ниша, Државни Савет поништио је решење начелства с тога, што начелство као надзорна власт није по овом донело решење у року, предвиђеном у четвртом одељку чл. 152. закона о општинама, него тек после 14. дана, услед чега је и одлука одбора општинског постала извршна.

Одлука Државног Савета од 3. новембра 1906. године № 7394. **и. в.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињени су нам ова питања:

1.

Суд општине самариновачке, актом својим од 21. новембра ове год. Бр. 1.136. пита:

„Из законских разлога, буџет ове општине за ову 906. годину, није могао да буде одобрен од стране самоуправне, окр одобра у своје време, већ је одобрен тек 28. септембра, а примљен у ово општинском Суду 1. октобра тек. године дакле после пуних девет месеци.

За то време, Суд је овај а по нарељку чл. 6. зак. о окружним. среск. и општинск. буџетима. издатке своје чиниo, и прирезе општинске купио, по 12 део од оних кредита. који су у прошло-годишњем буџету били одобрени.

Буџетом за пр. 905. год. плата ово општинск. деловође била је предвиђена т.ј. одобрена по 65 динар. месечно; на дијурну чесника било је одобрено 60 динар. годишње; а стопа је приреза била одобрена да се кули по 35% годишње.

Буџетом пак овогодишњим, од стране Суда, одбора и збора ово општинског одређено је, да се изда и то: на плату деловође по 70 динар. месечно, на дијурну чесника, као и у прош. години 60 дин. годишње, прирез пак општински такође као и у прошлој години да се кули по 35% годишње. Стални — самоуправни — округ. одбор редуцирао је ове позиције и још неке и то: на плату деловође останио по 40 дин. месечно, на дијурну чесника остано само 10 дин. а прирез општински свео на 14·96% дин. годишње.

Даље више је овај Суд према ово годишњем буџету, а на основу горње законске прописа утрошио и то: на плату деловође 225 дин. и на дијурну чесника 20·50 дин.; тако исто је и прирез општински више покупио у 424·11 дин.

Услед чега овај Суд учтиво моли то уредништво за објашњење:

1.) Како ће да учини овај Суд, те да оправда овај више учињени издатак, по рачунима на коњу ове 1906. год. а како ће исх са више покупленим прирезом поступити?

2.) Како ће и колико овај суд од сада купити прирез општински до краја ове године?

3.) Има ли овде злоупотребе у рачунима од стране одговорних рачунополага, или нема?

4.) Да ли може и коме Суд овај у оваком случају, жалити се, противу оваких њих одлука самоуправног одбора.? и

5.) Да ли је овди самоуправни окр. одбор имао у виду чл. 3. зак. о општинама, или је самоуправу општинску, овај општини а у овом правцу са сним одузео, и где би Суд овај могао наћи заштите, противу оваковог рада самоуправног окружног одбора."

— На ово питање одговарамо:

По члану 6. закона о окружним. среским и општинским буџетима, који и данас важи у овим својим деловима, који нису укинути одредбама из закона о уређењу округа и срезова, нови буџет не важи све дотле, докле га не одобри надлежна власт, у овом случају окружни одбор, него се за све то време троши данашњетина по прошлогодишњем буџету, а по њему и прирез купи.

Према томе, пад буџет те општине није одобрен све до 1. октобра, као дана када је у општини примљен, општина је и морала и имала права, да чини издатке по прошлогодишњем буџету, и у таквој радњи нема никакве кривичне одговорности.

Издатци, учињени дотле према старом буџету, остају у важности и не сматрају се као преноришење буџета.

Од 1. октобра пак дана када је дошао нов буџет, општина мора да сообразава своје издатке за октобар, новембар и децембар, према новом буџету.

Ако су неке позиције тако редуциране да више нема кредита за месеце: октобар новембар и децембар, општински суд и одбор учиниће предлог да се накнадно одобры у смислу чл. 10. поменутога закона о буџетима.

Како је суд од многих грађана већ покупио приреза по 35%, а од оних, од којих још није наплаћен, може сада купити свега по 14·96%, а такве разлике не сме бити, то ће суд и одбор, уз предлог за накнадне кредите тражити и то, да се најнаће стопа приреза, која би одговарала издатцима учињеним по старом буџету за девет месеци и онима који се имају учинити за три месеца по новом буџету.

Сумо, које би од појединаца биле више наплаћене према овој новој стопи, морају им се вратити.

На овај начин исправиће се неправда, која је створена тиме, што буџет није на време одобрен од стране окр. одбора, који, истина, има право да редуцира извесне позиције по општинским буџетима, али мора то да чини на време и да нађе на стаље, створено до дана одобрења буџета.

Што се тиче специјално плате општинских деловођа, одбор њих не може да редуцира испод минимума, одређеног чл. 118. закона о општинама, као и плате председника општинског, и зато, над год би одбор случајно учинио ову грешку, треба му прићати буџет на поправку.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Илију сина **Ивана Станковића**, земљод. из Сребрнице, који је пестао 1. ов. м-ца, тражи начелник среза посавског окр. београдског. Нестао Илија има 12 година, средњег је раста, правилно развијен, у лицу плав, и пегав, сиђе косе, плавих очију; од одела има: по себи: плетене сукнене чакшире, боа гуњ са рукавима и гуњић, на ногама опанке, на глави шубару. Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска о томе известе поменутог начелника с позивом на акт Бр. 14274.

Митра Миличојевића, каљичар из Шапца, који је нестао 20. пр. м-ца тражи начелство округа подринског. Он је стар 35 година, висок, у лицу смеђ, плавих очију, брковн плавих и малих, бреја се, на десној страни носа, одмах изнад ока, има једну белегу. Ко о овом лицу ма шта буде знао моли се да извести поменуто начелство с позивом на акт Бр. 19501.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Ђорђа В. Алавантића, земљодетина из Болетина, пађен је један крвави конџ, дужине отворено-доратасте-пуцаст, мастор 8 до 10 година, цветаст, лисаст, у све четири ноге путочувст, на грудима има мало беле длаке на кол. са жигом „Ђ." Нека полицијске и општинске власти потраже сајбољу овог крадљивог коња и о резултату известе начелника среза поречког с позивом на депешу Бр. 8664.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Алекса, син Аврама **Матића**, пореклом из Дворишта, среза голубачког, који је био под истрагом и у притвору под среске власти у Голупцу због две опасне и више простих крађа, 23. пр. м-ца прошао је ноћ на пушкину и побегао.

Алекса је стар 16 год., омален, у лицу пун, носа, као и остале црте, говори српски и румунски; од одела има: прслук од прног и чакшире од белог сукна; на гаће прну, јагмећу шубару, а на ногама опанке са крпама.

Од времена када је напрвио ову крађу, а то је од 27. јула тек. год. Алекса је стално био у бегству, све до на десетак дана пред оним новим бегством, и за то време према извештају начелника среза голубачког од 27. пр. м-ца Бр. 10503, напрвио још и ове крађе:

1. Јовки Јовановићу из Д. Милановца — један мали бакрач;

2. Јовану Митићу, из Касиде, среза жагубичког — једне пантаголе од сукна и једне пушене чарапе;

3. Стеви Миковићу, из Церовице, код кога је слично ове јесени: чакшире и гуњ од прног сукна, обоје ново, једне нове тканице и два пара пушених чарапа;

4. Јови „Цигањашу" попову из Кучева — једну пушену остругушу;

5. Павлу Михаиловићу, из Брзе Паланке — један ножић;

6. Лепи Р. Белчи из Добре — један нови гуњ од прног сукна, једну сикиру и један ћурдин за опасивање;

7. Попу Н... рибарџи, из Мајдан-Пеки — гуњ и чакшире од прног сукна, једне тканице и један штап;

8. Кости Н... касапину из В. Градишта — једну кожну узду и једну плетиону торбу;

9. Благоју Златкову, из Добре — један ножић и једну ормуду, и

10. Стевану „Шваби" из Д. Милановца — један мали бакрач и једну мобицу.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да Алексу, који ће бег сумња и даље продужити стари занат, можда још и у овој мери, живо потраже, и проналажног стражарно спроведу начелнику среза голубачког с позивом на акт Бр. 10503.

КО ЈЕ ОВО?

Позорник у Шумадијској улици овде у Београду нашао је 1. децембра тек. године оно лице женског пола где на улици лежи мртво.

Покојница је стара 24 године, средњег раста, добро развијена, са малим брковаћа без браде. Нема га ове полицијске и општинске власти потраже, и у случају проналаска стражарно спроведу начелнику среза тамочког с позивом на дознају Бр. 12516.

Непознати крадљивци ноћу између 24. и 25. пр. м-ца обили су радњу Душана Тодоровића, обубара из Ниша и покрали ове стварн: два пара недовршених новог чизама од ликелодера, два пара нових пасучи од јухта, један пар нових дечјих цепела од јухта и два пара нових дечјих ћокона. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима да потраже крадљивце и крадене ствари, и у случају проналаска да о томе известе начелство окружништва с позивом на акт Бр. 23756.

Непознати крадљивци ноћу између 27. и 28. пр. м-ца отворили су улазношћу кључеви врата на дућану Марка Поколице, трг. са Рашке, затим обили фијоку и из ње однели: 7½ наполеона у злату, 150 динара у сребрним новчаницама од по 10 динара, 8 пес. дуката у злату од којих је један пробушен, једну пробушену стотинарку, у сребру и ситну око 60 динара, у двонарцима свињених у ситно око 40 динара, један стари аустријски новац, у ситну од 0·10 и 0·20 н. а. око 20 динара, неколико ситних турских новаца у вредности до 1 динар и 1 динар таквих општинских марака од 0·10 н. дин. Нека све полицијске и општинске власти живо потраже крадљивце и у случају проналаска о томе известе начелника среза студеничког с позивом на акт Бр. 15171.

Краће стоке. Дању, 11. пр. м-ца, непознати крадљивци украли су два коња из чајира Уроша Бриновића, земљодељца из Теочина. Један је коњ Војина Николића, земљодељца из Конгурића, мајор 10 година, вран, подшишаних репа, по задњим ногама има белих длака од сапчвања, са жигом положеним „Т," а други је Дамњана Ковачевића, из Теочина, мајор 3 год., дорастао, неочишћен, у задњу ногу путаст, цепаст, има две беле белеге на утвањци. Денења начелника среза тамочког Бр. 11912.

Ноћу између 27. и 28. пр. м-ца непознати крадљивци украли су два коња Данилу Ст. Милошалевићу, земљодељцу из Ивања. Један је ко мајор 6 година, бео са жигом „Ц¼", а други је мајор 6 година, длаке жуто-пасиве са жигом „Ц¼". Денења начелника среза бољевачког Бр. 10041.

27. пр. м-ца око 5 часова по подне непознати лопов украо је једног коња Тодору Стевановићу, хлебару из Неготина, а из штале међу Аћеловића. Коњ је мајор 8 година, затворено-железнаст, пиштаст, у задње ноге путаст, чакљаст са жигом „Т," без других ромања. Денења начелника округа крајинског Бр. 10272.

Ноћу, између 29. и 30. пр. м-ца, непознати крадљивци украли су из штале два коња Живану Пајдићевићу, земљод. из Смедовца. Један је во длаке црвене, мајор 4 године, на трбуху бео, белог рена, у оба уха ромашен, са жигом „Ц", а други је мајор 4 године, длаке жуте, цепаст, без ромања, са жигом „Ц". Акт начелника среза неготинског Бр. 14012.

Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ове напраће.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Б. Јанићије

БРОЈ 51. и 52. У БЕОГРАДУ ПОНЕДЕЉНИК 25. ДЕЦЕМБРА 1906. ГОДИНА II.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се вршље у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 1. децембра ове године Бр. 8065. које гласи:

Одобрава се Министру унутрашњих дела да на оправку болеснавке болнице по ревидираном и одобреном предрачуну може утрошити 2332·54 динара и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168. санитетског буџета за ону 1906. годину предвиђено за оправке и доправне болница и болничких зграда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. децембра 1906. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 51. Устава земаљског, у пуној милости ослобођаје је:

Милку жену Петронија Лучића, из Гаковића, од казне шесто-дневног затвора, на коју је осуђена пресудом начелника среза црногорског, од 3. августа ове године Бр. 6184., за дело из тачке 1. § 375. кривичног закона.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. децембра 1906. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 28. новембра 1906. године Бр. 7965. донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

да се Петар Путник, инжињер овдашњи, родом из Сентомаша у Аустро-Угарској и там. поданик, по мајци својој прима у српско поданство изузетно од § 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашног поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. децембра 1906. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ПРИМЕРИ СТАРОГ СРПСКОГ ПРАВОСУЂА

(СВРШЕТАК)

7.

Иванашко убиство.

Стеван Јовановић из Претока нахије Крагујевачке, одељни син Јованов, пусти у заједничку ливаду суседова коња. Отац му се наљути и удари га ногом по глави. Ошамућен поведе се Стеван, али се после неколико тренутака освести, и врати оцу ударац истим начином, од чега он умре после три часа.

Пресудама од 10. децембра 1828. године № 22. „Сматрајући дакле Суд Народни важност кривице отцеубијце безумишљеног Стевана Јовановића, његово добро и отачево у селу и са сваким рђаво (владање и поступ, није могло окривити га смертну за смерт, хотја отцеубијство и заслужује ужасљејшег и жестоког наказанија. Зашто? Зато — што је његовог отца владање и поступ истог с њиме већ неспосан био, а повод је он први убиству дао, јер је сина својег, као што је горе наведено, с концем ударивши опасностно био. У закључење свега чега, по другом размишљењу и содржанију мисли, *Рјешило* је Суд Народни: да именовани Стеван Јовановић, у два јутра по 50. штапа по телу претрпи. Потом да се кући отпусти ову наплазеда и подиже, без присуствија којег морала би пасти у совершене разрушење, на тог призренија што никаковог мужске снаге около ње радети не има.“

8.

Убиство у дечијој свађи.

Пантелија Живковић из Рубрибрезе нахије Ваљевске, у завади због бритве и ножића, уби ножићем у слабину Јелисија Ивановића, и он умре после 24 часа.

Пресуда Народна: Суда од 13. августа 1828. године. № 11. „Сматрајући Суд Народни и т. д. и премда заслужује смертну казн, ништа мање опомињући се Пантелијин млади годинa и на несовершени његов возраст, с једне страно одбијајући му на *једностено* (?); а с друге пак взирајући на прошеније отца и мајере погибшег Јелисија, који Пантелију живот драговољно опраштају, и проше да се Пантелија смертију не каже. — *Рјешило*: да се Пантелија, кроме досада претрпљеног аиса, још у два јутра с 25. штапа кажи, и 70. гроша оцу погибшег Јелисија, за учињени трошак да положи, а по том да се отпусти кући својој.“

9.

Убиство у јарости

при пићу.

Михаило Чорда из Старог Трстеника нахије Пожешке пресно. Седећи га често задиркиваху, изгонаравајући „вр* „вр*; и не престајаху са шалом ни после његове особите протње, да ће потсмевача убити из пушке. Једног дана стане га дирати неки Станимир из села Орака, незнајући за његову претњу; и он га због тога удари шиком по врату. Станимар му прати ударац носом по глави, што Михаила наљути те му скрене пиштоль у прси, и убије га. Пре 25. година убио старијег брата, у сумњи да жива са његовом женом, што није доказано.

Пресуда од 12. септембра 1828. године № 15. „Сматрајући дакле Суд Народни ово богомерско над Станимиром произведено самовољно убиство, и разсуждавајући о опом, да не само што је прење 25. година, за само једно гоо подозрење брата свог батином као скота убио; но и садашње убиства избеки могао је, које нехотјевши учинити но узвиреобразивши се, немислећи на наказаније које га по слову Евангелске истине постиђи мора „ваше убијени убијен будени.“ Станимира убити накусно је јест, *Рјешило*: да се Михаило Чорда из пушке убије, а потом о конопцу објеси, где труп његов близ друма на углед народу за седам дана да виси; а потом да се скине и на истом мјесту, где је повјешен био, да се закопа.“

ДРУГИ ПРИМЕР

Петар Гогић из Сапуље нахије Зворничке, код кметова узет на одговор што неће пушке без потребе, стане одрицати; а кад се кмет Јанко његов шурак маши да му отме пиштоль, он га у лутњи исцапа у његов трбух и убије га.

Пресудом је Народног Суда од 5. септембра 1830. године № 17. осуђен Петар на смрт из пушака, и да се обеси на вислици крај друма за три дана, а за тим да се закопа. Књиа, под 25. септембра истe год. № 1595. поништио пресуду, дасе осуђени не скида са вислице и не закопава.

У ову врсту осуде долази и следећи случај, који је по узроку и посљедицама приближивши делу у страху учињеном, или у нарочитом случају *делу прекорачења нужне обране.*"

Ђорђе Павловић из Панкова нахије Пожаревачке, идући поленици сврати у градину неког Стојадина из Каменова, да узбере неколико струкова прза-лука, а своју секиру обеси о плот. У пролазу, неки сељак Милош Станојловић скине плота секиру и понесе је. Ђорђе га стане молити да му је врати а лук ће платити, али га он упути Стојадину чији је лук, да је он њега тражи, и тако се растану. Ђорђе је затим дуже одлазио по секиру, час Стојадиновој час Милошевој кући, али је не доби; а једном је нашао Милошу на његов салаш, такође без успеха.

Осамнаестог јануара 1829. год., пође Ђорђе опет на салаш Милошу, са братучедом Јанком; и за појасом је имао напуљен пиштоль, који је понео са намером, да убије сеоског кмета, ако би опет хтио да им брани сећи греде од свршних дрва. Ђорђе поново затражи своју секиру од Милоша, који га и овом приликом упути на Стојадина. Тада разљућени Ђорђе узме са сећака Милошеву секиру и пође, али се са њим натури Милош и удари га дрветом. Ђорђе баци секиру и пође даље испред Милоша, који му је следовао помоћу је своју секиру подигао и заметкао. Тада Ђорђе „бојећи се какове напасти," окрене се назад, опали на пиштоља и Милоша на месту убије.

Пресуда од 29. марта 1829. год. № 31. „Сматрајући дазде важност преступленија, и безазлено и богопротивни поступак Ђорђев са животом Милоша Станојловића; а узимајући у уважење и то: да би он Ђорђе и кмета свог, који је високачину заповест испољавао, смерти као и прког предао, кад би му греде сећи спречавао, на који случај и пиштоль свој већ напуњено је био, — Суд Народне, находећи га смерти повина по закону божественоме и человјеческом, *Рјешио је:* да се честопомењути Ђорђе Павловић за пушка убије, и под села Панкова на путу за углед на коло баци, оставивши га на овом до савершеног распаденија."

10.

Неодређена намера

ПРВИ ПРИМЕР

Богдан Лучић из Гозовића нахије Ужичке, у свађи због земље, баци секиру на брата Максима, и засече га међу плећка. Затим се ухвати кметy, и буде спречен капетану Штулу, на кнеза Марићу, који нареди исљеђење.

Максим умре другог дана. У страху од спасиње осјете, Богдан пребегне на турску страну, и проведе зиму и лето у Сребрници, као надничар. Одатле пише капетану Штулу овакво писмо „По Богу да си ми отац! Видиш да сам себе изгубио и пред Богом и пред људима; ну сједај те ме изнири са спасом и дјецом, јер ми се досадило скитати по туђијеи људима"[1] Од капетана Штула добије одговор и позив да се врати, овим речима: „Тврда је њера. Хајде само и не бој се никога! Твоја крв о мом врату виси"! Богдан му се преда, и он га пошаље Ужичком Магистрату, одакле би спроведен Суду Народном.[1]

По сведоџби капетана Штула и кметова села Гозовића, погинули је Максим упек био узрок кавги и боју. У међупремену до осуде, његово нејаке Максимово дете остане и без матере, која их на самрти повери на аманет оптуженом Богдану. Кметови замоле Суд да Богдану опрости живот, јамчећи да ће он родитељски пазити Максимову децу, као и своје шестеро.

Пресуда од 13. августа 1830. године № 14. „Сматрајући дакле Суд Народни важност преступленија братоубиство Богдана, находи га као и сваког убицу смерти повина бити. Но будући да он није у намјеренију био, брата свог на мјесто убити; а друго, што ни повода кавги и боју дао није, по свадјетелству г. капетана и кметова; трпеће пак, да ће он једанпут своју децу нејаке и недорасле спасим оспоротело, и сматрајући на молбу више поменутих кметова, Богдану живот опраштa, и међутим *Рјешава*: да он као братоубица за преступленије своје, који није хотјео гњеву и јарости брата свог уступити, већ се покусао смертоносним орудијем но оног бацити и живота га лишити, да недељним данком у Ужицу кроје досад претрпљеног боја, још кроз 300 момака тринут на мјесто шибу проће; а потом куће да се отпусти."

Књажевском је милошћу од 28. септембра 1830. године № 1592. она казна замењена са 50. штапова, с тим да се за тим Богдан пусти куће на јемство кметова, под обвезом да се стара о братовљевој децу као и о својој рођеној.

ДРУГИ ПРИМЕР

Радосав Печењковић из Пријељине нахије Рудничке, уредан и разборит муж, по повратку са кратког пута из Ваљева, пође своју жену Петрију слабўвању, у куће голеси непородак, а у бити и ноћљу штету од суседове стоке. Лутит пребаци жени немар ручју „Кад сама због слабости нијеси могла бацити надувједати

[1] У случајевима побројаним прошле статутника, ослобођавали су жене или рођаке осуде, замењено је решено од земаљског поглавства. Шабачки Суд није могао да пређа напрасне казне над женама Стојадиом Богићем зато, што је за Бошко добавлен на пару претког старешине Живана Гратошића. Дражиша је Сајер под 18. фебруаром 1830. године № 160. решио: „да овај случај не опада у њиног уредбену, но као помоћницима у несчастну њиног Кнежеству, којој да се Поничитељство обрати повољавајући да га ослобађа Гратошића уважи."

зашто бар нијеси започедила дјеца да изгоне стоку"? Затим стане поправљати развалљену ограду, и по куће уређивати шта је било у непоретку.

О вечери седне Радосав са женом и децом доле за трпезу. Петрија држи на прагу женско дете, и даје му комад по комад хлеба, но оно их средито баца на земљу. Радосав прими жени да не попушта дететy, рекавши „зашто му сиљени комад за комадом, а не набијеш га да не чини тако"? Петрија му одговори осорљиво „А што жалиш хлеба? Каква си човјек, кад нијеси кадар да храниш троје дјеце"? И онако бријан и нерасположен због затечене штете, налућен оваквим одговором праћне се Радосав погом, и удари Петрију у леву слабину. Она устане од трпезе и са децом изађе у авлију. На вриск деце појури Радосав из куће, и код вратница свали обезнањену Петрију, на руками две сусетке, које је повраћају водом. Дош је Радосав до њих дотрчо, Петрија издахне. Одмах сам јави случај кмету и суседима; а сутра дан, пошто сахрани Петрију, оставши суседе на даљи код своје куће, и јавивши се кмету оде сам у Крагујевац Народном Суду, да му суди.

Старешина среза капетан Илија Поповић из Пријељине и пријељински кнежони сведоче, да су Радосав и Петрија живели пуних двадесет година „љубавно" и у најбољој слози; и изнаше мишење: да Петрија од оног једног удараја не би умрла, да није била слабовољна и трудна.

Пресуда од 14. августа 1830. године № 16. „Сматрајући Суд Народни важност преступленија Радосава Печењковића, који није у свој лутњи жену своју Петрију с тим намјеренијем ударио да је убије и живота лиши, но само зато да би му противословити престала. И будући да је оно његово преступленије, по горенаведеном свидјетелству ни нехотичија учињено, зато смертним наказанију као самовољни убица не подлежи; но за несторожност своју заслужује да се робијом накаже. Обаче, сматрајући на троје нејаке код куће заостанше му дјечице, да се не би посиротила и цијела се њина породица, *Рјешава*: да се Радосав Печењковић, кроже досад претрпљеног апса, са још 30. штапа казни, а по преталежнију казни, њих и деци своју отпусти.

Књаз је одобрио пресуду под 25 септембром 1830 год. № 1594.

11.

Смртна злостава

ПРВИ ПРИМЕР

Милан Томић из Богосавца нахије Шабачке, од 20. година, једне ноћи при хергању у постељу изудара своју жену Виду „весковим ждамаком", да се „од боја разболела и умрла треће недеље. По сведоџби кућана и суседа Вида је била нерадница и у свачему невиштa, а и под собом је изнирала и поганила на брачној постељи.

Пресуда од 29. јануара 1829. године № 25. „Сматрајући дакле Суд Народни важност преступленија Милановог, и разсуђавајући о оном, нађзае га крива у том, што он знајући при својој жени опшкони главни узрок, није јавио власти и поше-

кавао брачни сојуз са њом развести, а не оваковим бојем казнити ју; и што поне у бијењу умјереност није набљудавао. Ништа мање, сматрајући Суд Народни на млада љета његова, и на то: што но доказателству његовом он није са намјерењем тим жену своју тукао да ју убије, но само за усовјетовати је учинио јест. *Рјешава*: да Милан Томић пробуде у окову шест месеци, а потом да се казни са 50 штапа по тијелу, а по претрпљењу казни куће својој одпусти.“

дуги примјер

Сима Весић и Милутин Поповић из Каменице нахође Пожешке, због непогумарки изтуку осамдесетседмогодишњег старца Ђорђа Жарковића на истог сеоца, који умре трећег дана.

Пресудом од 11. маја 1828. године № 8. „Сматрајући Суд Народни ово богомрско дело предњедећи убојицу, каквога спознојолно на месту учињено убиство, приклучити изостављено није: да је Сима Весић први повод дао и боју со тим, што је старца Ђорђа за недати му шумар сеће, прав са штапом по руци ударио, премда је старац Ђорђе после њега, завараши очи сима, у присуству кмета с прошћен по леђи ударио, које и старца Ђорђа доволно осуђавао. Ништа мање, ова убојице оне, могли су вторичког боја и каиге по разстању кметовском избећи со тим, да нису за старцем (по свидјетелству Јакова Дубравца) наново пошли, и устремивши се на њега прошћен га тукли, него да су одма смирили се њућама својим дошли, и сутра дан кметовске суда или по представљењу (наредбу) од више власти очекивали, но све совјете кмета свога пребрегли, у тако бјешенство и зло пасти покушали јесу. Зато *Рјешава*: да како Сима Весић који је први повод и боју дао, тако и Милутин Поповић, који је пизму на старца носећи, кмета у руку љубио и дозволењеје да старца бије искао, и који је при по растанку од кмета, Симу Весића пригласно, да за старцем пођу и да га бију, а потом при на старца устремивши се с прошћен га к земљи оборио, рану шибе каши кроз 300 момака, шест пута доле и прошћен га к земљи оборио, претрпе: а потом њућама својим се да отпусте“.

12.

Покушај убиства

први примјер

Панта Башинић из Сече-Реке нахође Ужичке, обранио оца на спавању на мјесе пушке, зато што је од своје одаћбине поче нешто продавати а нешто покалавати. Признао је намеру убиства.

Пресуда Народног Суда од 29. октобра 1828. године № 19. да се казни полумртвим шибом т. ј. да прође кроз 300. момака шест пута горе и шест пута доле, а затим да се отпусти кући.

други примјер

После свиле због врлика, Павле Радовановић из Чучуга нахође Возљевске, окине пиштоль на Радојицу Павловића у намери да га убије, али га само обрани. Пресудом је Народног Суда од 25. јула 1829. године № 40. кажњен казном правог случаја, и да плати поправљеном надарину; али Књаз Милош преиначи пресуду наредбом да се Павле доведе у Крагујевац, а одатле упути у Пореч на привремену робију.

13.

Злонамерно убиство

први примјер

Ђурица Ђурачић из Хаџи-Веговаца нахође Смедеревске, 22. фебруара 1828. године ноћу, убије у своју кућу на спавању Стојана Јовановића из Питавског Потока, да му не би продао кукуруз који му је продао и паплатио.

Пресуда од 5. априла 1828. године № 5. „Сматрајући давле Суд Народни важност злодјејанија Ђурице Ђурачића, који је без спаког узрока озверообразивши се, често помењутог Стојана немилостивом смертију уморио, и сиротну му породицу остављо и ућутјело. *Рјешава*: да се Ђурица као један хитри злодјеј и звјерообразни убојица, бива његовог села на пушака убије, а потом се његово мртво тијело покрај пута куда народ пролази, за углед прочим на коло поставе“.

Извршење је казне прописано следећом наредбом Народног Суда од 11. априла 1828. № 165. Књезу Милошу Лаповцу:

„Препоручујемо вам, да приповеде једног пјешчешког, који да обога на смрт осуђеног убојица Ђукину вајпре исповеди, а потом да га приведи болесненом тајном. И кад то буде свршено, скупите из околни и ближни села још више народа, изведите осуђеног Ђукицу на удобно мјесто близ његова села — на мјесто убојења; пред народом јасно и точно прочитајте (пресуду), а потом изврште над овим рјешењу му као, и тиј његов као што у рјешењу гласи, на коло на углед другом останити.“

други примјер

Јован Јеремић из појате, и Вучко Вегоричић из Милатовца, бећари настањени у Загодини као ђуђанције, стану премишљати „о насилственом стјежајницу новаца.“ и у тој цели неког Стапка терају из Ниша, коме је Јован већ дуговао, преварно упуте у Ђуприју, под изговором да ће га Јован тамо исплатити; а затим га стигну у части Милатовачкој и на пушке га ране и прикољу.

Пресуда од 22. јуна 1829. године № 36. дакле горе изложено убиство ни изашта другог него на једноставробљубија порођено, Суд Народни находи виновнике оног смерти повише, и тим више да не би други посљедујући њином примеру, трговце који трговину своју воде царским друмом узнемиравали и на пут стојали им; а по тому и *Рјешава*: да се горе означени убилци Јован и Вучко на пушана убију, и код села Милатовца на великом друму, за углед прочим на коло поставе, и на оном да остану до свршеног разпадања.“

Књез је Милош одобрио ову пресуду са изменом, да се само осуђени Вучко убије на пушака, а *Јован да се нигда домде докле не умре.*

старији случај

Књез Милош наредио је Књезу Јосифу Милисављевићу из Пожаревца, да убијцу Васу сина Маленка Петровића, одведе у Шашину на оно место, где је он убио Бранка, и ту га туку сеизром дотле, док не умре. „На то позорнише нек призове више људи из околни сели, и пред њима нек прочитаду сентенцију губишном сја, који сами нек сечине, и у тој нек изјаве сним свободостојећим зашто се он губи, и доказку им да је сам онако строго казнити, који год буде онако чињо као онај Васа.“ (Акат. Књажевске Канцеларије од 3. августа 1822. № 1526).

14.

Разбојничко убиство

На Честобродици близу манастира Свете Петке, би опљачкан и убијен Живко Петровић из Главице нахође Параћинске.

Пресудом Народног Суда од 22. маја 1830. № 7. убијца је кажњен смрћу на пушана, и да му труп остане на колу док се не распадне; дан спучесника без договора за убиство, ошћени су на 10. година робије, зато што су убијеног дотукли неживина; а трећи спучесник, који није ништа за убиство и спавао у времену извршења дела, кажњен је једногодишњом робијом зато, што је примио део опљачканог новца.

Књез је одобрио пресуду решењем од 28. маја 1830. године № 823.

Истовременом су смртном казном наизљени пресудама од 23. септембра 1830. године № 19. и 20. Недељко Цупановић кмет из Подунаваца и Петар Полуга из Крњеска нахође Пожешке, као спучесници у повременом убиствима Турака, на пречишћењу у Подунавцима, ради пљачке.

15.

Ајдуковање

У 1825. години, на конаку код неког Ивана у селу Рудницима Пазарске нахије, зулумћар Мехмед — Калеа из Крушевца натера његову њер и тек довеђену снаху, жену сина му Михаила, да га дворе, а при легању затражи да с њом ноћи Михаилова млада. Старац Иван није могао да отрпи ово насиље, већ убије Турчина из пушке, а затим са целом породицом пребегне у нахију Пожешку у село Подунавце, а одатле у село Рибницу, где се и настани. После три године убије га Милета Петковић, коме су Турци обећали панкурску службу и ослобођење од данка и пореза; али и Михаило оспети она и једне ноћи убије Милету на улици. Главни нахијски Кнез Василије Поповић достави случај до знања Књазу Милошу, који Михаилу опрости кривицу са налогом, да се са породицом пресели у Чачак, где се по новом времену прими арабаџилука под чет ог Кнеза Емилија.

Доцније се Михаило удружи са бившим ајдучима Нешком и Димитријем из Пазарске, и заједно пређу на турску страну ради пљачке. Турци их потерају, и они се врате у Пожешку нахију, где их ђаку села Осаонице у Вујновцу ошколи потера Кнеза Алексе Пројића, и позове на преваду. Михаило умакне од другитва и преда се. Остала се дворица не хтедну предати, но опале на пушака, и убију Осаоничког кмета Димитрија Шаренкапића, али и њих чета побије. Кнез Алекса писмом од 5. августа 1828. године, пошље њихове главе

Народном Суду на увиђај, заједно са Михаилом ради суђења.

Пресуда Народног Суда од 9. марта 1829. № 30. „Сматрајући дакле Суд Народни важност преступљења Михаилови, који је осветом жедећи Милету Нетковића убио, и који је, непомишљајући на милост Књажевског Свјетлества да је за то исто преступљење без наказанија остао и у непријазњему име ућлучију пошао био[1]), премда у овој по строгом истраживанију судејском никаква да учињено није. Ништа мање, изнајући Суд Народни приврежења на толику вејану и слабу дјецу која о његовом врату стоје. *Рјешава:* да се Михаило, кромје досад претрпљеног седмо мјесечног апсп, кроз 300. људи три пут доле а три пут горе у Тротеник, у једни недељни и пазарни дни шибом казни; и по претрпљеној казни с целом својом чамијом у внутреност пашалука ког пресели се, и от ког пјеста, гди је прво преступљење учинио, удали."

16.

Ајдук и затвор

Васо Кремић из Барања нахије Соколске, у зебрувару 1829. године, држао је у својој кући за затварању ајдуке Татиће из Дубање, и с њима крао и продавао крадење полове.

Пресуда Народног Суда од 19. јула 1829. године № 39. „да се Кремић, као затвор ајдучки и јавни хрушћ, казни за претступленије своје шибом кроз 300. момака, три пут доле три пут горе т. ј. три пута на мјесто; и да исти ајдинка учињену попру у два пола и четири пола."

17.

Крађа

Лазар Главшић из Оравице нахије Травника у Босни, бећар, покрао повази Јуноука Арнаутина из Баковине, на коњаковању у хану Јусуф-беговом у Ужицама.

Пресуда од 12. марта 1829. године № 29, „Сматрајући важност кривице Лазара Главшића, као преступленије једног страног свитанице и злочредног крадљивца, Суд Народни, пекући се о безбедности имућства наши сопственичина, и у отечеству нашем живући. Решило је: да често поменути лопов Лазар Главшић, кромје претрпљеног досад закључанија, важљеп буде са 50. штапа по тијелу, а потом изтера се из недра предјела нашег у други који напазух или страну."[2]

дрзги примјер

Нико Вељковић бећар из Алексинца, дпаред књижен (шибом кроз 300. момака и са 50. батина), и оба пута протјеран у Видин, дође и по трећа пут у Београд и изврши крађу.

Пресуда Народног Суда од 21. децембра 1839. године: Да се казни са 50. батина, и опет се протера из Србије с тим „да се њему овде јани, а и свима судовима да се не пиште, да исток Нића на месту убију где би га ухватила, ако још једанпут у Србију пређе, које и у пасош да му се стави, да знак зна какова га казноченије."

Казо одобрио пресуду 6. зебрувара 1831. године № 182.

[1]) Брапно се, да се приврежени ајдучки ту пајвећи да оде до Осмапског на сшару башшину, па су га ова преварили однели на турску страну.

18.

Опасна крађа (похара)

прва примјер

Андреја Пантелић из Колара нахије Соколске, од 18. година, почињно у две године седам похара.

Пресуда Народног Суда од 10. априла 1828. године № 6. „Сматрајући дакле Суд Народни важност кривице Андреје Пантелића, који је у цветућим својим младим годинама, себе безпутном дјелу и хрушћуку предао, и да би се и у будуће зли дјела останио, и боље владање предузео. *Рјешава:* да горнаначену неоправдању похару, састојају се у суми 54. гроша и 33. паре, похарапим њиме људима највише исплати (то су три похаре а четири је измирио)[1] а потом кромје досад претрпљеног апса, да се казни с шибом, кроз 300. људи да прође три пут горе а три доле; а по претрпљењу назначене му казни, да се куће отпусти[2])."

други примјер

Сава Стојановић из Видинске. Нико Вељковић из Алексинца, и Ђорђе Петровић из Шапца, бећари, почињали су у Београду шест кодекаких похара (пет Турцима једну Европејну).

Пресуда Народног Суда од 19. маја 1828. године № 9, „Сматрајући Суд Народни важност преступленија — краће оне тројице лопова, до којег су степена безобразија и скаредности дошла били, у главно) предјела нашег народи, под самом капијом Честитог Везира нашег, који такође не мало негодовапије и поступку ови, преко кнезова наши у Београду изјавио је; и признајући кривицу њину достојном примјерног наказанија. *Рјешава:* да се Сава Стојановић као зачинчина и предња у свима горенаведеним похарама на пушана убије, и изнад народи за узгед прочим на коло баци, а Нико Вељковић, као прва последовалац Савин и већи преступник, и Ђорђе Петровић који је дојакиг к предпаведеној двојици предстао, шибу трии, а имепно: први 6. пута, а други 3 пута горе и доле кроз 300. момака да прође, потом отпусти се; и да се из Београда у другу канно — ни буд мјесто предјела нашег орстерајут[3]).

Књаз је заменио осуђеном Сави смртну казну шибом кроз 300. момака 8. пута горе и толико доле; с тим, да и остала двојица досуђену им казну, коју одобрана, претрпе на Врачару близу Београда, како не их моји видети и Хришћани и Турци (акат Књажевске Канцеларија од 24. маја 1828. године № 741).

19.

Превара

Варалица је проведен кроз чаршију и по народи, са гелалом који је обзнањивао: да лажи нико ни у чему не верује; нити да му зајми новац или другу шта — јер му Суд не ће напазивати (Пре-

[1]) Народна Кнлада Мајешш од 18. децембра 1827. № 2356. гласи да се обрани народу „да свани реду у будуће плати досегнуто уредову стшар, и да му се узаре 50. батина каштиие. Од речене доспуде шалашше, да се да познашши ономе чија је стшар, и полошена у њему Народу".

суда Суда Народњег Сербског од 15. септембра 1828. године № 528).

20.

Убијство жене

Соферонје Смиљанић на Маркове Цркве нахије Ваљевске, секиром убије и утопи у реци Топлици своју жену Петрију из мржње, јер се по селу говорило да се подала ашчија у манастиру Богошађи, исте ноћи по венчању.

Народни је Суд од 16. јула 1829. године № 37. пресудно „да се убијца на пушака убије и његов труп да буде на точку крај друма две недеље дапз за углед другима, а затим да се закопа"; али је Књажевским помиловањем пресуда преиначена, да се осуђеник отправи у Поречу на привремену робију.

21.

Убијство мужа

прва примјер

Јана жена Марка Бућевића из Горењице од 16. година, блудница и копашарка, отрује двадесето-годишњег мужа колачићем сичапом замешеним, од чега је поврашло, и базујући седам недеља умро у великим мукама и распадању.

Пресуда Народног Суда од 12. јуна 1829. године № 35. „Да се отровница Јана секиром у главу уби је, и код села Горењице за углед прочима на коју постави, на којем и да пребудне до совершеног разпадења". Књаз одобрио пресуду.

По пресуди Народног Суда од 14. августа 1830. године № 15. истоветном је казном уморена и двадесето-годишња Милица, која је убила свог мужа Матију Матијевића из Штавице нахије Рудничке за освете, што ју је прилично набио[1]) због прасета, које је по кући тумарало и чинило штету.

други примјер

За убијство Милете Мариновића из Лукова среза Сврљишког округа Гургусевачког, пресудом Великог Суда од 21. септембра 1838. године № 1179 осуђена су два извршиоца на смрт, да се убију батинама, а Смизана жена убијеног на смрт батинама или будаком; и њихова тела да остану на точку до распадања. Државни Савет под 19. новембра 1838. године № 3091, преиначи пресуду тако: да се саучесник Милета казна са 12. година робије, и сваке године са 25. батина; а Смизана да се убије копљем (коцем?). Књаз одобри пресуду Великог Суда а не Саветску, пошто су сва тројс у једној мери криви; али затим актом од 21 декембра 1838. године № 4028. замени жени смртну казну десетогодишњом робијом.

22.

Убијство брачног детета

Нека Анђелија мељава мужене. Са средњим мужем Авраамом из Скупљена роди дете, па га пашусти, а кад је Авраам њеје она убије дете. Решење Књажевске Канцеларије од 15. августа 1822. године № 1581, гласи: „За овакпво преступленије њено да се преда мужу свом Авраму, и остави се сасним на његову вољу — ако јој он живот опрости, биће опрош-

чена; ако ли не, нека је убије на оном мјесту, гдје је она дијете убила".

23.

Заштита брака

Због жешће слеполе „виночајним рјешењем" одобрено мужу да се оженн другом, под наредбом да и прву држи у кући и негледа је и одева, „али да је се не дотиче". Муж прекорачи забрану, и сленица затрудни. По мишљу Суда муж заслужује казну, која зависи од тога, да ли се зародно са другом женом, и да ли она протестера. У том је смислу рашено досљедење (акат Народног Суда од 17. децембра 1828. године № 715).

24.

Родоскрвљење и убијство ванбрачног дјетета

Павле и Марија из Шабачког Причапора рођени брат и сестра, осуђени су за овакву кривицу на сиру, коју заслужују „по црквеним и грађанским законима", с тим да се остави присутном народу „да их они побију смертају, коју они сами произведе". (Акат Књажевске Канцеларије од 28. маја 1820. године № 641.

25.

Убијство ванбрачног дјетета

Пауна кћи Милана Славковића из Хрчаја нахиње Пожешке, у присуству са Радованом Славковићем из истог села, рода женско дете и удари га „за укрита своју срамоту". Пресудом Народног Суда од 13. марта 1828. године № 4. осуђена је Пауна на 50. камџија, а Радован пред изврашног затвора, место телесне казне, да плати 100. гроша у Народну Касу.

Кажњена је истом казном и Марија кћи Михаила Поповића из Сланковића, (пресуда Народне Српске Канцеларије од 7. новембра 1822. године РЖ 302); и девојка Стаменка, чија љубавник остаће без казне, ако обећа узети је а у противном случају да му се ударн 50. штала „што је девојку преварио и обеснчетио (пресуда од 7. априла 1828. године № 151).

26.

Блуд

први пример

Књажеском наредбом од 18. јуна 1822. године № 1205. препоручено Господару Јеремију, да ударн по 50. батина снима онима који су имали прељубу са женом неког Ињије, и да дете задржавају; да жени ударн онолико камџија „колико нади да је прилично спрама тјела њена"; а и мужа Ињију да казни са 25. батина „за каки што није добро мотрио на жену, и да опет прими жену к себи".

други пример

„*Благородим Кнезовн!* Препоручујем, да се напуниј Јеремији опет 50. добри батина ударе; и натоварнвши и њега и жену Ану на магарнма, да их испратите одма одавде, са строгим налогом Јеремији: да се за живот свој усудио не би, отпустити или раздвојити се од Ане. Ибо, кад је од свог човека отшенио, дужан је он держати ју. Ово вам препоручујући, остајем ваш доброжелатели *Милош Обреновић Сербскн Кнез*. У Крагујевцу 23. 8-ира 1823. године".

27.

Противприродни блуд

Пресудом кнезова канцеларије Народне Српске од 6. новембра 1822. № 298. осуђен је на казну вешања Јохан Хорват из Цесарије, за противприродну блуд над петогодишњем дететом „да се гди на страни не далеко од пута, близу села Вреда обеси, и на конопцу отрује". Кнежевским решењем од 15. новембра исте године одобрена је пресуда „стим да се Јован не умори брзо, но на мукама да умре".

Алекса С. Јовановић

О КРИВОКЛЕТСТВУ

и осталим кривичним делима ове врсте.

(с обзиром на прописе Гл. XXVII. Казн. Зак. Крал. Србије од 29. марта 1860. год. §§ 266 до 276 закл., и на прописе IX. Одсека Казн. Зак. за царевину Немачко од 15. маја 1871. године §§ 153 до 163 закључно).

написе **М. С. Ђурчић.**
члан касационога суда

(свршетак)

Све ово стоји у толико пре по нашем закону, који тражи само то да се дело открило, па би се по томе код нас могло узети, да ово стоји увек, кад год је ма која од оних власти из § 19. кривич. суд. пост. за постојање дела дознала.

Али ово мора бити учињено пре него што је нека правна штета кога другог постигла.

У нем. закону изричпо се каже пре него што је нека другог правна штета (Rechtsnachtheil) због кривоклетства постигла, а и по нашем закону онде се таквоје тражи каузалитет између кривоклетства и правне штете за кога другог. (Неопходно се у нашем закону каже другу страну, штета може постићи и неко треће лице).

Међутим под именом правне штете (или само штете, по нашем закону) има се разумети не само каква материјална штета, већ у опште свако ограничење или повреда права или правног положаја кога другог лица. Ту би дошло н. пр. то, ако би оптужени, за време истраге, услед лажног исказа кривоклетника, био доведен у тежи положај него што би требало да буде н. пр. ако би дошао у притвор, а иначе би требало да се на слободе брани, или би у опште био оптужен за теже дело него што би требало. Ово важи и тада, ако би оптужени због лажног исказа кривоклетника, био осуђен код прностепеног суда на ма та осуда код вишег суда била и преиначена.[78])

Оба услова, која код овог описивања морају постојати, објективне су природе. С тога та околност, што кривоклетнику не би било познато да је наступио први или други услов (т. ј. или да је већ дело откривено или правна штета због кривоклетства кога постигла) не би стаље ствари у корист његову ни у колико измениле.[79])

Без предпости је овде и мотив, због кога је описивање учињено; главно је само то: да је оно ту и да је на законн начин и благовремено учињено. С тога је погрешно ово описивање у опште сматрати као „стварно казање" или „казање делом" (faîtige Rede) као што се то од стране неких писаца чини.[81])

Са гледишта нашега закона ово се не може рећи, јер се њиме тражи да се описивање учини „својевољно". Према томе код нас се на то ома и пазити и ова казн. искључивања околност само тада примениће, када приволектник, пред постојећа других законских услова, спонтано описивање учини. Код нас, дакле, ово описивање збиља може важити само тада, када има карактер „стварнога казања."

д) О предузећу (или по нашем закону покушају) наводења на кривоклетство и давање лажног уверења место заклетве (§ 159. нем. казн. зак. и § 272. нашег казн. законика).

Овај делнит чини један изузетак од општег прописа о кажњавању саучесништва. Саучешће се по правилу казни само у извршеном или бар покушаном делнкту (§ § 46. и 47. нав. зак.); овде на против утврђује се напротив делнкт, који може стојати једино тада, када само нажнво дело, на које је делнквент кога наводио, није ни учињено ни покушано. Сама радња безуспешнога наводења предвиђена је од стране законодавца за особени делнкт, који престиже постојати самим фактом учињеног или покушаног дела на које је наводљач нацао.[82]) Тако дакле, општи прописи § 46. т. 1. (нем. зак. § 48.) о подстрекавању и § 41. до 45. нав. зак. (нем. каз. зак. § 43.) овде не важе, пошто ова особена одредба њих за ову случај искључује.

Ово особено криминализирање основа се на постављи: да су делнкти кривоклетства особене природе и да се наводљење на њихов учин не може оставити на кажњавин. То је и гледиште мотива за пројект садашњег немачког каз. зак., по коме је ово криминализирање тачно в успојено.

Ми не налазимо да има оправданих разлога за ово изузетно криминализирање, а још мање може имати основа за тако строгу казну, каква је за ово дело законом одређена (робија је до пет година и по нем. и по нашем закону) пити она

[78]) Бинднг с. 137, која вели, да правна штета чини противност између часто економско штето с јасне страно и самог доводјена права у опасност, с друге страно, Хеснер II. 325. н. 2. и Бенднг с. 137, који описано зарнчарско заклетве хоће: да правна штета постоји, чим је нарнчар учинио противзаконито, пошто се право стаље противе страни усудн тога знатно погоршана; противно Одлукама вол § 155. п. 4. и 5, које но пропису само тражи материјалну штету, премда и он допушта: да се за правну штету може сматрати и свако ограничење или повреда права или правног положаја, које по нанстиновита може с лакоје у сагласи с Х. Мајер с. 738.

[79]) Одлукама вол § 154 п. 3. и исмачка судска пракса.

[81]) Одлукама вол § 155. п. 4.

[82]) Вади о овоме Одлукама вол § 154. п. 2. а нарочито изложене вол § 48. п. 24.

Приликом овога се нпта крајности против криминализације покушаја подстрекавања, али то није правилно и у позитивном законодавству.

У нем. каз. законодавству постоје односно овога два изузетка: вол § 158. и ово овде говорено и вол § 357. Ну о овоме овде још и § 48. а! немач. казн. зак. и § 47. од нашег казн. зак.

строгост казне одговара остали статуирањем казнама за само кривоклетство.[83])

И тако кажњивост овога особеног деликта састоји се у недопуштеном утицају на другога (било посредном или непосредном) у циљу да се овај навође да хотимично учини кривоклетство или дело давања лажног уверења место заклетве.

Врло је важно питање колика треба да је интензивност тога недопуштеног утицаја, те да се може узети да деликт стоји. О томе код немачких правника стоје контроверзна мњења.[84]) Ствар се у осталом своди на тумачење одредбе § 159. немачк. казн. зак., по којој ово дело стоји онда, кад но „предузме“ да другога наведе на кривоклетство и т. д.

Са гледишта нашега закона, који тражи да се „покушај наводења (в. по § 46. т. 1. каз. зак. наводење је свеједно што и подстрекавање) нека се узети да овај деликт не може бити учињен у форми напних припремних или посредних радња. Тако код нас се не би могло узети, да стоји делинт само у томе, што би наводњач и. пр. написао какво писмо некој трећој — посредничкој — особи, у коме би се њој обратио са захтевом да код другог на кривоклетство наведе (в. Odechlуzen код § 159. т. 3.), већ би то писмо морало бити упућено и предато ономе, који треба да буде наведен. У опште, код нас се морају тражити услови, који се за покушај деликта виновну (§ 41. каз. зак.); кад ти услови стоје, стојало би свршено дело из § 272. каз. зак.

Ако би наводњени покушао или извршио дело, на које је наводњен, онда више нема овога деликта, већ би стајао обично подстрекавање и наводњач би имао да искуси казну главнога прекаја § 46. т. 1. и § 47. каз. зак.).

Исти разлог опредељује нас да сматрамо, да деликт не би стојао ни тада кад би наводњени био апсолутно неспособан за полагање заклетве, (в. § 41. каз. зак. и коментар Цепињев о ономе у опште).

Међутим деликт може постојати и тада, када би наводњени и сам се своје стране већ у опште био решен, да учини кривоклетство, само се у овоме случају тражи, да је наводњач радио на томе, да га наведе да се он одлучи и на дало лажно исказивање, које дотле није хтео чинити.[85])

Покушаја код овога деликта не може бити због особене природе његове.

10.) О наводњењу на објективно лажну заклетву. (§ 160. нем. каз. зак.).

Ова одредба сасвим је супротна пропису § 159. нем. каз. зак.; она без потребе и разлога сиром благом казном (тежак затвор до 2 год. за лажну заклетву, а до 6 месеци за лажно уверење место заклетве) привилегује злочинца за злочин хотимичног кривоклетства и тиме само случи на очиту штету правосуђа. Тешко је мишљење угледних немачких правника о овој особеној криминализацији.[86])

Овај деликт састоји се у наводњењу кога да положи објективно лажну заклетву или да дâ лажно уверење место заклетве. Ту стоји с једне стране умишљај наводњача да се прибави лажан заклетвени исказ, а с друге стране добросавесност или неурачунљивост или у крајњем случају нехат наведеног лица. Наведени, под несавесним утицајем наводњача, држи да је заклетвени исказ истинит, он држи да стоји збиље нешто у исказу и ако у стварн није тако; он не може одговарати за хотимично кривоклетство јер је или добросавестан или неурачунљив, а наводњач у овоме случају одговара за дело из овога законог прописа. Код нас овакве одредбе нема[87]) и ми држимо да је она и не потребна. Питање је сада како би се овакав деликт код наших судова расправио?

Да би правилно на ово питање одговорили, треба прво да утврдимо: какав је положај наводњача у овоме делу?

Ради овога констатујемо да према данашњем схватању науке има не само непосредних него и посредних или сложених учинилаца деликта. За разлику од непосредних, споредних су учиниоци деликта — они, који само извршење деликта не предузимају лично него средством каке друге особе. Та друга особа може бити или лаковерна или малоумна или у опште неурачунљива, но може бити и потпуно урачунљива, — главно је то, да она наведена особа не чини деликт с dolus-ом, но под утицајем и по умишљају наводњача — интелектуалног проузроковача. Деликт је тада у свему дело овога интелектуалног проузроковача и он се тада сматра као и учинилац деликта посредни или сложени учинилац.

У прилог предњег изводења стоји и овај разлог: Кривично дело не може се ни замислити без учиниоца, а учинилац опет не може бити без радње, по закону кажњиве. Кад стоји радња по закону кажњива, а кривица нема више него само један, то тај једини кривац мора бити учинилац деликта.

Такав је случај и онде и то је у опште у науци прихваћено.[88])

Према овоме одговор је на постављено питање: да би се оваква наводњач, онде где нема нарочите одредбе, сличне § 160. нем. казн. зак., па дакле и код нас, имао казнити као хотимичан учинилац онога деликта, који је средством другога и изврши.

Међутим неки од писаца сматрају, да овај посредни учинилац не може постојати код таквих деликта, где интелектуалних проузроковач не би могао деликт непосредно учинити или зато, што нема нужних особина, нарочито потребних за извршење деликта или што се не налази у таквим приликама, какве су за извршење деликта потребне и. пр. силовање над женском не може извршити женско лице, кривоклетство сведочко не може учинити онај, који се не налази у положају сведока.[89])

Преступај заклетве (Eidbruch, § 162. нем. каз. зак. и § 275. нашег каз. зак.).

Овај деликт у многоме се разликује од других деликта кривоклетства и њему међу њима и није место, према његову законику.[90])

Овде увек мора предходити заклетва пред судом или другим надлештвом, а обе-ћањем да ће се што чинити или не чинити, на после тако положене заклетве — радња или нерадња, противна обећању у заклетви.

Разуме се, да оваква заклетва мора бити законом предвиђена и пред надлежном влашћу и на закони начин положена.

Код данашњих законодавстава, то је, по правилу, одкривајућа заклетва, а постоји још и заклетва сигурности.

По нашем закону овај деликт може наступити кад се по § 302. грађ. суд. поступки откривајућа заклетва. Ту се поред осталога, даје обећање да ће овај, који се заклиње, ако би још о каквим стварима, које и њему приналеже, доказно, све верно показати. Сад, ако би

[83]) Биндинг стр. 145.

[84]) Тако Балкаи (стр. 140, прим. под 3) вели, да је (по коментару Шварца) тек у најгору руководећа кога овога закона стављала реч „предузме“, да би од наказивости коључили пеприличника и у тражењу учешћа онаког, а нарочито, зеле, да „предузме“ не значи нешто друго него „покушава.“ С њиме се слаже и Х. Мајер с. 720. и 730.

Друге правници мисле пр., да је овај појам „предузимања“ овде нарочи обима и да се под њиме разумеју онаки радња, које би биле предузете за постављање дела из § 159. каз. зак., дакле и такво радно, које би се у погледу на кривоклетство, које жели проузроковати, категорално само још приправне радње показале. Тако: опт. пореклинског суда, Одлазуем код § 159. в. 3., Хелингер II. 926, Лист с. 313.

[85]) Биндинг с. 138; противно Олсхаузен код § 159. в. 3, који у опште допушта да и у овоме случају може звати постојати, без икакве форме.

[86]) Биндинг с. 142, Хелингер II. 920, Лист с. 344. и 744, Х. Мајер с. 728.

[87]) Морало би учинити јему потребну напомену, нарочито рад компликоване читаве, које он сарно овако грубим јекном. За нас без сумње нам довољности овде одлучна Узбинин прим. Дакле, казни у односи прему. С тога сво душни констатовати јему симу грешку у овоме прему, која се односи на овај делинт: Поновљени је погрешно стављо код овога деликта, да је он предвиђен и нашом каз. зак., у § 272, јер то не стоји у нашем каз. зак. нема одредбе, која би одговарала § 160. нем. казн. зак., која садржи овај делинт. Противно нашему § 272. каз. зак. одговара § 159. нем. каз. зак. и садржи у себи само помињуту напобрапа, као што смо то изнели горе.

Налазање Листово под нов. § 159. нем. каз. зак. противније је нетачно прему, противљавајући као да се тај делинт чини само посредно, док то није случај. Дело из § 159. нем. каз. зак., као што се то види из нашег разлог изналаска, може се учинити и непосредно и посредно и у томе нису разлика између нога и дела из § 160, већ у сасвим другим моментима. Тако вели и Лист, а не онако како је у прему казано.

[88]) Биди и овоме интересантна расправа: Мерквел с. 157, 159. и 160. Хелингер II. 930. и 931, Биндинг с. 142, Х. Мајера с. 685. и Листа Уџб. с. 245, 256. и 257.

[89]) Тако Олсхаузен, вели: Treffe dieses. Сшучаиња, в. з. за бас.

Противно овоме сиелишту сва иноја опширно под бр. 3). на означеном месшама.

Хелингер о томе вели:

„Но сумњиво је да се за учинилца у смислу закона има сматрати и тако звани ексшерни учинилац и шшо се изузеша од овога правила коншрадикшорно, то је у сшвари потпуно неоснована и основа се само на опасносши, шшо у појединим слућајевима употребом шуђа учинилац уноси збуњу. Кад не би биле крашке § 160. нем. зак. то бе, наводење на полагање лажне заклетве, једним јемланом било еквивално као кривоклетсшво.“

Види о овоме и Цепића код § 46. каз. зак.

[90]) Биндинг стр. 143.

Тако је Лист и урадио. У овоме Узбекину он је задовољо само дако од осшалих дела кривоклетсшва и ова дела кривоклетсшва сшавио је у једну засебну групу, а ову делинт међу делинте сродиог карактера.

овако заклето лице, дошније збиља дознало што о стварима, које је обећало показати, па то не показало, онда би стојао делинт из § 275. каз. зак.

Усамљај учиниоца наносиће се у моменту радње или нерадње, противне обећању у заклетви.

Како је откривајућа заклетва из § 302. грађ. суд. пост. једним делом асерторска, а другим промисорска, то овде изузетно може наступити реални стицај кажњивих дела из §§ 261. и 275. каз. зак., да ли је свега једна заклетва полажена.

По нашем § 275. каз. зак., овде је предвиђен још један мањи преступ — прекршај простога обећања. Шта се тиме хтело рећи није јасно, а наш коментатор Ценић вели, да је то просто обећање — ово, о коме говори наш § 270. каз. зак., т. ј. Лажно уверење место заклетве. То би, дакле, могло бити неко обећање, без заклетве или примена лица која није пропписана никаквим законом.

Сем изнетога, прекршај заклетве, радњом или нерадњом, противном обећању у заклетви, може се учинити парочито при положеној чиновничкој или војничкој заклетви и т. д., али такав прекршај није овим законом обухваћен.

12.) Критична поглед на одредбе нашег каз. законика о деликтима кривоклетства.

У току нашега написа више смо пута истицали погрешност наших законских прописа о овим деликтима, а и на другим местима, где то нисмо учинили, то се може изнети као поједињена сама одредба, основаних на мишљењима угледних правника.

Према изнетоме јасно је да и у овој материји, као и у опште наш казнени законик, изискује озбиљне реформе, но у детаљније разлагање о тој ствари не мислимо овде улазити.

Напоменућемо још само, да деликт, предвиђени у пропису § 276. каз. зак. није ништа друго до лажно уверење место заклетве, специјализирано на случај, у томе закону предвиђени. Ова је одредба у великој противности са општим прописом § 270. каз. зак., који вели у опште за лажна уверења место заклетве. Код овога деликта нисмо само, да се он има да примени на лажно исказе сведока при поротноме поступању, када би ови сведоци од стране странака били ослобођени од полагања заклетве. Тако ће се по овоме закону (§ 270. каз. зак.) овакви лажни сведоци казнити казном свега до 6 месеци затвора и то без губитка грађанске части. Противно овоме, лажни сведоци и вештаци по грађ. парници, у овоме истом случају, казниће се по § 276. каз. зак. казном до 5 година затвора и губитком грађанске части. Овакво статуирање казни сушта је противја од правосуђа.[*])

Најзад утврђујемо да у нашем напису нисмо ништа парочитога говорили о случају, предвиђеном у § 271. каз. зак., али је и та материја обухваћена нашим разлагањем и ми држимо да ова парочита одредба о томе није у закону на била потребна, кад већ стоји пропис т. 2. § 269. каз. зак.

Зарад наших читалаца који не би имали при руци помачким казнени законик или би се служили само српским језиком, прикључујемо овде као додатак српски превод IX. одељка каз. зак. за царство пекажно од 15. маја 1871. год.

ДОДАТАК

ДЕВЕТИ ОДСЕК

Кривоклетство.

§ 153. Онај коме је поњуђена, повређена или наложена заклетва, ако се са знањем криво закуне, да се казни робијом до десет година.

§ 154. Иста казна да постигне и онога, који пред каквом влашћу, надлежном за примање заклетви, са знањем даде лажну сведоџбу или лажно вештачко мишље, па то и заклетвом потврди или који заклетву да ту исту сведоџбу или лажно вештачко мишље.

Ако је лажна сведоџба или вештачко мишље дато у каквом привичном предмету на штету оптуженога и овај осуђен на смрт, робију или другу какву казну личнога слободе, нека од 5 година, да се казни робијом испод три године.

§ 155. Као полагање заклетве сматра се:

1.) Кад члан каквога верскога друштва, коме закон у место заклетве допушта употребу одређених потврдних формула, даде изјаву са потврдном формулом тога друштва.

2.) Кад парничар, сведок или вештак, који је већ положио заклетву, у истоме спорству, позивајући се на већ раније положену заклетву по истоме предмету, дође уверено или кад вештак, који је као такав једном за сваґда заклет, даде уверење по тако положеној заклетви.

3.) Кад државни службеник, позивајући се на своју службену заклетву, даде уверење.

§ 156. Онај, који пред влашћу, надлежном за примање каквога уверења место заклетве са знањем даде лажно такво уверење или позивајући се на такво уверење са знањем покаже неистину, казниће се тешким затвором од једнога месеца до три године.

§ 157. Ако се сведок или вештак учинио новим кривоклетства (§§ 154, 155.) или лажног уверења, датог у место заклетве онда he му се заслужена казна смести на половину, па и до четвртине:

1.) Ако би његово истинито казивање могло позуљи кривично испеђење противу њега самога, због каквог злочина или преступа, или

2.) Ако је онај, који је учинио исказ, учинио исти у корист какве особе, у погледу које је могао да одлучи исказ, али није био обавештен да то може учинити.

Ако је према овоме заслужена казна, робија испод једне године, онда се иста има претворити у казну тешкога затвора, према одлуци у § 21.

§ 158. Исто такво свођење казне наступа и онда, кад онај, који се учинио новинии кривоклетства или лажног уверења, датог у место заклетве, ону изјаву одмах код исте власти, код које је је и дао, пре него што је учињена достава противу њега или пре него што би се против њега повела кривична истрага и пре него што је настала правна штета због лажног исказа, за кога другога.

§ 159. Ко предузме да другога наведе на кривоклетство, казниће се робијом до пет година, а ко предузме да другога наведе, да са знањем даде лажно уверење у место заклетве, казниће се тешким затвором до једне године.

§ 160. Ко другога наведе на полагање лажне заклетве, казниће се тешким затвором до две године, поред поједа се може осудити и на губитак грађанске части, а ко другога наведе на полагање лажног уверења у место заклетве, казни ће се тешким затвором до шест месеци.

И покушај је кажњив.

§ 161. При свакој осуди због кривоклетства, изузев случајеве из §§ 157. и 158. има се изрећи и губитак грађанске части, а сем тога има се изрећи и стална неспособност осуђенога да се као сведок или вештак под заклетвом саслушава.

У случајевима §§ 156—159. може се поред казне тешкога затвора изрећи и губитак грађанске части.

§ 162. Ко намерно учини што противно заклетви сагрешити, датој пред судом или датом обећању у откривајућој заклетви, казниће се тешким затвором до две године.

§ 163. Ако је која од оних радњи означених у § 153. до 156. учињена на нехаћа, онда долази казна тешкога затвора до једне године.

Кривац се неће казнити, ако опорече свој лажни исказ код оне исте власти, код које га је и дао, пре него што би зато био достављен или би противу њега била поведена кривична истрага и пре него што је његовога лажнога исказа настала правна штета за некога другога.

„О ПЕКАРНИЦАМА У СЕЛИМА"[*])

У 49. Бр. „Полицијског Гласника" под горњим насловом, г. Мих. Протић, расправљао је питања:

а) да ли је законом дозвољено подизање самих пекарница и у селима, *без нарочитог одобрења*;

б) да ли је рад држ. власти, које забрањују то подизање сагласан закону, и

в) да ли у опште треба дозвољавати подизање пекарница и у селима и поред држ. друмова?

И пошто је утврдио: а) да законом није забрањено подизање тих пекарница — *„што нема зак. наређења да се забрањују* — и б) да „забрањивање пекарских радња у селима на основу § 7. и 8. уредбе о механама, ма да су таква решења одобравана од стране више власти — *није законски оправдано*, јер је у опште..... *увек*, правично и изметно ако само треба претходно о томе донети за-

[*]) Даља је ствар ако је власт. Протић под 2. § 276. каз. зак., но при томе треба имати на уму да је ипак онаки пре нашег закона и времена.

[*]) Курзив је сруда наш.

конј" — износи своје мишљење због кога је „умесно и *правилно*" ово забрањивање. Разлози су му:

1. Што се „њима штете интереси сопственика механа, који већ имају пекарнице...."

2. Што би право сопственика тих механа, било *илузорно*, јер им то право о подизању пекарница приспиче из закдужности...."

3. Што их не назвина стварна потреба; што се ту скупљају људи ради пићног седења, кошкања и т. д., и

4. Што би се пекарнице украј путева толико намножиле „да би биле пекарница до пекарнице, а то неће бити добро ни за јавну безбедност."

На расправу овога, г. Протића је побудило учестано подизање пекарница пред окр. и ср. друмова, те мисли да би најбоље било ово регулисати *наредбом законом*, пошто су многе власти „у недоумици" те не знају како да поступају, јер док једне забрањују подизање ових пекарница и лицима која имају пекарско право, друге то не чине...

— — — — — — — — — — — — — —

Пре свега, ниједна власт не сме бити „у недоумици" да ли могу постојати саме пекарнице у селима, кад су лица која пекарску радњу упражњавају, испунила услов из § 3. уредбе о еснафима. Ова је процесија законом дозвољена (п. § 22. тач. 6. уредбе). Никаквим специјалним законом *није сужено* право пекарима, да могу подизати и обављати радње и у селима (као што је то случај у зак. о сеоским дућанима и уредби о механима). Кад тога нема, онда не може ни реч бити о каквој недоумици. И, забрањивање лицима, која су испунила услов из § 3. уредбе о еснафима, да подижу пекарнице у селима и у њима раде, а на основу §§ 7. и 8. уредбе о механима, сироз је незаконита радња. Оваквим поступком дотичне власти крше права једном реду друштвеном, која је закон тако јасно огарантовао, (в. четврту главу уредбе и § 2). Чак је непотребно да се у овом питању ништа регулише — расписом. Поступак прилином подизања и отварања оних пекарница прост је. Еснафско право, пријава плаоза, пријава за пореза и ништа више.

По нашем мишљењу никаквих нарочитих закон, никакве зак. допуне није потребе ради регулисања вотиранутих питања у том напису. Ма се можемо саме радовати овој појави — подизању, па ма то било и у највећем броју, пекарница у у селима и поред друмова. То је утешна појава, која доказује да је наше друштво кораннуло унапред. Много и много болештине, које су народу нелика зла нанеле, неће имати оних дисповиција за ширење које су имале и још имају услед небрежљивости сеоског становништва, због његове индиферентности према чистоти, на чак и онда, кад и храну справља. Нису све редуше у свима домовима чисменке .. А кад полиција врши своју дужност како треба, онда пекарнице по селима могу и морају бити само од благотворног утицаја и дејства. Бојазан, да ће се у њима скупити и проблематичне личности, оправдана је у толико, ако власт, која је позвана да штити личну и имовину безбедност, буде пренебрегла своју позив. Само у таквом случају, пекарнице могу бити опасне по јавни ред и безбедност, као што су у таквом случају опасни по друштво и душани, ковачнице, механе, кафане, кръчме, па и невине забавиште, пиштери и др. код којих се такође свет скупља.

Корист од такса, које би пекарнице плаћале, по држ. касу била би незнатна према користи коју пекарнице пружају народу.

У правној и чистој храни основ је и здравља народног; не рушимо те основе, већ их учвршћујмо. Не нападајмо сваке пекарнице већ, обраћајући пажњу обратимо на сеоске кръчме и бесправно кримење пића где лежи највеће зло нашега друштва.

Према свему овоме, мишљења смо: да није не умесно, ни правично, ни најмање забрањивати подизање пекарница у већем броју по селима на ни поред друмова.

Н. Вашић.

ПОРЕКЛО И ПРИРОДА КРИМИНАЛИТЕТА

Енрико Фери

(СВРШЕТАК)

* * *

Остављајући на страну мишљење класичне школе, по коме злочин, као последица индивидуалне слободне воље, нема у себи ничег биолошког и социолошког, — о природи и пореклу злочина постоје више мишљења о овом важном питању, потребно је да претходно испитамо све теорије које је до сада изнесено, да одгонетнемо шта је одговорно за њихово погрешно гледиште, јер тиме ће нам бити олакшано да изградимо нашу теорију, која ће, по нашем мишљењу, бити у стању да објасни природу злочина и злочинца.

Ако ми пођемо од најстаријих теорија, које су се појавиле у науци, видећемо да је Ломброзо, који је у почетку своје научне каријере, као и сви његови претходници, сматрао злочинца као једну врсту душевно болесног човека, и да је тек доцније, под утицајем Дарвинове теорије еволуције, дошао до закључка да је злочинац један атавистички тип, који се јавља у свако доба и у свакој средини, и да је, према томе, злочинац један тип, који је сличан примитивним расама и предисторијским људима.

Ломброзо је, дакле, у почетку своје научне каријере

но правилу увек штетни, и само по изузетку корисни.

Ни у Дирхајмовом ни у Ломброзовом опсервацијама нема потпуне истине, јер ни једне ни друге не чине разлику између атавистичког и еволутивног криминалитета.

Изведно је доиста, да све социјалне штете, које произлазе из обичних злочина, јесу потпуно стварне, ако је реч о атавистичком криминалитету, док су то у знатно мањој мери, ако је реч о криминалитету еволутивном, који понекад може чак и користити друштвеном прогресу, пошто је, као што вели Дирхајм, злочинац (дозајем еволутивни) често пута био претходник будућег морала.

На овај начин н. пр. историја радничког покрета у Енглеској, у XIX веку показује, колико су народне агитације, које су трајале до банау 1870. год., допринеле данашњим јавним слободама и уважавном поштовању капиталиста и радника. Ове агитације имале су, међутим, готово увек, облик еволутивног криминалитета са насилним штрајковима и побунама.

У сваком случају злочин је, па ма какве му биле последице, облик непормалне активности, па с тога је немогуће допустити као што то чини Дирхајм, да он припада нормалној социологији, а не социалној патологији.

Између биолошких објашњења криминалитета најкарактеристичније је оно, које је дао Ломброзо у прим нидналма своја дела. Карактер атавизма апсолутно је несвојим код њених злочиначких аномалија, али објашњење помоћу атавизма, и ако је једино могуће код рођених злочинаца, има тај недостатак, што не обухвата све категорије злочинаца, нити све случајеве у једној истој категорији. Очигледно је доиста, за сваког који изучала злочине, да они од њих, који су случајни, показују много мање аномалија, а напротив аномалија атавистичких, и да, чак и међу рођеним злочинцима, има у исто доба и типова чисто атавистичких и типова патолошких, или са органском и психичком дегенерацијом.

У последњем надаљу свога, „*Рођеног злочинца*“ (Uomo delinquente), Ломброзо је довео у везу атавизам са патологијом у објашњењу криминалитета, засивајући овај на епилепсији и моралном лудилу. И ако је у почетку позвано искључиво од атавизма, он је доцније морално лудило идентификовао са урођеним криминалитетом, и ово су схватање данас усвојили многи лекари за душевне болести у Италији.

Међу многобројним замерама овом Ломброзовом објашњењу злочина најгласније су оне двеје: Не само да сви злочинци нису епилептичари (што у осталом и сам Ломброзо не тврди, већ ова више немају сви ни епилептичну природу, и б.) Епилепсија или генерална патологија искључује атавизам.

Оба ова тврђења, по моме мишљењу, несавсема су, пошто злочин није облик, већ трансформација епилептичних особина, затим што се код епилептичара, који нису злочинци, срећу карактери и навике атавистичке и животињске, и што, најзад, између атавизма и патологије нема антагонизма, што доказују многобројни облици лудила и идиотизма.

Објашњење злочина помоћу епилепсије, за које је Ломброзо изнео масу симптоматичких доказа, у основи је тачно, што утврђују и истраживања Томазијева, Оточенгијева и др. Ја исто је ово једино позитивно објашњење у спима случајевима чудноватог, непредвиђеног и без икаквих мотива извршеног злочина према личности или имовини, али је, и при свем овом ипак непотпуно, кад се има у виду, да многа обични епилептичари не врше злочине и ако се налазе у врло рђавим социјалним приликама, у којима бујно расте опасна биљка злочина.

Тврђење *Колоџанијево*: да је злочин *бенигни психички атавизам* у очигледној је противности са многим позитивним закључима криминалне антропологије. Неологично је, у осталом, признавати психички а апсолутно порицати органски атавизам, као што то чини Колоџана.

На супрот објашњењу злочина помоћу *атавизма*, друге теорије сматрају га као чисто *психолошки* феномен.

Док Ломброзо (а с њим и многи криминални антрополози у Италији) патолошки услов злочина ограничавају на епилептичко пореклo, дотле је злочин за енглеске психопате: Томпсона и Модслеја, као и за Вергилма у Италији, грана истог стабла коме припада и лудило, а између оне две гране, како вели Модслеј, постоји једна средња зона.

Бенедикт са своје стране (потпомогнут правцима Листом и Вагром) сматра патолошке приликe, у којима злочин има свога корена, као физичку, моралну и естетичку неправтеншну, урођену или доцније задобивену, која произлази процесу/ваног злочинца, коме се доцније придружују и злочински болести и дегенерисаних.

Ова Бенедиктова теорија изгледа ми веома растегљива. Изразом „непристепција“ нису ни у колико уведена ни прецизирана наша клиничка или биолошка знања о злочину, а симптоми непристепције, које је прецизирао *Бегар*, не слажу се потпуно са симптомима рођеног злочинца (по Бенедиктову професионалног), код кога се опажа све друго само не перина изнемогност. Бенедиктова теорија може се применити само на скотиње са физичком непристепцијом, код којих је одавно запажена органска слабост, која их онеспособљава за сваки уредан и дужи рад.

Што се тиче заједничког порекла злочина и лудила, теорија ова у већини случајева истинита је, само што постоји велики број случајних злочинаца на које се она не може применити, као и напесан број душевно обољелих, који нису злочинци.

Очигледно је, да постоји велика сличност између злочина и лудила, као и између свију тежих облика лудске дегенерације, али нам она сличност још не даје потпуно објашњење. Шта више, између обичног лудака и лудака злочинца постоји огромна разлика, како у антрополошком типу тако и у психичком карактеру. Ја сам ову разлику уочио више пута, упоређујући обе врсте душевно оболелих у тосканском Заведнма.

У последњим годинама појавио се знатан покрет у доменама биологије и психологије, у корист објашњења злочина путем дегенерације, које је објашњење славни *Морел* истакао још 1857. год. Колико у овом објашњењу има истине, толико исто има и неодређености. Оно нам пре свега, не даје никакву прецизну и позитивну идеју о дегенерацији, коју, заједно с Морелом, сматра као *одступање од нормалног типа* и која, трансформишући се погоршавајући се у сукцесивним генерацијама, најзад потпуно ишчезава услед неплодности или самоубистава. Ова идеја о дегенерацији, услед свога великог пространства, а у циљу да објасни све, објашњава врло мало.

Још је неодређенија идеја *Конџијева*, који генезу злочина, али не у природном смислу те речи, већ у смислу акције противне природним законима, налази у нервном систему, у коме отворне моји нису у сразмери са активношћу осталих делова истог система. Очигледно је, да ово често дескриптивно објашњење не допушеси ни у колико генетичком објашњењу криминалитета.

Најзад, идеја *Десмазеса* прихваћена *Гарофалом*, по којој урођени криминалитет не улази у праву домену патологије, већ се ограничава на аномалије у смислу моралном, не одговара такође истини, пошто је и из саме категорије рођених злочинаца немогуће искључити неке или мање присутне патолошких карактера. Немогуће је такође изборавити наследну трансформацију, чија се истина редовно утврђује код криминалитета, лудила, самоубиства, моралних аномалија итд.

Разлика, коју Гарофало поставља између урођеног злочинства и лудила, нетачна је у смислу научном, јер док он тврди, са Кекиролом и осталим, да је злочин за лудака једини циљ, а за злочинца средство за постигнуће егоистичког циља, дотле је врло лако доказати, да има лудака који рше злочина, или рали постигнућа известног законског, и ако уображеног циља, као н.пр. у нужној одбрани за време халуцинације гањања, или из мотива анти-социјалних, као што су: освета, полно ужинање и остали обични злочини.

Да резимирамо оно што смо до сад казали:

Свако од изложених биолошких објашњења криминалитета делом је истинито; велим делом с тога, што се свако од њих показује као више или мање тачно код појединих категорија злочинаца. Али, ни једна од изложених теорија није довољна ни потпуна; прво с тога, што ни једна не објашњава природну генезу злочина код свих категорија злочинаца, а другом месту зато, што нису у стању да покажу прецизне и основне разлоге због којих биолошки аномалитети, произведе код једних личности злочин, код других лудило или самоубиство, а код трећих само органска или психички инфериорите.

Зашто међу 100 лудака, или непристенчара, или епилептичара, или дегенерисаних, или са општим аномалијама, нема више од 20—30, или

највише њих 50, које врше злочине, док их остали не врше?

Могло би се врло лако одговорити: зато што су се они, који шкоду нанеше у злочин, налазили у повољној физичкој и социјалној средини, која их је задржала од злочиначких аката, али овај одговор вреди само за извесан број случајева. Има дегенерисаних и лудака, који живе у истој социјалној и социјалној средини, па ипак један поставу злочинца, а други не. И дедуктивне разне опште приликe, које постоје сагда и у сваком моменту живота за сваку индивидуу-у, нису довољне за објашњење ове огромне разлике у врлинама резултатима. Зашто, нпр. од два идиота, који су потчињени истим утицајима, један на шалу одговара убиством, а други не? Зашто од два дегенерисана лица, који од два лудака, за које извесна девојка неће да чује, један убија ну самог, док се други убија пред њеним ногама? И, најзад, зашто од двојице која ваше дегенерисаних, неваспитаничара итд. један постаје прста, безопасна сентинела, која се ограничава на пропису, док се други одаје пијаћи, на чак и разбојништву са убиством?

Зато што се биолошки фактор криминалитета састоји се у неком специјалном, до сада још неодређеном, али без чега се не могу објаснити ови тако различни и са социјалним приликама, у којима се често налазе личности сваке друштвене класе са органском или психичком аномалијама, толико несразмерне резултати.

У овом мишљењу још се више утврђује мад мислим на признавални тип, који служи за разликовање злочинаца, не само од нормалних, већ и за психопатолошке личности, које су душевно обољеле, дегенеративних, епилептичних и неврастеничних, који нису злочинци. Довољно је, доиста, посматрати становиште једне болнице за обичне душевне болести, па одмах уочити факт: да већина њих несрећника не показује криминални тип (нарочито у физиономији) док је на против овај тип врло чест код великог броја душевно обољелих, који су извршили на њима злочин. Тип убице, кога сам посматрао код једног излдог војника између пас 700, нашао сам код трајне или четворице болесника у неврасгеној болници за душевне болести, и ако сад што ми је војни признао, да је у малолетству био осуђиван због убиства, исто су тако и сви они осуђивани били осуђивани за исти злочин. Противно овом, у заводу душевно обољелих злочинаца, у Монтелупу, нашао сам врло велики број криминалних типова са тачном разликом између убице и обичних душевнооболелих.

Из свега јасно излази, да је криминалитет, нарочите урођен (а делом и стицајни), специјални облик биолошких аномалија које се, на терену раса и темперамента, јасно разликује од свију осталих облика аномалија, или патологије, или дегенерације, и које тачно одређује ексклузивни злочин, над год се ње у физичкој или специјалној средини, која предиспонирани дотичне индивидуу-е нађе пријатне и средства да прече у дело.

Са ових разлога ја држим, да је са гледишта биолошког још најпреципитније и најпозитивније мишљење о „*криминалној мерзости*", која се сама по себи разликује од сваке патологије, атавистичке, дегенеративне или које друге форме.

Али, ма какви били облик и категорија криминалитета, јасно је, да су његово порекло и природа врло сложени, како са гледишта биолошког тако и са гледишта физичког и социјалног. Ни један, дакле злочин, па ма како незнатан био, не може се сматрати ни као феномен искључиво биолошки, ни као феномен искључиво физички, ни као феномен искључиво социјални, већ као резултат свију ових фактора, т.ј. и биолошког и физичког и социјалног.

Изнесено је да надмоћност тог и тог реда фактора опредељује разлике у маси злочинаца, али је тако исто извесно, да је сваки злочинац и сваки злочин, па ма којој категорији припадали, једновремени производ стицаја све три врсте фактора.

Ово синтетично објашњење порекла и природе злочина, које до данас директно нападала ни једна критика нове, криминалне школе, што значи да су га прећутно примиле.

Поновљамо још једном, да на нас злочин није ни феномен искључиво биолошки, ни искључиво производ физичке или социјалне средине, већ да је, у свима антрополошким категоријама злочинаца, резултанта: специјалног анормалитета, сталног или прозивног, урођеног или доцније задобивеног, органске или психичке конституције и својих, физичких или друштвених прилика.

Ово што вреди за природну генезу злочина, вреди и за сваки други облик људске активности, па био он нормалан или не. Тако је нпр. немогуће говорити о осталим великим манифестацијама социјалне патологије, као што су: лудило, самоубиство, алкохолизам, сентименће и т. д., нити о манифестацијама патолошке биологије: наслеђе и зараза, ако се нема у виду, да су ове резултата комбиновање акције фактора антрополошких, физичких и социјалних.

Према већини наших критика, а нарочито оних које су мало, или ни мало, изучавале злочинца по строго научној методи, криминалитет је економен искључиво социјалног порекла. Има их и таквих, који тврде, да је друштвена средина одређена економским условима, и да је с тога злочин, *без обзира* на облик у коме се јавља, само последица рђавог економског стања.

Доктрина марксизма о историјском материјализму који би се, по моме мишљењу, могао тачније назвати *економским детерминизмом*, и по којој економски услови сваке социјалне групе, у сваком њеном споју еволуције, одређују у последњем степену, директно или индиректно: хемијске особине исте групе, — у основи је тачно; ово је основни закон позитивне социологије. Држим, међутим, да ову теорију треба допунити, допуштајући, пре свега, да су економски услови сваке групе, са своје стране, природна резултанта енергија њихове расе, које се развијају у повољној телуријској средини, као и да моралних осећаја, идеја и политичке и судске институције, имају такође засебну и релативно путујућу егзистенцију, т.ј. у границама варијација дотичне економске конституције.

Мишљење, по коме је злочин искључива или главна последица општег друштвеног стања, које је Тард резимирао у познатим речима: „*Сваки друштвени организам има свој криминалитет*," нетачно је већ и по томе, што се њиме не могу објаснити сви облици злочина и све категорије злочинаца; оно погрешно сматра случајни криминалитет, код кога и не постоји надмоћност социјалних фактора.

Завршујући овим прегледом разних криминално-антрополошких теорија о пореклу и природи злочина, правимо се пошколазним основном тврђењу, које мора служити као основ не само криминалној антропологији, већ и свима закључцима криминалне социологије, а по коме је злочин само и сваки људски акцидент огледног порекла: *биолошког* или *физичко-социјалног*, са *модалитетима* и различитим *ступњевима*, према различитим приликама *личности и средине*, према *времена и места*.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЛУТКА

превод с француског

И ако је то било веома давно, ипак ни ја чини да још и данас гледам стару марвину де Фламвиљ, тиху и веселу старицу, како седи у старој, свиленој наслоњачи, а поред ње, на ниској столици, једну жену, готово истих година, такође веселу и задовољну, која беше позната под именом: „Госпођица Одила". Госпођица не беше служавка маркиза; између две старице, напротив, владало је велико пријатељство. Пастуљи по цео дан грубе вунене бачве, које су четвртком иструга раздавале сиромасима са хлебом и новцем, обе старице разговараху као пријатељи и искрено о најповерљивијим стварима. За време празничних дана, кад се није могло изаћи, пријатељице обично претресоху своје огромне ормане, пребране свакојаког рубља, које су пажљиво трешле и проветравале.

У унутрашњости једног од ових тајанствених ормана, а у једној стављеној кутији, налазаше се једна ствар, коју су обе старице приказале са нарочитим страхопоштовањем. То је била једна велика лутка, у већ похабаној свиленој хаљини старе моде, са грубим лицем, опалом носом, осакаћеним рукама и изломљеним носем; сећам се добро, да је имала само једну ципелу од сафијана, са високом штиклом и већ поцрвеном сребрном пређицом.

Приближујући се овом предмету, и додирујући га са нарочитом обазривошћу, као неку реликвију, и маркиза и госпођица Одила, разговараху, са нарочитим страхопоштовањем, обично једне исте фразе.

„Она је још више обележавала; женпон јој је већ дотрајао; ено једног прста који ће скоро отпасти."

После овога увек је приступано отварању стакленe кутије и поправљању похабаног жипона, а по овом је дутка постављана усправно у најбољу преграду ормана.

„Чини ми се, драга моја пријатељице, да се још добро држи"?

Маркиза је госпођицу Одилу увек називала пријатељицом, док је она њу основавала замишљајући са: „Госпођа Солање."

То је све што смо знали о двома сиријама и њиховој дутки, али једног вечера — то је било у очи Божића — изненада сазнадосмо тајну. Оногa дана, кад се ово десило, и госпођица Одила и маркиза разговараху много живље но обично, али се пред вече ућуташе и са скривеним рукама отпочеше једна другу нежно посматрати: видело се јасно, да им се мисли занимаху неком заједничком успоменом.

Чим је наступила ноћ. Одила запали свеће а потом, вадећи испод кецеље свежањ кључева, отвори орман у коме је била дутка, извади ону на стављене кутије и лодаје је предострожно маркиза, која је метну на колено и отпоче посматрати са нежним осмејком. У свом наопашталом оделу и са својом главом без косе, дутка је изгледала много старија од пријатељица.

* * *

Хоћу ли, пријатељице, испричати овима малишанима нашу историју? рече маркиза обраћајући се дутки. Пошто је Одила једним occилавши покретом главе, дозва на ово пристанак, маркиза нас позва да поседимо око ње и, дражећи стално дутку на ниску, исприча ово:

Пре много и много година — још док је Бивши дете — грађански рат пустошио је Бретању, у којој је она била рођена. Њени родитељи побегли су из Француске још у почетку 1792. год. али без ње — жале маркизе — која је, да се не би изгласала опасношћима и непријатностима емиграције, предата на чување једној сељанки из Изубалера. Одмах по њиховом одласку граница је затворена и немилосрдни закони издати против емиграната, који су покушавали да се врате у Француску.

За све време ове страхоте мала Соланж — тако се звала маркиза — остаде код сељака Роалтових. Они добри људи не беху, на жалост, у могућности да за што сазнаду о њеним родитељима, нити да с њима ступе у преписку, пошто је закон кажњавао смртном казном сваки покушај кореспонденције са емигрантима.

Изубалеј је велико село, удаљено три миље од Сен-Мола и пола часа од стеновите морске обале, која свако некрчљање чињаше опасним. Плави су га отели од шума и у њему стално остали. Њихов старешина — један старији подофицир — беше, као и већина подофицира у револуционарној војсци: велики патриота, непоколебљив и строг. Звао се Мецгер и био је Хаванинин. Цело село бојало га се, а нарочито мала Соланж. Овај страшан човек, са великим брковима, густим обрвама, дуканим погледом и сиктрим гласом, постао је за њу право страшило. У времену, кад са трупом није ишао у напађање по околини, Мецгер је, са дудом у зубима, стално седео пред стражаром, који је биза смештена у цркви, и оштрим погледом посматрао све три сеоске улице.

Једног дана, враћајући се кући са куповним хлебом за мајку Роалт, мала би приморана да пређе поред цркве, пред којом је седео сержан. Не смејући се вратити натраг, да не би још више пала у очи, сироче Соланж прође журно поред страшног човека, и не погледав га. Већ је помишљала да је избегла опасност, кад одједном чу за собом оштар глас:

„Стани мала"!

Осећајући како јој срце престаде куцати мала Соланж, центећи од страха, стаде као укопана

„Врати ближе"! нареди сержан.

Дете послуша и стаде на два корака пред Мецгера, али се не усуди да му погледа у лице.

Пошто је Бутељи посматрао неко време, Мецгер продужи гласом, који се мало учини страшнијим од грмљавине:

„Ти си мала аристократка"?

Ове речи толико уплашише малу Соланж, да за дуго оста са полуотвореним устима, немогући проговорити ни једне једине речи. И ако није добро разумела питање, знала је, да јеси аристократка означава луле, који су у оно време убијани, и стога се отпоче у себи молити Богу.

„Колико ти је година"? упита је даље страшни човек.

„Осам", одговори Соланж промуклим и дрхтавим гласом.

Хтеди је још на учтивости ређи и „господине", али је инстинктивно прогутала ову реч, потпуно уверена да би је невољни звукаи чим би је изговорила.

„Осам година... осам година! Ти је исто као... Али ти си сувише незнна и развијена према твојим годинама."

Последње речи Мецгер је изговорио својим другим, готово пријатним гласом, што је толико освободило малу, да га је отпочела посматрати: наслеђе је донела страшан са тероризма периодом, препаднулим лицем, пуним дубоких, посугравајућих рукавица, великом сабљом и каљавим долеценцама.

„Сад иди"! нареди он.

Уабуђено и препаднено дете побеже кући.

После овог догађаја мала Соланж убрзо је опазила, да је Мецгер не испушта из очију, и да је у свакој прилици нарочито посматра. Пролазећи поред куће Роалтових, на челу своје трупе, он је увек гледаше погледом пуним унутрашњости собе. Ако би је срео на улици, једноно се заустављало, да би је могао што боље и што дуже посматрати, или је гласом, од кога је она увек дрхтала, весело викао за њом:

„Ах! ах! мали"!

Да није морала, мала Соланж никад не би изишла из куће, али мајка Роалт, предњачајући да дете неће више видети своје родитеље, а у жели да надокнади оно што је трошила на њено одржавање, радо је употребљавање за омање кућевне послове. Усред овога сироте лето сретало се, готово сваког дана, са човеком од кога се толико бојала, и за кога је била убеђена да ће је убити чим му се укаже згодна прилика.

„Како ти је име мала"! упита је напослетку Мецгер једног дана на сеоској пијаци.

Верујући, да јој је куцнуо последњи час, она одговори одлучно:

„Соланж."

„Соланж! Какво опако име!," узвикну војник, хватајући је за руке и подижући је од земље, да би видео колико је тешка. А за тим, као за себе, настави: „Осам година!.... осам година! Како то брзо расте!"

У овом тренутку мала је замишљала, да се налази међу шапама медведа, који се игра са ухваћеним пленом.

Живот у непрестаном страху постао је већ жалостан за малу Соланж. Дошао је пајсд, и децембар са својим страшним ноћима и мутним данима. Ретко је пролазио који дан, а да плави не ухвате по неког од емиграната који се, желећи отаџбине, пребаху у Француску и по цену живота. Плави их ловљаху као и сваку другу дивљач ноћу и дању, а за ову прилику нарочито дресираних паса. Ухваћени емигранти спроводили су кроз Изубалеј, окована и у лепенаном оделу, за Сен-Малоом у Ренс где су, после кратког суђења, пуцкарани. Закон беше немилосрдан, а пресуде одмах извршене: свака ухваћени емигрант бно је мртвац.

* * *

Беше је то у очи Божића 1793. год. Нико ј седу и не помишљаше радост и весеље с којима се обично прослављало бадње вече. Прква беше затворена, а звона смештена храна за стоку. Била је необично жалосна ова вечера. Свакчеја, дрхтећи од зиме, седала се рашких праћака у очи Божића, које је проводила заједно са родитељима: седала се живо оних веселих призора поред камина, пуњених свакојаких играчака, послатница и разних, белих пакета; украшених лепим панглицама! И, док се свега овога сећала, дотле је умореним рукама држала своје велике и тешке дрвене ципеле, или их не остави поред камина, жалујући добро да ће остати празне као и прошле године. Да ли се мали Христос бојао, да дође у Француску?

Можда би једно дете које сазнало о срећним променама, али јој се учини да чује неку лупу у суседном амбару, те с гора брзо угаси свећу и сакри се под покривач, а у скоро и заспа. Учини јој се у сну, да иде, како се врата лагано отварају, и како једна сенка улазо у њену собицу. Гледајући испод покривача, опазила је лепо једног човека, одевеног као и сви они емигранти, које су готово посве дневно спроводили кроз Изубалеј.

„Не бој се, моја мала Солаж, не бој ништа,“ проговори овај човек веома нежним гласом.

И она се није бојила.

Одмах по овом осетила је, како једна рука нежно отклања косу са њеног чела; прак месечине падао је у овам тренутку на њу кроз прозор без завеса, а човек, који беше близу ње, посматрао ју је, говорећи:

„Како си лепа, велика и снажна, моја мала Солаж!“

После дужег посматрања, непознати је узе у наручје, притеже страствено и обасу пољупцима. Она не знађаше, да ли је у овом тренутку била будна, или је још сањала, али јој се учини, да човек клечи и једа поред њеног кревета; ако је њен отац још жив, то су ови пољупци и она нежност могла доћи, мислила је она, једино од њега. Тискајући се у његово наручје — необично срећна — она поново заспа.

* * *

Пробудивши се у зору, Солаж једва се сећала свога сна: очигледно је да све беше сан, јер соба беше потпуно празна, а врата на амбару затворена. Седећи, као и обично у кревету, за врема облачења, Солаж одједном узвикну од радости, опазивши на својим гломазним ципелама једну велику лутку, у хаљини од зелене свиле, и у ципелама од светлозна са сребрним и сјајним прељцама. Дете паде на колена пред овом скупоценом лутком, и одмах јој даде име: *Новма*. Пошто се на брзу руку обукла, узела је своју лутку у наручје и сишла у салу. Видећи је са једном тако скупоценом играчком, о којој њена мајка није сањала, г-ђа Розлу поника изненађена:

„Боже, Солаж, кога је дао ту лутку?“

Мали Христос, госпођо!“ одговори наивно дете.

Вретана беше зануза од чуда: и ако је веровала у надприродне ствари, ипак јој је изгледало, да овај догађај са малом Солаж превазилази границе божанске моћи. Очигледност је, међутим, запрепашћавање јер знађаше врло добро, да се никад у Пајбалеју, по ни у Сен-Мозу, није могао снабдети оваквом скупоценом лутком, и с тога је отпоче испитивати са највећом обазривошћу. За овим позва и свог мужа, који се врло мало разумеваше у свили, те се с тога и не изненади тако много. Убрзо дотрчаше и суседи, од којих се једни паживо дивљаху неособитом чуду, док други, више свештени, покушаваху да нађу на какво објашњење овом догађају. Не увенерујући се много општим убубуђењем, Солаж пажљиво миловаше Йвону, и најзад је метну у прозор, а кад је мајка Розлу, враћајући се практичним стварима, посла извесним послом на крај села, код сарача Коко-а, она са собом понесе и своју лутку.

* * *

Догађај овај беше већ познат половини села. Стојећи пред кућама, сељаке са нарочитом пажњом посматраху малу Солаж, која носаше своју лутку обзирно и поносито. Кад је стигла пред цркву, пред којом се, као к обично, налазио сержан Мецгер, ова се ни најмање неуплаши. Њена унутрашња радост беше толико велика, да се ничег није бојала. Кад је сержан викну и запита шта носи, она му приђе поуздањим корацима и одлучно рече.

„Лутку.“

„Лепо лутка! Од куда ти?

— Дао ми је мали Христос, господине сержанте.

На ове речи Јакобинац се сав навозбрешти, скочи са столице и подвикну.

„Шта велиш?“

— То је лутко, коју ми је мали Христос донео на Божић, одговори дете мирно.

Запрепашћени оволиком смелошћу сержан одговори церекајући се:

„Ти се вараш, ако мислиш да ћу ја у то вероваш.“

Изговоривши ове речи, он нагло узе лутку из руку детињих и отпоче је пажљиво испитивати.

— Доиста лепа лутка, права госпођа, али гледај шта ниже на њеновима њених ципела: „*Berkint—London*“...

...То је давле, био енглески Христос.

— Не знам, господине, одговори Солаж узимајући натраг своју лутку.

Одмах ћемо видети прогутиће стражар и, окрећући се стражарима, викну.

„Коворде.“

Један кинор појави се.

„Је ли ко ју̂че дошао у ово село?“

„Не верујем, сержане: људи су пажљиво стражарили. До душе, пред вече су неки много лајали, али смо ми претресли сву околину, и ништа нисмо нашли.“

— То је добро! Скини твоје ђуде.

Пошто је припасао своју фишеклију, притегао појас и дохватио своју пушку Мецгер се, на челу своје трупе, упути Розлатовој кући. Инстинктивно узнемирена, мала Солаж њађаше поред њега, пружајући корале, и притискујући на срце Йвону. Приспев пред кућу, Мецгер распореди војнике пред кућом и у вомњаку, тако да је ова са свију страна била опкољена. Потом праћен остатком војника, уђе у салу, седе на једну клупу и, узимајући малу Солаж на крила рече јој веома умиљатим гласом.

„Хајде, мала, испричај ми све“.

И ако преплашена, мала детаљно исприча „свој сан“, од кога сержан не изгуби ни једне речи. Саслушаши на овај начин оно што му је требало, он одмах нареди војницима, који присуствоваху овом причању, да добро опколе кућу, и да пуцају на сваког који би покушао да побегне.

„Ти рече, мала — продужи Мецгер пошто војници изиђоше из собе — да те је овај чсвек, који је клечао и плакао поред твог кревета, љубио и назвао „моја мала Солаж?“

— Да, одговора дете покретом главе, не хотећи лагати, и предосећајући, међутим, неку катастрофу.

Мецгер не хташе с даљам наредбама. Напротив, међући своје руке на рамена детиња, он отпоче сам за себе говорити:

„Да, и ја имам једну малу тамо доле у Елзасу. И она, као и она, има осам година, а ево већ две године како је нисам видео. Да бих је видео, па ма и успаваљу, да бих је стиснуо у наручје и осетио њему плаву косу на образима, и ја бих, такође, ставио свој живот на коцку. Изгледа, да су сви очеви једнаки“.

После дужег и озбиљног размишљања, сержан нагло устаде и, окрећући се отворевим вратима, викну:

„Два човека за мном; треба претрести кућу“.

„Станите, господине сержане!“ заиђе мала Солаж.

Слушајући га како говори о себи и својој кћерчици, она је одједном разумела, да је онај човек, који ју је пронашо ноћи љубио и стискао у наручје, и који јој је донео лутку, био њен отац који је. да би остао само неколико тренутака поред своје кћери, напустио изгнанство, прешао море и по цену живота дошао у кућу; оно инстинктивно осети, да се њен отац налази у амбару, и да ће, ако му не помогне, бити ухваћен, окован, спроведен у Сен-Мало и стрељан, као и остали емигранти.

Појимајући сас оно, она се, јецајући, баци на Мецгера, и очајно узвикну:

„Станите! станите!“

„Шта још?“ упита је овај суровo.

Жртвујући све што је имала, да би само спасла свога оца, мала одговори:

„Господине сержане, ви имате кћерчицу мојих година, која вас није видела већ две године“.

„Да,“ одговори овај једним знаком.

„Ех добро додаде једно дете са очима пуним суза: пошто ви имате била тамо доле у Елзасу, може бити да ће мала Христос ју заборавно.... па о тога узмите моју лутку и пошљите јој; ја јој је поклањам“.

После ових речи војник се нагло саже према малој, и отпоче је посматрати својим влажним очима; дисао је веома убубуђено, усне му дрхтаху под великим брковима, а на лицу му се јасно огледаше велика душевна борба.

„Кути, мала, и ништа не бој се“, проговори најзад Мецгер тихим гласом. За овим, окрећући се војницима, нареди:

„Поћећемо се горе, и све претрести, с тога напуните пушке и палите добро“.

Три војника и мала Солаж пођоше уз степенице. Кад су дошли у таванску собицу, Мецгер нареди да један војник стоји пред вратима, други поред прозора, а он сам уђе у амбар и затвори за собом врата. Мала Солаж премираше од страха...

После неколико тренутака сержан се врати и викну војницима:

„Унутра нема ништа. Сиђимо доле. Тица је већ одлетела. Ми смо изгубили“.

Остав сам са малом Солаж, страшни сержан саже се према њој и рече јој на ухо:

„Запамти добро што ћу ти казати: „човек“ може остати горе ноћас и сутра дан. Кажи му само да буде миран, иначе га ћеће узнемиравати. На пут ћеш се кренеш сутра у вече: нећеш ићи у Лансије и Сен-Брнак, где ће се врло лако укрцати у лађу; тај ће брод бити у оно време без страже пошто ће ја моју трупу одвести на другу страну. Јеси ли добро разумела?

— Да, господине сержане.

— Добро! Што се тиче твоје лутке, ја је узимам: послаћу је мојој малој Олиди.

Јер, могао би се наћи још неко, који би се изненадио, као и ја, што мали Христос допоси чак из Евгленске тако скупоцене играчке деци твојих година. Ова лутка могла ти је проузроковати много невоље. Само је горе, али *бутг*, и не заборави: преко Лансена и Сен-Бривака".

Још овог истог вечера Мецгер је одвео своју трупу, заједно са поима, према обали Матиљона, тамо је остао три дана.

* * *

„То је наша историја: моја, Озилина и Иполита", рече маркиза де Флавиљи, и продужи после краће паузе:

„На петнаест година по ономе, по удаји за маркиза, путовали смо заједно у Елзас. Старогвојничка Мецгера нашла сам на њима. Беше напустио војничку службу после битке код Аустерлица, у којој му је сам Наполеон прикачио орден за труди. Његова њер Одила, слушајући од свог оца више пута историју мале Солање, чуваше брижљиво њену неиздањену лутку, а кад сам, после смрти Мецгерове, позвала к себи његову њер, она ми је дошла и Иполиту. Од овог доба нас три нисмо се раздвајале".

НА СТРАНПУТИЦИ

КРИМИНАЛНА ИСТОРИЈА

У једној окисној кафани западног предграђа Берлина седела су два човека, од којих је један изгледао као какав пропали човек из врло добре куће, а други прост и изгладнео. Пред старијим „елегантним" стајала је чаша пива, а пред младим чашица ракије, плаћене последњом паром.

Овај старији више је пута погледивао испитивао свога друга за столом, па и непознат, најзад започе разговор:

„Страшно је по овакном времену тумарати и умет имати са собом потеру, ма да човек ништа рђаво и не учини. Овде је полиција, па вратара, у селима опасни пси; увек се непреће пред човека, да само, вађа, њиховој треба да захвалимо за овакан живот."

„Тако је," одговори онај други; „а при том се још и не исплаћује баш кад човек и погреши."

Старији друг натуче још више свој тврди шешир на очи и продужи: „Но што се тога тиче, ја знам за један врло масан залогај. Није далеко одавде, а при том нема баш никакве опасности. Шта мислиш — да ли би исло воље да се удружимо у томе послу?"

Изгладнели младић само одмахну главом. До сада је био довољно у беди, а имао је мање среће од многих њему равних бедника које је он познавао; па и у пркос свему томе још никада није извршио какву опасну крађу или што томе слично."

„Не би била рђава ствар," продужи онај старији шапућући. „Кад бих нашао добрега друга, дедно бих с њиме равномерно. Шта мислиш за хиљаду марака?"

„Хиљаду марака?" пронашта младић с разрогачени очима.

„Хиљаду марака за сваког од нас! А при том још беспомоћне дође до њих. Ја сам све до ситнице разгледао и расшитао, само не могу сам извршити дело, јер је пољско имање и непостапно мера бити један на страни, док је други унутра".

Покушај је нешто доста неравно; младића је, истина, цела ствар јако кошкала, али је ипак покушао да одбије понуду.

„Ти си гладан, млади пријатељу," рече му добронудно нови познаник. „Види ти се по носу; изгледа да си слабо ручао. Чекај мало!"

После неколико минута пред младим, озбиљним човеком пушило се парче печена меса, а по том се донесе и чаша пива. Он се дати једа, и како је према новоме познанику осећао одвратност. Глад је била јача од сујете и гордости.

„Та је њуја по пољском добру, узаљеном само пола миље од вароши," продужи старији човек, као да је младић већ дао своју пристапак за заједнички рад. „Својина је једне луде баронице. У њој станује само она са неколико слушкиња. Баштована 'м слуга спавају у једној оближњој згради. Ја знам распоред њује и собу где је новац у једном писаћем столу. Нико се неће пробудити, чак ако будеш нашао воље да повредиш и сакрбра и пакит."

„Не могу," пошпао је младић врло зубе. „Никада још нисам тако што радио!"

„Како хоћеш," одговори му познаник. „Један пут мора опет бити први пут. Нисам могао мислити да можеш бити толико глуп да пропустиш такву прилику."

Берлина од друга и трећа чаша пива за изгладнелога и жеднога младића; то му ускоро усиана напорну снагу и умрли савест.

На један сат доцније оба познаника најпре се у башти једне старовремске виле, чији се прозори у партеру могаху лако дохватити од земље. Густо јелово жбуње вило се пред слабо осветљеним прозорима. Ту се прикрише оба човека.

„Видиш ли светлост?" упита старији. „У тој је соби писаћи сто са четири фиоке и у једној од њих налази се две хиљаде марака у злату у једној кожној кеси. Ништа лакше него спољи отворити прозор и изнети новац. Кад то сврше, отиди горе на први спрат и отвори коју хоћеш собу. Мислим да ћеш ту наћи на још бољи плен, јер стара баронида има у изобиљу сребра и накита. Ја ћу са своје стране чувати стражу, и у случају да нађе баштован или кочијаш, ја ћу га просто убити. Ни у коме случају не треба да те је страх, и можеш само бити задовољан што са тако олако нашао на овај посао."

Младић га је слушао као у сну. Да то није био баш сами ђаво, који га је кушао? Или је тај ниско пао, отмени господин какав крадљивац од заната? Даље о томе није мислио. Покушај је већ учинио своје дејство; већ није видео ништа више до сребро и злато. Хиљаду марака! Са тим ће моћи да живи читаву годину дана — дивно, као пре толико година.

Даље се није опирао. Својим јаким пореросом лако је успео да спољи повуче затвор на прозору, пошто је пречекао да целом кућом завлада мрак и тишина. Опрезно и тихо као каква нечна усколи унутра и погледа оно себе по слабој светлости, коју је месец бацао у собу. Тамо у углу стајао је писаћи сто, те појури њему. Кад је обио другу ињоку, већ нађе у њој кесу са златом. Пробе га хладан, па топао зној; дохвати кесу и хитро се спусти кроз прозор у жбуње, где га је требао да чека другар. „Ако ја не будем ту," казао му је он, „значи да сам на другој страни куће на стражи. Кад будеш готов само звизни!"

Дуже од четврт сата чекао је млади човек, дрхтећи целим телом, па кад се ништа није покренуло, ни чуло, остави кесу на земљу и врати се поново кроз прозор у кућу. Драгоцености са горњег спрата — то је још хтео да има.

Нечујно отвори врата и кроз мали ходник оде на степенице. Под писаћим столом био је нашао једну малу свећицу, те је запали. Али кад је дошао на одмориште степеница, застаде као укопан, обхрван жестоким ужасом. С десне стране отвориле се једна врата и на њих изађе један господин, који је у левој руци имао свећу, а у десној револвер. Лице тога господина није могао сагледати, јер је овај одмах окренуо леђа и пресо ходника отишао на другој собе.

„Бежи Боже", мислио је млади човек. „видео ме је и отишао је за помоћ. Пропао сам".

На ипак се и он нечему досети. Муњевитом брзином прискочи за господином, да би за њим закључао врата од собе, те да би на тај начин добио времена за бегство. Али кад се привукао вратима, на своје велико чуђење виде кроз кључаоницу од врата, како тај господин држи свој револвер напорен на неко отворене, које је вежало у кревету непомично и без икакве помоћи.

„Незваљче!" рикну и као тигар прискочи младић у помоћ томе немоћноме створу и сјури у главу господинову своју тешки и оштри нож.

У истом трепутку примети, да је тај господин, кога је убио, његов најповији познаник и заводник. Ипак се није довољно брзо дао у бегство, те му је страва дама из кревета могла сагледати лице.

Као *фурија*ма јурен побеже са тога места, па се бесно нададе бежати кроз поља и њиве, док најзад не стиже у своју шталу и ту паће станна. Претерена као пса, обори га сан, и само се као кроз сан сећао, да је свој плен — кесу са новцима — остакно у опом жбуњу. Дакле, прва краља залуду. Али је баруспео да спречи једно убиство. И то му је била једна врста утехе.

— — — —

бором — који је имао да наследи своју стрину — хтео да убије старицу и за тим би пало зарну; послуга би се дигла и ухватила младића — попова, па кад би се напао код мега крадени новац, пронашли би му се, разуме се, и убиство.

За младога човека то је иак било од добра утицаја, јер је од тада остајао са свим странпутицу; радио је, мучио се и тапорио како је год знао, и о њему лица свога заранљавао хлеба, ни проводио дане.

Годину дана после овог страховите ноћи деси му се, да је стајао на Кошку једно врло живе улице. На један пут га неко потпина по рамену. Кад се изненађено окрете, виде пред собом једпога слугу у богатој зимској, који га замоли да пријђе једним колима.

Зачуђен и не на шта не слутећи пође он за слугом, али кад погледа кроз прозор у кола, ужасну се ступу њих. Познао је старачко лице, племићки пос и птичије очи старе баронице Штернек.

„Чекајте, чекајте", повика бароница. „Не треба ништа да се страшите, нећу вам ништа радити; напротив, имам да вам вратим један дуг. Ми смо се видели само један пут, али ја то знам не могу никада заборавити. Ви сте ми спасли живот. Баш сам се била пробудила кад сте ви ушли у собу и видела сам револвер напрен на мене. Узмите ово и знајте госпине на зли мога спасења добијете ви моје искско добро, да опет добијете ово исто. Тако ће то на сваки начин добити ону суму, коју сте заборавили у страху, који сте имали поводом спасења мога живота". Поште је дала младоме човеку једну хартију, пареди кочијашу да тера даље.

Кад је младић прегледао хартију, коју му је баронпца дала, видео је да је то био чек од нет стотина марака, који је доносиоцу исплаћивала једна позната берлинска банка.

Превео Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам она питања:

I.

Суд општине брапчићске, актом својим од 19. пр. м-ца Бр. 173 г., пита:

1. У општинама, у којима има мање од 500 пуноправних грађана, по чл. 112. зак. о општинама, дужност благајника треба да прши један од кметова, кога одреди општински одбор.

Ако како су кметови махом неписмени, па се ове дужности благајничке не примају, то одбори одређују за благајника председнике судова, и ако су они наређбодавци, те тако они у удоли рачуноподлагача потписују све рачунске књиге, куле порез. предају и т. д.

Да ли има какве одговорности до одбора, који одређује председнике да прше дужност благајника, и да ли су председници криви, што се ове дужности примају, код на по једном закону председници не могу бити и благајници, и

2. Чести су случајеви да неко нечега тужи, што га као продавац неће да убаштини на продато имање у вредности до 100 динара, и општински суд, по изнађају странки, осуди туженог да тужиоца убаштини, или да се купац сам убаштини на основу пресуде.

Много пута догоди се, да осуђени нема опходне земље, колико му, као земљоделцу, штити § 471. грађ. суд. пост. о чему се приликом вођења спора није ни разбирало. а пресуда је, међутим, постала извршном, те онда настаје питање: треби ли одлкла пресуда у општи, и треби ли убаштињење, извршено на основу оваки пресуде?*

— На ово питање одговарамо:

1. И по чл. 12. закона о окружним, среским и општинским буџетима, и по чл. 109. т. 1. и чл. 135. закона о општинама, наређбодавац је по општинским рачунима председник општини.

Према томе, он као наређбодавац никако не може бити благајник општински, јер му се, тако, силом прилика, намеће две улоге, које једна другу искључују — јер би у праћнавала сам себи издано извесне наређбе о исплати и т. п., а то неће може бити.

Ако је у којој општини пиак председник одређен, онда одних треба ту потражити исправљати тиме, што би било одређено друго лице.

Ако су сви кметови неписмени, па не могу примити дужност благајника, која дужност неосходно траже да је прше написмени људи, онда треба бирати нарочите благајнике из редова писмених и спремних људи, и тражати потребан кредит за то, јер стаи 11. чл. 112. и ако у прноме реду ову дужност наиеће кметовима, не искључује апсолутно и ту могућност, да за благајника буде изабрано и друго лице.

Нема спора, да би одборници, који су председника одредили да прши дужност благајника, били одговорни по закону о уређењу Гл. Контроле за штету, коју би овај причинио општини у положају благајника, као год што би и сам председник био одговорап и кривично и материјално, за сне неправилности, које би у овој улоги учинио.

На подлежним пластима леже дужност, да све одлуке одборске, којим председнике бирају за благајнике, задржавају у смислу чл. 152. зак. о општинама, као противне закону, и

2. По § 471. граћ. суд. поступка, земљоделну се не може продати, нити којим другим начином отуђити само побрпжно имање, нити га он сам може отуђити.

Ово ограничење, као позитивно-економска мера, која има задатак да спречи осиромашење земљорадничкога сталежа, допесена је у општем — јавном — интересу, и по томе, све власти у земли, морају мотрити да се ово законско наређење не изигра.

Према томе, и у свима приватно-правним одношајима појединаца, који потичу из уговора о куповини и продаји, власти морају по дужности да пазе, да ли онај, који што продаје, може то отуђити по закону, и ако не може, онда да откажу своју потврду.

Где је случајно пропуштено, за се у своје време ово утврди, и донесена пресуда, којом се пређају наређења § 471. граћ. суд. пост. на такву пресуду постала извршном, ту на извршним властима леже дужност, да тапву пресуду не извршују у смислу поменутог законског наређења, него опако, као што не би извршиле пресуду, којом би неко било осуђен на плаћање, па би се напдала морала вратити продајпом дужникове имовине.

Ако је купац успео, да се већ убаштини на основу опакве пресуде, донесене по недовољном извођају свију чињеница, које су биле од утицаја на законско решење ове ствари, онда дотична може сам тражити код суда да се то убаштињење поништи, а могла би по нашем мишљењу, учинити то и сама полицијска власт, која такође има задатак, да пази по званичној дужности, да се спреч изигравање § 471. граћ. суд. пост.

Ова то мора да пази и у случајевима, где се продавац и купац договоре, па нуђају тужи продаја за заузеће, а овај то прихвати, и тако се кривичном пресудом утврђује сноспна, јер се другим путем не би могао извршити пренос.

II.

Суд општине рилачке, актом својим од 19. пр. м-ца Бр. 1297, пита:

„Чести су случајеви, да пореске власти одреде по неколико продаја имања, разних пореских дужника, за један дан, па их тога дана и изврше.

Има чиновника, који за све те продаје наплате једну таксу од 6 дин. за државну касу, а има који за свако имање посебице наплате по 6 динара, те тако, ако је за један дан заказано по 20 продаја, наплате за државну касу по 120 динара.

На овај начин чини се неправда и иначе спромашним пореским дужницима.

Моли се уредништво за обавештење: како треба наплаћивати ову дпјурну?

— На ово питање одговарамо:

Чл. 15. правила за извршење закона о трошковпма управних власти, прописних под 28. априла 1902. год. Бр. 9529, који говори о томе, како ће се ова дијурна наплаћивати, гласи: „*За сваки посао, ма колико их један службеник радпоза дана и у једном месту или канцеларије извршио, наплаћује од лица, која је по закону о трошковима управних власти и њима нужалима одговорно, целу прописну дијурну, која одговара проведеном времену. Дијурна, коју је једно лице дужно платити, не може бити мања од ове, која је прописана за време од 24 сата, ни онда кад се чиновнпк пре извршених 24 сата вратио у канцеларију своје редовне дужности.*"

Као што се из овога види, за основану наплате дијурне узет је сваки посао посебице, а не само проведено време, и према томе правилно раде они чиновници, који од сваке продаје, ма колико их извршили једнога дана, напдаћују по 6 дин. на име дијурне.

III.

Суд општине бистричке, актом својим од 17. пр. м-ца Бр. 1267, пита:

„Суду овом поднео је један грађанин из овог села на потврду тапију, којом се убаштинава на своје целокупно имање.

У ону тапију он је унео и имање које има у атару суседних општина, које је приликом пописа земљишта, вршеног 1884. год. уписано и у њихове књиге „Б.“

Моли се уредништво за објашњење: да ли овај суд може потврдити ону тапију, кад је њоме обухваћено и земљиште, које се налази у суседним општинама, или не?

— На ово питање одговарамо:

По расписима г. Министра унутр. дела од 1. јуна 1849. год. Бр. 1300, од 14. новембра 1862. год. Бр. 6874 и овим од 15. новембра 1868. год. Бр. 5528, („Полиц. Зборник, стр. 1253, 4 и 5) општински судови имају, код потврда тапија, тај задатак, да утврде, поред осталога и то, да је дотичко имање непосредна спојина дотичног лица, да њиме није заузето од општинске, државне или приватне имовине, и да није сп ником у спору.

Ако неки од ових факата и могу бити познати општинском суду онога места, где жели онај, који жели да се убаштини, исто не могу бити, јер их треба утврдити најласком на лице места, као што је н. пр. мера и пр. стогност, а то већ није могућно, јер је земљиште у туђем атару, те већ самим тим искључује надлежност тога суда.

Како, дакле, тај суд може да потврди само оне ствари, који су му несумњиво познати, то он, с обзиром на напред поменуто расписе, дакле с обзиром на надлежност и чл. 97. т. 4. зак. о општинама не може да потврди тапију, којом су обухваћена имања, која се налазе у атарима других општина.

IV.

Суд општине стапољанске, актом својим од 28. пр. м-ца Бр. 1368, пита:

„У буџету општинском предвиђена је и позиција: *„трошак часницима општинским, кад путују ван општине.“*

На ове буџетске позиције, дакле, плаћа се општинским часницима од 1—2 дин. дневно кад иду у команду ради спровода регрута и т. сл. по одлукама одборским у смислу чл. 133. зак. о општинама, и они на те суме имају општинској благајни своје признанице.

Суд је био мишљења, да ове признанице не треба интерпелирати таксом, јер су признаци општински часници, али опр. надзорник хотел, дућана, приликом прегледа монополисаних хартија у овој општини, учинио је примедбу да и на ове признанице треба хепити таксу.

Моли се уредништво да по овоме изнесе своје мишљење.“

— На ово питање одговарамо:

У смислу чл. 1. Правила за извршење закона о таксама од 3. маја 1897. године Пр. Бр. 10442, општински часници не плаћају таксу за признанице, које издају општини на примљену плату и остале додатке, које имају по општинском буџету.

Према томе не треба напдаћивати ни таксу, о којој је реч.

V.

Суд општине плочке, актом својим од 13. новембра ове год. Бр. 1361, пита:

„Каква се такса напаћује *за* осуде, које изричу поједини кметови и председници у смислу чл. 109. и 119. закона о општинама, и да ли има какве разлике кад осуда гласи на затвор од оне, кад гласи на новчану казну?“

— На ово питање одговарамо:

За сваку осуду, изречену по чл. 109. и 119. закона о општинама, па била та осуда на затвор или новчана, треба напаћивати по 2 дин. таксе у смислу тач. 87. а зак. о таксама, па ту таксу лечити на извештаје, што их председници или кметови подносе о изреченим казнама.

За општинску касу не напаћује се никаква такса по овим осудама.

VI.

Суд општине власинске, актом својим од 12. пр. м-ца Бр. 2930, пита:

„1905. год. бивши председник ове општине напао је под закуп општинску уситну на јавној лицитацији за 552·45 дин.

Закуп је тек напаћен једном лицу, које у задругзи има мајку, која на имању има право удовичког уживања.

При закључку лицитације закупац је положио 50 динара кауције, а кад је позвао да положи пуни кварт по лицитацији, он је изјавио да одустаје од полагања кауције и од закупа у општ., те је поводом тога, одбор донео одлуку, да се држи друга лицитација и закуп уступи другоме, али председник није хтео да изврши ту одборску одлуку.

Суд је покушао да остатак лицитирање суме напаћати од првог закупца, али он је изјавио да је од закупа разрешен онога дана, кад је одбор донео одлуку, да се држи друга лицитација.

За ово је опет крив тадашњи председник, па зато се моли уредништво да објасни: треба ли ону суму напаћатити од првог закупца или од бившег председника?“

— На ово питање одговарамо:

Питање ово непотпуно је у томе, што се ни она, да ли је закупац уживао сва права, која проистичу из закупа утрпне и после отказа све до краја закупног рока.

Јер ако је он само отказао закуп по форми, а у суштини пример све користи које овај донози до краја одређеног рока, онда на њему лежи обавеза плаћања.

Ако дакле стоје овај случај, и ако се он може утврдити, а он се не склони да за њих начин плати лицитирану закупну цену, онда треба упутити општинског полицајника да подигне редовну тужбу противњега, јер се она напаћата не може извршити административним путем.

Ако, међутим, не стоје ствар овако, него је закупац одмах по отказу напустио и уживање закупног добра, а одбор приступао да се закуп раскине, онда би председник, који није хтео извршити одлуку одборску, те тако општина биша лишена известног прихода његовом кривицом, био одговоран за накнаду штете, за коју такође треба водити редовну парницу, јер је он, по т. 6. чл. 109. зак. о општинама, био дужан да изврши одборску одлуку.

VII.

Суд општине призреначке, актом својим од 1. ов. м-ца Бр. 1888, пита:

„По § 335. т. 2. грађанског закона, у службеност спада и та туђег извора или бунара ићу носити.

По § 340. истог закона, свака службеност или се основа на закону, или на уговору, или на последњој вољи, или на пресуди судској или на застарелости.

Настаје питање: колико треба времена да се са туђег извора или бунара носи вода, па да се тобоже право службености за сватва по основи застарелости, јер у § 938. поменутога закона стоји само то, да застарена и губи право на службеност онај, који пету за три године не ужива, а не стоји колико времена треба да ужива, па да стекне право.

Моли се уредништво за потребно обаштење.“

— На ово питање одговарамо:

За које се време прибавља право службености на неповретним добрима застарелошћу, одређено је у § 929. грађанског закона.

Треба имати на уму § 6. грађ. суд. пост. по коме су општини надлежне само за суђење полицаја службености.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Симу Крсојевића, ишеклината, родом из Хрваселе, трећи начелник среза посавског пор. београдског актом Бр. 11263., ради покрштења преодше. Сима је у општине кнеже стипосао у Мислођину, среза посавског, стар је 45 година. Може се наћати ако би што знале о Сими да о томе нашеле поменуте начелника.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу нашеку 8. и 9. септембра тек. год. убијен је Јевром Шубаковић, текши из Лиџепше. Убице, којих је било тројица, бежали су га и у цркурузу, 40 метара далеко од пуће, убили и опљачкали. Злочинци су по извршеном делу побегли, али је власти среза грушачког пошао за руком да пронађе и ухапси једнога њима који је злочине на ово дело пошео. То је Добрица Обреновић, бив. осуђеник из Лиџепше.

Ноћу 14. и 15. истог месеца ова исти злочини напаши су на механу села Ватковца, у срезу грушачком, убили Петра и Симу Петровића, земљорадике из истог места, а механицу и кућарицу злостављали и отели на ово 1600 динара.

13. овог месеца, у ирви сумрак, ова непознати злочинци напали су на механу општине каменичке у срезу јасичком, на пут је водио са зидом пушком митрио на просуте сељане, дотле је други напуно од механице Симеона Ристовића 250 дин., од Алексије, удове Вукомановића, чија је кућа ирва пута механе до 80 динара, а од осталих сељака у механи око 150 динара, па су после отишли у оближњу општинску судницу, разбили је и узели: дво пе-пата, једно за пеће а другу за оброку са пашком: „Краљевско Српско Суд Општине Каменичке“, попгашена штамбиља са пашком: „Општинска пошта. Каменица прва жичка.“ 1·50 дин. у новцу и 2 дин. у поштанским маркама.

После свега спора хајдучка *су*, шверцујући *уз* пут по пушкама, отишли у оближње село Мељаницу, где су се нешто споречкали, услед чега је овај од њих, који је злоупотребио и оскрнавио механицију и сељане, убио на месту спора друга. Нагледа по свему, да је убијени био нишан, јер је у каменичкој механи новцо 3—4 литра вина.

За ово време, огромна маса света на оногових села долазила је и посматрала побијене хајдуке, али их нико није могао познати.

Подмлађује, међутим, најновије конституисана идентитета оних опасних хајдучких, полицијска власт је пред мерења и фотографисања, поћи ће још и даље, па ће из срезова: драгачевског, јер су: Танасије Маслар, трг., Милан Николић, Радован Бајић, земљод. и Боја Поповић, инвентарска из Пилатовића, у срезу драгачевском, позвали у једном од убијених хајдучких, а у присуству начелника округа чачанског г. Љубомира Романовића, шефа антропометр. одељења, одељења, г. Аџимића и начелника среза жичког г. Ђурашковића, спора сеоска **Миленка Миленковића — Гујића**, који је још јуча месеца тек. год., а по ширењу хајдучке славе, побегао из места рођења и у бегству ширило још неколико злочина, и кога је с тога начелство округа чачанског објавом од 17. новембра тек. год. Пбр. 17527. (види Бр. 49 „Полиц. Гласника") позвало на предају.

Другог хајдучка, на жалост, нико није могао тачно познати; он је стар око 30 год., висок 1·64 см., у лицу је црн, споро као пегавин, нос му је прав и дуг, брада црна (у виду огрлице и на образима прелази у косу); од особених знакова има: на првом зглобу левог кажипрста бележ од посекотине у облику праве линије, величине 2·5 см.; на другом зглобу десног кажипрста бележ од посекотине у облику криве линије (пуне) у величини 2·5 см., и на обе мишице по две бележе од пеницовања.

Мићенко је такође стар 30 година, висок 1·65 см., у лицу плав и бео, очију плавих, обрва смеђих, бркова омалих, ретких и смеђих, браде рибо-затворене, длаке су израсле на врху браде и наслеђују као усађене, а по образима су врло ретке и наслеђују као жбуд, плаве смеђих очију беже је: од особених знакова има: бележ од посекотине, у облику праве линије, величине 4., см., на другом зглобу десног палца; бележ од посекотине, у облику криве линије, величине 4 см., на десној мишици за 8 см. испод кључнаво. и бележ од посекотине, у облику праве линије, величине 1 см., на другом зглобу десног средњег прста. Од одела и стварн имао је: једну шубару и фес са жиражном, гуњ и чакшире од шајка, вет повода посечена и једна велики пушкомитраљез, једну чантру и у њој два пеницилина су једном је било 4·60 у шишу и у другом 7 дин. у пенитанским марицама), једну мараму са извезеним натписом: **„Милован Мићовић воли му мараму тетка Наталија"** и другу са извезеним грбом и натписом: „Полицијска станица", један пребрн сахат, ремонтор под Бр. 84664, једну пушку магазинку под Бр. 3273, један петометни револвер крних корица и један посебан нож са капицом.

Пошто је полицијска власт среза жичког, извршила потребан увиђај на овој стварн, као убојство хајдучка пренет је у Краљево и положен свету ради познавства. Обе оскрнављене механице, т. ј. и онај из Витковца и онај из Каменице, као и сви сељани који су се у овим механама налазили за време напада, познали су одмах у убијеном једног од хајдучка, који су их нападали, плачкали и злостављали, али нико није знао ко је он и од куда је? Да би се ово утврдило, Министарство Унутрашњих Дела, чим је о овоме извештено, наредило је да се лош пе сахрањује, и да шеф антропометријског одељења отпутује одмах са фотографом одељења у Краљево ради снимања и фотографисања убијеног хајдучка.

Овај други хајдучки, бежећи непред потерс коју је начелник среза жичког г. Марко Ђурашковић одмах наредио, удари ноћу између 15.—16. тек. м-ца на кућу Радоја Новаковића, из села Рељевића, среза жичког, али га овај добро дочека и уз пушкомитраљез жестоке сукобе. Радоје је ово учинио у уверењу, да је овај хајдучки оргашони хајдук Милан Миленковић.

Чим је о овоме извештен, начелник г. Ђурашковић одмах је кавало на лице места, и по извршеном увиђају и истрази наредио да се и овај леш пренесе у Краљево, где су оскрнављени сељани из Витковца познали у њему опасног хајдучка, који је у витковачкој механи убио Петра и Симу, а витковачки механицја још и своју оцу чантру, коју је вишла о врату убијеног. И оскрнављени сељани из Каменице, заједно са механицјом, утврдили су такође да је ово онај исти хајдучка, који је био у каменичкој механи са свим раније убијени.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Ђ. Јовановић